CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

ANNA COMNENA.

VOLUMEN II.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCLXXVIII.

ANNAE COMNENAE

ALEXIADIS

LIBRI XV.

EDIDIT

LUDOVICUS SCHOPENUS.

VOLUMEN II.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCLXXVIII.

ANNAE COMNENAE

ALEXIADI

LIBRI X—XV.

RECENSUIT L. SCHOPENI INTERPRETATIONEM LAT
SUBIECIT P. POSSINI GLOSSARIUM C. DUCANGII COM
TARIOS INDICES ADDIDIT

AUGUSTUS REIFFERSCHEID.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCLXXVIII.

PRAEFATIO.

In recensendis sex ultimis Alexiadis libris praecipue, ut par fuit, codicem Florentinum (saec. XII) rara fide insignem (F) secutus sum, qui inter Mediceos Laurentianos plut. LXX 2 (cf. Bandini catal. cod. Graec. bibl. Laurent. II 656) adservatur. ego eum inde a libro decimo usque ad libri XIV. caput 8, ubi in verbo ἁπάσας (295, 13) deficit, a. 1863 in L. Schopeni praeceptoris carissimi usum contuli. iam dudum enim in votis viri egregii fuerat codicis Florentini accuratam nancisci notitiam, quo operam incohatam perficeret. nempe bene intellexerat, id unum priori volumini, quod admirabili ingenii acumine perpolitum ante hos quadraginta annos ediderat, non sine magno rei detrimento defuisse. accepta tandem mea conlatione, quam ultro ipsi obtuleram, ad opus diu intermissum reversus brevi ante mortem scripturae discrepantiam a me adnotatam in exemplum suum transtulit: hic subsistere fato acerbo coactus est. mihi

vero conlatione ipsa mea in scriniis Schopeni frustra quaesita apographo eius utendum fuit.

Plerumque cum Florentino conspirat, interdum eum corrigit epitome Alexiadis (A) Annae Comnenae aetate confecta (cf. quae optime de ea disputavit Schopenus praef. XVII sqq.), quae ex codice Augustano nunc Monacensi saec. XV (Graec. CCCLV v. Hardt catal. cod. Mss. Graec. bibl. reg. Bavar. IV 27 sq.) a D. Hoeschelio a. 1618 edita est. quem codicem benevolentia Caroli Halmii contigit ut Vratislaviae domi meae inspicere possem. quamquam in hac Alexiadis parte minoris epitome utilitatis est, quia breviator ad finem properans, cum quae sex libris Anna exposuerat in unum librum qui epitomae octavus est cogeret, plurima praetermisit. ceterum in testimoniis eius adferendis eam viam tenui ut scripturae discrepantiam solo breviandi studio natam omnem resecarem.

Quibus testibus longe posthabendus est codex Coislinianus saec. XII (C), qui nunc Parisiis in bibliotheca maxima extat, numero inter Coislinianos CCCXI. signatus. cf. Montfaucon bibl. Coisl. p. 521 sqq. et Schopen. praef. p. IX. eundem codicem olim Tolosae fuisse suspicor atque a Cuiacio Fabro Possino adhibitum. cf. Schopen. praef. p. VII. XX sq. is a calligrapho scriptus est, qui non tam veritati quam nitori scripturae operam dedit: nec interpolationibus inmunis est. quo magis dolendum videtur in extremo Annae opere, ubi Florentinus nos deficit, ad Coislinianum nos confugere debere. reliquos enim Alexiadis qui innotuerunt libros

Barberinum et Vaticanum ex eo fluxisse certissimo documento scimus. nimirum ultima quinque eius folia madore adeo sunt corrupta, ut modo principia modo exitus versuum desiderentur. iam duo illi codices cum easdem plane lacunas ostendant dubitari nequit quin e Coisliniano descripti sint. quem ipse Parisiis inde a XIV 8 contuli lacunarumque spatia diligenter dimensus in hac editione non tam id egi ut hiatus sententiarum explerem, qui lusus ingenii mihi ut facilis ita plane inutilis esse videbatur, quam ut tristem codicis condicionem cum fide repraesentarem. itaque et versuum et lacunarum ambitus significavi, harum quidem ita, ut litterarum quae evanuissent aut interiissent numerum indicarem. qua conputandi ratione cavendum est ne nimium fidamus propter ipsam litterarum inaequalitatem: tum reputanda conpendia in finibus maxime versuum usitatissima: postremo scripturam ut res et librarii libido ferebat nunc angustius coartatam nunc latius diductam fuisse consentaneum est. in reliqua Alexiadis parte conlationem Coisliniani secutus sum, quam Montfauconius l. c. edidit.

Codicis Barberini apographum extat in bibliotheca Leidensi, quod Ioa. Frid. Gronovius partim sua partim aliena manu confecit: et in marginibus eius et inter versus addita est codicis Florentini scriptura neglegenter adnotata. quod apographum (G) etsi totum contulit L. Schopenus, tamen equidem ultra decimum librum eius menda non indicavi iam affatim constare ratus nihil bonae frugis in eo inesse. ex codice autem Vaticano (V) nonnulla excerpsit Leo

Allatius in libro. de eccles. occident. et orient. perpetua consensione (Col. Agripp. a. 1648): unde quae ad eundem librum decimum pertinebant repetivi. praeterea nullius pretii sunt librorum XI. XII. XIII. epitomae in libro Gronovii superstites, quarum exemplum a Schopeno paratum mihi praesto fuit.

Denique scripturas adposui editionis principis (P), quae incredibili neglegentia e codice Florentino expressa est: aliquotiens Possinus ad codicis Barberini memoriam refugit.

Ad emendationem sex Alexiadis librorum qui hoc volumine continentur nondum manum admoverat Schopenus: at interpretationem latinam a discipulis quibusdam confectam iam ipse correxerat plane in eam vertendi rationem, quam egregie praef. p. XXVIII commendaverat. recepi eam nec quidquam mutavi nisi ubi verba Annae emendatius edita, quod saepe factum est, aut manifesti errores flagitabant.

Deinde argumenta librorum et capitum distinctiones Schopeni sunt. idem Graecitatis indicem conditurus ex volumine priore notabiliora excerpserat, quibus ego usus cum plura omissa viderem quae recipienda essent, iterata lectione ut curam inperfectam supplerem sedulo studui.

Schopeni consilium secutus praeter indices rerum et verborum novos Ducangii commentarios in Annam, quod iure ille praef. p. XXVIII nobile eruditionis monumentum esse praedicat, addidi eosque indice auxi, quem me auctore Iulius Asbach confecit. Ducangio praemisi Possini glos-

sarium integrum, ne deessent ad quae ille saepe respiceret. adnotationum vero, quas Schopenus se additurum esse pollicitus erat haud raro in apparatu critico ad eas lectores ablegans, nihil relictum est.

Bis typothetae per longius temporis spatium intermiserunt: quo factum est ut hic liber per triennium sub prelo esset. atque iam sedecim eius plagulae (1—256) typis exscriptae erant, cum ad me perfertur liber, cui inscribitur: 'Recüeil des historiens des croisades publié par les soins de l'académie des inscriptions et des belles lettres. Historiens Grecs. Tome premier. Paris, imprimerie nationale, MDCCCLXXV.' in quo E. Milleri cura Alexiadis ea omnia edita sunt, quae ad sacram expeditionem spectant, id est, ut meae editionis paginis versibusque utar, 28, 13—141, 4. 146, 21—151, 8. 165, 1—175, 16. 182, 14—248, 22. 253, 19—267, 11. 270, 19—276, 12. cui operae valde nocuit quod Millerus codicis Florentini ope destitutus fuit: id quod minime conpensabatur nova Coisliniani et Leidensis sive Gronoviani conlatione. itaque permulta menda in Milleri editione resederunt, quorum nonnulla etiam sine exemplari corrigi poterant. absoluto demum libro Millerus Florentinum codicem adiit eiusque testimonia praefationi subiunxit. quibus perlustratis suspicio quae mihi iam subnata erat confirmata est, a L. Schopeno aliquot scripturas inter transcribendum neglectas esse: rursus haud pauca etiam Millerum fugerunt. certe equidem olim, ut ne quid praetermitterem, bis, interdum adeo ter

codicem optimum contuleram. quae cum ita essent, in extremo libro accurate cum aliis quae addenda et corrigenda fuerunt conposui quaecumque in adnotationibus criticis meis iure desiderari Milleri beneficio didici.

Scribebam Vratislaviae mense Iunio a. 1878.

ΑΛΕΞΙΑΣ Ι.

ALEXIADIS LIBER X.

ARGUMENTUM.

Nilus et Blachernita anathemati subiecti (1). *Pseudodiogenes relegatus fugit ad Comanos, a quibus dux creatus bellum Alexio infert* (2). *multis oppidis occupatis Comani ab Anchiali urbis obsessione deterrentur. Adrianopolin adorti pellunt inde milites imperatoris* (3). *Alacasei dolo Pseudodiogenes capitur. Clitzes dux bis funditur ab Alexio* (4). *vix finibus contra Turcas firmatis Franci appropinquant Petro auctore ad terras sacras liberandas profecti; quos et caute et benigne imperator excipit* (5). *idem Francis freto traiecto a Sultano fusis suppetias mittit* (6). *Hugo vix e naufragio servatus Cpolin venit et fidem imperatori iurat* (7). *Prebentzae comes navali proelio Maurocatacaloni cedit. Latini sacerdotis cum Mariano pertinax certamen* (8). *Gotofredus, qui interim Cpolin pervenerat, clam imperium appetit; sed Gallis ab urbe repulsis dat fidei iuramentum* (9). *Raul aliique comites fretum traicere coguntur. audacia cuiusdam Latini imperatorem contemnentis* (10). *Boemundum inprimis sibi metuendum callida benignitate Alexius ad iurandum transfretandumque adducit* (11).

---

1. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ὥσπερ τι ῥεῦμα κακίας ὁ Νεῖλος ἐκεῖνος ἐπικλύζων πολὺν τὸν σάλον ταῖς τῶν ἁπάντων ἐνεποίει ψυχαῖς μετ' οὐ πολὺ τῆς τῶν τοῦ Ἰταλοῦ δογμά- P. 269 V. 213

3. τοῦ om. GV. Ἰταλῶν GV.

1. Interea extitit Nilus ille, qui non multo post condemnationem Itali dogmatum tamquam flumen quoddam malitiae ecclesiam inundans magnum omnium animis aestum iniecit multosque errorùm

των καθαιρέσεως ἀναφανεὶς καὶ πολλοὺς ταῖς δίναις τῆς αὐτοῦ κακοδοξίας ἐβύθισεν (ἀνὴρ δὲ οὗτος δεξιὸς μὲν τὴν ἀρετὴν ὑποκρίνασθαι οὐκ οἶδα μὲν ὅθεν, τέως δ' οὖν τῇ μεγαλοπόλει ἐφοίτησε καὶ ἐγγωνιάζων Θεῷ μόνῳ δῆθεν καὶ ἑαυτῷ προσανεῖχε διὰ παντὸς ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐνασχολούμε- B νος, ἀμύητος δὲ πάσης Ἑλληνικῆς παιδείας ὢν καὶ μηδὲ καθηγητήν τινα ἐσχηκὼς ἀρχῆθεν τὸν ὑφαπλοῦντα τούτῳ τὸ τῆς θείας γραφῆς βάθος ἐνεκεκύφει μὲν τοῖς τῶν ἁγίων συγγράμμασιν, ἄγευστος δὲ πάσης παιδείας λογικῆς ὢν ἐπεπλάνητο περὶ τὸν νοῦν τῶν γραφῶν, οὐκ ἀγενῆ δέ τινα χορὸν ὑποσυρόμενος ἐν μεγάλαις οἰκίαις εἰσέδυ διδάσκαλος αὐτοχειροτόνητος, τὸ μέν τι διὰ τὴν ἐπιφαινομένην αὐτῷ ἀρετὴν καὶ τὸ κατεσκληκὸς ἐκεῖνο ἦθος, τὸ δὲ καὶ διὰ τὴν ὑποκεκρυμμένως ἐμφαινομένην αὐτῷ τάχα γνῶσιν· ἔνθεν τοι C καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγνοήσας μυστηρίου καὶ μήθ' ὅ τι ἐστὶν ἕνωσις ἁπλῶς συνιέναι δυνάμενος μήθ' ὅ τι ἐστὶν ὅλως ὑπόστασις εἰδὼς οὔτε διακεκριμένως ὑπόστασιν ἢ ἕνωσιν νοεῖν δυνάμενος μήτ' αὖθις ἡνωμένως καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν μήθ' ὅπως ἐθεώθη τὸ πρόσλημμα παρὰ τῶν ἁγίων διδασκόμενος, πόρρω τοῦ ὄντος ἐξενεχθεὶς φύσει τοῦτο θεωθῆναι ἐδόξαζεν ἀπατώμενος),

1. πολλαῖς GV. 3. ὑποκρίνεσθαι V. μὲν οὖν P. οὖν om. CGV. τῇ FACGV, τοῦ P. 4. ἀγωνιάζων G. δῆθεν om. GV. 7. τούτῳ τὸ] τοῦτο C. 9. λογικῆς παιδείας AGV. 10. ἀγεννῆ V. 11. ὑποσυρόμενος] ἐπαγόμενος CGV. 12. τοι VA. ἐμφαινομένην V. 13. κατεσηληκός V. 15. ὑμᾶς V. 17. διακεχριμμένος C, διακεχρυμμένως V. 21. τοῦτο] τοῦ τε G, τὸ τε V. θεωθῆναι] θεὸν εἶναι A.

suorum haustos vorticibus mersit. is callidus virtutis simulator nescio unde tum Constantinopolin venerat ibique abditus degebat deo uni sibique assidue intendens sacrisque libris vacans. ac licet Graecae eruditionis plane rudis esset nec haberet ab initio qui ipsi intimum divinae scripturae sensum aperiret, tamen in sanctorum opera irruperat, cumque omni ratiocinandi arte careret, ab intellegentia scripturarum aberravit. nec ignobili tamen turba congregata in magnas aedes doctor suis suffragiis declaratus se insinuavit partim ob eximiam virtutis speciem victusque asperitatem, partim ob sublucentis ex arcano scientiae fucum. itaque cum nec hypostaticam mysterii nostri unionem intellexisset nec, quid esset ipsa unio quidve omnino hypostasis, sciret nec separatim hypostasin unionemve neque rursus coniunctim hypostaticam unionem cogitare posset neque. quomodo assumpta natura divinitatis particeps facta esset, a sanctis didicisset, factum est, ut longe ultra veritatem evagatus humanitatem illam

*οὐδὲ τοῦτο διέλαθε τὸν αὐτοκράτορα· ἀλλ' ὡς ᾔσθετο τὰ
περὶ τούτου ὀξύρροπον ἐπινοεῖ τὴν βοήθειαν καὶ τὸν ἄν-
δρα μετακαλεσάμενος πολλὰ τοῦ θράσους καὶ τῆς ἀμαθίας* D
*ἐμέμφετο καὶ πολλὰ τοῦτον ἐλέγξας τήν τε καθ' ὑπόστασιν
ἕνωσιν τοῦ θεανθρώπου λόγου τρανῶς ἐδίδασκε καὶ τὸν
τῆς ἀντιδόσεως τρόπον παρίστα καὶ ὅπως ἐθεώθη τὸ
πρόσλημμα μετὰ τῆς ἄνωθεν ἐδίδασκε χάριτος. ὁ δὲ τῆς* P. 270
*ἰδίας ψευδοδοξίας ἀπρὶξ εἴχετο καὶ πρὸς πᾶσαν κάκωσιν,
στρεβλάς τε καὶ δεσμὰ καὶ ξεσμοὺς σαρκὸς ἑτοιμότατος ἦν
ἢ ἀποστῆναι τοῦ μὴ θεωθῆναι φύσει διδάσκειν τὸ πρόσ-
λημμα. εἶχε δὲ τότε καὶ πολλοὺς τῶν Ἀρμενίων ἡ μεγαλό-
πολις, οἷς τῆς ἀσεβείας ὑπέκκαυμα ὁ Νεῖλος ἐκεῖνος ἐγίνετο·
ἐντεῦθεν διαλέξεις τε συχναὶ πρὸς τὸν Τιγράνην ἐκεῖνον καὶ
τὸν Ἀρσάκην, οὓς ἐπὶ πλέον τὰ τοῦ Νείλου δόγματα πρὸς
ἀσέβειαν ἠρέθιζε. τί τὸ ἐντεῦθεν; τὴν ἀσέβειαν πολλῶν* V. 214
ἐπινεμομένην ψυχὰς ὁρῶν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἀλλήλοις τὰ B
*τοῦ Νείλου καὶ τῶν Ἀρμενίων ἐπιπλεκόμενα καὶ ἁπανταχῇ
τὸ φύσει θεωθῆναι τὸ πρόσλημμα λαμπρᾷ φωνῇ κηρυττό-
μενον ἀθετουμένας τε τὰς τῶν ἁγίων πατέρων περὶ τούτου
γραφὰς καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀγνοουμένην σχεδόν,*

1. *τούτου* V. *ἤθετο* V. 3. *ἀμαθείας* V. 4. *ἐμέμψατο* CGV. 8. *πρὸς* om. V. 9. *στρέβλας* CGV, *στρέβλαν* P. 11. *πολλὰ* GV. 12. *τοῖς* V. *ἀσεβείας ἐκείνης* A. 13. *διατάξεις* CGV. *Τικράνην* P, correxi. 16. *ἐπινεμομένων* CG. 17. *ἐπιπλεκόμενοι* GV. 19. *δὲ* GV. 20. *σχεδὸν, στῆσαι*] *σφενδονῆσαι* GV.

natura deificatam fuisse profiteretur. nec vero id imperatorem fugit; sed ubi rem rescivit, celeriter medicinam quaerens hominem arcessivit obiurgataque admodum eius audacia imperitiaque multis eum rationibus convicit hypostaticam dei et hominis in verbo unionem aperte demonstrans exposuitque, quomodo proprietates communicatae essent et assumpta natura gratia superna deificata. at ille falsam suam doctrinam tenaciter servavit et ad tormenta, vincula, corporis mutilationem, quodvis denique malum paratior erat quam ut Christi humanitatem natura fuisse deificatam docere desineret. erat tunc Constantinopoli multitudo Armeniorum, quibus impietatis incitamentum Nilus ille evasit. inde crebra colloquia cum Tigrane illo et Arsace, quos prae ceteris Nili dogmata ad impietatem trahebant. tum imperator, quia et multorum animas improba doctrina corruptas videbat et Nili Armeniorumque res sociatas claraque undique voce doceri, humanitatem natura fuisse deificatam, ita ut abrogatis sanctorum patrum testimoniis hyposta-

στῆσαι τὴν σφοδρὰν τοῦ κακοῦ ῥύμην βουληθείς, τοὺς τῆς ἐκκλησίας λογάδας συναγαγὼν σύνοδον περὶ τούτους γενέσθαι κοινῇ συνεσκέψατο. καὶ παρῆν τηνικαῦτα ἅπαν τὸ τῶν ἀρχιερέων πλήρωμα καὶ αὐτὸς ὁ πατριάρχης Νικόλαος. καὶ ὁ Νεῖλος εἰς τὸ μέσον μετὰ τῶν Ἀρμενίων ἵστατο, καὶ τὰ C τούτου ἀνεκαλύπτοντο δόγματα, καὶ ὃς λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ταῦτα ἐδίδασκε καὶ ἰσχυρῶς αὐτῶν διὰ πλειόνων ἀντείχετο. τί τὸ ἐντεῦθεν; ἡ σύνοδος, ἵνα πολλῶν ἀπαλλάξῃ ψυχὰς τῆς διεφθαρμένης αὐτοῦ διδαχῆς, αἰωνίῳ τοῦτον καθυπέβαλεν ἀναθέματι καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν κατὰ τὰς τῶν ἁγίων παραδόσεις ἐμφανέστερον ἀνεκήρυξε. μετὰ τοῦτον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν σὺν τούτῳ καὶ ὁ Βλαχερνίτης δεδημοσίευτο ἀσεβῆ καὶ ἔκφυλα τῆς ἐκκλησίας φρονῶν, κἂν ἱερωμένος ἦν. Ἐνθουσιασταῖς γὰρ ὁμιλήσας καὶ τῆς τούτων λύμης μετασχὼν πολλούς τε ἐξαπατῶν καὶ μεγάλας τῶν ἐν τῇ μεγαλο- D πόλει οἰκίας ὑπορύττων καὶ παραδιδοὺς τὰ τῆς ἀσεβείας δόγματα, ἐπεὶ πολλὰ πολλάκις μεταπεμπόμενος καὶ διδασκόμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος οὐδ' ὅλως τῆς οἰκείας κακοδοξίας ἀφίστατο, τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ παρέπεμψεν. οἱ δὲ ἐπὶ πλέον τοῦτον ἐξετάσαντες, ὡς P. 271 ἀμετάθετον καὶ αὐτοὶ ἐγνώκεσαν, αὐτόν τε αἰωνίῳ ἀναθέματι καὶ τὰ τούτου δόγματα καθυπέβαλον.

1. σφοδρὰν F, σφόδρα P. 2. τούτου AV. 3. συνεσκέψατο CGV, συνεσκέψατο P. 5. εἰς τὸ om. GV. 10. τῶν om G. 12. ὁ FGVA, om. P. 15. τε FGV, δὲ P. τῶν] τὰς CGV. 22. καθυπέβαλον FV, καθυπέβαλλον P.

tica unio fere ignoraretur, nimiam improbitatis vim profligare cupiens ecclesiae proceres convocavit synodumque de his fieri constituit. convenit universus episcoporum coetus cum ipso patriarcha Nicolao. Nilus in medio cum Armeniis constitutus est atque edita dogmata eius. tum ille clara voce ea docuit et strenue pluribus firmare conatus est. quare synodus, ut multorum animas a corrupta eius doctrina tueretur, perpetuo eum anathemate damnavit, hypostican unionem secundum sanctorum traditiones manifestius praedicans. post hunc vel potius una cum hoc etiam Blachernita damnatus est, qui, licet sacerdos esset, impia et ab ecclesia aliena sentiebat. is enim Enthusiastarum consuetudine usus et lue eorum contactus multos fallebat magnasque Constantinopolis domos subruens impia dogmata promulgabat; cumque saepe ab imperatore arcessitus edoctusque minime tamen ab erroribus suis desisteret, ipse quoque ad ecclesiam delatus est. hunc patres diligenter examinatum, ubi non posse eum mutari intellexerunt, et ipsum et dogmata eius perpetuo anathemati subiecerunt.

2. Οὕτω μὲν οὖν ὥσπερ τις ἀγαθὸς κυβερνήτης ὁ
αὐτοκράτωρ τὰς ἀλλεπαλλήλους τῶν κυμάτων ἐπιδρομὰς
ὥσπερ διανηξάμενος καὶ πολλὴν ἀποκλυσάμενος ἅλμην τῆς
οἰκουμένης καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν εὖ διαθέμενος ἐπ'
ἄλλ' ἄττα πάλιν πελάγη πολέμων καὶ θορύβων ἐπάγεται.
ἀεὶ γὰρ ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ προσίστατο καὶ θάλασσά φασιν
ἐπὶ θαλάσσῃ καὶ ποταμὸς κακῶν ἐπὶ ποταμῷ, ὡς μηδ'
ἀναπνεῖν ἐᾶν τὸ τοῦ λόγου τὸν βασιλέα μηδ' ἐπιμύσαι τὰ
βλέφαρα. κἂν ἡμεῖς σταγόνα μικράν, εἶπεν ἄν τις εἰκότως, B
ἐκ τοῦ Ἀδριαντικοῦ πελάγους ἀνιμησάμεθα ὀλίγα τῶν κατ'
ἐκεῖνο καιροῦ πεπραγμένων τῷ βασιλεῖ περιγράψαντες μᾶλλον ἢ γράψαντες, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀντέσχε πρὸς ἅπαντα κύματά τε καὶ κλύδωνας, ἕως τὴν τῆς βασιλείας οὐριοδρομοῦσαν
ναῦν εἰς λιμένας ἀκλύστους ὁρμίσειε. καὶ τίς ἂν ἢ Δημοσθένους ἠχὼ ἢ ῥοῖζος Πολέμωνος ἢ Ὁμηρικαὶ πᾶσαι Μοῦσαι
τὰ ἐκείνῳ κατωρθωμένα πρὸς ἀξίαν ὑμνήσειαν; ἐγὼ δ' ἂν φαίην,
οὐδ' ἂν αὐτὸς Πλάτων οὐδ' ἂν ξύμπασα στοὰ καὶ ἀκαδημία
εἰς ταὐτὸ ξυνεληλυθυῖαι προσῆκον τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐφιλοσόφησαν. μήπω γὰρ πανσαμένων τῶν χειμώνων ἐκείνων καὶ C
τῶν πολυπλόκων πολέμων μηδὲ τοῦ κλύδωνος ἀφυβρίσαντος V. 215

1. κυβερνίτης F. 5. ἄλλα τὰ P, correxi. πάλιν om. CG. 6. ἐφ' scripsi: ὑφ' P. ἑτέρῳ F, ἑτέρου P. 8. ἐᾶν τὸ] ἐν αὐτῷ CG. 9. πικρὰν G. 11. ἐκεῖνο F, ἐκείνου P. περιγράψαντες scripsi: παραγράψαντες P. 12. πρὸ G. 15. Ὁμηρικαὶ καὶ A. 16. ἐκείνου G. 18. ταυτὸ FA, ταυτὸν P. ξυνεληλυθυῖαι F, συνεληλυθυῖαι PA. ἐφιλοσόφησαν** F. 19. ἐκείνων ... μηδὲ τοῦ om. G. 20. ἀφυβρίσαντος] ἡσυχάσαντος CG.

2. Ita imperator ut gubernator bonus crebros undarum incursus quasi eluctatus vastosque mundi aestus emensus ecclesiasticis rebus insuper bene constitutis in alia rursus bellorum tumultuumque maria defertur. continuo enim aliud post aliud successit et mare mari ut dicunt flumenque malorum flumine excipiebatur, ut imperator ne respirare quidem vel conivere posset. atque licet nos, ut dicet iure aliquis, parvam modo stillam e mari Adriatico hauserimus paucas rerum ab imperatore tunc gestarum adumbrantes potius quam describentes, omnibus tamen ille fluctibus undisque restitit, donec regni navem secundo vento usam ad tutos portus appelleret. nec profecto Demosthenis vox vel torrens Polemonis oratio vel omnes Homeri Musae illius instituta digne celebrarint; immo ne ipse quidem Plato, nec si stoa cum academia conspiret, philosophari quidquam quod eius menti consentaneum sit queant. etenim nondum procellis illis variisque bellis compositis fluctibusque sedatis ingruit in eum alia

ἕτερος χειμὼν οὐδενὸς τῶν εἰρημένων ἐλάττων αὐτῷ ἐπεγείρεται. καὶ γὰρ ἄνθρωπός τις οὐ τῶν ἐπιφανῶν, ἀλλὰ τῆς κάτω τύχης ἐκ τοῦ χάρακος ὁρμώμενος τὸν τοῦ Διογένους υἱὸν ἑαυτὸν εἶναι ἔλεγε, κἂν ἐκεῖνος φθάσας ἀνῃρέθη, ὁπηνίκα τὸν μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν πόλεμον ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος καὶ αὐτάδελφος τοῦ αὐτοκράτορος συνεκρότησεν· ὅπως δὲ τῷ λεπτομερέστερον ἐθέλοντι μανθάνειν ἐξέσται ἀπὸ τῶν τοῦ κλεινοῦ Καίσαρος συγγραμ- D μάτων διεντυχεῖν. παρὰ πολλῶν μὲν οὖν ἐπιστομιζόμενος ὁ τοιοῦτος ἐπαύετο οὐδαμῶς. καὶ γὰρ ἦλθε μὲν οὗτος ἐξ ἀνατολῆς πένης τε καὶ σισυροφορῶν, πανουργότατος δὲ ὢν καὶ τὸ ἦθος πολύτροπος περιενόστει τὴν πόλιν κατ' οἴκους τε καὶ ῥυμοτομίας περὶ ἑαυτοῦ ὑψηλά τινα διαγγέλλων καὶ ὡς εἴη τοῦ προβεβασιλευκότος Διογένους υἱὸς Λέων ἐκεῖνος, ὃς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ὑπὸ βέλους, ὡς εἴρηται, πληγεὶς P. 272 ἐτετελευτήκει. ἀναβιώσκων τοίνυν τὸν τεθνηκότα οὗτος ὁ ἀλαζὼν τοὔνομά τε τὸ ἐκείνου ἑαυτῷ περιετίθει καὶ φανερῶς ἐβασιλεία καὶ τοὺς κουφοτέρους ὑπήγετο. καὶ ἦν ἄρα καὶ τοῦτο τὸ δεινὸν ἐπιθήκη τῶν τοῦ βασιλέως συμφορῶν, ὥσπερ τι δρᾶμα ἐπιτραγῳδούσης αὐτῷ τῆς Τύχης τοῦτον τὸν κακοδαίμονα· καὶ ὥσπερ, οἶμαι, οἱ τρυφῶντες μετὰ τὸν κόρον ἐπιτραγηματίζονται τῶν μελιπήκτων τινὰ προσ-

1. αὐτῶν CG. ἐπεγχείρεται G. 2. ἀλλὰ καὶ P, καὶ om. F. ἀλλ' ἐκ τῆς κάτω τύχης τοῦ χάρακος A. 3. τοῦ om. G. 4. ἔλεγε FA, ἔλεγεν P. 5. Ἀντιόχου CG. 9. μὲν οὖν om. CG. διεντυχόντι? 11. ἀνατολῶν CG. σισυροφορῶν F, σισσυροφορῶν P. 12. περιεγνώσθη A. 14. τοῦ τοῦ G. 15. βέλη G. 16. ἐτελευτήκει G. 17. τὸ om. F. 21. οἶμαι] ἄρα CG.

tempestas nulli superiorum vehementia cedens. extitit enim non ex nobilibus quidem sed infimae sortis e castris homo, qui se Diogenis filium affirmabat. attamen hic interfectus erat eo proelio, quod cum Turcis Isaacius Comnenus imperatoris frater ad Antiochiam commisit; de quo qui accuratius scire volet, adeat commentarios incliti Caesaris nostri. is igitur, quamvis a multis refrenatus, neutiquam tamen cessavit. namque ab Oriente pauper et sisyra tectus venerat praeditusque versuto et callido ingenio urbem ostiatim vicatimque circumibat praedicans de se excelsa, nimirum Diogenis superioris imperatoris filium se esse Leonem: qui, ut dixi, ad Antiochiam sagitta ictus ceciderat. hunc igitur impostor ille a mortuis excitarat usurpatoque eius nomine imperium aperte affectabat levioresque in fraudem inducebat. fuit hoc imperatori ingens aerumnarum augmentum, tamquam si Fortuna post tragoediam novum drama adiunxerit nefario illo in scaenam dato. ac, puto, velut asoti saturi liba mellita, ut tragemata, sibi apponere solent, sic etiam Romanorum

φερόμενοι, οὕτω δῆτα καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων Τύχη πολλοῖς ἐπορχησαμένη κακοῖς καὶ διακορὴς γεγονυῖα τοῖς τοιούτοις ψευδοβασιλεῦσι τὸν βασιλέα προσέπαιζεν. ὁ μέντοι αὐτοκράτωρ κατεφρόνει τῶν λεγομένων παντάπασιν. ἐπεὶ δ' ὁ B χαρακηνὸς κἂν ταῖς ἀγυιαῖς κἂν ταῖς ἀμφόδοις ἐν παντὶ καιρῷ τοιαῦτα ληρῶν οὐκ ἐπαύετο, ἦλθε ταῦτα εἰς ἀκοὰς τῆς Ἀλεξίου τοῦ κρατοῦντος ἀδελφῆς Θεοδώρας καὶ ὁμεύνου τοῦ ἀναιρεθέντος ἐκείνου υἱοῦ τοῦ Διογένους. ἡ δὲ τοὺς λήρους ἐκείνους μὴ φέρουσα ἤχθετο. ἐπὶ τῇ σφαγῇ γὰρ τἀνδρὸς τὸν μονήρη βίον ἠλλάξατο τὸν ἀσκητικὸν ἀκριβέστατα μετεληλυθυῖα βίον καὶ Θεῷ μόνῳ προσανέχουσα. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ἐπεὶ μετὰ δευτέραν καὶ τρίτην παραίνεσιν ὁ λῆρος ἐκεῖνος οὐχ ἡσύχαζεν, ἐς Χερσῶνα τοῦτον ἀποστείλας ἔμφρουρον εἶναι παρεκελεύσατο. ἐκεῖσε δὲ παραγενόμενος, νυκτὸς ἀνερχόμενος διὰ τοῦ τείχους καὶ προκύπτων, τοῖς C συνήθως φοιτῶσι Κομάνοις ἐμπορίας χάριν καὶ τοῦ τὰ πρὸς χρείαν ἐκεῖθεν κομίζεσθαι ἅπαξ καὶ δὶς ὁμιλήσας καὶ πίστεις δοὺς καὶ λαβὼν διὰ καλῳδίων νυκτὸς ἑαυτὸν δεσμήσας ἐχαλάσθη τοῦ τείχους. συμπαραλαβόντες δὲ τοῦτον οἱ Κόμανοι πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπῄεσαν χώραν. συναυλιζόμενος δὲ τούτοις ἐφ' ἱκανὸν ἐς τοσοῦτον συνήλασεν, ὡς καὶ βασιλέα αὐτὸν κατονομάζειν ἤδη. οἱ δὲ αἵμασιν ἀνθρώπων λαφύξαι ἱμειρόμενοι καὶ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμφορηθῆναι

7. ὁμευνέτου A. 13. ἐξαποστείλας A. 14. παραγενόμενον G. 15. ἀνερχόμενον G. 20. συναυλιζόμενον G. 21. τούτου G. 22. αἵματα A. 23. ἡμειρόμενον G. ἀνθρωπείων FA, ἀνθρωπίνων P.

Fortuna, postquam multimodis imperio insultavit, ad satietatem adducta per tales pseudoimperatores imperatorem illusit. at hic quae iactabantur plane contempsit. cum vero gregarius ille miles per trivia et vicos ita nugari non desineret, comperit id Alexii imperatoris soror Theodora, uxor interfecti Diogenis filii: quae indignata fraudem eius non tulit. ea enim post viri caedem monastica professione suscepta religiosam vitam diligentissime colebat deo soli dedita. tandem imperator, cum nugatorem istum frustra iterum atque tertio monuisset, Chersonem eum relegavit et in custodia haberi iussit. ibi nocte in muro ambulans et prospectans cum Comanis ob commercium parandumque victum eo ventitantibus saepius colloquebatur, donec tandem fide utrimque data noctu se fune vinctum de muro demisit; quo excepto Comani in suam terram abeunt. ibidem cum aliquamdiu esset commoratus, eo provectus est, ut adeo imperator ab ipsis iam appellaretur. atque hi, quia hominum sanguine carneque

καὶ λείαν πολλὴν ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἐπισυνάξαι, Πάτροκλον
D εὑρηκότες τοῦτον πρόφασιν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πανστρατιᾷ
χωρῆσαι ἐβουλεύοντο, ὡς δῆθεν τῷ πατρῴῳ τοῦτον ἐγκαθ-
ιδρῦσαι θρόνῳ. καὶ ἀπαιωρουμένην εἶχον τέως ταυτηνὶ τὴν
V. 216 βουλήν. οὐκ ἔλαθε ταῦτα τὸν αὐτοκράτορα. ἔνθεν τοι καὶ
τὰς δυνάμεις ὡς δυνατὸν ἐξώπλιζέ τε καὶ πρὸς τὴν τῶν
βαρβάρων μάχην ἡτοιμάζετο. τὰ γὰρ τέμπη, ἅπερ κλεισού-
ρας ἡ ἰδιῶτις οἶδε γλῶττα καλεῖν, ὡς ἔφαμεν, φθάσας ἤδη
P. 273 κατωχυρώσατο. καιροῦ δὲ παρεληλυθότος ἐπεὶ τὸ Παρίστριον
τοὺς Κομάνους μετὰ τοῦ ψευδωνύμου καταλαβεῖν μεμαθήκοι,
τοὺς τὰ πρῶτα τοῦ στρατιωτικοῦ συντάγματος φέροντας καὶ
αὐτοὺς δὴ τοὺς καθ' αἷμα καὶ ἐξ ἀγχιστείας αὐτῷ προσήκον-
τας συναγαγών, εἰ χρὴ κατ' αὐτῶν ἐξιέναι ἐβουλεύετο. πάν-
τες δὲ πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπεῖργον. τοίνυν αὐτὸς ἑαυτῷ πισ-
τεύειν οὐκ εἶχεν οὔτε μὴν τοῖς οἰκείοις ἤθελε λογισμοῖς
χρήσασθαι, ἀλλὰ τὸ πᾶν τῷ Θεῷ ἀναθέμενος ἐξ ἐκείνου
τὴν κρίσιν ᾐτεῖτο. τοιγαροῦν ἅπαντας μετακαλεσάμενος
τοῦ ἱερατικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ καταλόγου εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ
B μεγάλην ἐκκλησίαν ἑσπέρας φοιτᾷ καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ πα-
τριάρχου Νικολάου παρόντος. ἔφθασε γὰρ εἰς τὸν πατριαρχι-
κὸν ἀναβεβηκέναι θρόνον ἐπινεμήσεως παριππευούσης ἑβδό-

2. εὑρηκότα G. Πάτροκλον ... πρόφασιν] cf. Hom. Il. XIX 302. τῶν Ῥωμαίων A, τῆς Ῥωμαίων P. πανστρατιᾷ CG, πανστρατὶ A, πανστρατιᾶς P. 4. ταύτην G. 8. γλῶττα F, γλῶσσα P. 9. ἐπὶ G. 10. μεμαθήκει A. 12. δὲ G. 14. αὐτὸν scripsi: αὐτῶν P. ἀπεῖργον. τοίνυν (cf. I 131, 5. 176, 3) scripsi: ἀπειργόντων P. 20. κυροῦ Νικολάου CG.

humana satiari ac multam praedam e nostra terra agere cupiebant, nancti probum praetextum expeditionem in Romanos parabant, illum scilicet in paternum regnum restituturi. quod consilium etsi celarent tamen imperatorem non fugit. itaque is quam plurimos milites armabat omniaque ad proeliandum cum barbaris parabat. valles enim angustas, quae vulgari lingua clisurae vocantur, ut diximus, praesidiis iam ante firmaverat. interiecto autem tempore, cum Comanos una cum pseudonymo in adiacentes Istro regiones venisse cognosset, praecipuos duces et cognatos necessariosque suos convocat cum iisque deliberat, ecquid eos aggredi e re foret. omnibusque id negantibus, sibi non confisus suam unius sententiam sequi noluit, verum dei arbitrio totam rem permittendam putavit. itaque cum omnes sacerdotali et militari laterculo adscriptos congregasset, vespere in magnam dei ecclesiam se confert ipso praesente patriarcha Nicolao. is enim iam patriarchicum thronum ascenderat indictione septima anni

μης ἔτους ,ςφϞβ' μετὰ τὴν Εὐστρατίου τοῦ Γαριδᾶ παραί-
τησιν. ἐν δυσὶ δὲ πυκτίοις τὴν ἐπερώτησιν περὶ τοῦ, εἰ δεῖ
ἐξεληλυθότα τοῖς Κομάνοις ἐπιθέσθαι ἢ μή, ἐνσημηνάμενος
τῷ κορυφαίῳ πάντων παρεκελεύσατο καταθέσθαι εἰς τὴν
ἱερὰν τράπεζαν. παννύχου δὲ τῆς ὑμνῳδίας τελουμένης
κατὰ τὸ περίορθρον εἴσεισιν ὁ τεθεικὼς καὶ ἀναλαμβάνεται
τὸν χάρτην καὶ ἐξαγαγὼν καὶ λύσας ἐνώπιον πάντων ὑπαν-
εγίνωσκε. τὸ ἐνδόσιμον οὖν ἐκεῖθεν ὥσπερ ἐκ θείας ὀμφῆς C
ὁ αὐτοκράτωρ λαβὼν ὅλος ἐγεγόνει τῆς ἐκστρατείας καὶ
διὰ γραφῶν ἁπανταχόθεν ἀνεκαλεῖτο τὸ στράτευμα. καλῶς
τοίνυν παρασκευασάμενος τῆς κατὰ τῶν Κομάνων ὁδοῦ εἴ-
χετο. ἅπαν οὖν τὸ στράτευμα μετακαλεσάμενος καὶ κατα-
λαβὼν τὴν Ἀγχίαλον τὸν μὲν ἴδιον γαμβρὸν Καίσαρα Νικη-
φόρον τὸν Μελισσηνὸν καὶ τὸν Παλαιολόγον Γεώργιον καὶ
τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν Ταρωνίτην μεταπεμψά-
μενος εἰς Βερόην ἐκπέμπει, ἐφ' ᾧ ἐπαγρυπνεῖν καὶ ἀσ-
φάλειαν αὐτῆς τε καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ ποιεῖσθαι.
τοὺς δέ γε λοιποὺς τῶν ἐκκρίτων διελὼν τὰ στρατεύματα
καὶ ἡγεμόνας τούτων αὐτοὺς καταστήσας τὸν Δαβατηνόν, τὸν D
Εὐφορβηνὸν Γεώργιον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Οὐμπερτόπου-
λον εἰς φυλακὴν τῶν περὶ τὸν Ζυγὸν διακειμένων κλεισου-
ρῶν ἐκπέπομφεν. ἐκεῖθεν δὲ τὴν Χορταρέαν καταλαβὼν

1. Γαριδᾶ F, Γαρυδᾶ G, Γαρίδα P. 2. ἐρώτησιν G. 3. ἐξεληλυθότος G. συνεπιθέσθαι A. ἐνσημηνάμενος CA, ἐνσημαινάμενοι G, ἐνσημημνάμενος P. 11. τῇ ... ὁδῷ G. 15. αὐτῷ F.

sexies millesimi quingentesimi nonagesimi secundi post Eustratii Garidae abdicationem. ibi descriptam in duabus tabulis interrogationem, num obviam Comanis exiret necne, tradit omnium coryphaeo in sacra mensa deponendam. totaque nocte hymnis transacta, diluculo, qui deposuerat chartam, recipit delatamque et coram omnibus resignatam legit. unde exhortationem tamquam divino editam oraculo imperator accipiens totum se dedit expeditioni copiasque undique litteris datis contraxit. satis igitur omnibus paratis iter in Comanos moliebatur. cunctoque exercitu arcessito Anchialum profectus Caesarem Nicephorum Melissenum affinem suum et Georgium Palaeologum atque sororis filium Ioannem Taronitem Beroen dimisit, ut et urbi et finitimis regionibus essent custodiae et praesidio. ex ceteris vero ducibus Dabatenum, Euphorbenum Georgium et Constantinum Ubertopulum delegit: quos traditis cuique copiis misit ad Zygi fauces custodiendas. tum ad Chortaream, quae est una ex Zygi

(κλεισοῦρα δὲ τοῦ Ζυγοῦ οὑτωσί πως ὀνομαζομένη) τὸν ὅλον περιῄει Ζυγὸν κατασκεπτόμενος, εἰ πάντα τὰ πρώην παρ' αὐτοῦ ἐντεταλμένα οἱ τὴν τούτων οἰκονομίαν ἀναδεξάμενοι τετελέκασι καὶ εἴ τι ἡμιτελὲς ἢ ἐνδέον ἐστί, καὶ τοῦτο ἐπανορθώσασθαι, ὡς μὴ ῥᾳδίως διὰ τούτων ἐξεῖναι τοῖς Κομάνοις διελθεῖν. πάντα γοῦν οἰκονομήσας καθ' οὕτως ἐκεῖθεν ὑποστρέψας περὶ τὴν Ἱερὰν καλουμένην Λίμνην τὸν χάρακα ἐπήξατο τῆς Ἀγχιάλου ἀγχοῦ διακειμένην. νυκτὸς δὲ καταλα-
P. 274 βόντος Πουδίλου τινὸς ἐκκρίτου τῶν Βλάχων καὶ τὴν τῶν Κομάνων διὰ τοῦ Δανούβεως διαπεραίωσιν ἀπαγγείλαντος, δέον ἔκρινεν αὐγαζούσης τῆς ἡμέρας μετακαλεσάμενος τοὺς ἐκκρίτους τῶν συγγενῶν τε καὶ ἡγεμόνων βουλεύσασθαι ὅ τι δεῖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀγχίαλον πάντες παραγενέσθαι δεῖν ἔλεγον, παραχρῆμα τὸν μὲν Κανταχουζηνὸν καὶ τὸν Τατίκιον εἰς τὰ καλούμενα Θερμὰ ἐξαπέστειλε μετά καί τινων ἐθνικῶν, τοῦ τε Σκαλιαρίου τοῦ Ἐλχὰν καὶ ἑτέρων τῶν ἐκ-
V. 217 κρίτων, ἐφ' ᾧ τὴν φυλακὴν τῶν ἐκεῖσε ποιεῖσθαι μερῶν. αὐτὸς δὲ ἀπέρχεται εἰς Ἀγχίαλον. ἐπεὶ δὲ πρὸς Ἀδριανούπολιν τὸ ὅρμημα τῶν Κομάνων μεμαθήκει, μεταπεμψάμενος
B τοὺς ἐκκρίτους τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἅπαντας, ὧν ὑπερέχοντες ὅ τε Καταχαλὼν ὁ Ταρχανειώτης λεγόμενος καὶ Νικηφόρος

4. τετελέκασι F, τετελέκασιν P. καὶ posterius] κελεύων? 5. διὰ τούτων F, om. P. 8. διακείμενος G. 9. ἐκκρίτων G. 15. ἐξαπέστειλε F, ἐξαπόστειλεν G, ἐξαπέστειλεν P. 16. Σκαλιάρῃ CG. ἐκκρίτων] ...... οὗτοι ἔκκριτοι F. 17. ἐκεῖ CG. 18. ἐπανέρχεται G. Ἀνδριανούπολιν G: sic semper. 21. Ταρχανειώτης CG, Τραχανιώτης P.

clisuris, processit Zygumque universum lustravit, explorans, num omnia sua mandata qui ea susceperant iam perfecissent, ac, si quae inperfecta et mutila essent, correcturus, ne facile his locis Comanis penetrare liceret. itaque omnibus e sententia dispositis revertens inde ad Sacram quae dicitur Paludem haud procul ab Anchialo castra posuit. quo cum nocte Pudilus quidam e praecipuis Blachorum venisset Comanos Danubium traiecisse nuntians, primo mane proceribus cognatorum ducumque convocatis consultandum putavit, quid facto opus esset. cum vero Anchialum occupandam omnes censerent, confestim Cantacuzenum et Taticium misit ad Therma, quae vocant, una cum Scaliario Elchane aliisque eximiis sociorum, qui illas regiones custodirent; ipse Anchialum abit. at cognito Comanorum in Adrianopolin impetu primores omnes Adrianopolitanorum ad se evocat; e quibus eminebant Catacalo ille Tarchaniota et Bryennii olim tyranni filius Nicephorus, qui et ipse

ὁ υἱὸς τοῦ πάλαι τυραννήσαντος Βρυεννίου, καὶ αὐτὸς τυραννήσας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερηθείς, τούτοις πολλὴν τὴν τοῦ κάστρου φυλακὴν ἐνετείλατο ποιεῖσθαι καὶ τῶν Κομάνων καταλαβόντων μὴ μετὰ μικροψυχίας τὸν μετ' αὐτῶν συναίρειν πόλεμον, ἀλλὰ μετὰ σκοποῦ καὶ ἐκ διαστήματος τὰς κατ' ἐκείνων βολὰς ποιεῖσθαι, τὰ δὲ πλεῖστα κεκλεισμένας τὰς πύλας ἔχειν, πολλὰς ὑποσχόμενος εὐεργεσίας, εἰ τὰ προστεταγμένα τηρήσαιεν. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὸν Βρυέννιον καὶ τοὺς ἄλλους ὁ αὐτοκράτωρ παρεγγυησάμενος οἷον C
μετὰ χρηστῶν τῶν ἐλπίδων πρὸς Ἀδριανούπολιν ἐκπέπομφε. τῷ δέ γε Κατακαλῷ τῷ Εὐφορβηνῷ Κωνσταντίνῳ διὰ γραμμάτων προσέταξεν ἀναλαβέσθαι τὸν καλούμενον Μοναστρᾶν (μιξοβάρβαρος δὲ οὗτος ἀνὴρ πολλὴν τὴν περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐμπειρίαν κεκτημένος) καὶ Μιχαὴλ τὸν Ἀνεμᾶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων στρατιωτῶν καὶ ἐπὰν τοὺς Κομάνους τὰς κλεισούρας διελθόντας μάθοιεν, παρέσπεσθαι ὄπισθεν αὐτῶν καὶ ἀξυμφανῶς αὐτῶν ἀποπειρᾶσθαι.

3. Τῶν γοῦν Κομάνων παρὰ τῶν Βλάχων τὰς διὰ τῶν κλεισουρῶν ἀτραποὺς μεμαθηκότων καὶ οὕτω τὸν Ζυγὸν ῥᾳδίως διεληλυθότων ἅμα τῷ τῇ Γολόῃ προσπελάσαι εὐθὺς D
οἱ ἔποικοι ταύτης δεσμήσαντες τὸν τὴν φυλακὴν τοῦ κάστρου πεπιστευμένον παραδεδώκασι τοῖς Κομάνοις, αὐτοὶ

1. ὁ om. F. Βρυεννίου F: sic semper. 2. πολλὴν F, πολλὰ P. 11. Εὐφορβηνῷ F, Ἐφορβηνῷ P. 12. προσέταξεν F, προσέταττεν P. 16. παρέσπεσθαι F, παρέπεσθαι P. 18. παρὰ τῶν F, διὰ P. διὰ F, om. P. 22. παραδεδώκασι F, παραδεδώκασιν P.

tyrannidem arripuerat oculisque privatus erat. quibus civitatis custodiam enixe commendans, ne ignave cum Comanis pugnam committerent, verum clausis plerumque urbis portis ad scopum eminusque ut tela in eos mitterent, admonuit, multa pollicens beneficia, si mandata sequerentur. quibus praeceptis imperator Bryennium ceterosque bene animatos Adrianopolin remisit; ac praeterea Catacaloni Euphorbeno Constantino litteris imperavit, ut assumpto Monastra (qui erat vir mixti e Graecis barbarisque generis, magnam rei militaris peritiam nanctus) et Michaele Anema una cum eorum cohortibus, simulac penetratas a Comanis clisuras cognosset, ipsos subsequeretur subitoque invaderet.

3. Sed ubi Comani Blachorum ope clisurarum vias edocti Zygo facile superato ad Goloen accesserunt, statim urbis incolae praefectum praesidiorum vinctum Comanis tradunt eosque faustis acclamationi-

δὲ εὐφημήσαντες ἄσμενοι τούτους ὑπεδέξαντο. ὁ δὲ Κα-
τακαλὼν Κωνσταντῖνος ἐναύλους τὰς τοῦ βασιλέως ὑποθη-
μοσύνας ἔχων Κομάνοις ἐντυχὼν εἰς προνομὴν ἐξερχομένοις
καὶ προσβαλὼν θαρσαλέως ζωγρίαν εὐθὺς ἐκ τούτων ἄγει
εἰς ἑκατὸν ποσουμένους. τοῦτον ὁ βασιλεὺς ὑποδεξάμενος
εὐθὺς τῷ τοῦ νωβελλισσίμου τιμᾷ ἀξιώματι. κατασχόντας
δὲ τὴν Γολόην τοὺς Κομάνους θεασάμενοι οἱ τῶν παρακει-
μένων πόλεων ἔποικοι, Διαμπόλεώς τε καὶ τῶν λοιπῶν,
προσεληλυθότες αὐτοὺς ἄσμενοι ὑπεδέχοντο καὶ παρεδίδουν
τὰς πόλεις ἐπευφήμουν τε τὸν ψευδώνυμον Διογένην. ὃς
P. 275 μετὰ τὸ πάντων ἐγκρατὴς γενέσθαι ἀναλαβόμενος ἅπαν τὸ
Κομανικὸν στράτευμα καταλαμβάνει τὴν Ἀγχίαλον ἀποπει-
ρᾶσθαι τάχα βουλόμενος τῶν ταύτης τειχῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς
ἐντὸς ὢν καὶ πολλὴν ἐμπειρίαν περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐκ
νηπίου κεκτημένος, ἐπεὶ τὴν τοῦ τόπου θέσιν διέγνω τοὺς
μὲν Κομάνους ἀπείργουσαν τῆς ὁρμῆς, ὀχύρωμα δὲ τοῦ
τείχους οὖσαν, διελὼν τὰς δυνάμεις καὶ τὰς πύλας ἀναπε-
τάσας τοῦ κάστρου ἔξωθεν τούτου * συνησπικότας ἰλαδὸν
κατέστησε, περὶ δὲ τὸ ἄκρον τῆς Κομανικῆς παρατάξεως *
B ἐγκεκραγότος μέρους τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος * ἐτρέψαντο

1. τοῦτον CG. 2. Κώνστας G. 3. Κομάνοις ... ἐξερχομένοις scripsi: Κομάνους ... ἐξερχομένους P. 4. θαρσαλέως F, θαρσαλέος P. 7. τὴν] τινι G. ὀλόην G. 8. τε om. G. 9. προσεληλυθότες δὲ G. αὐτοὺς C, αὐτὸν P. 14. ἐκτὸς G. ἐμπειρίαν om. G. 15. νηπίοθεν CG. 18. τούτους F. lacunas hic et postea signavi. 19. κατέστησε F, κατέστησεν P. δὲ om. G. 20. μέρος G.

bus exceperunt. tum Constantinus Catacalo memor mandatorum imperatoris Comanis pabulatum exeuntibus occurrit fortiter centumque circiter ex iis cepit; quem statim ad se vocatum imperator nobilissimatu ornavit. interim Diampolis ceterarumque finitimarum urbium incolae, ubi occupatam a Comanis Goloen viderunt, ultro accesserunt laetique eos excipientes urbes dediderunt, pseudonymum Diogenem Augustum acclamantes. qui tota regione potitus collecto universo Comanorum exercitu Anchialum pergit eius urbis expugnationem experturus. imperator vero, qui in illa erat, magnam rei bellicae scientiam a puero nanctus, cum loci natura Comanos ab impetu arceri et muri firmitatem augeri perspiceret, divisis copiis portisque urbis apertis foris * manipulatim in acie collocavit, circa vero frontem Comanorum exercitus * clamoribus incitante parte Romanae phalangis * fusos usque ad ipsum mare persecuti

μέχρις αὐτῆς θαλάττης διώξαντες. τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ
θεασάμενος καὶ πρὸς τοσαῦτα πλήθη μὴ ἐξαρκούσας ἔχων
δυνάμεις μήτε ἀντικαταστῆναι δυνάμενος ἐκέλευσε τοῦ λοι-
ποῦ συνησπικότας ἅπαντας ἵστασθαι καὶ μηδένα προθέειν
τῆς παρατάξεως. οἱ δὲ Κόμανοι παραταξάμενοι ἵσταντο καὶ
αὐτοὶ προμετώπιοι τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος, μὴ προσβάλλον-
τες δὲ ὅμως μηδὲ αὐτοί. τοῦτο δὲ ἐτελεῖτο ἐπὶ τρισὶν ἡμέ-
ραις ἐκ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, τῆς τε τοῦ τόπου θέσεως V. 218
ἀπειργούσης τούτους ἐθέλοντας μάχεσθαι καὶ τοῦ μηδένα C
τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος προεκτρέχειν κατ' αὐτῶν. τὸ δὲ
κάστρον ἡ Ἀγχίαλος τοιαύτης ἔτυχε θέσεως. δεξιόθεν μὲν
τὴν Ποντηρὰν εἶχε θάλασσαν, ἐξ εὐωνύμων δὲ τραχύν τινα
τόπον καὶ δύσβατον καὶ ὑπάμπελον καὶ τοῖς ἱππόταις εὔο-
δον τὸν δρόμον μὴ παρέχοντα. τί τὸ ἐπὶ τούτοις; τὴν τοῦ
βασιλέως θεασάμενοι καρτερίαν οἱ βάρβαροι καὶ τὰ βεβου-
λευμένα ἀπηλπικότες ἐφ' ἑτέραν ἀτραπὸν τὴν πρὸς Ἀδρια-
νούπολιν ἐτράποντο, ἐξαπατῶντος αὐτοὺς τοῦ ψευδωνύμου
καὶ λέγοντος ὡς "ὁπηνίκα με τὴν Ἀδριανούπολιν καταλα-
βόντα ὁ Βρυέννιος Νικηφόρος ἀκούσει, ἀνοίξας τὰς πύλας D
μετὰ περιχαρείας ὑποδέξεται χρήματά τε παρέξει καὶ παν-
τοίας φιλοφροσύνης ἀξιώσεις. κἂν γὰρ μὴ ἐκ φύσεως, ἀλλά
γε ἐκ προαιρέσεως τὴν πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα ἀδελφικὴν

1. θαλάττης F, θαλάσσης P. 3. ἀντικαταστῆσαι G.
6. προμετώπιον CG. 9. τούτους] τούς τε G, τούς τ' C.
14. τοῦ CG, τῆς P. 15. θεασάμενοι FCG, θεασάμενον P.
18. καταλαβόντα ὁ Βρυένιος Νικηφόρος F, ὁ Νικηφόρος Βρυέννιος καταλαβόντα P. 19. ἀκούσει F, ἀκούσῃ P.
20. περιχαρείας FCG, περιχαρίας P. 21. ἀξιώσει με?

sunt. id Augustus conspicatus, cum adversus tantam multitudinem parum copiarum haberet nec resistere posset, iam omnes in acie consistere nec quemquam ultra ordines procurrere iussit. Comani vero, qui acie instructa ex adverso Romani exercitus stabant, ne ipsi quidem sunt aggressi. atque sic per tres dies a mane usque ad vesperam manserunt, cum et barbari loci natura a proelio absterrerentur et nemo e Romana phalange adversus eos procurreret. arx autem Anchiali eiusmodi sita est: habet dextra mare Ponticum, sinistra solum asperum et invium ac vitibus consitum ideoque minus equitabile. quid tum? constantia imperatoris perspecta desperatoque successu, barbari mutato itinere Adrianopolin petunt decepti a pseudonymo, qui iactabat: "si Adrianopolin me advenisse Bryennius Nicephorus audiverit, apertis portis me summa laetitia excipiet ac pecuniis adiuvabit omnique benevolentiae genere augebit; licet enim non genere, voluntate tamen cum patre meo fraternam necessi-

ἔσχε διάθεσιν. ἐπὰν δὲ τὸ κάστρον ἡμῖν παραδοθῇ, οὕτω τῆς ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν φερούσης ἁψόμεθα." θεῖον δὲ τὸν Βρυέννιον ὠνόμαζε παράκουσμά τι ἔχων ἀληθοῦς ὑποθέσεως. καὶ γὰρ ὁ πάλαι βεβασιλευκὼς Ῥωμανὸς ὁ Διογένης ἄνδρα τουτονὶ τὸν Βρυέννιον γι- P. 276 νώσκων φρονήσει τε ὑπερέχοντα ἁπάντων τῶν τότε εὐθῆ τε τὴν γνώμην καὶ ἐπαληθεύοντα ὡς ἐπίπαν ἐν λόγοις καὶ πράξεσι τοῦτον ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ἀδελφὸν εἰσποιήσασθαι ἠβουλήθη. καὶ δὴ καὶ τὸ ἔργον τετέλεστο ἀμφοῖν τούτου συνδόξαντος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀληθῆ καὶ παρὰ πάντων οὕτω γινώσκεται, ὁ δέ γε ψευδώνυμος τοσοῦτον ἀπηναισχύντησεν, ὡς καὶ θεῖον ἐπ' ἀληθείας τοῦτον κατονομάζειν. οὕτω μὲν οὖν τὰ τοῦ ψευδωνύμου τεχνάσματα. οἱ δὲ Κόμανοι ὡς βάρβαροι τὸ κοῦφον καὶ εὐμετάβλητον ὡς φυσικόν τι παρακολούθημα κεκτημένοι πείθονται τοῖς αὐ- B τοῦ λόγοις καὶ καταλαβόντες τὴν Ἀδριανούπολιν ἔξωθεν τῆς πόλεως ταύτης ηὐλίσαντο. ἐκεῖ δὲ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἡμέραις καθ' ἑκάστην πολέμων συγκροτουμένων (καὶ γὰρ οἱ νεώτεροι καὶ πρὸς πόλεμον σφαδάζοντες καθ' ἡμέραν ἐξερχόμενοι πολέμους συχνοὺς μετὰ τῶν βαρβάρων συνεκρότουν) Νικηφόρος ὁ Βρυέννιος, ἐπεὶ κάτωθεν παρὰ τοῦ ψευδωνύμου ἐζητεῖτο, πυργόθεν προκύψας, ὅσα γε ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀνδρὸς τεκμαιρόμενος ἔλεγε μήτε υἱὸν αὐτὸν

1. οὕτω F, οὕτως P. 3. δὲ om. G. 6. ἁπάντων F, πάντων P. 8. πράξεσι F, πράξεσιν P. ἐπιστάμενον G. 15. ὡς φυσικόν G, ὡς om. P. 16. καταλαβόντες F, καταλαμβάνοντες P, καταλαμβάνουσι G. 17. ἐκεῖ scripsi: ἐπεὶ P. δὲ FG, om. P.

tudinem colebat. urbe vero potiti proximum ad imperii caput iter habebimus". ac patruum nominabat Bryennium rei veritatem aliqua sane parte edoctus. namque Romanus Diogenes, quondam imperator, qui Bryennium norat eumque omnium tunc hominum prudentia praestantissimum maximeque sincerum ac dictis factisque veracissimum esse sciebat, fratrem eum adoptare voluit; idque illo consentiente factum est. quae res et vera et nota omnibus est. iste igitur pseudonymus tam impudens erat, ut etiam patruum revera illum vocaret. talibus scilicet utebatur artibus. verum Comani, levi mutabilique ut barbari ingenio praediti, eius sermoni obsequuntur et Adrianopolin profecti extra urbem castra locant; pugnatumque est ibi per octo et quadraginta dies, cum iuventus pugnacissima cotidie erumperet manumque cum barbaris consereret. at Nicephorus Bryennius, ubi e loco inferiore a pseudonymo vocatus e turre prospexit, quoad ex hominis voce collegit, negat se illum

ἐπιγινώσκειν Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους, τοῦ ἐκ προαιρέσεως ἀδελφοῦ αὐτοῦ χρηματίσαντος, ὡς εἴρηται, ὁποῖα φιλεῖ C πολλάκις γίνεσθαι, καὶ ὅτι ὁ ἐπ' ἀληθείᾳ υἱὸς αὐτοῦ εἰς Ἀντιόχειαν ἀνῃρέθη. ταῦτα εἰπὼν μετ' αἰσχύνης τὸν ὑποκριτὴν ἀπεπέμψατο. ἐπεὶ δὲ οἱ ἐντὸς παρεκτεινομένου τοῦ καιροῦ ἐστενοῦντο ἤδη, διὰ γραφῆς ᾐτήσαντο βοήθειαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. ὁ δὲ παρευθὺ παρακελεύεται Κωνσταντίνῳ τῷ Εὐφορβηνῷ ἀποχρῶσαν ἀποδιελέσθαι δύναμιν τῶν ὑπ' αὐτὸν κομήτων καὶ διὰ νυκτὸς μετ' αὐτῶν εἰς Ἀδριανούπολιν διὰ τοῦ μέρους τῶν Καλαθάδων εἰσελθεῖν. καὶ ὁ Κατακαλὼν παραχρῆμα τῆς πρὸς τὴν Ὀρεστιάδα φερούσης V. 219 εἴχετο μετ' ἀγαθῶν τῶν ἐλπίδων λήσεσθαι τοὺς Κομάνους D οἰόμενος. ἀλλὰ διημάρτανε τοῦ σκοποῦ. αἰσθόμενοι γὰρ τούτου πολλαπλάσιοι τηνικαῦτα ἐξιππασάμενοι καὶ προσβαλόντες ἀπώσαντό τε εἰς τοὐπίσω καὶ ὀξέως ἐδίωκον. ὁπηνίκα καὶ ὁ τούτου υἱὸς Νικηφόρος καὶ ἐμὸς ἐν ὑστέροις χρηματίσας γαμβρὸς ἐπὶ τῇ μετ' ἐμὲ ἀδελφῇ τῇ πορφυρογεννήτῳ Μαρίᾳ δόρυ μακρὸν ἐναγκαλισάμενος καὶ συναντήσας ἐξ ὑποστροφῆς τὸν διώκοντα αὐτὸν Σκύθην πλήττει κατὰ τὸ στέρνον, ὁ δ' εὐθὺς νεκρὸς ἔκειτο. οἶδε γὰρ ἐπ' ἀληθείᾳ δόρυ κραδαίνειν καὶ ἀσπίδα περιφράττεσθαι· καὶ ἱππαζό- P. 277 μενον ἄν τις αὐτὸν ἐθεάσατο, οὐ Ῥωμαῖον εἴκασεν εἶναι

5. παρεκτεινόμενοι G. 10. Καλατώδων G. 13. δὴ ἡμάρτανε G. 14. τοῦτο G. τηνικαῦτα om. CG. 16. ἐν ὑστέροις F, εἰς ὕστερον P. 19. αὐτὸν F, αὐτοὺς P, om. CG. 21. ἀσπίδι? 22. οὐ om. CG. Ῥωμαῖον μὲν CG.

agnoscere filium Romani Diogenis, qui pro benevolentia fratrem se nominaverat, ut dictum est, qualia saepe fieri solent, verumque filium eius apud Antiochiam interfectum esse. his verbis explosum simulatorem amandavit. sed incolae urbis, cum procedente tempore inopia urgerentur, litteris ab imperatore auxilia petierunt; qui extemplo Constantinum Euphorbenum idoneo numero comitum, qui sub ipso essent, selecto noctu Calathadorum parte Adrianopolin inire iussit. statim Catacalo ingressus viam, quae Orestiadem ducit, optima spe elatus se Comanos falsurum putavit, sed errore deceptus est. nam barbari, simulatque id cognoverunt, magno equitum numero adorti recedere coactum acriter persecuti sunt. quo tempore filius eius Nicephorus, qui postea cognatus meus factus Mariam Porphyrogenitam, sororem meam natu minorem, in matrimonium duxit, hastam longam protendens subitoque conversus insequentis Scythae pectus percussit; hic vero ilico mortuus concidit. erat enimvero peritissimus lanceam vibrandi tegendique se clypeo; ac qui equitantem illum vidit, non Romanum putavit, sed e Normannia venisse: adeo mi-

ἀλλὰ Νορμανόθεν ἥκειν· θαῦμα γὰρ ἦν ὁ νεανίσκος ἐκεῖνος ἐξιππαζόμενος καὶ ὄντως φιλοτίμημα φύσεως· τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν πολύς, τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἡδὺς καὶ μειλίχιος. οὔπω τεσσαράκοντα πρὸς ταῖς ὀκτὼ διῆλθον ἡμέραι, καὶ παρακελευσαμένου Νικηφόρου τοῦ Βρυεννίου (ἐν ἐκείνῳ γὰρ ἡ πᾶσα ἐξουσία τῆς Ἀδριανουπόλεως ἦν) τὰς πύλας ἀθρόον ἀναπετάσαντες ἐξῆλθον κατὰ τῶν Κομάνων γενναῖοι στρατιῶται. καὶ πολέμου καρτεροῦ συρραγέντος πίπτουσι μὲν ἱκανοὶ τῶν Ῥωμαίων γενναίως ἀγωνιζό-
B μενοι καὶ τῆς ἑαυτῶν ζωῆς ἀφειδήσαντες, πλείους δὲ κτείνουσιν. ὁπηνίκα καὶ Μαριανὸς ὁ Μαυροκατακαλὼν τοῦ Τογορτὰκ καταστοχασάμενος (ἡγεμὼν δὲ οὗτος ὑπερέχων τῆς τῶν Κομάνων στρατιᾶς), δόρυ μακρὸν ἐναγκαλισάμενος ὅλας τε τῷ ἵππῳ δοὺς τὰς ἡνίας εὐθὺ κατ' αὐτοῦ ἤλαυνε καὶ μικροῦ ἂν τοῦτον ἀνεῖλεν, εἰ μὴ προφθάσαντες οἱ περὶ αὐτὸν τυχόντες Κόμανοι τοῦτον ἐξείλοντο, μικροῦ καὶ τὸν Μαριανὸν ἀποκτείναντες. οὗτος δὲ ὁ Μαριανὸς, κἂν νέος τὴν ἡλικίαν ἦν καὶ ἐς μείρακας ἄρτι παραγγέλλων, ἀλλὰ πολλάκις τῶν τῆς Ὀρεστιάδος πυλῶν ἐξερχόμενος μετὰ τῶν Κομάνων ἐμάχετο καὶ τοσαυτάκις πλήττων ἢ καὶ κτείνων
C νικητὴς ἀνθυπέστρεφεν. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς μαχητὴς γενναιότατος, καθάπερ τινὰ κλῆρον πατρῷον τὴν ἀνδρείαν

3. πρὸς Θεὸν F, παρὰ Θεοῦ P. τὰ πρὸς] τὴν παρὰ G. 4. τοῖς G. ἡμέραι F, ἡμέραις P. 5. τοῦ FG, om. P. 8. καρτεροῦ F, καρτερῶς P. 9. ἀγωνιζομένων G. 11. ὁ Μαριανὸς P, ὁ om. F. τοῦ Τογορτὰκ] τοῦτον γορτοῦ G. Τογορτὰκ scripsi: Τογορτὰν F, Τυγορτᾶ P, Τογορτοῦ C. 13. ἐναγκαλισάμενος] κατασείσας C, κατασείας G.

rabile fuit spectaculum iuvenis equitantis. et revera natura ipsa ambitiose eum exornaverat; maxime etiam erga deum fuit religiosus, erga homines suavis et amabilis. necdum interiectis quadraginta octo diebus, iussu Nicephori Bryennii, penes quem omnis Adrianopolis potestas erat, patefactis repente portis strenui milites in Comanos erumpunt; acerrimoque proelio conserto multi quidem Romani fortiter certantes nec vitae parcentes occubuerunt, plures tamen trucidarunt. ibi Marianus Maurocatacalo, cum Togortac summum Comanorum ducem conspexisset, hastam longam vibrans datis equo habenis confestim eum incurrit occidissetque, ni circumfusi Comani interfecto paene Mariano mature eum subduxissent. hic Marianus, licet iuvenis ac vix pubertatem ingressus, saepe ex Orestiadis portis erumpens cum Comanis pugnabat hosteque aut percusso aut interfecto victor semper redibat. nam fortissimus certo bellator erat ac virtutem quasi hereditatem paternam sortitus, fortissimorum

κληρωσάμενος ἐκ γενναιοτάτων ἀνδρῶν γενναιότερος παῖς γεννηθείς. ἐξ ὑπογύου δὲ τοῦ θανάτου ῥυσθείς, ἀναζέσας τῷ θυμῷ κατὰ τοῦ Ψευδοδιογένους ἐχώρησε πέραθεν παρὰ τῷ χείλει τοῦ ποταμοῦ καὶ αὐτοῦ ἱσταμένου, ὅπου ὁ Μαριανὸς μετὰ τῶν βαρβάρων ἐμάχετο, καὶ θεασάμενος ἐρυθροφοροῦντα καὶ βασιλικῶς ἐσταλμένον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν σκεδασθέντας, ἀνατείνας τηνικαῦτα τὴν μάστιγα ἔπαιε τοῦτον κατὰ κεφαλῆς ἀφειδῶς ψευδώνυμον ἀποκαλῶν βασιλέα.

4. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν καρτερίαν τῶν Κομάνων μανθάνων καὶ τοὺς συχνοὺς ἐκεῖσε πολέμους D δέον ἔκρινε καὶ αὐτὸς ἐξ Ἀγχιάλου κεῖθι παραγενέσθαι. μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς ἐκκρίτους τῶν ἡγεμόνων καὶ προέχοντας τοῦ λαοῦ ἐβουλεύετο, τί ἂν ποιήσειεν. εἰσελθὼν δέ τις ἀνὴρ Ἀλακασεὺς ὀνομαζόμενος ἔφη "ὁ ἐμὸς πατὴρ συνήθης πάλαι τῷ τοῦ ψευδωνύμου πατρὶ ἔτυχεν ὤν. ἔγωγε τοίνυν ἀπελθὼν καὶ εἰς ἓν τῶν πολιχνίων εἰσαγαγὼν αὐτὸν κατάσχω;" ἐζητεῖτο γοῦν τηνικαῦτα ὁ τρόπος τῆς τοῦ τοιούτου ἔργου μεταχειρίσεως. ὁ δὲ τὸν ἐπὶ Κύρου V. 220 Ζώπυρον μιμησάμενος τὸν ἐκείνου τρόπον ὑπέθετο πρὸς P. 278 τὸν αὐτοκράτορα· αἰκίσασθαι γὰρ ἑαυτὸν ἐπηγγείλατο καὶ τὸν πώγωνα καὶ τὰς τρίχας ἀποκερεῖν καὶ εἰς ἐκεῖνον φοιτῆσαι ὡς δῆθεν ταῦτα παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος πεπονθώς.

2. ὑπογύου F, ὑπογυΐου P. 3. ἐχώρησε F, ἐχώρησεν P. 4. τῷ χείλει F, τὸ χεῖλος P. 8. ἀφειδῶς om. CG. 9. καρτερὰν G. 15. τῷ add. prima manus in F. 17. interrogationis signum posui. 18. μεταχειρίσεως F, μεταχειρήσεως P. 20. ἐπηγγείλατο FC, ἀπηγγείλατο P. 21. ἀποκειρεῖν G.

virorum fortior proles. is igitur e praesenti periculo servatus et ira fervens Pseudodiogenem petit; quem cum stantem in ulteriore ripa fluminis, ubi Marianus cum Comanis certaverat, cocco regioque ornatu indutum eiusque comites dispersos videret, flagelli verbere caput eius inclementer percussit falsum ipsum appellans principem.

4. Tandem imperator Comanorum ad Adrianopolin pertinacia ac frequentibus ibi pugnis cognitis faciendum sibi putavit, ut eo ipse Anchialo proficisceretur. arcessivit ergo principes ducum civitatisque proceres eosque quid faciendum esset consuluit. tunc quidam nomine Alacaseus accedens "Pater" inquit "meus huius pseudonymi patri olim familiaris fuit; quare, si placet, eum adibo deductumque in aliquam arcem comprehendam". quaeritur deinde, quonam id modo fieri posset. at is Zopyrum Cyri aequalem imitatus rationem, qua ille usus erat, imperatori proposuit. nam se ipsum deformaturum esse pollicebatur et barba pilisque rasis, tamquam haec ab imperatore passus

ταῦτ᾽ εἶπε μέν, οὐκ εἰργάσατο δέ, καὶ ἐπηγγείλατο μέν, εἰς ἔργον δὲ τὴν ἐπαγγελίαν οὐκ ἤγαγεν; ἀλλ᾽ ἅμα τε ὁ βασιλεὺς ἐπῄνει τὴν συμβουλὴν καὶ ὁ Ἀλακασεὺς ἐν χρῷ τε κουρίας ἐγίνετο καὶ τὰς σάρκας κατῄκιστο καὶ πρὸς τὸν ἐπίπλαστον Διογένην ἐκεῖνον ἐφοίτησε. καὶ τά τε ἄλλα καὶ τὴν παλαιὰν ὑπέμνησε φιλίαν καὶ ὡς "πολλὰ δεινὰ παρὰ B τοῦ αὐτοκράτορος πεπονθὼς Ἀλεξίου ἥκω πρὸς σὲ θαρρήσας" ἔλεγεν "ἐπὶ τῇ πάλαι τοῦ ἐμοῦ πατρὸς πρὸς τὴν σὴν βασιλείαν γνησιότητι, ἐφ᾽ ᾧ συνάρασθαί σοι πρὸς τὸ προκείμενον". ἐχρῆτο γὰρ καὶ τοιούτοις ὀνόμασι κολακευτικοῖς, ἵνα πλέον αὐτὸν ἐφελκύσηται. καὶ ἵνα πλατύτερον τὰ κατ᾽ αὐτὸν διηγήσωμαι, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου καὶ γραφὰς ὡσαύτως παραδηλούσας πρὸς τὸν τὴν φυλακὴν πολιχνίου τινὸς Πούτζης ὠνομασμένου πεπιστευμένον ὡς "πᾶν, ὅπερ ἂν ὁ παρών σοι ὑπόθηται, ποίησον ἀδιστάκτως ὑπακούσας αὐτοῦ" (ἐκεῖσε γὰρ ὁ βασιλεὺς καλῶς ἐστοχάσατο τοὺς Κομάνους καταλαβεῖν ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἀπάραντας), C τούτων οὕτως οἰκονομηθέντων προσηκάμενος ὁ Ἀλακασεύς, καθάπερ εἴπομεν, τὴν ἐν χρῷ κουρείαν πρόσεισι τῷ ψευδωνύμῳ λέγων "διὰ σὲ πολλὰ δεινὰ πέπονθα,

1. οὐκ εἶπε P, οὐκ om. CG. καὶ CG, οὐδ᾽ P. interrogationis signum posui. 3. τε om. CG. 7. ηκα G. 8. πάλαι om. CG. μοῦ P, correxi. πρὸς τὴν σὴν βασιλείαν τοῦ μοῦ G. 9. γνησιότητα G. 10. ὀνόμασι F, ὀνόμασιν P. 11. αὐτὸν F, om. P. 12. διηγήσωμαι FC, διηγήσομαι P. 13. τὸν F, om. P. 15. πᾶν F, om. P. 16. ἀδι∗στάκτως F. 19. καθάπερ εἴπομεν om. CG. κουρείαν F, κουρίαν P.

esset, illum accessurum; quod quidem et dixit et fecit, et pollicitus est et promissis stetit. etenim consilio imperatori probato Alacaseus se totondit usque ad cutem et corpore lacerato ad personatum illum Diogenem confugit eique cum alia tum praecipue veterem amicitiam in mentem revocans "Multa", inquit, "acerba ab imperatore Alexio passus ad te venio patris mei cum tua maiestate amicitia fretus, ut tibi in his rebus in quibus nunc verseris subveniam." utebatur enim talibus blandimentis, ut magis eum ad se traheret. atque ut copiosius de eo narrem, acceptis imperatoris Alexii mandatis et ad Putzae arcis praefectum litteris, in quibus erat: "quidquid, qui has litteras reddet, tibi dixerit, id sine mora exsequere" (nimirum eo profecturos esse imperator Comanos Adrianopoli discedentes bene coniciebat), his igitur sic dispositis Alacaseus usque ad cutem, ut diximus, sponte tonsus pseudonymum adiit et "Tua", inquit, "causa multa acerba passus sum, tua

διὰ σὲ ὑβρίσθην καὶ σιδηρόδετος γέγονα, δι' σὲ καθείρχθην
ἐπὶ πολλαῖς ἤδη ἡμέραις, ἐξ ὅτου τῶν Ῥωμαϊκῶν ὁρίων
ἐπέβης, αὐτὸς ὕποπτος διὰ τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς πρὸς σὲ
φιλίαν δόξας τῷ αὐτοκράτορι. λαθὼν οὖν αὐτὸς σοὶ τῷ
ἐμῷ δεσπότῃ προσπέφευγα ἐμαυτόν τε τῶν δεσμῶν ἐλευ-
θερώσας καὶ σοὶ τὰ συνοίσοντα ὑποθέμενος." ὁ δὲ καλῶς
τοῦτον ἀποδεξάμενος ἐπυνθάνετο, ὅ τι δεῖ ποιεῖν, ἐφ' ᾧ τὰ
κατὰ σκοπὸν πληρῶσαι. καὶ ὅς "ὁρᾷς τουτὶ τὸ πολίχνιον
καὶ τὴν εὐρεῖαν ταύτην πεδιάδα ἀποχρῶσαν πρὸς νομὰς τῶν D
ἵππων ἐφ' ἡμέραις, ἐφ' ὅσαις βούλει διαναπαῦσαι σαυτόν τε
καὶ τὸ σὸν στράτευμα; χρὴ οὖν μὴ περαιτέρω τέως ἡμᾶς
προβαίνειν, ἀλλ' ἐνταῦθα προσκαρτερῆσαι μικρόν, ἐφ' ᾧ καὶ
σὲ ἀνακτήσασθαι τὸ πολίχνιον τοῦτο κατασχόντα καὶ τοὺς
Κομάνους ἐξελθόντας τὰ πρὸς χρείαν κομίσασθαι καὶ οὕτω
τῆς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἅψασθαι. καὶ εἰ ἀρεστὸν δοκεῖ
σοι, τὸν τοῦ πολιχνίου φύλακα πάλαι ὅλον ἐμὸν ὄντα θεά-
σομαί τε καὶ ἀμαχητὶ παρασκευάσω παραδοῦναί σοι τοῦτο".
ἤρεσεν ὁ σκοπὸς οὑτοσὶ τῷ Διογένει. διὰ τῆς νυκτὸς δὲ
τὴν βασιλικὴν δεσμήσας γραφὴν ὁ Ἀλακασεὺς πέμπει διὰ
βέλους ἐντὸς τοῦ κάστρου· ἣν ὑπαναγνοὺς ὁ τοῦτο φυλάσ-
σων παρεσκευάσθη πρὸς τὸ δοῦναι τὸ εἰρημένον πολίχνιον.
πρωΐας δὲ ὁ μὲν Ἀλακασεὺς πρῶτος ταῖς πύλαις προσ- P. 279

3. ἀπέβης G. 4. λαθὼν A, λαβὼν P. 7. ἀποδεξάμενος FA, ὑποδεξάμενος P. 10. ἐφ' F, om. P. 22. ἀλεκασεὺς A.

causa contumelias et vincula tuli, tua causa per multos dies, postquam Romanorum fines ingressus es, carcere tenebar, imperatori suspectus ob patris mei erga te amicitiam. clam igitur ad te, dominum meum, confugi vinculis mea ipsius opera liberatus, ut tibi salutaria consilia suppeditarem". atque hic quidem benevolentissime eum excipiens quaesivit, quomodo quae sibi proposuisset assequenda putaret. tum ille "Vides" ait "arcem hanc et latam hanc planitiem praebentem affatim pabuli equis, quotquot dies vel te vel exercitum tuum quieti daturus es. nec ultra nobis progrediendum est, sed aliquantisper ibi commorandum, ut et arcem recipias et Comani egressi quae ad victum necessaria sunt apportent; tum regia urbs petenda est. quodsi voles, arcis custodem plane mihi olim addictum visam atque efficiam, ut sine pugna eam tibi tradat." placuit consilium Diogeni. quare Alacaseus imperatoris epistulam sagittae illigatam nocte in arcem mittit; qua lecta eius praefectus ad dedendum castrum paratus erat. postero mane Alacaseus primum ad portas accedit seque cum praesidii praefecto colloqui simu-

πελάσας ὁμιλεῖν ὑπεκρίνατο τῷ φύλακι, πρότερον σημεῖον δοὺς τῷ Διογένει, ἵν', ὁπηνίκα τοῦτο θεάσοιτο, εὐθὺ τοῦ κάστρου χωρήσειεν. ἐφ' ἱκανὸν δὲ προσποιουμένου τὴν μετὰ τοῦ φύλακος ὁμιλίαν καὶ ὅπερ φθάσας δεδώκει τῷ ψευδωνύμῳ ποιήσαντος σημεῖον, καθὼς ὁ Διογένης τοῦτ' ἐθεάσατο, τινὰς ἀναλαβόμενος στρατιώτας οὐ πάνυ πολλούς, θαρσαλέως εἴσεισι. περιχαρῶς δὲ τῶν ἐντὸς ὑποδεξαμένων αὐτὸν καὶ τοῦ φρουροῦντος τὴν Πούτζαν ἐπὶ τὸ βαλανεῖον αὐτὸν προκαλουμένου συνωθούμενός τε ἐπὶ τοῦτο καὶ
B παρὰ τοῦ Ἀλακασέως πείθεται τούτοις εὐθύς. εἶτα δα-
V. 221 ψιλῆ τράπεζαν αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ Κομάνοις παρέθεντο. οἱ δὲ πάντες ὁμοῦ ἱκανῶς εὐωχηθέντες πλησθέντες τε οἴνου, ὃν ἐξ ἐμπεπλησμένων ἀσκῶν ἀπερρόφησαν, ἔκειντο ῥέγχοντες. περιελθόντες δὲ εὐθὺς αὐτός τε ὁ Ἀλακασεὺς καὶ ὁ φύλαξ μετά τινων ἑτέρων τούς τε ἵππους ἀφελόμενοι καὶ τὰ ὅπλα αὐτὸν μὲν αὐτοῦ που καταλιμπάνουσι ῥέγχοντα, τοὺς δ' ὑπ' αὐτὸν ἀναιρήσαντες ἐν διώρυξί τισιν εὐθέως ἀπέρριψαν ὥσπερ εἴς τινας τάφους αὐτοφυεῖς. ὁ δὲ Κατακαλὼν παρεπόμενος τῷ Κομανικῷ στρατεύματι κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως ὑποθημοσύνας, ἐπεὶ ἐκεῖνον
C μὲν ἐντὸς εἰσελθόντα τοῦ κάστρου ἐθεάσατο, τούς δέ γε Κομάνους εἰς προνομὴν διασκεδασθέντας, ἀπελθὼν τὸν

1. ὑπεκρίνατο F, ὑπεκρίνετο PA. 4. ἐδεδώκει A. 5. ποιήσαντας G. 7. περιχαρὴς A. 9. προκαλουμένου F, προσκαλουμένου A, προκαλούμενον P. τούτῳ A. 10. ἀλεκασσέως A. 12. παρέθεντο FA, παρέθετο P. 14. αὐτὸ G. 15. ἀλεκασεὺς A. 16. που om. CG. 17. δὲ G.

lat signo dato Diogeni, ut, simulatque id conspexisset, confestim castrum intraret. itaque cum praefecto sermone ficticio diu producto datoque tandem pseudonymo signo quod modo indicaverat Diogenes, id ubi vidit, cum paucis militibus audacter ingressus ab iis qui intus erant blande excipitur et a gubernatore Putzae invitatur ad balneum; ad quod ab Alacaseo quoque impulsus statim morem gerit. copiosae dein epulae et ipsi et Comanis apponuntur; qui mox omnes sat epulati impletique vino, quod e plenis utribus hauserant, stertentes iacebant. superveniunt autem statim et ipse Alacaseus et praefectus cum nonnullis aliis omniumque armis et equis subductis ipsum stertentem ibi relinquunt; at ceteros, quorum dux erat, necant atque in voragines quasdam velut in sepulcra natura parata statim coniciunt. interim Catacalo ex imperatoris mandato Comanorum exercitum subsequens, cum in arcem illum ingressum videret Comanosque pabulatum circumsparsos, prope urbem quam modo di-

χάρακα ἐπήξατο ἀγχοῦ που τῆς πόλεως, ἣν φθάσαντες ὠνομάσαμεν. ὁ δὲ Ἀλακασεὺς τῶν Κομάνων ἁπανταχοῦ διασπαρέντων οὐκ ἐθάρρησε δηλῶσαι περὶ τούτου τῷ αὐτοκράτορι, ἀλλὰ ἀναλαβόμενος τοῦτον τὴν κατευθὺ Τζουρουλοῦ ἤλαυνεν ὡς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀπερχόμενος. μεμαθηκυῖα δὲ τοῦτο ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ καὶ δέσποινα περὶ τὰ βασίλεια ἐνδιατρίβουσα εὐθὺς τὸν δρουγγάριον τοῦ στόλου Κυμινιανὸν τὸν ἐκτομίαν Εὐστάθιον διὰ τάχους ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ τὸν τοιοῦτον παραλαβεῖν καὶ εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν μεγαλόπολιν. ὁ δὲ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Τοῦρκόν τινα Καμύρην D ὀνομαζόμενον εἰς τὴν τούτου ἐκτύφλωσιν τῷ τοιούτῳ ἐχρήσατο. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἔτι εἰς Ἀγχίαλον ἐγκαρτερῶν, μεμαθηκὼς τὸν ἐπὶ τῇ προνομῇ τῶν παρακειμένων χωρῶν σκεδασμὸν τῶν Κομάνων, ἀπάρας ἐκεῖθεν καταλαμβάνει τὴν μικρὰν Νικαίαν. ὡς δὲ μεμαθήκοι, ὅτι ὁ Κιτζῆς, ἡγεμὼν δὲ οὗτος εἷς τῶν τοῦ Κομανικοῦ στρατεύματος, ἀναλαβόμενος Κομάνους ποσουμένους εἰς δώδεκα χιλιάδας καὶ εἰς προνομὴν τούτους διασπείρας λείαν τε πολλὴν συναγαγὼν τὸν αὐχένα τοῦ Ταυροκώμου κατείληφε, τὰς ὑπ' αὐτὸν ἀναλαβόμενος δυνάμεις, κατελθὼν παρὰ τῷ χείλει εἱστήκει τοῦ ποταμοῦ τοῦ κατὰ τὴν πεδιάδα τὴν κάτωθεν τοῦ τοιούτου αὐχένος διακειμένην ῥέοντος. τόπος δὲ οὗτος πλήρης χαμαι-

2. ὠνομάσαμεν C, ὀνομάσαμεν P. 4. τὴν om. A, τηνικαῦτα CG. Τζουρουλῷ G. 6. καὶ δέσποινα F, om. P. 8. Κυμινιανὸν CG(A), Κυμινειανὸν P. 10. Καρμύρην CG. 11. καλούμενον CG. 12. ἐγκαρτερὸν G. 16. τῶν F, om. P. 17. ποσουμένοις G. δέκα CG. 19. Ταυροκόμου CG. 20. τὸ χεῖλος CG. εἱστείκει P, correxi. 22. διακειμένην scripsi: διακειμένου P.

ximus castra posuit. sed Alacaseus effusis ubique Comanis rem ad imperatorem referre non audebat, sed cum captivo illo Tzurulum recta petiit Constantinopolin reversurus. quo audito mater imperatoris et domina, quae in palatio regio degebat, sine mora drungarium classis Cyminianum Eustathium spadonem celeriter misit, qui istum acciperet atque in urbem duceret. is secum habebat Turcam quendam Camyren, cuius opera ad eum excaecandum usus est. at imperator commorans etiamtum Anchiali, cum Comanos ad depraedandas adiacentes regiones dispersos audivisset, castris motis parvam inde Nicaeam petiit; ibique cognito Citzen, qui erat unus e Comanici exercitus ducibus, cum duodecim fere millibus barbarorum, quibus ad pabulandum sparsis ingentem praedam collegerat, ad fauces Taurocomi consedisse, copias suas contraxit et ad ripas amnis, qui per planitiem fluit istis faucibus subditam, descendit. erat ea regio plena trixaginum arborumque novellarum. ibi subsidere copias iussit

P. 280 δρύων καὶ ἀρτιφυῶν δένδρων. ἐκεῖσε γοῦν τὰς δυνάμεις καταστησάμενος, ἀπόμοιραν Τούρκων ἱκανὴν ἀποτεμόμενος, τῆς τοξείας ἐκκρίτους εἰδήμονας, κατὰ τῶν Κομάνων ἐπαφίησιν, ὥστε τὸν μετ' αὐτῶν συναραμένους πόλεμον καὶ ἱππασίας τινὰς ποιησαμένους ἐπισπάσασθαι τούτους πρὸς τὸ πρανές. οἱ δὲ Κόμανοι προσβαλόντες τούτοις ἐδίωκον ἀκρατῶς μέχρι τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος· εἶτα μικρὸν τοὺς ἵππους ἀνασειράσαντες καὶ κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξορμῆσαι φάλαγγος ἡτοιμάζοντο καθιστῶντες τὰς παρατάξεις. ἐπεὶ δὲ Κόμανόν τινα ἀγέρωχον ἱππότην τῆς φάλαγγος προπηδήσαντα ὁ αὐτοκράτωρ ἐθεάσατο καὶ τὰς παρατάξεις παρα-
B θέοντα καὶ μονονοὺ τὸν μετ' αὐτοῦ μαχεσόμενον ἀναζητεῖν ἐοικότα, οὐκ ἔφερεν οὔτε τὸ δεξιὸν καρτερεῖν οὔτε τὸ εὐώνυμον κέρας, ἀλλ' αὐτὸς πέρα πάντων ὅλας τὰς ἡνίας χαλάσας τὸν ἀναζητοῦντα τὸν πόλεμον βάρβαρον πρώτως παίει διὰ τοῦ δόρατος καὶ ἀμφὶ στήθεσι διαμπερὲς ἐλάσας τὸ ξίφος τοῦ ἵππου κατέβαλε κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν στρατιώτην μᾶλλον ἢ στρατηγὸν ἑαυτὸν ἀποδείξας. μέγα τοίνυν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς παραυτίκα θάρσος ἐμβαλὼν παρατάξεσιν, οὐχ ἧσσονα δὲ τοῖς Σκύθαις φόβον, ὡς πύργος τούτοις προσβαλὼν διεῖλε τὸ στράτευμα. οὕτω γοῦν τῆς
V. 222 ὁμαιχμίας τῶν βαρβάρων διασπασθείσης διασπαρέντες ἀπαν-

1. καὶ τῶν CG. 3. τοξείας FC, τοξίας P. 4. μεν' G. 5. ποιησάμενος G. τούτους F, τούτοις P, τούτῳ G. 6. ἐδίωκον FC, ἐδίωκεν P. 14. πέρα scripsi: παρὰ P. 15. πρῶτος F. 16. στήθεσι F, στήθεσιν P. 17. κατέβαλε F, κατέβαλλεν P. 18. μᾶλλον om. G. ὑποδείξας CG. 21. προσβαλὼν] προσ in ras. m. 2 F.

et sufficientem Turcarum turmam, iaculandi peritissimam, in Comanos immisit, ut manus cum ipsis consererent et equitationibus aliquot factis in loca declivia elicerent. at Comani eos adorti effuse usque ad Romanam phalangem persecuti sunt, ubi frenis equorum paululum adductis instructisque ordinibus ad invadendam Romanorum aciem sese pararunt. imperator vero, cum audaciorem quendam Comanum equitem ultra aciem prosilientem ordinesque praetercurrentem videret ac tantum non provocantem ad certamen singulare, nullum e dextro sinistrove cornu contra eum egredi minime tulit; ipse vero ultra omnes habenis remissis evectus barbarum pugnandi avidum hasta primum vulneravit, tum ense transfixum de equo deiecit, eo quidem die militem potius quam imperatorem se gerens; ac magnum statim et Romanis legionibus animum et metum Scythis iniecit, quorum aciem turris instar se admovens discidit. ita phalangis contextu perrupto dispersi barbari ubique

ταχῇ ἔφευγον ἀκρατῶς. Κόμανοι μὲν οὖν τηνικαῦτα πίπ- C τουσιν ὡσεὶ χιλιάδες ἑπτά, ἄγονται δὲ καὶ ζωγρία τρισχίλιοι. τὴν μέντοι λείαν ἅπασαν ἀφελόμενοι οἱ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος οὐ συνεχωρήθησαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὸ εἰωθὸς ταύτην ἐπιμοιράσασθαι, καθὸ ἐξ ὑπογύου τῶν παρακειμένων χωρῶν ἐσκυλεύθη, ἀλλὰ δοθῆναι τοῖς ἐποίκοις. τοῦ γοῦν βασιλικοῦ προστάγματος πτηνοῦ δίκην εἰς ἅπασαν τὴν περίχωρον διαδεδραμηκότος ἕκαστος τῶν σκυλευθέντων παραγενόμενος ἐπιγινώσκων τὸ ἴδιον ἀνελαμβάνετο. στερνοτυποῦντες οὖν καὶ χεῖρας ἱκετίδας εἰς οὐρανὸν αἴροντες τῷ αὐτοκράτορι τὰ λῷονα ἐπηύχοντο. καὶ ἦν ἀκούειν φωνὴν σύμμικτον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν μέχρις D αὐτῆς τῆς σεληνιακῆς σφαίρας φθάνουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω. ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ χαίρων τὰς δυνάμεις ἀνακτησάμενος εἰς τὴν εἰρημένην μικρὰν Νικαίαν αὖθις ἐπαναζεύγνυσιν. ἐκεῖσε γοῦν ἐπὶ δυσὶν ἡμέραις ἐγκαρτερήσας, τριταῖος ἐκεῖθεν ἐξελθὼν καταλαμβάνει τὴν Ἀδριανούπολιν περὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Σιλβέστρου ἱκανὰς ἐνδιατρίψας ἡμέρας. τῶν γοῦν Κομάνων οἱ λογάδες ἅπαντες ἀποκριθέντες τοῦ λοιποῦ στρατεύματος, βουληθέντες τοῦτον ἀπατῆσαι προσέρχονται τούτῳ ὡς αὐτόμολοι, σπείσασθαι τάχα μετ' αὐτοῦ προσ- P. 281 ποιούμενοι, ἵνα τριβομένου τοῦ μετ' εἰρήνης καιροῦ προ-

2. ζωγρείαν G. 4. συνεχωρήθεσαν G. παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος om. CG. 5. ὑπογύου F, ὑπογυΐου P. 8. ἅπασαν F, πᾶσαν P. 12. φωνῆς συμμίκτου G. 13. φθανούσης CG. 18. διατρίψας G. 19. διακριθέντες CG. 22. τριβόμενοι G.

effuse fugerunt; ac septem tunc millia Comanorum ceciderunt captaque tria millia sunt. cum vero omnem praedam cepissent Romani, imperator, quia rapta erat ex agris finitimis, eam solito more dividi haud permisit, sed reddendam incolis decrevit. et avis instar regis edictum per circumiacentem regionem volat congregatique ad castra qui rapinas tulerant sua quisque recipiunt pectora tundentes supplicibusque manibus ad caelum sublatis fausta omnia imperatori precantes: audiebatur mixta virorum mulierumque vociferatio usque ad lunarem circulum assurgens. imperator vero laetus copias convocavit parvamque Nicaeam reduxit; ubi cum biduo substitisset, tertio die Adrianopolin pergit et complures dies in Silvestri aedibus habitavit. iam praecipui quique Comanorum, qui e reliquo exercitu lecti erant, imperatorem decepturi tamquam suapte sponte ad eum veniunt pacemque statim se inituros esse simulant, eo quidem consilio, ut tempore

χωροίη τὸ Κομανικὸν στράτευμα τοῖς ἔμπροσθεν. ἐπὶ τρισὶν οὖν ἡμέραις ἐγκαρτερήσαντες μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν νυκτὸς τῆς πρὸς τὰ οἴκοι φερούσης ἥψαντο. αἰσθόμενος δὲ τῆς τῶν Κομάνων ἀπάτης ὁ αὐτοκράτωρ ὑποπτέρους ἀποστείλας δηλοῖ τοῦτο τοῖς πεπιστευμένοις τὴν φυλακὴν τῶν τοῦ Ζυγοῦ ἀτραπῶν, ἐφ' ᾧ μὴ ἀναπίπτειν, ἀλλ' ἐγρηγορέναι διὰ παντός, εἴ που τούτους κατάσχοιεν. αὐτὸς δὲ τὸ ὅλον στράτευμα τῶν Κομάνων μεμαθηκὼς ἐπὶ τὰ πρόσω τὴν πορείαν ποιούμενον, εὐθὺς ἀναλαβόμενος τοὺς παρα- B τυχόντας τῶν στρατιωτῶν καταλαμβάνει τόπον τινὰ Σκουτάριον καλούμενον, σταδίους τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀπέχοντα ὀκτωκαίδεκα, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν εἰς Ἀγαθονίκην. ἐπεὶ δὲ μεμαθήκοι τὸ Κομανικὸν φοσσάτον ἔτι κατὰ τὸν Ἀβριλεβῶ διακείμενον (τόπος δὲ οὗτος οὐ πορρωτέρω τῶν εἰρημένων πόλεων κείμενος), ἐνταῦθα γενόμενος καὶ τὰ ἄπειρα ἅπερ ἀνῆψαν πυρὰ πόρρωθεν ἐξιδὼν καὶ κατασκεψάμενος, ἀποστείλας μετεπέμψατο Νικόλαον τὸν Μαυροκατακαλὼν καὶ ἑτέρους τῶν ἐκκρίτων ἡγεμόνων τοῦ ὁπλιτικοῦ καὶ τί χρὴ ποιεῖν διεσκοπεῖτο. δέον οὖν τηνικαῦτα ἐκρίθη μεταπέμψασθαι τοὺς τῶν ἐθνικῶν ἀρχηγούς, τόν τε Οὐζᾶν (ἐκ C Σαυρομάτων δὲ οὗτος) καὶ Καρατζᾶν τὸν Σκύθην καὶ τὸν μιξοβάρβαρον Μοναστρᾶν καὶ παρασκευάσασθαι, ἵνα ἀπελ-

1. προχωροίητο G. 6. ἀτραπῶν τοῦ ζυγοῦ G. 13. μεμενήκοι G. φοσσάτον F, φοσάτον P. Ἀβριλεβῶ F, Ἀβιλεβῶ P, Ἀγριλεβῶ CG. 14. πόρρω CG. 16. ἐξιδὼν scripsi: ἐξελθὼν P.

quietis usus Comanorum exercitus longius progredi posset. commorati igitur per tres dies post tertium diem noctu domum redire coeperunt. sed imperator cognita Comanorum fraude per cursores eos quibus Zygi callium custodia credita erat certiores facit, ne dormirent, sed assidue excubarent, si forte eos comprehenderent; ipse, cum Comanorum exercitum procedere comperisset, statim sumptis militibus qui forte aderant locum occupavit, quem Scutarium vocant, octodecim stadia ab Adrianopoli remotum. postridie Agathonicam venit, ubi cum Comanos castra ad Abrilebum (locus is est prope urbes quas memoravi) locasse cognovisset eoque profectus innumerabiles eorum ignes e longinquo animadvertisset, Nicolaus Maurocatacalo ceterique delecti exercitus duces ut venirent misit cum iisque, quid facto opus esset, deliberavit. placuit auxiliorum duces arcessere, Uzam Sarmatam, Caratzen Scytham, Monastram semibarbarum eosque iubere ad quodvis tabernaculum quindecim pluresve

θόντες παρασκευάσωσιν ἐφ' ἑκατέρᾳ σκηνῇ πεντεκαίδεκα
καὶ πλείους ἀνάψαι πυρσούς, ὥστε τοὺς Κομάνους τοὺς
τοσούτους πυρσοὺς θεασαμένους ἀπειροπληθὲς τὸ Ῥωμαϊκὸν
νομίσαι στράτευμα κἀντεῦθεν ἐκδειματωθέντες τοῦ λοιποῦ
μὴ θαρσαλέως τούτοις προσβαλεῖν. τοῦτο δὲ γεγονὸς ταῖς
τῶν Κομάνων ψυχαῖς φόβον μέγαν ἐνίησιν. ὁ δέ γε αὐτο-
κράτωρ πρωΐας ὁπλισάμενος καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις
ἀναλαβόμενος ἵεται κατ' αὐτῶν. καὶ πολέμου ἐξ ἑκατέρων
συρραγέντος οἱ Κόμανοι τὰ νῶτα διδόασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς D
διελὼν τὸ στράτευμα τοὺς μὲν ψιλοὺς ἔμπροσθεν διώκειν ἐκ-
πέπομφεν, αὐτὸς δὲ φευγόντων ἀκρατῶς * * ἐλαύνων ἐδίωκε.
τούτους δὲ περὶ τὴν Σιδηρᾶν Κλεισοῦραν καταλαβὼν πολλοὺς
μὲν ἀναιρεῖ, πλείστους δὲ καὶ ζωγρίαν ἄγει· οἱ δέ γε προ- V. 223
πεμφθέντες τῶν Κομάνων τὴν λείαν πᾶσαν ἀναλαβόμενοι
ὑπεχώρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τὴν ἀκρολοφίαν τῆς Σιδη-
ρᾶς Κλεισούρας παννύχιος διατελέσας χειμῶνος ὄντος σφο-
δροῦ, αὐγαζούσης ἤδη ἡμέρας τὴν Γολόην κατείληφεν· ἐκεῖσε
δὲ ἡμερονύχθιον ἓν διακαρτερήσας, ἐφ' ᾧ τιμῆσαι πάντας
τοὺς ἀνδρικῶς ἀγωνισαμένους καὶ δωρεῶν μεγίστων ἀξιῶσαι,
καὶ τὸ βουλευθὲν εἰς ἔργον ἀγαγὼν καὶ μετ' εὐφροσύνης
πάντας ἐκπέμψας οἴκαδε ἐν δυσὶ νυχθημέροις κατείληφε P. 282
τὰ βασίλεια.

1. ἑκατέρῃ F. 2. ἀνύψαι G. τοὺς τοσούτους F, τοσούτους P. 6. φόβον μέγαν F, μέγαν φόβον P. 8. καὶ om. F. 9. οἱ Κόμανοι] νικώμενοι G. 11. lacunam signavi. 13. καὶ F, om. P. ζωγρίαν F, ζωγρείαν P. 18. ἡμερονύκτιον G. 21. κατείληφε F, κατέληφε C, κατάλαβε P.

ignes accendere, quo Comani tot ignes conspicientes Romanorum copias innumeras putarent eoque perterriti minus fortiter in posterum confligerent. ac magnum id Comanorum animis metum iniecit. mane igitur armatus imperator cum copiis suis adversus eos proficiscitur congressuque facto Comani terga dant. diviso exercitu imperator leviter armatos iubet praecurrere; ipse effuse fugientibus acriter instat; quos cum ad Ferream quae dicitur Clisuram deprehendisset, multos interfecit, plurimos in servitutem abduxit. qui vero praemissi fuerant, omni Comanorum praeda potiti reverterunt. sed imperator, cum per foedam tempestatem in vertice Ferreae Clisurae pernoctasset, primo diluculo Goloen se recepit, ubi in laudandis donisque maximis remunerandis iis qui fortiter pugnarant diem noctemque consumpsit. denique rebus e sententia perfectis ac laetis militibus domum dimissis duobus diebus totidemque noctibus in regiam urbem pervenit.

5. *Καὶ μικρὸν ἑαυτὸν ἀνακτησάμενος τῶν πολλῶν μόχθων, ἐπεὶ τοὺς Τούρκους τὰ ἐντὸς Βιθυνίας κατατρέχοντας εὗρε καὶ ληϊζομένους ἅπαντα, τῶν δυτικῶν πραγμάτων ἐκ θατέρου μέρους πρὸς ἑαυτὰ ἐπισπωμένων τὸν αὐτοκράτορα, πλέον ἐν τούτοις ἢ ἐν ἐκείνοις κάμνων (πρὸς γὰρ τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον ὁ πόνος ἦν) ἐπίνοιαν ἐπινοεῖται μάλα μεγαλουργὸν καὶ ἀξίαν τῆς ἐκείνου ψυχῆς καὶ πρὸς ἀσφάλειαν Βιθυνίας ἀποταφρεύει τὰς ἐκείνων καταδρομὰς διὰ τοιαύτης κατασκευῆς. ἄξιον δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν* B *ἐκείνην διηγήσασθαι. ὁ γὰρ Σάγγαρις ποταμὸς καὶ ἡ παραλία ἡ μέχρι τοῦ χωρίου Χηλῆς ἰθυτενῶς καταφερομένη καὶ ἡ πρὸς βορρᾶν ἀνακάμπτουσα πολλὴν ἔνδον περικλείουσι χώραν. ταύτην τοίνυν τὴν χώραν πονηροὶ γείτονες γεγονότες ἡμῖν ἀνέκαθεν οἱ τοῦ Ἰσμαὴλ κατὰ πολλὴν ἐρημίαν τῶν κωλυόντων διά τε Μαριανδηνῶν καὶ τῶν πέρα Σαγγάρεως ῥᾳδίως κατεληΐζοντο καὶ μᾶλλον τὴν Νικομήδους ἐπέθλιβον τὸν ποταμὸν διαπεραιούμενοι. τὴν τοιαύτην τοίνυν ὁρμὴν ἀνακόπτων τῶν βαρβάρων ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν τῆς χώρας καταδρομὴν καὶ μάλιστα τὴν Νικομήδους ἀσφαλιζόμενος κατωτέρω τῆς Βαάνης λίμνης μακρότατον ὄρυγμα κατιδὼν καὶ*

2. *μόθων* F. 4. *ἑαυτὰ* FC, *ἑαυτὸν* P. *ἐπισπωμένων* scripsi: *ἐπισπώμενον* P. 5. *κάμνον* G. 8. *καταδρομὰς*] *δρομ* in ras. m. 2. F. 9. *δὴ?* 11. *καταφερομένη* F, *καταφερόμενος* P. 12. *ἀνακάμπτουσα* C, *ἀνακάμπουσα* P. *περικλείεται* CG. 14. *ἀνέκαθεν* F, om. P. 15. *Μαριανδηνῶν* CG, *Μαρυανδηνῶν* P. 16. *τοὺς τῆς Νικομηδείας* CG. *ἐπέθλοβον* G. 18. *ἀνακόπτων τῶν βαρβάρων* F, *τῶν βαρβάρων ἀνακόπτων* P. 19. *Νικομήδειαν* G.

5. At vix paululum e multis his laboribus refectus, cum Turcas comperisset infestare Bithyniam ac praedari omnia, ex altera parte rebus occidentalibus imperatorem ad se trahentibus, plus laboris his quam illis impendens (maioris enim contentio adversus pericula urgentia erat) longe maximum consilium concepit suoque ingenio dignissimum atque ad Bithyniam tutandam illorum incursiones hac ratione arcebat: paucis enim libet eam exponere. ac Sangaris quidem fluvius et ora maritima quae recta usque ad Chelen oppidum tendit eaque quae ad septentrionem flectitur magnam amplectuntur regionem; quam in praesidiariorum paucitate, qui mali nostri vicini iam ex diutino tempore facti erant, Ismaëlitae Mariandenorum et eorum, qui ultra Sangarin habitant, fines facile depraedabantur inprimisque Nicomediam amne traiecto premebant. repulsurus igitur istum barbarorum impetum huiusque regionis incursionem et praecipue Nicomediae securitati consulens imperator, longissima infra Baanen lacum fossa animadversa atque ad extremum explorata,

παρακολουθήσας αὐτῷ μέχρι πέρατος κατενόει ἀπό τε τῆς C
θέσεως καὶ τοῦ σχήματος, ὡς ἄρα ὁ τόπος οὐκ ἐκ ταὐτο-
μάτου διαβεβόθρωται οὐδὲ συσεσηράγγωται φυσικῶς, ἀλλὰ
χειρός τινος ὑπῆρχε μηχάνημα. πολυπραγμονήσας οὖν τὸ
τοῦ τόπου μανθάνει παρά τινων, ὡς ἄρα τῆς τοιαύτης διώρυ-
χος Ἀναστάσιος ὁ Δίκουρος ἐπεστάτησε. τί μὲν βουλόμενος,
οὐκ εἶχον λέγειν· ἐφαίνετο δ' οὖν τῷ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ, ὡς
δὴ ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος ἐβούλετο ἀπὸ τῆς λίμνης ὕδωρ
μετοχετεύειν ἐς ταυτηνὶ τὴν χειροποίητον χαράδραν. πρὸς
τοιαύτην τοίνυν ἐνθύμησιν ἀναχθεὶς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος
τήν τε τάφρον εἰς βάθος ἱκανώτατον διορύσσειν ἐκέλευε·
δεδοικὼς δέ, μή ποτε καὶ πορεύσιμα γένοιτο τὰ τῶν ποτα- D
μῶν κατὰ τὰς συναφὰς τῶν ῥευμάτων, ἀνιστᾷ φρούριον
ἐρυμνότατον, πανταχόθεν τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ ἀνεπιχείρητον
ἔχον ἀπό τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς εἰς ὕψος καὶ πάχος τει-
χοποιίας· ὅθεν καὶ τὴν σιδηρᾶν ἀπηνέγκατο κλῆσιν. καὶ
ἔστι νῦν τὸ σιδηροῦν τουτὶ πυργίον πόλις πρὸ πόλεως καὶ
τείχους προτείχισμα. αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἐφίστατο τῇ
τοῦ πολιχνίου οἰκοδομῇ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, καί-
τοι πολλῆς τῆς ἀλέας οὔσης τὸν θερινὸν τροπικὸν τοῦ
ἡλίου διαπορευομένου, καὶ καύσωνος ἠνείχετο καὶ κονίας καὶ P. 283
πολλὴν τὴν δαπάνην κατεβάλλετο, ὡς ἐντεῦθεν ἐρυμνότατον V. 224

1. *αὐτῷ* F, *αὐτὸ* P. 2. *καὶ* addidi. 3. *συ*σεσηράγγωται* F, *σεσήραγγωται* P, *σηράγγωται* G. 6. *Δίκορος* CG. *βουλευόμενος* G. 12. *δὲ* om. G. 21. *καὶ* om. G. 22. *πολλὰ* G. *ἐρυμνότατον*] schol. in mg. m. 2.: *χαλεπώτατον. ἐρυμνὸς τόπος σκοτεινὸς καὶ ἰσχυρός* F.

ex positione et specie coniecit, locum nec sine causa effossum neque natura excavatum, sed manuum opus esse. eiusque originem perquirens comperit a quibusdam, fossam istam Anastasii Dicuri iussu excavatam esse; cur vero id factum esset, dicere non potuerunt. putabat autem imperator Alexius, imperatorem illum e proximo lacu aquam in hanc manu factam fossam emissurum fuisse; atque hac cogitatione ductus imperator Alexius altissime alveum effodi iussit; sed tamen veritus, ne flumina propter aquarum confluentiam navigabilia fierent, arcem firmissimam struxit, quae undique munita cum ob amnem tum ob altum latumque murum capi non poterat; unde etiam ferreae nomen accepit. atque nunc ferrea haec turris urbis suburbium est et propugnaculum muri. huic arci extruendae ipse imperator a primo mane usque ad vesperum praefuit nec solis aestivum tropicum obeuntis calore et ardore nec pulvere deterritus. ac multos omnino sumptus impendebat, quo firmissima arx et inexpu-

γεγονέναι τὸ τεῖχος καὶ ἀπρόσμαχον, τοὺς σύροντας ἕκαστον τῶν λίθων, εἰ ἔτυχεν εἶναι πεντήκοντα ἢ ἑκατὸν ἄνδρας, δαψιλῶς ἐπιφιλοτιμούμενος. ἐντεῦθεν δὲ οὐ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ καὶ στρατιώτης ἅπας καὶ ὑπηρέτης αὐτόχθων τε καὶ ἐξ ἀλλοδαπῆς ὁρμώμενος πρὸς τὴν τῶν τοιούτων λίθων ὁλκὴν ἐκεκίνητο δαψιλεῖς ὁρῶντες τοὺς μισθοὺς καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα καθάπερ ἀθλοθέτην τινὰ ἐφιστάμενον. τέχνη γὰρ ἦν καὶ τοῦτο, ἵνα πολλῶν συρρεόντων ῥᾷον ἡ ὁλκὴ τῶν
B παμμεγέθων ἐκείνων λίθων γίνοιτο. οὕτως ἦν ἐκεῖνος καὶ ἐπινοῆσαι βαθύτατος καὶ καταπρᾶξαι μεγαλουργότατος. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν αὐτοκράτορα μέχρι τῆς * ἐπινεμήσεως τοῦ * * ἔτους κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον προβέβηκεν. οὔπω δὲ μικρὸν ἑαυτὸν ἀναπαύσας λογοποιουμένην ἠκηκόει ἀπείρων Φραγγικῶν στρατευμάτων ἐπέλευσιν. ἐδεδίει μὲν οὖν τὴν τούτων ἔφοδον γνωρίσας αὐτῶν τὸ ἀκατάσχετον τῆς ὁρμῆς, τὸ τῆς γνώμης ἄστατον καὶ εὐάγωγον καὶ τἄλλα ὁπόσα ἡ τῶν Κελτῶν φύσις ὡς ἴδια ἢ παρακολουθήματά
C τινα ἔχει διὰ παντὸς καὶ ὅπως ἐπὶ χρήμασι κεχηνότες ἀεὶ διὰ τὴν τυχοῦσαν αἰτίαν τὰς σφῶν συνθήκας εὐκόλως ἀνατρέποντες φαίνονται. εἶχε γὰρ ἀεὶ τοῦτο ᾀδόμενον καὶ

1. γενέσθαι CG. 2. εἰ FC, om. P. 3. φιλοτιμούμενον G. 7. ἐφιστάμενον FC, ἐπιστάμενον P. 9. λίθων ἐκείνων G. γίνοιτο FC, γένοιτο P. ἦν F, οὖν P. 10. βαθύτατα CG. μεγαλουργότατα CG. 11. τῆς .... F. τοῦ .... F. τοῦ .... C.: etiam G. hoc loco lacunam agnoscit. cf. Ducang. ad h. l. 12. τόπον G. 13. λογοποιούμενον G. 18. ἐπὶ χρήμασι F, ἐπιχειρήμασι P.

gnabilis fieret, amplaque mercede ad quemque lapidum trahendum, sive quinquaginta sive centum viri erant, provocabat. quare non vulgares mercennarii, sed milites omnes et apparitores cum indigenae tum aliunde allecti ad tantos lapides trahendos incitabantur, cum et amplam mercedem et ipsum imperatorem velut praemiorum arbitrum viderent; idque sane artificium fuit, quo facilius multis accurrentibus ingens lapidum moles traheretur. sic igitur ille ad deliberandum sollertissimus, ad agendum efficacissimus erat. atque hunc in modum usque ad indictionem * anni ** res ab Alexio gestae sunt. necdum inde recreatus innumeros Francorum exercitus appropinquare fama audivit; quorum incursionem timebat, cum nosset et vehementissimos eorum impetus et facilitatem in mutanda sententia et mobilitatem et cetera, quae Gallorum naturae tamquam propria aut consectanea quaedam ubique inhaerent, eosque divitiis inhiantes semper quavis causa oblata foedera facile rumpere. semper enim in mente

πάνυ ἐπαληθεῦον. καὶ οὐκ ἀναπεπτώκει, ἀλλὰ παντοίως παρεσκευάζετο, ὥστε καιροῦ καλοῦντος ἕτοιμον πρὸς τὰς μάχας εἶναι. καὶ γὰρ καὶ πλέω καὶ φοβερώτερα τῶν φημιζομένων λόγων ἦσαν τὰ πράγματα. πᾶσα γὰρ ἡ ἑσπέρα καὶ ὁπόσον γένος βαρβάρων τὴν πέραθεν Ἀδρίου μέχρις Ἡρακλείων στηλῶν κατῴκει γῆν, ἅπαν ἀθρόον μεταναστεῦσαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διὰ τῆς ἑξῆς Εὐρώπης ἐβάδιζε πανοικὶ τὴν πορείαν ποιούμενον. ἔσχε δὲ τὰ κατὰ τὴν τοιαύτην συγ- D κίνησιν τὴν αἰτίαν ἐνθένδε ποθέν. Κελτός τις Πέτρος τοὔνομα, τὴν ἐπωνυμίαν Κουκούπετρος, εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου ἀπελθὼν καὶ πολλὰ δεινὰ πεπονθὼς παρὰ τῶν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν ληϊζομένων Τούρκων τε καὶ Σαρακηνῶν μόγις ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια. καὶ διαμαρτὼν τοῦ P. 284 σκοποῦ οὐκ ἔφερεν, ἀλλ' αὖθις ἠβούλετο τῆς αὐτῆς ἅψασθαι ὁδοῦ. συνιδὼν δέ, ὡς οὐ χρὴ μόνον αὖθις τῆς πρὸς τὸν ἅγιον τάφον ὁδοιπορίας ἅψασθαι, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηταί οἱ, βουλὴν βουλεύεται συνετήν. ἡ δὲ ἦν διακηρυκεῦσαι εἰς ἁπάσας τὰς τῶν Λατίνων χώρας ὡς "ὀμφὴ θεία παρακελεύεταί με πᾶσι τοῖς ἐν Φραγγίᾳ κόμησι κηρῦξαι, ἅπαντας τῶν ἰδίων ἀπᾶραι καὶ εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου ἀπελθεῖν καὶ σπεῦσαι ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ Ἱεροσόλυμα λυτρώσασθαι χειρός." καὶ μέντοι καὶ B

1. ἐπ' ἀληθεῦον P, correxi: ἐπ' om. CG. 3. φοβερώτατον G. 5. μέχρι G. 7. ἐβάδιζε F, ἐβίαζε P. πανικὶ G. 14. ἠβούλετο F, ἐβούλετο P. 15. τὴν G. πρὸς F, παρὰ P. 17. ἤδε P, correxi.

habebat haec ut decantata ita sane verissima. quocirca minime socors fuit, sed cuncta paravit, ut postulante tempore ad pugnam expeditus esset. atque omnia profecto tunc fama maiora terribilioraque erant. universus enim Occidens et quotquot barbarae gentes ultra Adriaticum mare usque ad Herculis columnas incolunt, mutatis sedibus deinceps per Europam in Asiam cum omnibus suis iter faciebant. tantae vero commotionis haec fere fuit causa. Gallus quidam Petrus cognomento Cucupetrus ad sanctum sepulcrum adorandum peregrinatione suscepta gravissimis Turcarum et Saracenorum totam Asiam depraedantium iniuriis vexatus vix in patriam redierat. sed rem irritam fuisse minime tulit, verum denuo idem iter suscipere decrevit; cumque intellexisset, ne quid peius accideret, non soli sibi iterum viam ad sanctum sepulcrum ingrediendam esse, prudens sane consilium iniit. nimirum per universas Latinorum regiones haec promulgabat: "Divino oraculo iussus sum nuntiare omnibus Franciae comitibus, ut patria relicta cuncti pergant ad sancti sepulcri adorationem omnique vi totoque animo Hierosolyma ex Aga-

κατώρθωκεν. ὥσπερ γάρ τινα θείαν ὀμφὴν ἐνθέμενος εἰς τὰς
ἁπάντων ψυχὰς τοὺς ὁπουδήποτε Κελτοὺς ἄλλον ἀλλαχόθεν
V. 225 σὺν ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ τῇ λοιπῇ τοῦ πολέμου παρα-
σκευῇ συναθροίζεσθαι παρεσκεύαζε. κἀκεῖνοι μὲν οὕτως
εἶχον προθυμίας τε καὶ ὁρμῆς καὶ πᾶσα λεωφόρος τούτους
εἶχε· συνεπῄει δὲ τοῖς στρατιώταις ἐκείνοις Κελτοῖς καὶ
ψιλὸν ὑπὲρ τὴν ἄμμον καὶ τὰ ἄστρα πλῆθος φοίνικας φέρον
καὶ σταυροὺς ἐπ' ὤμων, γύναιά τε καὶ τέκνα τῶν σφῶν ἐξ-
εληλυθότα χωρῶν. καὶ ἦν ὁρᾶν αὐτοὺς καθάπερ τινὰς πο-
C ταμοὺς ἁπανταχόθεν συρρέοντας καὶ διὰ τῶν Δακῶν ὡς
ἐπίπαν [πρὸς τὰς] πρὸς ἡμᾶς ἐπερχομένους πανστρατιᾷ.
προηγήσατο δὲ τῆς τῶν τοσούτων λαῶν ἐλεύσεως ἀκρὶς τῶν
μὲν πυρῶν ἀπεχομένη, τοὺς δὲ ἀμπελῶνας δεινῶς κατεσ-
θίουσα. ἦν δ' ἄρα τοῦτο σύμβολον, ὡς οἱ τότε συμβολο-
μάντεις ἀπεμαντεύοντο, ὡς ἡ ἔφοδος τοῦ τοσούτου Κελτικοῦ
στρατεύματος τῶν μὲν Χριστιανικῶν πραγμάτων ἀπόσχηται,
δεινῶς δ' ἐπιβρίσειε κατὰ τῶν βαρβάρων Ἰσμαηλιτῶν μέθῃ
καὶ οἴνῳ καὶ τῷ Διονύσῳ δεδουλευκότων. τοῦτο γὰρ τὸ
γένος Διονύσῳ τε ὑπείκει καὶ Ἔρωτι καὶ πρὸς παντοίας
D μίξεις καταφορώτατον καὶ μὴ συμπεριτεμνόμενον τῇ σαρκὶ
καὶ τὰ πάθη. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἄλλο ἢ δοῦλον καὶ τρίδουλον
τῶν τῆς Ἀφροδίτης κακῶν. ἔνθεν τοι καὶ τὴν Ἀστάρτην

1. *κατώρθωκεν* FC, *κατόρθωκεν* P. 8. *ἐπ'* om. G. 11. *πρὸς τὰς* seclusi. *ἐπερχομένοις* G. *πανστρατιὰ* F. 12. *ἐλεύσεως* F, *ἐπελεύσεως* P. 14. *τοῦτο τὸ* P, *τὸ* om. C. 15. *τοῦ τοσούτου*] *τουτὶ τοῦ* G. 20. *καταφορώτατα* G.

renorum manibus eripere studeant." nec infeliciter rem gessit. etenim omnium animis quasi divinam vocem immittens effecit, ut undique Galli alius aliunde cum armis equis reliquo belli apparatu affluerent: tanta fuit illorum alacritas atque impetus. omnes adeo viae publicae ab iis terebantur; ac proficiscebantur una cum Gallorum militibus inermes quoque, mulieres puerique patria sede relicta, qui multitudine harenam astraque anteibant rubras in humeris gestantes cruces. atque instar amnium undique confluentium per Daciam imprimis ad nos omnes veniebant. tot populorum adventum locustae praecedebant, quae segetibus parcentes solas in vineas saeviebant. quae res significabat, ut vates praesagivere, hos Gallicos exercitus temperaturos a Christianis, barbaris autem Ismaëlitis ebrietati ac vino Bacchoque deditis graviter nocituros esse. ea enim gens Baccho Venerique obnoxia maximeque ad cuiusvis generis concubitus prona est nec libidinem cum carne circumcidit, verum perditissima est Veneris vitiorum serva. hinc Astarten quoque et Astaroth adorant coluntque; tum astri

αὐτοὶ καὶ τὴν Ἀσταρὼθ προσκυνοῦσι καὶ σέβονται καὶ τοῦ ἄστρου τὸν τύπον περὶ πλείονος τίθενται καὶ τὴν χρυσῆν παρ' ἐκείνοις Χοβάρ. ὁ μέντοι σῖτος εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τοῖς συμβολικοῖς τούτοις ἐξελαμβάνετο διὰ τὸ νηφάλιόν τε καὶ τροφιμώτατον. οὕτω μὲν οὖν οἱ μάντεις τὰς ἀμπέλους P. 285 καὶ τὸν πυρὸν ἐξεδέξαντο. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῶν μάντεων οὕτως ἐχέτω· τὰ δὲ κατὰ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων οὕτω παρηκολουθήκει καὶ καινόν τι κατανοεῖν τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν ἐνῆν. τῆς γὰρ τῶν τοσούτων ἐλεύσεως οὐχ ὁμοῦ οὐδὲ κατὰ ταὐτὸν γινομένης (καὶ πῶς γὰρ τοσαῦτα πλήθη ἐκ διαφόρων τόπων ἐξορμήσαντα ὁμαδὸν τὸν τῆς Λογγιβαρδίας πορθμὸν διανήξασθαι ἐνῆν;) οἱ μὲν πρῶτοι, οἱ δὲ δεύτεροι, οἱ δὲ τούτων ὄπισθεν καὶ καθεξῆς οἱ ἅπαντες τὸν ἀπόπλουν οὕτω ποιούμενοι διὰ τῆς ἠπείρου διήρχοντο. προηγεῖτο δὲ ἑκάστου στρατεύματος τούτων ἀκρὶς ἀμύθητος, ὡς ἔφαμεν. B ἅπαντες γοῦν ἅπαξ καὶ δὶς τοῦτο θεασάμενοι προδρόμους ταύτας τῶν Φραγγικῶν ταγμάτων ἐγνώρισαν. ὡς δὲ σποράδην τινὲς τὸν τῆς Λογγιβαρδίας διεπέρων ἤδη πορθμόν, ὁ αὐτοκράτωρ μετακαλεσάμενός τινας τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἀρχηγοὺς ἐκπέμπει τούτους πρὸς τὰ μέρη Δυρραχίου καὶ Αὐλῶνος ἐντειλάμενος δέχεσθαι μὲν προσηνῶς τοὺς διαπερῶντας πανηγύρεις τε δαψιλεῖς ἐξ ἁπασῶν τῶν χωρῶν κατὰ

2. τόπον G. πείθονται G. 4. τὸν C. 8. καὶ om. G. γε F, τε P. 10. γινομένης FC, γενομένης P. 11. Λογγοβαρδίας P, correxi. ἐξορμήσαντες G. ὁμαδὸν] in mg. m. 2 κραυγὴ θόρυβος F. 18. διεπείρων G.

effigiem maximi faciunt auream que suam Chobarem. at frumentum de Christianis symbolorum periti interpretabantur ob temperantiam et nutriendi vim. ita igitur vineas frumentumque vates acceperunt. atque haec de vatibus ita se habeant: barbarorum autem de adventu haec adnotanda sunt. sane novi aliquid prudentiores intellegere sibi videbantur. nam cum tot homines non una nec eadem via pergerent (qui enim istae copiae ex diversis locis profectae Longibardiae fretum una transicere poterant?) certis intervallis deinceps transgressi omnes continentem peragrarunt, praecedente, ut dixi, quodvis agmen infinita multitudine locustarum, quae re saepius observata praecursores Francicorum exercituum vulgo vocabantur. cum vero iam quidam passim Longibardiae fretum traicerent, mittit imperator duces quosdam Romani exercitus Dyrrachium et Aulonem versus, qui traicientes ibi benigne exciperent iisque largos commeatus ex omnibus regionibus, qua forte iter esset,

τὴν ὁδὸν ἐξάγειν, εἶτα ἐνεδρεύειν παρακολουθοῦντας διόλου
καὶ ἐπὰν ἐκδρομάς τινας τούτους θεάσοιντο ποιουμένους εἰς
C προνομὴν τῶν παρακειμένων χωρῶν ἐκτρέχοντας, ἀναστέλλειν
διὰ μετρίων ἀκροβολισμῶν. συμπαρῆσαν δὲ τούτοις καί τινες
τῆς Λατινικῆς διαλέκτου εἰδήμονες, ἵνα τὰς ἀναφυομένας
μεταξὺ μάχας καταστέλλωσιν. ἀλλ' ὅπως σαφέστερον ἀφη-
V. 226 γησαίμην τὸ πρᾶγμα καὶ κατὰ μέρος, ταύτης τῆς φήμης δια-
δραμούσης ἁπανταχοῦ πρῶτος ὁ Γοντοφρὲ τὴν ἰδίαν ἀπεμπο-
λήσας χώραν τῆς προκειμένης ὁδοῦ εἴχετο· ἀνὴρ δὲ οὗτος
πολυχρήματος καὶ ἐπὶ γενναιότητι καὶ ἀνδρείᾳ καὶ γένους
περιφανείᾳ μεγάλως αὐχῶν· ἕκαστος γὰρ τῶν Κελτῶν ἔσπευδε
προτρέχειν τῶν ἄλλων. καὶ γέγονε συγκίνησις οἵαν οὐδέπω
τις μέμνηται ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, τῶν μὲν ἁπλουστέρων
D ὡς τὸν τοῦ κυρίου προσκυνῆσαι τάφον καὶ τὰ κατὰ τοὺς
ἱεροὺς ἱστορῆσαι τόπους ἐπειγομένων ἐπ' ἀληθείᾳ, τῶν δέ
γε πονηροτέρων καὶ μᾶλλον ὁποῖος ὁ Βαϊμοῦντος καὶ οἱ
τούτου ὁμόφρονες ἄλλον ἐνδομυχοῦντα λογισμὸν ἐχόντων, εἴ-
που ἐν τῷ διέρχεσθαι δυνηθεῖεν καὶ αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν
κατασχεῖν καθάπερ πόρισμά τι ταύτην εὑρηκότες· ἐτάρασσε
δὲ τὰς τῶν πλειόνων καὶ γενναιοτέρων ψυχὰς ὁ Βαϊμοῦντος
ὡς παλαιὰν μῆνιν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τρέφων. ὁ μὲν
οὖν Πέτρος μετὰ τὸ ταῦτα διακηρυκεῦσαι πάντων προηγη-
σάμενος τὸν τῆς Λογγιβαρδίας διεπέρασε πορθμὸν μετὰ

12. οἵαν F, οἷα P. 13. τε F, om. P. 14. προσκυνῆσαι τάφον F, τάφον προσκυνῆσαι P. 18. τῷ F, αὐτῷ P. 19. κάπερ G.

congererent: ipsi vero clam subsequerentur et cum eos in obiacentes pagos praedatum via devertere cernerent, modicis iaculationibus summoverent. erant cum iis periti quidam linguae latinae, ut, si quid rixae oriretur, omnia componerent. sed ut rem accuratius exponam et de singulis distinctius dicam, divulgata ubique illa fama primus Gotofredus propria terra vendita iter propositum erat ingressus, qui erat vir ditissimus maximeque generositate fortitudine nobilitate elatus: Gallorum enim alii alios praevenire studebant. nec a quoquam tanta virorum mulierumque commotio commemorata est; e quibus simpliciores quidem domini sepulcrum venerari sanctaque loca religiose visere cupiebant, callidiores vero ac similiores Boëmundi eorumque qui eadem atque ille sentiebant spem Constantinopolis, tamquam si hoc corollarium esset, obiter occupandae clam conceperant. Boëmundus vero vetere in imperatorem odio flagrans animos plurimorum procerum conturbabat. interim Petrus, postquam praeconis instar illa promulgavit, primus omnium profectus cum octoginta peditum

πεζῶν μὲν χιλιάδων ὀγδοήκοντα, ἱππέων δὲ χιλιάδων ἀνδρῶν P. 286
ἑκατὸν καὶ διὰ τῶν μερῶν τῆς Οὐγγρίας τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβεν. ἔστι μὲν γὰρ τὸ τῶν Κελτῶν γένος, ὡς εἰκάσαι τινά, καὶ ἄλλως λίαν θερμότατον καὶ ὀξύ, ἐπὰν δὲ καὶ ἀφορμῆς δράξοιτο, ἀκάθεκτον.

6. Τοῦ δὲ βασιλέως ἅπερ ὁ Πέτρος προεπεπόνθει παρὰ τῶν Τούρκων γινώσκοντος καὶ συμβουλεύοντος αὐτῷ καὶ τὴν τῶν λοιπῶν κομήτων καρτερῆσαι ἔλευσιν, οὐκ ἐπείθετο θαρρῶν εἰς τὸ πλῆθος τῶν συνεπομένων αὐτῷ καὶ διαπεράσας ἐπήξατο τὸν χάρακα εἴς τι πολίχνιον Ἑλενούπολιν ὀνομαζόμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ Νορμάνοι τούτῳ συνείποντο εἰς δέκα χιλιάδας ποσούμενοι, ἀποκριθέντες τοῦ λοιποῦ στρατεύματος τὰ κατὰ τὴν Νίκαιαν ἐληΐζοντο πᾶσιν B
ὠμοτάτως χρησάμενοι. τῶν τε γὰρ βρεφῶν τὰ μὲν ἐμέλιζον, τὰ δὲ ξύλοις περιπείροντες ὤπτιζον ἐν πυρί, πρὸς δὲ τοὺς τῷ χρόνῳ προήκοντας πᾶν εἶδος ποινῆς ἐπεδείκνυντο. οἱ δὲ ἐντὸς τῶν γινομένων ἐν αἰσθήσει γεγονότες, ἀναπετάσαντες τὰς πύλας κατ' αὐτῶν ἐξῄεσαν. καρτεροῦ δὲ τηνικαῦτα συρραγέντος πολέμου παλίνορσοι εἴσω τοῦ κάστρου γεγόνασιν ἐκθύμως τῶν Νορμάνων ἀγωνισαμένων. καὶ ὣς τὴν λείαν ἅπασαν ἀναλαβόμενοι κατέλαβον αὖθις τὴν Ἑλενούπολιν. λόγου δὲ ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ τῶν μὴ σὺν αὐτοῖς ἀπελ-

1. μὲν FC, om. P. 3. γένος om. G. ὡσεὶ κατά τινα C, ὡς εἰκατατινὰ G. 4. καὶ τὸ ἀφορμῆς G. 6. τοῦ FCG, τῶν P. 7. Τούργων F. 8. καρτερεῖν CG. 10. ἑλενόπολιν A. 17. αἰσθήσει FCG, αἰσθήστει P.

millibus et centum millibus equitum Longibardiae fretum traiecit et per Ungriae fines caput imperii petiit. nam Celtarum gens, ut facile hinc concluditur, cum semper perfervida acerrimaque est, tum maxime in facienda expeditione effrenata.

6. Imperatori autem, cum quae a Turcis Petrus perpessus erat cognosset eique suasisset, ut ceterorum comitum adventum expectaret, ille fretus insequentium multitudine non oboedivit traiectoque freto ad Helenopolin oppidum castra posuit. iam ad decem millia Normannorum, qui hunc sequebantur, a reliquo exercitu segregati circumiacentem Nicaeae regionem tanta crudelitate vastabant, ut puerulos partim discerperent membratim, partim lignis transfixos igne assarent, adultos vero omnis generis suppliciis afficerent. quo cognito incolae urbis apertis portis in eos erumpunt, sed atroci proelio conserto a Normannis fortiter repugnantibus urbem repetere coguntur. illi cum omni praeda Helenopolin redierunt. ibi cum invidia, ut fit, reliquorum qui remanserant animos accendisset,

θόντων κινηθέντος, ὁποῖα φιλεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι,
C *τοῦ φθόνου τὸν θυμὸν ἀναφλέγοντος τῶν ἀπολειφθέντων*
κἀντεῦθεν ἀψιμαχίας ἀμφοῖν γενομένης οἱ τολμητίαι Νορ-
μάνοι ἀποκριθέντες αὖθις τὴν Ξερίγορδον καταλαβόντες ἐξ
ἐφόδου κατέσχον. μαθὼν δὲ τὸ γεγονὸς ὁ σουλτὰν κατ'
αὐτῶν μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως ἐκπέμπει τὸν Ἐλχάνην.
ὁ δὲ καταλαβὼν αἱρεῖ μὲν τὴν Ξερίγορδον, τῶν δὲ Νορμά-
νων τοὺς μὲν ξιφῶν παρανάλωμα ἐποιήσατο, τοὺς δὲ καὶ
ζωγρίαν ἦγε μελετήσας ἅμα καὶ κατὰ τῶν συναπολειφθέν-
των τῷ Κουκουπέτρῳ. καὶ λόχους μὲν ἐν ἐπικαίροις κατα-
στήσας τόποις, ὡς ἂν ἐν τῷ κατὰ τῆς Νικαίας ἀπιέναι τού-
τοις ἀπροόπτως ἐμπίπτοντες ἀναιρῶνται, γινώσκων δὲ καὶ
D *τὸ τῶν Κελτῶν ἐρασιχρήματον δύο τινὰς δραστηρίους τὴν*
γνώμην μεταπεμψάμενος ἐνετείλατο ἀπελθεῖν πρὸς τὸ
στράτευμα τοῦ Κουκουπέτρου διακηρυκεύοντας, ὡς οἱ Νορ-
μάνοι κατασχόντες τὴν Νίκαιαν δασμὸν τῶν ἐν αὐτῇ
ποιοῦνται. αὕτη ἡ φήμη τοὺς τῷ Πέτρῳ συνόντας καταλα-
V. 227 *βοῦσα δεινῶς συνετάραξε. δασμὸν γὰρ καὶ χρήματα ἀκη-*
κοότες παραχρῆμα τῆς παρὰ τὴν Νίκαιαν φερούσης ὁδοῦ
ἀσυντάκτως ἥψαντο ἐπιλαθόμενοι μονονοὺ καὶ στρατιωτι-
*κῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς τοῖς πρὸς μάχην ἀπιοῦσιν * εὐταξίας.*
ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλως τὸ τῶν Λατίνων γένος φιλοχρημα-
P. 287 *τώτατον, ὥσπερ ἄνωθεν εἴρηται, ἐπὰν δὲ καὶ πρὸς κατα-*
δρομὴν χώρας ἀπονεύσειε, καὶ λόγῳ μὴ χρώμενον ἀχαλινα-

9. *ζωγρίαν* F, *ζωγρεῖαν* P. 11. *ἐν* addidi. 12. *ἀναιροῦνται* F. 16. *ἐνόντων ἐν* F. 17. *μετὰ τοῦ Πέτρου* F. 20. *στρατιῶται* G. 21. lacunam signavi. 22. *γένος* om. CG.

exorta disceptatione et rixa feroces Normanni rursus secedunt Xerigordumque facile capiunt. quo sultanus audito mittit in eos cum idoneis copiis Elchanem, qui recepta Xerigordo Normannorum alios gladio cecidit, alios in captivitatem abduxit, simul in eos qui cum Cucupetro remanserant consilia moliens. nam et idoneis locis posuit insidias, in quas qui Nicaeam peterent improviso incidentes interficerentur, et Celtarum avaritia perspecta duos homines strenuos in Petri castra submisit, qui Nicaeam Normannos cepisse omniaque quae inessent inter se dividere nuntiarent. movit ea fama incredibiliter Petri milites; nam praedae opumque mentione facta statim sine ullo ordine Nicaeam versus ruunt omnis peritiae militaris et in proelia euntium disciplinae paene inmemores. Latinorum enim natio cum omnis lucri, ut supra dictum est, avidissima sit, tum etiam, ubi ad invadendas regiones se convertit, nulla ratione refrenari potest. ita-

γώγητον. μὴ κατὰ στοίχους δὲ μήτε ἰλαδὸν πορευόμενοι τοῖς περὶ τὸν Δράκοντα λοχῶσι Τούρκοις περιπίπτοντες οἰκτρῶς ἀνῃροῦντο. καὶ τοσοῦτον πλῆθος Κελτῶν τε καὶ Νορμάνων ἔργον μαχαίρας Ἰσμαηλιτικῆς ἐγεγόνει, ὥστε τὰ ἑκασταχοῦ κείμενα λείψανα τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν συγκομίσαντες μεγίστον οὐ λόφον φημὶ οὐδὲ βουνὸν οὐδὲ σκοπιὰν ἐποιήσαντο, ἀλλ' οἷον ὄρος ὑψηλὸν καὶ βάθος καὶ πλάτος ἀξιολογώτατον ἀπολαμβάνον· τοσοῦτος ἔκειτο ὁ τῶν ὀστῶν κολωνός. καί τινες ὕστερον τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τῶν ἀποσφαγέντων βαρβάρων ἐν σχήματι πόλεως οἰκοδο- B *μήσαντες τεῖχος μεσέμβολά τινα καθάπερ κάχληκας τὰ ὀστᾶ τῶν ἀπολωλότων ἐνέθεντο τρόπον τινὰ τάφον αὐτοῖς τὴν πόλιν ποιούμενοι. ἥτις καὶ εἰς τὴν τήμερον ἵσταται τετειχισμένη ὁμοῦ τε λίθοις καὶ ὀστοῖς ἀναμὶξ ἔχουσα τὸν περίβολον. πάντων οὖν ξιφῶν παρανάλωμα γεγονότων μόνος ὁ Πέτρος μετ' ὀλίγων τινῶν εἰς Ἑλενούπολιν αὖθις ὑποστρέψας εἰσῄει. οἱ δὲ Τοῦρκοι αὖθις τοῦτον ἐνήδρευον ἑλεῖν ἐθέλοντες. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἅπαντα ἀκηκοὼς καὶ τὴν τοσαύτην ἀνδροκτασίαν βεβαιωθεὶς ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, εἰ καὶ ὁ Πέτρος ἁλῴη. παραχρῆμα τοίνυν μεταπεμψάμενος τὸν Κα-* C *ταχαλὼν Κωνσταντῖνον τὸν Εὐφορβηνόν, οὗ ὁ λόγος ἐν πολλοῖς ἤδη ἐμνήσθη, ἀποχρώσας δυνάμεις ἐν ναυσὶ πολεμικαῖς*

1. *ἰλαδὸν*] schol. in mg. m. 2.: *κατὰ σύστημα* F. 2. *λοχῶσι* F, *λαχῶσι* P. 9. *καί* scripsi: *κἂν* P. 11. *μεσέμβολόν* G. 12. *ἀπολωλότων* F, *ἀπολωτότων* P. 13. *τὴν* F, om. P. *τειχισμένη* G.

que nec ordine nec manipulatim procedentes, ad fluvium, qui Draco dicitur, in Turcarum insidias incidunt ac misere trucidantur, tantaque Gallorum Normannorumque multitudo Ismaëlitico gladio periit, ut collatis undique occisorum cadaveribus non tumulus vel collis speculave, sed instar montis et altitudine et latitudine et crassitie eximii acervus existeret: tantus erat ossium agger. postea quidam ex eodem illo barbarorum genere, cum murum in civitatis formam aedificarent, multa pro caemento caesorum ossa lapidibus miscuerunt, quodammodo, ut illis sepulcrum pararent, condentes urbem. manet ea adhuc cincta moenibus saxorum ossiumque mixtura confectis. omnibus vero ad internecionem deletis solus se Petrus cum paucis Helenopolin recipit, iterum Turcis ad intercipiendum eum machinas tendentibus. sed imperator tantae caedis certo nuntio allato non committendum ratus, ut Petrus quoque caperetur, statim Catacalonem Constantinum Euphorbenum, cuius saepe supra meminimus, cum idoneis copiis, quas in naves bellicas impo-

ἐμβαλὼν διαπόντιον εἰς ἀρωγὴν αὐτοῦ πέπομφε. θεασάμενοι δὲ τοῦτον οἱ Τοῦρκοι καταλαβόντα φυγαδείᾳ ἐχρήσαντο. ὁ δὲ μηδὲ μικρὸν ἀναμείνας ἀναλαβόμενος τὸν Πέτρον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, ῥητοὶ γὰρ ἦσαν, διασώζει πρὸς τὸν βασιλέα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀναμιμνήσκοντος αὐτὸν τῆς ἀρχῆθεν ἀβουλίας αὐτοῦ καὶ ὅπως ταῖς αὐτοῦ ὑποθημοσύναις μὴ πειθόμενος τοσούτοις ἐνεπεπτώκει δεινοῖς, ὁποῖα Λατῖνος D *ὑψαύχην οὐχὶ ἑαυτὸν αἴτιον τοῦ τοσούτου κακοῦ ἔλεγεν, ἀλλ' ἐκείνους τοὺς μὴ αὐτῷ πειθομένους, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις θελήμασι χρωμένους, λῃστὰς ἀποκαλῶν τούτους καὶ ἅρπαγας καὶ μηδὲ παρὰ τοῦ σωτῆρος εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου διὰ ταῦτα δεκτούς. οἱ μὲν οὖν τῶν Λατίνων, ὁποῖος ὁ Βαϊμοῦντος καὶ οἱ τούτου ὁμόφρονες, ἔρωτα τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐκ μακροῦ ἔχοντες καὶ ταύτην ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι βουλόμενοι, πρόφασιν τὴν τοῦ Πέτρου δια-* P. 288 *κηρύκευσιν εὑρηκότες, ὡς εἴρηται, τὴν τοιαύτην συγκίνησιν ἐποιήσαντο ἀπατήσαντες τοὺς ἀκεραιοτέρους καὶ σχηματιζόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων ἀπέρχεσθαι εἰς ἐκδίκησιν τοῦ ἁγίου τάφου τὰς ἰδίας ἐπίπρασκον χώρας.*

7. *Οὖβος δέ τις ὁ τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας ἀδελφὸς φυσῶν τὰ Ναυάτου ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει, τῆς*

1. *διαπόντιοι* G. *ἀρωγὴν* G, *ἀγωγὴν* P. 2. *κατελλαβόντα* G. 3. *μηδὲ* FC, om. P. 4. *γὰρ*] *δὲ*? 7. *ἐμπεπτώκει* G. 8. *τοσούτου* F, om. P. 10. *θελήμασιν* P, correxi. 11. *εἰς τὴν* G. 14. *ταῦτα* C. 18. *ἐκδίκησιν*] *προσκύνησιν* CG. 20. *Οὖρος* G. *φυσσῶν* P.

suit, per mare suppetias ei misit; quem appulsum cernentes Turcae se fugae dederunt. is non diu ibi moratus Petrum cum sociis non multis periculo ereptum ad imperatorem ducit; a quo et prioris imprudentiae et quod contra suum consilium in tantas calamitates incidisset, admonitus ille ut Latinus superbus tantam cladem respondit haudquaquam sibi, sed illis imputandam, qui sibi non oboedientes suum ipsorum consilium secuti essent; ac praedones eos raptoresque vocitabat nec dignos, qui a salvatore ad adorationem sancti sepulcri admitterentur. nonnulli igitur Latinorum, Boëmundus scilicet quique eadem sentiebant, iam pridem Romani imperii desiderio flagrantes idque sibi vindicare cupientes Petri, ut dixi, promulgatione praetexta tantum motum fecerant simpliciores decipiendo simulantesque se ad sanctum sepulcrum ulciscendum in Turcas proficisci terras suas vendiderant.

7. Ubus (Hugo) autem quidam, frater regis Franciae, nobilitate divitiis opibus Novati instar praetumidus, cum patria relicta vellet ad

ἐνεγκαμένης μέλλων ἐξελθεῖν τάχα ὡς πρὸς τὸν ἅγιον τάφον, ἀποστείλας ἀπονοίας ῥήματα ἐμήνυσε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα V. 228 λαμπρὰν προμηθευόμενος τὴν ὑπαντὴν αὐτῷ γενέσθαι "ἴσθι" λέγων "ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐγὼ ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων B καὶ ὁ μείζων τῶν ὑπ' οὐρανόν· καὶ καταλαμβάνοντά με ἤδη ἐνδέχεται ὑπαντῆσαί τε καὶ δέξασθαι μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀξίως τῆς ἐμῆς εὐγενείας". ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, ἐπεὶ δοὺξ μὲν ἔτυχε Δυρραχίου Ἰωάννης ὁ υἱὸς Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος, περὶ οὗ ἄνωθεν εἴρηται, τοῦ δὲ στόλου Νικόλαος ὁ Μαυροκατακαλὼν περὶ τὸν λιμένα τοῦ Δυρραχίου ἐκ διαστημάτων ἐνορμίσας τὰς ναῦς κἀκεῖθεν αὖθις τὰς ἐκδρομὰς ποιούμενος καὶ τὰ πελάγη περισκοπῶν, ὡς μὴ λάθοιεν αὐτὸν λῃστρικαὶ νῆες παραπλεύσασαι, ὁ αὐτοκράτωρ εὐθὺς γράμματα πρὸς ἀμφοτέρους ἐκπέμπει ἐντειλάμενος C τὸν μὲν δοῦκα Δυρραχίου διὰ τῆς ἠπείρου καὶ τῆς παραλίας ἐφεδρεύειν τὴν τούτου ἔλευσιν καὶ παραυτίκα τῷ αὐτοκράτορι ταχεῖαν τῆς τούτου ἐλεύσεως δοῦναι γνῶσιν, αὐτὸν δὲ τὸν Οὖβον ὑποδέξασθαι μεγαλοπρεπῶς, τὸν δὲ δοῦκα τοῦ στόλου παρακελεύσασθαι μηδαμῶς ἀναπεπτωκέναι μηδὲ καταρρᾳθυμεῖν, ἀλλ' ἐγρηγορέναι διὰ παντός. κατὰ τὴν παραλίαν δὲ τῆς Λογγιβαρδίας ὁ Οὖβος διασωθεὶς

3. λαμπρὰν προμηθευόμενος τὴν ὑπαντὴν αὐτῷ γενέσθαι F, προμηθευόμενος τὴν ὑπαντὴν αὐτῷ γενέσθαι λαμπράν P. 4. βασιλευόντων G. 5. πάντων τῶν CG. 7. ἀκούσας] ἐνθεσσαλονίκῃ add. F; sed expunctum est. 8. ὁ FC, om. P. 12. πελάγου G. 13. αὐτὸν om. CG. 16. παραυτίκα F, παραχρῆμα P. 19. παρακελευσάμενος? 20. καταρραθυμεῖν F, καταραθυμεῖν P.

sanctum sepulcrum pervenire, ut splendida sibi occursatio fieret, ad imperatorem hunc amentiae nuntium misit: "Scias, imperator, esse me regem regum et maiorem cunctis, qui sub caelo sunt. itaque adventanti mihi istuc decet obviam iri meque excipi magnifice et ut nobilitati meae consentaneum sit." quo audito, cum Dyrrachii dux esset Ioannes Isaaci sebastocratoris filius, de quo supra diximus, classi vero circa Dyrrachii portum certis intervallis collocatae praeesset Nicolaus Maurocatacalo, qui crebris inde excursionibus mare observabat, ne praeternavigantes piraticae naves sibi laterent, imperator ad utrumque epistulis datis mandavit Dyrrachii duci, ut a continente littoreque Galli adventum opperiretur eiusque nuntium quam celerrime ad imperatorem mitteret, Ubum ipsum exciperet magnifice; ducem vero classis nec cessare aut languescere, sed perpetuo vigilare iussit. interim Ubus, postquam ad Longibar-

πρέσβεις τηνικαῦτα ἐκπέμπει πρὸς τὸν δοῦκα Δυρραχίου εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι τὸν ἀριθμόν, θώραξι χρυσέοις
D σὺν αὐταῖς κνημῖσι περιπεφραγμένους, μετὰ τοῦ κόμητος Τζερπεντηρίου καὶ Ἠλία τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης ἀποδράσαντος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. οἱ δὲ πρὸς τὸν δοῦκα τοιαῦτα ἔλεγον "γνωστὸν ἔστω σοι, δούξ, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Οὖβος ὅσον ἤδη καταλαμβάνει ἀναλαβόμενος ἀπὸ Ῥώμης τὴν χρυσῆν τοῦ ἁγίου Πέτρου σημαίαν. ἀρχηγὸν δὲ τοῦτον ἐπίστασο τοῦ Φραγγικοῦ στρατεύματος ἅπαντος. ἑτοιμάσθητι γοῦν πρὸς τὴν τούτου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνάμεων δοχὴν ἀξίαν τῆς αὐτοῦ ἐξουσίας καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπαντὴν ποιησόμενος". τούτων τοιαῦτα πρὸς τὸν δοῦκα λεγόντων ὁ Οὖβος διὰ τῆς Ῥώμης εἰς Λογγιβαρδίαν, ὡς εἴρηται, κατελθὼν καὶ διὰ τῆς Βάρεως ὡς πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν τὸν ἀπόπλουν ποιούμενος κλύδωνι μεγίστῳ περιπεσὼν ἀπώλεσε τὰ πλείω τῶν αὐτοῦ πλοίων σὺν αὐτοῖς ἐρέταις καὶ ἐπι-
P. 289 βάταις, ἑνὸς μόνου σκάφους, ἐν ᾧ αὐτὸς ἔτυχε, κατὰ τὴν μεσαίχμιον παραλίαν τοῦ τε Δυρραχίου καὶ τόπου τινὸς καλουμένου Πάλους ἀποπτυσθέντος οἷον παρὰ τῶν κυμάτων καὶ αὐτοῦ ἡμιθραύστου. παραδόξως δὲ τούτῳ σωθέντι περιτυχόντες δύο τινὲς τῶν περισκοπούντων τὴν τούτου ἔλευσιν μετεκαλοῦντο αὐτὸν λέγοντες ὡς "ὁ δοὺξ ἀπεκδέχεταί σου τὴν

2. τοῖς om. G. 4. Ζερπεντηρίου C. 5. τοῦ FCG, οὐ P. 9. ἑτοιμάσαι τοιγαροῦν CG. 14. τὸν F. 16. **τὰ F. 17. μόνως G. 21. τῶν περισκοπούντων F, περισκοποῦντες P. 22. ἀπεκδέχεται C, ἐπεκδέχεται P.

diae litus feliciter pervenit, legatos ad ducem Dyrrachii mittit quatuor et viginti aureas loricas ocreasque indutos una cum comite Tzerpenterio et Elia, qui Thessalonica ab imperatore profugerat. qui ad ducem in hunc modum verba fecerunt: "Notum sit tibi, o dux, dominum nostrum Ubum quam primum adventare sumpto Romae aureo sancti Petri vexillo. hunc vero scias summum esse ducem universi Francorum exercitus. ergo te para ad ipsum exercitumque eius pro dignitate excipiendum occursumque debitum ei reddendum." talia istis duci dicentibus Ubus Roma in Longibardiam, ut commemoravi, profectus et per Barium Illyricum versus navigans ingenti tempestate plerasque naves suas cum nautis militibusque amisit; una dumtaxat scapha, qua forte ipse vehebatur, fluctibus et ipsa semilacera ad litus inter Dyrrachium et locum, qui Palus vocatur, eiecta est. ita mirabiliter servato ipsi obviam fiunt duo quidam eorum, qui eius adventum observabant, eumque compellantes "Dux" aiunt "expectat tuum

ἄφιξιν ἐπιποθῶν σε θεάσασθαι". ὁ δ' εὐθὺς ἵππον ἐζήτει. ἅτερος οὖν τούτων ἀποβὰς τοῦ ἵππου τοῦτον αὐτῷ μάλα προθύμως δίδωσιν. οὕτω γοῦν τοῦτον ὁ δοὺξ σωθέντα θεασάμενος καὶ προσηγορίας ἀξιώσας, ὅπῃ τε καὶ ὅθεν B ἐπερωτήσας καὶ ὅπως αὐτῷ διαπλωϊζομένῳ τὰ δεινὰ ξυμβέβηκε μαθὼν καὶ ἐπανακτησάμενος χρησταῖς ὑποσχέσεσι τράπεζαν αὐτῷ δαψιλῆ τοῦ λοιποῦ παρατίθησιν. μετὰ δὲ τὴν εὐωχίαν ἀνέτως μὲν οὐκ, ἐλευθέρως δὲ παντελῶς εἶχε. ταχὺ δὲ τῷ αὐτοκράτορι τὰ κατ' αὐτὸν δηλώσας ἐκαρτέρει τὸ ποιητέον ἐκεῖθεν δέξασθαι. ἅπαντα δὲ μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ ὀξέως τὸν Βουτουμίτην πέμπει πρὸς τὴν Ἐπίδαμνον, ἣν πολλάκις Δυρράχιον κατωνομάσαμεν, ἐφ' ᾧ τὸν V. 229 Οὖβον ἀναλαβέσθαι καὶ μὴ τὴν εὐθεῖαν βαδίσαι, ἀλλὰ παρεκ- C κλῖναι καὶ διὰ τῆς Φιλιππουπόλεως αὐτὸν ἀγαγεῖν εἰς τὴν μεγαλόπολιν. ἐδεδίει γὰρ τὰ ὄπισθεν ἐρχόμενα Κελτικὰ πλήθη καὶ στρατεύματα. δεξάμενος δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐντίμως καὶ παντοίας φιλοφροσύνης ἀξιώσας χρήματά τε ἱκανὰ ἐπιδοὺς πείθει παραχρῆμα ἄνθρωπον αὐτοῦ γενέσθαι τὸν τοῖς Λατίνοις συνήθη ὅρκον ἐπομοσάμενον.

8. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν Οὖβον ἐκ προοιμίου· ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος, οὗ ἄνωθεν ὁ λόγος πολλάκις ἐμνήσθη, πεντεκαίδεκα ἡμερῶν οὔπω διελθουσῶν διεπέρασεν εἰς τὴν

1. ἔλευσιν CG. σε om. G. 2. οὖν] δὲ F. 3. τοῦτον FCG, om. P. 4. θεασάμενος om. G. 6. καὶ om. G. 7. δαψιλὴν G. 8. ἄνετον A. ἀνέτως μὲν om. CG. οὐκ om. A. ἐλεύθερον ACG. 11. Βουτομίτην G.

adventum videndi te cupidus." statim illo equum poscente alter horum desiliens suum perofficiose tradit. itaque dux, cum Ubum honorifica salutatione excepisset, quo et unde percontatus audito infelicis navigationis periculo faustis eum pollicitationibus consolatur lautasque deinde apponit epulas. post cenam liberaliter eum quidem, at non plane libere apud se detinet, confestimque imperatori hac re nuntiata, dum ab eo accipiat quid faciat, expectat. omnibus vero cognitis Augustus Epidamnum, quam urbem Dyrrachium saepe vocavimus, mittit celeriter Butumitem, ut Ubum exciperet neve recta cum eo procederet, sed deflectens per Philippopolin eum in regiam urbem duceret: metuebat enim subsequentes Francorum copias et exercitus hunc imperator insigni honore exceptum multaque affectum benevolentia magnis pecuniis datis statim commovit, ut sacramento Latinis usitato ipsius se hominem profiteretur.

8. Haec de Ubo velut prooemii causa dicta sunto. at Boëmundus, cuius supra saepe mentio facta est, quindecim diebus

D ἀκτὴν τοῦ Καβαλίωνος μετὰ κομήτων διαφόρων καὶ στρατεύματος ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντος ἅπαντα. τόπος δὲ οὗτος ἐγγὺς τῆς Βοούσης· ὀνόματα δὲ ταῦτα τῶν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τόπων. καὶ μεμφέσθω μηδεὶς ἡμῖν τοιούτοις χρωμένοις ὀνόμασιν βαρβαρικοῖς καὶ ἀφ' ὧν ἔστι τὸ ὕφος τῆς ἱστορίας καταμιαίνεσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδ' Ὅμηρος ἀπηξίωσε Βοιωτοὺς ὀνομάζειν καί τινας βαρβαρώδεις νήσους διὰ τὴν τῆς ἱστορίας ἀκρίβειαν. κατὰ πόδας δὲ τούτου καὶ ὁ κόμης
P. 290 Πρεβέντζης ταῖς ἀκταῖς τοῦ πορθμοῦ Λογγιβαρδίας προσπελάσας, ἐπεὶ διαπερᾶν καὶ αὐτὸς ἐβούλετο, μυριοφόρον ναῦν ληστρικὴν μισθωσάμενος τριάρμενον ἑξακισχιλίων χρυσίου στατήρων, ἐν ᾗ ἐρέται μὲν διακόσιοι, ἐφόλκια δὲ τὰ συνεφεπόμενα ταύτῃ τρία. τὸν ἀπόπλουν οὐ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Αὐλῶνος ἐπεποίητο καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν Λατίνων στρατεύματα, ἀλλὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν ὑφορώμενος στόλον λύσας τὰ πρυμνήσια μικρὸν παρεκκλίνας κατευθὺ Χιμάρας τὸν ἀπόπλουν ἐποιεῖτο οὐρίου τυχὼν πνεύματος. φεύγων δὲ
B τὸν καπνὸν εἰς πῦρ ἐπεπτώκει. καὶ γὰρ οὐχὶ τοῖς σποράδην ἐνεδρεύουσι τὸν τῆς Λογγιβαρδίας πορθμὸν ναυτικοῖς περιέτυχεν, ἀλλ' αὐτῷ τῷ δουκὶ τοῦ ὅλου Ῥωμαϊκοῦ στόλου Νικολάῳ τῷ Μαυροκατακαλών. ὃς πόρρω περὶ τῆς ληστρικῆς ἐκείνης νηὸς μεμαθηκώς, τὰς τοῦ ὅλου στόλου διήρεις καὶ

1. Καβαλίωνος] βουβαλίωνος A. 3. Βόσης G. ἐν om. G. 5. ἔστι om. G. 7. Βοιωτοὺς F, Βιωτοὺς P. 9. πρεβέντζας A. 12. χρυσίου scripsi: χρυσίων P. 13. ταῦτα G, ταύτην A. 16. τὰ FC, τὲ P. Χιμόρος G. 17. γὰρ G. 18. ἐμπεπτώκει A. καὶ] οὐ CG. 22. τὰς om. F.

interiectis cum clarissimis comitibus innumeroque exercitu ad Cabalionis litus transiit. qui locus prope est Bousam. sunt ea nomina locorum istius regionis: quibus barbaris nominibus utentes iisque historiae contextum contaminantes nemo nos vituperet. nam ne Homerus quidem indignum putabat, nominare Boeotos et quasdam barbarorum insulas ob historiae diligentiam. iam Prebentzae comes Boëmundi vestigia premens et ad Longibardiae litus progressus, cum et ipse traiecturus esset, sex millibus aureorum staterum piraticam navem maximam trium velorum ducentorumque remigum conduxit; quae tres quoque naves remulco trahebat. nec Aulonem versus, ut reliqui Latinorum exercitus, navigavit, sed Romanam timens classem solutis funibus modica declinatione usus Chimaram secundo vento tetendit. fumum autem fugiens incidit in ignem. neque enim in nauticos disperse in Longibardico freto excubias agentes incidit, verum in ipsum universae classis Romanae ducem, Nicolaum Maurocatacalonem, qui iam dudum de piratica ista nave certior

τριήρεις καί τινας δρομάδας ἀναλαβόμενος ναῦς ἀπελθὼν ἵστατο εἰς Καβαλίωνα ἀντικρὺ τοῦ Ἄσωνος, ἐξ οὕπερ ἐξεληλύθει τὸν μέγαν ἐκεῖσε στόλον καταλιπών, καὶ ἀπέστειλε τὸν καλούμενον δεύτερον κόμητα μετὰ τοῦ ἰδίου κατέργου ἐξκουσσάτου παρὰ τοῖς ναυτικοῖς καλουμένου ἐπισκήψας C αὐτῷ, ἵν' ὁπηνίκα τὰ πρυμνήσια τῆς ἤδη ῥηθείσης νηὸς οἱ ἐρέται λύσαντες εἰς κῦμα θαλάσσης ἐμβάλωσι, πυρσὸν ἀνάψῃ. ὁ δὲ ἀπελθὼν παραχρῆμα τὸ κελευσθὲν ἐποίει. ὁ δὲ δοὺξ Νικόλαος τοῦτο θεασάμενος τὰς μὲν τῶν νηῶν τοῖς ἱστίοις παραχρῆμα ἐπτέρου, τὰς δὲ καὶ οἷον πολύποδας ταῖς κώπαις ἀπεργασάμενος κατὰ τοῦ διαπερῶντος χωρεῖ κόμητος. οὔπω δὲ τρεῖς σταδίους ἀπὸ τῆς χέρσου διαπλωϊσάμενον καταλαμβάνει τοῦτον πρὸς τὴν περαίαν Ἐπιδάμνου D σπεύδοντα, ἐνόπλους μὲν στρατιώτας ἔχοντα χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἵππους δὲ τῶν ἐκκρίτων ὀγδοήκοντα. ὃν θεασάμενος ὁ πηδαλιοῦχος τῆς νεώς φησι πρὸς τὸν κόμητα Πρεβέντζης· "ἐκ Συρίας ὁ ἤδη καταλαμβάνων ἡμᾶς στόλος ἐστὶ καὶ κίνδυνος μαχαίρας καὶ ξιφῶν παρανάλωμα γενέσθαι." V. 230 παραχρῆμα γοῦν ὁ κόμης θωρήξασθαί τε ἐκέλευεν ἅπαντας καὶ καρτερῶς μάχεσθαι. κἂν δὲ μέσος χειμὼν ἦν, ὁπότε ἡ μνήμη τοῦ ἐν ἱεράρχαις μεγίστου Νικολάου τελεῖ-

5. ἐξκουσσάτου F, ἐξκουσάτου P. ναύταις καλούμενον G. 9. θεσάμενος F. 11. χωρείου G. 12. οὗτος G. 17. Πρεβέτζης F, Πρεβέτζον P, πρεβέντζας A. 19. γοῦν F, οὖν P. ἐκέλευεν F, ἐκέλευσεν P. 21. μεγίστου F, μεγάλου AC, om. G.

factus omnibus triremibus biremibusque et nonnullis celeribus assumptis locum ad Cabalionem adversus Asonem ceperat, magna Asone, ubi fuerat, classe relicta. is mittit secundum quem dicunt comitem cum sua triere, quae Excusata a nauticis vocatur, eumque, si navis ante commembratae nautae funibus solutis mare ingrederentur, facem accendere iussit; idque statim ille profectus peregit. conspecto signo alias naves Nicolaus dux velis ad navigandum parabat, alias multis quasi pedibus remorum instruxit. quo facto adversus transfretantem comitem navigat eumque assequitur vix tribus a continenti stadiis profectum Epidamnumque urbem in adversa ripa sitam cum mille quingentis armatis et equis egregiis octoginta petentem. hunc conspiciens navis gubernator Prebentzae comiti "classis" inquit "e Syria nobis infesta fit obviam caedisque ac necis periculum adest." tum comes extemplo omnes indui loricis et fortiter pugnare iubet; ac licet media hiems esset (celebrabatur enim memoria summi antistitis Nicolai), tamen omne mare tranquillum

ται, ἀλλ' ὅμως νηνεμία ἔτυχε παντελὴς καὶ ἡ νὺξ πανσέληνος φαίνουσα τότε μᾶλλον ἢ ἐν ἔαρι. πεπαυμένων δὲ παντάπασι τῶν ἀνέμων οὐκέτι ἡ ληστρικὴ ναῦς κινεῖσθαι πρὸς ἰσχύος εἶχε καὶ συνέβαινε ταύτην ἀτρεμεῖν ἐν τοῖς ὕδασιν. ἀλλ' ἐνταυθοῖ τοῦ λόγου γενομένη βουλοίμην ἂν τὴν γλῶτταν ἐπαφεῖναι τοῖς τοῦ Μαριανοῦ κατορθώμασιν. ὃς παραχρῆμα παρὰ τοῦ δουκὸς τοῦ στόλου καὶ ἰδίου πατρὸς τὰ κουφότερα τῶν P. 291 πλοίων αἰτήσας κατευθὺ τῆς νεὼς ἐκείνης ἵεται καὶ τῇ πρώρᾳ συνεισπεσὼν ταύτης ἀπεπειρᾶτο. συνέρρεον δὲ παραχρῆμα ἐκεῖσε οἱ ἔνοπλοι καρτερῶς τοῦτον ἐξωπλισμένον πρὸς μάχην θεασάμενοι. ὁ δὲ Μαριανὸς τοῖς Λατίνοις τῇ ἐκείνων ἀποχρώμενος διαλέκτῳ παρεκελεύετο μὴ δεδιέναι μηδὲ μάχεσθαι πρὸς ὁμοπίστους. βάλλει δέ τις τοῦτον τῶν Λατίνων διὰ τῆς τζάγγρας κατὰ τῆς κόρυθος. ἡ δὲ τζάγγρα τόξον μέν ἐστι βαρβαρικὸν καὶ Ἕλλησι παντελῶς ἀγνοούμενον· τείνεται δὲ οὐχὶ τῆς μὲν δεξιᾶς ἑλκούσης τὴν νευράν, τῆς B δὲ λαιᾶς ἀνθελκούσης τὸ τόξον, ἀλλὰ δεῖ τὸν διατείνοντα τὸ ὄργανον τουτὶ τὸ πολεμικὸν καὶ ἐκηβολώτατον, ὡς ἂν τις εἴποι, ὕπτιον κείμενον ἑκάτερον μὲν τῶν ποδῶν ἐνερεῖσαι τοῖς ἡμικυκλίοις τοῦ τόξου, ἀμφοτέραις δὲ ταῖς χερσὶ τὴν νευρὰν μάλα γενναίως ἀνθελκύσαι. ἧς κατὰ τὸ μέσον σωλήν ἐστι κυλινδικὸν ἡμίτομον ἐξημμένον αὐτῆς τῆς νευρᾶς

2. ἀέρι G. 3. ἡ FCG, om. P. 6. Μαριᾶν G. 7. παρὰ addidi. πατρὸς] πρὸς G. 8. νεὼς F, νηὼς P. 9. ταύτην G. 11. θεασάμενον G. Μαριᾶν G. 14. τζάγγρας A, τζάγρας P: sic et postea. κόρυχος F. 19. μὲν om. G. 22. αὐτῇ τῇ νευρᾷ G.

erat noxque magis quam vere plenilunio splendebat. quocirca silentibus ventis piratica navis, cum agi non posset, immota in aquis constitit. hoc autem narrationis loco velim admittere orationem ad celebranda Mariani facinora. qui statim a classis duce patre suo levioribus navigiis impetratis recta illam navem petiit et a prora aggressus est. confluunt eo extemplo armati, cum instructissimum eum ad proelium vidissent. at Marianus Latinos ipsorum lingua admonebat, ne metuerent neu in eiusdem fidei homines pugnarent. sed Latinorum quidam tzangra eius galeam petiit. tzangra vero apud barbaros est arcus, Graecis plane ignota; nec tenditur dextra nervum, laeva arcum in contrarium trahente: sed qui bellicam hanc longissimeque iaculantem machinam intendit, hunc oportet paene, ut ita dicam, resupinatum et utroque pede ad curvaturam arcus annisum utraque manu strenue chordam attrahere; qua in media tubus est forma cylindri dimidiati suspensus ex ipso nervo, longitu-

καὶ ὥσπερ τι βέλος ἀξιόλογον μέγεθος ἀπολαμβάνον διήκει ἀπ' αὐτῆς τῆς νευρᾶς ἐς τὸ τοῦ τόξου μεσαίτατον· ἀφ' οὗ βέλη παντοδαπὰ διεκπίπτουσιν. ἐν τούτῳ τοίνυν τὰ βέλη τιθέμενα βραχύτατα μὲν τῷ μήκει, παχύτατα δὲ καὶ πρόσ- C θεν ἀξιόμαχον βάρος σιδήρου λαμβάνοντα. καὶ τῇ ἀφέσει τῆς νευρᾶς μετὰ σφοδρότητος καὶ ῥύμης ἁπάσης ἀφιείσης τὰ βέλεμνα οὗ ἂν τύχῃ ἐπεισπεσόντα οὐκ εἰς τοὔμπαλιν ἀποπίπτει, ἀλλὰ καὶ ἀσπίδα διέτρησε καὶ θώρακα βαρυσίδηρον διατεμόντα ἐκεῖθεν διὰ θατέρου μέρους ἐξεπετάσθη. οὕτως ἐστὶ σφοδρὰ καὶ ἀκατάσχετος ἡ ἄφεσις τῶν τοιούτων βελῶν. ἤδη τοῦτο τὸ βέλος καὶ ἀνδριάντα διεπερόνησε χαλκοῦν καὶ τείχει ἐμπεπτωκὸς μεγίστης πόλεως ἢ ἐπὶ τἄνδον προὔκυψε τοῦ βέλους ἡ ἀκμὴ ἢ ἐνδεδυκὸς κατὰ τὸ μέσον D τοῦ τείχους ἀφανὲς γέγονε. τὸ μὲν οὖν τῆς τζάγγρας πρᾶγμα τοιοῦτόν ἐστιν ὡς ὄντως δαιμόνιον. ὁ δὲ πειρασθεὶς τῆς ἐκ τούτου πληγῆς ἀθλιώτατος ἀναισθήτως ἀποθνήσκων καὶ μηδὲ τῆς πληγῆς, ὁπόση τίς ἐστιν, αἰσθανόμενος. τὸ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς τζάγγρας βέλος ἐμπεσὸν τῷ ἄκρῳ τῆς κόρυθος διήλασεν αὐτὴν ἀποπτὰν οὐδ' ἄχρι τριχὸς τοῦ Μαριανοῦ ἐφαψάμενον· πρόνοια γὰρ ἀπεῖρξεν. ὁ δὲ γοργῶς ἄλλον κατὰ τοῦ κόμητος ἐπαφιεὶς οἰστὸν πλήττει τοῦτον κατὰ τοῦ βραχίονος· ὃς τὴν ἀσπίδα διατρήσας τόν τε φολιδωτὸν διε-

1. ἀπολαμβάνον F, ἀπολαμβάνων P. 4. β. ὄντα μὲν τ. G, β. ὄντα τ. C. 5. καταλαμβάνοντα CG. 7. βέλεμνα FCG, βέλεμμα P. τύχῃ F, τύχοι P. ἐπιπεσόντα G. 9. ἐξεπατάσθη G. 12. τείχη G. 13. τοῦ] τούτου G. 15. ὡς ὄντως] ὡρόντως G. 16. ἀθλιώτατα CG. 22. φολιδατὸν G.

dine vero magni teli pertinet a nervo ad medium arcum. in hoc multa ponuntur tela, quae quidem brevia, sed crassissima ferroque satis gravi praemunita sunt. ea autem laxato nervo omni vi impetuque eiecta, ubiubi tangunt, non repelluntur, sed clipeum ferrique gravissimi loricam penitus perforant, ut per adversam partem evadant: adeo vehemens et indomitus talium telorum missus est. quin etiam eiusmodi telo signa aenea transfixa sunt; ac si maximae urbis moenibus impingitur, aut mucro ab interiore parte eminet aut totum in muro manet abditum. talis machina est tzangra, daemonicum plane inventum, si quidem qui eius ictu pulsatur, miserrimus sine plagae quantacumque est sensu moritur. Mariano igitur in summam galeam tzangrae iaculum incidit eamque perforavit, sed providentia arcente eius ne capillum quidem strinxit. at celeriter ille aliud telum iaciens brachium comitis icit, ita ut clipeo loricaeque laminis

ληλυθὼς θώρακα καὶ αὐτῆς ἥψατο τῆς πλευρᾶς. ἱερεὺς δέ
P. 292 τις Λατῖνος τρισκαιδέκατος τυγχάνων τῶν σὺν αὐτῷ μαχομένων τοῦτο θεασάμενος πρυμνόθεν ἱστάμενος πολλὰς
V. 231 βολίδας κατὰ τοῦ Μαριανοῦ ἐξέπεμψεν. ἀλλ' οὐδ' ὁ Μαριανὸς ἐνεδίδου αὐτός τε ἐκθύμως μαχόμενος καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν τοῦτο παρακελευόμενος, ὡς τρισσάκις τοὺς μετὰ τοῦ Λατίνου ἱερέως ὑπαλλαχθῆναι τιτρωσκομένους τε καὶ κοπιῶντας. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεύς, κἂν πολλὰς τὰς πληγὰς δεδεγμένος ἦν καὶ τῷ ἰδίῳ αἵματι περιρρεόμενος, ἀλλ' ὅμως ἄτρεστος ἦν. οὐ γὰρ κατὰ τὰ αὐτὰ ἡμῖν τε καὶ τοῖς Λα-
B τίνοις περὶ τῶν ἱερωμένων δέδοκται· ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἐντετάλμεθα παρά τε τῶν κανόνων καὶ νόμων καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ δόγματος "μὴ θίξῃς, μὴ γρύξῃς, μὴ ἅψῃ· ἱερωμένος γὰρ εἶ", ὁ δέ τοι βάρβαρος Λατῖνος ἅμα τε τὰ θεῖα μεταχειριεῖται καὶ τὴν ἀσπίδα ἐπὶ τοῦ λαιοῦ θέμενος καὶ τὸ δόρυ τῇ δεξιᾷ ἐναγκαλισάμενος ὁμοῦ τε μεταδίδωσι τοῦ θείου σώματός τε καὶ αἵματος καὶ φόνιον ὁρᾷ καὶ αἱμάτων ἀνὴρ κατὰ τὸν Δαυιτικὸν ψαλμὸν γίνεται. οὕτως ἐστὶ τὸ βάρβαρον τοῦτο γένος οὐχ ἧττον ἱερατικὸν ἢ φιλοπόλεμον. οὗτος τοίνυν ὀρέκτης μᾶλλον ἢ ἱερεὺς ὁμοῦ τε καὶ τὴν ἱε-
C ρατικὴν στολὴν ἐνεδιδύσκετο καὶ τὴν κώπην μετεχειρίζετο καὶ πρὸς ναυτικὸν πόλεμον καὶ μάχην ἀφώρα, κατὰ ταὐτὸν καὶ θαλάττῃ καὶ ἀνδράσι μαχόμενος. τὰ γὰρ ἡμέτερα, καθ-

9. περιρρέομενος FA, περιρεόμενος P. 11. ἐντετάλμεθα FCG, ἐντετάγμεθα P. 17. τε om. G. 23. θαλάττῃ F, θαλάσσῃ P.

perforatis sagitta eius lateri inhaereret. forte quidam sacerdos Latinus erat decimus tertius commilitonum comitis, qui e puppi haec animadvertens multis telis Marianum petiit. nec vero Marianus cessavit, sed et ipse fortiter pugnabat et suos ad dimicandum excitabat, donec Latini sacerdotis socii vulnerati fessique tertio mutandi erant. ipse tamen sacerdos quamvis multis plagis saucius ac cruore proprio circumfusus perstabat intrepidus. neque enim eadem apud nos Latinosque cleri condicio, cum nos canonibus et legibus evangelicoque dogmate iubeamur "ne stringas, ne hiscas, ne prehendas: es enim sacerdos". at barbarus Latinus, dum primitias sacrificii libat, clipeum laeva, dextra lanceam sumit et dum divinum corpus sanguinemque communicat, caedem spectat atque, ut est in psalmo Davidico, vir sanguinum fit. sic barbarum id genus non minus sacerdotale quam belli studiosum est; quare hic non tam sacerdos, quam bellator stolam sacerdotalem induit simulque remo prenso ad navale bellum proeliumque intendit, pugnans eodem tempore et cum

ἅπερ ἔφθην εἰρηκυῖα, τῆς * * Ἀαρὼν καὶ Μωσέως καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς πρώτου ἀρχιερέως ἐξήρτηται. ἀλλὰ τῆς μάχης ἐξ ἑσπέρας αὐτῆς μέχρι μέσης τῆς ἐπιφαινούσης ἡμέρας καρτερᾶς γεγονυίας ὑπείκουσι κἂν μὴ ἐβούλοντο οἱ Λατῖνοι τῷ Μαριανῷ λόγον ἀπαθείας ἐξ αὐτοῦ αἰτησάμενοι καὶ τυχόντες. ὁ δέ γε μαχιμώτατος ἱερεὺς ἐκεῖνος οὐδὲ τῶν εἰρηνικῶν σπονδῶν τελουμένων τῆς μάχης ἐπέπαυτο, ἀλλὰ τὸν γωρυτὸν τῶν βελῶν ἐκκενώσας χερμάδα ἀναλαβόμενος D λίθον πέμπει κατὰ τοῦ Μαριανοῦ, τοῦ δὲ τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ἀσπίδος περιφράττοντος πλήξας τὴν ἀσπίδα διεῖλε τετραχῆ καὶ τὴν κόρυθα κατέθραυσεν. ὁ δὲ Μαριανὸς τῇ τοῦ λίθου βολῇ συγχυθεὶς ἀπολωλεκὼς τὸ φρονοῦν τῆς ψυχῆς ἄναυδος παραχρῆμα ἐφ' ἱκανὸν ἔκειτο, ὥσπερ ὁ Ἕκτωρ ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς τοῦ λίθου βολῆς τοῦ Αἴαντος μικροῦ δεῖν ἐψυχορράγει. μόλις δ' ἀνενεγκὼν καὶ ἑαυτὸν συναγαγὼν τρισσάκις τὸν παίσαντα ἔπληξε βέλεμνα κατ' P. 293 αὐτοῦ ἐπαφείς. ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκεῖνος μᾶλλον ἢ ἱερεὺς μηδέποτε μάχης κορεννύμενος, ἐπειδὴ καὶ τοὺς λίθους ἅπαντας ἀπεπέμψατο τῶν χειρῶν καὶ ἁπλῶς ἦν καὶ λίθων κενὸς καὶ βελῶν, οὐκ ἔχων ὅ τι καὶ δράσειεν οὐδὲ δι' ὧν ἀμυνεῖται τὸν ἀντίπαλον, ἐσφάδαζε μὲν ἐνταῦθα καὶ ἐξεφλέγετο καὶ ἐμεμήνει καθάπερ θηρίον εἰς ἑαυτὸν συστρεφόμενος· τοῖς γοῦν παρατυχοῦσιν αὐτίκα καὶ ἀποχρώμενος

1. lacunam signavi: τῆς ἱερωσύνης τῆς? 15. ἐψυχορράγει F, ἐψυχοράγει P. ἀνενεγκὼν A, ἂν ἐνεγκὼν P. 16. βέλεμνα FAC, βλέμνα G, βέλεμμα P. 18. ἐπειδὴ F, ἐπεὶ PA. 22. στρεφόμενος A.

mari et cum viris. nostri enim clerici, ut modo dixi, Aaronem et Mosen et primum nostrum archisacerdotem imitantur. pugna autem a vespera usque ad medium diem posterum strenue commissa vel inviti Latini, postquam expetitam incolumitatem impetrarunt, Mariano cedunt. verum pugnacissimus ille sacerdos ne pace quidem facta pugnando destitit, sed pharetra telis exinanita saxum in Mariani caput impegit, cumque is scuto caput tegeret, lapis scuto in quatuor partes diffracto galeam percussit; quo ictu perculsus statim Marianus sensu amisso diu vocis expers iacuit, ut Hector ille lapide ab Aiace tactus animam propemodum efflavit. sed ubi primum aegre se recreavit restituitque, perculsorem telis petitum ter vulneravit. at iste imperator potius quam sacerdos pugna satiari nunquam poterat, verum saxis omnibus manu emissis, cum telis lapidibusque vacuus nec quid faceret nec quo hostem repelleret, haberet, iactabat se et aestuabat et bestiae instar se ipsum contorquebat. itaque cum quidquid ei forte ad manum erat ca-

ἦν. σάκκον οὖν μάζης μεστὸν ἐφευράμενος ἐκεῖθεν ἀπὸ
B τοῦ σάκκου καθάπερ χερμάδας τὰς μάζας ἔβαλλεν, ὥσπερ
ἱερατεύων καὶ τελετήν τινα ποιούμενος καὶ ἱεροτελεστίαν τὸν
V. 232 πόλεμον ἐργαζόμενος. μάζαν γοῦν τινα μίαν ἀναλαβόμενος καὶ
ὅλῃ χειρὶ πιθήσας ἐπαφίησι ταύτην κατὰ τῆς τοῦ Μαριανοῦ
ὄψεως καὶ πλήττει τοῦτον κατὰ τῆς παρειᾶς. ταῦτα μὲν
οὖν τὰ κατὰ τὸν ἱερέα ἐκεῖνον καὶ τὴν ναῦν καὶ τοὺς ἐπι-
βάτας· ὁ δὲ κόμης Πρεβέντζης πιστεύσας ἑαυτὸν σὺν αὐτῇ
τῇ νηῒ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν προθύμως τῷ Μαριανῷ εἵπετο
τοῦ λοιποῦ. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν χέρσον γενόμενοι ἀπέβαινον
C τῆς νηός, πολλὰ καὶ πολλάκις ὁ ἱερεὺς ἐκεῖνος ἐζήτει τὸν
Μαριανὸν τὴν κλῆσιν μὲν αὐτοῦ μὴ γινώσκων, ἀπὸ δὲ τοῦ
χρώματος τῶν ἀμφίων τοῦτον ἀνακαλούμενος. προσελθὼν δὲ
τούτῳ περιχυθεὶς κατησπάζετο ἐγκαυχώμενος ἅμα ὡς "εἴ μοι
κατὰ τὴν χέρσον ἐντετυχήκατε, πολλοὶ ἂν ταῖς ἐμαῖς χερσὶν
ἀνῃρέθητε". ἐκβαλὼν δ' ἐπιδίδωσι τούτῳ ἀργυροῦν θη-
ρίκλειον τιμῆς στατήρων ἑκατὸν πρὸς τοῖς τριάκοντα. ταῦτα
δὲ ὁμιλῶν καὶ διδοὺς ἐξεπεπνεύκει.

9. Ἀλλὰ καὶ ὁ κόμης Γοντοφρὲ τῷ τότε καιροῦ δια-
περάσας μεθ' ἑτέρων κομήτων καὶ στρατεύματος ἱππέων
D μὲν χιλιάδων δέκα, πεζῶν δὲ χιλιάδων ἑβδομήκοντα καὶ κα-

4. ἐργαζόμενος A, om. P. οὖν A. ἀναλαβὼν A. 5. πιλήσας Hoeschelius. 8. Πρεβέντζας FA. 12. γινώσκων FA, ἐπιγινώσκων P. 14. τούτῳ ACG, om. P. 15. ἂν om. G. 16. θυρίκλειον G.

peret, saccum panibus refertum conspicatus tamquam lapides ex eo panes iecit, velut sacerdotis munere fungens mysteriumque celebrans et bellum cum sacris consocians; arrepto igitur pane totiusque manus vi in Mariani vultum coniecto in gena eum percutit. sed haec de sacerdote deque nave illa et militibus in eam impositis. ceterum Prebentzae comes cum se suamque navem ac suos dedidisset, libenter Marianum secutus est. dum vero ad terram appulsi exeunt, saepe multumque sacerdos Marianum quaerebat, a vestium colore, quod nomen nescivit, eum vocitans; quem ubi invenit, amplexatus salutavit; simul glorians "si terra mihi" inquit "occurrissetis, multi utique vestrum meis manibus cecidissent". tum ei argenteam calicem pretii centum triginta staterum donat. his dictis datisque expiravit.

9. Interim Gotofredus comes itinere cum aliis comitibus et cum exercitu, in quo equitum decem, peditum septuaginta millia erant,

ταλαβὼν τὴν μεγαλόπολιν περὶ τὰ μέρη τῆς Προποντίδος κατατίθησιν αὐτοῦ τὸ στράτευμα, διῆκον ἀπὸ τῆς ἔγγιστα τοῦ Κοσμιδίου διακειμένης γεφύρας μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ. παρακελευομένου δὲ αὐτῷ τοῦ βασιλέως τὸν τῆς Προποντίδος διαπεράσαι πορθμὸν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερτιθέμενος καὶ αἰτίαν αἰτίᾳ συνείρων ἀνεβάλλετο· τὸ δὲ πᾶν, τὴν τοῦ Βαϊμούντου καὶ τῶν λοιπῶν κομήτων ἀνέμενεν ἄφιξιν. καὶ γὰρ ὁ μὲν Πέτρος ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς εἰς προσκύνησιν τοῦ P. 294 ἁγίου τάφου τὴν τοσαύτην ὁδοιπορίαν ἀνεδέξατο, οἱ δέ γε λοιποὶ κόμητες καὶ τούτων μᾶλλον ὁ Βαϊμοῦντος παλαιὰν μῆνιν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τρέφοντες καὶ εὐκαιρίαν ζητοῦντες ἀντίποινα τούτῳ παρασχεῖν τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης νίκης, ἣν ἤρατο κατ' αὐτοῦ, ὁπότε κατὰ τὴν Λάρισσαν τὸν μετ' αὐτοῦ συνῆψε πόλεμον, ὁμογνωμονήσαντες καὶ αὐτὴν τὴν μεγαλόπολιν κατασχεῖν ὀνειρώττοντες εἰς τὴν αὐτὴν ἐληλύθεισαν γνώμην (καὶ τούτου πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν ἄνωθεν), τῷ μὲν φαινομένῳ τὴν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁδοιπορίαν B ποιούμενοι, τῇ δ' ἀληθείᾳ τὸν αὐτοκράτορα τῆς ἀρχῆς παραλῦσαι καὶ τὴν μεγαλόπολιν κατασχεῖν ἐθέλοντες. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τὸ πανοῦργον αὐτῶν πάλαι γινώσκων τὰς τῶν ἐθνικῶν δυνάμεις σὺν αὐτοῖς ἡγεμόσι διὰ γραφῶν παρεκελεύσατο ἀπὸ τοῦ Ἀθύρα μέχρις αὐτοῦ Φιλέα ἰλαδὸν κατα-

4. αὐτοῦ G. 7. Βαιμούνδου ACG, sic semper. 9. ἐδέξατο G.
11. ἀκαιρίαν G. 22. μέχρις F, μέχρι P.

confecto ad Constantinopolin pervenerat copiasque ad Propontidem ita collocavit, ut a ponte prope Cosmidium sito usque ad sanctum Phocam extenderentur. instante autem imperatore, ut Propontidis fretum transiret, diem ex die ducens causasque alias ex aliis texens moras nectebat: nempe Boëmundum ceterosque comites opperiebatur. namque cum inde ab initio Petrus ad sancti sepulcri adorationem tantum iter suscepisset, reliqui tamen comites, inprimis Boëmundus, ob vetus in imperatorem odium occasionem quaerentes ulciscendae praeclarae illius victoriae, quam ad Larissam is de Boëmundo reportaverat, conspiraverant inter se atque ipsam Constantinopolin occupaturos se somniantes in eandem convenerant sententiam; cuius rei supra saepe mentionem fecimus. nam specie quidem adversus Hierosolyma proficiscentes re vera imperatorem regno privare regiamque urbem capere studebant. sed imperator versutia eorum perspecta ethnicorum copias cum ipsis ducibus datis litteris ab Athyra usque ad Phileam, qui locus in ripa Ponti situs

στῆναι (τόπος δὲ παράλιος οὗτος τοῦ Πόντου) καὶ ἐφεδρεύειν, εἴ πού τις τοῦ Γοντοφρὲ πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον καὶ τοὺς ὄπισθεν ἐρχομένους κόμητας ἀποστέλλοιτο ἢ ἐξ ἐκείνων
C αὖθις πρὸς αὐτόν, καὶ ἀπείργειν αὐτῶν τὴν δίοδον. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ γίνεταί τι τοιοῦτον. μεταπεμψαμένου γὰρ τοῦ βασιλέως τινὰς τῶν μετὰ τοῦ Γοντοφρὲ κομήτων, ἐφ' ᾧ τούτοις
V. 233 συμβουλεύσασθαι ὑποθέσθαι αὐτῷ πληρῶσαι τὸν ὅρκον, τριβομένου τε τοῦ καιροῦ διὰ τὸ φύσει λάλον τε καὶ μακρηγορώτατον τῶν Λατίνων ψευδὴς διέδραμεν εἰς αὐτοὺς φήμη κατασχεθῆναι τοὺς κόμητας παρὰ τοῦ βασιλέως. εὐθὺς οὖν πυκναὶ κατὰ τῆς Βυζαντίδος κεκίνηνται φάλαγγες καὶ
D παραχρῆμα τὰ κατὰ τὴν Ἀργυρᾶν καλουμένην Λίμνην διακείμενα παλάτια παντελῶς ἐξηρίπωσαν, ἅμα δὲ καὶ τῶν τειχῶν τῆς Βυζαντίδος ἀπεπειρῶντο κἂν μὴ δι' ἑλεπόλεων, οὐ γὰρ παρῆσαν, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῶν πλήθει θαρροῦντες τοσοῦτον κατηναιδεύσαντο, ὡς καὶ πῦρ τολμῆσαι ἐπαφεῖναι κατὰ τῆς κάτωθεν τῶν ἀνακτόρων πύλης ἀγχοῦ τοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν ἱεράρχαις μεγίστου Νικολάου πάλαι παρά του τῶν βασιλέων ἀνοικοδομηθέντος τεμένους. οὐ μόνον δὲ ὁπόσοι τοῦ συρφετώδους ὄχλου τῶν Βυζαντίων καὶ ἀνάλκιδες πάντη
P. 295 καὶ ἀπειροπόλεμοι τὰς τῶν Λατίνων φάλαγγας θεασάμενοι

1. καταστῆσαι P, correxi. 3. ἢ ἐξ ἐκείνων αὖθις F, ἢ αὖθις ἐξ ἐκείνων CG, ἐξ ἐκείνων ἢ αὖθις P. 4. καὶ addidi. αὐτῷ CG. 8. δὲ AG. 9. δὲ ἔδραμεν A. 10. τοὺς ... πυκναὶ om. G. 11. πυκναὶ A. 13. ἐξηρείπωσαν A. 16. κατηναιδεύσαντο F, κατηνεδεύσαντο CG, κατεκινδυνεύσαντο P. 17. τῶν om. G.

est, turmatim consistere ibique, si qui aut a Gotofredo ad Boëmundum comitesque insequentes aut rursus ab his ad ipsum mitterentur, observare iisque commercium intercludere iussit. interea contigit hoc. arcessiverat imperator aliquos Gotofredi comites, quos moveret ut ipsum ad ius iurandum impellerent; tritoque tempore ob loquacem et multiloquam Latinorum naturam falsus ad eos rumor percurrit, comites ab imperatore in custodia teneri. multae confestim legiones in Byzantium ruunt statimque eversis plane palatiis, quae ad Argenteam Paludem iacent, etiam moenia Byzantii temptant. quamquam enim idoneis quidem urbis expugnandae machinis carebant, tamen multitudine sua freti eo impudentiae processerunt, ut vel ignem admovere auderent portae, quae est sub palatio nec procul a summi antistitis Nicolai templo, olim a quodam imperatore extructo. nec solum quicumque ex sordida Byzantina plebe et imbecilles bellique insueti erant, conspicientes Latinorum phalangas suspirabant eiulabant pectora plangebant, quia

ἔστενον ᾤμωζον ἐστερνοτύπουν μὴ ἔχοντες ὑπὸ φόβου, ὅ τι καὶ δράσαιεν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὁπόσοι εὖνοι περὶ τὸν αὐτοκράτορα, τὴν πέμπτην ἐκείνην φανταζόμενοι, καθ' ἣν ἡ τῆς πόλεως γέγονεν ἅλωσις, καὶ δεδιότες διὰ τοῦτο τὴν ἐνισταμένην ἡμέραν, μή τις ἔκτισις τῶν τότε γεγενημένων συμβαίη. πάντες δέ, ὅσοι στρατιωτικῆς εἰδήμονες ἦσαν, ἀσυντάκτως πρὸς τὰ βασίλεια συνέρρεον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡπλίσατο μὲν οὐδαμῶς οὐδὲ φολιδωτὸν περιεβάλετο θώρακα οὐδὲ σάκος οὐδ' ἔγχος ἐνηγκαλίσατο οὐδὲ ξίφος περιεζώσατο, B ἀλλ' ἑδραίως ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ ἐσταλμένος καθῆστο θρόνου καὶ μεθ' ἱλαροῦ βλέμματος πάντας θαρρύνων καὶ θάρσος ἐνιεὶς ταῖς σφῶν ψυχαῖς καὶ τοῖς συγγενέσι δὲ καὶ ἡγεμόσι τοῦ στρατοῦ περὶ τῶν μελλόντων συμβουλευόμενος. τὰ μὲν οὖν πρῶτα οὐδ' ὁντιναοῦν κατὰ τῶν Λατίνων τοῦ τείχους ἐξαγαγεῖν προτεθύμητο, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐνισταμένην ἐκείνην σεβασμίαν τῶν ἡμερῶν (πέμπτη γὰρ ἦν τῆς μεγίστης καὶ ἁγίας τῶν ἑβδομάδων, ἐν ᾗ ὁ σωτὴρ τὸν ἐπονείδιστον ὑπὲρ ἁπάντων ὑπέστη θάνατον), τὸ δὲ καὶ τὸν ἐμφύλιον παρεκκλίνων φόνον. πολλάκις οὖν μεταπεμψάμενος συνεβούλευε τοῦ C τοιούτου ἀπέχεσθαι ἔργου "αἰδέσθητε" λέγων "τὸν ὑπὲρ πάντων ἡμῶν τὴν τήμερον σφαγέντα θεὸν μηδὲ σταυρὸν

1. ᾤμωζον FC, ὤμοζον P. ἐστερνοτύπουν FC, ἐστερνοκτύπουν P. 5. γενησομένων CG. 8. φολιδωτὸν FC, φωλιδωτὸν P. 9. σάκκος F. 14. οὖν om. CG. καὶ m. 1. F. 15. ἐξενεγκεῖν G. 16. ἦν] ηγον G. 19. συνεβούλευε A, συνεβούλετο F, ἐβούλετο P. 20. ἀποσχέσθαι A. 21. τήμερον F, σήμερον PA.

quid agerent, prae metu non haberent, sed vel potissimum amici imperatoris, qui feriam illam quintam, qua urbs capta fuerat, secum reputantes metuebant, ne praesente illo die eorum quae tum facta erant ultio fieret. quotquot autem rei militaris peritia praediti erant, sine ordine ad regiam confluebant; neque tamen imperator se armavit, cum neque loricam indueret nec clipeum hastamque arriperet nec gladio se cingeret, sed securus in imperatorio solio considens et omnes hilari vultu excitabat iisque animum iniecit et propinquis ducibusque exercitus quid facerent suadebat. ac primum quidem vetuit quemquam ex urbe adversus Latinos exire partim ob praesentium dierum religionem (erat enim feria quinta maximae sanctaeque hebdomadis, qua salvator ignominiosam pro omnibus necem subiit) partim quod a civium caede abhorrebat. itaque crebros per nuntios iis suadens, incepto ut desisterent, "Veremini" ait "occisum hodie pro nobis omnibus dominum, qui nec crucem nec cla-

καὶ ἥλους καὶ λόγχην τὰ κακούργοις προσήκοντα τῆς ἡμῶν
ἕνεκα παραιτησάμενον σωτηρίας. εἰ δὲ μάχης ὑμῖν ἔφεσίς
ἐστι, μετὰ τὴν ἀναστάσιμον τοῦ σωτῆρος ἡμέραν καὶ ἡμεῖς
ἕτοιμοι παρεσόμεθα." οἱ δὲ οὐ μόνον οὐχ ὑπείκοντο, ἀλλὰ
καὶ κατεπύκνουν τὰς φάλαγγας συχνὰς τὰς βολὰς πέμποντες,
ὥς καί τινα τῶν ἀγχοῦ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἱσταμένων
κατὰ τὸ στέρνον πλῆξαι. ὅπερ οἱ πλείονες τῶν ἐφ' ἑκάτερα
D *παρισταμένων τοῦ βασιλέως θεασάμενοι ἀνεχώρουν· ὁ δὲ*
ἀτρέμας ἐκάθητο ἀνακτώμενος τούτους καὶ πρᾴως πως
νεμεσῶν· ὃ καὶ θάμβος πᾶσι παρεῖχεν. ἐπεὶ δ' ἀναισχύν-
V. 234 *τως τοὺς Λατίνους τοῖς τείχεσι πελάζοντας ἑώρα καὶ τὸ*
συμφέρον βουλευομένῳ μὴ ὑπείκοντας, τὰ μὲν πρῶτα μετα-
πεμψάμενος τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Νικηφόρον τὸν ἐμὸν Καί-
σαρα παρεκελεύσατο ἄνδρας πολεμικωτάτους ἀναλαβόμενον
καὶ τοξείας εἰδήμονας τοῦ τείχους ἄνωθεν καταστῆσαι,
P. 296 *παρεγγυησάμενος συχνοὺς μὲν ὀϊστοὺς κατὰ τῶν Λατίνων*
πέμπειν, μὴ κατὰ σκοποῦ δέ, ἀλλὰ διαμαρτάνειν τὰ πλείω,
ὡς μόνον ἐκφοβεῖν τῇ πυκνότητι τῶν βελῶν, ἀναιρεῖν δὲ
μηδαμῶς. ἐδεδίει γάρ, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, τὸ τῆς ἡμέρας
σεβάσμιον καὶ τὸν ἐμφύλιον φόνον οὐκ ἤθελεν. ἑτέρους δὲ
*τῶν ἐκκρίτων ἡγεμόνας * τοὺς πλείους μὲν τόξα φέροντας,*
τοὺς δὲ ἔγχεα μακρὰ ἐναγκαλισαμένους τὴν κατὰ τὸν ἅγιον

1. τοῖς CG. 2. ἕνεκεν G. *παραιτησάμενος* G. 4. *ὑπήκουον* CG. 9. *τούτους* om. G. 10. ὃ C, ὁ P. 12. *μὴ* om. G. 17. *πέμπειν* F, *ἐκπέμπειν* P. 21. lacunam signavi: *ἀναλαβομένους* intercidisse videtur. 22. *ἔγχεα* FC, *ἄγχεα* P.

vos lanceamve, maleficorum supplicia, propter nostram salutem recusavit. sin vero pugnandi cupido vobis est, et nos post diem dominicae resurrectionis parati erimus." at his non commoti Latini densatis etiam ordinibus iactus telorum frequentabant, ita ut adeo aliquem ex iis qui solium Augusti circumstabant pectore percuterent; quo viso plerique imperatori ab utraque parte adstantium recessere. ipse interim immotus sedebat confirmans eos placideque increpans; quae res omnibus admirationi erat. sed ubi Latinos impudenter appropinquare muris neque utilia sibi suadenti obsequi vidit, primum generum suum Nicephorum, Caesarem meum, cum viris fortissimis sagittandique peritis summa moenia obtinere iussit addens, ut multa in Gallos tela mitterent nec tamen destinata petentes, sed ita ut plurima aberrarent solaque densitate missilium eos perterrefacerent, caederent autem neminem; nam, ut supra diximus, et diei religionem et civilem caedem metuit. alios electos duces assumere plurimos arcubus, nonnullos longis lanceis armatos et subito porta, quae est iuxta sanctum Ro-

Ῥωμανὸν πύλην ἀναπετάσαντας σφοδρὰν ἐνδείξασθαι κατ' αὐτῶν τὴν ὁρμὴν ἐκέλευε τοιαύτην καταστησαμένους τὴν παράταξιν, * ἕκαστον τῶν τὰ δόρατα φερόντων ἐξ ἑκατέρου μέρους ὑπὸ δύο φυλάττεσθαι πελταστῶν· οὕτω δὲ ἑαυτοὺς B καταστήσαντας αὐτοὺς μὲν βραδεῖ ποδὶ στείχειν, ὀλίγους δέ τινας τῆς τοξείας εἰδήμονας κατὰ τῶν Κελτῶν προεκπέμπειν πόρρωθεν μὲν τοὺς ὀϊστοὺς βάλλοντας καὶ ἐφ' ἑκάτερα πυκνὰ περιστρεφομένους, ἐπὰν δὲ τὸ μεσαίχμιον ἀποστενωθὲν θεάσοιντο, τηνικαῦτα τοῖς συνεφεπομένοις αὐτοῖς τοξόταις παρακελευσαμένους πυκνοὺς ἐκπέμψαι τοὺς ὀϊστοὺς κατὰ τῶν ἵππων, οὐ τῶν ἐποχουμένων, ὅλας ἡνίας κατὰ τῶν Λατίνων λῦσαι, τὸ μὲν ἵνα τῶν ἵππων πληττομένων ἀποπαύηται τὸ πολὺ τῆς ὁρμῆς τῶν Κελτῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἱππάζωνται, τὸ δέ τι, ὃ καὶ μᾶλλον, ἵνα μὴ Χρισ- C τιανοὶ κτείνωνται. ἐκθύμως τοίνυν τὸ βασιλικὸν ἀπεπλήρουν πρόσταγμα καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσαντες καὶ ποτὲ μὲν τοὺς ῥυτῆρας κατ' αὐτῶν ἐνδιδόντες, ποτὲ δὲ τοὺς ἵππους ἀνασειράζοντες κτείνουσι μὲν πολλούς, ὀλίγοι δ' ἐξ αὐτῶν κατὰ ταυτηνὶ τὴν ἡμέραν ἐτρώθησαν. οὗτοι μὲν οὖν ἐρρέσθων· ὁ δ' ἐμὸς δεσπότης ὁ Καῖσαρ ἀναλαβόμενος, ὡς εἴρηται, τοὺς τῆς τοξείας εἰδήμονας ἐπὶ τῶν πύργων ἵστατο τοῖς βαρβάροις ἐπιτοξαζόμενος. καὶ πάντες μὲν εἶχον τόξα καὶ

3. lacunam signavi. δόρα G. ἐξ ἑκατέρου μέρους ὑπὸ δύο φυλάττεσθαι πελταστῶν F, ὑπὸ δύο ἐξ ἑκατέρου φυλάττεσθαι πελταστῶν μέρους P. ὑπὸ δύο φυλάττεσθαι πελταστῶν ἐξ ἑτέρου μέρους G. 5. ποδὶ G. ποσὶ P. 8. θεάσοιντο F, θεάσαιντο P. 18. ὀλίγοι FG, ὀλίγον P. δὲ F. 19. ἐστρώθησαν G.

manum, prodire vehementemque impetum hosti ostentare iussit; quos ita disposuit, ut hastatorum quisque iret inter duos clipeatos, per quos protegeretur, simulque edixit, acie sic instructa ut lento pede in hostem vaderent, paucis interim sagittariis ad Gallos eminus lacessendos, qui crebro huc illuc se verterent, praemissis; ubi angusto iam intervallo acies distarent, comitantes sagittarii parcerent quidem rectoribus, equos tamen crebris telis peterent, ipsi remissis habenis in Gallos inveherentur partim ut equis vulneratis formidabilis ille Gallici equitis impetus languesceret nec facile in Romanos incurrerent, partim, quod maximi erat, ne Christiani interimerentur. hi igitur valvis patefactis libenter regia mandata perfecerunt equis modo admissis modo reductis, ita ut multi eo die caderent hostium, ex nostris pauci dumtaxat vulnerarentur. verum nunc hos mitto; dominus autem meus Caesar, ut dixi, cum peritis sagittariis in barbaros iaculans turres insidebat; omnesque arcubus et bene col-

εὔστοχα καὶ εὐθυβολώτατα· νεανίαι γὰρ ἦσαν σύμπαντες
οὐχ ἧττους τοῦ Ὁμηρικοῦ Τεύκρου εἰς τοξικὴν ἐμπειρίαν.
D τὸ δὲ τόξον τοῦ Καίσαρος Ἀπόλλωνος ἦν ἄρα τόξον αὐτό-
χρημα· οὐδὲ γὰρ κατ' ἐκείνους τοὺς Ὁμηρικοὺς Ἕλληνας
νευρὴν μὲν μαζῷ, τόξῳ δὲ σίδηρον ἦγέ τε καὶ ἐφήρμοττε
κυνηγετῶν ἀρετὴν ἐνδεικνύμενος κατ' ἐκείνους, ἀλλ' ὥσπερ
τις Ἡρακλῆς ἐξ ἀθανάτων τόξων θανασίμους ἀπέπεμπεν
ὀϊστοὺς καὶ οὗπερ ἂν στοχάσαιτο κατευστοχῶν, εἰ μόνον
P. 297 θελήσειε. καὶ γὰρ καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς, ὁπηνίκα καιρὸς
ἀγῶνος καὶ μάχης παρῆν, ὅντινα καὶ σκοπὸν ἔθετο,
εὐθὺς οὐκ ἄστοχον ἔβαλλε, καὶ ᾧ ἂν μέρει ἐπετοξάσατο,
κατ' ἐκείνου τοῦ μέρους εὐθὺς ἐτίτρωσκεν ἀεί· οὕτως ἰσχυ-
ρὸν ἔτεινε τόξον ἐκεῖνος καὶ βέλος ἠφίει ὀξύτατον, κἂν τῇ
V. 235 τοξείᾳ δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν Τεῦκρον αὐτὸν καὶ τοὺς Αἴαντας
φαινόμενος. ἀλλὰ καίπερ τοιοῦτος ὢν δεδιὼς τὸ τῆς αὐτῆς
ἡμέρας αἰδέσιμον καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος παραγγελίαν
ἐγκάρδιον ἔχων ἔτεινε μὲν τόξον ἰταμῶς τούτους καὶ ἀλό-
B γως τοῖς τείχεσι πελάζοντας ὁρῶν καὶ ἀσπίσι καὶ κυνέῃ
ἑαυτοὺς περιφράττοντας καὶ τὸ βέλος ἐτίθετο τῇ νευρᾷ, ἀλλ'
ὅμως ἄστοχα θέλων ἔβαλλεν, ὅπου μὲν εἴσω πέμπων, ὅπου
δὲ καὶ ὑπερπέμπων. κἂν δὲ διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἡμέραν

1. εὐθύβολα ACG. 7. τόξων om. G. 9. καὶ ἐν F, καὶ om. P. 11. ἔβαλλε F, ἔβαλλεν P. 14. δὴ? 15. αὐτῆς FC, om. P. 16. παραγγελίαν F, παρεγγελίαν P. 18. ἀσπίσι καὶ κυνέῃ F, κυνέῃ καὶ ἀσπίσιν P. 19. καὶ G, om. P.

liniabant et bene iaciebant; erant enim cuncti iuvenes nec Teucro illi Homerico sagittandi arte cedebant. at Caesaris arcus plane Apollinis erat; neque enim, ut illi apud Homerum Graeci, nervum mammae arcuique sagittam admovebat et aptabat, venatoriae artis ut illi edens specimen, sed veluti Hercules quidam tela immortali letalia destinat arcu, quibus quidquid petiit, dum vellet, attigit; namque et alias, cum certaminis proeliique tempus adesset, quemcumque pro scopo sibi proposuit, statim percussit, et quam partem iaculabatur, eam celeriter semper figebat: tanto robore tendebat arcum tantaque celeritate tela misit sagittandi arte ipsum Teucrum et Aiaces superare visus; sed tamen metuens diei religionem imperatorisque mandatorum memor, cum audacter eos et temere se moenibus admoventes et clipeis tantum galeisque se tutantes videret, arcum quidem tendebat, sed voluntarie ictum perdebat modo infra modo supra eos iaculans. quamvis autem eo die caveret, ne Latinos telis feriret,

ὑπεστέλλετο εὐστόχως κατὰ τῶν Λατίνων βαλεῖν, ἀλλ' ἐπεὶ Λατῖνός τις ἰταμὸς καὶ ἀναίσχυντος οὐ μόνον κατὰ τῶν ἄνωθεν ἱσταμένων πυκνοὺς ἐξέπεμπεν ὀϊστούς, ἀλλὰ καὶ τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ πολλὰ φωνῶν ὑβρίζειν ἐδόκει, τείνει μὲν κατ' αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ τὸ τόξον. τοῦ δ' οὐχ ἅλιον βέλος ἔκθορε χειρός, ἀλλὰ διέτρησε μὲν τὸν θυρεόν, τὸν δὲ φολιδωτὸν θώρακα σὺν αὐτῷ διελὼν τῷ βραχίονι τῇ πλευρᾷ τὸ βέλος C περιέπειρεν. ὁ δ' εὐθὺς ἄφωνος ἔκειτο χαμᾶζε κατὰ τὸν ποιητήν, φωνὴ δ' οὐρανὸν ἷκε τῶν μὲν ἐπαγαλλομένων τῷ Καίσαρι, τῶν δὲ ἐπὶ τῷ πεπτωκότι ὀλοφυρομένων. καρτερῶς οὖν αὖθις τῶν τε ἱππέων ἐκεῖθεν μαχομένων τῶν τε ἐν τοῖς τείχεσιν ἱσταμένων βαρὺς καὶ δεινὸς ἐξ ἀμφοτέρων ἀνερριπίζετο πόλεμος. ἐπιβαλὼν δ' αὖθις ὁ αὐτοκράτωρ τὰς ἰδίας δυνάμεις εἰς φυγὴν τὰς τῶν Λατίνων προὐτρέψατο φάλαγγας. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ἀπελθὼν ὁ Οὖβος συνεβούλευε τῷ Γοντοφρὲ τῷ τοῦ βασιλέως ὑπεῖξαι θελήματι, εἰ μὴ καὶ δευτέραν βούλοιτο τῆς τούτου περὶ τὰ πολεμικὰ ἐμπειρίας πεῖραν λαβεῖν, καὶ ὀμωμοκέναι καθαρὰν D πίστιν φυλάττειν αὐτῷ. ὁ δὲ πολλὰ τοῦτον κατεμέμφετο λέγων "σὺ ὡς βασιλεὺς τῆς ἰδίας ἐξεληλυθὼς χώρας μετὰ τοσούτου πλούτου καὶ στρατεύματος νῦν ἐξ ὕψους τοσούτου

6. θυρεόν FC, θερεόν P. 7. τῷ A, om. P. βραχίονι FAC, βραχίωνι P. 8. δὲ G. 9. ἐπαγαλλομένων AC, ἐπαγγαλλομένων P, ἐπαγγελλομένων G. 10. ἀπολοφυρομένων A. 11. οὖν FAC, δ' οὖν P. ἐκείνων CG. 15. προὐτρέψατο PA, προετρέψατο F. 17. δευτέρας P, correxi. 19. κατεμέμφετο FAG, κατεπέμφετο P.

tamen cum audax quidam et impudens Latinus non modo eos, qui pro muris stabant, multis sagittis lacesseret, sed sua etiam lingua multa probra iactare videretur, in hunc Caesar arcum intendit: nec frustra sagitta e manu emissa est, sed per clipeum illius et thoracis laminas penetrans lateri brachium affixit. qui, ut ait poeta, humi statim mutus iacuit. it autem clamor ad caelum, cum nostri Caesari gratularentur, hostes vero istius casu dolerent. illic vero fortiter equitibus nostris adversus hostem pugnantibus eademque fortitudine his in muris resistentibus orta est utrimque gravis terribilisque pugna: ad extremum imperator suas copias submisit ac Latinorum phalanges in fugam vertit. postero die Ubus ad Gotofredum profectus suasit, ut imperatoris voluntati cederet, nisi denuo eius scientiam bellandi experturus esset, fidelemque ei se fore iure iurando sponderet. at multis verbis eum vituperans ille "Tune" inquit "regis instar cum tot opibus et copiis domo egressus, postquam nunc

εἰς δούλου τάξιν ἑαυτὸν συνήλασας· εἶτα ὡς μέγα τι κατωρθωκὼς κἀμοὶ τοιαῦτα συμβουλεύων ἥκεις;" ὁ δὲ "ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς" ἔφη "ἐν ταῖς ἰδίαις προσμένειν χώραις καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι· ἐπεὶ δὲ μέχρις ὧδε κατήλθομεν, P. 298 *πολλῆς τῆς τοῦ βασιλέως κηδεμονίας δεόμενοι, εἰ μὴ τοῖς αὐτοῦ πειθόμεθα λόγοις, οὐκ ἀγαθὰ ἡμῖν συμβήσεται". ὡς δὲ κενὸν τὸν Οὖβον ἐκεῖθεν ἐξέπεμψε, πληροφορηθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ὄπισθεν ἐρχομένους ἐγγίζειν ἤδη κόμητας, ἀποστείλας τῶν ἡγεμόνων ἐκκρίτους τινὰς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς δυνάμεων ἐπέσκηψεν αὖθις συμβουλεύσασθαι αὐτῷ καὶ καταναγκάσαι διαπεράσαι. τούτους οἱ Λατῖνοι θεασάμενοι καὶ μηδὲ μικρὸν ἀναμείναντες μήτε μὴν τὸ τί ἂν βούλοιντο ἐπερωτήσαντες πρὸς πολέμους καὶ μάχας ἐχώρουν· πολέμου δὲ ἀναμεταξὺ συρραγέντος ἰσχυροῦ πίπτουσιν ἐξ ἑκατέρου μέ-* B *ρους ἱκανοί, τιτρώσκονται δὲ καὶ * * * οἱ τοῦ αὐτοκράτορος, ὁπόσοι ἀναισχυντότερον αὐτῷ προσέβαλον. ἐκθυμότερον δὲ τούτων μαχομένων τὰ νῶτα οἱ Λατῖνοι ὑπεῖχον. καὶ οὕτως ὁ Γοντοφρὲ μετ' οὐ πολὺ τῷ τοῦ βασιλέως ἐστοίχει θελήματι. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ ἐπωμόσατο ὅνπερ* V. 236 *ἀπῃτεῖτο ὅρκον, ὥστε ὁπόσας πόλεις καὶ χώρας ἢ φρούρια φθάσει κατασχεῖν ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων τὸ πρῶτον τελοῦντα, πρὸς τὸν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παρὰ τοῦ βασιλέως*

1. *κατωρθωκὼς* F, *κατορθωκὼς* P. 4. *πολλῆς* om. ACG. 6. *πειθώμεθα* A. 12. *τὸ* om. CG. 15. *καὶ* F, om. P. lacunam signavi. 16. *προσέβαλον* F, *προσέβαλλον* P. 19. *ἐπομόσατο* G. 22. *αὐτὸ τοῦτο* A, *αὐτῷ τούτῳ* P.

ex tanta altitudine in servi te condicionem abiecisti, venis etiam velut praeclarae rei conscius, ut haec mihi suadeas?" cui Ubus "Nos vero" inquit "nostra in terra manere nec aliena appetere oportebat: huc autem profectis, ubi sine magna principis benevolentia salvi esse non possumus, nisi si dictis eius obtemperabimus, nobis haud prospera evenient." infectis rebus Ubo dimisso certior factus imperator de subsequentium comitum adventu electos duces cum copiis ipsorum ad Gotofredum delegavit iisque praecepit, ut ad transfretandum eum hortarentur cogerentque; quos ubi conspexere Latini, neque expectantes nec quid vellent quaerentes armis eos proelioque excipiunt. gravi deinde pugna coorta multi utrimque cadunt vulnerantur que * imperatorii, quotquot impudentius adversus ipsum ruebant; iam fortissime his dimicantibus Latini dant terga. ita Gotofredus non ita multo post imperatori obsecutus est ad eumque profectus iure iurando, quod exigebatur, promisit, quascunque urbes et terras arcesque capturus esset, quae imperii Romani antea fuissent, eas se**

ἀποστελλόμενον ἀρχηγὸν παραδιδόναι. ταῦτ' οὖν ἐπομοσάμενος χρήματά τε ἱκανὰ λαβὼν ὁμέστιός τε καὶ ὁμοτράπεζος αὐτῷ γεγονὼς καὶ δαψιλῶς εὐωχηθεὶς διαπεράσας κατὰ τὸν Πελεκάνον ηὐλίσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς τηνικαῦτα ἐπέσκηψε C
δαψιλεῖς πανηγύρεις ἐξάγειν αὐτοῖς.

10. Κατόπιν δὲ τούτου ἐφθακὼς καὶ ὁ Ῥαοὺλ καλούμενος κόμης μετὰ πεντεκαίδεκα χιλιάδων ἱππέων τε καὶ πεζῶν καὶ κατὰ τὴν Προποντίδα περὶ τὴν καλουμένην μονὴν τοῦ Πατριάρχου σκηνώσας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κομήτων τοὺς λοιποὺς μέχρις αὐτοῦ Σωσθενίου κατέθετο. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ τῷ Γοντοφρὲ φρονῶν ἀνεβάλλετο τέως τὴν τῶν ὄπισθεν ἐρχομένων ἀπεκδεχόμενος ἔλευσιν, ὁ βασιλεὺς στοχαζόμενος τοῦ μέλλοντος ἐδεδίει τὴν τούτων ἄφιξιν καὶ D
αὐτῶν ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ τὴν διαπεραίωσιν ἐπέσπευδεν. ἀποστείλας τοίνυν τὸν Ὦπον μετεκαλεῖτο (εὐσθενὴς δὲ οὗτος φρονήσει καὶ τῇ περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐμπειρίᾳ μηδενὸς ἀποδέων) καὶ ἐπειδὴ παρῆν, μεθ' ἑτέρων γενναίων ἀνδρῶν διὰ τῆς ἠπείρου πρὸς αὐτὸν ἐξέπεμψε παρακελευσάμενος καταναγκάσαι τούτου τὴν διαπεραίωσιν. ἐπεὶ δὲ P. 299
τοῦτον ἑώρα τῷ βασιλικῷ μηδαμῶς ὑπείκοντα προστάγματι, ἀλλ' ἀναισχυντοῦντα καὶ πολλὰ κατὰ τοῦ βασιλέως φρυαττόμενον, ὁπλισάμενος παρετάξατο μορμολυττόμενος τάχα τὸν

4. ἐπέσκηψε F, ἐπέσκηψεν P. 14. διαπερέωσιν G. 15. εὐσθενὴς C, εὐστενὴς P. 19. διαπερέωσιν G. 22. παρετάζετο G.

duci ad hoc ipsum ab imperatore misso traditurum esse. his ita firmatis Gotofredus magnis ab imperatore muneribus auctus exceptusque eius palatio et ad mensam regiam adhibitus lauteque epulatus freto transmisso ad Pelecanum castra posuit providente imperatore, ut frequens cibariorum copia iis suppeditaretur.

10. Post hunc advenit comes, quem Raul vocabant, cum equitum peditumque quindecim millibus; qui postquam cum comitibus, qui sub eo erant, ad Propontidem circa Patriarchae quod dicitur monasterium consedit, reliquos usque ad ipsum Sosthenium disposuit. quod vero eodem quo Gotofredus consilio transitum differebat sequentium copiarum adventum opperiens, imperator futuri providus, cum horum adventum timeret, hos quoque omni modo ut celeriter traicerent adducebat. arcessit itaque Opum, virum strenuum nec rei militaris scientia cuiquam cedentem, illumque, cum adesset, cum aliis viris fortibus terrestri itinere ad eum tendere et ad transfretandum iubet eum cogere. quem ubi nequaquam imperatori obsequentem vidit, quin etiam impudentem et valde in eum inve-

βάρβαρον καὶ διὰ τοῦτο΄ οἰόμενος πείσειν αὐτὸν πρὸς τὴν
περαίαν διαπλωΐσασθαι. ὁ δὲ θᾶττον ἢ λόγος μετὰ τῶν
συνόντων αὐτῷ Κελτῶν παραταξάμενος ὡς λέων ἐχάρη με-
γάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας καὶ τηνικαῦτα μετὰ τοῦ Ὦπου
μέγαν συνίστησι πόλεμον. καταλαβὼν δὲ καὶ ὁ Πηγάσιος
διαπόντιος, ἐφ' ᾧ τούτους διαπερᾶν, καὶ θεασάμενος τὴν
B κατὰ τὴν ἤπειρον μάχην καὶ τοὺς Κελτοὺς ἰταμώτερον τῷ
Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι προσβάλλοντας, τῶν νηῶν ἐξεληλυθὼς
ἐξ ὀπισθίων προσβάλλει καὶ αὐτὸς τοῖς Κελτοῖς. ἀναιροῦν-
ται τοίνυν τηνικαῦτα πολλοί· πλεῖστοι δὲ καὶ τιτρώσκονται.
καὶ οὕτως οἱ σωθέντες ἀνακαλοῦνται τὴν διαπεραίωσιν. ὁ
δὲ βασιλεύς, μηχανικώτατος ὢν ἀνήρ, σκεψάμενος μὴ τῷ
Γοντοφρὲ ἑνωθέντες καὶ τὰ συμβάντα τούτοις ἀφηγησάμενοι
τοῦτον κατ' αὐτοῦ ἐρεθίσωσι, τὴν αἴτησιν τούτων ἀσμένως
δεξάμενος ἐν πλοίοις τούτους ἐνίησι καὶ διαποντίους πρὸς
τὸν τοῦ σωτῆρος τάφον ἐκπέμπει, τοῦτο καὶ αὐτῶν ἐξαιτη-
σαμένων. ἀποστέλλει δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐλπιζομένους κό-
C μητας καὶ φιλοφροσύνης μηνύει ῥήματα χρηστὰς αὐτοῖς
ἐλπίδας διδούς. οἱ καὶ καταλαβόντες πᾶν τὸ προστατό-
μενον προθύμως ἐπλήρουν. τοιαῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοῦ
κόμητος Ῥαούλ. ἀναριθμήτου δὲ καὶ ἑτέρου πλήθους ὄπισ-
θεν ἐρχομένου συμμίγδην ἐξ ἁπασῶν μικροῦ τῶν Κελτικῶν

5. καὶ om. CG. Πιγάσιος G. 20. καὶ FCG, om. P.
22. μικροῦ] ὁμοῦ A.

hentem, acie instructa barbarum perterrere studuit existimans, hac eum re ad maturandam traiectionem adactum iri. sed is dicto citius Gallis, quos secum habebat, instructis gaudens ut leo magni corporis praeda oblata vehementi impetu Opum aggressus est. advenit vero Pegasius illos transportaturus: qui ad litus pugnam conspicatus Gallosque flagrantius in Romanum exercitum ruentes excensione facta Gallos a tergo invadit. multisque caesis ac pluribus etiam vulneratis superstites poscunt traiectionem. at imperator, ut fuit prudentissimus, ne Gotofredum assequerentur rebusque adversis enarratis hunc in se excitarent, petitioni eorum libenter annuit impositosque in naves maritimo itinere ad salvatoris sepulcrum, ut ipsi valde cupiebant, misit; delegavitque etiam ad comites, quos expectaverant, qui benevolentiam suam significarent, magnamque iis spem ostendit, ita ut statim, quodcumque iussi erant, exsequerentur. hactenus de Raule comite. insequente eum innumerabili multitudine ex omnibus fere Galliae provinciis collecta cum iis qui eos ducebant, regibus ducibus comi-

χωρῶν συνειλεγμένου μετὰ τῶν ἀγόντων αὐτοὺς ἡγεμόνων, ῥηγῶν τε καὶ δουκῶν καὶ κομήτων καὶ αὐτῶν ἐπισκόπων, ἀποστέλλων ὁ αὐτοκράτωρ φιλοφρόνως αὐτοὺς ὑπεδέχετο καὶ ἐπιεικείας ἐξέπεμπε λόγους, ὁποῖος ἐκεῖνος δεινὸς τὸ μέλλον V. 287 προμηθεύσασθαι καὶ προαρπάσαι τὸ συμφέρον. ἐπισκήπτει δὲ καὶ τὰ ζωαρκῆ τούτοις ἐρχομένοις ἐπιχορηγεῖν τοῖς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο τεταγμένοις, ὡς μὴ λαβὴν αὐτοὺς τὸ παράπαν D ἐσχηκέναι μηδ' ἐξ οἵας οὖν αἰτίας. οἱ δὲ πρὸς τὴν μεγαλόπολιν ἠπείγοντο. τάχα δὲ εἶπέ τις οὐρανοῦ ἀστέρας εἶναι τούτους ἢ ψάμμον παρὰ τῷ χείλει τῆς θαλάσσης ἐκκεχυμένην. ἦσαν γὰρ ὅσα φύλλα καὶ ἄνθεα γίγνεται ὥρῃ καθ' Ὅμηρον τῇ Κωνσταντίνου πελάζειν ἤδη κατεπειγόμενοι. τὰς δὲ τῶν ἡγεμόνων κλήσεις καὶ προθυμουμένη περ ἐξειπεῖν P. 300 οὐ βούλομαι. ναρκᾷ γάρ μοι ὁ λόγος τὸ μέν τι βαρβαρικὰς φωνὰς ἀπαγγέλλειν ἀδυνατούσῃ διὰ τὸ ἄναρθρον, τὸ δέ τι καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἐκείνων ἀποβλεπούσῃ. καὶ ἵνα τί τοσούτου πλήθους κλήσεις ἀπαριθμεῖσθαι πειρώμεθα, οὓς καὶ οἱ τότε παρόντες ἀκηδίας ἐπληροῦντο ὁρῶντες; ὡς οὖν τὴν μεγαλόπολιν κατέλαβον, κατατίθενται τὰ τούτων στρατεύματα ἐπισκήψει τοῦ αὐτοκράτορος ἀγχοῦ τῆς μονῆς Κοσμιδίου καὶ μέχρις αὐτοῦ διήκοντα Ἱεροῦ. οὐκ ἐννέα δὲ

1. συνειλεγμένου A, συνειλεγμένων P. ἀγόντων FA, ἀγαγόντων P.. 6. τὰ om. G. ἐρχομένοις om. G. 7. αὐτῷ τούτῳ P, correxi. 9. εἶπέ τις, τούτους ἰδὼν A. 10. τούτους om. A. ἐγκεχυμένην A. 11. γὰρ om. F, οὖν A. γίγνεται A, γίνεται P. 14. μου CG. τι FC, τοι P. 19. κατατίθενται CGA, κατατίθεντας P. τὰ om. G. 21. μέχρι CG.

tibus ipsisque adeo episcopis, misit obviam suos imperator, qui benigne iis exceptis, quod et futuri praevidendi et commodi occupandi peritissimus erat, operam ipsius non defore nuntiarent; quin etiam cibaria ab iis quos ad id ipsum miserat in via suppeditanda iis curavit, ne quis omnino iis ex ulla causa praetextus esset. petunt illi Constantinopolin. ac dixerit aliquis, caeli eos esse stellas aut harenam ad maris litora effusam; nam quot folia floresque ver parturit, ut ait Homerus, tot Constantinopoli festinantes iam appropinquarunt. ipsorum autem ducum nomina, etsi libenter faciam, edere nolo respuente id nostro sermone. nam cum barbaras illorum voces, quippe absonas, efferre non possum, tum nimiam earum copiam submetuo. et quid enumerandis tot hominum nominibus operam perdam, quos videndi taedio qui tum aderant afficiebantur? horum igitur exercitus, simul ad magnam urbem pervenerunt, iussu imperatoris prope Cosmidium monasterium usque ad Hierum castra locarunt; nec,

κήρυκες, καθάπερ ποτὲ τὸ Ἑλληνικόν, τούτους βοόωντες B ἐρήτυνον, ἀλλ' ἱκανοὶ καὶ γενναῖοι ὁπλῖται οἱ τούτοις ἑφεπόμενοι τοῖς τοῦ αὐτοκράτορος κελεύσμασιν ὑπείκειν ἀνέπειθον. τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς βουλόμενος ὑπὸ τὸν τοῦ Γοντοφρὲ συνελάσαι ὅρκον διῃρημένως προσεκαλεῖτο ἰδίᾳ προσομιλῶν, ἅττα καὶ βούλοιτο, καὶ τοῖς εὐγνωμονεστέροις χρώμενος μεσασταῖς τῶν ἀπειθεστέρων. ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθοντο τὴν τοῦ Βαϊμούντου καραδοκοῦντες ἔλευσιν, ἀλλὰ ποικίλους τρόπους εὑρίσκοντες ἐξαιτήσεων ἄλλ' ἄττα προσ- C απαιτοῦντες ἦσαν, ὁ βασιλεὺς τὸ παρ' αὐτῶν προτιθέμενον ῥᾷστα διαλύων καὶ παντοίως τούτους μετελθὼν συνήλασεν εἰς τὸν τοῦ Γοντοφρὲ ὅρκον μεταπεμψάμενος καὶ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Πελεκάνου ἐπὶ τῷ παρεῖναι τοῦ ὅρκου τελουμένου διαπόντιον. πάντων οὖν συνεληλυθότων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Γοντοφρέ, ἐπεὶ καὶ ὁ ὅρκος ἤδη τετέλεστο ὑπὸ πάντων τῶν κομήτων, τολμήσας τις εὐγενὴς εἰς τὸν σκίμποδα τοῦ βασιλέως ἐκάθισεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἠνείχετο τούτου μηδέν D τι φθεγξάμενος, πάλαι τὴν ἀγέρωχον τῶν Λατίνων φύσιν εἰδώς. προσελθὼν δὲ ὁ κόμης Βαλδουῖνος καὶ ἀψάμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἤγειρεν ἐκεῖθεν καὶ πολλὰ καταμεμψάμενος ἔφη "οὐκ ἐξῆν σοι τοιοῦτον ἐνταῦθα ποιῆσαι δουλείαν τῷ βασιλεῖ καὶ ταῦτα ὑποσχομένῳ· οὐδὲ γὰρ ἔθιμον τοῖς

3. κελεύσμασιν FC, κελεύμασιν PA. 4. τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς βουλόμενος F, βουλόμενος δὲ τούτους ὁ βασιλεὺς PA. τὸν A, τῶν P. 5. ὅρκον FA, ὅρκων P. 7. δ' A, δὲ P. 9. ποικίλους A, ποικίλων P. ἄλλάτα F, ἀλλ' ἅττα P, ἄλλά τε A. 11. διανύων A. 14. συνεληλυθότων FA, συνελθόντων P. 15. τετέλεστο ὑπὸ πάντων τῶν κομήτων, τολμήσας τις scripsi: τετέλεστο, τολμήσας τις ἀπὸ πάντων τῶν κομήτων PA. 22. ἔντιμον m. 2. G.

ut olim Graecos, novem eos praecones clamore coercuerunt, sed idonea fortium militum copia, qui eos sequebantur, suasit, ut imperatoris iussis oboedirent. iam imperator ad Gotofredi iuramentum eos impulsurus, postquam singulos ad se seorsum vocavit, otiose cum iis disseruit faciliores que ad duriores flectendos adhibuit. cum vero Boëmundi adventum expectantes obsequi nollent, sed excusandi causa multa excogitarent, quae ab imperatore peterent, is celeriter quidquid simulabant disiecit variisque eos modis aggressus tandem ad Gotofredi iuramentum adegit arcessito hoc ipso a Pelecano, ut iuramenti celebritati interesset. itaque omnibus cum ipso Gotofredo congregatis, ubi ius iurandum ab omnibus comitibus iam datum est, nobilis quidam in imperatoris sella sedere ausus est; cumque imperator iamdudum superba Latinorum natura perspecta nihil contra diceret, Balduinus comes accessit manuque prehensum excitavit ac multum obiurgans "Tibi vero" inquit "postquam servitutem imperatori promisisti, ita

βασιλεῦσι Ῥωμαίων συνέδρους ἔχειν τοὺς ὑπ' αὐτούς· δού- P. 301
λους δὲ ὁμότας τῆς αὐτοῦ βασιλείας γεγονότας χρὴ καὶ
τὰ ἔθη τῆς χώρας τηρεῖν". ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸν Βαλδουῖνον
ἐφθέγξατο οὐδέν, δριμύτερον δὲ ἐνατενίσας τῷ βασιλεῖ πρὸς V. 238
ἑαυτὸν τῇ οἰκείᾳ διαλέκτῳ λόγους τινὰς ἀπεφθέγξατο λέγων
"Ἴδε, ποῖος χωρίτης κάθηται μόνος παρισταμένων αὐτῷ
τῶν τοιούτων ἡγεμόνων". οὐδ' ἡ κίνησις τῶν χειλέων τοῦ
Λατίνου τὸν βασιλέα διέλαθε· καλέσας δ' ἕνα τῶν τὴν Λα-
τινικὴν διάλεκτον μεθερμηνευόντων ἠρώτα περὶ τῶν λεχθέν-
των. ἀκούσας δὲ τὰ παρ' αὐτοῦ ῥηθέντα οὐδὲν μὲν τέως
πρὸς τὸν Λατῖνον εἰρήκει, ἐτήρει δ' ὅμως τὸν λόγον παρ'
ἑαυτῷ· συντασσομένων δὲ τῷ βασιλεῖ πάντων μετεκαλεῖτο B
τὸν ὑψηλόφρονα Λατῖνον ἐκεῖνον καὶ ἀναιδῆ καὶ ἐπυνθά-
νετο, τίς τέ ἐστι καὶ ὅθεν ὥρμηται καὶ ἐκ ποίου γένους. ὁ
δὲ "Φράγγος μέν εἰμι καθαρός" ἔφη "τῶν εὐγενῶν· ἓν δὲ
ἐπίσταμαι, ὅτι ἐν τριόδῳ τῆς χώρας, ὅθεν αὐτὸς ὥρμημαι,
τέμενός ἐστι πάλαι οἰκοδομηθέν, ἐν ᾧ πᾶς ὁ προθυμούμε-
νος μόνος πρὸς μόνον μάχην ἀναδήσασθαι εἰς μονομάχου
τάξιν ἑαυτὸν καταστήσας προσερχόμενος βοήθειαν μὲν τὴν
τοῦ θείου ἐκεῖθεν αἰτεῖται, βραδύνει δὲ τὸν κατ' αὐτοῦ τολ-
μήσαντα ἀπεκδεχόμενος. καθ' ἣν τρίοδον ἐχρόνισα καὶ αὐ-
τὸς σχολάζων καὶ ζητῶν τὸν μετ' ἐμοῦ μαχεσόμενον· ὁ δὲ
τοῦτο τολμήσων οὐδαμοῦ." ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς ἔφη C

1. αὐτοὺς FA, αὐτὸν P. 7. τῶν om. F. 8. διέλαθε FACG, διέλαβε P. δ' A, δὲ P. 11. δ' A, δὲ P. 18. μόνον F, μόνην P, om. A. ἀναδήσασθαι F, ἀναδύσασθαι P.

agere non licet; neque enim Romanorum imperatores consueverunt, dicioni suae subiectos solii participes habere: oportet autem iuratos servos regionis consuetudines tenere". ac Balduino quidem is nihil respondit, sed acribus oculis imperatorem intuens patriaque lingua voces quasdam murmurans "En" ait "qualis rusticus sedet solus talibus ducibus adstantibus". nec latuit Augustum motus labiorum Latini: advocatoque aliquo ex Latinae linguae interpretibus, cum dicti sensum rescivisset, nihil tum quidem Latino respondit, at verba animo servavit; ac cum omnes imperatori vale dicerent, inflatum istum impudentemque Latinum arcessivit eumque, quis et unde esset quoque genere ortus, interrogavit. tum ille "Purus putus" inquit "sum Francus ex nobilibus. unum autem scio: esse in trivio regionis, unde prodii, olim aedificatum templum, in quo, qui solus cum solo certare cupit, armis ad talem pugnam instructus numinis auxilium implorat moraturque expectans, qui manum cum eo conserere audeat. ad id trivium diu ego mansi adversarium expectans; nemo vero fuit, qui hoc ausus esset." his imperator auditis "Si

"εἰ πόλεμον τότε ζητῶν οὐχ εὗρες, πάρεστί σοι καιρὸς ὁ πολλῶν σε πολέμων ἐμπλήσων· παρεγγυῶμαι δέ σοι, μήτε πρὸς οὐραγίαν μήτε πρὸς λοχαγίαν ἵστασθαι φάλαγγος, ἀλλὰ τὸ μέσον ἔχειν τῶν ἡμιλοχιτῶν· ἐπιστήμην γὰρ τῆς μεθόδου τῶν πολέμων τῶν Τούρκων ἐκ μακροῦ ἔσχηκα". οὐκ αὐτῷ δὲ μόνῳ ταῦτα συνεβούλευεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὁπόσα τούτοις συναντήσειν ἔμελλεν ἀπερχομένοις κατὰ τὴν ὁδὸν προλέγων παρηγγύατο μὴ ἀκρατῶς διώκειν, ὁπηνίκα τὴν νίκην αὐτοῖς κατὰ τῶν βαρβάρων δοίη θεός, ἵνα μὴ τοῖς ἐνεδρεύουσι λοχαγοῖς περιπίπτοντες ἀναιρῶνται.

D 11. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν Γοντοφρὲ καὶ Ῥαοὺλ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς συνεπομένους αὐτοῖς. ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος μετὰ τῶν ἄλλων κομήτων καταλαβὼν τὸν Ἄπρον καὶ μήτ' ἐξ εὐγενῶν φύντα ἑαυτὸν ἐπιγινώσκων μήτε δυνάμεις πολλὰς συνεπαγόμενος δι' ἣν εἶχε σπάνιν τῶν χρημάτων, τὴν τοῦ αὐτοκράτορος βουλόμενος ἐπισπάσασθαι εὔνοιαν, ἅμα δὲ καὶ συγκαλύψαι τὰ κατ' αὐτὸν ἐθέλων, μετὰ δέκα καὶ μόνων Κελτῶν προεξελθὼν τῶν ἄλλων κομήτων ἔσπευσε καταλαβεῖν τὴν βασιλεύουσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ μηχανὰς γινώσκων καὶ τὸ ὕπουλον καὶ ἐνεδρευτικὸν αὐτοῦ ἦθος ἐκ μακροῦ ἐπιστάμενος ἔσπευσε πρὸ τοῦ καὶ τοὺς P. 302 ἄλλους καταλαβεῖν κόμητας ὁμιλῆσαί τε καὶ ἀκοῦσαι τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων καὶ πεῖσαι πρὸ τῆς ἐκείνων ἀφίξεως

3. λογχαγίαν G. 5. πολέμων τῶν F, om. CG, τῶν om. P. 7. ἅπασι A. 9. τῶν om. G. 10. ἀναιροῦνται A. 13. Ἄπρων FG. 14. μήτ' A, μήτε P. 17. τὰ] τοὺς A.

tunc" inquit "bellum quaerens non invenisti, tempus imminet sat bellorum suppeditaturum. tibi vero suadeo, ne aut in postrema aut in prima acie te colloces, sed medium hemilochitarum locum teneas. novi enim iamdiu Turcarum morem bellandi." nec hunc solum ita monuit, sed reliquis omnibus, quaecumque in itinere eventura essent, praedixit suadens, quando dei nutu barbaros vicissent, ne effusius eos sequendo in insidias inciderent perirentque.

11. Sed haec de Gotofredo, Raule ceterisque eos sequentibus. Boëmundus autem cum aliis comitibus cum Aprum pervenisset, quod neque a nobilibus se oriundum sciret nec propter pecuniae inopiam magnum exercitum haberet, ut et imperatoris sibi favorem conciliaret et sua consilia occultaret, cum decem modo Gallis ceteris comitibus praecurrens properavit Constantinopolin. imperator, quod viri machinas fallacemque eius et insidiosam naturam diu norat, priusquam ceteri comites adessent, convenire eum voluit et audire,

διαπεράσαι, ἵνα μὴ ἑνωθεὶς μετ' αὐτῶν καταλαμβανόντων
ἤδη καὶ τὰς ἐκείνων διαστρέψειε γνώμας. εἰσελθόντι δὲ
Ἰλαρὸν εὐθὺς ἐνατενίσας τὰ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἐπυνθάνετο
καὶ ὅπου τοὺς κόμητας κατέλιπε. τοῦ δὲ ἅπαντα διασαφή-
σαντος αὐτῷ, ὡς εἶχε γνώμης, ἀστεϊζόμενος ὁ βασιλεὺς καὶ
τῶν κατὰ τὸ Δυρράχιον καὶ τὴν Λάρισσαν τετολμημένων
παρ' αὐτοῦ ἀναμιμνήσκει τηνικαῦτα καὶ τῆς ἔχθρας ἐκείνης.
ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν ὡς "ἔγωγε κἂν ἐχθρὸς κἂν πολέ-
μιος τότ' ἦν, ἀλλὰ νῦν αὐτόμολος ἥκω φίλος τῆς σῆς βασι- B
λείας". ὁ δὲ αὐτοκράτωρ διὰ πολλῶν μετελθὼν αὐτὸν καὶ V. 239
ἀκροθιγῶς πως ἀποπειράσας τὸν αὐτοῦ λογισμόν, ἐπεὶ διέ-
γνω κατανεύσαντα τοῦτον ὅρκια πιστὰ δοῦναι πρὸς αὐτὸν
ἔφη "τὰ νῦν μὲν κεκοπιακότα σε ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας χρὴ
ἀπελθόντα διαναπαύσασθαι, ἐς νέωτα δὲ περὶ ὧν βουλό-
μεθα ὁμιλήσομεν". ἀπελθόντι οὖν εἰς τὸ Κοσμίδιον, οὗπερ
τὰ τῆς κατοικίας αὐτῷ προηυτρέπιστο, τράπεζα τούτῳ παρα-
τίθεται δαψιλὴς παντοίων ὄψων καὶ ἐδεσμάτων μεστή. εἶτα
καὶ ὠμὰ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν ζώων προσενεγκόντες
οἱ ὀψοποιοὶ ἔφασαν "ἡμῖν μὲν τὰ ὄψα, ὡς ὁρᾷς, ηὐτρέπισται C
κατὰ τὸ σύνηθες· εἰ δὲ μὴ ἀρεστά σοι ταῦτα, ἰδοὺ καὶ ὠμὰ
καὶ κατασκευασθήτωσαν καθά γε βούλει". οὕτω γὰρ παρὰ
τοῦ αὐτοκράτορος κατασκευάσαι τε καὶ εἰπεῖν ἐντεταλμένον

3. τὰ A, om. P. 4. ὅπου FA, ὅπη P. 5. ἀστειϊζόμενος P. 8. κἂν πολέμιος FAC, καὶ πολέμιος P. 9. ἧκα τῇ βασιλείᾳ G. τῇ σῇ βασιλείᾳ C. 11. ἀποπειράσας FC, ἀποπειρώσας P. 16. οἰκίας AG. 17. ὄψεων G.

quae diceret, eumque, ne cum illis coniunctus animos eorum perverteret, ante horum adventum ad traiciendum commovere. simulatque intravit, statim eum renidens et de via et ubi comites reliquisset, interrogavit; quo ad omnia, prout opus esse putabat, respondente familiariter imperator eorum quae is ad Dyrrachium Larissamque olim ausus esset et inimicitiarum illarum memoriam refricavit. sed ille "Tunc" inquit "hostis et infestus fui, nunc vero ultro veni tui imperii amicus". verum imperator leviter eum variis sermonibus pertemptans, cum ad iusiurandum eum paratissimum videret, "Nunc vero" inquit "via te fessum oportet quiete frui; nam de iis, quae volumus, postea disseremus". ita cum in Cosmidium abiisset, ubi hospitium ei paratum fuerat, mensam reperit omnibus carnibus et cibis opipare structam; dein crudam quoque terrestrium volucrumque carnem exhibent coqui his verbis: "Nos quidem, ut vides, ex more nostro obsonia coximus; quae si minus tibi arrident, en incoctas escas, quae, prout iusseris, parabuntur." sic ab imperatore pa-

αὐτοῖς ἦν. καὶ γὰρ ὁποῖος ἐκεῖνος δεινὸς ἤθους καταστοχάσασθαι ἀνδρός, δεινὸς εἰς καρδίαν βάψαι καὶ λογισμοὺς θηρᾶσαι ἀνθρώπου, τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιστάμενος δύσνουν καὶ κακόηθες ἐστοχάσατο τοῦ ὄντος. ἵν' οὖν μὴ ὑποψίαν τινὰ κατ' αὐτοῦ σχοίη, καὶ τὰ ὠμὰ κρέα ἐν ταὐτῷ προσενεχθῆναι
D αὐτῷ προσέταξε διαλύων τάχα τὴν ὑποψίαν. οὐκ ἠστόχει δὲ τοῦ σκοποῦ. ὁ γὰρ δεινὸς Βαϊμοῦντος τῶν μὲν ὄψων οὐ μόνον ἀπογεύσασθαι ὅλως, ἀλλ' οὐδ' ἄκροις δακτύλοις προσψαῦσαι ἠνέσχετο, ἀλλ' ἀπώσατό τ' εὐθὺς καὶ μηδενί τι τῆς ὑποδραμούσης αὐτὸν ὑπονοίας ἐμφήνας τοῖς παρεστῶσι πάντα διένειμε, τῷ μὲν φαινομένῳ φιλοφρονεῖσθαι τούτους ὑποκρινόμενος, τῇ δ' ἀληθείᾳ, εἴ τις καλῶς σκοποίη, θανάτου κρατῆρα κεράσας αὐτοῖς. οὐδὲ τὸν δόλον ἐπέκρυπτε· τοσοῦτον καταφρονητικῶς περὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν διέκειτο. τὰ μὲν ὠμὰ κρέατα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἐνεγκαμένης τοῖς ἰδίοις
P. 303 ὀψοποιοῖς κατασκευάσαι ἐπέταττε. τῇ μετ' αὐτὴν δὲ τοὺς τὰ ὄψα ἐκεῖνα ἐδηδοκότας ἐπυνθάνετο, ὅπως αὐτοὺς διέθεντο. τῶν δὲ "καὶ λίαν καλῶς" εἰρηκότων καὶ ὡς μηδὲ τῆς τυχούσης αἰσθέσθαι βλάβης, ἀποκαλύψας αὐτοῖς τὸ ἀπόρρητον ἔφη ὡς "ἔγωγε μεμνημένος τῶν μετ' αὐτοῦ πολέμων καὶ τῆς μάχης ἐκείνης ἐδεδίειν, μὴ τὸν ἐμὸν ἴσως

4. ἵνα F. 5. τὰ F, om. P. 7. ὄψεων G. 9. ὅλων ἠνείχετο A. τ' A, τε P. μηδενί τι F, μηδενὶ τὰ P, μηδὲν A. 10. τῆς ὑποδραμούσης αὐτὸν] τῆς ὑπὸ δακτύλοις αὐτῷ A. ἐμφήνας FAC, ἐνφήνας P. 11. διένειμε] διέκειμαι A. 14. ἐπ' C. 15. κρέα A. 17. τὰ FCA, om. P. 18. καὶ ὡς F, ὡς P, καὶ A. 19. αἰσθάνεσθαι A.

rare ac dicere iussi erant. nam cum pro magna sua facultate hominum mores perspiciendi et in arcana mentium penetrandi et consilia indagandi Boëmundi malignum pravumque ingenium cognovisset, ne suspicionem ille in se conciperet, etiam crudas illas ei carnes simul anteponi iussit suspicionem sublaturus. nec fefellit eum opinio. etenim Boëmundus non modo non gustavit, sed ne summis quidem digitis cibos tetigit statimque eos a se amovit nec cuiquam suspicione sua aperta adstantibus distribuit, simulans quidem iis se gratificari, re vera, si quis recte consideraverit, mortis cratera ipsis miscens. nec eum dolum dissimulabat (adeo suos contempsit), sed crudis carnibus more patrio a suis coquis paratis postridie eos, qui obsonia illa ederant, rogavit, num valerent. qui ubi valde sibi bene esse nec ullum se incommodum sensisse dixerunt, arcanum detegens "At ego" inquit "cum belli in eum gesti pugnaeque illius memoriam repete-

ἐξαρτύσῃ θάνατον, θανάσιμόν τι φάρμακον τοῖς ὄψοις ἐπεμβαλών". τοιαῦτα μὲν τὰ τοῦ Βαϊμούντου. ἐγὼ δ' οὔποτε πονηρὸν ἐθεασάμην μὴ τοῦ ὀρθῶς τι ποιεῖν πόρρω που ἐν πᾶσι λόγοις καὶ πρακτέοις θέοντα· ὁπηνίκα γάρ τις τῆς μεσότητος ἐκσταίη, πρὸς ὁπότερον ἂν τῶν ἄκρων νεύσειε, πόρρωθεν τῆς ἀρετῆς ἕστηκε. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν Βαϊμοῦντον ὁ βασιλεὺς τὸν συνήθη τοῖς Λατίνοις καὶ ἐξ αὐτοῦ B ἐζήτει ὅρκον. ὁ δὲ τὰ ἑαυτοῦ ἐπιστάμενος καὶ ὅτι οὔτε ἐκ προγόνων περιφανῶν ἐγεγόνει οὔτε χρημάτων εὐπορίαν εἶχε καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ δυνάμεις πολλάς, ἀλλὰ μετρίους πάνυ τοὺς συνεπομένους αὐτῷ Κελτούς, καὶ ἄλλως δὲ φύσει ἐπίορκος ὤν, μάλα προθύμως τῷ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπεῖξε θελήματι. κᾆθ' οὕτως ὁ βασιλεὺς περὶ τὰ βασίλεια οἰκίσκον τινὰ ἀφορίσας εἰς τοὔδαφος κατέστρωσε παντοῖον εἶδος χρημάτων, V. 240 * καὶ ἀμφίων χαράγματός τε χρυσίου καὶ ἀργύρου καὶ τῆς κατωτέρω ὕλης τοσοῦτον πληρώσας τὸ οἴκημα, ὡς μηδὲ βαδίζειν δύνασθαί τινα τῷ πλήθει τούτων συμποδιζόμενον· C τῷ δὲ μέλλοντι ὑποδεῖξαι ταῦτα τῷ Βαϊμούντῳ ἐπέταττεν ἀθρόον τὰς πύλας ἀναπετάσαι. ὁ δὲ ἐπὶ τῇ τούτων θέᾳ ἐκπλαγείς φησιν "εἰ τοσαῦτά μοι προσῆν χρήματα, πολλῶν ἂν χωρῶν κύριος πάλαι ἐγεγόνειν αὐτός". καὶ ὅς "ταῦτά

1. ἐξαρτύσῃ ΑΟΘ, ἐξαρτήσῃ P. 2. τὰ FC, om. P. 4. τῆς om. Θ. 7. ὁ βασιλεὺς A, om. P. 10. μετρίους FC, μετρίως P. 14. παντοῖον scripsi: παντοίων P, παντοίου A. εἴδους A. 15. lacunam signavi. 16. κατωτέρας A.

rem, metui, ne veneno cibis insperso interitum mihi pararet". ita Boëmundus. ego vero numquam vidi improbum, quin a recte faciendo in omnibus verbis et actionibus suis procul discesserit: nam ubi quis a mediocritate excessit, utrumcumque in extremum declinat, multum semper ab honesto abest. Boëmundum vero imperator arcessivit consuetumque Latinis iuramentum et ipsum rogat. is rebus suis cognitis, cum se nec maioribus nobilibus ortum nec magnas habere opes sciret ideoque exiguis viribus parvoque se comitatu Gallico instructum esse, cumque alioquin natura esset periurus, libentissime imperatoris voluntati oboedivit. tum hic in palatio conclavis cuiusdam pavimentum omnis generis divitiis stravit cellamque * vestibusque et nummis aureis argenteisque et reliqua divitiarum materia ita implevit, ut ob illarum rerum copiam ne ingredi quidem quisquam posset. cui vero Boëmundo ea monstrandi negotium fuit, eum valvas repente patefacere iussit. at is improviso adspectu percussus "Si tot mihi" inquit "opes essent, multarum iam terrarum imperium olim mihi

σοι τὴν σήμερον ἀποχαρίζεται ἅπαντα ὁ βασιλεύς". ὁ δὲ περιχαρῶς ταῦτα δεξάμενος καὶ εὐχαριστήσας ἀπῄει ἀναπαυθησόμενος οὗ κατέλυσεν. ἀποκομισθέντων δὲ τούτων
D αὐτῷ, μεταβαλὼν ὁ πρὶν τεθαυμακὼς ἔφη "οὐδέποτε τοιαύτην ἀτιμίαν ἔσεσθαί μοι ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἤλπισα· λαβόντες οὖν ταῦτα ἀπαγάγετε τῷ πέμψαντι". ὁ δὲ βασιλεὺς
P. 304 τὸ φύσει παλίμβουλον τῶν Λατίνων γινώσκων τὸν δημώδη λόγον ἀντέφησε "κακὸν πρᾶγμα πρὸς τὸν ἴδιον ἐπανερχέσθω αὐθέντην". τοῦτο ὁ Βαϊμοῦντος ἀκούσας καὶ τοὺς ἀποκομίσοντας ἐπιμελῶς ἀναζητοῦντας αὖθις αὐτὰ ὁρῶν μεταβαλὼν ὁ πρὶν ἀποπεμπόμενος ταῦτα καὶ ἀχθόμενος ἐπὶ τούτοις ἱλαρὸν βλέμμα τοῖς ἀποκομισταῖς ἐδείκνυ καθάπερ τις πολύπους μετασχηματιζόμενος ἐν βραχεῖ. φύσει μὲν γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ πονηρὸς καὶ ὀξὺς πρὸς τὰ συμπίπτοντα, πονηρίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ τοσοῦτον ὑπερέχων ἁπάντων τῶν τότε διερχομένων Λατίνων, ὁπόσον δυνάμεσί τε καὶ χρήμασιν ἥττητο· ἀλλὰ καὶ ὡς πάντων ἐκράτει κακεντρεχείας περιουσίᾳ, τὸ δὲ
B παλίμβουλον ὡς φυσικόν τι τῶν Λατίνων παρακολούθημα παρείπετο καὶ αὐτῷ. τὰ γοῦν χρήματα ὁ ἀπωθούμενος περιχαρῶς τηνικαῦτα ἐλάμβανε. δύσνους γὰρ ὢν τὴν γνώμην, ἐπεὶ μηδὲ χώραν ὅλως κεκτημένος τῆς ἐνεγκαμένης ἐξῄει

7. παλίμβολον A. 9. τοῦτο FAC, ταῦτα P. ἀποκομίσοντας scripsi: ἀποκομίσαντας PA. 10. ὁρῶν] αὐτῶν G. 18. παλίμβουλον G[1], παλίμβολον G[2]. 19. ἀπωθούμενος G in mg, ἀποθούμενος P.

parassem". tum ille "Haec omnia" ait "hodie tibi imperator largitur". laete beneficio accepto magnisque gratiis actis quieturus in suum diversorium abiit; ubi vero illa sibi afferri vidit, mutata priori admiratione "Numquam" inquit "tantam mihi ab imperatore ignominiam fore credidissem: sumite haec et, qui misit, ei reportate." sed imperator, quod innatam Latinorum levitatem norat, vulgare illud verbum protulit "mala res ad proprium auctorem redeat". quae ubi Boëmundus audivit baiulosque munera studiose colligere vidit, mutata sententia, qui ante ea repudiaverat et aegre tulerat, hilari vultu ut brevi se transformans polypus baiulos spectavit. erat enim natura versutus et ad omnia, quae accidebant, praesens; tantumque astutia ac fortitudine omnibus, qui tunc transiere, Latinis excelluit, quantum opibus copiisque cessit. sed ut fraudum abundantia omnes fere superavit, ita innatae Latinorum animis inconstantiae expers non fuit. quas autem divitias recusaverat, tunc laetus accepit: tristi enim animo, cum ne terrae quidem ullius dominus patria

τῷ μὲν φαινομένῳ χάριν τῆς τοῦ ἁγίου τάφου προσκυνήσεως, τῇ δ' ἀληθείᾳ ἀρχὴν ἑαυτῷ περιποιήσασθαι προμηθευόμενος καὶ μᾶλλον, εἰ γένοιτό οἱ, καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἐπιδράξασθαι χρωμένῳ ταῖς τοῦ πατρὸς ὑποθημοσύναις καὶ πάντα κάλων τὸ τοῦ λόγου κινοῦντι, πολλῶν ἐδεῖτο χρημάτων. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὸ δύσνουν C καὶ κακόηθες αὐτοῦ ἐπιστάμενος ἔσπευδε τὰ συναιρόμενα πρὸς τοὺς ὑποτυφομένους αὐτῷ λογισμοὺς εὐφυῶς περιαιρεῖν. διὸ καὶ τὸ δομεστικάτον αἰτούμενος τῆς ἀνατολῆς οὐκ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως πρὸς Κρῆτα κρητίζων. δεδιὼς γὰρ ὁ βασιλεύς, μὴ ἐξουσίας δραξάμενος καὶ δι' αὐτῆς δουλαγωγήσας τοὺς κόμητας ἅπαντας ῥᾳδίως περιάγοι τοῦ λοιποῦ, ὅπη βουλητὸν αὐτῷ ἐστι, μὴ θέλων τε τὸν Βαϊμοῦντον ὑπονοῆσαι ὅλως, ὅτι ἤδη πεφώραται, ἐλπίσι χρησταῖς αὐτὸν ὑποσαίνων ἔφη "τούτου μὲν καιρὸς οὔπω πάρεστι, διὰ δὲ τῆς σῆς ἐνεργείας καὶ ὑπολήψεως, ἀλλὰ δὴ καὶ πίστεως μετ' οὐ πολὺ καὶ τοῦτο γενήσεται". ὁμιλήσας τοίνυν αὐτοῖς καὶ παντοίαις D δωρεαῖς καὶ τιμαῖς φιλοφρονησάμενος τῇ μετ' αὐτὴν αὐτὸς ἐπὶ V. 241 τοῦ βασιλικοῦ καθῆστο θρόνου· μεταπεμψάμενος δὲ αὐτόν τε τὸν Βαϊμοῦντον καὶ τοὺς κόμητας ἅπαντας περὶ τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῖς συμβησομένων ὡμίλει βουλευόμενος τὰ

5. τῷ τοῦ G. 7. συναιρόμενα FAC, συνειρόμενα P. 12. περιάγει G. 13. τὲ F, δὲ CG, om. P. 15. σῆς om. G. 16. ἐνεργείας καὶ ὑπολήψεως, ἀλλὰ δὴ καὶ πίστεως A, καὶ ὑπολήψεως, ἀλλὰ δὴ om. P. 19. καθίστο G. 20. τε om. G. 21. βουλόμενος CG.

exiisset, speciem dominici sepulcri adorandi indutus re vera sibi regnum quoddam parare atque adeo, si fieri posset, ex patris consiliis ipsum Romanorum imperium occupare decreverat: sed omnem, ut aiunt, funem moturo multis erat opus divitiis. verum imperator, cum triste eius et malignum ingenium nosset, quae ad arcana eius consilia accommodata erant, ea scite disicere studuit. quare deposcenti ei Orientis domesticatum Creticamque artem in Cretensem experienti imperator non est obsecutus timens, ne potestate accepta cunctos ille sibi Latinorum comites subiceret facileque ad omnia quae vellet in posterum impelleret. at ne Boëmundus deprehensum se sentiret, commoda eum spe lactans "Nondum" inquit "eius rei tempus adest; mox autem aderit virtute tua et consilio atque fide". postquam igitur ita cum iis egit donisque et honoribus omnis generis eos auxit, postridie in imperatorio solio consedit vocatisque Boëmundo et cunctis comitibus multa de iis, quae in via evenirent, disseruit

P. 305 *συμφέροντα, ἀναδιδάσκων ἅμα καὶ αἷς εἰώθασιν οἱ Τοῦρκοι χρήσασθαι μεθοδείαις ἐν ταῖς μάχαις καὶ ὑποτιθέμενος, ὅπως τε παρατάττεσθαι χρὴ καὶ λόχους καθιστᾶν καὶ μὴ ἐπὶ πολὺ διώκειν, ὁπηνίκα τούτοις οἱ Τοῦρκοι τὰ νῶτα διδόασι. καὶ οὕτως διά τε χρημάτων διά τε λόγων καταμαλάξας αὐτῶν τὸ ἄγριον καὶ τὰ συνοίσοντα ὑποθέμενος τὴν διαπεραίωσιν προὐτρέψατο. τὸν δέ γε Ἰσαγγέλην ἠγάπα διαφερόντως διά τε τὸ περιὸν αὐτῷ τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ὑπολήψεως τὸ ἀνόθευτον καὶ τὸ τοῦ βίου καθαρόν,* B *γινώσκων ἅμα καὶ ὁπόσον αὐτῷ τῆς ἀληθείας μέλει μηδὲν ταύτης μηδέποτε προτιμωμένῳ· τοσοῦτον γὰρ ἁπάντων τῶν Λατίνων ἐν πᾶσι διέφερεν, ὅσον ἀστέρων ἥλιος. διά τοι τοῦτο παρακατέσχεν αὐτὸν τέως μεθ' ἑαυτοῦ. ἁπάντων οὖν συνταξαμένων τῷ αὐτοκράτορι καὶ διὰ τοῦ τῆς Προποντίδος πορθμοῦ τὸ Δαμάλιον καταλαβόντων ἀνεθεὶς τῆς ἐξ αὐτῶν ὀχλήσεως συχνάκις τὸν Ἰσαγγέλην μετεπέμπετο, ἀναδιδάσκων ἅμα καθαρώτερον τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν συμβήσεσθαι μέλλοντα τοῖς Λατίνοις, παρεγύμνου δὲ καὶ ἣν περὶ τῆς τῶν Φράγγων γνώμης εἶχεν ὑπόληψιν. ταῦτα πολλάκις ἀποστοματίσας* C *τῷ Ἰσαγγέλῃ καὶ τὰς τῆς ψυχῆς οἷον ὑπανοίξας αὐτῷ πύλας καὶ πάντα διατρανώσας ἐπέσκηψεν ἀεὶ πρὸς τὴν τοῦ Βαϊ-*

1. ...*διδάσκων* A, *ἀναδιδάσκειν* P. 2. *χρῆσθαι* A. 3. *τὶ* G. 7. *προετρέψατο* A. *Ἰσαγγέλην* FA, *Σαγγέλην* P: sic fere semper. 8. *διά τε τὸ* A, *τε* om P. 12. *ἐν πᾶσι* om. G. 13. *μεθ'* C, *μετ'* P. 17. *καθαρώτερον* F, *καθαρότερον* P. 21. *ἐπέσκηπτεν* G.

utiliaque suadens, qua pugnandi ratione consuetudineque Turcae uterentur, docuit eosque monuit, quomodo acies instruere ordinesque instituere deberent neu effuse Turcas fugientes persequerentur: ita asperis eorum moribus largitionibus colloquioque flexis benevolisque datis consiliis, ut traicerent, auctor fuit. Isangelen autem propter probatam prudentiam veramque animi sinceritatem ac vitae munditiam ex omnibus praecipue amabat; quem quidem adeo veritatis studiosum esse novit, ut nihil umquam ei anteponeret: nec minus supra omnes Latinos eminuit quam sol supra stellas. quo factum est, ut tunc eum Alexius apud se retineret. itaque imperator, postquam ceteri ei valedixerunt ac per Propontidis fretum ad Damalium processerunt, molestiis quas ipsi creaverant levatus saepe Isangelen advocat distinctiusque docet, quae Latinis in via eventura crederet; quin etiam suspicionem, quam de Francis conceperat, ei aperuit. his saepe cum Isangele communicatis eique animi quasi ianua pansa ac rebus omnibus enarratis opem eius custodiamque adversus

μούντου ἐγρηγορέναι κακίαν, ἵνα βουλόμενον παρασπονδῆσαι ἀπείργῃ τούτου τοῦ ἐγχειρήματος καὶ διὰ πάσης μεθόδου διαλύῃ τὰς ἐκείνου μηχανάς. ὁ δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορά φησιν "ἐκ προγόνων καθάπερ τινὰ κλῆρον τὴν ἐπιορκίαν καὶ τὸν δόλον ὁ Βαϊμοῦντος κεκτημένος, θαῦμα μέγιστον, εἰ τὰ ὀμωμοσμένα διατηρήσειεν· ἔγωγε δ' ὅμως ὡς ἐνὸν σπεύσω τὸ προσταχθὲν ἀεὶ ἀποπληροῦν". καὶ συνταξάμενος τῷ αὐτοκράτορι ἄπεισιν ἑνωθησόμενος τῷ παντὶ στρατεύματι τῶν Κελτῶν. ὁ μέντοι αὐτοκράτωρ ἤθελε μὲν μετὰ τῶν D
Κελτῶν κατὰ τῶν βαρβάρων ἀπιέναι, ἐδεδίει δὲ τὸ αὐτῶν P. 306
ἀναρίθμητον πλῆθος. δεῖν οὖν ἐλογίσατο τὸν Πελεκάνον καταλαβεῖν, ἵν' ἐγγύθεν Νικαίας ἐνδιατρίβων μανθάνοι μὲν τὰ τοῖς Κελτοῖς συμβαίνοντα, ἅμα δὲ καὶ τὰς τῶν Τούρκων ἔξωθεν ἐφόδους καὶ τὴν τῶν ἐντὸς Νικαίας κατάστασιν. ἐν δεινῷ γὰρ ἐποιεῖτο, εἰ μή τι στρατηγικὸν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ αὐτὸς κατορθώσοι, καὶ διεσκοπεῖτο, ἵνα εἰ ἐπιτήδεια τὰ πράγματα εὑρήσει, αὐτὸς τὴν Νίκαιαν ἕλῃ καὶ μὴ παρὰ τῶν V. 242
Κελτῶν αὐτὴν σχοίη κατὰ τὰ παρ' ἐκείνων ὀμωμοσμένα. B
εἶχε δὲ τὴν βουλὴν ταύτην ὑποβρύχιον καὶ πᾶν ὅπερ ἂν ᾠκονόμει καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν γίνεται αὐτὸς καὶ μόνος ἠπίστατο, μόνῳ τῷ Βουτουμίτῃ τοῦτο ἐμπεπιστευκὼς καὶ

1. παρασπονδῆ G. 7. ὀμωμένα G. 10. Κελτῶν om. G. 12. ...... Νικαίας G. μανθάνοι FG^2, μανθάνῃ PG^1. 16. κατορθώσοι F, κατορθώσῃ P. καὶ om. CG. διεσκοπεῖτο γοῦν CG. εἰ F, ἐὰν P. ἐπίτηδες F. 17. ἕλῃ F, ἀνέλῃ P. 18. ὀμωμομένα CG. 21. Βουτομίτῃ CG.

Boëmundi malitiam rogavit, ut et a pactis laedendis eum detineret et quovis modo eius machinas dissolveret. tum is imperatori "Cum a proavis periurium ac dolum veluti hereditatem quandam Boëmundus acceperit, maxime mirum sane sit, si ius iurandum servet. tamen, quantum in me erit, ego isti tuae voluntati numquam deero." salutato dein imperatore toti se Gallorum exercitui adiuncturus abiit. verum imperator cum una cum Gallis in barbaros proficisci voluisset, veritus tamen innumerabilem eorum copiam Pelecanum eundum ibique manendum censuit, ut propter Nicaeae viciniam, quae et Gallis acciderent et Turcae intra Nicaeam forisque gererent, resciret. neque enim dignum se iudicans, si nihil ipse intereà bellicae gloriae sibi pararet, occasione oblata ipse studuit Nicaeam recuperare nec a Gallis, prout iurati erant, accipere. id autem consilium omnes celavit unoque Butumite conscio usus ipse solus quae ageret

τοῦτον ἀποστείλας, ἐφ' ᾧ ὑποποιεῖσθαι τοὺς ἐντὸς Νικαίας βαρβάρους διὰ παντοίων ὑποσχέσεων καὶ ἀπαθείας τελείας, ἐν μέρει δὲ καὶ ἀπειλούμενος τόσα καὶ τόσα πείσεσθαι καὶ C *παρανάλωμα ξίφους γενέσθαι, εἰ παρὰ τῶν Κελτῶν ἁλῷεν, καὶ πάλαι τὸν Βουτουμίτην γινώσκων εὐνούστατον καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα δραστήριον. ταῦτα μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς τοῦτον παρηκολουθήκει τὸν τρόπον.*

3. *ἀπειλούμενος* FG, *ἀπειλιούμενος* P. 5. *Βουτομίτην* P, correxi.

causamque cur ea fierent norat. hunc igitur misit ad deliniendos Nicaeae barbaros cum pollicendo inter alia multa tutam impunitatem, tum exponendo, tot tantaque mala eos subituros esse omnesque trucidatum iri, si urbem Galli caperent. iam pridem enim Butumiten sibi fidissimum et in rebus talibus gerendis maxime strenuum esse intellexerat. haec igitur ita ab initio successerunt.

ΑΛΕΞΙΑΣ ΙΑ.

ALEXIADIS LIBER XI.

ARGUMENTUM.

Galli Nicaeam oppugnantes Turcas devincunt (1). *Alexius belli machinas iis donat; nec tamen se iungit iis, sed astute Nicaea potitur* (2). *reliqui comites fidei iuramentum praestant. Latini tribus proeliis Turcas fundunt* (3). *Antiochiam obsident ac proditione capiunt. Boëmundi astutia* (4). *imperator Ioannem Ducam contra piratas mittit. Caspax Smyrna occupata occisus. Ioannes Ducas Ephesum aliasque urbes barbaris eripit* (5). *imperator Gallis Antiochiae pressis opem metu sultani non fert; vincunt tamen Saracenos clavo sancto reperto. Gotofredus rex Hierosolymorum creatur* (6). *Amerimnas princeps Babylonis contra Gallos proficiscitur. Isangelis res pro imperatore gestae* (7). *Gotofredo mortuo regnat Balduinus. Normannorum exercitus Cpolin adveniunt; mox a Turcis devicti. Isangelis mors* (8). *imperator et Boëmundus invicem de se queruntur; Butumites contra hunc missus* (9). *Pisanorum classis Gallis auxiliatura a Romanis deletur. frustra pace cum Boëmundo temptata Alexius Curicum occupat* (10). *item Genuenses cum classe Francos adiuvant. Cantacusenus Laodiceae oppugnat Boëmundum* (11). *is mortuum se simulans tuto Coryphum defertur* (12).

---

1. Ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος καὶ πάντες οἱ κόμητες ἑνωθέν- P. 309
τες, οὗ διαπλωΐσασθαι πρὸς τὴν Κιβωτὸν ἔμελλον, μετὰ V. 245
τοῦ Γοντοφρὲ τὴν τοῦ Ἰσαγγέλη προσέμενον ἄφιξιν. πλῆ-
θος δὲ ὄντες ἀναρίθμητον, ἐπεὶ οὐκ ἠδύναντο αὐτοῦ που

3. προσέμενον FAC, προσμένειν P.

1. Iam Boëmundus comitesque omnes cum Gotofredo coniuncti ibi, unde Cibotum versus traiecturi erant, Isangelis adventum expectabant. ingentes autem numero cum propter ciborum inopiam ibi

προσμένειν διὰ τὴν σπάνιν τῶν βοσκημάτων, εἰ καὶ τὴν τοῦ
βασιλέως μετὰ τοῦ Ἰσαγγέλη ἀνέμενον ἄφιξιν, ἵνα κεῖθι συν-
ταξάμενοι αὐτῷ τῆς πρὸς Νίκαιαν φερούσης ἅψωνται, διχῇ
διαιρεθέντες οἱ μὲν διὰ τῆς Βιθυνῶν καὶ τῆς Νικομηδείας
B πρὸς Νίκαιαν ἤλαυνον, οἱ δὲ τὸν τῆς Κιβωτοῦ διανηξάμενοι
πορθμὸν ἐς ταὐτὸν συνεληλύθεσαν. καὶ οὕτω τῇ Νικαίᾳ προσ-
πελάσαντες τοὺς πύργους καὶ τὰς μεταξὺ κορτίνας σφίσιν αὐ-
τοῖς διενείμαντο, κατὰ τάξεις τινὰς τὴν τειχομαχίαν ποιεῖν
βουλευσάμενοι, ἵν' ἐντεῦθεν ἕτερος πρὸς ἕτερον ἐρίζοντες
καρτερωτέραν τὴν πολιορκίαν ποιοῖντο· τὸ δὲ λάχος τοῦ
Ἰσαγγέλη κενὸν ἐάσαντες τὴν ἐκείνου προσέμενον ἄφιξιν.
C ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν Πελεκάνον κατέλαβε κατὰ
νοῦν ἔχων τὴν Νίκαιαν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν. οἱ
δὲ ἐντὸς Νικαίας βάρβαροι τὸν σουλτάνον πολλάκις εἰς τὴν
σφῶν αὐτῶν ἀρωγὴν μετεπέμποντο. ἐκείνου δέ τι βραδύ-
P. 310 νοντος καὶ τῆς πολιορκίας ἐξ ἀνατολῆς ἡλίου μέχρι κατα-
δύσεως αὐτῆς ἐν πολλαῖς ἤδη γινομένης ἡμέραις, ἐπεὶ ἐν
στενῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτοὺς ἑώρων, γνωσιμαχήσαντες βέλ-
τιον προσεληλυθέναι τῷ βασιλεῖ ἢ παρὰ τῶν Κελτῶν ἁλῶναι
ἐγνώκεσαν. μετακαλοῦνται τοίνυν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο τὸν Βουτου-
μίτην τόσα καὶ τόσα ἀγαθὰ παρὰ τοῦ βασιλέως πείσεσθαι
διὰ γραμμάτων συχνῶν πολλάκις αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, εἰ

3. ἅψωνται FC, ἅψονται P. 4. οἱ A, ὁ P. *Βιθυνίας* A. 5. ἤλαυνον A, ἤλαυνεν P. 12. ἐν ταὐτῷ AC, ἐνταῦθα P. κατέλαβε FA, κατέλαβεν P. 15. ἀρωγὴν FAC, ἀῤῥωγὴν P: sic fere semper. βραδύναντος C. 20. αὐτὸ τοῦτο scripsi: αὐτῷ P. 22. ἐπαγγελλόμενον FA, ἐπαγγελόμενον P, ἐπαγγειλάμενον C.

manere non possent, etsi imperatoris cum Isangele adventum opperiri constituerant, ut coniuncti cum eo Nicaeam pergerent, diviso agmine illi per Bithynos Nicomediamque se contulerunt Nicaeam, alii Ciboti freto traiecto ad eundem locum convenerunt. atque ita Nicaeae appropinquarunt turresque urbis moeniumque inter eas loricas inter se partiti, quo acrior singulorum aemulatione oppugnatio esset, ordine quodam muros quatere statuerunt; quod vero moenium Isangeli sorte evenerat, id vacuum reliquerunt adventum eius opperientes. eodem tempore imperator Pelecanum petiit cogitans, ut modo dixi, de capienda Nicaea. sed qui Nicaeam obtinebant barbari, cum saepe per nuntios cunctantis sultani auxilium implorassent, oppugnatione multis diebus a solis ortu ad occasum usque continuata magna omnium rerum inopia coacti quid faciendum esset deliberaverunt; tandem melius censuerunt ad imperatorem accedere quam a Gallis capi. quare Butumiten adeunt, cuius litteris tot tantaque imperatoris praemia ostentantibus saepe ad

τὴν Νίκαιαν αὐτῷ παραδοῖεν. ὁ δὲ τὰς τοῦ βασιλέως φι-
λοφροσύνας καθαρώτερον ἀπαγγείλας καὶ τὰς ἐγγράφους
ὑποσχέσεις ὑποδείξας, εἰ τὸ κάστρον αὐτῷ παραδοῖεν, ἀσμέ-
νως δέχεται παρὰ τῶν Τούρκων ἀπειρηκότων ἤδη πρὸς
τοσαῦτα πλήθη ἀντικαθίστασθαι καὶ βέλτιον λογιζομένων τῷ B
βασιλεῖ τὴν πόλιν αὐθαιρέτως παραδοῦναι καὶ χρημάτων καὶ
τιμῆς μετασχεῖν ἢ ξίφους παρανάλωμα γενέσθαι. οὔπω
τρίτην ἡμέραν ὁ Βουτουμίτης ἐντὸς εἶχε, καὶ ὁ Ἰσαγγέλης
καταλαβὼν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ τείχους δι' ὧν ἡτοίμαζεν ἑλε-
πόλεων ἔσπευδεν. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ φήμη τις αὐτοὺς κα-
ταλαμβάνει τὴν τοῦ σουλτάνου ἔλευσιν μηνύουσα. τοῦτο οἱ
Τοῦρκοι μεμαθηκότες καὶ τεθαρρηκότες τὸν Βουτουμίτην
παραχρῆμα ἐξέωσαν. ὁ δὲ σουλτάνος μέρος τοῦ στρατοῦ
ἀποδιελόμενος ἀπέστειλε σκεψομένους τὴν τοῦ Ἰσαγγέλη ἔφο-
δον παραγγείλας ὡς, εἴ τισι τῶν Κελτῶν ἐντ'χοιεν, μὴ ἀνα- C
βαλέσθαι τὴν μετ' αὐτῶν μάχην. θεασάμενοι δὲ πόρρω-
θεν τούτους οἱ τοῦ Ἰσαγγέλη ξυμμίγνυνται. ἀλλὰ καὶ οἱ λοι-
ποὶ κόμητες καὶ αὐτὸς ὁ Βαϊμοῦντος τὴν τουτωνὶ τῶν βαρ-
βάρων ἐνωτισθέντες ἔφοδον ἐξ ἑκάστης κομητούρας ἀνὰ
διακοσίους διελόμενοι καὶ εἰς πολὺ πλῆθος ξυμποσώσαντες V. 246
παραχρῆμα εἰς ἀρωγὴν τῶν τοῦ Ἰσαγγέλη πέμπουσιν· ἐφθα-
κότες δὲ μέχρις ἑσπέρας τοὺς βαρβάρους ἐδίωκον. ὁ δὲ
σουλτάνος οὐδαμῶς ἐπὶ τούτοις ἀναπεπτώκει, ἀλλ' αὐγα-

5. *αὐτοῖς καθίστασθαι* C. 8. *τρίτην* FAC, *τριττὴν* P. 10. *δὲ καὶ* A. 11. *καὶ οἱ* A. 14. *ἀπέστειλε* FC, *ἀπόστειλε* P. 16. *πόρρωθεν τούτους* F, *τούτους πόρρωθεν* P. 21. *πέμπουσιν* F, *πέμπουσι* P. 23. *ἀναπεπτώκει* F, *ἀνεπεπτώκει* P.

deditionem provocati erant. is imperatoris benevolentiam planius affirmans ostendensque scripta eius promissa, si urbem tradidissent, benigne a Turcis excipitur, qui iam desperantes se tot copiis amplius resistere posse urbem imperatori sponte tradere malebant atque opes honoresque accipere quam hostium gladio interire. necdum illic tertium diem Butumites exegerat, cum adveniens quoque Isangeles paratis ante machinis murum temptare coepit. divulgata interim adventantis sultani fama animati Turcae statim Butumiten eiecerunt. sultanus vero partem exercitus, quae Isangelis iter exploraret, praemisit mandans, si qui Galli occurrerent, ne pugnam detrectarent. eos igitur Isangelis milites procul conspicati proelium conseruere. iam vero reliqui comites et ipse Boëmundus nuntiato barbarorum impetu, cum ex cuiusque comitis militia ducentos milites elegissent, numerosissimum ita exercitum Isangeli auxilio mittunt; fuganturque barbari Gallis ad vesperam usque insequentibus. nec tamen sultanus animo frangitur, verum primo mane armatus

ζούσης ἡμέρας ὁπλίζεται καὶ πανσυδὶ τὴν ἔξω τειχῶν Νικαίας
D πεδιάδα κατειλήφει. καὶ οἱ Κελτοὶ αἰσθόμενοι τῆς τούτου
παρουσίας καρτερῶς ὁπλισάμενοι καθαπερεὶ λέοντες κατ'
αὐτῶν ἵενται. καὶ συρρήγνυται τηνικαῦτα πόλεμος βαρὺς
καὶ δεινός. ἐν ἴσῃ δὲ μοίρᾳ τῆς μάχης ἀμφοτέροις ἱσταμένης
τοῖς μέρεσι δι' ὅλης ἡμέρας, ἐπεὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ κνέφας ἦλθε,
τρέπονται οἱ Τοῦρκοι τῆς νυκτὸς αὐτοῖς διαιτησάσης τὴν
μάχην. πίπτουσι μὲν οὖν ἐξ ἑκατέρων πολλοί [κτείνονται
P. 311 δὲ οὐχ ἥττονες], τιτρώσκονται δὲ οἱ πλείους. καὶ λαμπρὰν
τὴν νίκην ἀράμενοι οἱ Κελτοί, πολλῶν δὲ καὶ κεφαλὰς τοῖς
δόρασι περιπείραντες ἐπανέρχονται καθαπερεὶ σημαίας ταύτας
φέροντες, ἵν' οὕτω πόρρωθεν τὸ γεγονὸς διαγνόντες οἱ βάρβαροι καὶ τὴν ἐκ πρώτης βαλβίδος ἧτταν δειλιάσαντες τῆς
συντόνου μάχης ἀποστήσονται. τοιαῦτα μὲν οὖν οἱ Λατῖνοι
πεπράχασί τε καὶ διελογίσαντο. ὁ δὲ σουλτάνος τὰ ἄπειρα
τούτων θεασάμενος πλήθη καὶ τὴν ἀκάθεκτον τόλμαν ἐξ
αὐτῆς προσβολῆς ἐγνωκὼς τοῖς ἐντὸς Νικαίας Τούρκοις τὸ
ἐνδόσιμον δίδωσι "πράσσετε τοῦ λοιποῦ" λέγων "πᾶν, ὅπερ
B βέλτιον κρίνετε". ᾔδει γὰρ πρὸ καιροῦ τῷ βασιλεῖ μᾶλλον
προαιρουμένους παραδοῦναι τὴν πόλιν ἢ παρὰ τῶν Κελτῶν
ἁλῶναι. ὁ δέ γε Ἰσαγγέλης τοῦ προκειμένου ἐχόμενος ἔργου

4. βαρὺς καὶ δεινός F, δεινὸς καὶ βαρύς P. 6. μέρεσι F, μέρεσιν P. δι' ὅλης ἡμέρας om. C. 7. αὐτοῖς FC, αὐτῆς P. διαστησάσης C. 8. sq. κτείνονται δὲ οὐχ ἥττονες seclusi. 10. καὶ om. C. 14. ἀποστήσονται F, ἀποστήσωνται P. 18. ὅπερ FA, ὅτι P. 19. καιροῦ F, πολλοῦ P. 20. προαιρουμένους F, προσαιρουμένους P.

maximo impetu planitiem Nicaeae suburbanam occupat. cognito sultanum ipsum adesse Galli bene armati leonum instar adversus Turcas involant collidunturque acies gravi et atroci proelio, quod pari utrimque fortuna toto fere die constitit. sub solis tamen occasum fugantur Turcae nocte proelium dirimente; multique ex utrisque cadunt [nec pauciores trucidantur], plerique vulnerantur. sic splendidae victoriae compotes Galli in castra revertuntur multorum capita hastis infixa velut signa ferentes, ut rem procul conspicientes barbari primaeque congressionis clade perturbati certaminis pertinaciam remitterent. talia igitur Latini et gesserunt et excogitarunt. at sultanus innumerabilem eorum multitudinem conspicatus invictamque audaciam in congressu expertus Nicaeam defendentibus Turcis hunc nuntium misit: "Agite dehinc utut vobis optimum videtur." erat enim iam diu ei cognitum, imperatori eos urbem tradere quam a Gallis capi malle. ceterum Isangeles instans sus-

μόσυνα κυκλοτερῆ τεκτηνάμενος καὶ ἐξ ἑκατέρου μέρους βύρσαις αὐτὸν περιστείλας, κατὰ δὲ τὸ μέσον λύγοις διαπλέξας καὶ πάντοθεν κατοχυρώσας τῇ πλευρᾷ προσεπέλασε τοῦ λεγομένου Γονάτου πύργου. ὃς τὴν ἐπωνυμίαν ἐκληρώσατο πάλαι, ὁπηνίκα Μανουὴλ ἐκεῖνος, ὁ τοῦ προβεβασιλευκότος Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ πατὴρ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ πρὸς πατρὸς ἐμοῦ πάππου, στρατηγὸς αὐτοκράτορος τῆς ἑῴας ἁπάσης παρὰ τοῦ τότε βασιλεύοντος C Βασιλείου προὐβέβλητο, ἐφ' ᾧ τὴν μετὰ τοῦ Σκληροῦ ἔχθραν διαλῦσαι ἢ χειρὶ πρὸς τοῦτον ἀντικαταστὰς ἢ γνώμῃ εἰς εἰρηνικὰς σπονδὰς τοῦτον συνελάσας. ἐπεὶ δ' ὁ Σκληρὸς μαχιμώτατος ὢν καὶ αἵμασι χαίρων ἀεὶ τὴν μάχην τῆς εἰρήνης μᾶλλον ἠσπάσατο, πολέμων μεγάλων καθ' ἑκάστην συρρηγνυμένων, ὡς τοῦ Σκληροῦ μὴ μόνον τὴν εἰρήνην μὴ θέλοντος, ἀλλὰ καὶ δι' ἑλεπόλεων γενναίων ἀγωνιζομένου τὴν Νίκαιαν ἑλεῖν, καταρράξαντος τὰ τείχη, τοῦ πλείονος μέρους τοῦ πύργου ποδοκοπηθέντος κάτωθεν συνέβη σάξαι τὸν πύργον, ὡς ἐπὶ γόνυ δοκεῖν ἐπικλιθῆναι κἀκ τούτου τῆς τοιαύτης μετειληχέναι προσηγορίας. οὕτω μὲν οὖν τὰ κατὰ D τὸν Γονάτην παρηκολουθήκει. ὁ δὲ Ἰσαγγέλης τὸν ἤδη ῥηθέντα μόσυνα ἐμπείρως πάνυ κατασκευάσας, ὃν οἱ πλείονα ἐμπειρίαν τῶν μηχανικῶν κεκτημένοι χελώνην κατονομάζουσιν, V. 247 ἐντὸς τούτου ἄνδρας ὁπλοφόρους τειχεσιπλήτας εἰσῆξε καὶ

2. βύρσαις P, βύρσας FC. 3. ταῖς πλευραῖς C. 6. ὁ πατὴρ P, ὁ om. FC. αὐταδέλφου C. 11. εἰς F, πρὸς P. 12. καὶ FC, om. P. 15. καὶ F, om. P. 23. ἐντὸς scripsi: ἐκτὸς P. τειχεσιπλήτας FC, τειχεσιπλήκτας P.

cepto operi turrem ligneam rotundae formae extruxit eamque corio undique tectam ac circa medium viminibus adstrictam omnique ex parte communitam admovit turri, quae Gonates vocabatur. id ea turris nomen olim obtinuerat, cum Manuel ille Isaaci Comneni imperatoris et Ioannis fratris eius, paterni avi mei, pater ab imperatore Basilio universae orientali militiae praefectus esset, eo quidem consilio, ut vel pugnando vel pacificis foederibus inimicitias, quae illi cum Sclero intercedebant, componeret. at Sclerus, vir bellicosissimus, cum sanguine semper gauderet pugnamque paci praeferret, gravia proelia cotidie commisit, ita ut non solum pacem nollet, sed machinis etiam fortibus admotis Nicaeam capere studeret. muro autem perrupto cum turris pars inferior percelleretur, accidit, ut subsideret turris ac velut in genua procumbere videretur; unde nomen illud accepit. haec igitur est historia Gonatae turris. Isangeles vero, ubi ligneam turrem, quam machinarum peritiores testudinem vocant, scite plane extruxit, in eam armatos viros admisit, qui contra muros rue-

ἑτέρους τοὺς τὸν πύργον κάτωθεν κατασείειν διὰ σιδήρων εἰδότας, ἐφ᾿ ᾧ τοὺς μὲν πρὸς τοὺς ἄνωθεν τοῦ τείχους P. 312 μάχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκεχειρίαν ἔχειν ἐντεῦθεν τὸν πύργον διορύττειν. οἳ καὶ κορμοὺς ξύλων εἰσῆγον ἀντὶ τῶν ἐξαγομένων λίθων· μέχρι δὲ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας ἐφθακότες, ὡς καὶ αὐγήν τινα ἐκεῖθεν εἰσιοῦσαν θεάσασθαι, πῦρ ἐμβαλόντες ἐνέπρησαν τοὺς κορμούς. τούτων δὲ ἐκτεφρωθέντων συνέβη τὸν Γονάτην ἐπὶ πλέον κλιθῆναι, ὡς μὴ ἀπολωλέναι τὴν κλῆσιν. ἐμβόλοις δὲ καὶ οἰκήμασι τὸ ἐπίλοιπον περιζώσαντες τῶν τειχῶν καὶ τὸν ἐκτὸς τούτων διακείμενον τάφρον ὡς ἐν ῥιπῇ πληρώσαντες κόνεως, ὡς εἰς μίαν ἐπιφάνειαν συναφθῆναι ταῖς ἐφ᾿ ἑκάτερα παρακειμέναις πεδιάσιν, ὡς ἐνὸν τῆς πολιορκίας εἴχοντο.

2. Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ πολλάκις ἀκριβολογησάμενος καὶ B διαγνοὺς ἀμήχανον εἶναι τὴν Νίκαιαν παρὰ τῶν Λατίνων ἁλῶναι, κἂν πάντα ὑπερέβαλλον ἀριθμόν, ἐν μέρει μὲν παντοῖα εἴδη ἑλεπόλεων κατασκευάσας καὶ τὰ πλείω τούτων οὐ κατὰ τοὺς τῶν μηχανικῶν τρόπους, ἀλλὰ καθ᾿ ἑτέρους τινὰς λόγους αὐτῷ δοκοῦντας, ὃ καὶ θαῦμα πᾶσι παρεῖχε, τοῖς κόμησιν ἐκπέπομφεν· ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῶν παρατυχόντων διαπεράσας, ὡς

3. ἐντεῦθεν] ὥστε C. 5. αὐγήν scripsi: αὐτήν P. 9. ὀρύγμασι? 11. ῥιπῇ FC, ῥοπῇ P. 14. ἀκριβολογησάμενος FC, ἀκριβολογισάμενος P. 15. τὴν Νίκαιαν om. C. 19. ἐκπέπομφεν F, ἐκπέπομφε P.

rent et praeterea alios, qui turris fundamenta instrumentis ferreis concuterent; ut illi cum propugnatoribus certarent, hi tranquilli nec observati turrem perfoderent. qui etiam trabes pro lapidibus effossis immiserunt; cumque tantum profecissent, ut interiorem muri superficiem tangerent lucemque inde penetrantem viderent, igne iniecto lignea subsidia incenderunt; quibus combustis evenit, ut magis etiam Gonates inclinaretur ideoque nomen non perderet. reliquam muri partem arietibus testudinibusque circumdederunt fossaque extra moenia sic terra summa vi ruente oppleta, ut in unam superficiem cum campis utrimque adiacentibus coniungeretur, pro viribus oppugnationi operam dabant.

2. Sed imperator re saepe accurate perpensa, cum intellexisset, nequaquam Latinos quamvis copiis incredibiliter abundantes Nicaeam capere posse, machinas omnis generis interim confici iussit, quarum plures non usitato mechanicorum, sed alio, quem ipse excogitarat, modo, quae res omnibus mira videbatur, extructae erant. has misit comitibus: ipse transfretans cum militibus, quos forte secum habuit, ut

ἤδη φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε, κατὰ τὸν Πελεκάνον διέτριβεν ἀγχοῦ τῶν Μεσαμπέλων, οὗ καὶ τέμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου πάλαι ᾠκοδόμητο. ἤθελε μὲν οὖν οὕτως ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν Λατίνων κατὰ τῶν ἀθέων συναπελθεῖν Τούρκων· ταλαντεύων δὲ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ ἀπειροπληθὲς τοῦ Φραγγικοῦ φοσσάτου ὡς πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν C στράτευμα κατανοῶν ἀνυπέρβλητον καὶ τὴν παλίμβουλον τῶν Λατίνων γνώμην ἐκ μακροῦ ἐπιστάμενος ἀπέστη τοῦ ἐγχειρήματος. οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀβέβαιον ἐκείνων καὶ ἄπιστον προειδὼς Εὐρίπου δίκην μεταφερομένων ἐς τἀναντία πολλάκις τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἑτοίμως ἐχόντων ὀβολοῦ ἑνὸς ἀπεμπολεῖν διὰ φιλοχρήματον γνώμην, τούτοις μὲν τοῖς λογισμοῖς ἑαυτὸν τῷ τότε ἀπεῖρξεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ ἐγχειρήματος· δεῖν δὲ ἔγνω μὴ συμπαρεῖναι μὲν τοῖς Κελτοῖς, τοσαύτην δὲ αὐτοῖς διδόναι ῥοπήν, ὁπόσην ἂν καὶ παρών. τὸ γοῦν ἐρυμνότατον τῶν τῆς Νικαίας τειχῶν γινώσκων ἀδύνατον τὴν ταύτης κατάσχεσιν παρὰ D τῶν Λατίνων ἠπίστατο· μανθάνων δέ, ὅτι ῥᾳδίως διὰ τῆς παρακειμένης λίμνης δυνάμεις ἱκανὰς καὶ τὰ ζωαρκῆ πάντα ὁ σουλτάνος εἰς Νίκαιαν εἰσάγει, τὴν τῆς λίμνης ἐμελέτα κατάσχεσιν. κατασκευάσας τοίνυν ἀκάτια, ὁποῖα τὸ ὕδωρ P. 313 ἐκεῖνο ἀνέχειν ἠδύνατο, διὰ τοῦ μέρους τῆς Κίου ταῦτα ἐν

1. ἐδήλωσε F, ἐδήλωσεν P. 3. ἁγίου μεγαλομάρτυρος P, ἁγίου om. F. 7. παλίμβολον C. 13. τότε] τέως C. 16. γοῦν F, οὖν P. 22. ἐκείνοις FC. Κιβωτοῦ Ducangius.

iam ante dixi, circa Pelecanum prope Mesampela morabatur, ubi Georgio magno martyri templum olim aedificatum erat. voluit scilicet imperator una cum Latinis contra impios Turcas proficisci; verum deliberata re, cum et innumerabilem castrorum Francicorum multitudinem, cui Romanae copiae ne comparari quidem possent, et Latinorum in mutandis consiliis levitatem iamdudum nosset, ab incepto destitit. nec ob id solum ita fecit, sed quod instabiles etiam et infidos eorum animos iam praevidit, qui Euripi modo in contraria saepe se vertebant ductique avaritia uno obolo oblato ad uxores liberosque vendendos parati erant. his igitur causis imperator consilium tum temporis omisit; ipseque Gallorum exercitibus adesse noluit, sed nihilo fere minus iis opis ferre, quam si adesset. itaque cum et firmitatem Nicaeae murorum nosset frustraque Latinos Nicaeae moenia quatere intellegeret et per adiunctum lacum facile sufficientes Sultanum copias omniaque ad victum necessaria in urbem importare sciret, hoc lacu potiri studuit. ad id naviculas parari iubet, quales aqua illa ferre posset, easque a parte quae Cium spectat curribus deportatas in lacum egit impositis

ἁμάξαις ἐπισάξας εἰς τὴν λίμνην εἰσήλασε στρατιώτας ἐμβαλὼν ἐν αὐτοῖς ὁπλοφόρους, ἡγεμόνα τούτων Μανουὴλ τὸν Βουτουμίτην καταστησάμενος καὶ σημαίας τούτοις πλείους V. 248 τῆς χρείας ἐπιδούς, ὡς ἐντεῦθεν πολλαπλασίους δοκεῖν, πρὸς δὲ καὶ βίκινά τε καὶ τύμπανα. ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ κατὰ τὴν λίμνην ᾠκονόμηται τῷ αὐτοκράτορι· ἀπὸ δέ γε τῆς ἠπείρου μεταπεμψάμενος τὸν Τατίκιον καὶ τὸν καλούμενον Τζίταν μετὰ πελταστῶν γενναίων εἰς δισχιλίους ποσουμένων κατὰ B τῆς Νικαίας ἀπέστειλεν ἐπισκήψας ἅμα τῷ τῶν νεῶν ἀποβῆναι τὸ τοῦ κυροῦ Γεωργίου καστέλλιον καταλαβόντας ἐν ἡμιόνοις μὲν ἐπισάξαι ὅπερ ἐπεφέροντο πλῆθος τῶν ὀϊστῶν, πόρρω δὲ τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας τῶν ἵππων ἀποβάντας καὶ βάδην πορευομένους κατευθὺ τοῦ πύργου τοῦ καλουμένου Γονάτου τὸν χάρακα πήξασθαι, εἶτα ἐξ ἑνὸς συνθήματος συνησπικότας προσβαλεῖν τοῖς τείχεσιν. ἐφθακὼς οὖν ὁ Τατίκιος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος δίδωσιν εἴδησιν τοῖς Κελτοῖς κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑποθήκην. καὶ τηνικαῦτα ἐσιδηροφόρησαν ἅπαντες καὶ σὺν ἀλαλαγμῷ καὶ βοῇ πολλῇ προσέβαλον τοῖς τείχεσι. τῶν μὲν τοῦ Τατικίου C συχνοὺς τηνικαῦτα πεμπόντων ὀϊστούς, τῶν δὲ Κελτῶν ὅπου μὲν διατιτραινόντων τὰ τείχη, ὅπου δὲ διὰ πετροβόλων ὀργάνων καταπυκνούντων τὰς τῶν λίθων βολάς, ἀπὸ δέ γε τῆς λίμνης διά τε τῶν βασιλικῶν σημαιῶν καὶ βυκίνων ἐκδειμα-

1. ἐπισάξας FC, ἐπεισάξας P. εἰσήλασε F, εἰσήλασεν P.
3. Βουτομίτην P, correxi. 4. πολλαπλασίους F, πολλαπλασίω P.
11. ἐπισάξαι FC, ἐπεισάξαι P. 15. τοῖς F, τοὺς P.

militibus, quibus Manuelem Butumiten praefecit, utque maiores numero viderentur, signa iis plura tribuit, quam opus erat, ac praeterea bucinas tympanaque. haec de lacu ab Augusto provisa. Taticium dein et Tzitam cum strenuis peltastis numero duorum fere millium a continente accitos misit adversus Nicaeam imperans, ut facto exscensu ad divi Georgii castellum sagittas, quas plurimas habebant, mulis imponerent proculque a moenibus desilientes ex equis lento gradu adversus Gonaten turrem irent ibique castra ponerent: tum communicato cum Gallis consilio cum iis muros succederent. quod ubi Taticius cum copiis suis perfecit, edoctis de imperatoris consilio Latinis ferro omnes armati cum magno clamore ac vociferatione in muros irruunt. itaque Taticianis crebras tum mittentibus sagittas, Gallis alibi muros perforantibus, alibi lapidum ictus catapultis multiplicantibus, barbari, cum a lacu regiis vexillis bucinisque terrerentur a

τούμενοι παρὰ τοῦ Βουτουμίτου ἐν ταὐτῷ καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν ὑποσχέσεων πρὸς αὐτοὺς διαπεμπομένου ἐς τοσοῦτον συνηλάθησαν οἱ βάρβαροι, ὡς μηδὲ τῶν κρηδέμνων Νικαίας προκῦψαι θαρρεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὴν τοῦ σουλτάνου ἀπεγνωκότες ἔλευσιν βέλτιον ἐλογίσαντο τῷ αὐτοκράτορι παραδοῦναι τὴν πόλιν καὶ εἰς ὁμιλίαν περὶ τούτου μετὰ τοῦ D Βουτουμίτου ἐλθεῖν. ὁ δὲ τὰ εἰκότα προσομιλήσας αὐτοῖς ὑποδείκνυσι τὸν χρυσόβουλλον λόγον, ὅνπερ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ προενεχείρισεν. ἀκροασάμενοι τοίνυν τοῦ χρυσοβούλλου, δι' οὗ ὑπισχνεῖτο ὁ βασιλεὺς οὐ μόνον ἀπάθειαν, ἀλλὰ καὶ δαψιλῆ δόσιν χρημάτων τε καὶ ἀξιωμάτων τῇ τε ἀδελφῇ καὶ τῇ γυναικὶ τοῦ σουλτάνου, ἥτις θυγάτριον ἦν, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Τζαχᾶ, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐν Νικαίᾳ βαρβάροις, καὶ ταῖς ὑποσχέσεσι τοῦ αὐτοκράτορος τεθαρρηκότες ἐνεδίδουν τὴν εἰσέλευσιν τῷ Βουτουμίτῃ. ὁ δὲ παραχρῆμα διὰ γραμμάτων ἐδήλου τῷ Τατικίῳ ὡς "τὴν ἄγραν ἐν χερσὶν ἤδη P. 814 ἔχομεν· καὶ χρὴ πρὸς τειχομαχίαν ἑτοιμάσασθαι, ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς Κελτοῖς παρασκευάσαι καὶ μηδὲν πλέον αὐτοῖς τεθαρρηκέναι ἢ τὴν κυκλοτερῆ τειχομαχίαν καὶ ὡς χρὴ περιζῶσαι τὰ τείχη καὶ τῆς πολιορκίας ἀνίσχοντος ἡλίου ἀποπειρᾶσθαι". τὸ δὲ ἄρα μηχανή τις ἦν, ἵνα δόξῃ τοῖς Κελτοῖς πολέμῳ ταυτηνὶ τὴν πόλιν ἁλῶναι παρὰ τοῦ Βουτουμίτου καὶ λάθῃ τὸ μελετηθὲν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος

8. χρυσόβουλλον F, χρυσόβουλον P. 8. οὗπερ P, correxi. 9. χρυσοβούλλου F, χρυσοβούλου P. 11. χρημάτων τὲ F, τὲ χρημάτων P. 18. τοὺς Κελτοὺς ποιεῖν παρασκευάσαι?

Butumite, qui simul nuntios ad eos misit, ut regiarum promissionum eos commonefaceret, ita perturbati sunt, ut ne eminere quidem de Nicaeae propugnaculis auderent desperantesque sultani auxilium urbem imperatori tradere eaque de re cum Butumite agere melius ducerent. hic quae consentanea erant dicens litteras aurea bulla insignes ab imperatore ante sibi traditas ostendit; quibus auditis, quod non modo impunitatem, verum etiam amplas pecuniarum honorumque largitiones et sorori et uxori sultani, quam Tzachae filiam dicebant, omnibusque Nicaeae barbaris pollicebatur, illi imperatoris promissionibus erecti urbis ingressum Butumiti permittunt, qui Taticio id confestim his litteris indicat: "iam praedam in manibus habemus: vobis nunc murorum aggressio paranda est. fac ut etiam Galli hoc faciant neve quid aliud iis committas nisi ut urbem ubique aggrediantur et moenia circumdantes expugnationem oriente sole experiantur." suberat autem hic dolus, ut Galli urbem a Butumite bello captam putarent proditionisque actio, quam imperator meditatus erat, in occulto esset. decreverat

δρᾶμα τῆς προδοσίας. ἀπόρρητα γὰρ τοῖς Κελτοῖς ὁ βασιλεὺς ἤθελεν εἶναι τὰ παρὰ τοῦ Βουτουμίτου οἰκονομούμενα. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες ἐξ ἑκατέ-
B ρου μέρους τῆς πόλεως, ἐκεῖθεν μὲν διὰ τῆς ἠπείρου ἐκθυμότερον οἱ Κελτοὶ τῆς πολιορκίας εἴχοντο, ἔνθεν δ' ὁ Βουτουμίτης εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀνεληλυθὼς καὶ τὰ σκῆπτρα καὶ τὰς σημαίας περὶ τὰ τείχη καταστήσας μετὰ βυκίνων καὶ σαλπίγγων ἀνευφήμει τὸν αὐτοκράτορα. καὶ οὕτως τὸ Ῥωμαϊκὸν ἅπαν στράτευμα εἴσω Νικαίας εἰσεληλύθει. ὁ δὲ Βουτουμίτης τὰ πλήθη τῶν Κελτῶν γινώσκων καὶ διὰ τὸ τῆς γνώμης αὐτῶν ἀβέβαιον καὶ τὸ τῆς ὁρμῆς ἀκάθεκτον ὑπόπτους ἔχων αὐτούς, μὴ εἰσελθόντες αὐτοὶ τὸ κάστρον
V. 249 κατάσχωσιν, ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς ἐντὸς σατράπας ἱκανοὺς ὄντας πρὸς ἣν αὐτὸς εἶχε δύναμιν, εἰ μόνον θελήσαιεν, καὶ
C δεσμεῖν καὶ σφάττειν δυνατῶς ἔχοντας, τὰς κλεῖς εὐθὺς ἀναλαμβάνεται τῆς πύλης. μία γὰρ τέως ἦν ἡ εἰσάγουσα καὶ ἐξάγουσα τῶν ἄλλων προκεκλεισμένων διὰ τὸν φόβον τῶν παρακειμένων Κελτῶν. τὰς κλεῖς τοίνυν ταυτησὶ τῆς πύλης αὐτὸς ἔχων δεῖν ἐλογίσατο τοὺς σατράπας διὰ μεθοδείας ἐλαττῶσαι, ἵν' ἔχῃ τούτους ῥᾳδίως καταγωνίζεσθαι, ὡς μή τι δεινὸν κατ' αὐτοῦ μελετήσαιεν. μεταπεμπόμενος τοίνυν αὐτοὺς συνεβούλευε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀπέρχεσθαι, εἰ βούλοιντο πολλά τε χρήματα ἐκεῖθεν λαβεῖν καὶ τιμῆς ἀξιωθῆναι μεγίστης καὶ ἐτησίους τυπωθῆναι φιλοτι-

8. οὕτω A. 14. εἶχε F, εἶχεν P.

enim imperator, ut quae instituerentur a Butumite Gallos celarentur. itaque cum postridie magno clamore utrimque sublato Galli a terra muros acerrime temptarent ecce Butumites subito in propugnaculis apparuit sceptraque et signa Romana in muris ubique figens bucinarum tubarumque concentu imperatorem acclamavit: sicque universus Romanorum exercitus Nicaeam intravit. sed Butumites cognita ingenti Gallorum multitudine, quia propter levitatem impetusque vehementiam eos suspectos habuit, cavebat, ne ingressi arcem occuparent; cum vero Turcarum satrapas, qui Nicaeae erant, tot copiis instructos animadverteret, ut, modo vellent, facile Romanos, qui parvo numero erant, vincire mactareque possent, sumpsit sibi claves portae, quae aliis ob Gallorum metum occlusis una tunc patebat. cuius igitur portae claves cum haberet, satraparum numerum arte minuere adortus est, ut facile eos superare, ne quid mali contra se meditarentur, posset. quibus arcessitis auctor fuit, ut imperatorem adirent pecuniasque multas acciperent et honores summos praemiaque annua impetrarent. id persuasit Turcis

μίας. πείθει τοὺς Τούρκους καὶ νυκτὸς διανοίγων ἀπέστελλε τούτους διὰ τῆς παρακειμένης λίμνης ὀλίγους καὶ συχνάκις D πρός τε τὸν Ῥοδομηρὸν καὶ τὸν μιξοβάρβαρον Μοναστρᾶν ἀμφὶ τὸ πολίχνιον ἐνδιατρίβοντας τὸ οὑτωσί πως τοῦ κυροῦ Γεωργίου ἐπονομαζόμενον ἐπισκήψας αὐτοῖς ὡς, ὁπηνίκα τῶν νεῶν ἀποβαῖεν, παραχρῆμα ἐκπέμπεσθαι τούτους πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ μηδὲ πρὸς βραχύν τινα χρόνον παρακατέχειν αὐτούς, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ὄπισθεν πεμπομένων Τούρκων ἑνωθέντες σκαιόν τι κατ' αὐτῶν μελετήσαιεν. τὸ δὲ ἄρα προφητεία ἦν ἄντικρυς καὶ τῆς πολλῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἐμπειρίας στοχασμὸς ἀναντίρρητος. καὶ γὰρ ἔστ' ἂν P. 315 ταχὺ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοὺς καταλαμβάνοντας ἐξέπεμπον, ἐν ἀσφαλείᾳ τε ἦσαν καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ἐφειστήκει· ἐπὰν δὲ ἀναπεπτώκεσαν, ὁ παρὰ τῶν βαρβάρων, οὓς ἄρα παρακατέσχον, κατ' αὐτῶν ἐξηρτύετο κίνδυνος. καὶ γὰρ πλεονάσαντες ἐβουλεύοντο δυοῖν θάτερον, ἢ νυκτὸς ἐπιθέμενοι τούτοις ἀποκτεῖναι ἢ δεσμώτας τῷ σουλτάνῳ προσενεγκεῖν. συνδόξαντος δὲ πᾶσι τούτου βελτίονος, νυκτὸς αὐτοῖς ἐπιθέμενοι δεσμώτας κατὰ τὰ προβεβουλευμένα περιάγοντες ἐκεῖθεν ἐξῄεσαν. εἶτα δὴ τὴν ἀκρολοφίαν τοῦ Ἀζαλᾶ κατειληφότες (τόπος δὲ οὗτος σταδίους . . . . . . τῶν τειχῶν B Νικαίας ἀπέχων), κεῖθι γοῦν, ὡς λόγος, παραγενόμενοι τῶν

4. ἐνδιατρίβοντας F, ἐδιατρίβοντας P, διατρίβοντας C. τὸ F, τοῦ P. 16. δυοῖν F, δυεῖν P. 18. δὲ F, τὲ P. πᾶσι τούτου F, τούτου πᾶσι P. 19. ἀπάγοντες ? 21. σταδίους *** P: in F sex litterarum lacuna.

portisque noctu apertis per lacum subinde simul paucos emisit ad Rodomerum et Monastram mixobarbarum, qui morabantur circa oppidulum a divo Georgio nominatum; quibus mandarat, ut statim eos navibus egressos ad imperatorem mitterent ac ne paululum quidem temporis retinerent, ne coniuncti insequentibus Turcis scaevi quid in ipsos temptarent. fuit haec plane prophetia quaedam atque inrefragabile magnae viri exercitationis testimonium. quoad enim qui advenerant confestim ad imperatorem mittebantur, in tuto erant nec periculum iis imminebat; at languescente diligentia a barbaris, quos retinebant, pericula iis struebantur. qui numerosiores facti deliberarunt, noctu eos trucidarent an captos ad sultanum ducerent. hoc cum omnibus melius videretur, noctu in Romanos insurgunt vinctosque, ut inter sese convenerant, abducentes decedunt perveniuntque ita in verticem Azalae (qui locus a Nicaeae muris ...... stadiis remotus est), ubi ex equis desilientes hos recreaverunt. sed

προσμένειν διὰ τὴν σπάνιν τῶν βοσκημάτων, εἰ καὶ τὴν τοῦ
βασιλέως μετὰ τοῦ Ἰσαγγέλη ἀνέμενον ἄφιξιν, ἵνα κεῖθι συν-
ταξάμενοι αὐτῷ τῆς πρὸς Νίκαιαν φερούσης ἅψωνται, διχῇ
διαιρεθέντες οἱ μὲν διὰ τῆς Βιθυνῶν καὶ τῆς Νικομηδείας
B πρὸς Νίκαιαν ἤλαυνον, οἱ δὲ τὸν τῆς Κιβωτοῦ διανηξάμενοι
πορθμὸν ἐς ταὐτὸν συνεληλύθεσαν. καὶ οὕτω τῇ Νικαίᾳ προσ-
πελάσαντες τοὺς πύργους καὶ τὰς μεταξὺ κορτίνας σφίσιν αὐ-
τοῖς διενείμαντο, κατὰ τάξεις τινὰς τὴν τειχομαχίαν ποιεῖν
βουλευσάμενοι, ἵν' ἐντεῦθεν ἕτερος πρὸς ἕτερον ἐρίζοντες
καρτερωτέραν τὴν πολιορκίαν ποιοῖντο· τὸ δὲ λάχος τοῦ
Ἰσαγγέλη κενὸν ἐάσαντες τὴν ἐκείνου προσέμενον ἄφιξιν.
C ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν Πελεκάνον κατέλαβε κατὰ
νοῦν ἔχων τὴν Νίκαιαν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν. οἱ
δὲ ἐντὸς Νικαίας βάρβαροι τὸν σουλτάνον πολλάκις εἰς τὴν
σφῶν αὐτῶν ἀρωγὴν μετεπέμποντο. ἐκείνου δέ τι βραδύ-
P. 310 νοντος καὶ τῆς πολιορκίας ἐξ ἀνατολῆς ἡλίου μέχρι κατα-
δύσεως αὐτῆς ἐν πολλαῖς ἤδη γινομένης ἡμέραις, ἐπεὶ ἐν
στενῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτοὺς ἑώρων, γνωσιμαχήσαντες βέλ-
τιον προσεληλυθέναι τῷ βασιλεῖ ἢ παρὰ τῶν Κελτῶν ἁλῶναι
ἐγνώκεσαν. μετακαλοῦνται τοίνυν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο τὸν Βουτου-
μίτην τόσα καὶ τόσα ἀγαθὰ παρὰ τοῦ βασιλέως πείσεσθαι
διὰ γραμμάτων συχνῶν πολλάκις αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, εἰ

3. ἅψωνται FC, ἅψονται P. 4. οἱ A, ὁ P. Βιθυνίας A. 5. ἤλαυνον A, ἤλαυνεν P. 12. ἐν ταὐτῷ AC, ἐνταῦθα P. κατέλαβε FA, κατέλαβεν P. 15. ἀρωγὴν FAC, ἀῤῥωγὴν P: sic fere semper. βραδύναντος C. 20. αὐτὸ τοῦτο scripsi: αὐτῷ P. 22. ἐπαγγελλόμενον FA, ἐπαγγελόμενον P, ἐπαγγειλάμενον C.

manere non possent, etsi imperatoris cum Isangele adventum opperiri constituerant, ut coniuncti cum eo Nicaeam pergerent, diviso agmine illi per Bithynos Nicomediamque se contulerunt Nicaeam, alii Ciboti freto traiecto ad eundem locum convenerunt. atque ita Nicaeae appropinquarunt turresque urbis moeniumque inter eas loricas inter se partiti, quo acrior singulorum aemulatione oppugnatio esset, ordine quodam muros quatere statuerunt; quod vero moenium Isangeli sorte evenerat, id vacuum reliquerunt adventum eius opperientes. eodem tempore imperator Pelecanum petiit cogitans, ut modo dixi, de capienda Nicaea. sed qui Nicaeam obtinebant barbari, cum saepe per nuntios cunctantis sultani auxilium implorassent, oppugnatione multis diebus a solis ortu ad occasum usque continuata magna omnium rerum inopia coacti quid faciendum esset deliberaverunt; tandem melius censuerunt ad imperatorem accedere quam a Gallis capi. quare Butumiten adeunt, cuius litteris tot tantaque imperatoris praemia ostentantibus saepe ad

τὴν Νίκαιαν αὐτῷ παραδοῖεν. ὁ δὲ τὰς τοῦ βασιλέως φιλοφροσύνας καθαρώτερον ἀπαγγείλας καὶ τὰς ἐγγράφους ὑποσχέσεις ὑποδείξας, εἰ τὸ κάστρον αὐτῷ παραδοῖεν, ἀσμένως δέχεται παρὰ τῶν Τούρκων ἀπειρηκότων ἤδη πρὸς τοσαῦτα πλήθη ἀντικαθίστασθαι καὶ βέλτιον λογιζομένων τῷ B βασιλεῖ τὴν πόλιν αὐθαιρέτως παραδοῦναι καὶ χρημάτων καὶ τιμῆς μετασχεῖν ἢ ξίφους παρανάλωμα γενέσθαι. οὔπω τρίτην ἡμέραν ὁ Βουτουμίτης ἐντὸς εἶχε, καὶ ὁ Ἰσαγγέλης καταλαβὼν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ τείχους δι' ὧν ἡτοίμαζεν ἑλεπόλεων ἔσπευδεν. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ φήμη τις αὐτοὺς καταλαμβάνει τὴν τοῦ σουλτάνου ἔλευσιν μηνύουσα. τοῦτο οἱ Τοῦρκοι μεμαθηκότες καὶ τεθαρρηκότες τὸν Βουτουμίτην παραχρῆμα ἐξέωσαν. ὁ δὲ σουλτάνος μέρος τοῦ στρατοῦ ἀποδιελόμενος ἀπέστειλε σκεψομένους τὴν τοῦ Ἰσαγγέλη ἔφοδον παραγγείλας ὡς, εἴ τισι τῶν Κελτῶν ἐντύχοιεν, μὴ ἀνα- C βαλέσθαι τὴν μετ' αὐτῶν μάχην. θεασάμενοι δὲ πόρρωθεν τούτους οἱ τοῦ Ἰσαγγέλη ξυμμίγνυνται. ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ κόμητες καὶ αὐτὸς ὁ Βαϊμοῦντος τὴν τουτωνὶ τῶν βαρβάρων ἐνωτισθέντες ἔφοδον ἐξ ἑκάστης κομητούρας ἀνὰ διακοσίους διελόμενοι καὶ εἰς πολὺ πλῆθος ξυμποσώσαντες V. 246 παραχρῆμα εἰς ἀρωγὴν τῶν τοῦ Ἰσαγγέλη πέμπουσιν· ἐφθακότες δὲ μέχρις ἑσπέρας τοὺς βαρβάρους ἐδίωκον. ὁ δὲ σουλτάνος οὐδαμῶς ἐπὶ τούτοις ἀναπεπτώκει, ἀλλ' αὐγα-

5. αὐτοῖς καθίστασθαι C. 8. τρίτην FAC, τριττὴν P. 10. δὲ καὶ A. 11. καὶ οἱ A. 14. ἀπέστειλε FC, ἀπόστειλε P. 16. πόρρωθεν τούτους F, τούτους πόρρωθεν P. 21. πέμπουσιν F, πέμπουσι P. 23. ἀναπεπτώκει F, ἀνεπεπτώκει P.

deditionem provocati erant. is imperatoris benevolentiam planius affirmans ostendensque scripta eius promissa, si urbem tradidissent, benigne a Turcis excipitur, qui iam desperantes se tot copiis amplius resistere posse urbem imperatori sponte tradere malebant atque opes honoresque accipere quam hostium gladio interire. necdum illic tertium diem Butumites exegerat, cum adveniens quoque Isangeles paratis ante machinis murum temptare coepit. divulgata interim adventantis sultani fama animati Turcae statim Butumiten eiecerunt. sultanus vero partem exercitus, quae Isangelis iter exploraret, praemisit mandans, si qui Galli occurrerent, ne pugnam detrectarent. eos igitur Isangelis milites procul conspicati proelium conseruere. iam vero reliqui comites et ipse Boëmundus nuntiato barbarorum impetu, cum ex cuiusque comitis militia ducentos milites elegissent, numerosissimum ita exercitum Isangeli auxilio mittunt; fuganturque barbari Gallis ad vesperam usque insequentibus. nec tamen sultanus animo frangitur, verum primo mane armatus

ζούσης ἡμέρας ὁπλίζεται καὶ πανσυδὶ τὴν ἔξω τειχῶν Νικαίας D πεδιάδα κατειλήφει. καὶ οἱ Κελτοὶ αἰσθόμενοι τῆς τούτου παρουσίας καρτερῶς ὁπλισάμενοι καθαπερεὶ λέοντες κατ' αὐτῶν ἵενται. καὶ συρρήγνυται τηνικαῦτα πόλεμος βαρὺς καὶ δεινός. ἐν ἴσῃ δὲ μοίρᾳ τῆς μάχης ἀμφοτέροις ἱσταμένης τοῖς μέρεσι δι' ὅλης ἡμέρας, ἐπεὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ κνέφας ἦλθε, τρέπονται οἱ Τοῦρκοι τῆς νυκτὸς αὐτοῖς διαιτησάσης τὴν μάχην. πίπτουσι μὲν οὖν ἐξ ἑκατέρων πολλοί [κτείνονται P. 311 δὲ οὐχ ἥττονες], τιτρώσκονται δὲ οἱ πλείους. καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἀράμενοι οἱ Κελτοί, πολλῶν δὲ καὶ κεφαλὰς τοῖς δόρασι περιπείραντες ἐπανέρχονται καθαπερεὶ σημαίας ταύτας φέροντες, ἵν' οὕτω πόρρωθεν τὸ γεγονὸς διαγνόντες οἱ βάρβαροι καὶ τὴν ἐκ πρώτης βαλβῖδος ἧτταν δειλιάσαντες τῆς συντόνου μάχης ἀποστήσονται. τοιαῦτα μὲν οὖν οἱ Λατῖνοι πεπράχασί τε καὶ διελογίσαντο. ὁ δὲ σουλτάνος τὰ ἄπειρα τούτων θεασάμενος πλήθη καὶ τὴν ἀκάθεκτον τόλμαν ἐξ αὐτῆς προσβολῆς ἐγνωκὼς τοῖς ἐντὸς Νικαίας Τούρκοις τὸ ἐνδόσιμον δίδωσι "πράσσετε τοῦ λοιποῦ" λέγων "πᾶν, ὅπερ B βέλτιον κρίνετε". ᾔδει γὰρ πρὸ καιροῦ τῷ βασιλεῖ μᾶλλον προαιρουμένους παραδοῦναι τὴν πόλιν ἢ παρὰ τῶν Κελτῶν ἁλῶναι. ὁ δέ γε Ἰσαγγέλης τοῦ προκειμένου ἐχόμενος ἔργου

4. βαρὺς καὶ δεινός F, δεινὸς καὶ βαρύς P. 6. μέρεσι F, μέρεσιν P. δι' ὅλης ἡμέρας om. C. 7. αὐτοῖς FC, αὐτῆς P. διαστησάσης C. 8. sq. κτείνονται δὲ οὐχ ἥττονες seclusi. 10. καὶ om. C. 14. ἀποστήσονται F, ἀποστήσωνται P. 18. ὅπερ FA, ὅτι P. 19. καιροῦ F, πολλοῦ P. 20. προαιρουμένους F, προσαιρουμένους P.

maximo impetu planitiem Nicaeae suburbanam occupat. cognito sultanum ipsum adesse Galli bene armati leonum instar adversus Turcas involant colliduntque acies gravi et atroci proelio, quod pari utrimque fortuna toto fere die constitit. sub solis tamen occasum fugantur Turcae nocte proelium dirimente; multique ex utrisque cadunt [nec pauciores trucidantur], plerique vulnerantur. sic splendidae victoriae compotes Galli in castra revertuntur multorum capita hastis infixa velut signa ferentes, ut rem procul conspicientes barbari primaeque congressionis clade perturbati certaminis pertinaciam remitterent. talia igitur Latini et gesserunt et excogitarunt. at sultanus innumerabilem eorum multitudinem conspicatus invictamque audaciam in congressu expertus Nicaeam defendentibus Turcis hunc nuntium misit: "Agite dehinc utut vobis optimum videtur." erat enim iam diu ei cognitum, imperatori eos urbem tradere quam a Gallis capi malle. ceterum Isangeles instans sus-

μόσσυνα κυκλοτερῆ τεκτηνάμενος καὶ ἐξ ἑκατέρου μέρους
βύρσαις αὐτὸν περιστείλας, κατὰ δὲ τὸ μέσον λύγοις δια-
πλέξας καὶ πάντοθεν κατοχυρώσας τῇ πλευρᾷ προσεπέλασε
τοῦ λεγομένου Γονάτου πύργου. ὃς τὴν ἐπωνυμίαν ἐκληρώ-
σατο πάλαι, ὁπηνίκα Μανουὴλ ἐκεῖνος, ὁ τοῦ προβεβασιλευ-
κότος Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ πατὴρ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ Ἰωάννου τοῦ πρὸς πατρὸς ἐμοῦ πάππου, στρατηγὸς
αὐτοκράτορος τῆς ἑῴας ἁπάσης παρὰ τοῦ τότε βασιλεύοντος C
Βασιλείου προὐβέβλητο, ἐφ' ᾧ τὴν μετὰ τοῦ Σκληροῦ ἔχ-
θραν διαλῦσαι ἢ χειρὶ πρὸς τοῦτον ἀντικαταστὰς ἢ γνώμῃ
εἰς εἰρηνικὰς σπονδὰς τοῦτον συνελάσας. ἐπεὶ δ' ὁ Σκλη-
ρὸς μαχιμώτατος ὢν καὶ αἵμασι χαίρων ἀεὶ τὴν μάχην τῆς
εἰρήνης μᾶλλον ἠσπάσατο, πολέμων μεγάλων καθ' ἑκάστην
συρρηγνυμένων, ὡς τοῦ Σκληροῦ μὴ μόνον τὴν εἰρήνην μὴ
θέλοντος, ἀλλὰ καὶ δι' ἑλεπόλεων γενναίων ἀγωνιζομένου
τὴν Νίκαιαν ἑλεῖν, καταρράξαντος τὰ τείχη, τοῦ πλείονος
μέρους τοῦ πύργου ποδοκοπηθέντος κάτωθεν συνέβη σάξαι
τὸν πύργον, ὡς ἐπὶ γόνυ δοκεῖν ἐπικλιθῆναι κἀκ τούτου τῆς
τοιαύτης μετειληχέναι προσηγορίας. οὕτω μὲν οὖν τὰ κατὰ D
τὸν Γονάτην παρηκολουθήκει. ὁ δὲ Ἰσαγγέλης τὸν ἤδη ῥη-
θέντα μόσσυνα ἐμπείρως πάνυ κατασκευάσας, ὃν οἱ πλείονα
ἐμπειρίαν τῶν μηχανικῶν κεκτημένοι χελώνην κατονομάζουσιν, V. 247
ἐντὸς τούτου ἄνδρας ὁπλοφόρους τειχεσιπλήτας εἰσῆξε καὶ

2. βύρσαις P, βύρσας FC. 3. ταῖς πλευραῖς C. 6. ὁ πατὴρ P, ὁ om. FC. αὐταδέλφου C. 11. εἰς F, πρὸς P. 12. καὶ FC, om. P. 15. καὶ F, om. P. 23. ἐντὸς scripsi: ἐκτὸς P. τειχεσιπλήτας FC, τειχεσιπλήκτας P.

cepto operi turrem ligneam rotundae formae extruxit eamque corio undique tectam ac circa medium viminibus adstrictam omnique ex parte communitam admovit turri, quae Gonates vocabatur. id ea turris nomen olim obtinuerat, cum Manuel ille Isaaci Comneni imperatoris et Ioannis fratris eius, paterni avi mei, pater ab imperatore Basilio universae orientali militiae praefectus esset, eo quidem consilio, ut vel pugnando vel pacificis foederibus inimicitias, quae illi cum Sclero intercedebant, componeret. at Sclerus, vir bellicosissimus, cum sanguine semper gauderet pugnamque paci praeferret, gravia proelia cotidie commisit, ita ut non solum pacem nollet, sed machinis etiam fortibus admotis Nicaeam capere studeret. muro autem perrupto cum turris pars inferior percelleretur, accidit, ut subsideret turris ac velut in genua procumbere videretur; unde nomen illud accepit. haec igitur est historia Gonatae turris. Isangeles vero, ubi ligneam turrem, quam machinarum peritiores testudinem vocant, scite plane extruxit, in eam armatos viros admisit, qui contra muros rue-

ἑτέρους τοὺς τὸν πύργον κάτωθεν κατασείειν διὰ σιδήρων εἰδότας, ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν πρὸς τοὺς ἄνωθεν τοῦ τείχους P. 312 μάχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκεχειρίαν ἔχειν ἐντεῦθεν τὸν πύργον διορύττειν. οἳ καὶ κορμοὺς ξύλων εἰσῆγον ἀντὶ τῶν ἐξαγομένων λίθων· μέχρι δὲ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας ἐφθακότες, ὡς καὶ αὐγήν τινα ἐκεῖθεν εἰσιοῦσαν θεάσασθαι, πῦρ ἐμβαλόντες ἐνέπρησαν τοὺς κορμούς. τούτων δὲ ἐκτεφρωθέντων συνέβη τὸν Γονάτην ἐπὶ πλέον κλιθῆναι, ὡς μὴ ἀπολωλέναι τὴν κλῆσιν. ἐμβόλοις δὲ καὶ οἰκήμασι τὸ ἐπίλοιπον περιζώσαντες τῶν τειχῶν καὶ τὸν ἐκτὸς τούτων διακείμενον τάφρον ὡς ἐν ῥιπῇ πληρώσαντες κόνεως, ὡς εἰς μίαν ἐπιφάνειαν συναφθῆναι ταῖς ἐφ' ἑκάτερα παρακειμέναις πεδιάσιν, ὡς ἐνὸν τῆς πολιορκίας εἴχοντο.

2. Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ πολλάκις ἀκριβολογησάμενος καὶ B διαγνοὺς ἀμήχανον εἶναι τὴν Νίκαιαν παρὰ τῶν Λατίνων ἁλῶναι, κἂν πάντα ὑπερέβαλλον ἀριθμόν, ἐν μέρει μὲν παντοῖα εἴδη ἑλεπόλεων κατασκευάσας καὶ τὰ πλείω τούτων οὐ κατὰ τοὺς τῶν μηχανικῶν τρόπους, ἀλλὰ καθ' ἑτέρους τινὰς λόγους αὐτῷ δοκοῦντας, ὃ καὶ θαῦμα πᾶσι παρεῖχε, τοῖς κόμησιν ἐκπέπομφεν· ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῶν παρατυχόντων διαπεράσας, ὡς

3. ἐντεῦθεν] ὥστε C. 5. αὐγήν scripsi: αὐτήν P. 9. ὀρύγμασι? 11. ῥιπῇ FC, ῥοπῇ P. 14. ἀκριβολογησάμενος FC, ἀκριβολογισάμενος P. 15. τὴν Νίκαιαν om. C. 19. ἐκπέπομφεν F, ἐκπέπομφε P.

rent et praeterea alios, qui turris fundamenta instrumentis ferreis concuterent; ut illi cum propugnatoribus certarent, hi tranquilli nec observati turrem perfoderent. qui etiam trabes pro lapidibus effossis immiserunt; cumque tantum profecissent, ut interiorem muri superficiem tangerent lucemque inde penetrantem viderent, igne iniecto lignea subsidia incenderunt; quibus combustis evenit, ut magis etiam Gonates inclinaretur ideoque nomen non perderet. reliquam muri partem arietibus testudinibusque circumdederunt fossaque extra moenia sic terra summa vi ruente oppleta, ut in unam superficiem cum campis utrimque adiacentibus coniungeretur, pro viribus oppugnationi operam dabant.

2. Sed imperator re saepe accurate perpensa, cum intellexisset, nequaquam Latinos quamvis copiis incredibiliter abundantes Nicaeam capere posse, machinas omnis generis interim confici iussit, quarum plures non usitato mechanicorum, sed alio, quem ipse excogitarat, modo, quae res omnibus mira videbatur, extructae erant. has misit comitibus: ipse transfretans cum militibus, quos forte secum habuit, ut

ἤδη φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε, κατὰ τὸν Πελεκάνον διέτριβεν ἀγχοῦ τῶν Μεσαμπέλων, οὗ καὶ τέμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου πάλαι ᾠκοδόμητο. ἤθελε μὲν οὖν οὕτως ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν Λατίνων κατὰ τῶν ἀθέων συναπελθεῖν Τούρκων· ταλαντεύων δὲ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ ἀπειροπληθὲς τοῦ Φραγγικοῦ φοσσάτου ὡς πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν C στράτευμα κατανοῶν ἀνυπέρβλητον καὶ τὴν παλίμβουλον τῶν Λατίνων γνώμην ἐκ μακροῦ ἐπιστάμενος ἀπέστη τοῦ ἐγχειρήματος. οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀβέβαιον ἐκείνων καὶ ἄπιστον προειδὼς Εὐρίπου δίκην μεταφερομένων ἐς τἀναντία πολλάκις τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἑτοίμως ἐχόντων ὀβολοῦ ἑνὸς ἀπεμπολεῖν διὰ φιλοχρήματον γνώμην, τούτοις μὲν τοῖς λογισμοῖς ἑαυτὸν τῷ τότε ἀπεῖρξεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ ἐγχειρήματος· δεῖν δὲ ἔγνω μὴ συμπαρεῖναι μὲν τοῖς Κελτοῖς, τοσαύτην δὲ αὐτοῖς διδόναι ῥοπήν, ὁπόσην ἂν καὶ παρών. τὸ γοῦν ἐρυμνότατον τῶν τῆς Νικαίας τειχῶν γινώσκων ἀδύνατον τὴν ταύτης κατάσχεσιν παρὰ D τῶν Λατίνων ἠπίστατο· μανθάνων δέ, ὅτι ῥᾳδίως διὰ τῆς παρακειμένης λίμνης δυνάμεις ἱκανὰς καὶ τὰ ζωαρκῆ πάντα ὁ σουλτάνος εἰς Νίκαιαν εἰσάγει, τὴν τῆς λίμνης ἐμελέτα κατάσχεσιν. κατασκευάσας τοίνυν ἀκάτια, ὁποῖα τὸ ὕδωρ P. 313 ἐκεῖνο ἀνέχειν ἠδύνατο, διὰ τοῦ μέρους τῆς Κίου ταῦτα ἐν

1. ἐδήλωσε F, ἐδήλωσεν P. 3. ἁγίου μεγαλομάρτυρος P, ἁγίου om. F. 7. παλίμβολον C. 13. τότε] τέως C. 16. γοῦν F, οὖν P. 22. ἐκείνοις FC. Κιβωτοῦ Ducangius.

iam ante dixi, circa Pelecanum prope Mesampela morabatur, ubi Georgio magno martyri templum olim aedificatum erat. voluit scilicet imperator una cum Latinis contra impios Turcas proficisci; verum deliberata re, cum et innumerabilem castrorum Francicorum multitudinem, cui Romanae copiae ne comparari quidem possent, et Latinorum in mutandis consiliis levitatem iamdudum nosset, ab incepto destitit. nec ob id solum ita fecit, sed quod instabiles etiam et infidos eorum animos iam praevidit, qui Euripi modo in contraria saepe se vertebant ductique avaritia uno obolo oblato ad uxores liberosque vendendos parati erant. his igitur causis imperator consilium tum temporis omisit; ipseque Gallorum exercitibus adesse noluit, sed nihilo fere minus iis opis ferre, quam si adesset. itaque cum et firmitatem Nicaeae murorum nosset frustraque Latinos Nicaeae moenia quatere intellegeret et per adiunctum lacum facile sufficientes Sultanum copias omniaque ad victum necessaria in urbem importare sciret, hoc lacu potiri studuit. ad id naviculas parari iubet, quales aqua illa ferre posset, easque a parte quae Cium spectat curribus deportatas in lacum egit impositis

ἁμάξαις ἐπισάξας εἰς τὴν λίμνην εἰσήλασε στρατιώτας ἐμβαλὼν ἐν αὐτοῖς ὁπλοφόρους, ἡγεμόνα τούτων Μανουὴλ τὸν Βουτουμίτην καταστησάμενος καὶ σημαίας τούτοις πλείους V. 248 τῆς χρείας ἐπιδούς, ὡς ἐντεῦθεν πολλαπλασίους δοκεῖν, πρὸς δὲ καὶ βύκινά τε καὶ τύμπανα. ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ κατὰ τὴν λίμνην ᾠκονόμηται τῷ αὐτοκράτορι· ἀπὸ δέ γε τῆς ἠπείρου μεταπεμψάμενος τὸν Τατίκιον καὶ τὸν καλούμενον Τζίταν μετὰ πελταστῶν γενναίων εἰς δισχιλίους ποσουμένων κατὰ B τῆς Νικαίας ἀπέστειλεν ἐπισκήψας ἅμα τῷ τῶν νεῶν ἀποβῆναι τὸ τοῦ κυροῦ Γεωργίου καστέλλιον καταλαβόντας ἐν ἡμιόνοις μὲν ἐπισάξαι ὅπερ ἐπεφέροντο πλῆθος τῶν ὀϊστῶν, πόρρω δὲ τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας τῶν ἵππων ἀποβάντας καὶ βάδην πορευομένους κατευθὺ τοῦ πύργου τοῦ καλουμένου Γονάτου τὸν χάρακα πήξασθαι, εἶτα ἐξ ἑνὸς συνθήματος συνησπικότας προσβαλεῖν τοῖς τείχεσιν. ἐφθακὼς οὖν ὁ Τατίκιος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος δίδωσιν εἴδησιν τοῖς Κελτοῖς κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑποθήκην. καὶ τηνικαῦτα ἐσιδηροφόρησαν ἅπαντες καὶ σὺν ἀλαλαγμῷ καὶ βοῇ πολλῇ προσέβαλον τοῖς τείχεσι. τῶν μὲν τοῦ Τατικίου C συχνοὺς τηνικαῦτα πεμπόντων ὀϊστούς, τῶν δὲ Κελτῶν ὅπου μὲν διατιτραινόντων τὰ τείχη, ὅπου δὲ διὰ πετροβόλων ὀργάνων καταπυκνούντων τὰς τῶν λίθων βολάς, ἀπὸ δέ γε τῆς λίμνης διά τε τῶν βασιλικῶν σημαιῶν καὶ βυκίνων ἐκδειμα-

1. ἐπισάξας FC, ἐπεισάξας P. εἰσήλασε F, εἰσήλασεν P.
3. Βουτομίτην P, correxi. 4. πολλαπλασίους F, πολλαπλασίω P.
11. ἐπισάξαι FC, ἐπεισάξαι P. 15. τοῖς F, τοὺς P.

militibus, quibus Manuelem Butumiten praefecit, utque maiores numero viderentur, signa iis plura tribuit, quam opus erat, ac praeterea bucinas tympanaque. haec de lacu ab Augusto provisa. Taticium dein et Tzitam cum strenuis peltastis numero duorum fere millium a continente accitos misit adversus Nicaeam imperans, ut facto exscensu ad divi Georgii castellum sagittas, quas plurimas habebant, mulis imponerent proculque a moenibus desilientes ex equis lento gradu adversus Gonaten turrem irent ibique castra ponerent: tum communicato cum Gallis consilio cum iis muros succederent. quod ubi Taticius cum copiis suis perfecit, edoctis de imperatoris consilio Latinis ferro omnes armati cum magno clamore ac vociferatione in muros irruunt. itaque Taticianis crebras tum mittentibus sagittas, Gallis alibi muros perforantibus, alibi lapidum ictus catapultis multiplicantibus, barbari, cum a lacu regiis vexillis bucinisque terrerentur a

τούμενοι παρὰ τοῦ Βουτουμίτου ἐν ταὐτῷ καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν ὑποσχέσεων πρὸς αὐτοὺς διαπεμπομένου ἐς τοσοῦτον συνηλάθησαν οἱ βάρβαροι, ὡς μηδὲ τῶν κρηδέμνων Νικαίας προκύψαι θαρρεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὴν τοῦ σουλτάνου ἀπεγνωκότες ἔλευσιν βέλτιον ἐλογίσαντο τῷ αὐτοκράτορι παραδοῦναι τὴν πόλιν καὶ εἰς ὁμιλίαν περὶ τούτου μετὰ τοῦ D Βουτουμίτου ἐλθεῖν. ὁ δὲ τὰ εἰκότα προσομιλήσας αὐτοῖς ὑποδείκνυσι τὸν χρυσόβουλλον λόγον, ὅνπερ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ προενεχείρισεν. ἀκροασάμενοι τοίνυν τοῦ χρυσοβούλλου, δι' οὗ ὑπισχνεῖτο ὁ βασιλεὺς οὐ μόνον ἀπάθειαν, ἀλλὰ καὶ δαψιλῆ δόσιν χρημάτων τε καὶ ἀξιωμάτων τῇ τε ἀδελφῇ καὶ τῇ γυναικὶ τοῦ σουλτάνου, ἥτις θυγάτριον ἦν, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Τζαχᾶ, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐν Νικαίᾳ βαρβάροις, καὶ ταῖς ὑποσχέσεσι τοῦ αὐτοκράτορος τεθαρρηκότες ἐνεδίδουν τὴν εἰσέλευσιν τῷ Βουτουμίτῃ. ὁ δὲ παραχρῆμα διὰ γραμμάτων ἐδήλου τῷ Τατικίῳ ὡς "τὴν ἄγραν ἐν χερσὶν ἤδη P. 314 ἔχομεν· καὶ χρὴ πρὸς τειχομαχίαν ἑτοιμάσασθαι, ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς Κελτοῖς παρασκευάσαι καὶ μηδὲν πλέον αὐτοῖς τεθαρρηκέναι ἢ τὴν κυκλοτερῆ τειχομαχίαν καὶ ὡς χρὴ περιζῶσαι τὰ τείχη καὶ τῆς πολιορκίας ἀνίσχοντος ἡλίου ἀποπειρᾶσθαι". τὸ δὲ ἄρα μηχανή τις ἦν, ἵνα δόξῃ τοῖς Κελτοῖς πολέμῳ ταυτηνὶ τὴν πόλιν ἁλῶναι παρὰ τοῦ Βουτουμίτου καὶ λάθῃ τὸ μελετηθὲν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος

8. χρυσόβουλλον F, χρυσόβουλον P. 8. οὗπερ P, correxi. 9. χρυσοβούλλου F, χρυσοβούλου P. 11. χρημάτων τὲ F, τὲ χρημάτων P. 18. τοὺς Κελτοὺς ποιεῖν παρασκευάσαι?

Butumite, qui simul nuntios ad eos misit, ut regiarum promissionum eos commonefaceret, ita perturbati sunt, ut ne eminere quidem de Nicaeae propugnaculis auderent desperantesque sultani auxilium urbem imperatori tradere eaque de re cum Butumite agere melius ducerent. hic quae consentanea erant dicens litteras aurea bulla insignes ab imperatore ante sibi traditas ostendit; quibus auditis, quod non modo impunitatem, verum etiam amplas pecuniarum honorumque largitiones et sorori et uxori sultani, quam Tzachae filiam dicebant, omnibusque Nicaeae barbaris pollicebatur, illi imperatoris promissionibus erecti urbis ingressum Butumiti permittunt, qui Taticio id confestim his litteris indicat: "iam praedam in manibus habemus: vobis nunc murorum aggressio paranda est. fac ut etiam Galli hoc faciant neve quid aliud iis committas nisi ut urbem ubique aggrediantur et moenia circumdantes expugnationem oriente sole experiantur." suberat autem hic dolus, ut Galli urbem a Butumite bello captam putarent proditionisque actio, quam imperator meditatus erat, in occulto esset. decreverat

δρᾶμα τῆς προδοσίας. ἀπόρρητα γὰρ τοῖς Κελτοῖς ὁ βα-
σιλεὺς ἤθελεν εἶναι τὰ παρὰ τοῦ Βουτουμίτου οἰκονομού-
μενα. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες ἐξ ἑκατέ-
B ρου μέρους τῆς πόλεως, ἐκεῖθεν μὲν διὰ τῆς ἠπείρου ἐκθυ-
μότερον οἱ Κελτοὶ τῆς πολιορκίας εἴχοντο, ἔνθεν δ' ὁ
Βουτουμίτης εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀνεληλυθὼς καὶ τὰ σκῆπτρα
καὶ τὰς σημαίας περὶ τὰ τείχη καταστήσας μετὰ βυκίνων
καὶ σαλπίγγων ἀνευφήμει τὸν αὐτοκράτορα. καὶ οὕτως τὸ
Ῥωμαϊκὸν ἅπαν στράτευμα εἴσω Νικαίας εἰσεληλύθει. ὁ δὲ
Βουτουμίτης τὰ πλήθη τῶν Κελτῶν γινώσκων καὶ διὰ τὸ
τῆς γνώμης αὐτῶν ἀβέβαιον καὶ τὸ τῆς ὁρμῆς ἀκάθεκτον
ὑπόπτους ἔχων αὐτούς, μὴ εἰσελθόντες αὐτοὶ τὸ κάστρον
V. 249 κατάσχωσιν, ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς ἐντὸς σατράπας ἱκανοὺς ὄν-
τας πρὸς ἣν αὐτὸς εἶχε δύναμιν, εἰ μόνον θελήσαιεν, καὶ
C δεσμεῖν καὶ σφάττειν δυνατῶς ἔχοντας, τὰς κλεῖς εὐθὺς ἀνα-
λαμβάνεται τῆς πύλης. μία γὰρ τέως ἦν ἡ εἰσάγουσα καὶ
ἐξάγουσα τῶν ἄλλων προκεκλεισμένων διὰ τὸν φόβον τῶν
παρακειμένων Κελτῶν. τὰς κλεῖς τοίνυν ταυτησὶ τῆς πύ-
λης αὐτὸς ἔχων δεῖν ἐλογίσατο τοὺς σατράπας διὰ μεθο-
δείας ἐλαττῶσαι, ἵν' ἔχῃ τούτους ῥᾳδίως καταγωνίζεσθαι,
ὡς μή τι δεινὸν κατ' αὐτοῦ μελετήσαιεν. μεταπεμπόμενος
τοίνυν αὐτοὺς συνεβούλευε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀπέρχεσ-
θαι, εἰ βούλοιντο πολλά τε χρήματα ἐκεῖθεν λαβεῖν καὶ
τιμῆς ἀξιωθῆναι μεγίστης καὶ ἐτησίους τυπωθῆναι φιλοτι-

8. οὕτω A. 14. εἶχε F, εἶχεν P.

enim imperator, ut quae instituerentur a Butumite Gallos celarentur. itaque cum postridie magno clamore utrimque sublato Galli a terra muros acerrime temptarent ecce Butumites subito in propugnaculis apparuit sceptraque et signa Romana in muris ubique figens bucinarum tubarumque concentu imperatorem acclamavit: sicque universus Romanorum exercitus Nicaeam intravit. sed Butumites cognita ingenti Gallorum multitudine, quia propter levitatem impetusque vehementiam eos suspectos habuit, cavebat, ne ingressi arcem occuparent; cum vero Turcarum satrapas, qui Nicaeae erant, tot copiis instructos animadverteret, ut, modo vellent, facile Romanos, qui parvo numero erant, vincire mactareque possent, sumpsit sibi claves portae, quae aliis ob Gallorum metum occlusis una tunc patebat. cuius igitur portae claves cum haberet, satraparum numerum arte minuere adortus est, ut facile eos superare, ne quid mali contra se meditarentur, posset. quibus arcessitis auctor fuit, ut imperatorem adirent pecuniasque multas acciperent et honores summos praemiaque annua impetrarent. id persuasit Turcis

μίας. πείθει τοὺς Τούρκους καὶ νυκτὸς διανοίγων ἀπέστελλε τούτους διὰ τῆς παρακειμένης λίμνης ὀλίγους καὶ συχνάκις D πρός τε τὸν Ῥοδομηρὸν καὶ τὸν μιξοβάρβαρον Μοναστρᾶν ἀμφὶ τὸ πολίχνιον ἐνδιατρίβοντας τὸ οὑτωσί πως τοῦ κυροῦ Γεωργίου ἐπονομαζόμενον ἐπισκήψας αὐτοῖς ὡς, ὁπηνίκα τῶν νεῶν ἀποβαῖεν, παραχρῆμα ἐκπέμπεσθαι τούτους πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ μηδὲ πρὸς βραχύν τινα χρόνον παρακατέχειν αὐτούς, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ὄπισθεν πεμπομένων Τούρκων ἑνωθέντες σκαιόν τι κατ' αὐτῶν μελετήσαιεν. τὸ δὲ ἄρα προφητεία ἦν ἄντικρυς καὶ τῆς πολλῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἐμπειρίας στοχασμὸς ἀναντίρρητος. καὶ γὰρ ἔστ' ἂν P. 815 ταχὺ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοὺς καταλαμβάνοντας ἐξέπεμπον, ἐν ἀσφαλείᾳ τε ἦσαν καὶ οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ἐφειστήκει· ἐπὰν δὲ ἀναπεπτώκεσαν, ὁ παρὰ τῶν βαρβάρων, οὓς ἄρα παρακατέσχον, κατ' αὐτῶν ἐξηρτύετο κίνδυνος. καὶ γὰρ πλεονάσαντες ἐβουλεύοντο δυοῖν θάτερον, ἢ νυκτὸς ἐπιθέμενοι τούτοις ἀποκτεῖναι ἢ δεσμώτας τῷ σουλτάνῳ προσενεγκεῖν. συνδόξαντος δὲ πᾶσι τούτου βελτίονος, νυκτὸς αὐτοῖς ἐπιθέμενοι δεσμώτας κατὰ τὰ προβεβουλευμένα περιάγοντες ἐκεῖθεν ἐξῄεσαν. εἶτα δὴ τὴν ἀκρολοφίαν τοῦ Ἀζαλᾶ κατειληφότες (τόπος δὲ οὗτος σταδίους ...... τῶν τειχῶν B Νικαίας ἀπέχων), κεῖθι γοῦν, ὡς λόγος, παραγενόμενοι τῶν

4. ἐνδιατρίβοντας F, ἐδιατρίβοντας P, διατρίβοντας C. τὸ F, τοῦ P. 16. δυοῖν F, δυεῖν P. 18. δὲ F, τὲ P. πᾶσι τούτου F, τούτου πᾶσι P. 19. ἀπάγοντες ? 21. σταδίους *** P: in F sex litterarum lacuna.

portisque noctu apertis per lacum subinde simul paucos emisit ad Rodomerum et Monastram mixobarbarum, qui morabantur circa oppidulum a divo Georgio nominatum; quibus mandarat, ut statim eos navibus egressos ad imperatorem mitterent ac ne paululum quidem temporis retinerent, ne coniuncti insequentibus Turcis scaevi quid in ipsos temptarent. fuit haec plane prophetia quaedam atque inrefragabile magnae viri exercitationis testimonium. quoad enim qui advenerant confestim ad imperatorem mittebantur, in tuto erant nec periculum iis imminebat; at languescente diligentia a barbaris, quos retinebant, pericula iis struebantur. qui numerosiores facti deliberarunt, noctu eos trucidarent an captos ad sultanum ducerent. hoc cum omnibus melius videretur, noctu in Romanos insurgunt vinctosque, ut inter sese convenerant, abducentes decedunt perveniuntque ita in verticem Azalae (qui locus a Nicaeae muris ...... stadiis remotus est), ubi ex equis desilientes hos recreaverunt. sed

ἵππων ἀποβάντες τούτους ἀνέψυχον. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν Μοναστρᾶς μιξοβάρβαρος ἦν καὶ τῆς Τουρκικῆς εἰδήμων διαλέκτου καὶ αὐτὸς ὁ Ῥοδομηρὸς πάλαι πρὸς τῶν Τούρκων κατασχεθεὶς καὶ χρόνον συχνὸν μετ' αὐτῶν ἐνδιατρίψας οὐδ' αὐτὸς ἀδαὴς τῆς τοιαύτης ἦν διαλέκτου, πιθανοὺς πρὸς αὐτοὺς συχνῶς ἀνεκίνουν λόγους "ἵνα τί" λέγοντες "ἡμῖν μὲν θανάτου ποτήριον κιρνᾶτε οὐδὲ μικράν τινα τὴν ὄνησιν ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν πραγματευόμενοι; ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων πάντων μεγάλων δωρημάτων παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπολαυσάντων C καὶ ἐτησίων χρημάτων λῆψιν τυπωθέντων ἑαυτοὺς τοσούτων ἀποστερεῖτε. μὴ τοίνυν οὕτω περὶ ἑαυτῶν φρονεῖτε καὶ ἐξὸν ἀκινδύνως σώζεσθαι καὶ πλούτῳ κομῶντας εἰς τὰ σφέτερα ἐπαναστρέφειν καὶ χωρῶν ἐγκρατεῖς ἴσως γενέσθαι εἰς προὖπτον ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτετε κίνδυνον. ἴσως γὰρ καὶ τοῖς λοχῶσιν αὐτοῦ που Ῥωμαίοις ἐντυχόντες" ῥύακας ταῖν χεροῖν ἐπιδείξαντες καὶ ἑλώδεις τόπους "ἀναιρεθήσεσθε καὶ ἐπὶ κενοῖς τὴν σφῶν ἀπολέσετε ζωήν. καὶ γὰρ ἐνεδρεύουσιν ὑμᾶς μάλα γε πλεῖστοι οὐ Κελτοὶ καὶ βάρβαροι μόνον, ἀλλὰ V. 250 καὶ Ῥωμαίων πλῆθος οὐ μετρητόν. εἰ γοῦν ἡμῖν πείθεσθε, στρέψαντες τὰς ἡνίας ὁμοῦ φοιτήσωμεν πρὸς τὸν αὐτοκρά-

10. P post *τυπωθέντων* verba ex superioribus (79, 14 sq.) repetita habet haec *τῶν βαρβάρων οὓς ἄρα παρακατέσχον*. a F recte absunt. *τοσούτων*] *ἁπάντων* C. 13. *ἐπαναστρέφεσθαι* C. 15. *λοχῶσι* F. *Ῥωμαίοις αὐτοῦ που* F (m. ead. corr.) (β, α supra) 16. *ἀναιρεθήσεσθε* F, *ἀναιρηθήσεσθε* P. *καὶ ἐπὶ κενοῖς τὴν σφῶν ἀπολέσετε ζωήν* F, om. P. 19. *ἡμῖν*] *ἐμοί* C.

Monastras et Rodomerus Turcarum linguae periti, cum ille mixobarbarus esset, hic diu olim inter eos captus fuisset multumque temporis cum eis commoratus esset, blandis sermonibus saepe eos temptantes "Cur" inquiunt "letale nobis poculum sine ulla vel minima utilitate vestra miscetis? vos vero omnibus illis magnis imperatoris muneribus annuisque pecuniis ipsos spoliatis, quibus ceteri, qui iam ad imperatorem praecesserunt, fruuntur. ne ita vobis faciatis neu, cum penes vos sit, sine periculo vivere florentesque divitiis domum redire praediorumque fortasse dominos fieri, proicite vos in periculum non dubium. etenim in Romanorum insidias incidentes" digitis autem monstrabant rivos et palustres locos "peribitis vestramque vitam vanae spei inhiantes perdetis; neque enim plurimi solum Galli barbarique vobis insidiantur, sed innumera quoque Romanorum copia. quare, si nobis creditis, flexis habenis una ad imperatorem tenda-

τορα. καὶ Θεὸν ὑμῖν ἐπομνύμεθα, μυρίων ἀπολαῦσαι τῶν
ἐξ αὐτοῦ δωρημάτων· κἄπειτα, ὅπῃ βουλητὸν ὑμῖν, ἀπελεύ- D
σεσθε ἀνέτως ὡς ἐλεύθεροι." πείθονται τοῖς τούτων λόγοις
οἱ Τοῦρκοι καὶ πίστεις πρὸς ἀλλήλους δόντες ἅμα καὶ λα-
βόντες τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα φερούσης εἴχοντο. κατα-
λαβόντων δὲ τὸν Πελεκάνον, ὡς τούτους ὁ αὐτοκράτωρ
ἐθεάσατο, μεθ' ἱλαροῦ πᾶσιν ἐνατενίσας βλέμματος, καίτοι
πολλὰ τὸν Ῥοδομηρὸν καὶ τὸν Μοναστρᾶν παρ' ἑαυτῷ νε-
μεσῶν, τὸ μὲν παρὸν ἀναπαυθησομένους τούτους ἐξαπέστειλε· P. 316
κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν, ὁπόσοι μὲν τῶν Τούρκων αὐτῷ θη-
τεῦσαι προτεθύμηντο, μυρίων τῶν εὐεργεσιῶν ἀπήλαυσαν·
οἱ δὲ τὰ σφέτερα ἀναζητοῦντες καὶ αὐτοὶ οὐκ ὀλίγων δωρη-
μάτων τετυχηκότες παρεχωρήθησαν τῇ σφῶν γνώμῃ ξυγχρή-
σασθαι. εἶθ' ὕστερον πολλὰ τῆς ἀβουλίας τὸν Ῥοδομηρὸν
καὶ τὸν Μοναστρᾶν κατεμέμφετο· μηδ' ἀντωπῆσαι δὲ τού-
τους ὑπ' αἰσχύνης ἰσχύοντας ὁρῶν, μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς
ἀνακτᾶσθαι δι' ἑτέρων λόγων ἔσπευδεν. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν
τὰ κατὰ τὸν Ῥοδομηρὸν καὶ τὸν Μοναστρᾶν· τοῦ δὲ Βου-
τουμίτου τηνικαῦτα δουκὸς Νικαίας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος
προχειρισθέντος, ᾐτήσαντο τοῦτον οἱ Κελτοὶ εἰσελθεῖν καὶ B
τὰ ἐν αὐτῇ ἱερὰ τεμένη θεᾶσθαι καὶ προσκυνεῖν. ὁ δὲ τὴν
αὐτῶν γνώμην σαφῶς ἐπιστάμενος, καθὰ δήπου καὶ εἴρηται,
οὐ πᾶσιν ὁμαδὸν τὴν εἰσέλευσιν συνεχώρει, ἀλλὰ κατὰ δεκάδας
ὑπανοίγων τὰς πύλας παρεχώρει τοῖς Κελτοῖς τῆς εἰσόδου.

3. ἀνέτως om. C. 15. δὲ τούτους F, τούτους P. 16. ὁρῶν F, ὁρᾷν P. 17. ἔσπευσεν C.

mus. sic deo teste iuramus fore ut innumerabilibus ab imperatore donis cumulati, quocumque lubebit, recedendi potestatem ut liberi habeatis." quibus verbis Turcae confisi data acceptaque fide pergunt ad imperatorem; qui Pelecanum eos appulsos laeto omnes intuitus vultu dissimulata in Rodomerum et Monastram indignatione abire, ut requiescerent, iussit. postridie qui Turcarum ei servire volebant, eos innumeris beneficiis affecit; qui autem redeundi desiderio tenebantur, multis et ipsi cumulati muneribus, ut suam quisque voluntatem sequeretur, permissi sunt. tum demum Rodomerum et Monastram multum de imprudentia obiurgat; sed cum verecundia victos ne intueri quidem se videret, mutata oratione conciliare eos sibi rursus studuit. hactenus de Rodomero et Monastra. sed Butumites Nicaeae dux ab imperatore declaratus, cum a Gallis rogaretur, ut intrare eos sacrasque urbis aedes visere et venerari sineret, non cunctis una Gallis, quia mentes eorum, ut iam dictum est, norat, aditum concessit, sed per decadas apertis portis eos intromisit.

3. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἔτι περὶ τὸν Πελεκάνον διατρίβων καὶ θέλων, ὁπόσοι μὴ ἔφθασαν τῶν κομήτων ὀμωμοκέναι καὶ αὐτοὺς ὅρκια πρὸς αὐτὸν δοῦναι, ἐνετείλατο διὰ γραμμάτων τῷ Βουτουμίτῃ, συμβουλεῦσαι ἅπασι κοινῶς τοῖς κόμησι, μὴ πρὸ τοῦ συντάξασθαι τῷ βασιλεῖ τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν φερούσης ἅψεσθαι· οὕτω γὰρ ἂν γένοιτο, τούτους C καὶ πλειόνων αὖθις δωρεῶν τυχεῖν. ἁπάντων δὲ πρῶτος ὁ Βαϊμοῦντος χρήματα καὶ δωρεὰς ἀκούσας τοῖς τοῦ Βουτουμίτου λόγοις παραντίκα πεισθεὶς ἅπασι συνεβούλευε πρὸς τὸν βασιλέα ἐπανελεύσεσθαι, ὁποῖος ἐκεῖνος περὶ τὰς λήψεις ἀκάθεκτον ἔχων τὸν ἔρωτα. καταλαβόντας δὲ τούτους τὸν Πελεκάνον ὁ αὐτοκράτωρ μεγαλοπρεπῶς δέχεται πολλῆς κηδεμονίας ἀξιώσας· εἶτα συναγαγὼν αὐτοὺς ἔφη "τὸν ὅρκον ἐπίστασθε, ὃν πρὸς ἡμᾶς ἅπαντες ἐποιήσατε, καὶ εἰ μὴ παραβάται ἀπεντεῦθέν ἐστε, ὁπόσους ἴστε μὴ ὀμωμοκότας, ξυμβουλεύσασθε τὸν αὐτὸν ὅρκον ἐπιτελέσαι". D οἱ δὲ παραχρῆμα μετεπέμποντο τοὺς μὴ ὀμωμοκότας. καὶ δὴ συνεληλύθεσαν ἅπαντες καὶ ἐπλήρουν τὸν ὅρκον. ὁ δὲ τοῦ Βαϊμούντου ἀνεψιαδῆς Ταγγρῆς, ἐλευθέρας ὢν γνώμης, ἐνίστατο μόνῳ τῷ Βαϊμούντῳ πίστιν χρεωστεῖν καὶ ταύτην φυλάξαι μέχρις αὐτοῦ θανάτου βούλεσθαι. ὀχλούμενος δὲ

1. *Πελικάνον* P, correxi. 2. *ὀμωμοκέναι* C, *ὠμωμωκέναι* P. 6. *ἅψασθαι* C. 10. *ἐπανελεύσεσθαι* F, *ἐπανεευλσεσθαι* P. 16. *ξυμβουλεύσασθε* F, *συμβουλεύσασθε* P. 17. *μετεπέμποντο τοὺς μὴ ὀμωμοκότας* F, *τοὺς μὴ ὀμωμοκότας μετεπέμποντο* P. 19. *ἐλεύθερος* C. 20. *Βαιμούντῳ* C, *Βαϊμοῦντι* P.

3. Interim imperator etiamtum circa Pelecanum commorans cupiensque ut qui comites nondum sibi obstricti essent, sacramentum sibi dicerent, per litteras Butumitae praecepit, ut comitibus communiter omnibus auctor fieret, ne prius Antiochiam versus proficiscerentur, quam imperatori vale dixissent; quod si fecissent, fore, ut etiam plura ab eo dona acciperent. primus omnium Boëmundus pecuniis donisque auditis statim Butumitae oboediens, omnes ut Augustum adirent, suasit: tanta eum lucri cupiditas tenuit. hos omnes Pelecanum advectos magnifice imperator excipit ac multa dignatur benevolentia, congregatisque iis "Scitis" inquit "quo mihi vos sacramento devinxeritis. quodsi transgressores non estis, eos vestrum, quos nondum fidem nobis suam obstrinxisse scitis, ut idem ius iurandum praestent, suadete." statim convocantur iniurati comites. atque omnes venerunt et sacramentum dixerunt; Tancredus vero, Boëmundi consobrinus, liberrimi ingenii iuvenis, uni se Baimundo professus est fidem debere, quam ad mortem usque servaturus esset.

ὑπὸ τῶν παρεστώτων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν τοῦ βασιλέως συγγενῶν, ἀκκιζόμενος οἷον, ἐνατενίσας πρὸς τὴν σκηνήν, ἐν ᾗ ὁ βασιλεὺς προὐκάθητο (ἦν γὰρ κατὰ μέγεθος, ὁποίαν οὔπω τότε οὐδεὶς ἐθεάσατο), "ἐὰν ταύτην" ἔφη "πλήρη χρημάτων μοι δώσεις καὶ ἄλλα ὁπόσα τοῖς ἅπασι δέδωκας κόμησι, V. 251 *τελέσω τὸν ὅρκον κἀγώ". ὁ δὲ Παλαιολόγος δι' ὃν εἶχεν* P. 317 *ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος ζῆλον μὴ ἐνεγκὼν τὸν τοῦ Ταγγρῆ λόγον ἐσχηματισμένον ὄντα ἐξουθενήσας αὐτὸν ἀπεπέμψατο. ὁ δὲ ἰταμώτατος ὢν ὥρμησε κατ' αὐτοῦ. τοῦτο ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐξαναστὰς τοῦ θρόνου μέσος ἔστη. καὶ ὁ Βαϊμοῦντος δὲ κατέσχε τοῦτον τῆς ὁρμῆς φάμενος ὡς "οὐ πρέπον ἐστὶ τοῖς τοῦ βασιλέως ἀναισχύντως προσφέρεσθαι συγγενέσιν". εἶτα αἰσχυνθεὶς οὕτω πρὸς τὸν Παλαιολόγον παροινήσας ὁ Ταγγρῆς, τὸ δέ τι καὶ ταῖς τοῦ Βαϊμούντου καὶ τῶν ἄλλων πεισθεὶς παραινέσεσι δίδωσι καὶ αὐτὸς ὅρκια· καὶ δὴ συνταξαμένων ἁπάντων τῷ βασιλεῖ παραδίδωσιν αὐτοῖς τὸν Τατίκιον μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνάμεων* B *μέγαν τηνικαῦτα πριμικήριον χρηματίζοντα, πῇ μὲν συνεπαρήγοντα τούτοις ἐν πᾶσι καὶ προκινδυνεύοντα, πῇ δὲ καὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἁλισκομένων πόλεων, εἴ γε καὶ τοῦτο δοίη Θεός, ἐπιδραττόμενον. διαπεράσαντες οὖν αὖθις οἱ Κελτοὶ τῇ μετ' αὐτὴν τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν εἴχοντο ἅπαντες. εἶτα*

1. *παρεστότων* P, correxi. 2. *ἀκιζόμενος* F, *αἰκιζόμενος* P. 3. *οὔπω* C, *οὕτω* P. 5. *δώσεις* F, *δώσῃς* P. 13. *συγγενέσιν* F, *συγγενέσι* P. 18. *ποῖ* P, correxi. 20. *αὐτοῦ* C.

obiurgatus vero et a suis, qui adstabant, et ab imperatoris cognatis quasi fastidiens fixis in tabernaculum oculis, in quo imperator sedebat (tam magnum vero erat, quantum nemo umquam viderat), "Si pecunia" inquit "id mihi refertum dederis aliaque omnia, quae singulis comitibus dedisti, et ego ius iurandum praestabo". non tulit Palaeologus pro suo in imperatorem studio exaggeratam Tancredi orationem et cum contemptu se ab eo avertit. at is audacissimus in illum irruit; quo imperator animadverso propere exsurgens intercessit. etiam Boëmundus ab impetu eum retinens "Non decet" inquit "in imperatoris cognatos impudenter invehi". tandem Tancredus pudore concepto suae in Palaeologum violentiae, Boëmundi etiam aliorumque consiliis victus et ipse iuramentum praestitit. deinde imperator ab omnibus salutatus magnum tunc primicerium Taticium copiis instructum ire cum iis iussit, partim ut auxilio iis esset periculaque averteret, partim ut, quas urbes deo iuvante cepissent, imperio vindicaret. postridie iterum transfretantes viam, quae Antiochiam ducit, Galli omnes capessivere. sed imperator reputans non omnes

στοχασάμενος ὁ βασιλεύς, ὡς οὐ πάντες ἐξ ἀνάγκης συναπῆλθον τοῖς κόμησι, δηλοῖ τῷ Βουτουμίτῃ, ἵν' ὁπόσοι τῶν Κελτῶν τῆς ἰδίας στρατιᾶς ἀπελείφθησαν, εἰς φρουρὰν τῆς Νικαίας μισθώσηται. ὁ δέ γε Τατίκιος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατοῦ καὶ οἱ κόμητες ἅπαντες καὶ τὰ ὑπ' αὐ- C τοὺς ἀναρίθμητα Κελτικὰ πλήθη ἐν δυσὶν ἡμέραις τὰς Λεύκας καταλαβόντες τῷ μὲν Βαϊμούντῳ τὸν ἔμπροσθεν ἀπεμερίσαντο τόπον τοῦτο αὐτοῦ ἐξαιτησαμένου· ἐκεῖνοι δ' ὄπισθεν αὐτοῦ παραταξάμενοι βραδεῖ ποδὶ ἔστειχον. ὀξυτέραν δὲ τὴν κίνησιν ποιούμενον ἐπεὶ περὶ τὰς τοῦ Δορυλαίου πεδιάδας Τοῦρκοι τοῦτον ἐθεάσαντο, οἰηθέντες τῷ παντὶ στρατεύματι τῶν Κελτῶν ἐντετυχηκέναι καὶ καταπεφρονηκότες αὐτοῦ παραχρῆμα τὸν μετ' αὐτοῦ συνῆψαν πόλεμον. ὁ δέ γε τετυφωμένος ἐκεῖνος Λατῖνος, ὁ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ σκίμποδος καθεσθῆναι τολμήσας, τῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιλαθόμενος ξυμβουλῆς τὸ ἄκρον εἶχε τῆς τοῦ Βαϊμούντου παρατά- D ξεως καὶ μικροψυχήσας τῶν λοιπῶν προεξέδραμε. κτείνονται μὲν οὖν τηνικαῦτα τεσσαράκοντα τῶν μετ' αὐτοῦ· ἐκεῖνος δὲ καιρίως πληγεὶς νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ὑποσχὼν εἰς τὸ μέσον τῆς παρατάξεως ἥλατο ἔργῳ τὸν αὐτοκράτορα, ὁποῖος ξύμβουλός ἐστι, διακηρυκεύων, κἂν μὴ λόγοις ἠβούλετο. ὁ δὲ Βαϊμοῦντος τοὺς Τούρκους ἐκθύμως μαχομένους ὁρῶν, ἀποστείλας τὰς Κελτικὰς μετεπέμπετο δυνάμεις. φθάνουσι

2. ἵν' A, ἵνα P. 4. ταττίκιος A. 7. Βαιμούντῳ C, Βαϊμοῦντι P. ἀπεμερίσαντο A, ἀπεμερίσαιτο P, ἀπεχαρίσατο C. 8. δ' A, δὲ P. 10. Δορυλέου F. 20. ἥλλατο P, correxi.

una cum comitibus, ut deberent, abiisse mandat Butumitae, ut, quotquot Galli discedente exercitu remansissent, ut Nicaeae praesidio essent, conduceret. at Taticius cum proprio exercitu comitesque universi cum innumerabilibus Gallicis copiis ubi biduo Leucas attigerunt, Boëmundo, quemadmodum poposcerat, praeeundi partes tribuerunt: ceteri eum sequentes acie instructa lente progrediebantur. hunc vero, cum celerius pergeret, Turcae in Dorylaei campis speculati ratique universum Latinorum exercitum adesse paucitate contempta statim proelium ineunt. ibi iactator ille Latinus, qui imperatoris solium insidere ausus erat, eius consilii oblitus in prima Boëmundi acie stetit et levitate abreptus ceteros praecurrit. at quadraginta suorum trucidantur; ipse graviter vulneratus dato tergo in mediam aciem properat vel tacente voce re ipsa imperatoris consiliorum prudentiam praedicans. at fortiter Turcis pugnantibus misit Boëmundus ad Gallicas copias arcessendas; quae celerrime ad-

δὲ τάχος· κἀντεῦθεν συνίσταται πόλεμος βαρὺς καὶ δεινός. καὶ τὴν νικῶσαν εἶχε τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ Κελτικὸν στράτευμα. P. 318 πορευομένων δ' ἐκεῖθεν ἰλαδὸν τῶν ταγμάτων, συνέλαχον τούτοις κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν ὅ τε Τανισκὰν ὁ σουλτὰν καὶ ὁ Ἀσάν, ὃς μόνος ἦρχε χιλιάδων ἀνδρῶν ὁπλιτῶν ὀγδοήκοντα. μάχης οὖν καρτερᾶς γενομένης ἐκ πολλῶν χειρῶν καὶ δυνάμεων καὶ μηδὲ θατέρου μέρους τὰ νῶτα θατέρῳ διδόντος, ἐπεὶ θαρραλεώτερον οἱ Τοῦρκοι τοῖς ἐναντίοις ἐμάχοντο, τοῦτο θεασάμενος ὁ Βαϊμοῦντος τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐξάρχων, τοῦ λοιποῦ στρατεύματος διαιρεθεὶς κατ' αὐτοῦ τοῦ Κλιτζιασθλὰν V. 252 σουλτὰν ἰταμῶς ἐξώρμησε λέων ὣς ἀλκὶ πεποιθὼς κατὰ τὸν ποιητήν. τοῦτο τοὺς Τούρκους ἐκδειματῶσαν τὰ νῶτα τοῖς B Κελτοῖς δοῦναι ἐποίησεν. οἱ δὲ οὐκ ἐπὶ πολὺ τούτους ἐδίωκον τῶν τοῦ αὐτοκράτορος μεμνημένοι παραγγελμάτων, ἀλλὰ τὴν ταφρείαν τῶν Τούρκων καταλαβόντες κἀκεῖσε μικρὸν ἑαυτοὺς διαναπαύσαντες τοὺς Τούρκους κατὰ τὴν Ἀγρουστόπολιν αὖθις καταλαμβάνουσι καὶ προσβαλόντες τρέπουσι κατὰ κράτος. κἀντεῦθεν πίπτει τὸ βάρβαρον, οἱ δέ γε σωθέντες ἄλλος [ἄλλοσε] ἀλλαχῇ διεσπάρησαν τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας καταλιπόντες, ὡς τοῦ λοιποῦ μηδ' ἀντωπῆσαι τοῖς Λατίνοις ἰσχύοντες, ἀλλὰ φυγῇ τὴν οἰκείαν πραγματευόμενοι σωτηρίαν.

2. εἶχε τὸ A, εἴχετο P. 4. Ἑβραϊκὴν C, Ἑβραϊκοὺς P. Τανισμὰν Wilkenus. 6. καρτερᾶς γ. F, κρατερᾶς γ. A, γ. καρτερᾶς P. χειρῶν F, χερῶν P. 7 ἐνδόντος C. 10. Κλιτζιασθλὰν F, κλυτζασθλὰν A, Κλιτζιαστρὰν P. 12. ἐκδειματῶσαν FAC, ἐκδειμάτωσεν P. 16. Αὐγουστόπολιν Ducangius. 17. καταλαμβάνουσι FA, καταλαμβάνουσιν P. 19. ἄλλος ἀλλαχοῦ A, ἄλλος ἄλλοσε ἀλλαχῇ P, ἄλλοσε ἀλλαχῇ F: ἄλλοσε seclusi.

volant, gravique commisso proelio Romanorum Gallorumque exercitus victoriam reportavit. sed turmatim procedentes Gallos ad Hebraicam offendunt Taniscan sultanus et Asan, qui solus octoginta millia armatorum ductabat; proelioque acri in tanto militum numero facto ac neutro exercitu terga vertente Boëmundus, qui dextro cornu praeerat, cum fortius Turcas certare videret, a reliquo exercitu seiunctus in ipsum sultanum Clitziasthlan tamquam leo robore fretus, ut est apud poetam, ferociter invehitur. hac re Turcae perterriti Gallis dant terga; qui tamen memores mandatorum imperatoris haud longe eos sequebantur, verum castris expugnatis, ubi paulisper se refecerunt, Turcas rursus ad Agrustopolin offendunt congressique summa vi fugant. ibi Turcarum vires ceciderunt atque superstites alius alio sparguntur relictis uxoribus liberisque, ita ut in fuga salutem suam sitam esse arbitrarentur nec ab eo die Latinis obsistere auderent.

C 4. *Τί τὸ ἐντεῦθεν; καταλαμβάνουσιν οἱ Λατῖνοι μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς τὴν Ἀντιόχειαν διὰ τοῦ καλουμένου Ὀξέως Δρόμου τῶν ἐφ' ἑκάτερα μηδένα λόγον ποιούμενοι· ἀγχοῦ δὲ τῶν τειχῶν τάφρον ποιήσαντες τὰς σκευὰς ἐναπέθεντο καὶ ἐπολιόρκουν ταυτηνὶ τὴν πόλιν σεληνιακαῖς τρισὶ περιόδοις. οἱ δὲ Τοῦρκοι πτοηθέντες περὶ τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς ἀνάγκης τῷ τοῦ Χοροσὰν σουλτάνῳ μηνύουσιν ἀποχρώσας δυνάμεις ἀποστεῖλαι πρὸς βοήθειαν ἐξαιτούμενοι, ἐφ' ᾧ τοῖς τε Ἀντιοχεῦσιν ἐπαρήξειν καὶ τοὺς ἔξωθεν πολιορκοῦντας Λατίνους ἀποδιῶξαι. ἔτυχε δέ τις ἄνωθεν τοῦ πύργου Ἀρμένιος τηρῶν τὸ κληρωθὲν τῷ Βαϊμούντῳ μέρος*
D *τοῦ τείχους. τοῦτον ἄνωθεν πολλάκις προκύπτοντα ὁ Βαϊμοῦντος ἐκμειλισσόμενος καὶ ὑποσχέσεσι πολλαῖς ὑποσαίνων ἀνέπεισε προδοῦναί οἱ τὴν πόλιν. ὁ δὲ Ἀρμένιος πρὸς αὐτὸν "ὁπηνίκα ἂν βούλει καὶ σημεῖόν τι ἔξωθεν αὐτὸς ὑποδείξεις μοι, παραχρῆμά σοι τουτοῒ παραδώσω τὸ πυργίον· μόνον ἕτοιμος ἔσο σύ τε καὶ ὁ ὑπὸ χεῖρά σοι ἅπας λαὸς ηὐτρεπισμένας ἔχων ἅμα καὶ κλίμακας. οὐ σὲ δὲ μόνον ἕτοιμον εἶναι χρή, ἀλλὰ καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα θωρήξασθαι, ἵν' εὐθὺς ἀνελθόντας ὑμᾶς οἱ Τοῦρκοι θεασά-*
P. 319 *μενοι καὶ τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάζοντας ἐκδειματωθέντες εἰς φυγὴν ἀπονεύσειαν." εἶχε μὲν οὖν ὁ Βαϊμοῦντος τὸ σκοπούμενον*

3. *ὀξέος* FC, *ὀξέως* P. 9. *ἐπαρήξειν* F, *ἐπαῤῥήξειν* P. 17. *σύ τε* C, *τότε* P. 18. *οὐ σὲ* F, *οὐδὲ* P. 22. *μὲν οὖν* FC, om. P.

4. Post haec Latini una cum Romano exercitu Antiochiam perveniunt a parte, cui a pernici cursu nomen est; neglegentesque obiacentem utrimque regionem vallo prope muros fixo sarcinas deponunt urbemque per tres menses obsident. at Turcae hac necessitate perculsi petunt a sultano Chorosanis, ut sat sibi auxiliorum mitteret cum ad tuendos Antiochienses, tum ad foris oppugnantes Latinos pellendos. erat inter obsessos Armenius quidam, qui eam muri partem custodiebat, quam oppugnare Boëmundo obvenerat. hunc saepe de muro despectantem ita Boëmundus deliniverat totque promissis temptaverat, ut urbem se ei proditurum promitteret. ille vero "Quandocumque" inquit "voles, si signum mihi dederis, statim hanc tibi turrem tradam; modó tum et ipse sis paratus et copias tuas omnes expeditas scalisque instructas habeas. nec solum te paratum esse, sed totum quoque exercitum armari expedit, ut Turcae murum vos ascendisse conspicati clamoreque perterriti statim in fugam vertantur." quae convenerant alto Boëmundus premebat silentio.

τέως ἀνέκφορον. τούτων δὲ οὕτω διασκοπουμένων κατέλαβέ τις λέγων, λίαν πολὺ πλῆθος Ἀγαρηνῶν καταλαμβάνειν ὅσον ἤδη ἀπὸ τοῦ Χορεσὰν κατ' αὐτῶν ἡγεμόνα συνεπαγόμενον τὸν καλούμενον Κουρπαγάν. ὅπερ μεμαθηκὼς ὁ Βαϊμοῦντος καὶ μὴ θέλων τὴν Ἀντιόχειαν παραδοῦναι πρὸς τὸν Τατίκιον κατὰ τοὺς προγεγονότας πρὸς τὸν βασιλέα ὅρκους, ἀλλ' ἑαυτῷ μνηστευόμενος ταύτην, βουλὴν βουλεύεται πονηράν, δι' ἧς αὐτὸν ἄκοντα μεταναστεῦσαι παρασκευάσειε. προσελθὼν τοίνυν αὐτῷ φησιν "ἀπόρρητόν τι ἀποκαλύψαι σοι βούλομαι κηδόμενός σου τῆς σωτηρίας. λόγος τις τοῖς ὠσὶ τῶν B κομήτων ἐνηχηθεὶς συνετάραξεν αὐτῶν τὰς ψυχάς, ὅτι τοὺς ἀπὸ τοῦ Χορασὰν ἐρχομένους ὁ βασιλεὺς τὸν σουλτάνον ἔπεισε καθ' ἡμῶν ἐκπέμψαι. τοῦτο δὲ πιστὸν οἱ κόμητες ἡγησάμενοι κατὰ τῆς σῆς μελετῶσι ζωῆς. κἀγὼ μὲν τοὐμὸν ἤδη πεπλήρωκα καὶ τὸν ἐπερχόμενόν σοι προείρηκα κίνδυνον. τοῦ λοιποῦ σόν ἐστιν, ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ὑπὸ σὲ ταγμάτων φροντίσαι σωτηρίας." ὁ δὲ Τατίκιος ὁρῶν V. 258 μὲν καὶ τὸν λιμὸν πολύν (καὶ γὰρ ἡ κεφαλὴ τοῦ βοὸς ἐπὶ τρισὶ χρυσίνοις στατῆρσιν ἀπεμπολεῖτο), ἀπαγορεύων δὲ καὶ τὴν τῆς Ἀντιοχείας ἅλωσιν ἤδη ἐκεῖθεν ἀπάρας εἰς τὸν ἐν τῷ λιμένι Σουδὶ ἱστάμενον Ῥωμαϊκὸν στόλον εἰσελθὼν τὴν C Κύπρον κατέλαβε. τούτου δὲ ὑποχωρήσαντος τὸν λόγον

3. ἀπὸ addidi. 4. λεγόμενον C. 7. μνηστευόμενος F, μνηστευσάμενος C, μνηστευσόμενος P. 9.—10. ἀπόρρητον... σωτηρίας om. C. 16. ἑαυτοῦ FC, σεαυτοῦ P. 17. ὑπὲρ C. σὲ FAC, σοῦ P. 21. σούδη A. ἱστάμενον om. C. 22. κατέλαβε A, κατέλαβεν P.

his igitur ita constitutis advenit nuntius, appropinquare cum maxime a Chorosan ductu et auspiciis Curpaganis ingentem Agarenorum exercitum. quo cognito Boëmundus, cum Antiochiam, ut iuratus imperatori promiserat, Taticio dedi nollet, verum ipse eius principatum affectaret, pravum excogitavit consilium, quo quamvis invitum illum ab urbe cedere cogeret. itaque ad Taticium accedens "Arcanum" inquit "aliquid tibi detegam saluti tuae consulens. etenim ad comitum aures rumor pervenit eorumque animos perturbavit, barbaros a Chorosane proficiscentes impulsu imperatoris in nos ruere. id comites pro certo habent tuamque mortem meditantur. quod me attinet, officio meo satisfeci, cum imminens periculum nuntiarim. nunc tuum est, et tuae et tui exercitus saluti providere." tum Taticius magna etiam penuria animadversa (namque bubulum caput tribus aureis stateribus venibat), cum de Antiochiae expugnatione desperaret, movit inde Romanaque classe ad Sudi portum conscensa Cyprum tetendit. post huius discessum celans

τοῦ Ἀρμενίου ὑποβρύχιον ἔτι ἔχων ὁ Βαϊμοῦντος καὶ χρησταῖς ἐλπίσι τρεφόμενος περιποιούμενός τε ἑαυτῷ τὴν τῆς Ἀντιοχείας ἐξουσίαν πρὸς τοὺς κόμητας ἔφη "ὁρᾶτε ὁπόσον ἤδη χρόνον ἐνταῦθα προσταλαιπωρήσαντες οὐ μόνον οὐδὲν χρηστὸν μέχρι καὶ νῦν κατωρθώσαμεν, ἀλλὰ καὶ λιμοῦ ὅσον ἤδη γενώμεθα παρανάλωμα, εἰ μή τι βέλτιον περὶ τῆς σφῶν σωτηρίας σκεψόμεθα". τῶν δέ, τί ἂν εἴη τοῦτο, πυνθανομένων αὐτὸς ἔφη "οὐ πάσας τὰς νίκας διὰ σιδήρου Θεὸς τοῖς δημαγωγοῖς δίδωσιν οὐδὲ διὰ μάχης ἀεὶ τὰ τοι-
D αῦτα κατορθοῦται, ἀλλ' ἅπερ ὁ μόθος οὐ δέδωκε, ταῦτα πολλάκις ὁ λόγος ἐχαρίσατο καὶ ἡ μετὰ φιλίας καὶ ὑποποιήσεως περίοδος μείζονα τρόπαια ἔστησεν. οὐ χρὴ τοιγαροῦν μάτην τὸν καιρὸν τρίβειν, σπεῦσαι δὲ μᾶλλον πρὸ τοῦ τὸν Κουρπαγὰν καταλαβεῖν νουνεχές τι καὶ ἀνδρικὸν διαπράξασθαι τῆς ἡμῶν ἕνεκα σωτηρίας· καὶ σπουδαίως ἕκαστος ἡμῶν τὸν τὸ ἴδιον λάχος τηροῦντα βάρβαρον ὑποποιείσθω.
P. 320 καὶ εἰ βούλεσθε, κείσθω καὶ ἆθλον τῷ πρώτως τοῦτο τὸ ἔργον κατωρθωκότι ἡ τῆς πόλεως ταυτησὶ φυλακή, μέχρις ἂν ὁ μέλλων ταύτην ἐξ ἡμῶν ἀναλαβέσθαι ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐλεύσεται. ἴσως μὲν οὖν οὐδ' οὕτω κατωρθωκέναι

5. καὶ ν. F, τοῦ ν. P. κατωρθώσαμεν FC, κατορθώσαμεν P. 6. γενώμεθα] θυόμεθα C. 7. σκεψόμεθα F, σκεψώμεθα P. 8. sq. διὰ σιδήρου θεὸς τοῖς δημαγωγοῖς δίδωσιν F, τοῖς δημαγωγοῖς διὰ σιδήρου δίδωσιν ὁ θεός C, τοῖς ὁ Θεὸς δημαγωγοῖς διὰ σιδήρου δίδωσιν P. 10. μόθος F, μόχθος P. 18. 20. κατωρθ. FC, κατορθ. P.

Boëmundus etiam nunc verba Armenii bonaque spe ductus, ut Antiochiae possessionem sibi pararet, ad comites haec verba facit: "Videtis, quantum hic temporis sine ullo laborum fructu aerumnose contriverimus, nosque fame iam perituros esse, nisi quid melius de salute nostra excogitemus." quaerentibus tunc illis, quidnam hoc esset "Non omnes" inquit "victorias deus ferro ducibus largitur nec pugna semper talia parantur; sed quae bellum non dedit, ea sermo saepe praebuit; blandoque amicitiae ambitu maiora saepe tropaea statuuntur. itaque ne tempus opportunum frustra conteramus, sed, priusquam Curpagan huc venerit, prudens aliquid et strenuum nostrae salutis causa experiamur et, quos quisque barbaros in urbe oppositos habet, studiose nobis conciliemus; quin etiam qui primus id perfecerit, ei, si placet, praemium decernamus urbis huius custodiam, quoad, qui eam a nobis accipiat, imperator miserit. sed fortasse ne sic quidem quicquam utile assequi poterimus." ita

τι χρηστὸν δυνησόμεθα." ταῦτα ὁ δεινὸς Βαϊμοῦντος φίλαρχος ὢν οὐχ ὑπὲρ τῶν Λατίνων καὶ τοῦ κοινοῦ τοσοῦτον ὅσον ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ τιμῆς καὶ σκοπήσας καὶ εἰπὼν καὶ ἀπατήσας οὐ διήμαρτε τοῦ σκοποῦ, ὡς ὁ λόγος κατιὼν παραστήσει. πρὸς τοῦτο τοίνυν ἅπαντες οἱ κόμητες κατανεύσαντες ἔργου ἥψαντο. καὶ αὐγαζούσης ἡμέρας ὁ μὲν Βαϊμοῦντος αὐτίκα πρὸς τὸν πύργον ἀπῄει· ὁ δέ γε Ἀρμένιος B κατὰ τὰς συνθήκας τὰς πύλας ὑπανοίγνυσιν· ὁ δὲ ἅλλεταί τε εὐθὺς μετὰ τῶν συνεφεπομένων αὐτῷ ἄνωθεν θᾶττον ἢ λόγος καὶ περὶ τὰ κρήδεμνα τοῦ πύργου ὡρᾶτο τοῖς ἐντός τε καὶ ἐκτὸς ἱστάμενος καὶ τὴν ἐνάλιον ἠχεῖν ἐγκελεύων σάλπιγγα. καὶ ἦν ἰδεῖν τηνικαῦτα καινόν τι γινόμενον, τοὺς μὲν Τούρκους ἐκδειματωθέντας εὐθὺς διὰ τῆς ἀπέναντι πύλης φεύγοντας καὶ μόνους ἐξ αὐτῶν ἐναπολειφθέντας ὀλίγους καὶ γενναίους ἄνδρας διὰ τὴν τοῦ κουλᾶ φρουράν· τοὺς δὲ Κελτοὺς ἔξωθεν κατὰ πόδας τοῦ Βαϊμούντου διὰ κλιμάκων ἀνελθόντας καὶ παραχρῆμα κατασχόντας τὴν Ἀντιόχου πόλιν. καὶ ὁ μὲν Ταγγρῆς εὐθὺς Κελτοὺς ἱκανοὺς ἀναλαβόμενος C ὄπισθεν τῶν φευγόντων ἐδίωκε· καὶ πολλοὶ μὲν κτείνονται, πολλοὶ δὲ τιτρώσκονται. ὁ δὲ Κουρπαγὰν μετὰ ἀναριθμήτων χιλιάδων καταλαβὼν εἰς ἀρωγὴν τῆς Ἀντιόχου πόλεως προκατασχεθεῖσαν ταύτην εὑρηκὼς χάρακά τε ἐπήξατο καὶ τάφρον πεποιηκὼς καὶ τὰς σκευὰς ἐν αὐτῇ κατα-

2. οὐχ F, οὐχὶ P. 4. ἀπατήσας FA, ἀπαντήσας P. 6. καὶ αὐγαζούσης FC, ἀλλ' αὐγαζούσης A, καταυγαζούσης P. 9. συνεφεπομένων FA, συνεπομένων P. 18. Κελτοὺς ἱκανοὺς A, Κελτοὺς om. P. ἱκανοὺς ἀναλαβόμενος FA, ἀναλαβόμενος ἱκανοὺς P. 19. ἐδίωκε FA, ἐδίωκεν P.

vafer Boëmundus regnandi cupidus non tam Latinis neque in commune quam suo honori consulit; nec sic meditando dicendo decipiendo a fine aberravit, ut deinceps demonstrabo. omnes igitur comites his annuentes operi incumbebant. ac prima luce statim Boëmundus ad turrem adit Armenioque ex composito portam aperiente dicto citius cum suis irrumpit et de pinnis turris in obsessorum obsidentiumque conspectum eminens pugnae signum tuba dari iussit. tum vero admirandum spectaculum factum est. territi enim Turcae per adversam portam fugerunt paucique dumtaxat iique fortes ad arcis praesidium remanserunt: Galli contra Boëmundi exemplo foris scalis muros ascendunt subitoque Antiochensem civitatem capiunt. tum Tancredus idoneo copiarum numero assumpto premit vestigia fugientium, quorum multi cadunt, multi vulnerantur. Curpagan autem cum innumeris barbarorum millibus Antiochiae auxiliaturus, ubi captam eam reperit, castris locatis munitisque fossa sarcinas depo-

θέμενος ἐβουλεύετο πολιορκεῖν τὴν πόλιν. ἀλλ' οὔπω ἔργου
ἁψάμενον ἐπικαταλαμβάνουσιν αὐτὸν ἐξελθόντες οἱ Κελτοί·
V. 254 καὶ τηνικαῦτα μέγας ἀναμεταξὺ ἀναρρήγνυται πόλεμος. εἶχον
δὲ τὴν νικῶσαν οἱ Τοῦρκοι· καὶ οἱ Λατῖνοι εἴσω τῶν πυ-
D λῶν συνεκλείοντο τὸν μόθον ἑκατέρωθεν ἔχοντες ἀπό τε
τῶν τὸ κουλᾶ φρουρούντων (ἔτι γὰρ τοῦτο κατεῖχον οἱ
βάρβαροι) ἀπό τε τῶν ἔξωθεν παρακαθημένων Τούρκων.
δεινὸς δὲ ἀνὴρ ὢν ὁ Βαϊμοῦντος καὶ τὴν τῆς Ἀντιοχείας
ἀρχὴν σφετερίσασθαι θέλων ἐν σχήματι συμβουλῆς αὖθις
"οὐ χρή" φησι πρὸς τοὺς κόμητας "τοὺς αὐτοὺς καθ' ἑκά-
τερον μέρος ἐν ταὐτῷ μετά τε τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς μάχεσθαι,
P. 321 ἀλλὰ διχῇ διαιρεθέντας ἐν ἀνίσοις τμήμασι πρὸς λόγον τῶν
ἑκατέρωθεν πρὸς ἡμᾶς μαχομένων ἐχθρῶν οὕτω τὴν πρὸς
αὐτοὺς ἀναδέχεσθαι μάχην. ἐμοὶ μὲν οὖν ἐξέσται μετὰ τῶν
τὴν ἀκρόπολιν τηρούντων μάχεσθαι, εἰ καὶ ὑμῖν τοῦτο συν-
δόξειε. τοῖς δέ γε λοιποῖς μετὰ τῶν ἔξωθεν μελήσει καρ-
τερῶς συμπλέκεσθαι." συντίθενται ἅπαντες τῇ τοῦ Βαϊ-
μούντου γνώμῃ. ὁ δ' εὐθὺς ἔργου ἥψατο καὶ παραχρῆμα
τειχίον ἀντίθετον ἐγκάρσιον ἀποδιαιροῦν τῆς ὅλης Ἀντιο-
χείας τὴν ἀκρόπολιν ἐδείματο, ἔρυμα καρτερώτατον πολέμου
B ἀποχρῶντος. κᾆθ' οὕτως ἀνύστακτος φύλαξ τοῦ τοιούτου
τείχους καθίστατο διὰ παντὸς ἀπομαχόμενος, ὁπηνίκα καιρὸς
ἐδίδου, πρὸς τοὺς ἐντὸς γενναιότατα. οἱ δ' ἄλλοι κόμητες

1. ἐβούλετο A. 2. ἁψάμενος P, correxi. 3. ἀναρρήγνυται FC, ἀναρήγνυται P. 6. τὸ FAC, τὸν P. 10. καθ' ἑκάτερον FC, καθ' ἕτερον P. 11. τε FA, γε P. 20. καρτερώτατα F.

suit urbemque obsidere constituit. at nondum incepto opere erumpentes Galli eum aggrediuntur atrocique inter utrosque proelio facto Turcae victores evadunt, Latini coguntur in urbem, ita ut utraque parte et ab iis qui arci praesidio erant (eam enim barbari etiamtum obtinebant) et a foris obsidentibus Turcis urguerentur. sed vafer Boëmundus, cum Antiochiae principatum sibi asserere vellet, rursus consilium comitibus dare simulans "Non expedit" inquit "uno eodem tempore in duplicem et internum et externum hostem pugnare; sed pro hostium copia, qui ab utraque parte nos invadunt, in duas divisos partes inaequales proelium nos conserere oportet. equidem in eos, qui arcem custodiunt, vultis, certabo: vobis erit curae, strenue contra externos dimicare". consentiunt omnes Boëmundi consilio, qui confestim re suscepta, quo arcem ab urbe separaret, murum illi ex transverso oppositum, ut esset munitissimum diuturni belli praesidium, extruxit. cuius muri ipse vigilantissimus custos extitit et quavis occasione oblata contra eos qui arcem tenebant fortissime pugnabant. nec minus

πολλὴν τοῦ λάχους αὐτῶν ἐπεποίηντο τὴν φροντίδα φρουροῦντες μὲν τὴν πόλιν διὰ παντός, κατασκοποῦντες δὲ τὰς ἐπάλξεις καὶ τὰ κρήδεμνα τῶν τειχῶν, μή πως οἱ βάρβαροι ἔξωθεν νυκτὸς διὰ κλιμάκων ἀνελθόντες τὴν πόλιν κατάσχωσι, μὴ λάθοι τις τῶν ἐντὸς ἄνωθεν τοῦ τείχους γενέσθαι κᾆθ' οὕτως ὁμιλήσας τοῖς βαρβάροις προδοσίας πέρι προδῷ τὴν πόλιν.

5. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἔτι· ὁ δέ C
γε αὐτοκράτωρ πολλὴν μὲν εἶχε τὴν προθυμίαν αὐτὸς εἰς ἀρωγὴν τῶν Κελτῶν παραγενέσθαι, ἀπεῖργε δ' αὐτὸν καίπερ σφαδάζοντα ἡ τῶν κατὰ θάλατταν διακειμένων πόλεών τε καὶ χωρῶν λεηλασία καὶ παντελὴς ἐρίπωσις. ὁ μὲν γὰρ Τζαχᾶς τὴν Σμύρνην ὥσπερ ἴδιόν τι λάχος κατεῖχεν· ὁ δέ γε Ταγγριπερμῆς καλούμενος πόλιν τινὰ Ἐφεσίων ἀγχοῦ τῆς θαλάττης διακειμένην, ἐν ᾗ πάλαι τέμενος ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου ἀποστόλου τοῦ θεολόγου ἵδρυτο. καὶ ἄλλος ἄλλα φρούρια τῶν σατραπῶν κατέχοντες ὡς ἀργυρωνήτοις τοῖς Χριστιανοῖς ἐκέχρηντο ἅπαντα ληϊζόμενοι· ἀλλὰ καὶ αὐτὰς D
δὴ τὰς νήσους Χίον τε καὶ Ῥόδον καὶ τὰς ἐπιλοίπους πάσας κατέσχον λῃστρικὰς ἐκεῖθεν κατασκευάσαντες ναῦς. διά τοι ταῦτα δεῖν ἐλογίσατο πρότερον τῶν κατὰ θάλατταν καὶ τὸν Τζαχᾶν πρόνοιαν ποιήσασθαι καὶ δυνάμεις διὰ ξηρᾶς ἀρ-

2. κατασκοποῦντες FC, καὶ κατασκοποῦντες P. 4. κατάσχωσι F, κατάσχωσιν P. 5. λάθοι FC, λάθῃ P. καθ' P, correxi. 10. παραγενέσθαι F, γενέσθαι P. 12. παντελὴς διὰ τῶν τούρκων γινομένη A. ἐρίπωσις F, ἐρείπωσις PA. 13. Σμύρναν A. 15. ἐπ' ὀνόματι om. C. 21. ἐλογίσατο F, ἐλογίσαντο P.

ceteri comites partes suas curabant urbem continuo custodientes ac propugnacula moeniumque fastigia inspicientes, ne ab extera parte barbari nocte scalis applicitis urbem occuparent neu quis civium clam de muro cum barbaris de proditione ageret urbemque proderet.

5. Ita res erant ad Antiochiam. imperatorem autem, cum magno auxiliandi Gallis impetu agitaretur, prohibuit tamen quamvis cupientem maritimarum urbium regionumque vastatio ruinaque extrema. Tzachas enim Smyrnam ut propriam sortem tenuit, Tangripermes autem qui dicebatur urbem quandam Ephesiorum prope mare sitam, in qua templum olim S. Ioannis apostoli et theologi dedicatum erat; alii satrapae alias arces invaserant et Christianis ut mancipiis usi omnia populabantur; quin et Chium Rhodumque ac plerasque ceteras insulas tenuere ibique piraticas naves extruxerunt. primum omnium igitur, ut Tzacham coerceret, imperator maritimarum rerum curam gerere et idonea terra

κούσας καὶ στόλον ἱκανὸν καταλιπεῖν, εἶτα δι' αὐτῶν τὰς
P. 322 τῶν βαρβάρων ἀναχαιτίζειν ὁρμὰς καὶ ἀντικαθίστασθαι αὐ-
V. 255 τοῖς κᾆθ' οὕτως μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατεύματος τῆς πρὸς Ἀντιόχειαν φερούσης ἅψασθαι μετὰ τῶν ἀναμεταξὺ βαρβάρων ὡς ἐνὸν μαχόμενος. μεταπεμψάμενος τοίνυν Ἰωάννην τὸν Δούκαν καὶ γυναικάδελφον αὐτοῦ παραδίδωσι δυνάμεις ἐκ διαφόρων συνειλεγμένας χωρῶν καὶ στόλον ἀποχρῶντα πρὸς τὴν τῶν παραλίων πόλεων πολιορκίαν καὶ αὐτὴν δὲ τὴν τοῦ Τζαχᾶ θυγατέρα κατασχεθεῖσαν μετὰ τῶν ἄλλων, ὁπόσοι ἐντὸς τῆς Νικαίας τότε ἔτυχον, ἐπισκήψας διακηρυκεύειν μὲν πανταχοῦ τὴν τῆς Νικαίας ἅλωσιν, εἰ δὲ μὴ πισ-
B τεύοιτο, αὐτὴν τὴν τοῦ Τζαχᾶ θυγατέρα ὑποδεικνύναι τοῖς σατράπαις τῶν Τούρκων καὶ τοῖς τὰ περὶ θάλατταν νεμομένοις βαρβάροις, ὡς ἂν οἱ τὰς ἤδη ῥηθείσας πόλεις κατέχοντες ὁρῶντες ταύτην καὶ βεβαιούμενοι τὴν τῆς Νικαίας ἅλωσιν ἀπογνόντες ἀμαχητὶ παραδοῖεν τὰς πόλεις. ἐφοδιάσας οὖν ἱκανῶς διὰ παντοίων τὸν Ἰωάννην ἐκπέμπει. ὁπόσα δὲ κατὰ τοῦ Τζαχᾶ τρόπαια οὗτος ἐστήσατο καὶ ὅπως τοῦτον ἐκεῖθεν ἀπήλασε, προϊὼν ὁ λόγος δηλώσειεν. ὁ μὲν οὖν δοὺξ καὶ θεῖος οὑμὸς πρὸς μητρὸς τῷ βασιλεῖ συνταξάμενος τῆς μεγαλοπόλεως ἔξεισι καὶ διαπεράσας τὴν Ἄβυδον
C μεταπεμψάμενος τὸν καλούμενον Κάσπακα τήν τε τοῦ στόλου ἐξουσίαν καὶ τὴν τοῦ πλοὸς ἅπασαν οἰκονομίαν αὐτῷ

8. δή? 11. πιστεύοιτο FC, πιστεύοιντο P. 20. οὑμὸς FC, ὁ ἐμὸς P. 21. μεγαλουπόλεως P, correxi.

marique praesidia disponere constituit, quibus barbarorum incursiones repelleret eosque lacesseret. tum cum reliquo exercitu Antiochiam versus proficisci et contra barbaros in via quoad iam fieri posset dimicare voluit. quamobrem arcessito Ioanni Ducae, uxoris suae fratri, tradit et collectas e diversis regionibus copias et classem ad littorales urbes oppugnandas validam; praeterea etiam Tzachae filiam, cum aliis nuper Nicaeae captam, uti Nicaeae expugnationem ubique divulgaret, ac, nisi crederent, Turcarum satrapis barbarisque in maris littore degentibus eam monstraret. ea enim conspecta speravit Turcas de Nicaeae deditione sibi persuasuros et desperantes, quas obtinebant urbes, sine pugna traditeros esse. ita bene omnino instructum Ioannem dimittit: qui quas de Tzacha victorias reportarit utque eum illinc expulerit, iam hoc loco memorabo atque is quidem dux, avunculus meus, imperatore salutato e magna urbe profectus cum Abydum traiecisset, Caspaci, qui vocabatur, classis praefecturam ac totam expeditionis maritimae curam mandavit eique, si strenue pugnasset, ubi capta

ἀνέθετο ὑποσχόμενος ὡς, εἰ καλῶς ἀγωνίσοιτο, ὁπηνίκα τὴν Σμύρνην συμβαίη ἁλῶναι, ἡγεμόνα τοῦτον αὐτῆς τε τῆς Σμύρνης καὶ τῶν ὁμορούντων πάντων αὐτῇ καταστῆσαι. ἐκπέμπει τοίνυν αὐτὸν διαπόντιον θαλασσοκράτορα τοῦ στόλου, ὡς εἴρηται· ἐκεῖνον δὲ ταγματάρχην εἶχεν ἡ ἤπειρος. ἅμα τοίνυν τόν τε Κάσπακα διὰ τοῦ στόλου καὶ τὸν δοῦκα Ἰωάννην διὰ τῆς ἠπείρου οἱ ἐντὸς τῇ Σμύρνῃ ἄμφω προσπελάσαντας θεασάμενοι καὶ τὸν μὲν Δοῦκαν ἀγχοῦ τῶν τειχῶν ἐκ διαστήματός τινος τὸν χάρακα πηξάμενον, τὸν δέ γε Κάσπακα τῷ λιμένι προσοκείλαντα, ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς Νικαίας D ἅλωσις ἤδη ἐγνώσθη αὐτοῖς, οὐδ' ὅλως ἀντικαταστῆναι τούτοις ἠθέλησαν, ἀλλ' εἰς λόγους καὶ σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐλθεῖν ᾑρετίσαντο ὑποσχόμενοι, εἴπερ ὀμωμοκέναι αὐτοῖς ὁ Δούκας Ἰωάννης θελήσει, ὥστε παραχωρῆσαι ἀπαθεῖς κακῶν πρὸς τὰ οἴκοι τούτους ἐπαναζεῦξαι, ἀναιμωτὶ καὶ μάχης ἄτερ τὴν Σμύρνην αὐτῷ παραδοῦναι. συντίθεται τοίνυν ὁ Δούκας τηνικαῦτα τῇ τοῦ Τζαχᾶ γνώμῃ τὰ κατὰ σκοπὸν ἅπαντα πληρῶσαι ὑποσχόμενος. μετ' εἰρήνης οὖν ἐκεῖθεν αὐτοὺς ἀπελάσας τῷ Κάσπακι τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν τῆς Σμύρ- P. 328 νης ἀνέθετο. γίνεται δέ τι κατὰ συντυχίαν τοιοῦτον. τοῦ Κάσπακος ἀπὸ τοῦ Δοῦκα Ἰωάννου ὑποστρέφοντος, προσῆλθεν αὐτῷ Σμυρναῖός τις διεγκαλῶν ἀφαιρεθῆναι παρά του Σαρα-

2. τὴν Σμύρνην συμβαίη F, συμβαίη τὴν Σμύρνην P. 9 sq. τὸν ἀγχοῦ τῶν τειχῶν ἐκ διαστήματος τινος χάρακα πηξάμενον F, ἐκ διαστήματός τινος τὸν χάρακα πηξάμενον ἀγχοῦ τῶν τειχῶν C, ἐκ διαστήματός τινος τὸν ἀγχοῦ χάρακα πηξάμενον τῶν τειχῶν P: secutus sum F, nisi quod τὸν transposui. 15. ἀναιμωτὶ F, ἀναιματὶ P. 19. ἐξουσίαν FC, οὐσίαν P.

foret Smyrna, eius civitatis et finitimarum omnium regionum principatum promisit. itaque dimisit eum, classis, ut dixi, imperio ornatum: ipse terrestribus copiis praefuit. mox autem, qui Smyrnam tenebant, cum et Ioannem Ducam a terra appropinquantem nec procul a muris castra munientem et Caspacem a mari portui cum classe applicantem vidissent, vulgata iam captae Nicaeae fama nequaquam his obsistere voluere, sed de pacis condicionibus agere cupiverunt. cumque promitterent, si Ioannes Ducas securam iis domum reditionem iure iurando confirmasset, Smyrnam se sine cruore ac pugna dedituros esse, Ducas Tzachae condiciones non aspernatus quidquid petierat pollicitus est. quibus sine bello expulsis omnem Smyrnae custodiam Caspaci commisit. forte autem accidit hoc. redeunti a Ioanne Duca Caspaci occurrit Smyrnaeus quidam querens sibi a Saraceno quingentos aureos stateres per vim ablatos esse; quo Caspax

κηνοῦ χρυσίνους πεντακοσίους στατῆρας. ὁ δὲ ἀχθῆναι τούτους κριθησομένους ἐπέταξεν· ὡς δ' ὁ Σύρος εἵλκετο, νομίσας, ὡς ἐπὶ τῷ ἀναιρεθῆναι ἄγεται, καὶ ἀπογνοὺς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας σπασάμενος μάχαιραν κατὰ τῶν σπλάγχνων τοῦ Κάσπακος ὠθεῖ· ἐπιστραφεὶς δὲ πλήττει καὶ τὸν τούτου ὁμαίμονα περὶ τὸν μηρόν. συγχύσεως δ' ἐπὶ τούτῳ γενο-
V. 256 μένης πολλῆς, ὁ μὲν Σαρακηνὸς ἀποδιδράσκει, οἱ δὲ τοῦ
B στόλου ἅπαντες σὺν αὐτοῖς ἐρέταις εἰς τὴν πόλιν ἀτάκτως εἰσῄεσαν καὶ πάντας ἀνηλεῶς ἀπέκτενον. καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα ἐλεεινὸν ὡσεὶ δέκα χιλιάδας ἀποκτανθέντας ἐν ὀξείᾳ καιροῦ ῥοπῇ. ὁ δὲ Δούκας Ἰωάννης περιαλγήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Κάσπακος ἀναιρέσει ἐφ' ἱκανὸν ὅλος αὖθις τῆς τοῦ κάστρου φροντίδος ἐγεγόνει. ἐξελθὼν τοίνυν καὶ περιαθρήσας τὰ τείχη τάς τε τῶν ἐποίκων γνώμας παρὰ τῶν εἰδότων ἀκριβωσάμενος, ἐπεὶ χρεία γενναίου ἦν ἀνδρός, τὸν Ὑαλέαν, φέριστον τῶν ἄλλων εἰδώς, δοῦκα τῆς Σμύρνης κατέστησεν· ἀνὴρ δὲ οὗτος ἀρειμάνιος. καταλιπὼν δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν ἅπαν εἰς φυλακὴν τῆς Σμύρνης αὐτὸς τὰς δυνάμεις ἀναλαβό-
C μενος πρὸς τὴν Ἐφεσίων ἤλαυνε παρὰ τοῦ Ταγγριπερμῆ καὶ τοῦ Μαράκη τῶν σατραπῶν κατεχομένην. τοῦτον θεασάμενοι οἱ βάρβαροι κατ' αὐτῶν ἱέμενον, ὁπλισάμενοι καὶ σχῆμα πολέμου περὶ τὴν ἔξω τοῦ κάστρου πεδιάδα διατυπώσαντες τὰς φάλαγγας ἔστησαν. ὁ δὲ δοὺξ μηδὲ μικρὸν

1. χρυσίνους F, χρυσίους P. 2. δ' F, δὲ P. 12. ὅλος F, ὅλως P. κάστρου] Κωνσταντίνου C. 15. γενναίου ἦν F, ἦν γενναίου P. ὑαλέαν F, Ὑαλέα P.

audito utrumque duci causam dictorum iubet. comprehensus tum Syrus trahique se ad supplicium ratus ac salutem suam desperans strictum per Caspacis viscera gladium adegit et conversus etiam eiusdem fratrem in femore percussit. hinc multa perturbatione orta Saracenoque elapso classiarii omnes cum ipsis remigibus urbem sine ordine intraverunt cunctosque crudelissime trucidabant; licebatque tunc lugubre spectaculum videre, cum ad decem millia hominum uno impetu obtruncarentur. Ducas, ubi Caspacis iacturam sat luxit, denuo ad arcem custodiendam totus attendit lustratisque ob id muris ac civium sententia per peritos homines explorata, quoniam viro forti opus erat, Hyaleam, quem omnium optimum sciebat, Smyrnae ducem declaravit; vir enim erat bello fortissimus. ipse navalibus copiis omnibus ad Smyrnam tuendam relictis in Tangripermen et Maracen satrapas, qui Ephesios continebant, cum ceteris pergit. quem conspicati barbari in se proficiscentem acie statim instructa pugnam ei in planitie arci subiecta offerunt. ac nihil Ducas cunctatus agmine

τι μελλήσας σὺν εὐταξίᾳ στρατιωτικῇ κατ' αὐτῶν ἐξώρμησε. τῆς γοῦν συμβολῆς τοῦ πολέμου γεγονυίας τὸ πλεῖον τῆς ἡμέρας παρῳχήκει· μαχομένων δ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ τῆς μάχης οὔσης ἀμφιρρεποῦς οἱ Τοῦρκοι τὰ νῶτα ὑποσχόντες τρέπονται κατὰ κράτος. κτείνονται δὲ τηνικαῦτα πολλοί, ἁλίσκονται δὲ οὐ τῶν τυχαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν σατραπῶν οἱ πλείους, ὡς συμποσοῦσθαι τοὺς ἑαλωκότας εἰς χιλιάδας δύο. περὶ ὧν μεμαθηκὼς ὁ βασι- D λεὺς διασπαρῆναι τούτους εἰς τὰς νήσους προσέταξεν. οἱ δὲ καταλειφθέντες τῶν Τούρκων διὰ τοῦ ποταμοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸ Πολύβοτον ἀπερχόμενοι καταφρονητικῶς διετέθησαν τὸν Δούκαν τέλεον ἀπελπίσαντες. τὸ δὲ οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλὰ τὸν Πετζέαν δοῦκα ταυτησὶ τῆς πόλεως καταλιπὼν αὐτὸς τὸ ὁπλιτικὸν ἅπαν ἀναλαβόμενος παραυτίκα ὄπισθεν οὐ φύρδην, ἀλλ' εὐτάκτως καὶ ὡς ἐχρῆν ἐμπειρότατον στρατηγὸν κατὰ τῶν ἐναντίων ἰέναι ἤλαυνε κατὰ τὰς ὑποθημοσύνας τοῦ αὐτοκράτορος. οἱ μέντοι Τοῦρκοι, καθά γε εἴρηται, P. 324 διά τε Μαιάνδρου καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῷ πόλεων ὁδεύσαντες καταλαμβάνουσι τὸ Πολύβοτον. ὁ δὲ δοὺξ οὐ κατὰ πόδας τούτους ἐδίωκεν, ἀλλὰ τὴν συντομωτέραν ὁδεύσας τάς τε Σάρδεις καὶ τὴν Φιλαδέλφειαν ἐξ ἐπιδρομῆς κατέσχε τὴν τούτων φρουρὰν Μιχαὴλ τῷ Κεκαυμένῳ πιστεύσας. κα-

1. μέλησας F. ἐξώρμησε F, ἐξώρμησεν C, ἐξώρμηκεν P. 4. ἀμφιρεποῦς P, correxi. 5. ὑποστρέψαντες C. 11. Πολυβοτὸν P, sic semper. 12. ἀπελπίσαντες C, ἀπελπίζαντες P. 13. Δούκαν P, correxi. 14. τὸ ὁπλιτικὸν F, τὸ om. P. 15. οὐ φύρδην ἀλλ' om. C. 20. τούτους FC, αὐτοὺς P. συντομωτέραν F, συντομοτέραν P. 21. Φιλαδελφείαν F, Φιλαδελφίαν P.

peritissime structo in eos movet; inde exortum proelium maximam diei partem absumpsit, donec post dubiam fortunam tandem Turcae pede relato acriter fugantur. trucidantur tunc multi capiunturque non gregarii solum milites, sed plerique etiam satrapae, ita ut ad duo millia captivorum numerus adscenderet; de quibus consultus imperator spargi eos per insulas iubet. residui Turcae per Maeandrum amnem Polybotum profecti secure illic morabantur nulla Ducae ratione habita. verum haec eos fiducia fefellit. is enim relicto Petzea Ephesi duce omnique exercitu assumpto statim non tumultarie sed ordine, ut peritissimum ducem in hostes movere decebat, obsequens ille imperatoris monitis eos persequebatur. Turcae cum per Maeandrum adiacentesque urbes, ut diximus, Polybotum petiissent, Ioannes eos eadem via insequi noluit, sed breviore profectus Sardes et Philadelphiam in transcursu occupavit earumque custodiam Michaeli Cecau-

ταλαβὼν δὲ τὴν Λαοδίκειαν καὶ πάντων παραυτίκα προσεληλυθότων αὐτῷ αὐτοῖς μὲν ὡς αὐτομόλοις χρησάμενος καὶ τεθαρρηκὼς ἀνετῶς τὰ σφέτερα κατοικεῖν εἴασε μηδὲ ἡγεμόνα ἐπιστήσας. ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοῦ Χώματος διελθὼν τὴν B Λάμπην κατέλαβε κἀν ταύτῃ καὶ τὸν Καμύτζην Εὐστάθιον στρατηγὸν ἐπέστησεν. ἐφθακὼς δὲ εἰς τὸ Πολύβοτον καταλαμβάνει Τούρκων πλῆθος πολὺ καὶ ἐπεισπεσὼν αὐτοῖς ἄρτι τὰς σκευὰς κατατιθεμένοις ξυμβαλὼν παραυτίκα νικᾷ κατὰ κράτος καὶ κτείνει μὲν πολλούς, ἀναλαμβάνει δὲ λείαν πολλὴν καὶ τοῦ πλήθους ἀνάλογον.

6. Τούτου γοῦν μήπω ἐπανεληλυθότος, ἀλλ' ἀγωνιζομένου κατὰ τῶν Τούρκων, ὁ βασιλεὺς ἑτοιμασθεὶς εἰς ἀρωγὴν τῶν περὶ τὴν Ἀντιόχειαν φθάσαι Κελτῶν ἐπεὶ τὸ Φιλομήλιον κατέλαβε σὺν ὅλαις δυνάμεσι πολλοὺς ἐν τῷ μεταξὺ κτείνας βαρβάρους, πολλὰς δὲ καὶ πόλεις δῃωσάμενος C ὑπ' αὐτῶν πρὶν κατεχομένας, φθάνει τηνικαῦτα τοῦτον ἐξ Ἀντιοχείας Γελίελμος ὁ Γραντεμανῆ καὶ Στέφανος κόμης Φραγγίας καὶ Πέτρος ὁ τοῦ Ἀλίφα χαλασθέντες καλῳδίοις διὰ τῶν κρηδέμνων Ἀντιοχείας καὶ διὰ τῆς Ταρσοῦ ἀφικό- V. 257 μενοι διαβεβαιοῦντο εἰς στενὸν κομιδῇ συνελαθῆναι τοὺς Κελτούς, καὶ ἐπομνύμενοι τὴν αὐτῶν παντελῆ πτῶσιν. ὁ

3. ἡγεμόνα C, ἡγεμόνας P. 5. Καμύτζην F, Καμύτζιν P. 11. μήπω C, μηπου P. 17. Γελιάλμος C. Γρατεμανῆ C. 20. διαβεβαιοῦντο F, διεβεβαιοῦντο A, διαβεβαιοῦνται P. συνελαθῆναι τοὺς Κελτοὺς F, συνεληλαθῆναι τοὺς Κελτοὺς A, συνελασθῆναι τοῖς Κελτοῖς P.

meno credidit. inde Laodiceam progressum statim cives omnes adierunt; quos quidem, ut qui sponte venissent, humaniter accepit ac securus suo ipsos iuri arbitrioque nullo imposito praefecto permisit. hinc per Choma Lampen nanctus, cum Camytzen Eustathium ei ducem praefecisset, in Polyboto ingenti Turcarum numero occurrit; quos in ipsis deponendis sarcinis occupatos acri impetu fundit caeditque plurimos et pro tanta multitudine ingentem praedam facit.

6. Quo nondum reverso sed contra Turcas proeliante imperatorem Gallis auxilio Antiochiam profecturum, ubi Philomelium cuncto exercitu pervenit multis in transcursu barbaris caesis vastatisque urbibus, quae antea ab iis occupatae fuerant, conveniunt ab Antiochia Guilelmus Grantemanes Stephanusque Franciae comes et Petrus Aliphae, qui funibus ex Antiochiae muris demissi facto per Tarsum itinere Gallorum res in angustiis esse confirmaverunt atque adeo supremum iis exitium imminere iurarunt. quo nuntio impe-

δὲ βασιλεὺς διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον εἰς βοήθειαν αὐτῶν ἐσκόπει ταχῦναι, κἂν ἅπαντες αὐτὸν τῆς τοιαύτης ὁρμῆς ἀνέκοπτον. ἐπεὶ δὲ βαρβάρων κατ' αὐτοῦ ἔφοδος ἀμυθήτων ἁπανταχῇ διεκηρυκεύετο, ἐπικαταλαμβάνειν αὐτὸν ἤδη (καὶ γὰρ ὁ τοῦ Χοροσὰν σουλτὰν τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὲρ τῶν Κελτῶν μεμαθηκὼς ἀπέλευσιν τὸν ἴδιον υἱὸν Ἰσμαὴλ D τὴν κλῆσιν ἀπείρους δυνάμεις ἀπό τε τοῦ Χοροσὰν ἀπό τε τῶν πορρωτέρων μερῶν συναγαγὼν καὶ καρτερῶς ἐξοπλίσας ἅπαντας κατ' αὐτοῦ ἐξέπεμψεν ἐντειλάμενος τάχος τὸν αὐτοκράτορα ἐφθακέναι πρὸ τοῦ τὴν Ἀντιόχειαν καταλαβεῖν), τὴν μὲν δὴ ὁρμὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ἣν εἶχεν ὑπὲρ τῆς τῶν Κελτῶν σωτηρίας διαχρήσασθαί τε σπεύδων τοὺς κατ' αὐτῶν λυττῶντας Τούρκους καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τούτων ἡγεμόνα Κουρπαγάν, ἐπέσχε τὰ διαμηνυθέντα ὑπό τε τῶν ἐληλυθότων Φράγγων ὑπό τε τῶν τὴν τοῦ Ἰσμαὴλ κατ' αὐτοῦ μηνυσάντων ἔλευσιν· λογισμὸν δὲ τὸν εἰκότα περὶ τοῦ μέλλοντος P. 325 λαμβάνων, ὡς ἀμήχανον εἴη πρᾶγμα σῶσαι πόλιν ἄρτι μὲν ὑπὸ τῶν Κελτῶν ἁλοῦσαν, ἀστατοῦσαν δ' ἔτι κἀκ τῶν ἔξωθεν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν αὐτίκα πολιορκουμένην, τῶν Κελτῶν τὰς σωζούσας ἀπεγνωκότων ἐλπίδας καὶ βουλευομένων τοῦ μὲν τείχους ἐρήμου παραχωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἑαυτοὺς δὲ μόνους περισῶσαι διὰ φυγῆς. ἔστι μὲν γὰρ τὸ τῶν Κελτῶν γένος κατὰ τῶν ἄλλων αὐτόνομόν τε καὶ ἀξύμβου-

6. ἀπέλευσιν FC, ἐπέλευσιν P. 7. τοῦ FC, τῶν P. 8. προτέρων C. 12. σπεύδων τοὺς Τούρκους F; τ. Τ. expunxit ead. m. αὐτῶν scripsi: αὐτοῦ P. 13. λυττῶντας FC, τυττῶντας P. 15. τῶν addidi. 18. δὲ F. 23. κατὰ scripsi: μετὰ P.

rator eo magis ad auxilium maturandum accendebatur, quamquam omnes quidem a tali eum impetu revocabant. sed cum ubique fama percrebruisset, adventare immensam copiam barbarorum, quos Chorosanis sultanus de imperatoris pro Gallis expeditione certior factus partim ex Chorosane partim ex ulterioribus regionibus arcessitos et duce Ismaele filio armatos adversus Romanorum copias, priusquam Antiochiam pervenissent, festinare iusserat, imperatoris impetum liberandi Gallos delendique Turcas contra illos furentes cum Curpagane duce et nuntius quem Francorum legati attulerant et appropinquantis Ismaelis fama cohibuerunt. iam de futuro veri similia expendens intellexit urbem a Gallis nuper captam servari non posse, praesertim cum nondum firmata ea eppugnataque statim extrinsecus ab Agarenis desperantes Galli muris relictis hosti cedere atque in fuga salutem suam quaerere cogitarent. Gallorum enim natio nec leges aliorum nec consilia sequitur neque ipsa ulla in bello utitur disci-

λον, στρατηγικῇ δὲ εὐταξίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ μηδέποτε χρώμενον, ἀλλ' ἐπειδὰν μάχη καὶ πόλεμος περισταίη, περιυλακτοῦντος B αὐτοῖς τοῦ θυμοῦ ἀκάθεκτοί τέ εἰσιν οὐ τὸ στρατιωτικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐς μέσας φάλαγγας τῶν πολεμίων εἰσπίπτοντες ἀφόρητοι, εἰ ὅλως τὸ ἀντικαθιστάμενον ὑποχαλάσειεν· εἰ δὲ στρατιωτικαῖς ἐμπειρίαις λόχους οἱ πολέμιοι πολλάκις καταστήσαιεν καὶ τεχνικῶς αὐτοὺς μετελεύσονται, εἰς τοὐναντίον πᾶν τὸ θράσος αὐτοῖς περιΐσταται. τὸ γὰρ ὅλον εἰπεῖν, εἰς πρώτους ῥυτῆρας ἀνύποιστοί εἰσιν οἱ Κελτοί, τὸ δέ γε μετὰ ταῦτα καὶ λίαν εὐχείρωτοι διά τε τὸ τῶν ὅπλων βάρος καὶ τὸ τῆς γνώμης θυμοειδὲς καὶ ἀλόγιστον. διὰ ταῦτα μήτε ἀποχρώσας πρὸς τοσαῦτα C πλήθη δυνάμεις ἔχων μήτε τὰς τῶν Κελτῶν γνώμας μεταβαλεῖν μήτε ξυμβουλῇ τούτους βελτίονι εἰς τὸ ξυμφέρον μετενεγκεῖν δυνάμενος δέον ἐλογίζετο μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἵνα μὴ εἰς τὴν τῆς Ἀντιοχείας ἀρωγὴν ἐπειγόμενος καὶ τὴν Κωνσταντίνου προσαπολέσειε. πτοηθεὶς δέ, μὴ ἐπικαταλαμβανόντων αὐτὸν ἤδη Τουρκικῶν ἀμυθήτων λαῶν οἱ ἔποικοι τῶν μερῶν Φιλομηλίου παρανάλωμα βαρβαρικῆς γένωνται μαχαίρας, εἰς νοῦν βάλλεται διακηρυκεῦσαι μὲν ἁπανταχῇ τὴν τῶν Ἀγαρηνῶν ἔφοδον· καὶ παραυτίκα διεκηρυκεύετο καὶ ὅτι ἕκαστος ἢ ἑκάστη προεξελθέτω τῆς τούD των ἐλεύσεως τὰ σώματα αὐτὰ καὶ τὰ χρήματα, ὁπόσα

11. τὸ τῶν F, τὸ om. P. τὸ τῆς F, τὸ om. P. 13. μεταβαλεῖν C, μεταλαβεῖν P. 14. ξυμφέρον F, συμφέρον P. 17. προσαπολέσειε F, προσαπωλέσειε P. 18. αὐτὸν ἤδη F, ἤδη om. P.

plina et scientia, sed instante bello et proelio ira ferventes et milites et ipsi quoque duces indomiti sunt, ita ut in medias impetu non ferendo hostium phalangas insiliant, si quidem ei qui obstant paulisper cedunt; sed si arte militari hostes iis insidias posuerint eosque subdole circumierint, in contrarium omnis eorum impetus vertitur. nam ut brevi praecidam, in primo impetu sane Galli sustinendi non sunt, post autem ob armorum onus et vecordem praecipitemque furorem facile domari possunt. itaque imperator, cum neque sufficientes in tantam multitudinem copias haberet neque Gallorum sententias mutare aut meliora suadendo ad ipsorum eos utilitatem adigere posset, haud ulterius proficiscendum duxit, ne in Antiochiae auxilium progressus ipsi Constantinopoli exitium pararet. timens autem, ne adventantibus innumeris Turcarum copiis partium Philomelii incolae barbarorum gladio interirent, Agarenorum expeditionem instare tota regione nuntiandum decrevit. simul edixit ut, priusquam illi appropinquarent, utriusque sexus homines ad ipsum

φέρειν δύνανται, διασώζοντες. εἵλοντο μὲν οὖν εὐθὺς ἅπαντες V. 258
συνέψεσθαι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ
γυναῖκες. * * * οὕτω μὲν οὖν τὰ τῶν αἰχμαλώτων ᾠκονό-
μητο τῷ βασιλεῖ. μέρος δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποτεμόμενος
καὶ τοῦτο εἰς πολλὰ διελὼν ἐν πολλοῖς μέρεσι κατὰ τῶν
Ἀγαρηνῶν ἐξαπέστειλεν, εἴ που προεκδρομάς τινας ποιου-
μένους τοὺς Τούρκους εὕροιεν, ξυμμίγνυσθαί τε αὐτοῖς καὶ P. 326
καρτερῶς μαχομένους ἀναστέλλειν τὴν κατὰ τοῦ αὐτοκράτο-
ρος ἔφοδον. αὐτὸς δὲ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν τε ἑαλω-
κότων βαρβάρων καὶ τῶν προσκεχωρηκότων Χριστιανῶν
ἐπαναζεύγνυσι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν. ὁ δέ γε ἀρχισατράπης
Ἰσμαὴλ μεμαθηκὼς περὶ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι τῆς Κων-
σταντίνου ἐξεληλυθὼς πολλὴν μὲν ἀνδροκτασίαν πεποιηκώς,
πολλὰς δὲ καὶ κωμοπόλεις ἐν τῷ διέρχεσθαι παντελῶς ἐρει-
πώσας πολλήν τε λείαν καὶ δορυαλώτους ἀναλαβόμενος
ἐπαναζεύγνυσι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν μηδὲν ἔργον αὐτῷ
καταλελοιπώς, ὡς τῆς ἄγρας ἀπέγνω, ἐν ἀμηχάνοις καθίστατο B
καὶ ἐφ' ἑτέραν τραπόμενος τὸ Παΐπερτ πολιορκῆσαι ἐπέγνω,
ὅπερ πρὸ μικροῦ κατασχὼν εἶχεν ὁ περίκλυτος ἐκεῖνος
Γαβρᾶς Θεόδωρος, καὶ καταλαβὼν τὸν ἀγχοῦ τούτου ῥέοντα
ποταμὸν ἅπαν ἐκεῖ τὸ στρατιωτικὸν κατέθετο. τοῦτο με-
μαθηκὼς ὁ Γαβρᾶς διεσκοπεῖτο νυκτὸς ἐπεισπεσεῖν αὐτῷ.

1. εἵλοντο scripsi: εἴχοντο P. εὐθὺς ἅπαντες F, ἅπαντες εὐθὺς P. 3. lacunam signavi. 5. διαιρῶν C. 6. ἐξαπέστειλεν FC, ἐξαπόστειλεν P. 14. ἐρειπώσας

recederent nec corpora solum, sed opes etiam, quotquot ferre possent, exitio eriperent. nec cunctabantur statim omnes et viri et mulieres imperatorem sequi. *** hac igitur ratione captivos tractare iussit. partem vero exercitus selegit eamque rursus in plures particulas divisam misit contra Agarenos, ut si quos Turcarum in excursione offenderent, audacter eos invaderent fortiterque pugnando viam iis adimerent imperatoris persequendi: ipse cum reliquo exercitu et cum Christianis profugis captivisque barbaris in regiam urbem rediit. iam vero Ismael archisatrapa, ubi imperatorem Constantinopoli profectum magnam caedem fecisse, multas in transcursu diripuisse urbes insignique rerum captivorumque praeda facta in regiam urbem rediisse cognovit, cum nihil ipsi relictum esset, de praeda capienda desperavit. itaque, cum hic nihil facere posset, alio se vertens Paipertum oppugnare constituit, quod paulo ante ab inclito illo Gabra Theodoro occupatum erat, ibique ad praeterfluentem fluvium castra posuit. id Gabras intuens nocte in eum invadere mo-

ἀλλ' ὁποῖον μὲν πέρας τὰ κατὰ τὸν Γαβρᾶν ἔσχηκε καὶ ὅθεν αὐτὸς ὥρμητο καὶ ὁποῖος ἦν, ταμιευσάσθω ὁ λόγος ἐς τὸν προσήκοντα τόπον· τὰ νῦν δ' ἐχέσθω τοῦ προκειμένου. οἱ δέ γε Λατῖνοι ὑπὸ λιμοῦ τε καὶ συνεχοῦς πολιορκίας δεινῶς πιεζόμενοι
C προσεληλυθότες τῷ εἰς Ἑλενούπολιν τότε ἡττηθέντι Πέτρῳ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ᾐτοῦντο βουλὴν ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς "ἁγνοὺς" φησι "τηρῆσαι ἑαυτοὺς ὑποσχόμενοι, μέχρις ἂν τὴν Ἱερουσαλὴμ καταλάβητε, παρέβητε, οἶμαι, τὴν ὑπόσχεσιν. διὰ τοῦτο νῦν ὑμῖν οὐκ ἐπαρήγει ὡς τὸ πρότερον ὁ θεός. δεῖ οὖν ἐπιστραφῆναι πρὸς τὸν κύριον καὶ τὰς σφῶν ἀποκλαύσασθαι ἁμαρτίας ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καὶ δάκρυσι θερμοῖς τὴν μετάνοιαν ἐνδειξαμένους καὶ παννύχοις δεήσεσι. τότε δὴ σχολάσω καὶ αὐτὸς ὑπὲρ ὑμῶν τὸ θεῖον ἐξιλεούμενος." πείθονται ταῖς τοῦ ἀρχιερέως παραινέσεσι. καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς ἐκ θείας ὀμφῆς κινηθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς μεταπεμψάμενος
D τοὺς μεγιστᾶνας τῶν κομήτων παρηγγυᾶτο δεξιόθεν διορύξαι τοῦ θυσιαστηρίου κἀκεῖσε τὸν ἅγιον εὑρηκέναι ἧλον. τὸ ἐπιταχθὲν οὖν πεποιηκότες, ἐπεὶ μὴ εὕρισκον, ἐπαναστρέψαντες μετὰ ἀθυμίας τὴν τοῦ ζητουμένου διαμαρτίαν ἀπήγγελλον. ὁ δὲ ἐκτενέστερον τὴν δέησιν ποιησάμενος ἐπιμελέστερον τὴν τοῦ ζητουμένου ἀναψηλάφησιν ποιήσασθαι ἐπέ-

3. ἐχέσθω F, ἐχέτω P. οἱ δέ γε κατὰ τὴν Ἀντιόχου A. 4. λιμοῦ τε P, τε λιμοῦ F. 5. τῷ] τὰ C. 8. ἑαυτοὺς FA, αὐτοὺς P. μέχρις FA, μέχρι P. 9. νῦν FA, τοίνυν P. 17. μεγιστᾶνας A, μεγιστάνας F, μεγιστάνους P. 21. ποιησάμενος F, ποιησάμενοι P.

liebatur; quod vero consilium quomodo evenerit simulque unde ortus Gabras qualisque fuerit, exponere in aptiorem locum differam: nunc propositum persequamur. ac Latini quidem fame et continua obsidione graviter pressi Petrum illum adeunt, qui, ut supra narravi, ad Helenopolin victus fuerat, episcopum ipsorum, eumque uti sibi consilium det rogant. at ille "Fidem" inquit "fefellistis opinor, cum, quoad Hierosolyma attigissetis, castos ac puros vos mansuros promiseritis. hinc deus nunc non, ut antea, vos adiuvat; quare conversos ad dominum deflendis peccatis in sacco et cinere lacrimisque uberibus ac noctibus pervigilandis paenitentiam agere vos oportet. sic et ego intendam, ut deum vobis reddam propitium." oboeditur pontificis monitis. interiectisque aliquot diebus pontifex divino oraculo afflatus primores comitum convocat iisque mandat, ut a dextra altaris fodiant ibique sanctam lanceam reperiant. mox vero, quod iussum erat, facientes, cum fodiendo lanceam non reperissent maestique infelicem exitum renuntiassent, intentius ille deum precatus eos

ταττεν. οἱ δὲ καὶ αὖθις ἐπλήρουν τὸ κελευσθὲν καὶ τὸν ζητούμενον εὑρηκότες δρομαίως τῷ Πέτρῳ προσέφερον P. 327 χαρᾷ καὶ φρίκῃ συνεχόμενοι. κἄκτοτε ὡς ἁγνοτέρῳ τῶν ἄλλων τῷ Ἰσαγγέλῃ ἐν ταῖς μάχαις τὸν σεπτὸν καὶ θεῖον ἐνεχείριζον ἧλον. τῇ γοῦν μετ' αὐτὴν ἐξ ἀνυπόπτου πύλης V. 259 κατὰ τῶν Τούρκων ἐξώρμησαν. τότε δὴ ὁ καλούμενος Φλάντρας ᾐτήσατο τοὺς λοιποὺς μίαν ταύτην αἴτησιν παραχωρηθῆναί οἱ, μετὰ τριῶν μόνον κατὰ τῶν Τούρκων τῶν ἄλλων πρῶτον αὐτὸν ἐξιππάσασθαι. δέδοται δὴ τούτῳ τὸ αἰτηθέν. καὶ ὁπηνίκα αἱ φάλαγγες ἑκατέρωθεν ἰλαδὸν ἔστησαν καὶ ἡ τοῦ πολέμου σύναψις ηὐτρέπιστο, αὐτὸς τοῦ ἵππου ἀποβὰς καὶ προσουδίσας ἑαυτὸν τρισσάκις τῷ Θεῷ B ἐπηύξατο ἐκεῖθεν τὴν βοήθειαν ἐξαιτούμενος. βοησάντων δὲ πάντων τὸ "ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν", ὅλους ῥυτῆρας κατ' αὐτοῦ τοῦ Κουρπαγᾶ ἐνέδωκεν ἐπί τινος λόφου ἱσταμένου. εὐθὺς οὖν τοὺς κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ὑπαντιάσαντας τοῖς δόρασι βαλόντες κατὰ γῆς ἔρριψαν. ἐντεῦθεν οὖν ἐκδειματωθέντες οἱ Τοῦρκοι πρὸ τοῦ συρραγῆναι τὸν πόλεμον εἰς φυγὴν ἐτράπησαν θείας πάντως δυνάμεως ἐπαρηγούσης τοῖς Χριστιανοῖς· κἀν τῷ φεύγειν παραπορήσαντες οἱ πλεῖστοι τῶν βαρβάρων ταῖς δίναις τῶν ποταμίων συσχεθέντες ῥευμάτων ἀπεπνίγησαν, ὡς ἀντὶ γεφύρας χρηματίσαι τὰ σώματα C

2. τῷ Πέτρῳ προσέφερον F(A), προσέφερον τῷ Πέτρῳ P. 3. ἁγνοτέρῳ A, ἁγνωτέρῳ P. 5. ἀνεπόπτου C. 11. ηὐτρέπισται C. 12. τρισσάκις F, τρισάκις PA. 14. πάντων τὸ F, τὸ om. PA. 20. παραπορήσαντες A, παραπορίσαντες P.

scrutationem diligentius instituere iubet. parent denuo repertamque lanceam celeriter cum gaudio quidem, sed et cum horrore ad Petrum deferunt. deinde Isangeli omnium castissimo sanctam venerandamque lanceam in proeliis gestandam committunt. postero die eruptione in Turcas per portam non observatam parata Flantras qui vocabatur a ceteris ducibus id unum petiit, ut sibi in Turcas cum tribus modo sociis invehi liceret. quo impetrato cum structae utrimque acies starent ac milites se ad congrediendum accingerent, ipse equo desiliens, dum ter humi procumbit, deum invocat opem eius implorans; tum omnibus illud "deus nobiscum" clamantibus missis habenis in ipsum Curpaganem in tumulo stantem invehitur. ibi, quotquot Turcae ipsis occurrunt, hastarum ictibus perfossos sternunt; unde perterriti ceteri dei numine manifesto Christianis auxiliante, antequam proelium inirent, in fugam vertuntur. ac plerique barbarorum in fuga trepidantes fluvii vorticibus capti demersique sunt, ita ut coacervata

τῶν ἀποπνιγέντων τοῖς ὄπισθεν ἐρχομένοις. ἐφ' ἱκανὸν οὖν καὶ τοὺς φεύγοντας διώξαντες πρὸς τὴν Τουρκικὴν ταφρείαν ὑπέστρεψαν κἀκεῖσε τὰς βαρβαρικὰς σκευὰς εὑρηκότες. καὶ ἣν συνεπεφέροντο λείαν ἅπασαν ἀναλαβέσθαι μὲν ἤθελον παραχρῆμα, πολλὴν δὲ οὖσαν διὰ τριακονθημέρου μόγις ταύτην εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ἐξίσχυσαν. ἐπ' ὀλίγον οὖν αὐτοῦ που ἐγκαρτερήσαντες, ἐφ' ᾧ τῆς τοῦ πολέμου κακοπαθείας ἑαυτοὺς διαναπαῦσαι, ἅμα δὲ καὶ τῆς Ἀντιόχου φροντίδα ποιούμενοι ἀνεζήτουν τὸν ταύτην φρουρήσοντα. ἦν δὲ ὁ Βαϊμοῦντος, καθά γε πρὸ τοῦ τὴν πόλιν D ἁλῶναι φθάσας ᾐτήσατο. παρακεχωρηκότες δὲ αὐτῷ τῆς ἁπάσης ἐξουσίας τῆς Ἀντιόχου αὐτοὶ τῆς πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα φερούσης ἥψαντο. ἐν δὲ τῷ διέρχεσθαι πολλὰ μὲν τῶν παραλίων κάστρων κατέσχον· ὁπόσα δὲ ἐρυμνότατα ὄντα πλείονος ἐδεῖτο τῆς πολιορκίας, παραδραμόντες τῷ τέως αὐτὰ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἔσπευδον. περιζώσαντες δὲ τὰ τείχη καὶ πυκναῖς προσβολαῖς πολιορκοῦντες αὐτὴν διὰ μιᾶς σεληνιακῆς περιόδου κατέσχον πολλοὺς τῶν ἐντὸς Σαρακηνῶν καὶ Ἑβραίων ἀνῃρηκότες. πάντων δὲ ὑποταγέντων αὐτοῖς, P. 328 ἐπεὶ ὁ ἀντιβαίνων οὐδείς, τὴν ἐξουσίαν ἅπασαν τῷ Γοντοφρὲ ἀναθέμενοι ῥῆγα τοῦτον ὠνόμασαν.

5. μόγις F, μόλις P. 10. καθά γε F, καθάπερ PA. 14. sqq. ὁπόσα δὲ ἐρυμνότατα … κατέσχον πολλοὺς] εἷλον (ἧλον A) δὲ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, πολλοὺς CA. 16. Ἱερουσαλὴλ F. 17. μιᾶς F, μέσης P.

cadavera quasi pontem quendam insequentibus praeberent. ita fugientes satis persecuti redeunt ad barbarorum castra, cumque eorum opes et praedam omnem ab iis congestam reperissent eaque quantocius exhaurire cupivissent, tamen tanta erant, ut vix triginta diebus in urbem Antiochiam comportare ea possent. dein ibi commorabantur aliquantisper Galli, ut ex certaminum laboribus se reficerent simulque Antiochiae providentes quaererent, qui eam custodiret. is fuit Boëmundus, ut qui iam ante captam civitatem id sibi munus petisset; cui permissa omni urbis potestate ipsi Hierosolyma iter intendunt. multisque in transcursu ad mare arcibus occupatis, omissis autem interim firmissimis, quarum expugnationi longior mora opus erat, ad Hierosolyma festinaverunt eaque obsidentes crebrisque incursionibus oppugnantes multis Saracenis Hebraeisque occisis post unum mensem occupant. cunctis vero domitis, cum nemo resisteret, summam rerum ad Gotofredum deferunt eumque regem appellant.

7. Διαμηνυθείσης δὲ τῆς τῶν Κελτῶν ἐφόδου τῷ ἐξουσιαστῇ Βαβυλῶνος Ἀμεριμνῇ καὶ ὅπως παρ' αὐτῶν ἥ τε Ἱερουσαλὴμ ἑάλω καὶ αὐτὴ ἡ Ἀντιόχου καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις αἱ ταύτῃ παρακείμεναι παρὰ τῶν Κελτῶν κατεσχέθησαν, τηνικαῦτα πολὺ πλῆθος συναγηοχὼς ἔκ τε Ἀρμενίων καὶ Ἀρράβων Σαρακηνῶν τε καὶ Ἀγαρηνῶν κατ' αὐτῶν ἐξαπέστειλε. τούτου διαμηνυθέντος παρὰ τοῦ Γοντοφρὲ τοῖς Κελτοῖς, τηνικαῦτα ὡπλίσαντο κατ' αὐτῶν καὶ κατελθόντες εἰς τὸ Ἰάφα τὴν ἐκείνων περιέμενον ἔφοδον· εἶτα ἐκεῖθεν B κατέλαβον τὸ Ῥάμελ, ἐν ᾧ καὶ ὁ μεγαλομάρτυρ Γεώργιος μεμαρτύρηκε, καὶ † ἑνωθέντες τῷ κατ' αὐτῶν ἐρχομένῳ στρατεύματι τοῦ Ἀμεριμνῇ συνῆψαν πόλεμον μετ' αὐτῶν. καὶ τὴν νικῶσαν εἶχον εὐθὺς οἱ Κελτοί· τῇ δὲ μετ' αὐτὴν † καταλαβόντες ἐξ ὀπισθίων τοῦ προμετωπίου τῆς φάλαγγος ἡττή- V. 260 θησαν οἱ Λατῖνοι μέχρι τοῦ Ῥάμελ περισωθέντες. μόνος δὲ ὁ Βαλδουῖνος κόμης ἀπῆν φυγαδείᾳ χρησάμενος οὐχ ὡς ἄνανδρος, ἀλλ' ὥς τι κρεῖττον προμηθευσόμενος περί τε τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας καὶ τοῦ κατὰ τῶν Βαβυλωνίων στρατεύματος. καταλαβόντες δὲ οἱ Βαβυλώνιοι καὶ κυκλοτερῆ C τὴν πολιορκίαν τοῦ Ῥάμελ ποιούμενοι θᾶττον τοῦτο κατέσχον. πολλοὶ δὲ τῶν Λατίνων τηνικαῦτα κτείνονται, πλείους δὲ καὶ ζωγρίᾳ πρὸς Βαβυλῶνα ἐστάλησαν. ἐκεῖθεν δὲ ὑπο-

6. καὶ A, om. P. Ἀρράβων FC, Ἀράβων PA. τε om. A. 9. τὸ FAC, τὸν P. 10. μεγαλομάρτυρ A, μεγαλομάρτυς P. 11. ἑνωθέντες] ἐπελθόντες? 12. συνῆψαν FA, συνῆψε P. 13 sq. μεταλαβόντες ἐξ ὀπισθίων τοὺς προμετωπίους? 18. κατὰ τῶν om. C. 22. ζωγρία F, ζωγρίαι A, ζωγρεία P.

7. Sed Amerimnes princeps Babylonis de Gallorum expeditione certior factus ab iisque capta Hierosolyma et Antiochiam multasque alias adiacentes urbes occupatas esse ingentem celeriter multitudinem ex Armeniis Arabibus Saracenis Agarenisque congregatam in eos misit. hoc per Gotofredum nuntiato statim omnes Galli armati ad Iapha conveniunt ibique illorum impetum opperiuntur; inde Ramel transeunt, ubi magnus martyr Georgius passus est. atque cum occurrente Amerimnae exercitu proelio conserto Galli victores evadunt; postero autem die collocatis in fronte, qui in extrema acie steterant, victi et ad Ramel usque fugati sunt. unus Balduinus comes antea effugerat nulla quidem ignavia ductus, sed ut melius saluti suae consuleret exercitumque in Babylonios pararet. tum Babylonii eos persecuti Ramel circumsederunt brevique ea urbe expugnata multos Latinorum trucidant, plures captos Babylonem deduxerunt. mox inde omnes Babyloniorum copiae ad Iapha oppu-

στρέφον τὸ ὁπλιτικὸν ἅπαν τῶν Βαβυλωνίων πρὸς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰάφα ἠπείγετο. τοιοῦτον γὰρ τὸ βάρβαρον ἀεί. ὁ δέ γε ἀνωτέρω ῥηθεὶς Βαλδουῖνος τὰς παρὰ τῶν Φράγγων ἑαλωκυίας κωμοπόλεις ἁπάσας περιιὼν οὐκ ὀλίγους τε συναγηοχὼς ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἀξιόμαχον στράτευμα συνεστήσατο κἀντεῦθεν τοῖς Βαβυλωνίοις ἐπελθὼν ἥττησε
D κατὰ κράτος. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν κατὰ τὸ Ῥάμελ τῶν Λατίνων ἧτταν μεμαθηκώς, περιαλγήσας ἐπὶ τῇ τῶν κομήτων αἰχμαλωσίᾳ, ἅτε γινώσκων αὐτοὺς κατά τε ὥραν καὶ ῥώμην σώματος καὶ περιφάνειαν γένους τῶν πάλαι ὑμνουμένων, οὐκ ἔφερεν ἐπὶ πλέον τούτους δορυαλώτους ἐπὶ ξένης εἶναι. ἔνθεν τοι μεταπεμψάμενός τινα Βαρδαλῆν καλούμενον χρήματά τε ἱκανὰ ἐπιδοὺς πρὸς τὴν ἐκείνων ἀνάρρυσιν πρὸς Βαβυλῶνα ἐκπέπομφεν ἐγχειρίσας αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἀμεριμνῆν γράμματα περὶ τῶν κομήτων διαλαμβάνοντα. ὁ δὲ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἀνελίξας γραφὰς ἄτερ τιμῆς τοὺς κόμητας ἀπεδίδου μετὰ περιχαρείας πλὴν τοῦ Γοντοφρέ. ἐκεῖνον γὰρ προφθάσας πρὸς τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ Βαλδουῖνον τιμῆς ἀπέδοτο. καταλαβόντας δὲ τὴν μεγαλόπολιν τοὺς κόμητας ὁ βασιλεὺς ἐντίμως ἐδέξατο χρήματά
P. 329 τε ἱκανὰ ἐπιδοὺς καὶ ἐφ' ἱκανὸν τούτους διαναπαύσας χαίροντας ἐξαπέστειλεν οἴκαδε. ὁ δὲ Γοντοφρὲ ῥὴξ Ἱεροσολύμων αὖθις ἀποκαταστὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Βαλδουῖνον εἰς Ἔδεσαν ἐκπέπομφε. τότε δὴ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τῷ

6. ἀπελθὼν C. 18. αὐτάδελφον FA, ἀδελφὸν P. 19. μεγαλούπολιν C.

gnandum pergunt. est enim talis semper barbarorum consuetudo. verum Balduinus, quem supra dixi, capta a Francis oppida omnia circumiens haud paucis peditibus equitibusque collectis insignem exercitum congregavit, quocum egressus Babylonios graviter fudit. sed imperator audita Latinorum ad Ramel clade comitum captivitatem miseratus, quos et aetatis flore roboreque corporis et generis claritate priscis illis heroibus similes norat, non tulit eos captos in peregrina terra versari, sed Bardalen quendam ad redimendos eos multa cum pecunia misit Babylonem datis ad Amerimnen de comitibus litteris. quibus lectis ille lubentissime comites sine pretio dimisit excepto Gotofredo, quem iam ante Balduinus frater mercede redemerat. tum perhonorifice imperator comites Constantinopoli excepit eosque, cum sat vires refecissent, multa pecunia donatos laetos domum abire passus est. sed Gotofredus rex Hierosolymorum rursus constitutus Balduinum fratrem Edessam misit;

Ἰσαγγέλῃ ἐπέσκηψε τὴν μὲν Λαοδίκειαν Ἀνδρονίκῳ τῷ Τζιντζιλούκῃ ἀναθέσθαι, τὸ δέ γε Μαρακέως καὶ τὸ Βαλανέως τοῖς ὑπὸ τὸν Εὐμάθιον δοῦκα Κύπρου τῷ τότε ὑπάρχοντα, ἐκεῖνον δὲ προσωτέρω βαδίσαι καὶ περὶ τῆς τῶν λοιπῶν κάστρων κατασχέσεως ὡς ἐνὸν διαγωνιεῖσθαι. ὅπερ δὴ καὶ πεποίηκε τοῖς γράμμασι τοῦ βασιλέως πεισθείς. μετὰ γοῦν τὸ παραδοῦναι τὰ κάστρα τοῖς ἀνωτέρω δηλωθεῖσιν ἀπῆλθεν εἰς B Ἀντάραδον καὶ ταύτην ἀμαχητὶ ἐχειρώσατο. τοῦτο ἐνωτισθεὶς ὁ Ἀταπάκας τῆς Δαμασκοῦ δυνάμεις συναθροίσας ἱκανὰς κατ' αὐτοῦ ἐστρατεύσατο. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰσαγγέλης ἀποχρώσας δυνάμεις πρὸς τοσοῦτον πλῆθος οὐκ εἶχε, βουλὴν ἐβουλεύσατο οὐ τοσοῦτον ἀνδρείαν ὁπόσον συνετήν. θαρρήσας γὰρ τοῖς ἐντοπίοις ἔφη ὡς "ἐγὼ μὲν τοῦ κάστρου παμμεγέθους ὄντος ἔν τινι τόπῳ κρυβήσομαι· ὑμεῖς δέ, ὁπηνίκα ὁ Ἀταπάκας καταλάβῃ, τὸ μὲν ἀληθὲς μὴ ὁμολογήσητε, πτοηθέντα δέ με φυγάδα γενέσθαι διαβεβαιώσατε". καταλαβὼν οὖν ὁ Ἀταπάκας καὶ ἐρωτήσας περὶ τοῦ Ἰσαγγέλη, ἐπεὶ ἀποδεδρακέναι τοῦτον ἐπίστευσε, κεκμηκὼς ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας ἀγχοῦ C τῶν τειχῶν τὴν σκηνὴν ἐπήξατο. τῶν δὲ ἐντοπίων πᾶσαν φιλοφροσύνην εἰς αὐτὸν ἐνδεικνυμένων, τεθαρρηκότες οἱ Τοῦρκοι καὶ μηδὲν ἐναντίον ὑποτοπάσαντες τοὺς ἰδίους

1. Ἰσαγγέλῃ FAC, Σαγγέλῃ P: sic semper postea. 3. εὐμάθιον τὸν φιλοχάλην A. 5. διαγωνιεῖσθαι FC, διαγωνίσασθαι A, διαγωνεῖσθαι P. 6. γράμμασιν F. 8. ἀτάραδον A, Ἀτάρανδον C. 9. 14. 17. Ἀτάπακας P. 18. ἐπίστευσε κεκμηκὼς ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας F, ἐπίστευσεν ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκμηκὼς C, ἐπίστευσεν, ἀπὸ τῆς κεκμηκὼς ὁδοιπορίας P.

eodemque tempore Isangeli imperator mandavit, ut Laodiceam traderet Andronico Tzintzilucae, Eumathii autem Cypri tum ducis militibus castra Maracei et Balanei: ipse pergeret et reliquas arces pro viribus occupare conaretur. id etiam fecit litteris imperatoris oboediens. nam postquam iis, quos supra nominavi, arces reddidit, Antarado admovens eam urbem sine certamine subegit. quo audito Atapacas Damascenus multis copiis adversus Isangelen processit, qui nequaquam se tantae multitudini parem sentiens consilium iniit non tam forte quam prudens. nam indigenas confidenter conveniens "Ego" inquit "in hac ampla arce alicubi latebo: vos Atapaca adventante veram rem neutiquam fatebimini, sed fugisse me territum affirmabitis." quocirca, cum adveniens Atapacas, ubi esset Isangeles, quaesivisset eumque trepide fugisse crederet, fessus via prope muros sibi tentorium fixit; omnemque ei benevolentiam incolis ostendentibus Turcae in securitate confirmantur ne-

V. 261 ἵππους πρὸς τὸ πεδίον ἔλυσαν. ὁ δὲ Ἰσαγγέλης μέσης ἡμέρας τοῦ ἡλίου κατὰ κορυφὴν τὰς ἀκτῖνας βάλλοντος καρτερῶς ὁπλισάμενος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν (εἰς τετρακοσίους δὲ περιΐσταντο) αἴφνης τὰς πύλας ἀνοίξας διὰ μέσης τῆς αὐτῶν παρεμβολῆς ὥρμησεν. ὁπόσοι μὲν οὖν ἐκθύμως εἰώθασι μάχεσθαι, τῆς ἑαυτῶν ζωῆς ἀφειδήσαντες τὸν μετ' αὐτῶν D ἱστάμενοι ἀνεδέξαντο πόλεμον· οἱ δὲ λοιποὶ φυγαδείᾳ τὴν ἑαυτῶν ἀπεπειρῶντο πραγματεύσασθαι σωτηρίαν. ἀλλὰ τὸ τῆς πεδιάδος εὐρὺ καὶ τὸ μή τι ἕλος παρακεῖσθαι ἢ βουνὸν ἢ φάραγγα ταῖς τῶν Λατίνων χερσὶν ἅπαντας παραδέδωκεν. ἔνθεν τοι καὶ παρανάλωμα ξιφῶν πάντες γεγόνασιν· ὀλίγοι δὲ καὶ κατεσχέθησαν. οὕτω γοῦν τῶν Τούρκων καταστρατηγήσας κατὰ τῆς Τριπόλεως χωρεῖ. ἄνεισι γοῦν κατευθὺ καὶ προκαταλαμβάνει τὴν ἀκρολοφίαν τοῦ ἀντικρὺ Τριπόλεως διακειμένου βουνοῦ, μέρους ὄντος τοῦ Λιβάνου, ἐφ' ᾧ καὶ ὡς ὀχύρωμα τοῦτον ἔχειν καὶ τὸ ἐκ τοῦ Λιβάνου καταρρέον ὕδωρ εἰς Τρίπολιν διὰ τοῦ πρανοῦς τοῦ τοιούτου βουνοῦ P. 330 ἐπισχεῖν. τηνικαῦτα δὲ πρὸς τὸν βασιλέα τὰ συμβάντα δηλώσας ᾐτεῖτο ἐρυμνότατόν τι ὀχύρωμα γενέσθαι πρὸ τοῦ καταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ Χοροσὰν δυνάμεις πλείονας καὶ καταγωνίσασθαι αὐτούς. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ δουκὶ Κύπρου τὴν τοῦ τοιούτου πολιχνίου κτίσιν ἀνέθετο ἐπισκήψας, ἵνα διὰ

12. δὲ καὶ F, δὲ τούτων καὶ A, δὲ P. καταστρατηγήσας FA, καταστραγήσας P. 13. Τριπόλεως] πόλης C. 19. τι ὀχύρωμα F, τι om. PA. 21. αὐτοὺς C, αὐτοὶ F, αὐτῆς P.

que quidquam hostile suspicati equos ad pastum in campos dimittunt. Isangeles autem sole meridie instante verticibus armatus cum suis (erant autem circiter quadringenti) portis repente patefactis in media Turcarum castra irrumpit. ibi omnes, qui fortiter pugnare consueverant, vitae non parcentes pugna accepta Gallis restiterunt; ceteri fuga servari studebant. sed quia vasta patuit planities, non palude vel tumulo fossave intercepta, cunctos Latini in potestatem redegerunt paucisque in captivitatem deductis gladio reliquos absumpserunt. sic Turcis debellatis Tripolin Isangeles petiit primoque adventu verticem collis, quae est pars Libani montis, adversus urbem occupat, ut et castrorum situm munitissimum haberet et fontem, qui ducto per collis declivia opere Tripolin de Libano fluebat, interciperet. tum ab imperatore, cui, quae egerat, nuntiarat, petiit ut, priusquam maiores a Chorosane copiae venirent ipsosque devincerent, castrum ibi validissimum extrueret. itaque imperator Cypri duci talem arcem condendam tradidit eique negotium dedit, ut omnia quae

τοῦ στόλου πάντα τὰ συνοίσοντα ταχέως ἐξαποστέλλῃ καὶ τοὺς τὸ τοιοῦτον πολίχνιον οἰκοδομήσοντας ἐφ' ὃν ἂν ὁ Ἰσαγγέλης ὑποδείξειε τόπον. γέγονε τοῦτο τῷ τέως. καὶ ὁ μὲν Ἰσαγγέλης ἔξωθεν τῆς Τριπόλεως στρατοπεδευσάμενος πάντα κάλων κινῶν περὶ τὴν ταύτης ἅλωσιν οὐκ ἐνεδίδου. ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος τὴν τοῦ Τζιντζιλούκη εἰσέλευσιν εἰς B Λαοδίκειαν μεμαθηκὼς τὴν ἔχθραν, ἣν πάλαι κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐγκυμονήσας εἶχεν, εἰς τοὐμφανὲς ἐξαγαγὼν μετὰ δυνάμεως ἀποχρώσης τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ταγγρὲ κατὰ τῆς Λαοδικείας ἐκπέμπει ταύτην πολιορκήσοντα. τῆς δὲ περὶ τούτου φήμης μέχρι καὶ ἐς τὰς τοῦ Ἰσαγγέλη διαδραμούσης ἀκοάς, εὐθὺς μηδὲ μικρόν τι μελλήσας οὗτος καταλαμβάνει τὴν Λαοδίκειαν καὶ λόγους συνείρει πρὸς τὸν Ταγγρὲ διὰ παντοίων λόγων συμβουλεύων αὐτῷ τῆς τοῦ κάστρου πολιορκίας ἀποσχέσθαι. ὡς δὲ πολλὰ μετ' αὐτοῦ κοινολογούμενος καταπειθῆ τοῦτον οὐχ εὕρισκεν, ἀλλ' ἄντικρυς ᾄδειν ἐδόκει παρὰ κωφῷ, ἐκεῖθεν παλινοστήσας κατα- C λαμβάνει αὖθις τὴν Τρίπολιν. ἐκεῖνος δὲ οὐδοπωσοῦν τῆς πολιορκίας ἀφίστατο. ἰδὼν οὖν ὁ Τζιντζιλούκης τὴν ὁρμὴν τοῦ Ταγγρὲ καὶ ὡς ἐν στενῷ τὰ κατ' αὐτὸν συνελαύνεται, βοήθειαν ἐκεῖθεν ᾐτεῖτο. βραδυνόντων δὲ τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ, εἰς ἀμηχανίαν ἐλθὼν τὸ μὲν ἀπὸ τῆς πολιορκίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πιεζόμενος προδοῦναι τὸ κάστρον ᾑρετίσατο.

2. οἰκοδομήσοντας ****** F. 8. τοῦτο τῶ F, τῷ om. P. 12. μέλησας F. 18. οὐδ' ὁπωσοῦν A, οὐδοποσοῦν P. 21. ἐκεῖθεν] Εὐμάθιον? 24. ᾑρετίσατο A, ἠρετίσατο P.

utilia futura essent et artifices illius operis navibus quam primum in eum locum importaret, quem Isangeles designaturus esset. quo facto, dum Tripoli Isangeles imminet et, quo eam subiciat, indefesso conatu omnem movet funem, Boëmundus cognito Laodiceam Tzintzilucae traditam esse odium, quo iam pridem in imperatorem flagrabat, non amplius dissimulaturus Tancredum nepotem cum sufficientibus copiis ad oppugnandam Laodiceam dimisit. cuius rei fama allata ne brevi quidem Isangeles moratus statim eo properat et agit cum Tancredo variisque sermonibus ei suadet, ut a castri oppugnatione desisteret; cumque multa cum eo egisset nec quod voluit impetrare posset surdoque adeo decantare videretur, Tripolin recessit. at illo minime ab oppugnatione desistente Tzintzilucos impetu Tancredi perspecto in augustias redactus illinc auxilium petit. sed cum ii qui in Cypro erant cunctarentur, tandem et hostium obsidione et fame coactus deditionem castri praetulit.

8. *Τούτων οὕτω τελουμένων, ἐπεὶ τετελευτηκότος τοῦ Γοντοφρὲ ἕτερον ἔδει πάλιν ῥῆγα γενέσθαι τὸν ἐκείνου ἀναπληροῦντα τόπον εὐθὺς οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Λατῖνοι μετ-* D *εκαλοῦντο τὸν Ἰσαγγέλην ἀπὸ Τριπόλεως ῥῆγα τῶν Ἱεροσολύμων ποιῆσαι ἐθέλοντες. ὁ δὲ ἀνεβάλλετο τέως τὴν ἐκεῖσε ἀπέλευσιν. εἰσελθόντος οὖν εἰς τὴν μεγαλόπολιν, ἐπεὶ ἀναβαλλόμενον αὐτὸν οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγνώκεσαν, μεταπεμψάμενοι τὸν Βαλδουῖνον περὶ τὴν Ἔδεσαν τότε ἐνδιατρίβοντα ῥῆγα Ἱεροσολύμων κατέστησαν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τὸν Ἰσαγγέλην ἀσμένως ἀποδεξάμενος, ἐπεὶ τὸν Βαλδουῖνον μεμαθήκει τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀρχὴν ἀναδέξασθαι,* V. 262 *παρακατεῖχε μεθ' ἑαυτοῦ, ὁπηνίκα καὶ τὸ τῶν Νορμάνων φοσσάτον κατέλαβεν ἡγεμόνας ἔχον ἀδελφοὺς δύο Φλάντρας καλουμένους. οἷς πολλὰ πολλάκις ὁ βασιλεὺς συμβουλευόμε-* P. 331 *νος τὴν αὐτὴν τοῖς προλαβοῦσι φοσσάτοις ὁδεῦσαι καὶ διὰ τῶν παραλίων τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαβεῖν καὶ οὕτω τῷ λοιπῷ στρατεύματι τῶν Λατίνων ἑνωθῆναι, πειθομένους τούτους οὐχ εὕρισκεν, ἅτε τοῖς Φράγγοις ἑνωθῆναι μὴ βουλομένους, ἀλλ' ἑτέραν ὁδεῦσαι ὁδὸν διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ κατευθὺ χωρῆσαι τοῦ Χοροσὰν οἰομένους κατασχεῖν τὸ τοιοῦτον. ὁ δὲ βασιλεὺς πάντη ἀσύμφορον τοῦτο γινώσκων καὶ τὴν ἀπόλειαν μὴ θέλων τοῦ τοσούτου λαοῦ (πεντήκοντα γὰρ ἦσαν χιλιάδες ἱπ-*

1. *τετελευτηκότος* F, *τελευτηκότος* P. 3. *τοῖς Ἱεροσολύμοις* P, *τοῖς* om. F. 4. *τῆς Τριπόλεως* P, *τῆς* om. F. 9. *ῥίγα* F. 11. *μεμαθήκοι* F. 13. *φοσσάτον* FC, *φόσατον* P. 15. *προκαταλαβοῦσι*? *φοσσάτοις* FC, *φοσάτοις* P. 21. *ἀπόλειαν* F, *ἀπώλειαν* P.

8. Eodem tempore defuncto Gotofredo, cum alium regem succedere oporteret, statim Latini, qui Hierosolymis erant, Isangeli regnum Hierosolymitanum delaturi Tripoli eum arcessunt. at vero ille adventum suum tunc morabatur; quo factum est, ut, qui Hierosolymis erant, cum Constantinopolin eum profectum cunctari viderent, Balduinum Edessa, ubi tunc versabatur, advocarent et Hierosolymorum regem eligerent. Isangelen autem benigne imperator exceptum, ubi Balduinum Hierosolymorum imperium accepisse audivit, apud se retinuit. cumque Normannorum copiae tum forte advenirent, quibus fratres duo, Flantrae qui vocabantur, praeerant, magnopere iis imperator suasit, ut superiorum exercituum vestigia insequerentur perque maritimas regiones Hierosolyma profecti reliquo Latinorum exercitui se iungerent. nec tamen id iis persuasit, quia se iungere Francis nolebant, sed alia via per orientalem limitem Chorosanem recta petere studebant, quod expugnaturos se esse sperabant. verum imperator infeliciter ea consilia eventura intellegens nec cupiens

πέων ἀνδρῶν καὶ ἑκατὸν πεζῶν), ἐπεὶ μὴ πειθομένους τούτους ἑώρα, τὸν δεύτερον, ὅ φασι, πλοῦν ἐρχόμενος μεταπεμψάμενος τὸν Ἰσαγγέλην καὶ τὸν Τζίταν συνεκπέμπει τού- B τοις, ἐφ' ᾧ συμβουλεύειν τε τὰ συνοίσοντα καὶ τῶν παραλόγων ὁρμῶν ὡς ἐνὸν ἀνασειράζειν αὐτούς. διαπεραιωθέντες οὖν τὸν τῆς Κιβωτοῦ πορθμὸν καὶ πρὸς τὸν Ἀρμενιακὸν ἐπειγόμενοι τὴν Ἄγκυραν καταλαβόντες ἐξ ἐφόδου ταύτην κατέσχον. καὶ οὕτω τὸν Ἅλυν διαβάντες πολίχνιόν τι κατέλαβον. ἐπεὶ δὲ τοῦτο Ῥωμαῖοι κατεῖχον, θαρρήσαντες καὶ τὰς ἱερὰς ἐπενδυθέντες οἱ ἱερεῖς στολὰς εὐαγγέλιόν τε καὶ σταυροὺς κομιζόμενοι ὡς Χριστιανοῖς τούτοις προσῄεσαν. οἱ δὲ ἀπανθρώπως καὶ ἀπηνῶς οὐ τοὺς ἱερεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν Χριστιανῶν ἀναιροῦσι καὶ ἀφροντίστως τοῦ λοιποῦ ὡς πρὸς Ἀμάσειαν ἀπονεύσαντες τὴν ὁδοιπορίαν C ἐποιοῦντο. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐμπειροπόλεμοι ὄντες προκαταλαβόντες τὰς κώμας πάσας καὶ τὰ χορτάσματα πάντα ἐνέπρησαν, ἐφθακότες δὲ τούτους ὀξέως προσέβαλον. δευτέρα δὲ ἦν καθ' ἣν ὑπερίσχυσαν τούτων οἱ Τοῦρκοι. καὶ τηνικαῦτα αὐτοῦ που κατασκηνώσαντες χάρακά τε πηξάμενοι τὰς σκευὰς ἐναπέθεντο. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν αὖθις ἄμφω ἐμάχοντο τὰ στρατεύματα. οἱ δὲ Τοῦρκοι κυκλοτερῶς κατασκηνώσαντες οὐ χορταγωγίας χώραν τούτοις ἐδίδουν οὔτε μὴν τὰ ὑπο-

2. μεταπεμψάμενος τὸν F, μεταπεμψάμενος om. P. 10. τε F, τι P. 20. αὖθις om. C.

tantam multitudinem interire (erant autem quinquaginta millia equitum, peditum centum millia), quia obsequentes eos non vidit, alterum, ut dicunt, iter ingressus Isangelen et Tzitam arcessitos cum iis misit, ut et utilia suaderent et coercerent, quod eius fieri posset, intempestivos eorum impetus. itaque traiecto Ciboti freto Armeniam versus provecti Ancyram ex itinere capiunt; Halynque deinde transgressi oppidum aliquod accedunt, quod cum a Romanis incoleretur, cives nihil mali ab iis ut Christianis veriti et sacerdotes vestibus sacris induti evangeliumque ac cruces ferentes obviam iis fiunt; at vero inhumane et crudeliter isti non sacerdotes solum, sed ceteros quoque Christianos necant receptaque via Amaseam socordes procedunt. interea Turcae bellorum peritissimi cunctis vicis praeoccupatis omnique frumento incenso Latinorum aciem invadunt superioresque (erat autem secundus dies) recedunt: tum illi vallum ibi figunt deponuntque sarcinas. insequenti die iterum dimicatur tabernaculisque circumdatis ita eos Turcae concluserunt, ut nec commeatus causa prodire nec iumenta equosve potum ducere liceret. quare

ζύγια καὶ τοὺς ἵππους ἐς ποτὸν ἐξάγειν συνεχώρουν. τὴν
ἑαυτῶν οὖν πανωλεθρίαν ἐπ' ὀφθαλμῶν ἤδη ὁρῶντες οἱ
D Κελτοὶ τῆς ἑαυτῶν ζωῆς ἀφειδήσαντες τῇ μετ' αὐτήν, τε-
τρὰς δὲ ἦν, καρτερῶς ὁπλισάμενοι τὸν μετὰ τῶν βαρβάρων
ἀνεδέξαντο πόλεμον. οἱ δὲ Τοῦρκοι εἰς χεῖρας τούτους
ἔχοντες οὐκέτι μετὰ τῶν δοράτων οὐδὲ διὰ τόξων πρὸς
αὐτοὺς ἀπεμάχοντο, ἀλλὰ τὰ ξίφη σπασάμενοι καὶ τῶν κου-
λεῶν ἐξελκύσαντες ἀγχέμαχον τὴν μάχην ἐποιοῦντο καὶ
παρευθὺ τρέπουσι τοὺς Νορμάνους. οἱ δὲ καταλαβόντες
P. 332 τὸν ἴδιον χάρακα σύμβουλον ἀνεζήτουν. ὁ δ' ἄριστος αὐτο-
κράτωρ ὁ τὰ λῷονα τούτοις ὑποτιθέμενος καὶ μὴ εἰσακουσ-
θεὶς οὐ παρῆν. λοιπὸν ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰσαγγέλη καὶ τοῦ Τζίτα
γνώμην καταφεύγουσιν, ἅμα δὲ καί, εἰ χώρα τις τῶν ὑπὸ
τὸν αὐτοκράτορα πλησίον παράκειται, ἐπυνθάνοντο ἀναζη-
τοῦντες αὐτήν. καὶ δὴ τάς τε σκευὰς καὶ τὰς σκηνὰς καὶ
τὸ πεζὸν ἅπαν αὐτοῦ που καταλιπόντες τοῖς ἰδίοις ἵπποις
ἐποχηθέντες ὡς εἶχον τάχους πρὸς τὰ παρὰ θάλασσαν τοῦ
Ἀρμενιακοῦ καὶ τῆς Παυράκης ἔθεον. ἐπεισπεσόντες δ'
V. 263 ἀθρόον οἱ Τοῦρκοι τούτων τῷ χάρακι πάντα ἀφείλοντο·
B εἶτα κατόπιν τούτων διώξαντες τὸ πεζὸν ἅπαν ἐφθακότες
ἀνεῖλον· τινὰς δὲ καὶ κατασχόντες πρὸς τὸν Χοροσὰν δεῖγμα
ἀπήγαγον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Νορ-
μάνων ἀνδραγαθήματα· ὁ δέ γε Ἰσαγγέλης καὶ ὁ Τζίτας μετὰ

2. οὖν om. F, sed add. ead. m. ὀφθαλμῶν C, ὀφθαλμοῖς P.
18. καὶ om. C. Παυράης F.

Galli in conspectu praesentis exitii suae ipsorum vitae non parcentes postero die (quartus autem erat) strenue armati pugnam cum barbaris committunt. nec iam arcubus hastisve in eos Turcae pugnant, sed de victoria securi strictis ensibus proelioque comminus facto Normannos cito vertunt, qui in castra sua compulsi consilii quaerunt auctorem. nec vero adfuit optimus imperator, qui spretus olim meliora iis suaserat. tandem ad Isangelis et Tzitae consilium confugiunt simulque exquirunt, num qua regio imperatoriae dicionis, quo se reciperent, prope adesset. relictis tunc sarcinis tabernaculis peditatu omni equisque conscensis celerrime ad maritimam partem Armeniae Pauracesque decurrunt. sed Turcae invadentes eorum subito castra cuncta diripiunt: mox ad insequendum versi peditatu omni ad internecionem deleto captos quosdam ad Chorosanem speciminis causa adducunt. hae Turcarum in Normannos res gestae fuere. Isangeles autem et Tzitas cum paucis equitibus, qui supererant,

τῶν καταλειφθέντων ὀλίγων ἱππέων τὴν βασιλεύουσαν καταλαμβάνουσι. δεξάμενος δὲ τούτους ὁ αὐτοκράτωρ καὶ χρήματα δοὺς ἱκανὰ καὶ διαναπαύσας ἤρετο, ὅπου τοῦ λοιποῦ αἱρετὸν αὐτοῖς ἀπιέναι. οἱ δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπεζήτουν. φιλοτιμησάμενος οὖν αὐτοὺς δαψιλῶς διαποντίους ἐκπέμπει τῇ αὐτῶν γνώμῃ τὸ πᾶν ἀναθέμενος. ὁ δέ γε Ἰσαγγέλης ἐκ μεγαλοπόλεως ἐξελθὼν τὴν πρὸς τὸ οἰκεῖον στράτευμα ἀνε- C ζήτει ἀπέλευσιν. καὶ δὴ καταλαμβάνει αὖθις τὴν Τρίπολιν χειρώσασθαι ταύτην γλιχόμενος. μετὰ δὲ ταῦτα νόσῳ θανασίμῳ περιπεσὼν καὶ πνέων τὰ ἔσχατα μεταπεμψάμενος τὸν αὐτοῦ ἀνεψιὸν Γελίελμον ὥσπερ τινὰ κλῆρον ἅπαντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατασχεθέντα κάστρα τούτῳ ἀπεχαρίσατο ἡγεμόνα καὶ ἀρχηγὸν τῶν αὐτοῦ ταγμάτων καταστήσας. τούτου τοίνυν τὴν τελευτὴν μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ εὐθὺς πρὸς τὸν δοῦκα Κύπρου διὰ γραμμάτων ἐδήλωσεν, ἵνα Νικήταν τὸν Χαλίντζην μετὰ χρημάτων ἱκανῶν πρὸς τὸν Γελίελμον ἐκπέμψῃ, ἐφ' ᾧ D ὑποποιήσασθαί τε αὐτὸν καὶ παρασκευάσαι ὀμωμοκέναι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα πίστιν βεβαίαν φυλάξαι εἰς αὐτὸν καὶ ὁποίαν ὁ ἀποβεβιωκὼς θεῖος αὐτοῦ Ἰσαγγέλης μέχρι τέλους ἐτήρησεν.

9. Εἶτα μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ καὶ τὴν τῆς Λαοδικείας παρὰ τοῦ Ταγγρὲ κατάσχεσιν πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον γράμματα ἐκτίθεται οὑτωσὶ περιέχοντα "τὰ ὅρκια οἶδας καὶ τὰς ἐπαγγελίας, ἃς οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ἅπαντες πρὸς τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ἐποιήσαντο. νῦν δὲ αὐτὸς πρῶτος

4. ἐπεζήτουν FC, ἐπιζήτουν P. 9. μετὰ δὲ ταῦτα F, μετὰ ταῦτα δὲ P. 10. πενθῶν C. 13. πραγμάτων C.

Constantinopolin redeunt: quos benignissime imperator exceptos pecuniisque donatos, ubi quiete se refecerunt, quem in locum proficisci vellent, rogavit. Hierosolyma se cupere dixerunt; quare iterum eos munifice donatos in naves imposuit omnia eorum arbitrio concedens. verum Isangeles Constantinopoli relicta exercitum suum revisurus Tripolin rursus tendit eamque subigere studet. post vero letalem morbum adeptus ac propemodum expirans advocat Gulielmum nepotem atque omnes a se captas arces ei velut quandam hereditatem donat praeficitque eum insuper cunctis quas habuerat copiis. eius morte comperta imperator statim ad Cypri ducem litteras dedit eumque iussit multis cum pecuniis Nicetam Chalintzen ad Gulielmum mittere, ut conciliaret sibi iuvenem eique persuaderet, ut iure iurando fidem suam imperatori obligaret pari modo servaturus, quo eam defunctus Isangeles patruus ad mortem usque servasset.

9. Iam vero imperator, cum Laodiceam a Tancredo teneri audiisset, has ad Boëmundum litteras misit: "Scis profecto, quid et ipse et vos omnes Romanorum imperio iurati promiseritis. nunc tamen tu pri-

παρασπονδήσας τὴν Ἀντιόχειαν κατέσχες καὶ ἄλλα τινὰ φρούρια ὑποποιησάμενος καὶ αὐτὴν δὴ τὴν Λαοδίκειαν. ἀπόστηθι τοίνυν τῆς πόλεως Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἄλλων ἁπάν-
P. 333 των δίκαιόν τι πρᾶγμα ποιῶν καὶ μὴ θέλε πολέμους ἄλλους καὶ μάχας κατὰ σαυτοῦ ἐρεθίζειν." ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος τὰς βασιλικὰς ὑπαναγνοὺς γραφάς, ἐπειδὴ μὴ τῷ συνήθει ψεύδει χρήσασθαι οἷός τε ἦν τῶν πραγμάτων ἀριδήλως τὴν ἀλήθειαν ἐλεγχόντων, πρὸς τὰ γραφέντα τῷ φαινομένῳ κατένευσεν, αἰτίαν μέντοι τῶν κακῶς παρ' αὐτοῦ πραχθέντων εἶναι τὸν αὐτοκράτορα ἔλεγε γράψας ὡς "οὐκ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλὰ σύ. ὑποσχόμενος γὰρ κατόπιν ἡμῶν μετὰ δυνάμεως ἔρχεσθαι πολλῆς οὐκ ἠθέλησας τὴν ὑπόσχεσιν ἔργοις
B πιστώσασθαι. ἡμεῖς δὲ τὴν Ἀντιόχειαν καταλαβόντες καὶ ἐπὶ τρισὶ μησὶ πολλὰ μογήσαντες πρὸς πολεμίους ἀπεμαχόμεθα καὶ λιμόν, οἷον οὐδείς πως τῶν ἀνθρώπων τεθέαται, ὡς τοὺς πλείστους ἡμῶν καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπηγορευμένων κρεῶν βεβρωκέναι· ἐφ' ἱκανὸν δὲ ἐγκαρτερούντων ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὁ δοθεὶς ἡμῖν εἰς ἀρωγὴν πιστότατος οἰκέτης τοῦ σοῦ κράτους Τατίκιος οὕτω κινδυνεύοντας
V. 264 καταλιπὼν ἡμᾶς ᾤχετο. εἵλομεν δὲ τὴν πόλιν παραδόξως καὶ αὐτὰς τὰς ἀπὸ τοῦ Χοροσὰν εἰς ἀρωγὴν τῶν Ἀντιοχέων καταλαβούσας δυνάμεις κατετροπωσάμεθα. καὶ πῶς δίκαιόν

1. παρασπονδίσας F. Ἀντιόχου A. ἄλλά τ (α superscr.) F, ἄλλαττα A, ἄλλ' ἄττα P. 3. Ἀντιοχείας FAC, Ἀντιόχου P. 15. πως F, πω C, που P. 16. αὐτῶν των F, τῶν om. P. ὑπὸ C, ὑπὲρ P.

mus rupto foedere Antiochiam occupasti et cum alias arces tum etiam Laodiceam tibi subegisti. quare aequum iustumque colens Antiochiam urbem ceterasque arces redde nolique nova in te ipse bella proeliaque concitare." his Boëmundus perlectis, cum solita simulatione uti non posset rebus aperte veritatem probantibus, specie quidem scriptis annuit, culpam tamen eorum, quae ipse perperam egerat, in imperatorem conferens ita ei rescripsit: "Non ego, sed tu omnium es auctor. licet enim validis copiis secuturum te nos promiseris, factis tamen verborum fidem praestare noluisti. nos autem, ubi Antiochiam usque perreximus, multas aerumnas per tres menses perpessi cum hostibus pugnavimus; nec quisquam hominum similem famem expertus est, cum plurimi nostrum vetitis cibis vesci cogerentur. multum vero temporis haec tolerantes ipse quoque quem belli socium nobis tribuisti Taticius ille tuae maiestati fidissimus servus in tali discrimine nos deseruit. cepimus tamen miro modo urbem ac vel supervenientes a Chorosane in Antiochenorum opem copias proelio

ἐστιν, ἅπερ οἰκείοις ἱδρῶσι καὶ πόνοις ἐκτησάμεθα, ῥᾳδίως C οὕτως ἀποποιήσασθαι;" ὑποστρεψάντων δ' ἐκεῖθεν τῶν πρέσβεων, ὡς τὰς τοῦ Βαϊμούντου ὑπανέγνω γραφάς, διαγνοὺς αὐτὸν ἐκεῖνον αὖθις εἶναι τὸν Βαϊμοῦντον μηδοπωσοῦν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβληθέντα, δεῖν ἔγνω τῶν ὁρίων τῆς βασιλείας Ῥωμαίων ἀντέχεσθαι καὶ τὴν ἀκάθεκτον αὐτοῦ ὁρμὴν ὡς ἐνὸν ἀνακόπτειν. δυνάμεις τοίνυν πολλὰς μετὰ τοῦ Βουτουμίτου κατὰ τῆς Κιλικίας ἐξέπεμψε καὶ τὸ ἐλλογιμώτατον τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου, ἄνδρας μαχιμωτάτους καὶ Ἄρεως ὑπασπιστὰς ἅπαντας καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Βάρδαν καὶ τὸν ἀρχιοινοχόον Μιχαήλ, ἀκμάζοντας καὶ ἀρτιφυεῖς τὸ γένειον. οὓς νηπιόθεν προσλαβόμενος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ D τὰ στρατιωτικὰ ἐκπαιδεύσας ὡς εὐνουστέρους τῶν ἄλλων τῷ Βουτουμίτῃ παραδίδωσι μεθ' ἑτέρων χιλίων ἀνδρῶν γενναίων Κελτῶν καὶ Ῥωμαίων, ἐφ' ᾧ συμπαρομαρτεῖν τε αὐτῷ καὶ ὑπείκειν ἐν ἅπασιν, ἅμα δὲ καὶ τὸ τυχὸν τῶν καθ' ὥραν ξυμπιπτόντων δι' ἀπορρήτων γραμμάτων δηλοῦν αὐτῷ. ἔσπευδε δὲ τὴν ἅπασαν χώραν τῆς Κιλικίας κατασχεῖν, ἵν' ἐντεῦθεν ῥᾷον τὰ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐξαρτύῃ. P. 334 ἀπάρας οὖν ὁ Βουτουμίτης σὺν ὅλαις δυνάμεσι καὶ περὶ τὴν Ἀττάλου ἐφθακώς, ἐπεὶ τὸν Βάρδαν καὶ τὸν ἀρχιοινοχόον Μιχαὴλ μὴ ὑπείκοντας ἑώρα τῷ τούτου θελήματι, ἵνα μὴ

10. Ἄρεως (ως in ras.) F, Ἄρεος P.

vicimus. ergo cui aequum videri possit, nos quae nostris laboribus sudoribusque comparavimus tam facile abicere?" reversis inde legatis cum imperator Boëmundi litteras perlegisset cognossetque, eundem eum esse Boëmundum nec ullo modo ad meliora conversum, Romani imperii limites muniendos indomitamque illius ferociam pro viribus frangendam censuit. quare multas cum Butumite copias in Ciliciam misit atque ipsum Romanae militiae florem, fortissimos viros Martisque satellites omnes; in quibus erant etiam Bardas et archipocillator Michael, florentes aetate iuvenes malasque lanugine signantes, quos a pueris imperator secum habuerat ac militari arte imbuerat. hos, quippe prae ceteris sui studiosissimos, cum aliis mille generosissimis militibus partim Gallis partim Romanis tradit Butumitae, qui eum comitarentur eique obtemperarent in omnibus rebus, et quaecumque acciderent arcanis statim litteris ad se deferrent. totius autem Ciliciae provinciae occupare possessionem cupiebat, quo, quae de Antiochia moliebatur, facilius exsequi posset. quamobrem Butumites omnibus copiis profectus, ubi ad Attali urbem venit ac Bardan et Michaelem archipocillatorem suae voluntati

καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συμβαίη στασιάζειν κἀκ τούτου κενόσπουδος ἡ σπουδὴ τῷ Βουτουμίτῃ γένηται καὶ ἄπρακτος τῆς Κιλικίας ἀποπεμφθείη, παραχρῆμα τὰ περὶ τούτου δηλοῖ τῷ αὐτοκράτορι τὴν μετ' αὐτῶν συνδιατριβὴν παραιτούμενος. ὁ δὲ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων εἰωθυίας γίνεσθαι βλάβας γινώσκων γοργῶς ἐφ' ἑτέραν ὑπόθεσιν τούτους τε καὶ ὁπόσους ὑπόπ-
B τους εἶχε διὰ γραμμάτων προὐτρέπετο, ἵνα τὴν Κύπρον τάχιον καταλαβόντες τῷ Εὐφορβηνῷ Κωνσταντίνῳ τὴν δουκικὴν ἀρχὴν τηνικαῦτα τῆς νήσου Κύπρου ἀναδεξαμένῳ συνόντες ἐν πᾶσιν ὑπείκωσιν. οἱ δὲ ἀσμένως τὰ γράμματα δεξάμενοι θᾶττον πρὸς τὴν Κύπρον διαπλωΐζονται· μικρὸν οὖν χρόνον μετὰ τοῦ δουκὸς Κύπρου ἐνδιατρίψαντες τῇ συνήθει ἀναισχυντίᾳ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέχρηντο. ἔνθεν τοι καὶ λοξὸν αὐτοὺς ὑπεβλέπετο. οἱ δὲ νεανίαι τῆς τοῦ βασιλέως περὶ αὐτοὺς κηδεμονίας μεμνημένοι διὰ τῶν πρὸς τὸν βασιλέα γραμμάτων τοῦ δουκὸς πολλὰ κατέτρεχον τὴν Κων-
C σταντίνου ἀνακαλούμενοι. ἀναπτύξας δὲ τὰς αὐτῶν γραφὰς ὁ αὐτοκράτωρ, ἐπεὶ καί τινας τῶν τῆς μείζονος τύχης, ὅσους ὑπόπτους ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε, σὺν αὐτοῖς εἰς Κύπρον ἀπέστειλε, πτοηθεὶς μὴ καὶ αὐτοὶ ἐκ λύπης ἴσως συναπαχθῶσιν ἐκείνοις, εὐθὺς τῷ Καντακουζηνῷ ἐπέσκηψεν ἀναλαβέσθαι τούτους μεθ' ἑαυτοῦ. ὃς φθάσας εἰς Κυρήνειαν καὶ μετακαλεσάμενος τούτους μεθ' ἑαυτοῦ ἀνελάβετο. ἀλλὰ ταῦτα

21. Κατακουζηνῷ F.

minime obsequi vidit, veritus, ne ceteri quoque milites seditiosi fierent indeque perdita opera nullus Ciliciensis expeditionis fructus existeret, totam rem litteris statim imperatori exponit oratque, ne diutius se cum illis versari velit. tum imperator quantae noxae huiuscemodi dissensio esset intellegens et hos et quotquot e ceteris suspectos habuit statim alio per litteras convertit mandans, ut sine mora in Cyprum insulam se conferrent ducique eius provinciae Euphorbeno Constantino in omnibus praesto essent. quo iussu libenter excepto confestim iuvenes Cyprum navigant; mox vero cum Cypri duce brevi versati in hunc quoque solita impudentia utuntur; quare torvo is vultu eos aspicere coepit. at iuvenes veteris in se imperatoris amoris memores datis litteris graviter de duce questi sunt velle se Constantinopolin redire significantes; quibus epistulis resignatis imperator, quod etiam opulentiores quosdam sibi suspectos cum ipsis Cyprum relegaverat, timens, ne et hi irati cum illis ad seditionem abriperentur, Cantacuzeno celeriter praecepit, ut secum eos sumeret; qui simul Cyreneam venit, hos ad se arcessivit secumque duxit. hactenus

μὲν τὰ περὶ τοῦ Βάρδα φημὶ καὶ τοῦ ἀρχιοινοχόου Μιχαήλ· ὁ δέ γε Βουτουμίτης μετὰ τοῦ Μοναστρᾶ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καταλειφθέντων λογάδων ἡγεμόνων τὴν Κιλικίαν ἐφθακώς, ὡς τοὺς Ἀρμενίους εὗρε σπεισαμένους μετὰ τοῦ V. 265 *Ταγγρέ, παραδραμὼν τούτους καὶ τὸ Μαράσιν καταλαβὼν κατέσχεν αὐτό, ἅμα δὲ καὶ τὰς παρακειμένας ἁπάσας κω-* D *μοπόλεις καὶ τὰ πολίχνια καὶ ἀποχρώσας δυνάμεις εἰς φρουρὰν τῆς χώρας ἁπάσης καὶ ἡγεμόνα τὸν μιξοβάρβαρον καταλιπὼν Μοναστρᾶν, περὶ οὗ ἐν πολλοῖς ὁ λόγος ἐμέμνητο, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέστρεψεν.*

10. *Ἐπεὶ δὲ ἐξερχόμενοι οἱ Φράγγοι [πρὸς] τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸς κατάσχεσιν τῶν πόλεων Συρίας ὑπέσχοντο τῷ* P. 335 *ἐπισκόπῳ Πίσσης ἱκανά, εἰ τούτοις συνάρηται πρὸς τὸν προκείμενον αὐτοῖς σκοπόν, ὁ δὲ καταπειθὴς τοῖς λόγοις τούτων γεγονὼς καὶ ἑτέρους δύο τῶν παρὰ θάλατταν οἰκούντων ἐς αὐτὸ τοῦτο ἐρεθίσας οὐκ ἀνεβάλλετο, ἀλλ' ἐξοπλίσας διήρεις τε καὶ τριήρεις καὶ δρόμωνας καὶ ἕτερα τῶν ταχυδρόμων πλοίων εἰς ἐνακόσια περιϊστάμενα ἔξεισιν ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀπερχόμενος. ἱκανὰ δὲ τούτων ἀποτεμόμενος εἰς προνομὴν τῆς Κορυφοῦς, τῆς Λευκάδος, τῆς Κεφαληνίας καὶ τῆς Ζακύνθου ἀπέστειλε. ταῦτα μανθάνων ὁ βασιλεὺς ἐξ ἁπασῶν τῶν ὑπὸ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν χωρῶν προσέταξε γενέσθαι πλοῖα. καὶ εἰς αὐτὴν δὲ τὴν βασιλεύουσαν* B

1. *περὶ τούτων, τοῦ?* 11. *πρὸς* seclusi. 13. *συνάρεται* F. 14. *λόγοις τούτων* F, *τούτων λόγοις* P. 18. *ἐνακόσια* F, *ἐνναχόσια* P. 20. *Κορυφοῦς* C, *Κορυφῶ* F, *Κορυφῶς* P. *τῆς Λευκάδος τῆς Κεφαληνίας* F, *τῆς Κεφαληνίας, τῆς Λευκάδος* P. 21. *ἀπόστειλε* P, correxi.

de Barda et Michaele archipocillatore. at Butumites cum Monastra ducibusque eximiis, qui remanserant, in Ciliciam profectus, cum iam pepigisse Armenios cum Tancredo audiisset, ipsos praeteriens Marasin castrum omnesque adiacentes vicos oppidaque occupavit et idoneis copiis ad totius regionis custodiam cum duce Monastra mixobarbaro, cuius iam saepius mentio facta est, relictis Constantinopolin rediit.

10. Interim Franci Hierosolymis egressi, ut Syriae urbes occuparent, Pisae episcopo magna praemia promiserunt, si ad finem propositum cum ipsis se iungeret. annuit is horum rogationi aliisque duobus ad mare incolentibus in eandem sententiam adductis nihil cunctatus biremes triremes dromones aliasque id genus veloces naves nongentas circiter instruxit cursumque ad eos intendit; idoneam vero eius numeri partem misit ad populandas Corypho Cephalleniam Leucadem Zacynthum. quo imperator audito in cunctis Romani imperii regionibus naves aedificari

ἱκανὰ κατασκευάζων, ἐκ διαλειμμάτων εἰς μονήρεις εἰσερχόμενος ἐπέσκηπτε τοῖς κατασκευάζουσιν, ὅπως χρὴ ταῦτα ποιεῖν. γινώσκων δὲ τοὺς Πισσαίους τοῦ περὶ τὴν θάλατταν πολέμου ἐπιστήμονας καὶ δεδιὼς τὴν μετ' αὐτῶν μάχην, ἐν ἑκάστῃ πρώρᾳ τῶν πλοίων διὰ χαλκῶν καὶ σιδήρων λεόντων καὶ ἀλλοίων χερσαίων ζώων κεφαλὰς μετὰ στομάτων ἀνεῳγμένων κατασκευάσας χρυσῷ τε περιστείλας αὐτά, ὡς ἐκ μόνης θέας φοβερὸν φαίνεσθαι, τὸ διὰ τῶν στρεπτῶν κατὰ τῶν πολεμίων μέλλον ἀφίεσθαι πῦρ διὰ τῶν στομάτων αὐτῶν παρεσκεύασε διϊέναι, ὥστε δοκεῖν τοὺς λέοντας καὶ τἆλλα τῶν
C τοιούτων ζώων τοῦτο ἐξερεύγεσθαι. οὕτω γοῦν ταῦτα κατασκευάσας μετακαλεσάμενος τὸν Τατίκιον ἐξ Ἀντιοχείας νεωστὶ παραγενόμενον αὐτῷ μὲν τὰ τοιαῦτα πλοῖα παραδεδωκὼς περιφανεστάτην κεφαλὴν ὠνόμασε· τῷ δέ γε Λαντούλφῳ τὸν ἅπαντα στόλον ἀναθέμενος μέγαν δοῦκα προὐβάλετο ὡς τῆς ναυμαχίας εἰδήμονα ἄριστον. ἐξελθόντες οὖν τῆς μεγαλοπόλεως μηνὸς παριππεύοντος Ἀπριλλίου μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου τὴν Σάμον κατέλαβον καὶ τὰ πλοῖα τῇ χέρσῳ προσορμίσαντες ἐξῆλθον πρὸς τὴν ἤπειρον ἐπὶ τῷ διὰ τῆς ἀσφάλτου ἐπὶ πλέον ἀσφαλισαμένους κατοχυρῶσαι αὐτά. μεμαθηκότες δὲ τὴν τοῦ Πισσαϊκοῦ στόλου διέλευσιν
D τὰ πρυμνήσια λύσαντες καὶ αὐτοὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἔθεον ὡς

15. προὐβάλετο F (m. 2 in ras.), προὐβάλλετο P. 17. μεγαλοπόλεως F, μεγαλουπόλεως P. 21. αὐτούς P, correxi.

iussit; multasque etiam Constantinopoli confecit, quas qua forma construi oporteret, interdum monere circumvehens fabros monebat; cumque navalium bellorum peritos esse Pisanos sciret pugnamque cum iis timeret, ita naves adornavit, ut cuiusvis in prora ex aere ferroque fabricata leonum aliarumque bestiarum terrestrium capita hiantibus late rictibus eminerent; faucesque inauratae solo adspectu horribiles erant. ignem autem, qui per tormenta in hostes mittendus erat, per fauces duxit, ita ut leones ceteraeque eius generis bestiae eum evomere viderentur. sic paratas naves tradit Taticio nuper ab Antiochia reduci eique illustrissimi capitis appellationem indit; omni vero classi praeficit Lantulphum titulo magni ducis honoratum, qui navalis belli peritissimus esset. itaque Aprili mense Constantinopoli cum classe Romana profecti, ubi Samum venerunt, navibus appulsis, quas asphaltis inunctione magis muniturі et firmaturi erant, in terram escendunt. at postquam Pisanorum classem praeteriisse au-

πρὸς τὴν Κῶ. πρωΐας δὲ τῶν Πισσαίων ἐκεῖσε καταλα-
βόντων ἑσπέρας οὗτοι ταύτην κατέλαβον. μὴ ἐντετυχηκότες
δὲ τοῖς Πισσαίοις ἀπῆλθον εἰς τὴν Κνίδον περὶ τὴν ἤπειρον
τῆς ἀνατολῆς διακειμένην. κεῖθι δὲ παραγενόμενοι, ὡς τῆς
ἄγρας ἠστόχουν, ὀλίγους τινὰς ἐφευρηκότες τῶν Πισσαίων
αὐτοῦ που καταλειφθέντας ἐπυνθάνοντο, ὅπου ὁ Πισσαϊκὸς
ἐξώρμησε στόλος. οἱ δὲ πρὸς τὴν Ῥόδον ἔφασαν. καὶ πα- P. 336
ραχρῆμα λύσαντες τὰ πρυμνήσια θᾶττον τούτους κατέλαβον V. 266
μεταξὺ Πατάρων καὶ Ῥόδου. τούτους δ' οἱ Πισσαῖοι θεα-
σάμενοι μόθου παραυτίκα σχῆμα διατυπώσαντες πρὸς μάχην
οὐ τὰ ξίφη μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς καρδίας ἔθηγον. ἐπικατα-
λαβόντος δὲ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου κόμης τις Πελοποννήσιος
Περιχύταν καλούμενος ναυλοχεῖν ἄριστα ἐπιστάμενος, ὡς
τούτους ἐθεάσατο, ταῖς κώπαις τὸ ἴδιον πτερώσας μονῆρες
ὡς εἶχε κατ' αὐτῶν ἵεται. καὶ διὰ μέσου τούτων ὡς πῦρ
διελθὼν εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν αὖθις ἐπανέστρεφε στόλον. ὁ μέντοι
Ῥωμαϊκὸς στόλος οὐκ εὐτάκτως τῆς μετὰ τῶν Πισσαίων μά-
χης ἀπεπειρᾶτο, ἀλλ' ὀξέως καὶ ἀσυντάκτως τούτοις προσέ- B
βαλε. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λαντοῦλφος πρῶτος προσπελάσας ταῖς
Πισσαϊκαῖς ναυσὶν ἄστοχα τὸ πῦρ ἔβαλε καὶ οὐδέν τι πλέον
εἰργάσατο τοῦ πυρὸς σκεδασθέντος. ὁ δὲ λεγόμενος Ἐλεήμων
κόμης ἀναισχύντως μεγίστῳ πλοίῳ κατὰ πρύμναν προσβα-

9. *Πατάρων* F, *Παττάρων* P. 12. *Πελλοποννήσιος* P, correxi. 13. *Περιχύταν* FC, *Περιχυτάνης* P. 18. *τούτοις* FC, *τούτους* P. 19. *προσέβαλε* F, *προσέβαλλε* P. 20. *ταῖς Πισσαϊκαῖς* F, *τοῖς Πισσαίοις* P.

diverunt, solutis ancoris Coum insulam versus eos insequuntur. pervenerant eo Pisani eius diei mane, cuius sub vesperam Romani eodem appulerunt. nec vero assecuti Pisanos Cnidum abeunt prope orientalem continentem sitam. quo advecti, licet totius quidem praedae spe excidissent, aliquot tamen Pisanos relictos repererunt, quos percontati, quo iisset Pisanorum classis, Rhodum navigasse eam audiverunt navibusque extemplo solutis brevi eos inter Patara Rhodumque assequuntur. eos Pisani conspicati explicata celeriter classe et tela et animos ad pugnam acuerunt. accedente interim Romana classe Perichytan Peloponnesius comes navigandi artis peritissimus, ubi Pisanos conspexit, moneris suae remigio incitato veloci eos impetu petiit perque medios eos flammae instar pervolans ad classem Romanam rediit. ea vero minus idoneo ordine, sed acri ac tumultuario impetu pugnam cum Pisanis capessiverat. atque ipse Lantulphus primus Pisanorum navigiis se admovens ignem intempestive iaculatur eoque disperso proficit nihil; itemque Eleemon, qui dicebatur,

λὼν τοῖς πηδαλίοις τούτου περιπεσὼν καὶ μὴ εὐχερῶς ἔχων ἐκεῖθεν διαπλωΐσασθαι κατεσχέθη ἄν, εἰ μὴ γοργῶς πρὸς τὴν σκευὴν ἀπεῖδε καὶ πῦρ κατ' αὐτῶν ἀφεὶς οὐκ ἄστοχα ἔβαλεν· εἶτα τὴν ναῦν ἐπὶ θάτερα γοργῶς μεταφέρων καὶ ἑτέρας παραχρῆμα τρεῖς μεγίστας ἐπυρπόλει τῶν βαρβάρων ναῦς. ἐπεὶ δ' ἅμα καὶ συστροφὴ ἀνέμου τὴν θάλατταν ἀθρόον C ἐπεισπεσοῦσα διετάραττε τάς τε ναῦς συνέτριβε καὶ μονονοὺ βυθίζειν ἠπείλει (ἐρρόχθει γὰρ τὸ κῦμα, ἐτετρίγεσαν αἱ κεραῖαι τά θ' ἱστία διερρήγνυντο), ἐκδειματωθέντες οἱ βάρβαροι τὸ μὲν διὰ τὸ πεμπόμενον πῦρ (οὐδὲ γὰρ ἐθάδες ἦσαν τοιούτων σκευῶν ἢ πυρὸς ἄνω μὲν φύσει τὴν φορὰν ἔχοντος, πεμπομένου δ' ἐφ' ἃ βούλεται ὁ πέμπων κατά τε τὸ πρανὲς πολλάκις καὶ ἐφ' ἑκάτερα), τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ θαλαττίου κλύδωνος συγχυθέντες τὸν νοῦν φυγαδείας ἥψαντο. οὕτω μὲν οὖν τὰ τῶν βαρβάρων· ὁ δέ τοι Ῥωμαϊκὸς στόλος νησιδίῳ τινὶ προσώκειλεν οὑτωσί πως καλουμένῳ Σεύτλῳ. αὐγαζούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐκεῖθεν ἀπάραντες τῇ Ῥόδῳ προσώρμισαν. τῶν πλοίων οὖν ἀποβάντες καὶ ἐξαγαγόντες ὅσους D ἔφθασαν κατασχεῖν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τοῦ Βαϊμούντου ἀδελφιδοῦν ἐξεδειμάτουν αὐτοὺς ὡς μέλλοντες τιμῆς πάντας ἀπεμπολεῖν ἢ κατασφάττειν. ὡς δὲ ἀκαταπλήκτους πρὸς τοῦτο ἑώρων αὐτοὺς καὶ τὴν ἀπεμπόλησιν ἐν οὐδενὶ τιθεμένους, εὐθὺς ξίφους παρανάλωμα πεποιήκασιν. οἱ δέ γε

6. ἀθρόον ἐπεισπεσοῦσα F, ἐπεισπεσοῦσα ἀθρόον P. 8. ἐῤῥόχθει C, ἐῤῥόχθη P. 10. οὐδὲ F, οὐ P. 16. που P, correxi. 17. προσώρμισαν C, προσώρμησαν P.

comes maximam audacius navem aggressus, cum in gubernaculum eius incidisset nec facile inde recedere posset, captus esset utique, nisi praesenti animo ad machinas suas respiciens ignem in hostes feliciter iniecisset; quo facto velociter nave conversa tria quoque alia maxima barbarorum navigia incendit. subito interim orto turbine, cum mare agitari coepisset, conteri naves ac paene mergi undarum aestu, stridere antennarum cornua, vela frangi, barbari perterrefacti ob missilem ignem (neque enim norant talium machinarum flammarumque naturam, quas, recta plerumque igni adscendente, quocumque quis vult et in pronum et ad latera iaculatur) et maris tempestate turbati fugae se mandarunt. haec quidem barbari: Romana vero classis ad parvam insulam, cui Seutlo nomen erat, constitit; unde prima luce moventes ad Rhodum appellunt ibique facta escensione omnes captivos in his Boëmundi consobrinum metu servitutis aut caedis terrebant. cumque nihil moveri eos ac venditionem pro nihilo habere animadvertissent, omnes statim

περιλειφθέντες τοῦ Πισσαϊκοῦ στόλου πρὸς τὸ τὰς παρα-
τυχούσας νήσους καὶ τὴν Κύπρον ληΐζεσθαι ἀπέβλεψαν.
ἔνθα τυχὼν ὁ Φιλοκάλης Εὐμάθιος κατ' αὐτῶν ἵεται. οἱ
δὲ περὶ τὰς ναῦς δειλίᾳ συσχεθέντες μηδὲ τοῦ ἐξιόντος P. 337
προνομῆς χάριν ἀπὸ τῶν πλοίων αὐτῶν λαοῦ πεφροντικότες,
ἀλλὰ τοὺς πλείονας περὶ τὴν νῆσον ἐάσαντες, ἀσυντάκτως
οὕτω λύσαντες τὰ πρυμνήσια πρὸς τὴν Λαοδίκειαν ἀπέπλεον
τὸν Βαϊμοῦντον ἐπὶ νοῦν ἔχοντες. καὶ δὴ καὶ καταλαβόντες
προσεληλύθεσάν τε αὐτῷ καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ ἀγάπην ἀσπά-
ζεσθαι ἔλεγον· ὁ δέ, ὁποῖος ἐκεῖνος, ἀσμένως αὐτοὺς ὑπο-
δέχεται. ἐπεὶ δ' οἱ περὶ τὴν ἠϊόνα καταλειφθέντες λαφυρα-
γωγίας ἕνεκα, ὑποστρέψαντες τὸν ἴδιον στόλον οὐχ ἑώρων,
ἔρριπτον ἀφειδῶς ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπεπνί-
γοντο. οἱ δὲ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου θαλασσοκράτορες καὶ B
αὐτὸς δὴ ὁ Λαντοῦλφος καταλαβόντες τὴν Κύπρον συνεληλυθότες περὶ εἰρήνης ἐπερωτᾶν ἐβουλεύοντο. πάντων οὖν ὁμογνωμονησάντων πρὸς τοῦτο, στέλλεται ὁ Βουτουμίτης πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον. τοῦτον οὖν θεασάμενος καὶ παρακατασχὼν ἐπὶ ὅλαις πέντε καὶ δέκα ἡμέραις, ἐπεὶ τὴν Λαο- V. 267
δίκειαν καὶ λιμὸς κατειλήφει καὶ ὁ Βαϊμοῦντος αὖθις Βαϊμοῦντος ἦν καὶ οὐκ ἠλλοίωτο οὔτε μὴν εἰρηνεύειν ἐμεμαθήκει, μεταπεμψάμενος αὐτόν φησιν "οὐ διὰ φιλίαν ἢ εἰρήνην αὐτὸς ἐνταυθοῖ παραγέγονας, ἀλλ' ἐφ' ᾧ τὰς ἐμὰς

8. καὶ δὴ καὶ] καὶ δὴ C. 9. προσεληλύθεσαν F, προσεληλύθησαν P. 13. ἀφειδῶς ἑαυτοὺς F, ἑαυτοὺς ἀφειδῶς P.

trucidarunt. verum superstites illius pugnae Pisani ad depopulandas insulas, in quas forte inciderunt, praesertim Cyprum animos adverterunt. sed proficiscente in eos Philocale Eumathio, qui forte ibi erat, nautici terrore perculsi oblitique suorum, qui pabulatum e navibus exierant, plurimos in insula relinquunt navibusque temere solutis Laodiceam tendunt ad Boëmundum, cuius amicitiam se amplecti profitentur quique laetus, ut erat eius mos, eos excepit. sed relicti isti in littore praedatores, ubi reversi classem non viderunt, desperantes se in mare proiecerunt demersique sunt. deinde duces Romanae classis una cum Lantulpho in Cyprum convenientes de pace agere decreverunt, omnibusque consentientibus Butumites ad Boëmundum mittitur. verum hic, cum eum vidisset quindecimque dies secum detinuisset ac fames tandem Laodiceam occupasset idemque semper Boëmundus esset nec mutatus esset nec pacis artes didicisset, Butumite arcessito "Non huc" inquit "amicitiae aut pacis causa venisti, sed ut naves meas

ἐμπρῆσαι ναῦς. ἄπιθι τοίνυν· ἀρκεῖ γάρ σοι αὐτὸ τοῦτο C τὸ ἀνακρωτηριάστον τῶν ἐνταῦθα ἀπολυθῆναι." ἀπάρας οὖν ἐκεῖθεν καταλαμβάνει τοὺς αὐτὸν ἀποστείλαντας περὶ τὸν λιμένα τῆς Κύπρου. καὶ τὴν Βαϊμούντου πονηρὰν γνώμην ἐπὶ πλέον ἐκ τῶν ἐκεῖθεν μηνυμάτων διαγνόντες καὶ ὡς ἀδύνατον σπείσασθαι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκεῖθεν ἀπάραντες ὅλοις ἱστίοις τὴν πρὸς τὴν μεγαλόπολιν ὑγρὰν ἐπέπλεον κέλευθον. κατὰ δὲ τὴν Συκὴν τρικυμίας μεγάλης καὶ κλύδωνος διεγερθέντος σφοδροῦ τὰ πλοῖα τῇ χέρσῳ προσραγέντα ἡμίθραυστα πάντα γεγόνασι πλὴν τῶν νηῶν ὧν ἐξῆρχεν ὁ Τατίκιος. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὸν Πισσαϊκὸν στόλον ὧδέ πη προκεχωρήκει· ὁ δὲ Βαϊμοῦντος φύσει πονηρότατος D ὢν ἐδεδίει, μὴ τὸ Κούρικον ὁ βασιλεὺς προκατάσχῃ καὶ στόλον Ῥωμαϊκὸν τῷ λιμένι προσορμίσας φυλάττῃ μὲν τὴν Κύπρον, ἀπείργῃ δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λογγιβαρδίας διὰ τῆς παραλίας τῆς ἀνατολῆς μέλλοντας ἰέναι πρὸς αὐτὸν συμμάχους. ταῦτα οὖν λογιζόμενος αὐτὸς τοῦτο ἀνοικοδομῆσαι καὶ τὸν λιμένα κατασχεῖν ἐβούλετο. πόλις γὰρ πρότερον οὖσα ἐρυμνοτάτη τὸ Κούρικον ἐν ὑστέροις ἔφθασεν ἐριπωθῆναι χρόνοις. ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ ταῦτα προμηθευσάμενος καὶ P. 338 τὰς ἐπινοίας αὐτοῦ προκαταλαβὼν πέμπει τὸν ἐκτομίαν Εὐστάθιον ἀπὸ τῆς τοῦ κανικλείου ἀξίας μέγαν δρουγγάριον τοῦ στόλου προχειρισάμενος ἐπισκήψας αὐτῷ σπεῦσαι

1. *αὐτὸ τοῦτο* F, *αὐτὸ* om. P. 7. *ἐπέπλεον* scripsi: *ὑπέπλεον* P. 8. *κλύδωνος* FC, *κλυδώνου* P. 10. *νηῶν* F, *νεῶν* P. 11. *ὧδε πη* F, *ὡδέπω* P.

incendio deleres; abi et, quod integris membris hinc dimitteris, in lucro pone". reversus igitur eos, a quibus missus fuerat, in Cypri portu invenit. tum Boëmundi malitia ex recenti nuntio magis intellecta desperataque inter ipsum et imperatorem pace plenis velis profecti Constantinopolin redierunt. sed cum prope Sycen essent, gravi ac vehementi tempestate coorta omnes naves praeter eas, quibus Taticius praeerat, in terram eiectae et paene fractae sunt. hunc exitum habuit expeditio Pisana quaeque cum ea coniuncta fuerunt. iam Boëmundus pro sollertissima sua versutia metuit, ne Curicum imperator praeoccuparet Romanaque classe ad portum appulsa et Cyprum tueretur et omnes ad se e Longibardia per orientalem oram maritimam profecturos socios arceret. his de causis ipse urbem illam restituere portumque eius occupare statuit. nam Curicum erat oppidum olim munitissimum, post vero dirutum. sed imperator eandem rem curans, ut consilia eius praeverteret, mittit Eustathium eunuchum e caniclei praeposito magnum classis drunga-

καταλαβεῖν τὸ Κούρικον καὶ διὰ τάχους ἀνοικοδομῆσαί τε
αὐτὸ καὶ τὸ κάστρον Σελεύκειαν στάδια ἓξ τούτου ἀφισταμένην καὶ δύναμιν ἀποχρῶσαν καταλιπεῖν ἐν αὐτοῖς, δοῦκα δὲ προχειρίσασθαι Στρατήγιον τὸν Στραβόν, ἄνδρα μικρὸν μὲν τῷ σώματι, ταῖς δὲ πολεμικαῖς ἐμπειρίαις πολύν τε καὶ μέγιστον; ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν λιμένα στόλον ἱκανὸν προσορμίσαι καὶ παραγγεῖλαι ἐγρηγορέναι καὶ ἐνεδρεύειν τοὺς ἀπὸ Λογγιβαρδίας εἰς ἀρωγὴν τοῦ Βαϊμούντου ἐρχομένους, ἐπαρήγειν δὲ καὶ τῇ Κύπρῳ. ἐξελθὼν οὖν ὁ ῥηθεὶς δρουγγά- B
ριος τοῦ στόλου καὶ προκαταλαβὼν τὰ τοῦ Βαϊμούντου διανοήματα ἀνεγείρει μὲν αὐτὸ καὶ εἰς τὴν προτέραν ἀποκαθιστᾷ κατάστασιν. παραχρῆμα δὲ καὶ τὴν Σελεύκειαν οἰκοδομήσας καὶ κατοχυρώσας διὰ τάφρων γυρόθεν δυνάμεις τε ἱκανὰς ἐν ἀμφοτέροις καταλιπὼν μετὰ τοῦ δουκὸς Στρατηγίου κατελθὼν εἰς τὸν λιμένα καὶ στόλον ἀποχρῶντα ἐν αὐτῷ καταλιπὼν κατὰ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος εἰσηγήσεις ἐπαναζεύγνυσι πρὸς τὴν μεγαλόπολιν. καὶ μεγάλως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπαινεθεὶς δαψιλῶς πεφιλοτίμηται.

11. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸ Κούρικον· μετὰ δὲ παραδρομὴν ἐνιαυτοῦ ἀναμαθὼν ὁ βασιλεὺς ὅτι καὶ Γε- C
νούσιος στόλος εἰς συμμαχίαν τῶν Φράγγων ἐξελθεῖν ἑτοιμάζεται, στοχασάμενος ὅτι οὐ μικρᾶς βλάβης παραίτιοι καὶ

8. τὴν ἀρωγὴν P, τὴν om. F. 9. τῇ F, τὴν C, τῷ P. 14. τὲ F, τὰς P. 20. Θνούσιος C; sic semper. 22. παραίτιοι καὶ F, καὶ παραίτιοι P.

rium creatum eique mandat, ut Curicum occupare simulque et hoc et Seleuciam arcem sex stadiis inde distantem restituere properaret: tum idoneo praesidio imposito ducem praeficeret Strategium Strabum, pusilla quidem statura virum, sed ingenti belli usu: ad hoc idoneo numero bellicas naves in portu constitueret insidiaturas diligentissime Latinis navibus, quae ad Boëmundi auxilium ex Longibardia tenderent, Cyprique custodiae invigilaturas. itaque classis quem dixi drungarius profectus, ut Boëmundi consilia anteverteret, Curicum statim refectum in pristinum statum redegit Seleuciamque restituit ac fossis circummunivit sufficientesque copias cum duce Strategio in utraque arce reliquit. tum portum intravit ibique satis magna, uti mandaverat imperator, classe relicta Constantinopolin se retulit, ubi amplis ab imperatore laudibus honoribusque ornatur.

11. Haec circa Curicum acta sunt. anno post certior factus imperator etiam Genuensium classem in Francorum auxilium venire, sensit

αὐτοὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ ἔσονται, τὸν μὲν Καντακου-
ζηνὸν διὰ τῆς ἠπείρου μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως, τὸν δὲ
Λαντοῦλφον γοργῶς ἐξοπλίσας μετὰ στόλου διὰ θαλάσσης
V. 268 ἀπέστειλε παρακελευσάμενος αὐτῷ τὸ τάχος καταλαβεῖν
τὰ κατώτερα, ἐφ' ᾧ τὸν μετὰ τῶν Γενουσίων ἐκεῖσε διερχο-
μένων ἀναδέξασθαι πόλεμον. τούτων οὖν ἀπελθόντων ἔνθα
καὶ προσετάχθησαν, χειμὼν βαρὺς ἐπιγέγονε καὶ ἀφόρητος,
ὑφ' οὗ καὶ πολλὰς τῶν νηῶν συνέβη διαθραυσθῆναι. ἅσπερ
D πάλιν πρὸς τὴν χέρσον ἐξελκύσαντες ἐπιμελῶς τὴν διὰ τῆς
ὑγρᾶς πίσσης ἐπίχρισιν ταύταις ἐπέφερον. τηνικαῦτα δὲ
καὶ ὁ Καντακουζηνὸς τὸν τῶν Γενουσίων στόλον περὶ τὰ κα-
τώτερα διαπλέοντα ἐγγύς που εἶναι μεμαθηκὼς ὑποτίθεται
τῷ Λαντούλφῳ ὀκτωκαίδεκα ναῦς ἀναλαβέσθαι (τοσαύτας
γὰρ μόνας συνέβη τῷ τότε ἀποπλέειν τῶν ἄλλων ἐξελκυσθει-
σῶν τῆς θαλάσσης) καὶ ἀπελθόντα κατὰ τὸ ἀκρωτήριον
τοῦ Μαλέου προσοκεῖλαι αὐτὰς κατὰ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος
ὑποθήκας καὶ διερχομένων τῶν Γενουσίων, εἰ μὲν τὸν μετ'
αὐτῶν ἀποθαρροίη πόλεμον, εὐθὺς τὴν μετ' αὐτῶν ἀνα-
δέξασθαι μάχην, εἰ δ' οὐ, τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ καὶ ταῖς
ὑπ' αὐτὸν νηυσὶ σὺν αὐτοῖς πλωτῆρσιν εἰς Κορώνην προσ-
οκείλαντι περιποιήσασθαι. ὁ δ' ἀπελθὼν καὶ τὸν πολὺν
στόλον τῶν Γενουσίων θεασάμενος καὶ ἀπαγορεύσας τὴν
P. 339 μετ' αὐτῶν μάχην θᾶττον τὴν Κορώνην κατέλαβεν. ὁ δὲ

1. αὐτοὶ om. C. Καταχουζηνὸν F; sic fere semper. 3. θαλάσσης F, θαλάττης P. 6. τούτων οὖν F, οὖν om. P. 8. διαθραυθῆναι P, correxi. 10. ἐπίχρισιν F, ἐπίχρησιν P. 18. θαῤῥοίη C. 19. οὐ] οὖν?

ab his quoque non parva imperio Romano damna timenda esse. quare Cantacuzenum cum idoneis copiis per continentem, mari Lantulphum celeriter armata classe dimisit eumque confestim littora, unde transituram ibi Genuensium classem invaderet, occupare iussit. sic omnibus, quo iussi erant, profectis accidit, ut gravi et ineluctabili procella exorta plurimae naves frangerentur; quas in terram subductas humida pice studiose refecerunt. tum Cantacuzenus, ubi Genuensium classem per littora navigantem adventare comperit, auctor erat Lantulpho, ut cum duodeviginti navibus, quas ceteris in terram subductis solas in mari habuit, ad Maleae promontorium de imperatoris iussu subsideret indeque si pugnam cum iis committere auderet, transeuntes Genuensium naves aggrederetur; sin minus, classe Coronen deportanda suam naviumque cum classicis salutem peteret. is profectus, cum ingentem Genuensium classem videret, recusato proelio celerrime se Coronen recepit:

Καντακουζηνὸς τὸν ὅλον Ῥωμαϊκὸν στόλον ὡς ἔδει περι-
ποιησάμενος καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ ἐκεῖσε συναγαγὼν ὡς
εἶχε τάχους κατόπιν τῶν Γενουσίων ἐδίωκε. μὴ ἐφθακὼς
δὲ τὴν Λαοδίκειαν κατέλαβε σπεύδων πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ
Βαϊμούντου πολέμους ὅλῃ γνώμῃ καὶ χειρὶ ἀποδύεσθαι. καὶ
μέντοι καὶ ἔργου ἁψάμενος τὸν λιμένα κατέλαβε καὶ διὰ
πάσης νυκτὸς καὶ ἡμέρας τῆς τειχομαχίας οὐκ ἀφίστατο. ὡς
δ' ἄπρακτος τοῦ λοιποῦ ἔμενε μυριάκις μὲν προσβαλών, το-
σαυτάκις δ' ἀποτυχὼν καὶ πῇ μὲν ὑποποιούμενος τοὺς Κελ-
τοὺς οὐκ ἔπειθε, πῇ δὲ μαχόμενος ἀπετύγχανε, τειχίον τι B
διὰ ξηρῶν λίθων κυκλοτερὲς δειμάμενος ἀναμεταξὺ τῆς
ψάμμου καὶ τῶν τειχῶν Λαοδικείας ἐν τρισὶ νυχθημέροις
κἄκτοτε ὡς ἔρεισμα τοῦτο κτησάμενος ἕτερον πολίχνιον δι'
ἐγχορήγου ὕλης ἐντὸς τούτου θᾶττον ἀνήγειρεν, ἵν' ἐντεῦθεν
ὡς ἐξ ὁρμητηρίου τινὸς γενναιότερον τῆς τειχομαχίας ἀντέ-
χοιτο. ἀλλὰ καὶ πύργους δύο διὰ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος
ἐφ' ἑκάτερα οἰκοδομήσας ἅλυσιν σιδηρᾶν διαμπερὲς τούτων
εἰσελάσας δι' αὐτοῦ ἀπετάφρευε τὰς ἴσως ἐλπιζομένας εἰς
βοήθειαν τῶν Κελτῶν ἐκ θαλάττης ναῦς. ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ
πολλὰ τῶν περὶ θάλατταν πολιχνίων κατέσχε, τό τε Ἀργυ- C
ρόκαστρον καλούμενον, τὸ Μαρχάπιν, τὰ Γάβαλα καὶ ἄλλα

5. πολέμους F, πολεμῆσαι P. 6. καὶ F, τοῦ P. 8. λοιποῦ C, λοποῦ P. 14. ἐγχωρήγου Ducangius. 19. ἐν ταὐτῷ FC, ἐνταῦθα P. 21. ἄλλά $\overset{α}{τ}$ F, ἀλλ' ἅττα P.

Cantacuzenus autem cura quanta debuit maxima tota Romanorum classe collecta convocatisque omnibus, quos secum ibi habebat, celerrime Genuenses persecutus est; quos ubi assequi non potuit, Laodiceam deflexit omni inde vi et impetu contra Boëmundum bellum gesturus. ac manu operi statim admota portum expugnavit, cumque diem noctemque arcis oppugnationem continuasset, sexcenties assultu temptato repulsoque frustra rem gessit; nec blandis colloquiis Gallis persuadere nec infesta vi quidquam proficere potuit. tribus igitur diebus noctibusque inter littus murosque Laodiceae e saxis sine calce circularem maceriam aedificavit. quo munimento facto intra ambitum illum arcem ex enchorega materia extruxit, unde validius velut ex tuto receptaculo moenibus oppugnandis insistere posset; deinde duas ad portus ostium utrimque turres molitus ferream catenam inter eas suspendit, quae naves auxilio Gallis fortasse venturas prohiberet. eodemque tempore multa quoque ad maris oram oppida cepit, Argyrocastrum Marchapin Gabala aliaque usque ad

τινὰ μέχρις αὐτῶν συνόρων Τριπόλεως ἐφθακώς, ἅπερ πρότερον μὲν φόρους τοῖς Σαρακηνοῖς ἐδίδουν, ἐν ὑστέροις δὲ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος πολλοῖς ἱδρῶσι καὶ πόνοις τῇ Ῥωμαίων ἐπανεσώθησαν. ὁ μέντοι βασιλεὺς δέον λογισάμενος καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ξηρᾶς πολιορκῆσαι τὴν Λαοδίκειαν, γινώσκων ἐκ μακροῦ τὸν δεινὸν Βαϊμοῦντον καὶ τὰς αὐτοῦ μηχανάς, ὁποῖος ἐκεῖνος δεξιὸς ἦθος ἀνθρώπου ἐν βραχεῖ καταμαθεῖν, καὶ τῆς αὐτοῦ δολερᾶς καὶ ἀποστατικῆς γνώμης κατάληψιν ἀκριβῆ ἔχων, τὸν Μοναστρᾶν μετακαλεσάμενος
D μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως διὰ τῆς ἠπείρου ἀπέστειλεν, ὥστε ἐν ταὐτῷ τὸν μὲν Καντακουζηνὸν ἐκ θαλάττης, αὐτὸν δὲ ἐκ
V. 269 τοῦ μέρους τῆς ἠπείρου πολιορκεῖν τὴν Λαοδίκειαν. ἀλλ' ὁ Καντακουζηνὸς πρὸ τοῦ τὸν Μοναστρᾶν ἐφθακέναι τὸν λιμένα καὶ τὸ κάστρον αὐτὸ κατέσχε· τὴν μέντοι ἀκρόπολιν, ὅπερ κουλᾶ νῦν ἡ συνήθεια καλεῖν εἴωθεν, ἔτι Κελτοὶ κατεῖχον πεζοὶ πεντακόσιοι καὶ ἱππεῖς ἑκατόν. τούτων οὖν τῶν πολιχνίων τὴν κατάσχεσιν ὁ Βαϊμοῦντος ἀκηκοώς, μεμαθηκὼς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ φυλάσσοντος κόμητος τὴν τῆς Λαοδικείας ἀκρόπολιν, ὅτι ἐπιδεὴς ἐστι χορτασμάτων, μετὰ
P. 340 τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνάμεων πασῶν τοῦ τε ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ταγγρὲ καὶ τοῦ Ἰσαγγέλη ἑνωθεὶς καὶ βρώσιμα παντοῖα ἐπισάξας ἐν ἡμιόνοις καὶ τὴν Λαοδίκειαν καταλαβὼν τὰ μὲν χορτάσματα θᾶττον εἰσήγαγεν εἰς τὸ κουλᾶ, μετὰ δέ γε τοῦ Κανταικουζηνοῦ εἰς ὁμιλίαν ἐλθὼν τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν ἔφη "τίνα

2. ἐδίδουν F, ἐδίδου P. 9. κατάληψιν FC, κατάλιψιν P. 17. ἀκηκοώς in ras. F. 20. ταῖς τοῦ? 21. ἐπισάξας F, ἐπισυνάξας P.

Tripolis confinia. quae quidem loca Saracenis antea tributaria multo deinde labore ac sudore ab imperatore Romanorum imperio restituta sunt. sed imperator Laodiceam a terra oppugnandam ratus, cum pro sua pernoscendorum brevi hominum sollertia callidum Boëmundum eiusque artes iamdiu nosset ac fraudulenti eius perfidique animi accuratam cognitionem haberet, Monastram arcessivit eumque iusto exercitu per continentem misit, ut eodem tempore Cantacuzenus a mari, ipse a terra Laodiceam obsideret. sed iam antequam Monastras advenit, Cantacuzenus portum urbemque occupaverat: arcem vero, quae cula vulgo nunc dici solet, adhuc Gallorum quingenti pedites, equites centum obtinebant. tum Boëmundus et harum arcium expugnatione audita et litteris a comite, qui Laodiceae arcem tenebat, acceptis, quae annonam ibi deesse nuntiarunt, cunctis suis copiis atque una cum Tancredi nepotis sui atque nepotis Isangelis exercitu Laodiceam flectit copiamque omne genus commeatuum, quos mulis imposuerat, in culam importat; tum Cantacuzenum conveniens "Quonam" inquit "consilio ad has

σκοπὸν ἔχων πρὸς οἰκοδομὰς καὶ κτίσεις ἀπέβλεψας;" ὁ δὲ "οἶδας ὅτι δουλείαν ὁμολογήσαντες τῷ αὐτοκράτορι καὶ τὰς παρ' ὑμῶν αἱρουμένας πόλεις ἐνωμότως παραδοῦναι κατέθεσθε. εἶτα αὐτὸς καταψευσάμενος τῶν ὁρκίων, ἀθετήσας δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς σπονδὰς καὶ ταυτηνὶ τὴν πόλιν ἑλὼν B καὶ παραδοὺς ἡμῖν μεταγνοὺς αὖθις κατέσχες, ὥστε μάτην αὐτὸς ἐνταυθοῖ παρεγενόμην ἐπὶ τῷ τὰς παρ' ὑμῶν αἱρουμένας πόλεις ἀναλαμβάνεσθαι." ὁ δὲ Βαϊμοῦντος "διὰ χρημάτων ἢ διὰ σιδήρου ταύτας ἐλπίζων ἐξ ἡμῶν λαμβάνειν ἥκεις;" ὁ δὲ "τὰ χρήματα οἱ συνεφεπόμενοι ἡμῖν ἔλαβον ἐπὶ τῷ ἐκθύμως ἀγωνίζεσθαι". ὁ δὲ Βαϊμοῦντος θυμοῦ πλησθεὶς ἔφη "ἄτερ χρημάτων ἴσθι ὡς οὐδὲ φρούριον κατασχεῖν δυνηθῇς." καὶ τηνικαῦτα τὰς ὑπ' αὐτὸν φάλαγγας παρέθηξε μέχρις αὐτῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἐξιππάσασθαι. οἱ δὲ τοῦ Καντακου- C ζηνοῦ τὰ τείχη τηροῦντες δίκην νιφάδος τοὺς ὀϊστοὺς κατὰ τῶν τοῖς τείχεσι προσπελαζόντων Φράγγων ἐπαφιέντες μικρόν τι τούτους ἀπώσαντο. καὶ παραχρῆμα ὁ Βαϊμοῦντος συναγαγὼν ἅπαντας εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως. ὑποπτεύσας δὲ τὸν φυλάσσοντα κόμητα μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Κελτῶν ἕτερον εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως ἐπέστησεν ἐκείνους ἐκεῖθεν ἀπελάσας. ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀγχοῦ τῶν τειχῶν ὄντας ἀμπελῶνας ἠρίπωσεν, ὥστε μὴ ἐμποδὼν τοῖς ἱππά-

16. ἐπαφιέντες FC, ἐπαφέντες P. 17. ἀπώσαντο ... (p. 129, 7) χεῖρας om. F; scilicet unum folium in codice deest: in mg. m. 2: λείπει ἐντεῦθεν φύλλον ἕν. 19. αὐτῶν P, correxi.

molitiones structurasque te applicuisti?" tum vero Cantacuzenus "Scis" inquit "servitutem vos imperatori spopondisse ac quascumque urbes ceperitis reddituros ei sollemni iuramento confirmasse. at tu periurus pacis etiam foedera fregisti atque hanc ipsam urbem, quam occupaveras quamque tradidisse nobis te poenituit, denuo cepisti, ita ut captas a vobis urbes accepturus frustra huc venirem." interrogante ad hoc Boëmundo: "Pecuniane an ferro quas dicis arces recepturum a nobis te speras?" ille "Pecuniam" ait "comites illi nostri, ut fortiter dimicent, acceperunt". sed iratus tunc Boëmundus "Scito" inquit "ne unam quidem munitiunculam sine pecunia te a nobis recepturum"; ac sine mora ut portis urbis admoverentur equites suos incitavit. sed Cantacuzeni milites moenia tuentes telorum multitudine nivis instar in Francos, qui ad muros accedebant, emissa paulum eos repulerunt. tum Boëmundus copiis omnibus celerrime collectis in arcem penetravit remotoque praefecto cum Gallis qui ibi erant, quia suspectos illos habuit, atque alii urbis custodia imposita vi-

ζεσθαι μέλλουσι καθεστάναι Λατίνοις. ταῦτα μὲν οὕτω κατα- D στήσας ἐκεῖθεν ἐξελθὼν τὴν Ἀντιόχου κατέλαβεν. ὁ δέ γε Κανταχουζηνὸς οὐκ ἠμέλει παντοίως πολιορκῶν τε καὶ διὰ μυρίων μηχανῶν τε καὶ ἐπιχειρημάτων καὶ ἑλεπόλεων συνταράσσων τοὺς ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως Λατίνους. ἀλλὰ καὶ ὁ Μοναστρᾶς διὰ τῆς ἠπείρου ἐρχόμενος μετὰ τοῦ ἱππικοῦ φοσσάτου παραλαμβάνει τήν τε Λογγινιάδα, τὴν Ταρσόν, τὴν Ἄδαναν καὶ τὴν Μάμισταν καὶ αὐτὴν δὴ τὴν Κιλικίαν ἅπασαν.

12. Πρὸς δὲ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἀπειλὰς ὁ Βαϊμοῦντος ὀρρωδήσας καὶ μὴ ἔχων ὅ τι καὶ χρήσαιτο πρὸς ἄμυναν (οὔτε γὰρ κατ' ἤπειρον εἶχεν ἀξιόλογον στράτευμα οὔτε κατὰ P. 341 θάλατταν στόλον· ἑκατέρωθεν γὰρ αὐτῷ ὁ κίνδυνος ἐπεκρέ- V. 270 ματο) μηχανᾶταί τι τοιοῦτον σφόδρα μὲν ἀγεννές, σφόδρα δὲ πανουργότατον. πρῶτον γὰρ τὴν Ἀντιόχου πόλιν καταλείψας τῷ τοῦ Μαρκέση Ταγγρὲ καὶ τούτου ἀδελφιδῷ αὐτὸς ἀπανταχόθεν φήμας πέμπει περὶ ἑαυτοῦ, ὡς ἄρα ὁ Βαϊμοῦντος ἀποτεθνήκει, καὶ ζῶν ἔτι ὡς περὶ κατοιχομένου αὐτοῦ τὴν οἰκουμένην διέθετο. καὶ ἡ φήμη διέτρεχεν ἀπανταχῇ πτερῶν ταχυτέρα καὶ τὸν Βαϊμοῦντον νεκρὸν ἐκήρυττε. καὶ δῆτα ὡς ἑώρα τὰ τῆς φήμης ἀποχρώντως ἔχειν, λάρναξ * τὸ ἐντεῦθεν ξυλίνη καὶ ναῦς διήρης, ἐν ᾗ κατατιθεμένη ἡ λάρναξ καὶ ὁ ἔμπνους οὗτος νεκρὸς ἀπὸ τοῦ Σουδεΐ, ὅπερ B ἐστὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίνειον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀπέπλει. καὶ

11. εἶχεν ἀξιόλογον A, εἶχε P. 15. μαρκέσσῃ A. 20. τὰ τῆς C, τὰ om. P. ἀποχρόντως P, correxi. lacunam signavi: κατεσκευάζετο vel simile verbum deest. 21. κατατιθεμένη scripsi: καταθεμένη P. 22. σουδὲ A.

neas quoque, ne equitantes posthac Latinos impedirent, prope muros sitas excidit; quo facto rediit Antiochiam. verum Cantacuzenus haud segnius vario modo obsidionem instituit ac mille artibus machinisque bellicis adhibitis inclusos in arce Latinos terruit. simul Monastras per continentem profectus equestri agmine Longiniadem Tarsum Adanam Mamistam totamque ipsam Ciliciam occupavit.

12. Boëmundus autem imperatoris minis perterritus, quod, quo se defenderet, non habuit (defecit enim eum magnus et terrester et navalis exercitus, quamvis utroque ad periculum propulsandum opus esset), consilium capit valde illiberale, verum maxime versutum. ac primum quidem Antiochia Marcesis sororisque suae filio Tancredo commendata undique mortis suae famam dispersit: eumque etiam tum vivum orbis terrarum mortuum esse putabat; avibus enim celerior fama in omnes regiones manavit mortem Boëmundi nuntians. quam ubi sat firmatam esse sensit, en lignea arca profertur, quam cum spirante illo mortuo ponunt in biremi mox a Sudei, qui est Antiochiae

διαπόντιος ὡς νεκρὸς ἐκομίζετο τὰ μὲν ἔξωθεν νεκρὸς καὶ τῇ σορῷ καὶ τοῖς τῶν ἀμφ' αὐτὸν σχήμασιν (καὶ γὰρ ἑκασταχοῦ γινόμενοι ἀπέτιλλόν τε τὰς τρίχας οἱ βάρβαροι καὶ σαφῶς ἐνωλόλυζον), τὰ δ' ἔνδον ἐκεῖνος ἐκτάδην κείμενος μέχρι τούτων νεκρὸς ἦν, τὰ δ' ἄλλα εἰσέπνει τε τὸν ἀέρα καὶ ἀπέπνει διά τινων κρυφίων ὀπῶν. ταῦτα μὲν ἐν τοῖς παραλίοις· ἐπειδὰν δὲ κατὰ πελάγους τὸ σκάφος γένοιτο, τροφῆς τε αὐτῷ μετεδίδοσαν καὶ ἐπεμελοῦντο· καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν οἱ αὐτοὶ θρῆνοι καὶ τὰ αὐτὰ μαγγανεύματα. ἵνα δὲ καὶ δοκοίη ὁ νεκρὸς ἕωλος εἶναι καὶ ὀδωδώς, ἀλεκτρυόνα ἀποπνίξαντες ἢ ἀποσφάξαντες ἐνέθηκαν τῷ νεκρῷ. καὶ εὐθὺς ἐκεῖνος εἰς τετάρτην ἢ καὶ πέμπτην ἡμέραν βαρυοδμότατος ἦν τοῖς ὄσφρησιν ἔχουσιν. καὶ ἐδόκει μὲν τοῦ χρωτὸς εἶναι τοῦ Βαϊμούντου τὸ βαρὺ τῆς ἀναπνοῆς τοῖς ἔξωθεν ἠπατημένοις· πλέον δ' ἐκεῖνος ὁ Βαϊμοῦντος τοῦ ἐπιπλάστου κακοῦ συναπέλαυεν, ὥστε ἔγωγε θαυμάζω, πῶς τοσαύτην ὑπήνεγκε τῆς ῥινὸς πολιορκίαν ζῶν ἔτι μετὰ νεκροῦ συμφερόμενος σώματος. ἀλλ' ἐντεῦθεν μεμάθηκα, ὡς ἄρα πᾶν τὸ βάρβαρον γένος δυσανάκλητον, ἐφ' ὅπερ ἂν ἐφορμήσειε, καὶ οὐδὲν αὐτῷ φορτικώτατον ὃ μὴ ἐνέγκοι καθάπαξ ἐμβάλλον ἑαυτὸ πρὸς αὐθαιρέτους κακώσεις. καὶ γὰρ οὗτος μηδέπω ἀποθανών, ἀλλὰ σχήματι μόνῳ ἀποθανὼν οὐκ ἀπώκνησε ζῆν μετὰ

Margin: C (at "ἀποπνί-"), D (at "πρὸς")

1. τὰ C, τῷ P. 2. καὶ C, ἡ P. 4. δ' A, δὲ P. 15. συγκαπέλαβεν A. 19. γένος] δύσκραστόν τι καὶ A. ἐξορμήσαιεν ἂν A. 20. καθάπερ A. 22. ἀλλὰ σχήματι μόνῳ ἀποθανὼν C, om. P.

portus, Romam navigatura. sic per mare Boëmundus velut mortuus vehitur; speciem enim mortui praebebat et sarcophagus eaque quae circum illum fiebant: nempe vellebant comam circumfusi barbari dominum magnopere lamentantes, dum ipse ille supinus iacet hactenus mortuus, sed occultis foraminibus spiritum reciprocans. haec quidem in littoribus; sed ubi altum tenuit navis, cibis appositis eum curant; tum vero iterum eadem lamenta eaedemque praestigiae. quin etiam, ne fetentis iam cadaveris indicium deesset, gallinaceum, quem strangularant vel mactarant, cum mortuo condunt: qui quarto quintove die molestissimum naribus odorem exhalavit. ac fetor Boëmundi cadaveris videbatur iis esse qui externa specie fallebantur. sed magis ipse ficto suo malo fruebatur, ita ut maxime mirer, quomodo etiamtum sentiens nasi dolorem putrescens cadaver secum habens perferre potuerit. at vero hinc didici barbaros, quidquid susceperint, irrevocabiles nec quidquam tam difficile esse, quod non perferant, cum semel susceptis ultro laboribus se dederint. is

ἀποθανόντων σωμάτων. τέχνη μὲν οὖν τοῦ βαρβάρου αὕτη πρώτη καὶ μόνη κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην πέφηνεν εἰς καταστροφὴν ἀποβλέπουσα τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας. οὐδὲ πρὸ ταύτης βάρβαρος ἢ Ἕλλην τοιαῦτα κατὰ πολεμίων ἐμηχανήσατο οὔτ' ἄν, οἶμαι, μετὰ ταῦτα ὁ καθ' ἡμᾶς θεάσαιτο βίος. ἐπεὶ δὲ τὴν Κορυφὼ καταλάβοι, ὥσπερ εἰς ἀκρώρειάν τινα γενόμενος καὶ κορυφὴν καὶ κρησφύγετον τὴν
P. 342 Κορυφὼ ταυτηνὶ καὶ ἐν τῷ ἀκινδύνῳ τυγχάνων ἀνήγερτό τε ἀπὸ τῶν ἐν δόξῃ νεκρῶν καὶ τὴν νεκροφόρον ἐκεῖσε λάρνακα καταλείψας ἡλίου τε ἐνεφορεῖτο πλείονος καὶ τοῦ ἀέρος ἀνέπνει καθαρωτέρου καὶ περιενόστει τὴν πόλιν τὴν Κορυφώ· ὃν ἑωρακότες ἐν ξένῃ καὶ βαρβαρικῇ στολῇ ἀνεπυνθάνοντο τό τε γένος καὶ τὴν τύχην καὶ τίς τε εἴη καὶ πόθεν ἥκει καὶ εἰς οὓς παραγίνεται. ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ὑπερεώρα πάντων, ἀνεζήτει δὲ τὸν δοῦκα τῆς πόλεως. ἦν δὲ ἄρα οὗτος Ἀλέξιός τις θέματος Ἀρμενιακοῦ γενόμενος. ὃν θεασάμενος μετὰ σοβαροῦ τοῦ βλέμματός τε καὶ σχήμα-
B τος καὶ σοβαρᾷ τῇ φωνῇ χρώμενος καὶ ὅλως βαρβαρικῇ ἀπαγγεῖλαι προσέταττεν Ἀλεξίῳ τῷ αὐτοκράτορι ὅτι "σοὶ
V. 271 ἐγὼ Βαϊμοῦντος ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ῥομπέρτου, ὃν ὁ ἀνέκαθεν χρόνος καὶ σὲ καὶ τὴν ὑπὸ σὲ βασιλείαν ἐδίδαξεν, ὁπόσος τίς εἰμι τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἔνστασιν. ἐφ' ᾧπερ ἂν καὶ τὴν ῥοπὴν λάβοιμι, ὡς οὐκ ἂν ἀνασχοίμην, ἴστω Θεός, τῶν

8. ἀνέγρετο A. 16. Ἀρμενιακοῦ C, Ἀρμενικοῦ P. 20. ὃν ὁ scripsi: ὃν P. 21. ὑπὸ scripsi: ὑπὲρ P.

enim, etsi nondum mortuus sed specie tantum mortuus erat, ne cadaveris quidem societatem timuit. haec quidem princeps atque unica barbari in nostra terra machinatio fuit, quae manifesto ad Romani imperii perniciem spectabat; cui parem nemo ante in bello seu Graecus seu barbarus excogitavit nec postea credo nos similem visuros. ceterum simul Coryphum tenuit, quasi subductus in arcem quandam praesidiumque ac refugium et in tuto positus e mortuis, quibus adnumerabatur, surrexit feralique arca relicta puriore aere soleque affatim fruitus Coryphum urbem circumiit. quem indigenae conspicati peregrina ac barbarica veste indutum genus fortunamque interrogarunt, quis esset, unde et quo iret, quaerentes, at ceteris ille omnibus contemptis ducem urbis quaesivit. is tum Alexius quidam erat genere Armenius, quem superbo vultu modoque adspiciens superba planeque barbara voce Alexio imperatori nuntiare haec iussit: "Tibi ego Boëmundus ille, Roberti filius, qui quid fortitudine et assiduitate valeam, superiora tempora et te et imperium tuum docuerunt. deus ipse sciat, me quocumque verterim tot malis minorem fore. nam ex

πρὸς ἐμὲ γεγενημένων κακῶν. ἐξ ὅτου γὰρ διὰ τῆς Ῥωμαίων τὴν Ἀντιόχου κατέλαβον καὶ Συρίαν ὅλην ἠνδραποδισάμην τῷ ἐμῷ δόρατι, πολλῆς παρὰ σοῦ καὶ τῆς σῆς στρατιᾶς πικρίας ἀνεφορήθην ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων παραπεμπόμενος καὶ εἰς μυρίας συμφορὰς καὶ πολέμους βαρβαρικοὺς ἐμβαλλόμενος. C ἀλλὰ νῦν γε ἴσθι με, κἂν ἀπέθανον, πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἀναβεβιωκότα καὶ τὰς σὰς διαδεδρακότα χεῖρας. πάντα γὰρ ὀφθαλμὸν καὶ πᾶσαν χεῖρα καὶ γνώμην διαλαθὼν ἐν σχήματι ἀποτεθνηκότος νῦν καὶ ζῶν καὶ κινούμενος καὶ τὸν ἀέρα πνέων ἐκ τῆσδε τῆς Κορυφοῦς διαπέμπω πάνυ μεμισημένας ἀγγελίας τῇ σῇ βασιλείᾳ, ἃς καὶ ἀναμαθὼν οὐκ ἂν περιχαρῶς ἀποδέξαιο, ὡς μὲν τῷ Ταγγρὲ καὶ ἐμῷ ἀνεψιῷ τὴν Ἀντιόχου πόλιν παρακατεθέμην πρὸς τοὺς σοὺς στρατηγοὺς ἀντίμαχον ἀξιόμαχον καταλείψας αὐτόν, αὐτὸς δὲ D πρὸς τὴν ἰδίαν ἄπειμι χώραν σοὶ μὲν νεκρὸς φημιζόμενος καὶ τοῖς σοῖς, ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ καὶ ζῶν καὶ κατὰ σοῦ δεινὰ βουλευόμενος. ἐφ' ᾧ γὰρ τὴν ὑπὸ σὲ Ῥωμανίαν κλονήσειν, καὶ ζῶν ἀποτέθνηκα καὶ ἀποθανὼν ἔζησα. εἰ γὰρ τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον καταλάβοιμι καὶ Λογγιβάρδους καὶ πάντας Λατίνους καὶ Γερμανοὺς καὶ τοὺς καθ' ἡμᾶς Φράγγους ὀψαίμην, ἄνδρας Ἄρεως μνήμονας, πολλῶν φόνων

4. ἀνεφύρθην? 9. καὶ κηνούμενος sic A, κινούμενος P. 10. Κορυφῷ A. 13. παρακατεθέμην FA, παρακαταθέμην P. 15 sq. σοὶ μὲν ... ζῶν καὶ om. C. 17. κατὰ σοῦ δεινὰ F, δεινὰ κατὰ σοῦ C, κατὰ δεινὰ σοῦ P. 21. ὀψοίμην A. Ἄρεως F, Ἄρεος PA.

quo Romanorum terra peragrata Antiochiam perveni totamque Syriam hasta mea subegi, multas a te tuoque exercitu acerbitates pertuli novis semper delusus ostentationibus atque in innumeras calamitates bellaque cum barbaris proiectus. nunc autem scito, me quamvis mortuum revixisse tuasque manus effugisse. etenim omnium oculos ac manus suspicionemque mortui specie fallens nunc vivens movens spirans acerbissima tuo imperio ex hac Corypho denuntio, quibus quidem auditis non admodum laetaberis. nam nepoti meo Tancredo, fortissimo bellatori, Antiochiae custodia contra duces tuos tradita ipse domum abeo tua quidem tuorumque sententia mortuus, mihi autem meisque vivens ac gravissima in te moliens. nam ut Romaniam tibi oboedientem perturbem, et vivus mortuus sum et mortuus vivo. simul atque enim transmarinas regiones attigero, Longibardos omnesque Latinos et Germanos nostratesque Francos, bellicosissimos viros,

καὶ πολλῶν αἱμάτων τὰς σὰς ἐμπλήσω πόλεις καὶ χώρας, ἕως ἂν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Βυζαντίου τὸ δόρυ πηξαίμην." εἰς τοσοῦτον ἄρα ὁ βάρβαρος ἀλαζονείας ἐπῆρτο.

1. *καὶ πόλεις* P, *καὶ* om. AC. 3. *ἀλαζονείας* FAC, *ἀλαζονίας* P.

visam multorumque caede ac sanguine urbes et terras tuas implebo, donec in ipso Byzantio hastam fixero." eo usque barbarus arrogantiae processit.

ΑΛΕΞΙΑΣ ΙΒ.

ALEXIADIS LIBER XII.

ARGUMENTUM.

Boëmundi et imperatoris inimicitiae bellique apparatus; capti a Turcis Gallorum comites ab imperatore liberati in patriam remittuntur (1). *Tancredi res in Asia prospere gestae; imperator Monastrae subrogat Aspieten, virum luxuriosum* (2). *Alexius Thessalonicam petit comite uxore. huius laudes* (3). *cometa Gallorum adventum praenuntiat; Dyrrachio Alexius munito classem armat. signum Anthelii* (4). *Anemadae fratres aliique nobiles in imperatorem coniurant* (5). *coniuratione detecta auctores puniuntur. manus aeneae Cpoli fixae quid significent* (6). *Alexius Gregorium Trapezuntium ducem a Ioanne devictum in vincla conicit, postea liberat* (7). *Contostephani res minus bene in Gallos gestae* (8). *Galli vastant Illyrici oram. descriptio Dyrrachii et Drymonis amnis. Boëmundi traiectio imperatori nuntiatur* (9).

---

1. Τὰ μὲν οὖν τῆς πρώτης τοῦ Βαϊμούντου δια- P. 345 V. 274
περαιώσεως ἔργα καὶ ὁπόσα πραγματευσάμενος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος φαίνεται τὰ σκῆπτρα τῶν Ῥωμαίων ἑαυτῷ μνηστευόμενος καὶ ὅπως τὴν ἐκεῖθεν ὑποχώρησιν μετὰ ῥᾳδιουργίας προμηθευσάμενος καὶ δὴ καὶ τυχὼν τοῦ σκοποῦ καὶ τοιαύτην τὴν ναυλοχίαν καθαπερεὶ νεκρὸς φερόμενος

1. Res in prima Boëmundi traiectione gestae omnesque in imperatorem machinationes, quibus imperium Romanorum sibi appetiverit, eiusdem porro inde recessus sordide quidem, sed feliciter confectus dolosaque illa navigatio, qua tamquam mortuus vectus

ποιησάμενος τὴν Κορυφὼ κατέλαβεν, ὧδέ πη περιγεγράφθω.
B ἐχέσθω δ' αὖθις ὁ λόγος τῶν μετ' ἐκεῖνα τούτου πράξεων. καταλαβὼν δὲ ὁ νεκρὸς ὀδωδὼς τὴν Κορυφώ, καθά γε καὶ εἴρηται, καὶ ἀπειλησάμενος διὰ τοῦ ἐκεῖσε δουκὸς τῷ αὐτοκράτορι, ὁπόσα ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, πρὸς τὴν Λογγιβαρδίαν τὸν ἀπόπλουν ποιησάμενος ἔργου ἥπτετο σκεπτόμενος αὖθις τὸ Ἰλλυρικὸν καταλαβεῖν καὶ συμμάχους διὰ τοῦτο σπεύδων συναγηοχέναι πλείους τῶν πρὸ τοῦ. καὶ
P. 346 περὶ κήδους τῷ ῥηγὶ Φραγγίας ὁμιλήσας τὴν μὲν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἰς ἰδίαν αὐτῷ γυναῖκα ἐξέδοτο, τὴν δέ γε ἑτέραν διαπόντιον πρὸς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ἐξέπεμψεν, ἐφ' ᾧ συναφθῆναι τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Ταγγρέ. εἶτα δυνάμεις ἁπανταχόθεν μυριοπληθεῖς συλλεξάμενος ἐκ πάσης τε χώρας καὶ πόλεως τοὺς κόμητας μεταπεμψάμενος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατευμάτων τὴν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν διαπεραίωσιν ἐπετάχυνεν. ὁ γοῦν βασιλεὺς τὰ διὰ τοῦ Ἀλεξίου πρὸς αὐτὸν μηνυθέντα ἀκηκοὼς εὐθὺς κατὰ πάσας τὰς χώρας,
B Πίσσαν τε καὶ Γένουαν καὶ Βενετίαν γράμματα ἐπέστελλε προπαρασκευάζων αὐτοὺς μὴ συναπαχθέντας τοῖς ἀπατηλοῖς τοῦ Βαϊμούντου λόγοις ἐκείνῳ συνεφέψεσθαι. καὶ γὰρ περιϊὼν ἁπάσας τὰς χώρας καὶ πόλεις πολλὴν τὴν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος καταδρομὴν ἐποιεῖτο παγάνον ὀνομάζων αὐτὸν καὶ

10. αὐτῷ FC, αὐτοῦ P. 18. Θνούαν C. ἀπέστειλε A. 21. χώρας καὶ πόλεις F, πόλεις καὶ χώρας P. 22. ἐποιεῖτο F, ἐπεποίητο P. ὀνομάζων αὐτὸν A, αὐτὸν om. P.

tandem Coryphum pervenerit, hac ratione exposita sunto. nunc vero operam dabimus narrandis iis, quae postea evenerunt. fetens igitur mortuus Coryphum pervectus, prout dictum est, per illius urbis ducem minis supra relatis imperatorem insecutus atque in Longibardiam nave traiectus rem aggressus est. Illyricum rursus occupare meditans cum pluribus properavit quam quot antea habuerat sociis sese copulare. quare cum Francorum rege iungere affinitatem cupiens unam filiarum eius ipse in matrimonium duxit, alteram vero mari in urbem Antiochiam misit, ut Tancredo nuberet ipsius consobrino. collectis deinde innumeris undecumque copiis comitibusque ex quavis regione et civitate convocatis cum omnibus quibus praeerant copiis in Illyricum traiectionem summa ope urgebat. at vero imperator audito quem Alexius miserat nuntio extemplo ad omnes civitates, Pisam Genuam Venetias literas misit, quibus praemunire eos enitebatur, ne fallacibus Boëmundi circumventi argumentis in partes eius se abstrahi sinerent. ille enim urbes omnes provinciasque circumiens magnis imperatorem calumniis petiit paganum vocans

τῶν Χριστιανῶν πολέμιον. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Βαβυλώνιος τριακοσίους φθάσας κατέσχε τότε κόμητας, ὁπότε τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν Κελτῶν διὰ τῆς ἑσπέρας διαπεραιωσάμενα τὴν Ἀσίαν τήν τε Ἀντιόχου πόλιν καὶ τὴν Τύρον καὶ τὰς παρακειμένας ἁπάσας πόλεις καὶ χώρας ἐμάστιζον, καὶ δεσμώτας ἐμφρούρους εἶχεν, ἡ δὲ φρουρὰ δεινὴ τῶν πάλαι γεγενημένων, καὶ τὰ περὶ τῆς τούτων ἁλώσεως καὶ τὰ ἐντεῦθεν C συμπεσόντα τούτοις δεινὰ μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ ἐδάκνετο τὴν ψυχὴν καὶ ὅλος τῆς ἐκείνων ἀναρρύσεως ἐγεγόνει. καὶ μεταπεμψάμενος Νικήταν τὸν Πανουκωμίτην μετὰ χρημάτων πρὸς τὸν Βαβυλώνιον ἐξαπέστειλε γραφὰς πρὸς αὐτὸν ἐγχειρίσας, δι' ὧν τοὺς δορυαλώτους ἐκείνους ᾐτεῖτο κόμητας πολλὰς ὑποσχόμενος αὐτῷ τὰς χάριτας, εἰ τούτους λύσας τῶν δεσμῶν ἀπολύσει. ὁ δὲ Βαβυλώνιος τὸν Πανουκωμίτην V. 275 θεασάμενος καὶ ἀκούσας, ἅττα δὴ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς αὐτὸν διεμηνύθη, ἀνελίξας δὲ καὶ τὰς γραφὰς λύει μὲν D παραχρῆμα τοὺς κόμητας τῶν δεσμῶν, ἐξάγει δὲ καὶ τῆς φρουρᾶς· οὐ μέντοι γε παντελῶς ἐλευθερίας αὐτοὺς ἀξιοῖ, ἀλλὰ τῷ Πανουκωμίτῃ παραδίδωσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τούτους ἐξαποστείλας μηδ' ὁτιοῦν τῶν ἀποσταλέντων χρημάτων ἀναλαβόμενος· εἴτε δὲ ὡς μὴ ἀποχρώντων πρὸς τοσούτους

3. πρὸς τὴν? 5. ἐμάστιζον F, ἐμάστιζεν sententiis perperam distinctis P. 7. τὰ addidi. τὰ ἐντεῦθεν συμπεσόντα τούτοις δεινὰ F, τῶν ἐντεῦθεν συμπεσόντων τούτοις δεινῶν P. 9. τε τὴν P, τε om. F. 10. Πανουκομίτην C; sic semper. 17. καὶ addidi. 19. παραδίδωσι F, παραδίδωσιν P. 21. ἀποχρῶντα F. τοσούτους scripsi: τοσούτων P.

eum et Christianorum adversarium. cum vero sultanus Babylonius antea trecentos eo tempore cepisset comites, quo innumerabiles Gallorum exercitus per occidentem in Asiam traiecti Antiochiam urbem Tyrumque et adiacentes cunctas civitates ac regiones vastabant, duraque homines custodia retineret in carcere ad antiquae crudelitatis usum taeterrimo, imperator, ubi eos captos esse acerbissimaque mala perpeti audivit, misericordia graviter commotus totus in eo fuit, ut eos liberare studeret. quam ob rem arcessitum Nicetam Panucomitam cum pecuniis ad Babylonium misit literis datis, quibus captos illos comites expeteret maximis gratiis promissis, si vinculis solutos pretio accepto in libertatem eos restituisset. viso igitur Panucomita auditisque iis quae ab imperatore perferebantur ac lectis etiam litteris Babylonius statim comites vinculis liberatos e carcere eduxit nec tamen plenam iis libertatem concessit, verum eos Panucomitae tradidit deducendos ad imperatorem repudiatis quae offerebantur pecuniis, sive

λύτρων, εἴτε καὶ δωροληψίας ἐκφεύγων ὑπόνοιαν καὶ ὡς μὴ
P. 347 φαίνοιτο τιμῆς τούτους ἀποδόμενος, ἀλλὰ καθαρὰν τὴν χάριν ἀπονέμων τῷ βασιλεῖ καὶ ἀκίβδηλον, εἴτε καὶ πλειόνων ἐφιέμενος, Θεὸς ἂν εἰδείη. τούτους ὁ βασιλεὺς καταλαβόντας θεασάμενος ὑπερηγάσθη μὲν τὴν τοῦ βαρβάρου γνώμην καὶ τεθαύμακεν, ἐπιπόνως δὲ τούτους περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς ἐπερωτήσας καὶ μεμαθηκώς, ὅπως ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον καὶ τοσούτων κύκλων περιόδους ἔμφρουροι ὄντες οὐδὲ ἅπαξ ἥλιον ἐθεάσαντο οὐδὲ τῶν δεσμῶν ἐλύθησαν, ἀλλὰ καὶ τροφῶν παντοίων ἄγευστοι τὸ παράπαν ἐπὶ τοσοῦτον διαμεμενήκεσαν μόνου ἄρτου καὶ ὕδατος μεταλαμ-
B βάνοντες, οἰκτείρας τοῦ πάθους καὶ θερμὸν καταστάξας δάκρυον πολλῆς παραχρῆμα ἠξίου φιλοφροσύνης χρήματά τε ἐπιδοὺς καὶ ἄμφια παντοῖα παρασχὼν ἐς βαλανεῖά τε προτρεπόμενος καὶ παντοίως τῆς τοσαύτης κακότητος ἀνακτήσασθαι τούτους μηχανώμενος. οἱ δὲ ἔχαιρον ἐφ' οἷς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος εὖ πεπόνθασιν, οἱ πρὶν ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι, οἱ παραβάται τῶν πρὸς αὐτὸν ὁρκίων καὶ ὑποσχέσεων, τὴν τοσαύτην ἐς αὐτοὺς κατανοοῦντες ἀνεξικακίαν. ὁ δὲ μεθ' ἡμέρας μεταπεμψάμενος τούτους ἔφη "ἄδειαν ὑμῖν τοῦ λοιποῦ δίδωμι, ἵνα ὁπόσον βούλεσθε κατὰ ταύτην τὴν
C πόλιν ἐγκαρτερήσητε μεθ' ἡμῶν. ὁπηνίκα δέ τις τῶν οἰκείων

1. λύτρων scripsi: λυτρὸν P. 2. ἀποδόμενος F, ἀποδιδόμενος P. 11. μεταλαμβάνοντος F. 14. ἐς F, εἰς P.

quod non sufficiebant redemptionis pretia, sive quod avaritiae suspicionem fugiebat, ne videretur pretio eos reddere puram potius imperatori veramque gratiam tributurus; sive denique quod plura se beneficia recepturum sperabat: deus id sciat. quos ubi conspexit imperator, valde admiratus est barbari facilitatem. tum diligenter ipsos quas perpessi essent calamitates percontatus, postquam comperit tamdiu eos totque cyclorum solarium periodos in carcere retentos ne semel quidem solem vidisse neque e vinculis fuisse expeditos nec quidquam omnino per diuturnum tempus cibi potusque gustasse, nisi panem et aquam, commiseratus tantas aerumnas profudit lacrimas et omni statim benignitatis genere eos cumulavit datis insuper pecuniis vestimentisque; ad balneas quoque eos adduxit omnique opera id egit ut tantae illius miseriae memoriam extingueret. ipsi vero valde gaudebant imperatoris beneficiis quique antea eius inimici et hostes fuerant, periuri illi ac promissionum suarum immemores, nunc tantam eius in se clementiam suspiciebant. ille vero aliquot diebus interiectis arcessitos ad se ita allocutus est: "Liberum nunc vobis arbitrium permitto hac in urbe quamdiu libet no-

ἐπιμνησθεὶς ἐθελήσοι ἀναχωρεῖν, ἀκωλύτως καὶ τῆς πρὸς τὰ οἴκοι φερούσης ἅψαιτο συνταξάμενος ἡμῖν καὶ οὕτω διὰ χρημάτων καὶ παντοίας ἄλλης οἰκονομίας ἐφοδιασθεὶς καλῶς διευθετηθείη. καὶ ἁπλῶς καὶ παρεῖναι καὶ ἀπεῖναι ἄδειαν ἔχειν ὑμᾶς βούλομαι καὶ τὸ βουλητὸν ὡς ἐλευθέρους κατὰ τὴν οἰκείαν γνώμην πράττειν." ἦσαν μὲν οὖν τέως οἱ κόμητες μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος παντοίας, ὡς εἴρηται, θεραπείας ἀξιούμενοι καὶ δυσαποσπάστως αὐτοῦ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τὴν Λογγιβαρδίαν ὁ Βαϊμοῦντος καταλαβών, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, πλείω τῶν προτέρων στρατευμάτων σπεύδων συναγαγεῖν πολλὰ τοῦ αὐτοκράτορος κατέτρεχε κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν περιϊὼν καὶ παγάνον αὐτὸν λαμπρᾷ τῇ φωνῇ D ἀνακηρύττων καὶ τοῖς παγάνοις ὅλῃ γνώμῃ ἐπαρήγοντα, τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ μεμαθηκὼς τοὺς ῥηθέντας κόμητας τὸ μέν τι καὶ αὐτῶν προθυμουμένων ἤδη πρὸς τὰς σφῶν ἀπιέναι χώρας, τὸ δέ τι καὶ πρὸς ἔλεγχον τῶν κατ' αὐτοῦ παρὰ τοῦ Βαϊμούντου διακηρυκευομένων δαψιλεῖς τὰς δωρεὰς ἐπιχορηγήσας αὐτοῖς οἴκαδε ἐξαπέστειλεν. αὐτὸς δὲ πρὸς τὴν P. 348 Θετταλοῦ πόλιν σπουδαίως ἐξῄει, ἅμα μὲν καὶ τοὺς νεήλυδας τὰ στρατιωτικὰ παιδεύειν, ἅμα δὲ καὶ τὸν Βαϊμοῦντον V. 276 ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης ἀπείργεσθαι τῆς ἀπὸ Λογγιβαρδίας πρὸς τὴν ἡμεδαπὴν διαπεραιώσεως. ἀπελθόντες τοίνυν

2. οὕτως F. 15. τι FC, τοι PA.

biscum remanendi. si quis vero suorum captus desiderio hinc discedere cupiat, sine ullo impedimento nec invitis nobis in patriam revertatur, et sic sint omnia ei parata, ut pecuniis ceteroque viatico largiter instructus iter suscipiat. liberam denique seu manendi seu abeundi vobis potestatem esse volo et quidquid placebit liberorum instar vos ex lubitu vestro facere." manebant interea comites apud imperatorem tanta, ut dictum est, eius liberalitate ornati, aegre ut ab eo discederent. verum Boëmundus in Longibardiam transgressus maioremque, ut supra diximus, sibi quam antea habuerat cogere exercitum enitens, cum multis in imperatorem contumeliis invectus est urbes cunctas regionesque obiens, tum clara voce paganum eum firmumque paganorum praesidium esse pronuntiavit. quo imperator cognito comites, quos supra commemoravi, non solum quod flagrabant iam desiderio in patriam redeundi, sed etiam ut, quae contra ipsum a Boëmundo vulgarentur, refellerent, amplis datis muneribus domum remisit. ipse confestim sese Thessalonicam contulit, ut et tirones nuper delectos in armis exerceret et prohiberet Boëmundum, quominus, ut fama erat, ex Longibardia in nostros fines traiceret. illi interim

οἱ κόμητες ἐκεῖνοι ἔλεγχοι τοῦ Βαϊμούντου γεγόνασιν ἀψευδέστατοι ἀπατεῶνα ἀποκαλοῦντες αὐτὸν καὶ μηδ' ἐπὶ τῷ τυχόντι ἐπαληθεύοντα κατὰ πρόσωπον αὐτὸν πολλάκις ἐλέγχοντες καὶ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀποκηρύττοντες, μάρτυρας αὐτοπίστους ἑαυτοὺς καθιστῶντες.

2. *Ἐπεὶ δ' ἡ τοῦ Βαϊμούντου διαπεραίωσις ἁπανταχῆ* B *διεδίδοτο καὶ πολλῶν ἐδεῖτο ὁ αὐτοκράτωρ δυνάμεων καὶ ἀναλόγου στρατεύματος ἀντικαθισταμένου πρὸς τὰ Κελτικὰ πλήθη, οὐκ ἔμελλεν οὐδ' ἀνεδύετο, ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν Κοίλην Συρίαν μετεπέμπετο, τὸν Κανтακουζηνόν φημι καὶ τὸν Μοναστρᾶν· ὁ μὲν γὰρ τὴν Λαοδίκειαν ἐφρούρει, ὁ δὲ τὴν Ταρσόν. τούτους οὖν ἐκεῖθεν μεταπεμπόμενος οὐκ ἐρήμους τὰς ὑπ' αὐτῶν φρουρουμένας χώρας καὶ πόλεις κατέλιπεν· εἰς μὲν γὰρ τὴν Λαοδίκειαν τὸν Πετζέαν μεθ' ἑτέρων ἐκπέμπει δυνάμεων, ἐς δέ γε Ταρσὸν καὶ ἁπάσας τὰς ὑπὸ τὸν Μοναστρᾶν πόλεις καὶ χώρας τὸν Ἀσπιέτην. ἀνὴρ δὲ* C *οὗτος εὐγενὴς ἐξ Ἀρμενίων ὁρμώμενος καὶ τῶν ἐπ' ἀνδρείᾳ διαβεβοημένων, ὡς ἡ φήμη τὸ τηνικαῦτα ἐκήρυττε, κἂν ὁ τότε καιρὸς οὐ πάνυ τοιοῦτον ὄντα ἐξήλεγξεν ὅσον γε τὰ εἰς στρατηγικὴν δύναμιν. ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀντιόχου ἐπιτροπεύων Ταγγρέ, ὃν ὁ λόγος φθάσας καταλέλοιπεν ἐν Συρίᾳ, φήμας τε ὑπεπέμπετο πυκνάς, ὡς ἄρα ταχὺ καταλάβοι τὴν*

2. *ἀποκαλοῦντες* A, *καλοῦντες* P. 6. *ἁπανταχοῦ* C. 9. *ἔμελεν* F.

comites, cum discessissent, Boëmundi calumnias manifestis indiciis refutarunt eumque impostorem vocantes ne levissima quidem eius dicta comprobavere, at contra coram eum mendacii coarguere studebant. cuius rei fidissimos semet ipsos testes omnibus in urbibus regionibusque exhibebant.

2. Ea igitur Boëmundi traiectione ubique nuntiata, cum imperator multas cognosceret quas ingentibus Gallorum exercitibus opponeret sibi deesse copias, nihil cunctatus nec pericula defugiens e Coeles Syriae castris milites, quibus tunc Cantacuzenus et Monastra praeerant (ille Laodiceam obtinebat, hic Tarsum) arcessivit; quo facto haud nudas obsessas ab iis regiones urbesque reliquit. Laodiceam enim Petzeam cum aliis dimisit copiis, Tarsum autem et in omnes, quibus Monastra praefuerat, regiones et urbes Aspieten, nobili genere ex Armenia ortum et, ut ferebatur, fortitudinis gloria praestantem: quamquam quod instabat discrimen talem eum esse, quantum quidem ad artem spectabat militarem, minime probavit. etenim Tancredus Antiochiae princeps, quem in Syria fuisse supra vidimus, crebros sparsit rumores, quam celerrime se Ciliciae urbes oppugna-

Κιλικίαν, ἐφ' ᾧ πολιορκήσειν αὐτὴν καὶ τῶν τοῦ βασιλέως ἀφελέσθαι χειρῶν, ἅτε ἰδίαν οὖσαν καὶ τῷ δόρατι τούτου τῶν Τούρκων ἀφαιρεθεῖσαν· καὶ οὐ μόνον φήμας τοιαύτας πανταχόσε κατέπεμπεν, ἀλλὰ καὶ διὰ γραμμάτων ἠπείλει D τὰ χείρω τούτων· ἃ καὶ τῷ Ἀσπιέτῃ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐνεχειρίζετο. καὶ οὐκ ἠπείλει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπειλῶν πρόδρομά τινα καὶ ἐποίει καὶ καθυπισχνεῖτο ποιεῖν δυνάμεις τε συναγηοχὼς ἁπανταχόθεν ἐξ Ἀρμενίων τε καὶ Κελτῶν καὶ τούτους καθ' ἑκάστην ἡμέραν γυμνάζων καὶ πρὸς παρατάξεις καὶ μάχας ἐξομαλίζων τὸ στράτευμα καὶ ἔστιν οὗ καὶ εἰς προνομὰς ἀποστέλλων καὶ τὸν καπνὸν πρὸ τοῦ πυρὸς παρεμφαίνων τά τε πολιορκητικὰ ὄργανα κατασκευαζόμενος καὶ παντοιοτρόπως πρὸς τὴν πολιορκίαν ἑαυτὸν ἀνιστῶν. ἀλλὰ P. 349 ταῦτα μὲν ἐκεῖνος· ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἀσπιέτης ὥσπερ μηδενὸς αὐτῷ ἐπικειμένου μηδὲ φοβοῦντος μηδὲ τοσοῦτον ἐπικρεμαννύντος κίνδυνον ἐκάθητο ῥαθυμιῶν βαρυτάτους πότους νύκτωρ ἑαυτῷ συνιστῶν. καίτοι ἀνδρικώτατός τε ἦν καὶ Ἄρεως ὑπασπιστὴς γενναιότατος· ἐπὰν δὲ Κιλικίᾳ προσώκειλε, πόρρω δεσποτικῆς χειρὸς γεγονὼς καὶ ἐναυθεντήσας τοῖς πράγμασι τρυφαῖς ἑαυτὸν ἐκδεδώκει παντοίαις. οὕτως ὁ Ἀρμένιος ἐκεῖνος ἐκθηλυνόμενος καὶ διαρρέων διηνεκῶς, ἐπειδὴ καταλάβοι ὁ τῆς πολιορκίας καιρός, ἀναπεπτωκὼς

8. δέ C. 16. ἐπικρεμαννύντος FC, ἐπικρεμμαννύντος P. 17. καθιστῶν C. τε ἦν F, τε om P. 18. Ἄρεως F, Ἄρεος P. 21. διαρρέων F, διαρέων P.

turum et imperatoris manibus eam esse ademptarum, quod sua esset suisque armis a Turcis vindicata. nec tales solum ubique sparsit rumores, sed scriptis etiam litteris peiora minabatur, quae ad Aspieten quotidie deferebantur. verum ne minis quidem contentus etiam factis minas inlustravit alia brevi se executurum pollicitus. milites enim undique contraxit Armenios Gallosque, quos quotidie exercendo ad aciem congressusque proeliorum informavit. interdum ad praedam eos misit quasi fumum edens secuturi ignis praenuntium. tum machinas muris quatiendis aptas ac reliquum omnem oppugnationum apparatum diligentissime sibi comparavit. haec quidem ille: at vero Aspietes Armenius, tamquam nemo ei immineret terroremve iniceret aut tantum minaretur periculum, securus compotationibus nocturnis immoderatissimisque tempus terit quamquam fortissimus maximeque strenuus in bello miles. sed cum ad Ciliciam appulisset et remotus a domino sui iuris esset, diversissimis sese luxuriae deliciis dedidit, ita ut plane effeminatus et magis magisque lascivia diffluens oppugna-

ὤφθη πρὸς στρατιώτην φερεπονώτατον τὸν Ταγγρέ. καὶ
B οὔτε πρὸς τὰς βροντὰς ἐκείνου τῶν ἀπειλῶν κατεκροτήθη
V. 277 τὴν ἀκοὴν οὔτε κεραυνοφόρου τούτου ἐληλυθότος διὰ τῶν κατὰ Κιλικίαν πορθήσεων πρὸς τὰς ἀστραπὰς ἐνητένιζεν. ὁ μὲν γὰρ Ταγγρὲ ἀθρόον ἐξ Ἀντιοχείας στρατεύσας στρατὸν μυρίανδρον καὶ διχῇ τούτους διελόμενος τοὺς μὲν διὰ τῆς ἠπείρου πέμπει ταῖς Μόψου πόλεσι, τοὺς δὲ ναυσὶ τριήρεσιν ἐμβαλὼν διὰ τῆς θαλάττης ἄγει τῷ ποταμῷ Σάρωνι. ῥεῖ δὲ ἄνωθεν οὗτος ἀπὸ τῶν τοῦ Ταύρου ὀρῶν καὶ διὰ μέσου παραρρέων τῶν δυεῖν πόλεων Μόψου, τῆς τε
C καταλελυμένης καὶ τῆς ἱσταμένης, ἐς τὸ Συριακὸν ἐκδίδωσι πέλαγος. ἀφ' οὗ αἱ νῆες ἀναπλεύσασαι τοῦ Ταγγρὲ καὶ τῷ στόματι πελάσασαι τούτου τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὰς γεφύρας ἀνήχθησαν, αἳ τὰς ἀμφοτέρας πόλεις ξυνάπτουσι. περιερρεῖτο τοίνυν ἡ πόλις ἑκατέρωθεν τῷ στρατεύματι βαλλομένη. ἔνθεν τοι καὶ ῥᾳδίως εἶχον διαναυμαχεῖν πρὸς τὴν πόλιν οὗτοι καὶ πεζομαχεῖν ἐκ θατέρου οἱ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὴν ἐπιθλίβοντες. ὁ δὲ ὥσπερ μηδεμιᾶς καινοτομίας ὑπούσης μηδὲ τοσούτου σμήνους στρατιωτῶν περιβομβοῦντος κύκλῳ τὴν πόλιν ὀλίγα τούτων ἐφρόντιζεν οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν καὶ ἀναξίως τότε τῆς αὐτοῦ γενναιότητος διατεθείς.
D τοῦτο εὐμισητότατον τὸν ἄνδρα τῷ βασιλικῷ στρατεύματι

7. πύλαισι C. 10. δυεῖν F, δύο P. 11. ἐς F, εἰς P.
12. τῷ στόματι F, τὰ στόματα P.

tionis tempore adversus Tancredum militem illum impigerrimum animo prorsus deficeret. nec minarum tonitru aures eius obstrepuit neque cum ille Iovis tonantis instar venisset, Cilicia devastata adductus est ut ad fulmina attenderet. Tancredus enim subito Antiochia profectus cum decem millibus armatorum bipartito distributis unam copiarum partem terrestri itinere ad Mopsi urbes misit, alteram in triremes impositam maritimo cursu ad Saronem amnem duxit, qui ex Tauri profluens montibus inter duas Mopsi urbes, alteram olim destructam, recens aedificatam alteram, in Syriacum mare effunditur; unde Tancredi classis illius fluminis ostia advecta usque ad ipsos, qui duas conectunt civitates, pontes pervenit. hinc iam utrimque urbs ab exercitu premitur, classe a fluvio urbem facile aggrediente, terrestribus vero copiis ab altera parte urgentibus. interea ille, quasi nihil eveniret insoliti nec tantum militum examen urbem circumstreperet, nescio quomodo sua certe ipsius virtute ipse plane indignus minimam eorum rationem habuit; quae res incredibile ei odium in imperatorio exercitu concitavit. quanta

πεποίηκε. τί οὖν ἔδει παθεῖν τὰς Κίλικας πόλεις ὑπὸ τηλικούτου καταστρατηγουμένας ἀνδρός; τά τε γὰρ ἄλλα ὁ Ταγγρὲ ῥωμαλεώτατος τῶν κατ' αὐτὸν ἐγεγόνει καὶ εἰς στρατηγικὴν ἐμπειρίαν τῶν σφόδρα θαυμαζομένων, πολιορκῆσαι δὲ πόλεις ἀφυκτότατος στρατηγός. καὶ θαυμάσειέ τις ἐνταυθοῖ γεγονώς, πῶς τὸν αὐτοκράτορα διέλαθε τὸ τοῦ Ἀσπιέτου ἀπειροπόλεμον. ἐγὼ δ' ἂν ὑπεραπολογησαίμην τοὐμοῦ πατρός, ὅτι τὸ τοῦ γένους ἐπίσημον τὸν αὐτοκράτορα πέπεικεν, ὡς ἥ τε P. 350 τοῦ γένους λαμπρότης καὶ τὸ τοῦ ὀνόματος περιβόητον πολλὰ συνεισενεγκεῖν ἔχοι τῇ τοῦ Ἀσπιέτου ἀρχῇ. ἦν γὰρ τῶν Ἀρσακιδῶν τὰ πρῶτα φέρων ἐκεῖνος καὶ ἐκ βασιλικοῦ καταγόμενος αἵματος. ἔνθεν τοι καὶ στρατοπεδάρχην αὐτὸν ἠξιώκει πάσης ἀνατολῆς καὶ εἰς ὑπερηφάνους βαθμίδας ἀνήνεγκεν ἄλλως τε καὶ πεῖραν τῆς ἀνδρείας ἐκείνου λαβών. καὶ γὰρ ὁπόταν τῷ Ῥομπέρτῳ συνεκρότησε πόλεμον ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐμὸς γενέτης, καθάπερ ἐμνημόνευσα, κατὰ τὴν τοῦ πολέμου ἐκείνου σύρραξιν Κελτός τις ὑπερωμίας ἰθύνας τὸ δόρυ καὶ B μυωπίσας τὸν ἵππον καθάπερ τις σκηπτὸς ἐμπίπτει τῷ Ἀσπιέτῃ. ὁ δὲ τοῦ ξίφους ἐπιδραξάμενος δέχεται τὴν τοῦ Κελτοῦ βιαίαν φορὰν καὶ τιτρώσκεται μὲν καιριωτάτην πληγὴν τοῦ δόρατος τὸν πνεύμονα μὲν παραμείψαντος, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς ῥάχεως διενεχθέντος· ὁ δὲ μήπω συγχυθεὶς τῇ

3. ῥωμαλεώτατος F, ῥωμαλαιώτατος P. 7. τοῦ μοῦ P, correxi.
10. συνεισενεγκεῖν FC, συνεισενεγκεῖναι P. ἔχοι F, ἔχει P.

igitur Ciliciae urbibus perpetienda fuere ab eiusmodi viro expugnatis, qui et ipse omnium fortissimus fuit et admirandam cum ceterarum rei bellicae artium tum imprimis oppugnandarum urbium peritiam sibi paraverat? ac si quis forte miretur, quomodo imperator istam Aspietae rei militaris imperitiam ignoraverit tantamque ei commisesit provinciam, ad patrem defendendum sat argumenti eximia affert Aspietae nobilitas nominisque fama. principem enim locum inter Arsacidas obtinebat regio genere natus. quare ad eum stratopedarchae totius Orientis dignitate ornatum amplissimos omnium honores detulerat, praesertim cum perspectam illius viri fortitudinem haberet. nam imperatore, patre meo, adversus Robertum bellum gerente, quod supra enarravimus, in proelio Gallus quidam altis humeris omnes superans infesta hasta subditisque equo calcaribus turbinis instar in Aspieten incidit, qui, licet gravem Galli impetum stricto gladio excepit, saevissimo vulnere affectus est cuspide praeter pulmonem ad dorsi spinam penetrante. neque vero ob

πληγῇ μηδὲ τῆς ἕδρας ἐκκυλισθείς, ἀλλ' ἑδράσας ἑαυτὸν
ἰσχυρότερον παίει τὸν βάρβαρον κατὰ τῆς κόρυθος καὶ δίχα
διαιρεῖ καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν κόρυθα. καὶ πίπτουσι καὶ
C *ἄμφω τῶν ἵππων, ὁ μὲν νεκρὸς ὁ Κελτός, ὁ δ' Ἀσπιέτης*
ἔτι ἐμπνέων. ὃν οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀνελόμενοι γεγονότα παν-
V. 278 *τάπασιν ἔξαιμον καὶ καλῶς ἐπιμεληθέντες πρὸς τὸν αὐτο-*
κράτορα ἤνεγκαν δεικνύντες καὶ τὸ δόρυ καὶ τὴν πληγὴν καὶ τὸν
θάνατον. τοῦ Κελτοῦ διηγούμενοι. ταύτης τῆς οὐκ οἶδ'
ὅπως ἀνδρείας καὶ τόλμης τὸ τηνικαῦτα τῷ Ἀσπιέτῃ με-
μνημένος ὁ αὐτοκράτωρ καὶ τούτοις ἐπισυνάψας τὸ γένος καὶ
*τὴν ἀπὸ τοῦ γένους εὔκλειαν * ἀξιόμαχον στρατηγὸν ἀποστέλλει*
κατὰ τὴν Κιλικίαν πρὸς τὸν Ταγγρὲ στρατοπεδάρχην τοῦ-
τον προχειρισάμενος, καθάπερ φθάσασα γέγραφα.

3. *Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τούτων· πρὸς δέ γε τοὺς*
D *κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐνδιατρίβοντας ἡγεμόνας ἑτέρας ἐκπέμπει*
γραφὰς κατευθὺς Σθλανίτζης τὴν πορείαν ἐντειλάμενος ποι-
εῖσθαι. τί δέ; τοὺς μὲν προμάχους μετεκαλεῖτο, αὐτὸς δὲ
ἀναπεπτώκει ῥᾳστώνῃς ἀπολαύων καὶ βαλανείοις χρώμενος,
ὁποῖα εἰώθασιν οἱ τὸν βοσκηματώδη βίον προελόμενοι βα-
σιλεῖς; οὐμενοῦν, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τὰ ἀνάκτορα ὅλως ἐν-
P. 351 *διατρίβειν ἔτι ἠνέσχετο. ἐξεληλυθὼς δὲ τοῦ Βυζαντίου, ὡς*
ἄνωθεν εἴρηται, κατὰ τὸ μέσον τῶν ἑσπερίων ἐληλύθει χω-

1. *ἐκκυλισθεὶς* F. 7. *τὸ* addidi. 9. *τῶ ἀσπιέτῃ* F, om. P. 11. *τοῦ γένους* F, *τοῦ* om. P. *τετιμηκὼς ὡς ἀξιόμαχον στρατηγὸν*? 12. *ὁ τοῦτον προχειρισάμενος* C, *τετιμηκώς* P. 17. *Τί* (*ὁ* m. 2) F.

id perturbatus, sed firmiter equo insidens tali ictu barbarum ferit, ut et caput ei et galeam discinderet. quo facto uterque de equo cecidit, Gallus exanimis, Aspietes adhuc spirans. quem plane exsanguem qui circumstabant erigunt benigneque curatum ad imperatorem pertulerunt ostendentes hastam et vulnus Gallique necem referentes. cuius virtutis et audaciae mirae recordatus imperator, reputato etiam generis illius splendore, ut peritissimum pugnandi ducem strato pedarchae, ut supra dixi, honore insignitum in Ciliciamque missum Tancredo opposuit.

3. Sed de his satis. imperator vero duces, qui per universum sparsi erant occidentem, litteris datis quam primum cum copiis iussit ad Sthlanitzam contendere. quid igitur? propugnatores quidem arcessivit, ipse interea cessavit et regum more beluinam vitam praeferentium otio balnearumque deliciis usus est? immo ne in regia quidem morari sustinuit, sed relicto, ut supra narravi, Byzantio per

ρῶν τὴν Θετταλοῦ πόλιν καταλαβὼν εἰς μῆνα Σεπτέμβριον ἐπινεμήσεως τεσσαρεσκαιδεκάτης εἰκοστοῦ ἔτους ὄντος, ἐξ οὗ τὰς τῆς βασιλείας ἡνίας περιεζώσατο. καὶ τὴν Αὐγοῦσταν δὲ παρεβιάσατο συνεξεληλυθέναι μετ' αὐτοῦ. ὁ γὰρ τρόπος ἐκείνης τοιοῦτός τις ἦν. οὐ πάνυ τι δημοσιεύεσθαι ἤθελεν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ μὲν οἰκουροῦσα ἦν καὶ τὰ ἐκείνης ἔργα ἐποίει, λέγω δὲ βίβλων τε ἀνελίξεις τῶν μακαρίων ἀνδρῶν καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφειν καὶ εὐποιΐας καὶ χάριτας εἰς ἀνθρώπους, μάλιστα δὲ εἰς ἐκείνους, οὓς οἶδεν B ἀπό τε τοῦ σχήματος ἀπό τε τοῦ βίου θεραπεύειν Θεὸν καὶ προσευχῇ προσανέχειν καὶ καταλλήλοις ᾠδαῖς. ἐπειδὰν δὲ μέλλοι δημοσιεύσειν ἑαυτὴν κατά τινα χρείαν ἀναγκαιοτάτην ὡς βασιλίδα, αἰδοῦς τε ὑπεπίμπλατο καὶ ἐρύθημα εὐθὺς ἐξηνθήκει ταῖς παρειαῖς. καὶ ἡ μὲν φιλόσοφος Θεανὼ τοῦ πήχεως αὐτῆς γυμνωθέντος, ἐπειδή τις παίζων εἰρήκει πρὸς ταύτην "καλὸς ὁ πῆχυς", "ἀλλ' οὐ δημόσιος" εἶπεν ἐκείνη· ἡ δὲ βασιλὶς καὶ μήτηρ ἐμή, τὸ τῆς σεμνότητος ἄγαλμα, τὸ τῆς ἁγιότητος καταγώγιον, μὴ ὅτι γε πῆχυν ἢ βλέμμα δημο- C σιεύειν ἠγάπα, ἀλλ' οὐδὲ φωνὴν ἐκείνης ἤθελεν εἰς ἀσυνήθεις παραπέμπεσθαι ἀκοάς. τοσοῦτον ἦν ἐκείνη χρῆμα

2. τεσσαρεσκαιδεκάτης εἰκοστοῦ F, ιδ'. κ'. P: cf. Ducang. ad h. l. ὄντος FC, οὗτος P. 4. συνεξεληλυθέναι AC, συνεξηληλυθέναι P. 6. ἐκείνης] ἐγκλείστης? 12. δημοσιεύσειν F, δημοσιεύειν PA. 13. ὑπεπίμπλατο FA, ὑπεμπίπλατο P. 15. πήχεως F, πήχεος PA.

medias occidentales terras Thessalonicam urbem petiit Septembri mense indictione decima quarta vicesimo ab eo tempore anno, quo imperium capessiverat, Augustam secum ducens quamvis invitam. neque enim ea illius indoles fuit, ut in publicum libenter prodiret, sed ut plerumque domi manens suis fungeretur officiis, veluti ut sanctorum patrum evolveret libros, mente intueretur semet ipsam, operam daret beneficentiae ac munificae in eos praesertim homines liberalitati, quos et ex habitu et ex ipso vitae specimine deo servire intellegebat et precibus vacare cantibusque alternare. quotiens autem prodeundi in publicum ei praecipua ut reginae erat necessitas, pudore tenebatur magnoque statim rubore suffundebantur eius genae. Theano quoque ferunt philosophiae studiosam, cum quis forte nudato eius brachio conspecto iocans dixisset "o pulcrum brachium", sic respondisse "at non publicum". itaque regina et mater mea, gravitatis simulacrum, sanctitatis domicilium, adeo non cubitum oculumve in publicum proferre solebat, ut ne vocem quidem insuetis vellet auribus immittere. tam mirabile igitur illa verecun-

θαυμάσιον εἰς αἰδῶ. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοί, φησι, μάχονται, ἀναγκάζεται πρὸς τὰς συχνὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἐκστρατεύσεις αὐτῷ παρακολουθεῖν. κατεῖχε μὲν γὰρ αὐτὴν ἡ σύμφυτος αἰδὼς ἔνδον τῶν βασιλείων, τὸ δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα φίλτρον καὶ ἡ διάπυρος πρὸς ἐκεῖνον ἀγάπη ἐξῆγεν αὐτὴν καὶ μὴ βουλομένην τῶν ἀνακτόρων διὰ ταυτασὶ τὰς αἰτίας, πρῶτον μὲν ὅτι τὸ συμπεσὸν αὐτῷ νόσημα τῶν
D ποδῶν ἐπιμελείας ἐδεῖτο πλείστης. καὶ γὰρ ἀλγηδόνας εἶχε
V. 279 δριμείας ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τῆς ποδαλγικῆς διαθέσεως καὶ οὐδεμίαν ἐπαφὴν οὕτω προσίετο ὡς τῆς ἐμῆς δεσποίνης καὶ μητρός. ἐμμελῶς τε γὰρ αὐτῷ προσεφέρετο καὶ προσψαύουσα δεξιῶς τὰς ὀδύνας τῶν ποδῶν ὑπεκούφιζέ πως. ὁ γάρ τοι βασιλεὺς ἐκεῖνος (καὶ μοὶ μηδεὶς τῆς περιαυτολογίας ἐπιμεμφέσθω· τὰ γὰρ οἰκεῖα θαυμάζω· μηδ' ὡς κατα-
P. 352 ψευδομένην τοῦ αὐτοκράτορος ὑφοράσθω· τὰ γὰρ ἀληθῆ λέγω) πάντα τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν κατόπιν ἐποιεῖτο τῆς σωτηρίας τῶν πόλεων. οὐδὲν γὰρ ἐχώριζεν αὐτὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀγάπης, οὐκ ἀλγηδόνες, οὐχ ἡδοναί, οὐ πολέμων κακώσεις, οὐκ ἄλλο οὐδέν, οὐ μικρὸν οὐ μέγα, οὐχ ἡλίου φλογώσεις, οὐ χειμώνων δριμύτητες, οὐ προσβολαὶ βαρβάρων παντοδαπαί· ἀλλ' ἀκλινῶς εἶχε πρὸς ἅπαντα ταῦτα καὶ ὤκλαζε μὲν πρὸς τὴν φύρσιν τῶν νοσημάτων, ἀντανέθορε δὲ πρὸς τὴν βοήθειαν τῶν πραγμάτων. δεύτερον

1. φησὶ F, φασὶ P. 11. ψαύουσα AC. 17. πολλῶν?
22. φύρσιν scripsi: φύσιν P.

diae erat exemplar. verum quoniam necessitati ne dii quidem, ut dicitur, resistere queunt, euntem saepissime in expeditiones imperatorem comitari cogitur. quamvis enim innatus eam pudor in regia retineret, caritas tamen fervensque in imperatorem amor ex aula illam licet invitam hasce ob causas eduxit. primum is, quo imperator affligebatur, pedum morbus, cum acerbissimis eum afficeret doloribus, cura indigebat vel diligentissima. neque quemquam tam desiderabat pedes suos contrectare quam dominam matremque meam, quae curiose ac perite fricando tractandoque pedum dolores aliquantum permulcebat. imperator vero ille (mihi sane nemo magniloquentiam obiciat: domestica enim admiror; neve me mentiri de imperatore suspicetur: vera enim loquor) sua ipsius commoda urbium saluti postponebat: nihil enim eum a Christianorum amore seiunxit, non dolores neque voluptates neque bellorum aerumnae neque aliud quidquam aut parvum aut magnum neque solis ardores aut frigora hiemis neque cuiusvis generis adversus barbaros proelia. sed constanter ea omnia pertulit, et quamquam morbis defatigabatur corpus, tamen succurrebat, quocumque vocaverat salus publica. altera deinde eaque

δὲ καὶ μέγιστον αἴτιον τοῦ τὴν βασιλίδα συνοπαδὸν εἶναι τῷ αὐτοκράτορι, ὅτι τοι πολλῶν ἐπιβούλων ἀναφυομένων B ἁπανταχόθεν πολλῆς ἐδεῖτο τῆς ἐπιβλέψεως καὶ ὡς ὄντως πολυομμάτου δυνάμεως. καὶ γὰρ καὶ νὺξ αὐτῷ ἐπίβουλος ἦν καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς ἡμέρας, καὶ ἡ ἑσπέρα προσανέφυέ τι κακὸν καὶ ἡ πρωΐα ἐτέκταινε χείριστα· μάρτυς τούτων Θεός. ἆρ' οὖν οὐκ ἔδει τὸν βασιλέα ὑπὸ τοσούτων κακῶν ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ μυρίων ὀμμάτων φρουρεῖσθαι, τῶν μὲν ἐπιτοξαζόντων αὐτῷ, τῶν δὲ τὸ ξίφος παραθηγόν- C των, τῶν δ' ἀφιέντων, ὁπόταν οὐκ ἐνῆν τι δρᾶσαι, λοίδορον γλῶτταν καὶ τὸ κακῶς εἰπεῖν; τίνα τοίνυν ἔδει παρεῖναι τῷ βασιλεῖ σύμμαχον παρὰ τὴν σύμφυτον σύμβουλον; τίς μᾶλλον ἐκείνης πλέον ἐπεσκέπτετο μὲν τὸν αὐτοκράτορα, ὑπεβλέπετο δὲ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, [τίς] ὀξεῖα μὲν τὸ συμφέρον ἐκείνῳ ἰδεῖν, ὀξυτέρα δὲ τὸ παρὰ τῶν ἐχθρῶν σκευωρούμενον κατιδεῖν; διὰ ταῦτα καὶ πάντα ἐν πᾶσιν ἦν ἡ ἐμὴ μήτηρ τῷ D δεσπότῃ μου καὶ πατρί, καὶ νύκτωρ ἄγρυπνον ὄμμα καὶ ἡμέρας περιφανέστατος φυλακτὴρ καὶ τραπέζης καιροῖς ἀντίδοτος ἀγαθὴ καὶ τῆς ἀπὸ τροφῶν ἀδικίας φυγαδευτήριον φάρμακον. ταῦτα τοίνυν τὰ αἴτια τὴν σύμφυτον αἰδῶ τῆς γυναι- P. 353 κὸς ἐκείνης παρηγκωνίζετο, καὶ ἐθάρρει τοὺς ἄρρενας ὀφθαλ-

3. ὡς om. C. 5. ἡ ἑσπέρα F, ἡ om. P. 13. ἐπεσκέπτετο F, ὑπεσκέπτετο P. 14. τίς P, seclusi. 15. ὀξύτερον C. 18. ἀντίδοτος ἀγαθὴ F, ἀντίδοτον ἀγαθὸν P. 19. θεραπευτήριον C.

gravissima reginae fuit imperatoris comitandi causa tot insidiarum, quae parabantur ubique, periculum, id quod singularem requirebat curam tutelamque vere cautissimam. etenim et nox ei insidias tendebat et meridies, vesperque novum semper exitium moliebatur; matutinum denique tempus infaustissima struebat; quorum omnium testis est deus. quid ergo? nonne a tot nefariis hominibus circumventum principem sexcentis custodiri oculis oportebat, cum alii eum arcu peterent, alii gladium contra eum acuerent, alii tale quid moliri prohibiti verborum iniurias calumniasque iacerent? quemnam tum regi adesse oportuit praeter uxorem natura ad ipsi auxiliandum destinatam? quis ipsa melius consulebat imperatori eiusque insidiatores suspicabatur? sagax quippe fuit ad ea quae utilia erant providenda, sagacior ad perscrutandos inimicorum animos. itaque erat unica omnino in omnibus rebus domini et parentis mei spes in matre collocata, quae noctu quidem velut vigil oculus, die custos illustrissima, inter cenae pericula antidotum optimum et contra ciborum iniurias salutare remedium fuit. hae igitur causae innatam matronae illius verecundiam summovebant eamque de virorum oculis haud sollicitam

μούς· καίτοι οὐδὲ τότε τῆς συνήθους εὐκοσμίας ἐπελανθάνε-
το, ἀλλὰ καὶ βλέμματι καὶ σιγῇ καὶ τῇ περὶ αὐτὴν θεραπείᾳ
V. 280 τοῖς πλείοσι μὲν ἀγνωστοτέρα ἐτύγχανε· καὶ τοῦτο μόνον,
ὅτι βασιλὶς παρέπεται τῷ στρατεύματι, ὁ φερόμενος ταῖν
ἡμιόνοιν οἰκίσκος ἐδείκνυ καὶ τὸ ἄνωθεν βασιλικὸν καταπέ-
τασμα, τὰ δ' ἄλλα ἐπηλυγάζετο τὸ θεῖον ἐκείνης σῶμα.
μόνον ὅτι πρόνοιά τις ἀρίστη τὰ κατὰ τὴν νόσον τοῦ βασι-
λέως διεξάγοι καὶ φρουρὰ βασιλέως ἀκοίμητος παρὰ πᾶσι
B διεγινώσκετο καὶ ὄμμα ἐγρηγορὸς καὶ μὴ ἐπινυστάζον τοῖς
πράγμασι. καὶ ἡμεῖς δέ, ὅσοι περὶ τὸν αὐτοκράτορα εὖνοι,
περὶ τὴν ἐκείνου φρουρὰν διεπονούμεθά τε καὶ συνῃρόμεθα
τῇ δεσποίνῃ καὶ μητρὶ ἕκαστος ὡς εἶχεν ὅλῃ ψυχῇ καὶ
γνώμῃ μηδ' ἐπινυστάζοντες ὅλως. ταῦτα πρὸς τοὺς φιλο-
σκώμμονας καὶ τὰς φιλολοιδόρους γλώττας γεγράφαται. τόν
τε γὰρ ἀναίτιον ὑπ' αἰτίασιν ἄγουσι (καὶ τοῦτον οἶδε τὸν
ἀνθρώπινον τρόπον καὶ ἡ Ὁμήρου Μοῦσα) καὶ τὰ καλῶς
πεπραγμένα διαφαυλίζουσι καὶ ὑπὸ μέμψιν ποιοῦσι τὸ
C ἄμεμπτον. καίτοι ἐκείνη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τὴν κατ'
ἐκεῖνο καιροῦ γεγονυῖαν (κατὰ γὰρ τοῦ Βαϊμούντου τὴν ὁρ-
μὴν ὁ βασιλεὺς ἐπεποίητο) τὸ μέν τι ἄκουσα, τὸ δ' ἑκου-
σίως συνείπετο. οὐ γὰρ συνεισβαλεῖν ἔδει τὴν βασιλίδα τῷ

1. συνήθους om. C. 3. ἀγνωστότερον C. 8. διεξάγοι F, διεξάγει P. 13. ἐπινυστάζοντες F, ἐπινυστάζοντος sententiis perperam distinctis P. 20. τι F, τοι P.

esse adduxerunt. quamquam ne tunc quidem consuetae modestiae umquam oblita est, verum tam oculorum obtutu quam silentio et cultus modestia plerisque fuit occultior. unum hoc, imperatricem castra sequi, indicavit lectica duabus mulabus vecta et imperatorio desuper tapete cooperta: ceterum divinum eius corpus latebat. id solum omnibus notum erat, insignem quandam curam omnia morbo imperatoris necessaria suppeditare, custodem regis numquam dormire, oculo vigili esse nec umquam connivente in officiis. sed etiam nos, quicumque imperatori bene volebamus, ei custodiendo laborabamus coniunctis cum domina et matre viribus pro se quisque tota mente totoque animo neque umquam defatigati. haec adversus obtrectatores linguasque maledicas a me scripta sunt. innocentes enim probris obnoxii esse solent; quod quidem humanae naturae vitium nec Homeri Musa ignorabat; praeclare facta calumniantur resque inreprehensibiles in reprehensionem ducunt. illa igitur expeditionis tum temporis adversus Boëmundum ab imperatore susceptae partim invita partim prompta sese comitem dedit. nec utique conflictura imperatrix fuit cum barbaris

βαρβαρικῷ στρατεύματι. πῶς γὰρ ἄν; Τομύριδος ταῦτα καὶ Σπαρέθρας τῆς Μασσαγέτιδος, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἐμῆς Εἰρήνης. ἄλλοσε γὰρ ἐτρέπετο τὸ ταύτης ἀνδρεῖον καὶ ἄλλως ἐξώπλιστο, ἀλλ' οὐ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς δόρατι οὐδὲ τῇ κυνέῃ τοῦ Ἄϊδος· ἀλλ' ἀσπὶς μὲν ἐκείνῃ καὶ θυρεὸς καὶ ξίφος ἐς τὸ πρὸς τὰς συμφορὰς καλῶς ἀντιπαρατάσσεσθαι καὶ τὰς τοῦ D βίου ἐπαναστάσεις, ἃς οἶδεν ἡ βασίλεια τοῖς βασιλεῦσιν ἐπικειμένας, ἡ περὶ τὰ πράγματα δραστηριότης καὶ τὸ κατὰ τῶν παθῶν ἐπιπληκτικώτατον καὶ ἡ ἀνυπόκριτος πίστις, ὡς Σολομῶντι δοκεῖ. οὕτως ἡ ἐμὴ μήτηρ καὶ πρὸς τοιούτους P. 354 πολέμους ἐσκεύαστο, τὰ δ' ἄλλα εἰρηνικωτάτη ἦν κατὰ τοὔνομα. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ μὲν τῆς συμπλοκῆς τῶν βαρβάρων ἔμελλε, πρὸς δὲ παρασκευὴν τῶν τῆς συμπλοκῆς ὁ βασιλεὺς ἀφεώρα καὶ τὰ μὲν ἀσφαλίσασθαι τῶν φρουρίων σκοπὸν εἶχε, τὰ δὲ κατοχυρῶσαι καὶ ὅλως εὔοδα πάντα τὰ κατὰ τοῦ Βαϊμούντου καταστήσασθαι ἔσπευδε, συνεξυπήγετο καὶ τὴν βασιλίδα τὸ μέν τι καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα καὶ δι' ἃς αἰτίας εἰρήκειμεν, τὸ δέ τι καὶ ἐν τῷ ἀκινδύνῳ τῶν πραγμάτων ἔτι καθεστηκότων καὶ μήπω καιροῦ πολέμου ἐπιδεδημηκότος. ἀναλαβομένη τοίνυν ὁπόσον B διὰ χρυσοῦ καὶ ἄλλης ποιότητος προσῆν αὐτῇ χάραγμα καὶ ἕτερά τινα τῶν χρημάτων ἔξεισι τῆς πόλεως. καὶ τοῦ λοιποῦ ἐν τῷ διϊέναι τὰς ὁδοὺς πᾶσι τοῖς ἐπαίταις καὶ τοῖς

2. σπαρέθας C. τῆς ἐμῆς μητρὸς? 5. ἐς addidi. 9. ἐπεικτικώτατον A. 12. ἔμελε F. 17. τι F, τοι P. 18. τῷ ἀκινδύνῳ FC, τῷ om. P. 20. αὐτῇ] τῇ in ras. F.

copiis. quid enim? Tomyridis id fuerit et Sparethrae Massagetidis, non Irenes meae, quae in alias prorsus res virtutem conferebat armisque erat instructa aliis quam hasta Palladis galeave Plutonis. sed parma ei et scutum gladiusque, quo fortiter resisteret rebus adversis et vitae vicissitudinibus, quibus imperatrix reges norat expositos, strenua in agendo erat virtus, in cupiditates summa severitas, fides denique sincerissima, ut Solomoni videtur. his igitur mater mea ad eiusmodi bella armata fuit, cetera pro nomine suo moribus pacatissimis. sed quamvis nondum instante barbarorum impetu, omnia tamen ad eum imperator parare studebat. quare arces tutiores firmioresque reddidit providitque res omnes, quae adversus Boëmundum necessariae videbantur. coniugem vero secum duxit et sua ipsius causa ac propter rationes supra expositas et quod nondum periculum imminebat neque belli tempus aderat. sumptis igitur omnibus, quos tum habuit, nummis aureis et ex alio metallo et aliis praeterea rebus pretiosis ex urbe profecta per totam deinde viam

σισυροφόροις καὶ γυμνοῖς δαψιλῆ τὴν χεῖρα παρεῖχε· καὶ
οὐδεὶς ὁ αἰτησάμενος καὶ κενὸς ἀπελθών. ἐπὰν δὲ τὴν
V. 281 ἀποτεταγμένην σκηνὴν κατειλήφει, οὐ πρὸς ῥᾳστώνην εὐθὺς
ἀπέκλινεν εἴσω ταύτης γεγονυῖα, ἀλλ' ἀναπεταννῦσα ταύτην
ἄνετον τοῖς αἰτοῦσι παρεῖχε τὴν εἴσοδον. τοῖς τοιούτοις
C γὰρ καὶ μάλα εὐπρόσιτος ἦν καὶ παρεῖχεν ἑαυτὴν ὁρᾶσθαί
τε καὶ ἀκούεσθαι. οὐ χρημάτων δὲ μετεδίδου τοῖς πένησι
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ λῴονα συνεβούλευε. καὶ ὁπόσους μὲν
εὐρώστους τὰ σώματα κατενόει, ῥαθύμως δὲ περὶ τὸν
βίον ἔχοντας, πρὸς ἔργα καὶ πράξεις προὐτρέπετο, ἵν' ἐν-
τεῦθεν τὰ πρὸς χρείαν κομίζοιντο, καὶ μὴ δι' ἀμέλειαν ἀνα-
πεπτωκότας θύραν ἐκ θύρας ἐπαιτοῦντας περινοστεῖν. και-
ρὸς δὲ οὐδεὶς τῆς τοιαύτης ἐργασίας ἀπεῖργε τὴν βασιλίδα.
ὁ μὲν οὖν Δαυὶδ μετὰ κλαυθμοῦ τὸ πόμα κιρνῶν φαίνεται·
ἡ δέ γε βασιλὶς αὕτη καὶ τροφὴν καὶ ποτὸν ἐλέῳ συγκεραν-
D νῦσα καθ' ἑκάστην ἐδείκνυτο. καὶ πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν περὶ
ταύτης τῆς βασιλίδος, εἰ μὴ τὸ θυγάτριον εἶναι ψεύδους
παρεῖχεν ὑπόνοιαν καὶ ὅτι μητρὶ χαριζόμεθα. πρὸς δὲ τοὺς
ταῦτα ὑπονοοῦντας παρέξομαι τοῖς λόγοις συνεπιμαρτυροῦντα
τὰ πράγματα.
P. 355 4. Τὸν δέ γε αὐτοκράτορα τὴν Θεσσαλονίκην καταλα-
βόντα μεμαθηκότες οἱ ἐκ τῶν ἑσπερίων λήξεων, καθάπερ

3. ἀποτεταγμένην F, ἐπιτεταγμένην P. 4. ταύτης F, τούτης P. ἀλλ' F, ἀλλὰ P. 22. μεμαθηκότες μεμα F; μεμα ead. m. expunxit. ἑσπερίων λήξεων καθ in ras. F.

omnibus mendicis et pellibus tectis seu prorsus nudis largissimam manum porrigebat, adeo ut omnino nullus, qui petiisset ab ea, inanis abiret. postquam vero destinatum sibi tabernaculum occupavit, non hic otio sese dedit, sed eo aperto petitoribus aditum praebuit. his enim semper affabilis erat ac videndam audiendamque se libenter praebebat. neque pecuniam pauperibus largiri contenta meliora etiam iis suadebat; et quos forte viribus valentes vitam agere videbat otiosam, eos ad opera laboresque impulit, ut inde sibi peterent ad vitam necessaria neu languore oppressi ostiatimque mendicantes vagarentur. nec ullum umquam tempus ab illa beneficentia imperatricem detinuit. itaque David quidem potum fletu miscuisse constat, imperatricem vero et escam quamlibet et potum cum misericordia habere cotidie commixta patebat. multa hercle sunt, quae de hac imperatrice mihi tradere liceret, nisi filiae testimonium mendacii suspicionibus obnoxium foret, quasi in matris gratiam confictum esset. equidem sane adversus eos, qui talia suspicantur, verbis meis actiones ipsas testes proferam.

4. Ad imperatorem autem, ubi Thessalonicam eum pervenisse cognitum est, occidentis partium milites, veluti centrum gravia cor-

τὰ βαρέα τῶν σωμάτων ἐπὶ κέντρα φέρεται, οὕτω δὴ καὶ ἅπαντες πρὸς αὐτὸν ἐφοίτων. ἀκρὶς μὲν οὖν οὐ προηγήσατο τῶν Κελτῶν καθαπερεὶ τῶν πρότερον διελθόντων· ἐν οὐρανῷ δὲ κομήτης ἐφάνη μέγας καὶ τῶν πάλαι φανέντων ὁ μέγιστος, ὃν οἱ μὲν δοκίδα, οἱ δ' ἀκοντίαν ἔφασαν εἶναι. ἔδει γὰρ τῶν μελλόντων καινισθῆναι ξενοπρεπῶν πραγμάτων προοίμιά τινα προκαταγγελτικὰ τούτων μηνυθῆναι ἄνωθεν. καὶ γὰρ ἦν B τοῦτον θεᾶσθαι ἐπὶ τεσσαράκοντα νυχθημέροις ὅλοις παμφαίνοντα· ἐφαίνετο δὲ ἀπὸ τῶν δυτικῶν μερῶν ἐξιὼν καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου διήκων. ὃν οἱ θεώμενοι ἅπαντες ἐκδειματούμενοι ἐζήτουν, τίνων ὁ ἀστὴρ ἄγγελός ἐστιν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ μηδὲ πάνυ τοῖς τοιούτοις προσέχων, ἀλλὰ φυσικῆς τινος ἐξηρτῆσθαι τὰ τοιαῦτα αἰτίας δοξάζων, ὅμως ἠρώτα τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινούς· μεταπεμψάμενος δὲ καὶ τὸν τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντίου τὴν ἀξίαν πρώην εἰληφότα Βασίλειον (ἀνὴρ δὲ οὗτος πολλὴν τὴν περὶ τὸν αὐτοκράτορα C εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος) περὶ τοῦ φανέντος ἀστέρος ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ ἐς νέωτα φυλάξειν ἐπηγγείλατο τὴν ἀπόκρισιν καὶ ἀπελθὼν οὗ κατέλυε (τέμενος δὲ τοῦτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου πάλαι ἀνοικοδομηθέν), ἐπεὶ πρὸς δυσμὰς ὁ ἥλιος ἦν, περιεσκόπει τὸν ἀστέρα. διαπορουμένῳ δὲ καὶ καμόντι τοῖς λογισμοῖς ὑπνῶσαι ξυμβεβήκει καὶ τηνι-

1. κέντρῳ A. 6. ξενοπρεπῶν F, ξενοπρεπῶς P. 8. θεᾶσθαι F, θεάσασθαι P. νυχθημέροις P, correxi. ἡμέρας καὶ νύκτας ὅλως A. 15. τὸν C, om. P. βυζωτοῦ A. τὴν A, om. P. πρώην FC, πρώτην P. 20. ἀποστόλου εὐαγγελιστοῦ F. 22. ξυμβεβήκει A, ξυμβέβηκεν F, ξυμβέβηκε P.

porum petunt, undique confluunt. Gallorum tunc adventus non praeiens, ut antea, locusta indicio fuit, sed in caelo apparens cometes magnus vel potius omnium, qui olim visi sunt, maximus, quem alii ad genus trabalium, alii vero iacularium pertinere contendebant. oportuit enim nova atque insolita quae eventura erant caelestibus quibusdam indiciis praenuntiari. nam oculis ille pleno lumine sese praebebat quadraginta dierum noctiumque spatio atque ab occiduis partibus ortus in orientem solem tendebat. quo viso obstupefacti omnes, cuius ille rei afferret nuntium, sciscitabantur. imperator vero, etsi talibus rebus minime addictus, sed naturalibus eas assignandas causis ratus, peritos tamen tunc huiusmodi rerum viros, quin etiam arcessitum ad se Basilium, Byzantii praefectura nuper donatum, quem imperatori maxime deditum esse constabat, ea de re consuluit. ille proximo die se responsurum esse dixit et in locum, ubi deverterat, reversus (templum id fuit in honorem Ioannis evangelistae olim extructum) post solis occasum astrum intuebatur.

καῦτα τὸν ἅγιον θεάσασθαι ἱερατικῶς ἐσταλμένον. ὁ δὲ
περιχαρὴς γεγονὼς οὐκέτ' ὄναρ ἐδόκει, ἀλλ' ὕπαρ ὁρᾶν.
D ἔνθεν τοι καὶ γνωρίσας τὸν ἅγιον ἔμφοβος γενόμενος μεθ'
ὑποστολῆς ᾐτεῖτο, τίνων ἀγγελτικὸς ὁ ἀστὴρ ἐστι, γνωρίσαι
οἱ. ὁ δὲ Κελτῶν κίνησιν προσημαίνειν τοῦτον ἔφη· "τὸ
V. 282 δὲ σβέννυσθαι τὴν τούτων αὐτοῦ που κατάλυσιν δηλοῖ."
ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ φανέντος ἀστέρος τοιαῦτα· ὁ δὲ βασι-
λεὺς τὴν Θεσσαλονίκην καταλαβών, ὡς ὁ λόγος φθάσας
ἐδήλωσεν, ἡτοιμάζετο πρὸς τὴν τοῦ Βαϊμούντου διαπεραίω-
P. 356 σιν ἐκπαιδεύων μὲν τοὺς νεολέκτους τόξον τε τείνειν καὶ
βέλη κατὰ σκοποῦ πέμπειν καὶ περιφράττεσθαι θυρεῷ,
ἀλλὰ καὶ ξενικὰς ἐξ ἀλλοδαπῶν διὰ γραμμάτων παρασκευά-
ζων δυνάμεις, ἵν' ὁπηνίκα καιρὸς καλοίη, θᾶττον παραγένων-
ται. πολλὴν δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἐπεποίητο πρόνοιαν
τήν τε πόλιν τὸ Δυρράχιον ἀσφαλισάμενος καὶ ἡγεμόνα
ταύτης τὸν δεύτερον υἱὸν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος
Ἀλέξιον καταστησάμενος. ἅμα δὲ κἀκ τῶν Κυκλάδων νήσων
καὶ τῶν παρὰ θάλασσαν τῆς Ἀσίας πόλεων καὶ αὐτῆς τῆς
B Εὐρώπης στόλον παρεκελεύσατο ἀπαρτίσαι· πολλῶν δὲ παρ-
εμποδιζόντων τὴν τοῦ στόλου κτίσιν διὰ τὸ μήπω τὴν τοῦ
Βαϊμούντου κατεπείγειν διαπεραίωσιν, ὁ δ' ὅμως οὐκ ἐπεί-
θετο λέγων δεῖν εἶναι τὸν στρατηγὸν ἀνύστακτον φύλακα

4. ἀγγελικὸς A. 18. θάλασσαν F, θάλατταν P.

ita laborans et computationibus defatigatus accidit ut somno caperetur et sanctum illum sacerdotali toga ornatum conspiceret. ipse, licet maxime gauderet non somnium, sed veram videre visionem ratus, agnito tamen sancto obstupefactus animo demisso ab eo petiit, ut, quorumnam stella eventuum nuntia esset, sibi indicaret. cui ille Gallorum motus astro praenuntiari dixit, "quo extincto" inquit "eo ipso in loco eorundem exitium significatur." hactenus de astri apparitione. at imperator Thessalonicam profectus omnia, ut supra expositum est, contra Boëmundi traiectionem parabat cum tirones nuper delectos ad arcum strenue intendendum, ad feriendum telis scopum et ad corpus scuto tuendum exercens tum missis litteris auxilia ex exteris gentibus evocans, ut quamprimum tempus posceret, illuc advolarent. singularem vero curam de Illyrico adhibuit; nam Dyrrachium urbem firmavit eique Isaacii sebastocratoris alterum filium Alexium imposuit praefectum. eodem tempore ex insulis Cycladibus maritimisque Asiae et ipsius Europae urbibus instrui classem iussit. ac licet multi, ne naves cogerentur, intercederent, quia nondum immineret Boëmundi traiectio, ipse tamen ut his

καὶ μὴ πρὸς τὰ ἐν ποσὶ μόνον παρασκευάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω ὁρᾶν μήτε μὴν φειδοῖ χρημάτων καιροῦ καλοῦντος ἀνέτοιμον φαίνεσθαι καὶ μᾶλλον, ὁπηνίκα ἔφοδον ἐχθροῦ αἴσθηται. ταῦτα τοίνυν δεξιώτατα διαθέμενος ἐκεῖθεν μεταναστὰς καταλαμβάνει τὴν Στρούμπιτζαν κἀκεῖθεν αὖθις ἄχρι τοῦ Σλοπίμου. μεμαθηκὼς δὲ καὶ τὴν Ἰωάννου τοῦ υἱοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος ἧτταν κατὰ τῶν Δαλματῶν προ- C αποσταλέντος δυνάμεις ἀποχρώσας ἐκπέμπει εἰς ἀρωγήν. ὁ μὲν οὖν Βολκάνος εὐθὺς πονηρότατος ὢν ἐρωτᾷ πρὸς τὸν βασιλέα τὰ περὶ εἰρήνης καὶ τοὺς ζητηθέντας ὁμήρους ἐκπέμπει. ἐκεῖνος δὲ ἐγκαρτερήσας ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ μῆνας δύο, ὡς τὸν Βαϊμοῦντον ἔτι ἐν τοῖς τῆς Λογγιβαρδίας μέρεσι διατρίβοντα ἐπεπληροφόρητο, τοῦ χειμῶνος ἐπικαταλαμβάνοντος ἤδη, τοὺς στρατιώτας πρὸς τὰς σφῶν οἰκίας ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ τὴν Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει. ἐν δὲ τῷ τὴν πρὸς Θεσσαλονίκην ἀνύειν ἐτέχθη ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν τοῦ πορφυρογεννήτου καὶ βασιλέως Ἰωάννου κατὰ D τὴν Βαλαβίσταν συνεπαγόμενος ἐν τῷ τίκτεσθαι καὶ ἕτερον θῆλυ. ἐκεῖσε γοῦν τὴν μνήμην τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου ἐκτελέσας εἰσέρχεται εἰς τὴν μεγαλόπολιν. γέγονε δὲ καί τι τοιοῦτον. περὶ τὰ μέσα τοῦ Κωνσταντινίου φόρου

5. Στρούμπιτζον C. 7. υἱοῦ τοῦ F, τοῦ om. P. 12. ἔτι τοῖς F, τοῖς om. P. ἐν addidi. 19. μνήμην τοῦ F, τοῦ om. P. 21. μέσα F, μετὰ P. Κωνσταντίνου C.

cederet, nequaquam adductus est esse ducis dicens, nullum ad vigilantiam tempus intermittere neque ad ea solum, quae essent ante pedes, intendere, verum etiam futura cogitare nec denique intempestiva parsimonia inparatum deprehendi, si necessitas urgeret, cum adeo hostium impetus nuntiaretur. his igitur optime dispositis Strumpitzam se confert indeque progreditur usque ad Slopimum. ubi audita clade, quam Ioannes sebastocratoris filius adversus Dalmatas paulo ante missus acceperat, sufficientes ei copias auxilio misit. quare fraudulentissimus Bolcanus statim ad imperatorem delegavit, qui pacem rogarent, petitosque obsides dedit. ille annum unum et menses duos ibi moratus, cum Boëmundum commorari etiamtum in Longibardiae partibus resciret, instante hieme milites domum dimisit. quo facto dum Thessalonicam versus proficiscitur, natus est ad Balabistam porphyrogeniti imperatorisque Ioannis filius primogenitus sororem secum geminam in partu ducens. deinde memoria ibi magni martyris Demetrii celebrata in caput regni sese recepit, ubi tum temporis hoc accidit. collocata erat in medio Constantini foro

χαλκοῦς τις ἀνδριὰς ἵστατο καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἀπέστραπτο ἐπὶ πορφυροῦ κίονος περιόπτου σκῆπτρον μὲν κατέχων τῇ δεξιᾷ, τῇ δὲ λαιᾷ σφαῖραν ἀπὸ χαλκοῦ κατασκευασθεῖσαν.
P. 357 ἐλέγετο δ' οὖν εἶναι οὗτος Ἀπόλλωνος ἀνδριάς· Ἀνθήλιον δέ, οἶμαι, οἱ τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορες αὐτὸν προσηγόρευον. ὃν ὁ μέγας ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντῖνος ἐκεῖνος καὶ τῆς πόλεως καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης εἰς τὸ ἑαυτοῦ μετέθηκεν ὄνομα Κωνσταντίνου αὐτοκράτορος ἀνδριάντα αὐτὸν προσειπών. ἐπεκράτησε δὲ ἡ ἀρχῆθεν τεθεῖσα προσηγορία τῷ ἀνδριάντι καὶ ἤτοι Ἀνήλιος ἢ Ἀνθήλιος ὑπὸ πάντων
V. 283 ἐλέγετο. τοῦτον τὸν ἀνδριάντα ἐξ αἰφνιδίου πνεύσαντες ἄνεμοι πλατύτατοι λίβες ἐκεῖθέν τε ὦσαν καὶ εἰς γῆν ἔρρι-
B ψαν περὶ τὸν ταῦρον τοῦ ἡλίου τότε ὁδεύοντος. ὅπερ οὐκ ἀγαθὸς οἰωνὸς τοῖς πλείοσιν ἔδοξε καὶ μᾶλλον, ὁπόσοι μὴ καλῶς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα εἶχον· ὑπεψιθύριζον γὰρ τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον τὸ συμβὰν προμηνύειν. ὁ δὲ "ζωῆς καὶ θανάτου ἕνα κύριον ἐπίσταμαι," ἔλεγε "πτώσεις δὲ εἰδώλων θάνατον ἐπάγειν οὐδόλως πιστεύειν ἔχω. ὁπηνίκα γὰρ Φειδίας τις, φέρε εἰπεῖν, ἤ τις τῶν λιθοξόων λίθον ἀποξέσας εἴδωλον ἀπεργάσοιτο, ἀναστήσει μὲν καὶ νεκρούς, παράξει δὲ καὶ ἔμψυχα; καὶ εἰ ταῦτα, τῷ τῶν ἁπάντων δημιουργῷ τί καταλειφθήσεται; ἀποκτενῶ γὰρ καὶ

9. ἐπεκράτει C. 12. πλατύτερον C. 20. ἀπεργάσοιτο F, ἀπειργάσοιτο P. 21. interrogationis signum posui.

aenea statua in orientem conversa, quae columnae porphyreticae late conspicuae imposita sceptrum tenuit dextra, laeva globum ex aere factum. ferebatur esse illud Apollinis simulacrum, Anthelium, opinor, a Constantinopolitanis vocatum, quod Constantinus magnus ille imperator, urbis pater ac dominus, in suum ipsius nomen transtulit et Constantini imperatoris statuam appellavit. at vicit nomen illud statuae antiquitus impositum, ita ut ab omnibus Anelius vel Anthelius vocaretur. quam statuam exorti subito saevissimi Africi venti, sole tum in Tauro posito, deturbatam humi prostraverunt. quod non faustum plerisque augurium visum est; et quotquot minus imperatori favebant, adeo subsusurraverunt, imperatoris mortem isto eventu praenuntiari. at ille "equidem" inquit "unum vitae mortisque dominum agnosco; ut vero casus simulacrorum necem inferre credam, numquam ego adducar. quando enim Phidias quidam verbi causa vel alius quis artificum, quotiescumque statuam e saxo scalpro conficit, vel excitabit mortuos vel vivos creabit? quod si esset, quid iam conditori omnium esset reliqui? hic enim: ego,

ζῆν ἐγὼ ποιήσω φησὶ καὶ οὐχὶ τοῦδε ἢ τοῦδε εἰδώλου C πτῶσις ἢ ἀνέγερσις." καὶ γὰρ τὰ πάντα τῇ μεγίστῃ τοῦ Θεοῦ ἀνετίθει προνοίᾳ.

5. Κυκεὼν δὲ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἄλλος αὖθις κακῶν ἐξεγήγερτο, ὃς οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων ἐξηρτύετο ἤδη. ἄνδρες γάρ τινες ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ γένους εὐκλείᾳ μεγάλα αὐχοῦντες κατὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐμελέτησαν σώματος φόνιον πνέοντες. καὶ θαυμάζω ἐνταῦθα τῆς ἱστορίας γεγονυῖα, πόθεν τοσοῦτον πλῆθος κακῶν τὸν βασιλέα περιεστοίχισεν. οὐδὲν γάρ, οὐδὲν ἦν οὐδ' ὁποθενοῦν, ὃ μὴ κατ' αὐτοῦ ἐκεκίνητο. τά τε γὰρ ἔνδον ἀποστασίας ἦσαν μεστὰ καὶ τὰ ἔξωθεν ἐπαναστάσεως ἔγεμε. καὶ μήπω πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ D αὐτοκράτορος ἀντικαταστάντος τακτὸς πάντα περιεφλέγμαινε, βαρβάρους ἅμα καὶ τοὺς ἔνδον τυράννους τῆς Τύχης αὐτῆς ὥσπερ τινὰς Γίγαντας αὐτοφυεῖς ἀναβλαστανούσης, καίτοι τοῦ βασιλέως ἅπαντα πρὸς τὸ ἡμερώτερον καὶ φιλανθρωπότερον ἐπιτροπεύοντος καὶ διοικονομουμένου τὰ πράγματα καὶ οὐκ ἔστιν ὅντινα μὴ τοῖς ἀγαθοῖς κατακλύζοντος. τοὺς μὲν γὰρ καὶ ἀξιωμάτων τιμαῖς κατεκύδαινε καὶ δωρεαῖς μεγάλαις καταπλουτίζων ἀεὶ οὐκ ἀνῆκε· τοὺς δὲ ὁπουδήποτε P. 358 βαρβάρους, ἀφορμὰς μὴ διδοὺς πολέμων μηδ' ἀνάγκην ἐπάγων αὐτός, ἀνασοβοῦντας ὅμως ἀνέστελλεν, ὡς ἔστι κακῶν στρα-

2. τοῦ θεοῦ FC, τοῦ om. P. 7. αὐχοῦντες F, εὐτυχόντες P. 9. περιεστοίχισεν F, περιεστοίχησεν P. 10. οὐδὲν ἦν F, ἦν οὐδὲν P: οὐδέποτε ἦν? 13. περιεφλέγμαινε F, περιεφλέγμηνε P.

inquit, occidam et ego vivere faciam, at non huius illiusve simulacri lapsus aut constitutio." nempe omnia ad summam providentiam dei referebat.

5. Iam vero nova tendebatur in imperatorem pernicies eaque non a plebe parata, sed consiliis virorum et fortitudine et nobilitate generis insignium ipsam adeo principis caedem anhelantium. ac miror in conscribenda rerum memoria ad hoc tempus progressa, unde tanta malorum copia principem invaserit. undique enim contra eum ingentes extiterunt motus: domi seditionis, foris tumultus plena erant omnia. cumque imperator nondum iis quae intus parabantur se opposuisset, iam foris ardebant omnia, barbaros una cum intestinis tyrannis ipsa Fortuna veluti quosdam Gigantes terrae filios excitante, quamvis semper imperator et clementia humanitateque et ratione administrandae rei publicae moderatissima uteretur nec esset, quem beneficiis non obstrinxisset. illos enim ad amplissimos evexit honores magnisque semper locupletavit donis: nec usquam barbaris causam belli praebuit nec bellandi necessitatem imposuit; provocantes quidem et tumul-

τηγῶν, τῶν πραγμάτων ἡσυχαζόντων αὐτοὺς ἐξεπίτηδες ἀνερεθίζειν τοὺς πέριξ εἰς πόλεμον. εἰρήνη μὲν γὰρ τέλος ἐστὶ πολέμου παντός, τὸ δ' ἀνθελέσθαι ἀεὶ αὐτόθεν τὸ ἕνεκά του * καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τέλους ἀεὶ ἀμελεῖν, τοῦτο ἀνοήτων ἐστὶ στρατηγῶν καὶ δημαγωγῶν καὶ ὄλεθρον πραγματευομένων τῆς πόλεως. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος τοὐναντίον ἅπαν ἐποίει καὶ τοῦ εἰρηνεύειν ἐκτόπως ἐπεμελεῖτο καὶ * παροῦ-
B σαν ἀεὶ πανταχόθεν συνεῖχε καὶ ἀπούσης ἐπηγρύπνει πολλάκις, ὅπως ἐπανέλθοι. καὶ ἦν ὁ αὐτὸς κατὰ φύσιν μὲν εἰρηνικός, ἀναγκαζόντων δὲ τῶν πραγμάτων πολεμικώτατος. καὶ ἔγωγ' ἂν φαίην θαρρούντως περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὡς
V. 284 ἄρα τοῦ βασιλικοῦ χαρακτῆρος πολλοῦ χρόνου καταλελοιπότος τὰ τῶν Ῥωμαίων βασίλεια, ἐπ' αὐτοῦ καὶ μόνου ἐπανεληλυθέναι τρόπον τινὰ τότε πρώτως τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ ἐπιξενουμένου *** ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον τοῦ λόγου ἀρχομένη, ὅτι θαυμάζειν ἔχω τὴν τοσαύτην τῶν πραγμάτων τῶν πολεμικῶν ἐπίχυσιν.
C τά τε γὰρ ἔξω καὶ τἄνδον πάντα ἦν ἰδεῖν κυμαινόμενα πανταχόθεν. ἀλλ' ὅ γε βασιλεὺς Ἀλέξιος καὶ τὰ ἀφανῆ τῶν ἐχθρῶν καὶ κρύφια καὶ προῃσθάνετό τε καὶ παντοδαποῖς μηχανήμασι πόρρω τὰς βλάβας ἀπήλαυνε καὶ πρὸς τοὺς ἔνδοθεν τυράννους καὶ πρὸς τοὺς ἔξωθεν βαρβάρους ἀνταγωνιζόμενος

1. αὐτοὺς F, αὐτὸς P. 4. lacunam signavi: πολεμεῖν vel simile verbum intercidit. 7. lacunam signavi. 9. ἐπανέλθοι F, ἐπανέχθοι P. 11. ἔγωγε F. 14. πρώτως F, πρῶτος P. 15. ἐπιξενουμένου. ἀλλ'] inter haec verba unius fere versus rasura in F est: lacunam signavi. 17. τἄνδον FC, τὰ ἔνδον P.

tuantes summovebat. malorum est enim ducum, rebus omnibus pacatis ultro gentes finitimas ad bellum incitare. pax cuiusque belli finis est; sed belli causas temere quaerere salute communi posthabita est imprudentium ducum et hominum seditiosorum omniumque, qui civitatis perniciem moliuntur. sed Alexius imperator contra prorsus faciebat. namque pacis erat vel maxime studiosus, quam, simul ac conciliavit, omni ope servabat, turbatam vero ut redintegraret, semper invigilabat. atque natura erat pacis amantissimus, at cum tempora postulabant, idem bellicosissimus. quare equidem de viro illo affirmare haud dubitaverim, maiestatem regiam, quae per longum tempus a regia Romana afuerit, in ipso solo quodammodo comparuisse et quasi hospitem Romanum imperium tum primum visitasse *** sed ut redeam, unde exorsa sum: merito miror tantam bellicorum tumultuum abundantiam, cum et domi et foris cuncta fluctuaverint. Alexius autem imperator omnes hostium machinationes occultas et clandestinas praevidit easque ne nocerent varia arte cavit, ita ut intestinis tyrannis exterisque bar-

ἀεὶ προφθάνων ὀξύτητι νοῦ τὰς τῶν ἐπιβουλευόντων ἐπιβουλὰς καὶ ἀνακόπτων τὰς τούτων ὁρμάς. καὶ ἔγωγε στοχάζομαι ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὴν Τύχην * * τῆς βασιλείας, ὅτι πανταχόθεν συνέρρευσε τὰ δεινὰ καὶ ἐτετάρακτο αὐτό τε τὸ σῶμα τῆς πολιτείας καὶ πᾶν ἀλλότριον ἐμεμήνει κατὰ τῆς βασιλείας Ῥωμαίων, ὡς εἴ τις οὕτως ἔχοι κακῶς, ὥστε καὶ D ὑπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν πολεμεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων κατατρύχεσθαι τὰς σάρκας διαμασσώμενον, τοῦτον δὲ ἀνεγεῖραι P. 359 τὴν πρόνοιαν, ἵνα πρὸς τὰ πανταχόθεν κακὰ ἀντιμηχανῷτο, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ τηνικαῦτα συνιδεῖν ἔδει. ὅ τε γὰρ Βαϊμοῦντος ὁ βάρβαρος ὁ πολλάκις ἡμῖν εἰρημένος ἐξηρτύετο κατὰ τῶν σκήπτρων Ῥωμαίων βαρύτατον στράτευμα ἐπαγόμενος καὶ τὸ τυραννικὸν τοῦτο πλῆθος ἑτέρωθεν ἀντεπηγείρετο, καθάπερ ἄνωθεν τοῦ λόγου πεπροοιμίασται. τέσσαρες μὲν ἦσαν οἱ ξύμπαντες οἱ τῆς βουλῆς καταρχόμενοι, Ἀνεμάδες τὴν ἐπωνυμίαν, τὰς κλήσεις ὁ μὲν Μιχαήλ, ὁ δὲ Λέων, ὁ ἕτερος . . . ., ὁ ἄλλος . . . . . . προσηγορεύετο. ἀδελφοὶ δ' ἦσαν καὶ τὰ σώματα πρότερον καὶ τότε τὴν γνώμην· εἰς ταὐτὸ γὰρ ἅπαντες συνεφρόνησαν, ἀποκτεῖναί τε τὸν αὐτο- B κράτορα καὶ τῶν βασιλικῶν ἐπιλήψεσθαι σκήπτρων. συνυπήγοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἕτεροι τῶν εὐγενῶν, οἵ τε Ἀντίοχοι γένους ὄντες περιφανοῦς καὶ οἱ Ἐξαζηνοὶ καλούμενοι, ὅ τε

3. lacunam signavi. 4. συνέρρευσε F, συνέρευσε P. 7. ὑπὸ τῶν οἰκείων in F m. 2 in ras. 13. τοῦτο scripsi: τούτου P. 17. ἕτερος ** ὁ ἄλλος * P: spatia lacunarum ex F dedi.

baris resistens insidiantium insidias animi sollertia semper praeveniret eorumque impetus propulsaret. equidem ex rebus ipsis conicio ipsam tum praesentem adfuisse Fortunam imperio, siquidem adversis rebus undecumque concurrentibus reipublicae corpus turbabatur atque omnes omnino hostes in Romanum imperium saeviebant, pariter ac si quis et ab externis hostibus impugnaretur et a suis gravissimis dolorum tormentis discruciaretur, hunc vero providentia divina excitaret ut calamitates undecumque coortas repelleret; id quod tunc quidem dilucide cognosci oportebat. cum enim Boëmundus, barbarus ille saepe commemoratus, adversus Romanorum imperium ingentem colligeret exercitum, tyrannica haec multitudo ab altera parte, ut supra praefata sum, excitata est. coniurationis auctores fuerunt fratres quattuor, Anemades cognominati, quorum unus Michael, alter Leo, tertius *, postremus denique * vocabatur. qui quidem fratres cum corporis tum consiliorum necessitate coniuncti id unum omnes convenerunt, ut occiso imperatore regnum occuparent. quibus et alii nobiles sese socios adiunxerunt, velut Antiochi generis nobilitate florentes et qui Exazeni

Δούκας καὶ ὁ Ὑαλέας, ἄνδρες ἐκθυμότατοι τῶν πώποτε γεγενημένων πρὸς μάχας, πρὸς δὲ καὶ Νικήτας ὁ Κασταμονίτης καὶ Κουρτίκιός τις καὶ ὁ Βασιλάκιος Γεώργιος. οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου πρωτεύοντες, τῆς δέ γε συγκλήτου ὁ Σολομῶν Ἰωάννης. ὃν διὰ πλούτου περιουσίαν καὶ γένους λαμπρότητα βασιλέα χρίσειν ὁ
C Μιχαὴλ ὁ καὶ κορυφαῖος τῆς τετρακτύος τῶν Ἀνεμάδων σχηματιζόμενος ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ Σολομῶν οὗτος τῆς συγκλήτου λογάδος τὰ πρῶτα φέρων οὐ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν συνεξηπατημένων αὐτῷ βραχύτατος μὲν ἦν τὴν ἡλικίαν, κουφότατος δὲ τὴν γνώμην. Ἀριστοτελικῶν τε καὶ Πλατωνικῶν μαθημάτων ᾤετο εἰς ἄκρον ἐληλυθέναι· οὐ μὴν εὖ ἧκε τῆς φιλοσόφου εἰδήσεως, ἀλλ' ὅμως ἐτετύφωτο διὰ περιουσίαν κουφότητος. λοιπὸν πρὸς τὴν βασιλείαν ὅλοις ἱστίοις ἀπένευε καθάπερ ὑπὸ τούτων τῶν Ἀνεμάδων ἐμπνεόμενος. ἀλλ' ἦσαν ἄρα τὰ πάντα πλάνοι. οὐ
V. 285 γὰρ εἶχον ἐν νῷ τοῦτον οἱ ἀμφὶ τὸν Μιχαὴλ ἐς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐναγαγεῖν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ τῇ κουφότητι
D τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῷ πλούτῳ πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιχείρησιν ἀπεχρῶντο. ἀεί τι ἐκεῖθεν τοῦ χρυσοῦ ῥεύματος ἐπισπῶντες καὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς βασιλείας ποιοῦντες ὑπότυφον ὅλον ἑαυτοῖς τιθασσὸν ἐποιήσαντο γνώμης τοιαύτης ἔχοντες, ὡς

1. ὑαλέας F, Υελέας P. 7. ὁ καὶ FC, ὁ om. P. 8. δὲ δὴ P, δὴ om. C. 10. συνεξηπατημένων F, ξυνε. P. βραχύτατος scripsi: βραχὺς libri. 11. τὴν ἡλικίαν F, τῇ ἡλικίᾳ P. δὲ addidi. 16. πλάνοι C, πλάνη P. 21. ποιοῦντες FC, ποιοῦντος P.

vocabantur Ducas et Hyaleas, viri omnium qui umquam fuerunt in proeliis fortissimi; praeterea Nicetas Castamonites ac Curticius quidam et Basilacius Georgius. hi principes facile in catalogo militari erant, e senatorum autem numero eorum socius fuit Solomon Ioannes, quem ob divitiarum copias et generis splendorem Michael quatuor Anemadum princeps simulavit se sacro oleo imperatorem esse inauguraturum. is enim Solomon senatorii ordinis princeps cum aliis tum iis qui eadem cum ipso fraude decepti erant et statura erat brevior et levioris ingenii: videbatur sibi Aristotelis Platonisque disciplinam una cum pulvisculo exhausisse, re vera aberravit a recta philosophiae scientia torpuitque insigni levitate. ceterum ad imperium passis velis pervehebatur Anemadibus quasi adspirantibus. hi scilicet erant omnino praestigiatores. multum enim aberat, quominus Michael eiusque fratres deferre illi regnum in animo haberent, sed levitate istius hominis divitiisque ad suam ipsius ambitionem callide abutebantur: semper inde velut ex aureo flumine haurientes illum regni spe elatum totum in suam

εἰ εὔοδα πράξαιεν καὶ ἡ Τύχη αὐτοῖς εὐνούστερόν πως ἐνατενίσειε, τὸν μὲν παραγκωνίσαιντο ἀφέντες ψαίρειν ἐπὶ P. 360 πελάγους, αὐτοὶ δὲ τῶν σκήπτρων ἀνθέξοιντο μικράν τινα δόξαν καὶ εὐετηρίαν αὐτῷ ἀπονείμαντες. οἱ μέντοι γε πρὸς ἐκεῖνον λόγοι τῆς ἐπιβουλῆς οὐ φόνον τοῦ αὐτοκράτορος ἐπηγγέλλοντο οὐδὲ ξιφουλκίας ἐμέμνηντο, οὐ μάχης οὐδὲ πολέμων, ἵνα μὴ καταπτοήσαιεν τὸν ἄνδρα πάλαι τοῦτον εἰδότες πρὸς ἅπαν εἶδος πολέμου δειλότατον. τοῦτον τοίνυν τὸν Σολομῶντα ὥσπερ δὴ κορυφαιότατον τῶν ἄλλων ἐνηγκαλίσαντο. συνυπήχθησαν δὲ τῇ τούτων βουλῇ καὶ ὁ Σκληρὸς καὶ ὁ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Κωνσταντίνου τῷ τότε διηνυκὼς Ξηρός. ὁ μέντοι Σολομῶν κουφοτέρας ὢν γνώμης, B καθάπερ ἄνωθεν εἴρηται, καὶ μηδὲν τῶν παρὰ τοῦ Ἐξαζηνοῦ καὶ τοῦ Ὑαλέα καὶ αὐτῶν δὴ τῶν Ἀνεμάδων μελετωμένων συνεὶς ἐν χερσὶν ἤδη τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων κατέχειν οἰόμενος προσωμίλει τισὶ καὶ ὑπεποιεῖτο ὑποσχέσεσι δωρεῶν καὶ ἀξιωμάτων τούτους ὑπαγόμενος. φοιτήσας δέ ποτε πρὸς αὐτὸν ὁ τοῦ δράματος κορυφαῖος Μιχαὴλ ὁ Ἀνεμᾶς καὶ θεασάμενος ὁμιλοῦντά τινι ἐπυνθάνετο, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον. ὁ δὲ Σολομῶν μετὰ τῆς συνήθους ἁπλότητός φησιν ὡς "ἀξίωμα αἰτήσας ἡμᾶς καὶ λαβὼν τὴν ὑπόσχεσιν

2. ψαίρειν F, χαίρειν P. 11. τῆς Κωνσταντίνου τῷ τότε F, τῷ τότε τῆς Κωνσταντίνου P. 14. ὑαλέα F, Υελέα P. 17. δέ ποτε F, ποτε om. P. 20. Σαλομῶν P, correxi.

potestatem redegerunt eo consilio ut, si felici uterentur successu atque Fortuna ipsis arrideret, extrusum tamquam in mari eum relinquerent, ipsi vero rerum potirentur gloriolam illi quandam exiguamque felicitatem concedentes. in sermonibus eo praesente de coniuratione habitis imperatoris caedes non commemorabatur neque ulla de ferro aut de pugna bellisve mentio fiebat, ne homini, quem ad omne bellum ignavissimum sciebant, terrorem inicerent. hunc igitur Solomonem tamquam ceterorum principem amplectebantur. praeterea eiusdem consilii participes facti sunt Sclerus et Xerus, qui Constantinopolis praefectura tum functus fuerat. Solomon vero, homo, ut dixi, levioris ingenii omniumque ignarus, quae ab Exazeno et Hyalea ipsisque Anemadibus parabantur, quasi iam imperium Romanorum teneret, adiit quosdam eosque munera dignitatesque pollicitus conciliare studuit. convenit eum forte aliquando dramatis coryphaeus Michael Anemas, qui, cum eum nescio quocum confabulantem vidisset, quid inter se conferrent, sciscitatus est. tum consueta simplicitate Solomon "hic" inquit "qui dignitatem a nobis petiit accepta

συνέθετο κοινωνὸς ἡμῖν τῆς βουλῆς τῶν πάντων ἔσεσθαι."
C ὁ δὲ μωρίαν τούτου καταψηφισάμενος καὶ περίφοβος γεγονώς, ὡς μηδόλως ἐχεμυθεῖν πεφυκότα διαγνούς, οὐκέθ' ὡς τὸ πρότερον πρὸς αὐτὸν ἐφοίτα.

6. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, τοὺς Ἀνεμάδας φημὶ καὶ Ἀντιόχους καὶ τοὺς τούτων συνωμότας, κατὰ τοῦ βασιλικοῦ τὴν σκαιωρίαν ἐποιοῦντο σώματος, ἵν' ὁπηνίκα καιροῦ εὐθέτου τύχοιεν, παρευθὺ τὸν μελετώμενον κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος φόνον εἰς ἔργον προάξωσιν. ὡς δὲ παρὰ τῆς προνοίας ἄδεια οὐδεμία τούτοις ἐδίδοτο καὶ ὁ καιρὸς παρερρύετο, πτοηθέντες μὴ κατάφωροι γένωνται, ὃν ἐπεζήτουν καιρὸν ἔδοξαν εὑρη-
D κέναι. ἐπεὶ γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τὸ διυπνισθῆναι κατὰ δείλην ἑῴαν τὴν ἐκ τῶν πολλῶν φροντίδων ἐγγινομένην ἅλμην καταγλυκαίνειν ἐθέλων ἐνίοτε συμπαίστορας εἶχε τῶν συγγενέων τινὰς παίζων τὸ ζατρίκιον (παιδιὰ δὲ τοῦτο ἐκ τῆς τῶν Ἀσσυρίων τρυφῆς ἐξευρημένον καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖ-
P. 361 θεν ἐληλυθός), οἱ τὴν τυραννικὴν ἐξοπλίσαντες χεῖρα διὰ τοῦ βασιλικοῦ κοιτωνίσκου ἔμελλον ὡς εἰς τὸν βασιλέα χωρῆσαι τὸν φόνον ὠδίνοντες. ὁ δέ τοι βασιλικὸς κοιτωνίσκος
V. 286 οὗτος, οὗπερ οἱ βασιλεῖς ἔτυχον εὐναζόμενοι, κατὰ τὴν εὐώνυμον κεῖται πλευρὰν τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος ἀνεγηγερμένου τεμένους κατὰ τὰ ἀνάκτορα, κἂν οἱ πολλοὶ

5. φημὶ καὶ ἀντιόχους F, καὶ ἀντιόχους om. P. 6. συνωμότας F, συνομότας P. 9. προάξωσιν F, πράξωσιν P. 10. παρερρύετο] ερ in ras. F. 14. ἤθελεν, ὅτε C. 16. ἐξευρημένον C, ἐξευρημένων P. 21. ὀνόματι F, ὀνόματος P.

promissione consilii nostri totius exequendi socium se fore pactus est". cuius stultitiam ille detestatus timore quodam affectus est, quia ne minima quidem in re tacere eum posse cognovit; quare ab hoc inde tempore non ut antea domum eius frequentabat.

6. Milites vero, Anemades dico Antiochosque eorumque conscios, imperatoris vitae insidiabantur, ut tempus nancti opportunum statim destinatam imperatoris caedem perpetrarent. cum autem divina providentia securitas ipsis denegaretur tempusque opportunum praeterlaberetur, veriti, ne deprehenderentur, occasionem, quam captarent, invenisse sibi videbantur. imperator enim somno solutus mane, ut aestum multarum curarum leniret, cum interdum collusores quosdam consanguineos ad zatricium adhiberet, qui quidem lusus ab Assyriorum luxuria inventus ad nos inde delatus est, illi nefarii tyrannica manu armata per regium dormitorium caedem molientes ad imperatorem procedere constituerunt. est autem id cubiculum, ubi tunc imperatores dormitabant, in sinistro latere aedis nomine deiparae intra regiam extructae, quam plerique magno

τὸ τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου ὄνομα ταύτῃ ἐπέγραφον. κατὰ δὲ τὴν δεξιὰν αἴθριον ἔδαφος ἦν ὑπὸ μαρμάρων κατεστρωμένον. καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ἐξάγουσα πύλη τοῦ τεμένους ἄνετος πᾶσι τοῖς ἐθέλουσιν ἦν. ἐκεῖθεν οὖν ἐσκέψαντο εἰσελθεῖν εἴσω τοῦ τεμένους καὶ τὰς τὸν βασιλικὸν κοιτω- B νίσκον ἀποκλειούσας κατεάξαι πύλας κἀθ' οὕτως εἰσελθόντες ἀνελεῖν διὰ ξίφους τὸν αὐτοκράτορα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἱ μιαιφόνοι ἐκεῖνοι ἄνδρες κατὰ τοῦ μηδὲν ἠδικηκότος διεσκοποῦντο· ἔσφηλε δὲ τὴν τούτων βουλὴν ὁ Θεός. δηλωθέντος δὲ τοῦ δράματος διά τινος τῷ αὐτοκράτορι παραχρῆμα μετεπέμποντο ἅπαντες. πρῶτον μὲν οὖν Ἰωάννην τὸν Σολομῶντα καὶ Γεώργιον τὸν Βασιλάκιον εἰς τὰ ἀνάκτορα εἰσαχθῆναι ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν ἐγγυτέρω γενομένους τοῦ οἰκίσκου, ἐν ᾧπερ αὐτὸς ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συγγενείας, ἵνα διά τινων ἐξερωτῴη αὐτούς, ἁπλουστέρου φρονήματος τούτους πάλαι γινώσκων κἀκ τούτου ῥᾳδίως τὰ C βεβουλευμένα μεμαθηκέναι οἰόμενος. ὡς δὲ πολλάκις ἐρωτώμενοι ἔξαρνοι ἦσαν, ἔξεισιν ὁ σεβαστοκράτωρ Ἰσαάκιος καὶ πρὸς τὸν Σολομῶντα ἀπονεύσας ἔφη "οἶσθα πάντως, Σολομῶν, τὴν τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθότητα. εἰ μὲν τὰ βεβουλευμένα πάντα ἀπαγγείλῃς, συμπαθείας παραχρῆμα ἀξιωθήσῃ, εἰ δ' οὖν, ἀνηκέστοις βασάνοις παραδοθήσῃ". ὁ δὲ ἐνατενίσας καὶ τοὺς περικυκλοῦντας τὸν σε-

1. Δημητρίου om. C. τούτῳ? 21. ἀπαγγειλῃς F, ἀπαγγέλῃς P.

martyri Demetrio dicatam putant. dextra vero sub divo pavimentum erat marmore stratum, quo educentem templi portam omnibus intrare licuit. per eam igitur in aedem penetrare conabantur, ut vi perruptis regii cubiculi ianuis ingressi imperatorem ferro occiderent. quae cruenti isti moliebantur sicarii contra eum, qui nullam iniuriam fecerat. at discussit deus eorum consilia. re enim per indicem quendam ad imperatorem delata omnes ille extemplo ad se adduci iussit; ac primos quidem omnium imperator Ioannem Solomonem et Georgium Basilacium ad se in regiam duci iussit in locum proximum cubiculo, in quo ipse cognatorum grege stipatus fuit, eo quidem consilio, ut ex iis, quos iam dudum sciebat natura esse simpliciores, interrogando omnia facile cognosceret. at illi saepius interrogati cum in negando perseverarent, prodiit sebastocrator Isaacius innuensque Solomoni "bene nosti," inquit "Solomon, imperatoris, fratris mei, clementiam; quare si fateri omnia volueris consilia, extemplo te misericordia dignabitur; sin minus, crudelissimis tormentis excruciaberis." ille vero sebastocra-

βαστοκράτορα βαρβάρους θεασάμενος ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ ἑτε-
D *ρόστομα ξίφη κραδαίνοντας ἔντρομος γεγονὼς παραχρῆμα ἅπαντα ἀπαγγέλλει τούς τε συνίστορας ὁμολογήσας, μηδὲν δὲ περὶ τοῦ φόνου εἰδέναι διϊσχυριζόμενος. εἶτα παραδοθέντες τοῖς τὴν φυλακὴν τούτων ἐμπεπιστευμένοις [τῶν ἀνακτόρων] καὶ διαιρεθέντες ἔμφρουροι γεγόνασι. τοὺς δέ γε*
P. 362 *λοιποὺς αὖθις ἠρώτων περὶ τοῦ δράματος. ὁμολογήσαντες δὲ ἅπαντα καὶ μηδὲ τὸν φόνον ἐπικρύψαντες, ἐπεὶ οἱ στρατιῶται τοῦτον μεμελετηκέναι ἐγνώσθησαν καὶ μᾶλλον ὁ Ἀνεμᾶς Μιχαήλ, ὁ καὶ τῆς βουλῆς κορυφαῖος, ὁ καὶ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος φόνιον πνέων, ἅπαντας περιορίσας καὶ τὰς σφῶν ἐδήμευσε περιουσίας. ὁ μέντοι οἶκος τοῦ Σολομῶντος περιφανὴς ὢν ἐδόθη πρὸς τὴν Αὔγουσταν. ἐκείνη δέ, ὁποία περὶ τὰ τοιαῦτα, οἶκτον λαβοῦσα τῆς τοῦ Σολομῶντος ὁμευνέτιδος ἀπεχαρίσατο τοῦτον αὐτῇ μηδὲ τὸ τυχὸν ἐκεῖθεν ἀφελομένη. τὸν μέντοι Σολομῶντα ἔμφρουρον εἶχεν ἡ Σωζόπολις.*
B *τὸν δὲ Ἀνεμᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὡς πρωταιτίους καὶ τὴν*
V. 287 *ἐν χρῷ κουρὰν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πώγωνος ψιλώσας διὰ μέσης πομπεῦσαι τῆς ἀγορᾶς παρεκελεύσατο, εἶτα ἐξορυχθῆναι τοὺς ὀφθαλμούς. παραλαβόντες οὖν τούτους οἱ σκηνικοὶ καὶ σάκκους περιβαλόντες, τὰς δὲ κεφαλὰς ἐντοσθίοις βοῶν καὶ προβάτων ταινίας δίκην κοσμήσαντες ἐν βουσὶν ἀναγαγόντες καὶ ἐγκαθίσαντες οὐ περιβάδην ἀλλὰ*

5. *τῶν ἀνακτόρων* seclusi. 14. *Σολομῶντος* C, *Σαλομῶντος* P. 21. *περιβαλόντες* FC, *περιβαλλόντες* sic P.

torem intuitus barbarosque eum circumstantes, qui gladios in humeris ex una parte acutos gestabant, ad tremorem usque perterritus cuncta statim confessus est prodiditque omnium consciorum nomina, pertinaciter tamen perseverans, nihil se de caede novisse. tum isti suis custodibus traditi in separatos carceres ducti sunt. deinde ceteri quoque eadem de re interrogati omnia confirmarunt et ne caedem quidem reticuerunt ipsam; cumque milites eam parasse pateret inprimisque Michaelem Anemam, totius consilii principem, imperatoris sanguinem anhelantem, decretum est, ut publicatis bonis omnes deportarentur. Solomonis aedes perquam elegantes Augustae donatae sunt, quae tamen pro animi indole miserata Solomonis uxoris ne minima quidem re excepta illas ei gratificata est. ipse autem Solomon Sozopolim est in custodiam deductus. Anemam autem eiusque socios ut coniurationis auctores ad cutem tonso capite et barba penitus rasa per medium forum imperator traduci, deinde oculis privari iussit. quos tum scaenici apprehensos saccis induerunt eorumque capita intestinis boum oviumque quasi taeniis ornarunt; deinde bobus impositos cruribus non divisis sed ad unum latus conversis

κατὰ θατέραν πλευρὰν τούτους διὰ τῆς βασιλικῆς ἦγον αὐλίδος. ῥαβδοῦχοι ἔμπροσθεν τούτων ἐφαλλόμενοι καὶ ᾀσμάτιόν τι γελοῖον καὶ κατάλληλον τῇ πομπῇ προσᾴδοντες ἀνεβόων, λέξει μὲν ἰδιώτιδι διηρμοσμένον, νοῦν δὲ ἔχον τοιοῦτον. * * * ἐβούλετο γὰρ τὸ ᾆσμα πάνδημον πᾶσι παρακελεύεσθαι * C τε καὶ ἰδεῖν τοὺς τετυραννευκότας τούτους κερασφόρους ἄνδρας, οἵτινες τὰ ξίφη κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἔθηξαν. ἅπασα μὲν οὖν ἡλικία εἰς τὴν τοιαύτην θέαν συνέτρεχεν, ὡς καὶ ἡμᾶς, τὰς τοῦ βασιλέως θυγατέρας, ἐξελθούσας λαθραίαν τὴν θέαν ποιεῖσθαι. ὡς δὲ τὸν Μιχαὴλ ὡς πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἐθεάσαντο ἐνατενίζοντα καὶ χεῖρας ἱκέτιδας εἰς οὐρανὸν αἴροντα, αἰτουμένου ἐν σχήματι, χεῖρας ἐξ ὤμων ἀφαιρεθῆναι καὶ πόδας ἐκ γλουτῶν αὐτῶν καὶ κεφαλὴν αὐτὴν ἀποτμηθῆναι, ἅπασα φύσις πρὸς δάκρυον καὶ οἰμωγὰς κεκίνηται καὶ D μᾶλλον ἡμεῖς, αἱ τοῦ βασιλέως θυγατέρες. ἐγὼ δὲ βουλομένη P. 363 τὸν ἄνδρα τοῦ τοιούτου ῥύσασθαι κακοῦ τὴν βασιλίδα καὶ μητέρα ἅπαξ καὶ δὶς προὐκαλούμην ἐς θέαν τῶν πομπευομένων. ἐκηδόμεθα γὰρ τῶν ἀνδρῶν τοῦ αὐτοκράτορος χάριν, εἰρήσεται γὰρ τἀληθές, μὴ τοιούτων ἀποστεροῖτο στρατιωτῶν καὶ μᾶλλον τοῦ Μιχαήλ, ὅσῳ καὶ βαρυτέρα ἡ κατ' αὐτοῦ ψῆφος ἐξενήνεκτο. ὁρῶσα, ὁπόσον αὐτὸν ἐξεταπείνου ἡ ξυμφορά, ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐξεβιαζόμην τὴν μητέρα

5. lacunas signavi. 7. ἅπασα F, πᾶσα P. 11. ἐνατενίζοντα] τα ex το m. 2 F. 12. αἰτουμένου scripsi: αἰτούμενον P. 13. ἐκ γλουτῶν FC, ἐκ om. P. καὶ om. C. 14. δάκρυ C. εἰσεκίνητο C, ἐκεκίνητο Montfaucon. 20. βαρύτερον C.

per regiam aulam ducunt lictoribus ante eos saltantibus ridiculamque cantiunculam ad pompam accommodatam vulgarique sermone expressam clara voce canentibus. quod quidem carmen hac ferme sententia fuit: ***. voluit enim ista cantilena omnem populum incitare, ut * et videret cornigeros istos viros tyrannide functos, qui ferrum in imperatorem acuerant. ad quod spectaculum ingens cuiusvis aetatis factus est concursus, adeo ut et nos, imperatoris filiae, clam illud visurae prodiremus. ut vero Michael apparuit conversis in regiam oculis manus tollens ad caelum supplices gestibusque rogans, ut manus sibi ab humeris, pedes a coxis avellerent et caput ipsum praeciderent, omnium animi ad lacrimas gemitusque commovebantur maximeque nos, imperatoris filiae, commiserabamur. ego vero cupiens illum tanta liberare calamitate imperatricem matremque semel iterumque ad pompae istius spectaculum provocavi. timebamus enim illis viris, ut verum dicam, imperatoris causa, ne talibus privaretur militibus eoque magis Michaeli, quo gravius eius supplicium erat. quem tanta videns miseria fractum, ut periculo

τὴν ἐμαυτῆς, εἴ πως τοῦ κινδύνου ῥυσθεῖεν οἱ ἄνδρες ἤδη τούτοις ἐγγύθεν ἐφεστηκότος. σχολαιοτέραν γὰρ τὴν πορείαν οἱ σκηνικοὶ ἐποιοῦντο χώραν πραγματευόμενοι συμπα- B θείας τοῖς μιαιφόνοις. ὡς δ' ἐκείνη ἀπώκνει τὴν ἔλευσιν (καθῆστο γὰρ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, οὗ τὰς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεις κοινῇ ἐποιοῦντο ἐνώπιον τῆς θεομήτορος), κατελθοῦσα καὶ ἔξω τῶν πυλῶν περίφοβος ἑστηκυῖα, ἐπεὶ μὴ ἀπεθάρρουν τὴν εἴσοδον, νεύμασι τὴν βασίλισσαν προὐκαλούμην. καὶ δὴ πεισθεῖσα εἰς τὴν θέαν ἀνέρχεται καὶ θεασαμένη τὸν Μιχαὴλ ᾤκτειρέ τε καὶ δάκρυον ἐπαφεῖσα τούτῳ θερμὸν ἐπανατρέχει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἐξαιτουμένη χαρίσασθαι τῷ Μιχαὴλ τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ παραχρῆμα πέμπεται ὁ τοὺς δημίους ἀπείρξων· C καὶ δὴ σπεύσας προφθάνει τούτους ἔνδοθεν τῶν λεγομένων χειρῶν, ἃς ὁ διαβὰς οὐκέτι ῥύεται τοῦ δεινοῦ. οἱ γὰρ τὰς χαλκᾶς ταυτασὶ χεῖρας βασιλεῖς πήξαντες ἐπί τινος ὑψηλοτάτης περιωπῆς καὶ μετεώρου λιθίνης ἀψῖδος τοῦτο κρατῆσαι ἐβούλοντο, ὡς εἰ μέν τις ἐντὸς τούτων γένοιτο, ὃν ὁ νόμος θανάτῳ κατέκρινε, καὶ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ φθάσοι τὰ τῆς αὐτοκρατορόθεν φιλανθρωπίας, ἐλεύθερος ἔσται τῆς συμφορᾶς, ὡς τῶν χειρῶν τοῦτο σημαινουσῶν, ὅτι ὁ βασι- V. 288 λεὺς τούτους πάλιν ἐνηγκαλίσατο καὶ ὅλαις κατέσχε χερσὶ

4. δὲ F. 8. νεύμασι FC, νεύματι P. 10. ἐπαφεῖσα F, ἐπαφιεῖσα P. 19. φθάσοι F, φθάσει P. 21. τούτων F. 22. τούτους πάλιν F, πάλιν τούτους P.

iam proxime imminente viri liberarentur, matrem meam, quemadmodum dixi, ut prodiret impuli, scaenicis tardius ingredientibus, ut misericordiae in sicariorum gratiam concitandae copiam darent. cum vero illa cunctaretur, quippe quae iuxta imperatorem sederet, ubi coram deipara communiter deum precabantur, accessi; sed extra portas timida constiti et intrare non ausa nutibus imperatricem evocare quaerebam. quae tandem commota ad videndam pompam prodiit et conspecto Michaele inlacrimans ad imperatorem recurrit, ut oculos Michaeli condonaret, eum semel atque iterum et amplius rogitans. ac mittitur confestim nuntius carnifices inhibiturus; qui quidem adhibita festinatione praeocupavit eos intra illas, quas vocant, manus: quas qui semel transiit, nulla iam ratione supplicio eximi potest. istas enim manus aeneas imperatores loco late conspicuo in alta fornice lapidea eo consilio defigendas curaverunt, ut, qui capitis damnatus in ista via nancisceretur imperatoriae clementiae indicia, supplicio liberaretur, manibus significantibus, imperatorem eos rursus amplexari nec e clementiae manibus eos dimi-

καὶ μήπω τῶν τῆς φιλανθρωπίας χειρῶν ἀπολέλυκεν. εἰ δ' ὑπερβαῖεν ἐκείνας, σύμβολόν ἐστι τοῦτο, ὡς δῆθεν καὶ τὸ βασίλειον κράτος τούτους ἀπώσατο. τῆς Τύχης οὖν ἐστι τὰ D τῶν ὑπὸ τὴν τιμωρίαν ἀνθρώπων· ἣν ἐγὼ θείαν ψῆφον εἶναι λογίζομαι, καὶ δεῖ καλεῖν ἐκείνην εἰς ἀρωγήν. ἢ γὰρ τὰ τῆς συμπαθείας ἐντὸς ἔφθακε τῶν χειρῶν καὶ ἐξῄρηντο τῶν κινδύνων οἱ δυστυχοῦντες ἢ τὰς χεῖρας παρωδευκότες καὶ πόρρω σωτηρίας εἰσίν. ἐγὼ δὲ τὸ πᾶν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνατίθημι πρόνοιαν, ἣ καὶ τότε τὸν ἄνδρα τῆς ἐξορύξεως τῶν ὀμμάτων τοῦτον ἐξείλετο. Θεὸς γὰρ ἡμᾶς, ὡς ἔοικε, τὸ τηνικαῦτα ἐκίνησεν εἰς τὴν τούτου συμπάθειαν. ὁ γάρ P. 364 τοι τῆς σωτηρίας ἄγγελος σπεύσας ἔνθεν τῆς ἁψῖδος, ἐν ᾗ αἱ χαλκαῖ χεῖρες ἦσαν ἐμπεπηγμέναι, τὸ τῆς συμπαθείας γραμμάτιον ἐπιδοὺς τοῖς τὸν Μιχαὴλ ἄγουσιν ἐκεῖθεν τοῦτον λαβὼν ὑπέστρεφε καὶ καταλαβὼν τὸν ἀγχοῦ τῶν ἀνακτόρων ᾠκοδομημένον πύργον κεῖθι τοῦτον καθεῖρξε· τοῦτο γὰρ ποιῆσαι κεκέλευστο.

7. Οὔπω δ' οὗτος τῆς εἱρκτῆς ἠλευθεροῦτο καὶ τὸν Γρηγόριον αὖθις ἡ τοῦ Ἀνεμᾶ εἶχεν εἱρκτή. πύργος δ' ἦν εἷς τις τῶν ἀγχοῦ τῶν ἐν Βλαχέρναις ἀνακτόρων διακειμένων τειχῶν τῆς πόλεως, ὁ τοῦ Ἀνεμᾶ καλούμενος, ὥσπερ τι

2. συμβουλή C. 3. τὰ addidi. 10. τούτων C. 12. ἄγγελος FC, ἄλλος P. 14. γραμμάτιον F, γραμμάτων P. 18. ἠλευθεροῦτο C, ἐλευθεροῦτο P.

sisse. quas tamen si qui transgressi sunt, hoc argumento est, imperatoria potestate eos esse ad supplicium proiectos. penes Fortunam igitur supplicio damnatorum hominum sors est: quam Fortunam equidem divinum oraculum esse interpretor eamque in auxilium vocare sane opus est. etenim aut intra manus veniam nancti infelices periculis liberantur aut manus transgressi omni spe salutis destituuntur. ego vero omnia in divina colloco providentia, quae tum quoque istum virum ab oculorum effossione liberavit. deus enim tunc nos, ut consentaneum est, ad commiserandum illum commovit. salutis igitur nuntius ad fornicem properans, in quo manus aeneae defixae erant, gratiae literas iis, qui Michaelem ducebant, dedit. quo facto cum illo reversus et ad turrim se conferens prope regiam aedificatam ibi eum inclusit, id quod facere iussus erat.

7. Necdum carcere is liberatus erat, cum Gregorium Anemae custodia excepit. turris autem erat una ex iis quae in moenium parte regiae in Blachernis sitae contermina dispositae erant, vocaturque Anemae; quam appellationem quasi quadam sorte eo duxit, quod

B λάχος τὴν ἐπωνυμίαν ταυτηνὶ κληρωσάμενος διὰ τὸ πρώτως τὸν Ἀνεμᾶν σιδηρόδετον δέξασθαι ἐπὶ πολὺν ἐν αὐτῷ χρονοτριβήσοντα χρόνον. καὶ γὰρ ἐπινεμήσεως παριππευούσης δωδεκάτης δοὺξ προβληθεὶς Τραπεζοῦντος ὁ ἤδη ῥηθεὶς Γρηγόριος ἀποστασίαν πάλαι ὠδίνων ἐν τῷ πρὸς Τραπεζοῦντα ἀπέρχεσθαι εἰς φῶς ἐξήγαγε τὸ ἀπόρρητον. ἐπανιόντι γὰρ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν τῷ Δαβατηνῷ τῆς δουκικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Ταρωνίτην μετατεθείσης συναντήσας δεσμώτην εὐθὺς αὐτὸν καὶ ἔμφρουρον εἰς Τήβενναν εἶχεν, C οὐ τὸν Δαβατηνὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιφανῶν Τραπεζουντίων ἱκανοὺς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τοῦ Βακχηνοῦ ἀδελφιδοῦν. ἐπεὶ δὲ τῶν δεσμῶν καὶ τῆς εἱρκτῆς οὐκ ἐλύοντο, ὁμοφρονήσαντες ἅπαντες τοὺς μὲν φρουροῦντας αὐτοὺς τοῦ ἀποστάτου αἰκίαις καθυποβαλόντες ἔξω τῶν τειχῶν ἐξαγαγόντες πόρρω που ἀπήλασαν, αὐτοὶ δὲ τὴν Τήβενναν σφετερισάμενοι κατεῖχον. ὁ δ' αὐτοκράτωρ πολλάκις διὰ γραφῶν ποτὲ μὲν μετεπέμπετο αὐτόν, ποτὲ δὲ καὶ ξυνεβούλευε τῆς κακίστης ἀποστῆναι πράξεως, εἰ βούλοιτο συμπαθείας τυχεῖν καὶ εἰς τὴν προτέραν ἀναχθῆναι κατάστασιν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἠπείλει, εἰ μὴ πείθοιτο. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ ὑπακούειν D τοῦ αὐτοκράτορος τὰ λῷόνα συμβουλεύοντος, ὡς καὶ γραφὴν πολύστιχον πρὸς αὐτὸν ἐκπεπομφέναι καθαπτομένην οὐ μό-

2. χρονοτριβήσοντα scripsi: χρονοτριβήσαντα P. 9. Τήβενναν F, Τήβεναν P. 10. Τραπεζούντων P, correxi. Βακαχηνοῦ C. 14. καθυποβαλόντες C, καθυπροβαλόντες P. 15. Τήβενναν F, Τήβεναν P. 16. δὲ F.

Anemam in vincula coniectum primum accepit diuque tenuit. iam indictione duodecima, quem supra commemoravi, Gregorius Trapezuntis dux, cum Trapezuntem abiret, defectionem, quam dudum iam parturiverat, palam professus est. revertenti enim ille Cpolin Dabateno ducali potestate in Taronitam translata obviam factus comprehendit eum captivumque Tebennae in vinculis tenuit; nec Dabatenum solum, sed multos etiam illustres Trapezuntios, in his Baccheni consobrinum. qui cum e vinculis et carcere non expedirentur, conspiratione inter se facta custodes ab apostata datos male mulcant; quibus extra muros eiectis longeque amandatis Tebennam in suam redactam potestatem obtinent. imperator vero datis ad Gregorium saepe litteris modo ad se eum vocabat, modo ei suadebat, ut ab incepto pessimo desisteret, si veniam impetrare et in pristinum statum restitui vellet; interdum si morem non gereret, minabatur. ille autem tantum afuit, ut obtemperaret optimis imperatoris consiliis, ut librum mul-

νον τῶν τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ λογάδων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν δὴ τῶν συγγενῶν καὶ γαμβρῶν τοῦ αὐτοκράτορος. ἐκ ταυτησὶ δὲ τῆς γραφῆς διαγνοὺς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ καθ' ἑκάστην ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαίνοντα καὶ εἰς παντελῆ ἀπόνοιαν ἤδη συνελαυνόμενον καὶ ἀπογνοὺς αὐτοῦ παντάπασι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως ἐφισταμένης Ἰωάννην τὸν ἴδιον ἀδελφιδοῦν τῆς πρωτοτόκου αὐταδέλφης, ἐξάδελφον δὲ πατρόθεν τοῦ ἀποστάτου πέμπει κατ' αὐτοῦ κατὰ πρῶτον V. 289
μὲν λόγῳ μᾶλλον συμβουλευσόμενον τὰ σωτήρια, οἰόμενος πεισθῆναι τούτῳ διὰ τὴν ἐκ τῆς συγγενείας γνησιότητα καὶ P. 365
τὴν ἐκ ταὐτοῦ αἵματος ἀμφοῖν κοινωνίαν· εἰ δὲ μὴ βούλοιτο, ἀνδρικῶς ἀντικαταστῆναι διά τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης πολλὰς συνεπαγόμενον δυνάμεις. μαθὼν δὲ τὴν τούτου ἔλευσιν ὁ Ταρωνίτης Γρηγόριος ἐξελθὼν ὡς πρὸς Κολώνειαν ἀπῄει (πολίχνιον δὲ τοῦτο ἐρυμνότατον καὶ ἀνάλωτον), ἐφ' ᾧ μετακαλέσασθαι τὸν Τανισμάνην εἰς ἀρωγήν. τοῦτο ἐν τῷ ἀπιέναι μεμαθηκὼς ὁ Ἰωάννης τοὺς Κελτοὺς τοῦ ἰδίου στρατεύματος ἀποδιελόμενος καὶ λογάδας Ῥωμαίους κατ' αὐτοῦ ἐξέπεμψεν. οἳ καὶ προκαταλαβόντες καρτερὰν τὴν μετ' αὐτοῦ ἀνεδήσαντο μάχην. δύο δὲ γενναῖοι ἐντυχόντες αὐτῷ B
κατέσχον διὰ τῶν δοράτων καταβαλόντες τοῦ ἵππου. κἀθ' οὕτως ἀναλαβόμενος αὐτὸν ὁ Ἰωάννης ζωγρίαν ἄγει τῷ αὐ-

7. ἀδελφιδοῦν] ἀδελφόν C. 9. λόγῳ scripsi: λόγον libri. συμβουλευσόμενον scripsi: συμβουλευόμενον libri. 13. συνεπαγόμενος C.

torum versuum ad eum mitteret, quo non proceres solum senatus atque exercitus, sed cognatos quoque generosque imperatoris vehementer insectatus esset. ex quo scripto imperator cotidie illum in peiora aberrare cognoscens atque ad summam provehi amentiam, cum saluti eius plane desperaret, instante indictione quarta decima Ioannem suum ipsius consobrinum primogenita natum sorore patruelemque apostatae adversus illum misit, ut primo salutaribus datis consiliis ei persuaderet, cum hominem eum illo consanguinitatis et necessitudinis vinculo iunctum posse ab eo moveri putaret: tum, si minus obtemperaret, strenue multis terra marique adductis copiis bellum ei inferret. cuius adventu nuntiato egressus Gregorius Taronita Coloneam versus (arx ea est firmissima atque inexpugnabilis) abiit, ut Tanismanem in auxilium vocaret. quae cum Ioannes discedens comperisset, Gallos e suo exercitu segregatos cum lectissimis Romanorum adversus eum misit, qui brevi eum occupantes atrox proelium committunt, in quo duo milites fortissimi ipsum assecuti lanceis de equo deiectum capiunt. quem Ioannes sic

τοκράτορι ἐπομοσάμενος μηδὲ θεάσασθαι αὐτὸν τὸ παράπαν μήτε ὁμιλίας ἀξιῶσαι κατὰ τὴν ὁδόν. πολλὰ δὲ ὅμως ὑπὲρ αὐτοῦ παρεκάλει τὸν αὐτοκράτορα, ἐκείνου ὑποκρινομένου τῶν ὀμμάτων αὐτὸν βούλεσθαι ἀποστερῆσαι. μόγις οὖν ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ὑπόκρισιν παρεγύμνωσε κατανεύσας δῆθεν ταῖς αὐτοῦ παρακλήσεσι πολλὰ παρεγγυησάμενος, μὴ ἔκφορον τὸν λόγον ποιήσασθαι. μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν τὴν ἐν
C χρῷ κουρείαν κειράμενον τὴν κεφαλήν τε καὶ τὸν πώγωνα διὰ μέσης περιαχθῆναι τῆς ἀγορᾶς ἐκέλευσε κᾆθ' οὕτως εἰς τὸν ἤδη ῥηθέντα πύργον τοῦ Ἀνεμᾶ εἰσαχθῆναι. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔμφρουρος ὢν ἀσύνετος ἦν ἀπονοίας ῥήματα πρὸς τοὺς δεσμοφύλακας ὁσημέραι ἀποφοιβάζων, πολλῆς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιμελείας διὰ μακρῶν ἠξιοῦτο χειρῶν, ὥστε μεταβαλεῖν καὶ μετανοίας ἐνδείξασθαι τρόπον. ὁ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ αὖθις ἦν, μετεκαλεῖτο δὲ συχνῶς τὸν ἐμὸν Καίσαρα πάλαι πρὸς ἡμᾶς φιλίως ἔχων. καὶ παρεχώρει τούτῳ τηνικαῦτα καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ἐφ' ᾧ καὶ τῆς πολλῆς αὐτὸν ἀνα-
D κτᾶσθαι ἀθυμίας καὶ συμβουλεύειν τὰ λῷονα. ὁ δὲ βραδὺς πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴν ἐφαίνετο. ἔνθεν τοι καὶ ἐπὶ πλείονα καιρὸν ἔμφρουρος ἦν. εἶτα συμπαθείας ἀξιωθεὶς τοσαύτης φιλοφροσύνης ἀπήλαυε καὶ δωρεῶν καὶ τιμῆς ὁπόσης οὐδὲ πρὸ τοῦ, ὁποῖος ὁ ἐμὸς βασιλεὺς περὶ τὰ τοιαῦτα.

2. μήτε] μὴ ὅτι γε? 5. παρεγύμνωσε F, παρεγύμνωσεν P. 9. ἐκέλευσε F, ἐκέλευσεν P. 14. τρόπον F, τρόπους C, τρόπου P. 21. ἀπήλαυε F, ἀπήλαυσεν P.

comprehensum ad imperatorem ducit iure iurando affirmans, se illum omnino non adiisse, nedum quicum colloqueretur in itinere umquam dignum iudicasset. atqui permultum pro eo imperatorem deprecabatur oculis se illum velle privare simulantem. tandem simulationem aegre imperator detexit illius precibus annuens; valde tamen eum admonuit, ne id palam fieret. tribus autem diebus post per medium traduci eum forum capillis barbaque usque ad cutem abrasis ac deinde in Anemae turrim supra memoratam duci iussit. ibi quoque prorsus is insipiens amentiae dicta coram custodibus cotidie hariolabatur, quamquam imperator quasi longis manibus magnam curam ei adhibuit, ut se converteret poenitentiaeque documenta daret. ipse vero minime animum mutabat; cumque saepius Caesarem meum ad se vocasset (fuerat enim dudum nobiscum amicitia coniunctus), permisit huic imperator, ut et aegritudinem in qua erat maxima levaret et meliora suaderet. sed ad inclinandum in melius tardum sese praestitit; quare diutius in custodia retinebatur. tandem venia impetrata, quae erat imperatoris mei in tali re clementia, tanta donorum honorumque copia fruebatur, quanta numquam antea.

8. Οὕτω μὲν οὖν τὰ κατὰ τοὺς ἐπιβούλους καὶ τὸν ἀποστάτην Γρηγόριον οἰκονομήσας οὐδὲ τὰ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον ἐλάθετο, ἀλλὰ μεταπεμψάμενος τὸν Κοντοστέφανον Ἰσαάκιον μέγαν δοῦκα τοῦ στόλου προὐβάλετο καὶ πρὸς P. 366 τὸ Δυρράχιον ἐξέπεμψεν ἐπαπειλησάμενος τὴν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐκκοπήν, εἰ μὴ φθάσας προκαταλάβοι τὴν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν τοῦ Βαϊμούντου διαπεραίωσιν. πέμπει δὲ καὶ συνεχῆ γράμματα πρὸς τὸν δοῦκα Δυρραχίου Ἀλέξιον, τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ, ἐπαλείφων τοῦτον καὶ παρασκευάζων ἐγρηγορέναι διὰ παντὸς καὶ τοὺς κατὰ τὴν θάλασσαν ἐπισκοποῦντας αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν παρακελεύεσθαι, ὡς μὴ λάθοι ὁ Βαϊμοῦντος διαπεράσας, ἀλλ' εὐθὺς δηλωθῆναί οἱ διὰ γραμμάτων. ταῦτα μὲν οὖν ὁ αὐτοκράτωρ· ὁ δὲ Κοντοστέφανος ἐντεταλμένον ἔχων μηδὲν ἄλλο ἢ τὸν ἀναμεταξὺ V. 290 Λογγιβαρδίας * ἐπιμελῶς τηρεῖν πορθμὸν καὶ τοὺς πρὸς τὸ Δυρράχιον προπομποὺς τοῦ Βαϊμούντου καὶ πᾶσαν τὴν αὐ- B τοῦ παρασκευὴν ἐκεῖθεν ἐνθάδε κομισομένους ἀπείργειν καὶ μηδὲ τὸ τυχὸν κομίζεσθαί οἱ ἐκ Λογγιβαρδίας παράπαν συγχωρεῖν ἀπελθὼν ἠγνόησε τὸν ἐπιτήδειον τόπον τῶν ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν διαπλωϊζομένων· οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ παραβλεψάμενος τὰ προστεταγμένα εἰς Ὑδροῦντα διαπερᾷ, ὅπερ πόλις ἐστὶ κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Λογγιβαρδίας

4. δούκαν F. προὐβάλετο F, προὐβάλλετο P. 10. θάλασσαν F, θάλατταν P. 15. lacunam signavi. 19. ἐκεῖθεν F, ἐκεῖσε P. 21. Ἱδροῦντα P, correxi.

8. Rebus ita adversus insidiatores et Gregorium apostatam administratis imperator ne Boëmundi quidem oblitus est, sed ad se arcessitum Contostephanum Isaacium magnum classis Romanae ducem nominavit statimque proficisci Dyrrachium iussit minis insuper additis, oculos ipsi effossum iri, nisi Boëmundum in Illyricum traiecturum ipse antevertisset. stimulabat etiam assiduis litteris Dyrrachii ducem Alexium fratris sui filium, ut et ipse acriter invigilaret et exploratores in mari collocatos, ut idem facerent, hortaretur, ne imprudentibus ipsis Boëmundus traiceret, sed extemplo litteris datis id sibi indicarent. quibus ab imperatore sic constitutis Contostephanus tamen, cui id solum demandatum fuit, ut fretum inter Longibardiam * diligentissime tueretur nec naves a Boëmundo Dyrrachium praemissas apparatum quemlibet illuc portantes transire nec denique quidquam ei ex Longibardia subvehi sineret, primum ignorabat locum, quem ibi opportunissimum hostes in Illyricum traiecturi haberent; neque hoc solum, sed contemptis etiam ipsis mandatis Hydruntem traiecit, urbem in ora Longibardiae maritima sitam. cui tum urbi mulier quaedam

διακειμένη. ταύτην τὴν πόλιν γυνή τις ἐφρούρει, μήτηρ, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Ταγγρέ, εἴτε ἀδελφὴ τοῦ ἐν πολλοῖς ἤδη ῥηθέντος Βαϊμούντου εἴτε καὶ μή, συνιδεῖν οὐκ ἔχω· οὐ γὰρ οἶδα σαφῶς, εἰ πατρόθεν ἢ μητρόθεν τὴν πρὸς C τὸν Βαϊμοῦντον ὁ Ταγγρὲ συγγένειαν ἐκέκτητο. ἐκεῖσε παραγενόμενος καὶ προσορμίσας τὰς νῆας ἀπεπειρᾶτο τῶν τοῦ Βρεντησίου τειχῶν καὶ εἰς χεῖρας εἶχεν ἤδη. ὡς δὲ τοῦτο ἡ ἐντὸς οὖσα γυνὴ φρενήρης οὖσα καὶ σταθηρὰ τὴν γνώμην ἐθεάσατο, ὁπηνίκα τὰς ναῦς κεῖθι προσώρμισεν, εἰς ἕνα τῶν υἱῶν αὐτῆς ἀποστείλασα σπουδαίως τοῦτον μετεκαλεῖτο. τοῦ δὲ ναυτικοῦ παντὸς θαρσήσαντος ἤδη, ὡς ἐν χερσὶ τὴν πόλιν ἔχοντος, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως εὐφημίαν ποιουμένων ἁπάντων, καὶ αὕτη ἐν ἀμηχανίᾳ καταστᾶσα ταὐτὸ τοῦτο παρεκελεύετο ποιεῖν καὶ τοὺς ἐντός. ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὸν Κοντοστέφανον πρέσβεις ἀποστείλασα δουλείαν ὡμολόγει τῷ αὐτοκράτορι καὶ εἰρηνικὰς μετ' αὐτοῦ σπονδὰς ὑπισχνεῖτο ποιήσασθαι πρός αὐτόν τε D ἐξελεύσεσθαι τὰ κατὰ σκοπὸν ἀνακοινωσομένη, ὡς πάντα δι' αὐτοῦ δηλωθείη τῷ αὐτοκράτορι. τοιαῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀπαιωροῦσα τὸν τοῦ Κοντοστεφάνου λογισμόν, εἴ που ἐν τῷ μεταξὺ καταλάβοι ὁ ταύτης υἱὸς καὶ τηνικαῦτα τὴν σκηνήν, καθάπερ τοὺς τραγικούς φασι, ῥίψασα μάχης ἀνθέξοιτο.

1. *διακειμένη τῷ ἐκεῖθεν ἱσταμένῳ καὶ πρὸς τὸ ἰλλυρικὸν ἀποβλέποντι δεξιόθεν διακειμένη* F: verba *τῷ ... διακειμένη* scholiastam redolent. 3. *οὐχ* P, correxi. 5. *ἀνεκέκτητο* C. 22. *τραγικούς* C, *τραγικὸς* P.

praeerat, Tancredi, ut ferebatur, mater, nec scio, utrum soror saepe iam memorati Boëmundi necne. neque enim satis exploratum habeo, paternane Tancredi an materna fuerit cum Boëmundo consanguinitas. quo ubi ventum est, navibus constitutis Brundisii muris se admovit, iamque in manibus eius urbs fuit, nisi mulier ei praefecta prudenti usa constantique animo, ubi naves conspexit ibi ad ancoras deligari, citissime unum ex filiis suis arcessivisset. sed cum classiarii omnes iam captam esse civitatem rati alacri animo omnia fausta imperatori acclamarent, quod de salute desperaret, ipsa quoque suos milites idem facere iussit. simul missis ad Contostephanum legatis deditionem urbis in potestatem imperatoris spopondit promisitque pacis foedera cum eo sese inituram esse ad eumque profecturam, ut quae ex re essent coram tractaret, ipse vero omnia ad imperatorem deferret. ac machinando haec Contostephani animum suspensum tenuit eo quidem consilio, ut, si filius interim advenisset, scaena, ut tragicos facere

συμμιγοῦς οὖν τῆς εὐφημίας ἀπό τε τῶν ἐντὸς ἀπό τε τῶν ἐκτὸς γινομένης καὶ πάντα τὰ πέριξ κατειληφυίας, ἐπεὶ τοιού- P. 367 τοις λόγοις καὶ ἐπαγγελίαις ψευδέσι τὸν τοῦ Κοντοστεφάνου ἀπῃώρει λογισμὸν ἡ στρατιῶτις ἐκείνη γυνὴ ὡς εἴρηται, καταλαμβάνει καὶ ὁ προσδοκώμενος μεθ' ὧν συνυπήγετο κομήτων καὶ ὁμόσε κατὰ τοῦ Κοντοστεφάνου χωρήσας ἡττᾷ κατὰ κράτος. οἱ μὲν οὖν τοῦ ναυτικοῦ ἅπαντες ὡς ἄπειροι τῆς διὰ ξηρᾶς μάχης τῇ θαλάσσῃ ἑαυτοὺς προσέρριψαν· τῶν δέ γε Σκυθῶν προεκδραμόντων (παρῆσαν γὰρ ἱκανοὶ μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος) ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης εἰς προνομήν, ὡς ἔθος τοῖς τοιούτοις βαρβάροις, συμβέβηκεν ἁλῶναι τούτων ἓξ τὸν ἀριθμόν, οὓς καὶ ἀποσταλέντας θεασάμενος ὁ Βαϊμοῦντος καθάπερ τι μέγιστον πόρισμα τού- B τους λαβὼν εὐθὺς πρὸς Ῥώμην ἀπῄει. καὶ καταλαβὼν τὸν ἀποστολικὸν θρόνον καὶ τῷ πάπᾳ διαλεχθεὶς καὶ πρὸς ὀργὴν ὅλον κινήσας κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὴν ἀνέκαθεν τῶν βαρβάρων τούτων μῆνιν κατὰ τοῦ ἡμεδαποῦ γένους ἀνερεθίσας, ἵνα μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν πάπαν Ἰταλοὺς ἐκμήνειεν, ὁ Βαϊμοῦντος καὶ τοὺς ἑαλωκότας τῶν Σκυθῶν παρεστήσατο ὥσπερ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐνδεικνύμενος, ὡς ἄρα ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος δυσμενῶς ἔχων τὰ πρὸς Χριστιανοὺς βαρβάρους τινὰς ἀπίστους καὶ ἀλλοκότους ἱππο-

1. εὐφημίας F, εὐφήμης P. 2. κατειληφυίας C, κατειλειφυίας P. 5. συνυπήγετο F, συναπήγετο P. 13. ὁ βάρβαρος Βαϊμοῦντος F; m. ead. βάρβαρος expunxit. 17. γένους] σθένους C.

dicunt, repente deiecta ad pugnam se converteret. consonantibus igitur obsessorum obsidentiumque acclamationibus, quibus omnia circum complerentur, cum illis verbis falsisque nuntiis virago illa, ut diximus, Contostephani animum suspenderet, advenit interim expectatus ab ea filius una cum aliis comitibus, qui in Contostephanum simul invecti ingentem ei cladem inferunt. itaque turba classiariorum terrestrium pugnarum imperita in mare se proiecit. quidam vero Scytharum, qui haud pauci erant in Romano exercitu, cum in ipso pugnae discrimine praedandi causa, ut mos est horum barbarorum, excurrissent, accidit, ut caperentur eorum sex, quos ad se missos Boëmundus intuitus sicut amplissimum accepit corollarium. statim enim cum his Romam abiit sedemque adiens apostolicam ac papam colloquiis aggressus ad summam acuit in Romanos iram veteremque barbarorum istorum adversus genus nostrum furorem concitavit. sed ut papae et Italorum Boëmundus rabiem magis commoveret, captos Scythas in medio collocavit, quasi iam ipsis ex rebus ostendens, imperatorem Alexium, Christiani nominis hostem, impiis

C τοξότας ἐφίστησι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὅπλον κινοῦντας καὶ τόξον ἐντείνοντας. καὶ ἐφ' ἑκάστου λόγου τοιούτου ὑπε-
V. 291 δείκνυ τοὺς Σκύθας ἐκείνους τῷ πάπᾳ σκυθικῶς ἐσταλμένους καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς πρὸς τὸ βαρβαρικώτερον ἀποβλέποντας καὶ τούτους κατὰ τὸ ἔθος τῶν Λατίνων παγάνους ἄνω καὶ κάτω προσηγόρευε καταμωκώμενος καὶ τοὔνομα καὶ τὸ σχῆμα. πανούργως δέ, ὡς ἔοικε, τὸ πρᾶγμα μετεχειρίζετο τοῦ κατὰ Χριστιανῶν πολέμου, ἵνα δὴ καὶ ἀρχιερατικὴν γνώμην συμπείσειεν, ὡς εὐλόγως ἄρα κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἔχθρας κεκίνητο, ἐν ταὐτῷ μνηστευόμενος καὶ πολλῶν ἀνδρῶν αὐτόματον συλλογὴν ἀγροικοτέρων καὶ ἀνοήτων. τίς γὰρ ἂν
D οὐχὶ τῶν ἀγχοῦ καὶ πόρρω βαρβάρων αὐτόμολος ἧκεν εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον ἀρχιερατικῆς γνώμης ἐπιτρεπούσης καὶ τοῦ φαινομένου εὐλόγου πᾶσαν ἵππον καὶ ἄνδρα καὶ χεῖρα στρατιωτικὴν ἐξοπλίζοντος; τοῖς τούτου λόγοις οὖν
P. 368 συνελαθεὶς ὁ πάπας καὶ ὁμογνωμονήσας αὐτῷ τὴν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐπέτρεψε διαπεραίωσιν. ἐπανιτέον δὲ αὖθις πρὸς τὸ προκείμενον. ἐκθυμότερον μὲν οὖν οἱ ἠπειρῶται στρατιῶται τῆς μάχης ἀντείχοντο· τοὺς δέ γε λοιποὺς τὸ τῆς θαλάττης ῥόθιον ὑπεδέξατο. κἀντεῦθεν λαμπρὰν οἱ Κελτοὶ εἶχον εἰς χεῖρας νίκην· οἱ δέ γε γενναιότεροι τῶν στρατιωτῶν καὶ μᾶλλον οἱ τῆς μείζονος τύχης, ὧν φέριστοι [μᾶλλον]

4. βαρβαρικώτερον F, βαρβαρικὸν P. 17. αὖθις τὸν λόγον F. 20. ὑπεδέχετο C. 21. εἶχον FC, εἴχων P. 22. μᾶλλον seclusi.

barbaris atque immanibus sagittariis uti equestribus, qui in Christianos arma moverent arcumque intenderent. sic in omnibus sermonibus Scythas illos papae exhibuit scythice armatos et, ut consueverunt, barbaricum valde tuentes eosque Latinorum more paganos vocitabat nomen habitumque irridens. nefarie vero ille parabat certe bellum adversus Christianos, ut pontifici quoque persuaderet summo iure se ira adversus Romanorum inimicitias incendi, eo consilio, ut ita multi rudiores scilicet stultique sponte concurrerent. quis enim tum prope longeve distantium barbarorum ultro ad bellum nobis inferendum non advolasset pontifice ipso incitante et iusta, ut videbatur, causa equos virosque et manus armante? itaque papa eius fraudibus deceptus cum eoque consentiens in Illyricum expeditionem commendavit. sed ut redeam ad propositum, fortius quidem terrestres milites in pugna restiterunt, ceteros autem fugientes maris fluctus receperunt. iam clarissimam utique in manibus Galli victoriam habebant, nisi fortissimi nostrorum militum, praesertim qui nobiliores inter illos erant, quorum

ἐκεῖνος Νικηφόρος Ἐξαζηνὸς ὁ Ὑαλέας καὶ ὁ τούτου ἐξάδελφος Κωνσταντῖνος Ἐξαζηνὸς ὁ καλούμενος Δούκας καὶ ὁ ἀνδρικώτατος Ἀλέξανδρος ὁ Εὐφορβηνὸς καὶ ἕτεροι τῆς αὐτῆς ἀξίας καὶ τύχης, μνησάμενοι θούριδος ἀλκῆς ἐπιστραφέντες καὶ τοὺς ἀκινάκεις σπασάμενοι ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ B πρὸς τοὺς Κελτοὺς ἐμάχοντο τὸν ὅλον ἀναδεξάμενοι πόλεμον καὶ ἡττήσαντες αὐτοὺς λαμπρὰν τὴν κατ' αὐτῶν νίκην ἤραντο. ἀνακωχὴν οὖν ὁ Κοντοστέφανος ἐντεῦθεν λαβὼν τῆς Κελτικῆς ἐπελεύσεως λύσας ἐκεῖθεν τὰ πρυμνήσια μετὰ τοῦ ναυτικοῦ παντὸς τὸν Αὐλῶνα καταλαμβάνει. ἐπεὶ δέ, ὁπότε πρώτως τὸ Δυρράχιον καταλαβὼν τὰς ὑφ' ἑαυτὸν πολεμικὰς ναῦς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Δυρραχίου μέχρι τοῦ Αὐλῶνος καὶ αὐτῆς τῆς καλουμένης Χιμάρας διέσπειρεν, ἀπέχοντος μὲν τοῦ Δυρραχίου τοῦ Αὐλῶνος σταδίους ἑκατόν, τῆς δὲ Χιμάρας τοῦ Αὐλῶνος αὖθις ἀπεχούσης σταδίους ἑξήκοντα, τὴν τοῦ C Βαϊμούντου ἐπειγομένην ἤδη ἐμάνθανε διαπεραίωσιν, στοχασάμενος ἐνδεχόμενον εἶναι μᾶλλον εἰς τὸν Αὐλῶνα διαπεράσαι αὐτὸν διὰ τὸ ἧττονα εἶναι τὸν πρὸς τὸν Αὐλῶνα πλοῦν τοῦ πρὸς τὸ Δυρράχιον καὶ διὰ τοῦτο δεῖν πλείονα τὴν φυλακὴν τοῦ Αὐλῶνος ποιήσασθαι ἀπελθὼν μετὰ τῶν ἑτέρων δουκῶν ἐτήρει ἐπιμελῶς τὸν ἀναμεταξὺ πορθμὸν ἐκ τοῦ Αὐλῶνος καὶ κατὰ τὴν ἀκρολοφίαν τοῦ καλουμένου

1. ὑαλέας F, Ὑελέας P. 13. Χιμαίρας C. διέσπειρεν F, διέπειρεν P. 14. Χιμαίρας C. 15. ἀπεχούσης F, ἀπέχουσαν P. 17. τὸν F, αὐτὸν P. 21. ἐκ addidi.

praeclarissimi erant Nicephorus Exazenus Hyaleas cognominatus eiusque patruelis Constantinus Exazenus cognomine Ducas ac maxime strenuus ille Alexander Euphorbenus aliique eiusdem loci dignitatisque, acerrimae memores virtutis conversi strictis gladiis tota vi totoque animo Gallis repugnassent et universo proelio renovato clarissimam de iis victoriam reportassent. qua re, cum Gallos, ne impetum facerent, remorarentur, usus Contostephanus universa illinc soluta classe Aulonem occupavit. sed quoniam, cum primum Dyrrachium venit navesque, quas habebat longas, ab ipso Dyrrachio ad Aulonem usque et locum qui dicitur Chimaram sparsit (distat autem Aulon a Dyrrachio stadia centum, Chimara ab Aulone sexaginta), fama instantis Boëmundi traiectionis percrebruit, hanc susceptum iri Aulonem coniectabatur, quod Aulon propius quam Dyrrachium aberat, ob eamque rem Aulonem maiori praesidio debere firmari. cum reliquis igitur ducibus profectus fretum ab Aulone diligenter observabat spe-

Ἰάσονος βουνοῦ σκοποὺς ἐπιστήσας, ἐφ' ᾧ τὴν θάλασσαν
περιαθρεῖν καὶ τὰς ναῦς ἐπισκοπεῖν. Κελτὸς δέ τις ἐκεῖ-
θεν ἄρτι διαπεραιωθεὶς ἐβεβαίου τούτοις τὴν τοῦ Βαϊμούν-
D του ἐπὶ ξυροῦ εἶναι διαπεραίωσιν. τοῦτο οἱ Κοντοστέφανοι
V. 292 μεμαθηκότες καὶ ἀποδειλιῶντες πρὸς τὴν μετὰ τοῦ Βαϊμούν-
του ναυμαχίαν (καὶ γὰρ καὶ φήμη μόνη τούτους κατέπληττε)
νοσεῖν ἐσκήψαντο καὶ διὰ τοῦτο δεῖσθαι βαλανείων. καὶ ὁ
Λαντοῦλφος καὶ τοῦ ναυτικοῦ παντὸς ἐξηγούμενος, ἐμπει-
ρίαν πολλὴν τῆς ναυλοχίας καὶ τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου
ἐκ πολλοῦ κεκτημένος, πολλὰ τούτοις παρηγγύατο ἐγρηγορέ-
ναι διὰ παντὸς καὶ τὴν τοῦ Βαϊμούντου καραδοκεῖν ἔφοδον.
P. 369 οἱ δὲ Κοντοστέφανοι ἐν τῷ πρὸς Χιμάραν ἀπιέναι βαλανείου
χάριν τὸν καλούμενον δεύτερον τὸν δρουγγάριον τοῦ στόλου
μετὰ τοῦ Ἐξκουσσάτου μονήρους κατ' αὐτὴν τὴν Γλῶσσαν
σκοπέα κατέλιπον οὐ πόρρω που τοῦ Αὐλῶνος διακειμένην.
ὁ δέ γε Λαντοῦλφος κατὰ τὸν Αὐλῶνα προσέμενε μετά τι-
νων συμμέτρων νηῶν.

9. Τούτων οὕτω διατεθέντων οἱ μὲν ἀπῄεσαν ἢ λου-
σόμενοι ἢ κατὰ σχῆμα λουσόμενοι· ὁ δὲ Βαϊμοῦντος δώδεκα
μὲν ληστρικὰς νῆας τάξας ἀμφ' αὐτὸν διήρεις ἁπάσας οὔσας
B καὶ εἰρεσίαν πολλὴν κεκτημένας, ὡς καὶ ἠχητικόν τι καὶ

1. θάλασσαν F, θάλατταν P. 4. τοῦτο FC, τοῦτον P. Κοντοστέφανοι P, correxi. 5. ἀποδειλειῶντες P, correxi. μετὰ F, om. P. 6. κατέπληττε F, καλέπληττε P. 9. θάλασσαν F, θάλατταν P. 13. δρουγγάριον F, Δρουγγάρην P. 14. κατ' αὐτὴν τὴν γλῶσσαν F, κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτὴν C, κατ' αὐτὴν γλῶσσαν P. 18. ἀπήεισαν P, correxi. 21. ἠρεσίαν F.

culatoribus etiam in vertice collis, qui vocatur Iasonis, dispositis, unde et mare oculis perlustrarent et ad naves attenderent. quibus Gallus quidam, qui modo traiecerat, pro certo affirmat, proxime instare Boëmundi traiectionem. quod ubi audiunt Contostephani, navalis proelii cum Boëmundo committendi metu perterriti et iam sola fama perculsi aegrotare se simulant ideoque indigere balneis. iam Lantulphus, omnium nauticorum dux, vir magna ex diuturno usu maritimorum proeliorum navalisque belli peritia praestans, ut vigilarent quam maxime Boëmundique adventum praestolarentur, eos exhortabatur. Contostephani autem Chimaram balneorum causa profecturi secundum qui dicitur classis drungarium cum Excussata monere apud ipsam Glossam non longe ab Aulone sitam ad speculandum reliquerunt. Lantulphus vero cum idoneo navium numero Aulone remansit.

9. Rebus ita dispositis abierunt illi vel balneis usuri vel se id facturos simulantes. instruxit autem Boëmundus duodecim piraticas naves, quarum quaeque duplicem habebat remorum ordinem, remi-

κατάκροτον ἐπικτυποῦσαν ταῖς τῶν κωπῶν συνεχέσιν ἐπεμβολαῖς, κύκλῳ δὲ τοῦ τοιούτου στόλου συντάξας στρογγύλας νῆας ἐξ ἑκατέρου μέρους καθάπερ περίβολον ἐντὸς τὸν πολεμικὸν συνέκλειε στόλον. καὶ εἶπες ἂν ἰδὼν καὶ πόρρωθεν ἀπὸ σκοπιᾶς θεασάμενος πόλιν εἶναι διαπόντιον τὴν πλέουσαν ναυστολίαν. συνεπέβαλε γάρ τι καὶ τὰ τῆς τύχης αὐτῷ. καὶ γάρ ἥ γε θάλασσα ἀκύμαντος ἦν, εἰ μὴ ὅσον κατὰ τὸν νότον ἐπέφρισσεν αὔρας λιγείας ἐπιπνεούσης καὶ ὅσον ἐξογκούσης τὰ τῶν ὁλκάδων ἱστία. ἐποίει γὰρ ἐκείνας μὲν C οὐριοδρομεῖν, τὰς δ' ἐρεσσομένας τῶν νηῶν ταῖς πλεούσαις εὐθυδρομεῖν καὶ κρότον ἐξάκουστον καὶ ἐν μέσῳ πελάγους τοῦ Ἀδριατικοῦ ἑκατέραις ταῖς ἠπείροις ἠχεῖν. οὕτως ἦν θέαμα θάμβους ἄξιον ὁ βαρβαρικὸς οὗτος στόλος τοῦ Βαϊμούντου, ὃν εἰ καὶ οἱ περὶ τοὺς Κοντοστεφάνους ὠρρώδησαν, οὐκ ἂν μεμψαίμην οὔτ' ἂν δειλίας τοὺς ἄνδρας γραψαίμην. καὶ γὰρ ἂν τοῦτον καὶ τὸν οὕτως ἔχοντα στόλον καὶ ὁ Ἀργοναυτικὸς ἐκεῖνος ἐδεδοίκει στόλος, μὴ ὅτι γε Κοντο- D στέφανοι καὶ Λαντοῦλφοι καὶ τοιοῦτοί τινες. ὁ γάρ τοι Λαντοῦλφος τὸν Βαϊμοῦντον θεασάμενος οὕτω φρικτῶς διαπλωϊζόμενον μετὰ μυριοφόρων ὁλκάδων, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν ἀκριβέστερον, ἐπεὶ οὐχ οἷός τε πρὸς το-

4. συνέκλειε FC, συνέκλεισε P. 6. τὰ FC, τὸ P. 7. γε scripsi: τε P. 8. ἐπεφρίασεν P, correxi. 10. δ' F, δὲ P.

gum vero tantam copiam, ut magnum sonum fragoremque frequenti remorum pulsu ederent. quam quidem classem cingebat rotundis compluribus navibus, quibus ipsa expeditio quasi vallaretur, plane ut si quis de specula natantem procul classem prospiceret, urbem eam esse in mari sitam putaret. qua in re quodammodo eum etiam fortuna adiuvit. fuit enim mare tunc tranquillum, uno noto in tantum flante ut mare inhorresceret et onerariarum vela implerentur; quo factum est, ut hae secundo vento cursum tenerent, remis vero acta navigia aequali semper ab illis distantia ferrentur et ex medio mari Adriatico usque ad continentis utriusque littora ingens classis strepitus resonaret. sic spectaculum admiratione dignum barbara illa fuit classis Boëmundi; quae si Contostephanis terrorem iniecisset, eos non reprehenderem neque ignaviae viros insimularem. eiusmodi enim classis atque ita instructa etiam Argonauticam illam timore perculisset, nedum Contostephanos et Lantulphos istos aliosque eiusmodi viros. Lantulphus enim cum Boëmundum tam terribili modo extructum cum vastissimis onerariis, ut distinctius supra exposuimus, invehentem videret ac minime par esset, qui cum tanto exercitu proelium iniret, paulum

σούτους μάχεσθαι ἦν, μικρὸν τοῦ Αὐλῶνος παρεκκλίνας
ἄδειαν τῷ Βαϊμοῦντῳ δίδωσι. δεξιᾷ δὲ τύχῃ χρησάμενος ἐκ
Βάρεως ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα περαιωσάμενος ἅπαν τὸ διαπόν-
P. 370 τιον αὐτοῦ στράτευμα εἰς τὴν περαίαν ἀποβησάμενος πρῶτα
μὲν ἐληΐσατο τὴν παραλίαν ἅπασαν ἀμύθητον στράτευμα
ἐπαγόμενος Φραγγικόν τε καὶ Κελτικὸν καὶ ὅσοι ἀπὸ τῆς
Θούλης νήσου στρατεύονται Ῥωμαίοις τότε δὴ αὐτῷ προσχω-
V. 293 ρήσαντες διὰ τὴν τοῦ καιροῦ δυναστείαν καὶ δὴ καὶ πλείους
τοῦ Γερμανικοῦ γένους καὶ ἀπὸ τῶν Κελτιβήρων. τούτους
γὰρ ἅπαντας συλλεξάμενος ἐπὶ πάσης τῆς ἐντὸς Ἀδρίου
ἐφήπλωσε γῆς καὶ τὰ ἐφεξῆς ἅπαντα ληϊσάμενος τῇ Ἐπι-
δάμνῳ προσέβαλεν, ἣν Δυρράχιον ὀνομάζομεν, ταύτην τὴν
πόλιν σκοπὸν ἔχων ἑλεῖν κᾀθ' οὕτως τὴν ἐπὶ τάδε μέχρι
B τῆς Κωνσταντίνου ληΐσασθαι. δεινὸς δὲ ὢν εἴπερ ἄλλος
τις εἰς πολιορκίαν ὁ Βαϊμοῦντος καὶ τὸν Πολιορκητὴν ἐκεῖ-
νον Δημήτριον ὑπερβαλλόμενος τὴν Ἐπίδαμνον πᾶσαν ἐν
νῷ βαλλόμενος πάσας ὠδῖνας μηχανικὰς κατὰ τῆς πόλεως
ταύτης ἐκίνησε. πρῶτα μὲν κύκλῳ περιβαλόμενος τὸ ἑαυ-
τοῦ στράτευμα καὶ τὰ ἐγγὺς καὶ πορρωτέρω τῆς πόλεως
Δυρραχίου πολιορκῶν καὶ ποτὲ μὲν ὑπαντιαζόντων αὐτῷ
στρατευμάτων Ῥωμαϊκῶν, ποτὲ δὲ καὶ ἐρημίας οὔσης τῶν
ἀποκωλυόντων αὐτόν. καὶ πολέμων πολλῶν καὶ κλόνων

3. ἐπὶ FC, ἐπεὶ P. 10. ἐπὶ addidi. 14. ἤπερ P. correxi. 17. ὠδῖνας F, ὠδύνας P. 18. περιβαλόμενος F, περιβαλλόμενος P. 19. πορρωτέρω F, πόῤῥωτερον P. 20. αὐτῷ F, αὐτῶν C, αὐτὸν P. 21. δὲ καὶ F, καὶ om. P.

ab Aulone declinans liberum Boëmundo transitum reliquit. sic secunda usus fortuna totum navalem exercitum Bario Aulonem transiectum in adversam oram exposuit, quam quidem primum prorsus depopulatus est. innumerabiles vero eius copiae erant: erant ibi Franci Gallique plurimi omnesque, qui Thule insula oriundi sub Romanorum signis militant, sed tunc sub novis principibus ei se applicuerant; accedebant his permulti etiam Germanici generis Celtiberique. totum hunc exercitum in terram Adriatico mari cinctam inmisit et cunctis deinceps devastatis Epidamno, quam Dyrrachium dicimus, sese admovit. qua quidem urbe potiri indeque ad Cpolim usque omnia praedari in animo habebat. cumque prae omnibus Boëmundus urbium oppugnandarum peritia excelleret et Demetrio illo Poliorceta maior esset, ad Epidamnum totum se vertens omnibus oppugnandi operibus urbem aggressus est. ac primo quidem in orbem totum explicans exercitum et propiora et remotiora a Dyrrachio loca oppugnavit Romanorum copiis modo ei oc-

ἐγγινομένων καὶ φόνων, καθάπερ ἄνωθεν εἴρηται, πρὸς τὴν πολιορκίαν αὐτὴν τῆς πόλεως Δυρραχίου ἀπέβλεψεν. C ἀλλὰ πρὶν ἥκειν εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἐπὶ τῷ Δυρραχίῳ μάχην τοῦ τυράννου Βαϊμούντου, ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως ἔχει θέσεως ἡ πόλις. κεῖται μὲν ἐπ' αὐταῖς ἠϊόσι τοῦ Ἀδριαντικοῦ πελάγους· ἐν τῷ μέσῳ δὲ ὑφήπλωται πέλαγος πολὺ καὶ μακρὸν καὶ κατὰ πλάτος μὲν παρατεῖνον εἰς τὴν περαίαν τῶν Ἰταλῶν, κατὰ μῆκος δὲ ἀνιὸν καὶ ἐπικάμπτον πρὸς ἀνατολάς τε καὶ πρὸς βορρᾶν πρὸς τοὺς Οὐέτονας βαρβάρους, ὧν καταντικρὺ κεῖται τῶν Ἀπουλήων ἡ χώρα. καὶ καθόλου μὲν ὁ Ἀδρίας ὧδε περατοῦται· τὸ μέντοι Δυρράχιον ἢ Ἐπίδαμνος, ἀρχαία πόλις καὶ Ἑλληνίς, D κατωτέρω μὲν κεῖται τοῦ Ἐλισσοῦ καὶ πρὸς τὰ εὐώνυμα μέρη τούτου, ἀνωτέρω δὲ ὁ Ἐλισσὸς καὶ δεξιώτερον. οὗτος P. 371 δὲ ὁ Ἐλισσὸς εἴτε ἀπό τινος ποταμοῦ Ἐλισσοῦ ὀνομαζομένου συμμιγνυμένου τῷ Δρυμόνι μεγίστῳ ποταμῷ εἴτε οὕτως ἁπλῶς τὸ πολίχνιον ὠνόμαστο, οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν. ὁ δὲ Ἐλισσὸς μετέωρόν ἐστι πολίχνιον καὶ πάντη δυσάλωτον, κάτω καὶ περὶ τὰς πεδιάδας ὁρῶν τὸ Δυρράχιον, ὥς λέγουσι, τοιοῦτον δὲ ἀσφαλές, ὥστε καὶ ἠπειρόθεν καὶ ἐκ θαλάττης πολλὴν ἀρωγὴν ποιεῖν Δυρραχίῳ. ᾧ πολιχνίῳ, τῷ Ἐλισσῷ, καὶ ἀποχρησάμενος ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος εἰς βοή-

8. δὲ C, καὶ P. 10. Οὐέτωνας P, correxi. 12. ἡ F. 14. δεξιώτερος F. 17. ὠνόμαστο FP, ὠνόμασται C.

currentibus, modo nullo eum impediente. multis igitur proeliis ac pugnis caedibusque factis ad ipsius Dyrrachii obsidionem, ut supra diximus, animum advertit. verum antequam Boëmundi tyranni ad Dyrrachium pugnam refero, quomodo urbs sita sit, exponendum erit. iacet ea ipso in litore maris Adriatici, quod magnum latumque mare porrigitur ad oppositam usque Italorum terram. quod autem ad longitudinem attinet, ascendit cum flexu orientem septentrionemque versus ad Vetones barbaros, quibus e regione terra Apulorum opposita est. hi sunt fines omnis maris Adriatici. iam vero Dyrrachium sive Epidamnus prisca civitas Graeca paulo inferius Elisso ad huius laevam sita est. oppidum autem Elissus superius situm est et dextrorsum magis pertinet. utrum ab aliquo flumine Elisso, quod in Drymonem fluvium maximum influit, an simpliciter id nomen acceperit, pro certo diiudicare non possum. est autem Elissus arx sublimi loco extructa et plane inexpugnabilis, Dyrrachium ut dicunt in aequa planitie positum despectans. ea vero tam firma est ut terra marique magno possit Dyrrachio esse auxilio. qua quidem arce Alexius imperator strenue usus ad

B *θειαν τῆς πόλεως Ἐπιδάμνου ἀπό τε τοῦ ποταμοῦ Δρυμόνος ναυσιπόρου τυγχάνοντος καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν πόλιν Δυρραχίου κατησφαλίσατο τὰ χρειώδη ἐκ γῆς καὶ θαλάττης εἰσάγων, ὅσα τε εἰς τροφὴν τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν τε καὶ οἰκητόρων καὶ ὅσα πρὸς ὅπλα καὶ μάχας ἦν ἐπιτήδεια. ὁ* V. 294 *δὲ Δρυμὼν οὗτος ὁ ποταμός, ἵνα τι καὶ περὶ τοῦ ῥεύματος τούτου προσιστορήσαιμι, ῥεῖ μὲν ἄνωθεν ἀπὸ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης, ἣν ἡ νῦν γλῶττα ἐκβαρβαρώσασα Ἀχρίδα προσηγόρευσεν ἀπὸ Μόκρου τοῦ Βουλγάρων βασιλέως τὰ πρῶτα* C *καὶ τὰ ἔσχατα Σαμουήλ, τοῦ ἐπὶ τοῖν βασιλέοιν Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου τῶν πορφυρογεννήτων γεγονότος, διά τινων τάφρων ἑκατόν, ἃς γεφύρας ἐπονομάζομεν. καὶ γὰρ ἀπορρέουσιν ὥσπερ ἀπό τινων ἀρχῶν διαφόρων τῆς λίμνης διῃρημένοι ποταμοὶ καὶ εἰς ἑκατὸν ἥκοντες οὐ λήγουσι καθ' οὕτως τῷ ποταμῷ τῷ κατὰ τὴν Δεύρην ἑνούμενοι, ἐξ οὗ καὶ Δρυμὼν ἐπονομάζεται, καὶ συνεχεῖς αὐτῷ γινόμενοι πλατύνουσί τε αὐτὸν καὶ μέγιστον ἐξεργάζονται. ὃς τοὺς ἐσχάτους τῶν Δαλματῶν παραμείβων καὶ πρὸς βορρᾶν ἀνιὼν ἔπειτα ἐπικάμπτει πρὸς νότον καὶ περὶ τὰς ῥίζας τοῦ Ἐλισσοῦ γινόμενος εἰς τὸν Ἀδριαντικὸν ἐκδίδωσι κόλπον. ταῦτα* D *μὲν περί τε τῆς θέσεως Δυρραχίου καὶ Ἐλισσοῦ καὶ τῆς ἀσφαλείας ἑκατέρων τῶν τόπων γεγράφθω· ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτι εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐνδιατρίβων μεμαθηκὼς διὰ γρα-*

2. *ναυσιπόρου* F, *ναυσιφόρου* P. 7. *Λυχνίτιδος* F, *Λιχνίτιδος* P. 8. *Βουλγάρων* F, *Βουλγάρου* P. 12. *γεφύρας*] *στρουγὰς* Ducangius, *γε φόσσας*? *ὑπορρέουσιν* C.

opem urbi Epidamno ferendam tam ab amnis Drymonis parte navium patientis quam a continenti terra Dyrrachium urbem firmavit. idem quaecumque ad militum civiumque victum quaeque ad belli pugnarumque usum erant necessaria terra marique apportavit. Drymon vero amnis, ut de hoc quoque aliquid addam, ex Lychnitide effluit palude, quam lingua nunc in barbariem degenerans Achridem vocavit a Mocro rege primo Bulgarorum et ultimo Samuel, qui imperantibus Constantino et Basilio porphyrogenitis vixit, per fossas quasdam centum, quas gephyras (?) vocamus. defluunt enim separati amnes centum numero veluti ex variis quibusdam principiis ex illa palude perennes et cum eo se fluvio, qui ad Deuren est, ex quo etiam Drymon dicitur, coniungunt, quem suo augmento maxime largum et magnum reddunt. extremos hic praeterfluens Dalmatas in septentrionem versus escendit, deinde ad austrum se flectens ad Elissi radices in Adriaticum sese sinum infundit. haec de situ Dyrrachii et Elissi deque munitione loci utriusque. imperator autem, qui in regia urbe adhuc commorabatur, Boëmundi traiectione per litteras

φῶν τοῦ δουκὸς Δυρραχίου τὴν τοῦ Βαϊμούντου διαπεραίωσιν ἐπετάχυνε τὴν ἐξέλευσιν. ἀνύστακτος γὰρ ὢν ὁ δοὺξ Δυρραχίου, μὴ διδοὺς τὸ παράπαν ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁπηνίκα διέγνω διαπλωϊσάμενον τὸν Βαϊμοῦντον παρὰ τὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεδιάδα καὶ τῆς νηὸς ἀποβεβηκότα καὶ αὐτόθι P. 372 που πηξάμενον χάρακα, Σκύθην μεταπεμψάμενος ὑπόπτερον δὴ τὸ τοῦ λόγου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὴν τούτου διαπεραίωσιν ἐδήλου. ὃς ἐπανιόντα τὸν αὐτοκράτορα τοῦ κυνηγεσίου καταλαβὼν δρομαῖος εἰσελθὼν καὶ προσουδίσας τὴν κεφαλὴν τὴν τοῦ Βαϊμούντου διαπεραίωσιν τρανῶς ἐβόα. ἅπαντες μὲν οὖν οἱ τότε παρόντες ἐπάγησαν, οὗπερ ἕκαστος B ἔτυχε, καὶ πρὸς μόνην τὴν τοῦ Βαϊμούντου κλῆσιν ἀποναρκήσαντες. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ πλήρης θυμοῦ καὶ φρονήματος ὢν λύων τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος "πρὸς ἄριστον" ἔφη "τὸ παρὸν τραπώμεθα· τὰ δέ γε κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον αὖθις κατασκεψόμεθα."

2. ὢν om. F, sed add. ead. m. 14. ὢν F, om. P.
15. κατὰ] τὰ κατὰ C. 16. κατασκεψόμεθα F, σκεψόμεθα P.

Dyrrachii ducis comperta maturabat proficisci. vigilantissimus enim Dyrrachii dux ne somnum quidem oculis permisit: qui cum transiisse Boëmundum in campos Illyricos audisset ac de navi egressum ibi castra posuisse, Scytham statim, volucrem, ut dicitur, nuntium, ad imperatorem misit, qui traiectionem illius referret. hic imperatorem e venatu reducem offendens cursu citato eum adgreditur capiteque in terram demisso clara voce Boëmundum traiecisse exclamavit. defixit omnes, qui aderant, in loco suo quemque solum auditum Boëmundi nomen prae metu obtorpescentes. at imperator animi plenus ac fiduciae corrigiam solvens calcei "Prandeamus nunc," inquit "de Boëmundo postea videbimus."

ΑΛΕΞΙΑΣ ΙΓ.

ALEXIADIS LIBER XIII.

ARGUMENTUM.

Nova Cpoli coniuratio; auctores puniuntur (1). *Alexio exercitum instruente Boëmundus circa Dyrrachium oppida capit. in eius castris fames et pestis* (2). *Boëmundus ingenti turri aliisque machinis frustra Dyrrachium oppugnat* (3). *imperator ad Diabolin profectus proelium semper evitat. dolo in hostium castris discordias elicere frustra studet* (4). *Gallis undique ab imperatore obsessis Gidus Boëmundi frater Camytzen vicit. alia praetera Romanorum clades* (5). *Cantacuzenus Gallos victores bis superat. Boëmundi patruelis captus* (6). *Romanorum ducum neglegentia fit, ut Boëmundus ex Italia auxilia accipiat; cui rei imperator mederi studet* (7). *Boëmundus undique clausus pacem petit; eum imperator ad se invitat* (8). *Boëmundus quosdam sibi honores paciscitur; ipse et Alexii legati se invicem iure iurando obstringunt* (9). *Boëmundus ab imperatore exceptus. eius habitus* (10). *agit cum imperatore de pace* (11). *integrum pacis instrumentum* (12).

P. 375 1. Ἐξεπλάγημεν οὖν ἅπας τότε τὸ τῆς ψυχῆς τοῦ
V. 298 αὐτοκράτορος ἀνάστημα. ὁ δέ, κἂν καταφρονητικῶς πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐκείνην διὰ τοὺς τηνικαῦτα παρόντας τῷ φαινο-

1. ἅπαντες C. τοῦ αὐτοκράτορος F, τοῦ om. P. 2. F post ἀνάστημα haec habet: κατανῶ τὸ ἄτρεστόν τε καὶ ἀκατάπληκτον, sed eadem manus ea induxit.

1. Mirabamur igitur cum stupore omnes imperatoris animi magnitudinem. qui licet nuntium illum eorum gratia qui tum aderant nihil

μένῳ ἐδόκει διατεθείς, ἀλλ' ἐντὸς πολλὰ περὶ τούτου ἐκυμαίνετο τὸν λογισμόν. καὶ δὴ δεῖν ἐλογίσατο αὖθις τοῦ Βυζαντίου ἐξεληλυθέναι· μηδὲ τὰ κατ' οἶκον αὐτοῦ καλῶς P. 376 *πρὸς αὐτὸν ἔχοντα πάλιν διαγνούς, ὅμως τὰ κατὰ τὰ ἀνάκτορα καὶ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων εὖ διαθέμενος καὶ φύλακας ἐπιστήσας τόν τε μέγαν δρουγγάριον τοῦ στόλου καὶ ἐκτομίαν Εὐστάθιον τὸν Κυμινειανὸν καὶ Νικηφόρον τὸν τοῦ Δεκανοῦ καλούμενον, οὕτως ἐκεῖνος ἔξεισι τοῦ Βυζαντίου μετ' ὀλίγων καὶ τῶν καθ' αἷμα τούτῳ προσηκόντων πρώτην ἄγοντος μηνὸς Νοεμβρίου ἐπινεμήσεως πρώτης κατὰ τὸ ἔξω Γεράνιον τὴν ἐρυθροβαφῆ καὶ βασιλικὴν καταλαβὼν σκηνήν. ἐδεδίει δέ, ὅτι ἐξερχομένῳ τὸ σύνηθες θαῦμα ἡ Θεομήτωρ ἐν Βλαχέρναις οὐκ ἐπεδείξατο. διὰ τοῦτο ἐπὶ* B *τέσσαρσιν αὐτοῦ που ἐμβραδύνας ἡμέραις ἡλίου δύνοντος σὺν αὐτῇ δεσποίνῃ παλίντροπον τὴν πορείαν ποιησάμενος εἴσεισιν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Θεομήτορος τέμενος μετ' ὀλίγων λεληθότως καὶ τὴν συνήθη τελέσας ὑμνῳδίαν καὶ ἐκτενεστέρας τὰς δεήσεις ποιησάμενος, τηνικαῦτα τελεσθέντος τοῦ συνήθους θαύματος, οὕτως μετὰ χρηστῶν ἔξεισιν ἐκεῖθεν τῶν ἐλπίδων. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν τῆς πρὸς Θεσσαλονίκην ἥψατο. καταλαβὼν δὲ τοὺς Χοιροβάκχους ἔπαρχον Ἰωάννην τὸν Ταρωνίτην προυβάλετο. ἀνὴρ δὲ οὗτος τῶν εὐγενῶν, νηπιόθεν πρὸς αὐτοῦ προσληφθεὶς καὶ ὑπογραμματεύσας* C

12 sq. *τὸ σύνηθες θαῦμα ἡ θεομήτωρ ἐν βλαχέρναις* F, *ἡ Θεομήτωρ ἐν Βλαχέρναις τὸ σύνηθες θαῦμα* P. 14. *δύναντος* C. 17. *ἐκτενεστέρας* FC, *ἐκτενεεστέρας* P. 19. *ἔξεισιν ἐκεῖθεν* F, *ἐκεῖθεν ἔξεισι* P. 22. *προυβάλετο* F, *προυβάλλετο* P.

omnino curare videretur, gravibus tamen animi sollicitudinibus affectus erat. ac primum omnium Byzantio esse denuo abeundum ratus, quamquam minime sibi favere domestica denuo cognovit, tamen compositis palatii urbanisque rebus ac magno classis drungario, Eustathio Cymineano eunucho, et Nicephoro, quem Decani dicunt, custodibus impositis, discessit Byzantio paucis tantum iisque cognatis comitantibus et calendis ipsis Novembribus indictione prima ad Geranium extra urbem purpureum statuit regiumque tabernaculum. sed metu perterritus erat, quod exeunti consuetum miraculum deipara in Blachernis non ostenderat. quamobrem dies illic moratus quatuor solis occasu itinere cum domina repetito sacrum deiparae templum comitantibus paucis clam subiit. ibi consuetis hymnis rite peractis attentiusque factis precationibus contigit solitum miraculum et eximia spe elatus abiit ac postero die Thessalonicam petiit. Choerobacchos profectus huic oppido Ioannem Taronitam praeposuit, virum nobili loco natum, a puero in ipsius familiam

*αὐτῷ ἐπὶ πολύ, φρονήματος μὲν ὢν δραστικωτάτου καὶ
νόμων Ῥωμαϊκῶν ἐπιστήμων καὶ τὰ βασιλέως προστάγματα
μεγαληγορῶν, ὁπηνίκα προστάττοιτο βασιλικῆς μεγαλοφρο-
σύνης ἐπάξια, ἐλευθέραν ἔχων τὴν γλῶτταν καὶ οὐκ ἐπὶ
ψόγῳ ἀναισχυντίαις στομούμενος, ἀλλ' ὁποῖον ὁ Σταγειρίτης
τὸν διαλεκτικὸν εἶναι παρακελεύεται. ἐκεῖθεν δὲ ὑποχωρῶν
συνεχῆ τὰ γράμματα πρός τε τὸν δοῦκα τοῦ στόλου Ἰσαάκιον
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, τὸν Δούκαν φημὶ Ἐξαζηνὸν καὶ τὸν Ὑαλέαν,
ἐγρηγορέναι τούτους διὰ παντὸς καὶ ἀπείργειν τοὺς ἀπὸ
Λογγιβαρδίας πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον διαπλωϊζομένους ἐξέ-*
D *πεμπεν. ἐπὰν δὲ τὸν Μέστον κατειλήφει, ἡ μὲν Αὔγουστα
πρὸς τὰ βασίλεια ἐπαναστρέψαι ἠβούλετο, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ
προσωτέρω ταύτην βαδίζειν παρεβιάζετο. καὶ δὴ περά-
σαντες ἄμφω τὸν Εὖρον καλούμενον ποταμὸν κατὰ τὸν
Ψύλλον τὰς σκηνὰς ἐπήξαντο. ὁ δὲ ἄλλον φόνον πεφευγὼς
ἑτέρῳ μικροῦ περιπέπτωκεν ἄν, εἰ μή τις θεία χεὶρ τοὺς
μιαιφόνους ἐκείνους ἀπεῖρξε τοῦ δράματος. ἀνὴρ γάρ τις
ἐς Ἀρωνίους ἐκείνους ἀπὸ μέρους ἀνέλκων τὸ γένος, κἂν*
P. 377 *ἐκ νόθων κατήγετο, πρὸς φόνον τὸ στασιάζον [τοῦ αὐτο-*
V. 299 *κράτορος] μέρος παρέθηγε. κεκοινώνηκε δὲ τοῦ ἀπορρήτου
καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεόδωρον. εἰ δὲ καὶ ἕτεροι
τῶν στασιαζόντων συνίστορες τοῦ τοιούτου δράματος ἦσαν,*

1. *δραξυτάτου* F. 5. *ἀναισχυντίαις* scripsi: *ἀναισχυντίας* P. 7. *δοῦκα τοῦ στόλου* F, *τοῦ στόλου* om. P. 8. *Δούκαν* scripsi: *Δοῦκα* P. *ὑαλέαν* F, *Υελέαν* P. 12. *ἐπαναστρέφειν* C. 13. *προσωτέρω* F, *προσώτερον* P. 18. *ἔθνος* C. 19. *τοῦ αὐτοκράτορος* secludere malui quam transponere.

transscriptum scribamque olim suum. erat is in rebus gerendis promptissimus, legum Romanarum peritus, solebatque imperatoris decreta laudare, dummodo imperiali maiestate digna putaret. nam libera utebatur lingua, non ita quidem, ut impudentia semper convicia in ore haberet, sed qualem esse Stagirita dialecticum praecipit. inde progressus crebras ad ducem classis Isaacium comitesque eius, Exazenum Ducam Hyaleamque, dabat litteras, quibus eos excitabat ad vigilandum et ad arcendas naves e Longibardia ad Boëmundum traiecturas. Mestum cum pervenisset, Augusta in regiam urbem reverti cupiebat. sed imperator prorsus pergere illam coegit traiectoque Euro qui vocatur fluvio ad Psyllum ambo tabernacula collocarunt. ipse vixdum caede vitata altero paene periisset periculo, nisi divina quaedam manus sicarios a scelere summovisset. fuit enim vir quidam ex parte Aroniorum illorum genere quidem sed per nothos oriundus, qui ad caedem imperatoris seditiosos incitavit. credidit arcanum istud fratri suo Theodoro; num vero etiam alii seditiosorum

λέγειν οὐ βούλομαι· ὅμως δὲ Σκύθην ἀργυρώνητον τὴν κλῆσιν Δημήτριον αὐτουργὸν τοῦ φόνου παρεσκευάσαντο (καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τούτου δεσπότης Ἀαρών) πέρας τοῦ σκοπουμένου τὴν τῆς βασιλίδος ὑποχώρησιν θέμενοι, ὡς ἐντεῦθεν εὐκαιρίας ὁ Σκύθης δραξάμενος κατὰ τῶν τοῦ βασιλέως λαγόνων ὠθήσει τὸ ξίφος ἢ ἐν στενῷ περιτυχὼν ἢ καὶ ὑπνώττοντι λαθών. καὶ ὁ Δημήτριος φόνιον πνέων τὸ σιδήριον B ἔθηγε καὶ τὴν μιαιφόνον δεξιὰν ηὐτρέπιστο. ἀλλά τι καινὸν κἀνταῦθα ἡ δίκη δραματουργεῖ. καὶ γὰρ ἐπεὶ οὐ ταχὺ τοῦ βασιλέως ἡ βασιλὶς ἐχωρίζετο, ἀλλὰ συνείπετο ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τοῦ αὐτοκράτορος αὐτὴν ἐπισύροντος, οἱ μιαιφόνοι ἐκεῖνοι τὸν ἀνύστακτον τοῦ αὐτοκράτορος φύλακα, τὴν βασιλίδα φημί, ἔτι ἐμβραδύνουσαν ὁρῶντες, ἐκκακήσαντες φάμουσά τινα γράφοντες κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἔρριπτον σκηνήν. οἱ δὲ ταῦτα ῥίπτοντες ἔκδηλοι τέως οὐκ ἦσαν. δηλοῖ δὲ [ἡ λέξις] τὰ φάμουσα λοιδορήματά τινα ἔγγραφα τῷ αὐ- C τοκράτορι τὴν πρόσω πορείαν ξυμβουλεύοντα, τῇ δέ γε Αὐγούστῃ τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον. ἅπερ καὶ ὁ νόμος τιμωρίαις βαρυτάταις κολάζει αὐτὰ μὲν ἀναλίσκων πυρί, τοὺς δὲ ταῦτα τολμῶντας ποιναῖς καθυποβάλλων παλαμναιοτάταις. ἀστοχοῦντες γὰρ τοῦ σκοποῦ εἰς τὴν τῶν φαμούσων φλυαρίαν κατέπιπτον. μετὰ γὰρ τὸ ἀριστῆσαι τὸν αὐτοκράτορα τῶν

13. ὁρῶντες eras. F. 16. ἡ λέξις P, ἡ τάξις C: seclusi.
20. παλαμναιοτάταις scripsi: παλαμναιστάταις P.

huius rei conscii fuerint, affirmare nolo. Scytham tamen empticium servum nomine Demetrium ad caedem istam perpetrandam subornaverant. cuius dominus ipse Aaron fuit. huic mandaverant, ut imperatricis discessum expectaret ac deinde occasionem nanctus clam intentaret gladium corpori imperatoris vel deprehensi uspiam in angustiis vel dormientis. Demetrius igitur caedem anhelans ferrum acuebat nefariamque manum paratam habebat. sed novum tum aliquid iustitia operatur. cum enim diutius imperatrix apud imperatorem commoraretur cumque non desineret eum ex voluntate eius sequi, sicarii isti pervigilem imperatoris custodem Augustam etiamtum apud eum commorantem videntes tandem defatigati famosum quendam libellum in imperatoris tabernaculum clam proiecerunt. qui quidem libellus contumeliosis maledictis imperatori, ut iter pergeret, suadebat, Augustae vero, ut Byzantium reverteretur. severissime vero talia ex lege puniuntur scripta, ut ipsa quidem in ignem inferantur, homines autem ea facere ausi atrocissimis subiciantur poenis. postquam igitur frustra diu expectaverunt, in famosorum nugas inciderunt. pranso enim imperatore cum plerisque

πολλῶν ὑποχωρησάντων, μόνου δὲ τῷ τότε τυχόντος τοῦ τε Ῥωμανοῦ τοῦ ἐκ Μανιχαίων καὶ Βασιλείου ἐκτομίου τοῦ Ψύλλου καὶ Θεοδώρου τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρὼν εὑρέθη αὖθις D *φάμουσον ὑπερριμμένον τῇ τοῦ βασιλέως κλίνῃ πολλὴν τὴν κατὰ τῆς βασιλίδος περιέχον καταδρομήν, ὅτου χάριν συνέπεται τῷ βασιλεῖ καὶ μὴ τάχιον πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπαναστρέφοι. τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς τὸ σκοπούμενον, ἄδειαν πᾶσαν ἐσχηκέναι. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ γνοὺς τὸν ῥίψαντα καὶ θυμοῦ πλησθεὶς ἔφη "τοῦτο ἐγὼ ἢ σύ" πρὸς τὴν βασιλίδα ἀπονεύσας "ἤ τις τῶν παρόντων ἔρριψε". κάτωθεν δὲ οὕτως ἐπεγέγραπτο "ταῦτα ὁ μοναχὸς ἐγὼ γράφω· ὃν σύ, βασιλεῦ, τὸ παρὸν οὐ γινώσκεις, ὄψει δέ με ἐν ὀνείροις".* P. 378 *Κωνσταντῖνος δέ τις ἐκτομίας, ἐπὶ τραπέζης πατρῷος τοῦ βασιλέως θεράπων, τῇ δὲ βασιλίδι τηνικαῦτα ὑπηρετῶν, περὶ τρίτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔξω τῆς σκηνῆς ἱστάμενος καὶ τὴν συνήθη τελῶν ὑμνῳδίαν ἀκούει τινὸς βοῶντος "εἰ ἐγὼ οὐ προσελθὼν ἀπαγγείλω τὰ παρ' ὑμῶν βεβουλευμένα ἅπαντα καὶ αὐτὰ δὴ τὰ παρ' ὑμῶν ῥιπτόμενα φάμουσα φαυλίσω, μηδείς με μετ' ἀνθρώπων λογιζέσθω". ὁ δ' εὐθὺς τὸν ἴδιον οἰκέτην ἐπέταξε τὸν φωνοῦντα ἄνθρωπον ἀναζητῆσαι. καὶ ὃς ἀπελθὼν καὶ τὸν τοῦ Ἀαρὼν οἰκέτην γνωρίσας Στρατήγιον αὐτὸν συμπαραλαβὼν ἄγει πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς*

19. *μηδείς ... λογιζέσθω*] *οὐκ εἰμὶ ἄνθρωπος* C. *δ'* F, *δὲ* P.
21. *ὃς*] *ὃ* in ras. m. 2 F.

alio digressis adessent tantum Romanus e genere Manichaeorum, Basilius eunuchus cognomine Psyllus et Theodorus Aaronis frater, alter inventus est libellus sub regis lecto multas in Augustam complectens contumelias, quod imperatorem sequeretur nec se citius in urbem reciperet. id enim agebant, ut omnino tuti essent. cognovit imperator eum, qui proiecerat libellum et iracundia incensus Augustae innuens "Hoc" inquit "aut ego aut tu aut eorum qui adsunt aliquis proiecit". subscriptio quidem libelli haec fuit: "haec ego monachus scribo, quem tu, imperator, nunc quidem ignoras; verum in somnio me videbis". contigit, ut Constantinus quidam eunuchus paternus imperatoris in mensa famulus, qui tunc imperatrici serviebat, cum circa tertiam noctis vigiliam extra tabernaculum consuetam hymnodiam celebraret, audiret quendam exclamantem: "nisi ego accedam et consilia vestra omnia proiectionemque famosorum libellorum prodam, nolim quisquam me hominem putet." statim famulum suum iubet hominem haec locutum perquirere. qui ubi discessit Strategiumque Aaronis famulum agnovit, comprehensum duxit ad mensae praefectum:

τραπέζης. καὶ παραχρῆμα προσελθὼν ἀπαγγέλλει, ὅσαπερ B
σύνοιδεν. οὗτος δὲ συμπαραλαβὼν αὐτὸν ἀπῆλθε πρὸς τὸν
αὐτοκράτορα. ὕπνωττον δὲ τηνικαῦτα οἱ βασιλεῖς. ἐντυχὼν
δὲ Βασιλείῳ τῷ ἐκτομίᾳ κατηνάγκαζεν ἀπαγγεῖλαι τὰ περὶ
τοῦ Στρατηγίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ἀαρὼν ῥηθέντα. ὁ δ'
εὐθὺς εἰσελθὼν καὶ αὐτὸν εἰσάγει τὸν Στρατήγιον. ὃς ἐπειδὴ V. 300
καθάπαξ εἰς ἐρωτήσεις ἐλήλυθεν, ἅπαν τὸ δρᾶμα τῶν φλυ-
άρων φαμούσων, τὸν τοῦ φόνου δραματουργὸν καὶ αὐτὸν
ἐκεῖνον τὸν εἰς σφαγὴν τοῦ βασιλέως παρεσκευασμένον σα-
φῶς ἀνεκάλυψεν. "ὁ γὰρ ἐμός" φησι "δεσπότης Ἀαρὼν C
μεθ' ἑτέρων, οὓς οὐδὲ ἡ σὴ βασιλεία παντάπασιν ἠγνόησε,
κατὰ τῆς σῆς, βασιλεῦ, ζωῆς μελετήσαντες καθῆκάν σοι φο-
νέα Δημήτριον, τὸν ἐμαυτοῦ σύνδουλον, ἄνδρα Σκύθην μὲν
τὸ γένος, φονικώτατον δὲ τὴν γνώμην, τοὺς βραχίονας καρ-
τερόν, πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τολμηρότατον καὶ τὴν ψυχὴν θη-
ριώδη καὶ ὠμότατον. τούτῳ ξίφος ἐγχειρίσαντες ἄμφηκες
παρήγγειλαν παραγγελίαν ταύτην ἀπάνθρωπον, ὡς ὁμόσε
προσελθόντα μετὰ θράσους ἀκατασχέτου ἐμβάψαι τοῖς βα-
σιλικοῖς σπλάγχνοις τὸ ξίφος." ὁ δὲ βασιλεύς (καὶ γὰρ οὐκ
ἦν εὔκολος τοῖς τοιούτοις πιστεύειν) "μὴ διά τινά" φησιν D
"ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς σοὺς δεσπότας καὶ πρὸς τὸν σεαυ-
τοῦ ὁμόδουλον τὴν κατηγορίαν ταύτην συμπλέκῃς, ἀλλὰ

2. οὗτος δὲ] τος δὲ in ras. m. 2 F. 3. ἡ βασιλίς C. 4. δὲ ὁ P, ὁ om. F. βασιλεὺς C. 4. κατηνάγκαζεν F, κατηνάγκασεν P. 5. δὲ F. 10. ὁ ἐμὸς P, ὁ om. F. 14. γένος F, ἔθνος P. 17. ταύτην F, τοιαύτην P. ἀνάνθρωπον C. 18. ἐμβάψαι] ἐμ add. m. 1. F.

iam is quaecumque sciebat extemplo aperuit. hoc ille secum assumpto ad imperatorem se contulit. dormiebant tunc imperator et imperatrix: sed eunucho Basilio obviam factus eum impulit, ut quae cum ipso de Strategio Aaronis servo communicaverat denuntiaret. ille intrat illico et ipsum simul Strategium introducit: qui confestim de omnibus quaesitus quidquid de fatuis famosis libellis et de caedis instigatore sciebat illumque ad perpetrandam imperatoris caedem subornatum esse aperte protulit. "herus" inquit "meus Aaron coniuncto cum aliis, quos maiestas tua non penitus ignorat, adversus vitam tuam, imperator, consilio subornavit tibi sicarium Demetrium conservum meum, gente Scytham, natura crudelissimum, lacertosum, audaciae ad omnia promptae, immanis denique ferocisque animi. huic gladio ancipiti tradito inhumanum hoc mandatum dederunt, ut te accederet indomita audacia ferrumque in regia viscera mergeret." imperator minime ad delationes credulus "Vide," inquit "ne odio commotus in dominos conservumque ficta crimina conferas, sed vera

τἀληθῆ πάντα καὶ ὅσα σύνοιδας ἐξορχοῦ. εἰ δ' οὖν καὶ ἁλοίης ψευδόμενος, οὐκ εἰς καλὸν τὰ τῆς κατηγορίας σοι ἀπαντήσεται." ἐκεῖνος δὲ ἐνιστάμενος ἀληθῆ λέγειν παραδίδοται πρὸς τὸν ἐκτομίαν Βασίλειον, ἵνα τέως τοὺς φλυάρους χάρτας ἐπιδοίη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραλαβὼν τοῦτον καὶ ἀπελθὼν εἰσάγει εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀαρὼν πάντων κοιμωμένων καὶ ἀναλαβόμενος ἐκεῖθεν πήραν τινὰ στρατιωτικὴν μεστὴν τοιούτων γραμμάτων δίδωσι τῷ Βασιλείῳ. αὐγαζούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας θεασάμενος τὰ τοιαῦτα γράμματα ὁ βασιλεὺς καὶ διαγνοὺς τὸν κατ' αὐτοῦ μελετώμενον φόνον τὴν μὲν μητέρα τοῦ Ἀαρὼν προσέταξε τοῖς τὰ τῶν κοινῶν διοικοῦσιν ἐν τῇ πόλει περιορισθῆναι εἰς Χοιρο-
P. 379 βάκχους, τὸν δὲ Ἀαρὼν ...., τὸν δὲ Θεόδωρον τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ εἰς Ἀγχίαλον. ταῦτα τὸν βασιλέα τῆς πρόσω φερούσης ἐπὶ πέντε ἡμέραις ἀπεῖρξεν.

2. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Θεσσαλονίκην ἀπέρχεσθαι, ἐπεὶ ἁπανταχόθεν συνηλαύνετο ἐς ταὐτὸν τὰ τάγματα, δεῖν ἐλογίσατο σύνταξιν ποιῆσαι εἰς πολέμου σχῆμα διατετυπωμένην. καὶ αὐτίκα κατὰ λόχους αἱ φάλαγγες ἵσταντο καὶ οἱ λοχαγοὶ προὐβέβληντο καὶ τῶν οὐραγῶν ἡ τάξις ἐφείπετο καὶ οἱ τὸ μέσον τῆς φάλαγγος ἀναπληροῦντες εἱστήκεσαν ἅπαντες τοῖς

1. ἐξορχοῦ F, ἐξορκοῦ P. οὖν scripsi: οὐ P. 8. τοιούτων γραμμάτων F, τοιούτων om. P. 12. διοικοῦσιν F, διοικοῦσι P. 13. Ἀαρὼν **** P: lacunae spatium ex F dedi. 15. ἀπεῖρξεν C, ἀπῆρξεν P. 17. συνηλαύνοντο F. 21. εἱστήκεσαν F, εἱστήκεισαν P.

omnia et quaecumque scias, prodas; si minus id feceris ac mendacii convictus eris, haud emolumento accusatio tibi erit". tum ille vera se dicere insistens Basilio eunucho traditur, ut absurda chirographa ipsi daret. cum eoque egressus in Aaronis tabernaculum eum inducit somno consopitis omnibus. hinc sublatam militarem quandam peram libellis eius generis refertam Basilio tradit. postquam illuxit, imperator evolutis illis libellis consiliisque sui trucidandi bene perspectis praefectis urbis praecepit, ut Aaronis matrem Choerobacchos in exilium mitterent; Aaronem vero * Theodorumque fratrem eius Anchialum relegavit. haec imperatorem diebus quinque, iter ne pergeret, morabantur.

2. Iam vero dum Thessalonicam proficiscitur, quod undique copiae in unum locum convenerant, aciem velut ad bellum instruere haud alienum putavit. ac repente legiones per suas quaeque cohortes dispositae constiterunt; centuriones praecedunt, novissimi a tergo sequuntur, quique mediam ipsam tenent aciem, stant omnes armis

ὅπλοις μαρμαίροντες (καὶ ἦν φοβερὸν θέαμα ἐκεῖνο τὸ σύν- B ταγμα) καὶ καθάπερ τι τεῖχος πόλεως ἀλλήλοις συνηρμοσμένοι· εἶπες ἂν χαλκοῦς ἀνδριάντας ὁρᾶν καὶ αὐτοχύτους τινὰς στρατιώτας ἐπὶ τοῦ πεδίου σύμπαντας ἀτρεμεῖν μόνον τῶν δοράτων κραδαινομένων καὶ ὥσπερ ἐπιθυμούντων χρωτὸς ἅψασθαι. ταύτην τὴν σύνταξιν ὁ βασιλεὺς ποιησάμενος καὶ κινήσας αὐτὴν καὶ ὑποτυπωσάμενος, πῶς μὲν ἐπὶ δόρυ, πῶς δὲ ἐπ' ἀσπίδα κινοῖντο, τὴν νέηλυν στρατιὰν ἐκ τῆς συντάξεως πάσης ἀπολεξάμενος καὶ οὓς μᾶλλον αὐτὸς ἀνεθρέψατο καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐξεπαίδευσεν, ἀρχηγοὺς στρα- C τευμάτων κατέστησεν. ἦσαν δ' οὗτοι ξύμπαντες τριακόσιοι, πάντες νέοι καὶ εὐμήκεις, σφριγῶντες τὸ σῶμα καὶ ἕκαστος V. 301 τούτων ἀρτίχνους τὸ γένειον, πάντες δὲ καὶ τόξον ἐντεῖναι δεξιώτατοι καὶ ἀφεῖναι δόρυ στερρότατοι. ἐκ διαφόρου μὲν γένους συνηθροισμένοι, ἐξ ἁπάσης δὲ τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς στρατιά τις ἦσαν ἔκκριτος ὑπὸ στρατηγῷ τῷ βασιλεῖ ταττόμενοι· τῷ αὐτῷ γὰρ καὶ βασιλεῖ καὶ στρατηγῷ καὶ διδασκάλῳ ἐχρῶντο. τούτων οὖν ἀπολεξάμενος αὖθις τοὺς δεξιωτέρους καὶ ξυνταγματάρχας χειροτονήσας ἐπὶ τὰ D τέμπη πέμπει, δι' ὧν ἔμελλε τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα διελθεῖν. ἐκεῖνος δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν παραχειμασίαν ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δέ, καθάπερ ἔφημεν, ὁ τύραννος Βαϊμοῦντος

3 sq. τινὰς στρατιώτας ἐπὶ τοῦ πεδίου F, ἐπὶ τοῦ πεδίου τινὰς στρατιώτας P. 8. ἐπ' F, ἐπὶ P. 14. ἀφεῖναι F, κραδαίνειν P. 16. στρατηγῶν C. 22. ἔφημεν] cf. 186, 7. 188, 14.

micantibus. horridus fuit aciei aspectus urbisque moenium instar conexi (aeneas esse statuas militum quasi sponte conflatas dixeris) omnes in campo immoti constiterunt hastas tantum corporis tangendi cupidas vibrantes. quam sic dispositam aciem imperator motus diversos facere ac nunc in hastam, nunc in clipeum converti iussit. tum iuventutem nuper delectam e toto exercitu selegit. quos vero ipse a pueris nutritos omnes belli artes edocuit, eos copiarum duces constituit. erant hi quidem omnes trecenti, adulescentes insignes corporis magnitudine, viribus pollentes ac prima lanugine mentum signantes, quibus nemo aut dexterius arcum intenderet aut firmius hastam mitteret. vario erant ex genere collecti, flos universae Romanae militiae, cohors ipsius regis imperio subiecta, quo et rege et duce et magistro utebantur. horum igitur probatissimos quosque rursus electos duces praefecit copiis ad angustias missis, per quas barbarorum exercitus penetraturus erat. ipse Thessalonicae hiberna agebat. at Boëmundus tyrannus maxima illinc

μετὰ βαρυτάτου στόλου διεπεραιώσατο ἐκεῖθεν ἐνθάδε πρὸς
P. 380 τὰ ἡμέτερα καὶ τὸ Φραγγικὸν ἅπαν στράτευμα κατὰ τῶν ἡμετέρων πεδιάδων ἐξέχεε, συνταξάμενος ἐκεῖθεν ἔρχεται κατὰ τῆς Ἐπιδάμνου, εἰ μὲν δύναιτο, καὶ αὐτοβοεὶ αἱρήσων αὐτήν, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τειχομάχοις μηχανήμασι καὶ πετροβόλοις ὀργάνοις τὴν ὅλην πόλιν παραστησόμενος. ὁ μὲν οὖν σκοπὸς αὐτῷ οὗτος· ηὐλίσατο δὲ ἀντικρὺ τῆς πύλης τῆς κατὰ τὰς ἀνατολὰς ἀνεῳγυίας, ἧς ὕπερθεν ἱππότης ἐστὶ χαλκοῦς, καὶ κατασκοπήσας τοῦ πολιορκεῖν ἤρξατο. χειμῶνα μὲν οὖν ὅλον ἐπινοούμενος καὶ πανταχόθεν ἐπιβλέπων, οὗ-
B περ ἁλώσιμόν ἐστι τὸ Δυρράχιον, ἔαρος δὲ διαγελῶντος, ἐπειδήπερ καθάπαξ παραυτίκα διαπεράσας πυρὶ παραδέδωκε τάς τε φορταγωγοὺς αὐτοῦ νῆας καὶ τὰς ἱππαγωγοὺς καὶ ὡς οὕτως εἰπεῖν στρατιώτιδας, τοῦτο μὲν καὶ στρατηγικόν τι μηχανώμενος, ἵνα μὴ ὁρῴεν πρὸς θάλατταν τὸ στράτευμα τοῦτο, τοῦτο δέ τι καὶ καταναγκάζοντος αὐτὸν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὅλος πρὸς πολιορκίαν ἀπέβλεψε. κύκλῳ περιχεάμενος τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τὰ πρῶτα καὶ ἐν ἀκροβολισμοῖς ὢν (ἐπετοξάζοντο δὲ τούτοις καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ
C Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ποτὲ μὲν καὶ πυργόθεν ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου, ποτὲ δὲ καὶ πόρρωθεν), ἀποστέλλων τινὰς ἀποσπάδας τοῦ Φραγγικοῦ στρατεύματος ἐπολέμει τε καὶ ἐπο-

4. αἱρήσων] ων in ras. F. 13. φορτηγοὺς A. 15. μηχανώμενος FA, μηχανώμενον P. 16. δέ τι scripsi: δ' ὅτι P. 19. τούτοις F, τούτους P. οἱ] ἡ C. 20. στρατεύματος φάλαγξ C. μὲν addidi.

classe, ut diximus supra, huc in nostros fines transgressus effuso in campos nostros universo Francorum exercitu ad Epidamnum acie instructa se admovet, ut primo ipso terrore, si posset, caperet, sin minus, machinis ad obsidionem pertinentibus catapultisque totam urbem expugnaret. quo inito consilio castra posuit exadversum portam in orientem patentem, supra quam aeneus eques conspicitur. dein exploratis omnibus obsidere urbem coepit, per totam quidem hiemem meditans et undique inspiciens, qua parte Dyrrachium capi posset. vere autem ineunte omnibus copiis semel traiectis postquam naves et onerarias et hippagines militaresque, ut ita dicam, incendio delevit, cum strategemate usus, ne mare exercitus respiceret, tum Romanorum classe pressus, iam totum se obsidioni dedit circumfuditque primum undique barbarorum copias ac missilia procul iacere iussit. in quos etiam milites Romani exercitus sagittas sive de moenibus Dyrrachii sive eminus coniciebant. ille interim cohortes aliquot exercitus Francici in vicinas partes emittens nostros impugnat modo, modo impugna-

λεμεῖτο. τήν τε γὰρ Πέτρουλαν ἐχειρώσατο καὶ τὸ λεγόμενον Μύλου Πόλισμα ὑπερκείμενον ποταμοῦ Διαβόλεως καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πέριξ τῆς πόλεως Δυρραχίου τυγχάνοντα πάντα πολέμου νόμῳ κατεκληρώσατο. ταῦτα μὲν οὖν ἐποίει πολεμικῇ δεξιᾷ· ἠρχιτεκτόνει δὲ ἐν τοσούτῳ καιρῷ τὰ πολεμικὰ μηχανήματα, χελώνας κατασκευάζων πυργοφόρους καὶ κριοφόρους καί τινας ὀρυκτίδας καὶ ἄλλας χωστρίδας ὅλον χειμῶνα καὶ θέρος ἐργαζόμενος καὶ καταπλήττων καὶ ἀπειλῇ D καὶ τοῖς πράγμασι καταπλῆγας ὄντας ἀνθρώπους. ἀλλ' οὔτι γε καὶ Ῥωμαϊκὴν ἀνδρείαν ἠδύνατο καταπαλαίειν. δυστυχῶς V. 302 δὲ αὐτῷ ἀπηντήκει καὶ τὰ πρὸς ἀποτροφήν. ὅσα μὲν γὰρ προϋφηρπάκει ἀπὸ τῶν πέριξ τοῦ Δυρραχίου, τούτῳ ἀνή- P. 381 λωτο, τὰ δ' ἀφ' ὧν ἤλπικε κομισθῆναί οἱ, προκατασχόντες τὰ τέμπη καὶ τὰς ἐξόδους καὶ αὐτὴν δὴ τὴν θάλατταν οἱ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἀπεκώλυον. κἀντεῦθεν λιμὸς ἀθρόως ἐπιφοιτήσας τούς τε ἵππους καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὁμοῦ διέφθειρε μὴ ἐχόντων μήτε τῶν ἵππων χιλὴν μήτε τῶν ἀνθρώπων τροφήν. προσεπετέθη δὲ τῷ βαρβαρικῷ τούτῳ στρατεύματι καὶ κοιλιακή τις διάθεσις τῷ μὲν δοκεῖν ἀπό τινος ἀπροσφόρου σιτήσεως, φημὶ δὲ τῆς κέγχρου· τὸ δ' ἀληθὲς μήνιμα Θεοῦ κατὰ τοσούτου ἀναριθμήτου B

2. διαβόλεως P, correxi. 4. οὖν C, γὰρ P. 8. καὶ καταπλήττων] καὶ om. C. 9. τοῖς F, τοὺς P. 12. τῶν πέριξ] τοῦ μέρους C. 13. κομισθῆναι AC, κομιχθῆναι P. 14. δὴ om. A. 18. προσετέθη C. 19. τῷ] τὸ A. 20. δὲ scripsi: δὴ P.

tur. Petrulam enim et quod vocant Myli oppidum trans Diabolin flumen situm locosque alios eiusmodi circum Dyrrachium lege belli sibi comparavit. haec quidem aperta vi perfecit: eodem vero tempore bellicas machinas struebat testudines aedificans turribus arietibusque gestandis aptas cuniculosque quosdam ac vineas per hiemem totam aestatemque extruens, ita ut et minis et operibus homines iam metu perculsos perterrefaceret. neque tamen Romanam virtutem eluctari potuit. ad hoc annonae difficultate laborare coepit, cum absumptis quae circa Dyrrachium praedati erant eo commeatu, quem allatum iri sibi sperabat, Romani eum milites, qui montium angustias et exitus ipsumque mare praeoccupaverant, interclusissent. inde fames irrupit gravissima et homines equosque simul consumpsit equis pabulo, hominibus alimentis egentibus. praeterea afflictae sunt barbarorum copiae ventriculari morbo, cuius quidem causa ciborum usus non salubrium, milii scilicet, videbatur, re vera autem dei ira

στρατεύματος καὶ ἀνυποίστου κατασκῆψαν ἐπαλλήλους θανάτους εἰργάσατο.

3. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ δυστύχημα κοῦφον ἐδόκει πρὸς ἄνδρα τυραννικὸν ἔχοντα φρόνημα καὶ ἀπολεῖν ἀπειλοῦντα ἅπασαν γῆν. ὅμως μέντοι καὶ δυστυχῶν διεμηχανᾶτο καὶ καθάπερ θηρίον τιτρωσκόμενον πρὸς ἑαυτὸν συνεστρέφετο καὶ ὥσπερ ἔφημεν πρὸς τὰς πολιορκίας ὅλῳ βλέμματι ἀπετείνετο. καὶ τὰ πρῶτα μὲν κριοφόρον χελώνην ἐξεργασάμενος, ἀπεριήγητόν τι θαῦμα, προσῆγε πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς πόλεως. καὶ αὐτῇ τῇ ὄψει φοβερὸν
C θέαμα· κατεσκεύαστο γὰρ ὧδε. μικράν τινα χελώνην ποιησάμενοι καὶ ἐν παραλληλογράμμῳ σχήματι ταύτην κατασκευάσαντες καὶ τροχοὺς ὑποθέντες καὶ πανταχόθεν, ἄνωθέν τε καὶ ἑκατέρωθεν, τὰς πλευρὰς διαστεγάσαντες βύρσαις βοείαις καὶ συνερραφότες πανταχόθεν καὶ τοῦτο δὴ τὸ παρ' Ὁμήρου λεγόμενον ἑπταβόειον τὸν ὄροφον καὶ τοὺς τοίχους τοῦ μηχανήματος ποιησάμενοι καθ' οὕτως ἔνδον τοὺς κριοὺς ἀπῃώρησαν. ἐπεὶ δὲ οὕτως εἶχεν αὐτῷ τὸ μηχάνημα, τοῦτο καὶ προσήγγισε τῷ τείχει, μυριάνδρου πλήθους ἔνδοθεν
D μετά τινων κοντῶν προωθούντων αὐτὸ καὶ ἐγγύθεν ποιουμένων τῶν τοῦ Δυρραχίου τειχῶν. ἐπειδὴ ἀποχρώντως εἶχεν αὐτῷ ἡ ἐγγύτης καὶ συμμέτρως τὰ πρὸς ἀπόστασιν, ὕφειλον μὲν τὰς τροχίας, περιπήγμασι δὲ πανταχόθεν ἀσφαλισάμενοι

10. φοβερὸν C, φοβετρὸν P. 15. τὸ τοῦ P, τοῦ om. F. 16. τοίχους F, τείχους P. 17. ποιησάμενοι F, ποιησάμενος P.

in tam innumerabilem atque intolerabilem exercitum erumpente multi deinceps milites absumpti sunt.

3. Haec tamen quantacumque fuit calamitas levis profecto crudelis animi tyranno videbatur, qui omnem se terram deleturum minabatur. adeo calamitate afflictus multa machinabatur et bestiae vulneratae instar sese contorquebat. iam, ut diximus, oppugnationi omnem curam adhibuit. primum quidem orientali urbis parti arietariam testudinem admovit, inenarrabile sane miraculum spectaculumque oculis terribile. quod sic erat extructum. testudini parvae in parallelogrammi figuram confectae rotas subdiderunt: superne et latus utrumque taurinis coriis tegebant bene ubique consutis. hac quidem ratione septies pellitis, ut cum Homero loquar, tectorio parietibusque machinae structis arietes intra suspenderunt. talis machina ad moenia promovetur innumerabili intra multitudine contis quibusdam eam protrudente. quae ubi, quantum par videbatur, ad Dyrrachii moenia admota est, sublatis rotis demissisque in terram undique sublicis firmissime defixa

τὸ μηχάνημα, ἵνα μὴ ταῖς ὠθήσεσι τὸ στέγος διασαλεύοιτο, ἐνταῦθά τινες ἄνδρες ῥωμαλεώτατοι ἑκατέρωθεν τοῦ κριοῦ σφοδρῶς ὠθοῦντες ἐπὶ τὸ τεῖχος εἴχοντο τῆς ὁμοταγοῦς τοιαύτης κινήσεως. καὶ οἱ μὲν καθάπαξ ὤθησαν σφοδρῶς P. 382 τὸν κριόν, ὁ δὲ καθάπαξ παρενεχθεὶς ἐσπάραττέ τε τὸ τεῖχος καὶ ἐκεῖθεν ἀποκρουόμενος καὶ παλιμπόρευτον τὴν φορὰν ποιούμενος ἀντεσπαράττετο. καὶ τοῦτο πολλάκις ἐποίει τέως πολλάκις περιφερόμενος ἑκατέρωθεν καὶ διατιτραίνων τὸ τεῖχος οὐκ ἔληγε. κριὸν δὲ εἰκότως οἱ ἀρχαῖοι μηχανικοὶ καὶ περὶ τὰ Γάδειρα τοῦτο ἐφευρηκότες προσωνομάκασιν ἐκ μεταφορᾶς τῶν καθ' ἡμᾶς κριῶν, οἳ κατ' ἀλλήλων ἀντεπερχόμενοι διαγυμνάζονται. ἀλλ' οἱ ἔνδον καταγελῶντες τῆς τραγικῆς ταυτησὶ τειχομαχίας τῶν βαρβάρων τούτων καὶ κριοφόρων ἀνδρῶν καὶ ὅτι εἰς οὐδὲν αὐτοῖς πε- V. 303 ρατοῦται τὰ τῆς πολιορκίας, ἀναπετάσαντες τὰς πύλας ἐκέ- B λευον εἰσιέναι καταγελῶντες τῶν ἀπὸ τοῦ κριοῦ προσκρουμάτων ἐγγινομένων. "οὐ γὰρ ἂν" ἔφασαν "ἐργάσαιτο κριὸς τοιοῦτον χάσμα ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν τειχομαχίας, οἷον ἡ πύλη παρέχεται." τοῦτο μὲν οὖν αὐτίκα τῇ τῶν ἔνδοθεν ἀνδρείᾳ καὶ τῷ θαρραλέῳ τοῦ στρατηγοῦντος Ἀλεξίου καὶ ἀδελφιδοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου εἰς κενὸν ἀποδέδεικται, ἐρραθυμηκότων καὶ αὐτῶν τῶν πολεμίων ὅσον γε πρὸς τοῦτο

8. τέως scripsi: ἕως P. 11. καὶ κατ' P, καὶ om. F. 12. ἀντανερχόμενοι C. 14. αὐτοῖς περατοῦται F, αὐτοῖς om. P. 20. ἀδελφιδοῦ FA, ἀδελφιδοῦς P.

est, ne ictibus tectum concuteretur. tum viri quidam robustissimi omni vi utrimque arietem in murum impellebant aequalibus constantibusque motibus. quibus tam vehementer arietem protrudentibus factum est, ut ille admotus et murum comminueret et repulsus ac reversus ipse comminueretur. quod saepius tum iteravit aries ultro citroque saepe circumactus ac perforare murum non destitit. arietem qui olim excogitasse circa Gades feruntur mechanici merito sic nominarunt metaphora sumpta de nostris arietibus, qui mutuo sese offendentes ludunt. verum qui intra erant, tragicum illum in muros impetum barbarorum arietiferorum irritamque obsidionem irridebant et portis patefactis ad intrandum hortabantur arietis ictibus plane contemptis. numquam enim arietem posse in obsidione rimam tantam efficere iactabant quantam porta praeberet. sic obsessorum fortitudine et Alexii ducis, imperatoris nepotis, virtute ille impetus vanus fuit ipsis hostibus ita languentibus

καὶ ἀπειπαμένων τὴν πολιορκίαν. τὸ γὰρ ἀνδρεῖον τῶν ἔνδοθεν καὶ τὸ ἀνεῷξαι τὰς πύλας τοῖς βαρβάροις καὶ θαρρεῖν κατ' αὐτῶν εἰς δειλίαν ἐνέβαλε καὶ τοῦ μηχανήματος ἀπαγό-
C ρευσιν. οὕτω μὲν οὖν ἤργει τὰ παρὰ τῆς κριοφόρου χελώνης· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὸ πῦρ ἄνωθεν ἐπιρριφὲν κατὰ τοῦ μηχανήματος ἀργοῦντος ἤδη καὶ ἀκινήτου μένοντος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας εἰς τέφραν μετήμειψεν. ἀπὸ τοίνυν τούτων τὸ Φραγγικὸν ἀπειπάμενον πλῆθος πρὸς ἄλλο μηχάνημα φοβερώτερον μετελήλυθεν ἐπὶ τὰ βορειότερα μεταστρέψαν ἀντικρὺ τῆς δουκικῆς καθέδρας, ὅπερ πραιτώριον προσωνόμαστο. ἦν δὲ τὰ τῆς θέσεως τοῦ τόπου τοιάδε. εἰς λόφον ὁ τόπος ἀνίστατο, λέγω δὲ οὐ πετρώδη τὸν λόφον, ἀλλὰ γεώδη· ἐφ' οὗπερ λόφου τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἵδρυτο. τούτου καταντικρύ, καθάπερ ἔφημεν, εὐστοχώτατα
D ὀρύττειν οἱ περὶ τὸν Βαϊμοῦντον ἀπήρξαντο. ἄλλο τοῦτο κακὸν ταῖς πόλεσι μεμηχανημένον παρὰ τοῖς πολιορκηταῖς καὶ ἄλλο πολιορκητὸν ὄργανον κατὰ τῆς πόλεως τούτοις πανουργευόμενον. ὀρύττοντες γὰρ ἐπῄεσαν ὑπὸ γῆν καθά-
P. 383 περ τινὲς ἀσπάλακες τὸν ὑπόγειον χοῦν διατιτραίνοντες καὶ ποῦ μὲν χελώναις ἀκροστέγοις περιφρουροῦντες τὰ ἄνω μέρη διὰ τὰς ἄνωθεν βαλλομένας βολὰς πετρῶν τε καὶ τόξων, ποῦ δὲ καὶ τὸ μετέωρον τῆς γῆς στύλοις τισὶν ὑπερειδόντες ὑπώρυττον ἐξ εὐθείας φερόμενοι, πλατύτατόν τε καὶ εὐμη-

4. μὲν οὖν F, οὖν om. P. 20. ποῦ F, πῇ P. 21. βολὰς πετρῶν τε καὶ τόξων F, πετρῶν τὲ καὶ τόξων βολάς P.

ut hanc quidem obsidionis rationem omitterent. intrepidus enim obsessorum animus, qui sponte barbaris portas aperuissent, atque fiducia hostes ignavos reddidit atque desperantes, ita ut testudo illa arietifera plane cessaret. nihilominus tamen iniectus est ex alto ignis in cessantem immobilemque ob relatas causas machinam eamque in cinerem mutavit. ab hac spe deiectus exercitus Francorum in aliam terribilioremque machinam cogitationes contulit. quam ad septemtrionem collocant e regione cathedrae ducalis, quod praetorium nominant. situm autem erat in colle non quidem e petra sed e terra concreto, supra quem urbis murus constitutus erat. hunc exadversus tumulum, uti diximus, Boëmundi milites sagacissime fodere coeperunt. novum hoc malum adversus urbes excogitaverunt obsessores; novusque contra urbem oppugnationis apparatus ab his admovebatur. fodientes enim subterebant solum talparum more terram perterebrantes et partim testudinibus, quae altis tectis munitae erant, saxa telaque desuper iactata evitabant, partim terram imminentem palis fulcientes recta suffodiebant. latissimam sic longissimamque

κέστατον τάφρον ποιούμενοι καὶ δι' ἁμαξῶν ἀεὶ ἐκφερόμενοι τὸν ἀπὸ τοῦ ὀρύγματος χοῦν. ἐπεὶ δὲ εἶχον ἀρκούντως τῆς διατρήσεως, ἔχαιρον ὥσπερ τι μέγα κατειργασμένοι. ἀλλ' οὐκ ἠμέλησαν οἱ ἐντός, ἀλλὰ κατὰ διάστημα τὴν γῆν ἀνορύξαντες καὶ τάφρον ἀξιόλογον ποιησάμενοι κατὰ τὸ διατεῖνον τῆς τάφρου ἐκάθηντο προσέχοντες, ὅπου δῆτα τὸ πολιορκοῦν μέρος B τὴν ἐκεῖθεν ἐνθάδε διάτρησιν μέλλει ποιήσασθαι. καὶ εὐθὺς κατά τινα τόπον ἐφευρηκότες αὐτοὺς κρούοντάς τε καὶ ἀνασκάπτοντας καὶ τὰς ῥίζας τοῦ τείχους ὀρύττοντας ᾔσθοντό τε αὐτοὺς καὶ μᾶλλον τὴν ἀπ' ἐκείνων * * ὀπὴν ἀνερρωγότες καταντικρύ. καὶ θεασάμενοι τὸ πλῆθος ἀπὸ τῆς ἐντὸς γινομένης τρυμαλιᾶς πυρὶ τὰ τούτων πρόσωπα κατηθάλωσαν. τοῦτο δὲ τὸ πῦρ ἀπὸ τοιούτων μηχανημάτων αὐτοῖς διεσκεύαστο. ἀπὸ τῆς πεύκης καὶ ἄλλων τινῶν τοιούτων δένδρων ἀειθαλῶν συνάγεται δάκρυον εὔκαυστον. τοῦτο μετὰ θείου τριβόμενον C ἐμβάλλεταί τε εἰς αὐλίσκους καλάμων καὶ ἐμφυσᾶται παρὰ τοῦ παίζοντος λάβρῳ καὶ συνεχεῖ πνεύματι καθ' οὕτως V. 304 ὁμιλεῖ τῷ πρὸς ἄκραν πυρὶ καὶ ἐξάπτεται καὶ ὥσπερ πρηστὴρ ἐμπίπτει ταῖς ἀντιπρόσωπον ὄψεσι. τούτῳ τῷ πυρὶ κεχρημένοι οἱ τἄνδον τοῦ Δυρραχίου κατέχοντες, ἐπείπερ ἀντιπρόσωποι ἦσαν τοῖς πολεμίοις, τάς τε γενειάδας αὐτῶν κατέφλεξαν καὶ τὰ πρόσωπα. καὶ ἦν ἰδεῖν τούτους καθά-

10. ἀπ' F, ὑπ' P. lacunam signavi. 13. διεσκεύαστο F, διεσκέδαστο P. 15. εὔκαυστον scripsi: ἄκαυστον libri. 16. ἐμβάλλεταί τε F, τε om. P. 22. κατέφλεξαν καὶ τὰ πρόσωπα F, καὶ τὰ πρόσωπα κατέφλεξαν C, καὶ τὰ κατέφλεξαν πρόσωπα P.

fossam ducebant saburram inde semper plaustris exportantes. qui cum satis perfodissent, magnam sibi rem praestitisse visi gaudebant. neque vero otiosos se praebebant inclusi, sed ipsi contraria spatio interiecto fossa facta amplissima per totam eam excubabant, ubinam obsessores perrumpere cogitarent, indagatum. nec multo post eos invenerunt. iam et audierunt eos pulsantes ictibus effodientesque infimam muri partem **: tum foramine ex adverso confecto ac visa multitudine per patefactam rimam igne eorum ora combusserunt. qui quidem ignis sic parabatur. piceae aliarumque eiusmodi arborum semper virentium resina colligitur, quae facile scilicet accenditur. haec una cum sulfure contrita cavisque calamorum tibiis iniecta vehementi et continuo spiritu ludentis agitatur. ita admotum in summa parte concipiens ignem exardescit ac fulminis instar in adversorum hominum vultus agitur. quo igne usi Dyrracheni, cum hostibus occurrissent, barbas vultusque eorum combusserunt. itaque videre eos licuit ut apium fumo afflatarum examen

περ σμῆνος μελισσῶν ὑπὸ καπνοῦ διωκόμενον ἐξαγομένους D ἀτάκτως, ὅθεν εὐτάκτως εἰσῄεσαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο αὐτοῖς εἰς μάτην ἐπεπόνητο καὶ ἡ βαρβαρικὴ φροντὶς αὕτη εἰς οὐδὲν δέον ἀπετελεύτησε, τρίτον αὐτοῖς ἐπινοεῖται μηχάνημα πύργος ξύλινος, ὅπερ, ὡς ἡ φήμη φησί, πολιορκητὸν ὄργανον οὐ μετὰ τὴν ἀστοχίαν τῶν προεσκευασμένων ὀργάνων κατήρκτο γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸ τούτων εἰς ἐνιαυτὸν ὅλον. τοῦτο μὲν ἔργον εἶχε, τὰ δὲ προειρημένα ὄργανα πάρεργον. ἀλλὰ δεῖ με πρότερον ὀλίγα περὶ τοῦ σχήματος τῆς πόλεως Δυρραχίου P. 384 ἀφηγήσασθαι. τὸ μὲν τεῖχος ταύτης ὑποχαλᾶται τοῖς πύργοις· οἱ δὲ πύργοι κυκλόθεν ταύτης ἐξυπανίστανται, ὅσον εἰς ἕνδεκα πόδας ὑψούμενοι, διὰ κοχλίου τινὸς τὴν ἄνοδον ἔχοντες ἐπάλξεσί τε ἠσφαλισμένοι. οὕτως ἔχει σχήματός τε καὶ ἀσφαλείας ἡ πόλις. τὸ δὲ πάχος τοῦ τείχους εἰς ἀξιόλογον πάχος ἐκτέταται καὶ τοσοῦτον, ὥστε ἱππότας ἄνδρας καὶ πλείους τῶν τεσσάρων τοὺς ὤμους συμμίξαντας διϊππάσασθαι ἀσφαλῶς. οὕτω μὲν οὖν ἐκπεφράσθω μοι τὰ περὶ τοῦ τείχους ὡς ἐν παραδρομῇ τινα σαφήνειαν τῶν B μελλόντων ῥηθῆναι προαφηγησαμένῃ. τὰ δὲ τῆς πυργοποιΐας τοῦ μηχανήματος τούτου, ὅπερ καθάπερ χελώνης πύργον ἐμηχανήσαντο οἱ περὶ τὸν Βαϊμοῦντον βάρβαροι, καὶ ἀφηγήσασθαι χαλεπὸν καὶ ἰδεῖν φοβερόν, ὡς οἱ ἑωρα-

3. ἐπινενόητο A. 8. προειρημένα FC, πρειρημένα P. 9. τῆς πόλεως Δυρραχίου F, τῆς πόλεως om. P. 12. δέκα C. 18. τῶν om. F. 19. προαφηγησαμένη P, correxi. 20. ὅπερ καθάπερ F, ἅπερ καθάπερ C, ὅπερ P. χελώνης C, χαλάνης P.

confuse illuc recedentes, unde bene compositi intraverant. itaque cum haec quoque irrita essent, nec quidquam barbarorum industria commodi attulisset, tertiam fabricantur machinam. quod opus turris fuit lignea, quae, ut fama est, non quidem post irritas factas priores machinas, sed iam ante illas extrui coepta est anno integro in ipsa fabricanda consumpto, ita ut hoc principale opus, quae ante significavi parerga viderentur. sed pauca prius de figura urbis Dyrrachii perstringenda mihi sunt. murus eius turribus munitus est, quae urbem circumdantes ad pedum undecim altitudinem extructae loricisque praemunitae sunt quaeque per cochleatas scalas ascendi possunt. ea est figura munitioque urbis. singularis autem moenium crassitudo est, ita ut quatuor et amplius equites aequatis humeris tuto simul perequitare possint. quae quidem muri descriptio sic in transcursu a me praemissa sit, ut melius quae nunc narratura sim intellegantur. nunc illud, quod Boëmundus cum barbaris suis tamquam testudinis quandam turrem extruxit, describendum opus est, difficile sane explicatu,

κότες ἔλεγον, μὴ ὅτι γε οἷς προσεπέλασε φρικωδέστατον θέαμα. εἶχε δὲ τοιῶσδε. πύργος ξύλινος κατεσκεύαστο ἐκ τετραγώνου βάσεως εἰς ἀξιόλογον μῆκος ἠρμένος καὶ τοσοῦτον, ὥστε τῶν τῆς πόλεως πύργων ὑπερανέχειν εἰς πέντε που καὶ ἓξ πήχεις τὸ ὕψος. ἔδει γὰρ οὕτως κατεσκευάσθαι τὸν μόσυνα τοῦτον, ἵνα διά τινων ὑποβαθρῶν μετεώρων πρὸς τὸ χθαμαλώτερον καταχαλωμένων τὸ τεῖχος τῆς πόλεως C ἐκεῖθεν εὐκόλως καταδραμεῖται. οὕτω γὰρ ἂν τὸ σφοδρὸν τῆς ῥύμης οὐκ ἂν ὑπενέγκοιεν οἱ ἐγχώριοι ἀεὶ πρὸς τὸ κατόπιν ὠθούμενοι. ὀπτικὴν δὲ ἄρα τὴν ἐπιστήμην ἐπλούτουν, ὡς ἔοικεν, οἱ τὸ Δυρράχιον πολιορκοῦντες βάρβαροι. οὐ γὰρ ἄνευ τοιαύτης δυνάμεως τὰ ὕψη τῶν τειχῶν κατελάμβανον· εἰ δὲ μὴ ὀπτικῆς, ἀλλά γε τῆς ἀπὸ τῶν διοπτρῶν καταλήψεως. ὁ γοῦν πύργος ἐκεῖνος φοβερὸς μὲν ἰδεῖν, φοβερώτερος δὲ κινούμενος κατεφαίνετο. τροχοὶ γὰρ πολλοὶ τὴν βάσιν αὐτῷ μετεώριζον· ἀναμοχλευόμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἔν- V. 305 δον στρατιωτῶν τοῖς μοχλοῖς θάμβος ἐποίει μὴ φαινομένης D τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως, ἀλλ' ὥσπερ τις γίγας ὑπερνεφὴς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐδόκει κινούμενος. ἐστέγαστο γὰρ ἁπανταχόθεν ἐκ βάσεως ἄχρι κορυφῆς καὶ εἰς στέγας πολλὰς διῄρητο καὶ θυρίσι κύκλῳ παντοδαπαῖς ἠνέῳκτο, ἀφ' ὧν ἐξέπιπτε βέλη συχνά· πρὸς δὲ τὸ ἀνωτάτω μέρος ἄνδρες ἦσαν ἔξω- P. 385

6. ὑποβαθρῶν F, ὑποβάθρων P. 8. ************** οὕτω F.
20. καὶ κορυφῆς P, καὶ om. FA.

aspectu terribile, ut, qui viderunt, confirmant, ne dicam de iis, ad quos horrendum istud spectaculum propius accessit. fuit autem hunc in modum confectum. lignea componebatur turris e quadrata basi tantam in altitudinem assurgens, ut supra urbis turres quinque vel sex cubitos emineret. ita enim ea turris fabricanda fuit, ut hypobathris suspensis pronam deorsum viam praebentibus facile in moenia urbis decurri posset. sic incolas ingentem vim impetus longius semper repulsos sustentaturos non esse putabant. fuisse vero Dyrrachium obsidentes barbari doctrinae opticae peritissimi videntur, nec sine hac scientia aut usu saltem dioptricorum instrumentorum moenium altitudinem dimetiri potuissent. ceterum turris ista terribilis quidem visu, terribilior autem cum admovebatur apparuit. multae enim eius basin sustinebant rotae, cumque a militibus inclusis turris vectibus veheretur, obstupefecit omnes, causa motus initio abscondita, praebuitque speciem gigantis nubes vertice tangentis ac sponte se moventis. tecta erat undique a basi usque ad fastigium et in multas contignationes divisa. erant autem apertae circum in omnes partes fenestrae plurimae, per quas crebra iactabantur tela, inque suprema

πλισμένοι θυμοειδεῖς καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν τὰ ξίφη φέροντες καὶ πρὸς ἄμυναν διηυτρεπισμένοι. ἐπεὶ δὲ τῷ τείχει προσήγγισε τὸ φρικτὸν τουτὶ θέαμα, οὐκ ἀμελῶς ἔσχον οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀλέξιον καὶ στρατηγὸν τῆς πόλεως Δυρραχίου, ἀλλ' ἅμα τε τοῦτο τὸ μηχάνημα ἔξωθεν τῷ Βαϊμούντῳ κατεσκευάζετο ὥσπερ τις ἑλέπολις ἄφυκτος καὶ ἄλλο τι ἔνδοθεν τοῦ τείχους αὐτοῖς ἀντεμηχανᾶτο. ἑωρακότες γὰρ εἰς ὅσον ὕψος ὁ αὐτοκίνητος οὗτος πύργος ἐκτέταται καὶ ὅπου τοῦτον
B ἐστήριξαν ὑφελόμενοι τοὺς τροχούς, τέτταρα ξύλα μακρότατα καταντικρὺ τοῦ μόσυνος πήξαντες ὥσπερ ἀπὸ τετραγώνου βάσεως εἰς πήγματος σχῆμα διανιστάμενα κᾆθ' οὕτως βάσεις τινὰς διειληφότες μεταξὺ τῶν ἀντιτεταγμένων ξύλων εἰς πῆχυν ἕνα τὸν ἔξωθεν ξύλινον πύργον ἐποίησαν ἀνατρέχειν. ἀστεγὲς δὲ ἦν ἁπανταχόθεν ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα· οὐ γὰρ ἐδεῖτο προφυλακῆς, εἰ μὴ μόνον κατὰ τὴν κορυφὴν ἐξωρόφωτο. ἐνταῦθα δὴ ἀναγαγόντες οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀλέξιον στρατιῶται τὸ ἔνυγρον πῦρ περὶ τὰ ἀκρόστεγα τοῦ ἀνεπι-
C φράκτου ξυλοπύργου ἔμελλον ἐξακοντίζειν πρὸς τὸν ἀντίθετον μόσυνα. ἀλλ' ἐδόκει καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐ πρὸς πανωλεθρίαν τοῦ μηχανήματος ἀρκεῖν. ἀκροθιγῶς γὰρ ἔμελλε τὸ πῦρ τὸ ἐντεῦθεν ἐκεῖσε πεμπόμενον τοῦ μόσυνος ἅπτεσθαι. ἀλλὰ τί μηχανῶνται; πληροῦσι τὸν μεταξὺ τόπον τοῦ

4. τὸν στρατηγὸν τῆς πόλεως Ἀλέξιον A. 7. ἑωρακότες γὰρ F, γὰρ om. P. 10. ἀπὸ scripsi: ὑπὸ P. 11. πήγματος scripsi: πείσματος libri. 20. ἀρκεῖν addidi.

parte viri fortissimi erant armati strictosque ad comminus pugnandum gladios ferentes et ad hostes propulsandos parati. quod quidem horrificum monstrum cum muris admoveretur, minime socordiam agebat Alexius dux urbis Dyrrachii eiusque milites. immo simul atque illam machinam tamquam helepolin invictam extra urbem aedificari vidit, alteram et ipse intra moenia illi opponendam extruxit. perspecta enim altitudine turris se ipsam moventis et loco, ubi illam rotis sublatis constituebant, cognito longissimas quatuor trabes e regione turris fixerunt, ita ut velut pegmatis instar ex quadrata basi surgerent. tum nonnulla tabulata intra trabes illas inferentes tota moles ut uno cubito turrem ligneam foris extructam superaret effecerunt. iam ipsa tabulatio undique patebat, cum propugnaculo non egeret, nisi quod fastigium tecto munitum erat. tum Alexii milites collatum ignem liquidum de fastigio undique apertae turris ligneae in oppositam turrem iaculabantur. at vero et ratio et usus docuit, ita sperari non posse fore ut illa machina everteretur. leviter enim dumtaxat turrim poterat attingere ignis hinc illuc missus. quid igitur excogitant? complent

τε ξυλίνου καὶ τοῦ τῆς πόλεως πύργου εὐκαταπρήστου παντοίας ὕλης καὶ ἐλαίου πολλοῦ κατὰ ποταμοὺς κενουμένου· τούτοις ἐπενήνεκτο πῦρ, δαλοὶ καὶ φλόγες, ὃ κατὰ μικρὸν ὑποτυφόμενον κἀθ' οὕτως βραχείας ἀναπνοῆς ἐπιδραξάμενον ἔπειτα εἰς περιφανῆ φλόγα διαρθὲν συνεπιλαμβανομένων D καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ ὑγροῦ πρηστήρων ἅπαν ἀνῆψε τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο καὶ πολυϋλότατον μηχάνημα ἐμποιοῦν ἦχον καὶ φοβερὰν θέαν ταῖς ὄψεσιν. αἴσθησις P. 386 δὲ τοῦ πολλοῦ πυρὸς ἦν κυκλόθεν μέχρι καὶ σταδίων τρισκαίδεκα· θόρυβος δὲ καὶ ταραχὴ τοῖς ἔνδον βαρβάροις πολλὴ καὶ ἀμήχανος τῶν μὲν ἐναπειλημμένων τῷ πυρὶ καὶ ἀποτεφρουμένων, τῶν δὲ ἀπὸ μετεώρου ῥιπτούντων ἑαυτοὺς πρὸς V. 306 τὴν γῆν· βοὴ δὲ πολλὴ καὶ ἀμήχανος ταραχὴ ἀντηχούντων καὶ τῶν ἐκτός.

4. Τοσαῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὑπερνεφοῦς μόσυνος καὶ τῆς παρὰ τῶν βαρβάρων τειχομαχίας· ἀλλ' ἐπὶ τὸν βασιλέα καὶ αὖθις τὸν λόγον ἐπανακτέον. ἔαρος τοίνυν B ἐφισταμένου ἡ μὲν Αὔγουστα ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης ὡς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέστρεφεν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς πρόσω πορείας εἴχετο καὶ τὴν Διάβολιν διὰ τῆς Πελαγονίας καταλαμβάνει ἔνθεν περὶ τοὺς πρόποδας τῶν ἤδη ῥηθέντων δυσβάτων ἀτραπῶν οὖσαν. καὶ καινὴν

2. κενουμένου F, κενωμένου P. 7. ἀνῆψε AP, ἀνῆπτο C.
11. ἀποτεφρουμένων A, ἀποτρεφουμένων F, ἀποστρεφομένων P.
20. Διάβολιν F, Δεάβολιν P.

spatium inter ligneam et urbis turrim materia varia quae facile exardesceret multo infuso largiter oleo; quibus adicitur ignis, titiones scilicet facesque. is initio gliscens deinde leni excitatus flatu postremo in altam flammam exarsit atque cum ignis humidi illius, ut ita dicam, fulminibus coniunctus totam illam horribilem machinam largamque igni materiam praebentem accendit. quae quidem res fragorem excitabat terribilemque oculis aspectum. ingentis enim flammae splendor usque ad stadia circumquaque tredecim relucebat. magna tum fuit inopsque clausorum ibi barbarorum perturbatio atque confusio, cum alii flammis comprehensi in cinerem verterentur, alii ex alto sese in terram praecipitarent. magnus quoque erat clamor inopsque perturbatio resonantium qui foris stabant barbarorum.

4. Hactenus de ingenti illa nubesque tangente turri obsidioneque barbarorum. sed ad imperatorem redeat oratio. vere igitur ineunte Augusta Thessalonica in regiam urbem reversa est; imperator porro pergens per Pelagoniam Diabolim pervenit, urbem in collibus ante montes sitam, in quibus semitae quas supra memoravi sunt impeditissimae. iam

τινα στρατηγίαν κατὰ τῶν βαρβάρων μεμελετηκὼς δεῖν ἐλογίσατο τοῦ μὲν δημοσίου πολέμου σχολὴν παντελῶς καταψηφίσασθαι καὶ ἀγχέμαχον διὰ ταῦτα τὴν μάχην οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ τὰ δύσβατα τέμπη καὶ τὰς ἀδιεξοδεύτους ὁδοὺς C μεταίχμιον ἀμφοῖν τοῖν στρατοπέδοιν καταλιπὼν τοὺς εὔνους ἅπαντας κατὰ τὰς ἀκρολοφίας μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως καταστήσας τὴν καινὴν ἐκείνην στρατηγίαν ἐμηχανήσατο, ὡς μήτε τοὺς ἔνθεν πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον ῥᾷστα προσχωρεῖν δύνασθαι μήτ' ἐκεῖθεν πρὸς τούτους αὖθις γράμματα φοιτᾶν ἢ προσηγορίας διαπέμπεσθαι, ὑφ' ὧν ὡς τὰ πολλὰ τὰ τῆς ἀγάπης ἑδράζεσθαι εἴωθε. σπάνις γὰρ προσηγορίας κατὰ τὸν Σταγειρίτην πολλὰς φιλίας διέλυσε. γινώσκων δὲ τὸν Βαϊμοῦντον ἄνδρα πονηρίας καὶ δραστηριότητος D ἀνάπλεων ἤθελε μὲν καὶ τὴν κατὰ πρόσωπον πρὸς αὐτὸν μάχην ἀναδέξασθαι, καθά γε καὶ εἴρηται, ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρου παντὸς τρόπου καὶ μηχανῆς κατ' αὐτοῦ μελετῶν οὐδαμῶς ἐνεδίδου. διὰ δὲ τὰς ἤδη ῥηθείσας αἰτίας, καίτοι πολλὰ σφαδάζων πρὸς τοῦτο, φιλοκίνδυνός τε καὶ πυκνοκίνδυνος πάλαι ὢν οὑτοσὶ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐμὸς πατήρ, ἐπεὶ τὸν λόγον εἶχεν ἐν πᾶσι κρατοῦντα, δι' ἑτέρας μεθόδου P. 387 καταγωνίσασθαι τοῦτον ἔσπευδε. δεῖ γάρ, οἶμαι, τὸν στρατηγὸν οὐκ ἀεὶ διὰ ξιφουλκίας τὴν νίκην ἑαυτῷ σπεύδειν περιποιεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πανουργίαν ἔστιν οὗ εὐτρεπίζεσθαι,

8. ῥᾷστα προσχωρεῖν F, προσχωρεῖν ῥᾷστα P. 10. ὧν] ὡς F. 11. ante ἀγάπης in F verba δυνάμεως καταστήσας ... πρὸς τούτους falso repetita manus eadem delevit. εἴωθε F, εἴωθεν P.

novo in barbaros consilio excogitato plane evitandam esse statuit publicam pugnam. neque igitur apertum capessebat proelium, sed angustiis impenetrabilibus inviisque viis inter castra utraque interiectis fidissimos quosque cum idoneis copiis in ipsis montium iugis collocavit novamque belli gerendi rationem hanc invenit, ut neque ex suis quisquam ad Boëmundum facile accedere posset neque illinc ad hos litterae salutationesque mitterentur, quibus amicitia plerumque conciliari solet. cessantibus enim salutationibus secundum Stagiritam multae tolluntur amicitiae. nam cum Boëmundum virum summae malitiae atque industriae esse sciret, aperto quidem proelio confligere non dubitabat, quemadmodum iam dictum est, sed aliud plane consilium aliamque artem in eum excogitans minime cessavit. sed ob eas, quas dixi, causas quamquam pugnandi cupidissimus cum periculorum et amans et vetus esset, tamen imperator pater meus prudentiam in omnibus rebus superiorem esse ratus alia ratione eum debellare studebat. ducis enim est, ut mihi videtur, non sem-

ἐπὰν ὁ καιρὸς καὶ τὰ συμπίπτοντα τοῦτο διδόασι, τὴν νίκην
ἑαυτῷ πάντοσε περιποιούμενον. καὶ τοῦτο γὰρ στρατηγῶν
ἰδιαίτατον, ὅσαπερ ἴσμεν, μὴ μετὰ ξιφῶν καὶ μάχης μόνον,
ἀλλὰ καὶ πρὸς σπονδὰς τρεπομένων· καὶ ἄλλως ἔστιν οὐ
ῥαδιουργοῦντα τὸν ἐχθρὸν καταγωνίζεσθαι, ὁπηνίκα καὶ
τοιούτου καιρὸς παρῇ. ὁποῖον καὶ τότε ὁ αὐτοκράτωρ
φαίνεται σκευωρήσας. θέλων γὰρ διχόνοιαν ἐμβαλεῖν με-
ταξὺ τῶν τε κομήτων καὶ τοῦ Βαϊμούντου καὶ κατασεῖσαι B
οἷον τὸν πρὸς ἀλλήλους συνασπισμὸν ἢ διαρρῆξαι τοιοῦτόν
τι δραματουργεῖ. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἐκ Νεαπόλεως
Μαρῖνον τὸν Σεβαστὸν (τῶν Μαϊστρομιλίων οὗτος ὑπῆρχε
τὸ γένος· κἂν μὴ πάνυ τὸν πρὸς αὐτὸν ὅρκον ἀνόθευτον
τότε ἐτήρει ἀπατηλοῖς ἐξαπατηθεὶς λόγοις καὶ ὑποσχέσεσιν,
ἀλλ' ὅσον γε τὰ πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον ἀποκαλύψαι αὐτῷ τὸ
ἀπόρρητον τεθάρρηκεν), ἅμα δὲ καὶ τὸν Ῥογέρην (τῶν ἐπι- V. 307
φανῶν δὲ οὗτος Φράγγων) καὶ τὸν Πέτρον Ἀλίφαν, ἄνδρα
κατὰ πόλεμον περιβόητον καὶ τὴν ὡς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα C
πίστιν ἀκράδαντον δι' ὅλου τηρήσαντα. τούτους μετακαλεσά-
μενος βουλὴν ἐζήτει, ὅπως τὰ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον εὖ δια-
θέμενος καταγωνιεῖται αὐτόν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν εὐνουστέ-
ρων τῷ Βαϊμούντῳ καὶ ὁπόσους ἐκεῖνος ἰσοψύχους ἔχει
διηρώτα. καὶ περὶ τούτων μαθὼν ἐξ αὐτῶν δεῖν ἔλεγεν

1. τοῦτο F, τούτω sic P. 13. λόγοις FC, λόγους P. 14. ὅσῳ P, correxi. 15. ῥοδέρην C. 16. φράγγων F, Φράγκων P.

per ferro victoriam quaerere, sed etiam opportunum tempore casuve invitante dolum commoliri ad plenam victoriam reportandam; estque is maxime proprius ducum mos, quantum scimus, ut non ad gladios solum ac proelia, sed ad foedera etiam sese convertant. atque adeo dolis interdum hostis profligandus est, cum praesertim apta iis occasio sese obtulerit, id quod etiam imperator tum agitasse videtur. discordiam enim concitare inter comites et Boëmundum armorumque societatem quam inierunt quasi percutere aut dissolvere studebat, quod ita fere fecit. vocavit ad se Neapolitanum Marinum Sebastum, Maïstromiliorum genere ortum, cui, etsi iusiurandum sibi praestitum haud semper tum servaverat verbis fallacibus promissisque deceptus, sua tamen contra Boëmundum arcana posse credere confisus est. praeterea Rogerium arcessivit, illustrem inter Francos virum, et Petrum Alipham, hominem et laude rei bellicae et servatae omnino imperatori fidei integritate celebrem. quibus in consilium adhibitis deliberavit, quanam ratione rem ita institueret, ut Boëmundum devinceret, quaeritque ex iis, quinam Boëmundo magis ceteris essent dediti quique cum eo maxime concordarent. quo

ὑποποιήσασθαι τούτους διὰ παντοίας μηχανῆς· "καὶ εἰ τοῦτο γένοιτο, δι' ἐκείνων καὶ τὸ κοινὸν τοῦ Κελτικοῦ στρατεύματος διαρραγήσεται εἰς διψυχίαν ἐμπεσόν". ἀνακοινοῦται D τοῦτο τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι. καὶ ἐξ ἑκάστου τούτων ἕνα αἰτεῖται τῶν εὐνουστέρων θεραπόντων καὶ ἐχεμυθεῖν ἐπισταμένων. οἱ δὲ ἑτοίμως τοὺς κρείττονας τῶν ὑπηκόων αὐτῷ ἔφησαν δοῦναι. καὶ ἐπειδὴ παρῆσαν οἱ ἄνθρωποι, δραματουργεῖ τι τοιοῦτον. γράμματα συνθέμενος ὥσπερ ἀμοιβαῖα πρός τινας τῶν ἀμφὶ τὸν Βαϊμοῦντον οἰκειοτάτους, ὡς δῆθεν ἐκείνων γεγραφότων πρὸς τοῦτον καὶ οἰκειότητά τινα μνησ- P. 388 τευομένων καὶ τὰ ἀπόρρητα τῆς τοῦ τυράννου γνώμης ἐξαγορευόντων, πέμπει πρὸς αὐτοὺς ὥσπερ εὐχαριστηρίους λόγους συντάξας καὶ ἀποδεξάμενος τάχα τὴν τῶν ἀνδρῶν εὔνοιαν. ἦσαν δὲ οὗτοι ὅ τε Γίδος ὁ τοῦ Βαϊμούντου αὐτάδελφος καί τις τῶν ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν Κοπρισίανος καλούμενος καὶ πρὸς τούτοις ὁ Ῥικάρδος καὶ τέταρτος ὁ Πριγκιπάτος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τὰ πρῶτα φέρων ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Βαϊμούντου, καὶ ἕτεροι πλείους τούτων. πρὸς οὓς τὰ ἐπίπλαστα γράμματα ἐξεπέμπετο. ἐκεῖθεν μὲν γὰρ B οὐδὲν ἐδέδεκτο τοιοῦτον ὁ βασιλεὺς οὔτε παρὰ Ῥικάρδου οὔτε παρὰ ἄλλου τινὸς τοιούτου εὔνοιαν καὶ πίστιν ὑπαγορεῦον γραμμάτιον· αὐτὸς δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ τοιαῦτα τῶν

5. ἐφισταμένων P, correxi. 19. ἐκεῖθεν F, ἐκεῖσε P. 20. 21. παρὰ scripsi: περὶ P. 22. τῶν γραμμάτων F, τῶν om. P.

cognito omni arte id enitendum esse dixit, ut in suas isti partes traherentur: quo quidem facto per illos Gallici exercitus unitatem discordia odioque disiunctum iri. hoc ubi communicavit cum iis, quos nominavi, a singulis singulos famulos, quos fidissimos esse silentiumque servare posse novissent, expostulat. libenter illi daturos se servorum optimos pollicentur. qui cum advenissent, hanc fallaciam machinatur. dedit per hos epistulas ad Boëmundi familiarissimos ita conceptas, ut ad epistulas eorum iam pridem scriptas respondere videretur, quibus ipsius amicitiam expetissent et arcana prodidissent tyranni consilia; ipse magnas se iis gratias agere eorumque benevolentiam sibi exoptatissimam esse simulabat. fuerunt illi quidem Gidus Boëmundi frater quique e clarissimis in exercitu viris fuit, Coprisianus (sic enim appellabatur), praeterea Ricardus et quartus Principatus, vir fortissimus et in Boëmundi exercitu facile princeps, aliique complures. ad hos fictas illas misit litteras: istinc enim neque a Ricardo neque ab alio quopiam horum imperator scriptum acceperat, quod eorum benevolentiam fidemque significaret, sed ipse per se solus

γραμμάτων ἐπλάττετο. εἶχε δὲ νοῦν τοιοῦτον τὸ δραματούργημα, ὡς εἴπερ εἰς ἀκοὰς εἰσέλθῃ Βαϊμούντου ἡ τῶν ἀνδρῶν τοιούτων προδοσία καὶ ὡς ἐκεῖνοι ἐκεῖθεν ἀποκοπέντες τῇ γνώμῃ τῷ μέρει τῷ βασιλικῷ προσεχώρησαν, αὐτὸς μὲν εὐθὺς ταραχθήσεται καὶ πρὸς τὴν βαρβαρικὴν φύσιν ἐπανελεύσεται, κακώσας δὲ τοὺς ἄνδρας ἀπορραγῆναι τούτου καταναγκάσειε, καί, ὅπερ εἰς νοῦν οὐκ ἦλθεν αὐτοῖς, ἐκ τῆς κατασκευῆς Ἀλεξίου ποιήσειαν πρὸς αὐτὸν στασιάσαντες. C ᾔδει γάρ, οἶμαι, ὁ στρατηγός, ὡς τὸ ἀντίπαλον ἅπαν φῦλον ξυγκροτούμενον μὲν καὶ ἀλληλουχούμενον ἔρρωται, στασιάζον δὲ καὶ εἰς πολλὰ μεριζόμενον ἀδρανέστερον γίνεται καὶ οὕτω τοῖς πολεμοῦσιν εὐχείρωτον. ὅπερ καὶ βαθέως ἐπραγματεύετο καὶ τὸν δόλον ὑποβρύχιον εἶχε τὰ γράμματα. μεταχειρίζεται δὲ τὸ πρᾶγμα οὑτωσί πως ὁ Ἀλέξιος. πέμπει μὲν γὰρ τὰ πεπλασμένα γράμματα πρὸς ἐκείνους παραγγείλας ἐπιδοῦναι ἑκάστῳ ἕκαστον. εἶχε δὲ τὰ πεμπόμενα βιβλία ἐκεῖνα οὐ μόνον εὐχαριστίαν, ἀλλὰ καὶ δόσεις κατεπηγγέλλετο καὶ βασιλικὰς δωρεὰς καὶ ὑποσχέσεις ὑπερφυεῖς· D ἐφεῖλκε δὲ τούτους καὶ εἰς τὸ μετέπειτα εἶναί τε V. 308 εὔνους καὶ φαίνεσθαι καὶ μηδὲν ἀποκρύπτειν τῶν ἀπορρήτων. κατόπιν δὲ τῶν πιστοτάτων αὐτῷ ἄνθρωπον ἀποστέλλει ἀνεπιφωράτως τούτοις παρέπεσθαι, καὶ ἐπειδὰν πλησιάσαντας ἴδοι, παρελάσαντα προφθῆναι τούτων τὴν ἔφοδον

3. ἀνδρῶν τοιούτων C, τοιούτων om. P. 6. ἀπορραγῆναι F, ἀποραγῆναι P. 21. δὲ FC, καὶ P.

huiusmodi litteras confinxit. qui quidem dolus eo spectabat, ut, si proditio talium virorum ad Boëmundi aures pervenisset, tamquam si ab ipso abalienati ad imperatorem defecissent, ipse statim perturbatus barbaro abriperetur furore eosque gravi iniuria affectos a sese desciscere cogeret, quodque iis in mentem non venisset, Alexii fraude ad seditionem adducti facerent. sciebat scilicet dux, omnes gentes coniunctas et concordes esse validissimas, seditiosas vero atque in multas partes disiunctas plane enervari, ut facile ab hostibus superari possent. sic litterae illae peracute excogitatae abditum continebant dolum. quam rem Alexius ita peregit. dedit confictas epistulas singulas singulis tradendas, quibus non solum gratias egit, sed dona etiam ac regia munera pollicitus est promissaque fecit amplissima; monuit etiam, ut in posterum quoque sibi benevoli et essent et apparerent nec secretorum quidquam se celarent. illos, qui mittebantur, a tergo clam sequi iubebat fidissimum sibi hominem, et cum eas ad castra accedere vidisset, celeriter iis praecur-

P. 389 καὶ καταλαβόντα τὸν Βαϊμοῦντον τόν τε αὐτόμολον ὑποκριθῆναι καὶ εἰπεῖν, ὡς αὐτῷ προσχωρήσειε μισήσας τὴν τοῦ βασιλέως διατριβήν, φιλίαν δὲ πρὸς τὸν τύραννον προσποιούμενον καὶ ὡς δή τινα εὔνοιαν κατειπεῖν ἀριδήλως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἐφ' οὓς τὰ γράμματα, ὡς ἄρα ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ὀνομαστὶ τούτους καταριθμήσας, ἐξομοσάμενοι τὴν πρὸς ἐκεῖνον πίστιν βασιλεῖ φίλοι καὶ εὔνοι γεγόνασι καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦσι καὶ ὁρᾶν δεῖ, μή τι κατ' αὐτοῦ δεινὸν μελετήσειαν ἐξ ὑπογύου καὶ πάλαι προεσκεμμένον· ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο πεπραγματεῦσθαι, ἵνα μή τι δεινὸν τοῖς γραμματοκο-
B μισταῖς τούτοις ὁ Βαϊμοῦντος ἐργάσηται. ἐμέλησε γὰρ καὶ τοῦτο τῷ βασιλεῖ, ὅπως τοὺς μὲν καθέτους τούτους ἄνδρας ἀβλαβεῖς διατηρήσειε, τὰ δὲ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον πράγματα συνταράξειε. καὶ οὐκ εἶπε μὲν ταῦτα καὶ συμβεβούλευκεν, οὐ γέγονε δέ; ἀλλὰ προσελθὼν καὶ δι' ὅρκου λαβὼν τὸ ἀφρόντιστον τῶν γραμματοκομιστῶν ὁ εἰρημένος ἀνὴρ ἀπαγγέλλει πάντα κατὰ τὰς ὑποθημοσύνας τοῦ αὐτοκράτορος. ἐρωτηθεὶς δὲ ὅπη τούτους στοχάζεται ἐφθακέναι, τὴν Πέτρουλαν αὐτοὺς ἔλεγε διελθεῖν. καὶ ἀποστείλας κατέσχε τοὺς γραμματοκομιστὰς καὶ τὰ γράμματα ἀναπτύξας ἰλίγγου τε πλήρης γεγονὼς μικροῦ κατέπιπτε πιστὰ λογισάμενος
C εἶναι. ἐκείνους μὲν οὖν παραφυλάττεσθαι ᾠκονόμησεν, αὐτὸς δὲ ἀπρόσιτος ταῖς σκηναῖς ἐν ἓξ ἡμέραις ἦν γνωσιμαχῶν τὸ

18. ὅπη F, ὅπου P. 23. ἀπρόσιτος scripsi: ἀπρόϊτος P.

rere, ut Boëmundum adiret simulans se transfugam esse ad eiusque partes deficere imperatoris cunctationis pertaesum et amicitiae specie ac benevolentiae tyrannum decipiens palam viros illos incusaret, quibus epistulae essent inscriptae: illum atque illum, quos nominatim appellaret, fidem ipsi eiuratos imperatori amicos ac benevolos esse eiusque rebus favere. quare cavendum esse, ne quid infausti, quod iamdudum parassent, in ipsum ex improviso machinarentur. denique prospicere eum iussit, ne quo malo Boëmundus tabellarios istos afficeret. id enim curae erat imperatori, ut missos hos viros incolumes servaret perturbaretque res Boemundi. nonne dixit suasitque haec, nonne haec sic evenere? accedens enim vir ille ad Boëmundum iureiurando firmavit tabellariorum salutem omniaque ex imperatoris consiliō ei patefecit. deinde interrogatus, ubi eos nunc esse suspicaretur, transgressos esse eos Petrulam dixit. tum misit ille qui tabellarios comprehenderent, cumque cupide legisset litteras, quas veras putabat, vertigine correptus paene concidit. iam vero illos clam iussit observari: ipse sex dies in castris nulli aditum praebens

τί ἂν χρῇ ποιῆσαι, πολλοὺς παρ' ἑαυτῷ ἀνελίττων λογισμούς, εἰ χρὴ παραστῆναι τοὺς κονοσταύλους καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γίδον ἐξειπεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ δοθεῖσαν πρόληψιν καὶ εἰ μετὰ τὸν ἔλεγχον παραστῆναι χρὴ ἢ ἄτερ ἐλέγχου, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ τίνας ἀντ' αὐτῶν κονοσταύλους ποιήσειε. γενναίους δὲ ὄντας τοὺς τοιούτους κἀντεῦθεν πολλὴν τὴν βλάβην ἐσομένην παρασταλέντων ὑπονοῶν, κατὰ τὸ ἐγχωροῦν τὰ κατ' αὐτοὺς οἰκονομήσας, οἶμαι δὲ καὶ τὸν κρυπτόμενον νοῦν τῶν γραμμάτων ὑποτοπάσας, μετεληλυθὼς εὐφυῶς τούτους καὶ θαρσήσας ἐπὶ ταὐτοῦ μεμενηκέναι τούτους ξυνεχώρησεν. D

5. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ἐπεὶ προφθάσας ἀξιόμαχον δύναμιν ἐν πάσαις ταῖς κλεισούραις κατέθετο μετ' ἐκκρίτων ἡγεμόνων, πᾶσαν τὴν ἀτραπὸν διὰ τῶν καλουμένων ξυλοκλασιῶν αὖθις τοῖς Κελτοῖς ἀπετάφρευσεν. εἶχε μὲν γὰρ εὐθὺς ὁ Αὐλών, ἡ Ἱεριχὼ καὶ τὰ Κάνινα ἀνύστακτον φύλακα Μιχαὴλ τὸν Κεκαυμένον, ἡ δὲ Πέτρουλα Ἀλέξανδρον τὸν Καβάσιλαν μετὰ συμμίκτων πεζῶν στρατιωτῶν, ἄνδρα ἐκθυμότατον καὶ P. 390 πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Τούρκων κατατροπωσάμενον· τὴν Δεύρην δὲ Λέων ὁ Νικερίτης μετὰ ἀποχρώσης ἐφρούρει V. 309 δυνάμεως· τῷ δέ γε Εὐσταθίῳ τῷ Καμύτζῃ τὰς περὶ τὸ Ἄρβανον ἀνατεθείκει κλεισούρας. ὁ δέ γε Βαϊμοῦντος ἐκ πρώτης, ὅ φασιν, ἀφετηρίας κατὰ τοῦ Καβασίλα τὸν ἀδελ-

1. χρὴ P, correxi. 10. ἐξεχώρησεν C. 13. τὴν scripsi: τὲ P. 15. ἱεριχὼ F, Ἱερηχῶ P. 21. ἀνατεθείκει F, ἀνετεθείκει C, ἀνετηθήκει P.

deliberabat, quid faciendum esset, multas volvens rationes, num citandi essent conostabli ac Gido fratri suo palam indicare deberet crimen contra eum allatum, tum utrum citandi essent convicti an non convicti, denique quos eorum loco conostablos faceret. itaque cum remotis his viris fortitudine praestantibus magno se affectum iri incommodo reputaret, fecit ea quae pro re nata fieri poterant (credo etiam ipsi de clandestino litterarum dolo suspiciones subortas esse) atque hilari vultu eos visens confidenter honores suos obtinere passus est.

5. At imperator, postquam copias haud exiguas in cunctis claustris cum electis ducibus collocavit, insuper omnes vias magnis lignorum struibus, quas xyloclasias vocant, adversus Gallos communivit. dederat enim statim Auloni Hierichunti Caninis diligentissimum custodem Michaelem Cecaumenum. Petrulam obtinebat cum pedestribus mixti generis copiis Alexander Cabasilas, vir maxime intrepidus, qui multos in Asia Turcas fugaverat; Deurae praeerat Leo Nicerita cum idoneo praesidio; Eustathio denique Camytzae claustra ad Arbanum sita custodienda commiserat. Boëmundus vero

φὸν αὐτοῦ Γίδον καὶ κόμητά τινα Σαρακηνὸν καλούμενον καὶ τὸν Κοντοπαγάνον ἐξέπεμψεν. ἐπεὶ δέ τινα τῶν ὁμορούντων τῷ Ἀρβάνῳ πολίχνια προέφθασαν τῷ Βαϊμούντῳ προσχωρῆσαι, οἱ τούτων ἔποικοι τὰς τοῦ Ἀρβάνου ἀτραποὺς ἀκρι-
B βῶς ἐπιστάμενοι προσελθόντες πᾶσαν, ὡς εἶχε, τῆς Δεύρης τὴν θέσιν ἐξηγήσαντο καὶ τὰς λανθανούσας ἀτραποὺς ὑπέδειξαν. τηνικαῦτα ὁ Γίδος διχῇ διελὼν τὸ στράτευμα αὐτὸς μὲν τὴν κατὰ πρόσωπον μετὰ τοῦ Καμύτζη μάχην ἀνεδέξατο, τὸν δέ γε Κοντοπαγάνον καὶ τὸν Σαρακηνὸν καλούμενον κόμητα παρὰ τῶν Δευριωτῶν ὁδηγουμένους ἐξ ὀπισθίων τῷ Καμύτζῃ ἐπεισπεσεῖν ἐπέταξε. τούτου γοῦν συνδόξαντος ἀμφοῖν, ἐπεὶ ὁ μὲν Γίδος κατὰ πρόσωπον ἐμάχετο, οἱ δέ γε λοιποὶ κόμητες τῇ παρεμβολῇ τοῦ Καμύτζη ἐπεισπεσόντες ἀπὸ τῶν μεταφρένων δεινὸν τὸν φόνον κατ' αὐτῶν ἀπειργάσαντο, ὡς οὐκ ἐνῆν αὐτῷ πρὸς πάντας μάχεσθαι,
C τραπέντας τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν θεασάμενος συνείπετο τούτοις καὶ αὐτός. καὶ πίπτουσι μὲν τηνικαῦτα τῶν Ῥωμαίων πολλοὶ καὶ αὐτὸς ὁ Καρᾶς νηπιόθεν τοῖς γνησίοις παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος προσληφθεὶς καὶ καταλεγεὶς καὶ ὁ Σκαλιάριος Τοῦρκος τῶν ὀνομαστῶν πάλαι κατὰ τὴν ἕω ἡγεμόνων γεγονώς, αὐτομολήσας τῷ βασιλεῖ καὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τετυχηκώς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν Καμύτζην· ὁ δέ γε Ἀλυάτης μετὰ καὶ ἑτέρων λογάδων τὴν Γλαβινίτζαν φυ-

9. Κοντοπαγάνον C, Κοντοπαγάνων P. 14. αὐτοῦ? 19. Σκαλιάρης C. 20. πάλαι F, πάλιν P. 23. γλαβινίτζαν F, Γλαβηνίτζαν P, Γλαβηνίτλαν C.

iam ab ipsis ut dicunt carceribus Gidum fratrem cum comite quodam Saraceno appellato et cum Contopagano adversus Cabasilam misit. deinde ubi oppidula quaedam Arbano finitima in Boëmundi potestatem venerunt, horum incolae peritissimi circa Arbanum viarum situm Deurae accuratissime ei retulerunt secretasque semitas ostenderunt. tum Gidus exercitum bifariam divisit: ipse adversa fronte Camytzam aggreditur, Contopaganum vero et Saracenum comitem a Deuriotis ductos a tergo illum invadere iussit. quod cum inter eos convenisset, dum Gidus cum adversis hostibus pugnat, reliqui comites Camytzae aciem a tergo adorti atrocem ediderunt stragem. ille cum adversus omnes pugnare non posset, ubi suos effuse fugientes vidit, et ipse eos secutus est. multi ibi Romani ceciderunt, in quibus Caras fuit, a puero iam in numerum familiarium imperatoris receptus iisque adscriptus, et Scaliarius Turca, dux olim per Orientem illustris, postea ad imperatorem transfuga et sacrum baptisma adeptus. haec de Camytzae clade. Alyates autem cum aliis lectissimis viris Glabinitzae custodiendae praepositus in planitiem descen-

λάττων πρὸς τὴν πεδιάδα κατῆλθεν· εἴτε πρὸς πόλεμον
εἴτε καὶ κατασκοπήσων τινὰ τόπου θέσιν, Θεὸς ἂν εἰδείη.
τυχαίως δ' οὖν συναντῶσι τούτῳ παραχρῆμα κατάφρακτοι D
Κελτοὶ ἄνδρες γενναῖοι καὶ τηνικαῦτα διχῇ διαιρεθέντες οἱ μὲν
(πεντήκοντα δὲ τὸν ἀριθμὸν ἦσαν) κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ
σφοδρᾷ τῇ ῥύμῃ ἵενται ὅλους χαλάσαντες χαλινούς, οἱ δέ γε
λοιποὶ ἐξ ὀπισθίων ἀψοφητὶ τούτῳ παρείποντο. ἦν γὰρ
ἑλώδης ὁ τόπος. ὁ δὲ Ἀλυάτης τῆς τῶν ὄπισθεν μὴ αἰσθό-
μενος ἐλεύσεως, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἔμπροσθεν ὅλῃ γνώμῃ ἀγω-
νιζόμενος καὶ χειρὶ λέληθεν ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον συνελάσας.
ἐπεισπεσόντες γὰρ τούτῳ οἱ ἐξ ὀπισθίων ἐρχόμενοι καρτερῶς
κατ' αὐτοῦ ἐμάχοντο. συναντήσας δὲ τούτῳ κόμης τις Κον-
τοπαγάνος καλούμενος βάλλει τοῦτον διὰ τοῦ δόρατος· καὶ P. 189
παραχρῆμα ἄπνους κατὰ γῆς ἔκειτο. πίπτουσι δὲ καὶ τῶν
σὺν αὐτῷ οὐκ ὀλίγοι. ταῦτα μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ τὸν
Καντακουζηνὸν μετεπέμψατο, ἄνδρα τοῦτον γινώσκων περὶ
τὰς στρατιωτικὰς ἐγχειρήσεις ἱκανώτατον. ἔφθασε γάρ, ὡς
ἔφην, καταλαβεῖν τὸν αὐτοκράτορα εἰς τόπον μετακληθεὶς
ἀπὸ Λαοδικείας. ἐπεὶ δ' ἀναβολὴν τὰ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον
οὐκ εἶχεν, ἀξιόμαχον στρατὸν μετ' αὐτοῦ συνεκπέμπει καὶ
τῆς παρεμβολῆς ἔξεισι προεκπέμπων οἷον καὶ πρὸς μάχας
ὀτρύνων αὐτόν. ἐφθακὼς δὲ τὴν κλεισοῦραν τὴν ἐγχωρίως

16. καταχουζηνὸν F; sic semper. 20. εἶχεν F, εἶχε P. 21. οἷον FC, αὐτὸν P.

dit: utrum pugnandi an loci explorandi causa, deus noverit. cui forte illic obviam fiunt Galli viri fortes loricati qui statim bifariam divisi partim (quinquaginta hi numero fuerunt) vehementissimo a fronte impetu illum invadunt habenis omnino remissis, partim a tergo eum sine strepitu sequuntur. erat enim paluster is locus. quos Alyates a tergo appropinquantes non sentiens, sed cunctis viribus cum adversis hostibus pugnans quantum periculum immineret minime cognovit. illi enim a tergo aggressi vehementissime eum adoriuntur. occurrit Alyati comes quidam qui Contopaganus nominabatur eumque lancea transfixit, ita ut exanimis statim humi iaceret; caduntque et alii Romanorum non pauci. quo imperator audito Cantacuzenum arcessivit, quem ad exequendas res militares acerrimum noverat. ille eo tempore, quo ad imperatorem ilico proficisci iussus est, Laodiceae erat. cum vero nullam pateretur dilationem bellum cum Boëmundo, eum cum magno exercitu contra hostes ire iubet simulque castris egressus eum tamquam prosequitur ad proelia eum incitans. tum in clisura, quam indi-

B οὕτω καλουμένην Πέτραν καὶ αὐτοῦ που ἐγκαρτερήσας πολλοῖς τε λογισμοῖς καὶ στρατηγικοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐφοδιάσας αὐτὸν καὶ τὰ λῷονα ὑποθέμενος πρὸς Γλαβινίτζαν χρησταῖς ἐλπίσι θαρσύνας ἐκπέμπει, ἐκεῖνος δὲ πρὸς Διάβολιν ἐπανέστρεψεν. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς προςπελάσας ἐν τῷ ἀπέρ-
V. 310 χεσθαι πολιχνίῳ τινί, τῷ τοῦ Μύλου καλουμένῳ, παραχρῆμα παντοίας κατασκευάσας ἑλεπόλεις ἐπολιόρκει τὸ πολίχνιον. καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀναισχύντως τοῖς τείχεσι προσεπέλαζον καὶ οἱ μὲν πῦρ ἐνιέντες τὰς πύλας ἐνεπίπρων, οἱ δὲ καὶ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὰς ἐπάλξεις θᾶττον ἀνῄεσαν. αἰσθόμενοι δ' οἱ πέραθεν τοῦ ποταμοῦ, τοῦ οὑτωσὶ καλουμένου Βούση,
C αὐλιζόμενοι Κελτοὶ ὡς πρὸς τὸ τοῦ Μύλου καστέλλιον ἔθεον. οὓς θεασάμενοι οἱ τοῦ Καντακουζηνοῦ σκοποὶ (βάρβαροι δὲ ἦσαν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν) ἐπανατρέχουσιν ἀσυντάκτως πρὸς αὐτὸν καὶ οὐ μυστηριωδῶς περὶ τῶν φανέντων κατήγγελον, ἀλλὰ πόρρω που φωνοῦντες τὴν τούτων ἔφοδον ἔλεγον. ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται τὴν τῶν Κελτῶν ἔφοδον, κἂν τῶν τειχῶν ὑπερέβησαν, κἂν τὰς πύλας ἐνέπρησαν, κἂν ἐν χερσὶ τοῦτο κατέχοντες ἦσαν ἤδη, ἀλλ' ἐκδειματωθέντες ἕκαστος πρὸς τὸν ἴδιον ἀπέτρεχεν ἵππον·

1. πολλοῖς FC, παλλοῖς P. 2. στρατηγικοῖς F, στρατιωτικοῖς P. 3. γλαβινίτζαν F, Γλαβηνίτζαν P. 4. ἀνέστρεψεν C. 5 sq. ἐν τῷ ἀπέρχεσθαι πολιχνίῳ τινὶ F, πολιχνίῳ τινὶ ἐν τῷ ἀπέρχεσθαι P. 9. ἐνεπίπρων F, ἐνέπιπρον P. 12. ὡς πρὸς F, πρὸς om. P. μώλου C. 14. ὡς ὁ F, ὡς om. P. ἐδήλωσεν F, ἐδήλωσε P. 16. πόρρω που F, πόῤῥωθεν P. 17. ἔλεγον] ἔλευσιν C. 20. ἀπέτρεχεν F, ἔτρεχεν P.

genae Petram appellant, aliquantisper moratus, ubi multis cum meditationibus strategicisque consiliis eum instruxit quaeque utilia erant ei praecepit, plenum eximiae spei Glabinitzam eum dimisit, ipse Diabolin rediit. profectus autem Cantacuzenus, cum castello cuidam propius accessisset, quod Myli dicitur, variis confestim operibus paratis id oppugnavit. Romani audacter muros aggrediuntur: pars ignibus illatis portas concremant, pars in moenia insilientes propugnacula cito invadunt. his animadversis, qui trans Busen quod vocatur flumen stationem habebant Galli, ad Myli castellum festinabant. quos ubi viderunt Cantacuzeni exploratores, homines, ut dictum est, barbari, sine ordine ad eum recurrunt nec tamen submissa voce, quid vidissent, nuntiant, sed instare Gallorum adventum procul conclamant. quo quidem audito milites, quamquam muros iam transcenderant et portas combusserant habebantquo iam in manibus arcem, perterriti ad suum quisque equum currunt. ac tantus terror tantaque erat animorum perturbatio, ut alius equum alius conscende-

ἔμφοβοι δὲ ὄντες καὶ συγχυθέντες τὸν νοῦν θάτερος θατέρου ἵππου ἐπέβαινε. πολλὰ γοῦν ὁ Καντακουζηνὸς ἀγωνισάμενος καὶ πολλὰς ἱππασίας κατὰ τῶν ἐκδειματωθέντων ποιήσας "ἀνέρες ἔστε," φωνῶν κατὰ τὸν ποιητὴν "μνήσθητε D θούριδος ἀλκῆς", ὡς οὐκ ἔπειθεν, εὐφυῶς τούτους τῆς πτοίας ἀνήνεγκε φάμενος ὡς "οὐ χρὴ τὰς ἑλεπόλεις καταλιπεῖν τοῖς ἐχθροῖς καθ' ἡμῶν ὄργανα, ἀλλὰ πῦρ εἰς αὐτὰς ἐμβαλεῖν κᾆθ' οὕτως εὐσυντάκτως ὑποχωρεῖν". παραχρῆμα γοῦν μάλα προθύμως ἐπλήρουν οἱ στρατιῶται τὸ προσταττόμενον καὶ οὐ τὰς ἑλεπόλεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ P. 392 κατὰ τὸν ποταμὸν Βούσην ἱστάμενα πλοῖα ἐνέπρησαν, ὡς μὴ ῥαδίως οἱ Κελτοὶ διαπερᾶν ἔνθεν ἔχοιεν. αὐτὸς δὲ ἀναποδίσας μικρὸν καὶ πεδιάδι τινὶ ἐντυχὼν δεξιόθεν μὲν τὸν καλούμενον Χαρζάνην ποταμὸν ἐχούσῃ, ἐξ εὐωνύμου δὲ ἑλώδη τινὰ τόπον καὶ βαλτώδη καὶ συγχρησάμενος τούτοις ὡς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ που τὸν χάρακα ἐπήξατο. οἱ δὲ ῥηθέντες Κελτοὶ παρὰ τῷ χείλει τοῦ ποταμοῦ γενόμενοι τῶν πλοίων ἤδη προεμπρησθέντων ἀστοχήσαντες τῶν ἐλπίδων κεχηνότες ὑπέστρεφον. ὁ δὲ τοῦ Βαϊμούντου ἀδελφὸς Γίδος τὰ ξυμβάντα πυθόμενος παρ' αὐτῶν ἄλλην ἐτράπετο καὶ στρατιώτας γενναίους τῶν ὑπ' αὐτὸν διελόμενος πρὸς Ἱεριχὼ καὶ τὰ Κάνινα ἐξέπεμψε. καταλαβόντες οὖν τὰ ὑπὸ τοῦ B

1. συγχυθέντες F, συνθέντες P. θάτερος F, ἀτέρος sic P. 2. ἵππου F, ἵππον P. ἐπέβαινε F, ἐπέβαινεν P. 7. ἐχθροῖς F, ἐναντίοις P. 8. οὕτως F, οὔπως P. 15. συγχρησάμενοι P, correxi. 16. ἐπήξατο F, ἐπήξαντο P.

ret. strenue quidem repugnabat Cantacuzenus ac saepe perculsis istis equo occurrebat "Estote viri" clamans verba poetae "et fortis mementote pugnae". sed cum irrita omnia essent, placide eos e pavore recipiens "Cur" inquit "machinas nostras hosti relinquamus in nosmet ipsos adhibendas? agite ignem eis iniciamus, quo facto compositi gradum referamus." statim impigre milites imperata faciunt neque suas solum machinas, sed naves quoque ad flumen Busen collocatas incendunt, ne facile Galli traicere possent. tum ipse sensim pedem referens planitiem occupat, quae ad dextram Charzane, quod appellatur, flumine, ad laevam palustri atque uliginoso terminabatur loco. utraque re ad se muniendum usus castra ibi posuit. Galli autem, quos memoravi, simul atque ad ripas fluvii provecti naves iam incensas repererunt, spe frustrata minime alacres revertebantur. verum Boëmundi frater Gidus auditis ex illis quae evenissent itinere mutato fortissimos quosque milites ex exercitu delectos adversus Hierichuntem et Canina dimisit. qui ubi ad saltus ve-

Κεκαυμένου Μιχαὴλ τηρούμενα τέμπη (ἐκεῖνον γὰρ φύλακα τούτων ἐπέστησεν ὁ αὐτοκράτωρ) καὶ συμμάχῳ τῷ τόπῳ χρησάμενοι καὶ θαρρήσαντες τρέπουσι ξυμβαλόντες κατὰ κράτος. ἀνὴρ γὰρ Κελτός, ἐπὰν ἐν στενωπῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐντύχοι, ἀκάθεκτος γίνεται, ὥσπερ ἐν πεδιάσι λίαν εὐάλωτος.

6. Θαρσήσαντες οὖν ὡς πρὸς τὸν Καντακουζηνὸν αὖθις ἐπανατρέχουσιν. ἐπεὶ δὲ τὸν τόπον, οὗπερ ἔφθασεν ὁ Καντακουζηνός, ὡς εἴπομεν, τὸν χάρακα πήξασθαι, μὴ προσβοηθοῦντα τούτοις ἐγνώκεσαν, δειλιάσαντες ἀνεβάλοντο τὴν μάχην. ὁ δὲ αὐτῶν αἰσθόμενος τῆς ἐφόδου δι' ὅλης νυκτὸς
C ξυμπάσῃ στρατιᾷ τὴν τοῦ ποταμοῦ περαίαν κατέλαβεν. ἡλίου δὲ τοῦ ὁρίζοντος μήπω ὑπερκύψαντος αὐτός τε θωρακισάμενος καὶ ἅπαν ὁπλίσας τὸ στράτευμα τὴν μέσην τῆς παρατάξεως εἶχε χώραν προμετώπιος, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐξ εὐωνύμου· ὁ δέ γε Ἀλανὸς Ῥωσμίκης τὸ δεξιὸν διεῖπε κέρας μετὰ
V. 311 τῶν ὑπ' αὐτὸν ὁμοχθόνων. τοὺς δὲ Σκύθας προέπεμψε κατὰ τῶν Κελτῶν ἐντειλάμενος δι' ἀκροβολισμοῦ ἐπισπᾶσθαι τούτους καὶ βάλλειν μὲν συχνῶς, ὑπεκφεύγειν δὲ αὖθις καὶ παλιμπορεύτους γίνεσθαι. καὶ οἱ μὲν προθύμως ἀπῄεσαν, ἤνυσαν δὲ οὐδαμῶς, ἐπείπερ οἱ Κελτοὶ συνησπικότες οὐδ' ὅλως τὴν
D παράταξιν ἔλυον, ἀλλὰ βραδεῖ ποδὶ συντεταγμένοι λίαν ᾔεσαν. ὡς δὲ κατὰ τὰ προσήκοντα μέτρα τῆς μάχης ἄμφω τὰ στρα-

2. ἔστησεν C. 3. ξυμβαλόντες om. C. 4. ἐν addidi. ἐντύχοι F, ἔτυχεν P. 5. πεδίασι F, πεδιάδι P. 9. ἐγνώκεσαν P, ἐγνώκεισαν P. ἀνεβάλοντο F, ἀνεβάλλοντο P. 12. δὲ τοῦ F, τοῦ om. P. 15. Ῥωσμίκης] infra (205, 7) Ῥωμίσκην. 17. ἐπισπᾶσθαι F, ἐπισπάσασθαι P.

niunt Michaeli Cecaumeno ab imperatore ut tueretur traditos, adiuvante loci natura confidenter adgressi illos profligant. Gallo enim militi, cum hostes in arto deprehendit, nulla vi resisti potest: idem in aequo campo facile superatur.

6. Hoc successu elati iterum ad Cantacuzenum recurrunt; sed ubi loco, ubi Cantacuzenum castra posuisse antea diximus, se minime adiuvari cognoverunt animo deiecti pugnam distulerunt. at ille eorum adventus haud ignarus omnem per totam noctem exercitum trans fluvium traiecit. quo facto ante lucem ipse loricatus armatum totum educit exercitum et medium obtinet in acie locum in prima fronte locatus: Turcae laevum, Rosmices Alanus cum popularibus dextrum cornu tenebant. praemisit autem contra Gallos Scythas, quibus mandat ut Gallos procul telis elicerent modo crebro iacientes, modo pedem referentes rursusque procedentes. qui quidem alacres abierunt nec tamen quidquam effecerunt, cum Galli clipeos clipeis admoventes nec acie usquam soluta lento gradu com-

τεύματα ἐλήλυθεσαν, οἱ μὲν Σκύθαι οὐκέτι βάλλειν ὀϊστοὺς ἠδύναντο σφοδρᾷ τῇ ῥύμῃ τῶν Κελτῶν κατ' αὐτῶν ἐξιππασαμένων, ἀλλ' ἐδίδουν εὐθὺς τοῖς Κελτοῖς τὰ μετάφρενα. τούτοις ἐπαμύνειν οἱ Τοῦρκοι προθυμηθέντες προσέβαλον· καὶ οὐδὲ τούτων λόγον ὅλως ποιησάμενοι οἱ Κελτοὶ ἐκθυμότερον P. 393 ἐμάχοντο. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ἡττωμένους ἀπάρτι τούτους ὁρῶν τὸν ἐξουσιοκράτορα Ῥωμίσκην τὸ δεξιὸν ἐπέχοντα κέρας μετὰ τῶν ὑπ' αὐτόν (Ἀλανοὶ δὲ ἦσαν ἄνδρες μαχιμώτατοι) τὴν μετὰ τῶν Κελτῶν μάχην ἐπέτρεψεν. ἀλλὰ καὶ οὗτος προσβαλὼν ὀπισθόπους ἐφαίνετο καίπερ ὡς λέων δεινὸς κατ' αὐτῶν βρυχώμενος. ὡς δὲ καὶ τοῦτον ἡττώμενον ὁ Καντακουζηνὸς ἐθεάσατο, ἐπιρρώσας ἑαυτὸν ὥσπερ ἐξ ὁρμητηρίου τινὸς κατὰ μέτωπον τῆς τῶν Κελτῶν παρατάξεως ἵεται καὶ εἰς μέρη πολλὰ διαλύσας τὸ στράτευμα τρέπει τοὺς Κελτοὺς κατὰ κράτος διώξας ἄχρι πολιχνίου B τοῦ καλουμένου Μύλου πολλοὺς μὲν τῆς δευτέρας τύχης καὶ τῶν μειζόνων ἀνελών, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἐπιφανῶν κομήτων ζωγρήσας, τόν τε Οὖβον * ἀδελφὸν Ῥιτζάρδον καλούμενον καὶ τὸν Κοντοπαγάνον νικητὴς ὑπέστρεψεν. ἀκριβεστέραν τοίνυν τὴν νίκην τῷ βασιλεῖ παραστῆναι βουλόμενος πολλῶν Κελτῶν κεφαλὰς τοῖς δόρασι περιπείρας καὶ τοὺς μείζονας

4. ἐπαμύνειν F, ἐπαμοίβειν P. προσέβαλον F, προσέβαλλον P. 8. δὲ scripsi: καὶ P. 18. Οὖβον C, Οὔβου P. καὶ ἀδελφὸν P, καὶ om. FC: lacunam signavi; fortasse talia καὶ τὸν αὐτοῦ post Οὖβον interciderunt. 20. τὴν C, τὸν P.

positi succederent. cum vero idoneum ad pugnam spatium utraque acies esset assecuta, Scythae vehementer Gallis equitibus contra ipsos currentibus missilia iacere iam non potuerunt, sed celeriter terga verterunt. quos defensuri Turcae procurrunt: sed ne hos quidem magni facientes Galli acrius instant. quos Cantacuzenus statim ac victos vidit, exusiocratorem Romiscen, qui cornu dextrum tenebat, eosque quibus praeerat Alanos manu promptissimos cum Gallis committere iussit. sed et hic recedere visus est, quamquam saevi instar leonis in illos furebat. superatum hunc quoque cum intellegeret Cantacuzenus, forti ipse animo tamquam ex receptaculo prodiens in adversam Gallorum aciem erumpit divisoque in multas partes exercitu Gallos plane fusos oppidulum usque quod Myli dicitur insecutus est cum multis et inferioris dignitatis et nobilioribus occisis, tum captis nonnullis e numero comitum illustrium, in quibus erant Ubus et frater eius, qui Richardus nominabatur, atque Contopaganus. quo facto victor rediit. quam quidem victoriam ut manifestius imperatori nuntiaret, multorum Gallorum capita hastis

τῶν κατασχεθέντων, Οὖβον καὶ τὸν Κοντοπαγάνον καλούμενον, παραχρῆμα ἐξέπεμψεν. ἐνταῦθα δὲ γενομένη καὶ
πρὸς λύχνων ἀφὰς τὸν κάλαμον ἐπισύρουσα μικρὸν πρὸς
C τὴν γραφὴν ἐπινυστάζουσα ἐπαισθάνομαι τοῦ λόγου ἀπορρέοντος. ὅπου γὰρ βαρβαρικῶν ὀνομάτων ἐξ ἀνάγκης ἀπαιτεῖται χρῆσις καὶ ἀλλεπαλλήλων ὑποθέσεων διήγησις, τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας καὶ τὸ συνεχὲς τῆς γραφῆς κατ' ἄρθρα ἔοικε διακόπτεσθαι· καὶ οὐ νέμεσις τοῖς γε εὔνως ἐντυγχάνουσι τῇ γραφῇ. ὡς δὲ ὁ μαχιμώτατος Βαϊμοῦντος ἐν στενῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτὸν ἑώρα ἔκ τε θαλάσσης ἔκ τ' ἠπείρου βαλλόμενος, ὡς καὶ τῶν χρειωδῶν αὐτῷ ἐπιλειπόντων ἤδη πάντοθεν ἐξαπορούμενος, ἱκανὸν ἀποδιελὼν στρά-
D τευμα πρὸς τὰς κατὰ τὸν Αὐλῶνα καὶ τὴν Ἱεριχὼ καὶ τὰ Κάνινα διακειμένας πόλεις πέπομφεν ἁπάσας λῃΐσασθαι. ἀλλ' οὐδ' ὁ Κανταχουζηνὸς ἠμέλει οὔτε νήδυμος ὕπνος ἔσχε τὸν ἄνδρα κατὰ τὸν ποιητήν, ἀλλὰ γοργῶς τὸν Βεροΐτην μετὰ ἀξιομάχου στρατιᾶς ἀντίπαλον τοῖς Κελτοῖς ἐξέπεμψεν.
P. 394 ἡττᾷ μὲν οὖν αὐτοὺς καταλαβὼν παραυτίκα καὶ οἷόν τι πό-
V. 312 ρισμα τὰς τοῦ Βαϊμοῦντου ναῦς ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι πυρπολήσας διεληλύθει. ὡς ᾔσθητο δὲ ὁ τυραννικώτατος Βαϊμοῦντος τῆς τῶν πεμφθέντων ἥττης, ὥσπερ μηδένα τοῦ στρατεύματος ἀπολωλεκὼς κατέπιπτεν οὐδαμῶς· μᾶλλον μὲν

3. λύχνων F, λίχνων P. 4. ἀπορρέοντος F, ἀπορέοντος P, ὑπορέοντος C. 10. τ' A, τε P. 12. πάντοθεν F, πανταχόθεν P. 22. μᾶλλον ... (p. 208, 20) οὐδαμῶς om. C.

infixa captorumque nobiliores Ubum et Contopaganum qui appellabatur confestim ei misit. huc usque in narratione progressa, dum ad lucernam stilum duco, sensi obrepere mihi somnum taedio orationis parum concinnae. quando enim mentionis barbaricorum nominum inserendae atque tot tamque variarum rerum narrandarum necessitas instat, historiae corpus perpetuitasque orationis articulatim dissecari videntur. nec mihi succensebunt aequi lectores. Boëmundus vero pugnandi cupidissimus, cum in angustias se compulsum neque a mari solum terraque exclusum, sed etiam necessariis omnibus rebus egentem videret, undique pressus idoneam manum urbes cunctas circa Aulonem Hierichuntem Canina sitas depraedatum emisit. nec segnis erat Cantacuzenus nec eum dulcis, ut ait poeta, somnus tenebat, verum alacri animo Beroiten sat magnis instructum copiis contra Gallos dimisit. qui ex primo congressu victor discedens succensis in reditu tamquam victoriae corollario navibus Boëmundi rediit. Boëmundus autem atrox tyrannus audita eorum, qui missi erant, clade, quasi neminem e suo exercitu amisisset, animum nihil demisit, quin immo

οὖν καὶ θαρραλεώτερος ἐφαίνετο καὶ ἀποδιελόμενος αὖθις πεζοὺς καὶ ἱππεῖς πρὸς μάχας ἐκθυμοτάτους εἰς χιλιάδας ἓξ ποσουμένους κατὰ τοῦ Κανταχουζηνοῦ ἐξαπέστειλεν οἰόμενος αὐτοβοεὶ αἱρήσειν σὺν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι καὶ αὐτὸν τὸν Κανταχουζηνόν. ἀλλ' ἐκεῖνος σκοποὺς ἀεὶ τοὺς ἐφεδρεύοντας τὰ Κελτικὰ πλήθη ἔχων μεμαθηκὼς τὴν αὐτῶν ἐπέλευσιν νυκτὸς τὴν στρατιωτικὴν ὡπλίζετο πανοπλίαν B καὶ ὥπλιζε τοὺς στρατιώτας σφαδάζων ἐπεισπεσεῖν αὐτοὺς κατὰ τὸ περίορθρον. ὡς δ' οἱ Κελτοὶ κεκοπιακότες παρὰ τῷ χείλει Βούσῃ τοῦ ποταμοῦ ῥᾳστώνης μικρᾶς ἕνεκα κατεκλίθησαν, αὐτοῦ που καταλαμβάνει τούτους μειδιώσης ἀπάρτι τῆς ἡμέρας καὶ παραχρῆμα ἐπιθέμενος πολλοὺς μὲν ζωγρίαν ἄγει, πλείονας δὲ κτείνει· οἱ δέ γε λοιποὶ ταῖς δίναις τοῦ ποταμοῦ παρασυρέντες ἀπεπνίγησαν καὶ φεύγοντες λύκον περιέτυχον λέοντι. τοὺς μὲν οὖν κόμητας ἅπαντας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐξέπεμψε καθ' οὕτως ἀνέρχεται πρὸς τὸν Τίμορον. τόπος δὲ οὗτος ἑλώδης καὶ δύσβατος. κεῖθι γοῦν ἑβδόμην ἡμέραν ἐγκαρτερήσας μετρητοὺς σκοποὺς ἐν διαφό- C ροις ἐξέπεμπε τόποις περιαθρεῖν τὰ περὶ τὸν Βαϊμοῦντον καὶ γλῶτταν αὐτῷ ἐκεῖθεν κομίσαι, ὡς τὰ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον πυθόμενος ἀκριβέστερον ἐγνωκέναι. ἐντυγχάνουσι δὲ τυχαίως οἱ πεμφθέντες Κελτοῖς ἑκατὸν σχεδίας εὐτρεπίζουσι, δι' ὧν τὸν ποταμὸν διανηξάμενοι τὸ πρὸς τὴν περαίαν δια-

5. σκοποὺς F, σκοπὸς P.

ferocior apparens fortissimos pedites equitesque sex millia elegit et in Centacuzenum misit, confidens fore ut Romanorum exercitum una cum ipso Cantacuzeno primo impetu caperent. at ille per exploratores, quos semper ad Gallorum copias observandas habebat, de istorum adventu certior factus nocte cum semet ipsum tum milites armavit vehementer cupiens, ut illi primo mane in se irruerent. verum Gallis valde defatigatis ad Busae amnis ripas paululum acquiescentibus ipse, ubi ridere dies coepit, invadens illos acriterque urgens multos vivos cepit, plures caedit; reliqui autem fugientes, quod aiunt, lupum occurrunt leoni, fluminis videlicet vorticibus hauriuntur. omnibus igitur comitibus ad imperatorem missis Timorum se confert, qui quidem locus paluster est et aditu difficilis. hic ad septimum diem moratus speculatores multos in varias partes dimisit, qui Boëmundi res observarent et inde sibi nuntium referrent, ut de Boëmundi rebus certior factus accuratius eas perspiceret. occurrunt hi forte Gallis centum pontem e ratibus conficientibus, ut flumine traiecto oppidulum in adversa ripa situm

κείμενον πολίχνιον αἱρήσειν ἠβούλοντο. τούτοις ἀθρόον ἐπεισπεσόντες ζωγροῦσι μικροῦ ἅπαντας καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ Βαϊμούντου ἐξάδελφον εἰς δέκατον πόδα ἀνέλκοντα τὸ μέγεθος, εὐρὺν δὲ καθάπερ τινὰ ἄλλον Ἡρακλῆν. καὶ ἦν ἰδεῖν καινόν τι, τὸν μέγαν ἐκεῖνον γίγαντα καὶ τῷ ὄντι πελώριον ὑπὸ πυγμαίου κατασχεθέντα Σκυθιδίου. παρεκελεύσατο δὲ D *ὁ Καντακουζηνὸς τοὺς κατασχεθέντας ἀποστέλλων τὸν πυγμαῖον Σκύθην δέσμιον τὸν πελώριον ἐκεῖνον εἰσάξαι τῷ αὐτοκράτορι ἀστεϊζόμενος τάχα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ὡς* P. 395 *δὲ φθάσαντας τούτους ὁ βασιλεὺς μεμαθήκει, ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ προκαθίσας θρόνου ἐκέλευσεν εἰσάγεσθαι τοὺς δεσμώτας· εἴσεισι δὲ καὶ ὁ Σκύθης μηδ' ἄχρι γλουτοῦ φθάνων τοῦ γιγαντιαίου ἐκείνου Κελτοῦ δέσμιον τοῦτον ἐπαγόμενος. εὐθὺς οὖν γέλως πάντων ὦρτο πολύς. καὶ τοὺς μὲν λοιποὺς κόμητας φρουρὰ διεδέξατο· * *.*

7. *Οὔπω μικρὰν ἐπιμειδιάσαντος τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τῷ τοῦ Καντακουζηνοῦ κατορθώματι ἑτέρα τις ἀπόφημος κατέλαβεν ἀγγελία φόνον ἀμύθητον τῶν μετὰ τοῦ Καμύτζη καὶ τοῦ Καβασίλα Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων μηνύουσα. κατέπιπτε μὲν οὖν οὐδαμῶς ὁ αὐτοκράτωρ, καίτοι σφόδρα δηχθεὶς τὴν* B *καρδίαν καὶ ἀνιώμενος ἐπιστενάζων τε τοῖς πεσοῦσιν, ἔστιν οὗ καὶ δακρύων τὰ καθ' ἕκαστον, ἀλλὰ Κωνσταντῖνον τὸν*

1. *πολίχνιον* F, *πολύχνιον* P. 2. *ζωγροῦσι* F, *ζωγροῦς* P. 4. *εὐρὴν* P, correxi. 14. *λοιποὺς*] *τοιούτους* A. 15. lacunam signavi. 16. *οὔπω δὲ* A. 20. *δηχθεὶς* F (corr. m. 1.) 22. *τὰ* scripsi: *τὸν* P. *καθ'* F, *κατ'* P.

occuparent. in quos subito irruentes omnes paene vivos capiunt ipsumque inter eos Boëmundi patruelem, qui in decem pedum altitudinem porrectus latus erat ut alter Hercules; fuitque novum sane spectaculum, magnum illum ac vere monstruosum gigantem a pygmaeo correptum videre Scythula. cum igitur Cantacuzenus captivos hos mitteret, lepide praecepit, ut monstrum illud vinculis astrictum pygmaeus Scytha ad imperatorem duceret. imperator, ubi captivos istos adesse rescivit, in regium solium ascendens eos introduci iubet, intratque etiam Scytha vinctum illum immanis corporis Gallum inducens, cuius ne femur quidem attingebat. quae res magnum omnium risum concitavit. tum in custodiam reliqui comites dati sunt: * *.

7. Necdum imperator de rebus a Cantacuzeno feliciter gestis subriserat, cum alter calamitosus adfertur nuntius, infandam Romanarum cohortium, quae cum Camytze ac Cabasila fuerant, caedem indicans. neque tamen imperator animum despondit, quamquam perculsus erat maxime et afflictus, ita ut ingemisceret iis, qui ceciderant, quin etiam lacrimas interdum ob unumquemque funderet: sed Constantinum

Γαβρᾶν, ἄνδρα ἀρηΐφιλον καὶ πῦρ κατὰ τῶν ἐναντίων πνέοντα, μεταπεμψάμενος εἰς τὴν οὕτω καλουμένην Πέτρουλαν V. 313
ἀπέστειλε κατασκεψόμενον, ὅθεν οἱ Κελτοὶ εἰς τὰ τέμπη ἐμπεσόντες τὸν τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο καὶ ἀποταφρεῦσαι τοῦ λοιποῦ τούτοις τὴν δίοδον. δυσχεραίνοντος δὲ τοῦ Γαβρᾶ καὶ πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν οἷον ἀποκναίοντος (οἰηματίας γὰρ ὁ ἀνὴρ καὶ μεγάλοις ἐγχειρεῖν ἐφιέμενος πράγμασι) Μαριανὸν τὸν Μαυροκατακαλὼν παραχρῆμα, τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν τοὐμοῦ Καίσαρος, ἄνδρα ἀρειμάνιον καὶ διὰ πολλῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦτο παραστησάμενον φιλούμενόν τε λίαν C
παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ χιλίων γενναιοτάτων ἀνδρῶν ἐκπέμπει. οἷς καὶ πολλοὺς τῶν τοῖς Πορφυρογεννήτου καὶ τῷμῷ Καίσαρι ἐξυπηρετουμένων σφαδάζοντας πρὸς μάχην συγκαταλέξας ἐξέπεμψεν. ἐδεδίει μέντοι πρὸς τοῦτο καὶ οὗτος, ἀλλ' ὅμως σκοπήσων εἰς τὴν ἰδίαν ἀπῄει σκηνήν. περὶ μέσας δὲ φυλακὰς τῆς νυκτὸς γράμματα τοῦ Λαντούλφου κατέλαβε ξυνόντος τῷ τότε μετὰ Ἰσαακίου τοῦ Κοντοστεφάνου θαλασσοκράτορος τυγχάνοντος κατατρέχοντα αὐτῶν τε τῶν Κοντοστεφάνων τοῦ τε Ἰσαακίου καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Εὐφορβηνοῦ ὡς καταρραθυμούντων τοῦ πορθμοῦ Λογγιβαρδίας καὶ ἐξερχομένων ἐνίοτε πρὸς D
τὴν ἤπειρον χάριν ῥᾳστώνης, προκειμένου τοῖς γράμμα-

1. ἐναντίων] Ῥωμαίων C. 3. τὰ τέμπη F, τὴν τέμπην P. 9. τοῦ μοῦ P, correxi. 12. τοῖς F, τῆς P. πορφυρογεννήτου F, Πορφυρογεννήτου P. 13. τῷ μῷ P, correxi. 14. ἐξέπεμψεν F, ἐξέπεμψε P. 16. φυλακὰς τῆς F, τῆς φυλακὰς P. 21. περὶ F.

Gabram virum bellicosum et quasi ignivomum in hostes, arcessitum Petrulam, quam vocant, dimisit exploraturum, unde penetrantes in angustias Galli caedis tantae auctores fuissent, iisque in posterum iter praeclusurum. Gabra autem id aegre ferente, cum mandato quasi premeretur (habebat enim homo nimiam sui opinionem magnaque moliri cupiebat), statim ad id negotii Marianum Maurocatacalonem Caesaris mei sororium, pugnandi cupiditatem suam qui multis egregiis factis iam probaverat, in eius locum substituit. quem sibi carissimum imperator cum mille misit viris fortissimis. quibus etiam multos addidit de familia porphyrogeniti meique Caesaris, pugnandi qui cupidissimi erant. sed ne hic quidem ad eundum promptus fuit; quin etiam deliberabundus in suum se tabernaculum recepit. circa medias vero noctis vigilias Lantulphi litterae, qui tum erat apud Isaacium Contostephanum classis praefectum, adferuntur, quibus graviter Contostephani Isaacius eiusque frater Stephanus Euphorbenusque incusabantur, quippe qui neglecta Longibardiae freti custodia animi relaxandi causa in continentem terram interdum exirent.

σιν ὅτι "κἂν σύ, βασιλεῦ, τὰς προνομὰς καὶ ἐκδρομὰς τῶν Κελτῶν ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ κωλύων ἦσθα, ἀλλὰ τούτων ἀναπεπτωκότων καὶ ἐπινυσταζόντων ἔτι περὶ τὴν φυλακὴν τοῦ πορθμοῦ Λογγιβαρδίας σχολὴν ἐξ ἀνάγκης οἱ πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον διαπλωΐζόμενοι καὶ τὰ πρὸς χρείαν κομίζοντες ἔχουσιν. οἱ γὰρ ἀπὸ Λογγιβαρδίας πρὸ μικροῦ πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον τὸν ἀπόπλουν ποιησάμενοι τὸν ἐπιπνέοντα τούτοις εὔθετον P. 396 ἐπιτηρήσαντες ἄνεμον (καὶ γὰρ νότοι μὲν εὐρεῖς εὔθετοι τοῖς ἀπὸ Λογγιβαρδίας πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν διαπλέουσίν εἰσιν, οἱ δέ γε βορεῖς ἀνάπαλιν), πτερώσαντες τὰς ναῦς τοῖς λαίφεσι τὸν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν ἀπόπλουν τότε ἐθάρρησαν. σφοδρῶς δὲ ὁ νότος ἐπιπνέων προσορμίσαι μὲν εἰς τὸ Δυρράχιον οὐδαμῶς παρεχώρει, παραπλεῦσαι δὲ τὴν ἠϊόνα Δυρραχίου καὶ τὸν Αὐλῶνα καταλαβεῖν ἠνάγκασε. κεῖθι δὲ τὰς μυριοφόρους ὁλκάδας προσορμίσαντες δυνάμεις τε πολλὰς ἐξ ἱππέων καὶ πεζῶν συνεπαγόμενοι καὶ τὰ ζωαρκῆ ἅπαντα τῷ Βαϊμούντῳ προσαγηόχασι. κἀντεῦθεν πανηγύρεις πολλὰς συνεστήσαντο, B ὡς ἀφθονώτερον ἐκεῖθεν οἱ Κελτοὶ τὰ πρὸς διοίκησιν ἐμπορεύωνται." ὁ δὲ βασιλεὺς θυμοῦ πλησθεὶς τὸν Ἰσαάκιον πολλὰ κατεμέμψατο καὶ ἀπειλησάμενος, εἰ μὴ διορθώσοιτο, ἀνυστάκτως ἐγρηγορέναι ἀνέπεισεν. ἐπεὶ δὲ μὴ κατὰ γνώμην τῷ Κοντοστεφάνῳ ἐπεραίνετο (καὶ γὰρ ἅπαξ καὶ δὶς ἐπι-

17. προσηγηόχασι F. 18. ἐκεῖθεν οἱ F, ἐκεῖθεν om. P. 19. *τὸν F. 20. διορθώσοιτο F, διορθώσατο P. 21. ἀνέπεισεν F, ἀνέπεισε P. 22. ἐπιχειρήσας F, ἐπιχειρίσας P.

inerant in iis haec: "quamvis tu, imperator, excursiones Gallorum ac populationes omni vi omnique studio praepedire volueris, socordia tamen eorum, quibus Longibardiae freti custodia mandata erat, factum est, ut naves ad Boëmundum traicientes cum rebus omnibus necessariis minime turbentur. qui enim paullo ante e Longibardia ad Boëmundum pervecti sunt, idoneum sibi ventum expectaverant. nam cum austri late spirantes in Illyricum e Longibardia navigantibus prosperi sint, boreae autem adversi, plenis velis in Illyricum pervecti navigationem feliciter confecerunt. austro vero acerrimo ad Dyrrachium appellere non permissi litus Dyrrachii praetervecti ad Aulonem proficisci coacti sunt, ubi naves onerarias capacissimas constituerunt, ut equestres ac pedestres copias magnas cum omnis generis commeatibus Boëmundo adferrent. deinde multos mercatus instituerunt, ut largius illinc importarent." at imperator ira elatus in Isaacium graviter invectus est; cumque simul minaretur, nisi prudenter rem gereret, ad vigilandum quidem intentius eum excitavit, sed minime Contostephano res ex animo cessit. nam semel iterumque Gallos

χειρήσας τοὺς ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν διαπερῶντας
ἀπεῖρξαι ἡμάρτανε τοῦ σκοποῦ· μέσον γὰρ τοῦ πορθμοῦ
καταλαμβάνων, ἐπεὶ τοὺς Κελτοὺς ἐξ οὐρίας πλέοντας ἑώρα
τά θ' ἱστία ἀναπετάσαντας καὶ σφοδρὸν τὸν ἀπόπλουν ποιου-
μένους, οὐχ οἷός τε ἦν πρὸς τοὺς Κελτοὺς ἅμα καὶ τοὺς
ἀνέμους ἀπομάχεσθαι κατὰ πρῶραν τοῦ πνεύματος ἱσταμέ-
νου· οὐδὲ γὰρ τὸν Ἡρακλέα πρὸς δύο φασί· τῇ βίᾳ τοίνυν C
τοῦ πνεύματος παλίνορσος ἐγίνετο), ἐπὶ τούτοις ὁ αὐτο-
κράτωρ διεπρίετο· διαγνοὺς δέ, ὅτι οὐχ ὅπη προσήκει τὸν
Ῥωμαϊκὸν στόλον ὁ Κοντοστέφανος προσώρμισε καὶ διὰ V. 314
τοῦτο αὐτὸν οἱ νότοι ἀπείργουσιν εὔθετον τοῖς Κελτοῖς
μᾶλλον τὸν πλοῦν παρεχόμενοι, διαγράψας τὴν τῆς Λογγι-
βαρδίας ἠϊόνα καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τοὺς παρ' ἑκάτερα
διακειμένους λιμένας ἀπέστειλε τῷ Κοντοστεφάνῳ ὑποδείξας
ἐν γράμμασι, καὶ ὅπη δεῖ προσορμίσαι τὰς ναῦς καὶ ὅθεν
οὐρίου τύχοι τοῦ πνεύματος κατὰ τῶν διαπλωϊζομένων Κελτῶν
ἐξορμῶν. ἀνέρρωσέ τε αὖθις τὸν Κοντοστέφανον καὶ ἔργου
ἅψασθαι ἀνέπεισεν. ἀνακτησάμενος οὖν ἑαυτὸν ὁ Ἰσαάκιος
καὶ καταλαβὼν οὗπερ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῷ παρεκελεύσατο D
τὰς ναῦς προσώκειλε. καὶ καιρὸν ἐπιτηρήσας, ὁπηνίκα οἱ
ἀπὸ Λογγιβαρδίας μετὰ πολλῆς παρασκευῆς πρὸς τὸ Ἰλλυ-
ρικὸν τὸν ἀπόπλουν ἐποιοῦντο, ἀνέμου δεξιοῦ τηνικαῦτα

2. μέσου F. 9. ὅπη F, ὅπου P. προσήκει F, προσήκοι P. 15. ὅπη F, ὅποι P. 16. τύχοι F, τύχῃ P. 17. ἀνέρρωσε F, ἀνέρωσέ P.

inde in Illyricum transeuntes arcere conatus id quod petebat non assecutus est. medium enim fretum tenens, cum Gallos vento adiutos plenis velis et ingenti impetu navigantes videret, contra Gallos ventumque proris adversum simul pugnare non potuit, quoniam ne Hercules quidem, ut aiunt, contra duos. vi igitur tempestatis coactus recessit. quibus compertis imperator dentibus frendebat intellegensque haud apta in statione a Contostephano Romanam classem esse constitutam eamque ob causam austrum, qui prosperam Gallis navigationem praeberet, ei adversum esse, tabulam Longibardicae Illyricaeque orae, in qua utriusque portus notati erant, Contostephano permisit litteris admonens, et quibus in locis ad ancoras naves eum deligare oporteret et unde ventum nanctus secundum in traicientes Gallos incurrere posset, rursusque animum Contostephani erexit atque ut rem aggrederetur persuasit; viribusque collectis Isaacius ad locum imperatoris consilio delectum naves applicavit. observato deinde opportuno tempore, quo Longibardi in Illyricum cum magno commeatu vehebantur, secundo vento in eos incurrens naves-

ἐπιπνέοντος δέχεται τούτους τοῦ πορθμοῦ μέσον καί τινα μὲν τῶν ληστρικῶν πλοίων πυρίκαυστα πεποίηκε, πλείω δὲ καὶ αὔτανδρα τῷ βυθῷ παρέπεμψεν. οὔπω ταῦτα μεμαθηκὼς ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Λαντούλφου γραφέντα καὶ αὐτοῦ δουκὸς Δυρραχίου ἐγκείμενον ἔχων τὸν P. 397 νοῦν, ἑτέρου λογισμοῦ γεγονὼς παραχρῆμα τὸν ἤδη ῥηθέντα Μαριανὸν τὸν Μαυροκατακαλὼν μεταπεμψάμενος ἐκεῖθεν δοῦκα τοῦ στόλου προχειρίζεται, τὰ δὲ τῆς Πετρούλας ἑτέρῳ ἀνατίθησιν. οὗτος οὖν ἀπελθὼν καὶ κατά τινα συντυχίαν εὐθὺς ἐντυχὼν ταῖς ἀπὸ Λογγιβαρδίας πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον διαπλωϊζομέναις ληστρικαῖς καὶ φορτηγοῖς ναυσὶ κατέσχεν ἁπάσας πλήρεις παντοίων ἐδωδίμων. καὶ τοῦ λοιποῦ ἄγρυπνος φύλαξ τοῦ ἀναμεταξὺ Λογγιβαρδίας καὶ Ἰλλυρικοῦ πορθμοῦ τυγχάνων οὐ συνεχώρει τὸ παράπαν τοῖς Κελτοῖς τὸν πρὸς τὸ Δυρράχιον ἀπόπλουν.

8. Ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ περὶ τοὺς πρόποδας τῶν κλει- B σουρῶν καὶ κατὰ τὴν Διάβολιν αὐλιζόμενος ἀπεῖργε μὲν τοὺς προχωρῆσαι τῷ Βαϊμούντῳ ὠδίνοντας, ὡσεὶ νιφετοὺς δὲ πρὸς τοὺς τὰς κλεισούρας τηροῦντας ἐξέπεμπεν ἑκάστῳ ὑποτιθέμενος, ὁπόσους εἰς τὴν πεδιάδα Δυρραχίου ἐξαποστέλλειν κατὰ τοῦ Βαϊμούντου καὶ ὁποῖον τὸ τοῦ πολέμου σχῆμα διατυποῦν τοὺς κατερχομένους χρὴ ἐν τῷ μάχεσθαι, τὰ πλεῖστά τε προτρέχειν τοῖς ἵπποις καὶ αὖθις ἀνθυποσσ-

1. ἐπιπνέοντος F, ἐπιπεσόντος P. 7. μαυροκατακαλὼν F, μαυροκαταχαζὼν A, Μαυροκατακαλὸν P. 17. Διαβολιν F, Δεάβολιν P. ἀπεῖργε Possinus in mg.: ἀπῆγχε FP.

que in medio freto excipiens piraticas quasdam incendit, plures cum classiariis submersit. at imperator, antequam haec audiisset, quia Lantulphi ipsiusque ducis Dyrracheni litterae altius in animo insidebant, mutato repente consilio arcessitum, quem iam commemoravimus, Marianum Maurocatacalonem classis ducem creavit Petrula alii mandata. ille igitur cito profectus deprehensas feliciter piraticas onerariasque e Longibardia ad Boëmundum transeuntes naves variis commeatibus refertas cepit omnes vigilque deinde custos maris, quod inter Longibardiam est ac fretum Illyricum, omne prorsus Gallis cum Dyrrachio commercium interclusit.

8. Imperator autem Diaboli considens in collibus ante claustra sitis, cum eos qui ad Boëmundum transfugere cuperent, arcebat, tum nivium instar nuntios ad duces misit clisuras custodientes, unumquemque docens, quot in campum Dyrrachenum contra Boëmundum essent mittendi quaque forma in occasione pugnae acies instrui oporteret. plerumque subito eos equitatu irruere iussit indeque celeriter

τεῖν καὶ οὕτω πάλιν καὶ πάλιν ποιοῦντας διὰ τῆς τοξείας μάχεσθαι, τοὺς δὲ τὰ δόρατα φέροντας ὄπισθεν αὐτῶν βραδεῖ ποδὶ στείχειν, ἵν' εἴ που γένηται τοῖς τοξόταις πλέον τοῦ δέοντος πρὸς τὰ ὄπισθεν παρασυρῆναι, δέχωνται τούτους, ἅμα δὲ καὶ τὸν εἰς χεῖρας τούτων ἴσως ἐλθόντα Κελτὸν πλήττοιεν. ἐπεχορήγει δὲ δαψιλῆ τούτοις τὰ βέλη πα- C
ρακελευόμενος μὴ φείδεσθαι τούτων ὅλως, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἵππων μᾶλλον ἢ τῶν Κελτῶν ἐπιτοξάζεσθαι, τοῦτο μὲν εἰδὼς ὅτι ὅσον ἐπὶ τοῖς θώραξι καὶ τοῖς σιδηροῖς χιτῶσι δύστρωτοι ἦσαν ἢ καὶ παντάπασιν ἄτρωτοι. βάλλειν οὖν εἰς μάτην καὶ πάντῃ ἀνόητον ᾤετο. ὅπλον γὰρ Κελτικὸν χιτὼν ἐστι σιδηροῦς κρίκος ἐπὶ κρίκῳ περιπεπλεγμένος καὶ τὸ V. 315
σιδήριον ἀγαθοῦ σιδήρου, ὥστε καὶ βέλος ἀπώσασθαι ἱκανὸν καὶ τὸν χρῶτα φυλάξαι τοῦ στρατιώτου. προσθήκη δὲ τῆς D
φυλακῆς καὶ ἀσπὶς οὐ περιφερής, ἀλλὰ θυρεὸς ἀπὸ πλατυτάτου ἀρξάμενος καὶ εἰς ὀξὺ καταλήγων καὶ τἄνδον ἠρέμα ὑποκοιλαινόμενος, λεῖος δὲ καὶ στίλβων κατὰ τὴν ἔξωθεν P. 398
ἐπιφάνειαν καὶ ἐπ' ὀμφαλῷ χαλκοχύτῳ μαρμαίρων. βέλος τοίνυν, κἂν Σκυθικὸν εἴη, κἂν Περσικόν, κἂν ἀπὸ βραχιόνων ἀπορριφείη γιγαντικῶν, ἐκεῖθεν ἀποκρουσθὲν παλινδρομήσειε πρὸς τὸν πέμψαντα. διὰ ταῦτα τοίνυν ἔμπειρος ὤν, οἶμαι, ὁ βασιλεὺς τῶν Κελτικῶν ὅπλων καὶ τῶν ἡμετέρων τοξευμάτων

4. τὰ F, τὰς P. 18. ὀμφαλῷ F, ὀφθαλμῷ P. 20. παλινδρομήσειε F, παλινδρομήσειεν P. 21. ὢν F, ων P.

gradum referre atque iterum hoc iterumque facientes sagittis dumtaxat pugnare. a tergo vero his praesto esse hastatos volebat lento gradu subsequentes, ut si vehementius sagittarii ad novissimum agmen reicerentur, ab hoc excipi possent simulque ut, si qui Galli ipsis occurrissent, eos ferirent. largam iis distribuit telorum copiam, quibus ne parcerent magnopere exhortatus est utque in equos potius quam in ipsos Gallos iacularentur. sciebat enim, telis in thoraces ac ferreas tunicas coniectis illos aut vix aut omnino non posse vulnerari, frustra vero tela mittere plane amens ei videbatur. armatura enim Gallorum lorica est ferrea anulis conserta et ferramentum tam bono ferro fabricatum, ut et tela reiciat et militis corpus tueatur. accedit ad hoc munimentum scutum, non illud quidem rotundum, sed latiore ab imo ambitu in acutius fastigium desinens, cuius interior pars paululum excavata est, exterior levigata et resplendens aeneo umbone fulgurat. itaque Scythicum licet aut Persicum telum vel immanibus lacertis intortum inde ad iaculatorem ipsum repulsum resilit. quare imperator et Gallicae armaturae et nostrae

ἀφεμένους τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἵπποις μᾶλλον ἐπιθέσθαι παρεκελεύετο καὶ καταπερᾶν αὐτοὺς τοῖς τοξεύμασι παρήνει, ἅμα δὲ καὶ ἵνα τῶν ἵππων ἀποβεβηκότες εὐχείρωτοι γένοιντο. Κελτὸς γὰρ ἀνὴρ ἔποχος μὲν ἀκατάσχετος καὶ κἂν τεῖχος
B διατετρήνειε Βαβυλώνιον, ἀποβεβηκὼς δὲ τοῦ ἵππου ἄθυρμα τοῖς ἐθέλουσι γίνεται: γινώσκων γὰρ τὸ διάστροφον τῶν συνεφεπομένων αὐτῷ οὐκ ἤθελε τὰς κλεισούρας ὑπερβῆναι, καίτοι πολλὰ σφαδάζων δημοσίαν τὴν τοῦ Βαϊμούντου μάχην αὐτὸς ἀναδέξασθαι, καθά γε καὶ πάλαι πολλάκις ἡμῖν δεδιήγητο. ἦν γὰρ πρὸς τὰς μάχας παντὸς ξίφους τομώτερος, ἄτρεπτος τὴν γνώμην καὶ παντάπασιν ἀκατάπληκτος· ἀλλὰ τὰ συμπεσόντα οἱ ἀπεῖργε τοῦ ἐγχειρήματος δεινῶς αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐκπιέζοντα. στενοχωρούμενος οὖν ὁ Βαϊμοῦντος ἀπό τε ἠπείρου καὶ θαλάσσης (καὶ γὰρ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ οἷον θεατὴς τῶν κατὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰλλυρικοῦ πραττο-
C μένων καθῆστο, κἂν ὅλῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ συμπαρῆν τοῖς μαχομένοις καὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἱδρώτων καὶ πόνων μετεῖχεν, εἰ μή που καὶ πλείω τις φαίη, ἐρεθίζων πρὸς μάχας καὶ πολέμους τοὺς κατὰ τὰς ἀκρολοφίας τῶν κλεισουρῶν κατατεθέντας ἡγεμόνας καὶ ὑποτιθέμενος, ὅπως χρὴ προσβάλλειν τοῖς Κελτοῖς· ὁ δέ γε Μαριανὸς τοῦ ἀναμεταξὺ Λογγιβαρδίας καὶ Ἰλλυρικοῦ πορθμοῦ τὰς κελεύθους ἐπιτη-

2. καταπερᾶν Elberlingius: καταπεροῦν P. 5. διατετρήνειε F, διατετρήνεις P. 9. πάλαι F, πάλιν P. 14. θαλάσσης F, θαλάττης P. 16. καὶ συμπαρῆν F, καὶ om. P. 17. ἐκείνων F. 20. ὅπως C, ὅπερ P.

iaculationis gnarus imperabat, ut hominibus neglectis equos potius peterent iaculisque figerent, quippe cum illi equis deiecti facile caperentur. Gallus enim equo impositus omnino superari non potest, quin etiam Babylonios muros perrumpet: simul autem de equo descendit, volentibus ludus est. cumque perversitatem hominum ipsum comitantium bene nosset, claustra excedere noluit, quamquam, id quod saepius mihi olim confirmavit, maxime cupiebat proelii fortunam cum Boëmundo experiri. erat enim omni gladio ut ita dicam acrior, summa constantia ac plane inperterritus, sed quae ipsi acciderant quaeque vehementer eius animum cruciabant, ab incepto tunc quidem desistere eum coegerunt. interim Boëmundus terra marique inclusus est. sedebat enim imperator quasi spectator eorum, quae in Illyrici planitie gerebantur, totoque animo et consilio pugnantibus suis aderat, ita ut et omnium sudorum laborumque eorum particeps esset (immo plures eum pertulisse dixeris) et duces, qui montium vertices claustraque tenebant, ad proelia pugnasque adhortaretur et, quomodo Galli invadendi essent, instrueret. iam Marianus, qui omnes tum vias freti, quod Longibardiae atque Illyrico interia-

ρῶν ἀπεῖργε παντάπασι τοὺς ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν διαπερῶντας, οὐ τριάρμενον οὐδὲ μυριοφόρον ὁλκάδα οὐδὲ μυοπάρωνα δίκωπον τὸ παράπαν ξυγχωρῶν πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον διαπερᾶν) καὶ αὐτῶν γοῦν τῶν διὰ θαλάττης κομιζομένων τροφίμων ἐκλειπόντων αὐτῷ καὶ τῶν διὰ ξηρᾶς D ἐπιτιθεμένων σὺν ἐμπειρίᾳ πολλῇ τὸν πόλεμον ἑώρα προβαίνοντα (ὁπηνίκα γὰρ τοῦ χάρακος χορταγωγίας χάριν ἐξῄει P. 399 τις ἢ καί τινων συγκομιδῶν ἄλλων ἢ καὶ τοὺς ἵππους εἰς ποτὸν ἐξήλαυνον, ἐπετίθεντο τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τοὺς πλείονας ἀνῄρουν, ὡς κατὰ μικρὸν τὸ αὐτοῦ δαπανᾶσθαι στράτευμα) ἀποστείλας πρὸς τὸν δοῦκα Δυρραχίου Ἀλέξιον τὰ περὶ εἰρήνης ἐπερωτᾷ. ἐπεὶ δὲ καὶ εἷς τις εὐγενὴς τῶν τοῦ Βαϊμούντου κομήτων Γελίελμος ὁ Κλαρέλης ἑώρα τὸ ἅπαν στράτευμα τῶν Κελτῶν ὑπό τε λιμοῦ καὶ νόσου (δεινὴ V. 316 γάρ τις τούτους ἐπέσκηψεν ἄνωθεν) διαφθειρόμενον, τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν πραγματευόμενος μεθ' ἵππων πεντήκοντα αὐτομολεῖ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν τοιοῦτον B ἀποδεξάμενος πυθόμενός τε τὰ κατὰ τὸν Βαϊμοῦντον καὶ τήν τε ὑπὸ λιμοῦ τοῦ στρατεύματος πτῶσιν βεβαιωθεὶς καὶ ὡς ἐν στενῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐληλάκει, αὐτὸν μὲν τῷ τοῦ νωβελλισίμου τηνικαῦτα τιμᾷ ἀξιώματι πολλαῖς δωρεαῖς καὶ χάρισιν ἀμειψάμενος, μεμαθηκὼς δὲ διὰ τῶν τοῦ Ἀλεξίου γραμμάτων, ὅτι ὁ Βαϊμοῦντος τὰ περὶ εἰρήνης

18. δεξάμενος A. 19. τοῦ λιμοῦ P, τοῦ om. F. 22. δὲ καὶ A.

cet, custodiebat, omnes inde in Illyricum traiecturos prohibuit atque effecit, ut nec navi trinis instructae velis nec vastae onerariae nec denique myoparoni duorum remorum transfretare ad Boëmundum ullo modo liceret. is igitur deficientibus maritimis commeatibus, cum a terra iam undique se premi bellumque prudentissime geri conspiceret (si qui enim pabulandi aut aliarum rerum afferendarum causa castris exirent vel ad potum equos educerent, Romani in eos invadentes plurimos eorum trucidabant, ita ut paene consumeretur illius exercitus), missis ad Alexium Dyrrachii ducem legatis de pace agere coepit. Gulielmus vero Clarelas, vir praecellens inter Boëmundi comites, cum universum Gallorum exercitum videret et fame et morbo terribili divinitus immisso laborantem, saluti suae consulens cum quinquaginta equitibus ad imperatorem transfugit. quem benigne exceptum imperator, ubi Boëmundi rerum condicionem clademque exercitus fame pressi audivit quantisque ille esset in angustiis, multis beneficiis donisque cumulatum ipsa nobilissimi dignitate ornavit. cumque ex Alexii litteris cognovisset, Boëmundum

πρὸς αὐτὸν διαπρεσβεύεται, κατανοῶν δὲ καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἀεί τι κακὸν κατ' αὐτοῦ διανοουμένους καὶ ὅσαι ὧραι ἐπανισταμένους ὁρῶν καὶ βαλλόμενος μᾶλλον ὑπὸ τῶν C ἐγκολπίων ἢ τῶν ὀθνείων ἐχθρῶν, ἐπεὶ ἐδόκει αὐτῷ μὴ ἐπὶ πλέον πρὸς ἑκατέρους ἀμφοτέραις χερσὶ μάχεσθαι, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιησάμενος, ὥς πού τις ἔφη, βέλτιον ἔγνωκεν εἶναι τὴν μετὰ τῶν Κελτῶν εἰρήνην ἀσπάσασθαι καὶ μὴ τὰς τοῦ Βαϊμούντου ἀπώσασθαι αἰτήσεις, ἐπτοεῖτο δὲ ἐπὶ τὰ προσωτέρω χωρῆσαι δι' ἣν ἄνωθεν ὁ λόγος ἐνέφηνεν αἰτίαν. διὰ ταῦτα αὐτὸς μὲν αὐτοῦ που προσέμενεν ἀντικαθιστάμενος πρὸς ἄμφω τὰ μέρη, τῷ δὲ δουκὶ Δυρραχίου τοιαῦτα πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον εἰπεῖν διὰ γραμμάτων ἐπέσκηψεν "οἶσθα πάντως, ὁσάκις ἠπάτημαι πιστεύων τοῖς D σοῖς ὅρκοις καὶ ῥήμασιν. καὶ εἰ μὴ ὁ τοῦ εὐαγγελίου θεῖος νόμος Χριστιανοῖς ἅπαντα συγχωρεῖν ἀλλήλοις παρεκελεύετο, οὐκ ἂν πρὸς τοὺς σοὺς λόγους τὰ ὦτα ἀνέῳξα. βέλτιον δὲ ὅμως ἀπατᾶσθαι ἢ προσκεκρουκέναι Θεῷ καὶ θείους παραβαίνειν νόμους. διά τοι τοῦτο οὐκ ἀποπέμπομαί σου τὴν αἴτησιν. εἰ μὲν οὖν ἐν ἀληθείᾳ τὴν εἰρήνην καὶ αὐτὸς βούλει μυσαχθεὶς τὸ ἄτοπον ὅπερ ἐπεχείρησας ἔργον καὶ P. 400 ἀτέλεστον καὶ οὐκέτι αἵμασι Χριστιανῶν ἐκχεομένοις χαίρειν ἐθέλεις οὔθ' ὑπὲρ τῆς σφῶν πατρίδος οὔθ' ὑπὲρ τῶν Χρισ-

3. ὑπὸ F, ἀπὸ P. 9. ἄνωθεν F, ἄνω P. 20. ἐπεχείρησας F, ἐπεχείρισας P. 22. sq. οὔθ' ὑπὲρ . . . θελήματος om. C.

legatos misisse, qui pacem peterent, reputans nefarios istos domi insidiatores periculum semper aliquod moliri cogitansque, quoties contra se coniuraverint et a familiaribus magis quam ab exteris hostibus se petitum esse, nec utraque manu amplius cum utroque hoste pugnandum ratus necessitate, quod aiunt, in studium versa optimum duxit, Boëmundi precibus minime reiectis cum Gallis pacem inire atque ob causas supra relatas quominus longius progrederetur desistere. quare ipse quidem ibi, ubi erat, remansit utrique resistens parti, litteris autem ad Dyrrachii ducem redditis responderi Boëmundo iubet hunc fere in modum: "nosti omnino, quoties deceptus sim tuis credens et iuramentis et verbis. nec nisi divina evangelii lex Christianis praeciperet, ut cuncta sibi mutuo ignoscerent, faciles nunc sermonibus tuis aures praeberem. sed quia falli melius est, quam deum offendere divinasque leges migrare, non repudio preces tuas. quodsi igitur revera pacem et ipse desideras perversam quam suscepisti et temerariam rem detestatus neque amplius Christianorum sanguine non patriae vestrae nec Christiano-

τιανῶν, ἀλλὰ σοῦ γε καὶ μόνου χάριν θελήματος, ἐπεὶ βραχὺ τὸ ἀναμεταξὺ ἡμῶν διάστημά ἐστιν, αὐτὸς παραγενοῦ μεθ' ὅσων ἂν βούλῃ. καὶ εἴτε τὰ σφῶν ἡμῶν θελήματα ἐς ταὐτὸν συμβαῖεν, ὡς ἡ σύμβασις ἕξει τῶν πραγμάτων, εἴτε καὶ μή, καὶ οὕτως, ὡς εἴρηται, ἀβλαβὴς πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπαναστρέψεις παρεμβολήν."

9. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Βαϊμοῦντος ὁμήρους τῶν ἐπιφανῶν ᾐτήσατο δοθῆναί οἱ, ἐφ' ᾧ τούτους παρὰ τῶν αὐτοῦ κομήτων ἐλευθέρους ἐν τῇ ἰδίᾳ κατέχεσθαι παρεμβολῇ, μέχρις B ἂν αὐτὸς ἐπαναστρέψῃ· ἄλλως γὰρ μὴ ἀποθαρρεῖν τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἔλευσιν. μεταπεμψάμενος τοίνυν ὁ βασιλεὺς τὸν Νεαπολίτην Μαρῖνον καὶ τὸν ἐπ' ἀνδρείᾳ περίκλυτον Φράγγον Ῥογέρην, ἄνδρας φρενήρεις καὶ τῶν Λατινικῶν ἐθῶν ἐν πείρᾳ καθεστηκότας πολλῇ, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Εὐφορβηνόν (γενναῖος δὲ οὗτος καὶ χεῖρα καὶ γνώμην καὶ μηδέποτε κατά τι τῶν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπιτεταγμένων διημαρτηκώς) καὶ Ἀδράλεστόν τινα τῆς Κελτικῆς γλώττης εἰδήμονα, τούτους, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸν C Βαϊμοῦντον ἀπέστειλεν ἐπισκήψας παντοίως αὐτὸν μετελθεῖν καὶ πεῖσαι αὐτόμολον ἀφικέσθαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἐφ' ᾧ ἀπαγγεῖλαι ἅπερ ἂν βούλοιτο καὶ ζητοίη ἐξ αὐτοῦ· V. 317 κἂν μὲν ἀρεστὰ δόξῃ τῷ αὐτοκράτορι, ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν

3. ἐς F, εἰς P. 5. πρὸς τὴν F, τὴν om. P. 14. ἐθνῶν C.
18. γλώττης F, γνώμης P.

rum, sed tuae solius libidinis causa effuso laetaris, age, cum haud magnum spatium inter nos intersit, ipse huc venias cum quotcumque placebit comitibus. ac sive consentientes res inter nos componemus sive id non faciemus, incolumis tamen, ut dictum est, in tua te castra recipies."

9. Quibus auditis Boëmundus obsides petiit ex numero virorum illustrium, qui liberi in suis ipsius castris in custodia tenerentur suorum comitum, dum ipse rediisset. alioquin enim umquam se ad imperatorem venturum negavit. quapropter hic vocatos ad se Marinum Neapolitanum et Rogerium Francum, fortitudinis gloria praeclarum, prudentes viros et Latinorum morum peritissimos, praeterea Constantinum Euphorbenum et manu et consilio promptissimum, qui omnia sibi ab imperatore imperata feliciter semper fecerat, et Adralestum quendam linguae Gallicae peritum ad Boëmundum misit dato illis negotio, omni ratione ut eum adirent eique persuaderent, ut ad imperatorem sese sponte conferret et ea quae vellet ab eoque peteret enuntiaret: nam ea, modo commoda essent imperatori, haud

ἐπιτεύξεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀβλαβῆ αὖθις εἰς τὴν οἰκείαν παλινοστῆσαι παρεμβολήν. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἐκείνους ὁμιλήσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀπέλυσεν· οἱ δὲ τὴν πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον φέρουσαν ὥδευον. ὃς τὴν τούτων πυθόμενος D ἔλευσιν καὶ δεδιώς, μὴ τὴν τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ πτῶσιν κατανοήσαντες τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τούτων ἀπαγγείλαιεν, ἔποχος πόρρω τῆς παρεμβολῆς αὐτοῖς ὑπήντησεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς αὐτὸν ἀπεστομάτισαν ὡς "οὐκ ἐπιλέλησται πάντως ὁ βασιλεύς, φησι, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ὅρκων, ὧν ἐποιήσω οὐ σὺ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ τότε διεληλυθότες κόμητες. καὶ ὁρᾷς πάντως, ὡς οὐκ εἰς καλὸν τὰ τῆς παραβάσεως τῶν ὅρκων ἐκείνων ἀπέβη σοι." τούτων ὁ Βαϊμοῦντος ἀκούσας "ἅλις" ἔφη "τῶν τοιούτων λόγων. εἰ δέ τι ἕτερον παρὰ τοῦ βασιλέως διεμηνύθη μοι, τοῦτο μαθεῖν ἐθέλω." καὶ οἱ πρέσβεις πρὸς αὐτόν "ὁ βασιλεὺς τὴν σήν τε καὶ τοῦ ὑπὸ σὲ στρατεύματος σωτηρίαν P. 401 βουλόμενος ταῦτά σοι δι' ἡμῶν ἀποφθέγγεται. οἶσθα πάντως, ὅτι πολλὰ μογήσας οὔτε τὴν πόλιν Δυρραχίου κατασχεῖν οἷός τε γέγονας οὔτε σαυτῷ καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ ἀγαθόν τι προσενήνοχας. εἰ γοῦν μὴ παντελῆ ἀπώλειαν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ὑπὸ σὲ λαοῦ βούλει πραγματεύσασθαι, ἴθι πρὸς τὴν βασιλείαν μου ἀδεῶς ἀποκαλύψας ἅπαν τὸ σοὶ βουλη-

6. ἀπαγγείλαιεν scripsi: ἀπαγγείλοιεν F, ἀπαγγέλοιεν P. 7. ὑπήντησεν F, ἀπήντησεν P. 9. φησὶ F, φησὶν P. 18. τὴν πόλιν FC, πόλιν om. P. 22. πρὸς τὴν F, τὴν om. P.

dubie eum assecuturum, sin minus, incolumem in sua ipsius castra rediturum. quod ubi cum illis imperator communicavit, eos dimisit. illi vero viam ad Boëmundum ferentem inierunt. hic venire ad se eos certior factus ac veritus, ne cognitam exercitus miseriam imperatori renuntiarent, equo conscenso obviam iis longe a castris factus est. qui imperatoris ad eum verba hunc in modum tradiderunt: "minime imperator oblitum se esse dicit promissa iuramentaque illa, quibus non tu solum, sed omnes etiam, qui tunc transiere comites, vos ipsi obstrinxeritis. ac plane intellegis, minime tibi bene cessisse periuria." haec ut audivit Boëmundus "Iam satis est" inquit "talium verborum; sed, si quid aliud mihi ab imperatore affertis, scire id cupiam". cui legati "Haec tibi" inquiunt "tuae tuique exercitus saluti consulens imperator per nos denuntiat: scis utique, te nec Dyrrachium, etsi multa tuleris, occupare potuisse nec tibi tuorumve cuipiam commodum ullum paravisse. nisi igitur summum et tuum et tui exercitus vis exitium moliri, accedas ad maiestatem meam et

τὸν καὶ ἀκουσόμενος αὖθις τὰ ἡμῖν δοκοῦντα. καὶ εἰ μὲν ἐς ταὐτὸν αἱ ἀμφοτέρων γνῶμαι ξυνδράμοιεν, Θεῷ χάρις· εἰ δ' οὖν, ἀσινῆ σε αὖθις πρὸς τὴν οἰκείαν ἐκπέμψω παρεμβολήν. ἀλλὰ καὶ ὅσοι τῶν ὑπὸ σὲ πρὸς τὴν τοῦ ἁγίου τάφου προσκύνησιν ἀπιέναι βουλήσονται, διασωθήσονται παρ' ἐμοῦ· ὅσοι δὲ τὴν πρὸς τὴν χώραν αὐτῶν B ἀναχώρησιν ἕλωνται, δαψιλῶν τῶν ἐξ ἐμοῦ δωρεῶν ἀπολαύσαντες πρὸς τὰ οἴκοι ἀπολυθήσονται." καὶ ὃς πρὸς αὐτούς "νῦν ἔγνων ὄντως, παρὰ τοῦ βασιλέως σταλῆναι ἄνδρας ἱκανοὺς εἰπεῖν τε λόγον καὶ δέξασθαι. αἰτῶ γοῦν ἀφ' ὑμῶν πληροφορίαν λαβεῖν εἰς τὸ παντελές, μὴ ἀτίμως ὑποδεχθῆναι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ πρὸ ἓξ σταδίων τοὺς γνησιωτάτους τῶν καθ' αἷμα προσῳκειωμένων αὐτῷ τὴν ἐμὴν ποιήσασθαι προϋπάντησιν, περὶ δὲ τὴν βασιλικὴν σκηνὴν πελάσαντα ἅμα τῷ τὰς πύλας εἰσιέναι καὶ αὐτὸν τῆς βασιλικῆς ἐξαναστάντα περιωπῆς ἐντίμως με ὑποδέξασθαι C καὶ μηδ' ἡντιναοῦν ἀναφορὰν τῶν προγεγονυιῶν συμφωνιῶν γεγονέναι μοι ἢ ὅλως εἰς κρίσιν ἀγαγέσθαι με, ἀλλ' ἐλεύθερον ἄδειαν σχόντα κατὰ τὸ ἐμοὶ βουλητὸν εἰπεῖν ὁπόσα καὶ βούλομαι· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸν βασιλέα τῆς ἐμῆς κρατῆσαι χειρὸς καὶ πρὸς τῇ κεφαλῇ τῆς κλίνης αὐτοῦ παραστῆσαί με καὶ μετὰ δύο χλαμύδων τὴν εἴσοδον ποιησά-

3. οὖν F, οὐ P. ἐκπέμψω F, πέμψω P. 5. διασωθήσονται F, δισωθήσονται P, διασωθήσεται C. 10. αἰτῶ F, αὐτῷ P. ἀφ' F, παρ' P. 17. οἱαντιναοῦν C. 19. σχόντα F, ἔχοντα P, ἔχοντα C.

quidquid cupis exponas auditurus quid mihi videatur. ac si unum uterque sentit probatque, deo gratias; sin minus, incolumem te in castra tua remittam. tuorum vero quicumque ad sanctum sepulcrum venerandum discedere cupient, a me sustentabuntur; quotquot autem patriam repetere malent, amplis a me donis aucti domum revertentur." ad quae Boëmundus "Nunc vero" inquit "intellego missos ad me esse ab imperatore viros idoneos ad rationes reddendas recipiendasque. fidem igitur plenam mihi a vobis dari volo, minime contemptim me ab imperatore iri exceptum, sed ultra sex stadia obviam mihi familiarissimos ipsius consanguineorum ad me prosequendum prodituros esse; ubi autem accessero ad regium tabernaculum ac portas eius ero ingressurus, ipsum e regio solio surrecturum et honorifice me suscepturum nulla omnino facta mentione eorum quae olim inter nos pepigerimus: neve a me rationem exigat, verum me liberum atque plane securum, quaecumque libuerit, loqui sinat. ad haec spondeatis velim, imperatorem manu me prehensurum et ad caput lecti sui locum mihi daturum concessurumque, ut cum

μενον μηδ' ὅλως εἰς προςκύνησιν κάμψαι γόνυ ἢ τράχηλον τῷ αὐτοκράτορι." τούτων ἀκούσαντες οἱ ἀνωτέρω δηλωθέντες πρέσβεις τὸ μὲν ἐξαναστῆναι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου
D αὐτὸν οὐ προσεδέξαντο, ἀλλὰ καὶ ὡς περιττὴν τὴν αἴτησιν ἀπεπέμψαντο· οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀπεδοκίμασαν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ κλῖναι γόνυ μήτε τράχηλον εἰς προσκύνησιν τῷ βα-
V. 318 σιλεῖ. πρὸς δὲ τὸ τινὰς τῶν πορρωτέρω συγγενῶν αὐτοῦ μεταβῆναι διάστημα ἱκανὸν καὶ οὕτως τοῦτον προσδέξασθαι πρὸς τὸν βασιλέα εἰσελευσόμενον χάριν οἰκονομίας καὶ θεραπείας τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸ σὺν δυσὶ χλαμύσιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ τῆς χειρὸς τούτου τὸν βασιλέα ἐφάψασθαι καὶ στῆσαι πρὸς τῷ ἄνωθεν μέρει τοῦ βασιλικοῦ σκίμποδος οὐκ ἀπεπέμψαντο. μετὰ τὸ ταῦτα ῥηθῆναι διέστησαν οἱ πρέσβεις ἀπελθόντες, ἔνθα ἡτοίμαστο ἡ τούτων ἀνάπαυσις, φυλαττόμενοι ὑπὸ σεργεντίων ἑκατόν, ἵνα μὴ νυκτὸς ἐξεληλυθότες τὰ περὶ τὸ στράτευμα κατασκοπή-
P. 402 σαιεν καὶ οὕτω καταφρονητικώτερον πρὸς αὐτὸν διατεθήσονται. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν μεθ' ἱππέων τριακοσίων καὶ τῶν κομήτων πάντων κατέλαβεν, οὗ τοῖς δηλωθεῖσιν ἀνδράσι τῇ προτεραίᾳ ὡμίλησε, κᾀθ' οὕτως τοὺς ἐκκρίτους ἓξ τὸν ἀριθμὸν συμπαραλαβὼν ἄπεισι πρὸς τοὺς πρέσβεις τοὺς ὑπολοίπους αὐτοῦ που καταλιπὼν ἀπεκδέχεσθαι αὐτὸν ἐκεῖθεν

19. οὗ τοῖς FC, οὑτοῖς P. δηλωθεῖσιν F, δηλωθεῖσι P.

duobus militibus eum adiens nec genu imperatoris venerandi causa nec collum flectam." quibus auditis legati, quos supra memoravimus, assurgendum esse illi e regio solio minime agnoscebant superbasque eius preces repudiabant. neque hoc solum denegaverunt, sed etiam id, quod sibi petebat, ut imperatoris venerandi causa nec genu nec collum flecteret. cetera haud perinde abnegarunt, videlicet cognatorum nonnullos, sed non qui maxime propinqui essent imperatori, aliquantum spatii prodeuntes exceptum illum ad imperatorem adducturos curae honorisque causa, porro ipsum cum duobus eum militibus aditurum, manu denique ab imperatore prehensum iri atque fore ut ei ad superiorem lecti regii partem stare liceret. his dictis discesserunt legati eoque abierunt, ubi paratum iis hospitium erat attributa centum satellitum custodia, ne noctu egressi exercitum specularentur Boëmundumque contemptius haberent. postridie ille cum equitibus trecentis cunctisque comitibus in eum progressus locum, ubi pridie cum illis viris convenerat, relictis illic ceteris iussisque se redeuntem opperiri cum electis sex ad legatos abit. ibi resumpta pri-

ἐπανελθόντα. περὶ γοῦν τῶν προλεχθέντων αὖθις διασκεπτο-
μένων, ἐπεὶ ὁ Βαϊμοῦντος ἐνίστατο, κόμης τις τῶν λίαν ὑψη-
λῶν Οὖβος τὴν κλῆσιν πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον ἔφη ὡς "οὐ-
δεὶς ἀφ' ἡμῶν τῶν μελλόντων μετὰ τοῦ βασιλέως συνάψαι
τὸν πόλεμον οὔπω ἔπληξέ τινα διὰ δόρατος. ἔα τοίνυν τὰ B
πολλά· τὴν εἰρήνην τῆς μάχης ἀλλάξασθαι χρή." λόγων οὖν
πολλῶν ἐξ ἑκατέρων κινηθέντων, βαρέως ὁ Βαϊμοῦντος εἶχεν
ὑβριοπαθῶν, εἰ μὴ πάντα γένοιντο ὁπόσα φθάσας ἐπεζήτει
τοὺς πρέσβεις. τῶν δ' ἐπί τισι συγκατατιθεμένων, ἐφ' ὧν
δὲ ἀνανευόντων, πείθεται ὁ Βαϊμοῦντος καὶ τὴν ἀνάγκην,
ὅ φασι, φιλοτιμίαν ποιησάμενος ὅρκον ἐξ αὐτῶν ἐζήτει, ὥστε
ἐντίμως ὑποδεχθῆναι καὶ εἰ μὴ τοῖς θελήμασιν αὐτοῦ ὁ
αὐτοκράτωρ ἀνανεύσειεν, ἀσινὴς πρὸς τὴν ἰδίαν ἐκπεμφθῆναι
παρεμβολήν. τῶν οὖν ἁγίων εὐαγγελίων προτεθέντων ὁμή-
ρους ἐζήτει παραδοθῆναι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Γίδῳ καὶ φυ- C
λάττεσθαι παρ' αὐτοῦ μέχρις οὗ αὐτὸς ὑποστρέψῃ. οἱ δὲ
πρέσβεις πρὸς τοῦτο κατανεύσαντες ὅρκους αὖθις ὑπὲρ τῆς
τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας καὶ αὐτοὶ ἀντεπεζήτουν. κατανενευ-
κὼς δὲ πρὸς τοῦτο ὁ Βαϊμοῦντος καὶ ὅρκους δοὺς καὶ λα-
βὼν τοὺς μὲν ὁμήρους, τόν τε Σεβαστὸν Μαρῖνον καὶ τὸν
καλούμενον Ἀδράλεστον καὶ τὸν Φράγγον Ῥογέρην, παραδί-

6. ἀντιλέξασθαι C. 9. δὲ F. 16. ὑποστρέψῃ F, ὑποστρέψαι P. 17. πρὸς F, εἰς P. αὖθις F, ἂν P. ὑπὲρ τῆς τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας καὶ αὐτοὶ F, καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ τῆς τῶν ὁμήρων ἀσφαλείας P. 21. Φράγγον Ῥογέρην om. F spatio octo litterarum relicto. ῥογέριον A.

ori disceptatione, cum Boëmundus instaret, comes quidam ex praestantissimis, cui Ubus nomen fuit, sic Boëmundum alloquitur: "nemo adhuc nostrum, qui huc cum imperatore proeliaturi veneramus, quemquam hasta percussit. omitte ista tot verba; pax proelio mutanda est." tum multa est sermonum altercatio exorta aegre ferente Boëmundo et contumeliae loco ducente, si non omnia, quae petierat a legatis, fierent. quibus quaedam concedentibus, reliqua vero denegantibus Boëmundus necessitate, ut dici solet, in studium versa postulavit ut iurarent se honorifice exceptum iri et si imperator quae vellet concedere recusaret, incolumem in castra sua dimissum iri. sanctis igitur evangeliis propositis obsides Gido fratri tradi custodirique ab eo ad suum usque reditum iussit. quae legati approbantes et ipsi ad iusiurandum de obsidum incolumitate eum vicissim adegerunt; quod Boëmundus iis praestitit. datis igitur acceptisque iuramentis Sebastum Marinum, Adralestum qui vocabatur et Rogerium Francum obsides

*δωσι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Γίδῳ, ἵν' ὁπηνίκα ἢ μετὰ τοῦ βα-
σιλέως εἰρηνικὰς σπονδὰς ποιήσειεν ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἀβλαβεῖς
ἐκεῖθεν κατὰ τοὺς ὅρκους αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐξ-
αποστείλῃ.*

10. *Μέλλων τοίνυν τῆς πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ
D Εὐφορβηνοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Καταχαλὼν φερούσης ἅψασ-
θαι, ἐπεὶ δυσωδία πολλὴ διὰ τὸ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον και-
ρὸν ἱκανὸν τὸ ὑπ' αὐτὸν στράτευμα χρονοτριβῆσαι γέγονε,
βουλόμενος μεταθεῖναι τὸ στράτευμα μηδὲ τοῦτ' ἄνευ τῆς
αὐτῶν βουλῆς ἐθέλειν γενέσθαι ἔλεγε. τοιοῦτον γὰρ τὸ
Κελτῶν γένος ἀνώμαλον καὶ ἐφ' ἑκάτερα ἐν ὀξείᾳ καιροῦ
ῥοπῇ μεταφερόμενον· καὶ ἔστιν ἰδεῖν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα
ποτὲ μὲν αὐχοῦντα τὴν γῆν κλονήσειν ἅπασαν, ποτὲ δὲ ὑπο-
πεπτωκότα καὶ μέχρι κονίας αὐτῆς καταγόμενον καὶ μᾶλλον,
ὁπηνίκα στερροτέροις ἐντύχοι φρονήμασιν. οἱ δὲ πλείω τῶν
δύο καὶ δέκα σταδίων οὐ συνεχώρουν μετατεθῆναι τὸ στρά-
P. 403 τευμα καὶ "εἰ τοῦτο βούλει," πρὸς τὸν Βαϊμοῦντον ἔλεγον
"συνελευσόμεθα καὶ ἡμεῖς ὀψόμενοι τὸν τόπον". κατανεύ-
V. 319 σαντος δὲ καὶ πρὸς τοῦτο τοῦ Βαϊμούντου, παραχρῆμα διὰ
γραμμάτων τοῖς τὰς κλεισούρας φυλάσσουσιν ἐδήλωσαν, ὥστε
μὴ ἐκδρομὰς ποιουμένους καταβλάπτειν αὐτούς. ὁ δὲ Εὐ-
φορβηνὸς Κωνσταντῖνος ὁ Καταχαλὼν ᾐτεῖτο αὖθις τὸν Βαϊ-*

8. *γέγονε* F, *γέγονεν* P. 9. *τοῦτ'* F, *τοῦτο* P. 10. *αὐτοῦ* C. *ἔλεγε* F, *ἔλεγεν* P. 11. *Κελτῶν* F, *Κελτικὸν* P. 15. *στερροτέροις* F, *στεροτέροις* P. 16. *μετατεθεῖναι* F, *μεταθεῖναι* P. 20. *φυλάσσουσιν* F, *φυλάττουσιν* P.

Gido fratri tradidit ea condicione, ut, sive cum imperatore pacem conciliaret sive minus, illaesos ex iureiurando imperatori remitteret.

10. Antequam vero iter ad imperatorem una cum Euphorbeno Constantino Catacalone capesseret, castra diuturna in eodem loco commoratione fetidissima transferre cupiens ne id quidem se sine illorum consilio facturum esse affirmavit. est enim Gallorum natura tam inaequalis et uno temporis puncto utrimque mutabilis, ut qui modo terram se unum iactabat concussurum universam, idem mox plane demissus animo et ad pulverem, ut aiunt, deiectus sit, praesertim cum in fortioris animi viros inciderit. illi igitur ultra stadia duodecim traduci exercitum non permittunt et Boëmundo "nos quoque," inquiunt "sis, comites erimus locumque inspiciemus." Boëmundo etiam id concedente, illi datis confestim ad custodes claustrorum litteris interdixerunt, ne qua eruptione Gallos infestarent. tum Euphorbenus Constantinus Catacalo petita impetrataque a Boë-

μοῦντον, παραχωρηθῆναί οἱ τὴν εἰς τὸ Δυρράχιον ἀπέλευσιν. κατανεύσαντος δὲ τοῦ Βαϊμούντου, γοργῶς τὸ Δυρράχιον ὁ Κατακαλὼν καταλαμβάνει καὶ τὸν φυλάσσοντα τὴν πόλιν Ἀλέξιον τὸν υἱὸν Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοκράτορος ἀναζητήσας ἀπήγγειλε τὰ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος διαμηνυθέντα πρὸς B αὐτόν τε καὶ τοὺς συγκατελθόντας μετ' αὐτοῦ λογάδας τῶν στρατιωτῶν. καὶ γὰρ οὐκ ἠδύναντο τοῦ τείχους προκύπτειν διὰ τὴν γεγενημένην ἄνωθεν παρὰ τὰ κρήδεμνα τοῦ Δυρραχίου μηχανὴν τοῦ αὐτοκράτορος. σανίδες γάρ τινες περὶ τὰς ἐπάλξεις τοῦ κάστρου εὐμηχάνως ἐτέθησαν ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ κατασκευασθεῖσαι ἀνήλωτοι, ὥστε τοὺς ἴσως ἀπὸ τῶν Λατίνων διὰ κλιμάκων ἀναρριχᾶσθαι πειρωμένους, ἐπὰν τῶν ἐπάλξεων ἐπιβαῖεν, μὴ ἐστηριγμένους ἵστασθαι, ἀλλὰ σὺν αὐταῖς σανίσι διολισθαίνειν τηνικαῦτα καὶ πίπτειν ἐντός, καθά γε καὶ εἴρηται. τούτοις οὖν ὁμιλήσας ὁ Εὐφορβηνὸς καὶ τὰ τοῦ βασιλέως μηνύματα ἀπαγγείλας καὶ θάρσους ἐμπλήσας αὐτοὺς ἐρωτήσας τε τὰ περὶ τοῦ κάστρου καὶ C διαγνοὺς τὰ κατ' αὐτοὺς ἀρίστης τετυχηκέναι οἰκονομίας, ὡς τῶν πρὸς χρείαν αὐτάρκως ἔχοντας καὶ παρ' οὐδὲν τὰς τοῦ Βαϊμούντου λογιζομένους μηχανάς, καταλαμβάνει τὸν Βαϊμοῦντον τὴν ταφρείαν, ἔνθα προεῖπε, ποιησάμενον. καὶ ἑνωθεὶς αὐτῷ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα φερούσης εἴχετο. οἱ δ' ἐπίλοιποι τῶν πρέσβεων κατὰ τὰ προϋπεσχημένα μετὰ τῶν Γίδου κατελείφθησαν. Μανουὴλ δὲ τὸν Μοδηνὸν πισ-

1. οἱ om. F. 23. δ' F, δὲ P.

mundo venia ingrediendi Dyrrachii statim illuc festinavit aditoque urbis praefecto Alexio Isaacii sebastocratoris filio, quid ipsi militumque ducibus simul missis imperator denuntiasset, exposuit. etenim propter machinam, quam omnibus Dyrrachii pinnis imperator imponendam curaverat, nemo e moenibus despectare poterat. erant enim tabulae moenium propugnaculis affabre additae nulloque affixae clavo ita ut, si quando Latini scalis eniti conarentur et iam muros ascendissent, ibi stare non possent, sed cum ipsis tabulis lapsantes in urbem, ut dictum est, deciderent. Euphorbenus igitur Dyrrachenos adiens mandata imperatoris exposuit; cumque iis optimum addidisset animum, inquisivit in castelli condicionem, et ut summa providentia apud eos omnia fuisse administrata intellexit ipsosque omnibus, quae opus essent, abundare ac plane nihili ducere Boëmundi machinas, ad hunc rediit, qui iam castra transtulerat eum in locum, quem praedixerat. cui se adiungens ad imperatorem proficiscitur ceteris legatis, prout erat constitutum, in Gidi potestate relictis. Manuelem autem Modenum, famu-

τότατόν τε καὶ εὐνούστατον τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ὑπάρχοντα προαποστέλλει πρὸς τὸν βασιλέα τὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ Βαϊμούντου ἀπαγγέλλοντα ἔλευσιν. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τῆς βασιλικῆς ἐγεγόνει σκηνῆς, παρεσκεύαστο καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ D *ὑπαντῆς, καθὼς οἱ πρέσβεις τούτῳ συνέθεντο. εἰσελθόντος δὲ τούτου, ἐκτείνας τὴν χεῖρα ὁ βασιλεὺς καὶ τῆς ἐκείνου ἁψάμενος χειρὸς καὶ τὴν συνήθη τοῖς βασιλεῦσι προσαγόρευσιν ποιησάμενος ἐγγὺς τοῦ βασιλικοῦ παρεστήσατο θρόνου. ἦν δὲ τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ οἷος, ὡς ἐν βραχεῖ μὲν εἰπεῖν, οὐδεὶς κατ' ἐκεῖνον ὤφθη ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων γῇ οὔτε βάρβαρος οὔτε Ἕλλην (θάμβος γὰρ ἦν ὀφθαλμῶν ὁρώμενος καὶ φημιζόμενος ἔκπληξις), κατὰ μέρος δὲ ὑπογράψαι τὸ τοῦ βαρβάρου εἶδος, τοιῶσδε μακρὸς ἦν τὴν ἀναδρομὴν τοῦ σώ-* P. 404 *ματος, ὥστε εἰς πῆχυν ἕνα μικροῦ τοὺς μακροτάτους ὑπερελαύνειν, τὴν γαστέρα συνεσταλμένος καὶ τὰς λαγόνας καὶ τοὺς ὤμους εὐρὺς καὶ τὰ στέρνα πλατὺς καὶ τοὺς βραχίονας καρτερὸς καὶ τὴν ὅλην ἕξιν τοῦ σώματος οὔτε περιεπτισμένος οὔτε περιβριθόμενος ταῖς σαρξίν, ἀλλ' ὡς ἄριστα κεκραμένος καὶ οἷον εἰπεῖν κατὰ τὸν Πολυκλείτειον κανόνα ἐνηρμοσμένος· τὰς χεῖρας ἁδρὸς καὶ τῶν ποδῶν τὰς βάσεις στερρὸς καὶ τὸν αὐχένα καὶ τὰ μετάφρενα εὐπαγής. ὑποκεκυφὼς δὲ μετρίως τῷ ἀκριβῶς αὐτὸν περιεργαζομένῳ*

5 sq. *ἐλθόντος δὲ μετὰ δύο χλαμύδων, καθὼς καὶ τοῦτο ᾐτήσατο, ἐκτείνας* A. 8. *ποιήσας* A. 9. *ὡς ἐν* F, *ἐν* om. P. 13. *τοιῶσδε* scripsi: *τοιόσδε* P. 15. *τὰς* C, *τοὺς* P. 17. *καρτερὸς* F, *κρατερός* P. *περιεσφιγμένος* sic C. 18. *τῇ σαρκί* C. 21. *στερρός* F, *στερός* P.

lum sibi omnium deditissimum fidissimumque, ad imperatorem praemisit, qui Boëmundi adventum nuntiaret. is cum prope regium tabernaculum venisset, parata invenit omnia illa, quibus ut exciperetur ipsi cum legatis convenerat. ubi vero ingressus est, Augustus extensa manu eius manum prehendit eaque ratione eum salutavit, qua salutare imperatores solent, et ut ad regium solium consisteret, eum invitavit. talis fuit vir, qualem, ut iam nunc breviter dicam, nullum illo tempore neque barbarum neque Graecum Romanorum terra parem vidit. nam mirum erat oculorum spectaculum famaque eius omnes percellebat. sed, ut accuratius per singula barbari figuram describam, tam alta fuit statura ut procerissimos uno paene cubito superaret, ventrem et ilia contractior, latus humeros, spatioso pectore, lacertosus totoque corporis habitu nec strigoso nec carnibus tumente, sed optime moderato et ut ita dicam ad Polycleti regulam formato, vigentibus manibus, gressu valido; cervicis denique ac dorsi apta compages; sed si quis curiosius attendebat, inclinari in

ἐφαίνετο οὐ τῶν νωτιαίων σπονδύλων τι πεπονθότων τῆς ῥάχεως, ἀλλ' οὕτω μετρίως ἐκ γενετῆς, ὡς ἔοικε, τὴν διά- B πλασιν ἔσχηκε. τὸ χρῶμα κατὰ τὸ ἄλλο μὲν σῶμα λευκότατον, τὸ δὲ πρόσωπον μετὰ τοῦ λευκοῦ ἐπυρσοῦτο. καὶ ἡ κόμη ὑπόξανθος, ἀλλ' οὐ μὲν οὖν μέχρι τῶν μεταφρένων αἰωρουμένη κατὰ τοὺς ἄλλους βαρβάρους· οὐ γὰρ ἐτριχο- V. 320 μάνει ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ κουρίας ἦν μέχρι τῶν ὤτων. τὸ δὲ γένειον εἴτε πυρσὸν εἴτε ἄλλο τι χρῶμα εἶχεν, οὐκ ἔχω λέγειν· ὁ ξυρὸς γὰρ ἐπεξῆλθεν αὐτὸ καὶ τιτάνου παντὸς ἀκριβέστερον· ἐδόκει δ' οὖν εἶναι καὶ τοῦτο πυρσόν. τὸ βλέμμα γλαυκὸν καὶ ἅμα θυμὸν καὶ ἐμβρίθειαν ὑποσημαῖνον· καὶ ἡ ῥὶς αὐτῷ καὶ ὁ μυκτὴρ ἐλεύθερον ἔπνει τὸν ἀέρα· συνηγόρει δὲ τῷ μυκτῆρι διὰ τῶν στέρνων καὶ διὰ τοῦ μυκτῆρος τὴν τῶν στέρνων εὐρύτητα. ἡ γὰρ φύσις διεξόδους ἐδεδώκει C διὰ τῶν ῥινῶν τοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας παφλάζοντος πνεύματος. ἡδὺ δέ τι καὶ ἐνεφαίνετο τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, ἀλλὰ τοῖς ἁπανταχόθεν φοβεροῖς ὑπεθραύετο. ὅλος γὰρ δι' ὅλου τοῦ σώματος ἀμείλικτος ἦν καὶ θηριώδης ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ μεγέθους, ἀπὸ τοῦ βλέμματος, δοκεῖ μοι, καὶ ὁ γέλως αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἐμβρίμημα ἦν. οὕτως εἶχε ψυχῆς τε καὶ σώματος, ὡς καὶ τὸν θυμὸν ἐν τούτῳ κορύσσεσθαι καὶ τὸν ἔρωτα καὶ ἀμφοτέρους ὁρᾶν πρὸς πόλεμον. τὸ δὲ φρόνημα

3. κατὰ scripsi: καὶ P. 9. γὰρ] γοῦν C. 14. ἐδεδώκει F, ἐδεδόκει P. 18 sq. ἀπό τε μεγέθους ἀπό τε βλέμματος?

pronum videbatur, non quo vertebrae aut spina dorsi laesae essent, sed, ut probabile fuit, quod inde ab infantia aliquantum in istum habitum declinabat. color reliquo corpore candidissimus; in facie candidus color cum rubicundo mixtus. capilli subflavi, non ceterorum barbarorum more in humeros demissi; ab isto enim insano comae studio alienus ad aures usque tonsus erat. barba rutili aliusne coloris fuerit, dicere non possum. etenim barba novaculae acie ad cutem rasa superficiem ille habebat gypso leviorem; quamquam et haec rufa fuisse videbatur. glauci oculi, irae et gravitatis vim prodentes; nasus naresque liberam spiritu animam ducebant; nasum vero pectore adiuvabat et latum rursus pectus naribus. natura enim per nares exitum fecit effervescentis e corde aeris. emicabat vero suave quiddam ex universa huius viri specie, sed terroribus undecumque erumpentibus frangebatur. etenim totus totius corporis status ferum habebat aliquod mea quidem sententia et inexorabile, sive magnitudinem sive vultum spectas; atque risus eius aliorum fremitui simillimus fuit. tali erat mente et corpore, ut et ira et amor in ipso arma gereret et ad bellum spectaret. ingenium eius

αὐτῷ παντοδαπὸν καὶ πανοῦργον καὶ πρὸς ἅπασαν λαβὴν D διαδιδράσκον. αἱ γὰρ ὁμιλίαι τούτῳ ἀκριβεῖς καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐδίδου πανταχόθεν ἀπεριδράκτους. καὶ τοιοῦτος ὢν καὶ τοσοῦτος μόνῳ τῷ αὐτοκράτορι ἁλώσιμος ἦν καὶ P. 405 τύχῃ καὶ λόγοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως πλεονεκτήμασιν.

11. Ἀναμνήσας οὖν ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸν τῶν προτέρων ἐπιτροχάδην καὶ συνεσκιασμένως πως αὐτῷ παραστήσας ἑτέραν λόγου περίοδον ἐποιήσατο. ὁ δὲ τὴν ἰδίαν συνείδησιν ἔχων ἐλέγχουσαν ἐπιτηδείως τὰς πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐξέφυγεν ἀνθυποφορὰς τοῦτο μόνον φάμενος ὡς "οὐχὶ περὶ τῶν τοιούτων ἀνακρίνεσθαι ἐλήλυθα. εἶχον γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς πολλὰ λέγειν. τοῦ Θεοῦ δὲ ἐνταυθοῖ με συνελάσαντος πάντα τοῦ λοιποῦ τῷ σῷ ἀνατίθημι κράτει." ὁ δὲ B βασιλεὺς πρὸς αὐτόν "τὰ μὲν παρεληλυθότα ἐατέον τὸ νῦν, σὲ δέ, εἰ βούλει σπείσασθαι μεθ' ἡμῶν, πρῶτον μὲν ἕνα τῶν ὑπὸ τὸ ἐμὸν κράτος χρὴ γενέσθαι, εἶτα δηλῶσαι περὶ αὐτοῦ τε τούτου τῷ σῷ ἀνεψιῷ Ταγγρὲ ἐπισκῆψαί τε αὐτῷ, τοῖς ἐξ ἐμοῦ ἀποσταλεῖσι παραδοῦναι τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τὰς γεγονυίας ἐξ ἀρχῆς συμφωνίας ἡμῶν, εἶτα καὶ τἆλλα πάντα ὅσα τότε συμπεφώνηται ἡμῖν τηρῆσαί σε νῦν τε καὶ

1. ἅπασαν F, ἅπαντα P. 5. ἀπὸ τῆς F, τῆς om. P. 11. ἐξέφυγεν FA, ἐξέφυρεν P. 13. αὐτὸς FA, πρὸς αὐτὰ C. 16. σὲ F, σὺ PA. ἕνα σε A. 17. τὸ FA, τὸν P. χρή σε P, σὲ om. FA. 20. ἐξ ἀρχῆς FA, ἐξαρχὴν P. ἡμῶν AC, ἡμῖν P. 21. ὅσα τότε F, τότε om. P. τηρῆσαί σε F, σε om. P.

multiplex fuit et versutum atque ne ullam ansam praeberet, providens, sermones eius accurati responsaque maxime circumspecta. talis ac tantus vir uno imperatore cum fortuna et eloquentia tum ceteris naturae dotibus inferior erat.

11. Imperator igitur obiter et obscure memoria praeteritorum revocata eum urgebat diversumque sermonis iter tenuit. at ille conscientia culpae turbatus sedulo cavit, ne quid ad sermones eius referret, hoc tantum affirmans, minime advenisse se istis de rebus responsurum; nam et ipsum multa habere, de quibus diceret: tamen deo huc ipsum ducente maiestati eius in futurum omnia se permittere. cui imperator "Vetera" inquit "nunc sane mittamus; te vero, si nobiscum in amicitiam convenire vis, primum omnium subicere te nostro imperio oportet eiusque ipsius rei consobrinum tuum Tancredum certiorem facere eidemque praecipere, ut ex pacto inde ab initio facto Antiochiam iis, quos misero, tradat; tum cetera omnia, quae inter nos

μετέπειτα". ταῦτα τοῦ βασιλέως καὶ ἄλλα πλείω πρὸς αὐ-
τὸν εἰπόντος τε καὶ ἀκούσαντος, ἐπεὶ ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ἦν Βαϊ-
μοῦντος καὶ οὐκ ἠλλοίωτο, ἔφη "ἀδυνάτως ἔχω τὴν τοιαύτην
ὑπόσχεσιν ποιήσασθαι" καὶ δι' ἄλλα τινὰ παρὰ τοῦ βασι- C
λέως ἀπαιτούμενα ᾐτεῖτο τὴν πρὸς τὸ ἴδιον στράτευμα
ἐπανάζευξιν κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν παρὰ τῶν πρέσ-
βεων. ὁ δὲ βασιλεὺς φησι πρὸς αὐτὸν ὅτι "κρείττονα
ἐμοῦ οὐκ ἔχω τὸν μετὰ ἀσφαλείας σε διασώσοντα". καὶ
ἅμα τῷ λόγῳ τοῖς ἡγεμόσι παρρησίᾳ ἐπέταττε τοῦ στρα- V. 321
τεύματος, ἑτοιμάσαι τοὺς ἵππους αὐτῶν, ἐφ' ᾧ τῆς πρὸς
τὸ Δυρράχιον φερούσης ἅψασθαι. τοῦτο ὁ Βαϊμοῦντος
ἀκούσας ἐξελθὼν ἐπὶ τῷ πρὸς τὴν ἀποτεταγμένην αὐτῷ
ἀπιέναι σκηνὴν τὸν ἐμὸν Καίσαρα Νικηφόρον τὸν Βρυέννιον
τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου τότε τετιμημένον ἀξιώματι ἐζήτει D
θεάσασθαι. ὁ δὲ ἐξελθὼν καὶ πᾶσαν πειθὼ λόγων κινήσας,
ὁποῖος ἐκεῖνος ἐν δημηγορίαις καὶ διαλέξεσιν ἀπαράμιλλος,
πείθει τὸν Βαϊμοῦντον τοῖς πλείστοις συνθέσθαι τῶν παρὰ
τοῦ βασιλέως ῥηθέντων. κρατήσας οὖν αὐτὸν τῆς χειρὸς
εἰσάγει πρὸς τὸν βασιλέα. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ἐνωμότως καὶ P. 406
μετὰ τῆς οἰκείας προαιρέσεως κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τὴν
συμφωνίαν ἐπλήρωσεν. εἶχε δὲ τὰ συμπεφωνημένα οὕτως.

2. ἦν ὁ P, ὁ om. FA. 3. ἔχω FA, ἔχειν P. τὴν τοιαύτην AP, τὴν om. F. 7. φησιν P, correxi. 8. διασώσαντα A. 13. Βρυένιον F. 17. πλείοσι A. 21. post οὕτως versus vacuus est in F.

tum convenerint, nunc et in posterum te religiose servare." cum haec et alia eiusmodi plura imperator dixisset audivissetque, Boëmundus, quia idem ille erat nec se ullo modo mutaverat, "Fieri" inquit "omnino non potest, ut talia promittam" et ob alia quaedam, quae imperator postulaverat, petiit ut ex iis, quae cum legatis pepigerat, in castra sibi redire liceret. cui imperator "Nullum profecto" inquit "ad te tuto deducendum me ipso aptiorem habeo." quibus dictis exercitus ducibus palam imperavit, ut equos pararent et mox secum Dyrrachium versus proficiscerentur. his auditis Boëmundus, cum ad designatum sibi tabernaculum se reciperet, Caesarem meum Nicephorum Bryennium panhypersebasti dignitate iam tum ornatum videre cupiebat. egreditur ille omnemque contendens, qua summa valuit, dicendi vim cum in concionibus tum in familiaribus sermonibus omnino invictam Boëmundo persuasit, ut pleraque eorum, quae imperator poposcerat, acciperet, victumque manu ad imperatorem duxit. ac postridie iureiurando dato ex eius voluntate et sententia pactum conclusum est his verbis conceptum.

12. "Ἡ μὲν προτέρα συμφωνία, ἥτις δὴ καὶ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ γέγονε πρὸς τὸ θεοστεφὲς κράτος σου, ὁπόταν μετὰ τῆς πολυπληθοῦς ἐκείνης στρατιᾶς τῶν Φράγγων εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν ἐπιδεδήμηκα διαβαίνων ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τῇ τῶν Ἱεροσολύμων ἐλευθερίᾳ, ἐπειδὴ B κατά τινας περιπετείας πραγμάτων ἠθέτηται, ἐκείνη μὲν σχολασάτω καὶ μὴ ἐχέτω τὸ ἐνεργὸν ὡς τὸ ἄκυρον ἀποφερομένη διὰ τὴν τῶν πραγμάτων περίστασιν. καὶ ἐξ ἐκείνης οὐ χρὴ κατ' ἐμοῦ δίκαιόν τι ἔχειν τὴν βασιλείαν σου κἀντεῦθεν ἰσχυρίζεσθαι περὶ τῶν ἐν ἐκείνῃ συμπεφωνημένων τε καὶ ἀναγεγραμμένων. πόλεμον γὰρ ἀραμένου μου κατὰ τοῦ σοῦ θεοπροβλήτου κράτους καὶ παραλύσαντος τὰ συμπεφωνημένα συμπαραλέλυται τούτοις καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σοῦ κράτους κατ' ἐμοῦ αἰτιάματα. νῦν δὲ αὖ ὥσπερ ἐκ μεταμελείας C ἐρχόμενος καὶ ὥσπερ ἁλιεὺς πληγεὶς καὶ ἀπενεγκάμενος νοῦν καὶ μονονουχὶ τῷ δόρατι τῷ σῷ νουνεχέστερος γεγονὼς καὶ τῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἥττης καὶ τῶν πολέμων ἀναμνησθεὶς εἰς ἑτέραν συμφωνίαν μετὰ τοῦ κράτους σου τρωπῶμαι ταυτηνί, ὥστε λίζιον γενέσθαι τοῦ σκήπτρου σου ἄνθρωπον καὶ ἵνα σαφέστερον εἴποιμι καὶ φανερώτερον, οἰκέτην καὶ ὑποχείριον, ἐπειδὴ καὶ σὺ ὑπὸ τὴν σὴν δεξιὰν ἕλκειν ἐμὲ βεβούλησαι καὶ ἄνθρωπόν σου ἐθέλεις ποιήσασθαι λίζιον. ἔσομαι τοίνυν ἀπὸ τοῦ νῦν κατὰ τὴν δευτέραν ταυτηνὶ συμ-

1. συμφωνία F, σωμφωνία P. 10. περί τε F. 14. αὖ FC, οὖν P. 18. τρωπῶμαι scripsi: τράπωμαι P. 21. ἕλκειν ἐμὲ F, ἐμὲ ἕλκειν P.

12. "Prius illud pactum, quod cum potestate tua a deo coronata tum confeci, cum ex Europa cum numerosissimo illo Francorum exercitu in Asiam ad Hierosolyma liberanda transiens in regiam urbem profectus sum, ut rerum quibusdam vicibus irritum factum est, ita abrogatum sit nec ratum amplius habeatur, si quidem rebus nunc mutatis plane antiquatum est. nec inde maiestatem tuam ius sibi adversus me sumere fas est eove niti circa ea, quae tunc pacta scriptaque fuerunt. etenim cum bello adversus tuam a deo promotam potestatem suscepto pacta illa dissolverim, una cum illis item potestatis tuae in me sunt crimina dissoluta. nunc vero tamquam poenitentia motus atque veluti ictus piscator ad sanitatem reversus ac, paene dixerim, tua hasta prudentior factus, gravis denique illius temporis cladis bellorumque memor accedo ad hanc cum tua potestate alteram conventionem ineundam: qua me lizium fore hominem sceptri tui spondeo, vel, ut clarius apertiusque loquar, servum ac subditum, quandoquidem et tu me sub dextram tuam trahere hominemque tuum lizium facere vis. itaque ero deinceps ex hoc secundo pacto,

φωνίαν, ἣν καὶ φυλάττειν εἰς ἀεὶ βούλομαι καὶ ἐπόμνυμι D Θεόν τε καὶ πάντας τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ μάρτυσι τούτοις τὰ συμπεφωνημένα [καὶ] γράφεταί τε καὶ λέγεται, ἄνθρωπος πιστὸς τῆς σῆς βασιλείας καὶ τοῦ περιποθήτου σου υἱοῦ καὶ βασιλέως κυρίου Ἰωάννου τοῦ πορφυρογεννήτου, καὶ ὁπλίσομαι τὴν δεξιὰν κατὰ παντὸς ἀνθισταμένου τῷ κράτει σου, εἴτε τοῦ Χριστιανικοῦ γένους V. 322 ἐστὶν ὁ χεῖρας ἀνταράμενος εἴτε καὶ ἀλλοτρίων ἐστὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς, οὓς παγάνους ἡμεῖς ὀνομάζομεν· ὥστε, ὅπερ καὶ τῷ προμνημονευθέντι συμφώνῳ περιείχετο καὶ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν συνήρεσε, τῇ τε βασιλείᾳ ὑμῶν καὶ ἐμοί, τῶν ἄλλων ἀνῃρημένων τοῦτο μόνον ἐκεῖθεν ἕλκω καὶ ἰσχυρίζομαι P. 407 καὶ ἀπρὶξ ἔχομαι τὸ δοῦλον τῆς βασιλείας καὶ ἀμφοτέρων εἶναι καὶ λίζιον ἄνθρωπον ὥσπερ καταλυθὲν ἀνανεούμενος. καὶ οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, εἰς ἀθέτησιν τούτου ἐλεύσομαι· οὐδέ τις αἰτία ἔσται ἢ τρόπος φανερός τε καὶ ἀφανής, καθ' ὃν ἐγὼ παραβάτης τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν νῦν συμπεφωνημένων φανήσομαι. ἀλλ' ἐπειδὴ λαμβάνω τὰ νῦν τὴν ῥητῶς ἐνταυθοῖ [τὴν] δηλωθησομένην χώραν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ἀνατολῆς διὰ χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας σου, ἐν ᾧ καὶ τὸ κράτος τὸ σὸν ὑποσημαίνεται δι' ἐρυθροβαφοῦς ὑπογραφῆς, ὃς δὴ χρυσόβουλλος λόγος καὶ ἀμοιβαῖος γεγονὼς B

2. ἐπιμάρτυσι P, correxi. 3. καὶ seclusi. 5. κυροῦ P, correxi. 8. ἀλλοτρίων ἐστὶ scripsi: ἀλλότριον ἐστὶ F, ἀλλότριον P. 9. ἡμετέρης P, correxi. 14. λίζιον καὶ P, καὶ om. F. 15. εἴ τι F, εἴτε P. 19. τὴν seclusi. 20. ἀνοτολῆς P, correxi. 22. χρυσόβουλλος FC, χρυσόβουλος P.

quod in omne tempus me servaturum esse iuro deum obtestans sanctosque eius, quibus testibus hic quoque tractatus et scribitur et dicitur, homo fidelis tuae maiestatis et desideratissimi tui filii et imperatoris domini Ioannis porphyrogeniti ac dexteram armabo contra omnes qui potestati tuae adversantur, sive Christiani erit generis qui manus in te tollere audeat, sive alienus a religione nostra ex eorumque numero, quos nos paganos appellamus. itaque illud solum ex supra commemorata pactione inter partem utramque, vestram maiestatem et me, facta reliquis abolitis huc transfero et amplector et mordicus teneo tantum hoc quasi abrogatum renovans, fore me servum et lizium hominem maiestatis utriusque vestrum nec ullum umquam tempus futurum, quo hoc irritum faciam nec denique ullam causam modumve apertum aut absconditum, quo harum sponsionum pactorumque ruptor appaream. et quoniam nunc regionem nominatim hic indicandam, positam in Orientis partibus, per maiestatis tuae bullam auream a potestate tua rubro atramento subscriptam accipio, cuius quidem bullae

ἐπεδόθη μοι, δεχόμενος τὰς δοθείσας χώρας ὡς ἀπὸ τῆς βασιλείας ὑμῶν δεδωρημένας καὶ τὸ ἐνδύναμον ἔχων τῆς δωρεᾶς ἐκ τῆς χρυσοβούλλου γραφῆς ἀντίδοσιν τῶν τοσούτων χωρῶν καὶ πόλεων δίδωμι τὴν πίστιν τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς τὴν ὑμῶν βασιλείαν, σοῦ τε, τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τοῦ τριποθήτου υἱοῦ σου τοῦ βασιλέως κυρίου Ἰωάννου τοῦ πορφυρογεννήτου, ἣν ἀμετακίνητον καὶ ἀσάλευτον καθέξειν ὑπισχνοῦμαι καθάπερ ἄγκυραν ἀσφαλῆ. καὶ ἵνα ἐπαναλάβω τὸν λόγον C σαφέστερον καὶ τὴν ἰδιότητα φυλάξαιμι τῶν ἐγγράφως συμφωνούντων, ἰδοὺ ἐγὼ Βαϊμοῦντος υἱὸς Ῥομπέρτου Γισκάρδου συμφωνῶ μετὰ τοῦ κράτους ὑμῶν καὶ τὴν συμφωνίαν ἀρραγῆ τίθημι φυλάττειν πρὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν, τοῦτ' ἔστι σέ τε, τὸν αὐτοκράτορα Ῥωμαίων κύριον Ἀλέξιον, καὶ τὸν βασιλέα καὶ υἱόν σου τὸν πορφυρογέννητον, καὶ τὸ λίζιον ἄνθρωπον ἀνόθευτόν τε καὶ ἀπαραποίητον, ἕως ἂν ἐμπνέω καὶ μετὰ τῶν ζώντων συναριθμῶμαι. καὶ ἐξοπλισαίμην τὴν χεῖρα κατὰ τῶν ἐντεῦθεν ἀναφανησομένων ἐχθρῶν ὑμῶν καὶ τῆς βασιλείας τῆς ὑμετέρας τῶν ἀεισεβάστων σεβαστῶν D βασιλέων τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας. καὶ ἔνθα ἂν καὶ προσταχθείην ὑφ' ὑμῶν, μετὰ πάσης τῆς περὶ ἐμὲ στρατιᾶς ἀπροφασίστως ἐκδουλεύσω κατὰ τὴν παρισταμένην

1. δεχόμενος scripsi: δέχομαι μὲν P. 2. ὑμῶν F, ἡμῶν P. 6. 7. κυροῦ P, correxi. 8. ὑπισχνοῦμαι scripsi: ἐπισχνούμενος P. 11. ὁ Βαιμοῦνδος C. 14. κύριον F, κῦρ P, om. C. 15. ἀνθρώπων P, correxi.

aureae alterum exemplar mihi traditum est, terras illas accipiens ut a tua maiestate donatas, cuius donationis auctoritas in aurea bulla posita est, in remunerationem tot regionum urbiumque maiestati utriusque vestrum, tuae inquam magni imperatoris domini Alexii Comneni et desideratissimi filii tui imperatoris domini Ioannis porphyrogeniti, fidem meam exhibeo, quam ut firmam ancoram immotam inconcussamque me conservaturum polliceor. atque ut clarius sermonem repetam legitimasque formulas usurpem eorum, qui litteris pactionem consignant, en ego Boëmundus Roberti Giscardi filius paciscor cum vestra potestate et pactionem inviolatam esse volo erga maiestatem vestram, hoc est, te imperatorem Romanorum dominum Alexium et imperatorem ac filium tuum porphyrogenitum, me vobis lizium fore hominem verum sincerumque, quoad spiritum duco et in vivorum numero habeor, meque manum contra omnes armaturum, qui ab hoc inde tempore vestri et maiestatis vestrae principum Romani imperii semper augustorum hostes apparebunt. et ubicumque me adesse iubebitis, cum universis meis copiis sine excu-

χρείαν. καὶ οἵτινες ἂν καὶ εἶεν δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸ ὑμέτερον κράτος, εἰ μή που τοῖς ἀθανάτοις ἀγγέλοις ἰσάζοιντ' ἂν καί εἰσι τοῖς ἡμετέροις δόρασιν ἄτρωτοι ἢ ἀδαμάντινά τινα περίκεινται σώματα, κατὰ τούτων πάντων ὑπεραγωνισαίμην τῆς βασιλείας ὑμῶν. καὶ εἰ μὲν ὑγιῶς ἔχω τοῦ σώματος καὶ ἐλευθεριάζω πολέμου τινὸς βαρβαρικοῦ τε καὶ Τουρκικοῦ, αὐτὸς ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ἀγωνιοῦμαι τὸν ὑπὲρ ὑμῶν πόλεμον μετὰ τοῦ ξυνεπομένου στρατεύματος. P. 408 εἰ δὲ ἢ νόσῳ βαρείᾳ πεδοῦμαι, οἷα πολλὰ τὰ ἀνθρώπινα, ἢ πόλεμος ἐπικείμενος πρὸς ἑαυτὸν ἕλκει με, τότε δὴ τότε ὑπισχνοῦμαι διὰ τῶν περὶ ἐμὲ γενναίων ἀνθρώπων μου τὴν δυνατὴν ἐξαποστέλλειν βοήθειαν ὡς ἐπανασωζόντων ἐκείνων τὸ ἐμὸν ἔλλειμμα. ἡ γὰρ ὀρθὴ πίστις, ἣν σήμερον πρὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν δίδωμι, τοῦτο ἔστι τὸ ἢ δι' ἐμαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρων, καθάπερ εἴρηται, ἀνακρωτηρίαστα διατηρεῖν τὰ τῆς συμφωνίας. V. 323 ὀρθήν τε πίστιν φυλάττειν διόμνυμι καὶ καθόλου B καὶ κατὰ μέρος ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου κράτους καὶ τῆς ὑμετέρας ζωῆς, ταυτησὶ λέγω τῆς κάτω τε καὶ γηΐνης. ὑπὲρ γὰρ τῆς τοιαύτης ὑμῶν ζωῆς σιδηροῦς τις ἀνδριὰς καὶ σφυρήλατος γενοίμην τοῖς ὅπλοις. ἀλλὰ μέχρι καὶ τῆς τιμῆς τῆς ὑμετέρας καὶ μέχρι βασιλικῶν ὑμῶν μελῶν ἐκτείνω τὸν ὅρκον, εἴ τις αὐτοῖς ἐπιβουλεύεται κάκωσις παρά τινων ἀλιτη-

1. οἵτινες scripsi: εἴ τινες P. 3. ἰσάζοιντ' scripsi: ἰστάζοιντ' F, ἰστάζοιντο P. 7. καὶ τὸν P, καὶ om. F. 14. ὑμῶν δίδωμι F, δίδωμι om. P. 15. διατηρεῖν F, τηρεῖν P.

satione, prout res exiget, obsequar. praeterea omnes, si qui erunt, potestati vestrae infensos, nisi forte angelis immortalibus similes nostris hastis vulnerari nequeunt et indomitis corporibus tecti sunt, pro vestro imperio debellabo. ac dum ego et corpore valeam et a bello quocumque barbarico et Turcico liber sim, ipse per me praesens cum copiis meis vestra causa belli discrimen subibo. sin me, qualia multa humanam vitam infestant, gravis morbus impedierit aut bellum imminens ad se traxerit, tunc polliceor emissurum me validissimum quantum potero virorum fortium, qui mihi subiecti sint, auxilium, ut deficientis mei locum suppleant. est enim haec recta fides, quam hodie vestrae maiestati exhibeo, id est pacta aut per me aut per alios, ut iam dictum est, sanctissime me servaturum: rectamque fidem me praestiturum iuro et generaliter et speciatim pro vestro imperio proque vita vestra, hac, inquam, infra solem vita et terrestri. pro hac igitur vestra vita tamquam ferrea et malleo procusa statua in armis stabo. atque usque ad dignitatem vestram et regia vestra membra iusiurandum extendo, si qui hostes sceleratissimi ea

ρίων ἐχθρῶν, οὓς δυνατόν ἐστιν ἐμὲ καταλύειν καὶ ἀπείργειν τοῦ κακοῦ ἐγχειρήματος. ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης χώρας τῆς
C ὑμετέρας καὶ πόλεως μικρᾶς τε καὶ μείζονος καὶ νήσων αὐτῶν καὶ ἁπαξαπλῶς, ὁπόση τίς ἐστι γῆ τε καὶ θάλασσα ὑπὸ τὰ ὑμέτερα σκῆπτρα ἐξ αὐτοῦ δήπουθεν τοῦ Ἀδριαντικοῦ πελάγους καὶ ἄχρι πάσης ἀνατολῆς καὶ κατὰ μῆκος τῆς μεγάλης Ἀσίας, ἔνθα τὰ τῶν Ῥωμαίων ὁρίσματα ἦν. ἔτι συμφωνῶ, καὶ ἔσται τῶν συμπεφωνημένων μάρτυς καὶ ἐπήκοος ὁ Θεός, μηδεμίαν μηδέποτε χώραν τεταγμένην ὑπὸ τὰ ὑμέτερα σκῆπτρα εἴτε νῦν εἴτε πρότερον μήτε πόλιν ἢ νῆσον κρατεῖν τε καὶ ἔχειν, καὶ ἁπλῶς, ὁπόσα ἡ βασιλεία Κωνσταντινουπόλεως περιεῖχεν ἢ νῦν κατέχει κατά τε τὴν
D ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν, ἐκτὸς τῶν ῥητῶς δεδωρημένων μοι παρὰ τοῦ θεοπροβλήτου κράτους ὑμῶν, ἃ καὶ κατ' ὄνομα δηλωθήσεται ἐν τῷ παρόντι ἐγγράφῳ. ἀλλ' ὁπόσην ἂν δυνηθείην χειρώσασθαι χώραν τελοῦσάν ποτε ὑπὸ τὴν βασιλείαν ταύτην ἀπωσάμενος τοὺς τὴν χώραν ἐκείνην κατέχοντας, εἰς τὴν γνώμην τὴν ὑμετέραν ἀναρτᾶν ὀφείλω τὴν περὶ ταύτης οἰκονομίαν. καὶ εἰ μὲν ἐμὲ βούλεσθε ἐπιτροπεύειν τῆς κυριευθείσης χώρας ὡς ἄνθρωπον ὑμέτερον λίζιον καὶ δοῦλον πιστόν, ἔσται τοῦτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παραδοίην ἄν,
P. 409 ᾧ ἂν ἀνδρὶ ἡ βασιλεία ὑμῶν βουληθείη, μὴ ἀμφιβάλλων

3. μείζονος F, μεγάλης P. 5. δήπουθεν F, δήπουθε P. 6. ἄχρι F, μέχρι P. 8. τῶν] τοῦ F. 9. ἐπήκοος F, ὑπήκοος P. 10. μήτε πόλιν F, εἴτε πόλιν P. 13. ἀνατολήν τε F. τὴν om. F.

laesuri sunt, quoad eos evertere et a scelere prohibere licebit; neque minus hoc faciam pro quavis vestra terra et urbe cum parva tum maiori, pro insulis quoque ipsis, denique, ut uno verbo dicam, pro omnibus locis terrae marisque imperio vestro subiectis, scilicet ab Adriatico mari usque ad totum Orientem et per latitudinem magnae Asiae, ubi Romanorum fines erant. paciscor praeterea ac pactorum sit testis auditorque deus, nullam me umquam regionem imperio vestro sive nunc sive antehac subiectam neque urbem insulamve occupaturum retenturumque, id est, ut simplicius dicam, nullum omnino ex iis locis, quos vel conplectebatur vel nunc conplectitur per Orientem perque Occidentem imperium Constantinopolitanum exceptis terris, quae diserte mihi a maiestate vestra divinitus promota donatae sunt quaeque in hoc scripto nominatim indicabuntur. sed quamcumque terram subigere potuero, quae olim sub huius imperii dicione fuit, expulsis iis qui illam obtinent, ad vestrum arbitrium istius administrationem deferre debeo; ac si quidem a me subactae terrae imperium mihi concedere vultis quippe homini vestro lizio servoque

κατά τι τὸ σύνολον. χώραν δὲ οὐ δέξομαι ὑφ' ἑτέρου τινὸς προδιδομένην ἐμοὶ ἢ πόλιν τινὰ ἢ πολίχνιον, ἅπερ ποτὲ ὑπὸ τὴν τῆς βασιλείας ἐξουσίαν ἐτύγχανον, ὡς ἐμοὶ διαφέροντα· ἀλλὰ καὶ τὰ πολιορκίᾳ κρατούμενα καὶ τὰ ἄνευ πολιορκίας, ὑμέτερα δ' ἦσαν καὶ πάλιν ὑμέτερα ἔσονται μηδ' ὁπωστιοῦν δικαιολογουμένου μου περὶ τούτων. ἀλλ' οὐδὲ ὅρκον δέξομαι παρά τινος Χριστιανοῦ ἢ δώσω πρὸς ἕτερον ἢ συμφωνίαν ἡντιναοῦν πρὸς βλάβην ὑμετέραν ὁρῶσαν ἢ πρὸς ζημίαν καὶ ὑμῶν καὶ τῆς βασιλείας τῆς ὑμετέρας. ἀλλ' B οὐδὲ ἄνθρωπος ἑτέρου γενήσομαι ἢ ἑτέρας ἀρχῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἄνευ τοῦ κράτους τοῦ ὑμετέρου· ἀλλὰ μία κυριότης ἐμοί, ᾗ ὑπισχνοῦμαι δουλεύειν, ἡ βασιλεία σοῦ τε καὶ τοῦ τριποθήτου υἱοῦ σου. τοὺς δὲ προσερχομένους μοι ἀνθρώπους τῆς βασιλείας σου ὡς κατεξαναστάντας τοῦ κράτους τοῦ σοῦ καὶ ἐμοὶ ἐκδουλεύειν ἐθέλοντας καὶ μισήσω καὶ ἀποπέμψομαι, μᾶλλον δὲ κατ' αὐτῶν ἐξοπλίσομαι. τοὺς δὲ V. 324 ἄλλους βαρβάρους, * ἐθέλοντας δὲ ὅμως ὑπὸ τὸ ἐμὸν δόρυ γίνεσθαι, δεξαίμην μέν, ἀλλ' οὐκ ἰδίῳ προσώπῳ· ὁρκιῶ δὲ C τούτους ἕνεκα σοῦ τε καὶ τοῦ περιποθήτου υἱοῦ σου καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν χώρας παραλήψομαι δικαίῳ τῆς βασιλείας τῆς ὑμετέρας καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὑπὲρ αὐτῶν προσταττόμενον ἀπροφασίστως ποιεῖν ἐπαγγέλλομαι. ταῦτα μὲν περὶ τῶν

15. καὶ ἐμοὶ FC, καὶ om. P. ἐκδουλεύειν ἐθέλοντας C, ἐθέλοντας om. P. 17. lacunam signavi.

fideli, esto; sin minus, nihil cunctatus eam viro a maiestate vestra designato tradam. neque omnino si quis terram aliquam aut urbem aut oppidulum ex iis, quae sub imperii quondam dicione fuerunt, mihi prodere mihique attribuere velit, accipiam; verum seu oppugnatione seu absque oppugnatione capta vestra, uti antea fuerant, sic iterum erunt me quidem nequaquam de iis litigante. ad haec nec iusiurandum adigam quemquam Christianum nec ipse adigar cuiquam alteri conventionemve inibo ullam, quae detrimentum aut vobis aut vobis et imperio vestro importare queat. neque alterius homo fiam aut principatus alterius maioris minorisve sine auctoritate vestra; verum una mihi dominatio, cui me serviturum promitto, tua est carissimique tui filii maiestas. iam si qui ad me venient imperii tui homines eo animo ut a potestate tua desciscentes mihi serviant, eos ego detestabor reiciamque, quin etiam arma contra eos sumam. alios vero barbaros meae se hastae subicere cupientes accipiam quidem, sed non privato iure: immo eos in tuum nomen tuique filii dilectissimi iureiurando adigam eorumque terras iure imperii vestri accipiam, et quidquid de illis constitueritis, id prompto animo me esse facturum polliceor. haec de

πόλεων καὶ τῶν χωρῶν, ὅσαι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Ῥωμαίων τύχης ἐτύγχανον οὖσαι· περὶ δὲ τῶν μηδέπω δεδουλευκότων τῇ Ῥωμανίᾳ, ταῦτα ἐνόρκως κατεπαγγέλλομαι, ὡς ἵνα τάς τε προσερχομένας μοι χώρας ἄνευ πολέμου ἢ καὶ μετὰ πολέμου καὶ μάχης καὶ ταύτας ἁπάσας ὡς ἀπὸ τῆς
D *ὑμετέρας βασιλείας λογίζωμαι, εἴτε Τουρκικαί εἰσιν, εἴτε Ἀρμενικαὶ καί, ὡς ἄν τις εἴποι τῶν τὴν ἡμετέραν ἐπισταμένων φωνήν, Παγανικαὶ ἢ Χριστιανικαί, τούς τε ἀπὸ τῶν ἐθνῶν προσιόντας μοι καὶ δουλεύειν ἐμοὶ βουλομένους, οὕτως ἵνα τούτους παραδέχωμαι, ὡς εἶναι καὶ αὐτοὺς μέλλοντας ἀνθρώπους τῆς βασιλείας ὑμῶν· καὶ διαβαίνοι καὶ πρὸς τούτους ἡ ἐμὴ συμφωνία πρὸς τὸ κράτος τῆς βασιλείας καὶ οἱ κατεμπεδωθέντες ὅρκοι. καὶ τούτων αὐτῶν, οὓς μὲν*
P. 410 *ἂν ἐθέλοιτε ὑμεῖς οἱ ἀεισέβαστοι βασιλεῖς ὑπ' ἐμὲ τάττεσθαι, τάττοιντ' ἄν· οὓς δὲ πέμπειν πρὸς τὸ ὑμέτερον κράτος βούλεσθε, βουλομένων κἀκείνων ἀποστελῶ, μὴ βουλομένων δέ, ἀλλ' ἀπαναινομένων τὴν πρὸς ὑμᾶς δουλείαν, οὐδὲ ἐγὼ παραδέξομαι. πρὸς μέντοι τὸν Ταγγρὲ καὶ ἀνεψιόν μου ἀκήρυκτον ἕξω πόλεμον, εἰ μὴ ἐθελήσει καθυφεῖναί τι τῆς πρὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν δυσμενείας μηδὲ ἀπολύει τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὰς πόλεις τῆς ὑμετέρας βασιλείας. ἐπὰν δὲ καὶ θέλοντος αὐτοῦ ἢ καὶ μὴ θέλοντος ἀναρρυσθῶσιν αἱ*

1. *καὶ τῶν* F, *τῶν* om. P. 4. *προσερχομένας* F, *ἐπερχομένας* P. *καὶ* F, om. P. 6. *λογίζωμαι* F, *λογίζομαι* P. 7. *εἴποι* F, *εἴπῃ* P. 10. *παραδέχομαι* P, correxi. 12. *βασιλείας σου* P, *σου* om. F. 13. *καταπεμφθέντες* C. 14. *εὐσεβέστατοι* C. 17. *ἀλλ'* F, *ἀλλὰ* P. 21. *βασιλείας ὑμετέρας* F.

urbibus et terris, quotcumque sub imperio Romanorum fuerunt. eas vero, quae nondum subiectae fuerunt Romaniae, regiones iuratus spondeo, sive nullo bello sive bello pugnisque mihi obtigerint, tamquam a maiestate vestra mihi concessas me putaturum, seu Turcicae fuerint seu Armenicae seu, ut quis linguae nostrae peritus dixerit, paganicae seu Christianae. quicumque vero ex gentibus ad me accesserint mihique servire voluerint, eos sic me accepturum promitto, ut futuri sint et ipsi vestrae maiestatis homines et ut pactio ista mea cum maiestate tua facta ac iuramenta maxime confirmata etiam in eos transeant. quorum quidem ii, quos mihi esse subiectos velitis, imperatores semper augusti, sint quidem subiecti: quos autem ad vestram mitti potestatem statuatis, haud invitos equidem mittam, nolentes vero et qui vestram servitutem repudiabunt ne ego quidem accipiam. Tancredum nepotem meum quod attinet, bellum contra eum implacabile geram, nisi quid remittere de odio voluerit in vestram maiestatem suscepto nec de manu sua urbes imperii vestri liberaverit. ubi vero vel volente eo vel

πόλεις, αὐτὸς μὲν ἵνα δεσπόζω τῇ ἀντιλήψει τοῦ κράτους ὑμῶν τὰ διὰ χρυσοβούλλου λόγου δεδωρημένα μοι, ἃ καὶ B ῥητῶς ἐξαριθμηθήσεται· αἱ δὲ πόλεις ἐκεῖναι μετὰ τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας καὶ ὅσαι εἰσὶν ἐκτὸς τῶν δεδωρημένων ἐμοὶ τῷ σκήπτρῳ ὑμῶν προσαρμόζωνται. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τῆς βασιλείας ὑμῶν φυγάδας προσδέξομαί ποτε, ἀλλὰ παλιμπορεύτους ποιήσω καὶ ὑποτροπιάζειν πρὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν ἀναγκάσω. ἔτι καθυπισχνοῦμαι καὶ ταυτὶ πρὸς τοῖς ἄνωθεν εἰρημένοις βεβαιοτέρας τὰς συμφωνίας ποιούμενος. συμφωνῶ γάρ, ἵνα ἐγγυητὰς ἀποδοίην ἐπὶ ταύταις ταῖς συμφωνίαις, ὥστε ἀπαραβάτους καὶ ἀπαραθραύστους μένειν ἐς τὸ διηνεκές, τοὺς μέλλοντας ἀνθρώπους μου ἐμῷ δικαίῳ κατέχειν C τὴν δεδομένην μοι χώραν παρὰ τῆς βασιλείας σου καὶ τὰς πόλεις καὶ τὰ πολίχνια, ἃ καὶ πρὸς ὄνομα ἐκτεθήσεται. παρασκευάσω γὰρ καὶ τούτους ὀμόσαι τὰ φρικωδέστατα, ὡς ἂν καὶ οὗτοι φυλάττωσι πίστιν ὀρθὴν πρὸς τὸ ὑμέτερον κράτος καὶ ὁπόσην ὁ τῶν Ῥωμαίων κοσμεῖ θεσμὸς καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ παρούσῃ συμφωνίᾳ ἐγγεγραμμένα στέργωσιν ἀκριβέστατα. καὶ ὁρκιῶ τούτους εἰς τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις καὶ τὴν ἄστεκτον ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς εἴ ποτε βουλευσαίμην κατὰ τῆς βασιλείας ὑμῶν, ὃ μὴ γένοιτο, μὴ ὦ σῶτερ, μὴ ὦ δίκη Θεοῦ, πάντα τρόπον ἐκεῖνοι σπουδάζωσι πρῶτον D

3. ἐξαριθμηθήσεται F, ἐξαριθμήσεται P. 7. πρὸς τὴν F, πρὸς om. P. 11. ἐς F, εἰς P. 15—19. ὡς ἂν καὶ ... ἀκριβέστατα om. C. 19. εἰς FC, εἰ P.

invito liberatae sunt, ipse vestra auctoritate, quae per auream bullam mihi data sunt nominatimquae postea enumerabuntur, possidebo, reliquae vero urbes una cum Laodicea Syriae aliisque cunctis, quae non sunt de numero urbium mihi concessarum, imperio vestro adiungentur. neque fugitivos imperii vestri umquam recipiam, verum remittam cogamque eos ut ad maiestatem vestram revertantur. praeterea pacta firmiora redditurus etiam vades me dare concedo pactorum, inviolata ea semper salvaque servari, meos homines, qui terras mihi a maiestate vestra datas iure meo possessuri sunt, et urbes et oppida, quae nominatim indicabuntur. etenim etiam hos ego iureiurando adigam quam religiosissimo, quo obligentur ad fidem rectam erga potestatem vestram custodiendam et ad omnia, quae sunt legibus Romanorum consentanea quaeque in hac pactione conscripta sunt, diligentissime observanda. atque caelestes potestates et inevitabilem dei iram obtestantes iurabunt me praeeunte, si quando maiestati vestrae insidiatus sim, quod absit, quod salvator quodque iustitia dei avertat, tum se omni ratione primum enisuros, ut

V. 325 μὲν διὰ τεσσαρακονθημέρου τινὸς διαστήματος ἐπαναγαγεῖν
με εἰς τὴν πίστιν τῆς βασιλείας ὑμῶν καθάπαξ τραχηλιάσαντα.
τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ καὶ γενέσθαι παραχωρηθείη, μανίας
ἄντικρυς καὶ λύττης καταλαβούσης ἐμὲ ἢ ὅταν δηλονότι τὰς
φρένας ἐλαύνωμαι. εἰ δ' ἀνοήτως ἔχω καὶ ἀστεμφῶς πρὸς
τὰς παραινέσεις ἐκείνων καὶ λάβρως ἐπαιγίζει τὰ τῆς λύττης
τὴν ψυχὴν τὴν ἐμήν, ἀλλὰ τότε γε ἐξομόσονται μὲν ἐμὲ καὶ
πάντα τρόπον ἀποπροσποιήσονται, μεταθῶνται δὲ πρὸς τὸ
ὑμέτερον κράτος καὶ χεῖρα καὶ γνώμην καὶ τὰς χώρας, ἃς
P. 411 ἐμῷ δικαίῳ κατέχουσιν, ἀποσπάσοντες τῆς ἐμῆς ἐξουσίας
ὑμῖν καὶ τῷ μέρει τῷ ὑμετέρῳ παραδοῖεν. ταῦτα δὲ ἐνω-
μότως ποιεῖν καταναγκασθήσονται καὶ τὴν αὐτὴν φυλάξουσι
πίστιν καὶ δουλείαν καὶ εὔνοιαν πρὸς ὑμᾶς, ἣν κἀγὼ συμπε-
φώνηκα, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ζωῆς καὶ τῆς ἐπιγείου τιμῆς
ἀροῦνται τὰ ὅπλα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων βασιλικῶν
μερῶν καὶ μελῶν, ὡς μή τι πάθοιεν παρά τινος ἐχθροῦ, πολε-
μησείοντες οὐκ ἀνήσουσιν, εἴ γε τέως εἰς αἴσθησιν ἔλθοιεν τῶν
ἐπιβούλων καὶ σφαλερῶν. ταῦτα ἐπόμνυμι καὶ διαμαρτύρομαι
καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους καὶ τοὺς ὑπερτάτους ἀγγέλους, ὡς ἄρα
B καταναγκάσω φρικαλέοις ὅρκοις αὐτοὺς κατειληφὼς ποιεῖν τε
καὶ πράττειν εἰς δύναμιν· ὡς δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν κάστρων τῶν
ὑμετέρων καὶ τῶν πόλεων καὶ χωρῶν καὶ ἁπλῶς τῶν ὅλων

3. μανίαν P, correxi. 6. λάβρως F, λαύρως P. 11. ἐνωμότως FC, ἐνομότως P. 17. πολεμησείοντες C, πολεμεσείοντες P. 22. καὶ τῶν πόλεων καὶ F, καὶ τῶν πόλεων om. P.

designato ad id quadraginta dierum spatio ad fidem maiestati vestrae debitam redire me repugnantem cogant. haec vero fiant, si ut fiant concedatur, cum quis furor atque insania me corripuerit vel cum mente alienatus sim. sin vero nihil de amentia remiserim surdumque ad monita ipsorum me furor impotentior egerit, illi quidem iureiurando erga me soluti atque a me plane abalienati in vestram potestatem manumque et arbitrium transferentur: et quas meo iure terras obtinebant, meae potestati ereptas vobis vestroque iuri assignabunt. quod se facturos illi iureiurando adigentur eandemque erga vos fidem servitutemque et benevolentiam servabunt, quam egomet ipse pollicitus sum, ac pro vestra vita et terrestri honore arma sument pariterque pro regiis vestris partibus ac membris, ne quid patiantur ab hoste ullo, armis certare non desinent, si quidem insidiatores corruptoresque in eorum notitiam venerint. ac iuro testans deum hominesque et supremos angelos, me adacturum illos horrifico iureiurando ad illa facienda praestandaque pro viribus. de urbibus etiam

μερῶν τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν ὑμῶν, ὅσα ἡ δύσις ἔχει, ὅσα ἡ ἀνατολὴ περιέχει, ἐνόρκως τὰ αὐτὰ συμφωνήσουσιν ἃ κἀγὼ πρὸς ὑμᾶς συμπεφώνηκα· καὶ ταῦτα ποιήσουσι καὶ ζῶντος ἐμοῦ καὶ ἀποτεθνηκότος· καὶ ἕξει καὶ τούτους τὸ κράτος ὑμῶν ἀνθρώπους ὑποχειρίους καὶ χρήσει τούτοις ὅσα καὶ ὑπηρέταις πιστοῖς. καὶ ὅσοι μὲν ἐνταυθοῖ τυγχάνουσι συνεπιδημοῦντες ἐμοί, αὐτίκα καὶ τὰς ἐνόρκους πίστεις καὶ τὰς συμφωνίας δώσουσι πρὸς ὑμᾶς τοὺς σεβαστούς, τόν τε κύριον C Ἀλέξιον καὶ αὐτοκράτορα τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸν πορφυρογέννητον βασιλέα καὶ σὸν υἱόν, ὅσοι δὲ ἀπῶσι τῶν ἐμῶν ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν, οὓς καβαλλαρίους συνήθως καλοῦμεν, ἀποστειλάσης ἄνθρωπον τῆς βασιλείας σου κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν πόλιν, ἐκεῖ τοὺς αὐτοὺς ὅρκους ἀποτελέσουσι κἀκεῖνοι, ὁρκιοῦντος μὲν αὐτοὺς τοῦ ἀνθρώπου τῆς βασιλείας σου, ἐμοῦ δέ, ἐπόμνυμι τοῦτο, παρασκευάσοντος ὀμόσαι τοὺς ἄνδρας καὶ συμφωνῆσαι τὰ αὐτά τε καὶ ἀπαράλλακτα. προσέτι συμφωνῶ καὶ ἐπόμνυμι, ὡς ἄρα καθ' ὧν μὲν ἂν βούληται D ἡ βασιλεία ὑμῶν τῶν κατεχόντων πόλεις καὶ χώρας, αἵ ποτε ὑπέκειντο τῇ βασιλείᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀντάρασθαι χεῖρας καὶ ξυγκροτῆσαι πόλεμον, τοῦτο ποιήσω κἀγὼ καὶ

2. συμφωνήσουσιν C, σομφωνήσουσιν P. 3. ζῶντος C, ξῶντος P. 4. ἀποτεθνηκότος F, ἀποθανόντος P. ἕξει] ε prius in ras. F. 6. ὑπηρέτοις F. τυγχάνουσι συνεπιδημοῦντες ἐμοὶ F, τυγχάνουσιν ἐμοὶ συνεπιδημοῦντες P. 7. τοὺς ἐνόρκους P, correxi. 8. κύριον F, κύριν P. 11. συνήθως F, σύνηθες P. 14. ὁρκιοῦντος F, ὁρκοῦντος P. 15. παρασκευάσαντος P, correxi. 20. ξυγκροτῆσαι F, συγκροτῆσαι P.

vestris et castris locisque ac de cunctis omnino partibus in imperii vestri dicionem redactis, quas Occidens habet, quas Oriens amplectitur, iurati promittent eadem, quae et ego vobis promisi, eaque et me vivo et me mortuo facient. habebit igitur illos quoque potestas vestra obnoxios iisque tribuet quaecumque ministris fidelibus tribuuntur. et qui hic forte reperiuntur huc mecum profecti, extemplo iureiurando interposito fidem promittent pactaque vobiscum Augustis, domino Alexio, Romanorum imperatore, et porphyrogenito imperatore, filio tuo, facient. quotquot autem absunt meorum equitum et armatorum, quos caballarios solemus appellare, misso ad urbem Antiochiam a maiestate tua homine et ipsi iusiurandum interponent, quod quidem ille ab iis accipiet; ac iuro equidem curaturum me ut eadem nulla parte mutata iurati spondeant. praeterea polliceor et iuro, quoties maiestati vestrae lubebit, manus me sublaturum et bellum paraturum adversus omnes qui oppida et loca obtinent, quae olim imperio Constantinopolitano dediticia fuerunt. quos vero bello temptare tibi non

ὁπλοποιήσομαι κατ' αὐτῶν. καθ' ὧν δὲ οὐκ ἔστι σοι θυμῆρες στρατὸν κινῆσαι, οὐδὲ αὐτοὶ κατ' ἐκείνων στρατεύσαιμεν. διὰ πάντων γὰρ βουλόμεθα θεραπεύειν τὸ ὑμέτερον κράτος καὶ πᾶσαν πρᾶξιν καὶ πᾶσαν βούλησιν τῆς σῆς βουλήσεως ἐξαρτᾶν. τῶν τε Σαρακηνῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἰσμαὴλ ὁπόσοι συρρέουσιν εἰς τὴν βασιλείαν σου ηὐτομοληκότες καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν παραδιδόντες, οὔτε ἀποκωλύσω οὔτε διὰ σπουδῆς θείην ὑποποιήσασθαι ἐμαυτῷ, εἰ μή που ἄρα διὰ τοῦ ἐμοῦ δόρατος καταναγκασθὲν τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ πανταχόθεν στενοχωρηθὲν πρὸς τὸ κράτος τὸ σὸν ἀπέ-
P. 412 βλεψε κίνδυνον ὑφορώμενον καὶ τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ ἐκ
V. 326 τοῦ προσέρχεσθαί σοι πραγματευόμενον. ἀλλὰ τοὺς τοιούτους τε πάντας καὶ ὅσοι τὸ Φραγγικὸν πεφοβημένοι ξίφος καὶ τὸν ἐπηρτημένον θάνατον ἀποκλίναντες τοὺς σεβαστοὺς βασιλέας ἐπικαλοῦνται ὑμᾶς ** οὐ διὰ τοῦτο ἀνθέξεσθε τῶν ἡμετέρων δορυαλώτων, ἀλλὰ δηλονότι τῶν ἄνευ πόνων ἡμετέρων καὶ κόπων καὶ ἐθελουσίως εἰς τὴν ὑμετέραν δούλωσιν ἐρχομένων. πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταυτὶ συμφωνῶ, ὅτι τοι ὅσοι ἂν ἐθέλωσι διαπεράσαι μετ' ἐμοῦ τὸν Ἀδρίαν ἀπὸ
B Λογγιβαρδίας ἄνδρες στρατιῶται, ὀμοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ συμφωνήσουσι τῇ δουλείᾳ τῆς βασιλείας σου, ὁρκίζοντος δηλονότι τούτους ξύμπαντας ἀνθρώπου τινὸς τοῦ ὑμετέρου

1. καθ' P, ἐφ' F. 11. ἑαυτῷ F, ἑαυτῶν P. 12. τοὺς τοιούτους τε F, τούτους P. 15. lacunam signavi. 16. ἄνευ πόνων ἡμετέρων καὶ κόπων F, ἄνευ κόπων ἡμετέρων καὶ πόνων P. 18. τοι om. C.

placuerit, contra eos ne nos quidem ipsi bellabimus. in omnibus enim rebus obsequemur potestati vestrae omnisque actio nostra et omne consilium ex arbitrio tuo pendebunt. Saracenorum et Ismaelitarum quicumque ad maiestatem tuam transfugae confluent urbesque suas tradent, eos nec impediam nec ulla ratione mihi conciliare conabor: exceptis tamen iis, qui hasta mea coacti et in summas angustias redacti, ubi se in periculo versari cognoscent, ad potestatem tuam oculos convertent et ad te fugientes salutem suam petent. hos enim cunctos, qui Francorum arma metuentes ac mortem expavescentes imminentem augustos vos imperatores invocabunt, ** non eam ob causam captivorum nostrorum curam habebitis, sed potius eorum, qui sine ullo nostro labore et opera in vestram servitutem ultro pervenerint. praeterea etiam hoc promitto, curaturum me, ut quicumque mecum traicere Adriaticum mare e Longibardia voluerint milites, iurent et ipsi in maiestatis vestrae servitium adigente ad ius-

κράτους, ὃν ἂν αὐτοὶ ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ ἀποστείλητε κατὰ τὸ πέραν Ἀδρίου. εἰ δ' ἀπομηδῶσι τὸν ὅρκον, μὴ ἄλλως ἐᾶσαι διαπερᾶν ὡς τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἡμῖν ἀπαναινομένους. δεῖ δὲ καὶ τὰς διὰ χρυσοβούλλου λόγου δωρηθείσας μοι παρὰ τοῦ θεοπροβλήτου κράτους ὑμῶν χώρας καὶ πόλεις ἐκθεῖναι ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι· ἡ κατὰ τὴν Κοίλην Συρίαν Ἀντιόχου πόλις μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ τῆς διακρατήσεως σὺν αὐτῷ Σουετίῳ, ὃ παρὰ τὴν θάλασσαν ἥδρασται· τὸ Δοὺξ μετὰ τῆς διακρατήσεως αὐτοῦ πάσης C σὺν τῷ τοῦ Καυκᾶ τό τε τοῦ Λουλοῦ λεγόμενον καὶ τὸ τοῦ Θαυμαστοῦ Ὄρους καὶ τὰ Φερέσια μετὰ τῆς ὑπ' αὐτὰ πάσης χώρας· ὁ Ἅγιος Ἠλίας ἡ στρατηγὶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν πολιχνίων· ἡ στρατηγὶς τὸ Βορζὲ καὶ τὰ ὑπὸ ταύτην πολίχνια· ἡ περὶ τὴν στρατηγίδα τὸ Σέζερ ἅπασα χώρα, ἥντινα Λάρισσαν Ἕλληνες ὀνομάζουσιν· ὡς δὲ καὶ τὸ Ἀρτὰχ καὶ τὸ Τελοὺχ αἱ στρατηγίδες μετὰ τῆς ἑκάστης περιοχῆς· σὺν τούτοις ἡ Γερμανίκεια καὶ τὰ ὑπὸ ταύτην πολίχνια· τὸ Μαῦρον Ὄρος καὶ πάντα τὰ ὑπ' ἐκεῖνο ταττόμενα κάστρα καὶ ἡ ὑποκειμένη τούτῳ σύμπασα πεδιὰς ἄνευ δηλονότι τῆς τῶν Ῥουπενίων διακρατήσεως Λέοντός τε καὶ Θεοδώρου D τῶν Ἀρμενίων γεγονότων ἀνθρώπων τοῦ κράτους

1. ἀποστείλητε F, στείλητε P. 3. τὰ om. F. ἡμῖν F, ὑμῖν P. 4. χρυσοβούλλου FC, χρυσοβούλου P. 10. τὸ posterius addidi. 11. καὶ C, τὸ P. 15. Ἀρταχὸν C. 16. Τελουχὸν C. 20. Ἰουπελίων C. 21. ἀνθρώπων Montfaucon, ἄνθρωπον P, ἄνω C.

iurandum omnes illos aliquo potestatis vestrae homine transmisso ad id ipsum a vobis trans mare Adriaticum. ac si qui eorum iusiurandum se dare pernegant, eos polliceor me utpote consentire nobis renuentes ne traiciant prohibiturum. sed oportet iam regiones urbesque mihi per bullam auream a potestate vestra divinitus promota muneri datas in hoc scripto exponere; sunt autem hae: Antiochi civitas in Coele Syria cum suburbanis et agro suo cumque ipso Suetio ad mare sito; tum qui Dux vocatur locus cum agro suo omni; locus, qui Caucae quique Luli et qui Montis Admirabilis nomen habet; Pheresia cum tota ipsis subiecta regione; Sanctus Elias strategis cum oppidulis ei subiectis; Borze strategis et quae illi subiuncta oppidula sunt; universa regio circa strategidem Sezer posita, quam Larissam Graeci nominant; praeterea strategides Artach et Teluch cum agris suis ac simul Germanicea eiusque oppidula; Maurus Mons et omnia huc pertinentia castella planitiesque ei subiacens universa excepto scilicet Rupeniorum agro Leonis et Theodori Armeniorum, qui potestatis vestrae homines sunt; postremo una

ὑμῶν· μετὰ τῶν ἀναγεγραμμένων τὸ στρατηγάτον Παγρᾶς, τὸ στρατηγάτον Παλατζά, τὸ Θέμα τοῦ Ζοῦμε καὶ τὰ ὑπὸ ταῦτα πάντα κάστρα τε καὶ πολίχνια καὶ ἡ ἑκάστῳ προσήκουσα χώρα. ταῦτα γὰρ πάντα κἀκεῖ περιέχεται ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας ὑμῶν ὡς δεδωρημένα μοι παρὰ τοῦ θείου κράτους μέχρι πέρατος τῆς ἐμῆς βιοτῆς, ὡς ὀφειλόντων μετὰ τὴν ἐνθένδε μου μετάστασιν εἰς τὴν βασιλείαν ἐπανακάμπτειν τῆς νέας Ῥώμης καὶ βασιλίδος τῶν
P. 413 πόλεων Κωνσταντινουπόλεως, ἐφ' ᾧ φυλάττειν πίστιν ἀκραιφνεστάτην καὶ εὔνοιαν καθαρὰν δι' ὑμῶν τῶν ἀεισεβάστων σεβαστῶν βασιλέων εἰς τὴν βασιλείαν αὐτῆς καὶ τοῦ θρόνου ταύτης καὶ τῆς βασιλικῆς ῥάβδου δοῦλον εἶναι καὶ λίζιον ὑποχείριον. συμφωνῶ δὲ καὶ ὄμνυμι τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας πρεσβευόμενον Θεόν, ὡς οὐκ ἐκ τοῦ ἡμετέρου γένους πατριάρχης ἔσται Ἀντιοχείας, ἀλλ' ὃν ἂν προβαλεῖται ἡ βασιλεία ὑμῶν ἐκ τῶν θρεμμάτων τυγχάνοντα τῆς κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν μεγάλης ἐκκλησίας. ὁ τοιοῦτος γὰρ καὶ τοῦ θρόνου τοῦ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐπιβαίη καὶ
B πάντα πράξει ἀρχιερατικῶς ἔν τε χειροτονίαις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσι κατὰ τὰ τοῦ θρόνου τοῦδε προνόμια. ἦσαν δὲ ἄρα καὶ αἱ ἀπὸ τῆς δουκικῆς ἀρχῆς
V. 327 τῆς κατὰ τὴν πόλιν Ἀντιοχείας ἀποτμηθεῖσαι μερίδες [καὶ] παρὰ τῆς βασιλείας ὑμῶν ὡς ἐθελόντων ταύτας προσοικειώ-

2. Παλατζά] τὰ Πολαδερά C 4. χρυσοβούλλῳ FC, χρυσοβούλῳ P. 7. ὀφείλοντα γοῦν? 10. καὶ addidi. 12. εἶναι [β] δοῦλον [α] (corr. m. 1) F. 13. ὄμνυμι F, ἐπόμνυμι P. ἐν F, ἐκ P. 14. Ἀντιοχείας F, Ἀντιόχου P. 18. Ἀντιόχειαν F, Ἀντιόχου P. 22. καὶ seclusi.

cum supra scriptis strategata Pagrae Palatzaeque, thema Zume et quae his subsunt castra atque oppidula cum agris suis. haec enim omnia in aurea illa maiestatis vestrae bulla commemorata sunt ut a divina potestate ad terminum usque vitae meae mihi muneri data, post meum hinc obitum reditura ad imperium novae Romae reginaeque urbium Constantinopolis: ea lege ut integerrimam fidem custodiam benevolentiamque puram per vos semper augustos principes erga urbis imperium thronique eius ac regii sceptri servus sim ac lizius subditus. promitto etiam atque obtestor iurans qui in ecclesia Antiochiae adoratur deum, non ex nostro fore genere Antiochiae patriarcham, sed eum cui maiestas vestra id munus detulerit, e numero alumnorum magnae ecclesiae Constantinopolitanae delectum. hic conscendat sedem Antiochenam omnibusque fungatur pontificis officiis, et manuum impositionibus et reliquis ecclesiasticis functionibus, ex sedis istius privilegiis. erant autem partes a ducatu

σασθαι καθ' ὁλόκληρον αὐταί· τό τε θέμα τὸ Ποδανδὸν * * καὶ πρὸς τούτοις τὸ στρατηγᾶτον τῆς Ταρσοῦ πόλεως καὶ ἡ Ἄδανα πόλις καὶ αἱ τοῦ Μόψου ἑστίαι καὶ ἡ Ἀνάβαρζα καί, συνελόντα φάναι, ἡ χώρα πᾶσα τῆς Κιλικίας, ὅσην ὁ Κύδνος καὶ ὁ Ἕρμων περιορίζουσιν· ὡς δὲ καὶ ἡ στρατηγὶς Λαοδίκεια τῆς Συρίας καὶ αὐτὸ δήπουθεν τὸ στρατηγᾶτον Γαβάλων, ὃ καὶ Ζέβελ ὑποβαρβαρίζοντες λέγομεν, τά τε C στρατηγᾶτα Βαλανέως καὶ Μαρακέως καὶ ἡ Ἀντάραδος μετὰ τῆς Ἀνταρτοῦς· στρατηγίδες γὰρ καὶ ἀμφότερα. ταῦτά εἰσιν ἅπερ ἀποκόψασα ἡ βασιλεία ὑμῶν τῆς ὅλης δουκικῆς ἀρχῆς Ἀντιοχείας καὶ τῷ κύκλῳ τοῦ κράτους προσένειμεν ἐκεῖθεν ἀφελομένη. καὶ στέργω καὶ τοῖς τε δεδομένοις καὶ τοῖς ἀφῃρημένοις ὡσαύτως. καὶ ἀνθέξομαι μὲν τῶν δικαίων καὶ προνομίων ὧν παρέλαβον ἀφ' ὑμῶν, οὐκ ἀντιποιησαίμην δὲ ὧν οὐ παρέλαβον. οὐδ' ἂν ὑπερβαίην τοὺς ὅρους, ἀλλ' ἐμμενῶ τοῖς δεδωρημένοις κρατῶν αὐτὰ καὶ καρπούμενος, μέχρις ἂν τῷ βίῳ περιῶ, καθὰ προδεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν D ἐμὴν τελευτήν, ὡς καὶ τοῦτο προγέγραπται, ἀναδραμοῦνται πρὸς τὰς οἰκείας ἀρχὰς καὶ ὅθεν εἰς ἐμὴν ἐξουσίαν ἐδόθησαν. ἐπισκήψω γὰρ τοῖς ἐμοῖς ἐπιτρόποις καὶ ἀνθρώποις κατὰ τὴν τελευταίαν μου βούλησιν ἀποδώσειν τὰς χώρας ἁπάσας τὰς εἰρημένας τῷ σκήπτρῳ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς μηδὲν παρὰ τὴν ἀπόδοσιν περιεργαζομένοις ἢ εἰς ἀμ-

1. Λανδόν C. lacunam signavi. 9. γὰρ] δὲ? 21. ἀποδώσειν F, ἀποδοῦναι P. 23. ἀμφιβολίαν C.

Antiocheno abscissae voluntate maiestatis vestrae adiungere eas integras reliquo imperio cupientis hae: thema Podandum ** et ad haec strategatum Tarsi urbis, Adana civitas, Mopsuestiae et Anabarza et, ut paucis dicam, universa Ciliciae terra, quatenus finitur Cydno et Hermone: strategis porro Laodicea Syriae ipsumque strategatum Gabalorum, quod nos subbarbara appellatione Zebel nominamus; strategata quoque Balanei et Maracei et Antaradus cum Antarto; strategis vero etiam haec utraque. haec sunt, quae divulsa a ducatu Antiochiae potestas vestra orbi imperii adiecit illinc dempta. ego vero acquiesco datis pariter atque ablatis omnibus et ut iuribus inhaerebo privilegiisque, quae vobis accepta refero, ita ab illis abstinebo, quae a vobis non accepi, nec fines transibo, sed iis contentus ero, quae sunt mihi muneri data, possidens ea iisque, quamdiu vita supererit, fruens, ut antea dictum est; post obitum autem meum, prout hoc quoque praescriptum est, ad propria redibunt imperia, unde mihi possidenda tradebantur. sub finem enim vitae meae procuratoribus hominibusque meis supremam voluntatem edicam, restitui me velle Romanorum imperio dictas regiones universas et vetare eos niti contra earum

φισβήτησίν τινα διαπίπτουσι. καὶ ὄμνυμι καὶ τοῦτο καὶ τὴν συμφωνίαν ταύτην κατεμπεδῶ, ὡς ἀνυπερθέτως τε καὶ ἀναμφιβόλως τὸ προσταττόμενον πράξουσι. πλὴν καὶ τοῦτο προσκείσθω ταῖς συμφωνίαις, ὡς ἐπειδὴ ὑπὲρ τῶν ἀφῃρη-
P. 414 μένων παρὰ τοῦ κράτους ὑμῶν ἐκ τῆς Ἀντιοχικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ δουκάτου τῆς πόλεως ἐγώ τε κατελιπάρησα τὸν ὑμέτερον θρόνον ποιήσασθαι ἀντισήκωσιν καὶ οἱ περεγρῖνοι προσκατελιπάρησαν τὴν ὑμετέραν βασιλείαν, καὶ κατένευσε τὸ κράτος ὑμῶν ἀντισηκῶσαί μοι θέματα καὶ χώρας τινὰς καὶ πόλεις κατὰ τὴν ἀνατολὴν διακειμένας. δεῖ καὶ τούτων ἐνταυθοῖ μνημονεῦσαι κατ' ὄνομα, ἵνα μήτε ἡ βασιλεία ὑμῶν ἀμφιβάλλοι κατά τι καὶ ἐγὼ ἔχω περὶ ὧν ἂν ἐπιζητοίην. ἦσαν δὲ ταῦτα· τό τε θέμα τῆς Κασιώτιδος πάσης χώρας, ἧς μητρόπολίς ἐστιν ἡ Βέροια, ὃ κατὰ τὴν τῶν βαρβάρων
B φωνὴν Χάλεπ λέγεται, τὸ θέμα τῆς Λαπάρας καὶ τὰ ὑπὸ ταύτην πάντα πολίχνια, τοῦτ' ἔστι τὰ Πλαστά, τὸ τοῦ Χωνίου κάστρον, τὰ Ῥωμαΐνα, τὸ κάστρον Ἀραμισός, τὸ τοῦ Ἀμηρᾶ πολίχνιον, τὸ κάστρον τοῦ Σαρβάνου, τὸ τοῦ Τελχαμψὼν φρούριον· σὺν οἷς καὶ τὰ τρία Τίλια, τό τε Σθλαβοτίλιν καὶ τἄλλα δύο, τὸ φρούριον τὸ Σγένιν, τὸ κάστρον τὸ Καλτζιέριν· καὶ δὴ καὶ ταυτὶ τὰ πολίχνια, τό τε Κομμερμοέρι καὶ τὸ Καθισμάτιν λεγόμενον καὶ τὸ Σαρσάπην καὶ τὸ Νέκραν

4. προσκείσθω F, προσκεῖσθαι P. 6. δουκάτου] κράτους C. 12. ἀμφιβάλλοι F, ἀμφιβάλοι P. 19. σθλαβοτίλιν F, Ἀθλαβοτίλιν P. 21. ταυτὶ F, ταυτῶν P. 22. τὸ scripsi: τὴν P.

cessionem aut in iurgia incidere. iam vero illud quoque iuro et quam firmisima promissione sancio, curaturum me, ut sine mora ac sine fraude imperata faciant. ceterum et hoc pactionibus additum esto: cum pro urbibus illis per potestatem vestram ab Antiocheno imperio et urbis ducatu separatis supplex ego peterem a solio vestro, ut mihi compensationem gratificaretur, iisdemque precibus peregrini quoque maiestatem vestram fatigarent, his satisfaciens potestas vestra compensationis causa themata ac terras quasdam urbesque Orientem versus sitas mihi dedit, quae hic nominatim sunt commemorandae, ut nec maiestas vestra in aliqua re dubitare possit et ego habeam, quo nitar. sunt igitur haec: thema Casiotidis regionis universae, cuius metropolis est Beroea, quae barbarorum lingua Chalep dicitur; thema Laparae et quae ei subiecta sunt oppidula omnia, scilicet Plasta, Chonii castrum, Romaïna, Aramisus castrum, oppidulum Amerae, castrum Sarbani, Telchampson arx et una cum his tria Tilia, Sthlabotilin et reliqua duo, arx Sgenin, Caltzierin castrum atque oppidula haec, Commermoëri et quod Cathismatin dicitur et Sarsapen et Necran urbecula. haec in citeriori Syria posita sunt.

τὸ πολισμάτιον. ταῦτα μὲν τὰ ἐπὶ τάδε Συρίας κείμενα· τὰ δὲ ἀπὸ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν θέματα, τὰ ἀγχοῦ που κείμενα τῆς πόλεως Ἐδέσης, τό τε θέμα τῶν Λιμνίων καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἀετοῦ μετὰ πάσης τῆς ἑκάστου τούτων περιο- C
χῆς. μηδὲ ταῦτα ἀμνημόνευτα κείσθω τὰ περὶ τῆς Ἐδέσης μηδὲ τὰ παρὰ τοῦ θεοφρουρήτου κράτους ὑμῶν τετυπωμένα V. 328
μοι ἐτήσια τάλαντα, λέγω δὴ τὰς διακοσίας λίτρας τῆς Μιχαηλάτου χαραγῆς. προσδεδώρηται γάρ μοι διὰ τοῦ εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας ὑμῶν καὶ τὸ δουκάτον * ἐξ ὁλοκλήρου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸ πάντων φρουρίων τε καὶ χωρῶν οὐκ εἰς ἐμὸν πρόσωπον μόνον περιϊσταμένης τῆς δουκικῆς ταύτης ἀρχῆς· ἀλλὰ γὰρ ἐφεῖταί μοι παραπέμπειν αὐτὴν διὰ τοῦ εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου λόγου εἰς ὃν ἂν αὐτὸς ἐθέλοιμι, μέλλοντος δηλονότι κἀκείνου ὑποκύπτειν τοῖς τῆς βασιλείας ὑμῶν προστάγμασι καὶ θελήμασι καθα- D
περεὶ ἀνθρώπου λιζίου τυγχάνοντος τοῦ αὐτοῦ κράτους καὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας καὶ τὰ αὐτὰ βουλομένου καὶ συμφωνοῦντος, ἅπερ κἀγὼ πρὸς ὑμᾶς. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε, ἐπειδὴ καθάπαξ ἐγενόμην ὑμέτερος ἄνθρωπος καὶ τοῦ κύκλου τοῦ κράτους ὑμῶν, ὀφείλω λαμβάνειν κατ' ἐτησίαν δόσιν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν τάλαντα διακόσια τοῦ προβεβασιλευκότος κυρίου Μιχαὴλ ποιότητά τε καὶ χαραγὴν ἀποφέροντα

1. τῇ Συρίᾳ C. 2. θέματα scripsi: θέματος P. 3. ἐδέσης F, Ἐδέσσης P. 5. τῆς ἐδέσης F, Ἐδέσσης P. 7. διακοσίας F, διακοσίους P. 10. lacunam signavi: apparet olim τὸ δουκάτον τῆς Ἐδέσης vel simile quid fuisse. αὐτὸν F. 12. ἀλλὰ om. C. ἐφεῖται γὰρ C. 13. ὃν ἂν F, ἂν om. P. 15. ὑμῶν om. F. 22. κυρίου F, κυροῦ P.

sequuntur a Mesopotamiae parte themata, quae prope Edessam urbem sita sunt, thema Limniorum et Aeti thema cum omnibus suis agris. neque vero haec neglegenda sunt, quae ad Edessam pertinent, neque quae mihi a divinitus custodita potestate vestra assignata sunt annua talenta, ducentas dico libras nummorum Michaelatorum. nam per piam maiestatis vestrae bullam auream etiam ducatus (Edessae) integer mihi donatus est cum omnibus ad eum pertinentibus et arcibus et terris ita ut non meae tantum personae destinata sit ista ducalis dignitas; sed eam propagare mihi licet per piam bullam auream in quemcunque mihi successorem elegerim, ea tamen condicione, ut successor ille omnibus praescriptis voluntatibusque maiestatis vestrae sese subiciat tamquam eiusdem potestatis ac maiestatis homo lizius eadem quae ego concessi et pepigi concedens et paciscens. iam ab hoc inde tempore, quo homo vester factus sum et ad vestri principatus orbem pertineo, dono annuo e regiis thesauris ducenta talenta monetae qualitatem formamque habentis domini Michaelis, qui antea impe-

P. 415 *διά τινος ἀποστολέως ἡμετέρου Συριάθεν πεμπομένου μετὰ καὶ γραμμάτων ἐμῶν πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν, ἐφ' ᾧ ταῦτα λαβεῖν εἰς ἡμέτερον πρόσωπον. καὶ ὑμεῖς μέν, οἱ ἀεισέβαστοι βασιλεῖς καὶ σεβαστοί τε καὶ αὔγουστοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας, στέρξετε δήπουθεν τὰ ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν βασιλείας ἐγγεγραμμένα καὶ τὰ ὑπεσχημένα διατηρήσετε. ἐγὼ δὲ διὰ τοῦδε τοῦ ὅρκου τὰ παρ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς συμπεφωνημένα κατεμπεδῶ. ὄμνυμι γὰρ εἰς τὰ πάθη τοῦ ἀπαθοῦς καὶ σωτῆρος Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν ἀήττητον ἐκείνου σταυρόν, ὃν ὑπὲρ τῆς τῶν*
B *ἁπάντων σωτηρίας ὑπέμεινε, καὶ εἰς τὰ προκείμενα παναγέστατα εὐαγγέλια, ἃ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐσαγήνευσε· ταῦτα γὰρ κρατῶν ἐπόμνυμι καὶ τὸν πολύτιμον σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ συμπαραλαμβάνω τῷ νῷ καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τοὺς ἥλους καὶ τὴν λόγχην ἐκείνου τὴν διατρήσασαν τὴν δεσποτικὴν καὶ ζωοποιὸν πλευρὰν πρὸς σέ, τὸν κράτιστον καὶ ἅγιον ἡμῶν βασιλέα κύριον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν καὶ τὸν συμβασιλεύοντά σοι τριπόθητον κύριον Ἰωάννην τὸν πορφυρογέννητον, ὡς πάντα τὰ συμπεφωνημένα καὶ εἰρημένα ἀπὸ τοῦ στόματός μου φυλάξω καὶ ἀπαράβατα*

1. *ἡμετέρου* F, *ὑμετέρου* P. *Συριάθεν* F, *Συριόθεν* P. 2. *εἰς* F, *πρὸς* P. 5. *χρυσοβούλλῳ* F, *χρυσοβούλλου* P. 8. *παρ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς* F, *πρὸς ὑμᾶς παρ' ἐμοῦ* P. 11. *παναγέστατα* F, *παναγιώτατα* P. 12. *ἐσαγήνευσε* F, *ἐσαγήνευσαν* P. 13. *τοῦτο* F. 17. *κύριον* F, *κύριν* P. 18. *συμβασιλεύοντα* F, *συμβασιλεύσαντα* P. *κύριον* F, *υἱὸν κύριν* P.

rator fuit, accipere debeo per aliquem legatum nostrum e Syria cum litteris meis ad vos in regiam urbem mittendum, ut meo nomine illa accipiat. ac vos quidem semper augusti imperatores et Sebasti Augustique imperii Romanorum observabitis, quaecumque in bulla aurea piae maiestatis vestrae conscripta sunt, et promissis omnibus stabitis. ego vero hoc iureiurando ea, de quibus vobiscum conveni, firmo sancioque. iuro enim per dolores Christi salvatoris impassibilis et per invictam eius crucem, quam pro salute omnium pertulit, perque ea, quae coram video, sacrosanctissima evangelia, quae orbem universum in rete incluserunt; nam manu his imposita iusiurandum iuro pretiosissimamque Christi crucem mente simul comprehendo spineamque coronam et clavos et lanceam, quae dominicum eius vivificansque latus perforavit: tibi potentissimo et sacro nostro imperatori domino Alexio Comneno et regni socio desideratissimo domino Ioanni porphyrogenito omnia me pacta et ore meo prolata custoditurum et inviolata in omne tempus servaturum, quaeque maiestati

διατηρήσω μέχρι παντὸς καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ κράτους ὑμῶν καὶ
νῦν φρονῶ καὶ εἰσέτι φρονήσω μηδ' ἄχρι ψιλῆς ἐπινοίας C
κακόηθες ἢ δολερὸν πρὸς ὑμᾶς ἐνδεξόμενος, ἀλλ' ἐμμενῶ
τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμπεφωνημένοις καὶ καθ' οἱονδήτινα τρόπον οὔτε ψευδορκήσω πρὸς ὑμᾶς οὔτε εἰς ἀθέτησιν τῶν ὑπεσχημένων χωρήσω οὔτε πρὸς ἄσπονδόν τι ἐπινοήσομαι οὔτε αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες καὶ ὁπόσοι τῆς ἐμῆς ἐξουσίας εἰσὶ καὶ τὸν χορὸν τῶν ἐμῶν στρατιωτῶν ἀπαρτίζουσιν· ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ * τῶν σῶν ἐχθρῶν θωρακιούμεθα καὶ ἀροῦμεν ὅπλα καὶ δόρατα καὶ τοῖς σοῖς φίλοις ἐμβαλοῦμεν τὰς δεξιάς· καὶ πάντα τὰ πρὸς ὠφέλειαν καὶ τιμὴν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ ἐπινοήσω καὶ καταπρά-
ξομαι. οὕτως ὀναίμην τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, οὕτω τοῦ D
σταυροῦ καὶ τῶν θείων εὐαγγελίων.

Ταῦτα ἐγράφη τε καὶ οἱ ὅρκοι συνετελέσθησαν παρουσίᾳ τῶν ὑπογεγραμμένων μαρτύρων κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον δευτέρας ἐπινεμήσεως ἔτους ἤδη διαρρυϊσκομένου ͵ϛχιζ.

Οἱ μέντοι παρουσιάσαντες μάρτυρες καὶ ὑπογεγραφότες,
ὧν ἐναντίον ταῦτα τετέλεστο, εἰσὶν οὗτοι· οἱ θεοφιλέστατοι V. 329
ἐπίσκοποι, ὅ τε Ἀμάλφης Μαῦρος καὶ ὁ τοῦ Τερεντοῦ Ῥενάρδος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κληρικοί· ὁ εὐλαβέστατος καθηγούμενος τῆς ἐν Λογγιβαρδίᾳ σεβασμίας μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀν-

3. ἐνδεξόμενος scripsi: ἐνδειξόμενος P. 4. ὑπ' F, παρ' P. 9. lacunam signavi. 12. καὶ ἐπινοήσω F, καὶ om. P. 16. Σεπτέβριον P, correxi. 17. διαρρυϊσκομένου F, διαρυϊσκομένου P.

vestrae utilia sunt, et nunc curare et in posterum curaturum neque vel minimam suscepturum odii aut fraudis ullius in vos cogitationem, sed omnibus a me promissis staturum nec ullo umquam modo adversum vos me peieraturum aut promissa mea irrita facturum aut quidquam contra foedus excogitaturum neque me ipsum neque meorum quemquam, quicumque mihi subiecti sunt militumque meorum numerum efficiunt. sed pro * adversus hostes tuos loricas induemus armaque tollemus ac lanceas et amicis tuis amicas iniciemus dextras; omniaque ad utilitatem honoremque imperii Romani et excogitabo et perficiam. sic me deus adiuvet, sic crux et divina evangelia. haec scripta sunt et iuramenta praestita praesentibus subscriptis testibus mense Septembri indictionis secundae anni iam desinentis sexies millesimi sexcentesimi decimi septimi. sunt autem praesentes testes, qui his subscripserunt, et coram quibus illa perfecta sunt, hi qui sequuntur: deo gratissimi episcopi Amalfis Maurus et Tarenti Renardus quique cum eo erant clerici; religiosissimus praepositus venerandi in Longibardia monasterii sancti Andreae in

δρέου, τῆς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Βρεντησίου, καί τινες αὐτῶν δύο
P. 416 μοναχοί· οἱ ἄρχοντες τῶν περεγρίνων, ὧν τὰ μὲν σίγνα αὐτοὶ διεχάραξαν οἰκειοχείρως, τὰ δὲ τούτων ὀνόματα διὰ χειρὸς τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἀμάλφης τοῖς σίγνοις προσπαρεγράφησαν, ὃς καὶ πρέσβυς παρὰ τοῦ πάπα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐληλύθει. οἱ ἀπὸ τῆς βασιλείου αὐλῆς· ὁ Σεβαστὸς Μαρῖνος, Ῥογέρης ὁ τοῦ Τακουπέρτου, Πέτρος
B Ἀλίφας, Γελίελμος ὁ Γανζῆ, Ῥιτζάρδος ὁ Πριντζίτας, Ἰοσφρὲ Μαλῆς, Οὑμπέρτος ὁ υἱὸς τοῦ Γραούλ, Παῦλος ὁ Ῥωμαῖος, οἱ ἐκ τῶν Δακῶν ἥκοντες ἀποκρισιάριοι παρὰ τοῦ κράλη καὶ συμπενθέρου. τῆς βασιλείας, Ζουπάνος ὁ Περὴς καὶ Σίμων, καὶ οἱ ἀποκρισιάριοι Ῥισκάρδου Σινισκάρδου, Βασίλειος νωβελλίσιμος ὁ εὐνοῦχος καὶ Κωνσταντῖνος νοτάριος."

Τὸν μὲν οὖν ἔγγραφον ὅρκον τοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ Βαϊμούντου ἔλαβεν, ἀντιδέδωκε δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν εἰρημένον ἄνωθεν χρυσόβουλλον λόγον ἐνσεσημασμένον διὰ κινναβάρεως, ὡς ἔθος, διὰ βασιλικῆς δεξιᾶς.

2. πελεγρίνων C. 6. βασιλικῆς C. 7. Τακουπέρτου Ducangius: Τακουτέρτου P, Τακοτέρτου C. 8. Ἀλίφας F. Ῥιτζάρδος FC, Ῥιντζάρδος P. Πριντζίτας FC, Πριντζίττας P. 9. Μαλή C. Ῥαούλ Ducangius. 10. ἐκ τῶν FC, τῶν om. P. ἀποκρισιάροι P, correxi. κράλη F, κράλι P. 11. συμπένθεροι C. 13. νωβελλίσιμος F. νωβελίσιμος P. 16. ἐνσεσημασμένον FAC, ἐνσημασμένον P. 17. κινναβάρεως FA, κιναβάρεως P.

Brundisii insula siti et duo eorum monachi; principes peregrinorum, qui signa sua ipsorum manu pinxerunt: eorum nomina manu deo dilectissimi episcopi Amalfis sub eorum signis subscripta sunt, qui etiam legatus a papa ad imperatorem venerat. ex aula regia adfuerunt Sebastus Marinus, Rogerius Tacuperti filius, Petrus Aliphas, Guilelmus Ganze, Ritzardus Printzitas, Iosphre Males, Umpertus Graulis filius, Paulus Romanus, qui ex Dacis venerunt apocrisiarii a Crale, consocero maiestatis, Zupanus Peres et Simon, et apocrisiarii Riscardi Siniscardi, Basilius nobilissimus eunuchus et Constantinus notarius."

Hoc igitur literis mandatum iusiurandum imperator a Boëmundo accepit. dedit autem ei vicissim auream, quam supra memoravimus, bullam, quam rubro colore, ut mos est, imperatoria manus subsignaverat.

ΑΛΕΞΙΑΣ ΙΔ.

ALEXIADIS LIBER XIV.

ARGUMENTUM.

Boëmundi mors. Philocales ad restaurandas Asiae civitates missus Turcas vincit (1). *Alexius in Tancredum bellum differt. Balduinus a Tyro paene occupata repellitur* (2). *imperator in Cherronesum profectus fines imperii munire studet. classis Latinorum re infecta revertitur* (3). *podagra Alexii eiusque causae* (4). *itur in Turcas. Camytze victo captoque imperator de iis victoriam reportat* (5). *caesis duobus Romanorum ducibus iterum Turcae fugantur. Camytzes ex vinculis effugit Cpolinque mittitur* (6). *quomodo Anna historiam conscripserit. vita domestica Alexii* (7). *de Philippopoli urbe multisque eius haereticis. quorum insaniae mederi studet Alexius* (8). *Comani traiecto Istro repelluntur. haereticos conversos large donat imperator, punit renitentes* (9).

---

1. Τῶν οὖν δεδογμένων τῷ αὐτοκράτορι πέρας ἐσχη- P. 419
κότων τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω ἔγγραφον συμφωνίαν ἐνόρ- V. 332
κως ὁ Βαϊμοῦντος βεβαιωσάμενος τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων
προτεθέντων καὶ τῆς λόγχης, δι' ἧς τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
πλευρὰν οἱ ἄνομοι ἐξεκέντησαν, τὴν πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην

2. ἐνόρχως A, ἔνορχος P. 3. βεβαιωσάμενος F, βεβοιωσάμενος P.

1. His ita de imperatoris sententia finitis, cum prolatis sanctis evangeliis et lancea, qua salvatoris nostri latus impii pupugerunt, Boëmundus conventionis instrumentum, quod supra descripsimus,

ἐπάνοδον ᾐτεῖτο ἀναθέμενος πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν τῇ ἐξουσίᾳ καὶ γνώμῃ τοῦ αὐτοκράτορος ἀξιῶν ἅμα ἐντὸς τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας παραχειμάσαι τούτους τῶν χρειωδῶν δαψιλῶς ἐπιχορηγουμένων αὐτοῖς, ἐπὰν δὲ ὁ χειμὼν παρέλθοι καὶ τῶν πολλῶν κόπων ἑαυτοὺς ἀνακτήσαιντο, B ὅπου βουλητὸν αὐτοῖς, συγχωρηθῆναι ἀπελεύσεσθαι. ταῦτα αἰτησάμενος καὶ τὸν αὐτοκράτορα συγκατατιθέμενον ταῖς τούτων αἰτήσεσιν εἶχεν εὐθύς. τιμηθεὶς οὖν τηνικαῦτα τῷ τῶν σεβαστῶν ἀξιώματι καὶ χρήματα λαβὼν ἱκανὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπανέτρεχε στράτευμα. συναπῄει δὲ τούτῳ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Εὐφορβηνὸς ὁ τὴν προσηγορίαν Καταχαλών, ὡς μή τι κατὰ τὴν ὁδὸν δεινὸν παρά τινων στρατιωτῶν τῶν ἡμετέρων ταγμάτων αὐτῷ συμβαίη, ἀλλὰ μᾶλλον πρόνοιαν τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ ποιήσαιτο ἔν τε προσήκοντι τόπῳ καὶ ἀκινδύνῳ στρατοπεδεύοντος καὶ ἐνδεχομένας τὰς αἰτήσεις παρέχοι αὐτοῖς. καταλαβὼν οὖν τὴν ἰδίαν παρεμβολὴν C καὶ παραδοὺς τὸ στράτευμα τοῖς ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀπεσταλμένοις παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος εἰς μονῆρες εἰσελθὼν τὴν Λογγιβαρδίαν κατέλαβεν. οὐ πλείω δὲ τῶν ἓξ μηνῶν ἐπιβιοὺς τὸ κοινὸν ἀπεδεδώκει χρέος. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς τῶν Κελτῶν ἔτι φροντίδος εἴχετο· καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς εὖ διαθέμενος τῆς πρὸς τὸ Βυζάντιον φερούσης ἥψατο. ἐπανελ-

9. τοῦ σεβαστοῦ A. 11. ὁ ante Εὐφορβηνὸς add. m. 1 F. 13. μᾶλλον F, μᾶλλων P. 16. αὐτοῖς F, αὐτῷ C, αὐτοῦς sic P. παρεμβολὴν] παρεμ in ras. F. 17. αὐτὸ τοῦτο A. 20 sq. οὐκέτι τῆς τῶν Κελτῶν φροντίδος εἴχετο A. 21. καὶ om. A. 22. καὶ ἀπὸ διαβόλεως ἀναστὰς (ἐκεῖ γὰρ ἐσκήνου, ὅτι τὰς μετὰ τοῦ βαϊμούνδου συμφωνίας πεποίητο) τῆς A.

iure iurando firmasset, in patriam redire cupiit relictis in arbitrio ac potestate imperatoris copiis suis omnibus, quibus volebat in Romanorum terris hiberna praeberi resque ad victum necessarias liberaliter suppeditari, tum transacta hieme, ubi ex multis laboribus se recrearint, liberam fore quo vellent abeundi potestatem. talia petenti Augustus statim omnia concessit eique praeter sebasti dignitatem pecunias quoque multas in sua castra revertenti tribuit. prosecutus euntem est Constantinus Euphorbenus cognomento Catacalo, partim ne qua ei ab exercitus nostri militibus iniuria in via inferretur, partim idque potissimum ut salubribus tutisque castris designandis Gallici exercitus curam gereret eorumque aequis postulatis obsequeretur. sic Boëmundus ad suos reversus, ubi exercitum iis tradidit quos imperator ad id ipsum delegarat, monere conscensa Longibardiam petiit; nec amplius sex mensibus post commune debitum solvit. imperatorem vero detinuit aliquamdiu cura Gallorum; tandem rebus eorum bene dispositis iter Byzantium versus

θὼν δὲ οὐ πρὸς ἀνέσεις καὶ ἀναπαύλας ἀνέκλινεν ὅλως, ἀλλὰ λογιζόμενος αὖθις, ὅπως τὰ κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Σμύρνης καὶ μέχρις αὐτῆς Ἀτταλείας οἱ βάρβαροι τελείως ἠρίπωσαν, ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ καὶ τὰς πόλεις αὖθις ἐς τὴν προτέραν ἐπαναγάγοι κατάστασιν καὶ τὸν πρώην ἀπο- D
δοίη κόσμον καὶ τοὺς ἁπανταχῇ σκεδασθέντας ἐποίκους αὐταῖς ἐπανασώσοιτο. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῆς τοῦ Ἀττάλου ἀμεριμνίαν εἶχεν, ἀλλὰ πολλὴν ἐποιεῖτο τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα. ὁ Φιλοχάλης οὖν Εὐμάθιος (ἀνὴρ δὲ οὗτος ἐπηβολώτατος καὶ τῶν ἐπιφανῶν οὐ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ φρονήσει τῶν πολλῶν διαφέρων, ἐλευθέριος καὶ γνώμην καὶ χεῖρα, πιστὸς μὲν πρὸς Θεὸν καὶ τοὺς φίλους, πρὸς δὲ τοὺς δεσπότας εὔνους εἴπερ τις ἄλλος, τῆς μέντοι στρατιω- P. 420
τικῆς παιδείας πάμπαν ἀμύητος· οὔτε γὰρ τόξον καὶ νευρὰν ἐπὶ μαζὸν ἕλκειν ᾔδει οὔτε θυρεῷ σκέπεσθαι· τἆλλα δὲ δεινότατος, λόχους τε ἐφιστᾶν καὶ διὰ παντοίων μηχανημάτων τοὺς πολεμίους ἡττᾶν) οὗτος προσελθὼν τῷ αὐτοκράτορι τὴν τῆς Ἀτταλείας φρουρὰν ἐπιμελῶς ᾔτειτο. γινώσκων οὖν τὸ ποικίλον τῶν αὐτοῦ νοημάτων τε καὶ ἐγχειρήσεων ὁ αὐτοκράτωρ καὶ τὴν συμπαρομαρτοῦσαν αὐτῷ εὐτυχίαν, ἥτις ποτέ ἐστί τε καὶ λέγεται (οὐδὲ γὰρ οἱῳδήτινι ἐπιβα- V. 333
λὼν ποτε πράξει διημάρτηκε τοῦ σκοποῦ), πείθεται διὰ B

3. μέχρις FA, μέχρι P. Ἀτταλίας A. 4. ἠρείπωσαν A. καὶ F, om. AP. τὰς πόλεις αὖθις εἰς τὴν AP, ἐς τὰς πόλεις αὖθις τὴν F. 9. ἐπηβολώτατος FA, ἐπιβολώτατος P. 14. πάμπαν FA, πάνυ P. 16. λόχους FC, λόγους AP. 18. Ἀττάλου C. ᾔτει C. 22. ἐξημάρτηκε A.

capessivit domumque redux minime in segnitiem remissionesque declinavit, sed animo reputans devastatam a barbaris a Smyrna usque ad Attaliam Asiae oram probro sibi fore credidit, nisi florentes olim civitates illas in pristinam felicitatem restituisset et ubique dispersos cives in eas reduxisset. nec profecto Attali urbem neglexit, sed magnam ei curam impendit. Philocales igitur Eumathius, qui animi promptissimi erat, non genere solum illustris, sed etiam prudentia plerisque praestans, liber animo atque alacer consilio manuque, deo fidelis et amicis, dominis ut qui maxime benevolus, militarium vero exercitationum plane rudis, ut neque arcus nervum ad mammam attrahere nec scuto se tutari posset, ceterum aptissimus ad insidias parandas et variis hostes artibus vincendos, is igitur ad imperatorem accedens etiam atque etiam Attaliae urbis praefecturam sibi poposcit. imperator, qui mentem hominis ad excogitanda exequendaque omnia paratam felicitatemque, qualiscumque ea est diciturve, perpetuam eius comitem esse norat (neque enim quidquam aggressus ferebatur,

ταῦτα καὶ δυνάμεις ἀποχρώσας αὐτῷ δίδωσι πολλὰ ὑποθέμενος καὶ ἐντειλάμενος ἐν πᾶσι νουνεχεὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ποιεῖσθαι. ὁ δὲ καταλαβὼν τὴν Ἄβυδον αὐτίκα τὸν ἀναμεταξὺ διαπλωϊσάμενος πορθμὸν καταλαμβάνει τὸ Ἀτραμύτιον. πόλις δὲ πρώην μὲν ἦν πολυανθρωποτάτη· ὁπηνίκα δὲ ὁ Τζαχᾶς τὰ κατὰ τὴν Σμύρνην ἐληΐζετο, καὶ αὐτὴν παντελῶς ἐρειπώσας ἠφάνισε. τὸν γοῦν παντελῆ ἀφανισμὸν τῆς τοιαύτης θεασάμενος πόλεως, ὡς δοκεῖν μηδὲ ἄνθρωπον κατοικῆσαί ποτε ἐν αὐτῇ, παραχρῆμα ἀνῳκοδόμησέ τε καὶ εἰς τὸ πρότερον ἀποκατέστησε σχῆμα τούς τε ἐποίκους ἀπανταχόθεν C *ἀνεκαλέσατο, ὁπόσοι τέως τῶν αὐτοχθόνων ἐσώζοντο, καὶ ἐξ ἀλλοδαπῶν πολλοὺς μεταπεμψάμενος ἐνῴκισέ τε καὶ τὸν πρότερον ἀποδεδώκει κόσμον. πυθόμενος δὲ περὶ τῶν Τούρκων καὶ μεμαθηκὼς κατὰ τὴν Λάμπην τούτους τῷ τότε ἐνδιατρίβειν ἀπόμοιραν τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνάμεων ἀποδιελόμενος ἐξέπεμψε κατ' αὐτῶν. οἳ καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς καὶ πόλεμον καρτερὸν μετ' αὐτῶν συνάψαντες τὴν νικῶσαν εἶχον παραυτίκα· ἀπηνῶς δὲ τοῖς Τούρκοις τοσοῦτον ἐχρήσαντο, ὡς καὶ τὰ νεογνὰ τούτων εἰς λέβητας ἐμβαλεῖν καχλάζοντας· πολλοὺς δὲ καὶ ἔκτειναν καὶ ζωγρίαν* D *ἄγοντες πρὸς τὸν Εὐμάθιον χαίροντες ἐπανῄεσαν. οἱ δέ γε καταλειφθέντες Τοῦρκοι μελενδυτήσαντες καὶ τὰς σφῶν*

2. *νουνεχεὶ* F, *νουνεχῶς* P. 6. *δὲ* A, om. P. *τὰ* AC, *τὸ* P. *Σμύρνην* AF, *Σμύρναν* P. 7. *ἐρειπώσας* A. *ἠφάνισε* A, *ἠφάνισεν* P. 10. *ἀποκατέστησε* A, *ἀπεκατέστησε* P. 16. *αἳ καὶ καταλαβοῦσαι* C. 17. *συνάψασαι* C. 19. *τοσοῦτον* om. AC. 20. *ζωγρίαν* F, *ζωγρείαν* P. 22. *τὰ* C.

quod non confecisset), annuit petenti ac multa monens mandansque, ut quidvis consilio susciperet, idoneis eum copiis instruxit. qui Abydum statim profectus freto traiecto Atramytium se contulit. fuit ea populosissima olim civitas, sed Tzachas, cum Smyrnae oram vastaret, eam penitus evertit ac delevit. quapropter Philocales, ubi talem urbem penitus deletam conspexit, ut nemo in ea umquam habitasse videretur, extemplo eam reficere aggressus priorem ei speciem restituit civesque eius et indigenas, quotquot adhuc fortuna servarat, undecumque convocavit ac multis etiam aliunde arcessitis pristinum urbi ornatum reddidit. nuntiato autem esse Turcas circa Lampen partem ex copiis suis delegit in eosque dimisit; qui eos aggressi acri certamine commisso primo impetu superant. tam crudeliter vero victoria usi sunt, ut Turcarum parvulos in ferventes lebetes inicerent; caesisque tum plurimis captisve laeti ad Eumathium redeunt. at Turcae superstites, quo cladem ipso habitu popularibus suis testaren-

συμφορὰς ἐξ αὐτῶν ἀμφίων παριστάναι τοῖς ὁμοφύλοις βουλόμενοι ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχομένην διῄεσαν χώραν γοερὸν ἀνοιμώζοντες καὶ τά σφισιν αὐτοῖς ξυμπεσόντα δεινὰ διηγούμενοι κἀκ τῶν ἀμφίων ἅπαντας εἰς οἶκτον παρακινοῦντες καὶ πρὸς ἄμυναν ἐρεθίζοντες. ὁ δὲ Εὐμάθιος τὴν Φιλαδέλφειαν καταλαβὼν ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ ἐγχειρήματος. ἀρχισατράπης δέ τις Ἀσὰν τὴν κλῆσιν, P. 421
ὁ τὴν Καππαδοκίαν κατέχων, τοῖς αὐτόχθοσι καθαπερεὶ ἀργυρωνήτοις χρώμενος, μεμαθηκὼς τὰ τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι Τούρκοις ξυμπεσόντα τὰς οἰκείας δυνάμεις ἀναλαβόμενος καὶ ἑτέρωθεν πολλοὺς μεταπεμψάμενος, ὡς ἐς εἴκοσι πρὸς ταῖς τέσσαρσι χιλιάδας παραστῆναι τὸ ὑπ' αὐτὸν στράτευμα, κατ' αὐτοῦ ἔξεισι. δεινὸς δὲ ὢν ἀνὴρ ὁ Εὐμάθιος, ὡς εἴρηται, οὐκ ἀμελῶς τὴν Φιλαδέλφειαν ᾤκει οὐδ' ἀναπεπτώκει εἴσω τῶν ταύτης τειχῶν γεγονώς, ἀλλὰ σκοπούς τε ἁπανταχῇ ἔπεμπε καὶ ἵνα μὴ ἀμελοῖεν, αὐτοῖς προσέπεμπεν ἄλλους καὶ πρὸς ἐγρήγορσιν ανηρέθιζεν, ὥστε παννύχους B
ἐγρηγορέναι καὶ τὰς ἀμφόδους καὶ τὰς πεδιάδας περιαθρεῖν. τούτων οὖν τις πόρρωθεν τὸ Τουρκικὸν θεασάμενος στράτευμα δρομαῖος αὐτῷ προσελθὼν ἀπαγγέλλει. ὁ δὲ φρενήρης ὢν καὶ ὀξὺς τὸ δέον συνιδεῖν καὶ ἐν ἀσκέπτῳ χρόνῳ πέρας τοῖς λογισμοῖς διδόναι, ἐπεὶ μὴ ἀποχρώσας πρὸς τοσαύτας

1. συμφορὰς FA, om. P. 11. ὡς ἐς F, ὡς om. P. 12. ὑπ' αὐτὸν] αὐτοῦ C. 16. αὐτοῖς A, αὐτοὶ P. 17. ἐγρήγορσιν FA, ἐγρηγόρησιν P.

tur, pullis vestibus induti cunctas circumibant regiones a Turcis occupatas miserrime querentes et quae sibi acerba contigissent narrantes; quorum lugubris haec species et ad misericordiam et ad vindictam omnes incitavit. interim Eumathius Philadelphiam se contulerat ob successus felicitatem laetissimus. archisatrapa vero quidam, Asan nomine, qui Cappadociam obtinebat indigenisque ut mancipiis utebatur, cum illa Turcarum mala audivisset, confestim et suis et aliis aliunde copiis usque ad quatuor et viginti millia militum contractis contra Eumathium proficiscitur. is, quem acrem virum diximus, minime securus considebat Philadelphiae nec se segnitiae intra eius moenia dabat, sed exploratoribus in omnia loca dimissis, ne essent negligentes, postea alios submisit, qui ad vigilandum eos excitarent, ita ut totas noctes ad vias camposque vigilias agerent. horum igitur qui primus forte Turcarum exercitum conspexit, celeriter advolans Eumathio id nuntiat. ille praesentissimi animi vir deliberationisque velocis, qui consultationes uno momento corriperet, cum in tantum exercitum haud satis copiarum sibi adesse sensisset, communiri om-

ἔχειν ἐγνώκει δυνάμεις, παραχρῆμα ἁπάσας τὰς πύλας ταύτησὶ τῆς πόλεως ἀσφαλισθῆναι ἐκέλευε καὶ μηδένα τὸ παράπαν ἐς τὸ τεῖχος συγχωρεῖσθαι ἀνιέναι μήτε μὴν κραυγάζειν
C ὅλως μήτε αὐλοὺς ἢ κιθάρας ἠχεῖν· καὶ ἁπλῶς ἐν τοιούτῳ
V. 334 σχήματι τὴν πόλιν κατεστήσατο, ὥστε πάντη ἀοίκητον δοκεῖν τοῖς διερχομένοις. ὁ δὲ Ἀσὰν καταλαβὼν τὴν Φιλαδέλφειαν τῷ οἰκείῳ περιζώσας τὰ τείχη στρατεύματι ἐπὶ τρισὶ παρέμεινεν ἡμέραις. ὡς δὲ οὐδεὶς τῶν ἐντὸς ἄνωθεν προκύπτων ἐφαίνετο, αἱ δὲ πύλαι εἶχον ἀσφάλειαν, ἑλεπόλεις δὲ οὐ παρῆσαν αὐτῷ οὐδὲ πετροβόλα ὄργανα, νομίσας ὀλίγον εἶναι τὸ τοῦ Εὐμαθίου στράτευμα καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ἀποθαρρεῖν τὴν ἐξέλευσιν πολλὴν ἀσθένειαν καταψη-
D φισάμενος τῶν ἐντὸς ἄλλην ἀτραπὸν ἐτράπετο καταπεφρονηκὼς αὐτοῦ παντάπασι. δέκα γοῦν χιλιάδας τοῦ ἰδίου στρατεύματος διελὼν κατὰ τοῦ Κελβιανοῦ ἐξαπέστειλεν, ἑτέρας δὲ ..... ὡς πρὸς Σμύρνην καὶ τὸ Νύμφαιον, τὰς δέ γε ἐπιλοίπους πρὸς τὰ Χλιαρὰ καὶ τὴν Πέργαμον· ἅπαντας δὲ εἰς προνομὰς ἀποστείλας συνείπετο καὶ αὐτὸς τοῖς πρὸς τὴν Σμύρνην ἀπερχομένοις. ὁ μέντοι Φιλοκάλης διαγνοὺς τὸ τοῦ Ἀσὰν ἐπιχείρημα ἁπάσας τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις κατὰ τῶν Τούρκων ἀπέστειλεν. οἱ καὶ διώκοντες τοὺς πρὸς τὸ Κελβιανὸν ἀπελθόντας ὑπνώττοντας ἀπεριμερίμνως καταλαμβά-

2. ἐκέλευε FC, ἐκέλευσε AP. 3. ἐς F, εἰς AP. 7. καὶ τῷ AP, καὶ om. F. 8. verba τῶν ἐντὸς, quae P post πύλαι habet, huc transposui. 9 sq. ἑλεπόλεις … ὄργανα om. C. 11. τοῦτο] το add. m. 1 F. 12. καὶ πολλὴν P, καὶ om. FA. 15. 21. Κελβ. C, Κερβ. P. 16. lacunam quinque litterarum agnoscit F: in AP nulla lacuna. τὸ AC, τὸν P. 17. χλιερὰ A. 19. τὴν Σμύρναν A, lacuna septem litterarum in F, **** P. 22. ὑπνώττοντας F, om. AP. ἀπεριμερίμνους A.

nes Philadelphiae portas nec quemquam moenia ascendere neque clamare nec tibia citharave sonum edere iubet, verum ita urbem instituit, ut praetereuntibus plane deserta videri posset. Asan vero se admovit Philadelphiae ac triduum cinctae a suis urbi assedit, cumque neminem eorum qui intus erant de muro prospicientem portasque obstructas (deerant vero ballistae ei et catapultae) videret, putans Eumathii exercitum parvum esse ideoque non audere erumpere eumque propter infirmitatem spernens aliam viam iniit. nam hoste prorsus contempto decem suorum millia contra Cerbianum, alia * Smyrnam versus et Nymphaeum, reliquos in Chliara Pergamumque misit; hos omnes ad praedandum emisit ipseque eos qui ad Smyrnam proficiscebantur subsecutus est. at Philocales cognitis Asanis inceptis quotquot copias habuit in Turcas irruere iubet; nostrique eos, qui Cerbianum tendebant, persecuti secure dormientes occupant et pugna diluculo inita

νουσι καὶ ἐπεισπεσόντες τούτοις αὐγαζούσης ἡμέρας ἀφειδῶς P. 422
κατέσφαττον· τοὺς δὲ παρ' αὐτῶν κατεχομένους δορυαλώτους ἐρρύσαντο ἅπαντας. κἄπειτα τοὺς πρὸς τὴν Σμύρνην καὶ τὸ Νύμφαιον ἀπερχομένους Τούρκους ἐδίωξαν· διεκδραμόντες δέ καί τινες ἀπό τε τοῦ ἔμπροσθεν μέρους καὶ ἐξ ἑκατέρων κεράτων τὸν κατ' αὐτῶν συγκροτήσαντες πόλεμον κατὰ κράτος ἐνίκησαν. καὶ πολλοὺς μὲν κτείνουσι, πολλοὺς δὲ καὶ ζωγρίαν ἄγουσιν· οἱ δέ γε καταλειφθέντες ὀλίγοι πάνυ φεύγοντες ταῖς δίναις τοῦ Μαιάνδρου ἐμπεσόντες εὐθὺς ἀπεπνίγησαν. ποταμὸς δὲ οὗτος περὶ Φρυγίαν, σκολιώτατος B
ποταμῶν ἁπάντων καὶ καμπὰς συνεχεῖς ποιούμενος. θαρρήσαντες δὲ κἀπὶ τῇ δευτέρᾳ νίκῃ τοὺς ἐπιλοίπους ἐδίωκον. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐγένετο πλέον τῶν Τούρκων φθασάντων πορρωτάτω γενέσθαι τούτων. εἶθ' οὕτως ἐπανῆλθον πρὸς Φιλαδέλφειαν. ὁ δέ γε Εὐμάθιος τούτους θεασάμενος καὶ μεμαθηκώς, ὡς ἐκθύμως ἠγωνίσαντο σπεύδοντες μηδένα τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐκφυγεῖν, δαψιλῶς αὐτοὺς φιλοτιμησάμενος μεγάλας καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ὑπισχνεῖτο τὰς χάριτας.

2. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Βαϊμούντου τελευτὴν ἐπειδὴ ὁ Ταγγρὲ τῆς Ἀντιοχείας περιεδράξατο καὶ ὡς δια- C
φέρουσαν αὐτῷ ἐλογίζετο παντάπασι τὸν αὐτοκράτορα ταύτης ἀλλοτριῶν, ὁ βασιλεὺς ἐν ταὐτῷ κατανοῶν καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ πόλει παρασπονδουμένους ὅρκους τῶν

3. σμύρναν A. 4. τὸ FAC, τὸν P. 8. ζωγρίαν FA, ζωγρεῖαν P. 11. θαρρήσαντες AC, θαρσήσαντες P. 12. κἀπὶ F, καὶ ἐπὶ P, κἂν A. 13. ἐγένετο AF, ἐγίνετο P. 14. πορρωτάτω F, πορρωτέρω P, ὡς πορρωτέρω A. 18. ἐς F, εἰς AP. 19. ante μετὰ quattuor litterarum spatium in F. 22. ἐν ταὐτῷ scripsi: ἐνταῦθα P. 23. σπενδομένους C.

obtruncant quosque illi ceperant libertate omnes donant. deinde Turcarum eos, qui Smyrnam Nymphaeumque petebant, persequuntur. atque nonnulli celerius profecti et ex adverso et ab utroque latere graviter aggressi eos egregie vincunt. multos nostri caedunt, multos etiam capiunt; pauci superstites praecipiti fuga in Maeandri vertices illati statim perierunt. perfluit is amnis Phrygiam, fluviorum omnium obliquissimus et crebris se flexibus contorquens. erecti animo nostri altera hac victoria reliquos etiam insequuntur; quibus tamen nimio intervallo progressis cum nihil amplius profecissent, Philadelphiam redeunt. eos simul ac conspexit Eumathius fortiterque pugnasse audivit atque id maxime egisse, ne quem sibi hostium elabi sinerent, largiter eos remuneratus magnas etiam in posterum gratias promisit.

2. At Boëmundo defuncto cum Tancredus Antiochiam mordicus teneret et imperatorem inde arcens plane propriam sibi duceret, imperator reputans et violata illa de hac urbe Francorum istorum

βαρβάρων τουτωνὶ Φράγγων καὶ ὅτι αὐτὸς πολλὰ μὲν ἀνη-
λώκει χρήματα, πολλὰ δ' ἐπεπόνθει δεινὰ τά τε μυριοπληθῆ
ἐκεῖνα στρατεύματα ἐκ τῆς ἑσπέρας εἰς τὴν Ἀσίαν διαβιβάζων,
καίτοι δυστραχηλοτάτοις αὐτοῖς ἐντυγχάνων ἀεὶ καὶ καταπί-
V. 335 κροις ἀνδράσι, πολλὰ δὲ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα τούτοις
D συνεκπέμπων κατὰ τῶν Τούρκων, δυεῖν ἕνεκα, τοῦτο μέν,
ἵνα μὴ Τουρκικῆς μαχαίρας παρανάλωμα γένοιντο (ἐκήδετο
γὰρ αὐτῶν ὡς Χριστιανῶν), τοῦτο δ', ὅπως καὶ ὑφ' ἡμῶν
συγκροτούμενοι τὰς μὲν πόλεις τῶν Ἰσμαηλιτῶν ὀλοθρεύοιεν,
τὰς δὲ καὶ ὑποσπόνδους τοῖς βασιλεῦσι Ῥωμαίων διδοῖεν
κἀκ τούτου τὰ σχοινίσματα τῶν Ῥωμαίων πλατύνοιντο, ἀπήν-
τησε δὲ οὐδὲν ὄφελος ἀπὸ τῶν τοσούτων καμάτων καὶ πόνων
P. 423 καὶ δωρεῶν τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ, ἀλλὰ τῆς τε Ἀντιόχου
πόλεως ἀπρὶξ εἴχοντο τῶν τε ἄλλων πολισμάτων ἡμῖν οὐ
μετεδίδοσαν, φέρειν οὐκ εἶχεν οὐδ' ὅλως ἠνείχετο μὴ οὐχὶ
ἀντιδρᾶσαι τὰ χείρω καὶ τῆς τοιαύτης ἀπανθρωπίας αὐτοὺς
ἀμύνασθαι. τὸ γὰρ ἐκείνου μὲν εἶναι τὰς ἀμυθήτους ἐκείνας
δωρεὰς καὶ τοῦ χρυσοῦ τοὺς θημῶνας καὶ τὴν ἀνυπέρβλητον
ὑπὲρ αὐτῶν φροντίδα καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ συνεργῶν αὐτοῖς
πεμφθέντων στρατευμάτων τὰ πλήθη, τὴν δὲ βασιλείαν
Ῥωμαίων μηδὲν ἐντεῦθεν ἀπόνασθαι, τοὺς δὲ Φράγγους

1. ὅτι F, ὅτ' P. 5. Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα F, στρατεύματα Ῥωμαϊκὰ P. 6. δυεῖν F, δυοῖν P. 8. ὑφ' F, ἀφ' P. 9. μὲν addidi. 10. διδοῖεν scripsi: διδόναι P. 17. ἐκείνας δωρεὰς F, δωρεὰς ἐκείνας P. 18. τοὺς FC, τὰς P. 19—21. καὶ τῶν παρ' ... ἀπόνασθαι in mg. add. m 1 F. 19. αὐτοῖς F, αὐτοῦ P.

barbarorum iuramenta et tot sumptus laboresque a se impensos, cum, quamvis superbe proterveque ea gens se gessisset, innumerabilia eius agmina ex occidentalibus terris in Asiam deportasset iisque multos Romanorum exercitus contra Turcas adiunxisset (fecerat id partim christiana ductus caritate, ne Turcarum gladiis interirent, partim ut a nobis adiuti Ismaelitarum urbes alias everterent, alias imperatoribus Romanis ex foedere redderent itaque fines imperii promoverentur), ex tantis igitur molestiis laboribusque et muneribus nihil imperio Romano fructus redundasse reputans ac vel Antiochiam istos mordicus tenere nec reliqua Romanis oppida reddere, ferre diutius non potuit, quin mala referret tantamque eorum inhumanitatem ulcisceretur. Tancredi enim utilitati esse innumera illa dona aurique acervos et curam illam immensam multitudinesque exercituum his a se auxilio missorum, Romanum autem imperium nihil inde commodi

λογίζεσθαι τὸ ἐκνίκημα ἴδιον τὰς πρὸς αὐτῶν συνθήκας καὶ B τοὺς ὅρκους ἀθετήσαντας καὶ παρ' οὐδὲν λογισαμένους διεσπάραττεν αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ οὐκ εἶχεν ὅπως ἐνέγκοι τὴν ὕβριν. ἔνθεν τοι καὶ διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν Ἀντιοχείας ἄρχοντα Ταγγρὲ διεγκαλῶν αὐτῷ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο μέχρι τέλους καταφρονούμενος, ἀλλὰ μετελεύσεται τοῦτον καὶ τῆς εἰς Ῥωμαίους ἀχαριστίας· δεινὸν γὰρ ἂν εἴη καὶ πέρα δεινῶν, εἰ χρημάτων μὲν ἀνηλώκει καὶ πλείω παντὸς ἀριθμοῦ, δυνάμεις δὲ συνεξαπέστειλε τὰς περιφανεστέρας τῶν Ῥωμαϊκῶν συνταγμάτων ἕνεκα Συρίας ἁπάσης καὶ τῆς Ἀν- C τιοχείας αὐτῆς σπεύδων ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ τὰ ὅρια πλατῦναι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ὁ δὲ Ταγγρὲ κατατρυφῴη τῶν ἐκείνου καὶ χρημάτων καὶ πόνων. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ἐμμανὴς ἐκεῖνος καὶ θεοπλὴξ βάρβαρος οὐδ' ἄκροις ὠσὶν ἀνασχόμενος τῆς τε ἀληθείας τῶν λόγων καὶ τῆς παρρησίας τῶν πρέσβεων εὐθὺς τὰ τοῦ γένους ἐποίει καὶ ὑπ' ἀλαζονείας ὀγκούμενος ὑπεράνω τῶν ἄστρων θήσειν τὸν θρόνον ἠλαζονεύετο καὶ τοῦ δόρατος τῇ ἀκμῇ διατετραίνειν ἠπείλει τὰ τείχη τὰ Βαβυλῶνα ἔλεγέ τε διαρ- D ρήδην καὶ ἐξετραγῴδει τὴν δύναμιν, ὡς ἀπτόητός ἐστι καὶ ἀκατάσχετος τὴν ὁρμήν, καὶ οὐδ' ἄν, εἴ τι γένοιτο, μεθήσειν

2. ἀθετήσαντας C, ἀθητήσαντας P. 5. καὶ τὴν τῶν ὅρκων in ras. m. 1 F. 9. ἀνηλώκει F, ἀναλώκει P. 13. τῆς τῶν P, τῶν om. F. 20. διατετρήνειν AP, correxi. 22. ἂν γένοιτο P, ἂν om. F.

cepisse, Francos vero foederibus iuramentisque abolitis et pro nihilo habitis praedam suam dicere: haec igitur omnia animum eius excruciabant, ita ut facere non posset quin diutius insolentiam non perferret. quocirca legatione ad Tancredum Antiochiae ducem missa iniuriae eum violatique iurisiurandi accusat addens, se non toleraturum amplius ab eo se sperni, sed tandem ingratum ipsius adversus Romanos animum ulturum: turpe enim et adeo plus quam turpe sibi videri, cum ipse toto animo Romani imperii fines augere studens innumeras impendisset pecunias delectissimasque suas copias ad Syriam omnem ipsamque Antiochiam debellandam Gallis adiunxisset, Tancredum ipsius et sumptibus et laboribus perfrui. ita perorantibus imperatoris legatis furiosus ille ac fanaticus barbarus, qui ne summis quidem auribus veritatem orationis legatorumque libertatem pati posset, vanitate, ut gens eius assolet, efflatus supra astra se thronum suum locaturum et hastae cuspide Babylonios muros percussurum iactavit. gloriabatur etiam grandiloquis verbis sua potentia, cui nihil terrorem inicere aut resistere posset; nec se ullo modo de An-

τὴν Ἀντιόχειαν διϊσχυρίζετο, κἂν ἐμπύρους φέροιεν χεῖρας οἱ μέλλοντες πρὸς αὐτὸν ἀντιμάχεσθαι· καὶ ἑαυτὸν μὲν εἶναι τὸν Νῖνον τὸν μέγαν τὸν Ἀσσύριον καὶ ὥσπερ τινὰ γίγαντα μέγαν καὶ ἀνυπόστατον καὶ ἄχθος ἀρούρης ἑστῶτα τῇ γῇ,
P. 424 τοὺς δὲ Ῥωμαίους ξύμπαντας μύρμηκας ἐλογίζετο καὶ τῶν
V. 336 ζώων τὰ ἀσθενέστατα. ἐκεῖθεν δὲ τῶν πρέσβεων ἐπανελθόντων καὶ τὴν τοῦ Κελτοῦ ἀπόνοιαν διηγησαμένων πλήρης ὁ βασιλεὺς ἐγεγόνει θυμοῦ καὶ οὐκέτι καθεκτὸς ἦν, ἀλλ' ἤθελε παραχρῆμα τὴν Ἀντιόχου ἀναζητεῖν. συναγαγὼν οὖν τοὺς ἐλλογιμωτάτους τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου καὶ ἅπαντας τοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς βουλὴν ἐξ ἁπάντων ᾐτεῖτο. ἅπαντες δὲ τηνικαῦτα ἀνένευον πρὸς τὴν κατὰ τοῦ Ταγγρὲ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπέλευσιν δέον λέγοντες πρότερον τοὺς
B ἄλλους ὑποποιήσασθαι κόμητας τοὺς κατὰ τὰς περικειμένας τῇ Ἀντιόχου πόλει ἐξουσιάζοντας καὶ αὐτὸν δὴ τὸν ῥῆγα Ἱεροσολύμων Βαλδουῖνον καὶ τὰς τούτων γνώμας πειρᾶσαι, εἰ συνεπαρῆξαι ἀπελθόντι αὐτῷ βούλοιντο κατὰ τῆς Ἀντιόχου, καὶ εἰ μὲν γνοίη τούτους κατὰ τοῦ Ταγγρὲ ἔχοντας, τότε ἀποθαρρῆσαι τὴν κατ' αὐτοῦ ἔλευσιν, εἰ δὲ μή, ἄλλως μετελθεῖν τὰ κατὰ τὴν Ἀντιόχου. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὴν βουλὴν ταύτην ἐπαινέσας αὐτίκα μεταπεμψάμενος Μανουὴλ τὸν Βουτουμίτην καί τινα ἕτερον τῆς Λατινικῆς εἰδήμονα

3. *Νῖνον* scripsi: *νοῦν* AP; scilicet Ninus idem esse dicebatur atque Nimrod; cf. e. c. Chron. pasch. I 50. 6. *ἐκεῖσε* C. 11. *βουλὴν ἐξ ἁπάντων ᾐτεῖτο* F, *ἐξ ἁπάντων ᾐτεῖτο βουλήν* P. 13. *ἐπέλευσιν* C. 17. *αὐτῷ βούλοιντο* scripsi: *αὐτῷ βούλοιτο* F, *βούλοιτο αὐτῷ* P. *Ἀντιόχου* F, *Ἀντιοχείας* P. 21. *καὶ αὐτίκα* P, *καὶ* om. F.

tiochia destiturum affirmabat, etiamsi mitterentur in se milites igneas manus gerentes: sese enim magnum esse Ninum Assyrium et veluti immensum invictumque gigantem ac terrae onus non posse de loco depelli, Romanos autem omnes formicarum animaliumque maxime imbecillium instar esse. inde reversi legati cum insaniam Galli retulissent, imperator ira accensus amplius teneri non potuit, quin confestim Antiochiam pergeret; convocatosque ob id praecipuos e militari ordine senatoresque universos, quid sentirent, rogavit. verum omnes imperatoris in Tancredum expeditionem improbarunt dixeruntque, prius adsciscendos ceteros comites, qui circumiacentes Antiochiae civitates obtinerent, atque ipsum etiam Hierosolymorum regem Balduinum, eorumque animos experiundos esse, ecquid ei subvenirent, si Antiochiam peteret. tum si omnes contra Tancredum conspirarent, confidenter eum posse illum aggredi, sin minus, Antiochenam controversiam alia ratione transigendam. his consiliis imperator probatis Manuelem Butumiten et alium quendam linguae

διαλέκτου πρὸς τοὺς κόμητας καὶ τὸν ῥῆγα Ἱεροσολύμων C ἐξέπεμψε πολλὰ τούτοις ὑποθέμενος, περὶ ὧν αὐτοῖς τε χρὴ ὁμιλῆσαι καὶ αὐτῷ δὴ τῷ ῥηγὶ Ἱεροσολύμων Βαλδουίνῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ χρεία χρημάτων ἀποστολῆς πρὸς αὐτοὺς ἀπαραίτητος ἦν διὰ τὸ τῶν Λατίνων ἐρασιχρήματον, προστάγματα πρὸς τὸν τηνικαῦτα δοῦκα Κύπρου Εὐμάθιον τὸν Φιλοκάλην ἐνεχείρισε τῷ Βουτουμίτῃ διαλαμβάνοντα, ὅπως καὶ πλοῖα δοίη τούτοις ὁπόσων ἐν χρείᾳ γένοιντο· ἅμα δὲ παρεκελεύετο τούτῳ καὶ χρήματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ καὶ ἀπὸ πάσης ἰδέας καὶ εἰκονίσματος παντοδαπῶν ποιοτήτων εἰς τὰς πρὸς D τοὺς κόμητας δόσεις. ἐπέσκηψε δὲ τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι καὶ μᾶλλον Μανουὴλ τῷ Βουτουμίτῃ, ὡς ἂν τὰ μὲν χρήματα ἀναλαβόμενοι ἀπὸ τοῦ Φιλοκάλου εἰς Τρίπολιν προσορμίσωσι τὰς ἰδίας ναῦς καὶ θεασάμενοι Πελκτράνον κόμητα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαγγέλη, περὶ οὗ ἐν πολλοῖς ὁ λόγος ἐμνήσθη, ἀναμνήσωσι τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πίστεως, ἣν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐτήρησεν, ἅμα δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς ἐγχειρίσωσιν αὐτῷ γραφὰς καὶ ἐξείποιεν πρὸς αὐτὸν ὡς "οὐ χρή σε δεύτερον τοῦ ἰδίου πατρὸς ὀφθῆναι, ἀλλ' ὁμοίαν καὶ αὐτὸν τὴν πρὸς ἡμᾶς διατηρῆσαι πίστιν. ἐμὲ δὲ ἴσθι καταλαμβάνειν P. 425 ἤδη τὴν Ἀντιόχειαν ἑαυτὸν ἐκδικήσοντα εἰς τὸν μήτε εἰς Θεὸν μήτε εἰς ἐμὲ τοὺς φρικτοὺς ἐκείνους τηρήσαντα ὅρκους. σὺ δὲ πρὸς τῷ μηδαμῶς αὐτῷ ἐπαρῆξαι σπεῦσον καὶ

2. ἐξέπεμψεν P, correxi. 7. πλοῖα F, πλεῖα PA. 8. γένοιτο A. 10. παντοδαπῶν ποιοτήτων om. A. πρὸς τὰς εἰς A. 14. Πεκτράνον C. 16. ἀναμνήσωσι F, ἀναμιμνήσκουσι P. 17. ἐγχειρίζουσιν C. 21. ἐκδικησαντα P, correxi.

latinae peritum arcessivit eosque et ad comites et ad Hierosolymorum regem delegavit; quos accurate docuit, quid cum comitibus ipsoque Balduino rege agendum esset. ad hoc, quoniam intellexit cum avara Latinorum gente nihil sine pecunia effici posse, datis Butumitae litteris ad Eumathium Philocalen Cypri tunc ducem mandat huic, ut et naves quotquot opus essent et pecunias quam plurimas omnis metalli, generis, qualitatis, formae, ad dona comitibus facienda legatis daret. iisdem insuper legatis inprimisque Manueli Butumitae commendavit, ut acceptis a Philocale pecuniis ad Tripolin primum appellerent viserentque Pelctranum comitem Isangelis illius filium, cuius saepe supra mentio facta est, cui refricarent memoriam illius fidei, quam pater eius imperatori servasset; simul quoque imperatorias ei epistulas redderent addentes haec: "Non inferior patre tuo appareas oportet, verum eandem quam ille fidem erga nos serves. me quidem scito Antiochiam nunc proficisci ultionem de eo sumpturum, qui et deum et me contemnendo horrenda illa iuramenta laesit. tu

τοὺς κόμητας πρὸς τὴν ἡμετέραν πίστιν ἐφελκύσασθαι, ὡς μὴ διὰ οἱουδήτινος τρόπου ἀντιλήψεσθαι τοῦ Ταγγρέ." καταλαμβάνουσι τοιγαροῦν τὴν Κύπρον καὶ ἀναλαβόμενοι ἐκεῖθεν τὰ χρήματα καὶ ὁπόσας ἤθελον νῆας εὐθὺ Τριπόλεως πλέουσι. προσορμίσαντες δὲ εἰς τὸν αὐτῆς λιμένα τὰς
B ναῦς καὶ τῶν νηῶν ἀποβεβηκότες ἐντυγχάνουσι τῷ Πελκτράνῳ καὶ ἀπεστομάτισαν ὁπόσα πρὸς τοῦ βασιλέως παρηγγέλθησαν. ὡς δὲ τοῦτον ἐπιρρεπῆ τε καὶ ἕτοιμον πρὸς πᾶν θέλημα τοῦ αὐτοκράτορος ἑώρων καὶ θάνατον ὑπὲρ αὐτοῦ
V. 337 προθύμως ἑλέσθαι, εἰ καὶ τούτου δεήσει, ἐπαγγελλόμενον καὶ μὴν καὶ εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ ἐληλυθέναι, ἐπειδὰν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀντιόχου ἀφίκηται, μετὰ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἅπερ ἐπεφέροντο χρήματα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Τριπόλεως ἐναπέθεντο κατὰ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος ὑποθήκας. ἐδεδίει
C γὰρ μὴ ἐπιφερομένους αὐτοὺς τὰ χρήματα οἱ κόμητες διαγνόντες αὐτὰ μὲν ἀναλάβωνται, τοὺς δὲ κενοὺς ἀποπέμψαιεν, τοῖς δὲ χρήμασιν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τοῦ Ταγγρὲ χρήσαιντο. δέον οὖν ἐλογίσατο κενοὺς ἀπελθόντας πρότερον τὴν αὐτῶν ἐκπειρᾶσαι γνώμην ἀπαγγείλαντας ἅμα καὶ ὅσα παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐμηνύθη αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν χρημάτων δόσιν ὑποσχέσθαι καὶ ὅρκον ἐξ αὐτῶν ἀπαιτῆσαι, εἴ που τέως τοῖς τοῦ αὐτοκράτορος θελήμασιν ὑπεῖξαι βούλοιντο, κᾆθ' οὕτως

4. *ἐκεῖθεν* F, *ἐκεῖσε* P. 6. *ἀποβεβηκότες* F, *ἐπιβεβηκότες* P. *πελκτράνῳ* C, *Πλεκτράνῳ* P. 12. *Ἀντιοχείας* C. 18. *ἐλογίσατο* F, *ἐλογίσαντο* P. 22. *κᾆθ'* F, *καὶ εἶθ'* P.

ergo noli ei opem ferre, sed fac comites in nostram fidem adsciscas, ne ullo modo illi Tancredi partes suscipiant." veniunt igitur legati in Cyprum sumptisque pecuniis et quotquot voluerunt navibus recta Tripolin versus navigant. ad eius urbis portum appulsi egressique navibus Pelctranum conveniunt eique quae ab imperatore mandata erant coram exponunt. quem cum benevolum et ad omnem imperatoris voluntatem, quin etiam ad mortem pro eo, si opus esset, oppetendam paratum invenissent atque insuper affirmantem, se, ubi primum imperatorem in agrum Antiochenum pervenisse audiverit, ipsius venerandi causa eo profecturum esse, quas pecunias afferebant, eius consensu in episcopali aula Tripoli deposuerunt. sic enim imperator iis praeceperat quippe veritus, ne comites, si in notitiam venirent pecuniae, erepta ea legatisque vacuis dimissis pecunia pro se et Tancredo uterentur. quare satius esse duxit, legatos sine pecunia antea eorum mentes temptare et quaecumque ab imperatore indicata essent, nuntiare pecuniarumque largitiones pollicitos iuramentum eos poscere et tum demum, cum imperatoris voluntati oboedituri

τὰ χρήματα αὐτοῖς ἐγχειρίσαι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Βουτουμίτην ταῦτα εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Τριπόλεως ἐναπέθεντο, D καθά γε καὶ εἴρηται. ὁ δὲ Βαλδουῖνος μεμαθηκὼς περὶ τῆς τουτωνὶ τῶν πρέσβεων εἰς Τρίπολιν ἀφίξεως τηνικαῦτα Σιμοῦντον τὸν ἴδιον ἐξάδελφον ἐφέσει χρημάτων προαρπάζων τὴν τούτων ἔλευσιν πέπομφε μετακαλούμενος αὐτούς. οἱ δὲ τὰ χρήματα αὐτοῦ που καταλιπόντες μετὰ τῆς τοῦ Πελκτράνου γνώμης εἵποντο τῷ ἀποσταλέντι ἐξ Ἱεροσολύμων Σιμούντῳ καὶ καταλαμβάνουσι τὸν Βαλδουῖνον πολιορ- P. 426 κοῦντα τὴν Τύρον. ὁ δὲ ἄσμενος αὐτοὺς ὑποδεξάμενος καὶ παντοίας φιλοφροσύνης ἀξιώσας, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἀπόκρεω τοῦτον κατέλαβον, κατεῖχεν αὐτοὺς δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς πολιορκῶν τὴν Τύρον, ὡς εἴρηται. ἐπεφρούρητο δὲ ἡ πόλις καὶ ἄλλοις μὲν ἀρραγέσι τείχεσι καὶ δὴ καὶ τρισὶ προτειχίσμασι κύκλῳ ταύτην περιλαμβάνουσιν. ὁ μὲν γὰρ ἐξώτατος κύκλος περιεῖχε τὸν δεύτερον, οὗτος δὲ τὸν ἐνδοτάτω καὶ τρίτον. καὶ ἦσαν καθάπερ τινὲς κύκλοι ἀλλήλους περιλαμβάνοντες καὶ περιζωννύντες τὴν πόλιν. ἀλλ' ὅ γε B Βαλδουῖνος ἔγνω πρότερον τὰ προτειχίσματα ταῦτα καταβαλεῖν, εἶθ' οὕτω τὴν πόλιν ἑλεῖν· οἷα γάρ τινα θωράκια τῆς Τύρου προβεβλημένα τὴν πολιορκίαν ἀπεῖργον. ὁ δὲ διά τινων μηχανημάτων πορθητικῶν τήν τε πρώτην καὶ δευτέ-

3. καθάγε F, καθάπερ P. καὶ εἴρηται F, καὶ om. P. 8. Πλεκτράνου P, correxi. 10. ἀσμένως A. ἀποδεξάμενος A. 15. μὲν γὰρ F, μὲν om. P. 16. ἐνδότατον C. 20. οὕτω F, οὕτως P.

essent, pecunias iis tribuere. Butumites igitur, ut diximus, Tripoli pecuniam in aula episcopali deponit. Balduinus autem audito imperatoris legatos Tripolin advenisse pecuniarum cupidus obviam misit extemplo eorum adventum occupaturus Simonem patruelem, qui eos ad se invitaret. hi pecuniis ibi Pelctrano consentiente relictis Simonem Hierosolymis missum sequuntur Balduinumque Tyrum obsidentem offendunt. is cum humanissime illos excepisset affecissetque multa benevolentia, quoniam circa carnisprivium venerant, tota eos quadragesima in castris suis ad Tyrum retinuit. erat ea urbs cum aliis protecta moenibus firmissimis, tum etiam circuitu trium murorum, qui ita eam circumcludebant, ut extremus ambitus alterum, hic intimum tertiumque amplecteretur omnesque velut orbes sese complecterentur urbemque cingerent. sed Balduinus, priusquam urbem caperet, antea sibi munimenta illa occupanda cognovit, quae quasi loricae Tyro circumdatae oppugnationem frustrarentur. iamque machinis quibusdam oppugnatoriis

ϱαν ζώνην καθεῖλε καὶ τῆς τρίτης ἀπεπειρᾶτο. καὶ δὴ τὰς ἐπάλξεις αὐτῆς καθελὼν ἐς τὸ ἐφεξῆς ἐρρᾳθύμηκεν. εἷλε γὰρ ἂν καὶ ταύτην, εἴπερ ἐπέσπευσεν. ἀλλὰ διά τινων κλιμάκων οἰόμενος μετὰ ταῦτα ἐπιβῆναι τῆς πόλεως καὶ ὡς ἤδη ταύτην ἔχων εἰς χεῖρας πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀνέπεσεν.
C ὅπερ τοῖς Σαρακηνοῖς σωτηρίαν προὐξένησε· καὶ ὁ μὲν τῆς νίκης τυγχάνων ἐγγύθεν ἐξεκρούσθη παρὰ πολύ, αὐτοὶ δὲ
V. 838 ἐντὸς ἀρκύων τυγχάνοντες τῶν βρόχων ἀφήλλοντο. ὁ γὰρ μεταξὺ τῆς ἀμελείας τοῦ Βαλδουίνου χρόνος αὐτοῖς εἰς ἐπιμέλειαν γέγονεν ἀναπνεύσασι. πανουργεύονται δὲ καί τι τοιοῦτον. τῷ μὲν δοκεῖν πρὸς εἰρηνικὰς σπονδὰς ἀφορῶσι καὶ διαπέμπονται πρὸς αὐτὸν τὴν εἰρήνην, ταῖς δὲ ἀληθείαις, ἐν ᾧ τὰ τῆς εἰρήνης ἐπραγματεύοντο, εἰς ἄμυναν ηὐτρεπίζοντο ἐκεῖνον μὲν μετέωρον ταῖς ἐλπίσι ποιοῦντες, αὐτοὶ δὲ
D μηχανάς τινας συρράπτοντες κατ' αὐτοῦ. ἑωρακότες γὰρ ἀσχολίαν πολλὴν τοῦ πολέμου καὶ ἀναπεπτωκότας τοὺς ἔξωθεν στρατιώτας ἐν νυκτὶ μιᾷ πολλοὺς ἀμφορεῖς ὀστρακίνους ἐμπλήσαντες ὑγρᾶς πίττης ῥίπτουσι κατὰ τῶν ἐφισταμένων τῇ πόλει μηχανημάτων. ὧν ἐξ ἀνάγκης καταθραυσθέντων περιεκέχυτο τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τοῖς ξύλοις. οἷς ἐπερρίπτουν

2. καθελὼν F, καθελεῖν P. ἐς F, εἰς P. 5. ἀνέπεσεν F, ἐνέπεσεν P. 6. προσεξένησε C. 8. ἐντὸς ἀρκύων F, ἀρκύων ἐντὸς P. ἀφήλλοντο F, ἀφήλοντο P. 10. δέ τι καὶ P, correxi. 18. πίττης F, πίσσης P. 20. τὸ τοιοῦτον F, τὸ om. P.

usus primum alterumque circuitum plane diruerat et tertii, ad quem perrexerat, propugnacula corruperat, sed tum segnis factus est. nam et ipsum cepisset, si rem egisset studiosius; verum scalis postea existimans muros ascendi posse, quasi iam in manibus urbem haberet, oppugnandi contentionem remisit, quod quidem ita Sarazenis salutem praebuit, ut, qui victoriae proximus erat, longe ab ea summoveretur, qui vero quasi retibus tenebantur, e laqueis evolarent. etenim quod tempus socordiae Balduinus tribuit, id illi diligentissime ad vires reficiendas adhibent. etiam dolum machinantur: dum enim se foedera inire velle simulant ac de pace legatos mittunt, re vera per inducias defensionem parant; illum igitur spe suspensum dolis fallere conantur. magna enim belli desidia Gallorumque militum neglegentia animadversa una repente nocte fictilium amphorarum copiam, quas liquida pice impleverant, in machinas urbi imminentes coniciunt; quibus amphoris scilicet fractis cum machinarum ligna undique liquore circumfusa essent, ardentes in ea faces iaculan-

δᾶδας ἡμμένας, εἶτ' αὖθις ἑτέρους ἀμφορεῖς φέροντας ἔνδον πολλὴν τὴν νάφθαν, ἣ ἐπιδραξαμένη τοῦ πυρὸς εὐθύς τε εἰς ἀέριον μετέβαλε φλόγα καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῶν ἀπετέφρωσεν. P. 427 ἅμα τε γὰρ ἡμέρα διέλαμπε καὶ τὸ πῦρ συνεξέλαμπεν ἀπὸ τῶν ξυλίνων χελωνῶν εἰς αἰθέρα πυργούμενον. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν Βαλδουῖνον τὰ τῆς ῥᾳθυμίας εἶχον ἐπίχειρα οἷς ἠμέλουν μεταμελόμενοι· ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοὺς καὶ τὸ πῦρ τὸ γεγονὸς ἀνεδίδασκεν· ἑάλωσαν δὲ καί τινες τῶν περὶ τὰς χελώνας ὄντων, ἓξ στρατιῶται τὸν ἀριθμόν, οὓς ὁ Τύριος ἐκεῖνος θεασάμενος ἀρχηγὸς καὶ τὰς κεφαλὰς ἀποκόψας διὰ πετροβόλων ὀργάνων τῷ στρατεύματι τοῦ Βαλδουίνου ἀπεσφενδόνησε. ταῦτα θεασάμενοι τὸ στράτευμα πᾶν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὰς κεφαλὰς μετ' ἐκπλήξεως ἔφευγον B τοῖς ἵπποις ἐποχηθέντες ὥσπερ ὑπὸ τῶν κεφαλῶν ἐκείνων ἐκδειματούμενοι, καίτοι τοῦ Βαλδουίνου πανταχόθεν ἐξιππαζομένου καὶ ἀνακαλουμένου τοὺς φεύγοντας καὶ παντοίως παραθαρρύνοντος. ἀλλὰ γὰρ ᾖδε παρὰ κωφοῖς· ἐκεῖνοι γὰρ καθάπαξ ἐκδεδωκότες ἑαυτοὺς εἰς φυγὴν ἀκατασχέτως εἴχοντο τοῦ δρόμου καὶ πτηνοῦ παντὸς ἐφαίνοντο ταχινώτεροι. καὶ τέλος τοῦ δρόμου τούτοις τὸ φρούριον Ἄκε ἐγχωρίως καλούμενον· ἐκεῖνο γὰρ ἐγεγόνει τοῖς δειλοῖς δρομεῦσιν ἐκείνοις κρησφύγετον. ἀπειπάμενος δ' οὖν καὶ ὁ Βαλδουῖνος καὶ τοῖς

7. μεταμελόμενοι F, μεταμελούμενοι P. 10. ἀργηγὸς P, correxi. 12. ἀπεσφενδόνησε F, ἀποσφενδόνησε P. 21. δρομεῦσιν ἐκείνοις F, ἐκείνοις δρομεῦσι P.

tur. tum alias amphoras naphthae plenas igni alendo ingerunt; quo factum est, ut flamma confestim sublime elata machinae in cineres mutarentur. itaque cum prima luce ignis quoque e ligneis testudinibus aetherem versus turris instar se efferens inluxit. id Balduini militibus praemium levitatis fuit, cuius, postquam fumus iis et ignis rem indicavit, valde eos poenituit. capti etiam erant circa machinas Gallorum milites sex numero, quibus praefectus ille Tyrius ad se ductis capita praecidit eaque in Balduini castra ballistis iaculatus est. iam ut vidit exercitus ignem et capita, cuncti velut capitibus illis consternati summa perturbatione equis conscensis fugiunt Balduino frustra ubique obequitante fugientesque officii monente ac multimodis exsuscitante. sed surdis ea cecinit; qui in fugam semel effusi nihilo segnius, immo maiori avibus celeritate ferebantur, donec arx tandem Ace ab indigenis dicta, quae timide fugientibus asylum praeberet, meta trepidationis fuit. desperans igitur omnia Balduinus et inops consilii licet invitus fugientes sequitur atque ipse quoque in

C ὅλοις ἐξαπορήσας καὶ ἄκων τοῖς φεύγουσιν εἵπετο καὶ πρὸς
τὴν εἰρημένην πόλιν καὶ οὗτος ἀπεδραπέτευσεν. ὁ δέ γε
Βουτουμίτης εἰσελθὼν εἰς τὰς Κυπρίους τριήρεις (δυοκαί-
δεκα δὲ ἦσαν αἱ πᾶσαι) καὶ παραπλέων τὰς ἀκτὰς τῆς πρὸς
τὸ Ἄκε φερούσης κεῖθι τὸν Βαλδουῖνον καταλαμβάνει καὶ
ἅπαντα τηνικαῦτα ἀπήγγειλεν, ὁπόσα ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς
αὐτὸν ἀπαγγεῖλαι παρεκελεύσατο· προσεπιβαλὼν δὲ τοῖς
λόγοις καὶ τὸν βασιλέα μέχρι Σελευκείας ἐφθακέναι ἔλεγε.
τὸ δὲ ἄρα ἀληθὲς μὲν οὐκ ἦν, ἀλλά τις οἰκονομία, ἵν' οὕτω
καταπλήξῃ τὸν βάρβαρον καὶ ταχὺ ἀπολύσῃ ἐκεῖθεν αὐτόν.
ἀλλὰ τὸ δρᾶμα τὸν Βαλδουῖνον οὐκ ἔλαθε, καὶ πολλὰ τοῦ-
D τον ὡς ψευσάμενον κατεμέμψατο. προέφθη γὰρ παρά του
τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα μεμαθηκέναι, ὡς εἰς τὸν μακρὸν
ἐξεληλύθει αἰγιαλόν, ὡς τὰς ληϊζομένας παρὰ τὴν θάλασσαν
κατέσχε λῃστρικὰς ναῦς, ὡς νοσήσας ἐκεῖθεν ὑπεχώρησε,
V. 339 καθά γε δὴ σαφέστερον ὁ λόγος κατωτέρω δηλώσειε. ταῦτα
τῷ Βουτουμίτῃ ὁ Βαλδουῖνος ἀντειρηκὼς καὶ ὡς ψευσάμενον
ὑπὸ μέμψιν ἀγαγὼν ἔφη "μετ' ἐμοῦ χρὴ μέχρι τοῦ ἁγίου
τάφου ἐληλυθέναι κἀκεῖθεν τὰ ἡμῖν συνδόξαντα μετὰ πρέσ-
P. 428 βεων ἐμῶν δηλωθήσεται τῷ αὐτοκράτορι." ἅμα γοῦν τῷ
τὴν ἁγίαν πόλιν καταλαβεῖν ἐπεζήτει ἐξ αὐτῶν τὰ παρὰ τοῦ
βασιλέως ἀποσταλέντα οἱ χρήματα. ὁ δὲ Βουτουμίτης "εἴπερ

3. κυπρίας A. 7. ἀπαγγεῖλαι F, παραγγεῖλαι P. 10. ἐκεῖσε C. 11. ἔλαθε F, ἔλαθεν P. 12. γὰρ om. F. 15. ἐκεῖσε C. 17. τῷ Βουτουμίτῃ ὁ Βαλδουῖνος F, ὁ Βαλδουῖνος τῷ Βουτουμίτῃ P. 19. τάφου] στεφάνου C. 20. γὰρ C. 22. οἱ] αὐτῷ C.

eandem illam urbem confugit. Butumites autem Cyprias triremes ingressus, quae omnino duodecim erant, Ace versus oram praeternavigavit ibique Balduinum convenit, cui, quae imperator mandarat, omnia coram exposuit, addens etiam imperatorem iam Seleuciam usque processisse; quod quidem verum non erat, sed artificium quoddam, quo barbarum conturbaret efficeretque, ut ille cito eum dimitteret. res tamen Balduinum non latuit multumque eum, quod mentitus esset, obiurgabat. ante enim a quodam edoctus fuerat, quid ageret imperator: profectum eum in longum litus piratarum naves in eo mari depraedantes cohibuisse indeque morbo coactum recessisse, ut accuratius postea narrabimus. his cum Balduinus Butumitem facile refellisset, ob fraudem increpans "Volo" inquit "te venire mecum ad sanctum usque sepulcrum indeque missis legatis meis, quid nobis visum fuerit, imperatori exponetur." dein simulatque ad sanctum sepulcrum advenerunt, pecunias ille ab imperatore missas flagitavit. Butumites vero "Si ex iuramento," inquit "quo trans-

νουσι καὶ ἐπεισπεσόντες τούτοις αὐγαζούσης ἡμέρας ἀφειδῶς P. 422 κατέσφαττον· τοὺς δὲ παρ' αὐτῶν κατεχομένους δορυαλώτους ἐρρύσαντο ἅπαντας. κἄπειτα τοὺς πρὸς τὴν Σμύρνην καὶ τὸ Νύμφαιον ἀπερχομένους Τούρκους ἐδίωξαν· διεκδραμόντες δὲ καί τινες ἀπό τε τοῦ ἔμπροσθεν μέρους καὶ ἐξ ἑκατέρων κεράτων τὸν κατ' αὐτῶν συγκροτήσαντες πόλεμον κατὰ κράτος ἐνίκησαν. καὶ πολλοὺς μὲν κτείνουσι, πολλοὺς δὲ καὶ ζωγρίαν ἄγουσιν· οἱ δέ γε καταλειφθέντες ὀλίγοι πάνυ φεύγοντες ταῖς δίναις τοῦ Μαιάνδρου ἐμπεσόντες εὐθὺς ἀπεπνίγησαν. ποταμὸς δὲ οὗτος περὶ Φρυγίαν, σκολιώτατος B ποταμῶν ἁπάντων καὶ καμπὰς συνεχεῖς ποιούμενος. θαρρήσαντες δὲ κἀπὶ τῇ δευτέρᾳ νίκῃ τοὺς ἐπιλοίπους ἐδίωκον. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐγένετο πλέον τῶν Τούρκων φθασάντων πορρωτάτω γενέσθαι τούτων. εἶθ' οὕτως ἐπανῆλθον πρὸς Φιλαδέλφειαν. ὁ δέ γε Εὐμάθιος τούτους θεασάμενος καὶ μεμαθηκώς, ὡς ἐκθύμως ἠγωνίσαντο σπεύδοντες μηδένα τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐκφυγεῖν, δαψιλῶς αὐτοὺς φιλοτιμησάμενος μεγάλας καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ὑπισχνεῖτο τὰς χάριτας.

2. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Βαϊμούντου τελευτὴν ἐπειδὴ ὁ Ταγγρὲ τῆς Ἀντιοχείας περιεδράξατο καὶ ὡς δια- C φέρουσαν αὐτῷ ἐλογίζετο παντάπασι τὸν αὐτοκράτορα ταύτης ἀλλοτριῶν, ὁ βασιλεὺς ἐν ταὐτῷ κατανοῶν καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ πόλει παρασπονδουμένους ὅρκους τῶν

3. σμύρναν A. 4. τὸ FAC, τὸν P. 8. ζωγρίαν FA, ζωγρείαν P. 11. θαρρήσαντες AC, θαρσήσαντες P. 12. κἀπὶ F, καὶ ἐπὶ P, κἀν A. 13. ἐγένετο AF, ἐγίνετο P. 14. πορρωτάτω F, πορρωτέρω P, ὡς πορρωτέρω A. 18. ἐς F, εἰς AP. 19. ante μετὰ quattuor litterarum spatium in F. 22. ἐν ταὐτῷ scripsi: ἐνταῦθα P. 23. σπενδομένους C.

obtruncant quosque illi ceperant libertate omnes donant. deinde Turcarum eos, qui Smyrnam Nymphaeumque petebant, persequuntur. atque nonnulli celerius profecti et ex adverso et ab utroque latere graviter aggressi eos egregie vincunt. multos nostri caedunt, multos etiam capiunt; pauci superstites praecipiti fuga in Maeandri vertices illati statim perierunt. perfluit is amnis Phrygiam, fluviorum omnium obliquissimus et crebris se flexibus contorquens. erecti animo nostri altera hac victoria reliquos etiam insequuntur; quibus tamen nimio intervallo progressis cum nihil amplius profecissent, Philadelphiam redeunt. eos simul ac conspexit Eumathius fortiterque pugnasse audivit atque id maxime egisse, ne quem sibi hostium elabi sinerent, largiter eos remuneratus magnas etiam in posterum gratias promisit.

2. At Boëmundo defuncto cum Tancredus Antiochiam mordicus teneret et imperatorem inde arcens plane propriam sibi duceret, imperator reputans et violata illa de hac urbe Francorum istorum

λοιποῦ ἕξετε οὔτε μὴν ἐπαρήγοντα ὑμῖν τὸν δοῦκα Κύπρου
κἀντεῦθεν λιμοῦ παρανάλωμα γενήσεσθε." ὡς δὲ πάντα
κάλων κινοῦντες πῇ μὲν διὰ μειλιχίων λόγων, πῇ δὲ δι'
D ἀπειλῶν πειρώμενοι τὰ χρήματα ἀναλαβέσθαι οὐκ ἔπειθον,
δεῖν ἐλογίσαντο τὸν υἱὸν τοῦ Πελκτράνου εἰς σώαν πίστιν
ὁρκίσαι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ οὕτω τὴν πρὸς τὸν πατέρα
αὐτοῦ ἀποσταλεῖσαν μόνην ἐπιδοῦναι αὐτῷ δωρεὰν ἀπό τε
χαράγματος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πέπλων παντοίων. ὁ δὲ
P. 429 λαβὼν ταῦτα εἰς σώαν πίστιν ὀμωμόκει τοῦ αὐτοκράτορος.
τὰ δέ γε λοιπὰ χρήματα ἀποκομίσαντες πρὸς τὸν Εὐμάθιον
δι' αὐτῶν ἐξωνήσαντο ἵππους τῶν εὐγενῶν ἀπό τε Δαμάσκου καὶ Ἐδέσης καὶ αὐτῆς Ἀραβίας. ἐκεῖθεν δὲ τό τε
Συριακὸν πέλαγος καὶ τὸν Παμφύλιον παραμείψαντες κόλπον
τὸν πλοῦν τε παρῃτήσαντο καὶ τὴν ἤπειρον ἀσφαλεστέραν
τῆς θαλάττης ἡγησάμενοι πρὸς τὴν Χερρόνησον ἀφορῶσι
τὸν αὐτοκράτορα ἔχουσαν καὶ τὸν Ἑλλήσποντον διαβεβηκότες
V. 340 τὸν βασιλέα καταλαμβάνουσιν.
B 3. Ἐπεὶ γὰρ ἀλλεπάλληλοι τούτῳ αἱ φροντίδες νιφετοῦ δίκην ἐπήρχοντο, ἀπὸ μὲν τῆς θαλάσσης διὰ στόλου
εὐτρεπιζομένων τῶν ἡγεμόνων Πίσσης τε καὶ Γενούας καὶ
Λογγιβαρδίας τὰ παρὰ θάλατταν ἅπαντα δῃώσασθαι, κἀκ
τῆς ἠπείρου αὖθις ἐξ ἑῴας τοῦ Ἀμὴρ Σαϊσὰν καταλαμβάνον-

5. Πελκτράνου P, Πλεκτράνου C. 7. ἀποδοῦναι C. 11. εὐσθενῶν C. 12. ἐδέσης F, Ἐδέσσης PA. ἀραβίας FA, Ἀρραβίας P. 14. πλοῦν τὲ FA, τε om. P. 15. θαλάττης FA, θαλάσσης P. χερόνησον F. 21. παραθαλάσσια πάντα C.

eius auxiliis iuvemini ideoque fame pereatis." dein omni ut aiunt fune moto, eum et blanditiis et minis Pelctrani filio, ut pecunias redderet, persuadere non potuissent, oportere censuerunt ei praestito solemni in imperatorem fidei iuramento, quam thesauri partem patri eius destinassent, cum aureos argenteosque nummos tum multifarias vestes, tradi. quibus ille acceptis, ubi in imperatoris nomen solemniter iuratus est, reliquas legati pecunias ad Eumathium deferunt iisque generosos equos e Damasco et Edessa ipsaque Arabia mercantur. hinc Syriacum pelagus ac Pamphylium sinum emensi navigatione omissa terrestri itinere, quod tutius habebant, Cherronesum petunt, ubi erat imperator, transitoque Hellesponto eum adeunt.

3. Etenim quasi grandine continuarum curarum obrutus, siquidem mari Pisae et Genuae Longibardiaeque principes totam oram classe parata vastare conabantur, in continenti vero ex orientali parte Amer Saisan

λογίζεσθαι τὸ ἐκνίκημα ἴδιον τὰς πρὸς αὐτῶν συνθήκας καὶ B τοὺς ὅρκους ἀθετήσαντας καὶ παρ' οὐδὲν λογισαμένους διεσπάραττεν αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ οὐκ εἶχεν ὅπως ἐνέγκοι τὴν ὕβριν. ἔνθεν τοι καὶ διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν Ἀντιοχείας ἄρχοντα Ταγγρὲ διεγκαλῶν αὐτῷ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν καὶ ὡς οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο μέχρι τέλους καταφρονούμενος, ἀλλὰ μετελεύσεται τοῦτον καὶ τῆς εἰς Ῥωμαίους ἀχαριστίας· δεινὸν γὰρ ἂν εἴη καὶ πέρα δεινῶν, εἰ χρημάτων μὲν ἀνηλώκει καὶ πλείω παντὸς ἀριθμοῦ, δυνάμεις δὲ συνεξαπέστειλε τὰς περιφανεστέρας τῶν Ῥωμαϊκῶν συνταγμάτων ἕνεκα Συρίας ἁπάσης καὶ τῆς Ἀν- C τιοχείας αὐτῆς σπεύδων ὅλῃ χειρὶ καὶ γνώμῃ τὰ ὅρια πλατῦναι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ὁ δὲ Ταγγρὲ κατατρυφῴη τῶν ἐκείνου καὶ χρημάτων καὶ πόνων. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ἐμμανὴς ἐκεῖνος καὶ θεοπλὴξ βάρβαρος οὐδ' ἄκροις ὠσὶν ἀνασχόμενος τῆς τε ἀληθείας τῶν λόγων καὶ τῆς παρρησίας τῶν πρέσβεων εὐθὺς τὰ τοῦ γένους ἐποίει καὶ ὑπ' ἀλαζονείας ὀγκούμενος ὑπεράνω τῶν ἄστρων θήσειν τὸν θρόνον ἠλαζονεύετο καὶ τοῦ δόρατος τῇ ἀκμῇ διατετραίνειν ἠπείλει τὰ τείχη τὰ Βαβυλώνια ἔλεγέ τε διαρ- D ρήδην καὶ ἐξετραγῴδει τὴν δύναμιν, ὡς ἀπτόητός ἐστι καὶ ἀκατάσχετος τὴν ὁρμήν, καὶ οὐδ' ἄν, εἴ τι γένοιτο, μεθήσειν

2. ἀθετήσαντας C, ἀθητήσαντας P. 5. καὶ τὴν τῶν ὅρκων in ras. m. 1 F. 9. ἀνηλώκει F, ἀναλώκει P. 13. τῆς τῶν P, τῶν om. F. 20. διατετρήνειν AP, correxi. 22. ἂν γένοιτο P, ἂν om. F.

cepisse, Francos vero foederibus iuramentisque abolitis et pro nihilo habitis praedam suam dicere: haec igitur omnia animum eius excruciabant, ita ut facere non posset quin diutius insolentiam non perferret. quocirca legatione ad Tancredum Antiochiae ducem missa iniuriae eum violatique iurisiurandi accusat addens, se non toleraturum amplius ab eo se sperni, sed tandem ingratum ipsius adversus Romanos animum ulturum: turpe enim et adeo plus quam turpe sibi videri, cum ipse toto animo Romani imperii fines augere studens innumeras impendisset pecunias delectissimasque suas copias ad Syriam omnem ipsamque Antiochiam debellandam Gallis adiunxisset, Tancredum ipsius et sumptibus et laboribus perfrui. ita perorantibus imperatoris legatis furiosus ille ac fanaticus barbarus, qui ne summis quidem auribus veritatem orationis legatorumque libertatem pati posset, vanitate, ut gens eius assolet, efflatus supra astra se thronum suum locaturum et hastae cuspide Babylonios muros percussurum iactavit. gloriabatur etiam grandiloquis verbis sua potentia, cui nihil terrorem inicere aut resistere posset; nec se ullo modo de An-

τὸν Φραγγικὸν ἀπεκδεχομένους στόλον, τοὺς δὲ τὰς νήσους P. 430 παραπλέοντας φρουρεῖν μηδὲ τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον παριδόντας, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἀποχρῶσαν ποιεῖσθαι φυλακήν. ἐπεὶ δὲ βραδύνειν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν ἐβούλετο, ἐν ἐπικαίρῳ τόπῳ σχεδιάσας οἰκήματά τινα αὐτοῦ που τὴν παραχειμασίαν ἐποιεῖτο. ὡς δὲ ὁ ἀπὸ Λογγιβαρδίας εὐτρεπισθεὶς στόλος καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν λύσας τὰ πρυμνήσια τὸν ἀπόπλουν ἐπεποίητο, ἀποδιελόμενος ὁ τούτων ἀρχηγὸς πέντε διήρεις ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ κατασχεῖν τινας καὶ τὰ περὶ τοῦ βασιλέως καταμαθεῖν. ὡς δὲ τὴν Ἄβυδον κατέλαβον B ἤδη, μίαν τούτων πρὸς τὸν πέμψαντα συνέβη ἐπανιέναι τῶν λοιπῶν κατασχεθεισῶν σὺν αὐτοῖς ἐρέταις. δι' ἧς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἤδη ῥηθέντων στόλων τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα μεμαθηκότες καὶ ὅτι τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἤπειρον ἀκριβῶς ἐξασφαλισάμενος κατὰ τὴν Χεῤῥόνησον τὴν παραχειμασίαν ποιεῖται, ἐφ' ᾧ πάντας παραθαῤῥύνειν, ἐπεὶ πρὸς V. 341 τὰ τοῦ αὐτοκράτορος μηχανήματα οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἀπομάχεσθαι, τοὺς οἴακας μεταχειρισάμενοι ἄλλην ἐτράποντο. εἷς δέ τις Κελτὸς τῶν ἀμφὶ τοὺς τοιούτους ἀρχηγοὺς τὴν ἰδίαν C ἀφελόμενος νῆα μονήρη ὠκυτάτην οὖσαν πρὸς τὸν Βαλδουῖνον ἀπῄει καὶ τὴν Τύρον πολιορκοῦντα τοῦτον εὑρὼν ἅπαντα, καθὼς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα

1. τοὺς] πρὸς C. 2. Πελοπόνησον P. 8. ἐπεποίητο (ιη in ras.) F, ἐπεποίηντο P. 9. τριήρεις A. περὶ A, παρὰ P. 10. μαθεῖν C. 14. θάλασσαν F, θάλατταν P. 15. χερόνησον F. 19. τοὺς τοιούτους F, τοιούτους P. 20. νῆα FC, νῆαν P.

curiose observantes Francorum classem expectarent, partim insulas tutandi causa praeterveherentur nec Peloponnesum neglegerent, sed ei quoque curae quantum satis esset impenderent. in his partibus quoniam diutius imperator morari constituerat, opportuno loco, ubi ex tempore domus quasdam aedificaverat, hiemem transegit. at postquam e Longibardia ceterisque partibus solvit Latinorum classis, dux eius selectas quinque biremes dimisit, ut caperent quosdam ab iisque, quid gereret imperator, cognoscerent; quibus vero iam ad Abydum appulsis accidit, ut reliquis cum remigibus captis una ad eum qui miserat recurreret. ab hac classium, quas diximus, duces, quid ageret imperator, edocti ipsumque mari et continente praesidiis firmatis, ut omnium animos excitaret, in Cherroneso hiemare, cum se adversus eius apparatus feliciter pugnare non posse intellexissent, versis repente clavis alio flexerunt. sed tamen unus horum ducum propria monere velocissima conscensa Balduinum adiit Tyrum tunc oppugnantem eique iussu, opinor, ducum illorum, omnia, quae supra de

διαλέκτου πρὸς τοὺς κόμητας καὶ τὸν ῥῆγα Ἱεροσολύμων C ἐξέπεμψε πολλὰ τούτοις ὑποθέμενος, περὶ ὧν αὐτοῖς τε χρὴ ὁμιλῆσαι καὶ αὐτῷ δὴ τῷ ῥηγὶ Ἱεροσολύμων Βαλδουίνῳ. ἐπεὶ δὲ καὶ χρεία χρημάτων ἀποστολῆς πρὸς αὐτοὺς ἀπαραίτητος ἦν διὰ τὸ τῶν Λατίνων ἐρασιχρήματον, προστάγματα πρὸς τὸν τηνικαῦτα δοῦκα Κύπρου Εὐμάθιον τὸν Φιλοκάλην ἐνεχείρισε τῷ Βουτουμίτῃ διαλαμβάνοντα, ὅπως καὶ πλοῖα δοίη τούτοις ὁπόσων ἐν χρείᾳ γένοιντο· ἅμα δὲ παρεκελεύετο τούτῳ καὶ χρήματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ καὶ ἀπὸ πάσης ἰδέας καὶ εἰκονίσματος παντοδαπῶν ποιοτήτων εἰς τὰς πρὸς D τοὺς κόμητας δόσεις. ἐπέσκηψε δὲ τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι καὶ μᾶλλον Μανουὴλ τῷ Βουτουμίτῃ, ὡς ἂν τὰ μὲν χρήματα ἀναλαβόμενοι ἀπὸ τοῦ Φιλοκάλου εἰς Τρίπολιν προσορμίσωσι τὰς ἰδίας ναῦς καὶ θεασάμενοι Πελκτράνον κόμητα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαγγέλη, περὶ οὗ ἐν πολλοῖς ὁ λόγος ἐμνήσθη, ἀναμνήσωσι τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πίστεως, ἣν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐτήρησεν, ἅμα δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς ἐγχειρίσωσιν αὐτῷ γραφὰς καὶ ἐξείποιεν πρὸς αὐτὸν ὡς "οὐ χρή σε δεύτερον τοῦ ἰδίου πατρὸς ὀφθῆναι, ἀλλ' ὁμοίαν καὶ αὐτὸν τὴν πρὸς ἡμᾶς διατηρῆσαι πίστιν. ἐμὲ δὲ ἴσθι καταλαμβάνειν P. 425 ἤδη τὴν Ἀντιόχειαν ἑαυτὸν ἐκδικήσοντα εἰς τὸν μήτε εἰς Θεὸν μήτε εἰς ἐμὲ τοὺς φρικτοὺς ἐκείνους τηρήσαντα ὅρκους. σὺ δὲ πρὸς τῷ μηδαμῶς αὐτῷ ἐπαρῆξαι σπεῦσον καὶ

2. ἐξέπεμψεν P, correxi. 7. πλοῖα F, πλεῖα PA. 8. γένοιτο A. 10. παντοδαπῶν ποιοτήτων om. A. πρὸς τὰς εἰς A. 14. Πεκτράνον C. 16. ἀναμνήσωσι F, ἀναμιμνήσκουσι P. 17. ἐγχειρίζουσιν C. 21. ἐκδικήσαντα P, correxi.

latinae peritum arcessivit eosque et ad comites et ad Hierosolymorum regem delegavit; quos accurate docuit, quid cum comitibus ipsoque Balduino rege agendum esset. ad hoc, quoniam intellexit cum avara Latinorum gente nihil sine pecunia effici posse, datis Butumitae litteris ad Eumathium Philocalen Cypri tunc ducem mandat huic, ut et naves quotquot opus essent et pecunias quam plurimas omnis metalli, generis, qualitatis, formae, ad dona comitibus facienda legatis daret. iisdem insuper legatis inprimisque Manueli Butumitae commendavit, ut acceptis a Philocale pecuniis ad Tripolin primum appellerent viserentque Pelctranum comitem Isangelis illius filium, cuius saepe supra mentio facta est, cui refricarent memoriam illius fidei, quam pater eius imperatori servasset; simul quoque imperatorias ei epistulas redderent addentes haec: "Non inferior patre tuo appareas oportet, verum eandem quam ille fidem erga nos serves. me quidem scito Antiochiam nunc proficisci ultionem de eo sumpturum, qui et deum et me contemnendo horrenda illa iuramenta laesit. tu

B μέγαν ἐνῆκε τὸν ἄνθρωπον, ταχὺ δὲ τὸ δέος ἔλυσε τοῦ στρατιώτου. οὔπω γὰρ ὁ ἥλιος τοῦ ὁρίζοντος κατέδυ, καὶ ὁ δεσμώτης ἐλεύθερος ἵστατο καὶ ὁ θανάτου καταψηφισθεὶς μυρίων ἐτετυχήκει δωρεῶν. τοιοῦτος ὁ ἐμὸς πατὴρ βασιλεὺς ἐν πᾶσιν ἐφαίνετο, κἂν πολλῆς ἐς ὕστερον τῆς ἐξ ἁπάντων ἀγνωμοσύνης ἀπήλαυσε, καθάπερ ποτὲ καὶ ὁ πάντων εὐεργέτης ὁ κύριος μάννα βρέχων ἐν ἐρήμῳ, σιτίζων ἐν ὄρεσι καὶ ἐν θαλάττῃ ἀβρόχους διαβιβάζων καὶ ὕστερον ἀθετούμενος καὶ ὑβριζόμενος καὶ τυπτόμενος καὶ τέλος σταυρὸν παρὰ τῶν

C ἀνόμων κατακρινόμενος. ἀλλ' ἐνταῦθα γενομένης προεκπηδᾷ μου τοῦ λόγου τὸ δάκρυον καὶ σφύζω περὶ τούτων ἐρεῖν καὶ ποιήσασθαι τῶν ἀγνωμόνων κατάλογον, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἐπέχω καὶ τὴν καρδίαν σφαδάζουσαν καὶ τοῦτο δὴ πρὸς ἐμαυτὴν ἐπιλέγω συνεχῶς τὸ τοῦ ποιητοῦ "τέτλαθι δὴ κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης". ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν ἀγνώμονα στρατιώτην ἐκεῖνον· τῶν δέ γε ἀπὸ τοῦ Χοροσὰν παρὰ τοῦ Σαϊσὰν σουλτάνου πεμφθέντων οἱ μὲν

V. 342 διὰ τῶν μερῶν τοῦ Σινάου κατήρχοντο, οἱ δὲ διὰ τῆς ἰδίως καλουμένης Ἀσίας ᾔεσαν. ὅπερ μεμαθηκὼς ὁ Γαβρᾶς Κωνσταντῖνος, ὁ τηνικαῦτα τὴν Φιλαδέλφειαν φρουρῶν, ἀναλαβό-

D μενος τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις καὶ καταλαβὼν τούτους εἰς τὸ Κελβιανὸν αὐτὸς πρῶτος ἁπάντων κατ' αὐτῶν λύσας τὸν

3. θάνατον A. 6. ἀπήλαυσε] ἐπέτυχε C. πάντων CA, πρῶτος P. 8. ἀβρόχως A. 10. γινομένης A. 14. δὴ A, om. P. 15. τὰ τοιαῦτα P, τὰ om. F. 18. τοῦ scripsi: τῆς P. 20. ὁ A, om. P. φρουρῶν καὶ P, καὶ om. FA. 22. Κελβιανὸν C, Κερβιανὸν PA.

dum enim sole condito captivus ille vinculis erat solutus quique morti addictus fuerat innumerabilia munera accepit. talem se in omni occasione pater meus praestitit, quamquam postea quidem omnes nihil nisi mala ei referebant: quod idem olim expertus est ille omnium bonorum auctor dominus ab iis, quibus manna in deserto pluit, quos pavit in montibus siccosque per mare transportavit, postea spretus illusus pulsatus cruci denique impie affixus. sed inter haec verba lacrimae mihi suboriuntur gestitque animus ea edere et ingratorum catalogum componere; at linguam animumque cupidum cohibeo illud mihi continuo inculcans poetae: "Fer mea mens: alia improbiora tulisti." verum haec de ingrato isto milite. copiarum, quae a Sáisane sultano ex Chorosane missae erant, aliae per Sinai partes iter fecerunt, aliae per eam regionem, quam proprie Asiam vocant. quo cognito Gabras Constantinus Philadelphiae tum praefectus copiis suis assumptis occurrit barbaris ad Celbianum remissisque habenis pri-

χαλινὸν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὸ τοῦτο παρακελευσάμενος ἡττᾷ τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ τούτους ἐκπέμψας σουλτάνος τὴν P. 432 ἧτταν τῶν τοσούτων μεμαθηκὼς ἀποστείλας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὰ περὶ εἰρήνης διαπρεσβεύεται ὁμολογῶν ἅμα ἐκ πολλοῦ τὴν ἀναμεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην ἐπιποθεῖν θεάσασθαι. ἐκ μακροῦ γὰρ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ πάντων ἀριστείας μανθάνων καὶ ἀπόπειραν αὐτοῦ οἷον ποιησάμενος κἀκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα καὶ ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα ἐπεγνωκὼς καὶ μὴ βουλόμενος πρὸς εἰρηνικὰς ἀπενενεύκει σπονδάς. τῶν ἐκ Περσίδος τοίνυν καταλαβόντων πρέσβεων ὁ βασιλεὺς φοβερὸς B προυκάθητο καὶ οἱ ἐπὶ τῆς τάξεως τοὺς στρατιώτας ἐκ πάσης γλώττης συνειλεγμένους καὶ τοὺς πελεκυφόρους βαρβάρους ἐν τάξει καταστησάμενοι τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ παρεστήσαντο βήματος. ὁ δὲ περὶ τοῦ σουλτάνου τούτους τὰ εἰκότα ἐπερωτήσας καὶ ἀκούσας τὰ δι' αὐτῶν μηνύματα ὡμολόγει μὲν τὴν μετὰ πάντων εἰρήνην ἀσπάζεσθαί τε καὶ θέλειν, πυθόμενος δὲ περὶ τῶν τῷ σουλτάνῳ δοκούντων, ἐπεὶ μὴ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν αἰτούμενα συνοίσοντα τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ διέγνω, πολλὴν τοῖς αὐτοῦ λόγοις πειθὼ C περιστείλας εὐστοχώτατά τε πρὸς αὐτοὺς ἀπολογησάμενος διὰ πολλῶν ῥημάτων πείθει τοῖς αὐτοῦ συγκατανεῦσαι θε-

1. ἡττᾷ κατὰ κράτος A. 3. καὶ ἀποστείλας C. 4. περὶ τῆς P, τῆς om. FA. 5. Μουσουλμάνων F, Μουλσουμάνων P. τῶν om. F. 9. ἐπεγνωκὼς F, ἐγνωκὼς P. 13. πελεκοφόρους F. 16. ἐπερωτήσας FC, ἐπετρωτήσας P. μνηνύματα F, μηνυόμενα P. 17. μετὰ] διὰ C. 19 sq. συνοίσοντα τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ F, τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ συνοίσοντα P.

mus omnium in eos ipse invectus, dum ceteros idem facere iubet, hostem superat. tanta clade nuntiata sultanus, qui hos miserat, per legatos cum imperatore de pace egit fatens simul iamdiu se inter Musulmanos Romanosque pacem cupivisse. etenim egregiis Alexii contra omnes hostes facinoribus iam pridem auditis cum periculo facto vestem ex fimbria et ex ungue leonem cognovisset, ad pacem componendam licet invitus animum applicarat. igitur cum advenissent e Perside legati, imperator in solio terribilis sedit, ii autem, quibus hoc curae fuit, militibus omnis linguae ac barbaris, qui secures humeris gestabant, suo ordine dispositis legatos ad imperiale solium adducunt. tum imperator de sultano quae decuit percontatus cum quae nuntiabant audiisset, se quoque optare ac velle significavit pacem cum omnibus fieri; cognitaque sultani sententia, quoniam non omnia quae poscebantur Romanorum imperio salutaria esse intellexit, oratione ad persuadendum composita magna cum dexteritate quae a se facta erant

ραν ζώνην καθεῖλε καὶ τῆς τρίτης ἀπεπειρᾶτο. καὶ δὴ τὰς ἐπάλξεις αὐτῆς καθελὼν ἐς τὸ ἐφεξῆς ἐρραθύμηκεν. εἷλε γὰρ ἂν καὶ ταύτην, εἴπερ ἐπέσπευσεν. ἀλλὰ διά τινων κλιμάκων οἰόμενος μετὰ ταῦτα ἐπιβῆναι τῆς πόλεως καὶ ὡς ἤδη ταύτην ἔχων εἰς χεῖρας πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀνέπεσεν. C ὅπερ τοῖς Σαρακηνοῖς σωτηρίαν προὐξένησε· καὶ ὁ μὲν τῆς νίκης τυγχάνων ἐγγύθεν ἐξεκρούσθη παρὰ πολύ, αὐτοὶ δὲ V. 838 ἐντὸς ἀρκύων τυγχάνοντες τῶν βρόχων ἀφήλλοντο. ὁ γὰρ μεταξὺ τῆς ἀμελείας τοῦ Βαλδουίνου χρόνος αὐτοῖς εἰς ἐπιμέλειαν γέγονεν ἀναπνεύσασι. πανουργεύονται δὲ καί τι τοιοῦτον. τῷ μὲν δοκεῖν πρὸς εἰρηνικὰς σπονδὰς ἀφορῶσι καὶ διαπέμπονται πρὸς αὐτὸν τὴν εἰρήνην, ταῖς δὲ ἀληθείαις, ἐν ᾧ τὰ τῆς εἰρήνης ἐπραγματεύοντο, εἰς ἄμυναν ηὐτρεπίζοντο ἐκεῖνον μὲν μετέωρον ταῖς ἐλπίσι ποιοῦντες, αὐτοὶ δὲ D μηχανάς τινας συρράπτοντες κατ' αὐτοῦ. ἑωρακότες γὰρ ἀσχολίαν πολλὴν τοῦ πολέμου καὶ ἀναπεπτωκότας τοὺς ἔξωθεν στρατιώτας ἐν νυκτὶ μιᾷ πολλοὺς ἀμφορεῖς ὀστρακίνους ἐμπλήσαντες ὑγρᾶς πίττης ῥίπτουσι κατὰ τῶν ἐφισταμένων τῇ πόλει μηχανημάτων. ὧν ἐξ ἀνάγκης καταθραυσθέντων περιεκέχυτο τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τοῖς ξύλοις. οἷς ἐπερρίπτουν

2. καθελὼν F, καθελεῖν P. ἐς F, εἰς P. 5. ἀνέπεσεν F, ἐνέπεσεν P. 6. προσεξένησε C. 8. ἐντὸς ἀρκύων F, ἀρκύων ἐντὸς P. ἀφήλλοντο F, ἀφήλοντο P. 10. δέ τι καὶ P, correxi. 18. πίττης F, πίσσης P. 20. τὸ τοιοῦτον F, τὸ om. P.

usus primum alterumque circuitum plane diruerat et tertii, ad quem perrexerat, propugnacula corruperat, sed tum segnis factus est. nam et ipsum cepisset, si rem egisset studiosius; verum scalis postea existimans muros ascendi posse, quasi iam in manibus urbem haberet, oppugnandi contentionem remisit, quod quidem ita Sarazenis salutem praebuit, ut, qui victoriae proximus erat, longe ab ea summoveretur, qui vero quasi retibus tenebantur, e laqueis evolarent. etenim quod tempus socordiae Balduinus tribuit, id illi diligentissime ad vires reficiendas adhibent. etiam dolum machinantur: dum enim se foedera inire velle simulant ac de pace legatos mittunt, re vera per inducias defensionem parant; illum igitur spe suspensum dolis fallere conantur. magna enim belli desidia Gallorumque militum neglegentia animadversa una repente nocte fictilium amphorarum copiam, quas liquida pice impleverant, in machinas urbi imminentes coniciunt; quibus amphoris scilicet fractis cum machinarum ligna undique liquore circumfusa essent, ardentes in ea faces iaculan-

δᾷδας ἡμμένας, εἶτ' αὖθις ἑτέρους ἀμφορεῖς φέροντας ἔνδον
πολλὴν τὴν νάφθαν, ἣ ἐπιδραξαμένη τοῦ πυρὸς εὐθύς τε
εἰς ἀέριον μετέβαλε φλόγα καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῶν ἀπετέ- P. 427
φρωσεν. ἅμα τε γὰρ ἡμέρα διέλαμπε καὶ τὸ πῦρ συνεξέ-
λαμπεν ἀπὸ τῶν ξυλίνων χελωνῶν εἰς αἰθέρα πυργούμενον.
καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν Βαλδουῖνον τὰ τῆς ῥᾳθυμίας εἶχον ἐπί-
χειρα οἷς ἠμέλουν μεταμελόμενοι· ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοὺς καὶ
τὸ πῦρ τὸ γεγονὸς ἀνεδίδασκεν· ἑάλωσαν δὲ καί τινες τῶν
περὶ τὰς χελώνας ὄντων, ἓξ στρατιῶται τὸν ἀριθμόν, οὓς
ὁ Τύριος ἐκεῖνος θεασάμενος ἀρχηγὸς καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπο-
κόψας διὰ πετροβόλων ὀργάνων τῷ στρατεύματι τοῦ Βαλ-
δουίνου ἀπεσφενδόνησε. ταῦτα θεασάμενοι τὸ στράτευμα
πᾶν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὰς κεφαλὰς μετ' ἐκπλήξεως ἔφευγον B
τοῖς ἵπποις ἐποχηθέντες ὥσπερ ὑπὸ τῶν κεφαλῶν ἐκείνων
ἐκδειματούμενοι, καίτοι τοῦ Βαλδουίνου πανταχόθεν ἐξιππα-
ζομένου καὶ ἀνακαλουμένου τοὺς φεύγοντας καὶ παντοίως
παραθαρρύνοντος. ἀλλὰ γὰρ ᾖδε παρὰ κωφοῖς· ἐκεῖνοι γὰρ
καθάπαξ ἐκδεδωκότες ἑαυτοὺς εἰς φυγὴν ἀκατασχέτως εἴχοντο
τοῦ δρόμου καὶ πτηνοῦ παντὸς ἐφαίνοντο ταχινώτεροι. καὶ
τέλος τοῦ δρόμου τούτοις τὸ φρούριον Ἄκε ἐγχωρίως κα-
λούμενον· ἐκεῖνο γὰρ ἐγεγόνει τοῖς δειλοῖς δρομεῦσιν ἐκείνοις
κρησφύγετον. ἀπειπάμενος δ' οὖν καὶ ὁ Βαλδουῖνος καὶ τοῖς

7. μεταμελόμενοι F, μεταμελούμενοι P. 10. ἀργηγὸς P, correxi. 12. ἀπεσφενδόνησε F, ἀποσφενδόνησε P. 21. δρομεῦσιν ἐκείνοις F, ἐκείνοις δρομεῦσι P.

tur. tum alias amphoras naphthae plenas igni alendo ingerunt; quo factum est, ut flamma confestim sublime elata machinae in cineres mutarentur. itaque cum prima luce ignis quoque e ligneis testudinibus aetherem versus turris instar se efferens inluxit. id Balduini militibus praemium levitatis fuit, cuius, postquam fumus iis et ignis rem indicavit, valde eos poenituit. capti etiam erant circa machinas Gallorum milites sex numero, quibus praefectus ille Tyrius ad se ductis capita praecidit eaque in Balduini castra ballistis iaculatus est. iam ut vidit exercitus ignem et capita, cuncti velut capitibus illis consternati summa perturbatione equis conscensis fugiunt Balduino frustra ubique obequitante fugientesque officii monente ac multimodis exsuscitante. sed surdis ea cecinit; qui in fugam semel effusi nihilo segnius, immo maiori avibus celeritate ferebantur, donec arx tandem Ace ab indigenis dicta, quae timide fugientibus asylum praeberet, meta trepidationis fuit. desperans igitur omnia Balduinus et inops consilii licet invitus fugientes sequitur atque ipse quoque in

C ὅλοις ἐξαπορήσας καὶ ἄκων τοῖς φεύγουσιν εἵπετο καὶ πρὸς τὴν εἰρημένην πόλιν καὶ οὗτος ἀπεδραπέτευσεν. ὁ δέ γε Βουτουμίτης εἰσελθὼν εἰς τὰς Κυπρίους τριήρεις (δυοκαίδεκα δὲ ἦσαν αἱ πᾶσαι) καὶ παραπλέων τὰς ἀκτὰς τῆς πρὸς τὸ Ἄκε φερούσης κεῖθι τὸν Βαλδουῖνον καταλαμβάνει καὶ ἅπαντα τηνικαῦτα ἀπήγγειλεν, ὁπόσα ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς αὐτὸν ἀπαγγεῖλαι παρεκελεύσατο· προσεπιβαλὼν δὲ τοῖς λόγοις καὶ τὸν βασιλέα μέχρι Σελευκείας ἐφθακέναι ἔλεγε. τὸ δὲ ἄρα ἀληθὲς μὲν οὐκ ἦν, ἀλλά τις οἰκονομία, ἵν' οὕτω καταπλήξῃ τὸν βάρβαρον καὶ ταχὺ ἀπολύσῃ ἐκεῖθεν αὐτόν. ἀλλὰ τὸ δρᾶμα τὸν Βαλδουῖνον οὐκ ἔλαθε, καὶ πολλὰ τοῦ-
D τον ὡς ψευσάμενον κατεμέμψατο. προέφθη γὰρ παρά του τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα μεμαθηκέναι, ὡς εἰς τὸν μακρὸν ἐξεληλύθει αἰγιαλόν, ὡς τὰς ληϊζομένας παρὰ τὴν θάλασσαν κατέσχε ληστρικὰς ναῦς, ὡς νοσήσας ἐκεῖθεν ὑπεχώρησε,
V. 339 καθά γε δὴ σαφέστερον ὁ λόγος κατωτέρω δηλώσειε. ταῦτα τῷ Βουτουμίτῃ ὁ Βαλδουῖνος ἀντειρηκὼς καὶ ὡς ψευσάμενον ὑπὸ μέμψιν ἀγαγὼν ἔφη "μετ' ἐμοῦ χρὴ μέχρι τοῦ ἁγίου τάφου ἐληλυθέναι κἀκεῖθεν τὰ ἡμῖν συνδόξαντα μετὰ πρέσ-
P. 428 βεων ἐμῶν δηλωθήσεται τῷ αὐτοκράτορι." ἅμα γοῦν τῷ τὴν ἁγίαν πόλιν καταλαβεῖν ἐπεζήτει ἐξ αὐτῶν τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντα οἱ χρήματα. ὁ δὲ Βουτουμίτης "εἴπερ

3. κυπρίας A. 7. ἀπαγγεῖλαι F, παραγγεῖλαι P. 10. ἐκεῖσε C. 11. ἔλαθε F, ἔλαθεν P. 12. γὰρ om. F. 15. ἐκεῖσε C. 17. τῷ Βουτουμίτῃ ὁ Βαλδουῖνος F, ὁ Βαλδουῖνος τῷ Βουτουμίτῃ P. 19. τάφου] στεφάνου C. 20. γὰρ C. 22. οἱ] αὐτῷ C.

eandem illam urbem confugit. Butumites autem Cyprias triremes ingressus, quae omnino duodecim erant, Ace versus oram praeternavigavit ibique Balduinum convenit, cui, quae imperator mandarat, omnia coram exposuit, addens etiam imperatorem iam Seleuciam usque processisse; quod quidem verum non erat, sed artificium quoddam, quo barbarum conturbaret efficeretque, ut ille cito eum dimitteret. res tamen Balduinum non latuit multumque eum, quod mentitus esset, obiurgabat. ante enim a quodam edoctus fuerat, quid ageret imperator: profectum eum in longum litus piratarum naves in eo mari depraedantes cohibuisse indeque morbo coactum recessisse, ut accuratius postea narrabimus. his cum Balduinus Butumitem facile refellisset, ob fraudem increpans "Volo" inquit "te venire mecum ad sanctum usque sepulcrum indeque missis legatis meis, quid nobis visum fuerit, imperatori exponetur." dein simulatque ad sanctum sepulcrum advenerunt, pecunias ille ab imperatore missas flagitavit. Butumites vero "Si ex iuramento," inquit "quo trans-

βοηθήσειν κατὰ τοῦ Ταγγρὲ τῷ αὐτοκράτορι αὐτοὶ ἐπαγγέλλεσθε τὸν ὅρκον, ὃν ἐν τῷ διέρχεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατε, φυλάττοντες καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς ἀποσταλέντα τηνικαῦτα λήψεσθε χρήματα". ὁ δὲ τὰ μὲν χρήματα λαβεῖν ἤθελε, βοηθεῖν δὲ μὴ τῷ βασιλεῖ προθυμούμενος, ἀλλὰ τῷ Ταγγρέ, μὴ λαμβάνων τὰ χρήματα ἠνιᾶτο. τοιοῦτον γὰρ τὸ βάρβαρον ἅπαν ἦθος· πρὸς μὲν τὰς δωρεὰς κέχηνε καὶ τὰ χρή- B ματα, πράττειν δὲ ὑπὲρ ὧν τὰ χρήματα δίδοται ἥκιστα βούλεται. γραφὰς οὖν ψιλὰς ἐγχειρίσας αὐτῷ ἀπέλυσεν. ἐντετυχηκότες δὲ οἱ πρέσβεις καὶ τῷ κόμητι Ἰατζουλίνῳ κατὰ τὴν ἀναστάσιμον τοῦ σωτῆρος ἡμέραν εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου τάφου ἐληλυθότι καὶ αὐτῷ τὰ εἰκότα ὁμιλήσαντες, ἐπεὶ σύμφωνα τῷ Βαλδουίνῳ καὶ αὐτὸν λέγοντα ἑώρων, ἄπρακτοι ἐκεῖθεν ὑποχωρήσαντες καὶ μὴ ἐν τοῖς ζῶσι τῷ Πελκτράνῳ ἐντυχόντες ἐπεζήτουν τὰ κατατεθέντα παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν χρήματα. ὁ δὲ υἱὸς ἐκείνου καὶ ὁ Τριπόλεως ἐπίσκοπος ἀνεβάλλοντο τέως τὴν τῶν χρημάτων C παροχήν. οἱ δὲ μετὰ ἀπειλῆς αὐτοῖς ἔλεγον "εἰ μὴ τὰ χρήματα ἡμῖν ἀποδοίητε, οὐκ ἐστὲ ἀληθεῖς δοῦλοι τοῦ βασιλέως οὔτε τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν φαίνεσθε ἔχοντες καθὼς ὅ τε Πελκτράνος καὶ ὁ τούτου πατὴρ Ἰσαγγέλης. λοιπὸν οὐδὲ τὴν ἀπὸ Κύπρου δαψιλῆ τῶν χρειωδῶν ἀρδείαν τοῦ

6. καὶ μὴ P, καὶ om. F. 13. σύμφωνα F, σύμφωνον P. αὐτὸν λέγοντα F, λέγοντα om. P. 15. Πλεκτράνῳ P, correxi. 21. Πελκτράνος P, Πελκράνος F, Πλεκτράνος C.

euntes imperatori vos obstrinxistis, opem ei in Tancredum promiseritis, statim pecunias accipietis." at ille pecunias quidem capere volebat, Tancredo autem, non imperatori auxiliari, molesteque ferebat, quod non dabantur: adeo suo more quaestum ac dona barbari concupiscunt, praestare vero ea, ob quae pecuniae tribuuntur, neutiquam volunt. itaque eum solis litteris datis dimisit. legati vero offendunt Iatzulinum comitem, qui die resurrectionis domini ad sanctum sepulcrum adorandi causa venerat, et cum eo agunt. sed cum ipsum haud diversa Balduino loquentem intellexissent, infectis rebus recesserunt Pelctranoque non iam in vivis reperto, quas pecunias in episcopali palatio deposuerant, repetierunt. sed Pelctrani filio et Tripolitano episcopo reddere eas cunctantibus illi minantes "Ni pecunias" aiunt "restituatis, vestro in imperatorem officio deestis neque ut Pelctranus ac pater eius Isangeles fidem servatis. itaque pro certo habetote, fore, ut in posterum nec annonae copia a Cypro insula nec ducis

λοιποῦ ἕξετε οὔτε μὴν ἐπαρήγοντα ὑμῖν τὸν δοῦκα Κύπρου κἀντεῦθεν λιμοῦ παρανάλωμα γενήσεσθε." ὡς δὲ πάντα κάλων κινοῦντες πῇ μὲν διὰ μειλιχίων λόγων, πῇ δὲ δι'
D ἀπειλῶν πειρώμενοι τὰ χρήματα ἀναλαβέσθαι οὐκ ἔπειθον, δεῖν ἐλογίσαντο τὸν υἱὸν τοῦ Πελκτράνου εἰς σώαν πίστιν ὁρκίσαι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ οὕτω τὴν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀποσταλεῖσαν μόνην ἐπιδοῦναι αὐτῷ δωρεὰν ἀπό τε χαράγματος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πέπλων παντοίων. ὁ δὲ
P. 429 λαβὼν ταῦτα εἰς σώαν πίστιν ὀμωμόκει τοῦ αὐτοκράτορος. τὰ δέ γε λοιπὰ χρήματα ἀποκομίσαντες πρὸς τὸν Εὐμάθιον δι' αὐτῶν ἐξωνήσαντο ἵππους τῶν εὐγενῶν ἀπό τε Δαμάσκου καὶ Ἐδέσης καὶ αὐτῆς Ἀραβίας. ἐκεῖθεν δὲ τό τε Συριακὸν πέλαγος καὶ τὸν Παμφύλιον παραμείψαντες κόλπον τὸν πλοῦν τε παρῃτήσαντο καὶ τὴν ἤπειρον ἀσφαλεστέραν τῆς θαλάττης ἡγησάμενοι πρὸς τὴν Χερρόνησον ἀφορῶσι τὸν αὐτοκράτορα ἔχουσαν καὶ τὸν Ἑλλήσποντον διαβεβηκότες
V. 340 τὸν βασιλέα καταλαμβάνουσιν.

B 3. Ἐπεὶ γὰρ ἀλλεπάλληλοι τούτῳ αἱ φροντίδες νιφετοῦ δίκην ἐπήρχοντο, ἀπὸ μὲν τῆς θαλάσσης διὰ στόλου εὐτρεπιζομένων τῶν ἡγεμόνων Πίσσης τε καὶ Γενούας καὶ Λογγιβαρδίας τὰ παρὰ θάλατταν ἅπαντα δῃώσασθαι, κἀκ τῆς ἠπείρου αὖθις ἐξ ἑῴας τοῦ Ἀμὴρ Σαϊσὰν καταλαμβάνον-

5. Πελκτράνου P, Πλεκτράνου C. 7. ἀποδοῦναι C. 11. εὐσθενῶν C. 12. ἐδέσης F, Ἐδέσσης PA. ἀραβίας FA, Ἀῤῥαβίας P. 14. πλοῦν τὲ FA, τε om. P. 15. θαλάττης FA, θαλάσσης P. χερόνησον F. 21. παραθαλάσσια πάντα C.

eius auxiliis iuvemini ideoque fame pereatis." dein omni ut aiunt fune moto, cum et blanditiis et minis Pelctrani filio, ut pecunias redderet, persuadere non potuissent, oportere censuerunt ei praestito solemni in imperatorem fidei iuramento, quam thesauri partem patri eius destinassent, cum aureos argenteosque nummos tum multifarias vestes, tradi. quibus ille acceptis, ubi in imperatoris nomen solemniter iuratus est, reliquas legati pecunias ad Eumathium deferunt iisque generosos equos e Damasco et Edessa ipsaque Arabia mercantur. hinc Syriacum pelagus ac Pamphylium sinum emensi navigatione omissa terrestri itinere, quod tutius habebant, Cherronesum petunt, ubi erat imperator, transitoque Hellesponto eum adeunt.

3. Etenim quasi grandine continuarum curarum obrutus, siquidem mari Pisae et Genuae Longibardiaeque principes totam oram classe parata vastare conabantur, in continenti vero ex orientali parte Amer Saisan

τος ἤδη κατὰ τῆς Φιλαδελφείας καὶ τῶν παραλίων μερῶν, δεῖν καὶ αὐτὸς ἐξεληλυθέναι τῆς βασιλευούσης ἔγνω κἀκεῖθεν παραγενέσθαι, οὗ δυνατὸν καὶ κατ' ἄμφω τὰ μέρη μάχεσθαι. καταλαμβάνει τοίνυν τὴν Χερρόνησον, εἶτα ἀπανταχόθεν ἀνακαλεσάμενος τὰς δυνάμεις ἀπό τε ξηρᾶς καὶ θαλάττης C καὶ ἀποδιελὼν ἱκανὸν στράτευμα διὰ τοῦ Σκαμάνδρου μέχρις Ἀτραμυτίου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Θρακησίου κατατίθησιν. εἶχε μὲν τηνικαῦτα στρατηγὸν ἡ Φιλαδέλφεια Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν καὶ λαὸν ἀποχρῶντα πρὸς τὴν ταύτης φρουράν, τὸν δὲ μιξοβάρβαρον Μοναστρᾶν, οὗπερ ἐν πολλοῖς ὁ λόγος ἐμέμνητο, ἡ Πέργαμος καὶ τὰ Χλιαρὰ καὶ τὰ τούτοις παρακείμενα πολίχνια, καὶ αἱ παρὰ θάλατταν ἕτεραι πόλεις ἄλλους τόλμῃ καὶ πείρᾳ στρατηγικῇ διαφέροντας. πολλὴν δὲ τὴν D πρὸς αὐτοὺς παραγγελίαν ὁ αὐτοκράτωρ ἐποιήσατο ἐγρηγορέναι διὰ παντὸς καὶ σκοποὺς ἀπανταχόθεν ἐκπέμπειν τοὺς τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιτηροῦντας διεκδρομὰς καὶ ἀπαγγέλλοντας αὐτοῖς καθ' ὥραν. οὕτω μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀσφαλισάμενος πρὸς τοὺς θαλαττίους ἀπεῖδε πολέμους τοῖς ναυτικοῖς ἐντειλάμενος, τοὺς μὲν τοῖς λιμέσι Μαδύτου καὶ Κοίλων προσορμίσαι καὶ τὸν ἀναμεταξὺ πορθμὸν ἀνυστάκτως φυλάττειν ἐκδρομάς τινας ποιουμένους διὰ δρομάδων κούφων νηῶν καὶ τὰς τῆς θαλάττης κελεύθους ἀνυστάκτως ἐπιτηρεῖν

4. χερόνησον F. 5. ἀνακαλεσάμενος F, μετακαλεσάμενος P. 7. Ἀτραμυτίου scripsi: ἀτραμύτου F, Ἀτραμήτου P. 8. μὲν οὖν P, οὖν om. F. 11. Χλιερά C. 13. τολμῇ καὶ πείρᾳ στρατηγικῇ F, π. σ. κ. τ. P. 15. ἀπανταχόθεν F, πανταχόθεν P. 18. ἀπεῖδε F, ἐπεῖδε P.

iam Philadelphiam maritimasque regiones petebat, imperator ipsi sibi exeundum e regia urbe eoque accurrendum putavit, unde in utramque partem pugnaret. quare in Cherronesum profectus undique terrestres navalesque copias contraxit, ex quibus cum idoneas copias delegisset, per Scamandrum usque ad Atramytium Thracesiumque eas progredi iussit ibique consistere. erat tum Philadelphiae Constantinus Gabras praefectus cum sufficientibus praesidiis, Monastras vero mixobarbarus, de quo multa supra diximus, Pergamum et Chliara finitimasque arces, ceteras vero ad mare urbes alii obtinebant duces et rei militaris peritia et fortitudine praestantes. quos imperator nuntiis assidue monuit ut attenti essent et quoquoversum speculatores mitterent, qui hostium excursiones observarent celeriterque ipsis indicarent. sic Asiae rebus procuratis ad maritima se bella convertens nauticis edixit, ut partim Madyti et Coelorum portus occuparent, fretum interiectum diligentissime custodirent celocibus expeditis maria percursantes et

τὸν Φραγγικὸν ἀπεκδεχομένους στόλον, τοὺς δὲ τὰς νήσους
P. 430 παραπλέοντας φρουρεῖν μηδὲ τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον
παριδόντας, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἀποχρῶσαν ποιεῖσθαι φυλακήν.
ἐπεὶ δὲ βραδύνειν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν ἐβούλετο, ἐν
ἐπικαίρῳ τόπῳ σχεδιάσας οἰκήματά τινα αὐτοῦ που τὴν
παραχειμασίαν ἐποιεῖτο. ὡς δὲ ὁ ἀπὸ Λογγιβαρδίας εὐτρε-
πισθεὶς στόλος καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν λύσας τὰ πρυμνήσια
τὸν ἀπόπλουν ἐπεποίητο, ἀποδιελόμενος ὁ τούτων ἀρχηγὸς
πέντε διήρεις ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ κατασχεῖν τινας καὶ τὰ περὶ
τοῦ βασιλέως καταμαθεῖν. ὡς δὲ τὴν Ἄβυδον κατέλαβον
B ἤδη, μίαν τούτων πρὸς τὸν πέμψαντα συνέβη ἐπανιέναι τῶν
λοιπῶν κατασχεθεισῶν σὺν αὐτοῖς ἐρέταις. δι' ἧς οἱ ἀρχηγοὶ
τῶν ἤδη ῥηθέντων στόλων τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα μεμα-
θηκότες καὶ ὅτι τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἤπειρον
ἀκριβῶς ἐξασφαλισάμενος κατὰ τὴν Χερρόνησον τὴν παρα-
χειμασίαν ποιεῖται, ἐφ' ᾧ πάντας παραθαρρύνειν, ἐπεὶ πρὸς
V. 341 τὰ τοῦ αὐτοκράτορος μηχανήματα οὐχ οἷοί τε ἦσαν ἀπομά-
χεσθαι, τοὺς οἴακας μεταχειρισάμενοι ἄλλην ἐτράποντο. εἷς
δέ τις Κελτὸς τῶν ἀμφὶ τοὺς τοιούτους ἀρχηγοὺς τὴν ἰδίαν
C ἀφελόμενος νῆα μονήρη ὠκυτάτην οὖσαν πρὸς τὸν Βαλδουῖνον
ἀπῄει καὶ τὴν Τύρον πολιορκοῦντα τοῦτον εὑρὼν ἅπαντα,
καθὼς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα

1. τοὺς] πρὸς C. 2. Πελοπόνησον P. 8. ἐπεποίητο (ίη in ras.) F, ἐπεποίηντο P. 9. τριήρεις A. περὶ A, παρὰ P. 10. μαθεῖν C. 14. θάλασσαν F, θάλατταν P. 15. χερόνησον F. 19. τοὺς τοιούτους F, τοιούτους P. 20. νῆα FC, νῆαν P.

curiose observantes Francorum classem expectarent, partim insulas tutandi causa praeterveherentur nec Peloponnesum neglegerent, sed ei quoque curae quantum satis esset impenderent. in his partibus quoniam diutius imperator morari constituerat, opportuno loco, ubi ex tempore domus quasdam aedificaverat, hiemem transegit. at postquam e Longibardia ceterisque partibus solvit Latinorum classis, dux eius selectas quinque biremes dimisit, ut caperent quosdam ab iisque, quid gereret imperator, cognoscerent; quibus vero iam ad Abydum appulsis accidit, ut reliquis cum remigibus captis una ad eum qui miserat recurreret. ab hac classium, quas diximus, duces, quid ageret imperator, edocti ipsumque mari et continente praesidiis firmatis, ut omnium animos excitaret, in Cherroneso hiemare, cum se adversus eius apparatus feliciter pugnare non posse intellexissent, versis repente clavis alio flexerunt. sed tamen unus horum ducum propria monere velocissima conscensa Balduinum adiit Tyrum tunc oppugnantem eique iussu, opinor, ducum illorum, omnia, quae supra de

διηγήσατο, μετὰ γνώμης οἶμαι τῶν ἀρχηγῶν ἐκείνων ἀπελθών, καὶ ὅπως τὰς κατασκόπους δρομάδας ναῦς ὁ Ῥωμαϊκὸς φθάσας κατέσχε στόλος, καθά γε καὶ εἴρηται. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο ἀνερυθριάστως ἀνωμολόγει, ὅτιπερ οἱ ἡγεμόνες τοῦ Κελτικοῦ στόλου οὕτω παρασκευασάμενον τὸν αὐτοκράτορα κατ' αὐτῶν ἐγνωκότες ὑπέστρεψαν βέλτιον εἶναι νομίσαντες ἀπράκτους ὑποστρέψαι ἢ μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου μαχο- D μένους ἡττηθῆναι. ὁ μὲν οὖν Κελτὸς ἐκεῖνος ταῦτα πρὸς τὸν Βαλδουῖνον ἐξεῖπεν ὑπότρομος ὢν καὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν ἔτι δεδιὼς στόλον. ταῦτα μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν θάλατταν συμπεσόντα τοῖς Κελτοῖς· ἀλλ' οὐδὲ τὰ κατὰ τὴν ἤπειρον P. 431 ζάλης ἄτερ παρῆσαν οὐδὲ φροντίδων ἄνευ καθεστήκασι τῷ αὐτοκράτορι. Μιχαὴλ γάρ τις ἐξ Ἀμάστριδος τὴν Ἀκρουνὸν φρουρῶν ἀποστασίαν μελετήσας κατέσχεν αὐτὴν καὶ τὰ παρακείμενα ταύτῃ δεινῶς ἐληΐζετο. τοῦτο μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως κατ' αὐτοῦ τὸν τοῦ Δεκανοῦ ἐξέπεμψε Γεώργιον. ὃς καὶ πολιορκήσας ἐπὶ τρισὶ μησὶ ταυτηνὶ μὲν τὴν πόλιν κατέσχεν, τὸν δὲ ἀποστάτην ἐκεῖνον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ταχέως ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὴν μὲν τοῦ κάστρου φρουρὰν ἑτέρῳ ἀνέθετο, αὐτῷ δὲ τὰς ὀφρῦς ἐπιτοξεύσας πολλὰ ἀπειλήσας καὶ θάνατον αὐτοῦ τῷ φαινομένῳ καταψηφισάμενος εἰς φόβον

1. ἐπελθὼν C. 3. καθώσπερ C. 4. ὡμολόγει C. 11. τὰ addidi. 12. πάλης A. ἄτερ F, ἄνευ PA. ἄνευ F, ἄτερ P. 15. ταύτῃ om. C. 21. ἐπιτοξεύσας καὶ P, καὶ om. F. πολλὰ FC, πολλὰς P.

imperatore relata sunt, exponit, dromonesque ipsorum exploratorios a classe Romana, ut narravimus, captos esse refert. atque illud etiam sine pudore fatebatur, duces Francicae classis, cum ita paratum imperatorem cognossent, redire decrevisse melius iudicantes re infecta salvos se discedere, quam navali proélio cum Romanis inito devinci. haec igitur Gallus ille et tremens quidem Romanamque classem metuere adhuc praeferens Balduino retulit. sic mari res contra Gallos gerebatur. nec in terra imperator tempestate gravissima curisque non agitabatur. Michael enim ex Amastri quidam Acruni praefectus hanc arcem defectionem molitus vi occupavit et adiacentia omnia populatus est. id certior factus imperator mittit in eum cum sufficientibus copiis Georgium Decani, qui urbem tres menses obsessam cepit ipsumque Michaelem extemplo ad imperatorem delegavit. is alio castri praefecto nominato torvo vultu istum intuens ac multa minans mortisque supplicium ei destinatum esse simulans magnum ei terrorem iniecit; quo tamen mox militem liberavit. nec-

B μέγαν ἐνῆκε τὸν ἄνθρωπον, ταχὺ δὲ τὸ δέος ἔλυσε τοῦ στρατιώτου. οὔπω γὰρ ὁ ἥλιος τοῦ ὁρίζοντος κατέδυ, καὶ ὁ δεσμώτης ἐλεύθερος ἵστατο καὶ ὁ θανάτου καταψηφισθεὶς μυρίων ἐτετυχήκει δωρεῶν. τοιοῦτος ὁ ἐμὸς πατὴρ βασιλεὺς ἐν πᾶσιν ἐφαίνετο, κἂν πολλῆς ἐς ὕστερον τῆς ἐξ ἁπάντων ἀγνωμοσύνης ἀπήλαυσε, καθάπερ ποτὲ καὶ ὁ πάντων εὐεργέτης ὁ κύριος μάννα βρέχων ἐν ἐρήμῳ, σιτίζων ἐν ὄρεσι καὶ ἐν θαλάττῃ ἀβρόχους διαβιβάζων καὶ ὕστερον ἀθετούμενος καὶ ὑβριζόμενος καὶ τυπτόμενος καὶ τέλος σταυρὸν παρὰ τῶν C ἀνόμων κατακρινόμενος. ἀλλ' ἐνταῦθα γενομένης προεκπηδᾷ μου τοῦ λόγου τὸ δάκρυον καὶ σφύζω περὶ τούτων ἐρεῖν καὶ ποιήσασθαι τῶν ἀγνωμόνων κατάλογον, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἐπέχω καὶ τὴν καρδίαν σφαδάζουσαν καὶ τοῦτο δὴ πρὸς ἐμαυτὴν ἐπιλέγω συνεχῶς τὸ τοῦ ποιητοῦ "τέτλαθι δὴ κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης". ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν ἀγνώμονα στρατιώτην ἐκεῖνον· τῶν δέ γε ἀπὸ τοῦ Χοροσὰν παρὰ τοῦ Σαϊσὰν σουλτάνου πεμφθέντων οἱ μὲν V. 342 διὰ τῶν μερῶν τοῦ Σινάου κατήρχοντο, οἱ δὲ διὰ τῆς ἰδίως καλουμένης Ἀσίας ᾔεσαν. ὅπερ μεμαθηκὼς ὁ Γαβρᾶς Κωνσταντῖνος, ὁ τηνικαῦτα τὴν Φιλαδέλφειαν φρουρῶν, ἀναλαβό- D μενος τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις καὶ καταλαβὼν τούτους εἰς τὸ Κελβιανὸν αὐτὸς πρῶτος ἁπάντων κατ' αὐτῶν λύσας τὸν

3. θάνατον A. 6. ἀπήλαυσε] ἐπέτυχε C. πάντων CA, πρῶτος P. 8. ἀβρόχως A. 10. γινομένης A. 14. δὴ A, om. P. 15. τὰ τοιαῦτα P, τὰ om. F. 18. τοῦ scripsi: τῆς P. 20. ὁ A, om. P. φρουρῶν καὶ P, καὶ om. FA. 22. Κελβιανὸν C, Κερβιανὸν PA.

dum enim sole condito captivus ille vinculis erat solutus quique morti addictus fuerat innumerabilia munera accepit. talem se in omni occasione pater meus praestitit, quamquam postea quidem omnes nihil nisi mala ei referebant: quod idem olim expertus est ille omnium bonorum auctor dominus ab iis, quibus manna in deserto pluit, quos pavit in montibus siccosque per mare transportavit, postea spretus illusus pulsatus cruci denique impie affixus. sed inter haec verba lacrimae mihi suboriuntur gestitque animus ea edere et ingratorum catalogum componere; at linguam animumque cupidum cohibeo illud mihi continuo inculcans poetae: "Fer mea mens: alia improbiora tulisti." verum haec de ingrato isto milite. copiarum, quae a Saïsane sultano ex Chorosane missae erant, aliae per Sinai partes iter fecerunt, aliae per eam regionem, quam proprie Asiam vocant. quo cognito Gabras Constantinus Philadelphiae tum praefectus copiis suis assumptis occurrit barbaris ad Celbianum remissisque habenis pri-

χαλινὸν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὸ τοῦτο παρακελευσάμενος ἡττᾷ τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ τούτους ἐκπέμψας σουλτάνος τὴν P. 432 ἧτταν τῶν τοσούτων μεμαθηκὼς ἀποστείλας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὰ περὶ εἰρήνης διαπρεσβεύεται ὁμολογῶν ἅμα ἐκ πολλοῦ τὴν ἀναμεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην ἐπιποθεῖν θεάσασθαι. ἐκ μακροῦ γὰρ τὰς τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ πάντων ἀριστείας μανθάνων καὶ ἀπόπειραν αὐτοῦ οἷον ποιησάμενος κἀκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα καὶ ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα ἐπεγνωκὼς καὶ μὴ βουλόμενος πρὸς εἰρηνικὰς ἀπενενεύκει σπονδάς. τῶν ἐκ Περσίδος τοίνυν καταλαβόντων πρέσβεων ὁ βασιλεὺς φοβερὸς B προυκάθητο καὶ οἱ ἐπὶ τῆς τάξεως τοὺς στρατιώτας ἐκ πάσης γλώττης συνειλεγμένους καὶ τοὺς πελεκυφόρους βαρβάρους ἐν τάξει καταστησάμενοι τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ παρεστήσαντο βήματος. ὁ δὲ περὶ τοῦ σουλτάνου τούτους τὰ εἰκότα ἐπερωτήσας καὶ ἀκούσας τὰ δι' αὐτῶν μηνύματα ὡμολόγει μὲν τὴν μετὰ πάντων εἰρήνην ἀσπάζεσθαί τε καὶ θέλειν, πυθόμενος δὲ περὶ τῶν τῷ σουλτάνῳ δοκούντων, ἐπεὶ μὴ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν αἰτούμενα συνοίσοντα τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ διέγνω, πολλὴν τοῖς αὐτοῦ λόγοις πειθὼ C περιστείλας εὐστοχώτατά τε πρὸς αὐτοὺς ἀπολογησάμενος διὰ πολλῶν ῥημάτων πείθει τοῖς αὐτοῦ συγκατανεῦσαι θε-

1. ἡττᾷ κατὰ κράτος A. 3. καὶ ἀποστείλας C. 4. περὶ τῆς P, τῆς om. FA. 5. Μουσουλμάνων F, Μουλσουμάνων P. τῶν om. F. 9. ἐπεγνωκὼς F, ἐγνωκὼς P. 13. πελεκοφόρους F. 16. ἐπερωτήσας FC, ἐπετρωτήσας P. μνηνύματα F, μηνυόμενα P. 17. μετὰ] διὰ C. 19 sq. συνοίσοντα τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ F, τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ συνοίσοντα P.

mus omnium in eos ipse invectus, dum ceteros idem facere iubet, hostem superat. tanta clade nuntiata sultanus, qui hos miserat, per legatos cum imperatore de pace egit fatens simul iamdiu se inter Musulmanos Romanosque pacem cupivisse. etenim egregiis Alexii contra omnes hostes facinoribus iam pridem auditis cum periculo facto vestem ex fimbria et ex ungue leonem cognovisset, ad pacem componendam licet invitus animum applicarat. igitur cum advenissent e Perside legati, imperator in solio terribilis sedit, ii autem, quibus hoc curae fuit, militibus omnis linguae ac barbaris, qui secures humeris gestabant, suo ordine dispositis legatos ad imperiale solium adducunt. tum imperator de sultano quae decuit percontatus cum quae nuntiabant audiisset, se quoque optare ac velle significavit pacem cum omnibus fieri; cognitaque sultani sententia, quoniam non omnia quae poscebantur Romanorum imperio salutaria esse intellexit, oratione ad persuadendum composita magna cum dexteritate quae a se facta erant

λήμασιν. εἶτα πρὸς τὴν παρασκευασθεῖσαν αὐτοῖς σκηνὴν ἀπέλυσεν ἐντειλάμενος σκοπῆσαι τὰ ῥηθέντα, καὶ εἰ μὲν ὅλῃ ψυχῇ πρὸς ταῦτα κατανεύσαιεν, ἐς νέωτα τὴν μεταξὺ συμφωνίαν πέρας λαβεῖν. ἐπεὶ δὲ προθύμως τὰ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐφαίνοντο δεχόμενοι, τῇ μετ' αὐτὴν πέρας ἡ συμφωνία λαμβάνει. οὐ πρὸς ἑαυτὸν δὲ ἀπένευε μόνον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων. κηδόμενος γὰρ
D τῶν κοσμικῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἑαυτοῦ πᾶν τὸ οἰκονομούμενον πρὸς τὰ σκῆπτρα Ῥωμαίων ἀπονεύειν καὶ ἀναφέρεσθαι
P. 433 παντοίως διῳκονόμει, ἵνα καὶ μετ' αὐτὸν καὶ ἐς τὸν ἐφεξῆς χρόνον τὰ συμπεφωνημένα διήκῃ, κἂν ἀπετύγχανε τοῦ σκοποῦ. τὰ γὰρ μετ' αὐτὸν ἄλλως ἔσχε καὶ εἰς σύγχυσιν ἀφώρα τὰ πράγματα. κατεστόρητο μὲν γὰρ τῷ τέως τὰ ἐνοχλοῦντα καὶ εἰς εἰρήνην ἀπεῖδε βαθεῖαν καὶ ἀπὸ * μέχρι πέρατος αἰῶνος εἰρήνην ἤγομεν. ἀλλὰ γὰρ συγκατέδυ τῷ βασιλεῖ
V. 343 πάντα τὰ λῷονα καὶ κενόσπουδος αὐτῷ ἡ σπουδὴ μετὰ τὴν αὐτοῦ παρέλευσιν γέγονεν ἀβελτηρίᾳ τῶν διαδεξαμένων τὰ σκῆπτρα.
B 4. Οἱ δὲ τοῦ Φραγγικοῦ στόλου ἡγεμόνες διὰ τῶν περισωθέντων ἀπὸ τῶν πέντε δρομάδων νηῶν τὰ περὶ τοῦ

10. ἐς F, εἰς P. 11. συμφωνούμενα C. 12. τὰ γὰρ μετ' αὐτὸν ἄλλως ἔσχε] καὶ τῶν αὐτοῦ βουλευμάτων ἠστόχει C. 13. κατεστόρητο G. Dindorfius: κατεστορεύετο P. 14. ἅπαντα ἀπεῖδε? lacunam signavi: τοῦδε vel simile verbum intercidit. 16—18. μετὰ τὴν αὐτοῦ παρέλευσιν . . . τὰ σκῆπτρα] καὶ ὅλως ἀσυντελὴς μετὰ ταῦτα γέγονε τῶν πραγμάτων ἄλλως πως διακυβευθέντων C. 17. γέγονεν F, γέγονε P.

defendit multisque verbis iis persuasit, ut suae voluntati obsequerentur. post haec in tabernaculum, quod ipsis pararat, dimisit eos iussitque ea meditari, de quibus egissent, simul pollicitus, modo toto animo ea accepturi essent, postero die statim pacem factum iri. ac postridie cum omnes imperatoris condiciones libenter accepissent, pactio concordiae confecta est; qua in re haud se unum imperator, sed Romanorum imperium attendit quippe communi magis, quam suae saluti consulens et solam Romani sceptri maiestatem spectans ad eamque omnia referens: talem enim pactionem et post se et deinceps permansuram voluit. at vero id eum fefellit: eo enim mortuo Romanorum res commutatae ac perturbatae sunt, quamquam antea pax fundatissima cunctis molestiis pulsis tranquillitatem usque ad saeculi finem promisit. sed cum Alexio omnis occidit salus eiusque facta infecta reddidit eorum imprudentia, qui post eius excessum regnum susceperunt.

4. Duces Francicae classis, cum ab iis, qui ex quinque illis dromonibus servati erant, ut diximus, imperatorem bene instructa classe

Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὡς εἴρηται, βεβαιωθέντες, καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς τὸν στόλον εὐτρεπίσας τὴν αὐτῶν ἔφοδον περὶ τὴν Χερρόνησον περιμένων ἐνδιατρίβει, τοῦ προτέρου σκοποῦ ἀπέστησαν μηδόλως τοῖς μέρεσι τῆς Ῥωμανίας πλησιάσαι θελήσαντες. παραχειμάσας οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Καλλιούπολιν μετὰ τῆς βασιλίδος (συνείπετο γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν τῶν ποδῶν ὀδύνην, ὡς πολλάκις ἱστόρηται) καὶ τὸν καιρόν, καθ' ὃν ὁ τῶν Λατίνων εἴωθεν ἀποπλεῖν στόλος, παραφυλαξάμενος εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὑπέστρεψεν. οὐ πολὺς παρίπ- C
πευκε χρόνος καὶ Τούρκων ἔφοδος καταγγέλλεται ἐξ ἁπασῶν τῶν τῆς ἀνατολῆς χωρῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Χορασὰν ὡς εἰς πεντήκοντα χιλιάδας συμποσουμένων. οὐδὲ γὰρ πρὸς βραχὺ ῥαστώνης μετειλήχει τὸν ἅπαντα τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ χρόνον ἄλλων καὶ ἄλλων ἐπιφυομένων πολεμίων διηνεκῶς. μετακαλεῖται τοίνυν ἁπανταχόθεν τὸ ὁπλιτικὸν ἅπαν, καὶ τοῦ καιροῦ στοχασάμενος, καθ' ὃν σύνηθες τοῖς βαρβάροις τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐκδρομὰς ποιεῖσθαι, τὸν ἀναμεταξὺ Βυζαντίου καὶ Δαμάλεως διαπερᾷ πορθμόν. καὶ οὐδὲ ἡ ἐπελθοῦσα τούτῳ τῶν ποδῶν περιωδυνία ἀπεῖρξε D
τοῦ ἔργου. ἥτις οὔτε τινὶ τῶν προγόνων ξυμβέβηκέ ποτε, ἵνα τις ἐκ σπερματικῶν λόγων καὶ ἐς αὐτὸν κατιοῦσαν νομίζοι τὴν νόσον, οὔτε ἐκ διαίτης ἁβρᾶς, ὁποῖα τοῖς διαρρέουσι τὸν βίον καὶ φιληδόνοις συμβαίνειν εἴωθεν· ἀλλ' ὅπως αὐτῷ

3. χερόνησον F. 4. τῆς F, om. P. 7. ἱστόρητο C. 8. ἀποπλεῖν F, παραπλεῖν P. 9. ...οὐ F. 12. γὰρ om. C. 14. πολέμων C. 16. ὃν καιρὸν P, καιρὸν om. F. 17. κατὰ τῶν Χριστιανῶν om. C. 20. ποτε FA, πώποτε P. 21. ἐς F, εἰς P. ἵνα μή τις? 22. νομίζοι F, νομίσοι P.

se ad Cherronesum opperiri comperissent, temptandae Romaniae cogitationem abiecerunt. itaque imperator Calliopoli una cum Augusta, quae, ut saepe narravi, ob pedum morbum eum comitabatur, hieme transacta, ubi tempus, quo Latinorum classis abire solet, diligenter attendit, in urbem regiam rediit. nec multo post certior fit, Turcarum ad quinquaginta millia ex cunctis terris orientalibus ipsoque Chorosane adventare. nam ne paululum quidem quietis toto principatus sui tempore adeptus est hostibus hostes continuo sequentibus. quocirca universam Romanorum militiam undique convocavit eoque tempore, quo Christianorum terras barbari incursare solebant, fretum inter Byzantium Damalinque traiecit pedum dolore per eos dies ingravescente minime se retardari passus. qui quidem morbus, ne quis seminis eum rationibus in ipsum propagatum existimaverit, nullum ex eius proavis invasit nec ei ex mollitie extitit, qualia luxuriosis intemperanterque viventibus evenire solet;

P. 434 ἡ διάθεσις τῶν ποδῶν ἐπηρέαζεν, ἐγὼ διηγήσομαι. ἐσφαί-
ριζέ ποτε γυμναζόμενος συσφαιρίζοντα καὶ τὸν Τατίκιον
ἔχων, περὶ οὗ πολλάκις διείλεγμαι. ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ ἵππου
παρασυρεὶς ἐμπίπτει τῷ βασιλεῖ· κἀντεῦθεν ἀλγήσας τὴν
κεφαλίδα τοῦ γόνυος καὶ αὐτὸν ὅλον τὸν πόδα διὰ τὸ ἀκρο-
βαρὲς τῆς καταφορᾶς οὐκ ἐνεδείξατο μὲν ἀλγῆσαι φερεπο-
νώτατος ὤν, ὅμως μέντοι μικρᾶς τινος τυχὼν ἐπιμελείας
καὶ κατ' ὀλίγον ἐς τὸ ἀνώδυνον ἐλθὼν τῶν συνήθων δια-
τριβῶν εἴχετο. αὕτη μὲν οὖν πρώτη αἰτία τῆς τῶν ποδῶν
B ἀλγηδόνος τοῦ βασιλέως· αἱ γὰρ ὀδύναι τῶν τόπων εἰς
ἑαυτὰς τὰ ῥεύματα ἐφειλκύσαντο. δευτέρα δὲ καὶ ἐναργεστέρα
καὶ τῆς ὅλης ὀδύνης μήτηρ τοιαύτη τις ἦν. τίς οὐκ οἶδε
τὰ ἄπειρα τῶν Κελτῶν ἐκεῖνα πλήθη τῶν τὴν βασιλίδα
πόλιν κατειληφότων, ὁπότε τῆς ἑαυτῶν ἁπανταχόθεν ἀπα-
ναστάντες πρὸς ἡμᾶς ὥρμησαν; τότε γὰρ οὗτος εἰς πέλα-
V. 344 γος ἀχανὲς φροντίδων ἐμπεπτωκὼς ἐκ πολλοῦ συνιδὼν αὐ-
τοὺς τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ὀνειρώττοντας, ὑπὲρ τὴν ἄμμον
C δὲ καὶ τὰ ἄστρα τὴν αὐτῶν πληθὺν ὁρῶν, τὰς δὲ Ῥωμαϊκὰς
ἁπάσας δυνάμεις οὐδὲ πρὸς πολλοστημόριον τούτων ἐξισου-
μένας, εἰ καὶ εἰς ἓν συναφθεῖεν, πολλῷ γε μᾶλλον διεσπαρ-

2. ταττίκιον A. 3. ὑπὸ] παρὰ C. 5. γένυος C. τὸν om. FA. 7. τυχὼν F, τυχεῖν P. 8. ἐλθὼν F, ἐλθεῖν P. 9. ουν om. F. 11. δευτέρα δὲ F, δὲ om. P. ἐναργεστέρα FA, ἐνεργεστέρα P. 12. δὲ καὶ P, δὲ om. F. οἶδε F, εἶδε P. 13. ἐκεῖνα PA, ἐκείνων F. 14. ἁπανταχόθεν] ἁ add. m. 1 F. 16. καὶ ἐκ P, καὶ om. F. πολλοῦ F, πολλῶν P. συνιδὼν F, συνιδεῖν P. 17. τὴν τῶν P, τῶν om. F. 19. οὐδὲ πρὸς F, πρὸς om. P.

sed ut veram morbi originem proferam, quondam pila ludebat corporis exercendi causa una cum Taticio, cuius crebra iam mentio fuit. is tum equo vehementer abreptus in imperatorem impingitur indeque alterius genuum nodus graviter ei contusus dolorem in totum pedem propagavit; quem tamen ut laborum patiens dissimulavit levique cura adhibita sublatisque brevi doloribus consuetis occupationibus vacabat. haec prima imperatori istius mali causa fuit: dolores enim partium ad se humores attrahunt. altera vero et manifestior et omnis miseriae mater haec fuit. quis ignoret innumerabilem illam Gallorum copiam, qui relicta patria ad nos confluxerunt urbemque regiam inundaverunt? tunc enim immenso ille curarum quasi mari agitabatur, cum barbaros Romanorum imperium somniare intellegeret ingentiaque agmina quae siderum harenaeque numerum superabant videret, Romanorum autem copiae omnes in unum collectae ne multesimam quidem illorum partem aequarent earumque insuper ple-

μένων τῶν πλειόνων ὄντων καὶ τῶν μὲν τὰ περὶ τὴν Σερβίαν τέμπη καὶ Δαλματίαν ἐπιτηρούντων, τῶν δὲ τὰ περὶ τὸν Ἴστρον ὡς τὰς τῶν Κομάνων καὶ Δακῶν ἐφόδους φυλαττομένων, πολλῶν δὲ καὶ τὴν τοῦ Δυρραχίου φρουρὰν ἐμπιστευομένων, ὡς μὴ ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ αὖθις ἁλῴη, ταῦτα συνορῶν ὁ αὐτοκράτωρ ὅλος γίνεται τῶν Κελτῶν τἄλλα D πάντα ἐν δευτέρῳ θέμενος. καὶ τὸ μὲν πέριξ ὑποκινούμενον βαρβαρικὸν καὶ μήπω ἐς φῶς ἐκρῆξαν τὴν ἔχθραν ἀξιώμασιν ἀνεῖργε καὶ δωρεαῖς, τῶν δὲ Κελτῶν τὴν ἔφεσιν παντοίαις μεθοδείαις ἀναστέλλων καὶ τῶν οἴκοι τὴν στάσιν οὐχ ἧττον, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον ὑφορώμενος παντοίως φυλάττεσθαι ἔσπευ- P. 435 δεν ἐντέχνως τούτων ἀπείργων τὰ βουλεύματα. ἀλλὰ τίς τῶν ἐπεισπεσόντων αὐτῷ κακῶν τὸν κυκεῶνα ἀπαγγεῖλαι δυνήσεται; παντοῖος οὖν πρὸς πάντας γινόμενος καὶ συμμετασχηματιζόμενος ὡς ἐνὸν τοῖς πράγμασι πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἐνίστατο καθάπερ τις δόκιμος ἰατρῶν τῷ τῆς τέχνης κανόνι χρώμενος. ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ τοίνυν ἅμα ἡμέρᾳ καὶ εὐθὺς ἡλίου τὸν ἀνατολικὸν ἀναθορόντος ὁρίζοντα καθῆστο θρόνου κελεύων τοὺς Κελτοὺς ἅπαντας ἀκωλύτως εἰσιέναι καθ' ἡμέραν ἑκάστην, ἅμα μὲν τὰς ἑαυτῶν αἰτήσεις ἀπαγ- B γέλλειν τούτους ἐθέλων, ἅμα δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ὑπάγεσθαι διὰ παντοίων λόγων αὐτοὺς μηχανώμενος. οἱ δὲ

1. περὶ F, παρὰ P. 5. τῶν F, om. P. 6. ὅλος FC, ὅλως P. 8. ἔχθραν in ras. m. 1 F. 20. ἐκείνην C.

raeque dispersae essent, aliis per Serbiam Dalmatiamque angustias custodientibus, aliis ad Istrum Comanorum Dacorumque irruptiones observantibus, multis denique Dyrrachii, ne iterum a Gallis caperetur, providentibus. haec igitur considerans imperator ceteris omnibus posthabitis ad Gallicum bellum totus incubuit. barbarorum enim vicinorum motus clandestinos needum ad lucem erumpentes inimicitias honoribus atque muneribus sopivit, id quod Galli agebant variis artibus remorari molitus; nec minus vel potius magis etiam domesticas insidias respiciens omni id ope curabat, ut inimicorum consilia irrita redderet. sed quis aerumnarum, quibus premebatur, turbam enumeret? et ut nihil omnino mali neglegebat sese, quantum fieri poterat, ad varios casus refingens, ita rei, quae cum maxime urgeret, curam adhibuit maiorem tamquam bonus medicus artis lege utens. itaque mane ut sol exortus est throno insidebat Gallisque omnibus, ut quotidie se sine ulla mora adirent, permisit; nam et quid cuperent tum eos proferre voluit, et ut suae voluntati obsequerentur variis studuit

Κελτοὶ κόμητες φύσει μὲν τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμὸν ἔχοντες, φύσει δὲ τὸ ἐρασιχρήματον καὶ πρὸς πᾶν τὸ αὐτοῖς βουλητὸν ἀκρατὲς καὶ πολυρρῆμον ὑπὲρ πᾶν γένος ἀνθρώπων κεκτημένοι οὐ σὺν εὐταξίᾳ τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα εἴσοδον ἐποιοῦντο, ἀλλ' ὁπόσους ἂν ἕκαστος τῶν κομήτων ἐβούλετο,
C *συμπαραλαμβάνων εἰσῄει· καὶ τούτου ἐχομένως ἕτερος, ἐφεξῆς δ' ἐκείνου ἄλλος. εἰσερχόμενοι δὲ οὐ πρὸς ὕδωρ, καθάπερ ποτὲ τοῖς ῥήτορσιν ἐφεῖτο, τὴν ὁμιλίαν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ὁπίσον ἕκαστος καὶ ὁ τυχὼν ἠβούλετο προσομιλεῖν τῷ αὐτοκράτορι χρόνον, τοσούτου καὶ ἐτύγχανεν. οἱ δὲ τοιοῦτοι*
V. 345 *ὄντες τὸν τρόπον καὶ τὴν γλῶτταν ἀσύμμετροι καὶ μήτε τὸν αὐτοκράτορα αἰδούμενοι μήτε τὸν καιρὸν παραρρέοντα εὐλαβούμενοι μήτε τὴν τῶν ὁρώντων νέμεσιν ὑφορώμενοι οὐ τοῖς ὄπισθεν ἐρχομένοις ἕκαστος τόπον ὁμιλίας παρεῖχεν, ἀλλ' ἀνέ-*
D *τως τὰς ὁμιλίας καὶ τὰς αἰτήσεις ἐποιοῦντο. τὸ λάλον δὲ τούτων καὶ θηρευτικὸν καὶ σμικρολόγον τῶν λέξεων ἅπαντες μὲν ἴσασιν, ὁπόσοις ἠθῶν ἀνθρώπων μέλει καταστοχάζεσθαι· τοὺς*
P. 436 *δὲ τότε παρόντας ἀκριβέστερον ἡ πεῖρα δεδίδαχε. καὶ γὰρ ἐπὰν ἑσπέρα καταλάβοι, ἄσιτος δι' ὅλης διαμεμενηκὼς ἡμέρας ἐξανίστατο τοῦ θρόνου πρὸς τὸν βασιλικὸν κοιτωνίσκον ἀπονεύων· ἀλλ' οὐδ' οὕτως τῆς τῶν Κελτῶν ἠλευθεροῦτο*

3. γένος F, ἔθνος P. 6. ἐχομένως] ἐρχομένου C. 7. δ' F, δὲ P. ἄλλος] ἕτερος C. 11. γλῶτταν F, γλῶσσαν P. 15. καὶ τὰς P, τὰς om. F. 19. διαμεμενηκὼς ἡμέρας F, ἡμέρας μεμενηκὼς P.

sermonibus. Galli autem comites, quia natura et audaces minimeque verecundi sunt et pecuniae avidi atque immoderati ad omnia quae concupiscunt, tum etiam loquacitate omne genus humanum superant, sine reverentia imperatorem adibant, intrabatque comitum quisque quotquot voluit viris assumptis aliusque alii, huic rursus alius succedebat. postquam vero intraverunt, non, ut oratoribus olim praescriptum erat, ad aquam dicendi tempus metiebantur, sed quamdiu quilibet vel infimus voluit, imperatore utebatur; cumque ita nec agendi nec loquendi modum nossent, nulla vel maiestatis vel temporis praetereuntis vel adstantium taedii ratione habita ne locum quidem insequentibus cedebant, sed continuo adstabant iterabantque petitiones. istam profecto gentis loquacitatem et ut ita dicam artem venatoriam minutiasque consectandi studium nemo ignorat, qui hominum mores cognoscere studet; eos vero, qui tunc aderant, multo accuratius experientia haec docuit. etsi enim vespere demum imperator, postquam totum diem impransus assedit, e solio surrexit ad regium conclave iturus, tamen ne sic quidem Gallorum molestiis libe-

ὀχλήσεως. ἄλλου γὰρ ἄλλον προφθάνοντος οὐ τῶν ἀπο-
λειφθέντων μόνον τῆς ἡμερινῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ κἀκείνων αὖ-
θις ἐπανιόντων καὶ ἄλλας καὶ ἄλλας αἰτίας λόγων προβαλ-
λομένων ἐκεῖνος ἵστατο ἀκλινὴς τῆς τοσαύτης γλωσσαλγίας
ἀνεχόμενος περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Κελτῶν. καὶ ἦν ἰδεῖν
καὶ πρὸς τὰς ἁπάντων ὑποφορὰς ἑτοίμως τὸν αὐτὸν καὶ B
ἕνα τὰς ἀνθυποφορὰς ποιούμενον. πέρας δὲ τῆς ἀκαίρου
τούτων γλωσσαλγίας οὐκ ἦν. ὁπηνίκα δέ τις ἀνακόψαι τῶν
μεσαζόντων τούτους ἐπεχείρει, παρὰ τοῦ βασιλέως ἀνε-
κόπτετο. τὸ γὰρ τῶν Φράγγων φύσει ὀργίλον γινώσκων
ἐδεδίει, μὴ ἐκ μικρᾶς προφάσεως μέγας πυρσὸς σκανδάλου
ἀναφθῇ κἀκ τούτου μεγάλη ἐσεῖται βλάβη τῇ Ῥωμαίων
ἀρχῇ. καὶ ἦν ὡς ἀληθῶς παραδοξότατον τὸ φαινόμενον.
ὥσπερ γὰρ σφυρήλατος ἀνδριὰς ἢ ἀπό τινος χαλκοῦ τυχὸν
ἢ ψυχρηλάτου σιδήρου κατεσκευασμένος, οὕτω παννύχιος
ἵστατο ἐξ ἑσπέρας πολλάκις μὲν μέχρι μέσης νυκτός, πολλά-
κις δὲ καὶ τρίτης ἀλεκτοροφωνίας, ἔστι δ' ὅτε σχεδὸν καὶ C
περὶ τὰς σαφεστάτας ἡλίου αὐγάς. πάντες δὲ κεκμηκότες
πολλάκις μεθιστάμενοι ἀνέπαυον ἑαυτοὺς καὶ αὖθις εἰσῄε-
σαν δυσχεραίνοντες. † κἀντεῦθεν οὐδεὶς ἠδύνατο τῶν συνόν-
των αὐτῷ πρὸς τὴν τοσαύτην ἀμετακλινῆ στάσιν, ἀλλὰ
μετώκλαζον ἅπαντες ἄλλοτε ἄλλος· καὶ ὁ μὲν ἐφηδράζετο,

8. γλωσσαλγίας] στωμυλίας A. 10. τῶν Φράγγων] τούτων C. 12. τῇ τῶν C. 16. μέχρι μέσης F, μέσης om. P. 17. σχεδὸν] τυχὸν C. 20. κἀντεῦθεν] καίτοι ἀνέχεσθαι? καίτοι ἀντέχειν? καρτερεῖν δέ?

rabatur aliis super alios ventitantibus, nec solum, qui interdiu nondum auditi fuerant, sed illis quoque, qui iam admissi erant quique novas semper causas proferentes denuo ad eum redibant. ipse interim eodem semper vultu medius inter Gallos stans immotus tantam linguae intemperantiam ferebat unusque ad omnes eorum quaestiones prompte respondebat; finis autem importunae eorum loquacitatis nullus erat; si quis vero aulae ministrorum intercedebat, hunc imperator compescuit; namque irritabilia Francorum ingenia expertus verebatur, ne magno scandali incendio ex parva causa coorto magnum Romano imperio damnum existeret. quare permirum sane erat spectaculum, si tamquam malleo expressa aut ex aere aut rigida ex ferro statua a vespere saepe ad mediam noctem vel adeo ad tertium gallicinium, interdum etiam ad clarissimam solis lucem stabat. itaque omnes defessi saepe abibant et, ubi se recrearunt, inviti revertebantur; nec aulicorum erat qui immotus ut ille tamdiu stare posset: quidam sedebant, alii

ὁ δ' ἐπλαγίαζε τὴν κεφαλὴν ἐρεισάμενος, ὁ δ' εἰς τοῖχον ὑπήρειδεν ἑαυτόν. μόνος πρὸς τὸν τοσοῦτον πόνον ἀμειλίκτως εἶχεν ὁ βασιλεύς. καὶ τίς γὰρ τῆς ἐκείνου φερεπονίας λόγος ἐφίκοιτο; μυριάνδρου γὰρ οὔσης τῆς διαλέξεως πολλὰ μὲν ἕκαστος ἐλάλει καὶ ἀμετροεπῶς ἐκολῴα καθ'
D Ὅμηρον· ἄλλος μεταστὰς παρεδίδου ἑτέρῳ τὴν λαλιὰν κἀ-
P. 437 κεῖνος εἰς ἄλλον μετέπεμπεν, εἶτ' αὖθις οὗτος εἰς ἕτερον. καὶ ἦν μὲν ἐν διαλείμμασι τούτοις ἡ στάσις, ὁ δὲ τὴν στάσιν εἶχεν ἀπέραντον μέχρι πρώτης ἢ καὶ δευτέρας ἀλεκτοροφωνίας. μικρὸν δὲ διαναπαυόμενος ἡλίου πάλιν ἀνίσχοντος ἐπὶ
V. 346 τοῦ θρόνου καθῆστο, καὶ πάλιν ἕτεροι πόνοι καὶ ἀγῶνες διπλοῖ τοὺς νυκτερινοὺς ἐκείνους διαδεχόμενοι. ἐκ ταύτης τοιγαροῦν τῆς αἰτίας ἡ ὀδύνη τῶν ποδῶν ἐνσκήπτει τοῦ αὐτοκράτορος. ἔκτοτε δὲ μέχρι τέλους ἐκ διαστημάτων τινῶν χρονικῶν ἐπῄει τὸ ῥεῦμα ὀδύνην ἐπάγον σφοδράν. ὁ δὲ
B τοσοῦτον ἐγκαρτερῶν ἦν, ὡς μηδέποτε γογγυστικὸν εἰπεῖν ῥῆμα, ἀλλὰ τὸ "ἀξίως πάσχω· εὐλόγως μοι ταῦτα γίνεται διὰ τὴν τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν πληθύν". εἰ καί που δὲ τῶν χειλέων αὐτοῦ ῥῆμα μικροψυχίας ἐκδεδραμήκει, εὐθὺς τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ κατὰ τοῦ παλαμναίου ἐχρῆτο δαίμονος "φεῦγε" λέγων "ἐξ ἐμοῦ πονηρέ· οὐαί σοι καὶ τοῖς σοῖς κατὰ τῶν Χριστιανῶν μηχανήμασιν". ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς τῶν

1. δ' F, δὲ P. 2. ὑπήρειδεν scripsi: ὑπερεῖδεν P. 5. ἀμετροεπῶς F, ἀμετροεπὴς P. ἐκολόα F (in mg. m. 2 ἐθορύβει). 9. καὶ F, om. P. 10. δὲ διαναπαυόμενος F, δ' ἀναπαυόμενος P. 15. σφοδράν F, ἐφυδράν P. 17. πάσχω scripsi: πάσχων P.

caput inflexerunt aliqua re nisi, alii denique parieti se appresserunt. ita solus inter tot labores invictus apparebat imperator; cuius incredibilem patientiam quae consequi potest oratio? etenim in tanto tumultu, cum et multa quisque garriret crocitaretque, ut ait Homerus, sine modo loquens et fabulando fessos exciperent semper alii, ita ut his standi vices essent, imperatorem tamen in vestigio perstare oportuit ad primum alterumve galli cantum. ac modico somno percepto, ubi illuxit, denuo in solio sedebat et alii rursus labores duplicesque molestiae nocturnas illas excipiebant. propter hanc igitur causam maxime imperatorem pedum morbus occupavit: exinde ad mortem usque certis intervallis humor affluxit vehementem generans dolorem. attamen sine ulla querela egregie eum tolerabat et dicere solebat: "Digna patior; merito mihi talia accidunt ob multitudinem peccatorum meorum." ac si quae forte imbecilli animi vox labiis exciderat, statim crucis signo in execrabilem daemonem utens "Fuge" ait "a me, scelerate! vae tibi et tuis contra Christianos machinationibus." sed de pedum dolore hactenus. sin vero quis hunc

ποδῶν ἀλγηδόνος ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω τὰ νῦν· εἰ δέ τις τῇ νόσῳ ταύτῃ συνήρατο κἀκ τοῦ κερασθέντος τούτῳ μεστοῦ πικρίας κρατῆρος, καθὼς ἐν ὀλίγοις ἐνσημανούμεθα, ἵνα μὴ C λέγω τὸ πᾶν, καὶ τὰς ἀλγηδόνας συνηύξανε, κἂν ἡ βασιλὶς μέλιτι τὸν κρατῆρα περιχρίουσα τὰ πολλὰ διολισθαίνειν τῶν κακῶν προσεμηχανᾶτο· φύλαξ ἀνύστακτος τοῦ αὐτοκράτορος οὖσα, προσερρίφθω καὶ οὗτος τῷ λόγῳ καὶ ἔστω τρίτη τις αἰτία τῆς νόσου τοῦ βασιλέως οὐ προκαταρκτικὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ συνεκτικωτάτη κατὰ τοὺς παῖδας τῶν ἰατρῶν. οὐ γὰρ καθάπαξ προσκεκρουκὼς ἐκεῖνος ἀπῆν, ἀλλὰ συμπαρῆν καὶ συμπαρωμάρτει ὡς ἐν τοῖς ἀγγείοις οἱ πονηρότατοι τῶν χυμῶν· μᾶλλον δέ, εἴ τις εἰς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀπεῖδεν, οὐ μόνον αἰτία νοσήματος ἦν, ἀλλὰ καὶ ἄντικρυς νόσημα καὶ D βαρύτατον σύμπτωμα. ἀλλ' ἐπέχειν τὸν λόγον ἀνάγκη τὴν γλῶτταν ἐνδακόντας καὶ μὴ παρεκθέειν τῆς λεωφόρου, κἂν P. 438 ὅτι μάλιστα προθυμότατος ᾖ κατὰ τῶν κακουργοτάτων ἐφάλλεσθαι. εἰς καιρὸν γὰρ τὸν προσήκοντα τὰ περὶ τούτου τεταμιεύσθω μοι.

5. Ὁ δὲ λόγος ἐχέσθω τῆς [τῶν Κελτῶν] διηγήσεως. αὐλίζεται μὲν οὖν ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ τὴν πέραθεν Δάμαλιν· ἐκεῖσε γὰρ τοῦτον ὁ λόγος περαιωσάμενον καταλέλοιπε. καὶ συνέρρεον αὐτίκα ἅπαντες νιφετοῦ δίκην διαπερῶντες

6. *προσεμηχανᾶτο* F, *ἐμηχανᾶτο* P. 15. *παρεκθέειν* F, *παραθέειν* P. 17. *τεταμιεύσθω* F, *ταμιευέσθω* P. 19. *τῶν Κελτῶν* om. A, seclusi. 21. *περαιωσάμενον* F, *διαπεραιωσάμενον* P.

morbum adiuvit plenoque illo amaritudinis cratere huic propinato, quam quidem rem, ne omnia dicam, paucis indicabo, etiam dolores auxit, quamquam Augusta melle craterem circumlinens quippe indefessa imperatoris custos pleraque haec mala levare studuit, hunc quoque disputationi addamus et fuerit sane tertia morbi causa nec ea principio tantum extitit, sed perpetua fuit, quemadmodum medici distinguunt. non enim semel adgressus ille nusquam comparuit, sed praesens semper fuit semperque comitatus est veluti in vasis humores pessimi. quin etiam si illius naturam respicimus, certe non solum morbi auctor, sed potius morbus ipse et gravissimum malum fuit. at nunc nobis expedit admorsa lingua tacere nec de via declinare, quamvis valde cupiamus in sceleratissimos excurrere; ad opportunius enim tempus haec reservabimus.

5. Itaque, ut redeat oratio ad res narrandas, imperator, cum ad Damalin, quo traiecisse eum narravi, stationem haberet, confestim omnes traicientes nivis instar ad eum confluxerunt, qui ibi commorabatur,

*πρὸς αὐτὸν αὐτοῦ που προσμένοντα, τὸ μὲν τὴν ἁπάντων
ἔλευσιν ἀπεκδεχόμενον, τὸ δὲ καὶ τὴν σφοδρὰν ἐκείνην
B ὀδύνην ῥᾷσαι ἐλπίζοντα. πλησιφαῆ δὲ τὴν σελήνην ἤδη
θεασάμενος, ἐπεὶ συμπαρῆν καὶ ἡ Αὔγουστα τῆς τῶν πο-
δῶν ὀδύνης ἐπιμελουμένη καὶ κουφίζουσα τούτου τὰς ἀλγη-
δόνας διὰ παντοίας ἐπιμελείας, ὡς "εἴ ποτε" εἶπεν ὁ
βασιλεὺς "ἐς προνομὴν οἱ Τοῦρκοι ὁρμῆσαι ἐβούλοντο, ὁ
καιρὸς ἤδη ἐπιτήδειος πάρεστι, καὶ ἄχθομαι τὸν προσήκοντα
καιρὸν ἀπολωλεκώς". ἑσπέρας μὲν ἔφη τοῦτο, κατὰ δὲ τὸ
περίορθρον εἰσελθὼν ὁ περὶ τὸν κοιτῶνα τῶν βασιλέων ἐνα-
σχολούμενος ἐκτομίας τὴν τῶν Τούρκων ἐς Νίκαιαν κατήγ-
C γειλεν ἔφοδον καὶ τοῦ τηνικαῦτα ταύτην φρουροῦντος Εὐ-
V. 347 σταθίου τοῦ Καμύτζη γραφὴν ὑπεδείκνυ τὰ κατ' αὐτοὺς
διαλαμβάνουσαν. ὁ γοῦν αὐτοκράτωρ μηδὲ μικρὸν ἀναμείνας
μηδὲ μελλήσας ὅλως, ἀλλ' οἷον τῆς συνεχούσης αὐτὸν ὀδύνης
ἐπιλαθόμενος δι' ἁρμαμάξης τῆς πρὸς Νίκαιαν φερούσης
ἥψατο τῇ δεξιᾷ χειρὶ λύγον κατέχων. οἱ δὲ στρατιῶται
τηνικαῦτα τὰ δόρατα † τούτων ἀναλαβόμενοι κατ' ἴλας
στοιχηδὸν ἐφ' ἑκάτερα ἵεντο. καὶ οἱ μὲν παρέθεον τούτῳ,
οἱ δὲ προέπεμπον, οἱ δὲ συνείποντο συγχαίροντες μὲν αὐτῷ
κατὰ τῶν βαρβάρων ἐξορμήσαντι, ἀνιώμενοι δὲ διὰ τὴν*

7. *ἐς* F, *εἰς* PA. 8. *ἄχθομαι ἤδη* P, *ἤδη* om. FA. 14. *διαλαμ*] in ima pagina m. al. *ἀπὸ τῶν ὧδε λείπουσι φύλλα δύο.* sequuntur duo folia insiticia m. rec. scripta. 15. *μελήσας* F. 17. *λύγον* FC, *λόγον* P. 19. *στιχηδὸν* F. *ἵενται* F (sed eadem m. corr. *ἵεντο*).

partim quod exercitus adventum expectabat, partim quod magnum illum pedum dolorem delinitum iri sperabat. interim plenilunium conspicatus, cum Augusta adesset pedumque dolores omni cura levare studeret, "Turcae," inquit "si quidem ad praedas erumpere volebant, nunc adest tempus opportunissimum; quod me quidem omisisse, est sane, quod doleam." sic vespere locutus est; mane postridie imperatorum cubiculum intrans eunuchus, cui cura eius demandata erat, et Turcas contra Nicaeam proficisci nuntiat et Eustathii Camytzae, eius tunc praefecti, epistulam ostendit, qua, quid illi agerent, exposuit. quare dolorum, quibus cruciabatur, quasi oblitus imperator sine ulla vel minima mora curru Nicaeam pervolat dextra manu flagellum ipse tenens, properabantque eodem hastis arreptis militum cohortes apte utrimque dispositae, partim procurrentes partim comitantes partim subsequentes; mira alacritate omnes, quod imperatorem contra barbaros proficiscentem videbant, tristes vero, quia doloribus

ἀπείργουσαν αὐτὸν ἱππάζεσθαι ὀδύνην. ὁ δὲ πρὸς θάρσος D
ὤτρυνεν ἅπαντας νεύμασί τε καὶ λόγοις ἡδὺ προσμειδιῶν
αὐτοῖς καὶ προσφθεγγόμενος. δι' ἡμερῶν δὲ τριῶν κατέ-
λαβε τόπον τινὰ Αἰγιαλοὺς καλούμενον, ἐξ οὗ πρὸς τὴν
Κιβωτὸν διαπλωΐσασθαι ἔμελλεν. ἐπειγόμενον δὲ τοῦτον
τὴν διαπεραίωσιν ὁρῶσα ἡ Αὔγουστα συνταξαμένη τούτῳ
πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπορεύετο. τοῦ δὲ αὐτοκράτορος
τὴν Κιβωτὸν καταλαβόντος προσέρχεταί τις αὐτῷ λέγων ἐκ-
κρίτους σατράπας τεσσαράκοντα χιλιάδων διαιρεθῆναι καὶ P. 439
τοὺς μὲν ἐς προνομὴν τῆς Νικαίας καὶ τῶν παρακειμένων
αὐτῇ χωρῶν κατελθεῖν, τὸν δὲ Μονόλυκον καὶ τὸν ......
τὰ παρὰ τὴν θάλασσαν δῃώσασθαι. οἵτινες τά τε παρακεί-
μενα τῇ περὶ τὴν Νίκαιαν λίμνῃ καὶ τὴν Προῦσαν δῃώσαν-
τες, ὡς δὲ καὶ τὴν Ἀπολλωνιάδα, αὐτοῦ που περὶ ταύτην
ηὐλίσαντο κἀκεῖσε τὴν λείαν πᾶσαν ἀφελόμενοι ὁμοῦ πρὸς
τὰ πρόσω ἐχώρησαν, τό τε Λοπάδιον καὶ πάντα τὰ ξυμπα-
ρακείμενα ληϊσάμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτήν, φησι, τὴν Κύζικον
καταλαβόντες ἐξ ἐφόδου ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης κατ- B
έσχον τοῦ ταύτην φρουροῦντος μηδοπωσοῦν ἀντισχόντος,
ἀλλ' ἀγεννῶς ἐκεῖθεν ὑποχωρήσαντος. εἶτα τόν τε Κοντογμὴν
καὶ τὸν Ἀμὴρ Μουχούμετ τῶν ἐκκρίτων ἀρχισατράπας διὰ

3. δὲ C, τε P. 4. Αἰγιαλοὺς C, Αἰγύλλους P. 11. lacuna sex litterarum in FP. 12. παρὰ A, περὶ P. θάλασσαν F, θαλάτταν P. 13. πρῶσαν C. 19. μηδ' ὁποσοῦν P, correxi. 21. καὶ τὸν FC, τὸν om. P.

ne equitaret prohibebatur. is quidem omnium animos nutu et arrisu dictisque excitabat. sic triduo perventum est ad locum quendam, qui Aegiali nominatur, unde Cibotum traiecturus erat. Augusta vero traiectionem maturari videns coniugi vale dixit et in regiam urbem contendit. Cibotum appulsum imperatorem adit quidam nuntians praecipuos Turcarum satrapas distribuisse inter se copias, quas habuissent, quadraginta millia numero eorumque alios ad Nicaeam vicinaque loca populanda exiisse, Monolycum vero et * maris oram devastare, illos tota ad Nicaeensem lacum regione, Prusa etiam Apolloniadeque direptis castra ibi posuisse praedaque omni eo collata communi agmine ire perrexisse nec Lopadium modo omniaque ei finitima vexasse, verum ipsam etiam Cyzicum in transcursu cepisse impetu a mari facto, cum urbis praefectus minime resisteret, sed turpiter inde effugeret. deinde Contogmen et Amerem Muchumetum delectorum archisatrapas per

τῶν Λεντιανῶν πρὸς τὸ Ποιμανηνὸν ἀπιέναι ἐφελκομένους λείαν πολλὴν καὶ ἄνδρας πλείστους δορυθηράτους καὶ γύναια καὶ παῖδας, ὅσους ἀφῆκεν ὁ σίδηρος. τὸν δέ γε Μονόλυκον ποταμόν τινα διαπεράσαντα Βαρηνὸν ἐγχωρίως καλούμενον, ῥέοντα μὲν ἀπό τινος ὄρους Ἴβιδος καλουμένου, ἀφ' οὗ C πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἀπορρυίσκονται ποταμοί, Σκάμανδρός τε καὶ Ἀγγελοκωμίτης καὶ Ἔμπηλος, πρός τε τὸ Πάριον ἀπονενευκέναι καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου Ἄβυδον καὶ δι' Ἀτραμυττίου τε καὶ τῶν Χλιαρῶν διεληλυθότα μετὰ πάσης αἰχμαλωσίας ἀναιμάκτως καὶ ἄνευ μάχης τινός. πρὸς ταύτην τὴν ἀγγελίαν ὁ αὐτοκράτωρ τὸν Καμύτζην δοῦκα τηνικαῦτα Νικαίας χρηματίζοντα διὰ γραμμάτων παρεκελεύσατο παρέπεσθαί τε τοῖς βαρβάροις μετὰ πεντακοσίων στρατιωτῶν καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διὰ γραμμάτων δηλοῦν, φείδεσθαι δὲ τῆς D μετ' αὐτῶν συμπλοκῆς. ὁ δὲ ἐξελθὼν τῆς Νικαίας V. 348 καταλαμβάνει τόν τε Κοντογμὴν καὶ τὸν Ἀμὴρ Μουχούμετ καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τὰ καλούμενα Ἀόρατα καὶ ὥσπερ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος παραγγελίας ἐπιλαθόμενος παραχρῆμα τούτοις προσβάλλει. οἱ δὲ τὸν αὐτοκράτορα προσδόκιμον ἔχοντες καὶ τοῦτον εἶναι τὸν ἐπεισπεσόντα νομίσαντες πτοηθέντες τὰ νῶτα διδόασι. Σκύθην δέ τινα τηνικαῦτα κατασχόντες καὶ παρὰ τούτου πυθόμενοι, ἐπεὶ τὸν Καμύτζην ἐγνώκεσαν εἶναι, τὰς

5. Ἴβιδος C, Ἴβιβος P. 6. ἀπορυίσκονται P, correxi. 7. Ἀγγελοκωμίτης FC, Ἀγγιλοκωμίτης P. πάριον A, Πάρεον P. 8. ἀτραμυττίου τε F, ἀτραμυττίου δὲ A, Ἀτραμύτου P. 12. Νικαίας χρηματίζοντα C, Νικαίας om. P, lacunam habet A. 14. δὲ scripsi: τε P. 16. μαχούμετ F. 22. ἐγνώκεσαν A, ἐγνώκεισαν P.

Lentianos Poemanenum abiisse multam praedam plurimosque captivos cum mulieribus et pueris, quotquot ferrum reliquisset, secum trahentes; Monolycum autem traiecto Bareno fluvio (ita eum accolae appellant, fluitque, unde multi quoque alii, Scamander Angelocomites Empelus, ex monte quodam Ibide) ad Parium declinasse et Abydum ad Hellespontum sitam cumque per Atramyttium Chliaraque cum tota captivorum multitudine tutum sine sanguine et proelio iter habuisse. hac re imperator nuntiata litteris Camytzae tunc Nicaeae duci mandat, ut barbaros cum quingentis militibus subsequeretur et quae de illis comperta haberet, statim ad se scriberet, vitaret autem cum Turcis congressum. is igitur Nicaea profectus Contogmen et Amerem Muchumetum reliquosque ad Aorata, quae vocant, deprehendit ac veluti oblitus imperatoris mandatorum illico cum iis manum conseruit. ibi Turcae, quia adfuturum imperatorem sciebant seque ab ipso iam invadi credebant, terga conterriti dederunt; sed ubi e Scytha, quem ceperant, Camytzen adesse

ἀκρολοφίας διῇεσαν καὶ θαρρύνοντες ἑαυτοὺς διά τε τυμπάνων καὶ ἀλαλαγμῶν ἀνεκαλοῦντο τοὺς ἁπανταχῇ σκεδασθέντας τῶν ὁμοφύλων. οἱ δὲ ἀνακλητικὸν τουτὶ τὸ σύνθημα P. 440 *γινώσκοντες πάντες συνέρρεον. ἐπανελθόντες οὖν κατὰ τὴν πεδιάδα τὴν διακειμένην ἐγγὺς κάτωθεν τῶν καλουμένων Ἀοράτων αὖθις ἠθροίσθησαν. ὁ δέ γε Καμύτζης τὴν λείαν πᾶσαν ἀφελόμενος ἐξ αὐτῶν οὐκ ἤθελε μέχρι τοῦ Ποιμανηνοῦ καταλαβεῖν, ὡς εὖ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τούτῳ διαθέσθαι (πολίχνιον δὲ τοῦτο ἐρυμνότατον), ἀλλὰ περὶ τὰ Ἀόρατα ἐμβραδύνων ἔλαθε καθ' ἑαυτοῦ βουλευσάμενος. οἱ βάρβαροι γὰρ ἐν τῷ ἀκινδύνῳ γεγονότες οὐκ ἐπελάθοντο τοῦ Καμύτζη, ἀλλ' ἐνήδρευον τοῦτον διὰ παντός. καὶ με-* B *μαθηκότες ἔτι αὐτὸν εἰς τὰ Ἀόρατα ἐνδιατρίβοντα καὶ τὰ περὶ τὴν λείαν ἅπασαν καὶ τοὺς δοριαλώτους διατιθέμενον παραχρῆμα τὰς ὑπ' αὐτοὺς δυνάμεις κατ' ἴλας καταστησάμενοι περὶ δείλην ἑῴαν εἰσπίπτουσιν αὐτῷ. τὸ μὲν οὖν πλεῖον τοῦ στρατεύματος τοῦ Καμύτζη τοσαύτην πληθὺν βαρβάρων ἐπεισπεσοῦσαν αὐτοῖς ἑωρακότες φυγῇ τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐδόκουν πραγματεύσασθαι. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν Σκυθῶν καὶ τῶν Κελτῶν καὶ ὁπόσοι τῶν Ῥωμαίων εὐψυχότεροι ἦσαν ἐκθύμως ἐμάχετο. καὶ τηνικαῦτα οἱ τούτων πλείους* C *πίπτουσιν· ὁ δέ γε Καμύτζης μετ' ὀλίγων καταλειφθεὶς*

2. *σκεδασθέντας* AP, *διασκεδασθέντας* F. 6. *Καμμύτζης* F: sic semper in his foliis insiticiis. 11 sq. *ἐπελανθάνοντο τοῦ καμύτζη, τοσαύτην πληθὺν βαρβάρων ἑωρακότες ἀνδραποδισθέντα ἐξ αὐτῶν παρὰ τοῦ καμύτζη* A. 13. *διατρίβοντα* F. 14. *περὶ* scripsi: *παρὰ* P. 18. *φυγῇ* FA, *φυγὴν* P. *τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐδόκουν πραγματεύσασθαι* A, *τ. ἑ. σ. πραγματεύεσθαι ἐ.* F, *τ. ἑ. πραγματεύεσθαι ἐ. σ.* P. 19. *Κελτῶν καὶ τῶν Σκυθῶν* F. 21. *ἐμάχοντο* C. 22. *ὀλίγων πάνυ* A.

compererunt, resumptis animis montes percurrentes tympanis clamoribusque dispersos populares suos undique e fuga revocarunt; qui agnito revocandi signo rursus congregati omnes in planitiem ad Aorata subiectam redierunt. at Camytzes universa praeda barbaris erepta ad Poemanenum vicinam arcem munitissimam, ubi in tuto res suas componeret, progredi noluit, sed morando circum Aorata, quippe cum servati barbari haud eius obliviscentes perpetuo ei insidiarentur, ipse sibi inscius perniciem struxit. illi enim, simul ac morari eum adhuc circum Aorata cognoverunt totamque praedam captivorumque res componere, copiis extemplo per cohortes dispositis primo diluculo in eum irruunt. tum plurimi Camytzae milites tot barbarorum impetu cognito salutem in fuga posuerunt; dux ipse una cum Scythis et Gallis et Romanorum, qui generosiores erant, fortissime pugnans licet plerisque suorum occisis solus cum paucis proelium

ἔτι ἀντείχετο τῆς μάχης. καιρίαν δὲ ὁ ἵππος, ἐν ᾧ ἐπωχεῖτο, πληγεὶς κατὰ γῆς ἔρριπτο. ὁ δέ γε τούτου ἀδελφιδοῦς Καταρόδων οὕτω καλούμενος ἀποβὰς τοῦ ἰδίου ἵππου τοῦτον αὐτῷ δίδωσι. βαρὺς δὲ ὢν ὁ ἀνὴρ καὶ μέγας ῥᾳδίως τοῦ ἵππου ἐπιβῆναι οὐκ εἶχεν· ἔνθεν τοι καὶ μικρὸν ἀναποδίσας ἐπί τινα δρῦν ἑαυτὸν προσερείσας καὶ τὸν ἀκινάκην σπασάμενος τάς τε σωζούσας ἀπολωλεκὼς ἐλπίδας, ὁπόσοι
D τούτῳ τῶν βαρβάρων συμπλακῆναι κατετόλμων, κατά γε κόρυθος καὶ ὤμων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν χειρῶν παίων οὐκ ἐνεδίδου. ἐπὶ πολὺ γοῦν τοῦτον ἀντέχοντα ὁρῶντες οἱ βάρβαροι καὶ πολλοὺς κτείνοντα, πολλοὺς δὲ καὶ τιτρώσκοντα ὑπεραγάμενοι τὴν τοῦ ἀνδρὸς τόλμαν καὶ τὸ σταθηρὸν αὐτοῦ θαυμάσαντες τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ διὰ ταῦτα πραγματεύσασθαι ἐβουλήθησαν. ὁ δὲ ἀρχισατράπης Μουχούμετ τὴν κλῆσιν τοῦτον καὶ πάλαι γινώσκων καὶ τηνικαῦτα ἀναγνωρίσας ἀνακόπτει μὲν τῆς ὁρμῆς τοὺς αὐτῷ συμπλεκομένους, ἀποβὰς δὲ τοῦ ἵππου μεθ' ὧν ἔτυχε προσελθὼν ἔφη "μὴ πρόκρινε τῆς σῆς σωτηρίας τὸν θάνατον· ἀλλὰ δίδου μοι τὴν χεῖρα καὶ σῴζου". ὁ δὲ ὑπὸ τοσούτων περιστοιχούμενον ἑαυτὸν ὁρῶν καὶ μὴ πρὸς τοσούτους ἀντέχειν ἔτι δυνάμενον
P. 441 δίδωσι χεῖρας τῷ Μουχούμετ. καὶ ὃς ἐφ' ἵππον τοῦτον ἐπιβιβάσας τοὺς αὐτοῦ πόδας δεσμεῖ, ὡς μὴ ῥᾳδίως ἀποδρᾶσαι δύνασθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῷ Εὐσταθίῳ συμπεσόντα·

2. ἔρριπτο F, ἔριπτο P. 5. εἶχεν F, εἶχε P. 7. σωζούσας καθάπαξ A. 8. συμπλακῆναι om. F. 10. ἀνέχοντα P, correxi. 18. δίδου μοι P, δίδοθι A. 19. τὴν A, om. P. 21. μουχούμετ C (sic semper) AF, Μαχούμετ P. ἔφιππον P, correxi.

sustinebat. in quo postquam letali vulnere percussus eius equus concidit, patruelis Camytzae nomine Catarodon suo statim equo desiliens hunc ei tradit. verum ingentis ponderis staturaeque homo, cum facile equum conscendere non posset, paulum retrocedens ad quercum humeris applicitis acinacem stringit saluteque desperata, quotquot barbari accedere audebant, eos in galea et humeris manibusque ictibus continuo petebat. hunc barbari caesis ab eo vulneratisque multis pugnare perseverantem conspicati admiratique viri et audaciam et constantiam servare decreverunt; ex quibus Muchumet archisatrapa, ubi agnovit eum, qui ipsi olim notissimus erat, omnes in eum dimicantes impetu prohibet et ipse equo desiliens cum iis, quos forte secum habuit, propius accedens "Noli" ait "mortem saluti praeferre, sed manum mihi da ac salvus esto." tum Camytzes intellegens tanta se copia circumventum diutius resistere non posse dat manum Muchumeto, qui in equo imposito ei, ne facile elaberetur, pedes vinciri iussit. hactenus de casu Eustathii. imperator autem

ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ στοχασάμενος τῆς ἀτραποῦ, δι' ἧς διϊέναι V. 349 ἔμελλον, ἄλλην τραπόμενος διά τε τῆς Νικαίας διελθὼν καὶ τῶν Μαλαγίνων καὶ τῶν οὕτω καλουμένων Βασιλικῶν (ταῦτα δὲ τέμπη εἰσὶ καὶ δύσβατοι ἀτραποὶ περὶ τὰς ἀκρολοφίας τοῦ Ὀλύμπου διακείμενα) κατέρχεται εἰς τὰ Ἀληθινὰ κἀκεῖσε καταλαμβάνει τὴν Ἀκροκὸν ἐπειγόμενος προκαταλαβεῖν ἀπὸ B τῶν ἔμπροσθεν τοὺς Τούρκους καὶ οὕτω καρτερῶς μετ' αὐτῶν συνάψαι τὸν πόλεμον. οἱ δὲ μηδὲ μνείαν ὅλως Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος εἰς νοῦν λαβόντες τὸν κατὰ τὴν τέμπειαν διακείμενον καλαμῶνα καταλαβόντες ἐκεῖ που περιχυθέντες ἐξέκειντο. ἐπεὶ δὲ ἀπηγγέλη τῷ αὐτοκράτορι ἀπερχομένῳ κατ' αὐτῶν τὴν πεδιάδα τῆς τεμπείας τοὺς βαρβάρους καταλαβεῖν, ἀπὸ διαστήματος ἱκανοῦ τὸ στράτευμα εἰς πολέμου τύπον καταστήσας καὶ παραταξάμενος ἔμπροσθεν μὲν Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν καὶ τὸν Μοναστρᾶν ἔταξεν, ἐφ' ἑκάτερα δὲ ἰλαδὸν C καταστήσας τὸ στράτευμα τὴν οὐραγίαν τῷ Τζιπουρέλῃ καὶ τῷ Ἀμπελᾷ πολλὴν τὴν τοῦ πολέμου πεῖραν ἐκ μακροῦ ἐσχηκόσι δέδωκε. τὸ δὲ μέσον τῆς παρατάξεως αὐτὸς διέπων ὅλας συνετάραττε φάλαγγας καὶ οὕτως ὥσπερ κεραυνὸς τοῖς Τούρκοις ἐμπεσὼν καρτερὸν τὸν μετ' αὐτῶν συνῆψε πόλεμον. πολλοὶ μὲν οὖν τηνικαῦτα κτείνονται τῶν βαρβάρων ἀγχεμάχου τῆς μάχης γεγονυίας, πολλοὶ δὲ καὶ δορυθήρατοι ἄγονται. οἱ δὲ τῷ καλαμῶνι προσπεφευγότες τέως

3. Μαλαγίνων C, Μελαγίνων P. 6. ἀκρομὸν A. 9. τέπειαν F. 10. καταλαβόντες om. F. 12. τεπείας F. 13. τύπον F, τόπον P. 16. Τ^{μ}ζιπουρέλη (corr. m. 1) F.

viam, qua progressuros esse barbaros praevidit, vitans per Nicaeam et Malagina eumque locum, cui Basilica nomen est (quae valles sunt angustae viaeque impeditissimae circa Olympi iuga), descendit in Alethina indeque, ut Acrocum occuparet Turcas a fronte aggressurus cumque iis proelium committeret, iter eo maturat. verumtamen illi Romani exercitus prorsus immemores occupant arundinetum, quod in ista valle est, in eoque circumfusi iacebant. ubi comperit imperator contra eos procedens barbaros vallis planitiem occupasse, idoneo intervallo instructa acie in fronte Constantinum Gabram et Monastram collocavit reliquisque copiis ex utroque latere per cohortes dispositis postremum agmen Tzipurelae et Ampelae viris longo belli usu exercitatissimis commendavit; ipse vero mediam sibi aciem sumpsit totasque phalangas conturbans fulminis instar in Turcas immissus acre cum iis proelium conserit. ibi comminus certamine coorto multi barbarorum cadunt capiunturque, ceteri in arundineam silvam abditi

ἐσώζοντο· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ λαμπρὰν τὴν κατ' αὐτῶν νίκην ἀράμενος πρὸς τὸν καλαμῶνα ἐπιστραφεὶς ἔσπευδε κἀκεῖθεν D τούτους ἀπελάσαι. οἱ δὲ στρατιῶται διὰ τὸ βαλτῶδες καὶ πυκνὸν τοῦ καλαμῶνος μὴ δυνάμενοι εἰσιέναι ἐν ἀμηχανίᾳ ἦσαν. καὶ ὃς περιζώσας τὸν καλαμῶνα διὰ τῶν στρατιωτῶν πῦρ ἐκ μέρους τοῦ καλαμῶνος ἀφῆναι ἐπέταξε. τούτου δὲ γενομένου ἡ φλὸξ εἰς ὕψος ἦρτο μέγα· οἱ δὲ ἐντὸς φεύγοντες τὸ πῦρ εἰς τὰς τῶν στρατιωτῶν ἐνέπιπτον χεῖρας. καὶ τούτων δὲ οἱ μὲν παρανάλωμα ξίφους ἐγίνοντο, οἱ δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἤγοντο.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ Καρμὲ P. 442 κατελθόντας βαρβάρους· ὁ δὲ Ἀμὴρ Μουχούμετ μεμαθηκὼς τὴν συμφορὰν τὴν περὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ Καρμὲ Μουσουλμάνους κατόπιν εὐθὺς ἐλαύνει τοῦ βασιλέως ἑνωθεὶς μετὰ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Τουρκομάνων καὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε ξυνέβαινε τὸν αὐτὸν διώκειν τε καὶ διώκεσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Μουχούμετ βάρβαροι τὸν αὐτοκράτορα ἰχνηλατοῦντες ἐδίωκον· ὁ δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ Καρμὲ μεταπορευόμενος ἦν, ὥστε μέσον ἀμφοῖν ἐναπείληπτο. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἔφθασε νενικηκώς, οἱ δὲ διώκοντες ἔξω κακῶν εἱστήκεισαν ἔτι. ἐπεὶ B δ' ἀθρόον τῇ οὐραγίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος προσέπεσεν ὁ Μου- V. 350 χούμετ, πρώτως περιτυγχάνει τῷ Ἀμπελᾷ. ὁ δὲ ἐν αἰσθήσει

1. νίκην κατ' αὐτῶν F. 6. ἀφῆναι scripsi: ἀφεῖναι PA. 9. δὲ om. F. 12. ἐλθόντας F. ἀμηρᾶς A. Μουχούμετ PA, μαχούμετ F. 17. μουχούμετ F, Μαχούμετ P. 21. μουχούμετ F, Μαχούμετ P.

in praesentia quidem salvi erant; verum imperator splendida de iis reportata victoria ad arundinetum conversus inde illos extrahere studuit; cumque milites, qui per uliginosum densumque arundinetum penetrare non poterant, quo se verterent, nescirent, undique militum corona arundinetum cingi iubet et ab una parte ignem accendi. inde sublimi flamma elata fugientes Turcae in militum manus inciderunt; quorum pars caesi, pars vivi ad imperatorem ducti sunt.

6. Sed hactenus de rebus contra eos barbaros gestis qui a Carme descenderant. at vero Amer Muchumet de hac Musulmanorum, qui a Carme venerant, clade certior factus iunctis, qui Asiam incolunt, Turcomanis reliquisque repente a tergo imperatorem sequitur; quo factum est, ut eundem, qui persequeretur alios, alii persequerentur. nam et Muchumetis milites imperatoris vestigia indagantes eum persequebantur, et hic eos qui a Carme venerant utrimque conclusus agit, quos quidem iam vicerat, cum ipsi qui insequebantur securi procederent. subito vero Muchumet novissimum imperatoris agmen aggressus primum incidit in Ampelam. qui et imperatoris

τοῦ αὐτοκράτορος ἂν καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον θαρσήσας καὶ ἄλλως θρασὺς ὢν ἀνὴρ μηδὲ πρὸς μικρὸν περιμείνας τοὺς μετ' αὐτόν, ὥστε σὺν εὐταξίᾳ τὴν μετὰ τῶν Τούρκων προσβολὴν δέξασθαι, κατὰ τοῦ Μουχούμετ ἵεται. παρείπετο δὲ καὶ ὁ Τζιπουρέλης. περὶ παλαιοχώριον δέ τι γενομένους μήπω τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατιωτῶν ἐφθακότων καταλαμβάνει τούτους ὁ Μουχούμετ σταθηρότατος ὤν. τὸν ἵππον δὲ τοῦ Ἀμπελᾶ, οὐ τὸν ἱππότην, διὰ βέλους πλήξας κατὰ γῆς ἔρριψεν. ὃ θεασάμενοι οἱ Τοῦρκοι πεζῷ περιτυχόντες κτείνουσιν. ἀλλὰ καὶ τὸν C Τζιπουρέλην ἀναισχύντως κατ' αὐτῶν ἱέμενον ὁρῶντες τὸν ἵππον, ἐν ᾧ ἐπωχεῖτο, πτερώσαντες οἷον τοῖς βέλεσιν ἔξεδρον αὐτὸν ἐποίησαν καὶ διὰ μαχαίρας παραχρῆμα ἀνεῖλον. οἱ δὲ τὴν οὐραγίαν τηροῦντες στρατιῶται, ὥστε τοὺς κεκοπιακότας τῶν τὰς σκευὰς τηρούντων στρατιωτῶν καὶ τοὺς ἵππους φρουρεῖν καὶ τοὺς κατ' αὐτῶν ἱεμένους ἀπελαύνειν ὡς δύναμις, καταλαβόντας θεασάμενοι τοὺς Τούρκους κατ' αὐτῶν ἵενται καὶ τρέπουσιν αὐτοὺς κατὰ κράτος. ἐπεὶ δὲ ὁ Καμύτζης μετὰ τῶν Τούρκων τηνικαῦτα δέσμιος παρῆν, τὴν γενομένην σύγχυσιν ἐν τῇ συμβολῇ τῆς μάχης θεασάμενος D καὶ τοὺς μὲν φεύγοντας, τοὺς δὲ διώκοντας ὁρῶν σταθηρὸς ὢν δρασμὸν μελετήσας τῆς ὁδοῦ εἴχετο. περιτυχὼν

2. ὁ ἀνὴρ P, ὁ delevi. *περιμείνας τοὺς μετ' αὐτόν* (*περιμείνας* scriptum altera manu) C, *περικαρτερήσας* P. 4. *Μαχούμετ* P, correxi. *δὲ τούτῳ καὶ* A. *Τζιπαρέλης* F, *τζιπερούλης* A. 5. *γενομένους* scripsi: *γενομένῳ* P. *αὐτοὺς* C, *αὐτὸν* P. 8. *ὃν* P, correxi. 9. *ἀλλὰ καὶ*] finis foliorum insiticiorum; ab eodem qui illa scripsit primus versus (*τὸν . . . οἷον τοῖς*) in insequenti pagina adiectus est. 15. *ἀπελαύνειν ἱεμένους* F.

vicinia, ante cuius oculos ipsi pugnandum esset, fretus et alioquin vir audacissimus, ne tantillum quidem moratus, ut composito agmine Turcarum impetum exciperet, praeceps in Muchumet fertur. successit etiam Tzipureles; iamque ad vici cuiusdam rudera uterque processerat militibus nondum eo progressis, cum obviam iis fit Muchumet, vir animi praesentis, Ampelaeque equum salvo equite iaculo transfigit, ut corrueret; quo conspecto cinctum peditem Turcae interficiunt. item Tzipurelen audacter in ipsos irruentem cum viderent, postquam equum eius tot telis confixerunt, ut alatus videretur, equo deiectum ferro statim trucidarunt. interea novissimi agminis milites, qui calones defatigatos et equos tueri et hostes a tergo pro viribus prohibere iussi erant, ubi Turcas adesse viderunt, eos aggressi fundunt fugantque. erat tunc vinctus apud Turcas Camytzes, qui perturbationem ut in certamine factam illosque fugere, hos persequi animadvertens, utpote praesenti vir animo, fugam meditans pergit conscensoque equo, quem

δὲ αὐτῷ κατάφρακτός τις Κελτὸς τὸν ἵππον δίδωσι· καὶ καταλαμβάνει τὸν αὐτοκράτορα περὶ τὴν πεδιάδα τῆς τεμ- P. 443 πείας αὐλιζόμενον μεταξὺ Φιλαδελφείας καὶ Ἀκροκοῦ διακειμένην, οὐχ ἑνί, ἀλλὰ πολλοῖς ἀποχρῶσαν στρατεύμασιν. ὁ δὲ τὸν Καμύτζην θεασάμενος μεγάλως αὐτὸν ἀποδεξάμενος καὶ σῶστρα τῷ ῥυσαμένῳ τοῦτον Θεῷ θύσας πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐκπέμπει "εἰπὲ" λέγων "ὅσα τε πέπονθας καὶ ὅσα ἑώρακας καὶ τὴν ἡμῶν σὺν Θεῷ τοῖς ἡμετέροις κατάγγειλον ζωήν". μεμαθηκὼς δὲ τὴν σφαγὴν τοῦ Ἀμπελᾶ καὶ τοῦ Τζιπουρέλη καὶ λίαν ἐπὶ τῇ τούτων σφαγῇ περιαλγήσας ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ψυχὴν ἔφη "δύο δόντες ἕνα ἐλάβομεν". ἔθος γὰρ αὐτῷ, ὁπηνίκα νικήσειέ τινα πόλεμον, B ἀνερευνᾶν, εἴ τις ἑάλω τῶν στρατιωτῶν, εἴ τις ἔργον ἐγεγόνει πολεμίας χειρός· καὶ κἂν ὅλας ἐτρέψατο φάλαγγας καὶ νίκην τὴν κατ' αὐτῶν ἤρατο, ξυμβέβηκε δ' ἕνα που τυχὸν καὶ τῶν ἐσχάτων στρατιωτῶν ἀπολέσθαι, τὸ τῆς νίκης εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο πρᾶγμα καὶ Καδμείαν ὡς ἀληθῶς νίκην τὴν νίκην ἐκείνην ἡγεῖτο καὶ ἀντὶ κέρδους ζημίαν. αὐτὸς δὲ ἡγεμόνας τινὰς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν ἐς φυλακὴν καταστήσας τῆς χώρας Γεώργιον τὸν Λεβούνην καὶ ἑτέρους πρὸς τὴν βασιλεύουσαν νικητὴς ἐπανήει. ὁ μὲν οὖν Καμύτζης καταλαβὼν τὸ Δάμαλιν καὶ ἐν ἀμφηρικῷ εἰσελθὼν περὶ

2. τεπείας F. 4. στρατεύμασι F. 4 sq. ὁ δὲ τὸν C; τὸν δὲ P. 7. ὅσα τε F, τε om. P. 8. κατάγγειλον C, κατάγγειλε P. 15. δὲ ἕνα F, δ' om. P. 22. ἀμφηρικῷ L. Dindorfius: ἀμφιρύκῳ P.

forte Gallus quidam cataphractus ei dederat, cito ad imperatorem delatus est, qui in vallis planitie inter Philadelphiam et Acrocum posita nec uni, sed multis simul excipiendis exercitibus sufficiente castra posuerat. eum simul ac conspexit imperator, laetissimus salutat gratiisque deo relatis ob restitutam illi libertatem ipsum Constantinopolin dimittens "Nuntia," inquit "quidquid et tuleris et videris, ac nos dei gratia valere nostris refer." verum Ampelae Tzipurelaeque caede cognita intimo dolore affectus imperator "Unum" inquit "recepimus, duos amisimus". nam ipsi moris fuit bello gloriose confecto, ut exquireret, ecquis militum captus occisusve esset, cumque unum forte eumque infimi ordinis militem periisse comperisset, etiamsi splendidissima victoria totas hostium phalangas fudisset, eiusmodi victoriam nihili faciebat eamque vere Cadmeam putabat ac noxiam magis, quam utilem. post haec praefectis huic regioni custodiae causa Georgio Lebune aliisque, quibus suas copias reliquit, victor in regiam urbem contendit. Camytzes vero ad Damalin nave

μέσην φυλακὴν τῆς νυκτός, ἐπεὶ τὴν βασιλίδα εἰς τὰ ὑπερ- C
κείμενα τῶν ἀνακτόρων ἐγίνωσκεν οὖσαν, κεῖθι καταλαβὼν V. 351
πατάσσει τὴν περὶ τὸν αἰγιαλὸν πύλην. τῶν δὲ ἐρομένων,
τίς ἂν εἴη, τὴν ἰδίαν οὐκ ἤθελεν ἀποκαλύπτειν κλῆσιν, ἀλλὰ
τὰς πύλας ᾐτεῖτο ἀποζυγωθῆναί οἱ. μόγις οὖν τοὔνομα
ἀνακαλύψας παραχωρεῖται τῆς εἰσόδου. ἡ δὲ Αὔγουστα
περιχαρὴς γεγονυῖα ἐδέξατο τοῦτον ἔξω τῆς τοῦ κοιτῶνος
θύρας (Ἀριστήριον τοῦτο πάλαι ὠνόμαζον), θεασαμένη δὲ
τοῦτον Τουρκικῶς ἐσταλμένον καὶ θατέρων τῶν ποδῶν χω-
λεύοντα διὰ τὸ πληγῆναι ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης, περὶ τοῦ
αὐτοκράτορος πρώτως ἐρομένη καθεσθῆναι ἐπέταξεν· εἶτα D
περὶ πάντων πυθομένη καὶ τὴν καινὴν ἐκείνην ἐξ ἀπροσ-
δοκήτου νίκην μεμαθηκυῖα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὸν δορυ-
άλωτον ἐλεύθερον ὁρῶσα οὐκ εἶχεν ὑφ' ἡδονῆς ὅ τι καὶ P. 444
γένοιτο. ἐπέτρεψε δὲ τοῦτον διαναπαύσασθαι μέχρις ἡμέ-
ρας κἄπειτα ἐξελθόντα τὰ συμβεβηκότα διακηρυκεύειν ἅπασι.
καὶ ὁ μὲν πρωῒθεν ἐξαναστὰς καὶ ἐπιβὰς ἵππου τινὸς μετὰ
τῶν ἐσθημάτων ἐκείνων, μεθ' ὧν ἀφῖκτο τῆς αἰχμαλωσίας
παραδόξως ἐλευθερωθείς, ἐπὶ τὸν Κωνσταντίνιον φόρον
ἐλήλυθε. καὶ πᾶσα ἡ πόλις εὐθὺς ἐπ' αὐτῷ ἐκεκίνητο ὁμοῦ
τε καὶ τὰ κατ' αὐτὸν μαθεῖν ἐπειγομένη, ὁμοῦ δὲ καὶ τὰ
κατὰ τὸν αὐτοκράτορα πλέον ποθοῦσα. αὐτὸς δὲ περιστοι-

5. ἀποζυγωθῆναι F, ἀπογυμνωθῆναι P. 8. ὠνόμαζον F, ὀνομαζόμενον P. 14. ἐφ' P, correxi. 15. μέχρις F, μέχρι P. 16. ἅπασι F, ἅπασιν P. 18. ἐσθημάτων F, ἐσθήτων P. 21. τε] μὲν?

consoensa circa mediam noctis vigiliam ad superius palatium, ubi Augustam esse cognorat, appulsus portam littori vicinam pulsat. ibi custodibus, quis esset, quaerentibus, cum edere nomen suum initio noluisset, sed pandi sibi ostia iussisset, tandem nomen professus introire permissus et ab Augusta ante cubiculi ianuam, quem locum Aristerium olim vocabant, exceptus est. quem ubi Turcica indutum veste vulneribusque in pugna acceptis utroque pede claudicantem vidit, ante omnia de imperatore percontata iubet considere; cumque totum rerum statum novamque illam ex improviso victoriam imperatoris cognovisset, ipsum etiam captivum coram se liberum intueretur, non habuit, quo satis gaudium suum significaret; deinde iussit ad lucem usque eum quiescere, tum vero prodire et quae contigissent ubique divulgare. itaque mane surgit equoque conscenso in Constantini forum evolat ipsis illis vestibus insignis, quibuscum liber e servitute miro modo evaserat. concurrit statim omnis civitas, cum, quid hoc rei esset, tum maxime nova de imperatore

B χησάντων αὐτὸν ἱππέων πολλῶν καὶ πεζῶν τά τε κατὰ τὸν πόλεμον λαμπρῷ τῷ στόματι διηγήσατο καὶ ὅσα τότε ξυνέκυρσε κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος καὶ δὴ καὶ ὁπόσα ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν βαρβάρων ἐμηχανήσατο καὶ ὅπως ἤρατο νίκην λαμπρὰν πολλαπλασίαν τὴν ἐκδίκησιν ποιησάμενος· καὶ τέλος ἐπέθηκε τὴν παράδοξον ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν βαρβάρων φυγήν. οἷς ἐπευφήμησεν ὅλον τὸ πλῆθος καὶ μέχρις αἰθέρος ὁ κρότος τῆς εὐφημίας ἀνεληλύθει.

7. Ταῦτα μὲν οὕτως ἐτετέλεστο καὶ ἡ Κωνσταντίνου ἐνεπέπληστο τῶν τοῦ βασιλέως κατορθωμάτων. καὶ γὰρ ὡς C ἀληθῶς ὅσον μὲν ἀπὸ τῆς τύχης δυσχερέσι πράγμασιν ὡμιλήκει καὶ ἀντίξως ἔχουσι πρός τε αὐτὸν καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα καὶ ὅλως δυστυχημάτων πλήθει περιερρεῖτο. ἀλλ' ἥ γε ἀρετὴ τούτου καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ δραστήριον ἀντέβαινε καὶ φιλονείκως εἶχε πρὸς ἅπαν δυστύχημα. οὐδενὶ γὰρ τῶν ἀνέκαθεν βασιλέων καὶ εἰς τὴν τήμερον ὄντων πραγμάτων ἐπιπλοκὴ καὶ μοχθηρία παντοδαπῶν ἀνθρώπων καὶ οἴκοι καὶ θύραθεν προσεπέλασεν, ὡς ἐπὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος εὕρομεν. εἴτε γὰρ ἔδει πονήρως διατεθῆναι D τὰ τῶν Ῥωμαίων Θεοῦ παραχωροῦντος (οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπὸ τῆς ἀστρῴας περιφορᾶς ἐξαπτοίμην ποτὲ τὰ ἡμέτερα) εἴτε V. 352 ἀπὸ τῆς τῶν προβεβασιλευκότων ἀβουλίας εἰς τόδε κατα-

1. αὐτῷ P, correxi. 2. ξυνέκρουσε C. 6. ἀπὸ τῶν F, ἀπὸ om. P. 7. ἐπεφήμησεν P, correxi. 14. ἐγρηγορὸς] prius γ in ras. F. 17. ἐπιπλοκὴν καὶ μοχθηρίαν C. 18. καὶ οἴκοι καὶ θύραθεν om. C. 20. οὐδὲ F, οὐδὲν P.

rescitura. ipse magna equitum peditumque corona stipatus alta voce et universos belli casus et fortunam Romani exercitus et imperatoris contra Turcas apparatus splendidamque eius victoriam, qua abunde Turcas ultus esset, postremo miram ipsius e barbarorum vinculis fugam exposuit; quibus omnis multitudo applausit acclamationum sono ad aetherem usque eunte.

7. Quo facto imperatoris facinora tota Constantini urbe celebrabantur. neque iniuria. licet enim funestam adversantemque et sibi et civitati fortunam expertus malorum copia circumflueret, eius tamen virtus ac strenua vigilantia resistebat fortunae certabatque cum quavis calamitate. neque enim quemquam ante eum imperatorum usque ad nostrum tempus tanta negotiorum implicatio ac tot hominum improbitas, quantae illum, domi forisque exercuerant. nam sive dei providentia oportuit laborare Romanam rem (haud enim astrorum periodis fata nostra adscripserim) sive socordia anteceden-

στάσεως τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς δυναστείας ἔστη, ὄχλος πολὺς P. 445 πραγμάτων καὶ πολυκύμαντος τάραχος ἐπὶ τῶν καιρῶν τῆς βασιλείας τοὐμοῦ πατρὸς συνελήλυθεν. ἅμα γὰρ κατὰ ταὐτὸν καὶ Σκύθης ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας Κελτὸς καὶ ἐξ ἀνατολῶν Ἰσμαὴλ ἐτετάρακτο χωρὶς τῶν ἀπὸ θαλάσσης κινδύνων, ἄνευ τῶν θαλασσοκρατούντων βαρβάρων, ἄνευ τῶν πειρατικῶν ἀναρίθμων νηῶν, ἃς ἡ τῶν Σαρακηνῶν ἐτεκτόνευσε μῆνις, ἃς ἡ τῶν Οὐετόνων συνεπλέξατο πλεονεξία καὶ κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας δύσνοια. καὶ γὰρ ἐποφθαλμιῶσι πάντες αὐτῇ. φύσει γὰρ οὖσα δεσπότις τῶν B ἄλλων ἐθνῶν ἡ βασιλεία Ῥωμαίων ἐχθρωδῶς διακείμενον ἔχει τὸ δοῦλον, καὶ ἐπειδὰν ἐπιδράξαιτο καιροῦ, φέρεται ἄλλος ἄλλοθεν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἕκαστος. ἀλλὰ τὰ μὲν πρότερον καὶ τὰ τῆς πρὸ ἡμῶν βασιλείας ἐλαφρότατα ἦν καὶ κουφότερα· ἐπὶ δὲ τοὐμοῦ πατρὸς ἅμα τε ἐπιβεβήκει τοῦ βασιλικοῦ ἅρματος καὶ εὐθὺς ἐπισυνέρρευσεν ἁπανταχόθεν ἅπαντα τὰ δεινά· καὶ ὁ Κελτὸς ἐκεκίνητο καὶ ἐδείκνυ τοῦ δόρατος τὴν ἀκμὴν καὶ ὁ Ἰσμαὴλ τόξον ἐνέτεινε καὶ τὸ Νομαδικὸν ἅπαν ἔθνος καὶ Σκυθικὸν ὅλον ἁμάξαις παμ- C μυρίαις ἐπέβρισεν. ἀλλ' ἴσως τις ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος καὶ ἐντυγχάνων τῷ συγγράμματι δεδεκασμένην εἴποι τῇ φύσει τὴν γλῶτταν. ἐγὼ δὲ οὐ μὰ τοὺς τοῦ βασιλέως

1. ὄχλος πολὺς C, πολὺς om. P. 10. ἐποφθαλμῶσι P, correxi. 19. ὅλον scripsi: ὅλαις P. 22. γλῶτταν F, γλῶσσαν P.

tium imperatorum imperium Romanum eo miseriae pervenit, enata est in patris mei regno inexhausta malorum vis et ingens rerum perturbatio, cum velut conspirantes a septentrione Scytha, ab occasu Gallus, ab ortu Ismael tumultuarentur; ut sileam maritima pericula barbarosque mare infestantes et innumerabiles piraticas naves, quas partim Saracenorum ira, partim Vetonum avaritia eorumque contra Romanam rem invidia extruxit. namque omnes obliquis oculis eam aspiciunt. quoniam enim natura haec domina ceterarum gentium constituta est, fit, ut omnes illae quippe ei servientes infensent eam et data occasione alius aliunde terra marique petant. sed tamen ante nos imperii pericula tolerabiliora levioraque erant; simul ac vero pater meus regio curru conscenso regnare coepit, ostendente Gallo hastae cuspidem et Ismaele arcum intendente et universa Nomadum Scytharumque gente innumerabilia sua in nos plaustra devolvente irruunt statim undique omne genus mala. sed dicet fortasse quispiam, dum haec legit, corruptam esse natura linguam meam verum

ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥωμαίων εὐδαιμονίας κινδύνους, οὐ μὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἀθλήματα καὶ τὰς συμφοράς, ἃς ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἐπεπόνθει, οὐκ ἔγωγε χαριζομένη τὠμῷ πατρὶ τὰ τοιαῦτα καὶ λέγω καὶ γράφω. ἥ γε καὶ ὅπη τὸν πατέρα σφαλλόμενον ἴδοιμι, ἄντικρυς καὶ παραβαίνω τὸν νόμον τὸν
D φυσικὸν καὶ τῆς ἀληθείας ἐξέχομαι φίλον μὲν καὶ τοῦτον ἡγουμένη, φιλτέραν δὲ τὴν ἀλήθειαν ἔχουσα· ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν, ὥς πού τις ἔφη φιλόσοφος, κράτιστον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. ἀλλὰ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἐπακολουθοῦσα καὶ μήτε προστιθεμένη παρ' ἐμαυτῇ μήτε ὑφαιροῦσα τὰ ξυμπεσόντα καὶ λέγω καὶ γράφω. καὶ ἐγγύθεν ὁ
P. 446 ἔλεγχος· οὐ γὰρ εἰς μυριοστὸν ἔτος ἀνάγω τὸ σύγγραμμα, ἀλλ' εἰσὶν οἵτινες εἰς τὴν τήμερον περιόντες καὶ τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν ἐγνωκότες καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀφηγούμενοι, ἀφ' ὧν καὶ οὐκ ὀλίγα τῆς ἱστορίας ἐνταυθοῖ συνηράνιστο ἄλλων ἄλλο τι διηγουμένων καὶ μεμνημένων ὧν ἕκαστος ἔτυχε καὶ πάντων ὁμοφωνούντων. τὰ μὲν γὰρ πλείω καὶ ἡμεῖς συνῆμεν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ συνειπόμεθα. οὐ γὰρ ἦν τὸ ἡμέτερον τοιοῦτον οἷον οἰκουρικὸν καὶ ὑπὸ σκιὰν καὶ τρυφὴν
B στρεφόμενον. ἀλλ' ἐμὲ γὰρ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων, ὄμνυμι
V. 353 τὸν ἐμαυτῆς Θεὸν καὶ τὴν ἐκείνου μητέρα, πόνοι καὶ θλίψεις παρέλαβον καὶ συμφοραὶ συνεχεῖς, αἱ μὲν ἔξωθεν, αἱ δὲ

3. τῷ μῷ P, correxi. 4. ἥ γε] εἰ δὲ C. 8. φίλοιν add. m. 2 F. 10. ἐμαυτῇ F, ἐμαυτῆς P. 13. περιϊόντες P, correxi. 20. τρεφόμενον?

enimvero per illa ipsa pericula, quae imperator pro Romanorum salute subiit, per eiusdem tot certamina calamitatesque, quas pro Christianis perpessus est, minime ego haec patri gratificans loquor scribove; immo sicubi errasse eum video, sine dubitatione naturae lege posthabita veritatem amplector, illum quidem carum ducens, cariorem tamen hanc. etenim, si utrumque carum est, ut aliquando dixit quidam philosophus, optimum est praeferri veritatem. sed rerum vestigia sequens nec quidquam ex meo ingenio addens demensve quae vere acciderunt et dico et scribo. nam adest prope, unde possim argui. neque enim in decies millesimum abhinc annum scriptionis argumentum refero, sed sunt quidam etiam hodie in vivis, qui patrem meum norunt eiusque res enarrant; a quibus non pauca in hos libros collatum est aliis aliud, quod quisque viderat, narrantibus omnibusque consentientibus. plerumque enim ipsa et cum patre eram et matrem comitari solebam, quia non domi mihi in umbra ac deliciis nutriri contigit, sed ab ipsis cunabulis (testem appello deum meum eiusque matrem) labores et incommoda ac continuae domi forisque aerumnae

οἴκοθεν. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ὁποδαπῶς εἶχον, οὐκ ἂν εἴποιμι, λεγέτωσαν δὲ ταῦτα οἱ περὶ τὴν γυναικωνῖτιν καὶ καταλεγέτωσαν. τὰ δὲ ἔξωθεν καὶ ὅσα μοι συνεπεπτώκει οὔπω τὸν ὄγδοον ὑπερελασάσῃ χρόνον καὶ ὅσους ἐχθροὺς ἡ τῶν ἀνθρώπων μοι κακία παρεβλάστησε, τῆς Ἰσοκράτους Σειρῆνος δεῖται, τῆς Πινδαρικῆς μεγαλοφωνίας, τοῦ Πολέμωνος ῥοίζου, τῆς Ὁμηρικῆς Καλλιόπης, τῆς Σαπφικῆς λύρας C ἤ τινος ἄλλης παρὰ ταύτας δυνάμεως. οὐδὲν γάρ ἐστι τῶν δεινῶν οὐ μικρόν, οὐ μεῖζον, οὐκ ἐγγύθεν, οὐ πορρωτέρω, ὃ μὴ εὐθὺς ἐπέβρισε καθ' ἡμῶν. καὶ δῆτα καὶ ὑπερέσχε σαφῶς τὸ κλυδώνιον καὶ ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν καὶ μέχρι οὗ τὸ σύγγραμμα τουτὶ γράφω ἡ τῶν συμφορῶν ἐπωρύεταί μοι θάλαττα καὶ ἄλλα ἐπ' ἄλλοις καταλαμβάνει τὰ κύματα. ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον εἰς τὰς ἐμαυτῆς συμφορὰς παρασυραμένη. νῦν οὖν ἐπὶ νοῦν ἐλθοῦσα ἐπανανήξομαι καθάπερ ἀνάρρουν D ποιησαμένη καὶ πρὸς τὰς πρώτας λαβὰς ἐπανέλθοιμι. τὰ P. 447 μὲν οὖν, ὡς εἶπον, παρ' ἐμαυτῆς ἔχω, τὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ξυστρατευσαμένων τῷ αὐτοκράτορι ποικίλως περὶ τούτων μανθάνουσα καὶ διά τινων πορθμέων εἰς ἡμᾶς διαβιβαζόντων τὰ τοῖς πολέμοις ξυμβεβηκότα, μάλιστα δὲ καὶ αὐτοπροσώπως περὶ τούτων διηγουμένων πολλάκις ἤκουον τοῦ τε αὐτοκράτορος καὶ Γεωργίου τοῦ Παλαιολόγου. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πολλὰ τούτων συνελεξάμην καὶ κράτιστα ἐπὶ τοῦ μετὰ τὸν

12. ἐπωρύεταί scripsi: ἐπορύεταί F, ἐμπορεύεταί P. 13. θάλαττα F, θάλασσα P.

me exceperunt. nam quae corporis mei condicio fuerit, ipsa dicere nolo: sed memorent et enarrent ea gynaecei ministri. ad externa illa mala persequenda, quae mihi nondum octavum aetatis annum egressae inciderint, quotque inimicos in me hominum malitia concitarit, opus esset Sirene Isocratis, magniloquentia Pindari, Polemonis velocitate, Homerica Calliope, denique Sapphica lyra vel alia his simili ingenii facultate. nihil enim mali nec parvi nec magni prope longiusve extat, quod non improviso nos oppresserit; ac profecto aestus me obruerunt ab illo tempore et vel etiamnunc, cum hunc librum scribo, calamitatum mare me fremens incursat aliique post alios fluctus mergunt. sed ad miserias meas abreptam me sentio ideoque mentis nunc compos quasi emergam reditura ad argumenti mei principium. itaque cum alia, ut dixi, ex mea memoria hausi, alia a sociis expeditionum imperatoris multifariam comperi, a quibus portitorum quorundam ope bellicorum casuum notitia ad me perlata est, tum praecipue et ipsa et imperatorem et Georgium Palaeologum de his factis narrantes saepe audivi. sed eorum, quae prodidi,

ἐμὸν πατέρα τρίτον τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντος,
ὅτε καὶ πᾶσα κολακεία καὶ ψεῦδος τῷ πάππῳ αὐτῷ συναπ-
B ἐρρευσε πάντων τὸν ἐφιστάμενον μὲν θρόνον κολακευόν-
των, πρὸς δὲ τὸν ἀπερρυηκότα μηδέν τι μὲν θωπείας ἐνδεικ-
νυμένων, γυμνὰ δὲ τὰ πράγματα διηγουμένων καὶ αὐτὰ
λεγόντων ὥσπερ ἐσχήκασιν. ἐγὼ μὲν γὰρ τὰς ἐμαυτῆς συμφο-
ρὰς ἀποδυρομένη κατὰ τόδε καιροῦ τρεῖς βασιλεῖς θρηνοῦσα
τὸν πατέρα καὶ αὐτοκράτορα καὶ τὴν ἐμὴν δεσπότιν καὶ
μητέρα καὶ βασιλίδα καὶ τὸν ἐμόν, οἴμοι, σύζυγον Καίσαρα
ἐγγωνιάζω τὰ πολλὰ καὶ βιβλίοις καὶ Θεῷ προσανάκειμαι.
καὶ οὐδὲ τοῖς ἀφανεστέροις ἐξέσται τῶν ἀνθρώπων παρ'
C ἡμᾶς φοιτᾶν, μὴ ὅτι γε δι' ὧν μανθάνειν εἴχομεν, ἅπερ παρ'
V. 354 ἄλλων διακηκοότες ἐτύγχανον, καὶ τοῖς τοῦ πατρὸς οἰκειο-
τάτοις. εἰς τριακοστὸν γὰρ τοῦτο ἔτος, μὰ τὰς τῶν μακα-
ριωτάτων αὐτοκρατόρων ψυχάς, οὐκ ἐθεασάμην, οὐκ εἶδον,
οὐχ ὡμιλήκειν ἀνθρώπῳ πατρῴῳ, τοῦτο μὲν τῶν πολλῶν
ἀπερρυηκότων, τοῦτο δὲ τῶν πολλῶν ἀπειργομένων τῷ φόβῳ
διὰ τὴν τῶν πραγμάτων παλίρροιαν. καὶ τούτοις γὰρ ἡμᾶς
κατεδίκασαν οἱ κρατοῦντες τοῖς ἀτοπήμασι μηδὲ θεατοὺς
εἶναι ἀλλ' ἐστυγημένους τοῖς πλείοσιν. ἃ δὲ συνειλόχειν τῆς
D ἱστορίας, ἴστω Θεός, ἴστω ἡ ὑπερκόσμιος μήτηρ αὐτοῦ καὶ
ἐμὴ δεσπότις, ἀπό τινων συνελεξάμην ξυγγραμμάτων ἀχρείων
P. 448 καὶ ἀσπούδων παντάπασι καὶ γερόντων ἀνθρώπων στρατευ-

2. συνεπέρρευσε C. 18. διὰ τὴν τῶν πραγμάτων παλίρροιαν C, om. P. 22. ἡ ἐμὴ P, ἡ om. F.

pleraque ac praecipua imperante tertio post patrem meum collegi, quo tempore omnis et adulatio et simulatio una cum patre evanuerant cunctique imperatori, qui tunc erat, blandientes de eo qui excesserat nihil adulati nuda facta et ut erant res enarrabant. nunc vero et calamitatem meam et trium imperatorum patris imperatoris Augustaeque dominae et matris atque mei heu coniugis Caesaris iacturam lugens me abdo plerumque ad libros et deum conversa. ac ne ignobilibus quidem licebit adire me, nedum iis, a quibus rescire aliquid queam, quod ab aliis acceperint, aut patris familiaribus. iuro enim per beatissimorum imperatorum animas, neminem a me e patris familiaritate triginta his annis conspectum visumve aut ad colloquium adhibitum esse, quod seu plerique eorum decesserunt seu metus eos propter rerum inconstantiam deterruit; quia qui plurimum potuerunt, tam nefarie nos tractarunt, ut nos et visitari noluerint et velint plerisque odio esse. at quae de historia collegi, testor deum caelestemque eius matrem ac dominam meam, ex commentariis qui-

σαμένων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καθ' ὃν οὑμὸς πατὴρ τῶν σκήπτρων Ῥωμαίων ἐπείληπτο, χρησαμένων δὲ συμφοραῖς καὶ μετασχηματισθέντων ἀπὸ τῆς κοσμικῆς τύρβης εἰς τὴν τῶν μοναχῶν γαληνιαίαν κατάστασιν. τὰ γὰρ εἰς χεῖρας ἐμὰς ἐμπεσόντα συγγράμματα ἁπλᾶ μὲν ἦσαν τὴν φράσιν καὶ ἀπερίεργα καὶ τῆς ἀληθείας ἐχόμενα καὶ οὐδέν τι κομψὸν ἐπιδεδειγμένα οὐδὲ ῥητορικὸν ὄγκον ἐπισυρόμενα. τὰ δὲ παρὰ τῶν γεραιτέρων ἐκδιηγούμενα τῆς αὐτῆς ἦσαν καὶ λέξεως καὶ διανοίας τῶν συγγραμμάτων ἐχόμενα· καὶ ἐτεκμηράμην B ἐξ αὐτῶν τὴν τῆς ἱστορίας ἀλήθειαν συμβάλλουσα καὶ παρεξετάζουσα τὰ παρ' ἐμαυτῆς ἱστορούμενα πρὸς τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα καὶ τὰ παρ' ἐκείνων πρὸς τὰ παρ' ἐμαυτῆς, ἅπερ αὐτὴ ἐξ αὐτοῦ τε τοὐμοῦ πατρὸς καὶ τῶν πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς ἐμοὶ θείων ἠκηκόειν πολλάκις. ἀφ' ὧν ἁπάντων τὸ τῆς ἀληθείας ἅπαν σῶμα συνεξυφαίνεται. ἀλλ' ὅπερ ἄνωθεν εἶπον περὶ τῆς τοῦ Καμύτζη τῶν βαρβάρων ἀποφυγῆς καὶ τῆς παρ' ἐκείνου πρὸς τοὺς πολίτας δημηγορίας, ὁ λόγος ἐχέσθω· ὁ μὲν γὰρ διηγήσατο τὰ συμπεπτωκότα, C καθάπερ εἴπομεν, καὶ ὅσα ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἐτεχνάσατο. οἱ δὲ τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορες μία φωνὴ καὶ χεῖλος ἓν γεγονότες ἀνευφήμουν, ὕμνουν τὸν αὐτοκράτορα, ἐξεθείαζον, ἐμακάριζον τῆς στρατηγίας, οὐκ εἶχον ὅπως τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδονὴν κατασχεῖν. ἀλλὰ τὸν μὲν

1. ἐκεῖνο] κεῖνο add. m. 1 F.

busdam incomptis simplicibusque contuli aut a senibus accepi, qui patre meo regnante militarant posteaque ob adversus casus conversi e mundi strepitu in monasterii quietem se receperant. nam scripta, quae in manus meas inciderunt, dictione erant facilia et simplicia, veritatis studiosa, omni fuco et rhetorum pompa libera. quae vero a senioribus tradebantur, eiusdem plane generis erant, sive elocutionem sive sententiam spectas, atque scripta illa, ex iisque historiae veritatem erui diligenter comparans et conferens quae ipsa noram cum eorum narrationibus et eorum memoriam cum iis, quae ipsa a patre meo ac patruis avunculisque meis saepe audiveram: ex quibus omnibus totum veritatis corpus contexui. sed ad Camytzae fugam e barbarorum manibus eiusque coram civibus relationem redeat oratio; quem quaecumque accidissent quaeque imperator adversus Ismaelitas egisset narrasse diximus. exultare ad id uno animo unoque ore Constantinopolitani, praedicare Augustum, ob summam bellandi artem miramque felicitatem tamquam deum venerari. hinc in omnem

Καμύτζην σὺν εὐθυμίᾳ παραπέμψαντες οἴκαδε μεθ' ἡμέρας τινὰς δέχονται καὶ τὸν αὐτοκράτορα νικητὴν τροπαιοῦχον, ἀνίκητον στρατηγόν, ἀήττητον βασιλέα, σεβαστὸν αὐτοκράτορα.
D καὶ οἱ μὲν οὕτως· ὁ δὲ εἰσεληλυθὼς τὰ βασίλεια καὶ σῶστρα
V. 355 θύσας Θεῷ καὶ τῇ Θεομήτορι τῶν συνήθων εἴχετο τρόπων.
P. 449 τοὺς γὰρ ἔξωθεν πολέμους καταστησάμενος καὶ τὰς τῶν τυράννων στάσεις ἀποκρουσάμενος εἰς δικαστήρια καὶ νόμους ἀπέβλεπεν. ἦν γὰρ παρ' ἑκάτερον καιρὸν καὶ εἰρήνης καὶ μάχης ἄριστος οἰκονόμος. ἔκρινε γὰρ ὀρφανὸν καὶ ἐδικαίου χήραν καὶ κατὰ πάσης ἀδικίας δριμύτατον ἔβλεπεν. ὀλίγα τὸ σῶμα διαναπαύων ἐν κυνηγεσίοις τε καὶ ἀνέσεσι. καὶ γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων ἐφιλοσόφει καὶ τοῦτο, χαλιναγωγεῖν τὸ σῶμα καὶ εὐαγωγότερον ἑαυτῷ καθιστᾶν. ἐξεδίδου μὲν γὰρ αὐτὸ τοῖς πόνοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πάλιν δὲ ἐπανε-
B καλεῖτο τῶν πόνων· καὶ ἡ ἄνεσις τούτῳ δεύτερος πόνος, βιβλίων ἀνάγνωσις καὶ ἐξέτασις καὶ ἡ τοῦ "ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς" παραγγέλματος ἐπιμέλεια. τὰ δ' αὖ κυνηγέσια καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ σφαιρίζειν παιδιὰ δευτέρου, λόγου καὶ τρίτου προσῆν τῷμῷ πατρί, ἕως ἔτι νεώτερος ἦν καὶ οὔπω τὸ θηρίον, ἡ τῶν ποδῶν διάθεσις, αὐτῷ ἐπισυνεπλάκη καθάπερ ὄφις τις σκολιὸς καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ τῆς κατάρας δάκνων αὐτοῦ τὴν πτέρναν. ἐξ ὅτου δὲ τὰ τοῦ νοσήματος ὑπήρξατο

14. πάλιν om. C. 19. τῷ μῷ P, correxi.

laetitiae significationem effusi Camytzen domum comitantur; paucisque diebus interiectis imperatorem exceperunt victorem tropaeophorum, ducem invictum, insuperabilem principem, augustissimum imperatorem eum acclamantes. ipse palatium ingressus deo deique matri gratiis actis consuetae vitae tenorem recepit. etenim externis bellis confectis intestinisque tyrannorum seditionibus oppressis, quippe pacis simul et belli optimus curator, ad ius legesque se convertit. iudicabat orphani causam, ius viduae tuebatur, omnem iniquitatem severissime animadvertebat nec venando aliisque remissionibus se nisi raro oblectabat: nam etiam in eo quod corpus frenandum sibique subigendum esse putavit, philosophum se praestitit. namque plurimum ille tempus laboribus impendebat revocatusque ab iis remissionem in altero labore ponebat, in librorum lectione studioque atque in observatione praecepti illius 'scrutamini scripturas'. secundo deinde tertioque loco patri meo iam iuveni venatio ac pilae ludus erat, quoad illa fera, pedum scilicet morbus, velut obliquus quidam serpens, "mordens", ut est in maledictione, "calcem eius", nondum eum comprehendit; qui ubi eum corripere atque ingravescere coe-

καὶ εἰς ἀκμὴν ἧκε, τότε δὴ καὶ γυμνασίοις ἑαυτὸν ἐπεδίδου καὶ τοῖς ἱππάσμασι καὶ ταῖς ἄλλαις παιδιαῖς παράγγελμα τοῦτο λαβὼν ἐξ ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ἵνα ταῖς συνεχέσιν ἱπ- C πασίαις διαφοροῖτό τι τῆς καταρρεούσης ὕλης καὶ τοῦ ἐπιβρίθοντος βάρους κουφίζοιτο. τοῦτο γὰρ τὸ πάθος ὁ ἐμὸς πατήρ, καθάπερ εἰρήκειν ἄνωθεν, οὐκ ἐξ ἑτέρας αἰτίας ἔξωθεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πόνων καὶ τῶν καμάτων ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων δόξης ἐσπάσατο.

8. Οὔπω ἐνιαυτὸς εἷς παρεληλύθει καὶ λογοποιουμένην ἀκηκοὼς αὖθις [περὶ] τῶν Κομάνων διὰ τοῦ Ἴστρου διαπεραίωσιν ὀγδόης ἤδη ἐπινεμήσεως ἐφισταμένης ἀρχομένου φθινοπώρου κατὰ μῆνα Νοέμβριον ἔξεισι τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τὰς δυνάμεις ἁπάσας μεταπεμψάμενος κατατίθησι τούτους εἴς τε Φιλιππούπολιν καὶ εἰς τὸν λεγόμενον D Περιτζὸν καὶ Τριάδιτζαν καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦ Νίσου μέχρι καὶ τῆς παρίστρας Βουρανιτζόβης ἐπισκήψας πολλήν τε περὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐνδείκνυσθαι ἐπιμέλειαν, ὥστε πίονας P. 450 γεγονότας ἐν καιρῷ μάχης δύνασθαι φέρειν τοὺς ἐπιβάτας, αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἐνδιατρίβει. πόλις δὲ αὕτη περὶ τὴν τῆς Θρᾴκης μεσόγειαν. Εὖρος τῇ πόλει παραρρεῖ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον πνέοντα· ῥεῖ μὲν γὰρ οὗτος ἀπὸ τῶν περάτων αὐτῶν τῆς Ῥοδόπης καὶ πολλὰς ποιούμενος

7. *καὶ τῶν* F, *τῶν* om. P. 9. .... *οὔπω* F. *λογοποιουμένην* FC, *λογοποιουμένων* P. 10. *περὶ* seclusi. 13. *ἁπάσας*] hoc verbum ultimum est in codice Florentino. 15. *Νίσου* C, *Νήσου* P. 16. *Βρανιζόβης* Ducangius. 19. *ἐνδιατρίβει* scripsi: *ἐνδιατρίβων* P.

pit, ex praecepto artis medicae ad gymnicos ludos, equitationes, alia exercitia incumbere eum oportuit, si forte frequentibus equitationibus defluentem humorem discuteret gravitatemque ponderis levaret. quod quidem malum, ut supra docui, nulla extrinsecus causa, sed laboribus molestiisque pro Romanorum gloria sustentatis sibi contraxerat.

8. Necdum uno anno praeterito, ubi fama percrebruit, rursus Comanos Istrum traicere, ineunte octava indictione, autumni initio, mense Novembri e regia urbe profectus undecumque arcessitas copias partim Philippopoli partim in locis, quae Peritzus et Triaditza vocantur, partim in Nisi themate usque ad Istro vicinam Buranitzoben disposuit; quos omni ope equos suos curare iussit, ut pingues ii ac robusti essent ad ferendos in pugna equites. ipse commoratur Philippopoli urbe in media fere Thracia, quam Hebrus a septemtrione praeterfluit. is enim amnis ab extrema Rhodope

ἕλικας καὶ καμπὰς παραμείβει τε τὴν Ἀδριανοῦ πολλῶν καὶ ἄλλων ἐς ταὐτὸ ποταμῶν συνεμβεβληκότων καὶ περὶ τὴν Αἶνον πόλιν ἐκδίδωσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Φίλιππον δὲ ὅταν εἴπω, οὐ τὸν Μακεδόνα λέγω, τὸν τοῦ Ἀμύντου, νεω-
B τέρα γὰρ ἡ πόλις τοῦ Φιλίππου τούτου, ἀλλὰ τὸν Ῥωμαῖον
V. 356 Φίλιππον, ὃς ὑπερωμίας γέγονεν ἀνὴρ καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ σῶμα ἀνυπόστατος. πολίχνιον δὲ ἦν τὰ πρῶτα καὶ πρὸ Φιλίππου Κρηνίδες ὀνομαζόμενον, παρ' ἐνίων δὲ Τριμοῦς. ἀλλ' ὅ τε μέγιστος ἐκεῖνος Φίλιππος εἰς μέγεθος τὴν πόλιν ἐξάρας καὶ περικυκλώσας ταύτην τείχεσι περιβόητον τῶν ἐν Θρᾴκῃ πεποίηκε πόλεων ἱππικά τε καταστησάμενος ἐν αὐτῇ μέγιστα καὶ ἄλλ' ἄττα κατασκευάσματα θαύματος ἄξια, ὧν ἴχνη κατέλαβον καὶ αὐτὴ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιδεδημηκυῖα τὴν πόλιν κατὰ χρείαν τινά. ἡ δὲ πόλις τρίλοφός
C ἐστιν ἑκάστου λόφου περιζωννυμένου τείχει μεγάλῳ καὶ ὑψηλῷ· ὅπου δὲ πρὸς πεδιάδας ὑποκύπτει καὶ ὁμαλότητας, τάφρος αὐτὴν περιθέει παρ' Εὔρῳ κειμένη. καὶ ἦν, ὡς ἔοικε, ποτὲ πόλις ἡ πόλις αὕτη μεγάλη τε καὶ καλή. ἀφ' οὗ δὲ Ταῦροι καὶ Σκύθαι τὴν πόλιν ἐν τοῖς ἀνέκαθεν χρόνοις ἠνδραποδίσαντο, εἰς τόδε τοῦ σχήματος ἡ πόλις κατέστη, ἐν ᾧ ἡμεῖς κατειληφότες αὐτὴν ἐπὶ τῶν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς σκήπτρων τὴν πόλιν μεγαλόπολιν ὡς ὄντως ἐτεκμηράμεθα. ἐδυστύχει δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἀσεβῶν ἐπιδημίᾳ

2. ἐς* (ἐς in ras. m. 2) C. ταὐτὸ* C. 10. τῷ C[1], τῶν C[2]. 11. αὐτῷ P, correxi. 12. ἄλλάττα C, ἄλλα P. 15. ἑκάστου scripsi: ἐκείνου CP. περιζωννυμένου C, περιζωννύμου P.

ortus post multos flexus obit Hadriani urbem ac multis aliis fluviis auctus ad Aenum oppidum in mare influit. Philippum commemorans non dico Macedonem Amyntae filium, quia urbs illa multo eo recentior est, sed Romanum Philippum, ingentis corporis virum, cuius robori nihil potuit resistere. ibi ante eum oppidum fuit, quod Crenides vocabant, quidam etiam Trimontium. quod maximus ille Philippus structis circum moenibus in eam magnitudinem evexit, ut clarissima Thraciae civitas esset: circos quoque maximos aliaque mira aedificia in ea condidit, quorum ipse vidi vestigia, quando nescio qua causa ibi cum imperatore affui. urbs in tribus collibus sita, quorum unusquisque magno et alto muro cingitur; qua vero parte in planitiem et campum vergit, prope Hebrum fossa coercetur. fuit olim, ut apparet, urbs magna et splendida; ex quo autem Tauri Scythaeque eam superiore tempore ceperunt, hanc nancta est speciem, in qua nos eam sub patre meo reperientes peramplam sane fuisse coniecimus. sed cum alias tum infidelium confluxu infelix erat. nam

πολλῶν. Ἀρμένιοί τε γὰρ διενείμαντο τὴν πόλιν ταύτην καὶ οἱ λεγόμενοι Βογόμιλοι, περὶ ὧν ὕστερον καὶ αὐτῶν D καὶ τῆς τούτων αἱρέσεως ἐροῦμεν κατὰ καιρόν, καὶ δὴ καὶ οἱ δυσθεώτατοι Παυλικιάνοι, τῆς Μανιχαϊκῆς ἀποσπάδαι τυγχάνοντες, ἐκ Παύλου καὶ Ἰωάννου, ὡς καὶ τοὔνομα λέγει, γεγενημένοι, οἳ τῆς ἀσεβείας τοῦ Μάνεντος ἐπισπασάμενοι ἄκρατον τοῖς ἀπ' ἐκείνων μεταδεδώκασιν. ἠβουλόμην οὖν τὸ δόγμα τῶν Μανιχαίων ἐπιδραμεῖν καὶ συνεσπειραμένως ἀναπτύξαι, προσέτι σπουδάσαι [τε] τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἀθεω- P. 451 τάτων δογμάτων τούτων. ἀλλ' ἅμα μὲν εἰδυῖα, ὅτι πᾶσίν ἐστι καταγέλαστος ἡ τῶν Μανιχαίων αἵρεσις, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν ἐπισπεύδουσα παρίημι τοὺς κατὰ τούτων ἐλέγχους. καὶ ἄλλως δὲ οὐ τοὺς τῆς ἡμετέρας αὐλῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν οἶδα τὸν καθ' ἡμῶν λελυττηκότα Πορφύριον ἐν πλείοσι κεφαλαίοις εἰς ἀτοπίαν πολλὴν συνωθήσαντα τὸ τῶν Μανιχαίων φλύαρον δόγμα ἐπιστημονικώτατα περὶ τῶν δύο ἀρχῶν ἐπισκεψάμενον, εἰ καὶ ἡ μοναρχία τούτου εἰς τὴν Πλατωνικὴν ἐνάδα ἢ καὶ τὸ ἓν τοὺς ἀναγινώσκοντας B ἀναγκάζει συνάγειν. ἡμεῖς γὰρ μοναρχίαν τιμῶμεν, οὐχ ἣ ἓν πρόσωπον περιγράφει. οὐδὲ τὸ ἓν τὸ τοῦ Πλάτωνος προσηκάμεθα· τουτοῒ τὸ παρ' Ἕλλησιν ἄρρητον καὶ παρὰ Χαλδαίοις ἀπόρρητον· ἐξαρτῶσι γὰρ αὐτοῦ πολλὰς καὶ ἄλλας

2. *Βωγόμιλοι* P, correxi. 5. *λέγει* C¹, *λέγειν* C²P. 6. *οἳ τὸ*? 9. *προσέτι* P, *προσέπι* C. *τε* seclusi. 13. *τοὺς* scripsi: *τὸν* C, *τῶν* P. 17. *τούτου* scripsi: *τούτῳ* P. 19. *οὐχ ἣ* scripsi: *οὐχὶ* C (sed ὶ in ras. m. 2) P. 20. *τὸ τοῦ* C, *τοῦ* om. P. 21. *παρὰ* scripsi: *περὶ* P. 22. *Χαλδαίοις* C, *Χαλδαίους* P.

ibi et Armenii sedes habuerunt et Bogomili, quos vocant, de quibus eorumque haeresi postea suo loco dicemus, et improbissimi quoque Pauliciani, quae Manichaicae sectae pars est, a Paulo et Ioanne, ut nomen quoque ostendit, condita; qui duo mera Manetis impietate imbuti eam in sectatores propagaverant. volebam equidem Manichaeorum doctrinam perstringere et concisa brevitate exponere refutationemque etiam impiorum istorum dogmatum temptare; quam vero omittam, quia et derideri vulgo Manichaeorum haeresin scio et ad historiam ipsam festino. ceterum non nostri solum eam refutarunt, verum scio et ipsum infestissimum in nos Porphyrium de principiorum dualitate subtilissime disserendo magnam inepti Manichaici dogmatis absurditatem pluribus capitibus coarguisse; quamquam is quidem ita naturae divinae unitatem adstruit, ut inde lectores cogat Platonis henadem sive ens colligere. nos enim divinae naturae unitatem veneramur; minime tamen ea unam personam includit. nec Platonis ens admittimus mysteriis Graecorum Chaldaeorumque celebratum,

ἀρχὰς ἐγκοσμίους τε καὶ ὑπερκοσμίους. ἀλλὰ τούτους δὴ τοὺς ἀπὸ Μάνεντος καὶ Παύλου καὶ Ἰωάννου, τῶν τῆς Καλλινίκης, ἀγριωτέρους ὄντας τὰς γνώμας καὶ ὠμοὺς καὶ
V. 357 μέχρις αἵματος διακινδυνεύοντας ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἐκεῖνος
C θαυμάσιος Ἰωάννης ὁ Τζιμισκῆς πολέμῳ νικήσας ἐξανδραποδισάμενος ἐκ τῆς Ἀσίας ἐκεῖθεν ἀπὸ τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν τόπων εἰς τὴν Θρᾴκην μετήνεγκε καὶ τὰ περὶ τὴν Φιλιππούπολιν αὐλίζεσθαι κατηνάγκασεν, ἅμα μὲν τῶν ἐρυμνοτάτων πόλεων καὶ φρουρίων, ἃ κατεῖχον τυραννιῶντες, ἀπαγαγών, ἅμα δὲ καὶ φύλακας ἐπιστήσας ἀσφαλεστάτους τῶν Σκυθικῶν ἐκείνων διεκδρομῶν, ἃς ὑποσύχνως ὑπὸ βαρβάρων τἀπὶ Θρᾴκης ἐπεπόνθει χωρία· ὑπερβαίνοντες γὰρ τὰ τέμπη τοῦ Αἵμου τὰς ὑπὸ τοῦτον πεδιάδας κατέτρεχον. ὁ δ' Αἶμος οὗτος ὄρος ἐστὶ μακρότατον κατὰ
D γραμμὴν παράλληλον τῇ Ῥοδόπῃ κείμενον. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὸ ὄρος καὶ μικρὸν παραμείβων τοὺς καταρράκτας μέχρις αὐτῶν Ἰλλυρικῶν διήκει· οἶμαι δ', ὅτι
P. 452 καὶ διακοπτόμενον τῷ Ἀδριαντικῷ πελάγει πάλιν εἰς ἀντιπέραν ἤπειρον ἀναλαμβάνει καὶ μέχρις αὐτῶν Ἑρκυνίων

1. ἐγκοσμίους scripsi: ἐγκοσμίως P. ὑπερκοσμίους scripsi: ὑπερκοσμίως P. 5. τζιμισχὴς C[1], τζυμισκῆς C[2]P. 9. ἐ*ρυμνοτάτων C, ἐχρυμνοτάτων P. πόλεων scripsi: πυλῶν C (υ e corr. m. 2) P. τυραννιῶντες] ῶ in C in ras. m. 2. 10. ἀπαγαγών scripsi: ἀπαγαγεῖν C (sed εῖ in ras. m. 2) P. 13. τέμπη] η in C e corr. m. 2. τοῦτον C, τούτων P. 14. μακρότατον P, μακρόπατον C. 15. Ῥοδόπῃ] ο posterius in C e corr. m. 2. 16. τὸ ὄρος C, τοῦ ὄρος P. 17. καταρράκτας C, καταράκτας P. 18. Ἀδριαντικῷ P, ἀνδριαντικῶ C.

quippe qui inde multa alia et intra et supra mundum principia apta esse dicant. verum illos Manetis ac Pauli et Ioannis Callinices filiorum sectatores, homines feros rudesque, qui cruorem fundere nihil dubitant, inclitus ille imperator Ioannes Tzimisces, cum devicisset eos captivosque ex Asia duxisset, e Chalybibus Armeniisque in Thraciam transtulit ac circa Philippopolin habitare coegit, partim ut ex munitissimis eos urbibus et arcibus, quas tyrannice ante tenuerant, educeret, partim ut tutissimos custodes eos adversus Scytharum incursiones collocaret, quibus saepe Thraciae regiones premebantur. etenim barbari Haemi angustias transgressi in campos illi subiectos se effundebant. obiacet Haemus mons longissimus ad parallelam liniam Rhodopae incipitque a Ponto Euxino. unde cataractas proxime praeteriens in ipsum Illyricum excurrit; quin emergit, opinor, Adriatico mari interruptus iterum in adversam continentem atque in Hercynias

δρυμῶν ἀποτελευτᾷ. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν καταρρύτων αὐτοῦ πολλὰ καὶ πλουσιώτατα ἔθνη νέμεται Δακῶν μὲν ὄντων βορειοτέρων καὶ τῶν Θρᾳκῶν, νοτιωτέρων δὲ Θρᾳκῶν τε αὐτῶν καὶ Μακεδόνων. τοῦτον τὸν Αἷμον διαπερῶντες οἱ Νομάδες Σκύθαι κατὰ τοὺς ἀνέκαθεν χρόνους, πρὶν ἢ τοῦ Ἀλεξίου τὸ δόρυ καὶ οἱ πολλοὶ ἀγῶνες εἰς πανωλεθρίαν κατήνεγκαν, πανστρατιᾷ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐκάκουν καὶ B μάλιστα τὰς ἐγγυτέρους πόλεις, ὧν προὐκάθητο ἡ πάλαι πολυθρύλλητος Φιλιππούπολις. ὁ δὲ Τζιμισκῆς Ἰωάννης τοὺς ἐκ τῆς Μανιχαϊκῆς αἱρέσεως ἀντιμάχους ἡμῖν ποιησάμενος συμμάχους κατά γε τὰ ὅπλα ἀξιομάχους δυνάμεις τοῖς νομάσι τούτοις Σκύθαις ἀντέστησε· καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἀπὸ τῶν πλειόνων καταδρομῶν ἀνέπνευσε τὰ τῶν πόλεων. οἱ μέντοι Μανιχαῖοι φύσει ὄντες ἐλεύθεροι καὶ ἀνυπότακτοι τὸ εἰωθὸς ἐποίουν καὶ εἰς τὴν φύσιν ἀνέκαμπτον. πᾶσα γὰρ ἡ Φιλιππούπολις πλὴν ὀλίγων ὄντες Μανιχαῖοι τῶν τε αὐτόθι C Χριστιανῶν ἐτυράννουν καὶ τὰ τούτων διήρπαζον μικρὰ φροντίζοντες ἢ οὐδὲν τῶν ἀποστελλομένων παρὰ βασιλέως. ηὔξανον τοίνυν καὶ τὰ κύκλῳ Φιλιππουπόλεως πάντα ἦσαν· αἱρετικοί. συνεισέβαλε δὲ καὶ τούτοις ἕτερος ποταμὸς ὁ

1. ἑκατέρρωθεν C. καταρρύτων scripsi: καταρρύων CP. ταὐτοῦ P, correxi. 2. θακῶν C. 3. νοτιώτερον C. 5. σκῦθοι C. 9. πολυθρύλλητος] η in C e corr. m. 2. τζιμισχῆς C[1], τζιμισκῆς C[2]P. 10. ἐκ τῆς C, τῆς om. P. 12. ἀντέστησε C, ἀντίστησε P. 16. Φιλιππούπολις] ι ultimum in C e corr. m. 2. ὄντες Μανιχαῖοι C, ὄντων Μανιχαίων P. 19. ηὔξανον scripsi: ηὔξανε C (ε in ras. m. 2) P.

silvas finitur. utrimque autem montis declivia multae eaedemque opulentissimae gentes tenent, Daci Thracesque a septemtrione, meridiem versus iidem Thraces ac Macedones. hunc Haemum nomades Scythae superiore tempore, antequam Alexii hasta et multa proelia eos paene delerunt, transgressi ingenti multitudine Romanum imperium affligebant, inprimis autem vicinas finibus urbes, inter quas clarissima illa quondam Philippopolis princeps habebatur. Ioannes vero Tzimisces istos e Manichaeorum secta adversarios in socios commutatos, si arma spectas, ut firma propugnacula Scythis illis nomadibus opposuit, ex eoque tempore urbes e continuis fere eorum incursionibus respirabant. verumtamen Manichaei natura liberi indocilesque mox ad ingenium suum moresque redierunt. Philippopolis enim incolae, qui omnes paucis exceptis Manichaei erant, vexant Christianos illius regionis diripiuntque eorum bona minima vel potius nulla imperatoris legatorum ratione habita, ita ut sensim paulatimque omnia circa Philippopolin essent haeretica. affluxit ad eos et

τῶν Ἀρμενίων ἁλμυρὸς καὶ ἄλλος ἀπὸ τῶν θολερωτάτων
πηγῶν Ἰακώβου. καὶ ἦν, ὡς οὕτω γε φάναι, κακῶν ἁπάντων
μισγάγκεια· καὶ τὰ μὲν δόγματα διεφώνουν, συνεφώνουν δὲ
ταῖς ἀποστασίαις οἱ ἄλλοι τοῖς Μανιχαίοις. ἀλλ' ὅ γε πα-
V. 358 τὴρ ἐμὸς καὶ αὐτοκράτωρ καὶ πρὸς τούτους τὴν στρατιωτι-
D κὴν αὐτοῦ πολυπειρίαν ἀντιτάξας τοὺς μὲν ἀμαχὶ συνειλή-
φει, τοὺς δὲ καὶ μετὰ μάχης ἠνδραποδίσατο. οἷον δ' αὖ
τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνὴρ πρᾶγμα ὄντως καὶ ἀπο-
P. 453 στολικώτατον. τί γὰρ ἄν τις τοῦτον οὐκ ἐπαινέσειε; πότερον
ὅτι περὶ τὰς στρατηγίας ἀμελῶς εἶχε; καὶ μὴν ἀνατολὴν καὶ
δύσιν ἐπλήρωσε τῶν στρατηγημάτων. ἀλλ' ὅτι τοὺς λόγους
παρὰ φαῦλον ἐτίθει; καὶ μήν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, περὶ τὴν
θείαν γραφὴν ἐσπουδάκει, ὡς καὶ τὴν γλῶτταν διαθῆξαι
πρὸς τὰς τῶν αἱρετικῶν συμπλοκάς. καὶ μόνος οὗτος ὅπλα
καὶ λόγους ἀνέμιξε καὶ τοῖς μὲν ὅπλοις τοὺς βαρβάρους
ἐνίκα, τοῖς δὲ λόγοις ἐχειροῦτο τοὺς ἀντιθέους, ὥσπερ δὴ
τότε καὶ κατὰ Μανιχαίων ἐξώπλιστο ἀποστολικὴν ἀντὶ στρα-
B τηγικῆς ἀναδεξάμενος ἀγωνίαν. καὶ ἔγωγε τοῦτον τρισκαι-
δέκατον ἂν ἀπόστολον ὀνομάσαιμι. καίτοι τινὲς Κωνσταν-
τίνῳ τῷ μεγάλῳ τοῦτο τὸ κλέος προσάπτουσιν· ἐμοὶ δὲ
δοκεῖ ἢ σὺν τῷ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐτοκράτορι τετάχθαι
τοῦτον, ἢ εἴ τις φιλονεικείη, ἔστω μετά γε Κωνσταντῖνον

3. μισγάγκεια P, μισγάγγεια C. 5. στρατιωτικὴν] ιωτ in C in ras. 7 sq. δ' αὖ τόδ' scripsi: δ' αὐτὸ δ' P. 12. παρὰ scripsi: περὶ P. 16. δὴ scripsi: δὲ P. 17. στρατιγηκὴν C[1] corr. C[2]. 20. τοῦτο* C. 22. Κωνσταντῖνον] ν ultimum in C in ras. m. 2.

peramarum quasi Armeniorum flumen et aliud e lutulentissimis Iacobi fontibus; quo factum erat, ut esset hic quoddam omnium malorum confluvium dissentientibus inter se dogmatis, consentientibus reliquis cum Manichaeis in ipsa a vera fide defectione. sed pater meus insigni sua belli scientia his opposita alios sine vi domuit, alios pugna in deditionem compulit. quantum tulit fecitque in hoc opere vere apostolico! etenim quid tandem est, quod non laudemus eum? num ad rem militarem segnis fuit? at orientem occidentemque bellica sua laude implevit. an forte disputandi artem parvi fecit? ille vero, quantum nemo alius, in sacrorum librorum lectione versatus linguam etiam ad certamina cum haereticis acuit. itaque unus et armorum et verborum certamina miscuit barbaros armis, disputando autem haereticos vincens, quemadmodum tunc quoque in Manichaeos armatus apostolicam sane expeditionem pro militari suscepit. quare hunc ego decimum tertium apostolum nominarim: etsi enim nonnulli id decus Constantino Magno vindicant, mihi tamen Alexius vel eodem, quo Constantinus, honore dignus videtur, vel, si

ἀπόστολος ἅμα καὶ βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος. ὡς γὰρ ἔφθημεν ἄνωθεν εἰρηκότες, κατὰ τὴν Φιλίππου γενόμενος διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας τῶν Κομάνων μήπω καταλαβόντων ὁδοῦ πάρεργον μεῖζον τοῦ ἔργου ἐποιεῖτο τοὺς Μανιχαίους τῆς ἁλμυρᾶς μετάγων θρησκείας καὶ τοῦ γλυκέος ἐμφορῶν δόγματος. C ἀπὸ πρωΐας οὖν μέχρι δείλης [ἑῴας] ἢ καὶ ἑσπέρας, ἔστιν οὗ καὶ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης φυλακῆς τῆς νυκτὸς μεταπεμπόμενος τούτους τὴν ὀρθότομον ἐδίδασκε πίστιν ἐξελέγχων τὸ διεστραμμένον τῆς αὐτῶν αἱρέσεως. συμπαρῆσαν δὲ τούτῳ Εὐστράτιος ὁ τῆς Νικαίας πρόεδρος, ἀνὴρ τά τε θεῖα σοφὸς καὶ τὰ θύραθεν, αὐχῶν ἐπὶ ταῖς διαλέξεσι μᾶλλον ἢ οἱ περὶ τὴν στοὰν καὶ ἀκαδημίαν ἐνδιατρίβοντες, καὶ αὐτὸς δὴ ὁ τῆς Φιλιππουπόλεως τῷ ἀρχιερατικῷ D ἐγκαθιδρυμένος θρόνῳ. ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ πρὸ πάντων τὸν ἐμὸν Καίσαρα Νικηφόρον ὁ αὐτοκράτωρ συναιρόμενον εἶχε στομώσας τοῦτον τῇ τῶν θείων βιβλίων μελέτῃ. πολλοὶ P. 454 μὲν οὖν τηνικαῦτα τῶν Μανιχαίων μηδὲ διστάζοντες ὅλως προσῄεσαν τοῖς ἱερεῦσιν ἐξομολογούμενοι τὰς σφῶν ἁμαρτίας καὶ τοῦ θείου φωτίσματος ἐπιτυγχάνοντες· πολλοὺς δὲ ἦν ἰδεῖν τηνικαῦτα ὑπὲρ τοὺς Μακαβαίους ἐκείνους τῆς ἰδίας ἀντεχομένους θρησκείας χρήσεις τε καὶ μαρτυρίας τῶν

1. ἔφθημεν scripsi: ἔφημεν C (με in ras. m. 2) P. 6. ἑῴας seclusi. 10. ὁ Leo Allatius: ὅ τε P. 13. δὴ C, δὲ P. 16. βιβλίων] ιω in C e corr. m. 2. 20. ἦν ἰδεῖν C, ἦν om. P.

certandi studio aliquid concedamus, proximus saltem illi apostolus et imperator nominandus esse. nam cum ad Philippopolin, ut supra narravi, propter causas, quas indicavi, commoraretur necdum advenissent Comani, maius eo quod agebat opus ex occasione aggressus Manichaeos ab amara superstitione ad suave dogma coepit adducere. a mane igitur ad pomeridianum tempus atque adeo ad vesperum, interdum ad secundam tertiamque noctis vigiliam arcessitos eos rectam fidem docebat perversitatemque eorum haereseos coarguebat. aderant ei cum Philippopolitanus archiepiscopus tum Eustratius, Nicaeae antistes, vir et sacrarum et profanarum litterarum peritus ac dialectica arte magis excellens, quam qui in stoa et in academia versantur. praeter hos vel potius ante omnes imperatori Nicephorus meus Caesar auxiliabatur, quem converterat ad divinos libros lectitandos. itaque multi Manichaeorum sine ulla dubitatione ad sacerdotes ibant peccataque sua confessi divini baptismi fiebant participes; multos autem videre licuit, qui Maccabaeorum constantiam superantes superstitiones suas tenebant sacrae scripturae sententias auctoritatesque proferentes, qui-

θείων προφέροντας γραφῶν ἐντεῦθεν ἰσχυροποιεῖν οἰομένους
τὸ σφῶν αὐτῶν κατάπτυστον δόγμα. ἀλλὰ τῇ συνεχεῖ τοῦ
V. 359 αὐτοκράτορος ὁμιλίᾳ καὶ ταῖς συχναῖς παραινέσεσι καὶ τού-
B των οἱ πλείους πειθόμενοι τοῦ θείου μετέσχον βαπτίσματος.
καὶ γὰρ ἐξ ἀνατολῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐς βαθυτάτην νύκτα
πολλάκις τὰ τῆς διαλέξεως παρετείνετο, καὶ τῆς τοιαύτης
ὁμιλίας μὴ ἀφιστάμενος ἄσιτος τὰ πολλὰ διετέλει καὶ ταῦτα
ἐν καιρῷ θέρους ἐν ὑπαίθρῳ σκηνῇ διακαρτερῶν.

9. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο καὶ ἡ λογικὴ ἐκείνη μετὰ
τῶν Μανιχαίων συνεκροτεῖτο ἅμιλλα φθάσας τις ἀπὸ τοῦ
Ἴστρου τὴν τῶν Κομάνων ἀπήγγελλε διαπεραίωσιν. ὁ δὲ
βασιλεὺς μὴ μελλήσας ὅλως πρὸς τὸν Δάνουβιν ἤλαυνε τοῖς
C περιτυχοῦσι στρατιώταις συγχρησάμενος. καὶ τὴν Βιδύνην
καταλαβὼν καὶ τοὺς βαρβάρους μὴ εὑρηκὼς (προέφθασαν
γὰρ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἔλευσιν μεμαθηκότες εἰς τοὐπίσω
διαπερᾶσαι) παραχρῆμα στρατιώτας γενναίους ἀποδιελόμενος
τὴν τῶν βαρβάρων ἐπιδίωξιν ἐπέτρεψεν. οἱ δὲ κατόπιν
τούτων παραχρῆμα ἤλαυνον τὸν Ἴστρον διαπεράσαντες. καὶ
ἐπὶ τρισὶ διώκοντες νυχθημέροις, ἐπεὶ τοὺς Κομάνους ἐθε-
άσαντο δι' ὧν ἐπεφέροντο σχεδιῶν τὸν ἐκεῖσε τοῦ Δανού-
βεως ῥέοντα ποταμὸν διαπεράσαντες, ἄπρακτοι πρὸς τὸν
D αὐτοκράτορα ἐπανέστρεψαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἠνιάθη μέν, ὅτι

1. οἰομένους P, οἰόμενος C. 2. τῇ* C. 3. καὶ scripsi: κἂν CP. 6. πολλάκης C¹, πολλάκις C². 10. τις] τι in C in ras. m. 2. 11. ἀπήγγελλε] ελ in C in ras. m. 2. 12. μελλήσας P, μελήσας C. 19. Κομάνους] μάνους in C in ras. m. 2. 20. Δαν*νούβεως C.

bus dogma suum detestabile firmari credebant. sed et horum plerique continuis imperatoris disputationibus hortationibusque convicti sacro baptismate initiabantur; nam a prima luce ad multam saepe noctem eiusmodi colloquia impransus plerumque continuabat aestatis tempore in subdiali ille quidem tabernaculo perseverans.

9. Dum haec geruntur et logica ista cum Manichaeis pugna flagrat, advolat quidam, qui ab Istro Comanos traiecisse nuntiat. tum sine mora imperator Danubium petit assumptisque qui in promptu erant militibus Bidynen profectus, cum barbaros non invenisset, quippe qui cognito imperatoris adventu iam ultra fluvium retrocessissent, selectam extemplo fortium virorum manum barbaros fugientes persequi iubet. qui Istrum statim transgressi ac tres dies totidemque noctes Comanos insecuti, ubi eos amnem quemdam ultra Danubium fluentem ratibus traiecisse viderunt, re infecta ad imperatorem revertuntur. is etsi moleste tulit, barbaros ab exercitibus

μὴ κατελήφθησαν παρὰ τῶν στρατευμάτων οἱ βάρβαροι, ὅμως μέντοι καὶ τοῦτο μέρος νίκης ἡγήσατο, ὅτι ἐξ ἀκοῆς καὶ μόνης τοὺς βαρβάρους ἀπῶσε καὶ ὅτι πολλοὺς τῶν ἀπὸ τῆς Μανιχαϊκῆς αἱρέσεως εἰς τὴν ἡμετέραν μετήνεγκε πίστιν διπλοῦν στησάμενος τρόπαιον καὶ κατὰ βαρβάρων ἀπὸ τῶν ὅπλων καὶ κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἀπὸ τῶν εὐσεβεστάτων λόγων. ὑποστρέψας τοίνυν καὶ αὖθις εἰς Φιλιππούπολιν καὶ P. 455 μικρὸν διαναπαύσας ἑαυτὸν πάλιν ἀγώνων εἴχετο. τὸν γάρ τοι Κουλέοντα καὶ τὸν Κούσινον καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις Φῶλον, ἄνδρας προστάτας τῆς Μανιχαϊκῆς αἱρέσεως καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τοὺς ἄλλους Μανιχαίους, δεινοὺς δὲ ἐνστῆναι τῇ ἑαυτῶν κακοδοξίᾳ καὶ πρὸς τὸ πεισθῆναι λόγοις ἀδαμαντίνους, σπαράξαι δὲ τὸ θεῖον λόγιον καὶ κακοσχόλως αὐτὸ ἐκλαβεῖν εἰς ὑπερβολὴν εὐμηχάνους, τούτους μεταπεμπόμενος καθ' ἡμέραν ἑκάστην πρὸς αὐτοὺς τὸν λογικὸν συνεκρότει πόλεμον. καὶ ἦν ἰδεῖν ἀγῶνα διπλοῦν, τοῦ μὲν βασιλέως, ὅπως B σωθεῖεν, καὶ σφόδρα ὑπεραγωνιζομένου, τῶν δ', ὅπως νικήσειαν τὴν λεγομένην Καδμείαν, διαφιλονεικούντων. ἑστᾶσι μὲν γὰρ καὶ οἱ τρεῖς θήξαντες ἀλλήλους καθάπερ συῶν ὀδόντες καὶ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος ἐν νῷ ἔχοντες διατέμνειν καὶ εἴ τις τὸν Κούσινον ἐξέφευγεν ἔνστασις, V. 360

13. τὸ addidi. αὐτὸ scripsi: αὐτῷ CP. 15. συνεκρότει C, συνεκράτει P. 16. ἠδεῖν C[1], corr. C[2]. 17. ὑπεραγωνιζομένου scripsi: ὑπεραγωνιζόμενον P. 18. τὴν C, om. P. 19. θήξαντες] τες in C e corr. m. 2. 20. νῷ P, ὠ C. ἔχοντες] τ in C add. m. 2.

nostris non esse deprehensos, tamen et repulsos illos sola fama et multos se ex Manichaeorum haeresi ad nostram fidem traduxisse in victoria posuit sicque duplex erexit tropaeum, alterum armis contra barbaros partum, alterum contra haereticos disputationibus religiosissimis. quocirca Philippopolin reversus modica quiete usus denuo ad certamina se applicuit. Culeontem enim Cusinumque et Pholum Manichaicae sectae antistites inter ceteros Manichaeos tenacissimos perversae suae doctrinae et ad persuadendum difficillimos, in lacerandа vero sacra scriptura eiusque locis pravo studio ad argutias usurpandis callidissimos, eos igitur quotidie ad se vocat acremque cum iis disceptationis bellum gerit; ac duplex conspici certamen potuit, imperatore, ut salvi essent, summopere nitente, illis vero ad reportandam Cadmeam, quae dicitur, victoriam pervicaciter contendentibus. stabant enim tres illi veluti aprorum dentes invicem se exacuentes nihilque nisi rescindere imperatoris rationes cupientes; cumque contrarium aliquod argumentum effugerat Cusinum, id Culeon

ταύτης ὁ Κουλέων ἀντελαμβάνετο καὶ ἀμηχανοῦντος Κουλέοντος ὁ Φῶλος αὖθις ἀντεξανίστατο ἢ καὶ πρὸς τὰς βασιλικὰς προτάσεις καὶ ὑποφορὰς ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ ἠγείρετο C καθάπερ μέγιστα κύματα ἐπὶ μεγάλοις καταλαμβάνοντα κύμασιν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὰς πάσας τούτων διαλύων ὡς ἱστὸν ἀράχνης ἐνστάσεις ἐπέρραπτε μὲν εὐθὺς τῶν ἀκαθάρτων τὰ στόματα· ὡς δὲ πέπεικεν οὐδαμῶς, τέλος ἀπειρηκὼς πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἠλιθιότητα προπέμπει τούτους εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν ἑστίαν ἀποκληρωσάμενος αὐτοῖς τὰς περὶ τὸ μέγα παλάτιον περιδρόμους στοάς. οὐ μὴν ἄθηρος παντάπασιν ἦν, εἰ καὶ τούτους τοὺς ἀρχηγοὺς λόγοις D τῷ τέως οὐκ ἐθήρασεν, ἀλλ' ἡμέρας ἑκάστης προσῆγε Θεῷ ὅπου μὲν ἑκατόν, ὅπου δὲ καὶ πλείους τῶν ἑκατόν, ὡς συμποσοῦσθαι τούς τε προτεθηραμένους καὶ τοὺς νῦν ὑπὸ τῆς P. 456 τούτου γλώττης ἑαλωκότας εἰς μυρίας καὶ χιλιάδας ἀνδρῶν πολυαριθμήτων. καὶ τί γὰρ δεῖ λέγειν καὶ διατρίβειν περὶ ὧν ἡ σύμπασα οἰκουμένη ἐπίσταται καὶ μάρτυρές εἰσι καὶ ἀνατολὴ καὶ δύσις; πόλεις γὰρ ὅλας καὶ χώρας ταῖς παντοδαπαῖς αἱρέσεσι κεκρατημένας πολυτρόπως εἰς τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον μετήνεγκε πίστιν. τοὺς μὲν τὰ πρῶτα φέροντας μεγάλων ἠξίου δωρεῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς λογάσι

3. ἄλλος scripsi: ἄλλο σὺν C, ἀλλῷ σὺν P. 4. ἐπὶ] ὶ in C e corr. m. 2. μεγάλοις] οι in C e corr. m. 2. 7. δὲ in C add. in mg. m. 2. πέπεικεν] ει in C e corr. m. 2. 11. ἄθηρος C[1], ἄθυρος C[2]P. ἀρχηγοὺς scripsi: ἀρχαίους P. λόγοις scripsi: λόγους CP. 13. πλείους] ου in C e corr. m. 2. 18. πόλλεις C. 21. δωρεῶν scripsi: δορεῶν (m. ead. superscripsit προνοιῶν) C, προνοιῶν P. ταῖς P, correxi.

statim excipiebat et hoc quoque perturbato Pholus rursus pugnam capessebat vel etiam contra imperatoris ratiocinationes obiectionesque alius super alium extitit, sicut maximi magnos fluctus excipiunt. sed imperator, quaecumque obiciebantur, tamquam aranearum telas discutiens impura eorum ora statim obstruxit. sed, ubi neutiquam iis persuadere potuit, tandem pertaesus tantae stultitiae Constantinopolin eos deduci iubet habitatione assignata in porticibus magni palatii. nec tamen omnia illius erant frustra, licet ipsos illos duces disputationibus nondum cepisset; sed singulis diebus deo reconciliabat modo centum, modo etiam amplius, ut, si quos et antea et tunc lingua ceperit comprehendas, numerus in multa millia excrescat. sed quid ea commemorem, quae totus scit orbis terrarum atque oriens occidensque testantur? totas enim haereticorum omnis generis et urbes et regiones multimodis ad veram fidem nostram adduxit. etenim primores magnis donis dignatus delectis militibus adscripsit; humi-

κατέλεγε· τοὺς δὲ χυδαιοτέρους συναθροίσας ἅπαντας καὶ
ὅσοι σκαπανεῖς ἦσαν καὶ περὶ ἄροτρα καὶ βόας ἠσχόληντο,
πάντας συναγαγὼν ἅμα καὶ τέκνοις καὶ γυναιξὶ καὶ πόλιν B
τούτοις δειμάμενος ἀγχοῦ που Φιλιππουπόλεως καὶ πέραν
Εὔρου τοῦ ποταμοῦ ἐκεῖσε τούτους μετῴκισεν Ἀλεξιούπολιν
τὴν πόλιν κατονομάσας ἢ καὶ Νεόκαστρον, ὃ καὶ μᾶλλον
ἐπεκράτησεν, ἀποδασάμενος καὶ τούτοις κἀκείνοις ἀρούρας
τε καὶ οἰνόπεδα καὶ οἰκίας καὶ κτῆσιν ἀκίνητον. οὐ μὴν
ἀφῆκεν αὐτοῖς ἀνίσχυρα τὰ τῶν δόσεων οὐδ' ὥσπερ Ἀδώ-
νιδος κήπους σήμερον ἀνθοῦντας καὶ αὔριον καταρρέοντας,
ἀλλὰ καὶ χρυσοβούλλοις λόγοις τὰς πρὸς τούτους ἐνεπέδωσε
δωρεὰς καὶ οὐκ εἰς τούτους μόνους περιϊσταμένας τὰς χάρι-
τας ἔστησεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων C
διαδοχίμους πεποίηκε· καὶ τούτων διαρρυέντων αἱ γυναῖκες
αὖθις τῶν δεδωρημένων ἀντέχονται. οὕτως ἐκεῖνος ἐξήπλου
τὰς χάριτας. ταῦτα μὲν οὕτω λελέχθω· τὰ γὰρ πλείω
παρείθη. καὶ μή τις ἐπιμεμφέσθω τὴν ἱστορίαν, ὡς δῆθεν
δωροδοκοῦσαν τὴν συγγραφήν. τῶν γὰρ νῦν ὄντων μάρτυρές
εἰσι πολλοὶ τῶν ἀφηγουμένων, καὶ οὐκ ἂν ψευδηγορίας V. 361
ἁλοίημεν. καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ πάνθ' ὡς ἐχρῆν πεποιη-
κὼς ἀπάρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν βασιλίδα πόλιν μετεσκηνώκει.

2. ὅσοι σκαπανεῖς scripsi: ὅσοις καπανοῖς CP. 3. γυναιξὶν P, correxi. 4. ἀγχοῦ C, ἄχχου P. Φιλιππουπόλεως] in C π alterum add. m. 2, eadem εως e corr. scripsit. 5. μετῴκισεν P, μετώκησεν· C. 7. ἀποδασάμενος scripsi: ἀποδυσάμενος CP. 8. οἴκους C¹, οἰκίας C²P. 9. Ἀδώνιδος] ς in C in ras. m. 2. 11. χρυσοβούλλοις C, χρυσοβούλλῳ P. 17. παρείθη C, παρέθη P. 18. δωροδοκοῦσαν C, δωροδουκοῦσαν P. 19. ψευδηγορίας scripsi: ψευδηγορίαις C, ψευδογορίαις P. 20. ὡς P, ὅς C. 21. μετεσκηνώκει C, μετεσκηνώσκει P.

liores vero et fossores quique circum aratra et boves degebant omnes cum liberis mulieribusque convocavit atque in urbe collocavit, quam ipse prope Philippopolin ultra Hebrum fluvium aedificarat quamque Alexiopolin, sive, quod magis usu invaluit, Neocastrum nominaverat. utrisque etiam agros vineas domos possessionemque immobilem divisit nec munera non firmavit nec Adonidis hortorum instar florentium hodie, cras evanescentium ea esse voluit, sed bullis aureis ita haec iis stabilivit, ut non iis solis haec beneficia tribueret, sed etiam in eorum filios nepotesque propagaret; qui si deessent, mulieres in ius succedendi substituit. sic ille beneficia conferre solebat. sed haec hactenus, quamquam omisimus plurima. attamen, ne quis historiam vituperet scilicet corruptam, eorum quae retulimus multi hodieque testes vivunt, nec mendacii arguamur. rebus igitur omnibus ut opus erat compositis rediit imperator in regiam urbem, rursusque cum Cu-

D καὶ πάλιν οἱ αὐτοὶ ἀγῶνες καὶ διατάξεις πρὸς τοὺς ἀμφὶ
P. 457 τὸν Κουλέοντά τε καὶ Κούσινον ἐγίνοντο τῷ αὐτοκράτορι
συνεχεῖς. ἀλλὰ τὸν μὲν Κουλέοντα εἷλεν ὡς συνετώτερον,
οἶμαι, καὶ δυνάμενον παρακολουθῆσαι λόγοις ἀληθείας καὶ
τῆς ἡμετέρας μάνδρας πεποίηκε πρόβατον ἡμερώτατον. ὁ δέ
γε Κούσινος καὶ ὁ Φῶλος ἐξαγριαίνοντες καὶ βαλλόμενοι μὲν καθάπερ σίδηρος ταῖς συχναῖς τοῦ αὐτοκράτορος ὁμιλίαις, ὅμως
B μέντοι σιδήρεοι μένοντες ἐξετράποντό τε καὶ οὐκ εὐαγώγως
εἶχον αὐτῷ. καὶ διὰ τοῦτο ὡς πάντων Μανιχαίων βλασφημοτάτους καὶ καθαρῶς εἰς λαμπρὰν μελαγχολίαν ἐλαύνοντας εἰς τὴν οὑτωσὶ λεγομένην Ἐλεφαντίνην φρουρὰν ἐμβαλὼν καὶ τὰ πρὸς χρείαν ἅπαντα δαψιλῶς χορηγῶν μόναις ταῖς ἑαυτῶν κακοπραγίαις ἀφῆκεν ἀποθανεῖν.

3. *Κουλέοντα*] ο posterius in C e corr. m. 2. 11. *λεγομένην* P, *λεγομένων* C. 13. *ἀφῆκεν*] *εν* in C e corr. m. 2.

leonte Cusinoque certamina disceptationesque continuae instituebantur. atque illum quidem cepit, qui prudentior, opinor, esset veritatisque rationibus obsequi valeret, eumque ovilis nostri mansuetissimum reddidit agnum. at Cusinus Pholusque efferati ferrique instar assiduis imperatoris disputationibus contusi ferrei tamen manserunt seque ab eo averterunt nec ab eo duci se passi sunt. quare eos, qui Manichaeorum omnium malitiosissimi ac manifesta melancholia insani essent, in custodiam, quae Elephantine dicitur, coniecit affatimque suppeditatis, quae ad victum necessaria erant, solis suis peccatis perire passus est.

ΑΛΕΞΙΑΣ ΙΕ.

ALEXIADIS LIBER XV.

ARGUMENTUM.

Turcae Asia vastata in fugam vertuntur (1). *Strabobasilius et Stypeota Turcas vincunt. Alexius contra Solymam sultanum profectus moratur Nicomediae* (2). *de variis bellandi modis digressio; nova Romanae aciei forma* (3). *Turcae a Camytze devicti. imperator deo consulto Bardam contra Turcas mittit. oppida Iconio vicina Romani vastant* (4). *Monolyco Romanos aggrediente imperator suos alloquitur firmatque. nova Turcarum irruptione facta cadit Andronicus Annae frater.* (5). *Nicephorus Bryennius Turcas fundit; eorum sultanus Saisan pace facta dona ab Alexio accipit; postea vero a Puchea deceptus excaecatur strangulaturque* (6). *in itinere insigniter Alexius aegros morientesque curat. reversus condit orphanotrophium, ubi etiam artes ac litterae coluntur* (7). *haeresis Bogomilorum; eorum princeps Basilius convictus perseverat in errore. terretur a daemonibus.* (8). *eximius in Bogomilos liber Panopliae dogmaticae. imperator Bogomilos ecclesiae reconciliare studet* (9). *Basilius comburitur. Alexii laudes* (10). *eiusdem morbus supremus et obitus; filiae lamentatio* (11).

---

1. Ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ P. 460
τοὺς Μανιχαίους ἔργα τοῦ αὐτοκράτορος· ἄλλος δ' ἐκεῖθεν V. 364
αὖθις βάρβαρος ἐξαρτύεται κατ' αὐτοῦ κυκεών. ἐβουλεύετο

3. ἐξερτύεται C; corr. m. 2. ἐβουλεύετο C, ἐβούλετο P.

1. His quas rettulimus circa Philippopolin Manichaeosque rebus gestis alia imperatori malorum potio a barbaris paratur.

γὰρ ὁ Σολυμᾶς σουλτὰν τὴν Ἀσίαν αὖθις δῃώσασθαι κἀκ τοῦ Χοροσᾶ καὶ τοῦ Χάλεπ δυνάμεις μετεκαλεῖτο, εἴ που γενναίως παρὰ τὸν αὐτοκράτορα ἀντικαταστῆναι σχοίη. ἐπεὶ δ' αὐτῷ τὸ πᾶν τῆς τοῦ Σολυμᾶ σουλτὰν βουλῆς πρός τινος διεμηνύθη, ἐσκόπει καὶ αὐτὸν μέχρι τοῦ Ἰκονίου στρατεῦσαι καὶ καρτερώτατον τὸν μετ' αὐτοῦ συναρράξαι πόλεμον. κεῖθι
B γὰρ τὸ σουλτανικὸν τῷ Κλιτζιασθλὰν ἀπομεμέριστο. δυνάμεις τοίνυν ἐξ ἀλλοδαπῶν καὶ μισθοφορικὸν μετεκαλεῖτο πολὺ καὶ τὸ ἴδιον στράτευμα πανταχόθεν μετεπέμπετο. κατ' ἀλλήλων οὖν ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν τὴν μελέτην ποιουμένων ἐν τῷ μεταξὺ τὸ σύνηθες ἄλγημα τῶν ποδῶν συνέβη τῷ αὐτοκράτορι. καὶ δυνάμεις ἁπανταχόθεν μὲν συνέρρεον, ἀλλὰ κατὰ στράγγα καὶ οὐκ ἀθρόον διὰ τὸ πόρρω που τὰς σφῶν εἶναι πατρίδας· ἡ δέ γε ὀδύνη ἀπεῖργε τοῦτον οὐ τοῦ προκειμένου μόνον ἅψασθαι σκοποῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ βαδίζειν ἁπλῶς. καὶ κλινήρης ὢν ἤχθετο οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν
C τῶν ποδῶν περιωδυνίαν ὁπόσον διὰ τὴν ἀναβολὴν τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων ἔργου. οὐκ ἐλάνθανε ταῦτα τὸν βάρβαρον Κλιτζιασθλάν· ἔνθεν τοι καὶ ἀμεριμνήσας τὸ παρὸν τὴν Ἀσίαν ἅπασαν ἐληΐζετο, ἑπτάκις κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐκδρομὰς ποιησάμενος. καὶ γὰρ οὐδέποτε ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἄλγος ἐκεῖνο τὸν αὐτοκράτορα κατέσχεν· ἐκ διαστημάτων

2. Χορασᾶ P, correxi. 4. βουλὴν C; corr. m. 2. 7. Κλιτζιαθλᾶν P. 8. μετεκαλεῖτο C, μετακαλεῖται P. 15. μόνον scripsi: μόνου CP. 16. τὴν add. m. 2 in C. 19. Κλιτζιασθλᾶν P, κλιτζισθλὰν C.

Solymas enim sultanus iterum Asiam depraedaturus copias e Chorosane Chalepque convocabat, si forte prospere in imperatorem pugnare posset; quo toto sultani consilio delato ipse ad Iconium usque, ubi Clitziasthlanis sultanicii fines erant, castra movere et acerrime cum eo congredi constituit; ideoque copiis ex alienigenis collectis multisque militibus mercede conductis proprium quoque exercitum undique coegit. sed dum ambo duces certatim bellum meditantur, consuetus pedum dolor imperatori accidit; et conveniebant quidem copiae, sed sensim guttatimque quasi, non una omnes, cum patria eorum longe abesset. dolor autem impediebat eum non solum, quominus propositum exequeretur, sed etiam, ne incederet omnino; lectoque affixus dolebat non tam ob pedum dolorem, quam quod expeditio in barbaros differebatur. nec fugit id Clitziasthlanem barbarum, qui septem in Christianos excursionibus factis totam Asiam eo ipso tempore securus vastabat; neque alias umquam tantus dolor impe-

γὰρ μακρῶν πρὸ τοῦ ἐπερχομένη τούτῳ ἡ νόσος οὐ περιοδικῶς τὸ τηνικάδε ἀπήντησεν, ἀλλὰ συνεχὴς ἦν καὶ ἐπαλλήλους τοὺς παροξυσμοὺς ἐδίδου. ἀλλὰ τοῦτο τὸ πάθος πρόσχημα ἐδόκει τοῖς περὶ τὸν Κλιτζιασθλὰν νοσήματος, οὐ D μέντοι νόσημα, ἀλλ' ὄκνος καὶ ῥᾳθυμία ἔξωθεν περιβεβλημένη τὴν ποδαλγίαν· κἀντεῦθεν πολλὰ πολλάκις ἀπέσκωπτον κἀν ταῖς μέθαις κἀν τοῖς πότοις καθάπερ αὐτοφυεῖς ῥήτορες P. 461 ἠθοποιΐας τῆς τῶν ποδῶν ὀδύνης τοῦ αὐτοκράτορος οἱ βάρβαροι ἐποιοῦντο. καὶ κωμῳδίας ἐγίνετο πρόφασις ἡ τῶν ποδῶν ἀλγηδών. πρόσωπα γὰρ ἰατρῶν τε καὶ τῶν περὶ τὸν αὐτοκράτορα διαπονουμένων ὑπεκρίνοντο καὶ αὐτὸν δῆτα τὸν βασιλέα εἰς τὸ μέσον παράγοντες καὶ ἀναθέμενοι ἐπὶ κλίνης προσπαίζειν ᾤοντο. καὶ ἐπὶ ταύταις ταῖς παιδιαῖς γέλως τοῖς βαρβάροις ἐπῆρτο πολύς. οὐ μὴν ἐλάνθανε ταῦτα τὸν αὐτοκράτορα κἀντεῦθεν ἠρεθίζετο πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν μάχην μᾶλλον παφλάζων τὰ τοῦ θυμοῦ. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ B καὶ κουφισθεὶς τῆς ὀδύνης τῆς προκειμένης ὁδοιπορίας εἴχετο. τήν τε Δάμαλιν διαπεράσας καὶ τὸν ἀναμεταξὺ Κιβω- V. 365 τοῦ καὶ Αἰγιαλῶν διαπλωϊσάμενος πορθμὸν καὶ τὴν Κιβωτὸν καταλαβὼν ἐκεῖθεν εἰς τὸ Λοπάδιον ἄπεισι τὴν τῶν ταγμάτων ἐκδεχόμενος ἄφιξιν καὶ ὁπόσον μισθοφορικὸν μετε-

4. Κλιτζιασθλᾶν P, κλιτζασθλᾶν C. 5. ὄκνος P, ὄγγος C. 11. ὑπεκρίνοντο scripsi: ὑποκρίνοιτο CP. 12. ἀναθέμενοι] ι in ras. m. 2 C. 13. παιδιαῖς P, πεδιαῖς C. 16. παφλάζων τὰ τοῦ θυμοῦ scripsi: παμφλάζοντα θυμοῦ CP. 18. Κιβωτοῦ καὶ Αἰγιαλῶν scripsi: Κιβωτῷ αἰγιαλῷ CP; cf. 279, 4. 19. διαπλωϊσάμενος scripsi: διαπλωϊέμενος CP. πορθμὸν] μ eras. C. 20. Λοπάδιον P, λοπάδιν C.

ratorem ceperat, cum morbus, quo magnis ante intervallis aegrotabat, tunc continuo et sine ulla intermissione saeviens eum urgeret. quod malum simulari credebant, qui cum Clitziasthlane erant, nec morbum, sed cunctationem ignaviamque dicebant, quae podagrae speciem prae se ferret; indeque multa inter patinas calicesque ut extemporales rhetores iocabantur ac de podagra imperatoris declamationum vel mimorum argumenta sumebant: sic pedum dolorem in comoediam vertebant. nam personae producebantur medicorum atque imperatoris famulorum eumque ipsum lecto impositum et in medium prolatum illudere sibi videbantur, iisque iocis summus inter barbaros risus oriebatur. quo imperator nuntiato magis etiam ira excandescens ad pugnandum in eos incendebatur ac vixdum dolore levatus itineris exequendi consilium cepit. itaque Damalin profectus cum fretum inter Cibotum et Aegialos pernavigasset Cibotumque venisset, Lopadium abit Romanas copias mercennariosque

πέμπετο. ἐπὰν δὲ συνεληλύθεισαν ἅπαντες, ἀπάρας ἐκεῖθεν σὺν ὅλαις δυνάμεσι τὸ τοῦ κυρίου Γεωργίου καταλαμβάνει φρούριον ἀγχοῦ τῆς τῇ Νικαίᾳ παρακειμένης λίμνης διακείμενον κἀκεῖθεν εἰς Νίκαιαν, εἶτα διὰ τριῶν ἡμερῶν αὖθις
C ὑποστρέφει ἔνθεν τῆς γε τοῦ Λοπαδίου γεφύρας καὶ στρατοπεδεύει κατὰ τὴν βρύσιν τοῦ καρυκέως καλουμένην, οὕτω δόξαν αὐτῷ, ἵνα τὸ μὲν στράτευμα πρότερον διὰ τῆς γεφύρας διαβιβάσας ἐν ἐπικαίρῳ τόπῳ τὰς σκηνὰς πήξηται κᾀθ' οὕτως καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας διελθὼν μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος τὴν βασιλικὴν καταθείη σκηνήν. οἱ δὲ μηχανικώτατοι Τοῦρκοι τὰ κατὰ τὴν περὶ τοὺς πρόποδας τῶν Λεντιανῶν καὶ τῆς οὕτω καλουμένης Κοτοιραικίας διακειμένην πεδιάδα ληϊζόμενοι, ἐπεὶ
D τὴν τοῦ αὐτοκράτορος κατ' αὐτῶν μεμαθήκεισαν ἔφοδον, ἐκδειματωθέντες παραυτίκα πυρσοὺς παμπόλλους ἀνῆψαν, ἐντεῦθεν φαντασίαν τοῖς ὁρῶσι στρατιᾶς πολλῆς παρέχοντες τάχα. καὶ οἱ μὲν πυρσοὶ τὸν ἀέρα ἐξέκαιον καὶ πολλοὺς τῶν ἀπείρων ἐξεδειμάτουν· τὸν δὲ αὐτοκράτορα ἐθρόει τούτων οὐδέν. κἀκεῖνοι μὲν τὴν λείαν πᾶσαν καὶ τοὺς δορυαλώτους ἀναλαβόμενοι ᾤχοντο· αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ περίορθρον πρὸς τὴν ἤδη † ἐκεῖσε πεδιάδα ἠπείγετο σπεύδων αὐτοῦ που τούτους καταλήψεσθαι, ἀλλ' ἀστοχήσας τῆς ἄγρας

1. συνεληλύθεισαν C, συνεληλύθησαν P. 2. κύρου P, correxi. 3. παρακειμένῃ λίμνῃ P, correxi. 4. κακεῖθεν C, κᾀκεῖθα P. διὰ om. C, add. P. 15. παμπόλλους P, παμπόλλας C. 16. παρέχοντες P, παρέσχοντες C. 21. ἐκεῖσε] δηθεῖσαν ἐκείνην? cf. e. c. 330, 10. 16.

expectans; congregatisque tandem omnibus toto exercitu inde movet et domini Georgii arcem ad Nicaeënsem lacum occupat. hinc intrat Nicaeam ac triduo deinde retrocedens castra communivit citra pontem Lopadii ad condimentarii quem dicunt fontem. ita enim ei visum est, ut et priorem partem exercitus ponte traductam apto loco collocaret et ipse dein reliquo agmine eundem pontem transgressus praetorium poneret. callidissimi autem Turcae, qui planitiem ad radices Lentianorum montium Cotoeraciaeque patentem depraedabantur, ubi imperatoris in se iter compererunt, perterriti statim rogos incendunt plurimos, ut ingentis multitudinis speciem intuentibus offerrent. quibus ignibus aer flagrabat multique eorum, qui parum experti erant, metu commovebantur: imperatorem nihil eorum terruit. sed illi praedam omnem captivosque secum ferentes abscesserunt, cumque ipse diluculo in planitiem illam proficisceretur, quamquam festinabat, ut ibi eos assequeretur, tamen praeda frustratus

καὶ πολλοὺς μᾶλλον τῶν Ῥωμαίων ἔτι ἐμπνέοντας εὑρηκώς, πολλοῖς δὲ καὶ νεκρῶν σώμασιν ἐντετυχηκὼς ἤχθετο ὡς P. 462 εἰκὸς καὶ ἤθελε μὲν διώκειν, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ πᾶν ἀπολέσῃ θήραμα, μὴ δυνατοῦ ὄντος τοῦ παντὸς στρατεύματος τοὺς φεύγοντας ὀξέως καταλαβεῖν, χάρακα μὲν αὐτοῦ που περὶ τὸ Ποιμανηνὸν πήγνυται καὶ παραχρῆμα ἀπολεξάμενος γενναίους ψιλοὺς στρατιώτας τὴν ἐπιδίωξιν τῶν βαρβάρων ἐπιτρέπει παραγγείλας ὅπως χρὴ ἐπιπορεύσασθαι τοὺς ἀλάστορας. οἱ δὲ τούτους ἐφθακότες εἴς τινα τόπον Κελλία ἐγχωρίως ὀνομαζόμενον μετὰ τῆς λείας πάσης καὶ τῶν δορυαλώτων ὡς πῦρ κατ' αὐτῶν ἵενται καὶ αὐτίκα πλείστους B μὲν μαχαίρας ἔργον ἐποιήσαντο, ἐνίους δὲ ζωγρήσαντες καὶ τὴν λείαν πᾶσαν ἐκεῖθεν ἀναλαβόμενοι μετὰ νίκης λαμπρᾶς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπανῆλθον. τούτους ἀποδεξάμενος καὶ τὴν παντελῆ τῶν πολεμίων φθορὰν ἐγνωκὼς πρὸς τὸ Λοπάδιον ἐπανέρχεται. κεῖθι δὲ παραγενόμενος καὶ μῆνας τρεῖς ὅλους ἐγκαρτερήσας τὸ μέν τι δι' ἀνυδρίαν τῶν δι' ὧν ἔμελλε διελθεῖν μερῶν (θέρους γὰρ ὥρα παρῆν καὶ ἡ ἀλέα ἀφόρητος), τὸ δὲ καὶ τὸ μήπω φθάσαν τοῦ μισθοφορικοῦ στρατεύματος ἀπεκδεχόμενος. ἐπὰν δὲ ἅπαντες ἀθροισθεῖεν ἐκεῖ, ἐξαναστὰς ἅπαν τὸ ὁπλιτικὸν τηνικαῦτα C κατὰ τὰς ἀκρολοφίας τοῦ Ὀλύμπου καταθέμενος καὶ τῶν V. 366

1. πολλοὺς C, πολὺς P. 2. πολλοῖς] ι in ras. m. 2 C. σώμασιν P, σώμασι C. 3. εἰκὸς] ο in ras. m. 2 C. 7. βαρβάρων] ν add. m. 2 C. 9. τούτους P, τούτοις C. 16. παραγενομένου CP, correxit Wilkenus. 17. τοι CP, correxi. 21. ὁπλητικὸν C; corr. m. 2.

est; et Romanorum potius multis, qui spirabant etiamtum, multisque etiam eorum cadaveribus inventis, fieri non potuit, quin ira accenderetur: sed in summo persequendi studio, ne omnem praedam amitteret, quia universus exercitus fugientibus instare non poterat, castris circa Poemanenum positis statim delectos levis armaturae milites persequi barbaros iubet indicato scelestorum itinere. hi assecuti eos loco, quem Cellia appellant incolae, cum praeda omni captivisque flammae instar aggrediuntur plurimisque trucidatis, nonnullis captis atque omni praeda recepta victores ad imperatorem revertuntur; qui exceptis iis iam de plena hostium internecione certior factus Lopadium recedit· ibique totos tres menses moratur partim propter ariditatem locorum, per quos proficiscendum ei erat (aestatis enim tempus aderat nec ferri poterat calor), partim quod partem mercennariorum, quae nondum venerat, expectabat. iam collectis omnibus castra movit, cumque gravem armaturam universam circa Olympi

οὕτω καλουμένων Μαλάγνων αὐτὸν τὸν Ἀέρα κατέλαβε. τῆς δὲ βασιλίδος κατὰ τὴν Πρίγκιπον αὐλιζομένης, ἵν' ἔχοι ῥᾷον ἐκεῖθεν τὰ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος μανθάνειν περὶ τὸ Λοπάδιον ἐπανελθόντος, ὁ βασιλεὺς ἅμα τῷ τὸν Ἀέρα καταλαβεῖν διὰ τοῦ βασιλικοῦ μονήρους μεταπέμπεται αὐτὴν τὸ μέν τι καὶ τὸ ἄλγος ὑφορώμενος ἀεὶ τῶν ποδῶν, τὸ δέ τι καὶ τοὺς συμπαρομαρτοῦντας αὐτῷ τῶν ἐγκολπίων ἐχθρῶν
D δεδιὼς διὰ τὴν ἄκραν αὐτῆς περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὸ ἀγρυπνικώτατον ὄμμα.

2. Οὔπω τρίτη παρῆλθεν ἡμέρα καὶ ὁ περὶ τὸν βασιλικὸν κοιτωνίσκον ἀσχολούμενος κατὰ τὸ περίορθρον ἐλθὼν ἀγχοῦ τοῦ βασιλικοῦ σκίμποδος εἱστήκει. ἡ δὲ βασίλισσα διυπνισ-
P. 463 θεῖσα καὶ τοῦτον θεασαμένη Τούρκων ἡμῖν ἔφοδον ἀπαγγέλλειν ἔφη. τοῦ δὲ περὶ τὸ οὕτω καλούμενον τοῦ Γεωργίου φρούριον ἐφθακέναι λέγοντος κατεσίγασε τοῦτον ἡ βασιλὶς τῇ χειρί, ἵνα μὴ τὸν αὐτοκράτορα διυπνίσῃ. ὁ δὲ ἐν αἰσθήσει τῶν λεγομένων γεγονὼς ἐπὶ ταὐτῷ σχήματι καὶ γνώμης τέως ἦν· ἀνίσχοντος δὲ τοῦ ἡλίου πρὸς τὰς συνήθεις ἐργασίας ἐτράπετο ὅλος τῆς τούτου προμηθείας γεγονώς. οὔπω τρίτη παρῆλθεν ὥρα καὶ ἕτερος ἐκεῖθεν καταλαβὼν ἐγγίζειν ἤδη τοὺς βαρβάρους ἔλεγεν. ἡ δὲ αὐτοκρατόρισσα ἔτι συμ-

1. *Μαλαγίνων*? *αὐτὸς*? 1. 4. *ἀέρα* P, correxi. 5. *βασιληκοῦ* C; corr. m. 2. *μεταπέμπεται αὐτὴν* C (*ται αὐτὴν* fere evanida), *μεταπέμπεται τὴν Αὐγοῦσταν* P. 6. *τῶν* evanuit in C. 8. *αὐτὸν ἐπιμέλειαν*] *ὸν ἐπι* in ras. m. 2 C. 10. *παρὰ* CP, correxi. 13. *ἀπαγγέλλειν* P, *ἀπαγγέλειν* C. 19. *τούτων*? 21. *αὐτοκρατόρισσα* P, *αὐτοκρατόρησα* C[1], *αὐτοκρατόρισα* C[2]: sic etiam infra.

iuga disposuisset et Malagnorum, quae dicunt, ipse Aërem tenuit, imperatrice interim ad Principum morante, unde facilius de imperatore Lopadium reverso certior fieret. is ubi Aërem tenuit, monere regia missa ad se Augustam invitat, quia et pedum dolorem semper respiciebat et a comitibus metuebat, quos sibi inimicos quasi fovebat sinu, propter uxoris summam sui curam maximamque vigilantiam.

2. Necdum biduo praeterito repente imperatorii cubiculi praefectus mane ingressus prope imperatorium lectum adstitit. tum somno excitata imperatrix, ubi conspexit eum, Turcarum dixit adventum nobis eum nuntiare. cumque iam ad Gregorii arcem eos pervenisse narrasset, ne imperatorem e somno excitaret, manu eum tacere iussit. is vero, quamquam audierat illa verba, se nuntio moveri dissimulabat atque oriente sole ad consuetas occupationes conversus animo tamen nihil nisi illa volvebat. necdum tertia hora effluxerat, cum alius accurrens appropinquare iam barbaros retulit. erat cum im-

παρῆν τῷ αὐτοκράτορι δειλιῶσα μὲν ὡς εἰκός, ἑξεχομένη δὲ ὅμως τῆς ἐκείνου γνώμης. ἐπὰν δὲ πρὸς ἄριστον οἱ βασιλεῖς [B] ἐπείγοντο, ἕτερος ᾑμαγμένος καταλαβὼν προσουδίσας τοῖς ποσὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἑαυτὸν ὑπὲρ κεφαλῆς τὸν κίνδυνον ἵστασθαι ἐπώμνυτο τῶν βαρβάρων ἤδη ἐπικαταλαμβανόντων. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ εὐθὺς τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐπάνοδον τὴν αὐτοκρατόρισσαν ἐπέτρεψεν. ἡ δὲ πτοηθεῖσα ἐν μυχοῖς καρδίας ὅμως εἶχε τὸν φόβον καὶ οὔτε λόγοις οὔτε σχήμασι τοῦτον ἐνέφαινεν. ἀνδρεία γὰρ καὶ στάσιμος οὖσα τὴν φρένα καθάπερ ἡ παρὰ τοῦ Σολομῶντος ἐν παροιμίαις ὑμνουμένη ἐκείνη γυνὴ οὐ γυναικῶδές τι ἐνεδείξατο καὶ ἀθαρσὲς ἦθος, οἷα τὰ πολλὰ τὰς γυναῖκας ὁρῶμεν πασχούσας, ἐπειδάν τι φο- [C] βερὸν ἀκούσωσι· καὶ αὐτὸ τὸ χρῶμα κατηγορεῖ τῆς ψυχῆς τὴν δειλίαν, καὶ συχνάκις ἀνακωκύουσι γοερὸν ὥσπερ ἐκ τοῦ σχεδὸν αὐταῖς τῶν δεινῶν ἐφεστηκότων. ἀλλ' ἥ γε βασιλὶς ἐκείνη, κἂν ἐδεδοίκει, περὶ τῷ αὐτοκράτορι ἐδεδοίκει, μή τι πάθῃ ἄτοπον· δευτέρως δὲ περὶ ἑαυτῆς ἐπεφόβητο. οὐ τοίνυν ἐκείνη κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀνάξιόν τι τῆς ἑαυτοῦ γενναιότητος ἐπεπόνθει, ἀλλ' ἐχωρίζετο μὲν τοῦ αὐτοκράτορος ἄκουσα καὶ πυκνὰ περιστρεφομένη πρὸς ἐκεῖνον καὶ θαμὰ προσβλέπουσα, ὅμως μέντοι συντείνασα ἑαυτὴν καὶ οἷον τονώσασα μόγις ἀπηλλάγη τοῦ βασιλέως. κἀκεῖθεν κατα- [D]

5. ἐπώμνητο C; corr. m. 2. ἐπικαταλαμβανόντων C, καταλαμβανόντων P. 10. ἡ παρὰ τοῦ scripsi: ἡ παρὰ P, περὶ τοῦ C. 11. ἐνδείξατο P, correxi. 12. ἐπειδὰν** C. 15. βασιλὴς C; corr. m. 2. 17. πάθοι C; corr. m. 2. ***ἄτοπον C.

peratore etiam tum imperatrix et licet pavens illius arbitrium sequebatur; cumque pransuri essent, alius cruore madidus ad imperatoris pedes procumbens periculum imminere iuratus affirmat; barbaros enim iamiam supervenisse. tum statim imperator Augustam Byzantium misit, quae quamvis metueret, tamen intimo pectore timorem continuit eumque nec voce nec gestu ostendit. fortis enim atque constantis animi, ut illa in Solomonis proverbiis laudata femina, fuit nec quidquam muliebre timidumve prae se tulit, ut pleraeque mulieres de periculo audientes; quarum facies ipsa insimulat animi timorem, gemuntque saepe flebiliter, ac si prope pericula adsint. sed imperatrix, cum metuebat, imperatori metuebat, ne quid ei accideret; secundo loco et ipsi sibi timebat. nec tamen quidquam tunc sua virtute indignum passa erat, sed invita ab imperatore recessit saepe se retro vertens illumque saepe respiciens; attamen cum ipsa se cogeret obfirmaretque, aegre abiit. ac postquam ad mare

βᾶσα πρὸς θάλασσαν κἄπειτα εἰς τὸ ταῖς βασιλίσιν ἀποτεταγμένον μονῆρες εἰσεληλυθυῖα τὴν ἠϊόνα τῆς Βιθυνῶν παραπλέουσα θαλαττίου κλύδωνος αὐτὴν κατασχόντος ταῖς ἀκταῖς τῆς Ἑλενουπόλεως τὴν ναῦν προσορμίσασα κεῖθι
V. 367 τέως αὐλίζεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τὴν Αὔγουσταν· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν συνόντων στρατιωτῶν τε καὶ συγγενῶν εὐθὺς ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἦν. καὶ δὴ ἐποχηθέντες ἅπαντες
P. 464 τὴν πρὸς Νίκαιαν ὥδευον. οἱ δὲ βάρβαροι Ἀλανόν τινα κατασχόντες καὶ τὴν τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν ἔφοδον δι' αὐτοῦ μεμαθηκότες, δι' ὧν ἦλθον ἀτραπῶν, διὰ τούτων ἐπανῄεσαν φεύγοντες. ὁ δέ γε Στραβοβασίλειος καὶ Μιχαὴλ ὁ Στυπειώτης (Στυπειώτην δὲ ἀκούων τις μὴ τὸν μιξοβάρβαρον νοείτω· ἀργυρώνητος γὰρ τούτου ἐκεῖνος δοῦλος γεγονὼς ἐς ὕστερον τῷ βασιλεῖ ὡς δῶρόν τι πρὸς αὐτὸν προσενήνεκται· ἀλλά τινα τῶν τῆς μείζονος τύχης), ἄνδρες οὗτοι μαχιμώτατοι καὶ τῶν πάλαι ὑμνουμένων, [οὗτοι] κατὰ τὰς ἀκρολο-
B φίας τῶν Γερμίων ἐνδιατρίβοντες καὶ τὰς ἀμφόδους παρασκοποῦντες, εἴ που ταῖς ἄρκυσιν αὐτῶν καθάπερ τις θήρα οἱ βάρβαροι περιπεσόντες ἁλῷεν, ὡς τὴν τούτων ἔλευσιν μεμαθήκεισαν, παρὰ τὰς πεδιάδας τὰς οὕτω καλουμένας ...... ἀνελθόντες καὶ ἀναδεξάμενοι τὸν μετ' αὐτῶν πόλεμον μάχην συνεστήσαντο καρτερὰν ἡττήσαντες τούτους κατὰ κράτος. καταλαβὼν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τὸ πολλάκις εἰρημένον

4. Ἑλενουπόλεως] ω m. 2 ex corr. C. ναῦν P, ναῦ C. 16. οὗτοι seclusi. 20. post καλουμένας lacuna sex litterarum in C, quattuor litterarum in P.

descendit et in monerem imperatricum propriam intravit, Bithynorum oram praeternavigavit, donec tempestate deprehensa Helenopoli navem appulit ibique mansit. hactenus de Augusta. imperator autem cum militibus suis cognatisque statim in armis erat equisque conscensis omnes Nicaeam tendunt, dum barbari capto Alano quodam ab eodem imperatoris adversus ipsos expeditione cognita quibus venerant viis fugientes recedunt. at Strabobasilius et Michael Stypeota — Stypeotam ne semibarbarum illum intellegas, qui emptus pecunia huius servus cum fuisset, postea imperatori dono datus erat, sed e numero nobilium ille fuit — hi, inquam, fortissimi viri et fama olim celebres in Germiorum iugis morabantur transitusque custodiebant, num forte ipsorum cassibus ut ferae incidentes barbari caperentur; compertoque eorum adventu in planitiem, quam * vocant, descendunt ac pugna commissa eos fundunt fugantque. verum imperator Gregorii illo, quod saepe commemoravimus, castello ac pago,

φρούριον Γεωργίου κἀκεῖθεν αὖθις κωμόπολίν τινα Σαγουδάους ἐγχωρίως καλουμένην καὶ τοῖς Τούρκοις μὲν μὴ ἐντυχών, μεμαθηκὼς δὲ τὰ συμβάντα τούτοις παρὰ τῶν ἤδη C ῥηθέντων γενναίων ἀνδρῶν, τοῦ τε Στυπειώτου καὶ τοῦ Στραβοβασιλείου φημί, καὶ ἀποδεξάμενος τὴν ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς τόλμαν καὶ νίκην τῶν Ῥωμαίων, τηνικαῦτα ὁ αὐτὸς αὐτοῦ που ἔξωθεν τουτουῒ τοῦ καστελλίου τὸν χάρακα πήγνυται. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ὡς παρὰ τὴν Ἑλενούπολιν κατελθὼν τῇ βασιλίδι ἐντετυχήκει ἔτι αὐλιζομένῃ διὰ τὸ τῆς θαλάττης ἄπλωτον. διηγησάμενος οὖν τὰ συμβάντα τοῖς Τούρκοις καὶ ὡς νίκης ἐπιθυμοῦντες συμφορᾷ προσεπέλασαν καὶ κρατεῖν φανταζόμενοι μᾶλλον κεκράτηνται καὶ τἀναντία D τῶν προσδοκηθέντων ἐφεύροσαν καὶ τῆς πολλῆς ἀθυμίας ἀνακτησάμενος αὐτὴν ἄπεισιν ὡς πρὸς Νίκαιαν. ἐκεῖσε δὲ ἔφοδον ἑτέρων μεμαθηκὼς Τούρκων ἔρχεται πρὸς τὸ Λοπάδιον· ἐν ᾧ μικρὸν χρονοτριβήσας καὶ μεμαθηκὼς τὴν Νίκαιαν καταλαμβάνειν πολὺ Τουρκικὸν στράτευμα τὰς δυνάμεις ἀναλαβόμενος ἀπονεύει πρὸς Κίον καὶ δι' ὅλης τῆς αὐτῆς νυκτὸς μεμαθηκὼς αὐτοὺς τῇ Νικαίᾳ προσπελάζειν ἤδη ἀπάρας ἐκεῖθεν ἔρχεται διὰ τῆς Νικαίας πρὸς Μίσκου- P. 465 ραν. καὶ αὐτοῦ που βεβαιωθείς, ὡς τὸ μὲν ἅπαν στράτευμα τῶν Τούρκων οὔπω κατέλαβεν, ὀλίγοι δέ τινες παρὰ τοῦ

4. καὶ τοῦ C, τοῦ om. P. 5. Στραβοβασίλει CP, correxi. αὐτῆς scripsi: αὐτοῦ CP. 6. αὐτὸς] αὐτοκράτωρ? 7. τουτουῒ τοῦ καστελλίου P, τουτοῒ τὸ καστέλλιον C. 9. βασιλίδη C; corr. m. 2. ἐντυχήκει CP, correxi. 10. ἄπλωτον Lobeckius: ἄπλετον CP. 11. συμφορᾷ προσεπέλασαν C, συμφορὰ προσεπέλασεν P. 21. ἅπαν C, πᾶν P. 22. παρὰ scripsi: περὶ CP.

quem Sagudaos incolae vocant, occupato, cum nusquam Turcas videret et eorum fata a fortibus illis viris, Stypeota et Strabobasilio, audivisset audaciamque impetus Romanorum et victoriam laudasset, ibi ipse extra illam arcem vallum figit; postero vero die Helenopolin profectus imperatricem convenit, quae ob maris procellas ibi adhuc commorabatur. cui, quid accidisset Turcis, narravit, et ut victoriam appetentes calamitas eos oppressisset, iique qui se victores iam putarent victi eorum quae speraverant contraria adepti essent. sic magno ea timore liberata Nicaeam ipse se confert ibique certior factus de aliorum Turcarum incursione venit Lopadium; paulo post, cum audiisset magnum Turcarum exercitum ad Nicaeam appropinquare, collectis copiis ad Cium pergit cognitoque tota eos nocte adversus Nicaeam iter facere castris motis per Nicaeam ad Miscuram usque procedit. ibi comperit certiora, scilicet nondum totum Turcarum exercitum

Μονολύκου ἀποσταλέντες κατὰ τὸ Δολύλον ἐνδιατρίβουσι
καὶ τὰ τῆς Νικαίας μέρη, ἐφ' ᾧ τὴν αὐτοῦ περισκοπεῖν
ἔλευσιν καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ τῷ Μονολύκῳ διδόναι συνεχεῖς
εἰδήσεις, Λέοντα μὲν τὸν Νικερίτην μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν
V. 368 δυνάμεων εἰς τὸ Λοπάδιον πέπομφεν ἐγρηγορέναι τε διὰ
παντὸς παρακελευσάμενος καὶ τὰς ἀμφόδους ἐπιτηρεῖν καὶ
B ἅττα δὴ περὶ τῶν Τούρκων γνοίη, ταῦτα διὰ γραφῶν δηλοῦν
αὐτῷ· τὸ δὲ ἐπίλοιπον στράτευμα ἐν ἐπικαίροις καταθέμε-
νος τόποις διέγνω βέλτιον εἶναι μηκέτι κατὰ τοῦ σουλτάνου
χωρεῖν στοχαζόμενος τοὺς σωθέντας βαρβάρους τὴν κατ'
αὐτῶν ὁρμὴν διακηρυκεύσασθαι τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἅπασι
Τούρκοις, ὡς ἐν διαφόροις ἐντετυχηκότες τοῖς Ῥωμαίοις
προσέβαλλον, ὡς καρτερῶς ἀντέστησαν, ὡς ἡττηθέντες οἱ
μὲν ἑάλωσαν, οἱ δὲ ἀνῃρέθησαν, ὀλίγοι δὲ καὶ τραυματισθέν-
τες ἀπῴχοντο, κἀκ τούτου διαγνόντες τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν
C οἱ βάρβαροι πορρωτέρω καὶ αὐτοῦ Ἰκονίου γενήσονται καὶ
κενόσπουδος αὐτῷ ἡ σπουδὴ γένηται. διὰ ταῦτα στρέψας
τοὺς χαλινοὺς διὰ τῆς Βιθυνῶν τὴν Νικομήδειαν κατέλαβεν,
ἵν' ἐντεῦθεν ἀπελπίσαντες τὴν κατ' αὐτῶν ἔφοδον ἐπανέλ-
θοιεν ἕκαστος, οὗπερ τὴν οἴκησιν πρότερον ἐπεποίητο· ἐπὰν
δὲ ἀποθαρρήσαντες αὖθις εἰς προνομὴν σκεδασθεῖεν, ὡς
ἔθος τοῖς Τούρκοις, καὶ αὐτὸς ὁ σουλτάνος τοῦ προτέρου

12. ἐν διαφόροις τόποις? ἐ. δ. καιροῖς? 13. προσέβαλλον C, προσέβαλον P. 15. ἀπῴχοντο C, ἀπώλοντο P. ἔλευσιν (in mg. m. 1 γρ. ἐπέλευσιν) C, ἐπέλευσιν P. 17. κενόσπουδος P, κενόσπουδον C. 21. σχεδασθεῖεν CP, correxi.

advenisse, sed paucos tantum a Monolyco praemissos esse circa Dolylum Nicaeamque, qui ipsius adventum specularentur et continua de eo indicia Monolyco mitterent; quapropter Leonem Niceritam cum copiis suis Lopadium dimittit, quem vigilare aditusque custodire et quae de Turcis comperisset, per litteras sibi nuntiare iussit. reliquum exercitum ubi in locis opportunis collocavit, satius habuit non amplius in sultanum educere, suspicans barbaros superstites cladis suae famam omnibus per Asiam Turcis nuntiaturos esse: variis sese locis cum Romanis conflixisse ac restitisse fortiter, victos vero alios captos, alios interfectos esse, paucos vero eosque vulneratos aufugisse; sic cognito ipsius adventu barbaros trans Iconium recessuros esse operamque suam irritam fore. itaque mutato itinere per Bithyniam Nicodemiam se contulit, ut nullum amplius impetum timentes barbari omnes, ubi antea fuissent, eo redirent; sin vero receptis animis Turcae suo more dispersi ad praedas se vertissent ad inceptumque antea opus sultanus rediisset, ipse militibus nostris paulum refectis

ἅψηται ἔργου, τηνικαῦτα καὶ αὐτὸς τῶν στρατιωτῶν μικρὸν ἀναπαυσαμένων καὶ τῶν ἵππων καὶ ὑποζυγίων πιόνων ἐντεῦθεν γεγονότων μετ' οὐ πολὺ σφοδρότερον τοῦ κατ' αὐτῶν ἅψηται πολέμου καὶ τῆς μάχης καρτερῶς ἀνθέξηται. D διὰ ταῦτα τὴν Νικομήδειαν ἀναζητήσας, ὡς εἴρηται, καὶ καταλαβὼν τοὺς συνεφεπομένους αὐτῷ ἅπαντας τῶν στρατιωτῶν εἰς τὰς ἐγγύθι κωμοπόλεις κατέθετο, ὡς οἵ τε ἵπποι καὶ τὰ ὑποζύγια τροφὴν ἀποχρῶσαν ἔχοιεν τῆς Βιθυνῶν γῆς πολὺν τὸν χόρτον ἀναδιδούσης καὶ αὐτοὶ δὴ οἱ στρατιῶται ῥαδίως ἀπό τε τῆς Βυζαντίδος καὶ τῶν πέριξ διὰ τοῦ παρακειμένου κόλπου ἀποχρῶντα τὰ πρὸς χρείαν κομίζοιντο, ἐπισκήψας αὐτοῖς ὅλῃ γνώμῃ πολλὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἵππων καὶ ἀχθοφόρων κτηνῶν ποιεῖσθαι καὶ μηδ' εἰς P. 466 θήραν μηδ' εἰς ἱππηλάσιον τὸ παράπαν ἐξιέναι, ἵνα καιροῦ καλοῦντος πίονες ὄντες τοὺς ἐπιβάτας εὐχερῶς φέροιεν καὶ πρὸς τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἱππασίας χρήσιμοι αὐτοῖς εἶεν.

3. Ταῦτα τοιγαροῦν οἰκονομήσας ἐκεῖνος οἷα σκοπὸς καθῆστο πόρρωθεν φύλακας διὰ πάσης ἀτραποῦ ἐπιστήσας· μέλλων δὲ αὐτοῦ που ἡμέρας ἱκανὰς αὐλίζεσθαι μεταπέμπεται τὴν Αὔγουσταν δι' ἃς πολλάκις αἰτίας εἰρήκειμεν, ἐφ' ᾧ συνεῖναι τούτῳ, μέχρις ἂν τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους ἐνωτισθεὶς ἐκεῖθεν ἀπᾶραι βουληθείη. ἡ δὲ θᾶττον τὴν Νικομήδειαν καταλαμβάνει· ὁρῶσα δέ τινας τῶν ἐναντίων B

4. ἀνθέξεται CP, correxi. 9. πολὺν] υ in ras. m. 2 C. δὲ CP, correxi. 14. θήραν] η in ras. m. 2 C. 17. ἐκεῖνος C, ἐκείνοις P.

atque equis iumentisque curatis bellum statim in eos inciperet fortiterque pugnam capesseret. quocirca Nicomediam, ut dixi, petiit omnesque, quos secum habuit, milites in vicinis pagis disposuit, ut et equi iumentaque sufficiens pabulum haberent (Bithynorum enim regio feni feracissima est) et milites ipsi a Byzantio et adiacentibus locis per maris sinum, ad quem Nicomedia sita est, rerum ad victum commodarum copiam nanciscerentur; iussique sunt maximam equorum iumentorumque curam habere neque in venatione aut ad ludos equis uti, ut pingues essent suo tempore et equites bene ferrent neve ad hostes adoriendos non apti forent.

3. His mandatis ipse velut speculator ex longinquo per omnes vias custodes collocavit; quod vero dies aliquot ibi manere voluit, Augustam arcessivit ob eas quas saepe iam dixi causas, ut secum esset, dum barbarorum excursionibus nuntiatis castra inde moveret. quae cum Nicomediam celeriter pervenisset, adversariorum aliquot

ἐπιγαννυμένους οἷον ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἠπρακτήκει καὶ παν-
ταχοῦ διαλοιδορουμένους τῷ βασιλεῖ καὶ ὑποψιθυρίζοντας, ὡς
V. 369 ἄρα κατὰ τῶν βαρβάρων τοσοῦτον παρασκευασάμενος καὶ
πολλὰς συνειλοχὼς δυνάμεις καὶ μηδὲν μέγα ἠνυκὼς ἀπέκλινε
πρὸς τὴν Νικομήδειαν, καὶ τοῦτο οὐκ ἐν γωνίαις μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἐν πλατείαις καὶ ἀμφόδοις καὶ τριόδοις ἀναισχυν-
τότερον λέγοντας ἠνιᾶτο καὶ ἤσχαλλεν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὸ
πέρας τῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὁρμῆς αἴσιον ἔσεσθαι
C στοχαζόμενος, δεινὸς ὢν περὶ τὰ τοιαῦτα παρ' οὐδὲν μὲν
τὰς διατριβὰς ἐκείνων καὶ νεμέσεις ἐτίθετο, ὡς παιδαρίων
ἀθυρμάτων πάμπαν τῶν τοιούτων καταφρονῶν καὶ τοῦ νη-
πιώδους αὐτῶν καταγελῶν φρονήματος· τὴν δέ γε Αὔγουσταν
κρείττοσιν ἀνεκτᾶτο λογισμοῖς αὐτὸ τοῦτ' ἔσεσθαι μείζονος
νίκης αἴτιον ἐπομνύμενος, ὅπερ ἐκεῖνοι διασύρουσιν. ἐγὼ
μὲν οὖν ἀνδρείαν οἶμαι, ὅταν τις σὺν εὐβουλίᾳ τῆς νίκης
κρατήσειε· τὸ γὰρ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς καὶ δραστήριον
D ἄνευ τοῦ φρονεῖν κατηγορούμενον γίνεται καὶ θράσος ἐστὶν
P. 467 ἀντὶ θάρσους. θαρροῦμεν γὰρ τοῖς ὅπλοις καθ' ὧν δυνά-
μεθα· θρασυνόμεθα δὲ καὶ καθ' ὧν οὐ δυνάμεθα, ὥσθ'
ὁπόταν κίνδυνος ἡμῖν ἐπικρέμαται, † ἀπὸ κατὰ πρόσωπον
προσβαλεῖν * * τότε τρόπον ἕτερον τὸν πόλεμον μεταχειρι-
ζόμεθα καὶ ἀμαχεῖ τῶν ἐχθρῶν κρατεῖν ἐπειγόμεθα. καὶ

1. ἐπιγαννυμένους C, ἐπιγαυνυμένους P. 6. ἀναισχυντότερον C, ἀναισχυντώτερον P. 7. ἤσχαλλεν C, ἤσχαλεν P. 10. νεμέσεις] ε secundum in ras. m. 2 C. 18. θράσους CP, correxi. 20. post ἀπὸ (sic C) aliquid intercidisse suspicor: ἀποκαταπρόσωπον P. 21. lacunam signavi.

laetos quasi de imperatoris segnitia vidit et ubique deridentes eum murmurantesque, quod in tanto contra barbaros apparatu multis copiis collectis nulla tamen magna re gesta Nicomediam devertisset. neque in angulis tantum, sed etiam in plateis et in biviis triviisque impudentius haec iactabantur, id quod et dolebat et irascebatur. verumtamen imperator prosperum adversus hostes successum fore sperans pro sua in eiusmodi rebus constantia nihili eorum obtrectationes vituperiaque faciebat tamquam puerorum nenias ea contemnens ac stolida eorum dicta irridens. Augustam autem melioribus argumentis erexit hoc idem, quod illi vituperarent, maioris victoriae causam fore affirmans. equidem virtutem eam existimo, si quis consilio usus victoria potiatur; animi enim vehementia et agendi cupiditas sine consilio iure vituperatur nec fortes ii sunt sed audaces. etenim fortes sumus in bello contra eos quos superare possumus, audaces contra eos quos non possumus, ita ut imminente periculo * sine metu temere aggrediamur: ** tum alio modo bellum tractantes sine

πρώτη ἐστὶν ἀρετῶν ἡ στρατηγῶν σοφία κτᾶσθαι νίκην ἀκίνδυνον· τέχνῃ δ' ἡνίοχος περιγίνεται ἡνιόχοιο, φησὶν Ὅμηρος. τὸ γὰρ μετὰ κινδύνου νικᾶν καὶ ἡ Καδμόθεν παροιμία διαφαυλίζει. ἐμοὶ δὲ ἄριστον νενόμισται καὶ τὸ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ μηχανᾶσθαί τι πανοῦργον καὶ στρατηγικόν, ὁπηνίκα μὴ ἀπόχρῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἰσχύν· B *καθώς ἐστιν ἐκ τῆς ἱστορίας ἀναλέγεσθαι τῷ βουλομένῳ, ὡς οὐκ ἄρα μονότροπος ἡ νίκη οὐδὲ μονοειδής, ἀλλὰ διαφόροις κόποις πάλαι μέχρι τοῦ δεῦρο κατορθουμένη, ὥστε τὴν μὲν νίκην μίαν εἶναι, τοὺς δὲ τρόπους, δι' ὧν αὕτη τοῖς στρατηγοῖς περιγίνεται, διαφόρους τε καὶ ποικίλους τὴν φύσιν. τινὲς γὰρ τῶν πάλαι ὑμνουμένων στρατηγῶν αὐτῇ ἰσχύϊ * τῷδε τρόπῳ τοὺς ἐναντίους νικήσαντες φαίνονται· ἄλλῳ δὲ ἄλλοι πολλάκις χρησάμενοι τὴν νικῶσαν εἶχον. ὁ δέ γε ἐμὸς πατὴρ καὶ βασιλεὺς ὅπου μὲν ἀλκῇ τῶν ἐναντίων ἐκράτει, ὅπου δὲ καὶ περινοίᾳ τινὶ χρησάμενος, ἔστι δ'* C *οὗ κἀν ταῖς μάχαις αὐταῖς ὀξύ τι στοχασάμενος καὶ τολμήσας τὴν νικῶσαν εἶχεν εὐθύς. ὅπου μὲν καὶ στρατηγικῷ μηχανήματι συγχρησάμενος, ὅπου δὲ καὶ διὰ χειρῶν μαχόμενος πολλὰ πολλάκις ἐξ ἀπροσδοκήτων ἐστήσατο τρόπαια. ἦν μὲν γάρ, εἴπερ ἄλλος τις, καὶ φιλοκίνδυνος ὁ ἀνήρ, καὶ συνεχεῖς ἦν ὁρᾶν αὐτῷ τοὺς κινδύνους ἐγειρομένους, ἀλλὰ*

1. ἡ scripsi: ἢ CP. 3. παροιμία] οι m. 2 ex corr. C. 9. τρόποις? τοῦ scripsi: τῆς CP. 12. πάλαι] αι m. 2 ex corr. C. 13. lacunam signavi. 16. ἐκράτη C, corr. m. 2. 21. ἤπερ CP, correxi. ἄλλος] ς add. m. 2 C.

pugna hostes vincere properamus. ac prima virtus ducum sapientia est, qua sine periculo victoriam reportant; scilicet arte, ut ait Homerus, auriga aurigam superat. periculosam enim victoriam iam Cadmeum illud proverbium vituperat, optimumque mihi videtur, in ipsa quoque pugna facere astuti aliquid ex arte militari, quandoquidem hostium multitudini exercitus non par est, veluti ex historia licet cuique colligere, non eadem ratione victoriam comparari, sed ab omni inde tempore variis laboribus, ut una quidem victoria sit, ratio autem, qua eveniat ducibus, natura varia ac diversa. nonnullos enim clarorum olim ducum aperta vi * hac ratione adversarios superasse constat, alios alio modo vicisse. iam pater meus et imperator modo vi modo dolo usus hostes vincebat; factumque est haud raro, ut in pugnis ipsis, cum astuti aliquid excogitasset essetque ausus, victoriam statim nancisceretur. atque alias strategemate, alias etiam consertis manibus multa saepe nec opinata erexit tropaea. nam periculorum ut qui maxime appetens fuit, et continua licuit pericula

ποτὲ μὲν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ πρὸς τούτους παρεδύετο καὶ
V. 370 ὁμόσε τοῖς βαρβάροις ἐχώρει, ποτὲ δὲ καὶ ἐσχηματίζετο
D ὑποκατακλίνεσθαι καὶ τὸν ὀρρωδοῦντα ὑπεκρίνετο, ὡς καιρὸς ἐδίδου καὶ τὰ πράγματα ὑπηγόρευε. καὶ ἵνα συνελοῦσα τὸ πᾶν εἴποιμι, καὶ φεύγων ἐκράτει καὶ διώκων ἐνίκα, καὶ ἵστατο καταπίπτων καὶ καταβάλλων ὄρθιος ἦν κατὰ τὴν τῶν
P. 468 τριβόλων θέσιν· καὶ ταῦτα γὰρ ὅπως ἂν ῥίψειας ὀρθά σοι ἐστήξεται. πάλιν δ' ἐνταῦθα γενομένη παραιτοῦμαι τὴν μέμψιν, ὅτιπερ περιαυτολογοῦσα καταλαμβάνομαι· ἀλλὰ πολλάκις ἀπελογησάμην, ὅτι οὐχ ἡ τοῦ πατρὸς εὔνοια τοὺς λόγους τούτους παρέχεται, ἀλλ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις. τί γὰρ κωλύει πρὸς τῆς ἀληθείας αὐτῆς, καὶ φιλοπάτορα εἶναι κατὰ ταὐτόν τινα καὶ φιλαλήθη; ἐγὼ μὲν γὰρ τἀληθῆ προειλόμην ξυγγράφειν καὶ περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ· εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ξυμβέβηκεν εἶναι καὶ πατέρα τοῦ ξυγγραφέως, τὸ μὲν τοῦ πατρὸς ὄνομα προσερρίφθω ἐνταῦθα καὶ κείσθω ἐκ τοῦ
B παρέλκοντος· τῇ δὲ φύσει τῆς ἀληθείας ἀνακείσθω τὸ σύγγραμμα. ἐν ἄλλοις μὲν γὰρ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ἐνεδειξάμην εὔνοιαν καὶ διὰ τοῦτο καὶ δυσμενῶν κατ' ἐμαυτῆς ἠκόνησα δόρατα καὶ ξίφη παρέθηξα. καὶ ἴσασιν ὁπόσοι τὰ καθ' ἡμᾶς οὐκ ἠγνόησαν πράγματα. οὐ μὴν ἐν τῷ τῆς ἱστορίας σχήματι καταπροδοίην ἂν τὴν ἀλήθειαν. ἄλλος μὲν γὰρ

1. τότε P, correxi. 9. περιαυτολογοῦσα scripsi: αὐτολογοῦσα C, ταυτολογοῦσα P. 11. τούτους C, τούτου P. 14. τὸν αὐτὸν C, om. P. 22. σχήματι scripsi: χρήματι CP.

conspicere ei minantia, sed modo vel nudo capite iis se obiciebat manumque cum barbaris conserebat, modo declinare videbatur ac, si tempus postulabat et res ferebant, timere se simulabat; sed, ut brevi complectar, fugiens superior erat vincebatque persequens, et cadens stabat et deiciens manebat erectus muricum tricuspidum instar, qui utut proiciuntur recti semper stant. rursus hic, ne reprehendar, verendum est, quod mea praedicare convincor; verum, quod saepe iam dixi, non mihi patris amor, sed rerum natura suggerit talia. quid enim per ipsam veritatem impedit, quominus aliquis et patris et veritatis amans appareat? nam equidem proposui mihi vera conscribere eaque de viro bono. qui si contigit ut pater scribentis sit, patris nomen mittamus atque pro supervacaneo habemus, in veritatis autem natura scripta posita sint, praesertim cum alias meum erga patrem ostenderim amorem eoque factum sit, ut malevolorum in me mucrones gladiosque acuerim; quod sciunt, quicumque res nostras noverunt. at sub historiae specie veritatem minime relinquam: aliud enim fuit amoris in patrem tempus, quo

καιρός ἐστιν εὐνοίας πατρικῆς, καθ' ὃν ἡμεῖς ἠνδρισάμεθα, ἕτερος δὲ καιρὸς ἀληθείας, ὅντινα παραπεπτωκότα οὐκ ἂν παρὰ φαῦλον θείην. εἰ δ', ὅπερ εἶπον, καὶ φιλοπάτορας ἡμᾶς συναποδείκνυσιν ὁ καιρὸς οὗτος, οὐ † παρὰ τοῦ τὰ τῆς ἀληθείας ἐπηλυγάσαι τὸ τῶν ἀνθρώπων μεμψίμοιρον. ὁ μέντοι λόγος ἀνατρεχέτω αὖθις πρὸς τὸ προκείμενον. ἄλλο C δ' οὐδὲν ὁ αὐτοκράτωρ ἔργον εἶχεν, ἐφ' ὅσον ἐκεῖ που τὴν αὐλαίαν ἐπήγνυτο, ἢ νεολέκτους τῷ παντὶ συγκαταλέγειν στρατεύματι ἐπιμελῶς τε ἐκπαιδεύειν, ὅπως χρὴ τόξον τείνειν καὶ δόρυ κραδαίνειν ἵππον τε ἐλαύνειν καὶ μερικὰς ποιεῖσθαι συντάξεις, τὸ καινὸν ἐκεῖνο σχῆμα τῆς παρατάξεως, ὅπερ αὐτὸς ἐξεῦρεν, ἀναδιδάσκων τοὺς στρατιώτας, ἔστιν οὗ καὶ αὐτὸς συνιππαζόμενος τούτοις καὶ παραθέων τὰς φάλαγγας καὶ τὸ δέον ἅπαν ὑποτιθέμενος. τοῦ ἡλίου δὲ τῶν μειζόνων ἀφισταμένου κύκλων καὶ παραμείψαντος μὲν τὴν φθινοπωρινὴν D ἰσημερίαν, ἐπικύπτοντος δὲ ἤδη πρὸς τοὺς νοτιωτέρους κύκλους, ἐπεὶ οὑτοσὶ εὔθετος ὁ καιρὸς ταῖς ἐκστρατείαις P. 469 ἐδόκει, σὺν ὅλαις δυνάμεσι κατευθὺ Ἰκονίου ἤλαυνε καθ' ὃν ἀρχῆθεν προέθετο λογισμόν. καὶ τηνικαῦτα τὴν Νίκαιαν καταλαβὼν εὐζώνους στρατιώτας μετ' ἐμπείρων ἡγεμόνων ἀποδιελόμενος τοῦ λοιποῦ στρατεύματος εἰς προνομὴν κατὰ τῶν Τούρκων προεκδραμεῖν τούτους παρεκελεύσατο διεσπαρμένως τὰς ἐκδρομὰς ποιουμένους· ἀλλὰ μηδέ, V. 371

3. εἶπον] ον ex ι m. 2 C. 4. παρὰ τοῦ] παραιτοῦμαι περὶ τοῦ? 7. ἔργου P, correxi. 15. φθινοπωρινὴν C, φθινοπωρικὴν P.

fortes nos praestitimus, aliud est veritatis, quod contigisse mihi haud parvi faciam; sin autem, quod dixi, nos etiam patris amantes esse hoc tempus ostendit, minime hominum obtrectationem deprecor, ut veritatem obumbratam excusent. sed redeat oratio ad propositum. non fuit igitur alia cura imperatori, dum tabernaculum ibi habet, quam ut novis delectibus augeret exercitum; tironesque arcum tendere et hastam quatere et equos regere et divisa formare agmina novo illo, quem invenerat, modo docuit: interdum et ipse cum iis equitabat vel phalanges obibat et necessaria quaeque prospiciebat. sole autem a maioribus redeunte circulis ac praeterito autumni aequinoctio iam ad australes orbes inclinante, cum tempus ad expeditiones idoneum videretur, cunctis copiis recta Iconium proficiscitur ex consilio iam diu capto; tum Nicaeam accessit expeditosque milites cum peritis ducibus ante reliquum exercitum praemisit, ut divisi huc illuc in Turcas excurrentes praedarentur, sed, etiamsi divina gratia

εἰ τὴν νίκην θεόθεν λάβοιεν καὶ κατατροπώσαιντο τοὺς ἐχθρούς, ἐς μακρὰν ἀποτελεῖν τὴν καταδρομήν, ἀρκουμένους B δὲ τῇ δεδομένῃ μετ' εὐταξίας πάλιν τὴν ὑποστροφὴν παρηγγύα ποιεῖν. καταλαβόντες οὖν ἅμα τῷ αὐτοκράτορι τόπον τινὰ * διακείμενον, ἐγχωρίως οὑτωσὶ Γαῖτα προσαγορευόμενον, ἐκεῖνοι μὲν εὐθὺς ἀπῄεσαν, ὁ δὲ ἀπάρας ἐκεῖθεν σὺν ὅλαις δυνάμεσι τὴν κατὰ τὸν Πιθηκᾶν διακειμένην καταλαμβάνει γέφυραν. εἶτα ἐν τρισὶν ἡμέραις διὰ τοῦ Ἀρμενοκάστρου καὶ τῶν οὕτω καλουμένων Λευκῶν τὰς τοῦ Δορυλέου καταλαμβάνει πεδιάδας, ἀποχρώσας δὲ ταύτας πρὸς παρατάξεις κατανοήσας καὶ θέλων ἅπαντας θεάσασθαι καὶ τὴν ὁπλιτικὴν πάντως ἐγνωκέναι δύναμιν, ἣν πάλιν ὤδινε πολεμικὴν C σύνταξιν καὶ ἐν διφθέραις πολλάκις συνεγράψατο σχηματίζων τὰς παρατάξεις (ἦν γὰρ οὐδὲ τῆς Αἰλιανοῦ τακτικῆς ἀδαής), ταύτην κατὰ τὸν παρεστηκότα τότε καιρὸν ἐν ἀληθείᾳ συντάξας κατὰ τὸ πεδίον ἐκεῖνο ἐστρατοπέδευσεν. εἰδὼς γὰρ οὗτος ἐξ ἐμπειρίας πάνυ πολλῆς, ὅτι ἡ Τουρκικὴ παράταξις οὐ κατὰ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν παρατάξεις συνέστηκεν, οὐδ', ὡς Ὅμηρός φησιν, ἀσπὶς δ' ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ τὸ δεξιὸν κέρας τοῖς Τούρκοις καὶ τὸ εὐώνυμον καὶ τὸ μέτωπον ἀπ' ἀλλήλων διέσπασται καὶ ἑστήκασιν οἷον ἀπερρωγυῖαι ἀπ' ἀλλήλων αἱ φάλαγγες, καὶ

1. *καταροπώσαιντο* C, corr. m. 2. 2. *ἀρκουμένους*] *ους* ex corr. m. 2 C. 5. lacunam signavi. 7. *Πιθηκᾶν* C, *Πιθικᾶν* P. 12. *παντὸς* CP, correxi. 13. *διφθέραις*] *ε* ex corr. m. 2 C. *συνεγράψαντο* PC, correxi. 16. *γὰρ*] *αρ* ex corr. m. 2 C. 19. *δ' ἄρ'* C, *δ'* P. *ἀσπίδ'*] *ίδ* ex corr. m. 2 C.

adiuti vincerent fugarentque hostes, ut ne tum quidem longius excurrerent, sed data fortuna contenti ordine se statim reciperent. occupato igitur una cum imperatore loco quodam * sito, qui Gaita ab indigenis vocatur, extemplo illi abierunt, ipse autem cum omnibus inde copiis profectus pontem ad Pithecam situm occupat ac triduo per Armenocastrum Leucasque quae vocantur Dorylei campos petiit. quos cum aptos videret ad aciem explicandam, quia omnes lustrare voluit armatamque vim plane cognoscere, ex iis quae olim animo agitarat et saepe in membranis descripserat ordines et aciem conformaturus (non erat enim rudis Aeliani tactices), illam igitur conformationem revera tunc secutus in ista planitie castra posuit. nam cum didicisset longo usu, Turcarum aciem non cum ceteris populis congruere, neque apud eos, ut Homerus ait, scutum haerere scuto, galeam galeae, viro virum, sed et dextrum et sinistrum cornu et mediam aciem Turcis disiungi segregatasque esse phalanges alias ab aliis; et si quis dextrum

ὅταν τις ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἢ τὸ εὐώνυμον κέρας ὁρμήσειεν, D ἐφάλλεται αὐτῷ καὶ τὸ μέτωπον καὶ τὸ μετ' ἐκεῖνο μέρος τῆς ὅλης παρατάξεως καὶ καθάπερ τινὲς λαίλαπες τὸ ὑποκείμενον συνετάραξαν· τὰ δὲ πολεμικὰ τούτοις ὄργανα, οὐ πάνυ δόρασι χρῶνται καθάπερ οἱ λεγόμενοι Κελτοί, ἀλλὰ πανταχόθεν κυκλοῦντες τὸν ἐχθρὸν τόξοις βάλλουσιν· καὶ ἔστιν ἡ ἄμυνα τούτων πόρρωθεν· ὁπόταν διώκῃ, ἁλίσκει τῷ τόξῳ, καὶ διωκόμενος κρατεῖ τοῖς βέλεσι, καὶ βάλλει βέλος καὶ τὸ βέλος πετόμενον ἢ τὸν ἵππον ἢ τὸν ἱππότην ἔπληξεν, ἀπὸ δὲ βαρυτάτης χειρὸς ἀφεθὲν δι' ὅλου τοῦ σώματος παρελήλυθεν· οὕτως εἰσὶ τοξικώτατοι· πρὸς γοῦν P. 470 τοῦτο ὁ πολυπειρότατος ἐκεῖνος βασιλεὺς ἐνιδὼν τὰς παρατάξεις αὐτὸς ἐπεποίητο καὶ συνίστα τὰς φάλαγγας οὕτως, ὡς τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοξεύειν, ὅθεν αἱ ἀσπίδες προβέβληντο, τοὺς δὲ ἡμετέρους ἐκ τῶν ἀριστερῶν βάλλειν, ὅθεν τὰ ἀσκέπαστα ἦν τοῦ σώματος. καὶ αὐτὸς μὲν τὴν τοιαύτην κατανοήσας παράταξιν ὡς ἄμαχός ἐστιν ἐθαύμασε τῆς δυνάμεως· ὥσπερ τινὰ Θεοῦ σύνταξιν ἄντικρυς καὶ ἀγγέλων παρεμβολὴν τὴν τοιαύτην ἡγεῖτο παράταξιν. ἅπαντες δὲ καὶ ἐθαύμαζον καὶ ἐγεγήθεσαν τεθαρρηκότες ἐπὶ τῷ τοῦ αὐτοκράτορος σκέμματι. ἐκεῖνος δὲ ἅμα καὶ τὰς δυνάμεις B κατα|νοῶν καὶ τὰς πεδιάδας, δι' ὧν διϊέναι ἔμελλε, φαν|ταζό-

6. παντοχόθεν P, correxi. 7. τούτων] τοῦ Τούρκου? 9. πετόμενον C, πετώμενον P. ἱππότην] ἱπ ex corr. m. 2 C. 13. αὐτὸς scripsi: αὐτῷ C, αὐτὰ P. 22. κατανοῶν] inde a νοῶν codicis Coisliniani versus distinxi, ut paulo certius postea de evanidarum litterarum numero iudicetur.

vel sinistrum cornu invadit, invehitur in eum media quoque acies et omnes reliqui, qui post eam positi sunt, ac procellae instar opposita quaeque disiciunt; sin ad arma eorum spectas, non tam, ut Galli, utuntur hastis quam in hostes undique circumventos sagittas emittunt pugnantque eminus; et si quem persequuntur, arcu eum capiunt et insequentem telis superant, volansque telum vel equum vel equitem vulnerat et gravissima vi emissum totum penetrat corpus: tanta est eorum sagittandi ars. quo perspecto peritissimus ille imperator aciem phalangesque ita instituit, ut nostri, si a dextra illi iaculabantur, et scutis tegerentur et ipsi a sinistra iacerent, quia corpora hostium ibi nuda erant; cumque ipse animadverteret, vinci non posse hanc aciem, admiratione affectus veluti a deo ipso angelisque profectam eam habuit; gaudebantque ac mirabantur omnes imperatoris invento alacriores. is autem, cum et copias suas reputaret et campos per quos profecturus erat aciemque firmam suam

μενος καὶ τὸ τῆς παρατάξεως στερρὸν καὶ ἀ|διάσπαστον λογιζόμενος χρηστὰς ἐλπίδας ἐντεῦθεν | ἐλάμβανε καὶ εἰς ἔργον ταύτας Θεῷ προβῆναι ἐπηύ|χετο.

4. Οὕτω γοῦν παραταξάμενος τὴν Σαντάβαριν | κατέλαβε . . . . τοὺς ἡγεμόνας ἅπαντας τῆς | τοιαύτης . . . .
V. 372 . . . . . διελὼν τὸν μὲν Καμύτζην κατὰ | τοῦ πολ . . . . τῆς Κέδρου ἐξέπεμψε (πολί|χνιον δὲ τοῦτο ἐρυμνότατον παρά
C τινος σατράπου | Πουχέα καλουμένου κατεχόμενον), τῷ δέ γε Στυ|πειώτῃ κατὰ τῶν ἐν τῷ Ἀμορίῳ βαρβάρων ἀπελ|θεῖν . . . . . . αἰσθόμενοι δὲ τῆς βουλῆς δύο | τινὲς Σκύθαι αὐτόμολοι προσεληλυθότες τῷ Πουχέᾳ τὴν τοῦ Καμύτζη διεμήνυον ἔφοδον, ἅμα δὲ καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἔλευσιν. ὁ δὲ φόβῳ τηνικαῦτα πολλῷ συσχεθεὶς περὶ μέσας φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐκεῖθεν ἐξελθὼν μετὰ τῶν ὁμοφύλων ᾤχετο. αὐγαζούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας καταλαβὼν ὁ Καμύτζης τὸν μὲν Πουχέαν οὐχ εὗρεν, ἀλλ' οὐδέ τινα τὸ παράπαν Τοῦρκον·
D πλῆρες δὲ λαφύρων τὸ πολίχνιον, τὴν Κεδρέαν φημί, εὑρηκὼς πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπένευσεν, ἀλλ' ἠνιᾶτο καθάπερ οἱ θηραταὶ τὴν ἐν χεροῖν ἄγραν ἀπολωλεκότες καὶ μὴ ἀνασχόμενος εὐθὺς τὰς ἡνίας στρέψας κατὰ τοῦ Πολυβότου ἄπεισι καὶ ἀθρόον τούτοις ἐπεισπεσὼν κτείνει μὲν βαρβάρους ὑπὲρ ἀριθμόν, ἅπασαν δὲ τὴν λείαν καὶ τοὺς δορυαλώτους ἀναλα-

1. στεῤῥὸν P, στερὸν C. 5. litterae aliquot hic et in sequentibus evanuerunt. κατέλαβε . . . . P. τοιαύτης . . . . P. 6. πολυ . . . . . P. 7. τοῦτο . . P, sed in codice nulla lacuna. 8. πουχήα (Πουχέα scripsi) καλουμένου C, ... P. 9. στυπ|πειώτῃ C. κατὰ τῶν C, ... P. ἀπελθεῖν . . . . P. 10. αἰσθόμενοι C, θόμενοι P. in δύο desinit fol. 227[b] codicis. 16. τοῦρκον C, Τούρκων P. 19. ἐν χεροῖν C, εὐχερὴν P.

quaeque non facile disiceretur, consideraret, magnam spem concepit, quae ut rata fieret, deum precabatur.

4. Ita instructo exercitu Santabarin pervenit * duces omnes huius * dispertiens Camytzen contra oppidum Cedri emisit; fuit vero hoc munitissimum, cui satrapa quidam, qui Pucheas dicebatur, praeerat; Stypeotam autem iussit contra barbaros in Amorio proficisci. quo consilio cognito duo quidam Scythae ad Pucheam transfugerunt et Camytzae et imperatoris adventum nuntiarunt. is metu statim correptus media nocte cum suis abiit, ac prima luce nec Pucheam nec alium omnino e Turcis Camytzes invenit, cumque spoliis confertam Cedream urbem reperisset, nihil eorum appetiit, sed taedebat eum ut venatores, quibus praeda e manibus elapsa est; noluit igitur ibi morari mutatoque itinere statim Polybotum profectus ex improviso barbaros deprehendit et innumerabilem eorum copiam

βόμενος περὶ τὰ κεῖθι μέρη αὐλίζεται τὴν τοῦ αὐτοκράτορος P. 471 ἀπεκδεχόμενος ἔλευσιν. τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Στυπειώτης τὸ Ποιμανηνὸν καταλαβὼν δράσας πρὸς τὸν βασιλέα ἐπανέστρεψε. καταλαμβάνει δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὴν Κεδρέαν περὶ ἡλίου δυσμάς. καὶ προσεληλυθότες παραχρῆμα αὐτῷ στρατιῶταί τινες ἔφασαν, πληθὺν ἀμέτρητον εἶναι βαρβάρων εἰς τὰ τοῦ πάλαι ᾀδομένου Βούρτζη πολίχνια ἀγχοῦ που διακείμενα. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ αὐτίκα τε ἠκηκόει τοῦ λόγου καὶ πρὸς ἔργον ἡτοίμαστο. καὶ παραυτίκα τὸν ἐκείνου τοῦ Βούρτζη ἀπό- B γονον Βάρδαν τὴν κλῆσιν μετὰ Γεωργίου τοῦ Λεβούνη καὶ Σκύθην Πιτικὰν σκυθικῶς καλούμενον μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς [εἰς] ἀξιόμαχον παραστήσας δύναμιν κατ' ἐκείνων ἐξέπεμψεν ἐπισκήψας, ἐπὰν ἐκεῖσε παραγένωνται, προνομεῖς ἀποστεῖλαι κατὰ τῶν παρακειμένων κωμοπόλεων καὶ ἁπάσας δῃώσασθαι καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς αὐτόχθονας ἐκεῖσε μετοικίσαντας κομίσαι οἱ. ἐκεῖνοι μὲν οὖν εὐθὺς τῆς προκειμένης ὁδοῦ εἴχοντο, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐχόμενος τοῦ προτέρου σκοποῦ τὸ Πολύβοτον καταλαβεῖν ἠπείγετο καὶ μέχρις Ἰκονίου ἀποδραμεῖν. ταῦτα διαλογιζόμενος καὶ ἔργου ἀπάρτι ἅπτεσθαι μέλλων, C ἐπεὶ τοὺς βαρβάρους καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Σολυμᾶν σουλτάνον τὴν αὐτοῦ ἔφοδον μεμαθηκότας ἐβεβαιοῦτο ἐμπρῆσαι τὰς

2. *Στυπειώτης* P, *στυπιώτης* C. 4. *Κέδρην* CP, correxi. 11. *Πιτικὰν σκυθικῶς* C, ... P. 12. *εἰς* seclusi. 13. *προ*νομεῖς* C. 14. *κωμοπόλεων*] *ε* add. m. 2 C. 18. *καταλαβεῖν*] *βεῖν* in ras. m. 2 C. 20. *ἐπεὶ* scripsi: *ἐπὶ* CP. *Σολυμᾶν*] *ν* add. m. 2 C. 21. *ἐμπρῆσαί τε* CP, *τε* delevi.

interficit ac tota praeda captivisque omnibus receptis manet illic imperatoris expectans adventum. simili fortuna apud Poemanenum usus Stypeota ad imperatorem se retulit. ac vespere imperator quoque Cedream pervenit, ubi statim conveniunt eum milites quidam indicantes immensam barbarorum copiam prope in oppidis clari olim Burtzae versari. quo igitur nuntio ille accepto statim aggressus opus unum ex Burtzae illius posteris, quem Bardam vocabant, una cum Georgio Lebune ac Scytha, qui Pitican a suis dicebatur, arcessivit eosque cum militibus suis addito insigni copiarum numero contra illos emisit imperans, eo ubi pervenissent, ut praedatores dimitterent in vicinos vicos omnibusque vastatis incolas ad se abducerent. quocirca, dum mandatum illi iter ingrediuntur, ipse imperator tenax prioris propositi se parat, ut Polybotum perveniret et Iconium usque procurreret; idque cogitans secum cum iam in eo esset, ut rem capesseret, pro certo nunciatur, barbaros ipsumque Solymam sultanum cognito eius adventu omnes Asiae

ἀρούρας τῆς Ἀσίας ἁπάσας καὶ τὰς πεδιάδας, ὡς μήτε τοῖς ἀνθρώποις μήτε τοῖς ἵπποις τροφὴν τὸ παράπαν παρεῖναι, ἀπὸ δὲ τῶν ἀνωτέρων μερῶν ἄλλη βαρβάρων ἔφοδος διεκηρυκεύετο καὶ ἡ φήμη αὕτη ὑπόπτερος ἅπασαν διέτρεχε τὴν Ἀσίαν, τὸ μὲν ἐδεδίει, μὴ ἐν τῷ πρὸς Ἰκόνιον ἀπέρχεσθαι ἅπαν τὸ στράτευμα λιμοῦ παρανάλωμα διὰ τὴν σπάνιν τῶν D χορτασμάτων γένηται, τὸ δὲ καὶ τοὺς ἐλπιζομένους ἐκεῖ βαρβάρους ὑφορώμενος ἤχθετο. βουλὴν οὖν βουλεύεται συνετήν τε καὶ τολμηράν, Θεὸν ἐπερωτῆσαι, εἰ χρὴ τῆς πρὸς τὸ Ἰκόνιον ἔχεσθαι ἢ κατὰ τῶν περὶ τὸ Φιλομήλιον V. 373 ἐξορμῆσαι βαρβάρων. ἐν δυσὶ γοῦν χαρτίοις περὶ τούτων ἐπερωτήσας καὶ ἄνωθεν τῆς ἱερᾶς καταθέμενος ταῦτα τραπέζης παννύχιον τὸν ὕμνον καὶ ἐκτενεῖς τῷ Θεῷ προσέφερε τὰς ἐντεύξεις. κατὰ δὲ τὸ περίορθρον εἰσελθὼν ὁ ἱερεὺς καὶ θάτερον τῶν τεθέντων χαρτίων ἀναλαβόμενος καὶ παρουσίᾳ λύσας ἁπάντων ὑπανεγίνωσκε τῷ αὐτοκράτορι τῆς πρὸς τὸ Φιλομήλιον ἀνθέξεσθαι ὁδοῦ παρακελευόμενον. ἀλλὰ ταῦτα P. 472 μὲν τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα· ὁ δέ γε Βάρδας ὁ Βούρτζης ἐν τῷ ἔχεσθαι τῆς ἤδη ῥηθείσης ὁδοῦ στράτευμα πολὺ θεασάμενος ἑνωθῆναι μετὰ τοῦ Μονολύκου διὰ τῆς γεφύρας τοῦ Ζόμπη ἐπειγόμενον παρευθὺ ὁπλισάμενος συμμίγνυται

1. ἁπάσας C, ἁπάσης P. 4. αὕτη P, ἀύτη C. 10. 17. Φιλομήλιν CP. 12. ταῦτα scripsi: ταύτης PC. 15. χαρτίων C, χαρτίον P. παρουσίᾳ scripsi: παρρησίᾳ CP. 18. ὁ Βούρτζης C, ὁ om. P.

segetes camposque incendisse, ut neque hominibus neque iumentis quidquam cibi inveniri posset. praeterea ex superioribus partibus nova imminere barbarorum incursio dicebatur, eaque fama totam Asiam percrebuit. metuit igitur ne in itinere Iconium usque omnis exercitus famis praeda fieret ob pabulorum inopiam; simul terrebant eum barbari, qui ibi expectabantur. quare consilium capit prudens illud quidem sed audax, ut dei sententiam exquireret, utrum Iconium versus proficisceretur an duceret exercitum contra barbaros, qui circa Philomelium versarentur. in duabus enim chartis hac de re percontatur iisque supra sacram mensam collocatis tota nocte hymnum continuasque preces deo offert; ac diluculo ingressus sacerdos alteram depositarum chartarum cum sumpsisset, explicat coram omnibus legitque; quae ut Philomelium versus iter susciperet, imperatori suasit. hactenus de imperatore. interim Bardas Burtzes, dum eam, quam diximus, viam sequitur, magnum videt exercitum, qui per Zompi pontem Monolyco coniungere se studebat, statimque correptis armis

τούτοις περὶ τὴν τοῦ Ἀμορίου πεδιάδα καὶ νικᾷ κατὰ κράτος. ἕτεροι δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους Τοῦρκοι κατερχόμενοι καὶ ὡς πρὸς τὸν Μονόλυκον σπεύδοντες παρατυχόντες τῇ τοῦ Βούρτζῃ παρεμβολῇ ἐκείνου μήπω φθάσαντος ἀφαιροῦνται B τὰ παρατυχόντα ὑποζύγια καὶ τὰς παρασκευὰς τῶν στρατιωτῶν. ὁ δὲ Βούρτζης [ἐκεῖθεν] νικητὴς ὑποστρέφων καὶ πολλὴν συνεπιφερόμενος λείαν συνηντηκώς τινι τῶν ἐκεῖθεν ἐρχομένων καὶ μεμαθηκώς, ὅπως οἱ Τοῦρκοι ἅπαντα τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν πᾶσαν ἀναλαβόμενοι ᾤχοντο, διεσκοπεῖτο τί ἂν χρῇ ποιεῖν. ὀξέως δὲ τὸν δρόμον τῶν βαρβάρων ποιουμένων ἤθελε μὲν καὶ αὐτὸς ὄπισθεν διώκειν τούτων, οὐκ ἠδύνατο δὲ κεκμηκότων τῶν ἵππων. καὶ διὰ τοῦτ' ἀπειπὼν τὴν ἐπιδίωξιν, ὡς μὴ χεῖρόν τι συμβαίη, βραδεῖ ποδὶ σὺν εὐταξίᾳ στείχων κατὰ τὸ περίορ- C θρον τὰ ἤδη ῥηθέντα τοῦ Βούρτζη καταλαμβάνει πολίχνια καὶ ἐξοικίζει ἅπαντα. κἀκεῖθεν τούς τε δορυαλώτους ἀναλαμβάνων καὶ ὁπόση τις ἦν περιουσία τοῖς βαρβάροις ἐπαγόμενος καὶ μικρὸν ἐν ἐπικαίρῳ τόπῳ ἑαυτόν τε καὶ πάντας κεκοπιακότας ἀνακτησάμενος ἀνίσχοντος ἡλίου τῆς ὡς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα φερούσης εἴχετο. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἑτέρα τις περιτυχοῦσα τούτῳ Τουρκικὴ δύναμις παραχρῆμα ξυμμίγνυται τούτοις καὶ πόλεμος ἐντεῦθεν ἀναρριπίζεται μέγας. ἐφ' ἱκανὸν δὲ τὴν μάχην ἀναδεξάμενοι τοὺς δορυαλώτους D ᾐτοῦντο καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀφαιρεθέντα λάφυρα διαβεβαιούμενοι, ὡς εἰ τῶν ἐπιζητουμένων τύχοιεν, οὐκέτι προσβαλεῖν

5. καὶ τὰς C, καὶ om. P. 6. ἐκεῖθεν seclusi. 7. ἐκεῖ CP, correxi. 10. χρὴ CP, correxi. 21. τούτῳ C, τῷ P.

adortus eos in Amorii planitie devicit. alii autem Turcae ab orientali parte ad Monolycum festinantes, cum inciderent in Burtzae castra, nondum eo reverso diripiunt quae iumenta repperere sarcinasque militum. Burtzes victor magna cum praeda redux, ut a quodam, qui inde venerat, comperit, castra sua Turcas diripuisse et cum praeda omni abiisse, quid facto opus esset, deliberat. cum igitur, quamvis vellet, celeriter proficiscentes barbaros insequi fessis equis non posset, sequi suos vetuit, et ne quid peius accideret, lento passu ordineque incedens mane in illa Burtzae oppida pervenit eaque incolis abductis exhausit. ibi et captivos recepit et totum barbarorum commeatum paulumque moratus, postquam opportuno loco se omnesque defatigatos recreavit, oriente sole ad imperatorem iter flexit. in quo alia ei Turcarum manus fit obvia; statimque magno proelio conserto barbari. ubi aliquantisper pugnam sustinuerunt, et captivos et spolia reposcunt polliciti, acceptis iis non amplius aggressuros se Romanos.

τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχειρήσουσιν, ἀλλ' οἴκαδε ἀπελεύσονται. ὁ
δὲ Βούρτζης οὐδαμῶς τῷ τῶν βαρβάρων θελήματι συνετίθετο,
ἀλλὰ καρτερῶς τῆς μάχης ἀντείχετο γενναίως ἀγωνιζόμενος.
ἐπεὶ δὲ τῇ προτεραίᾳ ὕδατος τὸ παράπαν οὐκ ἀπεγεύσαντο
μαχόμενοι, ἐπὰν ὀχθοὺς ποταμοῦ τινος κατέλαβον, κατέψυχον
τὸ καῦμα τοῦ δίψους καὶ αὖθις ἀμοιβαδὸν τῆς μάχης ἀντεί-
χοντο· τῶν δὲ αὖθις τοῦ πολέμου ἀντεχομένων οἱ προκεκ-
μηκότες διὰ τοῦ ὕδατος ἑαυτοὺς διανέπαυον. τοσαύτην δὲ
τῶν βαρβάρων τόλμαν ὁ Βούρτζης ὁρῶν καὶ πρὸς τοσοῦτον
πλῆθος ἀποκναίων ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν καὶ οὐ τῶν κοινῶν τινα
P. 473 στρατιωτῶν πρὸς τὸν βασιλέα τὴν περὶ τούτων ἀγγελίαν
κομίσοντα πέπομφεν, ἀλλὰ τὸν ἤδη ῥηθέντα Γεώργιον τὸν
Λεβούνην. ὁ δὲ μὴ ἔχων ἄλλην ἀτραπόν, ἐν ᾗ οὐ πλῆθος
V. 374 Τούρκων παρῆν, ῥιψοκινδύνως ἐς μέσον τούτων ἑαυτὸν ὤσας
διεληλύθει καὶ μέχρι βασιλέως διεσέσωστο. ὁ δὲ τὰ κατὰ
τὸν Βούρτζην μεμαθηκὼς περί τε Τούρκων πληθύος ἀκρι-
βέστερον διαγνοὺς καὶ ὡς χρεία τῷ Βούρτζῃ πολλῶν καὶ
χειρῶν καὶ δυνάμεων, αὐτὸς μὲν τηνικαῦτα ἐπὶ τοῖς ὅπλοις
ἦν καὶ τὸ στράτευμα ἐξώπλιζε. καὶ οὕτω κατὰ φάλαγγας κα-
B ταστήσας τὸ ὁπλιτικὸν κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπορεύετο σὺν
εὐταξίᾳ πολλῇ. εἶχε δὲ τὸ μὲν ἔμπροσθεν κέρας ὁ βασι-

1. ὁ in ras. m. 2 C. 2. Βούρτζης] ς ex ν m. 2 C. συνε-τίθετο C, συνετίθεντο P. 6. ἀμοιβαδὸν] ο posterius m. 2 ex corr. C. ἀντείχοντο] ε m. 2 ex corr. C. 7. ἀντεχομένων scripsi: ἀντεμαχομένων C[1], ἀντιμαχομένων C[2]P. 10. τῶν C, τὸν P. 12. κομίσοντα scripsi: κομίσαντα CP. 16. βούρτζη C, corr. m. 2. περὶ scripsi: παρὰ P. 19. οὗτο C.

sed domum abituros esse. at nequaquam iis morem gerens Burtzes fortiter proelio dimicans obstitit. cum vero pridie eius diei nihil omnino aquae in pugna gustassent, fluvii cuiusdam ripa occupata sitis aestum levabant pugnabantque illico alternis vicibus, defessis militibus, dum ceteri certant, sese reficientibus. Burtzes autem tantam barbarorum audaciam animadvertens tantaque multitudine perculsus nesciebat, quid consilii caperet, nec tamen quemquam e gregariis militibus, qui imperatori id nuntiaret, dimisit, sed, quem memoravimus, Georgium Lebunem; qui cum nullam cerneret viam, in qua non esset Turcarum multitudo, audacter ruens per medios hostes feliciter ad Augustum pervenit. is de Burtzae rebus certior factus, ubi et Turcarum numerum accuratius diiudicavit, et quantum opus esset Burtzae auxiliis copiisque, armat se ipse statim iubetque armari milites et instructa acie contra barbaros summo ordine proficiscitur. duxit primum cornu princeps Michael, dextrum Bryen-

λεὺς Μιχαήλ, τὸ δεξιὸν ὁ Βρυέννιος, τὸ ἀριστερὸν ὁ Γαβρᾶς καὶ τὴν οὐραγίαν ὁ Κεκαυμένος. ὡς δὲ πόρρωθεν οἱ Τοῦρκοι τούτους ἐδέχοντο, Νικηφόρος ὁ τῆς βασιλίδος ἀδελφιδοῦς, νέος ὢν καὶ πρὸς μάχας σφαδάζων, αὐτός τε προεκδεδραμήκει τῆς παρατάξεως καί τινας σὺν αὐτῷ ἐφελκυσάμενος Ἄρεος ὑπασπιστὰς καὶ συμπλακεὶς τοῖς κατ' αὐτοῦ πρότερον ἐφωρμηκόσι πλήττεται μὲν τηνικαῦτα κατὰ τοῦ γόνυος, πλήττει δὲ τὸν παίσαντα κατὰ τὸ στέρνον διὰ τοῦ C *δόρατος. ὁ δὲ παραχρῆμα τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς ἄφωνος ἔκειτο. τοῦτο οἱ ὄπισθεν βάρβαροι θεασάμενοι τὰ μετάφρενα τοῖς Ῥωμαίοις παραυτίκα διδόασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀριστέα τὸν νεανίαν ἀπολαβὼν ἥσθη τὸ παραυτίκα καὶ μεγάλως τοῦτον ἐπαινέσας πρὸς τὸ Φιλομήλιον ἤλαυνε. καὶ περὶ τὴν λίμνην τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἐφθακὼς τῇ μετ' αὐτὴν τὰ καλούμενα Μεσάνακτα κατέλαβεν· ἐκεῖθεν δ' ἀπάρας τὸ Φιλομήλιον ἐξ ἐφόδου κατέσχεν. εἶτα ἀποσπάδας διαφόρους τοῦ στρατεύματος ἀποδιελόμενος παντὸς μεθ' ἡγεμόνων γενναίων κατὰ πασῶν τῶν Ἰκονίῳ παρακειμένων κωμοπόλεων ἐξαπέστειλεν, ἐφ' ᾧ δῃώσασθαί τε καὶ τοὺς* D *δορυαλώτους τῆς ἐκείνων ἀφαρπάσαι χειρός. οἱ δὲ ὡς θῆρές τινες διασπαρέντες ἁπανταχοῦ ἀγεληδὸν πρὸς τὸν βασιλέα τοὺς δορυαλώτους τῶν βαρβάρων κομίζοντες ἐπανήεσαν μετὰ τῶν σκευῶν αὐτῶν τούτους ἐξανδραποδισάμενοι πάν-*

1. *γαυρᾶς* C. 7. *ἐφωρμηκόσι* C, *ἐφορμηκόσι* P. 10. *τοῦτον* CP, correxi. 12. *τὸ* C, *τὲ* P. 15. *Μεσάνακτα* C, *Μεσόνακτα* P. 16. *Φιλομήλιν* CP. 18. *ἡγεμόνων*] *ν* posterius in ras. C. 20. *ἀφαρπάσας* CP, correxi. *θηρατῆρές*?

nius, laevum Gabras, postremum agmen Cecaumenus. quos dum procul Turcae expectant, Nicephorus imperatricis ex fratre nepos, iuvenis certaminum cupidus, acie procurrit cum aliis quibusdam Martis satellitibus et eos, qui primi occurrerunt, aggressus ipse statim in genu vulnus accepit, idem tamen adversarii pectus hasta percussit, qui equo deiectus mutus humi iacebat. quo conspecto dant illico terga insequentes barbari: imperator vero, postquam laetus fortissimum iuvenem recepit ac magnis laudibus extulit, Philomelium pergit et circa triginta martyrum lacum postero die locum, quem Mesanacta vocabant, occupat: unde castris motis Philomelium primo impetu cepit. deinde a toto exercitu plures manus disiunxit, quas fortibus ducibus praepositis in vicos omnes Iconio vicinos dimisit, ut praedarentur captivosque eorum manibus eriperent; ferarumque ritu ubique dispersi gregatim ad imperatorem barbarorum captivos adducentes illis una cum eorum sarcinis captis omnibus reverterunt. sequebantur eos

τας. συνείποντο δὲ τούτοις αὐθαιρέτως καὶ οἱ ἀντόχθονες τῶν τοιούτων χωρῶν Ῥωμαῖοι φεύγοντες τὰς τῶν βαρβάρων χεῖρας, γυναῖκές τε ὁμοῦ μετὰ τῶν νεογνῶν καὶ ἄνδρες αὐτοὶ καὶ παῖδες, καθάπερ εἴς τι κρησφύγετον ἐς τὸν αὐτοκράτορα προσπεφευγότες. ὁ δὲ τὴν καινὴν ἐκείνην αὖθις παράταξιν P. 474 διατυπωσάμενος καὶ μέσον τοὺς δορυαλώτους ἅπαντας σὺν γυναιξὶ καὶ παιδίοις εἰσελάσας τὴν αὐτὴν ἀτραπὸν διῄει, δι' ἧς διεληλύθει ὁδοῦ, καὶ ἐφ' οἷς ἂν προσεπέλασε τόποις, μετ' ἀσφαλείας ἁπάσης ἐπορεύετο. καὶ εἶπες ἂν ἰδὼν πόλιν τινὰ ἔμψυχον πεπυργωμένην πορεύεσθαι κατὰ τὴν εἰρημένην ἐκείνην καινουμένην σύνταξιν.

5. Ὡς δὲ προσωτέρω προῄει, βάρβαροι μέν τινες οὐκ ἐφαίνοντο, παρείπετο δὲ ὁ Μονόλυκος ἐφ' ἑκάτερα ἐν λόχοις τῷ στρατεύματι μετὰ ἀποχρώσης δυνάμεως. ἐπὰν δὲ διὰ B τῆς ἀναμεταξὺ πεδιάδος τοῦ τε Πολυβότου καὶ τῆς ἤδη ῥηθείσης ἐκείνης λίμνης διῄει, ἀπόμοιρά τις τοῦ βαρβαρικοῦ τάγματος, αὐτόσκευοι πάντες καὶ ψιλοὶ τολμητίαι, ἑκατέρωθεν λοχήσαντες τοῦ στρατοπέδου ἀθρόον ἀπὸ τῶν μετεώρων αὐτοῖς ἀνεφάνησαν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν καινὴν V. 375 ἐκείνην παράταξιν ὁ ἀρχισατράπης Μονόλυκος θεασάμενος γέρων τε ὢν καὶ πολλῶν ἐν πείρᾳ πολέμων τε καὶ ταγμάτων ἐξεπλάγη τεθαυμακὼς τὴν καινὴν ἐκείνην διασκευὴν τοῦ συντάγματος καὶ τὸν ξυνταγματάρχην ἐπεζήτει ἐγνωκέναι.

1. *δὲ τούτοις* C, *δὲ τοῖς* P. 6. *σὺν* addidi. 10. *πρεύεσθαι* C, corr. m. 2. 11. *καινουμένην* scripsi: *κινουμένην* CP. 13. 20. *μονόληκος* C². 18. *λοχήσαντες* C, *λοχήσαντος* P.

sua sponte Romani etiam indigenae horum locorum fugientes barbarorum servitutem ac mulieres cum parvulis et viri ipsi liberique ut in asylum quoddam ad imperatorem confugiebant. is nova illa acie iterum formata in eaque inclusis captivis omnibus cum mulieribus liberisque eandem, qua venerat, viam ingressus, quaecumque loca praeteriit, tutus omnino pergebat; crederesque vivam urbem munitam novaque, quam diximus, forma instructam cernere ambulantem.

5. Cum vero longius progrederetur, quamquam barbari non apparebant, utrimque tamen circuibat Monolycus exercitui idoneis cum copiis insidians. ut vero in planitiem ventum est, quae Polyboto illique, de qua diximus, lacui interiacet, manus quaedam barbarorum, expediti omnes et leviter armati, sed audaces homines, ex insidiis utrimque a superioribus locis subito apparent. sed Monolycus archisatrapa, iam senex longoque bellorum usu artis militaris peritissimus, nova illa acie conspecta admirans obstupuit, cumque

τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον ἐστοχάζετο καὶ οὐχ ἕτερον ἡγεμόνα τῶν ταγμάτων εἶναι καὶ τῆς καινῆς ἐκείνης παρατάξεως. C καὶ ἤθελε μὲν προσβαλεῖν, οὐκ εἶχε δέ· ἀλλ' ὅμως τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαι ἐκέλευσε. πολλοῦ δὲ στρατεύματος φαντασίαν τοῖς Ῥωμαίοις παρασχεῖν μηχανώμενος μὴ συνασπίζειν, ἀλλὰ διῃρημένως καὶ ἀτάκτως, καθάπερ ἄνωθεν τὴν παράταξιν αὐτῶν διεγράψαμεν, θέειν ἐπέτρεψεν, ἵν' ἐντεῦθεν τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς θέας καὶ τοῖς τῶν ἵππων δρόμοις κατάκροτον αὐτοῖς πεποιηκότες τὴν ἀκοὴν τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις καταπλήξαιεν. ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ καθαπερεὶ πύργος προὔχων τῆς παρατάξεως προϊὼν ἢ στύλος πυρὸς ἢ θεία τις καὶ οὐρανία ὄψις τὰς φάλαγγας αὐτῶν ἀνερρώννυε καὶ ἐπὶ ταὐτοῦ βαδίζειν σχήματος ἐκέλευε καὶ θαρρεῖν παρ- D εκελεύετο καὶ προσετίθει, μὴ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀποβλέπων τὸν τοσοῦτον ἀναδέξασθαι μόχθον, ἀλλὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων εὐκλείας ἕνεκα καὶ δόξης καὶ πρὸς τούτοις ἑτοιμότατον εἶναι ὑπὲρ ἁπάντων ἀποθανεῖν. ἅπαντες οὖν τεθαρρηκότες ἕκαστος τὸν ἴδιον ἐφύλαττε τόπον πάνυ τὴν πορείαν ἀνειμένως ποιούμενοι, τοσοῦτον ὡς μηδὲ κινεῖν P. 475 δοκεῖσθαι τοῖς βαρβάροις. δι' ὅλης οὖν τῆς ἡμέρας προσβάλλοντες τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι καὶ μηδὲν ἠνυκότες μηθ' ὅλως μήτε ἐκ μέρους διασπάσαι τὸ Ῥωμαϊκὸν σύν-

1. τὸν γοῦν? 2. ἐκείνης εὑρετὴν? 3. προσβαλεῖν] εῖν m. 2 ex corr. C. τὸ ἐνυάλιον C, τὸ om. P. 16. ἕνεκα addidi.

exercitus ducem quaereret, Alexium imperatorem suspicabatur exercitui praeesse eundemque aciem illam invenisse, non alium quemquam ducum; nec, quamvis vellet, aggredi potuit. sed tamen signum pugnandi dari iubet, et quo maioris exercitus speciem praeberet Romanis, praecepit suis, ut acie non instructa passim ac sine ordine, eo quem supra descripsimus modo procurrerent: fore enim, ut necopinata specie atque equorum impetu terribilem excitantes strepitum Romanorum copias disturbarent. verum imperator quasi alta turris vel ignis columna aciei praecurrens ac velut divina quaedam et caelestis species ordines corroborabat et aciem eandem servare fortique esse animo iubebat addens haec, minime se sua causa tantum laborem suscepisse, sed propter gloriam splendoremque Romanorum seque insuper paratissimum esse pro omnibus mortem obire. quare omnibus animi creverunt: pro se quisque locum suum obtinere et lentissimo gradu iter facere, ut ne moveri quidem barbaris viderentur. itaque toto die Romanum exercitum sine ullo successu aggressi, cum neque in universum neque ex parte eum

ταγμα δυνηθέντες αὖθις πρὸς τὰς ἀκρολοφίας ἀνέτρεχον ἄπρακτοι καὶ πυρσοὺς τηνικαῦτα πλείονας ἀνάψαντες δι' ὅλης νυκτὸς ὠρύοντο καθάπερ λύκοι, ἔστι δ' οὗ καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέσκωπτον· ἦσαν γάρ καί τινες ἐν αὐτοῖς μιξοβάρβαροι ἑλληνίζοντες. αὐγαζούσης δὲ τῆς ἡμέρας τὰ αὐτὰ μηχανώμενος ὁ Μονόλυκος τοῖς Τούρκοις ἐπέταττε ποιεῖν. ἐπὶ τούτοις καταλαβὼν καὶ αὐτὸς ὁ Κλιτζιασθλὰν B σουλτάνος καὶ θεασάμενος τὴν τοῦ στρατοπέδου εὐταξίαν ἐθαύμασε μέν, ἀπέσκωψε δὲ οἷα νέος πρὸς γέροντα τὸν Μονόλυκον, ὅτου χάριν τὴν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνεβάλετο μάχην. ὁ δὲ "ἐγὼ μὲν" ἔφη "ὡς γέρων ἢ δειλὸς ἀγχέμαχον τὴν μετ' αὐτοῦ συμπλοκὴν ἀνεβαλόμην μέχρι τοῦδε. εἰ δὲ σὺ θαρρῶν ἦσθα, ἄγε δὴ πειράθητι καὶ αὐτός· τὸ πρᾶγμα διδάξει". εὐθὺς οὖν αὐτὸς μὲν τοῖς περὶ τὴν οὐραγίαν οὖσι προσέβαλεν, ἑτέροις δὲ σατράπαις τὴν κατὰ πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος προσβολὴν ἐπέταξε καὶ C ἄλλοις τὴν καθ' ἑτέραν πλευρὰν τῆς παρατάξεως μάχην ἀνέθετο. ὁ γοῦν τὸ δεξιὸν κέρας ἐπέχων Νικηφόρος ὁ Βρυέννιος Καῖσαρ τῆς κατὰ τὴν οὐραγίαν μάχης αἰσθόμενος ἐσφάδαζε μὲν ἀμύνειν τοῖς ὄπισθεν, οὐκ ἤθελε δὲ ἀπειρίας V. 376 ἢ νεότητος ἐνδείξασθαί τι, ἀλλ' ἐπεῖχε καίπερ λυττῶντα τὸν κατὰ τῶν βαρβάρων θυμὸν καὶ σὺν εὐταξίᾳ ἐπὶ ταὐτοῦ

4. Ῥωμαίους] ο m. 2 ex corr. C. 6. ἐπέτατε C. 9. ἀπέσκοψε C. 10. ἀνεβάλετο C[1], ἀνεβάλλετο C[2], αἰεβάλλετο P. 12. ἀγχεόμαχον C. 13. θαρρῶν] ν add. m. 2 C. 14. αὐτός] ς del. m. 2 C. 15. προσέλαβεν C, corr. m. 2. ἑτέροις σατράπαις] ς finale bis add. m. 2 C. δὲ addidi. 19. ὁ ἐμὸς Καῖσαρ? 21. καίτοι CP, correxi.

dirumpere possent, re infecta in montium iuga se receperunt pluribusque ignibus incensis per noctem luporum instar ulularunt conviciantes interdum Romanis, cum nonnulli semibarbari inter eos essent graeci sermonis periti. albescente die cum eadem Monolycus quae antea Turcas facere iussisset, ipse interim Clitziasthlan sultanus adveniens, postquam conspexit aciem egregie instructam, licet miratus, ut iuvenis tamen Monolycum senem irrisit, quod proelium cum imperatore distulisset. at ille "equidem" inquit "ut senex timidusve pugnam contra eum hucusque distuli; tibi si fiducia est, agedum ipse periclitare. rem probabit eventus." itaque statim sultanus novissimum agmen adortus aliis satrapis in imperatorem ex adverso, aliis ab utroque latere impetum facere imperavit. sed Nicephorus Bryennius Caesar, qui dextrum cornu habuit, cognito extremi agminis certamine, etiamsi huic opem ferre cuperet, tamen, cum imperitiam intemperiemve ostendere nollet, iram in barbaros cohibuit et com-

'σχήματος τὴν πορείαν ποιεῖσθαι ἐσπούδαζε. καρτερῶς δὲ τῶν βαρβάρων μαχομένων ὁ τὸ ἀριστερὸν κέρας ἐπέχων ὁ φίλτατός μοι τῶν ἀδελφῶν ὁ πορφυρογέννητος Ἀνδρόνικος τὰς ἡνίας στρέψας σφοδρὰν μετὰ τῆς ἰδίας φάλαγγος τὴν κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπέλευσιν ἐποιήσατο. ὃς εἰς τὸ χαριέστατον D αὐτὸ τῆς ἡλικίας ἐληλυθώς, τόλμαν δὲ συνετὴν καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ φρόνησιν περιττὴν ἐν πολέμοις ἔχων πρὸ καιροῦ ᾤχετο καί, ὡς οὐκ ἄν τις ἤλπισεν, ἐξ ἡμῶν ἀπῆλθε καὶ κατέδυ. ὢ νεότης καὶ ἀκμὴ σώματος καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ἅλματα κοῦφα ποῦ ποτε κατερρεύσατε; μονῳδεῖν με τὸ ἐπὶ τούτῳ πάθος ἐκβιάζεται, ἀλλ' ὁ τῆς ἱστορίας νόμος P. 476 ἐκεῖθεν αὖθις ἀπείργει. θαυμάζειν δὲ ἔστι, πῶς οὐ γίνεταί τις καὶ νῦν καθάπερ καὶ πάλαι, φησίν, ἢ λίθος ἢ ὄρνις ἢ δένδρον ἤ τι τῶν ἀψύχων ὑπὸ μεγάλων κακῶν εἰς τὰ τοιαῦτα τὴν φύσιν ἀμείβων, εἴτε μῦθος τοῦτό ἐστιν εἴτε λόγος ἀληθής· καὶ τάχα κρεῖττον ἂν εἴη πρὸς τὰ μηδὲν αἰσθανόμενα μεταμείβειν τὴν φύσιν ἢ τοσαύτην αἴσθησιν δέχεσθαι τοῦ κακοῦ. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν, τάχ' ἄν με λίθον ἀπέδειξε τὰ συμπεσόντα δεινά.

6. Τὴν δὲ μάχην ἀγχέμαχον ἤδη γεγονυῖαν ὁ Νικηφόρος θεασάμενος καὶ πτοηθεὶς τὴν ἧτταν μετὰ τῆς ἰδίας παρατάξεως ὅλας ἡνίας στρέψας ἀμύνειν ἠπείγετο. καὶ τηνικαῦτα B

3. πορφυρογέννητος C, Πορφυρογέννης P. 4. μετὰ scripsi: κατὰ CP. 10. τὸ ἐπὶ C, τὸ om. P.

posito ordine, ut solebat, iter facere properavit. acriter vero barbaris pugnantibus Andronicus porphyrogenitus, fratrum meorum mihi carissimus, qui laevo cornu praeerat, mutato itinere cum suo agmine barbaros invadit ibique in summo flore aetatis, cum excelleret in bellis prudenti audacia et insigni dexteritate et sapientia, praemature obiit praeterque omnium spem nostrum decessit et occidit. o iuventus, o vigor corporis, o equitantis leves saltus, quo tandem abiistis! ut lamenta fundam, dolore quidem de eius casu perducor, sed arcet rursus inde me lex historiae. mirum tamen videtur, cur non etiam nunc ut olim, ut dicunt, in lapidem vel avem arboremve vel aliud quid inanimorum commutetur quis ob malorum magnitudinem induens illarum rerum naturam. nam sive fabula seu verum est, melius certe esset, commutare amisso sensu naturam, quam tale sentire malum; quod si fieri posset, facile me mala in lapidem mutassent.

6. Ceterum Nicephorus, ubi comminus rem agi videt, cladem veritus cunctis copiis suis conversis auxilii causa properavit, celeriterque

οἱ βάρβαροι νῶτα δεδωκότες καὶ σὺν αὐτῷ δὴ τῷ Κλιτζιασθλὰν σουλτὰν ἀνὰ κράτος φεύγοντες πρὸς τὰς ἀκρολοφίας ἠπείγοντο. πολλοὶ μὲν οὖν τηνικαῦτα πεπτώκασι πολεμοῦντες, οἱ πλείους δὲ καὶ ἑάλωσαν· τῶν δὲ σωθέντων ἁπάντων διασπαρέντων καὶ αὐτὸς δὴ ὁ σουλτάνος ἀπεγνωκὼς τὰς σωζούσας ἐλπίδας μετὰ τοῦ οἰνοχοοῦντος αὐτῷ μόνου φεύγων περί τι τέμενος κατὰ τὴν ἀκρολοφίαν ἱδρυμένον, οὗ κυκλόθεν οὐρανομήκεις κυπάριττοι στοιχηδὸν ἑστήκεσαν, ὑπὸ τῶν C *διωκόντων αὐτὸν τριῶν Σκυθῶν καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Οὐζᾶ στενοχωρηθεὶς ἀνελήλυθε καὶ μικρὸν ἐπὶ θάτερον παρεκκλίνας, ἐπεὶ μηδὲ γνώριμος τοῖς διώκουσιν ἦν, αὐτὸς μὲν σέσωστο, ὁ δέ γε οἰνοχόος παρὰ τῶν Σκυθῶν κατασχεθεὶς τῷ αὐτοκράτορι ὡς μέγα τι δῶρον προσενήνεκται. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ νίκῃ καταγωνισάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἔχαιρεν, ἠνιᾶτο δέ, ὅτι μὴ καὶ ὁ σουλτάνος εἰς χεῖρας ἐμπεσὼν κατεσχέθη, ἀλλὰ παρὰ μικρὸν, τοῦτο δὴ τὸ πεπαροιμιασμένον, ἐρρύσθη. ἑσπέρας δὲ ἤδη καταλαβούσης αὐτοῦ κατὰ τόπον αὐλίζεται, οἱ δὲ περισωθέντες τῶν* D *βαρβάρων αὖθις κατὰ τὰς ἀκρολοφίας ἀνελθόντες πυρσούς τε παμπόλλους ἀνῆψαν καὶ δι' ὅλης νυκτὸς κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὡς κύνες περιυλάκτουν. Σκύθης δέ τις ἀποδράσας ἀπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος καὶ προσεληλυθὼς τῷ σουλτὰν ἔφη "τὴν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος μάχην ἡμέρας*

6. *οἰνοχοοῦντος* P, *ἠνιοχοῦντος* C. 7. *ἱδρυμένον* C, *ἱδρυμένων* P. 16. *μικροῦ* CP, correxi. 17. *πε∗παροιμιασμένον* C. 19. *ἀνελθόντες*] *λ* m. 2 in ras. C. 21. *περιυλάκτουν*] *υ* prius m. 2 in ras. C. *τις* ex *της* m. 2 C.

barbari una cum Clitziasthlane sultano fugientes ad montium cacumina contenderunt. ibi multis hostium caesis pluribus captis reliquis omnibus dispersis ipse sultanus salute desperata cum solo pocillatore confugit ad sacellum in summo monte extructum, quod circum altissimae cupressi per series consitae erant; iterumque aufugit pressus a tribus Scythis Uzaeque filio paulumque declinans ad alteram partem, quoniam persequentibus ignotus erat, ipse quidem se servavit, sed pocillator a Scythis comprehensus atque ut magnum munus imperatori oblatus est. qua victoria licet valde laetaretur imperator, dolebat tamen, quod sultanus non comprehensus, verum aegre, ut in proverbio est, servatus esset; vespereque facto ibi, ut locus tulit, tabernacula statuit, dum barbari qui supererant in montium cacumina regressi permultos ignes accendunt totamque noctem canum instar Romanos allatrant. ibi Scytha quidam Romanorum exercitu deserto sultanum adiit et "noli" inquit "umquam cum imperatore de die confligere;

οὔσης μηδαμῶς ἐπιχείρει· οὐ γάρ σοι πρὸς καλὸν ἐσεῖται. V. 377 ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ἀποχρώσης τῆς πεδιάδος συνεσφιγμένως τὰς σκηνὰς ἐπήξατο, δι' ὅλης νυκτὸς πρὸς τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν κατιόντες ψιλοὶ τοξόται καὶ συχνὰ τὰ βέλη κατ' αὐτῶν πεμπέτωσαν καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν ζημίαν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι ὑφέξουσι." τηνικαῦτα δὲ καὶ μιξοβάρβα- P. 477 ρός τις ἐκεῖθεν αὖθις λαθὼν τοὺς Τούρκους πρὸς τὸν βασιλέα φοιτᾷ ἀπαγγέλλων, ὁπόσα ὁ Σκύθης τῷ σουλτάνῳ προσελθὼν ὑπέθετο, καὶ τὰ βεβουλευμένα ἅπαντα κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος σαφῶς διηγήσατο. ταῦτα μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ διχῇ διελὼν τὸ στράτευμα τοὺς μὲν εἴσω τῆς παρεμβολῆς ὄντας ἐγρηγορέναι καὶ νήφειν προσέταξε, τοὺς δέ γε λοιποὺς ὁπλίσασθαί τε καὶ ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς ἐξελθόντας προϋπαντῆσαι τοῖς κατ' αὐτῶν ἐρχομένοις Τούρκοις καὶ τὴν μετ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι μάχην. οἱ δὲ βάρβαροι δι' ὅλης νυκτὸς γύρωθεν περιζώσαντες τὸ B στράτευμα πολλὰς ἐκδρομὰς περὶ τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν ποιούμενοι συχνοὺς ὀϊστοὺς κατὰ τοῦ στρατεύματος ἔβαλλον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ τὰς ὑποθήκας τοῦ αὐτοκράτορος ποιοῦντες ἐφύλαττον ἑαυτοὺς μὴ διασπῶντες τὴν παράταξιν. ὑπαυγαζούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἅπαντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος ᾔεσαν καὶ τὴν λείαν καὶ τὰς σκευὰς ἁπάσας καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς δορυαλώτους μετά τε γυναικῶν καὶ παιδίων ἐς τὸ μέσον τῆς παρατάξεως αὖθις ἐλάσαντες τὴν

14. προϋπαντῆσαι] ι in ras. m. 2 C.

etenim bene tibi non eveniet. sed quoniam planitie non sufficiente artius tabernacula imperator collocavit, fac tota nocte expediti sagittarii assidua de montium radicibus in eos tela mittant. ita enim haud parvam cladem Romanis inferent." eodem vero tempore semibarbarus quidam clam Turcis imperatorem accessit et quae Scytha sultano suasisset omniaque in Romanos consilia accurate exposuit. quo imperator comperto bifariamque exercitu diviso alteram partem intra castra se tenere et pervigilare iubet, reliquos vero sumptis armis e castris exire manusque cum Turcis, si aggrederentur, conserere. ac barbari, qui tota nocte undique exercitum circumdederunt, saepe excurrentes circa montium radices assidua in exercitum tela mittebant, dum interim Romani ex imperatoris praecepto nusquam ordinibus diremptis sese tuentur. primo vero mane suum quisque locum tenebant ac praeda, impedimentis omnibus, captivis cum mulieribus liberisque in mediam aciem rursus receptis Ampum versus

πρὸς Ἀμποῦν ὤδευον. πόλεμος δὲ τηνικαῦτα καταλαμβάνει τούτους βαρὺς καὶ δεινός. ὁ γὰρ σουλτάνος συνάξας αὖθις C τὰς δυνάμεις καὶ περιζώσας τὸ στράτευμα γυρόθεν καρτερῶς ἐμάχετο, μηδαμῶς δὲ τὸν συνασπισμὸν τῶν Ῥωμαίων διακόψαι ἰσχύσας, ἀλλ' ὥσπερ ἀδαμαντίνοις τείχεσι προσβαλὼν ἄπρακτος ἀπεπέμφθη. ἠνιᾶτο γοῦν δι' ὅλης ἐκείνης τῆς νυκτὸς καὶ καθάπαξ ἀπογνοὺς μετὰ τοῦ Μονολύκου καὶ τῶν λοιπῶν σατραπῶν ἐβουλεύετο καὶ τὰ περὶ εἰρήνης ἐπιφωσκούσης ἡμέρας ᾐτεῖτο τὸν αὐτοκράτορα τούτου πᾶσι τοῖς βαρβάροις συνδόξαντος. οὐκ ἀποπέμπεται δέ, ἀλλὰ δέχεται τούτου τὴν ἱκεσίαν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ παραχρῆμα τὸ ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι ἐπέταξε καὶ οὕτως ἀτρεμεῖν ἅπαντας παρεκελεύσατο καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἵστασθαι σχήματος μήτε D τῶν ἵππων ἀποβάντας μήτε τὰς σκευὰς τῶν ὑποζυγίων ἀποσάξαντας περιφραττομένους ἀσπίδι καὶ κυνέῃ καὶ δόρατι, καθά γε καὶ πρότερον δι' ὅλης τῆς ὁδοιπορίας. ταῦτα δὲ δι' οὐδὲν ἄλλο τῷ αὐτοκράτορι ᾠκονόμητο, ἀλλ' ἵνα μὴ συγχύσεως γενομένης πολλάκις τό τε σχῆμα τῆς παρατάξεως διασπασθῇ κἀντεῦθεν εὐάλωτοι ἅπαντες γένωνται. ἐδεδίει γὰρ τοὺς Τούρκους πλῆθος πολὺ τούτοις ὁρῶν καὶ ἁπανταχόθεν τῷ Ῥωμαϊκῷ προσβάλλοντας στρατεύματι. ἐν ἐπικαίρῳ δὲ τόπῳ στὰς ὁ αὐτοκράτωρ τούς τε συγγενεῖς αὐτοῦ ἅπαντας καὶ ἱκανοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπολεξάμενος ἐφ' ἑκάτερα

3. γυρόθεν C, γύρωθεν P. 7. καὶ addidi. 17. αὐτοκράτωρι C.

progrediebantur. ibi bellum eos excepit grave et atrox, cum sultanus rursus collectis copiis undique circumvolans exercitum acriter instaret. nec tamen ulla ratione Romanorum contextum scutorum perrumpere potuit, sed, tamquam in adamantinos muros impegisset, infecta re abiit; totaque nocte sollicitus ac plane desperans cum Monolyco reliquisque satrapis consultavit, et ubi illuxit, quod omnibus barbaris placuit, pacis condiciones imperatorem rogavit. nec repudiat preces eius imperator signoque confestim dato, omnes ut consistant ordinesque suos teneant, imperat, neu ab equis descendant vel iumenta sarcinis levent, sed ut, quales toto itinere, protecti stent clipeis galeis hastis; quod quidem nulla alia causa curaverat, quam ne forte confusione exorta acies dirimeretur omnesque hostium praeda fierent, quippe quod Turcas ingenti numero undique Romano exercitui circumfusos metuit. tum idoneo loco capto omnibusque cognatis et sufficiente lectissimorum numero militum utrimque collocatis mediam tenuit

ἐπὶ κεφαλῆς μὲν αὐτὸς εἱστήκει, δεξιόθεν καὶ ἐξ εὐωνύμων οἱ καθ' αἷμα καὶ ἐξ ἀγχιστείας αὐτῷ προσήκοντες καὶ τούτοις P. 478 ἑχομένως μιγὰς τῶν στρατιωτῶν ἔκκριτος, κατάφρακτοι ἅπαντες· ὁ δὲ τῶν ὅπλων ἀποστίλβων πυρσὸς τὸν ἀέρα πλέον καὶ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος κατηύγαζε. προσεληλύθει δὲ τηνικαῦτα καὶ ὁ σουλτάνος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν σατραπῶν, ὧν ὁ Μονόλυκος χρόνῳ καὶ πείρᾳ καὶ ἀνδρίᾳ πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Τούρκων ὑπερφέρων προῆγε, καὶ καταλαμβάνει τὸν βασιλέα κατὰ τὴν πεδιάδα τὴν μεταξὺ Αὐγουστόπολιν καὶ Ἀκρόνιον. οἱ δέ γε σατράπαι πόρρωθεν θεασάμενοι V. 378 τὸν αὐτοκράτορα τῶν ἵππων ἀποβάντες τὴν συνήθη τοῖς B βασιλεῦσι προσκύνησιν ἀποδεδώκασι. τὸν δὲ σουλτάνον πολλάκις τοῦ ἵππου ἀποβῆναι ἐπιχειρήσαντα ὁ αὐτοκράτωρ οὐ ξυνεχώρει. ἀλλ' ἐκεῖνος ταχὺ πεζεύσας τὸν πόδα τούτου ἠσπάσατο. καὶ ὃς χεῖρά τε δοὺς αὐτῷ καὶ ἵππον τῶν ἐκκρίτων ἐπιβῆναι ἐκέλευσεν. ἐπιβάντος δὲ τούτου καὶ παρὰ θατέραν πλευρὰν τοῦ αὐτοκράτορος προσεγγίσαντος παραχρῆμα τὸ ἀμφίον ὃ περιεβέβλητο λύσας τοῖς ὤμοις ἐκείνου ἐπέθετο. εἶτα μικρὸν ἐπισχὼν τὸ πᾶν τῶν αὐτῷ δεδογμένων δημηγορήσας ἐξέφηνε λέγων ὡς "εἰ μὲν τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων ὑπείκειν βούλεσθε καὶ τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν C ἐκδρομὰς ἀνακόψαι, χαρίτων μὲν καὶ τιμῆς ἀπολαύσετε καὶ ἀνέτως ἐν ταῖς ἀποτεταγμέναις ὑμῖν χώραις τοῦ λοιποῦ

1. εἱστείκει C. ἐξ εὐωνύμων C, ἐξ om. P. 7. ἀνδρία C, ἀνδρείᾳ P. 9. κατὰ scripsi: καὶ CP. 14. τὸν] ν add. m. 2 C. 16. ἐπιβάντα δὲ τοῦτον CP, correxi. παρὰ scripsi: περὶ CP. 17. προσεγγίσαντα CP, correxi. 20. δημηγορήσας C, δημογορήσας P. 21. βούλεσθε] βουλεσ in ras. m. 2 C.

ipse, dextram vero et sinistram partem consanguinei eius affinesque, quos lecta militum caterva excepit, cataphracti omnes; armorum vero splendor magis etiam quam solis radii aerem collustrabat. ac processerat interim sultanus quoque cum satrapis suis duce Monolyco, qui omnibus in Asia Turcis aetate experientia virtute superior erat, et offendit imperatorem in campo inter Augustopolin Acroniumque. ibi satrapae procul imperatore conspecto degressi equis consuetam imperatoribus salutationem fecerunt; sultano tamen saepe de equo descendere conanti imperator id non concedebat. sed celeriter is desiliens pedem Augusti osculatur, qui dextra iuncta unum ex delectis equis conscendere eum iussit. quo facto cum ad alterum imperatoris latus accessisset, subito is amiculum, quo indutus erat, solvit ac sultani humeris induit; silentioque brevi interiecto, quidquid videbatur, ita exposuit: "si Romanorum imperio cedentes excursiones contra Christianos omiseritis, beneficiis honoribusque augebimini ac liberam

βιώσεσθε, οὗ τὸ πρότερον τὰς διατριβὰς εἴχετε πρὸ τοῦ Ῥωμανὸν τὸν Διογένην τὰς ἡνίας τῆς βασιλείας περιζώσασθαι καὶ τὴν ἧτταν ἐκείνην ἡττηθῆναι μετὰ τοῦ σουλτάνου συνάξαντα δυστυχῶς τὴν μάχην καὶ ἁλῶναι παρ' αὐτοῦ. χρὴ οὖν τὴν εἰρήνην ἑλέσθαι τῆς μάχης καὶ τῶν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὁρίων ἀπέχεσθαι τοῖς ἰδίοις ἀρκουμένους. καὶ D εἴ μου πεισθῆτε τοῖς λόγοις συμβουλευομένου τὰ λῷονα, μεταμεληθήσεσθε οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ πολλῶν δωρημάτων ἐπιτεύξεσθε. εἰ δὲ μή, ἐμὲ ἴστε ὀλοθρευτὴν τοῦ γένους ὑμῶν ἔσεσθαι." ὁ δὲ σουλτάνος καὶ οἱ τούτου σατράπαι πρὸς ταῦτα μάλα προθύμως συνέθεντο λέγοντες "οὐκ ἂν αὐτόμολοι ἐνταῦθα παρεγενόμεθα, εἰ μὴ τὴν μετὰ τῆς σῆς βασιλείας εἰρήνην ἀσπάσασθαι προειλόμεθα". τούτων οὖν ῥηθέντων ἀπέλυσε τούτους εἰς τὰς ἀποτεταγμένας αὐτοῖς σκηνὰς εἰς νέωτα τὰς συνθήκας κατεμπεδῶσαι ὑποσχόμενος. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν αὖθις τὸν σουλτάνον Σαϊσὰν τὴν κλῆσιν θεασάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ συνθήκας ὡς ἔθος πληρώσας χρήματα μὲν ὅτι πλεῖστα αὐτῷ ἐχαρίσατο καὶ τοῖς αὐτοῦ δὲ σατράπαις ἱκανῶς φιλοτιμησάμενος χαί- P. 479 ροντας ἀπέλυσεν· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτι ὁ νόθος αὐτοῦ ἀδελφὸς Μασοὺτ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ βουλόμενος ἐπιδράξασθαι τὸν τοῦ Σαϊσὰν μεμελετήκει φόνον, † ὑπεισελθόντων αὐτῷ σατραπῶν τινων, ὁποῖα εἰώθεν

12. παραγενόμεθα CP, correxi. 21. ὁ ἀδελφὸς CP, ὁ delevi. 22. μελετήκει P, correxi. 23. ὑπεισαγγελλόντων?

in posterum in terris, quae vobis assignatae sunt, vitam degetis, in illis scilicet, in quibus versabamini, priusquam Romanus Diogenes imperii habenis susceptis cladem illam accepit infeliciterque cum sultano pugnans captus est. itaque pacem bello praeferatis oportet abstineatisque a Romanorum finibus contenti propriis; et si obsequemini verbis meis, quibus optima vobis consulo, numquam vos poenitebit, immo multorum munerum fietis participes; sin minus, perniciem me generis vestri fore scitote." quibus libenter sultanus eiusque satrapae astipulantes "Sponte" aiunt "non venissemus huc, nisi cum tua maiestate pacem inire voluissemus." his dictis eos dimisit in tabernacula, quae assignarat iis, insequenti die se pacis condiciones firmaturum pollicens. quas, ubi postero die sultanum, qui Saisan dicebatur, conspexit, ratas ut mos erat fecit et plurimam ei pecuniam largitus est; ac satrapas quoque multis donis laetos a se dimisit. interea imperator, cum nothum illius fratrem Masut regnum appetere deque Saisanis morte cogitare audiisset *, ut fieri

ὡς ἐπίπαν γίνεσθαι, ξυνεβούλευε μεῖναι μικρόν, ἔστ' ἂν τὰ κατ' αὐτοῦ μελετώμενα σαφέστερον διαγνοίη, καὶ οὕτως ἀπελεύσεται γινώσκων τὰ συμπεσόντα καὶ φυλαττόμενος. ὁ δὲ παρ' οὐδὲν τὴν τοῦ αὐτοκράτορος βουλὴν λογισάμενος καὶ θαρρῶν ἑαυτῷ εἴχετο τοῦ σκοποῦ. ἵνα γοῦν μὴ δόξῃ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν αὐτόμολον σουλτάνον βίᾳ κατασχεῖν καὶ B μῶμος ἐντεῦθεν αὐτῷ προστριβῇ, ἐνεδίδου τῇ γνώμῃ του βαρβάρου φάμενος "καλὸν μὲν ἦν περιμεῖναι τέως μικρόν· ἐπεὶ δὲ καταθύμιόν σοι τοῦτό ἐστιν, ἀναγκαῖον τὸν δεύτερον ὅ φασι πλοῦν καὶ καταφράκτους στρατιώτας ἱκανοὺς Ῥωμαίων ἐξ ἡμῶν ἀναλαβέσθαι τοὺς ἀβλαβῆ σε διασώσοντας μέχρις αὐτοῦ Ἰκονίου". ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τοῦτο καταπεισθὴς ὁ βάρβαρος ἦν, ὁποῖα τὰ τῶν βαρβάρων ἤθη ἀγέρωχα μονονοὺ καὶ αὐτῶν νεφῶν ὑπερβάλλεσθαι οἰομένων. συν- V. 379
ταξάμενος τοίνυν τῷ αὐτοκράτορι καὶ χρήματα ἱκανὰ λαβὼν τῆς πρὸς τὰ οἴκοι φερούσης εἴχετο. ὄνειρος δέ τις ἐφίστα- C
ται αὐτῷ νυκτὸς οὐκ ἀπατηλὸς οὔτε ἐκ Διὸς πεμφθεὶς οὔτε μὴν ἐποτρύνων πρὸς μάχας τὸν βάρβαρον, καθάπερ ἡ γλυκεῖά φησι ποίησις, Νηληΐῳ υἷι ἐοικώς, ἀλλὰ τἀληθῆ τῷ βαρβάρῳ προμαντευόμενος. ἐδόκει γὰρ τάχα μῦας ἐν τῷ ἀριστᾶν ὁμαδὸν περιχυθέντας αὐτῷ καὶ ὃν κατήσθιεν ἄρτον

8. ἦν ex οὖν m. 2 C. 9. δὲ ex δὴ m. 2 C. κατὰ τὸν δ. ὅ φ. π. [καὶ] καταφράκτους? 11. διασώσαντας CP, correxi. 20. προ|προμαντευόμενος C. μῦας C, μυίας P. 21. ἀριστᾶν] ᾶ m. 2 ex corr. C. περιχυθείσας C²P.

solet, satrapis quibusdam, auctor illi fuit, ut paulum expectaret, donec de consiliis in eum captis certiora accepisset; ita enim abiturum eum, ut cognitis insidiis servare se posset. quod vero consilium nihili is pendens confidensque sibi ipsi cum in proposito perseveraret, imperator, ne profectum ad se ultro sultanum vi retinere videretur indeque calumniam sibi crearet, cessit barbari sententiae dicens: "melius erat, manere hic aliquantisper; sed quoniam illud tibi cordi est, altera, ut dicunt, navigatio necessaria est sumasque idoneum tecum cataphractorum nostrorum numerum, qui salvum te Iconium usque perducant". at ne hoc quidem barbaro persuaderi potuit, ut sunt superbi animi istorum, qui nubes ipsas paene superare sibi videntur. quare, postquam salutavit imperatorem, largiter donatus domum rediit, sed nocte fit somnium ei neque id fallax nec a Iove missum neque barbarum incitans ad pugnas, quale dulcis celebrat Musa, Nelei filio simile, sed vera barbaro praesagiens. etenim prandens sibi murium catervis circumfusus videbatur, qui quem

ἐκ τῶν χειρῶν ἀφαρπάσαι σπεύδοντας· τοῦ δὲ καταφρονητικῶς διατιθεμένου καὶ ἀποδιοπομπεῖν ἐπιχειροῦντος αἴφνης εἰς λέοντας ἀλλαξαμένους τὴν φύσιν καὶ ὑπερισχυκότας αὐτοῦ. διϋπνισθεὶς δὲ τῷ συνοδοιποροῦντι τούτῳ στρατιώτῃ D τοῦ αὐτοκράτορος διηγεῖτο τὸν ὄνειρον πυνθανόμενος τί ἂν βούλοιτο. τοῦ δὲ εἰς ἐχθροὺς τοὺς μῦάς τε καὶ τοὺς λέοντας διαλύοντος τοῦ ὀνείρου, αὐτὸς δὲ πιστεύειν οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ σπουδαίως καὶ ἀπερισκέπτως τῆς ὁδοιπορίας εἴχετο. σκοποὺς δὲ τάχα προαπεστάλκει, ἐφ' ᾧ περιαθρῆσαι, μή τινες ἐχθροὶ εἰς προνομὴν ἐξεληλύθεισαν. αὐτῷ δὲ τῷ Μασοὺτ οἱ σκοποὶ ἐντετυχηκότες μετὰ πολλῆς στρατιᾶς ἤδη καταλαμβάνοντι καὶ ὁμιλήσαντες τούτῳ ξυνθέμενοί τε τῇ ἐκείνου κατὰ τοῦ Σαϊσὰν γνώμῃ ἐπέστρεψαν μηδένα P. 480 ἑωρακέναι διαβεβαιούμενοι. πιστὸν δὲ τὸν λόγον δεξαμένῳ τῷ Σαϊσὰν καὶ ἀπεριμερίμνως ὁδεύοντι δυνάμεις αὐτῷ συναντῶσι βαρβαρικαὶ τοῦ Μασούτ. προπηδήσας δὲ τῆς φάλαγγος Γαζῆς τις υἱὸς τοῦ σατράπου Ἀσὰν Κατοὺχ τὴν κλῆσιν, ὃν προφθάσας ὁ Σαϊσὰν ἀνεῖλε σουλτάνον, παίει τοῦτον διὰ τοῦ δόρατος. ὁ δὲ γοργῶς ἐπιστραφεὶς ἐξαρπάζει τὸ δόρυ τῶν χειρῶν τοῦ Γαζῆ φάμενος ὡς "οὐκ ᾔδειν ἔγωγε, ὅτι καὶ γυναῖκες νῦν δόρατα φέρουσι καθ' ἡμῶν". καὶ τηνικαῦτα φεύγων τῆς πρὸς τὸν βασιλέα φερού-

1. σπευδούσας C²P. 3. λέοντας C, λέοντα P. 4. συνοδοιποροῦντι C, συνοδοποροῦντι P. 6. τοὺς μῦας C, τὰς μυίας P. 7. τοῦ ὀνείρου scripsi: τὸν ὄνειρον CP. 11. πολλῆς] λη in ras. m. 2 C. 17. Σαζῆς C, Γασῆς P.

ederet panem e manibus eripere temptarent; cumque contemnens abigere eos conaretur, subito in leones commutati viribus longe superiores erant. expergefactus autem narrat comitanti imperatoris militi somnium et, quid significaret, quaerit; cumque inimicos is mures leonesque somnii esse interpretaretur, nulla fide habita celeriter atque improvide viam urgebat, praemissis tamen exploratoribus, ut, num qui hostes ad praedandum egressi essent, observarent. ii ipsum Masutum cum magno exercitu offendunt initaque cum eo contra Saisanem societate revertuntur, neminem se vidisse confirmantes. quare cum secure Saisan, quia dicto fidem addidit, progrederetur, Masuti barbaricae copiae ei occurrunt et Gazes quidam, Asan Catuch satrapae filius, quem sultanum antea Saisan occiderat, extra aciem procurrens hasta eum ferit; qui tamen strenue conversus Gazis manibus hastam extorquet addens verba: "nesciebam ego, mulieres quoque nunc in nos hastas gestare." deinde fugientem, cum ad imperatorem

σης εἴχετο· ἀπείργετο δὲ παρὰ τοῦ συνεφεπομένου αὐτῷ B Πουχέα, ὃς τῷ μέρει τοῦ Μασοὺτ πάλαι προσκείμενος τῷ φαινομένῳ φιλίως τῷ Σαϊσὰν προσεφέρετο τὰ λῷστα τάχα ὑποτιθέμενος· τῇ δ' ἀληθείᾳ πάγας αὐτῷ * καὶ βόθυνον ὀρύττων ξυνεβούλευε μὴ πρὸς τὸν βασιλέα παλινοστῆσαι, ἀλλ' εἰς τὸ Τυράγιον εἰσελθεῖν μικρὸν τῆς ὁδοῦ παρεκκλίναντα. πολίχνιον δὲ τοῦτο ἔγγιστα τοῦ Φιλομηλίου διακείμενον. πείθεται τοῖς τοῦ Πουχέα λόγοις ὁ Σαϊσὰν νήπιος καὶ καταλαβὼν τὸ Τυράγιον προσηνῶς παρὰ τῶν ἐποίκων Ῥωμαίων ἐδέχθη γινωσκόντων τὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ βασιλέως εὐμένειαν. καταλαβόντες δὲ οἱ βάρβαροι καὶ αὐτὸς ὁ Μα- C σοὺτ περιζώσαντες γύρωθεν τὰ τείχη πρὸς πολιορκίαν ἀπένευον. ὁ δὲ προκύψας ἄνωθεν μεγάλως ἠπειλεῖτο τοῖς ὁμοφύλοις αὐτοῦ βαρβάροις ὅσον ἤδη λέγων δυνάμεις Ῥωμαϊκὰς καταλαμβάνειν αὐτοὺς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ εἰ μὴ παύσονται τῆς μάχης, πείσεσθαι τόσα καὶ τόσα. ἀνθίσταντο δὲ καὶ οἱ ἐντὸς Ῥωμαῖοι τοῖς Τούρκοις γενναίως. ὁ δὲ Πουχέας τὴν σκηνὴν διαρρήγνυσι καὶ τὸν κρυπτόμενον τῇ δορᾷ λύκον εἰς τοὐμφανὲς ἐξαγαγὼν κάτεισι τῶν τειχῶν τῷ μὲν Σαϊσὰν ὑποσχόμενος θαρσῦναι μᾶλλον τοὺς ἐποίκους, ἐφ' ᾧ γενναιότερον ἀνθίστασθαι, ἀπειλούμενος δὲ μᾶλλον αὐτοῖς D καὶ ξυμβουλεύων ἐνδοῦναι καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσαι τοῖς V. 380

4. lacunam signavi. 6. 9. Τυράγιον C, Τυγάνιον P. 16. παύσεται CP, correxi. ἀνθίσταντο] στ add. m. 2 C. 22. ἀναπετάσας CP, correxi.

flecteret, arcebat Pucheas, qui eum comitabatur quique Masuti partibus iamdiu studens amicitiam Saisani simulabat consulendoque ei, ut videbatur, optima, re vera laqueos foveamque parabat suadens, ne ad imperatorem reverteretur, sed parvo deverticulo facto Tyragium oppidum haud procul a Philomelio situm intraret. itaque Saisan cum stolide credidisset Pucheae consiliis Tyragiumque profectus a Romanis ibi habitantibus benigne exceptus esset, utpote qui imperatoris erga eum benevolentiam cognovissent, barbari adveniunt cum ipso Masuto, qui cinctis muris ad oppugnationem se parant. iam ille de muris despiciens vehementer populares suos increpat denuntiatque, Romanas copias una cum imperatore adfore ideoque, nisi pugna desisterent, extrema eos passuros esse. sed Romanis, qui in urbe erant, fortiter obstantibus Pucheas larvam ponit latentemque sub pelle lupum ostentans descendit de muris, tamquam si, ut promiserat Saisani, incolas, quo fortius resisterent, firmaturus esset; re vera autem minas consiliaque miscuit, ut co-

Τούρκοις, εἰ μὴ βούλοιντο βαρβαρικῆς χειρὸς παρανάλωμα γενέσθαι πολλῶν δυνάμεων ἤδη καταλαμβανουσῶν καὶ ἐξ αὐτοῦ Χοροσάν. οἱ δὲ τὸ μέν τι διὰ τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἐκδειματούμενοι, τὸ δέ τι καὶ ταῖς τοῦ Πουχέα ξυμβουλαῖς πεισθέντες παραχωροῦσι τῆς εἰσόδου τοῖς Τούρκοις. καὶ συλλαβόντες τὸν Σαϊσὰν σουλτάνον ἀποστεροῦσι τῶν ὀμμάτων· ὀργάνου δὲ πρὸς τοῦτο χρησιμεύοντος ἀπορούντων τὸ δοθὲν τῷ Σαϊσὰν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μανουάλιον ἐχρημάτισε. καὶ ἦν ἰδεῖν τηνικαῦτα τὸ δοχεῖον
P. 481 φωτὸς σκότους καὶ ἀμαυρώσεως γεγονὸς αἴτιον. αὐγὴν δέ τινα μικρὰν ἔτι ὑποβλέπων, ἐπὰν τὸ Ἰκόνιον χειραγωγούμενος κατέλαβε, τεθάρρηκε τοῦτο τῇ τιθῇ κἀκείνη δὲ τῇ αὐτοῦ ὁμευνέτιδι. καὶ οὕτω μέχρις αὐτῶν ἀκοῶν τοῦ Μασοὺτ ὁ λόγος ἐφθακὼς ἐξετάραξε τὴν ψυχὴν τοῦ βαρβάρου. ὁ δὲ θυμοῦ πλησθεὶς τῷ Ἐλεγμῷ (σατράπης δὲ οὗτος τῶν ἐπιφανῶν) ἐπέσκηψε διὰ νευρᾶς τοῦτον ἀπάγξαι. τοιοῦτον τέλος τὰ τοῦ Σαϊσὰν σουλτάνου ἔσχεν ἐξ ἀβουλίας μὴ πεισθέντος ταῖς τοῦ αὐτοκράτορος παραινέσεσιν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τῆς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν φερούσης εἴχετο τὴν
B παράταξιν διόλου ἐπὶ τῆς αὐτῆς συντηρήσας εὐταξίας.

7. Ἀλλὰ παράταξιν καὶ φάλαγγάς τις ἀκούων, ἀλλὰ δορυαλώτους καὶ λάφυρα, ἀλλὰ στρατηγὸν καὶ ξυνταγματάρ-

3. αὐτοῦ C, αὐτῷ P. Χορασάν CP. 3. 4. τοι CP, correxi. ἐκδειματούμενοι] ει m. 2 ex corr. C. 8. μανουήλιον C[1], μανουάλιον C[2], μανουΐλην P. 12. τιθῇ] ι ex η m. 2 C. 18. παραινέσεσιν C, παραινέσεσι P. 20. αὐτοῦ CP, correxi.

derent portasque Turcis aperirent, nisi praeda barbarorum fieri vellent; multas enim copias vel ex ipso Chorosane adventare. tum illi partim barbarorum multitudinem metuentes, partim Pucheae confisi Turcis aditum praebent. captum Saisanem sultanum oculis privant; quam ad rem cum idoneum instrumentum deesset, manualio abutuntur, quod dederat Saisani imperator; licuitque videre tunc lucis vas tenebris et caecitati inservire. radium etiamtum quendam lucis conspiciens, cum ad manum ductus Iconium venisset, id nutrici suae fatetur atque haec uxori ipsius; sic res ad Masuti aures pervenit barbarique animum vehementer commovit. ira enim incensus Elegmo satrapae, uni e primoribus, ut nervo eum strangularet, mandavit. talem Saisan sultanus, quia imperatoris consilia imprudenter neglexerat, finem habuit. imperator autem eadem plane aciei forma servata ad regiam urbem proficiscebatur.

7. Sed si quis aciem et phalangas audierit, captivos quoque et spolia, imperatorem ducesque agminum, ne talia se audire credat,

χας νομίζοι ἂν ἐκείνων ἀκούειν, ὁποίων ἅπας ἱστορικὸς καὶ ποιητὴς ξυγγράφων μέμνηται. ἀλλ' αὕτη ἡ παράταξις καινή τις καὶ παράδοξος ἅπασι κατεφαίνετο καὶ ὁποίαν οὐδείς πω οὔτε τεθέαται οὐθ' ἱστορήσας τοῖς ἐς ὕστερον παρεπέμψατο. ἐπὰν γὰρ τῆς πρὸς τὸ Ἰκόνιον εἴχετο, συντεταγμένως τε ἐπορεύετο καὶ εὔρυθμον αὐλῷ τὴν κίνησιν τοῦ συντάγματος ἐπεποίητο. εἶπες ἂν τὴν φάλαγγα πᾶσαν ἰδὼν καὶ κινουμένην ἀκίνητον μένειν καὶ ἱσταμένην πορεύεσθαι. C τῷ μὲν γὰρ συνασπισμῷ καὶ τῇ ἀλληλουχίᾳ τῆς παρατάξεως τοῖς ἀσαλεύτοις ὄρεσιν ἐῴκει, ταῖς δὲ μεταβάσεσι κεκινεῖσθαι ὥσπερ ζῶον μέγιστον ἐν ἡ σύμπασα φάλαγξ ὑπὸ μιᾶς κινουμένη καὶ μεταβαίνουσα ψυχῆς. ἐπὰν δὲ τὸ Φιλομήλιον κατέλαβεν ἀπανταχόθεν τοὺς ὑπὸ χεῖρα τῶν βαρβάρων ἀναρρυσάμενος, καθά που καὶ ἄνωθεν εἴρηται, μέσον τῆς παρατάξεως εἰσελάσας τούς τε δοριαλώτους καὶ αὐτὰς δὴ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ τὴν λείαν ἅπασαν ὑπαναστρέφων ἠρέμα τε ἐπορεύετο καὶ οἷον σχολαίαν τε καὶ μυρμηκίζουσαν τὴν D κίνησιν ἐπεποίητο. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλαὶ τῶν γυναικῶν ἐγκύμονες ἦσαν, πολλοὶ δὲ καὶ νόσοις συνεσχέθησαν, ὁπηνίκα τις πρὸς τὸ τεκεῖν ἠπείγετο γυνή, σάλπιγξ τηνικαῦτα ἠχοῦσα νεύματι τοῦ αὐτοκράτορος ἀτρεμεῖς πάντας ἐποίει, καὶ ἅπαν τὸ σύνταγμα ἐκεῖ παραχρῆμα εἱστήκει. ὅταν δὲ τεκοῦσαν

2. ποιητὴς P, ποιητὴς C. 4. πω οὔτε C, πώποτε P. ἐς ὕστερον] στερον sup. vers. add. m. 2 C. 5. συντεταγμένως] ως ex οι, ut videtur, m. 2 C. 6. εὔρρυθμον C. αὐλῷ scripsi: αὐτῷ CP. 8. ἀκοίμητον C, corr. m. 2. 11. μιᾶς P, μικρᾶς C. 15. δὴ P, δεῖ C. 21. ἐποίει] ει in ras. m. 2 C.

quae rerum scriptores poetaeque omnes memorant; verum haec acies nova quaedam et inaudita omnibus erat, qualem nemo antea viderat umquam nec quisquam historicorum memoriae prodiderat. nam quoad Iconium usque exercitus progrediebatur instructaque acie ac numeroso quodam motu ad tibiam se promovebat, totam diceres phalangam, licet motam, immotam stare stantemque proficisci, quippe quae scutorum virorumque contextu montium immobilium instar esset, iter vero mutans veluti maximum animal uno animo agitata se movere videretur. iam Philomelium ingressus ubique iis, qui in barbarorum potestate erant, liberatis ut supra dictum est, cum in medium agmen captivos ipsasque mulieres et infantes atque omnem praedam redegisset, revertens lente imperator formicarum modo se movebat; cumque multae e mulieribus illis gravidae essent, multi etiam morbis premerentur, quandocumque mulier parturiebat, nutu imperatoris factus est tubae sonitus, ut iter intermitteretur, totumque agmen substitit; tum com-

P. 482 μεμαθήκοι, ἄλλος ἦχος οὐ συνήθης καὶ τῆς κινήσεως προ-
κλητικὸς ἠχήσας τὴν ὁδοιπορίαν ἅπασιν ἐπώτρυνεν. εἰ δέ
τις καὶ ἐθανάτα, τὰ αὐτὰ αὖθις ἐγίνετο καὶ ὁ αὐτοκράτωρ
V. 381 πρὸς τὸν θνήσκοντα παρεγίνετο καὶ ἱερεῖς προσεκαλοῦντο
τοὺς ἐπιτελευτίους ᾄσοντες ὕμνους καὶ τῶν ἁγιασμάτων
μεταδώσοντες τῷ θνήσκοντι. καὶ οὕτω τῶν ἐπὶ τοῖς τε-
λευτῶσι πάντων νομίμως τελεσθέντων, [οὐδὲ] μέχρις ἂν ὁ
θνήσκων ἐνσοριασθεὶς ἐτάφη, οὐδὲ βραχὺ τὴν παράταξιν
συνεχώρει κινεῖσθαι. ὁπηνίκα δὲ ἀριστῆσαι τούτῳ ἐδέησε,
γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας, ὁπόσοι νόσοις ἢ γήρᾳ κεκμηκότες
B ἦσαν, μετακαλούμενος τὰ πλείω τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῖς παρε-
τίθει καὶ τοὺς συνδειπνοῦντας αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν παρεκε-
λεύετο. καὶ ἦν ἡ τράπεζα πάνδαισία τις θεϊκὴ οὐκ ὀργά-
νων παρόντων οὐδὲ αὐλῶν οὐδὲ τυμπάνων οὐδὲ τὸ παράπαν
μουσικῆς τινος ἐνοχλούσης. τοιούτοις οὖν ἑαυτὸν ἐφοδιάζων,
ἐπὰν τὸ Δαμάλιον κατέλαβεν (ἑσπέρα δὲ ἦν), οὐ λαμπρὰ
μὲν αὐτῷ τὰ εἰς τὴν πόλιν γεγονέναι εἰσιτήρια ἐβούλετο
οὐδὲ βασιλικὴν ἐπιδείξασθαι τὴν πομπὴν οὐδὲ θεατρικὴν
τὴν παρασκευὴν ἠθέλησεν ἐς νέωτα τὴν διαπεραίωσιν φυ-
λάξας, καθά γε καὶ ἐχρῆν. ἀλλ' εὐθὺς εἰς μονήρες εἰσελθὼν
C περὶ λύχνων ἀφὰς τὰ ἀνάκτορα κατέλαβε. τῇ δὲ μετ' αὐτὴν
ὅλος ἐγεγόνει τῆς τῶν δορυαλώτων καὶ ξένων θεραπείας.

7. οὐδὲ seclusi. 8. ἐνσοριασθεὶς C[1], ἐνσωριασθεὶς C[2]P. 12. αὐτῷ CP, correxi. 15. ἑαυτὸν C, ἑαυτοὺς P. 17. εἰς P, ἐκ C. 20. αὐτὸς εὐθὺς?

perto, editum esse partum, alius haud usitatus sonus, qui signum erat itineris continuandi, omnes ad progrediendum impulit. et si quis moriturus erat, rursus fiebat idem accedebatque imperator ad moribundum et sacerdotes advocabantur, qui hymnos ad tale tempus paratos morienti canerent eumque sacramentis instruerent. rebus igitur quae circa moribundos fieri solent rite peractis non prius inde exercitui vel passum procedere permisit, quam mortui arca conditi sepultique essent. prandii tempore, quotquot mulieres virique morbis aut senectute premebantur, ad se convocabat, iisque maxima ciborum parte apposita convivas, ut idem facerent, monebat. eratque mensa divinum quoddam convivium: aberant vero organa, tibiae ac tympana nec ulli omnino musici modi resonabant. ita instructo itinere, cum Damalium sub vesperam pervenisset, noluit sibi splendidum parari introitum nec regiam pompam nec scaenicos apparatus permisit, sed distulit traiectionem, ut necesse fuit, in posterum diem; ipse statim monere conscensa prima face

τῶν μὲν οὖν παίδων ὁπόσα γονέων ἐστέρηντο τῇ πικρᾷ τῆς ὀρφανίας τρυχόμενα κακότητι τοῖς τε συγγενέσι καὶ ὁπόσους σεμνοῦ βίου ᾔδει ὄντας καὶ τοῖς καθηγουμένοις τῶν ἱερῶν φροντιστηρίων διανείμας ἐπέσκηψε μὴ ὡς δοῦλα, ἀλλ' ὡς ἐλεύθερα ἀνάγειν παντοίας παιδείας ἀξιοῦντας καὶ τὰ ἱερὰ ἐκπαιδεύοντας γράμματα. τινὰ δὲ καὶ εἰς ὅπερ αὐτὸς ἀνήγειρεν ὀρφανοτροφεῖον, παιδευτήριον τοῦτο πλέον πεποιηκὼς τοῖς ἐθέλουσι, παρεδίδου τοῖς προϊσταμένοις τὴν ἐγκύκλιον ἐκπαιδεύεσθαι παιδείαν. ἐν γὰρ τοῖς πρὸς τὴν ἀκρόπολιν D μέρεσιν, ἔνθα καὶ τὸ στόμα τοῦ πόντου ἀνοίγεται, ναὸν ἐφευρηκὼς μεγέθει μέγιστον ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγάλου τῶν ἀποστόλων Παύλου ἐνταῦθα πόλιν ἑτέραν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἐδείματο. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ ναὸς ἐπ' ἀκροτάτῳ τῆςδε τῆς πόλεως ἕστηκεν οἷον ἀκρόπολις. ἡ δὲ νέα πόλις ἑκα- P. 483 τέρωθεν γέγραπται εἰς σταδίους, ὁπόσους ἂν εἴπῃ τις, κατά τε πλάτος καὶ μῆκος· κύκλῳ δὲ ταύτης ἐστᾶσιν οἰκήματα πυκνά, κατοικίαι πενήτων καί, τὸ δὴ φιλανθρωπότερον, ἀνθρώπων λελωβημένων ἐνδιαιτήματα. ἔστι γὰρ ἰδεῖν τούτους κατ' ἄνδρα ἕκαστον ἐπερχόμενον, ὅπου μὲν τυφλούς, ὅπου δὲ καὶ χωλούς, ὅπου δέ τι καὶ ἄλλο κακὸν ἔχοντας. τὴν στοὰν Σολομῶντος ἂν εἶπες ἰδὼν μεστὴν ἀνθρώπων πεπηρωμένων τὰ μέλη καὶ ὅλα τὰ σώματα. ὁ δὲ κύκλος

5. παιδίας C, corr. m. 2. 16. ἑστῶσιν C.

palatium petiit et totus postridie captivis peregrinisque curandis vacabat. iam pueros, quotquot orbitatis miseria afflicti erant, consanguineis suis aut iis, quos sanctiorem vitam degere sciebat, et monasteriorum praefectis dispertivit mandavitque, ne eos ut servos, sed veluti liberos omni eruditione instituerent imbuerentque sacris litteris. complures etiam in orphanotrophium recepit, quod ipse extruxerat ac litterario ludo auxerat, eiusque praefectis omni eos doctrinae genere erudiendos tradidit. in illa enim urbis parte, quae arci proxima est, ubi maris os aperitur, cum templum maximum magno apostolo Paulo dedicatum invenisset, aliam urbem in ipsa regia urbe extrui iussit. nam cum in altissimo huius urbis loco tamquam arx templum emineret, nova urbs utrimque ad stadia, quorum numerum aliquis dicat, in longum latumque descripta est; atque in ea crebrae domus in orbem extant, pauperum domicilia et, quod humanitatem imperatoris magis commendat, debilium hominum receptacula. huc singulos eos accedentes videas, caecos, claudos, alios alio malo laborantes, putaresque Solomonis porticum te conspicere plenam hominum vel membris vel toto corpore male

διπλοῦς τε καὶ δίδυμος. οἱ μὲν γὰρ ἄνω καὶ μετέωροι κατοικοῦσι τῶν πεπηρωμένων τούτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν,
B οἱ δὲ κάτω καὶ πρόσγειοι παρασύρονται. τὸ δὲ τοῦ κύκλου
V. 382 μέγεθος, εἴ τις ἐθέλει τούτους ἰδεῖν, ἀρξάμενος πρωῒθεν εἰς ἑσπέραν ἂν τὸν κύκλον συνετέλεσε. τοιαύτη μὲν ἡ πόλις, τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ τῆς πόλεως ταύτης οἰκήτορες. οὔτε γήπεδα ἔχοντες οὔτε ἀμπελῶνας οὔτε τι ἄλλο τοιοῦτον, περὶ ὃ τὸν ἀνθρώπινον βίον ἠσχολῆσθαι καταλαμβάνομεν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἰὼβ ἕκαστος ἢ ἑκάστη τὴν μὲν δημιουργηθεῖσαν αὐτοῖς οἰκίαν οἰκεῖ, αὐτόματα δὲ τὰ πρὸς τροφήν τε καὶ σκέπην παρὰ τῆς βασιλικῆς χειρὸς αὐτοῖς ἐπορίζετο. καὶ γὰρ τὸ παραδοξότατον, οἱ ἀκτήμονες ὥσπερ τινὲς δεσπόται κτήματα
C ἔχοντες καὶ προσόδους παντοδαπὰς φροντιστὰς ἔχουσι καὶ τοῦ βίου αὐτῶν ἐπιμελητὰς αὐτόν τε τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν αὐτοκράτορα σπουδεργούς. ὅπου γὰρ δήποτε γῆς κτῆμα ἦν ἐν καλῷ κείμενον, ταὐτὸν δὲ εἴπερ ἦν εὐπρόσοδον, τοῖς ἀδελφοῖς τούτοις φέρων ἐνείματο, ἀφ' ὧν οἶνός τε αὐτοῖς κατὰ ποταμοὺς ἐπιρρεῖ καὶ ἄρτος καὶ ὅσα ἐπὶ τοῖς ἄρτοις σιτοῦνται ἄνθρωποι· οἱ δὲ ἐσθίοντες ὑπὲρ ἀριθμόν. καὶ τάχα, τολμῶ καὶ λέγω, εἴποι τις ἄν, πρὸς τὸ τοῦ ἐμοῦ σωτῆρος θαῦμα, τὸ τῶν ἑπτακισχιλίων φημὶ καὶ πεντακισχιλίων, ἀναφέρεσθαι τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἔργον.
D ἀλλ' ἐκεῖσε ἐκ πέντε ἄρτων ἐκορέσθησαν χιλιάδες, καθὸ καὶ

3. πρόσγειοι C, πρόσγεοι P. 5. συντελέσειε? 12. ἀκτήμονες] η ex ι m. 2 C. 16. εἴπερ ἦν scripsi: εἰπεῖν CP. 21. τὸ ante τῶν addidi.

affectorum. erat orbis duplex et bipartitus, quippe aliis ex mutilatis istis viris mulieribusque in alto habitantibus, aliis vero infra ad terram reptantibus; quem, quod ad magnitudinem spectat, cum mane hos visere coeperis, vespere absolves: talis haec civitas, tales urbis incolae, qui neque hortos neque vineas nec aliud eiusmodi possident, quo occupatam videmus vitam humanam, sed Iobo similes in domo sua quisque habitant; quae vero ad victum tectumque pertinent, sponte iis regia manu praebentur. quod vero summum est, qui nihil possident, velut domini bonis instructi curatores ministrosque victus habent ipsum imperatorem imperatorisque procuratores. ubicumque enim praedium et bene situm et magni reditus erat, id fratribus his tribuit, unde vinum iis fluminum instar et panis quaeque ad panem homines edunt affluunt. ita nutritorum numerus immensus erat; adeo cum illo salvatoris mei miraculo, quo septem millia et quinque millia hominum nutrivit, audeam imperatoris opus conferre: illic quinque panibus hominum millia dei nempe miraculo saturata sunt, hic sane

ὁ Θεὸς ὁ θαυματουργῶν· ἐνταῦθα δὲ τὰ μὲν τῆς φιλανθρωπίας τῆς θείας ἐξέχεται ἐντολῆς· τὸ δ' ἄλλο, ἐκεῖσε P. 484 μὲν θαῦμα, ὧδε δὲ χορηγία βασιλικὴ τὸ αὔταρκες τοῖς ἀδελφοῖς πορίζουσα. εἶδον ἐγὼ καὶ γραῦν γυναῖκα ὑπὸ νεανίδος ὑπηρετουμένην καὶ ἄνδρα τυφλὸν ὑπὸ βλέποντος ἀνθρώπου χειραγωγούμενον καὶ ἄποδα πόδας ἔχοντα οὐ τοὺς ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ ἄχειρα ὑπ' ἀνδρῶν ἑτέρων χειραγωγούμενον καὶ βρέφη τιθηνούμενα παρ' ἀλλοτρίων μητέρων καὶ παραλύτους ὑπ' ἄλλων ἀνθρώπων δουλευομένους εὐρώστων. καὶ ὅλως διπλοῦν ἦν τὸ πλῆθος τῶν τρεφομένων, τῶν μὲν εἰς δουλευομένους ἀριθμουμένων, τῶν δὲ εἰς δουλεύοντας. τῷ μὲν αὐτοκράτορι οὐκ ἐξῆν τῷ παραλύτῳ εἰπεῖν "ἔγειρε καὶ περιπάτει" οὐδὲ τῷ τυφλῷ κελεῦ- B σαι τὸ βλέπειν οὐδὲ τῷ μὴ ἔχοντι πόδας ἐπιτρέπειν περιπατεῖν. ταῦτα ἦν τοῦ μονογενοῦς καὶ δι' ἡμᾶς γεγονότος ἀνθρώπου καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐνταυθοῖ πολιτευσαμένου. ἃ δὲ προσῆν, ἐκεῖνα ποιεῖ, ὑπηρέτας ἑκάστῳ διδόναι πεπηρωμένῳ καὶ τὴν αὐτὴν πρόνοιαν τιθέναι τῷ λελωβημένῳ, τῷ ὑγιαίνοντι· ὥστε εἴ τις βούλοιτο τὴν νέαν πόλιν καταμαθεῖν, ἣν ἐκ βάθρων ὁ ἐμὸς πατὴρ ἀνεδείματο, τετραπλῆν ἂν ἴδοι τὴν πόλιν καὶ πολλαπλῆν τῶν κάτω, τῶν ἄνω, C τῶν ἀμφοτέροις τούτοις ἐξυπηρετουμένων. ἀλλὰ τίς ἐξαριθμή-

7. ἑαυτῶν CP, correxi. ἄχερα C. 9. δουλευομένους] δο et λευο in ras. m. 2 C. 10. εὐρρώστων (ευ in ras. m. 2) C. 17. ὑπηρέται CP, correxi.

humanitas ex dei praecepto pendet, illic miraculum, hic largitio imperatoria, qua ad vitam necessaria fratribus praebentur. anum ego a puella curari vidi et virum caecum a vidente manu duci et hominem pedibus carentem pedes habere, non suos, sed aliorum et manibus destitutum suis alienis uti et infantes alienarum matrum uberibus lactari et paralyticos a robustis curari; eratque duplex omnino genus eorum, qui ibi nutriebantur, unum ministratorum, alterum ministrantium. sane imperator non poterat praecipere paralytico 'surge et ambula', vel caeco, ut videret, vel, ut iret, pedibus carenti, quia id erat unigeniti, qui nostra causa homo factus in hoc mundo pro hominibus vitam peregit. quae autem poterat, ea fecit; dabat scilicet ministros cuivis mutilo aegrotisque pariter ac sanis providebat. itaque, si quis novam illam urbem, quam a fundamentis pater meus aedificavit, cognoscere velit, quadrifariam sciat eam divisam esse, immo plurifariam, ac constare et ex iis, qui in superiore inferioreque parte erant, et ex iis, qui utrisque serviebant. at quis enumeret, quot ibi

σαι δυνήσαιτο τοὺς καθ' ἡμέραν ἐσθίοντας ἢ τὴν καθ' ἑκάστην
V. 388 δαπάνην καὶ τὴν γινομένην εἰς ἕκαστον πρόνοιαν; εἰς ἐκεῖνον γὰρ ἀναφέρω καὶ τὰ μετ' ἐκεῖνον. ἐκεῖνος γὰρ ἀφωρίσατο τὰς ἀπὸ γῆς καὶ θαλάττης αὐτοῖς προνοίας· ἐκεῖνος γὰρ τὴν δυνατὴν ῥᾳστώνην αὐτοῖς περιεποιήσατο. προκάθηται δὲ ἀνήρ τις τῶν ἐνδοξοτάτων φροντιστὴς τῆς μυριάνδρου ταυ-
D τησὶ πόλεως· ὀρφανοτροφεῖον δὲ ταύτῃ τοὔνομα. ὀρφανοτροφεῖον δὲ προσαγορεύεται, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς καὶ ἀποστρατεύτους φιλανθρωπία τοῦ αὐτοκράτορος * *· ὅθεν καὶ τοὔνομα ἐπεκράτησε τὸ ἀπὸ τῆς τῶν ὀρφανῶν προμη-
P. 485 θείας. σέκρετα γὰρ ἐπὶ τούτοις πᾶσι καὶ λογοπραγίαι τῶν προνοουμένων κατὰ τὰ τῶν πενήτων κτήματα καὶ χρυσόβουλλοι λόγοι ἐπιβραβεύοντες τοῖς τρεφομένοις τὸ ἀναφαίρετον. τῷ δὲ ναῷ τοῦ μεγαλοκήρυκος Παύλου κλῆρος μέγας κατείλεκτο καὶ πολὺς καὶ φώτων δαψίλεια. καὶ παραγενόμενος εἰς τουτονὶ τὸν νεὼν ἴδοις ἂν χοροὺς ἑκατέρωθεν ἀντᾴδοντας. κατέταξε γὰρ τῷ τῶν ἀποστόλων νεῷ ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας κατὰ τὸν Σολομῶντα. ἐπιμελὲς γὰρ καὶ τὸ τῶν διακονισσῶν πεποίηκεν ἔργον. πολλὴν δὲ φροντίδα καὶ τῶν

4. τὰ CP, correxi. αὐτῆς CP, correxi. γὰρ scripsi: δὲ CP. 5. περιεποιήσατο C, περιποιήσατο P. δὲ scripsi: γὰρ CP. 6. ἐνδοξάτων C, corr. in mg. 9. φιλανθροπία (ι posterius in ras. m. 2) C. lacunam signavi. 10. τὸ ἀπὸ τῆς scripsi: τῆς ἀπὸ CP. 11. γὰρ] δὲ? 12. προνοουμένων C, προνουμένων P. κατὰ scripsi: καὶ CP. 13. ἀναφαίρετον] ν finale add. m. 2 C. 15. φώτων ex φῶτα corr. m. 2 C. 17. τῶν ἀποστόλων] cf. Ducang. ad h. l. 18. γὰρ] δὲ? 19. διακονισσῶν] κο add. m. 2 C.

quotidie vescantur, quantus sumptus circa singulos edatur, qua quisque cura colatur. ad illum enim refero etiam quae post eum durant; nam ipse iis assignavit ex terra et ex mari beneficia, ipse eorum, quantum poterat, miseriam levavit. praeest ei urbi, quae multa hominum millia continet, ex illustrissimis quidam vir eiusque res administrat; vocantque eam orphanotrophium, quod imperatoris humanitas erga orphanos eosque, qui non amplius militare poterant * *. sic illud nomen quod ab orphanorum cura ductum est invaluit. praeterea tabularia instituta sunt de his omnibus rationesque reddant oportet, qui pauperum possessiones administrant, ac bullis aureis cautum est, ne quid iis, qui ibi nutriuntur, auferatur. magnus et numerosus clerus magni praedicatoris Pauli templo adscriptus est et largus luminum apparatus; quo in templo utrimque choros vicissim canentes conspicies, cum apostolorum aedi secundum Solomonem cantores cantricesque addixisset. ac magna sane cura etiam quae ad diaconissas spectant ordinavit et monachis providit, quae

ἐπιξενουμένων Ἰβηρίδων μοναχῶν ἐπεποίητο θύραν ἐκ θύρας B ἀμειβουσῶν τὸ πρότερον, ἐπὰν εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαιεν· ἀλλὰ καὶ ταύταις ἡ κηδεμονία τοὐμοῦ πατρὸς ἀνεδείματο φροντιστήριον μέγιστον τάς τε τροφὰς καὶ τὰς προσηκούσας ἐσθῆτας διοικονομησαμένου. ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ἐκεῖνος ὁ Μακεδὼν αὐχείτω μὲν ἐπὶ τῇ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξανδρείᾳ, ἐπὶ τῇ κατὰ Μήδους Βουκεφάλῃ, ἐπὶ τῇ κατ' Αἰθιοπίαν Λυσιμαχίᾳ. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος οὐκ ἂν οὑτωσὶ ἐπὶ ταῖς ἀνεγερθείσαις παρ' αὐτοῦ πόλεσιν ἐναβρύνοιτο, ἃς πανταχοῦ ἴσμεν ἀνοικοδομηθείσας αὐτῷ, ὅσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει μεγαλαυχεῖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τεμένη καὶ ἱερὰ φροντιστήρια εἰσιόντι σοι κατὰ λαιὰν ἀπαν- C τήσειε· κατὰ δὲ τὴν δεξιὰν τοῦ μεγάλου τεμένους παιδευτήριον ἕστηκε τῶν γραμματικῶν παισὶν ὀρφανοῖς ἐκ παντοδαποῦ γένους συνειλεγμένοις, ἐν ᾧ παιδευτής τις προκάθηται καὶ παῖδες περὶ αὐτὸν ἑστᾶσιν, οἱ μὲν περὶ ἐρωτήσεις ἐπτοημένοι γραμματικάς, οἱ δὲ ξυγγραφεῖς τῶν λεγομένων σχεδῶν. καὶ ἔστιν ἰδεῖν καὶ Λατῖνον ἐνταῦθα παιδοτριβούμενον καὶ Σκύθην ἑλληνίζοντα καὶ Ῥωμαῖον τὰ τῶν Ἑλλήνων συγγράμματα μεταχειριζόμενον καὶ τὸν ἀγράμματον Ἕλληνα ὀρθῶς ἑλληνίζοντα. τοιαῦτα καὶ περὶ τὴν λογικὴν παίδευσιν τὰ τοῦ Ἀλεξίου σπουδάσματα. τοῦ δὲ σχέδους ἡ τέχνη εὕρημα τῶν νεωτέρων ἐστὶ καὶ τῆς ἐφ' ἡμῶν γενεᾶς. D

1. Ἰβηρίδων] ἰβη in ras. m. 2 C. 3. ταύταις P, ταύτας C. 8. Αἰθιόπην CP, correxi. 9. οὐκ ἂν addidi. οὑτοσὶ CP, correxi. 19. Σκύθην] ην m. 2 ex corr. C. 20. συγράμματα C.

ex Iberia in Constantini urbem profectae antea ostiatim stipem colligebant; quibus maximum monasterium paterna munificentia extruxit quaeque ad victum vestitumque convenientem opus erant praestabat. ac iactet Alexander ille Macedo Alexandriam, Aegypti urbem, Bucephalem Mediae, Lysimachiam Aethiopiae; sed Alexius imperator omnibus illis urbibus, quas ab eo ubique conditas scimus, vix tantum glorietur, quantum hac. illa igitur templa sacraque monasteria ingredienti ad laevam apparent; dextra autem ludus litterarius, ubi orphani ex omni genere collecti erudiuntur; cui magister praeest, puerique circa eum alii in quaestiones grammaticas incumbunt, alii quas dicunt schedas conscribunt. videsque ibi Latinum discentem et Scytham graecae linguae studentem Romanumque Graecorum scripta tractantem et illitteratum Graecum graece recte loquentem. simile fuit Alexii studium circa logicam institutionem. at schedarum ars nova nostrae-

παρίημι δὲ Στυλιανούς τινας καὶ τοὺς λεγομένους Λογγιβάρδους καὶ ὅσους ἐπὶ συναγωγὴν ἐτεχνάσαντο παντοδαπῶν ὀνομάτων καὶ τοὺς Ἀττικοὺς καὶ τοὺς γεγονότας τοῦ ἱεροῦ
P. 486 *καταλόγου τῆς μεγάλης παρ' ἡμῖν ἐκκλησίας, ὧν παρίημι τὰ*
V. 384 *ὀνόματα. ἀλλὰ νῦν οὐδ' ἐν δευτέρῳ λόγῳ τὰ περὶ τούτων τῶν μετεώρων καὶ ποιητῶν καὶ αὐτῶν συγγραφέων καὶ τῆς ἀπὸ τούτων ἐμπειρίας· πεττεία δὲ τὸ σπούδασμα καὶ ἄλλα τὰ ἔργα ἀθέμιτα. ταῦτα δὲ λέγω ἀχθομένη διὰ τὴν παντελῆ τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως ἀμέλειαν. τοῦτο γάρ μου τὴν ψυχὴν ἀναφλέγει, ὅτι πολὺ περὶ ταῦτα ἐνδιατέτριφα, κἄν, ἐπειδὰν ἀπήλλαγμαι τῆς παιδαριώδους τούτων σχολῆς καὶ εἰς ῥητορικὴν παρήγγειλα καὶ φιλοσοφίας ἡψάμην καὶ μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν πρὸς ποιητάς τε καὶ ξυγγραφέας ᾖξα*
B *καὶ τῆς γλώττης τοὺς ὄχθους ἐκεῖθεν ἐξωμαλισάμην, εἶτα ῥητορικῆς ἐπαρηγούσης ἐμοὶ κατέγνων τῆς [τοῦ] πολυπλόκου τῆς σχεδογραφίας πλοκῆς. ἀλλὰ ταῦτα μέντοι προσιστορείσθω, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ παρέργου, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ λόγου ἀκόλουθον.*

8. *Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ ἔτους * διϊππεύοντος τῆς βασιλείας αὐτοῦ μέγιστον ἐπεγείρεται νέφος αἱρετικῶν. καὶ τὸ τῆς αἱρέσεως εἶδος καινόν, μήπω πρότερον ἐγνωσμένον τῇ ἐκκλησίᾳ. δύο γὰρ δόγματα συνελθέτην κάκιστα καὶ φαυ-*

3. *τοὺς* ante *γεγονότας* addidi. 5. *οὐδ'* scripsi: *οὐδὲν* CP. 9. *ἐγκυκλίου*] *κυκλ* in ras. m. 2 C. 10. *ἀναφέγει* C, corr. m. 2. 13. *ξυγγραφὰς* CP, correxi. 15. *τοῦ* seclusi. 19. *τοῦ* add. m. 2 C. lacunam indicavit Possinus.

que aetatis est, ut omittam Stylianos quosdam et qui Longibardi vocantur quique in colligendis omnis generis vocabulis elaborarunt atque Atticos et qui ex sacro magnae ecclesiae nostrae catalogo fuerunt, quorum nomina praetereo. sed nunc ne secundo quidem loco ponuntur supervacanea scilicet illa poetarum scriptorumque opera et quae inde repeti possunt: calculorum vero lusus studium est et reliqua occupatio nefaria. haec dico, quia aegre fero liberales artes omnino neglectas uritque hoc animum meum, quod multum in his rebus versata sum. cum vero abiecta puerili eorum doctrina ad rhetoricam et philosophiam me contulissem atque inter tractandas eas ad poetarum opera et rerum scripta ferrer sermonisque velut verrucas levigarem, tum sane adiuvante rhetorica, quantum implicatissima schedographiae perplexitas contemnenda esset, intellexi. verum haec addita sunto, non quidem extrinsecus, sed quae sponte cum argumento cohaereant.

8. Post haec anno regni eius * ingens haereticorum nubes sese extulit; eratque novum id haeresis genus, numquam ante ab ecclesia cognitum. duo enim pessima improbissimaque dogmata,

λότατα ἐγνωσμένα τοῖς πάλαι χρόνοις, Μανιχαίων τε, ὡς ἂν τις εἴποι, δυσσέβεια, ἣν καὶ Παυλικιανῶν αἵρεσιν εἴπομεν, καὶ Μασσαλιανῶν βδελυρία. τοιοῦτον δέ ἐστι τὸ τῶν Βογομίλων δόγμα, ἐκ Μασσαλιανῶν καὶ Μανιχαίων συγκείμενον. C καὶ ὡς ἔοικεν, ἦν μὲν κἂν τοῖς πρὸ τοὐμοῦ πατρὸς χρόνοις, ἐλάνθανε δέ· δεινότατον γὰρ τὸ Βογομίλων γένος ἀρετὴν ὑποκρίνασθαι. καὶ τρίχα μὲν κοσμικὴν οὐκ ἂν ἴδοις βογομιλίζουσαν, κέκρυπται δὲ τὸ κακὸν ὑπὸ τὸν μανδύαν καὶ τὸ κουκούλιον. καὶ ἐσκυθρώπακεν ὁ Βογόμιλος καὶ μέχρι ῥινὸς σκέπεται καὶ κεκυφὼς βαδίζει καὶ ὑποψιθυρίζει τὸ στόμα, τἄνδοθι δὲ λύκος ἐστὶν ἀκάθεκτος. καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος τοιοῦτον ὂν δυσφορώτατον ὥσπερ ὄφιν ἐμφωλεύοντα τῇ χειᾷ ἐπῳδῶν ἴυγξιν ἀπορρήτοις ὁ ἐμὸς πατὴρ εἰς φῶς ἐξ- D εκαλέσατο καὶ ἐξήνεγκεν. ἀπάρτι γὰρ τὸ πολὺ τῆς τῶν ἑσπερίων καὶ ἑῴων ἀποθέμενος φροντίδος πρὸς τὸ πνευ- P. 487 ματικώτερον ἑαυτὸν ἐπέτεινεν. ἐν πᾶσι γὰρ τῶν ἁπάντων ἐκράτει· ἐν λόγοις διδακτικοῖς τοὺς περὶ λόγον ἐσπουδακότας ἐνίκα, ἐν μάχαις δὲ καὶ στρατηγίαις τῶν ἐν ὅπλοις θαυμαζομένων ὑπερεῖχεν. ὡς δὲ ἡ τῶν Βογομίλων ἁπανταχοῦ ἤδη διέσπαρτο φήμη (Βασίλειος γάρ τις μοναχὸς πολυτροπώτατος μεταχειρίσασθαι τὴν Βογομίλων ἀσέβειαν δώδεκα

2. εἴποιμεν CP, correxi. 6. τὸ P, τῶν C. 9. ἐσκυθρώπακεν P, ἐσκυθρώπωκεν C. 11. ἀκάθεκτος C, ἀνάθεκτος P. 12. ὂν C, ὃν P. 20. πολυτροπώτατος μεταχειρίσασθαι τὴν Βογομίλων ἀσέβειαν C, ὠδύνων sic P.

quae priore iam aetate prodierant, commixta sunt: Manichaeorum (sic enim licet dicere) impietas, quam Paulicianorum quoque haeresin vocavimus, et Massalianorum impudentia: idque dogma Bogomilorum est, compositum illud quidem ex Massalianis et Manichaeis. quod iam ante patris mei tempora occulte sane extitisse videtur; ea enim secta virtutis simulandae peritissima est. nec comatos more saeculari istis Bogomilis adhaerere vides, sed pallio cucullοque malum istud se abscondit; ac tristitiae speciem prae se fert Bogomilus et naso tenus opertus demisso capite subsusurrans incedit, intus autem indomitus est lupus. hanc gentem perniciosissimam velut serpentem specu latentem secreta carminum vi pater meus elicuit et in lucem protulit, cum deposita plurima orientalium occidentaliumque rerum cura ad spiritales se res convertisset. etenim omnibus in rebus omnes superavit: in docendi facultate eos, qui operam dicendo navarant, in pugnis bellicisque expeditionibus, quos ob militiae cognitionem admirabantur. sed iam Bogomilorum fama ubique diffundebatur. Basilius enim quidam monachus callidissimus in pro-

μὲν ἔχων μαθητάς, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμαζε, συνεφελκόμενος δὲ καὶ μαθητρίας τινάς, γύναια κακοήθη καὶ παμπόνηρα, ἐφήπλωσε τὴν κακίαν ἁπανταχοῦ) καὶ πολλὰς ψυχὰς
V. 385 δίκην πυρὸς ἐπενείματο τὸ κακόν, οὐκ ἠνείχετο ἡ τοῦ βασιλέως ψυχὴ τοῦτο καὶ διερευνᾷ τὰ περὶ τῆς αἱρέσεως. καί
B τινες τῶν Βογομίλων εἰς τὰ ἀνάκτορα ἤγοντο, ἅπαντες δὲ Βασίλειόν τινα κατήγγελον διδάσκαλον καὶ κορυφαῖον πρωτοστάτην τῆς βογομιλικῆς αἱρέσεως. ἐκ τούτων δὲ Διβλάτιός τις κατασχεθείς, ἐπεὶ ἐρωτώμενος ἀνομολογεῖν οὐκ ἠβούλετο, αἰκίαις παραδοθεὶς τηνικαῦτα τὸν λεγόμενον Βασίλειον ἀνωμολόγει καὶ οὓς ἐκεῖνος προεχειρίσατο ἀποστόλους. τοίνυν τὴν τούτου ἀναζήτησιν πολλοῖς ὁ αὐτοκράτωρ ἀνέθετο. καὶ δῆτα ἀναφαίνεται τοῦ Σαταναὴλ ἀρχισατράπης Βασίλειος, τὸ ἔνδυμα μοναχός, κατεσκληκὼς τὸ πρόσωπον, τὴν ὑπήνην ψιλός, εὐμήκης τὴν ἡλικίαν [πολυτροπώτατος μεταχειρίσασθαι τὴν ἀσέβειαν]. καὶ αὐτίκα ὁ
C αὐτοκράτωρ τὸ ἐνδομυχοῦν ἐθέλων παρασῦραι ταῖς πειθανάγκαις μετακαλεῖται τὸν ἄνδρα μεθ' ὁσίου προσχήματος. καὶ γὰρ καὶ θώκων ὑπεξανέστη αὐτῷ καὶ καθέδρας μετέδωκε καὶ τραπέζης τῆς αὐτῆς καὶ ὅλην τὴν ὁρμιὰν τῆς ἄγρας αὐτῷ κατεχάλασε καὶ τὸ ἄγκιστρον περιπείρας παντοδαποῖς

2. *τινὰς* C, *τινὰ* P. 5. *τοῦτο* scripsi: *τῷ*, *τοι* sic CP. 11. *ἀνωμαλόγει* C. 12. *πολλοῖς* C, *πολλοὺς* P. 14. *κατεσκληκὼς*] *ὼς* ex *α* m. 2 C. 15. *πολυτροπότατος* C, corr. m. 2. verba *πολυτροπώτατος μ. τ. ἀ.* seclusi. cf. 351, 20. 18. *ὁσίου* scripsi: *οἵου* CP. 19. *ὑπεξανέστη* C, *ὑποξανέστη* P. *καδέδρας* P, correxi. 20. *ὁρμιὰν*] *ιὰ* in ras. m. 2 C.

paganda Bogomilorum impietate cum duodecim discipulis, quos et apostolos nominavit, discipulas quoque quasdam, mulierculas pravas nefariasque, secum trahens omnia impietate impleverat; multasque animas ignis velocitate malum istud incessit. nec tulit id imperator in haeresinque inquirens duci curavit nonnullos e Bogomilis in regiam, qui omnes Basilium praeceptorem ac sectae suae praesidem nominarunt. e quibus Diblatius quidam, cum in custodia habitus fateri nollet, tormentis subiectus, quinam esset Basilius quibusque apostolis uteretur, confessus est. quem ut investigarent, multis imperator imperat: comprehenditurque Satanaelis archisatrapa Basilius vestitu monachus, facie torrida, sine barba, statura praelongus [in propaganda impietate callidissimus]. ibi imperator, cum arcanum illud sine vi elicere constituisset, statim virum licito praetextu usus ad se vocavit. venienti scilicet assurrexit eumque assidere cenareque secum iussit; atque omnem piscatoriam liniam mittens varias hamo

δελέασι τῷ παμφάγῳ τούτῳ κήτει παρέσχεν ἐμφαγεῖν καὶ ὅλον τὸ φάρμακον τῷ μοναχῷ τούτῳ καὶ πολλαχῷ τὴν κακίαν φέρων ἐνέχει διὰ παντοίων ὑποκρινόμενος μαθητὴς αὐτῷ ἐθέλειν γενέσθαι, οὐκ αὐτὸς τάχα μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἰσαάκιος ὁ σεβαστοκράτωρ, καὶ πάντα τὰ D παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ὡς ἐκ θείας ὀμφῆς λογίζεσθαι καὶ ὑπείκειν τούτῳ ἐν πᾶσιν, εἰ μόνον τὴν τῆς ψυχῆς αὐτῷ σωτηρίαν πραγματεύσοιτο ὁ κάκιστος Βασίλειος. "καὶ ἐγὼ P. 488 μέν," φησιν "ὦ πάτερ τιμιώτατε," (περιέχριε γὰρ τοῖς γλυκέσι τούτοις ὁ βασιλεὺς τὴν κύλικα, ὡς ἐξεμέσαι τὸν δαιμονιῶντα τὴν μελαγχολίαν αὐτοῦ) "ἄγαμαί σε τῆς ἀρετῆς ἕνεκα· ἀξιῶ [σε] δὲ καταμαθεῖν, τίνα τὰ παρὰ τῆς σῆς τιμιότητος εἰσηγούμενα, ὡς τά γε τῶν ἡμετέρων μονονοὺ φαῦλα καὶ εἰς οὐδεμίαν ἀρετὴν φέροντα". ὁ δὲ τὰ πρῶτα μὲν ἐσχηματίζετο καὶ τὴν λεοντῆν ὁ κατὰ ἀλήθειαν ὄνος ἐκεῖνος ἐφεῖλκεν εἰς ἑαυτὸν πανταχόθεν καὶ ἀπεπήδα πρὸς τὰ λεγόμενα, πλὴν ἐχαυνώθη τοῖς ἐπαίνοις· καὶ γὰρ καὶ ὁμοδίαιτον ἐποίησε τοῦτον. συμπαρῆν δ' ἄρα τούτῳ ἐν πᾶσι καὶ συνεδραματούργει καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος καὶ σεβαστοκράτωρ. ὁ δὲ τὰ τῆς αἱρέσεως δόγματα ἀπή- B μεσε. καὶ ὁ τρόπος ὁποῖος; παραπέτασμα γὰρ μεταξὺ τήν τε γυναικωνῖτιν ἀπετείχιζε καὶ τοὺς βασιλεῖς μετὰ τοῦ

1. δελέασι C, δελέεσσι P. 7. ὑπείκειν C, ὑπήκειν P. 12. σε seclusi. 13. μονονοὺ scripsi: μόνον P. 14. εἰς C, om. P. 18. ἄρα] ἅμα L. Allatius. 21. interrogationis signum posuit idem. 19. αὐτάδελφος?

escas infixit voracique illi ceto obiecit. atque ut omnis generis simulatione totum isti solitario multifariam perverso pharmacum inferret, discipulum eius se fieri velle simulat, nec ipsum solum, sed fratrem quoque Isaacium sebastocratorem, seque omnia eius verba tamquam e divino oraculo accipere eique omni in re obtemperare, modo animi sibi salutem improbus Basilius condat. "equidem," inquit "pater reverendissime," (tali enim dulcedine calicem inunxit, ut daemoniacus iste bilem suam evomeret) "et admiror te ob virtutem tuam et, quia paene futilis nostrorum doctrina est nec omnino ad virtutem ducit, cupio doceri me aliqua ex iis, quae reverentia tua novavit." cumque tergiversans initio leonina pelle asinus iste, quem vere dixeris, involveret sese deflecteretque, laudes tamen, nempe adeo cenae erat consors, ad superbiam eum inflarunt adiuvante in omnibus rebus imperatorem fratre sebastocratore. tandem evomuit haeresis dogmata, et ita quidem, ut aulaeo mulierum habitatione a prin-

βδελυροῦ τούτου πάνθ', ὅπως εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐξερευγομένου καὶ ἀναφανδὸν λέγοντος. ὁ δὲ γραμματεὺς ἀπεγράφετο ἔνδοθεν τοῦ πετάσματος τὰ λεγόμενα. καὶ ὁ μὲν λῆρος ἐκεῖνος διδάσκαλος τῷ δοκεῖν ἐγίνετο, ἐσχηματίζετο δὲ τὴν μαθητείαν ὁ βασιλεύς, ἀπεγράφετο δὲ τὰ τῆς διδασκαλίας ὁ ὑπογραμματεύς. πάντα δὲ ῥητά τε καὶ ἄρρητα ἐπισυνεῖρεν ὁ θεοπληγὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ οὐδενὸς ἐφείσατο
C θεομισοῖς δόγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν θεολογίαν ἡμῶν παρε-
V. 385 βλέψατο καὶ τὴν οἰκονομίαν πᾶσαν ἐφάντασε καὶ τοὺς ναούς, οἴμοι, τοὺς ἱεροὺς ναοὺς δαιμόνων ὠνόμαζε καὶ τὸ τελούμενον παρ' ἡμῖν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ πρώτου καὶ ἀρχιερέως καὶ θύματος παρὰ φαῦλον ἔθετο καὶ ἐλογίσατο. ἀλλὰ τί τὸ ἐντεῦθεν; ἀπορρίπτει τὴν σκηνὴν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀναπετάννυσι † τοῦτο· καὶ τὸ συγκλητικὸν ἅπαν συνήθροιστο καὶ τὸ στρατιωτικὸν συνείλεκτο σύνταγμα καὶ ἡ γερουσία τῆς ἐκκλησίας συνῆν. προὐκάθητο δ' ἄρα τὸ τηνικαῦτα τοῦ τῆς
D βασιλίδος πόλεως θρόνου ὁ ἐν πατριάρχαις μακαριώτατος ὁ γραμματικὸς ὁ κύριος Νικόλαος. καὶ ἀνεγινώσκετο τὰ θεοστυγῆ δόγματα καὶ ὁ ἔλεγχος ἀδιάβλητος. καὶ οὐδὲ ὁ τῆς
P. 489 ἐναντίας μοίρας ἔξαρνος ἦν, ἀλλ' αὐτίκα καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ πρὸς ἐναντιολογίας ἐχώρει καὶ πρὸς πῦρ καὶ μάστιγας καὶ μυρίους θανάτους ἀντιπαρατάξασθαι ὑπισχνεῖτο. πεπισ-

1. ὅπως] ω in ras. m. 2 C. 6. ἐπισυνῆρεν CP, correxi. 8. ἡμῖν CP, correxi. 9. ἠφάνισε? 14. τὸ παραπέτασμα τοῦτο? 18. γραμματικὸς add. in lacuna m. 2 C. κύρις P. 20. ἔξαρνος P, ἔξαρχος C.

cipibus, qui aderant, seclusa omnia nefarius iste, sicut in animo erant, expueret aperteque proferret, scriba autem ab interiore aulaei parte, quidquid dicebatur, notaret. ac nugator iste illorum sibi magister videbatur, discipulumque imperator se esse simulavit, doctrinam vero eius scriba litteris mandabat; conexuitque omnia fanda nefandaque vir ille malo spiritu captus nec ulli scelerato dogmati pepercit, immo theologiam nostram contempsit et totam divinam oeconomiam evertit et sacra templa heu! daemonum aedes appellavit; quin et pravam refutandamque ducebat consecrationem nostram corporis sanguinisque eius, qui et primus pontifex et victima prima est. ibi vero imperator larvam ponit velumque reducit: eratque congregatus et totus patrum consessus et ordo militaris et ecclesiae senatus. praesidebat tunc in imperatoriae civitatis throno beatissimus patriarcha dominus Nicolaus grammaticus. ac recitatis execrabilibus dogmatis non potuit refutari criminatio; sed ne adversa quidem pars infitias ivit: immo statim ille adversa fronte ad defensionem conversus ignem et flagella et innumerabilia mortis genera se subi-

τεθήκασι γὰρ οἱ πλανώμενοι οὗτοι Βογόμιλοι πᾶσαν ἀπόνως ὑπενεγκεῖν τιμωρίαν ἀγγέλων δῆθεν ἐξαρπαζόντων αὐτῆς τῆς πυρκαϊᾶς. † πολλῶν δὲ πάντων αὐτῶν καὶ τὴν ἀσέβειαν ὀνειδιζόντων, καὶ ὅσοι τῆς αὐτοῦ ἀπωλείας αὐτῷ κεκοινωνήκασιν, ὁ αὐτὸς ἦν Βασίλειος, ἀμετακλινής, Βογόμιλος γενναιότατος. καίτοι πυρκαϊᾶς ἀπειλουμένης καὶ ἄλλων κακώσεων ἀπρὶξ τοῦ δαίμονος εἴχετο καὶ τὸν αὐτοῦ Σαταναὴλ ἠγκαλίζετο. ἔμφρουρος δὲ γενόμενος καὶ πολλάκις πρὸς B
τοῦ βασιλέως πεμπόμενος καὶ πολλάκις παρακαλούμενος τὴν ἀσέβειαν ἐξομόσασθαι ὡσαύτως εἶχε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως παρακλήσεις. ἀλλὰ τὸ περὶ τοῦτον γεγονὸς τέρας μὴ παραδράμωμεν. πρὶν ἢ γὰρ τούτῳ ἐπιβλέψαι τὸν βασιλέα δριμύτερον, μετὰ τὴν τῆς ἀσεβείας ἐξαγόρευσιν ἀπῄει μὲν τῷ τέως εἰς οἰκίσκον τινὰ κείμενον ἀγχοῦ που τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων ἄρτι πρώτως δι' αὐτὸν κατασκευασθέντα. ἑσπέρα δ' ἦν καὶ οἱ ἀστέρες οἱ ἄνω αἰθρίας οὔσης ἀπήστραπτον καὶ ἡ σελήνη μετὰ τὴν σύνοδον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐπύρσευε. τοῦ δὲ μοναχοῦ τὴν κέλλαν εἰσδύντος περὶ μέσας C
νύκτας αὐτομάτως λίθοι χαλαζηδὸν κατὰ τῆς κέλλης ἐβάλλοντο χειρὸς μὲν μηδεμιᾶς ῥιπτούσης τοὺς λίθους μηδέ τινος καταλιθοῦντος ἀνθρώπου τὸν δαιμονιώδη τοῦτον

3. πολλῶν δὲ πάντων αὐτῶν] ἀπειλούντων δὲ πάντων αὐτῷ? 6. καίτοι] καὶ γάρ? 8. γενόμενος καὶ πολλάκις scripsi: πολλάκις γενόμενος καὶ CP. 11. τέρας scripsi: πέρας CP. 12. βασιλέα C^2, βασιλέων C^1P. 16. δ' C, δὲ P. 17. τὴν addidit L. Allatius. 21. δαιμονιώδη C, δημωνιώδη P.

turum esse praedicavit. credunt enim errantes hi Bogomili omnes se poenas sine sensu laturos, nimirum quod angeli vel ex rogo se ereptum sint. omnibus igitur ei minantibus maledicentibusque eius impietati, quod tot homines in communem perniciem secum traxisset, Basilius manebat immotus, verus profecto Bogomilus; qui, quamvis rogum aliasque ei poenas ostentarent, daemonem Satanaelemque suum amplexus mordicus tenuit. atque in vincula coniectus et saepe ab imperatore arcessitus monitusque, ut nefariam illam fidem eiuraret, eundem semper se praebuit adversus imperatoris adhortationes. sed ne, quod ei accidit, miraculum omittam, priusquam severius in eum imperator animadvertit, is post nefariae fidei confessionem interim se contulit in domum nuper in eius usum extructam haud procul ab imperatoriis aedificiis. erat forte vespertinum tempus stellis puro caelo nitentibus et luna post synodum cum sole noctem illam illuminante; cum vero cella monachum recepisset, lapides in eam grandinis instar media fere nocte repente iactabantur, quamquam nec manus ulla, quae lapides iaceret, nec homo, qui istum daemoniacum abbatem

ἀββᾶν. μήνιμα δ' ἦν, ὡς ἔοικε, τῶν ἀμφὶ τὸν Σαταναὴλ
δαιμόνων ἐξωργισμένων, ἐν δεινῷ ποιουμένων, ὅτι δὴ τὰ *
πρὸς τὸν βασιλέα ἐξωρχήσατο καὶ διωγμὸν κατὰ τῆς πλάνης
D λαμπρὸν ἐπήγαγε. καὶ ταῦτα μὲν Παρασκευιώτης τις καλούμε-
νος ἀφορισθεὶς φύλαξ εἶναι τοῦ δαιμονιώδους ἐκείνου γέρον-
τος, ὡς μὴ ἄδειαν ἔχειν προσομιλεῖν τισι καὶ τῆς αὐτοῦ
λύμης μεταδιδόναι, τὰ φρικωδέστατα ἐπώμνυτο [ἰδεῖν τε καὶ]
ἀκοῦσαι μὲν τοὺς τῶν βαλλομένων λίθων καὶ κατὰ γῆς καὶ
κατὰ κεράμων κρότους, ἰδεῖν δὲ συνεχεῖς καὶ ἀλλεπαλλήλους
P. 490 τοὺς λίθους, μηδένα δὲ μηδαμοῦ τὸν βάλλοντα τούτους θεά-
V. 387 σασθαι. συνεπελάμβανε γὰρ τῇ τῶν λίθων φορᾷ καὶ σεισμός
τις ἀθρόος καὶ τὸ ἐπίπεδον ἐκεκλόνητο καὶ τὰ περὶ τὸν
ὄροφον ἐτετρύγεσαν. ὁ μέντοι Παρασκευιώτης, πρὶν μὲν
ὑπονοῆσαι τὸ ἔργον δαιμόνιον, ἐθάρρει, ὡς ἐκεῖνος ἔφασκεν,
ὁρῶν δέ, ὅτι οἱ μὲν λίθοι ἄνωθεν οἷον εἰπεῖν ἐξωμβρίζοντο
καὶ τὸ γερόντιον ἐκεῖνο τὸ αἱρεσιαρχικὸν ἐνδεδύκει τε καὶ
ἐναποκέκλειστο, εἰς δαίμονας τὸ ἔργον ἀνενεγκὼν * οὐκ εἶχεν,
ὅ τι καὶ γένοιτο.

9. Τὰ μὲν οὖν τοῦ τέρατος τούτου ταύτῃ ἐχέτω·

1. ἀββᾶν L. Allatius: ἀβᾶν CP. 2. lacunam signavi: interciderunt fere haec αὐτῶν μυστήρια. 4. Παρασκευιώτης] ω in ras. m. 2 et η ex ι m. 2 C. τις addidi. 5. ἀφορισθεὶς C, ἀφωρισθεὶς P. 6. προσομιλεῖν P, προμιλεῖν C. 7. ἰδεῖν τε καὶ seclusi. 8. λίθους C, correxi. 9. κρότον CP, correxi. 11. γὰρ] δὲ? 13. ἐτετρύγεσαν] υ ex corr. m. 2 C. 16. αἱρεσιαρχικὸν] ε ex η m. 2 C. 17. lacunam signavi: intercidit μένειν vel simile quid. 19. ἐχέτω C, ἐχέθω P.

lapidaret, conspiciebatur. causa autem visa est Satanaelis ira eiusque daemonum, qui succensebant isti, quod ipsorum mysteria apud imperatorem effudisset gravemque in haeresin persecutionem excitasset; idque Parasceuiotes, qui vocabatur, custos daemoniaci illius senis, ne conversando cum aliis doctrinam suam communicaret, constitutus, horrendo iure iurando affirmavit; audisse se lapidum fragorem et in solum et in tegulas cellae iactorum et vidisse lapides crebro acervatimque cadentes; at qui iaceret, conspexisse se prorsus neminem. quem lapidum imbrem terrae motus excepit vehemens tremebatque solum et domuum fastigia stridorem edebant. initio narrabat Parasceuiotes, antequam diabolicam esse vim animadvertisset, intrepidum se fuisse; cum vero lapides desuper quodammodo pluisse vidisset, et seniculus ille haeresiarcha intus abditus et inclusus esset, tum denique daemonibus rem se attribuisse nec ibi manere potuisse nec omnino curasse, quod fieret.

9. Hactenus de miraculo: verum quod constitueram, totam

ἠβουλόμην δὲ καὶ πᾶσαν τὴν τῶν Βογομίλων διηγήσασθαι αἵρεσιν· ἀλλά με κωλύει καὶ αἰδώς, ὥς πού φησιν ἡ B
καλὴ Σαπφώ, ὅτι συγγραφεὺς ἔγωγε γυνὴ καὶ τῆς πορφύρας τὸ τιμιώτατον καὶ τῶν Ἀλεξίου πρώτιστον βλάστημα τά τε εἰς ἀκοὴν πολλῶν ἐρχόμενα σιγῆς ἄξια. βούλομαι μὲν γράφειν, ἵνα τὸ πλῆρες τῆς τῶν Βογομίλων παραστήσω αἱρέσεως· ἀλλ' ἵνα μὴ τὴν γλῶτταν μολύνω τὴν ἐμαυτῆς, παρίημι ταῦτα. παραπέμπω δὲ τοὺς βουλομένους τὴν ὅλην αἵρεσιν τῶν Βογομίλων διαγνῶναι εἰς τὸ οὕτω καλούμενον βιβλίον δογματικὴν πανοπλίαν ἐξ ἐπιταγῆς τοὐμοῦ πατρὸς συντεθεῖσαν. καὶ γὰρ μοναχόν τινα Ζυγαβηνὸν καλούμενον, γνωστὸν μὲν τῇ δεσποίνῃ καὶ πρὸς μητρὸς ἐμῇ μάμμῃ καὶ C
πᾶσι τοῖς τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, γραμματικῆς δὲ εἰς ἄκρον ἐληλακότα καὶ ῥητορικῆς οὐκ ἀμελέτητον ὄντα καὶ τὸ δόγμα ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐπιστάμενον, τοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ μεταπεμψάμενος ἐπέταξεν ἁπάσας τὰς αἱρέσεις ἐκθέσθαι ἑκάστην ἰδίᾳ καὶ ἐφ' ἑκάστῃ τὰς τῶν ἁγίων πατέρων ἀνατροπὰς ἐγγράψασθαι καὶ αὐτῶν δὴ τῶν Βογομίλων τὴν αἵρεσιν, καθὼς ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος Βασίλειος ὑφηγήσατο. ταύτην τὴν βίβλον δογματικὴν πανοπλίαν ὁ αὐτοκράτωρ ὠνόμασε· μέχρι τοῦ νῦν οὕτω προσαγορεύεται τὰ βιβλία. ὁ δὲ λόγος αὖθις πρὸς τὴν τοῦ Βασιλείου καθαίρεσιν ἀνατρεχέτω.

11. Ζυγαβηνὸν L. Allatius: Ζυγαδηνὸν (η ex ι m. 2) CP. 17. ἑκάστῃ L. Allatius: ἑκάστῳ CP. 20. ὠνόμασε] ω ex ο m. 2 C. 22. Βασιλείου] ειου ex ιως m. 2. C.

Bogomilorum doctrinam exponere, id pudor me, ut alicubi pulchra Sappho sit, vetat, quia, etsi historiam scribo, tamen eadem et mulier et princeps sum e porphyrogenitarum numero Alexiique prima proles, et quae fama divulgantur, silentio digna sunt. ea chartae quidem tradere non recuso, ut plena de Bogomilorum doctrina historia extet, sed omitto ne linguam meam polluam. nam qui totam Bogomilorum haeresin cognoscere volunt, librum adeant, qui inscribitur dogmatica panoplia, iussu patris mei confectum. etenim monachum quendam Zygabenum, notum dominae meae, aviae maternae atque omnibus sacerdotibus, qui et grammaticae peritissimus nec rhetoricae rudis fuit dogmatisque scientia omnes anteivit, imperator arcessivit eumque cum omnes haereses singulas ordine explanare sanctorumque patrum refutationes iis opponere iussit, tum etiam Bogomilorum haeresin, prout eam impius ille Basilius exposuerat; quem librum dogmaticam panopliam imperator appellavit idque etiam nunc nomen is obtinet. sed ut redeat oratio ad Basilii interitum, imperator, ubi discipulos ac sym-

ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ τοὺς ἁπανταχοῦ γῆς μαθητὰς καὶ συμ-
D μύστας τοῦ Βασιλείου μεταπεμψάμενος καὶ μάλιστα τοὺς δώδεκα λεγομένους μαθητὰς ἀπεπειρᾶτο καὶ τούτων τῆς γνώμης. καὶ ἦσαν ἄντικρυς μαθηταὶ Βασιλείου. καὶ γὰρ ἐνεβάθυνε τὸ κακὸν καὶ εἰς οἰκίας μεγίστας καὶ πολλοῦ
P. 491 πλήθους ἥψατο τὸ δεινόν. καθάπαξ οὖν κατεψηφίσατο πυρκαϊὰν τῶν ἀλλοτρίων, τοῦ τε κορυφαίου καὶ τοῦ χοροῦ. ἀθροιζομένων γὰρ τῶν φωραθέντων Βογομίλων καὶ τῶν μὲν τῆς σφῶν ἀντιποιουμένων αἱρέσεως, τῶν δ' ἀπαρνουμένων παντάπασι καὶ πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας ἰσχυρῶς ἀνθισταμένων καὶ τὴν Βογομιλικὴν διαπτυόντων αἵρησιν, ἐπεὶ ἑτοίμως ὁ αὐτοκράτωρ τούτοις πιστεύειν οὐκ εἶχεν, ἵνα μή τις πολλάκις Χριστιανὸς τοῖς Βογομίλοις ὡς Βογόμιλος ἀναμιγνύηται ἢ Βογόμιλος ὡς Χριστιανὸς διαδράσῃ, καινόν τινα τρόπον ἐπινοεῖται, δι' οὗ οἱ ὄντως Χριστιανοὶ ἀποφανθήσονται. ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ τοίνυν τῇ μετ' αὐτὴν καθῆστο
B θρόνου. πολλοὶ δὲ τηνικαῦτα παρῆσαν τῆς τε συγκλήτου καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν Ναζιραίων αὐτῶν, ὁπόσοι λόγου μετεῖχον, λογάδες. πάντων δὲ τῶν τὴν Βογομιλικὴν
V. 388 ἐγκαλουμένων αἵρεσιν ἐς τὸ μέσον ὁμοῦ παραχθέντων ὁ αὐτοκράτωρ αὖθις ἐπερωτᾶσθαι ἕκαστον ἐκέλευσεν. ὡς δὲ οἱ μὲν ὡμολόγουν Βογόμιλοι εἶναι καὶ τῆς σφῶν ἰσχυρῶς ἀντ-

3. *μαθητὰς*] ἀποστόλους? 5. *ἐνεβόθυνε* CP, correxi. *οἰκίας* P, *οἰκείας* C. 6. *πλήθους* P, *πλήθου* C. 13. *Βογόμιλος* P, *βογόμιλον* C. 14. *ἀναμίγνυται* CP, correxi. *Βογόμιλον* CP, correxi. 15. *ἀποφρανθήσονται* C, corr. m. rec.

mystas eius undique convocavit inprimisque duodecim illos qui vocabantur apostolos, horum quoque opinionem expertus est. erantque plane Basilii sectatores; penetraverat autem malum et in summas familias et magnam multitudinem affecerat. itaque omnes haeretici, et coryphaeus et chorus, flammis addicti sunt: congregatisque Bogomilis, qui erant deprehensi, cum alii amplecterentur haeresin, alii denegarent strenueque falsam criminationem deprecarentur et Bogomilicam respuerent haeresin, certam imperator fidem non habuit, et, ne quis forte Christianus Bogomilis ut Bogomilus interesset neve Bogomilus ut Christianus aufugeret, novum quoddam consilium excogitavit, quo veri Christiani agnoscerentur. quare postero die in imperiali solio considens, cum multi et e senatorio ordine et e sancta synodo Naziraeorumque quicumque doctrina insignes erant assisterent, omnibus, qui Bogomilicae haeresis insimulati erant, in medium coactis rursus perquiri unumquemque iussit; et dum alii Bogomilos se profitentur et suam sibi haeresin obstinate vindicant, alii id negant

ἐποιοῦντο αἱρέσεως, οἱ δὲ παντάπασιν ἀνένευον Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες καὶ παρ' ἄλλων ἐλεγχόμενοι οὐδαμῶς κατετίθεντο, ἐπιτοξεύσας αὐτοῖς τὰς ὀφρῦς ἔφη "χρὴ τὴν σήμερον δύο καμίνους ἀναφθῆναι, θατέρᾳ δὲ τούτων σταυρὸν ἐμπαγῆναι αὐτῇ γῇ, εἶτα αἵρεσιν δοθῆναι πᾶσιν, ἵν' ὁποῖοι τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει ἐπαποθανεῖν τὴν σήμε- C
ρον βούλοιντο, ἀποκριθέντες τῶν ἄλλων τῇ τοῦ σταυροῦ καμίνῳ προσχωρήσωσιν, οἱ δὲ τῆς Βογομιλικῆς αἱρέσεως ἀντεχόμενοι πρὸς θατέραν ἐμβληθήσονται. βέλτιον γὰρ Χριστιανοὺς αὐτοὺς ὄντας ἀποθανεῖν ἢ ζῶντας ὡς Βογομίλους διώκεσθαι καὶ τὰς τῶν πολλῶν τύπτειν συνειδήσεις. ἄπιτε γοῦν καὶ ὑμεῖς [καὶ ἡμεῖς], ὅπη βουλητόν, ἕκαστος χωρείτω." ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τοὺς Βογομίλους ἀποφηνάμενος ὁ βασιλεὺς ἐν σχήματι ἀπέλυσεν. εὐθὺς οὖν παραλα- D
βόντες τούτους ἀπῄεσαν καὶ πλῆθος παρειστήκει πολὺ συρ- P. 492
ρεόντων ἑκασταχοῦ. κάμινοι δὲ τηνικαῦτα ἑπταπλασίως κατὰ τὸν μελῳδὸν ἀνήπτοντο εἰς τὸ οὑτωσί πως καλούμενον Τζυκανιστήριν· τὸ πῦρ εἰς οὐρανοὺς ἀνῄει· ὁ σταυρὸς ἐπὶ θατέρᾳ ἵστατο· αἵρεσις τοῖς ἐνόχοις ἐδίδοτο, ὅπη ποτ' ἂν βουλητὸν ἑκάστῳ, χωρεῖν, ὡς καυθησομένων ἁπάντων. εἶτα τὸ ἄφυκτον ὁρῶντες τοῦ πράγματος, ὁπόσοι μὲν ἐν αὐτοῖς ὀρθόδοξοι ἦσαν, τῇ τοῦ σταυροῦ προσεχώρουν καμίνῳ

4. θατέρᾳ] ρα ex corr. m. 2 C. 6. ἐναποθανεῖν? cf. 364, 14. 9. πρὸς θατέραν scripsi: πρὸς θατέρων C, προσθατέρων P. 12. καὶ ἡμεῖς (add. sup. vers. m. 2) C, καὶ ὑμεῖς P: ego καὶ ἡμεῖς seclusi. 18. Τζυκανιστήριν C, Τζυκανιστήριον P. ἀνῄει C, ἀνήκει P.

Christianosque se veros esse contendunt accusatique ab aliis neutiquam concedunt, minaci eos vultu intuens "Volo" inquit "hoc ipso die duos incendi rogos, quorum in altero crux terrae infixa erigatur; dein optionem fieri omnibus, ut, qui in Christiana fide hodie mori cupiant, seiuncti a ceteris ad illum rogum accedant, in quo crux erecta est; qui vero pertinaciter in Bogomilica haeresi perseverant, coniciantur in alterum. melius enim esse statuo, ipsos ut veros Christianos mori, quam vivos ut Bogomilos vexari animosque multitudinis offendere. agitedum vos, accedite quo quisque accedere vultis." sic in speciem definito iudicio imperator Bogomilos dimisit; statimque abducti discesserunt multitudine magna undique concurrentium adstante. hinc septem fornaces iuxta sacrum vatem succensae usque in eum locum, qui Tzycanisterium vocatur; flammisque in caelum ascendentibus, dum in altero rogo crux erat erecta, reis omnibus igne perituris quocumque vellent vertendi se potestas datur. itaque cum nullum iam refugium viderent, quotquot orthodoxam

ὡς ὄντως μαρτυρήσοντες· οἱ δέ γε ἀθεώτατοι τῆς μυσαρᾶς ἀντεχόμενοι αἱρέσεως πρὸς θατέραν ἀπένευσαν. καὶ ἀπάρτι
B τούτων ἐν ταῖς καμίνοις ὁμοῦ ἐρρῖφθαι μελλόντων, οἱ μὲν παρεστῶτες ἅπαντες ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἤλγουν ὡς καυθησομένων ἤδη καὶ τοῦ βασιλέως πολλὰ κατεστύγναζον ἀγνοοῦντες τὸ οἰκονομούμενον. ἀλλὰ βασιλική τις πρόσταξις προκαταλαβοῦσα τοὺς δημίους ἐκείνους ἀπεῖρξε τοῦ ἐγχειρήματος. καὶ οὕτω βεβαίαν τὴν τῶν Βογομίλων ὄντως ὁ αὐτοκράτωρ ἐσχηκὼς κατάληψιν τοὺς συκοφαντουμένους Χριστιανοὺς πολλὰ παραινέσας ἀπέλυσεν, ἐκείνους δὲ πάλιν εἱρκταῖς εἶχε διαιρέσας τοὺς ἀποστόλους τοῦ ἀσεβοῦς Βασιλείου [διακρίνας] τῶν ἄλλων· εἶτα καθ' ἑκάστην πεμπόμενος τοὺς μὲν δι' ἑαυτοῦ ἐδίδασκεν πολλὰ παραινῶν τῆς μυσαρᾶς ἀποσχέσθαι
C θρησκείας, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους λογάδας τινὰς τοῦ ἱεροῦ
V. 389 τῆς ἐκκλησίας συντάγματος ἐπέσκηψε καθ' ἑκάστην παραγινομένους ἀναδιδάσκειν αὐτοὺς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ παραινεῖν ἀποσχέσθαι τῆς βογομιλικῆς αἱρέσεως. καί τινες μὲν τούτων μετέβαλον ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τῆς φρουρᾶς ἀπελύθησαν, οἱ δὲ τῇ σφῶν ἐπαπέθανον αἱρέσει ἐν εἱρκταῖς κατεχόμενοι, τροφῆς μέντοι καὶ ἀμφίων δαψιλῆ τὴν χορηγίαν ἔχοντες.

3. τοῖς CP, correxi. 7. ἐκείνων? 9. συκοφαντουμένους C. 11. διακρίνας seclusi. 17. βογομιλικῆς ex γνωμικῆς m. 2. C. 19. τῇ ex τῆς m. 2 C. ἐναπέθανον? cf. 359, 6. 364, 14.

fidem tenebant, ad fornacem accesserunt eam, quae crucem habebat, martyrium revera passuri; improbissimi vero, qui perseverabant in impura haeresi, in alteram se converterunt. iam cum in eo esset, ut una omnes in flammas conicerentur, circumstantes omnes Christianos iam comburendos commiserabantur succensebantque valde imperatori, cuius nondum consilium perspexerant. at celeriter imperatorium mandatum editum est, quo carnifices ab incepto prohibebantur; cognitisque veris Bogomilis imperator Christianos, qui falso insimulati erant, multum admonitos dimisit; istos autem iterum in carcerem coniecit, cumque a ceteris impii Basilii apostolos seiunxisset, alios ipse cotidie arcessitos multis admonitionibus ab impura superstitione revocare studuit, ad alios misit viros ex sacro ecclesiae ordine electos, ut cotidie visitando eos ad rectam fidem adhortarentur et ad respuendam Bogomilicam sectam impellerent. ac fuerunt quidam illorum, qui in melius mutati e vinculis demitterentur; alii contra, qui haeresin retinebant, in carceribus vitam finierunt, ita tamen ut abunde iis victus vestitusque esset.

10. Τὸν μέντοι Βασίλειον ὡς ὄντως αἱρεσιάρχην καὶ
ἀμεταμέλητον παντάπασιν ἅπαντες τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ
τῶν Ναζιραίων λογάδες καὶ αὐτὸς δὴ ὁ τότε πατριάρχης
Νικόλαος πυρὸς ἄξιον ἔκριναν. οἷς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ σύμψη-
φος ἦν πολλὰ πολλάκις προσομιλήσας αὐτῷ καὶ ἄνδρα σκαιὸν D
διαγνοὺς καὶ τῆς αἱρέσεως μὴ ἀφιστάμενον, ἔνθεν τοι καὶ P. 493
πυρκαϊὰν μεγίστην κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀνάψας. βόθρος
τε ὠρόρυκτο μέγιστος καὶ ξύλων πλῆθος, πάντα δένδρα
ὑψίκομα καὶ συντεθέντα, ὄρος ἐδείκνυ τὴν σύνθεσιν. εἶτα
τῆς πυρᾶς ἀναφθείσης ἠρέμα μὲν τὸ πλῆθος πολὺ κατά τε
τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἱππικοῦ καὶ κατὰ τοὺς βαθμοὺς συνέρρει
καραδοκοῦντες πάντες τὸ γενησόμενον. ἐκ θατέρου σταυρὸς
ἐπήγνυτο καὶ αἵρεσις ἐδίδοτο τῷ ἀσεβεῖ, εἴ που τὸ πῦρ
πτοηθεὶς καὶ μεταβαλὼν τὴν γνώμην ἐπὶ τὸν σταυρὸν χω-
ρήσειε, ἵνα τῆς καμίνου τηνικαῦτα ἐλεύθερος γένηται. παρῆν
δὲ καὶ τὸ τῶν αἱρετικῶν πλῆθος ὁρῶν τὸν κορυφαῖον Βασί- B
λειον. ὁ δὲ πρὸς ἅπασαν τιμωρίαν καὶ ἀπειλὴν καταφρονη-
τικὸς κατεφαίνετο καὶ πορρωτέρω μὲν ὢν τῆς πυρκαϊᾶς
κατεγέλα καὶ ἐτερατεύετο λέγων ἁρπάσειν αὐτὸν ἐκ μέσου
πυρὸς ἀγγέλους τινὰς καὶ ὑπέψαλλε τὸ Δαυιτικὸν ἐκεῖνο τὸ
“πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ· πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατανο-
ήσεις”. ἀλλ᾽ ἐπειδὰν τὸ πλῆθος διαναστὰν ἐδίδου μετὰ

3. δὲ CP, correxi. 7. ὑπόδρομον, sed υ in ras. m. 2 C. 13. ἐδίδο•το C. 14. μεταβαλὼν P, μεταβὼν C. 15. ἵνα addidi. 22. διαναστὰν scripsi: διανιστᾶν C, διανιστᾷν P.

10. Basilium vero ut principem sectae obstinatissimumque cum tota sancta synodus Naziraeorumque delecti tum et ipse Nicolaus patriarcha igne dignum censuere. quibus imperator quoque assentitur; etenim frustra eum verbis saepe temptarat atque, ubi sinistrum eius ingenium cognovit quodque ab haeresi non desisteret, tum demum maximum in hippodromo rogum accendi iussit. effossa erat ingens illic fovea et immensa lignorum strues ex altis arboribus composita, ita ut montis instar esset. rogo deinde accenso magnaque multitudine et in solum hippodromi et circa gradus confluente et omnibus eventura expectantibus, iam crux figitur ex adverso daturque optio viro impio, num forte igne conterritus mutata sententia ad crucem accedat, incendii ut poena liberetur. aderat etiam omnis haereticorum turba intuens principem suum Basilium, qui tamen poena minisque contemptis cum procul rogum adspiceret, derisit vaticinansque insane angelos adfore dixit, qui ex medio eum igne eriperent, et submurmuravit Davidicum illud “ad te autem non appropinquabit; verumtamen oculis tuis considerabis”. ut vero discedens turba

παρρησίας αὐτῷ κατιδεῖν τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο θέαμα τῆς πυρκαϊᾶς (καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ᾐσθάνετο τοῦ πυρὸς καὶ ἐπαιρομένην τὴν φλόγα ἑώρα καὶ βροντῶσαν οἷον
C καὶ ἀποσπάδας ἀφιεῖσαν πυρὸς εἰς ὕψος μετεωριζομένας τῆς μέσου τοῦ ἱππικοῦ ἱσταμένης πυραμίδος λιθίνης), ἐνταῦθα ὁ θρασὺς ἐκεῖνος ἀποδειλιᾶν πρὸς τὸ πῦρ καὶ θορυβεῖσθαι ἐδόκει. ἔστρεφε γὰρ τὰς ὄψεις πολλάκις καὶ ἐκρότει τὰς χεῖρας καὶ ἐπάτασσε τὸν μηρὸν οἷον τοῖς ὅλοις ἐξαπορούμενος. ὅμως καὶ οὕτως ἔχων καὶ ἀπὸ μόνης τῆς θέας ὡς ἀδαμάντινος ἦν. οὔτε γὰρ τὸ πῦρ κατεμάλαξε τὴν σιδηρᾶν αὐτοῦ ψυχὴν οὔτε αἱ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς αὐτὸν διαπόμπιμοι διαμηνύσεις κατέθελξαν, ἀλλ' εἴτε ἀπόνοια μεγίστη
D τοῦτον κατείληφε διὰ τὴν παρεστῶσαν ἀνάγκην καὶ συμφορὰν καὶ ἀπόρως οὕτως εἶχε τῆς γνώμης καὶ διάκρισιν οὐδοπωσοῦν ἐλάμβανε τοῦ συμφέροντος, εἴτε καὶ ὁ κατασχὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διάβολος, ὅπερ καὶ μᾶλλον δοκεῖ, σκότος αὐτοῦ βαθύτατον κατεσκέδασεν, εἱστήκει πρὸς πᾶσαν ἀπει-
V. 390 λὴν καὶ πρὸς πάντα φόβον ἀμηχανῶν ὁ κατάπτυστος ἐκεῖνος Βασίλειος καὶ νῦν μὲν πρὸς τὴν πυρκαϊὰν ἐκεχήνει, νῦν δὲ
P. 494 πρὸς τοὺς παρεστῶτας. καὶ πᾶσιν ὡς ἀληθῶς κατεφαίνετο μεμηνὼς καὶ μήτε πρὸς τὴν πυρκαϊὰν ἐφορμῶν μήτ' ὀπισθό-

4. μετεωριζομένης CP, correxi. 8. τοῖς ὅλοις] τολ C, corr. m. 2. ἐξαπορουμένην C, corr. m. 2. 9. καὶ ὅμως C¹, ὅμως καὶ C². 11. αἱ τοῦ ex αὐτοῦ C. 14. οὐδοπωσοῦν C, οὐδεπωσοῦν P. 19. ἐκεχήνει] η in ras. m. 2 C. 21. μεμηνὼς] ν add. m. 2 C.

eum liberius illud horridum rogi spectaculum intueri passa est, (nam e longinquo sensit ignem surgentemque flammam conspexit fulminantem quasi et scintillas ardentes vibrantem in summam pyramidem lapideam, quae in medio stat hippodromo) tum sane audax iste igne conterritus et perturbatus in speciem plane desperantis oculos saepe avertere, complodere manus, femora tundere: attamen, quamvis solo flammarum adspectu ita esset affectus, adamantis instar erat immotus, cum neque flamma molliret ferreum eius animum nec missae ab imperatore admonitiones movere eum possent: sive summa eum insania corripuit imminente dira necessitate interituque ac destitutus ratione, quid ipsi saluti esset, non intellexit, sive, quod verisimilius videtur, diabolus menti eius densissimas tenebras offudit. ac constitit ad minas metumque omnem invictus detestabilis iste Basilius nunc quidem in rogum inhians, nunc in eos, qui aderant. omnibusque revera videbatur insanire, cui neque ad accedendum rogum neque ad retrocedendum animus esset, sed torpuit et immobilis

πους ὅλως γινόμενος, ἀλλ' ἐπεπήγει καὶ ἀκίνητος ἦν, ἐφ' οὗ που καὶ τὰ πρῶτα κατελάβετο. πολλῶν δὲ λόγων ῥεόντων καὶ τῶν τερατολογιῶν αὐτοῦ διὰ πάσης γλώττης φερομένων δείσαντες οἱ δήμιοι, μή πως ἄρα οἱ ἀμφὶ τὸν Βασίλειον δαίμονες ἄτοπόν τι τερατουργήσειαν παραχωροῦντος Θεοῦ καὶ ἀλώβητος ἐκ μέσου τοῦ τοσούτου πυρὸς ὀφθείη ὁ κάκιστος πρός τινα τόπον δημοσιώτατον ἀφιγμένος καὶ γένηται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης, δοκιμασίαν τινὰ ἔδοξαν ποιήσασθαι. τερατευομένου γὰρ ἐκείνου καὶ αὐχοῦντος, ὡς ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἀλώβητος ὀφθήσεται, ἀναλαβόμενοι τὸν B μανδύαν αὐτοῦ ἔφασαν ὡς "ἴδωμεν, εἰ μὴ τῶν σῶν ἀμφίων ἅψεται τὸ πῦρ". καὶ παραχρῆμα εἰς μέσον ἔρριψαν τῆς καμίνου. ὁ μὲν οὖν Βασίλειος ἐπὶ τοσοῦτον ἐγάννυτο ὑπὸ τοῦ ἐξαπατῶντος αὐτὸν δαίμονος λέγων ὡς "ὁρᾶτε τὸν μανδύαν εἰς ἀέρα ἀνιπτάμενον;" οἱ δὲ ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα κατανοήσαντες ἄραντες ὦσαν αὐτὸν αὐτοῖς ἱματίοις καὶ ὑποδήμασιν εἰς τὸ μεσὸν τῆς καμίνου. καὶ τοσοῦτον ὥσπερ κατ' αὐτοῦ θυμουμένη ἡ φλὸξ διεβοσκήθη τὸν ἀσεβῆ, ὥστε μηδὲ κνίσσαν τινὰ γενέσθαι μηδὲ καπνοῦ τινος καινοτομίαν ἑτέραν, ἀλλ' ἢ μόνον λεπτήν τινα γραμμὴν καπνώδη φανῆναι κατὰ τὸ μέσον τῆς φλογός. καὶ γὰρ καὶ C τὰ στοιχεῖα κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἐπαίρεται· φείδεται δέ, ὡς

6. τοῦ add. m. 2 C. 8. χείρων C, χεῖρον P. 11. 15. μανδύαν ex μάνδιν m. 2 C. 13. τοσοῦτον] το et ν add. m. 2 C. ἐ*γάννυτο C. 22. δὲ C, om. P.

constitit eo loco, quem forte primum occupaverat. at cum multi sermones differrentur et praestigiae illius per omnium ora celebrarentur, veriti carnifices, ne forte diaboli, qui Basilio faverent, permittente deo horrendum prodigium ederent, quo ex medio tanto igne servatus iste in locum aliquem publicum prodiret et esset novissima haeresis peior priore, eius rei experimentum facere decernunt. etenim iactante illo mirificeque gloriante, vel ex medio igne intactum se conspectum iri, arrepto eius pallio "Videamus," aiunt "utrum vestes tuas ignis tangat necne", statimque id in rogum coniciunt. Basilius autem glorians adeo, quippe daemonis fraude perversus, "Videtisne" inquit "pallium meum in aerem evolare?" illi vero, e limbo telam cum cognovissent, comprehensum eum cum vestibus calceisque in medium rogum protrudunt, in eumque modum velut irata flamma impium devoravit, ut ne nidor quidem oreretur nec fumi mutatio existeret, nisi quod tenuis vaporis linia in mediis flammis apparebat. nam et ipsa elementa impiis adversari videntur, parcunt certe, ut

γε τἀληθὲς εἰπεῖν, τῶν θεοφιλῶν, ὥσπερ ποτὲ ὑπεχώρει καὶ ὑπείκαθε τοῖς θεοφιλέσιν ἐκείνοις νεανίαις ἐν Βαβυλῶνι καὶ περιέστρεφεν αὐτοὺς τὸ πῦρ καθάπερ τις χρυσοειδὴς θάλαμος. ἐνταῦθα δὲ τὸν ἀλάστορα τοῦτον Βασίλειον οὔπω ἀκριβῶς οἱ τοῦτον μετεωρίσαντες εἶχον, καὶ ἡ φλὸξ ἐδόκει προεκτρέχειν, ἐφ' ᾧ τὸν δυσσεβῆ ἐξαρπάσαι. τὸν δ' ὑπόλοιπον ἀριθμόν, ὅσοι τῆς ἀπωλείας ἦσαν τοῦ Βασιλείου, σφαδάζοντος τοῦ παρεστηκότος λαοῦ καὶ βιαζομένου ἐπιρρίψειν καὶ αὐτοὺς τῷ πυρί, ὁ αὐτοκράτωρ οὐ συνεχώρησεν ἐγκλεισθῆ-
D ναι κελεύσας ἐν ταῖς τῶν μεγίστων ἀνακτόρων στοαῖς καὶ τοῖς περιδρόμοις. καὶ τούτου γεγονότος διελύθη τὸ θέατρον.
P. 495 καὶ μετὰ ταῦτα διαδέχεται τοὺς ἀθέους τις ἄλλη ἀσφαλεστάτη φρουρά, εἰς ἣν ἐμβληθέντες καὶ πολύν τινα χρόνον διατετριφότες τῇ ἀσεβείᾳ αὐτῶν ἐναπέθανον. τοῦτο μὲν οὖν ὕστατον ἔργον καὶ ἆθλον τῶν μακρῶν ἐκείνων πόνων καὶ κατορθωμάτων τοῦ αὐτοκράτορος καὶ καινοπραγία τις καὶ τόλμη παράδοξος. καὶ οἶμαι ὁ τότε παρὼν ἢ καὶ συνὼν ἐκείνῳ θαυμάζει μέχρι τοῦ νῦν καὶ οὐχ ὕπαρ τὰ τότε γεγενημένα θεάσασθαι δοκεῖ, ἀλλ' ὄνειρός τις αὐτῷ καὶ φαντασία φαίνεται. καὶ γὰρ ἐξ ὅτου τῶν ὁρίων τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς
B ἐξ αὐτῆς τοῦ Διογένους ἀναρρήσεως οἱ βάρβαροι ἐπέβησαν
V. 391 οὐκ εὐτυχῶς ἐκ πρώτης, ὅ φασι, βαλβίδος κατ' αὐτῶν ἐξορ-

10. ταῖς C, τοῖς P. 11. παραδρόμοις CP, correxi. 13. ἣν C, τὴν P. 16. καινοπραγία P, κενοπραγία C. 21. ἀναρρήσεως] η ex corr. m. 2 C. 22. ἐξορμήσαντος scripsi: ἐξορμήσαντες CP.

rem non dubiam proferam, hominibus sanctis, sicuti olim a dilectis deo Babyloniis illis iuvenibus recesserunt, quos ut aureus quidam thalamus ignis circumdedit. at scelestus hic Basilius nondum in rogum sublatus erat, cum flamma iam, ut arriperet eum, procurrere videbatur. cum vero reliqui quoque, qui impietatis eius participes erant, adstans populus in ignem ut conicerentur posceret, imperator id non permisit, verum in maximi palatii porticibus peridromisque eos claudi iussit, spectatores dimitti. tum excepit improbos istos alia tutissima custodia, ubi diu retenti in impietate sua obierunt. id ultimum erat imperatoris factum certamenque post magnos illos labores et successus, in quo mira felicitate audendique fortuna usus erat. ac puto eos, qui praesentes fuerunt vel etiam eius consuetudine usi sunt, mirari etiamnunc res tum temporis gestas omniaque non veritatem sed somnium imaginemque iis videri. ex quo enim barbari post Diogenis non feliciter inde a primis, ut aiunt, carceribus contra eos profecti renuntiationem Romani imperii fines invaserunt,

μήσαντος, οὐ μέχρι τῆς τοὐμοῦ πατρὸς αὐτοκρατορίας ἡ βαρβαρικὴ χεὶρ συνέσταλται, ἀλλὰ καὶ ξίφη καὶ δόρατα κατὰ Χριστιανῶν ἐξεθήγετο, καὶ μάχαι καὶ πόλεμοι καὶ σφαγαί. ἠφανίζοντο μὲν πόλεις, ἐληΐζοντο δὲ χῶραι καὶ πᾶσα ἡ Ῥωμαίων γῆ Χριστιανῶν αἵμασιν ἐμιαίνετο. οἱ μὲν γὰρ βέλεσί τε καὶ δόρασιν οἰκτρῶς ἔπιπτον, οἱ δὲ τῶν σφετέρων ἀπελαυνόμενοι δορυάλωτοι πρὸς τὰς πόλεις Περσίδος ἀπήγοντο. καὶ τρόμος ἅπαντας εἶχεν ἐπὶ τὰ ἄντρα καὶ τὰ ἄλση καὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς βουνοὺς ἀπὸ τῶν εἰσπιπτόντων δεινῶν C κρύπτεσθαι ἐπειγομένους. ἐν τούτοις οἱ μὲν ἐποτνιῶντο ἐφ' οἷς ἔπασχον πρὸς Περσίδα ἀπαγόμενοι, οἱ δ' ἔτι περιόντες, εἴ πού τινες τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὁρίοις ἐναπέμειναν, βύθιον στένοντες ὁ μὲν υἱόν, ὁ δὲ θυγατέρα ἐθρήνει· ὁ δὲ ἀδελφόν, ὁ δὲ ἀδελφιδοῦν ἀπεκλαίετο πρὸ καιροῦ θνήσκοντα καὶ οἷα γυναῖκες θερμὸν κατέσταζον δάκρυον. καὶ οὐκ ἦν τότε οὐδεμία τις σχέσις ἄδακρυς οὐδ' ἀστένακτος. βασιλεὺς δὲ πλὴν ὀλίγων, λέγω δὲ Τζιμισκῆν τε καὶ Βασίλειον τὸν βασιλέα, ἔκτοτε καὶ μέχρι τοὐμοῦ πατρὸς οὐδεὶς ἄκροις ποσὶ τῆς Ἀσιάτιδος ἐφάψασθαι τὸ παράπαν τετόλμηκεν. D

11. Ἵνα τί δὲ περὶ τούτων; αἰσθάνομαι γὰρ ἐμαυτῆς οἷον τῆς λεωφόρου ἐκτρεπομένης, διττόν μοι τὸν ἀγῶνα τοῦ λόγου τῆς προκειμένης ὑπαγορευούσης ὑποθέσεως ἱστορεῖν

2. συνέσταλται] αι ex ι m. 2 C. 8. τρόμος scripsi: δρόμος CP. 9. εἰσπιπτόντων C, εἰπιπτόντων P. 16. ὀλίγον C, corr. m. 2. 17. Τζιμισκὴν P, τζιμισχῆν C. 20. ἐμαυτῆς] εμ in ras. m. 2 C.

numquam usque ad patris mei regnum manus eorum cessavit, sed et gladii et hastae in Christianos exacuebantur ac bella pugnaeque et caedes durabant: urbes solo aequatae, agri devastati, omnis Romanorum terra Christianorum cruore polluta. nam alii telis hastisque misere cadebant, alii e bonis suis eiecti in Persidis urbes captivi deducebantur. occupavit omnes pavor in antra lucos montes saltus a metuendis illis malis se abdere properantes. quorum alii lamentantes deum invocabant propter mala, quae in Persidem abducti patiebantur; alii, si qui salvi etiamtum erant in Romanis finibus, altis suspiriis lugebant hic filium, ille filiam, hic fratrem, ille fratris filium deplorabat praematura morte ereptos et mulierum instar lacrimas stillabant calidas; nec ulla tunc vitae condicio expers lacrimarum gemituumque erat. sed nemo imperatorum praeter paucos exceptis scilicet Tzimisce et Basilio exinde usque ad patrem meum vel summis pedibus Asiam attingere ausus est.

11. Verum quid haec? sentio enim de via regia declinasse me, siquidem duplicem dicendi laborem haec mea historia mihi imponit, ut

ἅμα καὶ τραγῳδεῖν τὰ ξυμπεσόντα τῷ αὐτοκράτορι, ἱστορεῖν P. 496 μὲν τοὺς ἀγῶνας, εἰς μονῳδίαν δὲ ἄγειν ὁπόσα τὴν καρδίαν διεμασσήσατο. μεθ' ὧν τάττοιμι ἂν καὶ τὸν ἐκείνου θάνατον καὶ πάσης τῆς ἐπιγείου λήξεως ὄλεθρον. ἀλλὰ γὰρ ἀναμέμνημαι καὶ λόγων τινῶν πατρικῶν τῆς μὲν ἱστορίας ἀπαγόντων, εἰς δὲ τοὺς θρήνους καὶ τὰς ὀλοφύρσεις παρακαλούντων. ἤκουον γὰρ καὶ τούτου πολλάκις, ἤκουον τὴν μητέρα καὶ βασιλίδα ἀνακόπτοντος ἐπιτάττουσαν τοῖς σοφοῖς διὰ τῆς ἱστορίας τοῖς ἐς ὕστερον παραπέμψαι τοὺς ἐκείνου πόνους καὶ τὰ πολλὰ ἆθλα ἐκεῖνα καὶ τὰ σκάμματα, μονῳδεῖν δὲ ἐπ' αὐτῷ καὶ κλαίειν τὰ συμπεσόντα οἱ δεινά. οὔπω B γὰρ ἔτος ἓν πρὸς τῷ ἡμίσει διελήλυθεν, ἐξ οὗπερ τῆς ἐκστρατείας ἐπανελήλυθεν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ νόσος ἄλλη δεινή τις ἐπισκήψασα βρόχον ἐπήνεγκε τούτῳ θανάσιμον, εἰ δὲ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, τὴν τοῦ παντὸς καταστροφὴν καὶ φθοράν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως ἐκβιάζει μέγεθος, φιλοπάτωρ τε ἅμα καὶ φιλομήτωρ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων γεγενη- V. 392 μένη θεσμοὺς ἱστορίας ὑπερεκπίπτειν ἔρχομαι διηγησομένη, ὅπερ οὐ πάνυ τι βούλομαι, τὴν τοῦ αὐτοκράτορος τελευτήν. ἱπποδρομίας γὰρ γενομένης ἐξ αἰτίας ἀνέμου τηνικαῦτα πνεύσαντος σφοδροῦ ἀνερροιβδῆσαν οἷον τὸ ῥεῦμα καὶ τῶν C ἄκρων ὑποχωρῆσαν θάτερον τῶν ὤμων κατειλήφει. οἱ μὲν

2. μονῳδίαν] ι ex ει m. 2 C. 8. ἀνακόπτοντος] τος add. m. 2 C. 9. τοῖς ex τῆς m. 2 C. 11. κλαίειν κελεύοντος? 14. ἐπήνεγκε C², ἐπήνεγκεν C¹P. 18. ὑπερεκπί(*)πτειν C. 22. κατειλήφει] ει ante λ ex corr. m. 2 C.

et enarrem et deplorem, quae imperatori acciderunt, enarrem res gestas, deplorem autem, quae animum perederunt. iam cum coniungenda his videatur etiam mors eius omnisque sortis terrenae interitus, tamen dicta quaedam patris mei memini, quae, lacrimas luctumque dum excitant, ab historiae scriptione prohibent: etenim saepe ab eo matrem imperatricemque reprehensam audivi, quod viris doctis mandasset, ut historicis libris illius et labores et multa illa certamina ac pericula posteris traderent: lugerent potius se ac deplorarent, quae ipsi accidissent, mala. nondum sesquianno praeterito, ex quo redierat imperator ex expeditione illa, gravis ei morbus letalem laqueum innexuit, vel, si verum dicere oportet, totius mundi exitium perniciemque attulit. sed cum propositi magnitudo urgeat, quia et patris et matris inde a cunis amantissima eram, historiae leges transgrediar narrans, quod minime cupio, imperatoris finem. equestri enim ludo instituto, ubi vehementior eum ventus afflavit, humor se quasi resorbens extremis artubus relictis alterum humerum corripuerat;

οὐ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν οὐδὲ συνῄεσαν ὅλως τὴν ἐπερχομένην ἡμῖν ἀπειλὴν ἐντεῦθεν. ὁ δέ γε Καλλικλῆς Νικόλαος, οὑτωσὶ γὰρ προσηγορεύετο, μάντις ἦν ἡμῖν τῶν ἀπευκταίων κακῶν καὶ πτοεῖσθαι ἔλεγε, μὴ τῶν ἄκρων ὑποχωρῆσαν καὶ ἄλλην διαπορευόμενον ἀβοήθητον τὸν κίνδυνον τῷ κάμνοντι ἀπεργάσοιτο· κἂν πιστεύειν οὐκ εἴχομεν, ὅτι μηδ' ἠβουλόμεθα. οὐδεὶς μὲν οὖν τηνικαῦτα πλὴν τοῦ Καλλικλέους διά τινων καθαρσίων κένωσιν προετεθύμητο. οὐδὲ γὰρ εἰώθει τὸ σῶμα τοῦτο λαμβάνειν καθάρσιον, ἀλλὰ παντάπασιν D
ἀγύμναστος ἦν πρὸς τὰς φαρμακοποσίας. ᾧπερ οἱ πλείους P. 497
καὶ μᾶλλον ὁ Παντεχνὴς Μιχαὴλ συγχωρούμενος παντελῶς ἀπεῖργε τὴν κάθαρσιν. ὁ δέ γε Καλλικλῆς τοῦ μέλλοντος στοχασάμενος ἐπιφωνηματικῶς αὐτοῖς ἔλεγεν ὡς "νῦν μὲν τῶν ἄκρων ἡ ὕλη ἀφεμένη πρὸς τὸν ὦμον ἐνέσκηψε καὶ τὸν τράχηλον· εἰσαῦθις δὲ μὴ διὰ καθαρσίων κενωθεῖσα εἴς τι τῶν πρωτουργῶν μορίων ἢ καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν ἐπιρρεύσασα ἀνίατον τὴν βλάβην ἀπεργάσεται". παρῆν γὰρ καὶ αὐτὴ ἐξ ἐπιταγῆς τῆς ἐμῆς δεσποίνης, ἐφ' ᾧ τοῖς τῶν ἰατρῶν λόγοις διαιτῆσαι, καὶ ἤκουον τῶν λεγομένων καὶ τοῖς τοῦ Καλλικλῆ κἀγὼ συνετιθέμην λόγοις. τῶν πλειόνων B
δ' ὅμως ἡ ψῆφος ἐκράτει. ἀλλὰ τότε δὴ τότε τὸ μὲν ῥεῦμα

1. συνῄεσαν] ηε ex η m. 2 C. 5. διαπορευόμενον τὸ ῥεῦμα? 6. ἔχομεν CP, correxi. 7. Καλλικλέος CP, correxi. 11. συγχωρούμενος scripsi: συγχρώμενος CP. 16. μωρίων P, correxi. 19. ἤκαυον P, ἤκουσον C. 20. τοῖς P, τῆς C. συντιθέμην C.

plurimique medicorum ne suspicabantur quidem quod inde periculum nobis instabat. at Callicles Nicolaus (ita enim cognominatus fuit) vates nobis fuit abominandorum malorum seque metuere dixit, ne artubus extremis relictis aliam viam humor intraret periculumque insanabile aegroto afferret. sed credere non poteramus, quod noluimus. nec quisquam Callicle excepto purgantibus pharmacis corpus eius evacuandum censuit, quod minime hic eiusmodi medicamen sumere consuerat, sed prorsus abhorrebat a pharmacis bibendis; qua in re cum alii tum etiam Pantechnes ille Michael ei obsecuti purgationem arcebant. at futura prospiciens gravi voce iis Callicles obiecit, materiam ab externis articulis retractam ad humerum collumque esse fluxuram; deinde, cum purgantibus pharmacis non exhausta primarias partes ac vel ipsum cor arripuisset, insanabilem morbum fore. adfui enim ipsa dominae meae iussu, ut medicorum disputationibus praeessem, eorumque sententias audivi. equidem Calliclis consilio assensa sum, sed plurimorum suffragium vicit. ac licet tum humor, ubi consuetos per dies imperatoris corpus te-

*τοῦ βασιλικοῦ σώματος τὰς συνήθεις ἐπικρατῆσαν ἡμέρας
ἀπεμαραίνετο καὶ πρὸς ὑγείαν ὁ κάμνων ἐπανῄει. οὔπω
μῆνες παρῆλθον ἓξ καὶ ὀλέθριον νόσημα ἐκ τῆς πολλῆς τάχα
ἀθυμίας τῶν καθ' ἑκάστην προσπιπτόντων αὐτῷ καὶ τῆς
συνόδου τῶν κοινῶν φροντίδων ξυμβέβηκε. καὶ ἤκουον αὐ-
τοῦ θαμὰ πρὸς τὴν βασιλίδα διηγουμένου καὶ οἷον ἐπεγκα-
λοῦντος αὐτῇ τὸ νόσημα· "τί ποτ' ἄρα τὸ συμβαῖνόν μοι
C περὶ τὴν ἀναπνοὴν πάθος; βούλομαι γὰρ ἀναπνεῦσαι βαθὺ
καὶ ἀθρόον καὶ οἷον κουφισθῆναι τῆς ἐγκειμένης ἀνίας ἐν
τῇ καρδίᾳ. τοῦτο δὲ πολλάκις ἐπιχειρῶν οὐδὲ ἅπαξ δύνα-
μαι πολλοστημόριον ἀναπέμψαι τοῦ ἐπιθλίβοντος βάρους,
τὸ δ' ἐπίλοιπον καθάπερ τις λίθος ἐπίκειταί μου τῇ καρδίᾳ
βαρύτατος ἀνακοπῆς ἐν τῷ μεταξὺ γενομένης τοῦ στεναγμοῦ,
καὶ τὴν αἰτίαν συνιδεῖν οὐκ ἂν ἔχοιμι οὐδ' ὁπόθεν τὸ τοιοῦ-
τον πάθος ἐγγίνεταί μοι. καὶ ἄλλο δέ τι προσαναγγέλλω,
φιλτάτη ψυχή, κοινωνὲ τῶν ἐμῶν παθῶν καὶ βουλευμάτων·
χάσμα πολλάκις ἐπέρχεταί μοι, καὶ διακοπτόμενον ἐν τῷ
μεταξὺ τὸ εἰσπνεόμενον πνεῦμα μεγίστην μοι τὴν ἀνίαν
D ἐπάγει. τί ποτε ἄλλο τὸ καταλαβόν με τοῦτο δεινόν, εἰ οἶδας,
φράζε." ἡ δέ γε βασιλὶς ταῦτα ἀκούουσα καὶ ἅπερ ἐκεῖνος
πάσχει παρ' ἐκείνου μανθάνουσα ἐδόκει μὲν εἶναι αὐτῆς τὰ
V. 393 πάθη καὶ ὥσπερ ἀνακοπτομένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ἄσθματος,
οὕτω διέκειτο πρὸς τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος. συχνῶς*

4. *ὑπὸ τῶν?* 6. *ἐπαγγέλλοντος?* 12. *ἐπίκειταί*] *αι* ex *ε* m. 2 C. 15. *ἐγγίνεταί*] *αι* ex *ι* m. 2 C. *προσαναγγέλλω* C, *προσαναγγέλω* P. 17. *καὶ*] *κ* in ras. m. 2 C. 22. *ὑπὸ* addidi.

nuit, sese remisisset, convaluissetque aegrotus, nondum tamen sex menses effluxerant, cum periculosus morbus ex cotidianorum negotiorum nimiis sollicitudinibus publicarumque curarum concursu ei accidit. et audiebam saepenumero eum apud Augustam loquentem de malo idque quasi denuntiantem: "qui tandem accidit mihi morbus respirationis? cupio enim respirare profunde copioseque ac cordis sollicitudine levari; at saepe conando ne semel quidem ponderis quo premor particula me liberare possum, gravissimumque quasi saxum cordi meo impositum restat abrumpitque inceptum suspirium. nec causam invenio, unde tale mihi acciderit malum. et ut aliud tibi dicam, caput carissimum, particeps sensuum consiliorumque meorum, oscitatione saepe laboro, et spiritus inter trahendum prohibitus maximam mihi creat molestiam. qui sit alius hic morbus, qui me affecerit, si scias, indica." quibus auditis Augusta iisdem sibi malis laborare videbatur et ita imperatoris verbis afficiebatur, ut ipsa quodammodo spiritus angustia laboraret. itaque crebro peritissimos medicorum adhibuit in morbi-

δὲ τοὺς ἐπιστήμονας μεταπεμπομένη τῶν ἰατρῶν τὸ τοῦ P. 498 νοσήματος εἶδος πολυπραγμονεῖν ἠναγκάζετο καὶ τῶν αἰτίων τὰ προσεχῆ καὶ τὰ πόρρω ἠτεῖτο μαθεῖν. οἱ δὲ τὴν χεῖρα ταῖς ἀρτηρίαις ἐπιβάλλοντες ἔμφασιν. παντοίου εἴδους ἀνωμαλίας κατὰ πᾶσαν τῆς ἀρτηρίας κίνησιν εὑρίσκειν ἀνωμολόγουν, τὸ δ' αἴτιον συνιδεῖν οὐκ εἶχον ὅπῃ· μηδὲ * * τὴν τοῦ βασιλέως δίαιταν ἠπίσταντο, ἀλλὰ πάνυ σωφρονεστάτην καὶ λιτὴν καὶ ὅλως γυμνικήν τε καὶ στρατιωτικὴν ἀπαγορεύσαντος τὰ τῶν ἀπὸ τῆς περιττῆς διαίτης ὑλῶν, εἰς αἰτίαν ἄλλην τὰ τῆς στενοχωρίας ἀνέφερον καὶ προκαταρκτικὸν αἴτιον ταυτησί τῆς νόσου οὐδὲν ἄλλο ἔλεγον ἢ τὴν τῶν φροντίδων B πολλὴν συντονίαν καὶ τὸ συνεχὲς καὶ πυκνὸν τῶν θλίψεων θερμαινομένης ἐκεῖθεν αὐτῷ τῆς καρδίας καὶ τὸ περιττὸν απαν ἑλκούσης ἐξ ὅλου τοῦ σώματος. ἐντεῦθεν ἡ δεινὴ νόσος ἐπελθοῦσα τῷ αὐτοκράτορι ἀνακωχὴν ὅλως οὐκ ἐνεδίδου, ἀλλ' ὡς ἀγχόνη συνέπνιγε. τοσοῦτον δὲ καθ' ἑκάστην ηὔξανε τὸ τῆς νόσου, ὡς μηκέτι ἐκ διαστημάτων, ἀλλὰ συνεχῶς καὶ ἀδιαστάτως ἐπέρχεσθαι, ὡς μηδὲ περὶ θατέραν δύνασθαι κατακλιθῆναι τὸν αὐτοκράτορα πλευρὰν μηδὲ πρὸς ἰσχύος ἔχειν ἀβίαστον τὸ παράπαν εἰσπνεῦσαι τὸν ἀέρα. ἅπας οὖν τηνικαῦτα μετεκαλεῖτο ἰατρὸς καὶ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος νόσος ὑπόθεσις αὐτοῖς προὔκειτο. ἐμερί- C ζοντο δὲ ταῖς γνώμαις καὶ κατετέμνοντο καὶ ἄλλος ἄλλο τι

4. ἀνωμαλίας C, ἀνομαλίας P. 6. ὅπῃ] η ex ι m. 2 C. lacunam signavi. 7. δίαιταν ***** C. 8. ἀπαγορεύσαντος τὰ scripsi: ἀπαγορεύσαντα CP.

que genus curiosissime inquirere coacta et proximas et remotas causas explorabat; sed arteriis manu tactis illi cum in omne arteriae pulsu multiplicis perturbationis indicium se invenire affirmarent, causam tamen perspicere non poterant. neque enim imperatoris vivendi rationem * fuisse, sed moderatissimam et parcam, qualis athletarum militumque est, ita ut superfluorum ciborum nutrimenta aversaretur, sciebant. itaque ad aliam causam respirandi difficultatem retulerunt morbique originem primariam nullam aliam dixerunt, nisi nimiam curarum contentionem et continuas sollicitudines, quibus excalfactum cor quidquid esset reliquum in toto corpore attraxisset. dein dirus morbus imperatorem adiit ac sine ullis induciis laquei instar urgebat crescebatque ita cotidie, ut iam non ex intervallis, sed continenter ac sine intermissione imperator vexaretur neque in alterutrum latus cubare posset neque omnino sine vi magna aerem spirando ducere. itaque medici omnes arcessiti deliberandi causa morbo proposito sententiis differebant et alius aliam morbi naturam existi-

διεγίνωσκε καὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν ἐπειρᾶτο προσάγειν τὴν
θεραπείαν. ὅπως δ' ἂν εἶχεν ἢ οὕτως ἢ οὕτως, δύσκολον
εἶχε τὰ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα. οὐδὲ γὰρ ἂν ἀκαρῆ χρόνον
ἐλεύθερον εἰσπνεῦσαι δεδύνητο. ὄρθιος γὰρ ἠναγκάζετο
διόλου ἀνακαθήμενος ἀναπνεῖν· εἰ δέ που καὶ ὕπτιος κέοιτο
ἢ κατὰ θατέραν πλευράν, φεῦ τότε τοῦ βρόχου. οὐδὲ γὰρ
ἐνῆν συρμάδα μικρὰν τοῦ ἔξωθεν ἀέρος εἰσρυῆναί τε καὶ
ἀπορρυῆναι κατά γε τὴν ἀναπνοήν τε καὶ εἰσπνοήν. ἀλλὰ
καὶ ὁπηνίκα ἐλεήσας τις τοῦτον ὕπνος ἐπέλθῃ, καὶ τότε τῆς
D πνιγμονῆς ἐπεδίδου· ὥστε κατὰ πάντα καιρὸν καὶ ἐγρηγο-
P. 499 ρότος αὐτοῦ καὶ ὑπνώττοντος ἡ συμφορὰ τῆς ἀγχόνης ἐπε-
τίθετο. ἐπεὶ δὲ καθάρσιον οὐκ ἐδίδοτο, πρὸς φλεβοτομίαν
ἀπέβλεψαν καὶ τὴν μὲν διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἀπέταμον· οὐ μὴν
τῆς φλεβοτομίας ἀπώνατο, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ πάλιν εἶχε
καὶ δύσπνους ἦν ὅλος καὶ ἐκινδύνευε διόλου στενὸν ἀναπνέων
ταῖς χερσὶν ἡμῶν ἐναπερυγεῖν τὴν ψυχήν. ἀλλ' ἐρᾴισε μὲν
τὰ τῆς διαθέσεως τῆς διὰ τῶν πεπέρεων ἀντιδότου δοθεί-
σης. καὶ ἡμεῖς ὑφ' ἡδονῆς οὐκ εἴχομεν, ὅ τι καὶ χρησαί-
μεθα τῆς εὐφροσύνης· ἀλλὰ καὶ χαριστήριον ἀναπέμπο-
μεν τῷ Θεῷ. πάντα δὲ ἦσαν ἄρα πλάνη. εἰς τρίτην γὰρ
B ἡμέραν ἢ καὶ τετάρτην εὐθὺς πάλιν αἱ αὐταὶ ἀγχόναι κατὰ
τοῦ βασιλέως καὶ στενοχωρίαι τοῦ πνεύμονος. ἐλπίζω δ',

4. ἂν ἀκαρῆ P, ἀνακαρεὶ C. 6. ὕπτιος C, ὕττιος P. 9. τε C, om. P. 20. τρίτην C, ... P. 21. αὐταὶ C, ... P. ἀχχόναι P.

manus aliam proinde curationem praescripsit. sed utut erat, imperator se male habuit, quia ne ad breve quidem momentum libere spirare potuit rectusque semper residens ducere spiritum cogebatur; cum vero aut supinus aut in alterum latus recumberet, eheu strangulabatur: neque enim licuit ei quidquam aurae vel introrsum trahere vel emittere per reciprocandi spiritus vices. et quando miserans eum somnus invadebat, item spirandi difficultate laborabat, ita ut omni tempore et vigilanti et dormienti ei perinde strangulationis periculum adesset. tum medici, quod purgantia non dabantur, ad sanguinis missionem se converterunt; sed incisa ad cubitum vena nihil levabatur eodemque statu manens vix respirabat, eratque metuendum, ne anhelans inter manus nostras expiraret. tandem, ubi levata est eius condicio antidoto ex pipere data, qui gaudium nostrum ostenderemus, prae laetitia nesciebamus; etiam deo sacrificia offerebamus. sed omnia vana, quia tertio quartove die statim eaedem praefocationes pulmonisque angustiae redierunt, ita ut verear, ne aegrior

εἰ μὴ χείρω ἐξ ἐκείνου τοῦ πόματος γέγονεν ἀναχέαντος V. 394
τὰς ὕλας· καὶ κρατῆσαι μὴ δυναμένου, ἀλλ' εἰς τὰς κοιλότη-
τας τῶν ἀρτηριῶν ἐνθεμένου καὶ ἐπιτείναντος τὴν διάθεσιν.
ἐντεῦθεν οὐδὲ σχῆμα κατακλίσεως εὐπετῶς ἦν ἐφευρεῖν παν-
τάπασιν αὐτῷ τῆς νόσου ἐπακμαζούσης, ἀλλὰ γὰρ διανυκτε-
ρεύων ἦν ὁ βασιλεὺς ἐξ ἑσπέρας εἰς ὄρθρον ἄϋπνος, μήτε
τροφῆς ἐλευθέρας μεταλαμβάνων μήτ' ἄλλου τινὸς τῶν εἰς
σωτηρίαν ἀποβλεπόντων. πολλάκις γοῦν ἐγὼ μᾶλλον συνε-
χῶς καὶ τὴν μητέρα τεθέαμαι συνδιανυκτερεύουσάν τε τῷ C
βασιλεῖ καὶ κατόπιν τούτου ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ὑπανέχουσαν
τοῦτον ταῖς χερσὶ καὶ παραμυθουμένην τρόπον τινὰ τὴν
ἀναπνοήν. ἐχεῖτο μέντοι αὐτῆς τῶν ὀμμάτων τὸ δάκρυον
καὶ ὑπὲρ τὰ Νειλῷα ῥεύματα. ὁπόσην τε τὴν περὶ αὐτὸν
δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς σπουδὴν ἐπεποίητο καὶ τὸν
μόχθον ὅσον ἐνεδείκνυτο διαπονουμένη περὶ τὴν αὐτοῦ θε-
ραπείαν καὶ κλίσεις καὶ μετακλίσεις καὶ στρωμάτων παντοίας
μηχανωμένη θέσεις, οὐκ ἔστιν ἐρεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν οὐδενὶ
τὸ παράπαν ῥᾳστώνης μετασχεῖν. παρείπετο γὰρ οἷον ἀγχόνη
τῷ αὐτοκράτορι, μᾶλλον καὶ συνείπετο καὶ οὐκ ἀνίει συμπνί-
γουσα. μηδεμίαν δὲ τῆς νόσου ἐχούσης τὴν ἴασιν ἐν τοῖς D
πρὸς νότον ἀνακτόροις ἀπῆλθεν ὁ βασιλεύς. στενοχωρού-
μενος δὲ μίαν τινὰ παραψυχὴν τὴν ἐκ τῆς κινήσεως εὕρισκε,

5. ἀπακμαζούσης CP, correxi. 9. συνδιανυκτερεύουσάν P, διανυκτερεύουσάν C. 11. χερσὶ· C. 17. μηχανωμένης CP, correxi. καὶ ante στρωμάτων addidi. 19. μᾶλον C. 20. δὲ C, om. P.

factus sit illa potione, quae movere quidem humores, non autem superare potuit, immo mittendo eos in arteriarum cavitates valetudinem deteriorem reddidit. ac nulla iam recumbendi ratio crescente morbo inveniri facile potuit, totaque nocte a vespere usque ad mane imperator insomnis erat nec alimenti reive ad salutem utilis quidquam sumebat. interim saepe vidi matrem continenter cum imperatore vigilantem et ad caput aegri in lecto eum manibus sublevantem spiritumque quodammodo procurantem. lacrimas vero fudit Niliacas copias superantes. quantam vero curam eius die nocteque habuerit et quanto cum labore eum coluerit versando omni modo stragulorum statum, id dici non potest; at nulla positione levaminis aliquid capere poterat. nam sequebatur quasi et comitabatur adeo imperatorem morbus et continuo strangulabat; cumque de remediis desperaret, it in partem palatii meridiem versus sitam talique motione laxamentum oppressus

καὶ ταύτην διηνεκῆ ἡ βασιλὶς ἐμηχανήσατο γίνεσθαι τοῦ βασιλικοῦ σκίμποδος κατά τε τῶν πρὸς κεφαλὴν καὶ πόδας μερῶν τούτου ξύλ' ἄττα προσεπιζεύξασα ἀνδράσιν ἐδίδου
P. 500 τοῦτο φέρειν μετέωρον διαδεχομένοις ἀλλήλους τὸν περὶ τοῦ αὐτοκράτορος πόνον. ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ μεγάλου παλατίου καταλαμβάνει τὰ Μάγγανα. ἀλλὰ καὶ τούτων γενομένων οὐδὲν πλέον τῷ βασιλεῖ πρὸς σωτηρίαν ἐπραγματεύθη. εἰς τοὐπίσω δὲ τὰ τῆς νόσου χωροῦντα ἡ βασιλὶς ὁρῶσα καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων βοηθείας παντάπασιν ἀπελπίσασα θερμότερον τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ αἰτήσεις πρὸς Θεὸν ἐποιεῖτο πρὸς πᾶν τέμενος δαψιλεῖς τὰς φωταυγὰς ποιουμένη καὶ τοὺς ὕμνους συνεχεῖς καὶ ἀκαταπαύστους, διαδόσεις
B δὲ τοῖς ἁπανταχοῦ γῆς καὶ θαλάσσης οἰκοῦσιν εἰργάζετο ἅπαντας μὲν μοναχοὺς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις οἰκοῦντας ἢ καὶ ἄλλως τὸν μοναχικὸν ἐπιόντας βίον εἰς ἐκτενεῖς δεήσεις ἐπεγείρουσα, ἅπαντας δὲ νοσοῦντας ἢ καὶ ἐν εἱρκταῖς κατεχομένους καὶ τετρυχωμένους πλουσιωτάτους ἐργαζομένους ταῖς δόσεσιν ὁμοῦ πρὸς τὰς ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος εὐχὰς προσεκαλεῖτο. ἐπεὶ δὲ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος σπλάγχνον ἐξῳδήκει τε καὶ εἰς ὄγκον ἐπιφανῆ προελήλυθεν οἵ τε πόδες ἐξῳδήκεσαν καὶ πυρετὸς τὸ βασιλικὸν || σῶμα κατεῖχεν, εἰς καυτῆρας ἐντεῦθέν τινες τῶν | ἰατρῶν ἀπεῖδον μικρὰ πε-
C φροντικότες τοῦ πυ|ρετοῦ. ἀλλ' ἦν ἅπασα θεραπεία ἀνω-

2. πρὸς κεφαλὴν C, πρὸς om. P. 4. ἀλλήλως? τὸν .. πόνον scripsi: τῶν .. πόνων CP. περὶ C, om. P. 21. σῶμα] hic incipit fol. 243ᵇ C.

invenit, quam eo Augusta perpetuam fecit, quod additis ad caput pedesque regii lectuli contis idoneis, ut viri eum circumferrent seque in eo munere exciperent, imperavit; eo modo e magno palatio ad Mangana delatus est. sed ne sic quidem imperator quidquam ad salutem profecit; ideoque Augusta, ubi morbum augeri vidit, humana ope desperata pro eo ardentius deo supplicabat et crebris luminibus quovis in templo succensis perpetuaque carminum sacrorum decantatione praescripta egenos, ubicumque erant, terra marique donis ditabat. tum et monachos omnes, qui in montibus speluncisque habitabant vel aliter solitariam vitam agebant, ad intentas preces excitat et aegrotantes quique vincti compedibus et attriti erant, donationibus auctos ad precandum pro imperatore hortatur. sed cum imperatoris viscera in prominentem molem crevissent et pedes intumuissent ac febris eius corpus ureret, medicorum quidam febri contempta ad cauteria refugiebant, quae tamen tota curatio inutilis et

φελὴς καὶ | κενή. οὐδὲ γὰρ ὁ καυτὴρ ὤνησεν, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς καὶ | τὸ σπλάγχνον ἦν καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ δυσκόλως| ἔχοντα. ὥσπερ δὲ ἐξ ἄλλης πηγῆς ῥεύματος | εἰς τὸν γαργαρεῶνα ἐπενεχθέντος καὶ ὃν οἱ | Ἀσκληπιάδαι φασὶν οὐρανὸν ἐπιλαβομένου | καὶ τῶν οὐλῶν αὐτῶν φλεγμηνάντων V. 395 καὶ τῆς φά|ρυγγος ἀπαρθείσης καὶ τῆς γλώττης ἐξογκω|θείσης ἐντεῦθεν οἱ πόροι | τε ἀπεστενώθησαν πρὸς τὰ ἑαυτῶν πέρατα συνελθόντες, δι' ὧν τὰ τῆς τρο|φῆς ἔμελλε διελθεῖν, καὶ τὸ τῆς ἀτροφίας δεινὸν | παντελῶς [ἀσιτία] ἡμῖν ἐπεκρέματο· κἂν ἐγώ, | Θεὸς ἴστω, πολλὴν ἐποιούμην τὴν περὶ τῆς τροφῆς | πραγματείαν καὶ τὰ σιτία καθ' ἑκάστην διὰ D τῶν | .... ἔφερον τούτῳ χειρῶν ῥοφηματώδεις τὰς | .... ας ποιεῖν ἀναγκάζουσα. ἅπαντα γοῦν | .... φερόμενα ἐπὶ τῇ τῆς φλεγμονῆς θεραπείᾳ | ..... ἐφαίνετο καὶ τὰ τῆς σπουδῆς ἅπαντα | ...... καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἰατρῶν ἔδει| ..... δέκα δὲ καὶ μιᾶς ἡμέρας τοῦ περὶ τὰ τε | ...... ἐπιγεγονότος τούτῳ νοσήματος ἐπα| .... οντος καὶ ἐπαπειλοῦντος τὸν κίνδυνον | ..... ρας διαθέσεως ἐπιγενομένης διάρροια | .... οὕτως ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ κακὸν καθ' ἡμῶν τὸ | ... P. 501 .. δε ἐπεκυλίετο, οὐκ ἦν πρὸς ὁπότερον | .... εἶν οὔτε τοὺς Ἀσκληπιάδας οὔθ' ἡμᾶς τοὺς | ... τὸν αὐτοκράτορα διαπονουμένους οὔτε | ...... παντα, ἀλλὰ πάντα ἑώρα

5. ἐπιλαβομένης CP, correxi. φλεγμηνάντων (ε in ras.; γ ex corr.) C, φλεγμανάντων P. 6. ἀπαγχθείσης? 9. ἀσιτία seclusi. 12. ... P. ... P. 13. ... P. τῇ add. m. 2 C. 14. .... P. καὶ τὰ C, κατὰ P. 16. .... P. ... P. τὰ τε C, τατε P. ... P. 17. ... P. ἐπαπειλοῦντος C, ἀπαπειλοῦντος P. 18. ... πέρας P. διαῤῥοια. οὕτως sine lacuna P. 19... P. 20. .. P. 21. .. P. 22. .. P.

vana fuit; nihil enim cauterium iuvabat, sed eadem mala condicione et viscera et respirandi facultas manebant. postquam vero quasi ex alio fonte humor in gurgulionem influxit et palatum, quod Asclepiadae caelum' appellant, corripuit. gingiva ipsa ardente ac faucibus strangulatis linguaque tumefacta obstructi sunt meatus in fine coeuntes, per quos cibi transmitti debebant, indeque horrendum malum nutrimenti exclusi imminebat. ac magnam sane, testis sit Deus, curam habui nutriendi eum cibosque cotidie afferebam ei manibus meis sorbiles eos facere cogens. verum omnia in curando tumore adhibita * apparebat totumque studium et nostrum et medicorum * undecim vero dies praeterierant, postquam morbo captus est * perniciem minante * diarrhoea supervenit. ita aliud super aliud malum contra nos tum volvebatur neque erat, cui * neque medicos neque nos circa imperatorem laborantes neque * sed cuncta ad perniciem inclinabant. ab-

πρὸς ὄλεθρον | ... τοῦ λοιποῦ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν σάλῳ καὶ κλύδωνι |.. ἐταράττετο τὰ καθεστηκότα καὶ φόβος καὶ |... ..... ἐπὶ κεφαλῆς συνεστήκεσαν. εἶχε μὲν | .... ἀνδρεῖον ἀεὶ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν κινδύνοις | ...... στα, μάλιστα δὲ τὸ τηνικάδε ἠνδρίσατο | καὶ τῷ πάθει τῆς λύπης ἐμβριμησαμένη εἱστήκει καθάπερ τις ὀλυμπιονίκης πρὸς τὰς δρι|μυ- B τάτας ἐκείνας ὀδύνας ἀντιπαλαίουσα. κατε||τιτρώσκετο μὲν γὰρ τὴν ψυχὴν καὶ ἐταράττετο τὴν | καρδίαν ὁρῶσα τὸν αὐτοκράτορα οὕτως ἔχοντα, ἀλλὰ ξυνέτεινεν ἑαυτὴν καὶ ἐνεκαρτέρει πρὸς τὰ | δεινά· καὶ ἐδέχετο μὲν τὰς τρώσεις καιρίας καὶ | τὸ πάθος αὐτῶν καθικνεῖτο τῶν μυελῶν, ἀντεῖχε δὲ | ὅμως. καίτοι ἀστακτὶ ταύτης κατέρρει τὸ δάκρυον καὶ τηκεδὼν κατέλαβε τοῦ προσώπου τὸ κάλλος | καὶ ἐν ῥισὶν ἀπῃώρητο τὴν ψυχήν. πεντεκαιδε|κάτην δὲ τοῦ Αὐγούστου ἄγοντος (πέμπτη δὲ ἦν τῆς | τηνικαῦτα ἑβδομάδος ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ τῆς ὑπερ|αμώμου δεσποίνης ἡμῶν καὶ θεομήτορος κοίμησις | ἑορτάζεται) πρωΐας ἐπαληλιφότες τὴν κεφαλὴν | C τοῦ αὐτοκράτορός τινες τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἅτ|τα δὴ τούτοις ἔδοξεν, ἐκεῖνοι μὲν οἴκαδε ἐχώρησαν | οὐ μάτην οὐδὲ διά τινα χρείαν αὐτοῖς ἐπείγουσαν, | ἀλλὰ γνόντες τὸν ἐξ ὑπογύου ἐπικείμενον τῷ αὐ|τοκράτορι κίνδυνον. τρεῖς μὲν γὰρ ἦσαν οἱ κο|ρυφαῖοι τῶν ἰατρῶν, ὅ τε ὑπερφυὴς Νικόλαος |

1. ..P. σάλλῳ C. 2. ..P. ...P. 3. ...P. 4. ....P. στα om. P. 6. τις om. P. 7. κατατιτρώσκετο CP, correxi. incipit fol. 244 C. 12. καίτοι] τοι ex corr. m. 2 C. 16. ἡμῶν om. P. 18. δῶν ἅτ et 19. ἐχώρησαν nunc in C non comparent. 20. ὑπογύου C, ὑπογυίου P.

hinc res nostrae fluctibus et tempestate iactabantur, turbabatur rerum praesens status et metus et * contra nos extiterunt. habebat quidem illa virilem semper animum imminentibus periculis resistens, sed maxime tum virilem animum ostendit et contra dolorem ac tristitiam strenue renitens stabat quasi quidam olympionices adversus acerrimas illas aegritudines pugnans. saucia quidem erat animo menteque turbata, cum videret imperatorem ita laborantem; sed continebat se et patiens erat malorum, et quamvis acciperet gravissima vulnera dolorque in medullam usque penetraret, tamen obstabat. nec tamen stillatim fluebant lacrimae eius, tabeque vultus pulchritudinem afficiente naribus suspensa videbatur anima. quintus decimus erat Augusti mensis dies, feria quinta hebdomadis illius, qua immaculatae dominae et dei genitricis dormitio celebratur: eius diei mane Asclepiadarum quidam, prout ipsis visum est, eius caput inunxerunt tumque domos abierunt non temere nec necessitate quadam coacti, sed quod cognoverant periculum imperatori ilico immi-

ὁ Καλλικλῆς καί τις ἕτερος Μιχαὴλ ὁ Παντ..... | ἐκ γένους τὴν ἐπωνυμίαν λαχὼν καὶ ὁ πι...... | λιβὸς Μιχαὴλ ὁ ἐκτομίας. ἡ μέντοι βασ....... | κυκλώσαντος αὐτὴν παντὸς τοῦ συ......... | ἀναγκάζοντος μεταλαβεῖν τροφῆς...... D ...... | μὴ μεταλαβοῦσαν καὶ ὕπνου τινὸς μ......... | συνε- V. 396 χεῖς καὶ ὅλας νύκτας διατελέσασθαι....... | ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τοῦ βασιλέως .... | ἐπείθετο. ἀλλὰ λειποθυμίας ἐσχάτης.... | γενημένης τῷ αὐτοκράτορι πάλιν... P. 502 ...... | το ᾔσθετο ,ἀποκαραδοκήσασα τὴν........ | ζωὴν κατέβαλέ τε ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ......... | ἐκώκυέ τε συνεχῶς καὶ ἐπλήττετο.......... | ἐφ' οὕτως ἐπιβεβηκόσι κακοῖς καὶ .... | μὲν αὐτίκα τὴν ζωὴν ἀπερεύξασ......... | νατο δέ. ὁ δὲ βασιλεὺς καίτοι θαν....... | καὶ καταδυναστεύοντος αὐτοῦ τοῦ........ | περ κρείττων καὶ θανάτου γενόμεν.... ... | ἐκήδετό τε τῆς βασιλίσσης καὶ....... | φετο τὴν τοιαύτην ἀδημονίαν μετ....... | θυγατέρων. ἡ τρίτη δ' ἦν αὕτη κατὰ γενν.... ‖ πορφυρογέννητος Εὐδοκία. ἡ γὰρ Μαρία ἄλλη τις οἷον Μαρία χρηματίζουσα οὐ περὶ τοὺς πόδας B τηνικαῦτα καθημένη τοῦ ἐμοῦ δεσπότου ὥσπερ τότε ἐκείνη, ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν κεφαλὴν μέρεσιν ἐνασχολουμένη ὕδωρ ἐδίδου τούτῳ διὰ τοῦ κυπέλλου, οὐ δι' ἐκπώματός τινος

1. παν... P. 2. καὶ ... P. 3. μέντοι .. P. κυκλώσαντες CP, correxi. 4. ... P. ... P. 5. μεταλαβοῦσαν C, μεταλαβοῦσα P. ὕπνου.. P. 6. δια... P. 7. βασιλέως.. P. λειποθυμίσας (λειποθυμίσας C[1], λειποθυμίας C[2])P. 8. ... P. .. P. 9. ... P. 10. ... P. 11. .. P. 12. ... P. 13. θανα... P. 14. .. P. γενόμενος.. P. 15. .. P. τοιούτην ἀδημυνίαν με.. P. 17. αὔτην κατανενν.. P. πορφυρογέννητος] incipit fol. 244[b] C. 21. διεκπώματος P, correxi.

nens: erant enim tres medicorum principes, egregius Nicolaus Callicles et alius quidam Michael Pantechnes ex genere cognomen nanctus et * Michael eunuchus. Augusta vero * circumdante eam undique * cogente cibum capere * cum non cepisset omnino somnum * continuas totasque noctes impendisse curando imperatori * parebat. sed cum imperatorem extrema animi defectione esse ** animadverteret, expectans * vitam deiecit sese in * lamentabatur continuo et plangebat * in tali malorum incursione et * statim vitam profundere ** imperator autem etsi morte * et opprimente eum * mortem tamen vincens * curam habebat Augustae et * talem maestitiam * filiarum autem tertia haec erat secundum * porphyrogenita Eudocia. neque enim Maria, quae idem nomen ut alia Maria habuit, tunc, ut olim illa, ad domini mei pedes sedebat, sed ad caput eius occupata aquam ei dedit ex cypello, quod vocant, non ex poculo, ne molestiam ei saepe sorbendo crearet, palato tume-

πίνειν, ἵνα μὴ γένοιτό οἱ πολλάκις δυσκόλως περὶ τὴν κατάποσιν φλεγμαινούσης τῆς ὑπερῴης καὶ αὐτῆς δὴ τῆς γλώττης καὶ τοῦ φάρυγγος, ἀναφέρειν τάχα τοῦτον ἐθέλουσα. ἐκεῖνος δὲ σταθηρὰς μὲν καὶ ἀνδρικὰς διεμήνυε τηνικαῦτα παραινέσεις, ὅμως μέντοι | ἐσχάτας. καὶ "τί" φησι "προεξάγεις σαυτὴν οὕτω | κατατρυχομένη τῇ ἡμῶν τελευτῇ καὶ C *ἡμᾶς κατα|ναγκάζεις τοῦ κατεπείγοντος θανάτου προαπελ|θεῖν; οὐ βλέψεις οὖν πρὸς ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὰ ἐνεστη|κότα δεινά, ἀλλ' ἔκδοτον σαυτὴν ποιεῖς τῷ ἐπιρρεύ|σαντί σοι πόντῳ τῆς λύπης;" ταῦτα ἐκείνῃ μὲν | εἶπε, τῇ δὲ βασιλίδι ἀνέξαινε μὲν μᾶλλον τὸ |...ῶμα τῆς συμφορᾶς. ἐγὼ δὲ παντοία ἦν καὶ ὅ |......τοῖς τε παροῦσι φίλοις καὶ τοῖς ὕστερον ἐν |......ένοις ἀνθρώποις τῷ συγγράμματι τούτῳ τὸν |........Θεόν, ὡς οὐδὲν ἄμεινον εἶχον τῶν .. μὴ |... .....ὅλη τοῦ πάθους ἐγεγόνειν ἐνταῦθα |.....καὶ φιλοσοφίας καὶ λόγου καταφρονήσασα |...... ἐπονούμην περὶ τὸν* D *πατέρα καὶ τὰς αὐτῷ |........... καὶ τοῦ σφυγμοῦ τὰς κινήσεις |.....περὶ τῆς ἀναπνοῆς τοῦ αὐτοκράτορος |..... πραγμόνουν, νῦν δὲ περὶ τὴν μητέρα ἀνεστρε |...... καὶ* P. 503 *ἀνεκτώμην αὐτὴν εἰς δύναμιν. ἀλ |........αφα τὰ μέρη καὶ παντάπασιν ἀθεράπευτα |.........ὑτοκράτωρ ἀναφέρειν τῆς ἐσχάτης λει |...........εἶχε καὶ τῆς Αὐγούστας ἡ ψυχὴ*

6. *κατα* in *κατατρυχόμενη* et *ναγκά* in *καναναγκάζεις* nunc in C non comparent. 10. *πόντῳ* scripsi: *πόνῳ* PC. *λύπης* .. P: in C nulla lacuna. *εἶπε*] .. P. *δὲ* om. P. 11. .. *μα* P. 12. .. P. 13. ... P. 14. .. P. .. P. .. P. 15. .. P. 16. ... P. *ἐπενούμην* P. 17. ... P. 18. ... *ἀναπνοῆς* P. .. P. 19. *ἀνεστρ* .. *ἀνεκτώμην* P. 20. *ἀλ*... *τὰ* P. 21. ... P. 22. ..... P.

facto et lingua et faucibus, eum scilicet recreatura. is autem firma ac virilia tum, heu ultima consilia dedit: "quid" inquit "te ob instantem finem nostrum moerore conficis nosque mori ante mortem quae imminet cogis? cur non cogitas tuam ipsius condicionem futuraque mala, sed ipsa te tradis inundanti te maestitiae mari?" haec illi quidem dixit, Augustae vero refricuit magis * calamitatis. ego autem variis curis agitata * praesentibus amicis et postea * hominibus hoc meo opere * deum, quod nihil melius me habui quam * non * tota doloris tum facta eram * philosophiam eloquentiamque contemnens * occupata eram circa patrem * et arteriarum pulsus * spiritum imperatoris diligenter observabam, modo ad matrem me convertebam eamque pro viribus corroborabam: sed * partes et omnino insanabilia * imperator se recipere ab ultima animi defectione * potuit et Augustae quoque anima una cum imperatore

συνα | . . . . πείγετο τῷ αὐτοκράτορι. οὕτως εἶχον | . . . . κᾶν καὶ ὡς ἀληθῶς, τοῦτο δὴ τὸ ψαλλό | . . . . ίνες θανάτου τὸ τηνικαῦτα ἡμᾶς κατε | . . . . καὶ τότε δὴ ᾐσθόμην ἔκφρονος ἐμαυ | . . . . ἐμεμήνειν γὰρ καὶ οὐκ εἶχον ὅ τι | . . . . μαι καὶ πῆ τράπωμαι ὁρῶσα τὴν V. 397 *τε | . . . . . ἰδα εἰς τὸν πόντον ἐμβεβλημένην τῶν ‖ συμφορῶν* B *καὶ τὸν αὐτοκράτορα ταῖς συνεχέσι λειπο . . . . | εἰς τοὔσχατον τῆς ζωῆς ἐλαυνόμενον. ἀλλὰ καὶ . . . . | ἐκεῖνος ἀνενέγκαι τῆς δευτέρας λειποθυμίας . . . . | αὐτῷ ἐπιρρανθέντος ψυχροῦ καὶ τοῦ τῶν ῥόδων σταλάγματος παρὰ τῆς φιλτάτης ἐμῆς ἀδελφῆς Μαρίας τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπέσκηπτε τῇ βασιλίδι. | καὶ πάλιν εἰς τρίτην λειποθυμίαν ἐνέπιπτεν . . . . . . | καὶ μετάστασις ἔδοξε τῇ βασιλικῇ κλίνῃ . . . . | τῶν ἀμφὶ τὸ σῶμα ἐκείνου πονούντων καὶ με . . . . | καὶ μετεστήσαμεν τὸν αὐτοκράτορα κλινοπετῆ . . . . . | μέρος ἕτερον τοῦ πεντορόφου οἰκήματος, εἴ πού γε . . | οι ἐλευ-* C *θεριώτερον ἀναπνεύσαντα ἀέρα τῆς λειπο|θυμίας ἀνενεγκεῖν. ἀπέβλεπε γὰρ τὸ μέρος ἐκεῖνο | πρὸς βορρᾶν καὶ οἰκήματα οὐδαμοῦ ἦσαν ἐπι . . . | θοῦντα ταῖς θύραις. ἀλλ' ὁ τῆς βασιλείας διάδοχος | προφθάσας ὑπεξῄει πρὸς τὸ ἀποτεταγμένον | οἴκημα τὸν τοῦ βασιλέως ἐπιγνοὺς ἀναν . . . . |*

1. . . . . P. . . . . . P. 2. *ψαλλόμενον . . . τίνες* P. 3. . . . . . . P. 4. . . . P. 5. . . . P. 6. . . *δα* P. *συμφορῶν*] incipit fol. 245 C. 7. *συνεχέσι . . . . . εις* P. 8. *ἀλλὰ καὶ . . . .* (9.) *αὐτῷ* mediis omissis P. *ἐπιρρανθέντος* C[2], *ἐπιῤῥαθέντος* PC[1]. 13. . . . . P. 14. . . . P. . . . P. 15. . . . P. 16. . . . . . P. *ἐλευθεριώτερον*] *ι* in ras. m. 2 C. 17. *λει . . θυμίας* P. 19. . . . P. 20. *ἀποτεταμένον* P. 21. . . . P.

abire properabat. ita affecta eram * et revera ut legitur in psalmis * quidem mortis tum nos * iam vero sensi mentis me impotem * insanivi enim neque habebam quod * et quo me verterem videns imperatricem mari calamitatum iniectam et imperatorem continuis animi defectionibus fini vitae proximum. sed * ille cum se ab altera animi defectione recepisset frigida aqua inspersus rosarumque suco a carissima sorore mea Maria, eadem de iisdem rebus Augustae mandavit. tum rursus tertiam in defectionem incidit * et mutatio videbatur regio lectulo * eorum qui corpus eius curabant. iam * et transtulimus imperatorem in lectulo cubantem in partem alteram domus quinque contignationibus insignis, si forte posset aerem liberius ducens ab animi defectione se recipere. spectabat enim pars illa septentrionem neque ulla aedificia erant * portis. sed successor imperii antea clam egressus est in domum separatam imperatoris cognita * et festinavit abire et properavit *

καὶ ἐπέσπευδε τὴν ἐξέλευσιν καὶ ἠπείγετο . . . . . . | μέγα παλάτιον. ἡ πόλις δὲ τὸ τηνικάδε νυ . . . . | ἐταράχθη D *γάρ, οὐ μέντοι καὶ παντάπασιν . . . . | ἡ δέ γε βασιλὶς "ἐρρίφθω τὰ πάντα" εἶπ . . . . | κωκυτοῦ "καὶ διάδημα καὶ βασιλεί . . . . | κράτος ἅπαν καὶ θρόνοι τε καὶ* P. 504 *ἀρχαὶ . . . . | θρηνῳδίας. συνεπεκώκυον δὲ καὶ αὐτῇ . . . . | καταφρονήσασα καὶ συνεπένθουν καὶ . . . . . . | καὶ ἐσπάραττον ἑαυτὰς γοερὸν ἀνοιμώζου . . . . | εἰς δύναμιν ἀνελαυνόμεθα ταύτην ἐπ . . . . | σχάταις ἀναπνοαῖς ὁ βασιλεὺς ἦν. καὶ τοῦ . . . . . . | γόμενον ἐψυχορράγει πρὸς τῇ κεφαλῇ . . . . . . | γῆς ἡ βασιλὶς ἔρριπτο ἔτι ἀμπεχομένη τ . . . . . . | καὶ τὰ κοκκοβαφῆ πέδιλα καὶ ἐπα . . . . | κατετιτρώσκετο καὶ οὐκ εἶχεν ὅπως ἐνε . . . . | φλεγμονὴν τῆς καρδίας.* B *τῶν δὲ . . . . | ὑποστρέψαντες πάλιν καὶ μικρὸν ἐγκαρ . . . . | ἁπτόμενοι τοῦ καρποῦ τοῦ βασιλικοῦ ἡ . . . . | ἐκεῖθεν τῶν πληγῶν τῆς ἀρτηρίας αὐτῆς . . . . | ὅμως μέντοι κατειρωνεύοντο τοῦ καιροῦ. καὶ ἡ . . . . . . | καὶ ὑπετείνοντο τὰς μὴ φαινομένας χρηστὰς ἐλ|πίδας. τοῦτο δὲ προνοίᾳ τινὶ ἐποίουν γινώσ . . . ‖ ὅτι ἅμα τῇ ἀπαγορεύσει τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως | συναποπνεύσει καὶ ἡ βασιλὶς τὴν ψυχήν.*

1. *ἐπείγετο* CP, correxi. . . . . P. 2. *τηνικάδε* . . . . . . P. 3. . . . P. 4. *ἐρίφθω* C. . . . . . . P. *κωκυτοῦ* C, *κοκωτοῦ* P. 5. *βασιλεία* . . . P. *θρόνο* C. 6. . . . P. *αὐτῇ* om. P. 7. . . . . P. . . . P. 8. *ἀνοιμώζου* C, *ἀνοιμόζου* P. . . . . . P. 9. *ἐπι* . . . P. 10. *τοῦ* om. P. . . . P. 11. . . . . P. *ἀμπεχομένη* . . . . . P. 12. *κοκκοβαφῆ* C, *κοκοβαφῆ* P. *ἐπα* . . . . P. 13. *ὅπως* . . . P. 14. *δὲ* . . . . P. 15. *ἐγκα* . . . . . P. . . P. 16. *αὐτῆς* om. P. . . . . . . P. 17. . . . . P. 18. *χρη* . . . . *πίδας* P. 19. *γινω* . . . P. *ὅτι*] incipit fol. 245b C. *ἀπαγορεύσει* scripsi: *ἀπαγορεύση* C, *ἀπαγορευούσῃ* P.

magnum palatium. urbs tum temporis * turbata enim erat neque tamen omnino * imperatrix autem "abiiciantur omnia," inquit cum planctu "diadema et regnum * potentia omnis et throni imperiaque * neniae. simul lamentabar cum ea * contemnens et una lugebant et * et discerpebant se ipsae miserabiliter gementes * ad sensum sui reducebamus eam * ultimam animam agebat imperator. et * expirabat ad caput * humi imperatrix sese abiecit adhuc induta * et calceos cocco. tinctos anhelans * vulnerabatur neque habebat, quo posset aestum animi tolerare. ** conversi iterum et paullum morati manum imperatoris tangentes ** illinc arteriae ipsius pulsuum *: nihilo minus tamen inridebant morti * et * et ostendebant bonas spes, quae non apparebant. hoc autem consilio quodam faciebant, quod intellegebant, cum vita decederet imperator, simul Augustam quoque animam esse efflaturam. sed

ἀλλ' ἡ | νουνεχὴς ἐκείνη βασίλισσα τούτοις οὔτε πι|στεύειν οὔτε ἀπιστεῖν εἶχεν. ἐπίστευε μὲν τεχνίτας | αὐτοὺς πάλαι γινώσκουσα, διαπιστεῖν δ' εἶχεν ὅτι | ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς τὰ C
τῆς ζωῆς τοῦ αὐτοκράτορος | ἑστηκότα ἑώρα. ἐπὶ τρυτάνης δὲ οἷον ἑστηκυῖα | εἰς ἐμὲ πολλάκις ἐνητένιζε καὶ τὸν ἐμὸν V. 398
περι|έμενε τρίπουν, ὡς σύνηθες ἦν αὐτῇ κἀν τοῖς | ἄλλοτε ξυμπίπτουσι περιστατικοῖς, καὶ ὅ τι ἂν | αὐτῇ ἀποφοιβάσαιμι προσεδόκα. ἡ μὲν ἐμὴ | δέσποινα καὶ φιλτάτη τῶν ἀδελφῶν Μαρία, τὸ τοῦ γένους ἡμῶν ἐγκαλλώπισμα, ἡ σταθηρὰ|...., τὸ ἁπάσης ἀρετῆς καταγώγιον, μεταξὺ | τῆς βασιλίδος καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἱσταμένη | .. αὐτοῦ χειρίδιον διεκώλυεν ἐνίοτε τοῦ τοῦ |... πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὁρᾶν. ἐγὼ δὲ ἐπέβαλον |...τὴν δεξιὰν τῷ καρπῷ καὶ τὴν κίνησιν |......υγμῶν D
περιεσκοπούμην, τὴν δὲ πολ |....... ἐπιβάλλουσαν τὰς χεῖρας τῇ κεφαλῇ |........ εψοσαν τὴν κάλυπτραν. ἐν ᾧ γὰρ εἶ |........ καὶ τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα μεταμ |......... τοσαυτάκις ἐπεῖχον ῥώμην τινὰ |.....μανθάνουσα τῶν σφυγ- P. 505
μῶν ἠπατώμην |...... οὐ γὰρ ῥώμη τις ἦν τὸ φαινόμενον με |........ ἀλλ', ἐπειδὴ τὸ τῆς ἀναπνοῆς μέγα |............ συνδιΐστατο καὶ τὰ τῆς ἀρτηρίας |.........υμονος, ἀφεμένη δὲ τῆς χειρὸς τοῦ |........άτορος καὶ πρὸς τὴν βασιλίδα δια |........ μένη πάλιν ἐπέβαλον τῷ καρπῷ |..........υξίαν.

9. σταθηρὰ φωνή, τὸ P. 11. .....P. 12. ...P. 13. ...P. ...μῶν P, ιγμῶν C, correxi. 14. ..P. 15. ...P. 16. ...P. ..P. 17. ...P. σφιγμῶν C. 18. ....P. 19. .....P. ...μα P. 20. .....ευμωνος P. 21. τοῦ σεβαστοκράτορος P. 22. ... P. ....Ἀλεξίαν P.

prudens illa imperatrix neque fidere iis neque diffidere poterat: fidebat iis, ut quos artis medicae peritos illos diu nosset; diffidere debebat, cum in summo discrimine esse vitam imperatoris videret. itaque in trutina quodammodo stans me saepe spectabat expectans oraculum meum, ut antea quoque facere solebat aliis malis accidentibus, et quid vaticinatura essem opperiebatur. iam domina mea et carissima sororum Maria, decus generis nostri, constans illa mulier, virtutum omnium domicilium, inter Augustam atque imperatorem media stans manu interdum prohibebat ne * imperatorem conspiceret. ego vero applicavi * dextram manui eius et motionem pulsuum observabam ** admovebam manus capiti ** velum. in quo ** et regiam vestem ** toties admovebam robur quoddam * experiens arteriarum motionem fallebar *. neque enim robur erat quod apparebat *, sed cum spiritus magnum * distabat et arteria * missa vero manu imperatoris et ad imperatricem * iterum attendi **. punge-

ἡ μὲν ἔνυττέ με πολλάκις, ὅτι | . . . . ετο δηλῶσαι τὰ τοῦ B σφυγμοῦ. ἐπεὶ δὲ | . . . . . . αὖθις ἡψάμην καὶ ὑπενδιδόντα ἔγνω | . . . . ὰ τῆς δυνάμεως καὶ εἰς ἀσφυξίαν | . . . . τελεώτατα τὰ τῶν ἀρτηριῶν, ἔγωγε | . . . . . κλίνασα τὴν κεφαλὴν αὖος καὶ ἀπό|ψυκτος ἦν πρὸς γῆν ἀπονεύσασα καὶ μηδὲν | φθεγγομένη καὶ τὼ χεῖρε τοῖς ὄψεσιν ἐπι|βαλοῦσα καὶ ὀπισθόπους γενομένη ἐθρήνουν. ‖ ἡ δὲ συνεῖσα τοῦ πράγματος καὶ τοῖς ὅλο . . | ἀπαγορεύσασα ἐκώκυσέ τε ἀθρόον μέγα κ . . | διωλύγιον. ἀλλὰ γὰρ πῶς παραστήσω τὴ . | καταχοῦσαν τὴν οἰκουμένην ἅπασαν συ . . | ρᾶν ἢ πῶς τὰ ἐμαυτῆς ἀπο- C κλαύσομαι; . . . | τε βασιλικὴν καλύπτραν ἀπέθετο καὶ τὰς | ἐκείνας ἐθείρας μαχαιρίδιόν τι λαβοῦ . . | ἐν χρῷ διέτεμε καὶ τὰ κοκκοβαφῆ . . . . | τῶν ποδῶν ἀπορριψαμένη μέλανα . . . . | ἐδεῖτο τὰ προστυχόντα. ἀλλάξασθαι δὲ καὶ | τὴν πορφυρίδα βουλομένη μελαίνης ἐσ|θῆτος προχείρως ἱμάτιον οὐχ εὑρίσκετ. | ἐξ ὧν δὲ ἡ τρίτη τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν εἶχ . . . . . | φίων καταλλήλων τῷ καιρῷ καὶ τῷ πράγ . . . . | χηρείας καὶ πάλαι κακοῖς ὁμιλήσασα . . . . | βοῦσα ἡ βασιλὶς ἀμφιέννυτο καὶ τὴν ἀ . . . . | καὶ ζοφώδη καλύπτραν ἐπέθετο τῇ κεφα . . . | καὶ ἐν τούτοις D ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἱερὰν ψυ . . . | ἀφῆκε Θεῷ· καὶ ὁ ἐμὸς

1. . . . . . . δηλῶσαι P. 2. σφιγμοῦ C. . . . P. 3. . . . τὰ P. ἀσφυξίαν P, ἀσφιγξίαν C. . . . P. 4. τελεώτατα C, τελεότατα P. . . . P. 7. ἡ δὲ] incipit fol. 246 C. 8. ὅλοις P. μέγα . . . P. 9. τὴν P. 10. συνορᾶν P. ἀποκλαύσομαι C, ἀποκλαύσωμαι P. 11. . . .] τὴν P. 12. λαβοῦσα P. 13. . . . P. ἀπορριψαμένη C, ἀποριψαμένη P. . . . P. 14. καὶ] . . . P. 15. εὑρίσκετο P. 16. εἶ . . P. 17. πρᾶγμα sine lacuna P. χηρείας C, χειρείας P. 18. ὁμιλήσασα, λαβοῦσα P. τὴν . . . P. 19. κεφαλῇ P. 20. ψυχὴν P.

bat me saepe, ut indicarem pulsus rationem. cum autem * iterum attigissem et remissas cognossem vires et desiisse pulsum omnino arteriarum, ego * demisi caput torpescens et exanimata in terram despiciebam neque quidquam loquebar, sed manibus faciei admotis retro abiens lugebam. atque illa quid rei esset intellegens et omnino desperans lamentata est vehementer, ut longissime eiulatus audiretur. sed quomodo possim describere * totum terrarum orbem * vel qui meam condicionem deplorem? regium illa capitis tegmen abiecit crinesque illos cultello arrepto ad cutem desecuit et cocco tinctis calceis abiectis nigros postulavit, quicumque praesto essent. mutare vero etiam purpuream pulla cupiens statim sibi hanc parare non potuit. iam ex iis vestimentis, quae tertia sororum mearum habebat apta tempori et condicioni viduitatis, quae iam dudum mala experta erat, * accepit imperatrix iisque se induit et * et nigrum velum capiti imposuit. atque hoc ipso temporis momento imperator sacram animam deo reddidit, meusque sol occi-

ἥλιος ἔδυ ἐφ.....| οἱ μὴ ἀπὸ πάθους ἁλισκόμενοι τὴν...V. 399
...| ἐθρήνουν ἐκόπτοντο γοερὸν ἀνοιμ'......| εἰς οὐρανὸν P. 506
τὰς φωνὰς ἀνέπεμπον.........| τὸν εὐεργέτην, τὸν τὰ πάντα αὐ..........| σαντα ἀποκλαιόμενοι. ἐγὼ μ...... ......| πιστῶ ἐμαυτῇ, εἴπερ ζῶ τε καὶ γ..........| μονεύω θανάτου τοῦ αὐτοκράτορ.......| ἐπαφῶμαι τῷ ὀφθαλμῷ, μήποτε......| ναρ ἐστὶ τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν ὑπαγορε ......| δέ γε καὶ μὴ ὄναρ ἐστὶν ἀλλ' ἔκστασίς....| καὶ παρακοπὴ καὶ πάθος περὶ ὄμμα......| καὶ ἀλλόκοτον. πῶς γὰρ ἀπορρυέντος....| τοῖς βιοῦσιν ἐγὼ συντάττομαι καὶ συν...| ζῶσιν ἢ πῶς οὐ συνεπαφῆκα καὶ......| ψυχὴν ἢ B
εὐθὺς ἐκπνεύσαντος συνεξ......| καὶ ἀναίσθητος ἀπωλόμην; εἰ δὲ μ.........| πόνθει, πῶς οὐκ ἀπό τινων ὑψηλῶν καὶ....| ώρων αὐτὴν ὤθησα ἢ κατὰ κωμάτων ἐ......| ποντίων συμφοραῖς μεγάλαις τὴν ζωὴν...| ἔγραψα. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄρα κατὰ τὴν τραγῳ..‖.. πάθος καὶ ξυμφορὰ θεήλατος, ἧς οὐκ ἂν ἄχθος|..οίμην ἐγώ. οὕτω γάρ με ὁ Θεὸς συμφορῶν μεγάλων|..ποίηκε καταγώγιον. ἀπεβαλόμην τοσοῦτον|.ωστῆρα τῆς οἰκουμένης, τὸν μέγαν Ἀλέξιον· καὶ | C

1. .....P. ,...P. 2. ἀνοι..P. 3. ...P. 4. αὐτοῖς ......P. παύσαντα P. μὲν οὖν ...P. 5. γράφω. καὶ μνημονεύω P. 6. αὐτοκράτορος καὶ P. 7. μήποτε ἄρα ὄναρ P. ἐστὶ τὰ νῦν — ὄναρ om. P. 8. ἔκστασίς τε ...P. 9. περὶ ἐ..P. 10. ...P. 11. ...P. ...P. 12. ἐκπνεύσαντος...P. 13. μὴ.....P. 14. καὶ μετεώρων P. κωμάπων P: κυμάτων? ἐν....P. 15. ζωὴν ἔγραψα sine lacuna P. 16. τραγῳδίαν P. incipit fol. 246^b C. cf. Eurip. Or. 2 sq. 17. ..P. 18. πεποίηκε P. 19. φωστῆρα P. καὶ...P; at nihil in C deest.

dit * qui dolore non erant oppressi lugebant, plangebant tristem in modum eiulantes, in caelum voces tollebant * benefactorem, qui ipsis omnia *, deplorantes. ego vero * ipsa mihi diffido, num vivam atque scribam et narrem mortem imperatoris, et oculis manus applico, num forte somnia sint quae a nobis narrantur, an, si non somnia, animi quaedam alienatio * et insania et oculorum perturbatio * et mira. qui enim amisso eo viventibus intersum et spirantibus, vel cur non una reddidi et ipsa animam vel una cum mortuo et ipsa mortua sum et sine sensu interii? sin minus *, cur non ex alto sublimique loco me deieci, vel ** magnis calamitatibus vitam *? sed, ut in tragoedia legitur, nihil est mali et calamitatis divinitus missae, cuius onus ego non feram. ita enim deus calamitatum magnarum me fecit domicilium. amisimus tantum totius mundi lumen, magnum Alexium: tamen anima infelicissimae

μὴν ἡ ψυχὴ τοῦ ταλαιπώρου ἐπετρόπευε σώματα.|.πέσβη
καὶ ὁ μέγιστος λύχνος, μᾶλλον δὲ ἡ πάμφω|....κείνη σε-
λήνη, τὸ μέγα τῆς ἀνατολῆς καὶ δύ|...ς πρᾶγμα καὶ ὄνομα,
ἡ βασιλὶς Εἰρήνη, καὶ|....ῶμεν καὶ τὸν ἀέρα ἐμπνέομεν.
εἶτα ἄλλων|..ἄλλοις κακῶν γεγονότων καὶ πρηστήρων με|.
άλων καταιγισάντων ἡμᾶς ἐπ' αὐτὸ τὸ κορυφαι|...τον
D *τῶν κακῶν ἰδεῖν τοῦ Καίσαρος θάνατον|....λάθημεν καὶ*
τετηρήμεθα τοσαύταις κακῶν|..ριστάσεσι. μετὰ γάρ τινας
ἡμέρας τοῦ κακοῦ|...αστεύοντος καὶ τῆς τέχνης ἀπαγορευ-
ούσης|...πέλαγος ἀθυμίας ἐμαυτὴν διαφεῖσα τοῖς|...ις
ἠγανάκτουν τοῦτο μόνον, ὅτι καὶ ἡ ψυχή μου|....ν ἐν τῷ
σώματι. καὶ εἰ μή, ὡς ἔοικεν, ἀδα|....ίνη τις ἦν ἢ ἄλλης
τινὸς φύσεως διάπλασις|.......... καὶ ξενίζουσα, κἂν
ἀπωλόμην εὐ|.........υρίους θανάτους ἀπέθανον. Νιό-
P. 507 *βην|..........ά τινων τερατευομένην ἀκούομεν|......*
.....ς λίθον μεταβαλοῦσαν διὰ πένθος|..........
τα καὶ μετὰ τὴν ἀμοιβὴν τὴν εἰς|.............παρα-
πέμπευσαν τὸ πάθος ἀθά|..........ς φύσιν ἀναίσ-
θητον, ἐγὼ δ' ἄρα καὶ|... μηθεστέρα ἐκείνης, ὅτι καὶ
μετὰ τὰς μεγίστας|........ τῶν συμφορῶν μεμένηκα
οὕτως αἴσθη|........ ἄλλων ἦν ἄρα πρὸς πέτραν

1. ..*βη* P. 2. *πάμφωτος ἐκείνη* P. 3. *δύσεως* P. 4. ..*ῶμεν* P. 5. .. P. *μεγάλων* P. 6. *κορυφαιότατων* sic P. 7. .. P. 8. *περιστάσεσι* P. 9. *δυναστεύοντος* P. 10. *εἰς πέλαγος* P. *ὕλοις* P. 11. *παρῆν* P. 12. *ἀδα..τὶς ἦν* P. 13. .. P. 14. *εὐ.....μυρίους* P. *Νιόβην μετά* sine lacuna P. 15. ...*εἰς* P. 16. *μεταβαλοῦσα* CP, correxi. ..*εἶτα* P. 17. *εἰς.. φύσιν παραπέμπουσαν* P. 18. *ἀθά..καὶ εἰς* P. 19. .. P. 20. ... P. 21. *αἴσθη ... ἄρα* P.

corpus tuebatur. extincta est et maxima lux, luna potius pleno collucens orbe, illa orientis occidentisque re et nomine Irene imperatrix: tamen vivimus et aerem spiramus. deinde cum alia super alia mala accidissent magnaque fulgura nos tetigissent, summum malorum intueri Caesaris mortem cogebamur et reservabamur tanto calamitatum impetui. nonnullis enim diebus post morbo ingravescente et arte medica desperante in maeroris pelagus abrepta id solum omnium dolui, quod anima mea etiamtum remansit in corpore; quae nisi adamantina fuisset vel ex alia quadam materia confecta * et plane singularis, interiissem * millies mori debuissem. Nioben * audimus in fabula * in lapidem conversam esse propter maerorem * deinde post mutationem in *** in naturam sensu carentem. ego igitur et * quam illa, quod post maximas * calamitatum perstiti sic sen-

ἄψυχον ἀμει|. . . . . τα μου ἀπορέειν δακρύων
ἔμενον|. . . . . . . οὕτως ἀναισθήτως-ἔχουσα πρὸς τὰς
συμ|. . . . . τοσαῦτα ὑπενεγκεῖν δεινὰ καὶ εἰς| B
. . παλάτια ἐξ ἀνθρώπων ἐπεγείρεσθαί μοι ἀφόρητα| V. 500
. . . . . δυστυχέστερον καὶ τῶν τῆς Νιόβης κακῶν|. . . . . . .
μὲν μέχρι τοῦδε φθάσαντα τὰ δεινὰ τῆς|. . . . . . . ὡς
ἔληξεν. ἤρκει ἂν ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν βασι|. . . . καὶ ἡ τοῦ
Καίσαρος συμφορὰ καὶ τὰ ἐκείνων|.. ήματα εἰς ἐκτριβὴν
ἡμετέραν καὶ τῆς ψυχῆς | καὶ τοῦ σώματος· νῦν δὲ ὥσπερ
ποταμοί τινες ‖ ἐξ ὑψηλῶν ὀρῶν καταρρέοντές μο. . . . . . .|
σί τε τὰ τῶν δυστυχημάτων ῥεύματα . . . . . .| ὡς εἰς μίαν
χαράδραν συγκατακλύζουσαν . . .| τὴν ἐμὴν οἰκίαν. τέλος C
γοῦν ὁ λόγος. . . . . ., | μὴ καὶ ἀναγράφοντες τὰ λυπηρὰ
π. . . . .| ἐμπικραινοίμεθα.

1. ἀμοι . . . . ἀπορέειν P. 2. ..P. οὕτως om. P. 3. συμφορὰς . . . P. 4. . . . . P. 5. . . . P. δυστυχέστερον C, δυστεχέστερον P. τῶν C, τὸν P. κακῶν om. P . . . P. 7. . . . . ἔληξεν P. . . . . . P. 8. . . . P. 10. ἐξ] incipit fol. 247 C. μου . . . P. 11. ..P. 12. συγκατακλύζουσαν C, συγκαταλύζουσαν P. . . . P. 13. . . . P. 14. π. . . . . om. P. in P sequitur hoc distichon:

Λῆξεν ὅπου βιότοιο Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός,
ἔνθα καλὴ θυγάτηρ λῆξεν Ἀλεξιάδος.

Gronovius ante hos versus habet haec: Ἐῤῥίκου τοῦ Δορμαλίου (cf. Schopen. praef. p. XIV).

tiens ** in saxum inanimum *** sensu carens in calamitatibus * tanta mala perferre et in * palatia ex hominibus excitari mihi intolerabilia * infelicius etiam quam Niobes casus * usque eo progressa dira * desiit. satis esset, post amborum imperatorum excessum et Caesaris mors et illorum * ad contritionem et animi mei et corporis; nunc vero ut amnes ex altis montibus defluentes ** malorum flumina * ut in unum torrentem domum meam inundantem. iam vero finis sermoni imponendus est, ne dum tristia describimus magis exacerbescamus.

PETRI POSSINI

GLOSSARIUM ANNAEUM

GLOSSARIUM ANNAEUM,

SIVE

DECLARATIO VERBORUM

quae singulari aut rara notione usurpantur

ab

ANNA COMNENA.

A.

ΑΓΟΥΡΟΙ. Extat locus lib. VII. pag. 205. *μετακαλεσάμενος τὸν Ταττίκιον ἐνετείλατο συμπαραλαβεῖν τούς τε καλουμένους ἠνδρειωμένους τῶν ΑΓΟΥΡΩΝ.* Huius loci Latinam interpretationem cogitanti mihi cum parum satisfacerent quae ad illum in suo Glossario Meursius annotavit, necesse habui consulere oraculum, quod fefellit nunquam, R. P. Dionysii Petavii. Is statim uno verbo rem absolvit. Admonuit enim subitariis literis: *Ἀγούρους. ἠνδρειωμένους* esse videri eos qui cum inter Ephebos honorarios in obsequio Imperatoris apparuissent, iam per aetatem maturi militiae ab ipso in fidam notorum militum cohortem conscripti tamquam eximii commendarentur. Cui sane notioni totus loci conspectus et sententiae *ἀκολουθία* favet unice. Indicavit sententiae suae fundum testimonium Eustathii in *Ὀδυσσ. ο'*. sub finem. Quo loco doctissimus ille Grammaticus nomina Graeca quibus differentiae aetatis humanae designantur ex Alexione referens, ubi longo censu pervenit ad Puberes, sic habet: *ἐν δὲ Κυρήνῃ τοὺς ἐφήβους Τριακαδίους καλοῦσιν. ἐν δὲ Κρήτῃ, Ἀποδρόμους, διὰ τὸ μήπω τῶν κοινῶν δρόμων μετέχειν. Ἀχαιοὶ δὲ, Κούρους. Θρᾶκες, ΑΓΟΥΡΟΥΣ. ὡσαύτως καὶ Ἀττικοί.* En *ΑΓΟΥΡΟΙ* non iam *ὄμφακες* *Uvae acerbae*, sed pueri puberes, idque Thracibus, ubi Constantinopolis et Alexius, honorarii more hodieque recepto Ministri Principum; quos deducto a Paedagogii nomine *Pages* Nostri vocant. Qui Latine nostra hodie scribunt Ephebos Graeco verbo Latinis literis solent dicere. Hinc confido fore ut aequo Lectori mea verborum initio descriptorum versio probetur, in haec verba concepta: *Accersito Taticio mandavit ut sumptis secum e Paedagogio Aulae regiis pueris, bello iam maturis (cohors erat e re nomen nacta, ut Epheborum in virile robur adultorum diceretur)* etc. Solitum enimvero esse Alexium Augustum cohortem habere lectam eorum quos ministerio domestico probasset a pueris, indicat Anna cum aliis multis huius Historiae locis, tum uno quem ad speciem describam ex lib. XI. pag. 333, ubi loquitur in hunc modum. *δυνάμεις*

δὲ πολλὰς μετὰ τοῦ Βουτουμίτου ἐξέπεμψε, ἄνδρας μαχιμωτάτους καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Βάρδαν καὶ τὸν Ἀρχιοινοχόον Μιχαὴλ, ἀκμάζοντας καὶ ἀρτιφυεῖς τὸ γένειον. οὓς νηπιόθεν προσλαβόμενος ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐκπαιδεύσας, ὡς εὐνουστέρους τῶν ἄλλων τῷ Βουτουμίτῃ παραδίδωσι. Ad quem locum versionem quoque nostram hic adscribam: *Butumiten ire iussit in Ciliciam cum copiis lectissimis atque adeo flore ipso militiae Romanae; viris omnibus fortissimis, et experimentis magnis probatae virtutis. Erant in iis Bardas et Pocillatorum princeps Michael, florentes aetate iuvenes, et prima lanugine malas signantes. quos a prima aetate Imperator, nutritos apud se, imbuere rudimentis militaris artis per seipsum tanti duxerat heroica puerorum indole, studioque sui ac fide maiore delectatus.* etc. Vide quae dicturi sumus ad vocem *Ἀρχοντοπῶλοι.*

ΑΓΡΑΡΙΑ. Nempe *Ἀγράριον* apud Annam naviculae tectae genus est. De quo cum nihil habeam quod addam ad Meursium, quem nec compilare nec retractare, nisi sicubi necesse fuerit, animus est, hactenus sit satis. nam de etymo quae coniecturae succurrebant, tanti non est exequi.

ΑΗΡ. Lib. XV. pag. 462. *τῶν οὕτω καλουμένων μαλάγγων αὐτὸν τὸν ἀέρα κατέλαβε.* Malagna montis nomen proprium; *ἀὴρ τοῦ ὄρους* qui dicatur hoc loco, divinandum est. Phavorinus sic aerem describit. *οὐ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κινήσεις εἰσίν, ἄνω, κάτω, ἔσω, ἔξω, δεξιᾷ, ἀριστερᾷ, καὶ ἡ κυκλοφορικὴ κίνησις.* Ex hac e vulgi sensu accepta notione factum ut aeris vox non tam elementi naturam quam loci situm interdum signet. Id cernitur in illo Virgilii.

Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
Extremi sinus orbis: ubi aera vincere summum
Arboris haut ullae iactu potuere sagittae.
Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.

Aer summus arboris est extremus apex ramorum ac frondium altissime exurgens supra sylvam reliquam. Ex his coniecturam capienti de loco qui est in manibus videri poterat aer montis esse supremus eius vertex. Verum intercedit huic suspicioni *ἀκολουθία* ipsa loci et ratio sententiae, quae exigit ut aer Malagnorum sit non editissima montis eius pars, sed mari vicina maxime, imminensque opportune, rostrum quoddam aut caput promontorii ad appulsionem solutionemque navium. Statim siquidem additur Augustum simul istum *aerem* attigit, regia monere missa Imperatricem in arce maritima commorantem accersivisse. *ὁ βασιλεὺς ἅμα τῷ τὸν ἀέρα καταλαβεῖν, διὰ τοῦ βασιλικοῦ μονήρους μεταπέμπεται τὴν Αὐγοῦσταν.* Imo, ut apparet, eo ipso animo ac spe con-

ficiendae deportationis huius locum istum insederat Imperator, ut vel inde satis verisimile sit aerem vocatum promontorii excurrentis in mare caput undique portuosum et accessu facile. Sic Ausonius in Mosella *templi aerem* vocat non quodcumque medium spatium inter cameram et pavimentum phani: sed insignite nodum sive umbilicum mediae fornicis prominenter extantem e magnete lapide in speciem Cauri flantis conformato: cui opposita statua ferrea Arsinoes, innata vi lapidis herculei tracta in altum, suspensa suspendebat animos admirationemque spectatorum circum hiantium, quod solidum signum gravis materiae admotum arcana vi tholo medio testudinis delubrum superne contegentis, ibi haereret nullo fulcro, talem obiectans suspectantibus speciem quasi solo crine inhaerens nucleo camerae iustae molis puella inde penderet. Versus Ausonii sic habent.

Conditor hic forsan fuerit Ptolemaidos aulae
Dinochares, quadro cui in fastigia cono
Surgit, et ipsa suas consumit Pyramis umbras,
Iussus ob incesti qui quondam foedus amoris,
Arsinoen Pharii suspendit in aere Templi.
Spirat enim tecti testudine Corus Achates:
Afflatamque trahit ferrato crine puellam.

Sic in pileo Despotae Sciadio dicto: de quo Codinus cap. III num. I. pag. 45. Edit. Reg. ἀὴρ vocatur nodus cinguli clarissimis e gemmis pretiosissimo textu nomen Despotae ipsius inscriptum ostentans intuentibus contra. Erat enim ille nodus (Gretserus noster non male umbonem vertit, ob quandam similitudinem umbilici clypeorum) Erat inquam pretiosi et auro clavati diadematis, quo redimiebatur pileus Despotae, quasi fibula ista, et emblema fulgentissimum, ex congestis margaritis, in partem anteriorem obversum atque adeo emicans e fronte summa. Non facit huc notio alia nominis ἀὴρ, iuxta quam velum quo sancta operiuntur in altari aer dicitur. Colligit testimonia Meursius. cui addo: videri indicatam hoc verbo vel subtilitatem tenuis ac pretiosi panni quo vela talia constabant; quo more ingeniosi scriptores telas subtilissimas ventos textiles, aut nebulas cohaerentes vocare solent: vel adhibitum huc nomen ἀὴρ, quatenus caliginem et tenebras sonat, ad designandum obumbratione ista contegentis veli augustam velut quandam caliginem offundi mysteriis, et sacras tenebras quibus ad venerationem vulgo commendentur.

ΑΜΦΙΡΥΚΟΣ. Lib. VIII. et lib. XIV. Genus sine dubio navis. Videri posset corrigendum ἀμφηρικὸς *ambiremis*: quo verbo Thucydides est usus: nisi satis expertus uti

Annam saepiuscule novis vocabulis, temperandam putassem criticam manum. Quin etiam non usquequaque ἀμφηρικὸς Thucydidis ad huius loci sententiam facit. Hic enim res exigit hoc verbo intelligi navem apertam undique, ad speculationem liberam riparum amnis, quales ἀμφιρρῶγας Suidas appellatas docet: quasi dicas fractis undique obicibus vectoribus circum omnia cernendi puram facultatem dantes. Speculatorias, si bene memini, dixit Livius, lib. II. Decadis primae. Graeci autem, ut Plutarchus in Catone, κατασκοπικὰ πλοῖα: quam vocem latinitate donatam ab Hirtio habemus lib. V. imo et a Tullio lib. V. Epistolarum ad Atticum. Caeterum si quis pro priore ambiremis ἀμφηρικοῦ notione ambitiosius contendat, haut difficile concesserim, utramque hic significationem in unam inclusam vocem, ut ἀμφίρικοι νῆες et apertae et duobus utrimque remis agitatae naves sint.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Peculiari et iuridica ratione usurpatur ab Anna hoc nomen libro praesertim XIII. saepius ad significandum ὑποχείριον δοῦλον subiectionem professum alicui Principi ratione feudi ab eo accepti. Vide verbum λίζιος, inferius suo loco.

ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ. In instrumento Pacis confectae Baimundum inter et Alexium Augustum lib. XIII. sonat liberalem gratiam et concessionem clementem ac beneficam.

ΑΠΟΚΡΕΩ et *ΑΠΟΣΠΑΣ.* Cum nihil addendum habeam ad ea quae viri doctissimi de his vocabulis annotarunt, causa hic morandi non est.

ΑΠΟΣΤΟΛΕΥΣ. Qui classi praeest. Vide Suidam: usurpatur lib. XIII. in Pacificatione Baimundi.

ΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ. Lib. XIV. pag. 443. ἡ δὲ Αὐγοῦστα περιχαρὴς γεγονυῖα ἐδέξατο τοῦτον ἔξω τῆς τοῦ κοιτῶνος θύρας, ἀριστήριον τοῦτο πάλαι ὀνομαζόμενον. Suspicari licet ex notatione vocabuli fuisse hanc Gynaecei Palatini exhedram in qua Imperatrices cibum sumere consueverant. Ut sit ἀριστήριον ἀπὸ τοῦ ἀριστεῖν *prandere*. Quod si ita est, parum verisimile fuerit idem esse ἀριστήριον cum ἄρεως οἴκῳ cuius meminit Procopius lib. I. Persicorum ubi de incendio urbis et Palatii: καὶ τῆς, ait, βασιλέως αὐλῆς τὰ ἐκ τῶν προπυλαίων ἄχρι ἐς τὸν ἄρεως λεγόμενον οἶκον καυθέντα ἐφθάρη.

ΑΡΧΟΝΤΟΠΩΛΟΙ. Filii veteranorum militum in unum agmen sic dictum conscripti. lib. VII. pag. 204. Ἀρχόντων nomen vel militares magistratus, ut Centuriatus, Tribunatus, et similes indicat: ut hi fuerint filii non gregariorum sed gesto magistratu probatorum militum: vel eadem notione sumitur qua Principum vox in militia Romana. ubi Princi-

pes, Hastati, Triarii, species sunt militum etiam praefecturam militarem non gerentium. πῶλον terminatio ὑποκοριστικὴ *diminutiva* est Graecis recentibus. quod, quia viri docti abunde docuere, novis autoritatibus, quod erat facile, putidum et supervacaneum fuerit adstruere conari. Tantum addam, quod ad *ΑΓΟΥΡΩΝ* quoque superius explicatam vocem et cohortem referri potest, vel plane ad hoc genus pertinuisse cohortem trecentorum eximiam lib. XIII. sub initium descriptam; vel certe similis instituti ac generis fuisse. Verba loci laudati sic habent. τὴν νέηλυν στρατιὰν ἐκ τῆς συντάξεως πάσης ἀπολεξάμενος καὶ οὓς μᾶλλον αὐτὸς ἀνεθρέψατο καὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐξεπαίδευσεν, (Hi manifeste ad classem τῶν Ἀγούρων pertinent) ἀρχηγοὺς στρατευμάτων κατέστησεν. ἦσαν δ' οὗτοι ξύμπαντες τριακόσιοι, πάντες νέοι, καὶ εὐμήκεις, σφριγῶντες τὸ σῶμα, καὶ ἕκαστος τούτων ἀρτίχνους τὸ γένειον etc. Paulo inferius sub medium libri eiusdem XIII. memoratur caedes Carae cuiusdam qui ex cohorte τῶν Ἀγούρων ἠνδρειωμένων fuisse videtur. Sic enim Anna: Πίπτουσι τηνικαῦτα τῶν Ῥωμαίων πολλοί. καὶ αὐτὸς ὁ Καρᾶς νηπιόθεν τοῖς γνησίοις παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος προσληφθεὶς καὶ καταλεγείς.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΣΣΑ. Imperatrix lib. XIV.

B.

ΒΕΣΤΙΑΡΙΤΑΙ. Lib. IV. pag. 109. τῶν δὲ οἰκειοτέρων οὓς βεστιαρίτας ἡ συνήθεια καλεῖ. Omnes hos fuisse custodes Imperialium vestium (sic enim viri docti βεστιαριτῶν nomen exponunt) equidem vix credo. Quomodo enim isti aut tot fuissent ut ex iis numerosa cohors pugnaturum acie Alexium sequeretur? aut soli ex aulicis ac domesticis omnibus ad dimicandum adsciscerentur? Videtur potius ex verbis Annae βεστιαρίτας dictos communiter vulgari lingua fuisse omnes domesticos domus Augustae qui statis in palatio ministrantes officiis familiae Imperatoriae imputabantur, certo fortasse colore aut modo vestium (ut hodie fieri consuevit) ab aliis distincti, indeque appellationem nacti.

ΒΛΑΤΤΙΑ. Recitat Anna lib. III. pag. 93. et 94. Epistolam Alexii Augusti ad Henricum Regem Alemaniae, qua inter alia Imperator testatur se Regi ex pacto misisse centum quadraginta tria millia numorum et centum Blattia, ἑκατὸν βλαττία. Quid haec Blattia sint equidem disquisivi diu: quo potissimum omnia indagantis suspicio sederit, hic proponam obnoxie ac timide. Existimo volumina fuisse panni holoserici ostrino colore tincti, *cent pieces de velours ou satin rouge cramoisy,* ita ut materiae simul et coloris genus vocis

unius emphasi iungantur institutione peculiari Graecorum sequioris aevi. Primum omnium Blattam dici purpuram, ostrum, muricem, ac coccum, (unus enim populari usu color rubeus splendens tot istis inter se diversis signatur nominibus) blattam inquam dici purpureum quemcumque fucum, doctissime demonstrat Andreas Resendius lib. I. Antiquitatum Lusitanicarum, tum aliis veterum testimoniis adductis, tum his Sidonii versibus lib. IX. Epist. ad Tonantium.

Rutilasque ferte blattas
Recoquente quas aheno
Meliboea fucat unda
Opulentet ut meraco
Bibulum colore vellus. etc.

Idem autoritate Vopisci, Capitolini, Eutropii, Pauli Diaconi, Isidori, Venantii Fortunati, et aliorum adstruit Gretserus noster lib. II. Observationum in Codinum, solidius, ni fallor, quam ut satis fuerit eruditum scriptorem Notarum Posterio-
Pag. 38 rum in Cedrenum, tribus contra verbis excipere: nihil esse nisi *nugas et nullius momenti commenta quae circa blatteum colorem id est roseum vel purpureum et Graecum βλαττίον, ex nominum allusione velut e Delphica tripode, enunciat sparsim Gretserus in Codinum.* In quo praeterea (quod pace viri docti et religiosi dictum velim) humanitatem eius adversus hominem de religione ac literis bene meritum requiro. Afferri solet Cassiodori quoque manifestum in eandem sententiam testimonium. Sed res minime dubia testimoniis non eget. Blatta, vermis genus triticei ac ferruginei coloris, usurpatum iam olim scimus pro verme minuto coloris micantissime flammei, ac viva rubedine saturi qui oritur ex granis fruticis Arabibus *Kermes* dicti: ex quo est nomen celebris apud officinas antidoti (confectionem Alkermes vocant) quod in ea locum vel praecipuum baccae huius fruticis habeant: cuius item ex nomine vulgatum illud nostris saturae purpurae vocabulum natum qua *rouge cramoisy* quasi rubrum Kermesinum dici solet. Hinc quia ex granis hisce fucus purpureus quo vestes inficiuntur exprimitur purpura ipsa *grana* Lusitanis dicitur: imo et Graecis κόκκος, quod genericum, non minus quam vermis, nomen est, ad hanc tamen speciem usu addictum. Iam quia grana haec industria infectorum certo modo et spatio temporis in areis expansa, et subinde vappa vel cervisia rigata, vertuntur in vermiculos pellucentes cruore florentissimi coloris, quo vestes imbutae amoenissime fucantur, invaluit ut purpura vermis ac vermiculus appelletur, Graece σκώληξ aut σκωλήκιον, unde putatur in vulgares linguas emanasse *Scarlacae* nomen, Galli

Escarlate dicunt. Qui etiam pro ruberrimo fuco *Vermillon* vermiculum passim usurpant. Neque id coepit *χθὲς καὶ πρώην*, cum omnium antiquissima lingua sancta locis sane plurimis etiam primi et vetustissimi scriptoris Mosis, vocem תלעת, quae vermem sonat, pro purpura usurpet: uti videre est Exod. XXV. 4. XXXV. 35. XXXIX. 3. Levitici XIV. 4. et 6. Tum praeterea Iob. XXV. 6. Isai. I. 18. XIV. 11. XLI. 14. Thren. IV. 5. Ionae IV. 7. Nahum. II. 3. Et alibi. Sed omittere non possum locum eximium ex Psal. XXII. 7. ubi iuxta vulgatam nostram: *Ego vermis et non homo, opprobrium hominum et abiectio plebis.* Loquitur eo Psalmo Christus, et Prophetice praenunciat minutissimas quasque partes ac peristases passionis suae, quas in narratione rei gestae attenta comparatione recognoscere multo est iucundissimum. Iis porro quae descripsimus verbis singulariter designatur illud opprobrium quod Christus gravissimum pertulit, quando conscissus flagris, et praeterquam toto corpore cruentatus, etiam coronatus spinis, productus ad Iudaeos a Pilato est; ita deformatus, ut vix pro homine agnosci posset, nisi, ut pictorum rudium aevo simplici conatus imperfecti iuvabantur inscriptione addita, quae doceret esse hominem id quod illi simulare cogitarant, ita Pilatus verbo admonuisset esse illum hominem. *Exivit Iesus portans spineam coronam et purpureum vestimentum: et dixit eis* (Iudaeis Pilatus) *Ecce Homo.* At haec loci alterius. Satis sit hinc legisse obiter in rem praesentem, illic in vermis nomine alludi acute ac prorsus eleganter ad purpureum vestimentum quo tunc opertus ad ludibrium Christus fuit. Quamquam in Hebraeo תלעת alia etiam insignis allusio est ad crucifixionem imminentem ex paronomasia vocis תלה quae sonat de ligno suspendere ac crucifigere. Hactenus habemus purpurei coloris notionem in blatta: mihi vero id non sufficit, qui existimem etiam genus serici textus ac bombycinae materiae Blattii verbo designari: ita ut Blattia non quivis panni purpurei, sed serici sint. Primum observo saepe ista coniungi mentione apud scriptores. Aelius Lampridius in Heliogabalo. *Paraverat funes blatta et serico et cocco intortos, quibus, si necesse esset, laqueo vitam finiret.* Quibus in verbis merito quaerat aliquis: quae materia blatta sit a serico et cocco distincta? ac fortasse non male suspicetur prius et expositive accipiendum, hoc sensu: *paraverat funes blatta, hoc est, serico et cocco, sive filis sericis coccinei coloris intortos*, etc. Flavius Vopiscus in Aureliano: *quum ab eo uxor sua peteret ut unico pallio blatteo serico uteretur. ille respondit,* Absit ut auro fila pensentur: *libra enim auri tunc libra serici fuit.* Haec ille in quibus notari cupio: cum

Ioan. XIX. 5.

dicitur libra serici, non sericum quemcumque pannum, sed simul blatteum hoc est purpureum intelligi. uti et cum fila dicuntur auro pensari, fila bombycina cocco tincta cogitanda sunt. adeo haec usu et pretio coniuncta vices sibi invicem ad mutuam significationem praestant. Itaque et paulo ante cum dixit Vopiscus idem: *vestem holosericam neque ipse in vestiario suo habuit: neque alteri utendam dedit*, non quamcumque forte, sed purpuream significavit, ut tanto cohaerentius sequatur quod statim infert de negato uxori pallio blatteo, ex holoserico purpureo videlicet. Sed pergamus exempla dare coniunctae mentionis coloris et texti. In Codice Theodos. leg. XVIII. tit. de Murilegulis qui est XX. libri X. *Quoniam trecentas pene libras blattae sericae clandestina fucatione*, etc. In Codice Iustiniani sericoblatta uno vocabulo legitur. Et alibi saepe similia videre est, nam hic iam aequo longiores sumus. Hinc factum ut sola mentione coloris purpurei usu tacito sericae materiae species indicaretur. Narrat ecce de Nerone Suetonius: *aureo eum reti piscatum et funibus purpura coccoque nexis.* Quis hic aliud intelligit quam funes sericis filis purpureis intortos? Quos eandem rem memorans *blatteos* apprime in rem nostram dixit Eutropius, uni voci significationem serici textus et coccinei fuci subiiciens. Quid Graeci? (Recentiores hos dico Byzantinarum Tractatores rerum) quam multa huius consuetudinis exempla suppeditant? Nicetas unus sit satis. Aliorum testimonia occurrent ultro legentibus. Is ubi in Alexio Comneno Iuniore libro III. in plerisque codicibus habet ἄνευ τῶν βλαττίων, alia lectio, (quae utcumque putetur marginalis annotatio, veteris certe Grammatici est; et ut in re tali, de notione vocis usitata suo tempore autoritatem habet) alia inquam lectio habet πλὴν τῶν σηρικῶν νημάτων. Alibi Nicetas βλαττία πολλὰ χρυσᾶ. In quae verba Paraphrasis docti Grammatici sic habet: σηρικὰ διαπλεχθέντα χρυσῷ. Alia omitto. haec enim abunde sunt ut recte videatur in universum statuisse Salmasius Notis ad Hist. Aug. Script. pag. 391. recentiores Graecos *βλαττίον non pro blatta vel purpura* sola, *sed pro nemate serico blatteo usurpasse.* In quo puto Graecos rationem habuisse aliquam originis filorum sericorum quae a verme hoc est blatta (nam Blatta interdum commune nomen vermis est) producitur, vulgo bombyce dicto. unde filum ipsum ac tela ex eo texta bombyx dicitur. Quinetiam nomen ipsum vulgatissimum serici non a seribus populis aut patria eorum, quod vulgo putant, si Hesychio quidem credimus, ducitur: sed a sere verme sive blatta: Ita enim Hesychius: Σὴρ σκώληξ ὁ τὴν μετάξαν ἐργαζόμενος hoc est: *Ser.*

vermis sericum vellus efficiens. Quare serica vestis peculiari ratione blatta, blattea, vel blattia dicitur. Praeterea illud admonuerim: cum duplex scriptura sit nominis βλαττίον; altera geminato τ, altera ea simplici litera: quae hactenus diximus tantum convenire τῷ βλαττίῳ, quomodo scribit et Anna nostra et Cedrenus in Tiberio III. ubi memorat στολὰς σωληνωτὰς ἀπὸ βλαττίου. Ex quibus fortasse tum Nicetae loca tum Codini quae βλατίον scribunt cum τ ψιλῷ, corrigenda sunt. Quod vero ratio sententiae alicubi exigit ut βλαττίον volumen sit, ortum videri potest ex eo quod panni eiusmodi serici purpura infecti antequam in partes secti assutique in vestes essent, in volumina complicabantur βλαττία vulgo vocitata. Postremo illud monere non omittam non esse contra rem ac sententiam nostram stabilitam hic a nobis locum illum Codini cap. IV. n. XX. ubi mentio est λευκοῦ βλαττίου. Ut enim omittam etiam candorem purpurae tribui, Horat. Sat. VI. lib. II.

rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,

sane ferrum igne concepto, quod candens dicitur, purpureum fulgorem habet. Ut non pertendam meo iure quamvis eminentiam splendentis in suo genere coloris purpuram interdum appellari, unde purpureae nives dictae reperiuntur: illud modo dico eo ipso quod Codinus significare volens Logothetae pileum ex serico albo splendenti esse, vocavit illud λευκὸν βλαττίον, satis indicasse βλαττίον solum sericum esse purpureum, quae opinio nostra est aequi lectoris arbitrio subiecta.

ΒΛΑΧΟΙ. Lib. VIII. pag. 227. καὶ ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχους τούτους ἡ κοινὴ καλεῖν οἶδε διάλεκτος). Et tamen *Blachi* populorum nomen est Moesiam superiorem incolentium, qui hodie Valachi vocantur, olim fortasse ex Scythis Nomadibus et hamaxobiis vagis in iis denique sedibus conquiescentes. unde invaluerit ut proprium antea sectae atque instituti nomen genti postmodum adhaeserit. Neque enim numquam studia in generis appellationem transeunt in similibus. Occurrunt nunc Corsi sive Corsicae insulae cultores qui quoniam opportunitate littorum et marium illecti piraticam olim studiose factitabant, inde vulgari vocabulo Piratas *Corsaires* dicimus. uti et latrones *Brigans* vocamus quod Brigantes olim Magnae Britanniae populi latrociniorum infamia flagrarent. ut omittam Chaldaeorum nomen saepius olim Astrologiae studium quam locum patriae designasse. Cui geminum est quod sacrarum literarum Interpretes annotant in illis verbis Proverb. XXXI. 25. *Sindonem fecit et vendidit et cingulum tradidit Chananaeo,* Chananaeum dici

mercatorem. Sed nullus sit finis si curem congerere cuncta eius loci exempla. Unum addam de quo fuerit operae pretium monuisse. Ioannes Cinnamus, cuius Historiarum libros rerum narrationem indidem ubi Annae nostrae Alexias desinit auspicantes Latina versione deproperamus brevi prodituros, libro secundo meminit depraedationis Mysorum quae inter Cilicum et Antiochiae Syriae fines exerceretur. Unde autem tali loco Mysi? Nempe Mysos viles personas et mancipia intelligit, significatque magnum numerum rusticorum et vilium capitum captos et servituti fuisse addictos. Id adeo inde ortum suspicari fas est quod Mysorum gens despicabilis et servituti nata olim proverbio locum dederat ἔσχατος Μυσῶν cum alicuius infima vilitas exaggeranda cum hyperbole esset. Cicero pro Flacco. sect. 65. *Quid porro in Graeco sermone tam tritum atque celebratum est quam si quis despicatui ducitur ut Mysorum ultimus esse dicatur.* etc. Igitur ut Mysi Mancipia dicti, ut bello capti dura et inclementi servitute habiti Sclavi sive Slavi vocitati, sic *Blachi*, cum Gentis vagae proprium esset nomen, appellative postea designaverit instabilis et desultoriae vitae Barbaros, ἑλόντας τὸν νομάδα βίον, erraticae et nusquam habentis domicilium vitae sectarios.

ΒΡΑΧΙΟΝΙΟΝ. τῶν Βλαχερνῶν lib. II. Est opinor murus sive ambitus exterior, suburbio Constantinopolitano *Blachernae* dicto circumdatus.

ΒΡΕΒΙΑ. Catalogi vasorum sacrorum et possessionum Ecclesiae lib. VI. pag. 157. sumptum ex usu veteris Ecclesiae Latinae. Etenim Optatus libro I. testatur: chartam in qua conscripta essent bona Ecclesiastica *brevem* proprie vocatam.

ΒΡΥΣΙΣ. Lib. XV. non longe ab initio καὶ στρατοπεδεύει κατὰ τὴν βρύσιν τοῦ Καρυκέως καλουμένην. Non est dubium quin βρύσις sit fons. id vocis ipsum etymon clamat, est enim a βρύω scaturio, praeter eas autoritates quas recitat Meursius alieno ni fallor loco: nempe in verbo βρισίον, quod alterius originis et significatus est. Puto autem designari peculiariter verbo βρύσεως locum ipsum scaturiginis ex quo protinus hauritur: ad differentiam πηγῶν καὶ κρηνῶν illarum quae operibus in urbes inducebantur, cuiusmodi erat ἡ ἐννεάκρουνος Athenis. Sed horum fontium origines oportebat altiori esse situ, unde per pronum quo erat opus deduci possent. at βρύσις videtur dici fons humilior, qualem
Sat. III. optabat Iuvenalis *villico culti horti*: *puteum* nempe *brevem*, hoc est, non altum, *nec reste movendum*, verum unde manu sola cum situla demissa haurire liceat. Quamquam funem a βρύσει non excludit Codinus cap. VII. de Officiis num. 17.

pag. 91. Edit. Reg. ubi sic habet: *κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀκολουθῶν τῷ βασιλεῖ (ὁ Πικέρνης) ἔφερε κωθώνιον μετὰ ἁλύσεως, ὡς ἂν εἰ ἐν χρείᾳ γένοιτο πιεῖν αὐτὸν ἀπὸ βρύσου* al. *βρύσης.* forte *βρύσεως, ἢ ποταμοῦ, δῷ τοῦτο* (melius forte legas *τούτῳ*) *καὶ πίῃ.* Ibi *ἅλυσις* non tam ad commodius ferendum suspensum e catenula pocillum, quam ad hauriendi usum accommodatam mentionem habet. Non nego tamen *πηγὴν* et *βρύσιν* sive *βρύσην* esse synonyma. Nam quem locum *Βασιλακίου βρύσην* Curopalates continuator Cedreni vocitatum ait, ubi effossi Botaniatae Augusti iussu Basilacio sunt oculi, Anna nostra diligentius totam Historiam Basilaciani belli ac cladis referens *πηγὴν Βασιλακίου* dictum ait: non, quemadmodum vir doctus in novis ad Codinum Notis nuper docuit pag. 95. Edit. Regiae, quod *ab effossis Basilacii oculis sanguinis fontes erupissent,* in quo nihil excaecato Basilacio proprium fuit: ut omittam, quo tunc modo excaecationes istae fiebant admotione laminae candentis, videri citra missionem sanguinis perpetrari solitas; sed quod contigerit excaecari Basilacium prope fontem ex hoc deinde casu cognominatum. Videsis Annam sub medium libri I. Corrigenda hinc obiter prava lectio, et ex ea nata non recta interpretatio loci Curopalatae in Botaniate pag. 866. Editionis Regiae. *καὶ ἔκτοτε ὁ τόπος ὠνόμασται βρύσις τοῦ Βασιλακίου.* Quae sic reddit Interpres. *Et ex eo tempore locus ille appellatus est fremitus Basilacii.* Legere enim maluit *βρύξις* quam *βρύσις* contra Codicum fidem, parum, ut suspicari pronum est, habens compertum, quid id vocis esset.

ΒΥΚΑΝΗ. Lib. XI. ante medium. al. *βυκίνη* buccina. Sic *μηχάνη* machina, *τρυτάνη* trutina.

Γ.

ΓΕΝΟΥΣΙΟΣ. Lib. XI. *γενούσιος στόλος* classis Genuensis.

ΓΗΠΕΔΑ. Lib. XV. post medium. Hanc vocem enarrat Eustathius ad Iliad. *Δ'*. his verbis. *γήπεδον μέντοι τὸ ἐν πόλει προκείμενον οἰκίας, οἷον κηπίδιον.* Hoc est *γήπεδον vocatur fundus aut terrae purae spatium intra urbem contiguum aedibus, cuiusmodi est hortus.*

ΓΛΩΣΣΑ. Praeter usitatissimam omnibus vocabuli huius notionem, aliam ei valde, ni fallor, singularem Anna nostra subiicit dum sic lib. XIII. sub medium pag. 394. scribit: *σκόπους ἐν διαφόροις ἐξέπεμπε τόποις, περιαθρεῖν τὰ περὶ τὸν Βαϊμοῦνδον, καὶ γλῶτταν αὐτῷ ἐκεῖθεν κομίσαι.* In his satis apparet *γλῶτταν* dici certum et exploratum de

hoste nuncium. Locutio est vel origine Gallica; vel sacris expeditionibus e Graecia in Galliam a Gallis reportata, certe hodieque vel maxime vigens. Sic enim vulgo dicimus: *prendre langue dés ennemis.* Usurpatur item alibi ab Anna *γλώττης* nomen pro terrae tractu mari praetento, aut potius in mare incurrente. allegoria nostratibus quoque non insueta, qui eiusmodi promontoria vocant *langues de terre.* Locus est lib. XII. post med. *κατ' αὐτὴν τὴν γλῶσσαν σκοπέα κατέλιπον.* Nisi *γλῶσσα* fretum aut traiectum hic potius sonat.

ΓΟΝΑΤΗΣ. Lib. XI. pag. 311. Nomen turris Nicaeensis.

Δ.

ΔΙΑΛΑΛΙΑ. Edictum, Admonitio, *un cry public.* lib. VIII. post. med.

ΔΙΑΚΡΑΤΗΣΙΣ. Possessio. lib. XIII. in Pacis instrumento Baimundum inter et Alexium.

ΔΟΥΚΑΤΟΝ. Lib. XIII. Ducatus. *le Duché.*

E.

ΕΑΡΙΝΟΣ ΚΑΙΡΟΣ. *La Campagne*, omne tempus quo bellum geri sub dio potest, a vere ad autumnum. Lib. IX. initio.

ΕΓΧΟΡΗΓΑ. Dicuntur lapides ad structuram peregre advecti, non indidem ubi aedificatur sumpti. lib. III. Portus Constantinopoli Bucoleon appellatus, dicitur ornatus iam olim fuisse *δι' ἐγχορήγων καὶ μαρμάρων.* Lib. XI. paulo ante finem Arx ad Laodiceam exstructa dicitur *δι' ἐγχορήγου* nimirum ex materia longe navibus importata. Sic enim loci sententia exigit quam qui attendet intelliget arcem in hostili solo et in sabulo trepide structam non nisi aliunde illata aedificari materia potuisse.

ΕΘΝΙΚΟΝ. *τὸ ἐθνικὸν* Militia auxiliarium gentium lib. IV. Aliquando dubitabam, an non Ecclesiastice vox ea ibi usurparetur pro Infidelibus qui multi militabant sub Alexio: Turci saltem. Iterum repetitur lib. VI.

ΕΚΕΙΣΕ. Peculiari notione usurpatur ab Anna pro *ἐπέκεινα*, ultra, ad designanda loca trans limitem. Sic eadem alibi *ἐκεῖσε τοῦ Δανούβεως ῥέοντα* de quodam fluvio ultra Danubium. Et initio lib. XV. *ἐκεῖσε* de Asia dicitur; quippe ultra fretum sita. Scribebat videlicet Anna Constantinopoli cis Hellespontum.

ΕΜΠΕΡΙΒΟΛΩΣ. Lib. V. extremo Anna hoc adverbium impendit explicando characteri Itali sophistae cui *στρυφνότητα καὶ τὸ ἐμπερίβολον* tribuit. Hoc quid sit explicare non huius operae fuerât verba dumtaxat nova exponere aggressae: nisi Lexica vulgaria parum hic feliciter susceptam

provinciam gererent. Aiunt enim λόγον ἐμπερίβολον orationem esse ornatam et elegantem, nec exacte, nisi fallor, nec satis ad mentem eius unde hauserunt Budaei τοῦ πάνυ, qui plane subtiliter et erudite vocis huius notionem edisserit pag. 467. Commentariorum suorum edit. Paris. anni 1548. concluditque perspectis omnibus τὸν ἐμπερίβολον λόγον opponi τῷ καθαρῷ puro sermoni nudoque: a quo multum non abhorret Annae nostrae sententia: quae Itali orationem tectam, solicitam, cautionibus praemunitam, indeque minime puram ac simplicem fuisse docet. Nam elegantiam quidem adeo ei nullam tribuit, ut passim barbarismis et stribiliginibus lutulentam fluxisse reprehendat.

ΕΞΙΣΩΤΗΣ. pag. 250. Iudex, Praetor, Inspector praesens et Compositor rerum in Provinciam cum potestate missus. Vide Suidam et Notas Post. in Cedrenum ad pag. 591.

ΕΞΙΠΠΙΑΖΕΣΘΑΙ. Lib. IV. post medium: omissis equites equis subito pedites in hostem vadere.

ΕΞΚΟΥΒΙΤΑΙ. a recto singulari ἐξκουβιτής. Sic plane legendum lib. IV. circa medium ubi codex noster ἐξουβιτῶν sine dubio ullo pro ἐξκουβιτῶν habet. Porro ἐξκουβιτὴς idem quod ἐξκουβίτωρ, quod vocabulum cum et Meursius et Carolus Annibal Fabrotus in suis Glossariis diligenter enarraverint, verbum non addam.

ΕΞΚΟΥΣΑΤΟΣ. Nomen navis. Lib. X. post medium: *ἀπέστειλε τὸν καλούμενον δεύτερον κόμητα μετὰ τοῦ ἰδίου κατέργου, ἐξκουσάτου παρὰ τοῖς ναυτικοῖς καλουμένου*. Comes hic secundus fortasse is aut ei similis fuerit quem contramiralem nostri dicunt: cuius navis a praetoria secunda *Excusata* vocari solita esset a Nauticis.

ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΗΣ. Lib. XI. post med. Princeps, Toparcha, Dynasta.

ΕΞΟΥΣΙΟΚΡΑΤΩΡ. Lib. XIII. sub med. *τὸν ἐξουσιοκράτορα Ῥωμίσκην τὸ δεξιὸν ἐπέχοντα κέρας*. Militaris id Magistratus nomen.

ΕΞΩΠΟΛΟΝ. Forte melius ἐξώπυλον lib. VI. pag. 180. exterior ambitus murorum.

ΕΠΙΣΚΥΝΙΟΝ. Antiquae institutionis vox: sed in qua nonnihil Anna nostra καινοτομεῖ. Id quo intelligatur, quam necessario, tam breviter repetendum est, quid notionis huic verbo subiecerint veteres. Eustathius ad Odyss. η'. *ἐπισκυνίου ἡ ἑρμηνεία παρὰ τοῖς παλαιοῖς αὕτη. ἐπισκύνιον τὸ ὑπὲρ ὀφρῦν ἐποφρύδιον*. Idem alibi nempe ad Iliad. ρ'. *ἐπισκύνιον δέ ἐστι κατὰ τοὺς παλαιοὺς εἰπεῖν, ἐπίδερμον ὃ ἐπιχαλᾶται τοῖς τῶν λεόντων ὀφθαλμοῖς καὶ καλύπτει αὐτοὺς προνοίᾳ φύσεως, οὐ τοσοῦτον διὰ θυμὸν ὅτε σκύζε-*

ται τὸ θηρίον, ὅ ἐστιν ὀργίζεται, ὅσον ἵνα μὴ βλέπων τὰ ἐπιρριπτόμενα βέλη δειλαίνηται. Ex his, adiuncto Scholiaste Nicandri qui ἐπισκύνιον esse ait τὸ ἐπάνω τῶν ὀφθαλμῶν μέρος, ἤτοι δέρμα, satis constat hoc vocabulo significari pellem imminentem oculis, et eos superne protegentem, quae in leonibus laxior est, et demitti solet cum ira feruntur, providentia quadam naturae id agentis, ne conspectu telorum generosus impetus eius bestiae retardetur, quae inde audax et fortis irruit, quod caeca rabie praeceps fertur; pellibus superciliorum eo sese inferius demittentibus, quo ira maiori effervescit irritata bellua. Quare illud ex naturae peritia ad furoris emphasim vehementissimi ab Homero de leone dictum est Iliad. ρ'.

Πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται ὄσσε καλύπτον.

Hinc Caesarissa nostra imaginem mutuata est elegantis allegoriae, transferens ἐπισκύνιον ad significandum capitis tegmen usitatum professoribus vitae monasticae, quod ipsa *cuculium* alibi vocat. Id solet ad specimen modestiae longe infra oculos demitti et vultum atque os inumbrare, tristitiamque illam venerabilem et religiosam inducere, quae etiam, non ira sola, verbo σκύζειν et σκυδμαίνειν unde est ἐπισκύνιον, designatur, si bonis Grammaticis credimus: qui non improbabiliter autumant inde esse metagrammatismo quodam τὸ σκυθρωπὸν καὶ σκυθρωπάζειν. Alibi etiam Anna eadem coronam Imperialem superne clausam et concavam ac videlicet frontem ipsam usque ad supercilia tegentem, translatione non minus apta, ἐπισκύνιον appellat lib. IX..

ΕΠΙΣΚΟΠΗ. Lib. XIV. Videtur esse domus aut Palatium Episcopale Tripolitanum in quo velut in loco sacro deposita Imperatoris pecunia est a legatis eius.

Z.

ZATPIKION. Accipio ultro et comprobo coniecturam Meursii ζατρίκιον ludum esse latrunculorum, vulgo Schaccorum, opinantis. Satis id suadent quae ex Achmete et Anonymo de arte Persica testimonia recitat. Nec abludit Anna: cuius narratio exigit, ut hic ludus eiusmodi fuerit qui a sedentibus, atque adeo recumbentibus, posset exerceri: quandoquidem Patrem suum ait, taedium noctis insomnis accitis collusoribus, ita ut erat, decumbentem adhuc, ante lucem, isto remissionis genere fefellisse. quod nemo non videt apte quadrare in schaccorum ludum. Unum miror, excipere Meursium: minus sibi quam vellet in hoc favere Theocriti Scholiasten, quasi is potius ζατρικίου nomen ad calculorum ludum referat. En Scholiastis huius locum integrum, quem oppido

mutilum Meursius descripsit. sic ille annotat ad illum versum Idyllii v.

καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον.

ἡ δὲ λέξις μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν παιζόντων τὸ κοινολέκτως λεγόμενον ζατρίκιον. ἐκεῖνοι γὰρ ὅταν πολλὰ ποιήσαντες οὐ δύνανται ἑτέρως νικῆσαι τὸν ὅμοιον παίκτορα, κινοῦσι καὶ τὸν ἀπὸ γραμμῆς λίθον, τὸν οὕτω βασιλέα καλούμενον. Haec ibi. quae Latine reddam equidem, ut etiam qui artis ludendi quam Graecae linguae consultiores sunt, suae Schaccomachiae artificium in zatricio agnoscant: *Cum dicit Poëta:* et a linea lapidem movet, *dictionem transfert a consuetudine ludentium eum ludum quem vulgo satricium dicunt. Illi enim postquam omnibus tentatis haud se aliter reportare victoriam de collusore posse sentiunt, movent ad extremum a prima linea lapillum, nempe illum qui rex appellatur.* Sic ille. Quae verba Schaccotechniae periti sese agnoscere responderunt: submoturosque facile calcularios, si vindicare illa tentent, una exceptione: fuisse olim scrupeos et e lapillis schaccos, cum hodie frequentius eburnei tornentur aut buxei. Sed haec isti viderint. Illud nostrae *πραγματείας* est disquirere cuius sit originis vox *ζατρίκιον*, Graecae an barbarae. Sunt qui magnopere contendant verbum esse Persicum; etenim hodieque latrunculorum ludum Persis *Xatrang*, vel *Xatreng* appellari. Plinianus contra Exercitator pag. 1130. *ζατρίκιον* dictionem esse contendit mere Graecam, et in Persidem profectam e Graecia. *Quis* enim inquit, *nescit huius ludi inventionem Graecis deberi? a Graecis igitur ad Persas res ipsa cum nomine transiit.* Haec ille: in quibus adstipulantem nequaquam habet Annam nostram, prout videre licet pag. 360. ubi mentione *ζατρικίου* facta, haec mox subiungit. *παιδιὰ δὲ τοῦτο ἐκ τῆς τῶν Ἀσσυρίων τρυφῆς ἐξευρημένων, καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖθεν ἐληλυθός.* Tamen constanter Graeci Grammatici, quorum ratio non immerito habenda videatur, *ζητρεῖον*, sive *ζατρεῖον*, a quo *ζατρίκιον* extensum est *ὑποκοριστικῇ ἐπενθέσει*, Graecae origini vocabulum vindicant. Sonat autem *ζατρεῖον* pistrinum, ergastulum, servorum carcerem, aut tormentum. Autor Etymologici *ζητρεῖον τὸ τῶν δούλων δεσμωτήριον, ἤγουν τὸν μύλωνα.* quod mox dictum addit quasi *δητρεῖον, ἀπὸ τοῦ δέω* quod est ligo, et *τρέω τοῦ φοβοῦμαι.* Nam poenae caput *ἐν ζατρείῳ* vinculorum incommodum erat, quibus ad cippum alligabantur infelices, et per longas illic moras tabescere sinebantur. Unde etiam ipse ille cippus proprie *ζητρεῖον* dictus, si Moscopulo credimus. *ζητρεῖον κοινῶς ὁ κοῦσπος. ἔστι δὲ εἶδος κολαστηρίου ᾧ οἱ δοῦλοι ἐδεσμοῦντο.* Aut idem, aut similis res fuit ille

codex, de quo Propertius lib. IV. Eleg. VII. illo versu *Codicis immundi vincula sentit anus.* et Iuvenalis Sat. II. dum ait: *residens in codice pellex.* Verum Suidas distinctius explicat genus horum vinculorum, dum innuit stringi solitos miserorum pedes paratis intra cippi crassitiem angustis loculis. *ποδοκάπη*, inquit, *ποδῶν κάκωσις ὁ λεγόμενος κοῦσπος.* Nec abludit Latino-Graecus glossator, apud quem ita legitur: *cuspus, ξυλινὸν σανδάλιον.* Idem adstruunt Glossae Basilicorum dum *κουσπάτορας φυλακιστὰς* esse docent. *Κούσπους γὰρ* (addunt) *ξυλόποδας καλοῦσι.* Referunt etiam, Salmasius loco iam laudato, et Carolus Annibal Fabrotus in Glossario Cedreni, locum huc pertinentem ex Lexico inedito Bibliothecae Regiae. *ζατρίκιον ὁ κοῦσπος τὸ τῶν δούλων κολαστήριον.* ubi iacet illa ipsa vox integra cuius originem disquirimus; quam inde verisimile fit ludo latrunculorum non nisi metaphorice aptatam, cum proprium antea usum haberet in significando poenali servorum codice. Quis autem divinet unde hoc sic invaluerit, ut supplicii vocabulum ad remissionem transferretur? quam multa similiter instituta cernimus quorum aliam nemo causam queat reddere nisi arbitrium talia primum inceptantium? Cogitabam aliquando, an non, quoniam qui vincti attinebantur in ergastulis ac custodiis, taedii causa fallendi soliti essent indulgere forte ludo isti, quo, quam solam habebant reliquam vinctis pedibus manuum promovendis calculis libertatem usurparent, inde fieret ut nomen loci ubi ludus latrunculorum frequentaretur, ludo ipsi adhaeresceret: praesertim cum facile potuerit cippus intra quem inferne crura fugitivorum aut alio nomine poenas luentium servorum constricta premebantur, superiori sui parte coaequatus esset in superficiem committendis latrunculis plagularum descriptione paratam: unde simul *ζατρίκιον* esset et *κοῦσπος.* Nisi forte alii verisimilius autumant pedes impedientis cippi vocabulum ludo latrunculorum per translationem accommodatum, quod quae in eo velut in scena quadam quasi personae repraesentantur Rex, Regina, Equites, etc. *mandris et vitreo latrone clusae* exhibentur, ut Martialis loquitur Epigr. LXXI. lib. VII. hunc ipsum innuens ludum. Etenim in prima structione aciei quae ludi principio fit, Proceres, tamquam alligati ad cippum servi, in extrema linea ponuntur, suo quilibet affixus discolori quadro: a tergo quidem clausus extremo Zatricii margine, quasi muro carceris, a facie vero impeditus longo oppanso versu latrunculorum velut custodum militum, hodie *pedites* vocant: qui sic producta linea praetenduntur, ut maiorum calculorum commovere sese queat nullus, quoad peditum obstantium contextus alicuius

submotione perrumpatur. Mandras igitur hic Poeta vocat plagulas quibus schacchi maiores insident affixi. Latrones autem minoris molis scachos, vulgo *Pietons*, dicit. quos vitreos dum appellat, ex ea tum materia frequentius factos innuit. Sed haec curiosius exequi vix est tanti.

H.

ΗΛΟΣ. Multis locis non clavus, sed cuspis ac ferrum lanceae, quae Christi Domini latus fodit.

ΗΜΙΛΟΧΙΤΑΙ. Lib. x. sub finem. ἀλλὰ τὸ μέσον ἔχειν τῶν ἡμιλοχιτῶν. Nova et haec vox. Videntur ἡμιλοχῖται quasi Triarii fuisse: qui pugnantibus aliis subsiderent, servantes se ad incerta belli, ut fusis, si forte, fractisque suis, integri praelium sumant. Non sunt puri λοχῖται insidiatores. Sed eorum simile habent quippiam. idcirco ἡμιλοχῖται.

K.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΙΟΙ. Lib. XIII. sub finem οὐχ ἱππεῖς μόνον ἀλλὰ καὶ ὁπλῖται. ut Anna ipsa illic exponit: significans milites gravis armaturae καβαλλαρίων nomine censeri, tametsi pedites sint: quod a Glossatoribus Graecobarbaris non animadversum, ideo notatu dignum videri potest.

ΚΑΘΕΤΟΣ. Lib. XIII. sub medium. ὅπως τοὺς μὲν καθέτους τούτους ἄνδρας ἀβλαβεῖς διατηρήσειε. κάθετος hic est proiectus in periculum aut perniciem certam. Elegans id quidem, sed non vulgo usitatum; ideoque hic notandum. Puto Annam habuisse in animo ἀμνὸν κάθετον de quo Harpocration verbo κάθετος. quod exponit ὁ καθέμενος εἰς τὸ πέλαγος ἀμνός. qui nimirum porriciebatur in medios fluctus periturus.

ΚΑΜΙΝΟΣ. Vulgo fornax. Sed Anna pro pyra usurpat lib. XV.

ΚΑΝΙΚΛΕΙΟΝ. Lib. XI. sub finem ἀπὸ τῆς τοῦ κανικλείου ἀξίας μέγαν δρουγγάριον τοῦ στόλου προχειρισάμενος. Vide Meursium et Glossarium Cedreni.

ΚΑΠΑΝΑΙ. Nam pro καπανοῖς rescribendum puto καπάναις. Est autem καπάνη Thessalica dialecto idem quod ἀπήνη, vehiculum aut rheda. Eustathius ad Iliad. λ'. pag. 799. edit. Frobenianae, ubi enumeravit quaedam vocabula quibus adventitia litera praefigitur ut χλιαρὸν, πήγανον, σμίλαξ, σμύραινα. quae citra epenthesim dicuntur λιαρὸν, ἤγανον, μίλαξ, μύραινα. huic generi accenset καπάνην nostram, sic statim subiungens καὶ τὸ καπάνη ἀπάνη ὅ ἐστιν ἀπήνη. Θετταλοὶ γὰρ ὡς ἐν τοῖς τοῦ Ἀθηναίου φέρεται, τὰς ἀπήνας καπάνας ἔλεγον ὅθεν καὶ καπανικὰ παρ' αὐτοῖς τὰ

ἁμαξιαῖα. ὡς δηλοῖ φησιν Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Λυδῶν δεῖπνα καὶ Θετταλῶν ὧν τὰ Θετταλικὰ πολὺ καπανικώτερα. Haec ille quae abunde sunt ad notionem declarandam *τῆς καπάνης*. a qua tamen videtur recedere Pollux lib. I. cap. X. ubi nomenclaturam variarum currus partium reddens virgam currus mediam *καπάνην* proprie dictam asserit. *ἡ δὲ μέση ῥάβδος καπάνη.*

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ. Quasi diceres Castellulum, munitiunculam videlicet exigui ambitus. lib. XI.

ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ. Lib. VI. post medium. *ἀλλὰ τὰ τῆς βοηθείας ἐντεῦθεν κατὰ τὸν νοῦν τοῦ αὐτοκράτορος εἰς κατάλυσιν τοῦ Ἀπελχασὴμ περιΐστατο. κατάλυσις* ibi positum videtur *ἀντὶ τοῦ ἀπόλυσις* liberatio.

ΚΑΤΕΠΑΝΩ. 94. *κατεπάνω τῶν ἀξιωμάτων* verto: *Praepositus dignitatibus.* Puto esse ab *ἐπάνω* praeposito *κατά*. Bis reperitur in Epistola Alexii ad Henricum libro tertio. Quod Meursius hanc vocem exponens Redemptorem vectigalium vertit, generis nomen speciei tribuit. Videntur enim *οἱ κατέπανοι*, vel ut melius scribitur hoc loco, *οἱ κατεπάνω*, dicti fuisse Praepositi cuilibet rei, ut hic dignitatibus. *Les Surintendans.* Itaque censeo hanc vocem Graecae originis et analogiae, plane diversam ab alia mere barbara sequioris Graeciae usu trita *καπέτανος*, aut *καπέτανις* vel etiam *καπέτανιος* *Capitaine* de qua Glossographi sat multa.

ΚΑΤΕΡΓΟΝ. Triremis. Vide Glossaria Meursii et Fabroti ad Nicetam. lib. X. post med. *ἀπέστειλε τὸν καλούμενον δεύτερον κόμητα μετὰ τοῦ ἰδίου κατέργου.*

ΚΑΥΚΙΟΝ. Caucium lib. III. in Epist. Alexii ad Henric. iure opinor meo in interpretatione retinui sonum ipsum vocis barbarae eiusdemque *πολυσήμου*. nam et hydriam et calicem et nummum sonat. ex quibus notionibus secunda maxime in hunc locum quadrat. nec vana fortasse suspicio sit, si quis calicem sacrum ad usum sacrificii ex gemma solida Sardonyche factum hic intelligat. Vide Meursium.

ΚΕΛΛΑ. Lib. XV. Cella Monachi.

ΚΛΗΡΙΚΟΙ. Clerici, Episcoporum Asseclae, lib. XIII. in instrumento Pacis: *οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι Ἀμάλφης Μαῦρος, καὶ ὁ τοῦ Ταρέντου Ῥενάρδος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κληρικοί.*

ΚΟΜΗΤΕΣ. Tritior haec vox est usu posterioris Graeciae quam ut de illa notandum hic sit quidquam distinctius, praesertim cum in ea copiosus sit Meursius, quem consulas licet. Addo tantum praeter notissimam istam notionem dignitatis aliquando simplicius usurpari hanc vocem ut antiquae voci Latinae *Comes* respondeat, et asseclam aut

viae socium sonet. Lib. XIV. sub medium de Principibus Gallis ad Imperatorem cum magno comitatu adeuntibus. *ὁπόσους ἂν ἕκαστος τῶν κομήτων ἐβούλετο συμπαραλαμβάνων εἰσῄει.* Ibi tamen ambigua oratio est et si vox *κομήτων* referatur ad *ἕκαστος*, ut recte potest, nihil innovabitur in eius significatu, sed tantum si referatur ad *ὁπόσους*.

ΚΟΜΙΤΟΥΡΑ. Lib. XI. Militia propria cuiusque Comitis. Coniunctis enim ad oppugnationem urbis Nicaeae Latinorum omnibus copiis, Comitum sive Principum unusquisque in loco certo cuique assignato proprias sub signis peculiaribus habebat copias. Has castrorum et exercitus universi partes, quarum unaquaeque sub proprii Comitis praefectura erat, *κομιτούρας* Anna vocat.

ΚΟΝΟΣΤΑΥΛΟΣ. Praeter Annotata a Meursio, *Κονοσταῦλος* nomen est dignitatis non ut hodie singularis et unicae in toto regno, sed quae multiplicationem admitteret: adeo ut multi simul Conostabli esse possent, uti hodie Mareschalli, quos vocant. Id indicat Anna lib. XIII. sub medium dum Baimundum falsis adversus quosdam suorum delationibus perturbatum, anxie deliberasse ait: *τίνας ἀντ' αὐτῶν Κονοσταύλους ποιήσειε.*

ΚΟΡΤΙΝΑ. Muri ambitus. *La courtine* lib. XI. ubi de obsidione Nicaeensi *τῶν μεταξὺ κορτινῶν*, non autem, ut Meursius citat ex Hoeschelianis excerptis, lib. VIII.

ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΝ. Tegumentum capitis monachorum proprium. lib. XV.

ΚΟΥΛΑ. Arx imposita civitati. Lib. XI. sub finem *τὴν μέντοι ἀκρόπολιν ὅπερ κουλᾶ νῦν ἡ συνήθεια καλεῖν εἴωθεν, ἔτι Κέλτοι κατεῖχον.* libro eodem arx Antiochena *κουλᾶ* vocatur.

ΚΥΠΕΛΛΟΝ. Pollux lib. VI. cap. XVI. commune hoc vocabulum poculis omnibus, sed poeticum agnoscit. *τὸ γὰρ δέπας καὶ κύπελλον ποιητικά.* Videtur tamen Anna id usurpare pro certo quodam genere ac forma poculi: dum lib. XV. sub finem sic scribit. *ὕδωρ ἐδίδου διὰ τοῦ κυπέλλου, οὐ δι' ἐκπώματός τινος πίνειν, ἵνα μὴ γένοιτο οἱ πολλάκις δυσκόλως περὶ τὴν κατάποσιν, φλεγμαινούσης τῆς ὑπερῴης καὶ αὐτῆς δὴ τῆς γλώσσης*, etc. sententiam divinavi et expressi ut potui. quod idem usu venit in tota fere ista descriptione morbi et mortis Alexii, ubi codex innumerabilibus passim lacunis hiat, et quae continue refert incorrectissima exhibet.

ΚΥΡΟΣ. Honorificae compellationis formula. minutum ex *κύριος* ut apud Latinos Domnus ex Domino. Lib. XIII. Imperator et eius filius quasi proprie et appellatione privatis non conveniente *κῦρος* dicitur. unde forte nostrum *Syre.*

κῦρις etiam iterum et tertio idem Augustus compellatur. Non tamen semper summae servata potestati fuit haec vox, sed promiscue personis honoratis attribui prius solebat. S. Maximus in dissertatione cum Pyrrho sic eum secum loquentem facit. *τί σοι κακὸν ἐποιήσαμεν κῦρι αββα Μάξιμε.* Videndum etiam an non religiosae appellationi coelitum eadem vox serviat, ut *κῦρος Γεώργιος* ab Anna memoratus sit Divus Georgius, ut nos loquimur.

Λ.

ΛΙΖΙΟΣ. *Ἄνθρωπος λίζιος homme lige ὑποχείριος δοῦλος*, iureiurando quod vocant fidelitatis alicui velut Principi obstrictus, et beneficiario iure obnoxius cliens. Vide Meursium et Glossarium ad Nicetam. Quibus addi plurima possunt ex Lectione scriptorum citimae vetustatis, passim cuivis obvia.

ΛΟΓΓΙΒΑΡΔΙΑ. Si quis hoc nomen vulgari hodie notione accipiat pro subalpina Italia, quam olim Romani citeriorem Galliam vocabant, nae is in Annae Historia plurimum falletur. in ea enim saepius Calabria aut Campania isto nomine designatur. Puta libro primo ubi de initiis Roberti Calabriae Ducis: cui a socero tributam fuisse urbem dicit in *Λογγιβαρδίᾳ* sitam *φρούριον* vocatam. Est autem *arx* civitas sic dicta non longe a Capua, de qua in Notis ad eum locum dicetur aliquid. Qua occasione porro inter Graecos Byzantinos invaluerit haec consuetudo sic Italiam appellandi, docet erudite vir aeque religiosus ac doctus, quem honoris causa nomino, R. P. Goar, posterioribus Notis ad Cedrenum, ad pag. 577. quem magnopere censeo consulas. Admonere id hoc loco interfuit ne quis miretur cum viderit me *Λογγιβαρδίαν* interdum Italiam, alias Calabriam interpretari. quin etiam aliquando Longobardiam Latine posui notione eadem qua id nomen Graeci sumunt.

ΛΟΓΧΑΓΙΑ. Lib. x. sub finem. *παρεγγυῶμαί σοι μήτε πρὸς οὐραγίαν μήτε πρὸς λογχαγίαν ἵστασθαι φάλαγγος.* Suadet Thrasoni Alexius nimio plus quam vellet hostium inventuro, ut non in prima non in postrema acie pugnare appetat, sed in media: ut tectus undique numero suorum tutus esse possit. *οὐραγίαν* pro acie postrema legi apud Xénophontem in *ἀναβάσει*, *λογχαγίαν* nusquam. Nova vox videtur. Ideo codex alter *λοχαγίαν* habet: quae vox huc non quadrat. Quaeritur enim *ἀντίθετον τῆς οὐραγίας*, quod esse *λοχαγία* nequit. Recte ergo *λογχαγία*, *ἀντιπαράταξις*, frons exercitus, ubi Hastati cuspides protendunt. Non dissimulo tamen *λοχαγῶν* mentionem quae tertio quartove mox versu sequitur probabilem facere lectionem *λοχαγίας*.

M.

MANIAKATAI. Fuit qui suspicaretur nescio quid de torquatis Gallis. Memini legere me apud Polybium *μανιάκην* torquem. Sed nunc non erat his locus. Nec cuiquam potest esse dubium quin *μανιακᾶται* apud Annam lib. VII. pag. 210. sint reliquiae copiarum Maniacis, famosi quondam in Italia Graecorum Ducis, ut docet Anna ipsa lib. I. pag. 11. Curopalates in Diogene. *ἀντάρανδος δὲ τῷ μονομάχῳ καὶ κατηγωνισμένου οἱ σὺν αὐτῷ* (forte *σὺν αὐτῷ*) *περαιωθέντες τῷ βασιλεῖ δουλωθέντες μανιακᾶταί τε ἐπωνομάσθησαν, καὶ τῇ Ῥωμαίων πολλῇ* (forte *πόλει*) *ἐναπέμειναν.*

MANOYHΛHM. Lib. XV. Candelabrum ante Imperatorem praeferri solitum a manubrio forte sic dictum ex Latino verbo manus. Vide Meursium et alios Glossographos.

MAPKEΣΣH. Dubito an hoc sit personae proprium nomen: an vero dignitatis illius hodie notissimae, quam Marchionatum dicimus, ita ut Tancredus ab Anna Marchio vocetur. Scriptores Expeditionum sacrarum constanter hunc Tancredum vocant Marchisi filium. et fortasse Patris nomen filio adiunxit hic Anna, more illo veteri quo Socrates Sophronisci et Thucydides Olori dici solet.

MIXAHΛATOΣ. Ut *Ῥωμανάτος* certas nummorum species designat imaginibus certorum Imperatorum nempe Michaelis aut Romani Diogenis impressas. Ad Michaelem quod attinet lib. XIII. sub finem fit mentio *μιχαηλάτου χαραγῆς* hoc est pecuniae impressae effigie Michaelis Ducae Augusti. Sic enim paulo post loquitur Baimundus *ὀφείλω λαμβάνειν κατ' ἐτησίαν δόσιν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν τάλαντα διακόσια τοῦ προβεβασιλευκότος κυροῦ Μιχαὴλ ποιότητά τε καὶ χαραγὴν ἀποφέροντα.* ubi notandum quod *ποιότης* et *χαραγὴ* distinguuntur. *l'alloy et le coin* et in Romanato *ποιότητος* solius fit mentio, non item typi: forte affectasse Baimundum solvi sibi tali moneta pensionem annuam quod iste Imperator Michael Ducas affinis ipsius fuisset ut libro I. traditur. Porro *ποιότης* et *χαραγὴ* diversae considerationis erant. nam Imperator quilibet arbitrio suo certum gradum et modum puritatis metalli praescribebat. haec erat *ποιότης*. quam eandem esse sub alio charagmate nihil vetat.

MOΛIΣKOΣ. Lib. VI. videtur esse angustus terrae tractus aquas dividens instar crepidinis, substructione et aggere firmata moles, cuiusmodi obiici stagnis ac fluminibus solent. Gallice, praeterquam quod Latinam molis vocem retinemus interdum in his appellandis, *digues* frequentius vocamus. Habet autem *ὑποκοριστικὴν* formam verbum *μο-*

λίσκος ut e Latino *moles* ab Anna vel ab eius aevi Graecis formatum videatur.

ΜΟΥΛΣΟΥΜΑΝΟΙ vel potius *ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ*. Lib. IV. *ὁμολογῶν ἅμα ἐκ πολλοῦ τὴν ἀναμεταξὺ τῶν Μουλσουμάνων καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην ἐπιποθεῖν θεάσασθαι.* Musulmanni Muhammedanae superstitionis cultores primi vocati sunt, quod cum Muhammedes dogma suum armata et violenta grassatione propagaret, eos omnes interficiens, qui suscipere illud nollent, qui suscipiebant מסלמאנין hoc est servati et salvi facti, quippe a morte liberati, dicebantur. Ex hac origine invaluit id nomen ad Turcos et Saracenos Muhammedis cultores designandos. quia tamen ea non gentis appellatio, sed *θρησκείας* est, Musulmani non dicuntur nisi qui circumcisi sunt, si mares sint, si autem foeminae nisi professionem Muhammedismi solemni formula fecerint. Transferunt autem significatum primum salutis corporeae et praeservationis a morte ad salutem quam a Muhammede miseri sperant. ut Musulmanni sint quibus Muhammedani Paradisi felicitas certo promissa est.

N.

ΝΑΖΙΡΑΙΟΙ. Lib. XV. post medium. *ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ τοίνυν τῇ μετ' αὐτὴν καθῆστο θρόνου. πολλοὶ δὲ τηνικαῦτα παρῆσαν τῆς τε συγκλήτου καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου, καὶ τῶν Ναζιραίων αὐτῶν ὁπόσοι λόγου μετεῖχον λογάδες.* Religiosae vitae Professores Graecis Christianis dicti sunt *Ναζιραῖοι* translato a Nazaraeis veteribus nomine. S. Nilus cuius Epistolas nondum editas describebam nuper ex optimo Codice Bibliothecae Medicaeae Epistola CXLV. *οὗτοι πάντες κἂν τε κληρικοὶ κἂν τε βιωτικοὶ κἂν τε Ναζιραῖοι καὶ ἀποτεταγμένοι ὑπάρχωσι* etc.

ΝΟΥΜΙΣΜΑΤΑ. Lib. III. post medium in Epistola Alexii ad Henricum, Nummi.

ΝΩΒΕΛΙΣΙΜΟΣ. Lib. XIII. sub medium. titulus dignitatis in Aula vel potius Republica Byzantinae Graeciae, ex Latino Nobilissimi verbo in Graecum sonum inflexus.

Ξ.

ΞΥΛΟΚΛΑΣΙΑΙ. Lib. XIII. sub medium. *πᾶσάν τε ἀτραπὸν διὰ τῶν καλουμένων ξυλοκλασιῶν αὖθις τοῖς Κέλτοις ἀπετάφρευσεν. διὰ* instrumento seruit; ut velit semitas *ξυλοκλασίαις* clusas. Alterum duorum ergo est *ξυλοκλασία*: vel aggestio temeraria caesae sylvae, (Tacitus concaedes diceret) vel cancellatim obiectae crates. utrumque aptum ad sententiam loci.

O.

Ο ΕΠΙ ΤΡΑΠΕΖΗΣ. Lib. XIII. pag. 377 et 378. Officii nomen aut ministerii, ut apparet, in familia Imperatoris. Videtur autem non pure humanum aut politicum fuisse id munus: sed religiosum: quippe quo fungeretur Monachus ad hymnodiam nocturnam statis horis excubans. Forte huius erat bene precari super mensam cibis positis, et postmodum coena peracta praeire solemne carmen gratiarum actionis. Videndus Curopalates.

ΟΙΗΜΑΤΙΑΣ. Lib. XIII. Suidas *οἰηματίας, ἐπηρμένος*. Superbus, praefidens, sui opinione tumidus et prae se alios spernens.

ΟΡΥΚΤΙΔΕΣ ΧΕΛΩΝΑΙ. Lib. XIII. ante medium. testudines aut plutei tegendis iis qui muros suffodiunt, aut subterraneos meatus terra molienda egerendaque excavant.

ΟΥΕΤΩΝΕΣ. Lib. XIV. pag. 370. Non utique hi sunt Vetones quos veteres Geographi in Hispania collocant, de quibus erudite more suo multa colligit Andreas Resendius, manifeste siquidem hoc nomine Anna Italici generis gentem notat. in quo an non *μνημονικὸν* eius *σφάλμα* agnoscendum sit haud temere definierim. Libro superiori in descriptione Adriatici sinus *Οὐετώνων* verbo videtur designasse Venetos. Quoniam vero numquam Veneti, quod Anna meminerit, contra Imperatorem Alexium classes armarunt, videtur hoc loco *Οὐετόνων* verbo Italos, aut etiam Occidentales et Latinos omnes universim intellexisse, nisi pressius haesit in Pisanis, Genuensibus, et Calabris, quorum navales in Patrem suum Expeditiones descripsit. Verum de his agemus plenius in Notis.

Π.

ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΠΡΟΦΑΣΙΣ. Saepe Anna praesertim lib. III. et lib. X. isto loquendi modo exprimit plausibilem praetextum. Proverbialis locutio ex Homero Iliad. *τ'*.

Ὣς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες
Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη.

Ad quem locum sic annotat Eustathius. *τὸ δὲ πάτροκλον καὶ εἰς παροιμίαν ὕστερον ἔπεσε, δι' ἣν ἔχει εὔρυθμον συντομίαν καὶ πιθανότητα. καὶ λέγεται ἐπὶ τῶν προσποιουμένων μὲν ποιεῖν τι διὰ τήνδε τινὰ αἰτίαν τῷ ὄντι δὲ ἄλλως τοῦτο ποιούντων*. Vide praeterea notas Hoeschelii et Glossarium Meursii.

ΠΕΛΑΓΟΛΙΜΗΝ. pag. 106. Quasi diceres: portus in medio mari. Peculiaris haec quaedam industria erat classes armatas multarum navium per vasta maria ductantium, ut locis inportuosis portum quendam ad usum pugnae aut

exscensionis in aliquem locum improvisae facerent. Id Leo Tact. Const. XX. citatus a Meursio *ναυτικοῦ στόλου στρατήγημα* vocat. Ubi et rem ipsam fuse describit. Nos eius verba cum Annae nostrae verbis diligenter conferemus in Notis et accurate Deo dante quidquid id est declarabimus.

ΠΕΛΕΓΡΙΝΟΣ vel *Περεγρῖνος* Peregrinationem religiosam suscipiens ad Christi sepulcrum.

ΠΙΓΚΕΡΝΗΣ. Pincerna. v. Meursium et Curopalatem.

ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ. Lib. XIII. *ἀντικρὺ τῆς δουκικῆς καθέδρας ὅπερ Πραιτώριον προσωνόμαστο.*

ΠΡΕΒΕΝΤΖΗ. Provincia. Sic proprie dicta pars Galliae, comitatus celebris cuius Comes ab Anna vocatur *Κόμης Πρεβέντζης*. pag. 289.

ΠΡΟΑΛΑΜΑΤΑ τῶν πεδίλων Lib. V. ultra medium, quae excussos equis Gallos a statu et incessu impediant, quid sint quaero. calcariane? an alia equestris armaturae pars illis temporibus usitata? an aliquid hodiernae quoque consuetudinis?

ΠΡΟΣΩΠΟΝ. Praeter notionem vulgatam artis vocabulum est in civilibus conventionibus usum habens. ut in pacificationis instrumento Alexium inter et Baimundum transacto videre est lib. XIII.

ΠΟΛΛΑΧΟΣ. Lib. XV. oppositum *μοναχῷ* plurifarium solitario.

ΠΟΡΤΗ. Porta vide Meursium.

P.

ΡΕΒΕΝΝΙΚΟΝ. Lib. V. *ῥεβεννικὸν περικόψας*. Videtur *ῥεβεννικὸν* esse quod Gallice dicimus *Rauelin*, *barrière* aut quid simile.

ΡΗΤΟΣ. Lib. X. circa medium *ῥητοὶ γὰρ ἦσαν*. An *ῥητὸς* notione barbara pro *rarus* positum? An a Graecae originis proprietate non discessum? certe ratio sententiae exigit ut isthic *ῥητοὶ* pauci dicantur. Est ea Graeca vox a dicendi verbo. *ῥητοὶ* ergo forte, quos facile quis dicendo et numerando percensuerit; quippe non multos sed certo nec eo magno comprehensos numero.

ΡΟΓΑ. Lib. III. post medium *ῥόγα τῶν δοθέντων εἴκοσι ἀξιωμάτων*. Stipendium dignitatibus debitum *ἀξιωματικὸν* dictum. Vide Meursium.

ΡΟΜΦΑΙΑΙ. Lib. I. Gladii quidam circa Imperatorem gestari a certis eius stipatoribus soliti, ut olim a lictoribus fasces et secures ante Consules.

ΡΩΜΑΝΑΤΟΝ. Lib. III. pag. 94. *εἰργασμένου ἀργυρίου καὶ Ῥωμανάτου παλαιᾶς ποιότητος*. Verisimile arbi-

tror indicari hoc verbo certum monetae genus cusum iussu, aut impressum effigie Romani Diogenis Augusti. Vide superius verbo *Μιχαηλάτος*.

Σ.

ΣΑΤΑΝΑΗΛ. Lib. XV. post medium. pag. 489. Satanas, Diabolus.

ΣΕΚΡΕΤΑ. Etsi vox Latina est, tamen novam et veteribus haud notam accepit a Graecis recentioribus notionem. Significat enim, ni fallor, Tabularia, sive quae Archivia vulgo dicimus, scrinia et loculos chartis authenticis tuto custodiendis paratos, tum etiam consessus lectorum hominum quibus cognitio de rebus eo attinentibus demandata est. ita usurpatur, si recte autumo, lib. III. pag. 84.

ΣΕΡΓΕΝΤΙΟΣ. Lib. XIII. *Sergent.* vox Gallica e Latino *Serviens*, ut quidam volunt, cum alii a Caesarianis deducant.

ΣΕΡΜΩΝΕΣ. Navigii genus lib. III. infra medium, forte a *σείρω* traho, quod remulco trahantur.

ΣΙΑΟΥΣ. Lib. VI. pag. 170. Nuncius vel Legatus Sultanis. Vox Turcica hodieque usitata. Sic enim passim legati vocantur quos Turcorum Imperator ad alios Principes mittit.

ΣΙΓΝΑ. Certae figurae ductu calami designatae in chartis conventionum ab iis hominibus, qui cum scribere nescirent eiusmodi signa loco subscriptionis ponebant. Sic usurpatur haec vox lib. XIII. pag. 416.

ΣΚΑΛΑΙ. Lib. VI. Certa loca urbis Constantinopolitanae. vide Meursium.

ΣΟΥΛΤΑΝΙΚΙΟΝ. pag. 95. et alibi. Haec vox apud Annam duo significat, locum sive palatium et Aulam Sultanis summi Turcorum Principis, et dignitatem illam ipsam. Patet ex multis locis quae lector in ipsa lectione facile notabit.

ΣΠΟΥΔΕΡΓΟΣ. Lib. XV. post medium. eleganter novata vox ad significandum gnavum et strenuum.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΣ certam qualitatem aut ius urbis denotat, cui tale adiunctum apponitur: ut patet e lib. XIII. extremo. Similiter

ΣΤΡΑΤΗΓΑΤΟΝ de Castro videlicet dictum ius aliquod praesidii aut privilegium innuit, forte quale urbium earum in Gallia et Belgio quae Castellaniae vocantur.

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑΡΧΗΣ. Videtur peculiaris quaedam dignitas. Lib. XII. de Aspiete *στρατοπεδάρχην τετιμηκώς*. item paulo superius: *στρατοπεδάρχην αὐτὸν ἠξιώκει πάσης ἀνατολῆς* etc.

ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ. Lib. III. in Bulla aurea genus vectigalis sic dictum: Guillelmus Tyrius lib. III. *Ita ut e conspectu Constantinopolitanae civitatis, procuratores suos haberet qui consuetudines a transeuntibus exigerent.* Vide Novellam Iustiniani 163. ubi *περὶ κουφισμῶν συνηθείας.* Sunt alicubi hodieque in Gallia quaedam portoria quae consuetudines vocantur.

ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΙ. Lib. III. et lib. IX. manifeste sunt remissiones poenae quas Gallice *graces* dicimus, quando convicti criminis supplicium plena potestate Principis condonatur. Venia, remissio, sive remissa ut loquitur Autor commentarii in Paulum Ambrosio tributi ad Rom. VI. 14. Significat eadem vox apud Annam non raro tributorum condonationes aut relaxationes debitorum. *συμπάθειαι δημοσιακῶν ὀφλημάτων.* item *συμπάθειαι τῶν λεγομένων συνηθειῶν.*

ΣΥΜΦΩΝΕΙΝ. Peculiari notione fidelitatem alicui profiteri et eius *ἄνθρωπον λίζιον* fieri. in scripto Concordiae Baimundi sub finem lib. XIII.

ΣΦΑΙΡΙΖΕΙΝ. Lib. IX. post medium. *εἰ δὲ σφαιρίζοντα τοῦτον εἶδέ τις.* Quis dubitet hic *σφαιρίζειν* esse pila ludere? Pergit. *εἰ δὲ ἱππαζόμενον, εἰ δὲ ἱππασίας ποιούμενον.* Ergo distinctae exercitationes *σφαιρίζειν* et *ἱππάζειν.* Atqui paulo post sic habet Anna. *σφαιρίζοντι γάρ ποτε τῷ αὐτοκράτορι κατὰ τὸ ἐν μεγάλῳ παλατίῳ ἱππηλάσιον.* (quid *ἱππηλάσιον* ad pilam) pergit. *ἀνήρ τις βάρβαρος ἐξ Ἀρμενίων καὶ Τούρκων φὺς, ξίφος ἔσωθεν τῶν ἀμφίων φέρων, ἐπὰν τὸν αὐτοκράτορα τῶν συσφαιριζόντων ἀνασειράσαντα τὸν χαλινὸν ἀπολειφθέντα ἐθεάσατο, ἐφ' ᾧ πνευστιῶντα τὸν ἵππον ἀναψῦξαι* etc. En equestris lusus pilae. Quinam is vero est? Video simulacra belli armis decursa *σφαιρομαχίας* veteribus dictas. Nam ex Polluce lib. III. *καὶ τὰ ὅπλα σφαῖραι. ἀφ' ὧν καὶ τὸ σφαιρομαχεῖν καὶ σφαιρομαχία.* Non videtur ergo esse posse dubium quin *σφαιρίζειν* sit interdum apud Annam equum domitare atque in orbem agere aut equestre ludicrum decurrere.

ΣΧΙΔΕΥΜΟΣ. Lib. III. in Bulla Aurea. *σχιδευμοὺς καὶ ἀποσχηδευμοὺς* autumo esse scissiones et rescissiones rerum iudicatarum, vel contractarum, postquam solemnibus iuris formulis firmatae sunt. quam potestatem summi principatus propriam Imperator illic Matri communicat.

ΣΩΑ ΠΙΣΤΙΣ. Videtur lib. XIV. esse fides illa quam solemnem Imperatori aut Regi iureiurando interposito profitentur qui eorum iuri se subiiciunt et eorum homines fiunt.

T.

ΤΕΜΠΗ. *τέμπης* singulari numero vallis ab Anna

dicitur, singulariter, ut videtur. Aliis enim fere plurali voce τὰ τέμπη dicuntur. Locus est lib. XIII. post medium. ὅθεν οἱ Κέλτοι εἰς τὴν τέμπην ἐμπεσόντες.

ΤΙΛΙΑ. Lib. XIII. σὺν οἷς καὶ τρία τίλια. Certa castra aut loca sic dicta.

ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ. Lib. III. post medium. aliter usurpatur quam ut vulgo solet pro vicario partes alicuius ac locum subeunte. ibi enim manifeste sonat Praefectum urbi alicui munitae.

ΤΥΡΕΙΑ. Lib. IX. pag. 251. ἀγνοῶν τὴν τοῦ αὐτοκράτορος κατ' αὐτοῦ κατασκευασθεῖσαν τυρείαν. Τυρεία astuta et vafra machinatio. Eustathius ad Iliad. ε'. τὸ δὲ τυρεύειν καὶ ἡ τυρεία μοναχῶς ἐπὶ φαυλότητος τίθεται.

ΤΥΡΟΦΑΓΟΣ. pag. 51. Hebdomas in ea Dominica desinens quam nos Quinquagesimam vocamus, ea Hebdomas τυροφάγος dicitur quod per eam vesci adhuc caseo liceret. Etenim abstinentiam solemnem verni ieiunii Graeci diebus undecim maturius quam nos inchoant. Sed in eo quibusdam gradibus utuntur. Primum enim Dominica quam ἀπόκρεων et ἀποκρεώσιμον ἑορτὴν dicunt, nos sexagesimam vocamus, usum carnium usque ad Pascha funditus abdicant. caeterum adhuc per hebdomadem caseo vescuntur, cuius licentiae diem ultimum habent Dominicam Quinquagesimae, hinc apud ipsos τυρινὴν et τυρόφαγον peculiariter dici solitam.

Φ.

ΦΑΜΟΥΣΟΝ. Famosum scriptum, libellus maledicus ad laedendam famam maligne sparsus. lib. XIII. pag. 377.

ΦΟΣΣΑΤΟΝ. Castra. Exercitus universus sub signis atque in Castris agens. pag. 231. et alibi.

Χ.

ΧΑΛΚΟΠΡΑΤΕΙΑ. pag. 129. Vicus aut platea Constantinopoli. Vide Codinum.

ΧΑΡΑΚΗΝΟΣ. Miles gregarius. Cacula. Homo ignobilis e faece castrensi. a χάραξ. pag. 272.

ΧΑΣΙΟΙ. Lib. VI. extremo pag. 178. 179. χάσιοι Turcis aut Persis ii sunt quos nostri sacrarum Expeditionum scriptores *Assassinos* vocarunt, Gallico nomine, non ut quidam existimant, Asiatico, aut gentili sicariorum istorum: ut erudite docet vir doctissimus honoris et amicitiae causa hic nominandus D. Casanova in Opere mox vulgando de Originibus linguae Francicae.

ΧΟΒΑΡ. pag. 284. Arabica sive Saracenica vox incrementum sonans hoc est Lunam crescentem, et in cornua

curvatam incipiente mense, Gallice, *le Croissant*, quod quasi symbolum et insigne Saracenicae gentis omnes sciunt esse. Petrus Bergero vir doctus et accuratus in nuper edito Gallice compendio rerum Saracenicarum pag. 12. dum Lunam olim adoratam a Saracenis vere admonet, eam Cubarem, sive Cabarem, ab iisdem vocitatam docet, quasi dicerent, inquit, magnam. Eius pace dixerim, non accedo. Nam etsi כבר notionem habet haud dubiam magnitudinis: non minus tamen frequentem et magis propriam significationem multiplicationis obtinet, sive augmenti. Itaque כֻּבָּאר inde ductum Arabica flexione, incrementum sonat: et appellative usurpatur ad significandam primam *φάσιν* corniculatae et crescentis Lunae, quae cum illo statu (pro quo dumtaxat gentis Saracenicae aut Turcicae *ἐπίσημον* est) appareat minima, male magna vocaretur. Verius ergo et congruentius *χόβαρ* sive כֻּבָּאר sonat Lunam crescentem quam Lunam magnam. De his plura dabunt Notae nostrae.

ΧΟΙΡΟΣΦΑΚΤΗΣ. Lib. III. extremo. Puto quidem nomen esse viri proprium, itaque verti. Tamen quia satis inusitatum id nominis genus: et quia species nonnulla extat ex toto conspectu loci quasi appellativum videri possit, suspicabar ex eo quod caesa porca sanciri olim foedera legitimum esset, legatum paci componendae missum sic appellatum.

ΧΩΜΑ. Lib. III. Locus aut arx quaedam cuius *τοπάρχης* Burtzes quidam nominatur. an inde nomen habuerint

ΧΩΜΑΤΗΝΟΙ, an vero aliunde sic dicti sint certi milites quorum non raro Anna meminit disquiremus accuratius in Notis.

CAROLI DUCANGII

IN

ANNAE COMNENAE

ALEXIADEM

NOTAE HISTORICAE ET PHILOLOGICAE

CAROLI DU FRESNE
AMBIANI
DOMINI DU CANGE
QUAESTORIS FRANCIAE
IN
ANNAE COMNENAE
CAESARISSAE
ALEXIADEM
NOTAE HISTORICAE ET PHILOLOGICAE

IN PRAEFATIONEM.

ΠΟΡΦΥΡΑΣ τιθήνημα] Porphyrogenita, Nata patre Imperatore. Eadem Anna infra, *καὶ τὴν πορφύραν ἀφ' ἧς ἐβλάστησα.* et lib. 15. *ἔγωγε γυνὴ καὶ τῆς πορφύρας τὸ τιμιώτατον, καὶ τῶν Ἀλεξίου πρώτιστον βλάστημα.* Nicolaus Callicles in Epigr. *Ἐξ Εὐδοκίας ταῦτα πορφύρας κλάδον.* Constant. Manasses, *Κομνηνιάδην Μανουὴλ πορφύρας χρυσοῦν ῥόδον.* Apud eumdem non semel, *Πορφυρόφυτος κλάδος, πορφυρόρρηξ, πορφυροβλάστητος.* Niceph. Xanthopulus in Catal. Impp. *Ὁ πορφυρανθὴς εὐσεβὴς Κωνσταντῖνος.* Incertus Poeta apud Leonem Allat. Dissert. I. de Libris Eccl. Graec.

Ἄναξ ὅλης γῆς ἥλιος τῆς πορφύρας
Βασίλειος, τὸ θρέμμα τῆς ἁλουργίδος.

Narratio MS. de Bertrando Romano Graeco-barbara, *Πορφυρόβλαστε γέννημα τῶν χαρίτων.* Vita S. Mariae Iunioris, *Εἶχε μὲν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας Βασίλειος, οὐχ' ὁ τῆς πορφύρας βλαστὸς, ἀλλ' ὁ Μακεδών.* V. Notata ad pag. 166.

Ἔρυμα καρτερώτατον] Max. Tyrius Serm. 12. de Historia. *τοῦτο τὸ ἄκουσμα ἐφήμερον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ φθειρόμενον ταχὺ, καὶ ἀπολλύμενον, καὶ ὑπορρέον τῇ μνήμῃ σώζει,* etc.

Γραμμάτων οὐκ ἄμοιρος] Nicetas Choniates in Ioanne Comneno N. 3. de Annae nostrae eruditione; *ἥτις δὴ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν ἐπόχου φιλοσοφίας ἐδείκνυτο μέλημα, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐρρύθμιστο μάθησιν.* Zonaras in Alexio, de Nicephoro Bryennio, et Anna coniuge: *ἦν γὰρ καὶ λόγοις*

προσκείμενος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἡ σύνοικος δὲ οὐδὲν ἧττον εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἐκείνου, τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἀντείχετο, καὶ τὴν γλῶτταν εἶχεν ἀκριβῶς Ἀττικίζουσαν καὶ τὸν νοῦν πρὸς ὕψος θεωρημάτων ὀξύτατον. ταῦτα δὲ προσεγένετο φύσεως ὀξύτητι καὶ σπουδῇ. Προσετεθήκει γὰρ τοῖς βιβλίοις καὶ λογίοις ἀνδράσι, καὶ οὐ παρέργως ὡμίλει αὐτοῖς.

Τετρακτύος τῶν μαθημάτων] Sic Synesius Epist. 140. et Constantinus Porphyrog. in Basilio cap. 51. *τετρακτὺν τῶν ἀρετῶν* dixerunt, *quadrifariam virtutem*. Senator lib. 6. Epist. 3. Hic vero *μαθηματικῆς τετρακτὺν*, de qua Ignatius Diac. in vita S. Nicephori Patr. CP. cap. 15. seu quatuor Mathematicae partes intelligit Anna, quas se attigisse haud leviter non uno loco profitetur, Astrologiam, Geometriam, Arithmeticam, et Musicam, quas *Μαθήματα* Graeci veteres appellant, ut autor est A. Gellius lib. I. cap. 9. Elogium S. Panteleëmonis.

Τοῦτον διαπρέποντα τοῖς θεοῖς λόγοις,
Ὅλην διαρκῶς τῶν μαθημάτων τρίβον
Τῷ τηνικαῦτα ταῖς ἐπιστήμαις πρόμῳ
Εὐφροσύνῳ δίδωσι, etc.

Carmen de Carolo Magno apud Canisium,

Et priscos superat dialectica in arte magistros,
Quatuor ast alias artes, quae iure sequuntur,
Discernit simili rerum ratione magistra.

Atque inde *Litterae quadriviales* dicuntur Mathematicae Scientiae Thomae Cantipratano, *Quadrivialia* in Charta R. Cardinalis An. MCCXV. pro reformatione Academiae Parisiensis: *Non legant in festivis diebus nisi Philosophos et Rhetoricas et Quadrivialia et Barbarismum et Ethicam et quartum Topicorum. Quadrivium* caeteris scriptoribus aevi medii passim: Hugo Flaviniac. Abb. An. DCCLIII. *Intrat ex hoc quadrivium, ubi cubos Arithmeticae, sonos Musicae, modos Geometriae, radios Astronomiae perspicaci percipiens mente, ad perfectionem duplicis thesis, id est, Theoriae pervenit et Practicae.* Wibertus in Leone IX. PP. *Quippe quadrivium naturali ingenio vestigantes degustarunt.* Math. Paris. A. MCCLII. *Vir quidem in trivio et quadrivio excellentissimus.* Et mox, *Omnem trivii et quadrivii noverat difficultatem.* Ubi per *trivium* Grammaticam intelligit, Rhetoricam et Dialecticam. Wibertus loco citato, *nempe ut primum competit rudibus, decurso artium trivio, non solum claruerunt prosa et metro*, etc. Epitaph. Gisleberti Crispini Abbat. Westmonast. An. MCXIV.

Mitis eras, iustus, prudens, fortis, moderatus,
Doctus quadrivio, nec minus in trivio.

Vide I. Tzetzem Chil. II. cap. 377. et Senatorem lib. I. Epist. 45.

Πυκάζουσα] De hac voce consule Gauminum ad Psell. de Operat. Daemon. pag. 114.

Ὁ Καῖσαρ Νικηφόρος] De quo nonnulla attigimus in Stemmate Comnenico.

Ἄλλοις προσωμιλήκειν δεινοῖς] Annae calamitates ex parte narrat Nicetas in Ioan.

Ἀέρων ἀνωμαλίαι] Anna lib. I. *περιέχοντες ἀνωμαλίας*. Theophrast. lib. 6. de causis Plantarum, *Ἀνωμαλία τοῦ ἀέρος καὶ τῆς τροφῆς*. *Inaequalitas aeris* in Decretis Liberii PP. et in Capit. Caroli Magni cap. 118. *Inaequalitas vitae,* apud Iul. Firmicum l. 5. Mathes. cap. 5. *Inaequalitas corporis,* apud Attonem Vercellensem Episc. in Capitul. c. 54.

Τιμόθεος] Timothei Citharoedi praeclarum extat elogium apud Himerium Sophistam.

IN LIBRUM I. ALEXIADIS NOTAE.

ΜΕΓΑ ὄφελος] Respexit illud Homeri Iliad. *ρ'*. Pag. 1. A
Ὅς τοι πόλλ' ὄφελος γένετο πτόλεϊ τε καὶ αὐτῷ Ζωὸς ἐών.

Μανουήλ] V. Stemma Comnenicum. B

Οὐρσέλιον] V. Notas ad Bryennium. C

Οἰκειοῦται τὸν βάρβαρον] Noverat quippe Alexius Turcorum mores, qui alias infidi, donis et pecunia facile capiuntur. Leo Aug. in Tact. cap. 18. §. 48. *Περίεργα δέ εἰσι τὰ τῶν Τούρκων φῦλα καὶ κρύπτοντα τὴν βουλὴν αὐτῶν, ἄφιλα δὲ καὶ ἄπιστα ὄντα καὶ διὰ τῆς ἀπληστίας τῶν χρημάτων κρατούμενα ὅρκον περιφρονοῦσιν.* Hinc Proverbium apud hodiernos Graecos, ut autor est Hermodorus Rhegius, *Τοῦρκον εἶδες, ἄσπρα θέλει, καὶ ἄλλον εἶδες, καὶ ἄλλα θέλει.* Pag. 5. A

Ἀμάσειαν] Amasia urbs est Ponti Galatici in Cappadocia, de qua praeter Ptolemaeum et Strabonem, qui patriam sibi illam fuisse scribit, consulendi Eustathius Presb. in vita S. Euthymii Patr. CP. cap. 37. 39. Auger. Busbequius in itinere Amasiano et Ioan. Leunclavius in Pand. Turc. cap. 6. D

Ἀρμενιακοῦ] Scilicet *Θέματος*. Cappadocia circa tempora Iustiniani in 3. partes divisa fuit, Mediterraneam, Superiorem et Inferiorem. Mediterranea Charsianum, a quodam Charsia Praeside: Superior finitima Lycaoniae et Tauro, Cappadocia Minor: Inferior denique, quae Pontum Euxinum spectat, Armeniaca, quia Armeniis vicina, appellatae sunt. De postrema Cappadociae parte, non de ipsa Armenia proprie Pag. 6. A

sumpta hic potissimum agit Anna: neque enim Amasia fuit Armeniae urbs, sed prima e septem Armeniaci Thematis, ut autor est Constantinus Porphyr. lib. de Administr. Imp. cap. 7. et lib. I. de Thematib. cap. 2. Occurrit praeterea Armeniaci Thematis mentio apud Niceph. CPol. A. IↃCCXLI. Nicetam in Ioan. Comn. cap. 9. Landulf. Sag. lib. 18. Hist. Misc. eumdem Constant. in Basilio cap. 30. Scylitz. Zonar. et al. V. pag. 331. 342.

Pag. 7. B *Ὀστράκου μεταπεσόντος*] Proverbialis formula, *ἐπὶ τῶν ταχέως τι ποιούντων*, ait Suidas V. Paroemiographos Diogenianum Centur. 7. Apostol. Byzant. Cent. 15. et al. Occurrit iterum apud Annam lib. 6. Platon. in Phaedro, Eunapium in Proaeresio, Marinum in Proclo, Const. Manassem, Pachymer. lib. 5. cap. 2. Metaphrastem in Actis S. Babylae Mart. cap. 1 etc.

C *Παλαμήδειον*] Anna lib. 2. pag. 47. *τὸ δὲ σκέμμα σοφὸν καὶ Παλαμήδειον.*

C *Τὸν σιδηρὸν*] *μυδρόν.* Vide infra pag. 49. et Notata ad pag. 480.

Pag. 8. B *Ἐν τῇ Παππιᾳ πόλει*] Non Constantinopoli, quod vult disertus Interpres, sed Castamone in Cappadocia. V. Bryennium lib. 2. N. 26.

Δοκειανός] Theodorus Doceanus Scylitzae dictus, de quo et eius familia pluribus agimus in Stemmate Comnenico.

Pag. 9. A *Νικηφόρος Βρυέννιος*] Nicephori Bryennii rebellionem et Historiam narrant praeterea Nicephorus Bryennius ex filio nepos, Zonaras, Scylitzes, Glycas, etc.

A *Τὸν ποδήρη*] Michael Ducas Parapinacius abrogato Imperio in Studiense Monasterium concessit, eo translatus a Botaniata, prid. Paschatis, hoc est, 7. April. A. MLXXVIII. Dein Ephesi Antistes dictus, cum semel eo venisset, Constantinopolim reversus, in Monasterio Manuelis vitae reliquum exegit. V. Bryenn. Zonar. Scyl. Glyc. Manass. Ioel. etc.

B *Τὴν Δουκικὴν*] Inter *Δυτικὰ Θέματα* recensetur a Const. Porphyrogenneta lib. 2. de Themat. cap. 9. *Ἐπαρχία τῆς Νέας Ἠπείρου, τοῦτ' ἔστι τοῦ Δυρραχίου.* Huic suberant Provinciae aliquot, urbesque complures, quarum aliae a Consularibus, quaedam a Ducibus regebantur. Harum praecipua et caput Dyrrachium fuit, a qua totius Thematis appellatio. Vide Notit. Graec. in Geographia Sacra pag. 24. Dyrracheni igitur tractus Ducatum obtinuit Bryennius, Michaele imperante, cui tum eum tenenti Theophylactus Bulgariae, Archiepiscopus, epistolam scripsit cum hoc titulo, *Τῷ Δουκὶ Δυρραχίου τῷ Βρυεννίῳ.* Eumdem Ducatum obtinuerunt postea Nicephorus Basilacius, Georgius Monomachatus et Ioannes

Comnenus, Isaacii Sebastocratoris filius. Sed et inde Ducis honorariam appellationem Dyrrachii Dominis ex gente Francica attributam iam olim a nobis observatum in Hist. nostra Gallo-Byzantina lib. 8. N. 2.

Ἀναδρομὴ σώματος] Infra de Bryennio pag. 11. καθά- C
περ τις γίγας ὑπερωμίας εἰς πῆχυν ἕνα τῶν ἁπάντων
ὑπερανέθηκε. V. Not. ad pag. 24.

Δομεστικόν] Afflictis Romanorum Imperatorum rebus D
ac Constantini M. partitione, variarumque gentium irruptionibus mutilato Imperio, quod reliquum fuit Constantinopolitani Principatus in duas partes distributum fuit, Orientem videlicet et Occidentem, ita dictas respectu Byzantii. Hae rursum divisae in Provincias, seu Θέματα, quae Constantinus Porphyrogenneta duobus libris eleganter complexus est. Themata vero partim a Ducibus, partim a Consularibus, quemadmodum stante Romana Rep. Provinciarum aliae a Praetoribus, alia a Consularibus regebantur. Ducibus denique ac Consularibus praeerant Domestici duo: prior qui Orientalibus Provinciis imperabat Δομεστικὸς τῶν Ἀνατολικῶν Θεμάτων, posterior qui Occidentalibus τῶν Δυτικῶν dicebatur. Hac postrema functum dignitate Alexium tradit praeter Graecos Scriptores Willelmus Antistes Tyrius lib. 2. cap. 5.

Ἀθάνατοι] Quemadmodum olim apud Persas erat legio Pag. 10. A
militaris, quam τῶν Ἀθανάτων appellabant, ut docemur ex Procopio lib. I. de Bello Persico, Theophane in Theodos. Iun. An. XVIII. Freculpho To. 2. lib. 5. cap. 10. et aliis Scriptoribus, quos laudat Brissonius lib. de Regno Persar., ita habebant Byzantini Imperatores, Persicorum Principum simiae, suos immortales, quos a Nicephoro Logotheta, qui sub Michaele Duca rerum potitus est, tum demum institutos refert Bryennius lib. 4. N. 4. quibus id nominis videtur inditum, quod pacis aeque ac belli tempore militarent, essetque eorum cohors *schola vacationis semper ignara*, quod de peculiari quadam Caroli M. Imp. caterva militari dixit Monachus Sangallensis lib. 2. cap. 26. Unde Anna de Athanatis agens lib. 2. pag. 62. dixit, στράτευμα δὲ τοῦτο τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἰδιαίτατον, quia videlicet pacis perinde ac belli tempore Imperatoribus merebant. *Athenasi* corrupte dicuntur Tudebodo lib. 2. Consule praeterea Glossaria Rigaltii et Fabroti.

Ἐκ τοῦ Χώματος] Vide Notata ad pag. 92. B

Κηδόκτου] Τὸν Κηδόκτου χῶρον habent Scylitzes et C
Zonaras in Michaele Rhangabe et Mich. Balbo.

Κλοπιτεύειν τὴν νίκην] *Boni enim Duces*, ait Vegetius C
lib. 3. cap. 10. *non aperto Marte praelium, in quo est com-*

mune periculum, sed ex occulto semper attentant, ut integris suis, quantos possint hostes interimant, certe vel terreant. V. Leon. Tact. cap. 12. §. 12.

Pag. 11. A *Καλάυρην*] *Καλαβρύη*, Zonarae et Scylitzae, regio sic dicta, *διὰ τὰ κατάρρυτον εἶναι τὸν τόπον βρύσεσιν ὑδάτων πολλῶν τε καὶ ἀγαθῶν.*

A *Μανιάκου*] Is est Georgius Maniaces, qui in Italiam seu Calabriam ab Imp. Basilio missus Siculos, Normannis iuvantibus, adortus et ab iis postea derelictus defectionem molitus est, Monomacho imperante; sumptisque Imperii Insignibus, tandem cum ad Servios se contulisset, commisso ad Strobum praelio, debellatus est. Historiam narrant Zonaras, Scylitzes, Glycas, Gaufredus Malaterra lib. I. cap. 7. et 8. Leo Ost. lib. 2. cap. 18. et Ordericus Vitalis lib. 4. qui *Manicheti* nomen, et ob affectatam fortassis Tyrannidem, Imperatorium titulum ei tribuit.

B *Ἀπὸ τῆς Ἑταιρείας*] Ex cohortibus scilicet conflatis ex Romanorum sociis, quas peculiari appellatione *Ἑταιρείας* appellabant. Scylitzes in Michaele Balbo, *ἐν τῷ Παλατίῳ σχολὰς εἰληφὼς καὶ τὰς Ἑταιρείας ἔξεισι κατὰ τοῦ τυράννου.* Atque, ut ex hoc loco videtur posse colligi, militabant illae in Palatio ad Imperatoris custodiam, quibus qui praeerant *Ἑταιρειάρχαι* et *Μεγάλοι Ἑταιρειάρχαι* dicti Constantino Porph. de Adm. Imp. cap. 51. Willelmo Tyrio lib. 21. cap. 16. Pachymeri lib. 2. cap. 24. Cantacuzeno lib. 1. cap. 55. lib. 2. cap. 6. Scylitzae, Zonarae, Manassae, et al. a Meursio et Fabroto laudatis: quod praeterea firmat Cinnamus lib. 5. N. 8. *Γεώργιον ὃς ἑταιρείας τῷ τότε ἡγεῖτο τῆς βασιλικῆς.* Idem Pachymeres lib. 4. cap. 29. ait eorum munus fuisse in Palatio *ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς*, unde *Admissionales* vertit eruditus Interpres. Huiusmodi sunt apud nos *les Introducteurs des Ambassadeurs.*

B *Ταρχανειώτης*] Cuius meminit Zonaras in Romano Diogene.

B *Ἀρχοντικοῦ*] *Ἄρχοντες* Graecis Scriptoribus aevi sequioris, iidem qui nostris *Barones* dicuntur: *Ἀρχοντικὸν* vero idem quod *Barnagium.* V. Not. ad pag. 204.

B *Ἐφ' ἵπποις Θετταλοῖς*] Thessalicos equos olim in pretio fuisse annotant praeterea Herodotus lib. 7. Varro de Re Rustica lib. 2. cap. 7. Theocritus *Εἰδ. ιδ'.* Oppianus lib. 1. *Κυνηγ.* Lucanus lib. 6. et alii.

C *Ἔξωθεν τοῦ σχήματος*] Edit. Hoeschel. *ἔξωθεν δὲ τοῦ εὐωνύμου κέρατος.*

Pag. 13. A *Ἐπισυρόμενον*] Equum scilicet ex iis, quos Byzantini vocabant *Συρτοὺς* seu *Συρτά*, ut docemur ex Codino de

Offic. cap. 5. N. 7. Latini vero *Dextrarios*, quod dextra, vel manu ducerentur. Ioannes de Ianua: *Dextrarius dicitur, quia per dextram ducitur.* Iacobus Cardinalis lib. 2. de Coronat. Bonifacii VIII. cap. 9.

Post ipsum quadratus equus detextus ad ante
Cygneus ad dextram vehitur.

Δεξιὸν ἵππον dixit Leo Grammaticus in Michaele. Sed de Dextrariis plura nos in Glossario ad Villharduinum.

Ἀλουργῷ ἐφεστρίδι] Byzantinos Augustos palliis et stragulis purpureis equos, maxime Dextrarios, instravisse, sat multis ostendimus ad eumdem Villhard. N. 83. Addo hunc morem hausisse illos a Persis, a quibus pleraque regiorum ornamentorum et insignium acceperant. Sic enim Xenophon lib. 8. *περὶ Κύρου παιδ.* Cyri magnificum incessum describens, *οἱ δ' αὐτῷ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καταπεπταμένοι, ἀμφὶ τοὺς διακοσίους.* V. Annam pag. 140. A

Ῥομφαίας] Romphaeae Codino dicuntur *Κοντάρια*, seu *Δόρατα κεχρυσωμένον ἔχοντα ξύλον.* Annae lib. 5. pag. 140. *ἀργυρόηλα δόρατα.* lib. 6. et 11. pag. 175. 176. et pag. 314. *ἀργυρόηλα σκῆπτρα.* Interdum *σκῆπτρα* simpliciter, ut apud Xenophontem in descriptione incessus Cyri, *ἐφείποντο δὲ δὶ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων κεκοσμημένοι σὺν τοῖς παλτοῖς ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους.* Papias *Romphaeam* spatam fuisse scribit; spata vero fuit maior gladius. *Romphaea est gladius ex utraque parte acutus, quam vulgo spatam dicunt. Ipsa est et framea.* Papiae assentitur Abbo lib. 2. de bello Paris. A

Nostra manens turris, clypeus, nec non bisacuta
Rumphaea, fortis et arcus erat, fortisque sagitta.

Gloss. Graecolat. *ῥομφαία, framea, gladium.* Romphaeas tenebant quatuor ex honoratioribus Proceribus, bini videlicet ex qualibet parte, latera Imperatoris tegentes, qui inde *Ῥομφαιοκράτορες* dicti Codino de Offic. cap. 17. N. 54. Corippus lib. 3.

Pilaque suspiciunt alto splendentia ferro
Aurea et auratos conos cristasque rubentes.

Θωρακιδίῳ] Bryennius, *καλύψας τὸ πρόσωπον τῷ ἀπῃωρημένῳ θωρακίδι τῇ κόρυθι.* Editio Annae Hoescheliana *θωρακησίῳ* habet. Bucculae loriculam in fronte galeae pendentem his locis interpretatur eruditus Possinus; eam videlicet galeae, seu potius *ἐλμοῦ* partem foraminibus distinctam, quae laxata aut demissa vultum tegebat. *Nasale* appellatur ab Aegidio de Roya An. MCCCLXXI. quod nasum demissa tegeret. *Visiere* nostris, unde *βιζηέρα* Graecis recentioribus B

apud Anon. de Nupt. Thesei. Ioan. Cinnamus lib. 3. N. 9. *παραπέτασμα* vocat, *Βαχχῖνος μὲν τῷ Βασιλεῖ τῆς σιαγόνος τὸ ξίφος κατενεγκὼν ἔπληξεν, οὐ μὴν καὶ διελᾷν τὸ ἐκ τοῦ κράνους ἐπὶ τὰς ὄψεις ἠρτημένον ἠδυνήθη παραπέτασμα.* Verum non desunt qui putant *θωρακιδίου* vocabulo intelligi lemniscum, seu velum quod cassidi imminebat, cuiusmodi passim exhibent sigilla veterum militum. *φλάμουλον* et *φλαμουλίσκιον* dicitur Mauritio lib. 1. Strateg. cap. 11. et Leoni in Tact. cap. 5. §. 5. *κασσίδια ἔχοντα τούφια μικρὰ, καὶ φλάμουλα κατὰ τῶν μήλων.* Vetus Poeta vernaculus in Poem. cui titulus, *Le Roman de Guiteclin*:

Li gonfanon de soie sor hiaume li vantele.

Sed potior videtur Possini sententia.

B *Ὡς ὁ Βρυέννιος ἐπεπτώκει*] Eiusmodi *στρατήγημα* tempore praelii usurpandum praecipit Leo Aug. in Tact. cap. 14. §. 111.

Pag. 14. B *Δεξιὰς διδόντων*] Patrium Francorum morem in dandis Dexteris in fidei seu fidelitatis argumentum hic exhibet Anna. Bifariam vero a Francis datas Dexteras potissimum observare est. Primum cum a subditis aut vassallis Regibus vel Dominis fides praestabatur; cuius moris, qui etiamnum in praestandis hominiis obtinet, exempla proferunt Autor vitae Ludov. Pii An. DCCCXXXVII. Regino et Annal. Franc. Fuld. An. DCCCLXXXIV. et DCCCLXXXIX. Marculf. lib. 1 Form. 18. Witikindus lib. 1. et alii sine numero. Dabant praeterea Dexteras nulli clientelae vel servituti obnoxii: quo casu ut plurimum Dexterarum datio seu potius implicatio reciproca erat. Sic Dextras datas et acceptas legimus in Annalibus Franc. Fuld. An. DCCCLXIX. et apud Willelm. Tyrium. lib. 19. cap. 16. Inde *Dextrae* pro foederibus apud Hincmarum de Ord. Palat. cap. 30. Franci igitur Alexiani in Bryennii partes transeuntes Dextras porrigunt fidemque dant vicissimque accipiunt. V. pag. 415. C. et 440.

Pag. 15. C *Εἱστήκει πρὸς τὰς λαβάς*] Plutarch. in Fabio *ὥσπερ ἀθλητὴς λαβὴν ζητῶν.* Galli dicimus *estre aux Prises.*

Pag. 16. D *Ἀναίτιος*] Ita Michaelem Gabram inscio se oculis privatum ab aulicis dixit Manuel Imp. apud Cinnamum lib. 6. extremo.

Pag. 17. A *Ὁ γὰρ Βόριλος*] Borilum et Germanum, quorum opera Botaniates in rebus gerendis utebatur, origine et moribus barbaros, mire insectatur praeter Zonaram, Scylitzem et Glycam, Constantinus Manasses:

Καὶ τὰ μὲν πράγματα χερσὶν ἐπίστευεν ἀνθρώπων
Βαρβαριζόντων τὴν φωνὴν μητ' ὀρθορρημονούντων,
Κράτορα πανημέριον ἐσθόντων καὶ πινόντων.

Οἷς ἦν τὸ γένος τρίδουλον, καὶ πάπποι καὶ πατέρες,
Τριβάρβαροι καὶ τὴν ψυχὴν βάρβαροι καὶ τὴν γνώμην,
Καὶ Σκυθογλώσσους λαλιὰς δυσφράστως λαλαγοῦντες.

Βασιλάκιος] Nicephorus Basilacius, dignitate Magister et Protoproedrus, Dux Theodosiopoleos, post Bryennium Dyrrachii Dux. Zonar. Scyl. Glyc. Bryenn. A

Ἑκατοντάχειρα] Theophylact. Bulgar. Archiep. Epist. 41. *καὶ τοῦ μύθου ἑκατόγχειρας ἐκείνους ἢ ἑκατογκεφάλους Βριαρέως, ἢ Τυφῶς λήρους εἶναι πρὸς ἡμᾶς πείσαντες.* D

Βαρδάριον] Infra *Βαρδάρης*. Bardarus, Bardarius vel Barduarius, (varie enim vox ista effertur) celeberrimus in Macedonia fluvius, in sinum Thermaïcum erumpens, olim Axius dictus. Huius crebra apud Scriptores mentio occurrit, Theophylact. Epist. 55. Acropolit. Gregor. lib. 8. Zonar. in Bulgaroctono, Codin. de Offic. c. 5. Fulcher. Carnot. lib. 1. cap. 3. Robert. Monach. lib. 2. Willelm. Tyr. lib. 2. cap. 13. et 14. Leunclav. in Pand. Turc. cap. 84. etc. Pag. 18. A

Βερροίας] Tres hoc nomine urbes statuunt Geographi; primam in Syria, quae Annae et Cinnamo *Χαλέπ*, hodie *Aleppo;* alteram in Thracia, Nicopolim Moesiae inter et Philippopolim, Thraciae oppida, ad Bermii montis radices sitam; tertiam in Macedoniae Themate, ut habet Constantinus Porphyrog. lib. 2. de Them. in Emathia regione, quam Irenopolim ab Irene Imperatrice dictam scribit Cedrenus. Postremam hic intelligit Anna. A

Ὁ τραυλός] Idipsum refert Bryennius lib. 4. N. 22. atque inde Alexio, quod balbutiret, cognomen vel potius *nomen ioculare,* ut verbo utar Ausonii, inditum ab invidentibus, *Βαμβακόρακος*, uti in Epistola Honorii III. PP. CCLXXXIV. lib. 6. docemur; quod nimirum inarticulate et instar corvi crocitando verba effunderet, quod faciunt *βαμβαλίζοντες*, qui dentibus crepant potius, quam loquuntur. Gloss. Graecol. *ψελλιστής*, *Vambal.* Adamantius Martyr apud Senatorem de Orthogr. cap. 5. *Bambalo*, *ψελλιστής*. Bambalio forte, sic enim nescio quem M. Fundum, Antonii III viri socerum, *propter haesitantiam linguae,* vocat Cicero Philipp. III. Pag. 19. B

Ἀριστοφάνους] In Nubib. *Οὗτοι δ' ἐρεβοδιφῶσιν ὑπὸ τὸν Τάρταρον.* C

Πέτρος Τορνίκιος] Eiusdem gentis fuit et originis cum Tornicio, qui Italiae Praefecturam obtinuit Basilio et Constantino imperantibus; de quo haec Guillelmus Apuliensis lib. 1. Rerum Normann. Pag. 20. D

Turnicii tandem rumor pervenit ad aures,
Qui Catapan fuerat Graecorum missus ab urbe,

Cui Constantinus nomen dedit editor urbis,
Et Constantinus, pariterque Basilius illi
Tunc dominabantur.

Pag. 21. B *Ἡμέρας διαγελώσης*] Loquendi formula Ἐρωτικῶν Scriptoribus familiaris, Heliodor. lib. 1. Eustath. de Ismen. amorib. lib. 5. et 8. Elogium S. Panteleemonis, ἤδη γελώσης ἡμέρας χρυσοχρόου. Utuntur praeterea Procopius lib. 1. de Aedif. Iustin. Nicetas in Isaacio lib. 2. et ipsa Anna pag. 232. et 394. Vide Bourdelot. ad Heliodorum.

Pag. 22. C *Πηγὴ Βασιλακίου*] Bryennio *Βασιλάκια πηγάδιον*. Scylitzae *Βρύσις Βασιλακίου*. unde forte nomen inditum urbi cuidam *Βρύσις*, et alteri *Μεγάλη Βρύσις*, in iure Graeco-Rom. pag. 223. Vide Meursium in *Βρύσις* et Gloss. eruditi Interpretis.

Pag. 23. A *Ῥομπέρτον*] Robertum Normannum Apuliae Principem, cuius Stemma delibavimus in Observationum istarum prolegomenis.

B *Θυγατέρα*] filiam Roberti, quam Constantinopolim adductam, mutato nomine, ait Scylitzes, Helenam vocavit filioque suo Constantino despondit Michael Ducas. Quae quidem affinitas effectu caruit propter immaturam pueri aetatem, et remissa postmodum a Botaniate ad patrem Helena, ut autor est Zonaras. Constantinopoli reclusam et diligenti custodia observatam scribit Gaufr. Malaterra lib. 3. cap. 13. *Ne forte*, inquit, *si alicui potenti nuberet, quia haereditali Imperatori semel in Palatio coronata fuerat, ab ipso cui nuberet, aliqua haereditas per ipsam in Palatio proclamaretur*. Nec dissentit Ordericus Vitalis lib. 7. de Botaniata scribens, *filias duas Roberti Wiscardi, quarum unam idem iuvenis* (Constantinus) *desponderat, custodiae mancipavit*.

B *Κωνσταντῖνον*] Constantinum Porphyrogennetam, a patre infantem adhuc puniceis calceis donatum et Imperatorem appellatum. Zonar. Anna, etc.

D *Τὴν τύχην ἄσημος*] Infra, ἐξ ἀφανοῦς πάνυ τύχης περιφανής. et lib. 4. pag. 104. ἀπὸ ἐσχάτης πενίας καὶ τύχης ἀφανοῦς. Leo Ost. lib. 3. cap. 15. De Roberto, *cum esset admodum pauper*. Ioan. Brompton, *Iste Robertus licet probus et de familia Regis,* (Willelmi Rufi Angl. Regis) *pauper tamen erat et nullam ditandi gratiam apud Regem illum non potuit invenire.* Robertum ex eorum Militum ordine, quos Vavassores vocant, ortum duxisse autor est Otho Frisingensis lib. 1. de Gestis Frider. cap. 3. *Robertus iste ex mediocri stirpe in Normannia ex eorum ordine quas Vavassores vulgo illi dicere solent, in plaga, quam Constantiam Indigenae vocant, editus.* Idem in Chron. lib. 6. cap. 33.

Ea tempestate Normannorum gens inquietissima, Roberto Guiscardo Duce, humilis conditionis viro sed strenuissimo, Apuliam invadit. Ordericus lib. 5. *Hic Tancredi de Altavilla mediocris cuiusdam viri filius fuit.* His praeter Richardum Pictavinum concinit Guntherus lib. 1. Ligurini:

Normannia quondam
Ediderat, media rerum seu stirpis agentes
Fortuna, sed mente suis et pectore longe
Praestantes validosque manu formaque venustos
Laudis amatores, magnarum semina rerum
Quaerentes cupidosque suis notescere factis.
Quique magis sese claro de sanguine Regum,
Quam de privata Gallorum gente docerent.

Denique Philippus *Mouskes* Episcopus Tornacensis in MS. Francorum Historia, ne quid intactum relinquam, haec de Guiscardi natalibus refert:

Cil Robers estoit un bevere,
Uns Chevalier fort tramelere,
Tant fist que riens ne li remest,
Fors qu'un seul manoir û il mest,
Si parent tost le blastangierent,
Un seul Escuier li baillerent, etc.

Certe humilis fuit ac tenuis Roberti familia, si Ducalem et Regium spectemus apicem, ad quem postea pervenit, quae honesta tamen et praeter nobilium vulgarem statum et conditionem illustris habita est: et, ut verbis utar Willelmi Malmesburiensis lib. 3. de Gest. Angl. *quae nec humi reperet nec altum quid tumeret.* Fuit enim Tancredus, Wiscardi pater, ex eorum numero Militum, quos *Banneretos* appellabant, et in Richardi II. Normanniae Ducis, cui imprimis charus fuit, obsequio militari 15. Militibus imperans meruit, ut autor est Malaterra lib. 1. cap. 40. Ortum porro duxit Robertus in ea Franciae Provincia, quam Neustriam, postea Normanniam a Normannis Septentrionalibus, quibus inhabitanda concessa est a Carolo Simplice, appellarunt nostri, in eoque tractu, qui Constantinus vulgo dicitur. Orderic. Vitalis lib. 3. *Huius pater Tancredus de Altavilla de pago Constantino extitit.* Malaterra lib. 1. cap. 3. *In cuius quidem Provincia civitas est, quae Constantinum dicitur, in cuius territorio villa est, quae Altavilla nuncupatur, non quidem tantum pro excellentia alicuius montis, in quo sita sit: sed quoniam, ut credimus, aliquo auspicio ad considerationem praenotantis eventum: et prosperos successus eiusdem villae futurorum haeredum Dei adiutorio et sua strenuitate gradatim honoris culmen scandentium.* Loco etiamnum nomen

manet, *Hauteville la Guischard*, in celeberrimi Roberti memoriam. Porro Annae Ῥομπέρτος, Robertus dicitur, μ ante π praeposito, ex usu Graecorum, qui B Latinum per μπ efferre solent, ut observavit Mart. Crusius ad Hist. Polit. p. 46.

D Τὴν ψυχὴν πανουργότατος] Fuit Robertus animo versutissimo, unde ab Umfrido fratre, Apuliae Principe, *Guiscardum*, ob vafritiem cognominatum tradunt Willel. Gemeticensis lib. 7. cap. 30. et Robertus de Monte A. MCXXIX. Leo Ost. lib. 3. Chron. cap. 15. ita appellatum fuisse per iocum narrat a Gerardo, cuius amitam coniugem duxerat. Vim vocabuli expressit Guntherus lib. 1. Ligurini:

Cui propter sensus agiles animique vigorem
Cognomen Guiscardus erat.

Et Guillelmus Apuliensis lib. 2. Rer. Norman.

Cognomen Guiscardus erat, quia calliditatis
Non Cicero tantae fuit aut versutus Ulysses.

Testatur Ioannes Tyremeus, Guillelmi Apul. editor, nostra etiam aetate vulgo apud Normannos cautos et astutos viros *Guischards* appellari.

Pag. 24. A Τὰ δὲ τοῦ σώματος] Solenne est omnibus pene Scriptoribus proceram corporis staturam viris heroicis tribuere, cuiusmodi Nicephoro Bryennio supra, et Boemundo lib. 13. affingit Anna, et cunctis Normannis Italicis Leo Ost. lib. 2. cap. 38. *Viri et statura proceri et specie venusti:* quos tamen ut breviores et pusillos ab Alamannis et Theutonicis, qui in Italiam cum Henrico Imp. venerant, ludibrio habitos scribit Guillelmus Apuliensis lib. 2.

Teutonici, quia caesaries et forma decoros
Fecerat egregie proceri corporis illos,
Corpora derident Normannica, quae breviora
Esse videbantur nec eorum nuntia curant.

Alemanni quippe statura sunt proceri. Willelmus *Guiart* in S. Ludovico:

Alemans, qui selonc nature
Sont grans et gros comme iaiant,
Vont là leurs forces essaiant.

Idem de iis testatur Cinnamus lib. 2.

B Ἐξελθὼν τῆς πατρίδος] Guibertus lib. 3. Hist. Hieros. cap. 2. non equitem, sed peditem a patria digressum Robertum tradit: *Is a nativa quam praemisimus regione, utrum sponte egressus nescio an pulsus, pedes in Apuliam abiit: ibi equos et arma quibus eques fieret, qua potuit arte commeruit.* Vide Malaterram lib. 1. cap. 5. et 6. Brompton et al.

C Χειρὸς λῃστρικῆς κατάρχων] Annae concinit Philippus *Mouskes:*

Puis ala tant par le Païs,
Qu'en Pulle vint, si fu routiers,
Et tint sergens et cavaliers.

Λογγιβαρδίας] Longobardiae nomen olim tam late patuit, ut universa Italia hoc vocabulo intelligeretur. Charta Caroli M. pro divisione Imperii: *Italiam vero, quae et Longobardia dicitur,* etc. Postmodum Graecis ea potissimum pars Italiae Longobardia dicta fuit, quae in eorum Imperio remansit, Calabria scilicet et Apulia, in Thematis seu Provinciae formam sub hac appellatione redacta, uti refert Constantinus Porphyr. lib. 2. de Themat. cap. 11. Recentiores denique Longobardiam appellarunt eam Italiae partem, quae Aemiliam et Liguriam continet, ut autor est Albertinus Mussatus lib. 6. de Gest. Henrici VII. cap. 14. C

Γελιέλμον Μασκαβέλην] Robertus, Alberada priore uxore repudiata seu, ut vult Scylitzes, extincta, ex qua Boemundum susceperat, filiam Salernitani Principis in secundam coniugem adscivit. Hunc Gaimarum, vel Gaimarium Malaterra lib. 1 cap. 30. Leo IX. PP. in Epist. et Leo Ost. non semel nuncupant; quem Willelmus Gemeticensis lib. 7. cap. 30. et Ordericus Vitalis lib. 3. et 11. Wailmachum, et Guailmachum vocant, vocabulo, ut videtur, magis ad Willelmum Mascabelem accedente, uti ab Anna indigitatur. Sed fallitur illa, cum scribit superstite Gaimario Roberti initas cum eius nata nuptias, cum longe ante Gaimarius a suis per insidias sublatus esset, Leone IX. PP. Ecclesiam gubernante. Guill. Apul. lib. 1. C

Hoc Normannorum Drogo Gaymariusque priores
Tempore defuncti fuerant, a civibus alter
Et consanguineis occisus fraude Salerni:
Alter ab indigenis, nimirum quia credulus illis,
Montilari caesus.

Et lib. 2. diserte ait a Gisulpho, Gaymarii filio, Sigelgaitam in uxorem obtinuisse Robertum, quod etiam tradit Leo Ost. lib. 3. cap. 15.

Cumque potentatus coepisset crescere nomen
Virtutisque suae, Legatos mittere coepit,
Qui sua deferrent generoso verba Gisulfo
Gaymarii genito, germanae nobile poscens
Coniugium, quia coniugio tunc ipse carebat,
Prima coniuge pro consanguinitate repulsa,
De qua natus erat Buamundus, strenua proles,
Insignis nimia virtute potensque futurus.

Μίαν τῶν θυγατέρων] Roberti uxorem, Gaymarii Salernitani Principis filiam, Gisulfi seu Siconolfi Principis so- D

rorem, *Gaitam* nuncupant Anna et Scylitzes, Malaterra lib. 1. cap. 3. *Sigelgaitam*, ut et Willelm. Gemetic. lib. 7. cap. 43. *Siguelguadam* Ordericus lib. 7. *Sicelgaitam* Leo Ost. lib. 3. cap. 57. *Sichelgatam* Guill. Apuliensis lib. 2. denique *Sihulgaitam* vetus Diploma Rogerii Ducis et Boemundi, apud Baron. A. MXC. N. 19. Obiit illa An. MXC. ut autor est Petrus Diac. lib. 4. Chron. Cassin. cap. 8. Diem annotat Kalendarium S. Mauricii Andegavensis: XVII. *Kal. Maii ob. Sichelgaita Ducissa Apuliae.* V. Baron. A. MXC. N. 18. Porro nuptias Roberti in An. MLIIX. coniicit. Malaterra lib. 1. cap. 31.

Pag. 26 *Καὶ συμπλακείς*] Falli praeterea hoc loco constat Annam, quae posteris imposuit, dum quod auditu acceperat de quodam Bisiniacensi Principe, id Salernitano adscripsit. Quod facile concedet quisquis hanc Annae narrationem cum Historia Petri de Turra Bisinianensis Principis conferet, quam cum iisdem adiunctis pluribus recitant Malaterra lib. 1. cap. 17. et Leo Ost. lib. 3. cap. 15. Caesum per insidias Salerni ab Alphanis Proceribus Gaymarium tradunt. Idem Leo Ost. lib. 2. cap. 86. et lib. 3. cap. 3. Petrus Damian. lib. 1. Ep. 9. et Guill. Apul. lib. 2.

Pag. 27. B *Δοὺξ Λογγιβαρδίας*] Obtinuit a Nicolao PP. Ducis titulum Robertus Anno Chr. MLX. quod testantur Gregorius VII. PP. lib. 2. Ep. 9. lib. 8. Ep. 1. Malaterra lib. 1. cap. 25. et 36. et Leo Ost. lib. 3. cap. 15. Guillelmus Apul. lib. 2.

Finita Synodo, multorum Papa rogatu
Robertum donat Nicolaus honore Ducali.
Hic Comitum solus concesso iure Ducatus
Est Papae factus iurando iure fidelis:
Unde sibi Calaber concessus, et Appulus omnis
Est locus, et Latio patriae dominatio gentis.

Pag. 28. A *Πρὶν ὑμεῖς τὸν ἥλιον*] Desponsus fuit Constantinus Helenae, Michaele imperante, proinde multo ante quam Anna nasceretur, quae lucem aspexit, patre Alexio iam Imperatore.

B *Συμπενθερείας*] *Συμπενθερεία* est affinitas inita inter duos, ex filiorum ac filiarum nuptiis, sic ut uterque socer dicatur, hic quidem respectu nurus, alter respectu generi. *Συμπενθερείας* et *συμπενθέρων* mentio passim occurrit, apud Balsamonem in Nomoc. Phot. tit. 13. cap. 2. Theophylactum Bulg. Ep. 31. Nicetam in Isaac. lib. 1. Niceph. Gregoram lib. 3. Codinum de Offic. cap. 2. Phranz. et al. V. Gregor. VII. PP. lib. 8. Ep. 6.

B *Ῥαίκτωρ*] Rem narrant Gregor. VII. PP. lib. 8. cap. 6. Malaterra lib. 3. cap. 13. et Guillelmus Apul. lib. 4. qui Roberti Expeditionem commemorans haec subdit:

Modico remoratus Hydrunti
Tempore, praestolans adventum coniugis, atque
Multorum Comitum, quos noverat ipse futuros
Esse viae socios, mentitus se Michaelem,
Venerat a Danais quidam seductor ad illum,
Immerito raptum ius Imperiale reposcens,
Se profugum lachrymans, lachrymantem Dux et honeste
Suscipit et tractat placidoque favore benignum
Exhibet obsequium. Populus quoque credulus omnis
Assurgebat ei flexa cervice salutans.
Hunc adhibens socium sibi Dux, ut iustior esset
Causa viae, secum, dum transfretat, ipse reducit.

Anonymus Barensis: *An.* MLXXX. *Ind.* III. *ipse Dux fecit fine cum Bari, et mense Aprili fecit Tarenta cum illo, et Trane, et* * *fumilare fecit ibi Michael Imp.* Adde Lupum Protospatham hoc A. Tradit Order. Vitalis lib. 11. Michaelem istum, quem perperam Romani Diogenis filium facit, in comitatu fuisse Boemundi, cum Galliam adiit A. MCVI. aliosque de Graecis seu Thracibus illustres, *quorum,* inquit, *querela de Alexio Imperatore, qui per proditionem illis Antecessorum Stemmata suorum abstulerat, magis ad iram contra eum feroces Francos incitabat.* Vide eumdem lib. 7. pag. 640. 641. Fuit porro Rectorum familia Constantinopoli perillustris, e qua memoratur apud Zonaram et Leonem Grammaticum Ioannes Rector ab Alexandro Imperatore Constantino Porphyrogennetae ex fratre nepoti tutor datus.

* i. εὐφημεῖν.

Ὑπὸ τοῦ Βοτανειάτου] Ordericus lib. 7. *Ecce sicut* B *Michael pepulit Diogenem vitricum suum de Regali solio, sic ipse de eodem culmine praecipitatus est a Bithinacio, qui nihilominus simili repulsa deiectus est ab Alexio.*

Καῖσαρ Ἰωάννης] Ioannes Caesar Ducas, Constantini C Ducae Imp. frater, Michaelis Imp. patruus.

Ῥέκτης] Alludit ad nomen pseudoimperatoris: *ῥέκτης* C enim est homo strenuus, *δραστήριος.* Sic supra eadem Anna, *Ἄνδρες κακουργότατοι καὶ ῥέκται πραγμάτων.* Et Synesius, *ἐδόκει γὰρ οὗτος νέος τε εἶναι καὶ ῥέκτης ἀνήρ, οἷος ἐχθροὺς τε κακῶσαι, καὶ φίλους ποιῆσαι.*

Μαρίαν] Mariam Alanam, Michaelis Ducae Imp. uxorem. D

Ἑλένην] Helenam custodiae mandatam a Botaniata iam D supra observavimus, postmodum remissam ad patrem ab eodem Scylitzes scribit. Verum id serius accidit, si qua fides Orderico lib. 7. *Filias quoque Wiscardi praefatus Heros* (Alexius), *ac si ipse genuisset eas, amavit blanditer, et pie tractavit: et fere* XX. *annis in deliciis educavit. Officium illarum erat mane, dum Imperator de suo stratu surrexisset,*

manusque suas ablueret, mappulam et pectinem eburneum afferre, et barbam Imperatoris pectere. Nobiles puellae facili gratoque servitio a liberali Principe deputatae sunt, quae post longum tempus Rogerio Comiti Siciliae, Augusto favente, ut amico redditae sunt. At quae fuit altera Roberti filia, quam una cum sorore Helena Constantinopolim missam autor est Vitalis, unaque cum ea remissam ad Rogerium, non plane constat: tametsi probabile videatur fuisse Mabiliam, quae patre iam extincto nupsit, cum tres aliae ex quinque, quas extulit filiabus Robertus, ipso superstite nuptias iniisse tradantur.

Pag. 29. C *Κόμητας*] Cum Normanni in Apulia, impellente ac stimulante Hardoino Mediolanensi, sedem figere et cum Graecis decertare decrevissent, primores ex suis 12. quibus parerent, elegerunt, iisque Comitum indiderunt nomen et dignitatem. Guillelmus Apul. lib. 1.

Normanni quamvis Danaum virtute coacti
Appula rura prius dimittere, rursusque adire
Hoc stimulante parant, numero cum viribus aucto,
Omnes conveniunt, et bis sex nobiliores,
Quos genus et gravitas morum decorabat et aetas,
Elegere Duces, provectis ad Comitatum
His alii parent, Comitatus nomen honoris
Quo donantur erat, hi totas undique terras
Divisere sibi, etc.

Pag. 30. B *Μητρόπολιν οὖσαν Μέλφης*] Non Melfam vel Melpham, primam Normannorum in Apulia sedem, sed Amalphim hic intelligit Anna, quae, ut est apud Tyrium lib. 18. cap. 4. *est Civitas inter mare et montes eminentissimos constituta, ab Oriente habens urbem munitissimam Salernum, vix 7. milliaribus marino ab ea distantem itinere, ab Occidente vero Surrentum et Neapolim.* Hanc expugnarat paulo ante Guiscardus C. An. MCLXXIII. Gisulfo sororio Salernitano Principe frustra propugnante, uti narrant Guillelmus Apul. lib. 3. et Gaufredus Malaterra lib. 3. cap. 3. apud quem *Malfa* nuncupatur. Porro Anna Salernum Melphae seu Amalphis Metropolim appellat, quod ea tempestate, ut et nostra, circumiecta regio, totusque qui Amalphi adiacet maritimus tractus, ab hac urbe appellationem sortiretur; quod testantur Alexander Abbas Celesin. lib. 3. cap. 23. Raphael Volaterr. et Leander Albert. Alia autem fuit Melfa seu Melfis vel Melfia, prima Normannorum in Apulia sedes, ab iis, quo se adversus Graecos tuerentur, aedificata seu potius instaurata, ut autor est Malaterra lib. 1. cap. 9. Iacet illa Asculum inter et Venusam, in extremo Apuliae limite, Calabriam versus,

unde *caput et ianua totius Apuliae* dicitur in Chronico Cassin. lib. 2. cap. 68. et apud Guilielmum Apul. lib. 3.

Caput haec erat urbibus illis
Omnibus, est et adhuc quas continet Appula tellus.

Sic vero describitur ab eodem Guilielmo lib. 1.

Appula Normannis intrantibus arva, repente
Melfia capta fuit; quicquid praedantur, ad illam
Urbem deducunt. Hac sede Basilius ante,
Quem supra memini, modicas fabricaverat aedes,
Esse locum cernens inopinae commoditatis.
Accessu populi nunc urbs illustris habetur,
Finibus Italiae celeberrima, dives amoeni
Fertilitate loci, Cereris nec egena nec amnis,
Et qua parte sita est insignis honore Ducali.

Vide Notata ad pag. 161.

Δύο δὲ ῃστην] Quinque Roberto natas assignat Willel- B
mus Gemeticensis, et ex eo Philippus *Mouskes* in Hist. Franc. MS. quarum prima, inquit idem Muskius, Imperatori Constantinopolitano enupta est, *Helena* videlicet, Constantino Ducae Porphyrogennetae, qui a patre Imperatorio titulo donatus est, et ab Anna pag. 35. *Βασιλεὺς* itidem appellatur, desponsata. Guilielmus Apul. lib. 2. de Sigelgaita Roberti uxore:

Edidit haec pueros sibi tres, et quinque puellas,
Egregiam sobolem sexus utriusque futuram.

Ῥαιμούντῳ] Altera Roberti filia *Mathildis*, Raimundo-Berengarii II. Marchioni et Comiti Barcinon. primum nupsit, deinde Aimerico II. Vicecomiti Narbon. Nuptias Raimundi, ut et Ebali, de quo mox, attigit Guill. Apul. l. 4.

Partibus Esperiae, quem Barcinona tremebat,
Venerat insignis Comes hanc Raimundus ad urbem,
Ut nuptura Ducis detur sibi filia poscens,
Huic maior natu nuptum datur: altera nupsit
Egregio Comiti Francorum Stemmate claro:
Ebalus hic dictus, succumbere nescius hosti,
Belligeras acies ad praelia ducere doctus,
Et facundus erat, linguaque manuque vigebat.

De Mathildis nuptiis agunt praeterea Ioannes Archidiaconus Barensis in Hist. Invent. S. Sabini cap. 1. N. 2. Surita lib. 1. Ind. Rer. Arag. An. MCLXXVI. Will. Catellus lib. 4. Rer. Occitanar. p. 583. Baron. A. MXCI. N. 13. Chifletius in Vindic. Hisp. p. 357. Martinus Carillus in Annal. et alii.

Εὐβούλῳ] Ebalo Comiti Ruciacensi, seu de Roceio, C
(de Roucy) in Campania Gallica, filio Hilduini Comitis de *Arcies* et de *Ramerut* et Aelidis, Ebali Comitis Ruciacensis

filiae primogenitae. *Genuit autem Ebalus iste II.* (verba sunt Alberici An. MCXIX.) *de Sibilia, Roberti Guiscardi filia, Comitem Wiscardum de Roceio et Comitem Hugonem Cholet et Thomam de Roceio, etc.* Ex quo unico, ni fallor, Scriptore tertiae Wiscardi filiae nomen discere est. Quarta Hugoni IIII. Cenomanensi Comiti, Azonis Marchionis Estensis, ex filia Hugonis II. Cenomanensis Comitis, filio, uxor a patre data est. Is quod coniugem nulla de causa dimisisset, a Summo Pontifice Sacris interdictus est, ut habet idem Ordericus lib. 8. Has nuptias Guilielmus Apul. lib. 3. pluribus commemorat.

Dumque moraretur Troianae moenibus urbis,
Nobilis advenit Lombardus Marchio quidam,
Nobilibus patriae multis comitantibus illum.
Axo vocatus erat, secum deduxit Hugonem
Illustrem natum, Ducis huic ut filia detur,
Exigit in sponsam: Comites Proceresque vocari
Quaeque facit super his consulturus ab urbe.
Horum consiliis Roberti filia nato
Traditur Axonis, taedas ex more iugales,
Et convivando celebrant, et multa ferendo,
Cunctis coniugii quae postulat ordo peractis,
Sollicitat Comites Dux, et quoscumque potentes
Dona petens, laeti quibus et vir et uxor abire
Donati valeant, etc.

Hugonem hunc, ut et Cenomanensem affinitatem, omiserunt Ioan. Bapt. Pigna et Hieron. Faletus in sua Estensium Historia et Genealogia. Quinta denique eiusdem Roberti nata, *Mabilia*, cognomento *Cantalupa*, Willelmo de Grentemesnil, nobili Normanno, nupsit An. MLXXXVIII. De hac agunt Malaterra lib. 4. cap. 21. Albertus Aq. lib. 4. cap. 37. Guibertus lib. 3. cap. 2. et Ordericus Vitalis lib. 8. Sextam Roberti filiam, nullo, ut reor, Autore, addit Pistorius, Stephani II. Hungariae Regis coniugem. Caeterum Ruciacensem arcem, Lutzelensburgum inter et Theodonis villam sitam, quae Comitatui nomen dedit, *Ruthiam* et *Rutthicum* appellant veteres Chartae, et Chronicon Trevirense, apud Duchesnium in Probat. Hist. Luxemb. p. 13. et Brouverum lib. 11. Annal. Trevir. p. 640.

D *Πάπας*] Gregorius VII.

D *Ῥηγὸς Ἀλαμανίας*] Fecit more gentis suae Anna, et avito quodam odio et invidia adversus Latinos, dum Henricum IV. Germanicum Imperatorem *Ῥηγός*, seu Regis titulo donat, cum *Βασιλέως*, vel Imperatoris ad solos Constantinopolitanos Augustos spectare persuasum haberent Graeci. Willelmus Tyr. lib. 16. cap. 21. *Moleste siquidem ferunt quod*

eorum (Theutonicorum) *Rex Romanorum se dicit Imperatorem: in hoc enim suo detrahi videtur Imperatori, quem ipsi Monarcham, id est, singulariter principari omnibus dicunt, tamquam Romanorum unicum, et solum Imperatorem.* Eadem habet Autor Vitae Ludov. VII. Franc. Reg. cap. 8. Alia in hanc sententiam suggerunt Baron. A. DCCCLXXI. Feder. Morellus ad lib. 2. de Themat. Porphyrog. Meursius V. Ῥὴξ, et Dissertatio nostra 27. ad Ioinvillam pag. 316.

Γενναία δὲ αὕτη ἀρχὴ] Notanda hic Summorum Pon- D
tificum ἰδιοκρατορία et potestas.

Ὡς τὰς Ἐκκλησίας] Beneficia, Ecclesiasticas dignitates. Pag. 31. A
Tradunt eiusce aevi Scriptores Sacris interdictum a Gregorio Henricum, quod Episcopatuum, Abbatiarum, caeterarumque Ecclesiasticarum dignitatum investituras indignis conferret, pretioque divenderet. Henricus ipse in Epist. ad Gregor. apud Hugonem Abbat. Flaviniacensem in Chron. *Non solum enim nos res Ecclesiasticas invasimus, verum quoque indignis quibuslibet, et simoniacato felle amaricatis, et non per ostium, sed aliunde ingredientibus Ecclesias ipsas vendidimus, et non eas, ut oportuit, defendimus.* Id passim obiectum Henrico notant Scriptores, Willelmus Tyr. lib. 1. cap. 13. Bruno de Bello Saxon. Conradus Usperg. et Lambertus Schafnaburg. An. MLXXIV. Will. Malmesburg. lib. 4. de Gest. Angl. Guilielmus Apuliensis lib. 2. Robert. de Monte An. MCXI. et alii sine numero.

Ἄτερ γνώμης] Otho Frising. lib. 1. de Gest. Frid. c. 1. A
de Henrico IV. *Apud Baioariae civitatem Brixinoram, in ipso Pyreneo, haud procul a valle Tridentina sitam, coadunatis Episcopis, Princeps Curiam magnam celebravit, ubi omnibus advenientibus, iniurias sibi a Romana Ecclesia irrogatas affectuose conqueritur, quod videlicet ipso inconsulto, qui tamquam Rex et Patricius primus in Electione suae Urbis Episcopi esse deberet, Romani sibi Pontificem praefecissent, cum a patre suo Imperatore plures ibidem, quasi sine electione, inthronizati fuerint.* Vide eumdem in Chron. lib. 6. cap. 34.

Καὶ αἰκισάμενος] Male acceptos a Gregorio PP. Lega- B
tos suos queritur Henricus Epist. ad Annonem Archiep. Colon. nisi illa fictitia sit, quod vult Baronius. Vide Notas Hoeschelii et Gretzerum. in Refut. Alogiarum Annae Comnenae contra Gregor. VII. edita cum Gerbodo Reichersberg.

Μεταπεπτωκότων τῶν σκήπτρων] De hac controversia D
copiose perinde ac erudite scripserunt idem Gretzerus in Notis ad Cantacuzen. pag. 943. et Leo Allatius lib. 1. de Ecclesiae Occident. et Orient. perpet. consens. cap. 16. et seq.

Pag. 32. B ᾽Απάρας τῆς Ῥώμης] Guillelmus Apuliensis lib. 4.

Illis Gregorius Beneventum Papa diebus
Advenit: urbs erat haec Romano subdita Papae,
Atque sui iuris, quia Dux obsederat urbem,
Aegre Papa tulit. Veniam Robertus ut huius
Impetret offensae, Papae properavit ad urbem.
Supplicat et pedibus Sancti dans oscula Patris
Suscipitur. Tanti persona vigoris honore
Digna videbatur, considere Papa coegit.
Soliloquum cunctis astantibus inde remotis
Consilium tenuere diu. Tum Papa fideles
Convocat: ex Papae secretum iussibus horum
Panditur, allatus liber est Evangeliorum.
Dux Papae iurat, fuerit dum vita superstes,
Observaturum fidei se iura perennis
Ecclesiae Sanctae, totus cui subiacet Orbis.
Romani Regni sibi promisisse Coronam
Papa ferebatur, quia Rex damnatus ab illo
Henricus fuerat propter commissa nefandis
Accumulata modis: nec enim venundare Sanctas
Ecclesias veritus, perversum dogma colebat
Simonis, et nullum donabat Pontificali
Culmine, praeter eos qui maxima dona tulissent.

Ex his satis patet quid velit Anna, dum ait in eo quod habitum est ad Beneventum colloquio, Gregorium Regis nomen ac dignitatem, τὴν τοῦ Ῥηγὸς ἀξίαν, Duci pollicitum fuisse; Imperatoriam scilicet dignitatem, non nudum Regis titulum.

D Λαντοῦλφον] Rudolphum Sueviae Ducem, a Principibus Germanis in Regem electum An. MLXXVII.

D Οὐελκόν] Welphonem IV. Baioariae Ducem, praecipuum belli Saxonici contra Henricum incentorem, uti habent Bruno de Bello Saxon. pag. 133. Lamb. Schafnab. A. MLXXVI. Chron. Weingartense cap. 8. et Otho Frising. lib. 1. de Gest. Frider. cap. 6. proinde pro Οὐελκὸν substituendum Οὐελφὸν apud Annam censerem, nisi docerer a Monacho Pegaviensi in Hist. Wiberti Groicensis *Wlc* et *Wolf* promiscue apud Germanos efferri. Ita enim ille, *urbem quae Poduwlc, id est urbs Wolfi barbarica lingua dicitur.* Ubi barbarica lingua Germanica intelligitur, quod pridem monuit Goldastus ad Walafrid. Strab. lib. 1. de Vita S. Galli. Idem porro est *Wolfus* et *Guelfus*. De vocis apud Germanos significatione sic Aventinus lib. 6. Annal. Boic. *qui primus Welphonis nomen tulit, ab auspicio rei militaris bonoque omine traxit. Canis enim, lupus, atque vulpes, quorum catulos Welphones*

Teutones vocant, Germaniae genti bellicosae animalia peculiaria Martique dicata. Huc alludit Autor vitae S. Altonis Abbatis in Bavaria Superiore apud Wiguleium Hondium in Metrop. Salisburg. To. 2. de Welphone II. Bavariae Duce: *Quidam ex Alamannia, parens videlicet illius Comitis, qui vulgo nomen quoddam sortitus est, quod Latine exprimitur Catulus.* Certe constat apud Germanos *Welf*, unde Belgae *Welp* et *Wlp* efformarunt, Catulum significare. Apud Maurum Orbinum in Histor. Slavor. p. 100. *Wolk* Vandalis, et *Wk* Slavis, Lupum sonat, ut et Anglo-Saxonibus *Wlf*. Bavarum porro Ducem a Gregorio in Henricum concitatum scribit etiam Guilielmus Apuliensis lib. 4.

His vitiis virtus Sancti contraria Papae
Gregorii regno deponi iudicat illum.
Saxonibus mandat perhiberi Rex apud ipsos
Desinat ulterius, totis et viribus obstent.
Accitosque Duces Guelfumque Ducemque Rodulphum
Admonet, Henrico patri pro parte resistant,
Et Pauli Simon quibus insurrexerat alter,
Esse putabatur concessa corona Rodulpho.

Καὶ τοὺς Σάξονας ἔστεψε] Rudolphum in Regem electum, se inconsulto, Gregorius PP. in Excommunicationis Decreto, quod extat lib. 7. post Epist. 14. et apud Hugonem Flaviniacensem in Chron. p. 223. iuratus asserit. Idipsum verbis sat disertis testatur idem Hugo Scriptor coaevus: *Ultramontani audientes illum* (Henricum) *non servare, quod promiserat, quasi de eo desperati, absque Domini Papae consilio, elegerunt sibi Rodulphum Ducem in Regem.* Scriptor Vitae Henrici, de Rudolpho: *Fuere tum qui dicerent ab Apostolico eum immissum, nec unquam tantae virtutis virum magis avaritiae quam consilio cessisse. Et hoc in argumentum sibi sumebant, quod Apostolicus tacuit, dum post absolutionem Regis Rudolfus Regnum invasit.* Scribunt alii Rudolphum Gregorio suadente rebellasse, cui postea ille Imperii Diadema transmiserit, atque in iis, Leo Ost. lib. 3. cap. 48. Otho Frising. lib. 1. de Gest. Frid. cap. 7. Helmoldus lib. 1. cap. 28. et Fragm. Hist. Tom. 4. Hist. Franc. p. 89. Pag. 33. A

Καὶ μάχῃ] De praelio, in quo caesus Rudolphus, agunt Scriptores Germanici omnes sub An. MLXXX. B

Αὐλῶνα] *Aulon*, urbs in Macedoniae Themate apud Constant. lib. 2. de Them. cap. 2. *Avalon* Malaterrae, et Fulcherio Carnot. lib. 2. cap. 36. *Valona*, Alberto Aq. lib. 2. cap. 18. lib. 8. cap. 25. lib. 10. cap. 39. hodie *Velona*. Pag. 34. A

Ῥογέρῃ] Rogerium Roberti filium, vivo parente, Apuliae principatum obtinuisse refert praeterea eadem Anna lib. 5. D

et 6. pag. 131. et 162. eo scilicet tempore, quo Robertus in Dalmatiam primum transire statuit. Guilielmus Apul. lib. 4.

Advenit interea coniux, Comitesque rogati,
Egregiam sobolem multo spectante Rogerum
Accersit populo, cunctisque videntibus, illum
Haeredem statuit, praeponit et omnibus illum,
Ipsa quibus praelatus erat dignissimus haeres,
Iste patris tanti patruelibus atque paternis
Moribus ornatus: quantae foret indolis, ipso
Primaevae cultu virtutis significabat:
Ius proprium Latii totius, et Appula quaeque
Cum Calabris, Siculis, loca Dux dat habenda Rogero.

Adde Malaterram lib. 3. cap. 42. et Ordericum Vital. lib. 7. pag. 641.

D *Βοριτύλαν*] Mendose indubie pro *Λοριτύλαν*. Est enim hoc loco *Loritylas*, quem vulgo *Robertum Comitem Loritelli* appellant Scriptores. Fuit ille Wiscardi ex fratre nepos; unde pro ἀδελφὸν apud Annam ἀδελφιδοῦν etiam reponendum constat. Robertum hunc Comitem Loritelli, Wiscardi ex fratre nepotem non semel memorat Ordericus Vitalis lib. 3. et 7. patrui in praeliis individuum comitem, quique eo quo ille interiit anno, inter praecipuos belli Duces habebatur. Tradit Anna a Wiscardo expeditionem in Dalmatiam parante praescriptum fuisse Rogerio filio, quem tum Apuliae praefecerat, et Loritylae, qui una cum Rogerio remanserat in Italia, ut Romano Pontifici Gregorio adversus Henricum Imperatorem auxilium praestarent. At quem Loritylam Anna indigitat, Guilielmus Apul. id ipsum lib. 4. enarrans Comitem Robertum vocat additque Rogerio, a patre Wiscardo recens Apuliae Duci creato, comitem et tutorem datum:

Roberto Comiti committitur, atque Girardo
Alter fratre satus, fidissimus alter amator,
Et virtutis amans erat et probitatis uterque.
Hos rogat ut Papae solatia, si qua valebunt,
Non adhibere negent.

Subscribit idem Robertus rescriptum eiusdem Rogerii Apuliae Ducis et Boemundi fratrum pro Monasterio Bantino An. MXC. apud Baron. hoc An. N. 19. De Roberti parente nihil certi habeo quod statuam, praeterquam quod Collenutius lib. 3. Hist. Neap. scribit filium fuisse Gaufredi, Wiscardi fratris, quem Comitem Capitanatae fuisse ait Malaterra lib. 1. cap. 15. 23. et 24. qui praeterea meminit Radulphi Loritelii, seu Loracelli, sub An. MLXXXVI. qui una cum Rogerio Comite, Rogerii Apuliae et Calabriae Ducis Wiscardi filii, contra Boemundum, quocum ille de bonis paternis contendebat, partes

acriter tutatus est, lib. 4. cap. 11. Verum illene sit, quem Anna et Ordericus memorant, non temere definio: tametsi quem bis terve Rodulphum, semel Robertum nominat Malaterra. Robertus porro Comes Loritelli, Roberti filius, Willelmum Apuliae Ducem comitatus legitur, cum An. MCXX. Callistum PP. Beneventi convenit, quo ille, praestito fidei sacramento, ab eo in Ducatu confirmaretur. Occurrit etiam Robertus alter Loritelli Comes, Willelmi I. Regis Siciliae consanguineus, Rogerii Regis ex frate nepos, de quo nos ad Cinnamum, et in Familiis Normannicis. At longe aliter, quam par est, de Gaufredi Wiscardi fratris filiis disserit Philadelphus *Mugnos*, in Theatro Geneal. Famil. Sicul.

Βαϊμοῦντον] Anna postremum filiorum Roberti Boe- D
mundum facit, manifesto errore, ut et infra pag. 131. cum unicus ex Alberada, priore Roberti uxore, prodierit, ut scribit Malaterra lib. 1. cap. 30. Licet etiam post Rogerium fratrem in Diplomatibus subscripsisse constet ex Baronio An. MXC. N. 19. cum Rogerio propter Ducalem titulum, quo ille exornatus erat, primas haud aegre concederet; quod quidem Annam et caeteros Scriptores in errorem forsitan induxit. Traiecit vero Boemundus in Illyricum, parente in Apulia remanente, mense Maio A. MLXXXI. Vide eumdem Malat. lib. 3. cap. 24. At cur Boemundo Sanisci cognomen tribuat Anna pag. 131. fateor mihi hactenus incompertum.

Κανίνων] *Κάνινα*, numero multitudinis, Cantacuzeno Pag. 35. D
lib. 3. cap. 33. Urbs supra Aulonem posita, Arianitae Comneni olim regia apud Laonicum lib. 5. *Canna* Malaterrae lib. 2. cap. 23. et Guilielmo Apuliensi lib. 4. non semel, ubi captae a Roberto Caninorum urbis meminit. Defecit illa postmodum, et denuo a Roberto expugnata, funditus excisa est, ea ferme tempestate, qua in Italiam postremo rediit. Vide Notata ad pag. 93. et Leuncl. in Pand. Turc. cap. 142.

Ἱεριχώ] Malaterra, *parsque portum applicat, qui Herico* Pag. 36. A
dicitur. De hoc portu Anna rursum pag. 107.

Ῥαούλ] Radulphus iste, Roberti Legatus, una cum fra- C
tre in partes Alexii tandem concessit, ab eoque duxit originem illustris Constantinopoli *Rauliorum* familia, cuius crebra occurrit mentio apud Pachymerem et caeteros Scriptores Byzantinos, etiamnum superstes, ut autor est Petrus de Valle, Nobilis Romanus, Epist. 2. pag. 97. Edit. Paris. Radulphi et Rogerii, quos hic Anna commemorat, meminit Albertus Aquensis lib. 2. cap. 9. aitque eorum opera usum Alexium, quo Godefridum Bullonium a depraedatione revocaret: *Imperator autem intelligens regionem graviter depopulari, Radulphum Peel-de-Lan et Rotgerum filium Dagoberti, viros disertissimos de*

terra et cognatione Francigenarum, Duci misit rogans, ut a praeda Regni sui et vastatione cessaret exercitus, ut captivos, quos petebat, sine dilatione redderet. Hoc autem loco *Pel-de-Leu* legendum censuerim, eoque agnomine donatum Radulphum, quod sagum militare ex pelle lupina confectum superindüeret. Sed familiam ex his vestigiis vix agnosci posse fateor. Rogerium Dagoberti filium diserte appellat Anna lib. 13. pag. 400. Rogerii Normannici Proceris meminit Guilielmus Apuliensis lib. 2. qui an idem cum Annaeo, non satis exploratum:

Sunt Equites aliquot, Torstenus dicitur unus,
Alter Arenga, valensque ad bella Rogerus.

Pag. 37. C *Αἱ μὲν γὰρ νῆες*] Cum multo pauciore navium et militum numero in Illyricum traiecisse Robertum scribit Malaterra, qui expeditionem istam refert lib. 3. cap. 24. 25. et 26. neque enim plus quam quindecim naves, aut armatae militiae plus quam mille trecentos milites habuisse Robertum testatur. Malaterrae consentit Guil. Apul. lib. 4.

Quod coeperat ipse subire
Acceleravit iter, decies et quinque Liburnis
Adria sulcatùr, Coryphi tremit Insula, tanti
Principis accessu electo milite fulti.

Leo Ost. lib. 3. cap. 48. quindecim, Ordericus lib. 7. decem millia pugnatorum Roberto adsignant.

C *Τὰς Νικοπόλεις*] Nicopolis, Epiri urbs ad ostium Ambracii sinus. Vide Constant. lib. 2. de Them. cap. 8.

Pag. 38. A *Κορυφώ*] Corypho, urbs Corcyrae Insulae munitissima, ita nuncupata quod in excelsae rupis cacumine extructa sit, a qua postmodum toti Insulae nomen mansit. Perperam enim Malaterra de hac Roberti expeditione scribens lib. 3. cap. 24. Insulam Castro, seu oppido nomen dedisse ait: *Aliud Castrum, quod ex nomine Insulae Carofium nomen accepit, cum tota Insula suae mancipat servituti.* Roberti Corcyrensem expeditionem his verbis prosequitur Guilielmus Apuliensis lib. 4.

Dux transire volens mare, praecipit arma parari,
Militibusque suis se praestolentur Hydrunti
Imperat, aptari naves facit, ipse Salerni,
Undique dona petens et supplementa, moratur,
Huc illuc apices non cessans mittere secum
Navibus armatis fidas monet ire cohortes.
Insolitum multis iter illud et acre videtur,
Praecipue quibus uxores, et pignora cara
In domibus fuerant: non exercere volebant
Militiam talem: sed verba minantia blandis

Dux addens precibus, multos properare coegit.
Conveniunt omnes, sicut mandatur, Hydrunti,
Dalmaticas naves oneri Dux eligit aptas,
Auxilio sibi quas gens miserat illa petitas.
Has armis et equis, sumptuque, virisque repletas
Ad Coryphum mittit: haec Insula non procul urbe
Distat Hydruntina, placidis spirantibus auris,
Huc cito transitur, dimissis navibus illam
Acriter invadunt equites Ducis, atque timorem
Omnibus incutiunt, qui circumquaque morantur.

De expugnata Corcyra sic etiam Anonymus Barensis in Chronico. *Anno* MLXXXI. *Ind.* IV. *mense Martio, ipse Dux Robertus direxit navigia, et obsedit Corfo, et postea ibit ille cum multis, et decimo die stante Magi comprehendit Corfo et Botronto.* ubi *decimus dies stans, aut stantis Maii*, est 22. eiusdem mensis. Quippe istius aevi Scriptores Italici, interdum etiam Gallici, mensem in duas partes secant ac dividunt, quarum prima *intrans*, altera *exiens et stans* mensis dicitur. Ut Graeci enim primam mensium Atticorum partem ἀρχόμενον μῆνα vocabant, ita Latini *intrantem*. Octavius Horatianus lib. 4. Rerum Medicarum pag. 107. *Qui autem quadragesimo die figuram hominis acceperit nono mense intrante, decimo die nascitur.* Diversa porro fuit utriusque partis numerandae ratio; nam prima mensis pars ordine consueto dinumerabatur, sumpto a primo eiusdem die initio usque ad decimum quintum: alterius autem partis ab ultimo mensis die initium sumitur, ordine retrogrado, non vero a Kalendis et a primo succedentis mensis, ut apud Latinos, ita ut decimus sextus mensis dies fuerit ultimus secundae partis. Verbi gratia, apud Rollandinum lib. 6. Chron. cap. 10. Fridericus II. Imperator dicitur obiisse *anno* MCCL. *in festo S. Luciae, scilicet die* XIII. *intrante Decembri;* qui quidem dies festus S. Luciae cadit in 13. eiusdem mensis. Extat in Palatio Episcopi Veronensis vetus Inspriptio, cuius meminit Hieronymus *d'alla Corte* in Hist. Veron. lib. 5. pag. 285. in qua haec leguntur: *Eodem anno* (MCLXXII.) *septimo die intrante Iulio combusta est Civitas Veronae.* Chronicon Ducum Benevent. *Occisus est a Normannis* VII. *die intrante mense Febr. Anno* MLXXV. Anonymus Barensis, *A.* MXXCIII. *perrexit super civitatem Canni, et* X. *die intrante Iulii comprehendit eam.* Vide Ioannem Archidiac. Barensem in Hist. Translat. S. Sabini cap. 2. N. 5. Henschenium 15. Febr. pag. 809. Schraderum in Monument. Ital. pag. 16. Bedam lib. de Minutione sanguin. etc. Haec de prima mensis parte. Altera vero *Exiens* dicitur, ut apud Graecos pars mensis Attici ultima

(nam in tres distribuebatur) *φθίνων μήν*. Apud Monachum Paduanum lib. 8. obitus Alexandri IV. PP. narratur accidisse *die septimo exeunte Madio Anno* MCCLXI. quem Scriptores omnes in XXV. Maii coniiciunt. Unde evidenter patet dies Exeuntis mensis numerari solitos ab ultimo, ut Intrantis a primo. Ita in Vita Arnoldi Catanei Abbat. N. 10. *duodecimus exeuntis Iunii* (non Ianuarii, ut perperam editum advertit Bolandus) dicitur fuisse decimus nonus eiusdem mensis: ut *duodecimum exeuntis Martii A.* MCXCIV. in veteri charta, vicesimum Martii recte interpretatur Hieronymus *d'alla Corte* lib. 6. pag. 311. In Registro Homagiorum Nobilium Aquitaniae quod extat in Camera Comput. Paris. *A.* MCCLXXII. X. *die exitus Martii introitus Aprilis*, etc. Porro qui *Exiens mensis* est in supralaudatis Scriptoribus, *Stans* appellatur fere semper in Chronico Barensi *A.* MLXVIII. *quinto die stante Augusti venit Dux Roberto, et obsedit Bari per mare et terra.* Idem. A. MXXLII. *Et octabo die stante Febr. ipse Dux cepit in Durachi.* Rursum A. MXXCI. *decimo die stante Magi comprehendit Corfo.* Anonymus in serie Comitum Capuae: *undecimo die stante mense Martio ingressus Ademari in Capua.* Acta Alexandri III. PP. XIII. *die residua stante mensis Martii ad portum Venetiae pervenit.* Eadem Acta: *Sequenti die Dominica octava scilicet die residua stante mensis Iulii in vigilia B. Iacobi*, etc. ubi *octava Iulii* evidenter est XXIV. Romualdus Salernitanus: *Nono die stante mensis Augusti Barolum descenderunt.* Infra, *Secundo die stante eiusdem mensis Sipontum applicuit.* Quibus in locis *stantem mensem* videtur *remanentem* interpretari Baronius A. MCLXXVII. quasi residua esset mensis pars, forte quod in Actis Alexandri legitur *die residua stante mensis*, etc. Sed ibi, ut et apud Anonymum Barensem et alios, *dies stans mensis* dicitur pro *dies stantis mensis*. Latini igitur *stantem mensem* vocarunt secundam mensis partem, contra quam Graeci, qui *ἱστάμενον μῆνα* primam appellabant. Haec non adeo trita ac vulgata monuisse per parergon intererat.

A *Γεώργιος Μονομαχάτος*] Successerat Georgius post Nicephorum Basilacium in Praefecturam Dyrrhachii.

C *Πηγήν*] Celeberrimum et pulcherrimum Templum, quod Iustinianus M. ad Portam Auream ad fontem, qui ibi aderat, extruxit, Deiparaeque sacravit. Agunt de eo Procopius de Aedif. Iustin. Zonaras et Cedrenus in Iustin. Monolog. Sirleti IX. Iul. Petrus Gyll. lib. 4. cap. 8. Adde Notas nostras ad Villhard. N. 93.

Pag. 40. A *Βοδῖνον καὶ τὸν Μιχαηλᾶν*] Fuit Bodinus iste, cognomento Constantinus, Serviae ac Dalmatiae Rex, Michaelis

Regis filius, ut autor est Scylitzes, seu, ut Scriptor Historiae Dalmaticae Anonymus, Michaelis ex Priaslao filio nepos, Scriptoribus nostris notus, dum Boemundi Antiocheni Principis Constantinopolim ad Gotofredum, caeterosque sacrae militiae Duces sese conferentis per regnum illius transitum commemorant. Vide Raymundum de Agiles pag. 139. et Ordericum Vital. lib. 9. pag. 724. Habuit Bodinus ex Iacynta, Argyri Nobilis Barensis filia, uxore, filios quatuor; Michaelem, qui forte idem cum Michaele Annaeo, Georgium, Archirizzum, seu Argyrizzum et Thomam. Sed de Serviae Regibus pluribus agimus in nostro opere de Familiis Orient.

Ἐξάρχους τῶν Δαλματῶν] Habuit ista tempestate varios Monarchas Dalmatia, binos praesertim Regio titulo donatos. Alii enim Serviae imperabant *Regesque* sese inscribebant *Serviae, Diocliae, Tribuniae, Dalmatiae, atque Ochlumiae,* ut ex Innocentii III. PP. Epist. et aliunde constat. Alii vero *Croatiae Dalmatiaeque Reges* dicebantur. Priorum Regia fuit Dioclia, posteriorum Salona. Priori Dalmatiae imperabat Alexii aevo Bodinus: posteriori Demetrius cognomento Suinimir, Regio titulo donatus a Gregorio VII. PP. An. Chr. MLXXVI. ut ex Gregor. Regesto discere est lib. 7. Epist. 4. apud quem pro *Suinmur*, *Zuilimir* legendum moneo, ex Thwroczio, Bonfinio, et aliis in istorum pariter Regum serie genealogica, in eo quod mox laudavi opere. A

IN LIBRUM II. ALEXIADIS NOTAE.

Ἐξ οἵου γένους] V. Bryennium in Praefat. N. 9. et nostrum Stemma Comnenicum. Pag. 43. A

Δοῦκα ἡ Ἀντιόχου] Antiochiam, Coelesyriae Metropolim, a Chosroe Persarum Rege prius vastatam, mox a Saracenis Heraclio imperante expugnatam, Nicephori Phocae auspiciis, Michael Burzes rursum Romanis asseruit, mansitque illa in eorum ditione a Praefectis Ducum titulo cohonestatis administrata usque ad Turcorum irruptionem. Duces Antiochenos recensent complures Scriptores Byzantini: ac primum quidem *Michaelem Burzem* Magistrum, prioris forte filium, *Damianum* et *Nicephorum Uranum* imperante Basilio Porphyrogenito: *Michaelem Spondylem* eunuchum, sub Constantino Basilii fratre: *Constantinum Carentenum*, sub Romano Argyro, cuius sororem in uxorem duxerat: cui *Spondylus*, mox *Nicetas a Mysthea* successores dati. Hos excepere *Nicetas* et *Constantinus*, Michaelis Paphlagonis fratres, ipso imperante: deinde *Sclerus* Constantino Monom. *Maurocatalon*, et *Michael Uranus* Magister, Michaele Stratiotico, et *Cata-* B

gurius Diogene Romano imperantibus: *Ioseph Tarchaniota*, sub Michaele Duca, quo extincto *Isaacius Comnenus*, Alexii frater primogenitus, eamdem Praefecturam et dignitatem obtinuit a Botaniata, eoque Ducatum tenente Antiochiam occupavit *Philaretus Armenius*, sub quo urbs in Turcorum potestatem concessit. Vide Niceph. Bryennium, et Annam pag. 169. 412. 414.

C Σθλαβογενῶν] Servilis conditionis et obnoxiae: ita Borylum et Germanum perstringit Anna. *Plerique Principes*, ait Plinius in Paneg. *cum essent civium Domini, Libertorum erant servi: horum consiliis, horum nutu regebantur, per hos audiebant, per hos loquebantur.* Frustra reponit hoc loco Meursius Σκλαβογενῶν, ut et apud Constantinum de Adm. Imp. ἐκλαβώθη, pro ἐσθλαβώθη; quos enim Latini Scriptores *Slavos*, seu *Slavinos*, vocant, Graeci Σθλάβους, et Σθλαβίνους appellarunt. Ita Nicetas in Man. lib. 4. cap. 1. lib. 5. cap. 10. Zonaras pag. 98. Cedrenus ad A. VII. Rhinotmeti: quamquam haud inficias ierim vocem Σκλάβος nonnumquam usurpari a Graecis; hanc enim reperire est in Chron. Alexandrino, apud Theophylactum Simocattam, Cantacuzenum, Cananum, etc. Porro Slavorum nomen tam late patuit, *ut pene careat aestimatione*, ait Helmoldus lib. 1. cap. 1. effusi enim in Septentrionem et Orientem, provincias et amplas regiones suo asseruere Imperio. Tandem a Principibus sensim et variis subinde temporibus debellati, servire coacti sunt, eorumque nomen in contemptum et probrum trahi coeptum, quo appellati servilis et obnoxiae conditionis homines.

C Οὔπω τὸν ἴουλον] Aeschylus, ἑπτὰ ἐπὶ Θήβ.

Στείχει δ' ἴουλος ἄρτι διὰ παρηίδων.

Vide Scholiastem.

D Προέδρων ἀξιώματι] Horum dignitas in Palatio perillustris, a Nicephoro Phoca instituta, ut autor est Cedrenus. Erant autem Imperatoribus Byzantinis Πρόεδροι, qui hodie Regibus nostris Consiliarii Consilii secretioris. Horum Praeses πρωτοπρόεδρος dicebatur, cuius mentio non semel occurrit apud Bryennium, Cedrenum, Zonaram, etc.

Pag. 44. A Τοὺς περὶ τὴν γυναικωνῖτιν] Eunuchos, qui in Palatiis Imperatorum primas obtinebant. Corippus lib. 3. de Laud. Iustini:

Adfuit obsequio castorum turba virorum,
Illis summa fides, et plena licentia sacris
Deservire locis, atque aurea fulchra parare,
Regales mensas epulis onerare superbis,
Conservare domum, sanctumque intrare cubile,
Internas munire fores, vestesque parare.

His qui praeerat Ἀρχιευνοῦχος dicitur in Chronico Alexandrino A. Valentiniani V.

Ἐπαγωγοὶ γὰρ ανδρες] Eunuchorum nutu res in Palatiis gestas, saepe pessumdatas, legimus. Lampridius in Severo: *Eunuchos nec in consiliis, nec in ministeriis habuit, qui soli Principes perdunt, dum eos more gentium, aut Regum Persarum, volunt vivere: qui cum empti sint, et pravi fuerint, quid tandem possunt boni sapere?* Hinc spadones et aulicos *tineas, soricesque Palatii* appellabat Licinius apud Aurelium Victorem: ut omnium malorum artifices non semel perstringit Constantinus Manasses: A

Καὶ δὴ γὰρ ἂν ἔδρασαν οἱ Θαλαμοπολοῦντες,
Εὐνοῦχοι, ῥυπαρόψυχοι, πάντων κακῶν ἐργάται.

Et alio loco,

Ἕως καὶ πότε τῆς ἀρχῆς τὸ κράτος ἰθυνοῦσιν
Εὐνοῦχοι, γυναικόψυχοι, πόριμοι πρὸς κακίαν,
Πάντων ἐφευρεταὶ κακῶν, πάντων κακῶν ἐργάται,
Ἄνθρωποι μαλακόψυχοι, σκεύη πονηρευμάτων,
Τῶν ἀθεμίτων ἀγωγοὶ, σωλῆνες κακουργίας.

Nota Chrysaorii vox illa apud Cedrenum, *εἰ μὲν ἔχεις εὐνοῦχον, φόνευσον, εἰ δ' οὐκ ἔχεις, ἀγόρασον, καὶ φόνευσον.* V. Henricum Valesium ad 18. Marcellini, pag. 153. et Salmasium ad Hist. Aug. pag. 240.

Ἐξαδελφῇ] Sic pag. 48. At editio Hoescheliana *ἀδελφῇ* A habet, cui favet Zonaras, qui Irenem Isaacii uxorem Mariae Imperatricis sororem fuisse scribit. Vide Stemma Comnenicum.

Υἱοθετεῖ τὸν Ἀλέξιον κατὰ τὸν παρακολουθήσαντα C *περὶ τῶν τοιούτων πάλαι τύπον*] Cum pronuper de eiusmodi adoptionibus honorariis et spiritualibus fuse satis egerim in Dissertat. 21. et 22. ad Ioinvillam, nihil est quod hoc loco iam dicta repetam. Tantum moneo ad firmandum, qui hic observatus fuisse in istis adoptionibus innuitur ab Anna, ritum, fugisse me tum insignem Pachymeris locum, a quo hauserat, quae in hanc rem habet Maurus Orbinus in Hist. Slavorum a me laudatus: ex quo tandem docemur has adoptiones in Ecclesia, coram Sacerdote, conceptis in eum finem precibus, accensisque ad id funalibus, potissimum celebratas; et ad rei ceremoniam adoptantem adoptivum filium expanso pallio circumdedisse. Ita enim Pachymeres Mariam Cantacuzenam, seu Palaeologinam, Constantino Toecho Bulgarorum Rege marito extincto, Sphendosthlavum, Despotam Bulgarum, (non illum vero qui Myltzae in regnum successit, ut habet Orbinus,) adoptasse scribit, et diducto pallio Michaelem filium, ipsumque Sphendosthlavum hinc atque inde ulnis admovisse. Sed praestat solennem istum ritum verbis ipsius

Pachymeris adstruere, quae eiusmodi sunt: Ὁ δὲ τοῖς ὅρκοις θαρρήσας εἰς Τέρνοβον ἧκε, καὶ ἤδη παρηβηκότα υἱοποιεῖσθαι ἠξίου. καὶ δὴ ἐπ' Ἐκκλησίας περιφανῶς τῇ Μαρίᾳ ἐκεῖνος υἱοπεποίητο. μετὰ γὰρ τὰς τοῦ ἱερέως ἐντεύξεις, καὶ τὰ ἐπ' αὐταῖς φῶτα, διασχοῦσα τὸν ἐπενδύτην, ἄμφω Μιχαὴλ καὶ Σφεντισθλάβον παρ' ἑκάτερα τῶν αὐτῆς ἀγκαλῶν ἐτίθει, καὶ συνθεσιῶν γενομένων, ἀπελύετο ἐπ' οἶκον υἱὸς κεκλημένος τῆς τῶν Βουλγάρων Δεσποίνης μετὰ Μιχαὴλ ὁ Σφεντισθλάβος. Adde Novellam Leonis 24.

Pag. 45. B *Διὰ τὸ γῆρας*] Erat enim Nicephorus effoeta aetate, cum Imperii gubernacula capessivit, Mariamque uxorem duxit. Ioannes Cinnamus lib. 1. Hist. de Nicephoro, ἀνδρὶ πόρρω τῆς ἡλικίας ἥκοντι, καὶ ἐπὶ δυσμαῖς βίου γεγονότι. Niceph. Bryennius, ἀνὴρ συνετὸς μὲν τὰ πρῶτα, καὶ ἱκανώτατος τῇ χειρὶ, γήρᾳ δὲ ἄλλως καὶ χρόνῳ κατειργασμένος. et alibi de eodem, προσεγγίσας τοῦ γήραος. Const. Manasses,

Ὁ γέρων, ὁ παλαιγενὴς οὗτος ὁ Νικηφόρος,
Τῇ γαμετῇ τοῦ Μιχαὴλ ζεύγνυται νόμῳ γάμου,
Καὶ ταῦτα γέρων τρυφερᾷ πέμπελος νεαζούσῃ.

D *Συσκιάσαι ἀπόρρητον*] Theophylactus Bulg. Archiep. Epist. 41. de Alexio, τὸν δέ γε Βασιλέα, καίτοι στεγανώτατον ἄθρωπον ὄντα, καὶ οὐ ῥάδιον διδόναι ψευδολογίας, ὅμως κατεμάλθαζεν ὁ παμπόνηρος. Nicetas in Ioanne Com. de eodem Alexio, ἦν γὰρ εἴ καί τις ἄλλος ὁ ἀνὴρ οὗτος κρυψίνους καὶ σοφὸν ἡγούμενος ἀεὶ τὸ περίεργον μηδὲ τὰ πολλὰ ἐξαγγελτικὸς τοῦ ποιητέου δεικνύμενος. Hinc obiectum ab uxore Alexio in extremis agenti apud eumdem, ὦ ἄνερ, καὶ ζῶν μεθοδείαις παντοίαις ἐκέκασο, ἀντίφθογγον τὴν γλῶτταν πλουτῶν τοῖς νοήμασι· καὶ νῦν δὲ ὡσαύτως τοῦ βίου ἀπαλλαττόμενος ἀμεταπτώτως ἔχεις οἷς καὶ πρώην προσέκεισο.

Pag. 47. B *Κυζίκου*] Cyzicum, urbem ad Propontidem, in Themate τοῦ Ὀψικίου, expugnaverant antea Agareni, imperante Copronymo, ut autor est Cedrenus.

Pag. 49. D *Ἔστι γὰρ μὲν*] Theophilus Antecessor lib. 1. tit. 8. §. 2. φύσει γὰρ ὁ δοῦλος τοῦ δεσπότου πολέμιος. Tritum illud, *Nulla pestis efficacior, quam familiaris inimicus.* Will. Brito lib. 8. Philipp.

Peior enim quavis est peste domesticus hostis,
Praecipue qui colla premit pede libera servo.

Constantinus Manasses,

Ἀλλ' ἄρα δυσποτμότερον οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπου
Ἔχοντος τοὺς ἐχθραίνοντας οἰκείους ταὐτοστέγους.

Theganus de Gest. Lud. Pii cap. 1. *Summopere cavendum est, ne amplius fiat, ut servi sint consiliarii, quia si possunt, hoc*

maxime construunt, ut nobiles opprimant, et eos cum vilissimis propinquitate eorum exaltare studeant.

Μάγιστρος τὴν ἀξίαν] Magistri dignitas magna olim in Palatio fuit. Constantinus Porphyrog. in Basilio cap. 16. τῶν Μαγίστρων ὑπέρλαμπρον τιμὴν vocat, cui concinit Childebertus Francorum Rex Epist. ad Theodorum Magistrum, Tomo 1. Hist. Franc. *Praelati Magisterii vestri dignitas excolenda, quae licet per se magna sit, ut cognovimus,* etc. Ita autem primitus, et κατ' ἐξοχὴν dictus Officiorum Magister, de quo Rutilius Namatianus, Pag. 50. A

Officiis regerem cum regia iura Magister.

Postmodum plures hac dignitate donati. Luithprandus usque ad 24. fuisse sua aetate in Palatio Constantinopolitano scribit lib. 6. cap. 5. unde Anastasium Quaestorem et Magistrum primas tenuisse inter Magistros autor est Corippus in eius Panegyrico:

Summe Magistrorum, Procerum decus, Arbiter Orbis.

Vide Salmasium ad Capitolinum pag. 83. 84.

Πακουριανόν] Diversus est a Pacuriano Magno Domestico Gregorius Pacurianus Sebastus, ad quem binae scriptae extant Epistolae Theophylacti Bulg. Archiep. 7. et 25. Ex prioris inscriptione discimus uxorem duxisse filiam Magni Drungarii, Nicephori videlicet Comneni, Alexii Imp. fratris. De Pacuriano Domestico, Gregorii, ut probabile est, patre, agit non semel postea Anna. V. Baron. An. MLXXIII. N. 77. et confer Epist. Theophylacti 26. B

Οὐμβερτόπουλον] Constantinus, cognomento Humbertopulus, id est, Humberti filius, quo adiutore Alexius Imperium capessivit, Celta, seu Francus fuit, uti diserte Anna refert lib. 4. et 8. et Zonaras in Alexio, filius forte Humberti, Tancredi de Altavilla filii, Wiscardi fratris, cuius meminit Malaterra lib. 1. cap. 4. qui cum Normannis, quos Maniacatas appellat infra Anna lib. 7. in Graeciam transierat, et Constantinopolitanis Augustis meruerat: cuius filio Constantino Humbertopuli cognomentum de nomine Humberti patris mansit: ea est enim vis vocabuli πουλὸς, quod infra moneo. Porro extitit familia eiusce cognominis posterioribus seculis perillustris Constantinopoli, ab hoc forte Constantino prognata. Memoratur enim a Pachymere lib. 12. cap. 30. et lib. 13. cap. 22. Humbertopulus Μέγας Τζαούσιος. D

Τυροφάγου κυριακῆς] Dominica τῆς Τυροφάγου, quae et Τυρήνη Annae et Pachym. lib. 7., est Dominica Quinquagesimae. Nominis rationem pluribus exponit Leo Allatius de Dominicis et Hebdom. Graec. cap. 11. Pag. 51. B

Δαλασσηνῇ] Vide Stemma Comnenicum. C

C *Τὴν δὲ μετὰ τὴν Κυριακὴν δευτέραν*] *Ἡμέραν* addit Allatius lib. de Hebdom. Gr. cap. 11. ubi hunc Annae locum laudat, ut sensus sit, post Dominicam Tyrophagi Feria II. Alexium urbe egressum.

Pag. 52. A *Καὶ τὰς ἀδελφάς*] Vide Stemma Comnenicum.

A *Κωνσταντινιανοῦ φόρου*] Inter praeclara, quae in nova urbe a se condita aedificia extruxit Constantinus M., Forum illud fuit, quod a suo nomine Constantinianum appellavit, statuitque in ea urbis parte, ubi antea moenia et portae Byzantii veteris stabant, porticibus, fornicibus, statuis, et aliis undequaque advectis antiquitatis monumentis mire exornatum, uti passim testantur Themistius Orat. 17. Zosimus lib. 2. Eusebius lib. 3. de Vita Constantini cap. 52. Cedrenus, Zonaras et alii sine numero. Situm et formam describit idem Zosimus: *ἀγορὰν δὲ ἐν τῷ τόπῳ καθ' ὃν ἡ πύλη τὸ ἀρχαῖον ἦν, οἰκοδομήσας κυκλοτερῆ, καὶ στοαῖς διστεγέσι ταύτην περιλαβὼν, ἀψῖδας δύο μαρμάρου Προικοννησίου μεγίστας ἀλλήλων ἀντίας ἀπετύπωσε, δι' ὧν ἔνεστιν εἰς τὰς Σεβήρου στοὰς καὶ τῆς πάλαι πόλεως ἐξιέναι.* Neque abludit Hesychius Milesius scribens muros antiquos *οὐκ ἔξω τῆς ἐπωνύμου ἀγορᾶς τοῦ Βασιλέως* processisse. Vetus Urbis Descriptio Forum Constantini partim in 6. partim in 8. Regione fuisse ait. *Πλακωτὸν* etiam dictum autores sunt Zonaras et Glycas, quod lapidibus planis et latis, quos *πλάκας* Graeci appellant, stratum fuerit a Constantino.

Τὰ ἐν Βλαχέρναις βασίλεια] Palatii Blacherniani, quod extitit *in angulo Civitatis iuxta portum*, ut Tyrius autor est, non vero ad ostia Euxini Ponti, quod vult Lambecius, descriptionem graphicam ex Odone de Diogilo lib. 4. de Ludovici Reg. Fr. profectione in Orient. iis adiungere hic lubet, quae de hocce Palatio congessimus in Notis ad Villhard. N. 85. *Venientes ad Urbem, Brachium S. Georgii ad dexteram, et quemdam profluvium, qui de ipso procedens ad 4. fere millia tenditur, habens ad laevam ibi Palatium, quod dicitur Blacherna. Fundatur quidem in humili, sed sumptu et arte, decenti proceritate consurgit, et triplici confinio triplicem habitantibus iucunditatem afferens mare, campos urbemque visibus alternis despicit. Exterior eius pulchritudo fere incomparabilis est. Interior vero, quidquid de illa dixero, superabit. Auro depingitur undique variisque coloribus, et marmore studioso artificio sternitur area, et nescio quid ei plus conferat pretii vel pulchritudinis, ars subtilis vel pretiosa materia.*

B *Τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα*] Aedem SS. 40. Martyrum iuxta Thermas Constantianas, cuius fundamenta iecerat Tiberius

Aug. cum Anastasia uxore, absolvit Mauricius An. VIII. ut pluribus narrant Theophanes, Cedrenus, Glycas, Manasses, Paulus Diac. lib. 17. Codinus de Orig. et alii. Eiusdem sphaeram terrae motu collapsam refecit Basilius Porphyrogenneta, ut autor est Scylitzes. Templum ipsum de novo instaurasse Andronicum Comnenum, proximeque aedes magnificas extruxisse tradit Nicetas in Andronico lib. 2. Illud denique Ioannes Palaeologus Imperator evertit, et ex ruderibus duas ad Portam auream turres aedificavit, uti Ducas refert cap. 13. Iuxta Templum 40. Martyrum Columnam erexit Phocas An. VII. cui postea imperante Heraclio Crux imposita est, quae corruit terrae motu sub Andronico Seniore, ut est in Chronico Alexandr. et apud Nicephor. Gregoram lib. 9. Extitisse porro Aedem SS. 40. Martyrum iuxta aeneum Tetrapylum tradit Autor eiusdem Chronici Alexandrini. Meminit praeterea huius Templi Innocentius III. PP. lib. 14. Epist. 84. Pachymeres lib. 4. cap. 18. et Bondelmontius.

Τὸ τοῦ ἱεράρχου Νικολάου τέμενος] Hinc emendandus C
Zonaras, qui hoc loco habet *μονὴν τοῦ Κανικλείου*, pro *Νικολάου*. Extitit vero Aedes D. Nicolai prope Magnam Ecclesiam, intra Magni Palatii septa, aut sane iuxta ipsum Palatium: quod etiam Anna videtur indicare his verbis, *καὶ ἐπίτηδες οἶμαι κατασκευασθὲν τοῖς ἀρχαίοις*: quo loco malim *ἀρχείοις*; est enim *ἀρχεῖον* Palatium Nicetae, Cinnamo et aliis. Hanc condidit Basilius Macedo, ut scribit Scylitzes, *ἐν τῇ Βαρβάρᾳ*, ut author est idem Pachymeres lib. 4. cap. 8. id est, in ea regione in qua fuit Aedes D. Barbarae sacra versus Acropolim, ex qua porta S. Barbarae Arci vicina dicta est. Vide Codinum in Orig. p. 61. edit. Meursii, Suidam in *Βερήνη*, et Theuetum lib. 19. cap. 3. Extitit Aedes alia Constantinopoli D. Nicolao sacra ad Blachernas, de qua Anna lib. 10. eadem forte quam extructam refert Codinus in domo Basilidis, qui Patritius et Quaestor fuit Iustiniano imperante. Aliam praeterea S. Nicolao et S. Augustinò Cantuariensi Episcopo dicatam Aedem Constantinopoli habet Gotselinus lib. de Miracul. eiusdem B. August. cap. 26. conditam a nobili Anglo, qui post expugnatam a Willelmo Notho Angliam Constantinopolim concesserat. Alteram denique extra Urbem, Molibotum dictam, in qua humatus Constantinus Ducas, Scylitzes commemorat. Vide Leon. Allat. lib. 2. de Eccl. Orient. et Occid. consensione cap. 11. pag. 645. et Notata ad pag. 294.

Μέρος τυγχάνον τοῦ μεγάλου τεμένους] Aedes D. Ni- C
colai ideo, ait Anna, Asyli iure donata est, quod esset quodammodo appendix Magnae Ecclesiae, quam Iustinianus eius con-

ditor hoc privilegio exornarat: Constantinus Porphyrogenneta Nov. 12. περὶ τῶν φονευ. etc. de Iustiniano, ὁ τὸν ναὸν τὸν μέγαν ἀσυλίας τόπον διορισάμενος. Quo etiam iure ante Iustinianum gaudebat Ecclesia maior Constantiniana, seu potius Constantiana, ut autor est Zosimus lib. 5. Vide Pachymerem lib. 3. cap. 24. Cantacuzenum lib. 1. cap. 12. lib. 3. cap. 2. 50. 80. 88. Ius Graeco-Rom. lib. 2. pag. 72. 73. etc.

D *Στραβορωμανόν*] Straboromanum, dignitate Magnum Hetaeriarcham, qui a Botaniata ad Alexium Legatus missus est, Pentapoli, Phrygiae oppido, oriundum et Botaniatae consanguineum fuisse scribit Nicephorus Bryennius. Eiusdem praeterea mentionem iniiciunt Scylitzes in Michaele Duca, Zonaras et Glycas.

Pag. 53. B *Τοῦ ἱεροῦ βήματος*] Distributa erant apud Graecos Templa in tres potissimum partes. Prima τὸ *Βῆμα*, altera *Ναὸς*, tertia denique *Νάρθηξ*, seu Ferula appellabatur. *Βῆμα* erat sacratior Aedis pars, Sacrarium nempe, et adyta ipsa, ad sacra munia obeunda assignata, velis et cancellis a reliqua Templi parte seclusa. *Ναὸς*, seu Chorus, novis cancellis obstructus, Sacerdotibus divinas laudes decantantibus, *Νάρθηξ* vero Christi fidelibus, qui Sacris intererant, addictus erat: quam appellationem, ut hoc obiter moneam, sortitus videtur, quod ferulae speciem referret, quae cum esset forma quadrata, longior tamen paululum erat quam latior, cuiusmodi fuit Narthecis forma, quem sceptri loco prae manibus gestabat Byzantinus Imperator, uti ex Bullarum archetypis a nobis describitur in Historia Gallo-Byzantina: quae est etiamnum et olim fuit istius Templorum partis, quae laicis addicta erat, cum e contra *Ναοῦ* figura esset orbicularis, uti est D. Sophiae Constantinopoli pars haec Templi; unde et *χῶρον*, seu Chori appellatione donatur vulgo locus in Ecclesia, ubi Clerus laudes divinas decantat, qui aliis vocatur *Presbyterium*. Brito in Vocabul. *Chorus, locus Cleri in capite Ecclesiae.* Scio aliam reddi huiusce nominis rationem. A ferulae praeterea figura forte Medici quidam libros a se editos *Νάρθηκας* et *Ναρθήκια* inscripserunt, quod eadem esset librorum, seu codicum. Laudantur enim Herae, Cratippi et Sorani *Νάρθηκες* apud Galenum et Aetium. Sed de Narthece Ecclesiae, ut et aliis Templorum apud Graecos partibus, integram Dissertationem instituit vir magnus Leo Allatius, quem adi, si lubet.

In Reg. Cartar. pag. 5.

B *Τῶν ἁγίων εἴχετο θυρῶν*] A Nao seu Templo, quod cancellis a Bemate seclusum erat, ad ipsum Bema per tres portas aditus patebat. Portae istae *ἅγιαι* dictae, ut pluribus loco citato monet Allatius et Goarus ad Euchology.

C *Σταυρὸν ἐγκόλπιον*] Ita appellant Graeci Cruces Sancto-

rum reliquias aut vivificae Crucis particulas continentes, quas catenulis de collo ad pectus pendentes gestabant. Anastasius Biblioth. ad Act. 5. Octavae Synodi: *Crucem cum pretioso ligno, vel cum reliquiis Sanctorum ante pectus portare suspensam ad collum, hoc est quod vocant encolpium.* De quo more Gretzerus Tom. 1. de S. Cruce lib. 2. cap. 27. Eiusmodi vero Cruces ab Imperatoribus aliisve gestari solitas et fidei faciendae vel securitatis firmandae gratia saepe transmissas testantur passim Scriptores Byzantini, atque in iis Nicetas Paphlago in Vita S. Ignatii Patr. CP. VIII. Synod. CP. Act. 5. Synod. Ephes. Can. 22. Act. 8. Gregorius in Vita S. Basilii Iunioris c. 11. Theophanes An. Iustiniani Rhinotmeti VI. Leo Grammaticus in Michaele et Constantino, Scylitzes in Theophilo, in Michaele Paphlag. et in Romano Diog. Nicetas Chon. in Andron. lib. 2. cap. 11. Cinnamus lib. 5. cap. 16. Pachymeres lib. 4. cap. 6. Acropol. cap. 11. Cantacuzen. lib. 1. cap. 58. lib. 3. cap. 14. 17. et 20. Gunther. in Hist. CPol. cap. 26. Anna lib. 3. pag. 94. et lib. 8. pag. 242. Autor Narrationis Historicae in Restitut. Imagin. pag. 724. et 732. D. Chrysostomus Demonstratione contra Gentes, Gregor. Nyssenus in Encomio Macrinae, etc. Sed et in mutui pacti ac Sacramenti confirmationem eiusmodi encolpia invicem commutabant. Pachymeres lib. 1. cap. 31. *ταῦτα συνθεμένων ἐκείνων καὶ ἀνταλλαξάντων εἰς τοὺς ὅρκους τὰ ἱερὰ περιάμματα, συρρήγνυται μάχη μεγίστη.* Quo spectant, quae de armorum commutatione diximus in Dissert. 21. ad Ioinvillam pag. 261.

Ὄρθριον ὕμνον] Horas matutinas. Vide Goarum ad D Codin.

Σιδηρᾶς] Eadem habet Bryennius lib. 3. cap. 25. Sideram Pag. 54. A in meridionali Urbis parte statuit Scylitzes in Leone Philos. *ἐγένετο δὲ ἐμπρησμὸς κατὰ τὸ μεσήμβρινον μέρος τῆς πόλεως, ἐν τῇ λεγομένῃ Σιδηρᾷ.* Siderae meminit praeterea Codinus lib. de Orig. CP. *καὶ τὸ Ἄατον πρὸς τὴν Νέαν κείμενον, καὶ μέχρι τῆς ὀνομαζομένης Σιδηρᾶς.* Certe *Aatum*, seu *Ἀετὸν* iuxta novam Ecclesiam statuit etiam Constantinus Porph. in Basilio cap. 58. Unde cum *Aetus* Siderae vicinus fuerit, *Sidera* vero Monasterio Petrii proxima, consequens videtur locum, qui aliis *Aetii* dicitur, domum scilicet Regiam a sui sublimitate sic appellatam et ab eodem Basilio conditam, cui vicinum fuit Petrium, eumdem esse cum Aeto. Vetus Scheda apud Martinum Crusium lib. 3. Turcogr. pag. 190. 275. *ἡ βίβλος αὐτῆς τῆς Μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς κειμένης ἔγγιστα τοῦ Ἀετίου, ἀρχαϊκὴ δὲ τῇ Μονῇ κλῆσις Πέτρα.* At unde *Siderae* appellatio fluxerit, haud planum videtur, cum

de ea sileant Byzantini Scriptores. Nec enim ausim affirmare id nominis loco inditum, aut quod forte in eo extiterint officinae ferrariae, quemadmodum aerariae Chalcopratiorum vico nomen dederunt, aut sane quia ibi olim et ante Constantinum fuerit Moneta, seu domus in qua cudebantur nummi ferrei. Nam Petrii vicinitas ostendit extitisse illam intra Vetus Byzantium. Docemur quippe ex Aristophane *ἐν Νεφέλαις*, nummos ferreos cusisse Byzantinos.

Ποίους θεοὺς ὀμεῖ σύ; πρῶτον γὰρ θεοὶ
Ἡμῖν νόμισμ᾽ οὐκ ἔστι. στρ. τῷ γὰρ ὄμνυτ᾽, ἢ
Σιδαρέοισιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ.

Ad quem locum Scholiastes, *λεπτοῖς δὲ νομίσμασιν φαίνονται κεχρῆσθαι Βυζάντιοι.* Idque firmat authoritate Platonis in Pisandro: *χαλεπῶς ἂν οἰκίσαι μὲν ἐν Βυζαντίοις, ὅπου σιδηρέοισι νομίσμασι χρῶνται.* His consentit Hesychius, *ἐν τῷ λεπτῷ νομίσματι, ᾧ σιδηρῷ καὶ ἐλαχίστῳ ἐχρῶντο οἱ Βυζάντιοι.* Spartanos abrogato aureorum et argenteorum nummorum usu, ferreis etiam usos docet Porphyrius lib. 4. *περὶ ἀποχῆς.* Aliud porro fuit Porta ferrea, *Σιδηρὰ πόρτα*, a loco, *Sidera*, dicto, etsi locus uterque mari obversaretur. Sed *Sidera*, cuius Anna meminit, ad Fretum Sycenum fuit, ut et Petrium: Porta vero ferrea Propontidi adiacuit, eademque videtur, quae postea *τῶν Σοφιῶν*, hoc est, Sophianarum Porta dicitur a Codino de Origin. qui prioris appellationis rationem et originem affert pag. 51. Edit. Reg. qua videlicet ad Palatium ita nuncupatum ibatur, proinde Portui Sophianarum vicina. Meminit Portae Ferreae Leo Grammaticus pag. 458. et 489.

A *Μονὴν τῶν Πετρίων*] Petrium Monasterium a loco sic est appellatum, cui *Πέτρα* olim nomen fuit, iam ante instauratum a Constantino Byzantium, ut ex Dionysio Byzantio docet Petrus Gyllius lib. 2. de Bosp. Thrac. cap. 2. a Petris scilicet extantibus, et loci difficili situ: unde et locus et Monasterium *Πέτρα* et *Πέτριον* promiscue appellantur a Scriptoribus. Versus muros Urbis maritimos ad Fretum Sycenum Petrium extitisse autor est Nicetas in Alexio Com. lib. 3. cap. 10. *οἱ μὲν τὰ πλοῖα φέροντες ἔστησαν κατέναντι τῶν Πετρίων.* Quo loco codex Barbarograecus habet, *τοῦ κάστρου τῶν Πετρίων λεγομένων.* quod quidem Castrum, si aliud a Monasterio Petrii, nescio an idem fuit cum Palatio Petrii, quod *Παλάτιον τοῦ Πετρίου* vocat Scylitzes in Nicephoro Phoca et ita appellatum ait Codinus in Orig. Lambecianis pag. 57. quod a Petro Barsymiano Patricio, Iustiniano imperante, extructum fuerit. Certe non uni D. Ioannis Baptistae Monasterio concessum fuit nomen Petrii, cum in Petrio varia fuerint Aedificia et Monasteria. Nam praeter illud, cuius hic

Anna meminit, Monasterium extitit Templum, quod τὸν Ἅγιον Ἠλίαν τὸ Πέτριον vocat Codinus de Orig. CP. τὸν Ἡλίου τοῦ Προφήτου κατὰ τὸ Πέτριον ναὸν, Constantinus in Basilio cap. 54. Praeterea Templum S. Euphemiae, quod τὴν Πέτραν appellat Codinus, ἐν τόπῳ ἐπιλεγομένῳ Πετρίῳ extructum ait S. Nicephorus in Catal. Patriarch. Constantinopolit. ἐν τῇ Πέτρᾳ Theodorus Lector. Eccl. 2. ἔνδον τοῦ Βυζαντίου, Nicephorus Call. lib. 8. cap. 6. hoc est, intra veteris Byzantii moenia; seu potius ad ipsos muros veteres, qui ἀπὸ τοῦ καλουμένου Πετρίου ἕως τῆς πόρτας τοῦ Ἁγίου Αἰμυλιανοῦ protendebantur, ut habet Chronicon Alexandrinum. Iam vero Monasterium Πετρίου κατ' ἐξοχὴν a Scriptoribus dictum D. Ioanni Baptistae dicatum fuit, ut autores sunt Ducas cap. 39. et Codinus de Offic. Aulae CPol. cap. 15. N. 11. et 15. qui illud μονὴν τῆς Πέτρας vocant: Cantacuzenus vero lib. 3. cap. 35. Πέτραν tantum. Foeminarum fuisse indicat hoc loco Anna, ut et Scylitzes et Zonaras in Argyro, et Constantinus in Basilio cap. 30. Huius praeterea mentionem agit Nicetas in Murtzuphlo cap. 5. Crusius sua aetate adhuc stetisse scribit, nec procul abfuisse a Blacherniana Aede et Palatio, quod Constantini appellant Graeci hodierni. Vide Cinnamum lib. 6. pag. 160.

Πρωτοβεστιαρία] Protovestiarii uxorem interpretatur A
Meursius. Sane *Consulares foeminas dicimus Consularium uxores,* inquit Ulpianus L. 1. π. de Senatorib. Verum fuisse dignitatem in familia Imperatricis omnino Anna indicat, eaque donatam Mariam Ioannis Ducae uxorem. Protovestiariae suberat, ut opinor, Ζωστὴ, cuius officium erat Augustam succingere, ut autor est Codinus in Orig. CP. ὁμοίως καὶ αἱ Ζωσταὶ ἐζώννυον τὴν Δέσποιναν. Meminit huiusce dignitatis Zonaras pag. 116. et Scylitz. pag. 703. et 716. Eiusmodi fuerunt *Ornatrices,* et aliae quae Augustis et Reginis fuisse dicuntur *a Cubiculo, a Veste, a Mundo muliebri,* quarum passim mentio in veteribus Inscript. V. pag. 116.

Τοῦ ἐν Βλαχέρναις τεμένους] Blachernianum Templum A
Deiparae Sacrum, a Pulcheria Aug. Marciani uxore conditum, habent passim Scriptores. Nos infra quaedam.

Περὶ τὸ βραχιόνιον] βραχιόνιον et βραχιόλιον *brachiale* C
est, et brachii ornamentum, aut tegumentum, uti mox ostendemus ad pag. 68. Sed aliud habet etymon βραχιόνιον hoc loco apud Annam, quo quidem vocabulo propugnaculum ad Portam Blachernianam designavit, quod προτείχισμα τῶν Βλαχερνῶν appellat S. Nicephorus in Heraclio An. DCXXVI. cuiusmodi opera nos Galli *Braies* dicimus, a braccis, seu femoralibus, quae Suidae (in V. Ἀναξυρίδες) βράχια, Glossis

Basilic. apud Carol. Labbeum *βράχαι* appellantur, voce, ut videtur, traducta. *Βραχιόλιον* eadem notione usurpat Hero in *Παρεκβολαῖς*: *Ἐπιμελεῖσθαι δεὶ τοῦ βραχιολίου, κᾂν εἰς βάθος ἐπὶ πολὺ ἐκτείνεται.* et Chron. Alexandrinum An. XVI. Heraclii, *καὶ περὶ ἑσπέραν ἔστησαν ὀλίγα μαγγανικὰ καὶ χελώνας, ἀπὸ βραχιολίου, καὶ ἕως βραχιολίου.* Paulus Diac. lib. 19. Hist. Misc. *Brachialis Aureae Portae* meminit. Neque aliud videtur *Sbaralium* apud Sanutum lib. 3. part. 12. cap. 21. *Fecit quoque plures mines, sive cuniculos, respondentes ad Turrim Maledictam, et ad Sbaralium, sive Barbecanum Regis Hugonis.* Certe constat nihil aliud esse Brachiale, quam quod nostri *Barbecanas*, et *Antemuralia* vocant, quibus ut plurimum Portae Oppidorum et Castrorum earumque exitus muniebantur. Willelmus ab Oldenborg in itiner. T. S. de Tripoli: *quorum portas et introitus speciales quondam sinuosae Barbicanae intricant et observant.* Idem de Tyro: *in quibus* (muris) *dispositae et transpositae sunt* V. *Portae, quae introitum civitatis adeo intricant et observant, ut qui eas introeunt, in domo Daedali errare et laborare videantur.* At cur eiusmodi propugnacula *brachialia*, nostris *braies* dicantur, nondum eum assecutus; nisi forte quod ut pars humani corporis inferior braccis vestitur, ita propugnaculorum, quae urbium portis opponuntur, ima braccarum speciem altioribus muris praeferant. Proinde *Bracca* hac notione idem erit quod *murus antepectoralis* in Charta An. MCLXXXIV. In Reg. Feodor. Burgundiae I. part. fol. 93. in Camera Comput. Paris. sic nempe dictus, quod infra muri *pectus*, seu partem mediam extructus sit, et braccarum instar propugnaculorum inferiora tegat: *Muro quoque permisi idem claustrum claudi, cuius altitudo a ripa interiori sit unius lanceae absque batalliis et muro antepectorali.* Extat idem Diploma etiam in Burgundicis V. C. Steph. Perardi pag. 259.

C *Τῶν Βλαχερνῶν πύλην*] Muris Blachernianis adiacuit Porta, quae ab iis, aut vicino Palatio, vel Templo, Blachernarum nomen habuit. Eius mentio fit apud Nicephorum CP. et Cedrenum in Heraclio et Monomacho, Paulum Diac. lib. 23. in Epist. Hugonis Com. S. Pauli de prima Urbis expugnat. et in Gestis Innocent. III. PP. pag. 106.

C *Βασιλικοὺς ἱπποστάθμους*] Scribit Codinus in Origin. CP. Porticus ambas in Sigmatis figuram extructas olim stabula fuisse, easque Cortem, seu Atrium, ambivisse. Stabulum quoddam *τρυλλωτὸν*, seu concameratum, Michaelis Theophili filii opus, recenset Autor *Τῶν Πατριῶν* CP. et Leo Grammaticus in Michaele pag. 463. Denique *Imperialis Stabuli* meminit Autor de exilio S. Martini PP. et Guill.

Bibliothecarius in Hadriano PP. At Regia Stabula, de quibus Anna, extra Urbem, ad muros Blachernianos erant.

Κοσμίδιον] Monasterium SS. Cosmae et Damiani extra C Urbem, de quo nos pluribus ad Villhard. N. 86.

Γεώργιον τὸν Παλαιολόγον] Nicephori, cuius meminit D Bryennius lib. 3. N. 15. Scylitz. pag. 834. et Anna pag. 54. 56. filium, ad quem scribit Theophylactus Bulgar. Archiep. Epist. 33. et 70.

Κτήμασι τῶν Μωροβούνδου] Possessio forte Merobaudis, qui Cos. fuit I. cum Gratiano Aug. A. Chr. CCCLXXVII. Iterum cum Saturnino A. CCCLXXXII. aut alterius eiusdem nominis, ortu Hispani, Asterii Cos. generi, de quo Idacius in Chron. Pag. 55. C

Πρὸς τὸν κοιτῶνα] Mox, *δεδιὼς μὴ καὶ ἐμφρούριος γένηται, διὰ τὸ κεναῖς χερσὶν τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλικὸν κοιτῶνα ὀφθῆναι.* Quibus locis *κοιτὼν* idem est quod *Cubiculum* Cassiodoro lib. 4. Epist. 51. lib. 5. Ep. 14. 39. 44. et Latinis aevi sequioris *Camera*, Thesaurus nempe, et Fiscus Regius. Ockam cap. *quid sit Scacarium: Camera est locus, in quem Thesaurus recolligitur, vel conclave, in quo pecunia reservatur.* Vita Lud. Pii An. DCCCXL. *Iussit fratri suo Drogoni, ut ministros Camerae suae ante se venire faceret, et rem familiarem, quae constabat in ornamentis regalibus, per singula describi curaret.* Hist. Archiep. Bremens. An. MCLV. ubi Fridericus Imp. *Magna requiritis, o viri Romani, de exinanita Camera nostra. Camera Regia* eadem notione in Diplom. Hugonis et Lotharii Regum Italiae apud Ioan. a Bosco in Vienna. Ita in Monasteriis *Camera* dicitur Monachorum aerarium. Chron. Besuense: *Quidquid in lucro aut negotio aliquid exinde potuerint lucrari, redeat ad vestitum fratrum in Camera supradicti loci.* Adde Eckeardum Iunior. de casib S. Galli cap. 10. Math. Paris. pag. 255. 857. Privileg. Eccl. Hamburg. pag. 169. Gesta Dagob. cap. 33. Camerae igitur qui praeerat, *Camerarius* dictus, Fisci Regii Praefectus, Custos Regii census. Idem Ockam: *Officium Camerariorum in recepta consistit in tribus, scilicet claves arcarum baiulant, pecuniam numeratam ponderant, et per centenas libras in forulos mittunt.* Quae adnotare operae pretium visum est, ut tandem percipiatur, qui fuerint *Camerarii Provinciarum* in Regno Neapolitano, de quibus passim Falcandus, Gesta Innoc. III. PP. etc. in Gallia nostra *Magni Camerarii*, quos vulgo cum *Cambellanis* temere confundunt, et in Monasteriis *Camerarii*; horum enim omnium officium fuit aerarii praefectura. Sed hac de re alias, si Deus faverit, pluribus. Pag. 56. A

Εὖρον] Eurum, seu Hebrum, Thraciae fluvium, hodie *Marisa* dictum. Pag. 56. D

Pag. 57. A *Ἀθύραν*] De Athyra et Schizis diximus in Notis ad Villhard. N. 220.

Pag. 59. A *Βροντῆς υἱόν*] D. Ioannes Evangelista a Graecis *κατ' ἐξοχὴν Θεολόγος* dictus, quod de Christi genealogia sublimius quam caeteri senserit et scripserit. Eadem causa *βροντῆς υἱὸς* ab iisdem non semel indigitatur, ut qui tamquam tonitru de caelo Verbi divinitatem enarrando intonuerit; seu *quod eius dicta qui legit, non credit dicere, sed tonare*, quod de S. Hilario dixit Fortunatus. Paulinus Epist. 24. de S. Ioanne, *qui solus e* IV. *fluminibus ex ipso summo divini capitis fonte decurrens, de nube sublimi tonat,* IN PRINCIPIO ERAT VERBUM. Vide S. Augustinum lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 4. et 6. Suidas v. *Ἀδάμ. Ἐντεῦθεν ὁ τῆς βροντῆς γόνος, τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἐξ οὐρανίων νεφελῶν ἀπαστράψας ἐβρόντισε, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐλάμπρυνε.* Theophylactus Bulgar. Archiep. Praefat. in Ioan. *ἐπεσκεψάμεθα δὲ καί τι θαυμασιώτερον συμβὰν περὶ τοῦτον δὴ τοῦτον Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην· μόνος γὰρ οὗτος τρεῖς μητέρας ἀναφαίνεται ἔχων, τὴν φυσικὴν, τὴν Σαλόμην, τὴν βροντήν. υἱὸς γὰρ βροντῆς διὰ τὴν Εὐαγγελίου μεγαλοφωνίαν καὶ τὴν Θεοτόκον.* Germanus Byzantius, *Τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, τὸ θεμέλιον τῶν θείων λόγων, τὸν ἀρχηγὸν τῆς θεολογίας καὶ κήρυκα πρώτιστον τῆς ἀληθοῦς δογμάτων θεοῦ σοφίας, τὸν ἠγαπημένον Ἰωάννην καὶ παρθένον μερόπων γένος κατὰ χρεὼς εὐφημήσομεν.* Vetus Epigr. de S. Ioanne:

Βροντὴ πέφυκεν ἡ θεηγόρος λύρα,
Βροντῶσα, κηρύττουσα τῇ οἰκουμένῃ
Ἰωάννης ἄρρητον οὐσίαν μόνην
Θείαν τριφεγγῆ δημιουργὸν τῶν ὅλων
Ἔγνω γὰρ ὄντως, καὶ γράφει θείᾳ βίβλῳ,
Καὶ νῦν δᾳδουχεῖ, καὶ καταυγάζει φρένας.

Aliud de eodem:

Βροντῆς γόνε βρόντησον ὑψόθεν μέγα,
Καὶ σήμερον πῶς ἡ προάρχιος φύσις,
Θεοῦ βροτός τε καὶ θεὸς πάλιν μένει.

Notum illud Martiani Capellae lib. 5. Philolog. de Rhetorica: *Haec cum in progressu arma concusserat, velut fulgureae nubis fragore colliso, bombis dissultantibus, fracta diceres crepitare tonitrua. Denique creditum, quod instar Iovis eadem posset etiam fulmina iaculari.* Verum aliter de eiusce epitheti etymo censet Beda et ex eo Ordericus Vitalis lib. 2. Hist. Eccl. *Iacobus et Ioannes filii Zebedei a Christo appellati sunt Boanerges, id est filii tonitrui, ex firmitate et magnitudine fidei, quam tenuerunt inviolabiliter et docuerunt immaculatam legem Domini.* Vide Epiphan. Haeres. 78.

Ioann. Sarisber. lib. 1. Polycrat. cap. 6. et Casaubonum Exercit. 13. ad Annal. Baron. cap. 13.

Εὐφημίας] Codinus de Off. *γίνεται τοίνυν ἡ τῶν βασιλικῶν ὀνομάτων εὐφημία.* Cedrenus, *εὐφήμησαν οὖν τὰ Μέρη, Ἀναστασίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη.* Imperatoribus, dum renuntiantur, a militibus et circumstantibus acclamatum nemo nescit: ea autem acclamatio erat ut plurimum vitae diuturnioris imprecatio. Corippus lib. 2. B

Intonuit patrum subitus fragor, inde clientum
Clamores crescunt, clamoribus adsonat aequor,
Laudibus innumeris Regnantum nomina tollunt,
Iustino vitam tercentum vocibus optant.

Et lib. 3.

Augustis vitam laetis clamoribus optant.

Hinc frequens illud *πολυχρόνιον* Augustis acclamatum apud Byzantinos, de quo passim Codinus, quod Graeci nuperi pro quavis impensa salute usurparunt, quod in iis salutationibus vitam diuturniorem adprecarentur. Odo de Diogilo lib. 3. *Polychronias eorum suscipit, sed vilipendit: sic enim vocantur reverentiae, quas non solum Regibus, sed etiam quibuslibet suis maioribus exhibent, caput et corpus submissius inclinantes, vel fixis in terram genibus, vel etiam sese toto corpore prosternentes.*

Μελισσηνόν] Laudat hunc Annae locum Petrus Faber Sanjorianus ad Leg. 11. de Iust. et Iure pag. 751. Is est vero Nicephorus Melissenus, qui postmodum Caesar dictus, Alexii Imp. sororem uxorem duxit, de quo Zonaras, Glycas, et Cinnamus. Hunc etiam, ni fallor, innuit Theophylactus Bulg. Archiep. Epistola, quam ad Caesarem inscripsit, in qua Sebastocratoris, Isaacii forte, obitum deplangit. Fallitur porro in ipso Annae limine foeminarum doctrina illustrium Encomiastes, qui Nicephorum Annae maritum ex Melissenorum familia ortum dixit. C

Περὶ τὴν Δάμαλιν] Damalis est Promontorium, quod hodie Scutaricum vocant, positum e regione Promontorii Byzantium continentis. De nomine et situ multa habent Hesychius Milesius, Codinus in Orig. Petrus Gyll. lib. 3. de Bosp. Thrac. cap. 9. et Leunclav. in Pand. Turc. cap. 128. C

Τὴν Θετταλοῦ μεγίστην πόλιν] Monachus S. Mariani An. MCLXXXV. *Salonicam amplitudine opibusque praesignem.* Ioannes Cameniata de Excid. Thessal. cap. 2. ubi pluribus describitur: *ἔστιν οὖν ἡ πόλις μεγάλη τε καὶ εὐρεῖα, τείχεσι καὶ προβόλοις συχνοῖς κατοχυρωμένη.* Cantacuzenus lib. 3. cap. 93. de eadem urbe, *μετὰ τὴν Μεγάλην πρώτην πόλιν.* Vide Concil. Sardic. cap. 16. Pag. 60. B

B *Μάρτυρος Δημητρίου ναός*] Celeberrimum fuit, et apud Graecos Byzantinos decantatissimum S. Demetrii Templum Thessalonicense, de quo passim Scriptores, Anna lib. 5. Nicetas in Isaacio lib. 1. N. 5. Innocentius III. PP. lib. 13. Ep. 101. 151. lib. 15. Ep. 30. et 84. praesertim vero ob corpus Divi Martyris in eo asservatum et cultum, ex quo continuo stillabat liquor sanandis morbis salutaris, ut hoc loco Anna scribit, quod etiam attigerunt Ioannes Cameniata de Excid. Thessalon. cap. 2. 5. 6. 9. Nicetas in Andronic. lib. 1. N. 9. Scylitzes in Michaele Paphlag. Acropol. cap. 45. Cantacuzen. lib. 1. cap. 53. Ducas cap. 29. et Ioannes Anagnosta de Excisa Thessalon. cap. 5. et 16. Vide Gretzerum ad Cantacuzen. pag. 915. 916. et Historiam nostram Gallo-Byzant. lib. 2. N. 4.

C *Δι' ἐρυθρῶν*] Puniceis litteris, et cum Cinnabari Bullas aureas, et quaelibet Diplomata et Epistolas subscribebant Imperatores. Const. Manasses:

Ἐν ἐρυθρώοις γράμμασιν αὐτὸν ἐσημειοῦτο.

Alibi,

Καὶ πορφυρόβαπτος γραφὶς τὴν χάρτην ἐπιστοῦτο.

Apud eumdem, *γραφὴ ἐρυθροσήμαντος*. Pisides in Hexaemero:

Ἀλλ' αἱματώσας τοὺς ἑαυτοῦ δακτύλους
Βαφαῖς ἐρυθραῖς βασιλικῶς ὑπογράφει.

Gregorius XI. PP. ad Ioann. Palaeologum Imp. *Imperiales litteras de rubeo colore, et ut videbatur, tua manu in littera Graeca scriptas recepimus*: apud Wadding. An. MCCCLXXV. N. 2. Sed haec nota. At quae fuerit ista subscriptio, et an Imperatoris nomen expresserit, video controverti. Procopius in Hist. Arcana tradit Iustinum Imp. quatuor literarum characteribus subscripsisse: quae fuerint istae, non explicat. Anastasius ad Act. x. Octavae Synodi subscripta Imperatorum nomina diserte scribit. Non tamen charactere distincto, sed arcanis quibusdam nodis et implicationibus literarum subscribebant, inquit Alamannus, et ut verbo dicam, Monogrammate, *quo nomen magis intelligi, quam legi promptum est*, ut ait Symmachus lib. 2. Epist. 12. Certe apud Latinos Monogrammatis usus antiquissimus deprehenditur in Diplomatibus Summorum Pontificum, Imperatorum, et Regum, ut et in eorum Monetis. Hrabanus Maurus Abb. Fuld. lib. de Inventione Linguarum: *Litterae Monogrammae scriptae nonnullis in locis inveniuntur, ubi pictura cum musaeo in pariete imaginis, aut in velis, vel alicubi aliter facta fuerit, ibi eorum nomina cum congerie literarum unum characterem pictores facere soliti sunt, quod Monogramma dicitur*. Charta Pipini I. Regis Aquit. apud Beslium: *Ut autem haec nostrae Excellentiae auctoritas inviolabilis et inconcussa omni tempore*

permaneat, Monogramma inserere curavimus, ac de annuli nostri impressione insigniri subter fecimus. Annales Francor. Bertiniani An. DCCCLI. *Haec communi Procerum suorum consilio atque consensu decernunt, propriorumque nominum Monogrammatibus confirmant.* Diploma Adalberonis I. Episc. Metens. apud Meurissium: *Manu propria nostri nominis Monogrammam subtus signavimus.* Denique Odo Cluniac. in Vita Burchardi Comitis Corbol. *Facto itaque testamento, Monogrammate firmatur.* Verum etsi in confesso sit sua nomina integra exarasse, aut in Monogrammatis formam contracta Imperatores aevi prioris, secus tamen de iis qui post Annum MCC. vixerunt, dicendum est. Servantur enim in Archivo Regis Christianissimi Diplomata Balduini II. Imperat. Constantinop. Annorum MCCXLVII. et MCCLXVIII. Bullis aureis et plumbeis instructa: Epistolae praeterea duae Andronici Palaeologi Senioris Latina lingua in papyro scriptae, prior ad Carolum Pulchrum Franciae Regem, altera ad Benedictum de Cumis Dominicanum, simili ferme literarum rubrarum expressione subscriptae. Nec sunt literae in Monogrammatis formam contractae, sed maiusculae, et in totam pergameni, vel papyri, latitudinem, atque adeo in ipsum Diplomatum aut Epistolarum scriptum diductae; characteribus adeo anomalis, et intricatis, ut ne vix quidem unus literarum apex deprehendi queat. Sed ut cuiuis sit de eiusmodi subscriptionibus divinandi facultas, en damus fideliter excerptas ex ipsis Archetypis, et in minorem redactas formam [vide tab. I], cum in Diplomatibus longe maiori exaratae sint, totamque explicatae membranae latitudinem impleant. Prior igitur subscriptio est Balduini II. in Diplom. An. MCCXLVII. quod a Du-Chesnio in Probat. Hist. Duc. Burg. refertur pag. 139. altera est eiusdem Balduini in Diplom. An. MCCLXVIII. mens. Mart. quod nos descripsimus in Hist. Gallo-Byzant. pag. 22. tertia denique est Andronici Palaeologi in Epistolis mox laudatis. Extant porro sparsim apud Martinum Crusium in Turcograecia istiusmodi in Graecorum Pontificum et Nobilium Epistolis subscriptiones, quarum etsi interdum sensum et notationem reddiderit, vix est tamen ut ullus ex iis apex percipiatur. At in praedictis Diplomatibus Balduini et Andronici mensis videtur describi, non vero eorum nomen. Tradunt Pachymeres lib. 4. cap. 29. et Gregoras lib. 4. a Michaele Palaeologo Imperatore concessum Andronico filio Imperii collegae, ut ei liceret *γράφειν δι' ἐρυθρῶν οἰκείᾳ χειρί, ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΙΤΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ.* Ubi MS. Regius habet *διεξοδικῶς γράφειν δι' ἐρυθρῶν*, etc. id est, *πλατέως*, uti vocem hanc interpretatur Hesychius, expansis

et diductis literis. Verum id nominatim excepit Michael, ne μηνολογεῖν se vivo posset, id est adscribere μῆνα καὶ ἴνδικτον, ut habet Gregoras, quemadmodum, inquit Pachymeres, solent Imperatores, ὡς ἔθος τοῖς Βασιλεῦσιν. Unde idem Autor lib. 7. cap. 1. narrat Andronicum, post patris Michaelis mortem, primum Diplomatibus mensem et diem apposuisse: ἄρτι πρώτως μηνολογησάμενος πρόσταγμα. et lib. 6. cap. 36. scribit Michaelem, cum in extremis ageret, libellum subscribentem, primam Novembris mensis literam designasse, nec potuisse distinctis apicibus reliquum vocabuli explere. Ex quibus constat eodem encausto, seu eadem rubrica, qua nomen proprium, mensem et Indictionem exarasse Imperatores. Quod praeterea firmatur ex Novella Manuelis de Feriis, in qua haec verba sub finem habentur: εἶχε τὸ ΜΗΝΙ ΜΑΡΤΙΩι ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ιδʹ. δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς Βασιλικῆς χειρὸς, id est, *adscriptum fuit manu Imperatoris rubris literis, Mense Martio Indictionis* XIV. et ex altera eiusdem Augusti, περὶ διαφόρων, etc. quae iis verbis clauditur, εἶχε τὸ ΜΗΝΙ ΜΑΡΤΙΩι ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ιδʹ. δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς Βασιλικῆς καὶ θείας χειρός. ubi observandum, iis in Novellis Imperatoris nomen characteribus Cinnabaricis exaratum fuisse nequaquam adnotari, sed tantum mensem et Indictionem: ita ut ea tempestate Imperatores non nomen suum, sed mensem duntaxat et Indictionem Diplomatibus et Bullis suis apponerent; cum alias non modo liberis, sed etiam praecipuis aulae suae Officialibus subscribendi sua nomina *per Cinnabarim* facultatem concederent, ut ex Niceta in Isaac. lib. 3. N. 5. constat. Habeo prae manibus Epistolam Demetrii Palaeologi Despotae, Manuelis Palaeologi Imperatoris filii secundogeniti, ad Carolum VI. Francorum Regem, datam *ex Peloponneso* 12. *Decembris* 1455. quam mecum communicavit V. C. Dominus *de Vyon d'Herouval* de Literatis omnibus bene meritus, subscriptam rubeis et grandioribus hisce characteribus, Δημήτριος ἐν χῷ τω θῷ πιστὸς Δεσπότης Ῥωμαί. ὁ Παλαιολόγος. Sigillum ex cera rubra papyro obducta literis appositum Aquilam, cum alis expansis, bicipitem, et cum bina coronula utrique capiti imminente, repraesentat. Sigilli vero inscriptio iisdem characteribus concipitur, quibus Epistolae subscriptio. Iam vero cur Imperatores mensem tantum et Indictionem, literis rubricatis, in Diplomatibus et Bullis, non vero sua nomina, describerent, id causae potissimum esse existimo, quod ex quo Bullarum, seu Sigillorum, uti ea vocabant, pendentium, usus apud Graecos invaluit, subscribi in iis nomina desierunt. Certe apud Gallos nostros, qui sigillis pendentibus uti coepere ea ferme

aetate, qua Graeci Bullis, tum aureis, tum plumbeis, nempe circa nonum aut decimum seculum, subscribi, inquam, nomina desiere in Diplomatibus; cum antea non modo sigilla cerea ipsis chartis affigerentur, sed etiam apponerentur ipsorum Monogrammata Principum, aut eorum, quorum erant Diplomata. Et certe, si bene auguror, in priore Balduini II. Diplomate A. MCCXLVII. *μηνὶ Ἰουλίῳ*, id est, mense Iulio, exaratum videtur, quo illud emissum constat, uti in altero, *μηνὶ Μαρτίῳ*, (emissum enim mense Martio) in tertio denique, quod est Andronici Senioris, *μηνὶ Μαΐῳ*; ubi vox *μηνὶ* contractis literis describitur: atque eiusmodi subscriptio *Imperialis* appellatur in Diplomate eiusdem Balduini A. MCCXLI. quod habetur in Historia nostra Gallo-Byzantina: *In cuius rei testimonium praesentes literas fecimus annotari, et Bullae nostrae plumbeae munimine roborari Imperialis subscriptionis caracteribus insignitas.* Et in eo quod est A. MCCLXVIII. *In cuius rei testimonium litteras nostras praesentes dedimus Bulla nostra aurea roboratas, nostris caracteribus rubeis Imperialibus insignitas.* Quos quidem characteres rubeos, non *sui nominis*, uti solebant Imperatores, antequam Bullarum usus invaluisset, appellat Balduinus, sed tantum *characteres Imperiales rubeos*, id est, quos in Diplomatibus describere solebant decessores sui.

Ἅτε Μοναχικόν] Victus et captus a Turcis una cum Ursello Ioannes Ducas, Caesar, a Michaele nepote, lytro soluto, redemptus, Constantinopolim adductus est, cumque ad Propontidem pervenisset, mutata veste, positoque capillo, Monachum induit, sibi metuens a nepote ob affectatum a se Imperium, uti narrant Bryennius et Zonaras. Redacto in ordinem Michaele, cucullam exuit, et in suburbano praedio haud procul a Constantinopoli, quod Morobundi appellabant, eiusque erat, privatam et a Palatii turbis semotam vitam exegit, Botaniata sceptrum obtinente, quod diserte innuit Anna. Verebatur igitur Ioannes, ne si ad muros accederet, militum, qui urbis custodiae invigilabant, et quibus nota erat ea quam pronuper deposuerat conditio, irrisionibus et sannis traduceretur: *ἅτε τὸν μοναχικὸν οὐ πάνυ πρώην βεβλημένος ἀμφίον*, ut habet editio Hoeschelii, id est, *ut qui non multo ante Monachicum habitum induerat.* Atque hic est verus et genuinus huius loci sensus, quem frustra vir doctus sollicitat. Pag. 61. D

Τὸν Ἀββᾶν] Non Abbatem, seu *ἡγούμενον*, sed Monachum et Patrem Ioannem appellarunt et salutarunt milites. Ita lib. 15. pag. 489. Basilium Monachum, Bogomilicae Haeresis authorem, *τὸν δαιμονιώδη Ἀββᾶν* vocat Anna, id est, Pag. 62. A

πατέρα, *patrem*, quo nomine paulo ante donaverat, et compellantur vulgo Monachi, praesertim senio ac vitae sanctitate venerandi, apud Cassianum Collat. 1. etc. Sacra Constantini Imp. in Sexta Synodo, ante Act. 1. ἐκ δὲ τῶν Βυζαντίων Μοναστηρίων ἐξ ἑκάστου μοναστηρίου ἀββάδας τέσσαρας. Ubi vetus Interpres: *ab unoquoque Monasterio Monachos quatuor*. Epiphanius Hagiopolita de locis SS. ἔχει δὲ ἡ αὐτὴ μονὴ Ἀββάδας χιλίους, καὶ χίλια κέλλια. i. *Monasterium Monachos mille continet, et cellulas mille*. Ubi Morellus perperam *Abbates* vertit, perinde ac Goarus apud Theophanem in Leone II. ἐκ τῶν ἀββάδων ἐν τοῖς πρωτίστοις θρόνοις Μητροπολίτας προεβάλετο: ubi *ex Abbatibus* reddit, pro *Monachis*. Rectius Combefisius in Ioan. Damasceni Epistola ad Theophilum Imp. de Imaginibus, μήτε ἐξ ἀββᾶ κοινωνῆσαι, *nulla item ulli Monacho communione iungendos* interpretatur. Apud Suidam Ἀββᾶ est ὁ πατήρ. Aimoin. de vita S. Abbonis Abbat. Floriac. cap. 2. *Abbo*, ait, *si ultima immutetur litterâ, patrem sonat in Achivorum lingua*. Immo in Syriaca, ut autor est Isidorus lib. 7. Orig. cap. 13. Regula S. Ferreoli cap. 17. *Abbas, cui nomen pater est*. Eutychius Patriarcha Alexandr. in Orig. Eccl. Alex. ex versione Seldeni: *Cum vero homines audierant Episcopos vocitare Patriarcham, Abba, seu patrem, inter se dixerunt, nos Episcopum quemlibet Abba, seu Patrem appellamus: et appellant Episcopi Patriarcham Abba. Unde sane oportet, ut vocemus nos Patriarcham Papam, id est, avum, cum sit pater patrum*. Hinc qui vulgo Abbates et Archimandritae, Aimoino lib. 1. de Mirac. S. Bened. cap. 3. lib. 2. cap. 13. Adrevaldo in Hist. Translat. Corp. S. Bened. cap. 3. S. Bernardo de Vita et Morib. Relig. cap. 10. et aliis dicuntur *Patres Monasteriorum*, vel *Monachorum*; qua loquendi formula utuntur passim Regulae veteres Monasticae, S. Pachomii cap. 81. 107. S. Isidori cap. 19. etc. Papias, *Abbas, pater Monachorum, nam Abbas pater Syriace dicitur*. Concil. Meldense An. DCCCXLVI. *Talis Abbatia (quae Paternitas Latino nomine dicitur) removeatur*.

V. Nebridium a Mundelheim Antiquarii Monastici Epist. 119.

A Ἐκ τῆς Θούλης Βαράγγους] Barangos, qui Malaterrae *Varingi*, *Guaranos* appellasse videtur Leo Ost. lib. 2. Chron. Cassin. cap. 58. Anna et caeteri fere ex Byzantinis Scriptores Anglos origine fuisse opinantur. Cinnamus lib. 1. de Varingis, ἔθνος δέ ἐστι τοῦτο Βρεττανικὸν Βασιλεῦσι Ῥωμαίων δουλεῦον ἀνέκαθεν. Pachymeres MS. lib. 7. de iisdem, οἳ δὴ καὶ τῷ Ἐρρῇ ἐξ Ἐγκλίνων ὄντι συναμετέροις καὶ τρίτῳ παιδὶ εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφετο. Consentiunt Bryennius lib. 1. cap. 20. Codinus cap. 7. Nicetas et alii. Verum

reliquias fuisse Danorum, qui ab Anglia exacti et Constantinopolim profecti operam suam Imperatoribus locarunt, ex Orderico Vitali satis superque ad Villharduinum demonstrasse arbitror, qui quod origine Dani Angliam incoluissent, promiscue Angli et Dani, eidem Villharduino coniunctim *Anglois* et *Danois* dicti sunt. Nam Anglos, quos Will. Malmesburiensis lib. 2. de Gest. Angl. cap. 13. appellat, Danos vocat Saxo Grammaticus. Prior, de Alexio Imp. verba faciens, *Multa noxia in peregrinos sacri itineris machinatus, Anglorum tamen fidem suspiciens, praecipuis familiaritatibus suis eos applicabat, amorem eorum filio transcribens.* Alter lib. 12. Hist. Danicae de eodem Alexio, qui Erici Regis Daniae per urbem Constantinopolitanam transitum suspectum habuerat, dum ille Hierosolymam tenderet An. MXCVIII. *Ad haec Danos summa a se familiaritate cultos eadem suspicionis occasione notabat, perinde ac maiorem patrii regis* (Erici) *quam stipendiorum suorum respectum acturos. Inter caeteros enim, qui Constantinopolitanae urbis stipendia merentur, Danicae vocis homines primum militiae gradum obtinent, eorumque custodia Rex salutem suam vallare consuevit.* Quae quidem non minimum praeterea firmant, quae Anna de Varingorum erga Augustos Byzantinos fidei integritate commemorat. *Dani* etiam dicuntur Alberto Aq. lib. 4. cap. 40.

Τοὺς Νεμίτζους] Ad Imperatoris custodiam adhibitos B
Nemitzos testatur etiam Scylitzes in Romano Diogene. Guibertus Alexii defectionem describens lib. 1. de Gest. Dei cap. 4. *Sed cum de Officialibus Palatii sub Principe, qui, nisi fallor,* (fallitur dubio procul) *Michael vocabatur, esset, et cuidam portioni plurimae Occidentalium militum praeesset, quos excellentiores apud Graecum Imperatorem, et ad eius custodiam magis contiguos ingenita eorum probitas fecit, collecta ex subiectis militibus audacia, novas res contra ipsum Principem moliri coepit.* Natione Celtas fuisse Nemitzos scribit Zonaras, quo vocabulo non modo Galli, sed et Germani intelliguntur. Verum Nemitzos Germanis adscribit Leunclavius ad Glycam, aitque sic appellari Theutones, Slavorum lingua, et in Pand. Turc. cap. 63. ubi de Nemitzis haec observat: *Habuerunt,* inquit, *vicinos Daci Germanos, puta Quados, Gothos, Gepidas, in quorum agro, qui nunc Cepisiensis dicitur, incolae praesertim Casemarco vicini, se Nemetsassios nominant, voce de Nemetis (sic Ungari Germanos appellant, ut Wenedae nationes Nemitzos) et Sassiis composita, quae Sassios, seu Saxones Germanicos significat.* Quam viri doctissimi de Nemetzis sententiam fulcit Conradus Abbas Usperg. scribens, Alexium Alemannorum ope Imperium occupasse: *Hic est*

perfidus ille Alexius, qui domino suo Nicephoro per quorumdam Alemannorum conductitiorum auxilium depulso Imperium eius usurpavit. Germanos vero ad custodiam Imperatorum longe ante haec tempora fuisse delectos docet Lampridius in Alexandro Severo, quibus *Scurrarum* nomen tribuit, de qua voce multa habet Salmasius. Urbem *Nemetzi* dictam, quod a Nemetzis condita esset, circa Bohemiam statuit Dithmarus lib. 7. pag. 101.

B *Ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ ξίφη κραδαίνοντες*] Nicetas de Varangis, *οἱ κατωμαδὸν τοὺς ἑτεροστόμους πελέκεις ἀνέχουσιν.* Secures inter arma bellica, quorum in praeliis usus fuit, reponunt Tactici omnes. Harum aliae ancipites habebant altera ex parte aciem velut Spathae, aut ensis, ex altera velut hastae cuspidem. Leo in Tact. cap. 5. §. 3. *ἕτερα τζικούρια ἀμφίστομα, ἐφ' ἑνὸς μέρους οἱονεὶ σπαθίον, ἐπὶ δὲ ἕτερον οἷον ξίφος κονταρίου.* cap. 6. §. 11. *τζικούριον δίστομον, τὸ ἓν στόμα τάξιν σπαθίου ἐπίμηκες καὶ τὸ ἕτερον τάξιν ξίφους κονταρίου, μακρὸν καὶ ὀξύ.* Eadem habet §. 25. et Constantin. in Tact. pag. 10. Alterum securis genus describitur a Leone cap. 6. §. 25. *τζικούρια ἕτερα, ἔχοντα τὸ μὲν στόμα κοπτὸν, τὸ δὲ ἕτερον στρογγύλον.* Eiusmodi securim *ἡμιπέλεκκαν* vocabant Graeci, *τὸ ἥμισυ τοῦ πελέκεως, τὸ ἐκ τοῦ ἑνὸς μόνον μέρους ἔχον ἀκμὴν, ὃ καὶ δεξτράλιον καλοῦσι,* ut est apud veterem Homeri Interpretem. Qua quidem *Dextralis* voce hac notione utitur Victor Uticens. lib. 1. de Persecut. Vandal. *Certatim ictibus Dextralium aditum reserabant.* De tertia denique securis specie haec ibidem subdit Leo: *ἕτερα τζικούρια δίστομα, τάξιν πελεκίων.* Prima ex his, a nostris *bisacuta* vulgo dicitur, quod esset *ἀμφίστομος,* seu *δίστομος,* id est, ex utraque parte haberet aciem. *Ῥομφαίαν δίστομον* in Apocalypsi cap. 1. *gladium bis acutum* vertit D. Hieronym. Epist. 1. Willelm. Brito lib. 2. Philip.

Nunc clava caput, nunc vero bipennis
Excerebrat, sed nec bisacuta, sudisve, vel hasta,
Otia vel gladius ducit.

Eodem libro,

Ascia dum dextris, bisacuta securis, et ensis
Fulminat.

Et inter Poetas nostrates ille qui vixit an. MCCCLXXVI.

Trop bien fesoit la besaguë,
Qui est par les deux becs aiguë.

Alter,

A la grant besaguë que le vieillart porta,
Le conneut maintenant, cele part aprocha.

At secures Danicae, cuiusmodi affinguntur Varangis, *ἑτερόστο-*

μοι fuerunt, hoc est, una tantum parte acie instructae, ut illae quae apud Leonem dicuntur habuisse *στόμα*, alterum *κοπτὸν*, alterum *στρογγύλον*. Deferebant vero Dani secures suas in humero sinistro, ut autor est Willelmus Malmesbur. lib. 2. de Gest. Angl. cap. 12. *Securim Danicam in humero sinistro, hastile ferreum dextra manu gestantes*, et Rogerus Hovedenus pag. 439. *Danicam securim auro argentoque redimitam in sinistro humero pendentem.* His quemadmodum in praeliis uterentur, indicat Silvester Giraldus in Topogr. Hibern. part. 3. cap. 10. *Securibus quoque amplis fabrili diligentia optime chalybatis, quos a Norwagiensibus et Ostmannis sunt mutuati* (utuntur Hiberni,) *una tantum manu, et non ambabus in securi percutiunt, pollice desuper manubrium in longum extenso, ictumque regente, a quo non galea caput in collum erecta, nec reliquum corpus ferrea loricae tricatura tuetur.* A Danis igitur eiusmodi secures accepere Angli, Scoti et Hiberni: unde et *Anglicas* vocat idem Malmesburiensis lib. 3. pag. 98. *Scoticas* Thomas Walsingh. p. 105.

Ἡγεμόνα τῶν Νεμίτζων] Qui infra Gilpractus nomina- C tur. Hic nescio quem Flandrensem comminiscitur Ordericus Vitalis lib. 7. *Per Raimundum Flandrensem, qui praecipuus custos et ianitor Urbis erat, consulto civium patefacta est.*

Χρησιμεῦον σκεῦος] Vas scilicet in quo asservabatur D sacrum Encaustum ex muricé aut Cinnabari confectum, seu liquor purpureus, quo Imperatores Bullas et Epistolas subscribebant: quod quidem aureum et gemmis distinctum depingit Nicetas in Manuele lib. 3. N. 4. *δοχεῖον ἐρυθροδάνου διάλιθον χρύσεον. Calamarium aureum margaritis et pretiosissimis gemmis insignitum* dixit Petrus Diac. lib. 4. Chron. Cassin. cap. 13. idque cum caniculi formam effigiemque praeferret, inquit Alamannus, ob id *Caniculus* est appellatum, et a Caniculo erat, qui Caesari eiusmodi vas purpuramentarium ministrabat. Sed de Caniclino plura nos infra ad pag. 338.

Ἡ δὲ ἡμέρα πέμπτη] Capta est Constantinopolis ab Pag. 64. A Alex. An. a Mundo condito iuxta Graecos, VI.M.DLXXXIX. Christi, MLXXXI. Indict. IV. I. April. Feria V. Maioris Hebdomadae. Eusebius Pamphili in Brasilico de Alexio: *οὗτος ἦρξε τῆς βασιλείας ἀπὸ τοῦ ϛφπθ'. ἔτους, Ἰνδικτιῶνος δ', καὶ μηνὸς Ἀπριλλίου α', τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ, ὅτε καὶ ἡ ἁρπαγὴ γέγονε.* Atque hinc supplenda littera numeralis *α'* apud Annam post vocem *Ἀπριλλίου*. Vide pag. 295.

Διὰ τῆς Χαρσίου πύλης] Porta Charsiae una fuit e B Mediterraneis, ita nuncupata a Charsia Venetae Factionis Duce, qui Theodosio Iuniore imperante murorum urbis instauratore, una cum Eulampio Prasinae Factionis principe

aedificandorum moenium curam suscepit, ut est apud Codinum in Orig. CP. Occurrit Charsiana Porta apud Theophanem et Cedrenum in Apsimaro et Rhinotmeto, Nicetam in Isaac. lib. 1. N. 6. Paulum Diac. lib. 20. 22. et 24. Hist. Misc. Pachymerem lib. 10. cap. 8. Cantacuz. lib. 3. cap. 85. Ducam cap. 37. et 39. et alios. Eamdem putat Leunclavius, quae ultimis temporibus et ante expugnatam a Turcis Constantinopolim *Caligarea* appellata fuit a caligariis, sive sutoribus ad hanc Portam habitantibus. Qui quidem locus idem etiam forte qui *Τζαγγάρια* apud Theophanem de seditione Victoriatorum scribentem; *Τζάγγαι* enim calcei sunt, seu cothurni, ut pridem monuerunt viri docti. De Caligariis Contantinopolitanis agit Benjaminus Tudelensis, ubi de Constantinopoli.

B *Μὴ Ἐκκλησιῶν*] Guilielmus Apuliensis lib. 4.

Regni sede senex hac tempestate repulsus
Praedictus fuerat, bellator Alexius illum
Expulit iratus, quia non iniuria fratris
Propter eum dimissa fuit, qui viribus auxit
Imperium totis, tot nactus ab hoste triumphos.
Omnibus Imperii Legionibus huic comitato,
Praesidiis vacua facilis labor urbe reperta
Est superare senem. Fit monachus ille coactus.
Depraedanda tribus datur urbs invasa diebus,
Dux quibus extiterat, manibus quoque Sancta nefandis
Atroces per se loca non violare verentur.

Vide Leonem Ost. lib. 3. cap. 54. et Annam lib. 3. pag. 80. 81.

D *Σπαθάριός τις*] A spatha Spatharii dicti. Est autem spatha maior gladius Vegetio lib. 2. cap. 15. qualem Carolo M. tribuit Monachus Sangall. lib. 1. cap. 26. lib. 2. cap. 11. 17. 19. et 23. Spathariorum vero in Palatio officium erat Imperatorii corporis custodia, ad quod admissi tantum nobiliores; unde *gloriosi Spatharii* dicuntur Alcuino Epist. 111. crebroque ab Imperatoribus ad Principes Legati missi in Annal. Franc. An. DCCCII. DCCCXI. etc. His praeerat *Protospatharius*, qua dignitate functus, Alexio imperante, dicitur nescio quis *Ravendinos* apud Ordericum Vitalem lib. 10. et 11. pag. 778. et 830. qui forte idem cum Radino, qui Praefectum Urbi egit, de quo Anna lib. 3. pag. 70. Diversi porro a Spathariis fuere milites, quos *Σπαθάτους* vocat Africanus de Apparatu Bell. functione praesertim. Nam Spatharii proprie dicti Palatinae custodiae addicti: Spathati vero universim milites spatha armati, seu *spatha cincti*, uti eos appellat Ennodius Epigr. 132. Iidem etiam *Spatharii*, qui aliis *Armigeri*. Sic Narses, qui Corippo *Armiger*, Marcellino Comiti et Autori Chronici Alex. *Spatharius:* et apud Anastasium in S. Martino PP. Olympii

Exarchi satelles, promiscue *Armiger* et *Spatharius* dicuntur.

Τὴν Ἀκρόπολιν] Extitit Acropolis Constantinopolitana Pag. 66. A
ad Orientem, in 1. Urbis Regione et in primo colle, e regione Scutarii, sive Damalici Promontorii, in extremo Urbis angulo, qui a Templo vicino S. Demetrii vocatur; unde *Μεγαδημήτριον ἀκρόπολιν*, seu *Acropolim S. Demetrii* appellat Ducas cap. 38. et 39. ubi olim ante instauratum Byzantium similis, si non eadem fuerat, ut autor est Xenophon et Codinus in Orig. CP. et ubi Bosporus impetu maximo ad ipsam crepidinem collis (in quo Eskisaraium, seu novum Saraium hodie positum est) in Propontidem irruit. V. Gyllium in CP. lib. 2. cap. 2. et Leuncl. cap. 139.

Μέγα Παλάτιον] Quod ea tempestate Constantinianum A
appellatum scribunt Odo de Diogilo lib. 4. et Will. Tyrius lib. 20. cap. 25. ad littus Propontidis, haud procul ab Acropoli et Sophiana Aede inaedificatum. Vide Notas nostras ad Villhard.

Γεωργίου Συκεωτοῦ] Superest etiamnum D. Georgii D
Aedes in Sycis, sive Galatino oppido, uti testatur Mart. Crusius in Not. ad Malaxum.

Τὸν οἶκον Ἰβηρίτζη] Domum Iberitzae statuit Codinus D
ad Acropolim: *ἔστι δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Τουβάκης καὶ τοῦ Ὀβηρίτζη, ὅνπερ ἔχει ὁ Ἀκροπολίτης.* Scylitzes pariter, qui domum fuisse scribit Gregorae, cognomento Iberitzae, dignitate Magistri, Constantini Ducae, qui Imperium sibi asserere conatus est post Alexandri interitum soceri: *διὰ πυλίδος εἰσελθὼν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μιχαὴλ, πλησίον οὔσης τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Μαγίστρου Γρηγορᾶ τοῦ Ἰβηρίτζη.* Huius Gregorae meminit praeterea Leo Grammaticus in Leone, pag. 484.

Μιλίου] *Miliare aureum* in 5. Urbis regione ponit Pag. 68. A
Autor Urbis descriptionis, solus, quod sciam, qui *Miliare* dixerit, cum alii *Μίλιον* appellent. Sed hic *Μίλιον* pro foro, in quo fuit Miliaris illa Columna, accipi videtur, uti passim apud Scriptores, qui *Μιλίου* mentionem agunt, quod *ἀγορὰν τοῦ Μιλίου* vocat Autor incertus in Leone Bardae filio. Illud esse quod Augustaeum nuncupatur et in eadem regione, qua Miliare, collocatur, censet Gyllius. Sane Augustaeum, seu Augusteonem, forum ita dictum et Miliare vicina fuisse, nec procul a Sophiana Aede, testatur Nicetas in Alex. Man. F. cap. 6. et in Isaac. et Alex. cap. 2. In Milio suspensa rebellium capita scribunt non semel Theophanes, S. Nicephorus, Paulus Diac. et alii. In eo etiam varias Aedes extructas autor est Cedrenus, Codinus, et unde evidens est non semper

Μίλιον pro ipsis Milii, seu Miliaris fornicibus, de quibus passim Scriptores, accipi debere. Extitit porro *Μίλιον* ante instauratum Byzantium, ut docemur ex Hesychio Milesio.

A *Πατριάρχης*] Cosmas.

C *Τὴν τοῖς Βασιλεῦσι πρέπουσαν στολὴν*] Illam forte, quam *καθημερινὴν* vocat Codinus de Off. Aulae CP. cap. 6. N. 44. seu quotidianum Imperatoris amictum, quo ille induebatur extra statas caeremonias et dies solennes, non forma, sed ornatus opulentia diversum. Id enim arguit quod mox subdit, avulsa a Borilo brachiorum illa ornamenta margaritis intexta, quae solius Augusti erant, et inter Imperatorios ornatus conspiciuntur in Bulla Aurea Balduini II. Imp. cuius *ἔκτυπον* in Observationibus ad Villhard. a nobis repraesentatum, hoc rursum loco proponendum curavimus [vide tab. II.], tum ut cuiusmodi hac tempestate fuerint vestes Imperatoriae, tum etiam illa brachiorum ornamenta attentius Lector inspiciat; ubi in quolibet brachio binas armillas, seu ut a Prisciano, Isidoro et Anastasio Bibl. appellantur, *Brachialia* advertere est. Prior namque armilla eam brachii partem, qua humeris illud connectitur, occupat; cuius forte generis fuere armillae, quas viri militares, ab Imperatoribus et Ducibus in rerum bene gestarum praemium acceptas, deferebant, sic dictae, inquit Festus, quod *antiqui humeros cum brachiis armos* vocarent. Ebrardus de Bethunia in Graecismo:

Annulus est manuum, sunt armillae scapularum,
Atque perichelides exornant brachia nymphis.

Willelmus Brito in Vocabulario, *armillae sunt proprie ornamenta armorum.* Armilla altera inferiorem exornat brachii partem; utraque latioris segmenti instar, margaritis intextis distincta, quod armillis vulgo tribuitur: armillas enim latius extendi annotat Hugucio. Sic Willelmus Malmesburiensis lib. 2. de Gest. Angl. cap. 12. binas in unoquoque brachio armillas tribuit Anglis militibus, quos .ad Hardeknutum Regem misit Godwinus: *ratem auro rostratam, habentem* LXXX. *milites, qui haberent in brachiis singulis armillas duas, unamquamque* XVI. *unciarum auri.* Eadem habent Florentius Wigorn. et Rogerus Hoved. atque haec brachiorum ornamenta, ut caeteros regios ornatus et vestitus, quod non semel monemus, accepisse videntur Byzantini Augusti a Persis, apud quos in usu illa fuisse, praeter Ammianum lib. 23. extremo, testatur Xenophon lib. 6. de Instit. Cyri, dum Abradatae, ad praelium sese adornantis, armaturam describit: *προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν κράνος καὶ περιβραχιόνια καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τοὺς καρπους τῶν χειρῶν.* Nam per *περιβραχιόνια* videtur intellexisse armillam, quae

superiorem brachii partem oxornabat: per *ψέλλια* vero, quae etiam *πλατέα*, seu latiora, fuisse ait, inferiorem. Sed et apud Theophanem anno XVII. Heraclii legimus post fusum et profligatum Rhazatem, Chosroae Persarum Regis exercitus Ducem, in eius castris invenisse Graecos, seu Romanos, enses plurimos, zonas auro distinctas, clypeum et thoracem Rhazatis, ex auro solido conflatos, praeterea *τὰ βραχιόλια αὐτοῦ*; quo loco Cedrenus *βραχιόνια* habet, quam vocem eadem notione usurpat Achmes *Ὀνειροκρ.* cap. 127. et Ioan. Tzetzes Chil. x. cap. 318. cum ait brachialibus brachia sua exornasse Pannones:

Καὶ πήχεις δὲ στολίζουσι τοὺς ἑαυτῶν ὁμοίως
Βραχιονίοις σιδηροῖς, χαλκοῖς καὶ ὑελίνοις.
Ἐνίοτε ὀστάριά τινα ἀστραγαλώδη,
Καὶ ἕτερα τοιαῦτα δὲ δίκην βραχιονίων,
Δεσμοῖς τισι συνδήσαντες βραχίονας φοροῦσιν.

Sed et observo *Brachionarium* vocari *ψέλιον ἀνδρὸς* in Gloss. Graecolat. Porro veterum Augustorum brachiis aptatas armillas, testatur Lucifer Calaritanus lib. de Non parcendo in Deum delinq. ad Constantium scribens, ad quem Legatus a Liberio Papa missus fuerat, pag. 292. *Debemus vereri Regni tui diadema, inaurem etiam, et dextrocheria: debemus insignes quas esse censes vestes tuas honorare et despicere verum creatorem atque rectorem? Dextrale* autem et *Dextrocherium* idem esse pridem docuit Salmasius ad Capitolinum. Armillas etiam inter Imperatorios ornatus habuere Germanici Augusti, quos illi, (ut Byzantini a Persis) a Francis mutuo accepere. Witikindus lib. 2. Gest. Saxonic. describens Inaugurationem Othonis Magni: *Procedit,* inquit, *Pontifex cum Rege, tunica stricta more Francorum induto, pone altare, super quod insignia regalia erant, gladius cum baltheo, chlamys cum armillis, baculus cum sceptro et diademate.* Ubi observandum chlamydem armillis coniungi, quod eius quodammodo pars essent, et cum chlamyde ad brachia aptarentur. Dixi a Francis Germanos eiusmodi accepisse armillas, quod satis testatur Witikindus, qui Othonem *more Francorum*, nempe decessorum ex Francica gente Augustorum, vestitum depingit. Adde quod *aureas armillas* Francis tribuit Gregor. Turon. lib. 2. Hist. Franc. cap. 42. *Brachialia aurea*, S. Audoenus in Vita S. Eligii lib. 1. cap. 10. Idem Scriptor lib. 2. cap. 39. de Bathilde Regina: *nec praeter brachiles aureos super se quidquam ornamentorum reliquit.* Ubi editio Du Chesniana, *nihil praeter manicas retinens.* Erant igitur brachialia et manicae Bathildis inter ornamenta regia. Fortunatus in Vita S. Radegundis cap. 13. *Similiter accedens ad Cellam S. Iumeris,*

Tom. 3. Spicil.

Tom. 1. Hist. Fr. pag. 634.

die uno quo se ornabat felix Regina, composito sermone ut loquar barbaro, stapionem, camisas, manicas, cofeas, fibulas, cuncta auro, quaedam gemmis exornata per circulum sibi profutura sancto tradit altari. Nec Francis duntaxat nostris pracipuum fuit armilla Regiae dignitatis insigne, sed et apud Saxonicos Britanniae Reges. Tradit enim Simeon Dunelmensis lib. 2. Histor. Eccles. Dunelm. cap. 13. Guthredum a Sancto
Hoepping. de Insig. pag. 98. Cuthberto *posita in brachio eius dextro armilla in regnum constitutum.* Virorum fuisse proprie armillas, pridem est cum adnotarunt Criticorum filii. Ab iis postea ad foeminas transierunt: Tertullianus de Pallio: *Armillis, quas ex virorum fortium donis ipsae quoque matronae usurpassent, omnium pudendorum conscias manus inserit.* Sed et non olim tantum, verum etiam sequioribus seculis eiusdem fuerunt formae, quae virorum, hoc est, in modum latioris segmenti, quod gemmis et lapillis, opereve phrygio adornatum brachiis adnectebatur. Papias, *Dextralia, Brachialia, genus ornamenti commune viris et foeminis: ante manicas portantur et iunguntur cum clavo.* Quae non modicum illustrant quae habet Anonymus de Mirac. S. Fidis Virg. et Mart. cap. 5. *Arsendis, uxor Willelmi Tolosani Comitis, fratris illius Poncii, qui ab Artaldo posthaec privigno suo dolo interfectus fuit, habebat armillas aureas, vel potius, quod ad cubitum continuabantur, manicas miro opere gemmisque insignitas.* Vita S. Eligii Episc. Noviom. *Quotiens brachile aureum, pugnam (pungam) quoque auro gemmisque comptam sibi subripuit, ut miseris subveniret?*

IN LIBRUM III. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 70. A *ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ τῶν Σεκρέτων*] Hac etiam functum dignitate Gregorium Camaterum, Alexio imperante, autor est Nicetas in Ioanne cap. 3. Logothetas plures fuisse in Palatio Constantinopolitano, pridem observarunt viri docti. Logothetam vero qui ab Anna *τῶν Σεκρέτων* indigitatur, eum putant Wolfius, Meursius, Salmasius ad Vopiscum et Goarus, quem idem Nicetas in Man. lib. 7. cap. 1. Cancellario aequiparat: quod secus se habet. Cancellarii enim dignitas convenit Logothetae *τοῦ δρόμου*, qui a Nicephoro Patriarcha CP. dicitur *ὁ τῶν δημοσίων πραγμάτων τὰς ὑπομνήσεις διακομίζων*, quique Edicta et Aureas Imperatorum Bullas subscribebat, ut ex Novellis aliquot Manuelis Comneni apud Car. Labbeum colligi datur: et quem eo nomine Bullarium et Caniculum servasse ostendemus ad pag. 338. At Logotheta Secretorum quis fuerit, quodve eius munus, satis indicat

idem Nicetas in Isaac. lib. 3. cap. 5. de Theodoro Castamonita scribens, cui rerum summam Isaacius Imperator tradiderat: *ἦν δ' οὗτος περὶ πραγμάτων ἐγχείρησιν καὶ μάλιστα περὶ τὰς δημοσίας συνεισφορὰς δεξιώτατος καὶ λόγων σοφωτέρων μέτοχος, ὃν καὶ Λογοθέτην τῶν Σεκρέτων προβαλλόμενος*, etc. Ex quibus Nicetae verbis data videtur Castamonitae dignitas Logothetae Secretorum propter usum et experientiam in re aeraria seu vectigali. Et sane studio isti operam impendisse mox prodit, cum ait Castamonitae concessisse Isaacium facultatem literis puniceis, quarum usus solius Augusti erat, *ὑποσημαίνεσθαι τοὺς τόμους δημοσίων λόγων*, id est, subscribendi libellos publicarum exactionum; *δημόσιον* enim est vectigal, quod Latini *Publicum* vulgo vocant. Gloss. Graecolat. *δημόσιον τελώνιον*, *Publicarium*. *δημοσιώνης*, *Publicanus*. Tribunalia vero in quibus lites de tributis et vectigalibus et de eorum immunitate pertractabantur, *δημοσιακὰ Σέκρετα* dicuntur Cedreno, ut his qui praeerat, *ὁ προκαθήμενος τῶν δημοσιακῶν δικαστηρίων*, in Novella Manuelis Comneni. Denique Scylitzae in Leone Phil. *Σέκρετον τοῦ γενικοῦ* nuncupatur tribunal, quod aliis *Σέκρετον δημοσιακόν*. Fuit enim *Γενικὸν*, Aedes Constantinopoli a Constantino M., ut ferunt, extructa, vectigalibus et tributis recondendis, ut autor est Codinus in Orig. ab Isaacio Angelo demum eversa et destructa. Huius Secreti Praeses *Λογοθέτης γενικὸς*, seu *τοῦ γενικοῦ* dicitur eidem Codino, Constantino in Basilio, Gregorae lib. 7. et aliis. Nicephorus CP. *καὶ τῶν δημοσίων φόρων λογιστὴν, ὃν Λογοθέτην γενικὸν οἶδε καλεῖν ἡ συνήθεια.* Interdum simpliciter *Γενικὸς* apud Suidam in Anastasio, Scylitzem in Basil. Maced. Leonem Nov. 44. etc. Inde *Logothesium Generale* apud Paul. Diac. lib. 19. Hist. Misc. Est igitur Logotheta *τοῦ Γενικοῦ*, qui promiscue Scriptoribus *Λογοθέτης τῶν Σεκρέτων* appellatur, nempe subaudita voce *δημοσιακῶν*, eratque praecipuus istius Tribunalis Iudex. Hinc Nicetas Choniates in librorum suorum Epigraphe dicitur obiisse officium *τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τῶν Σεκρέτων καὶ ἐπὶ κρίσεων τοῦ Γενικοῦ.*

Ῥαδηνός] Radenorum illustris fuit Constantinopoli fa- A
milia, ut autor est Scylitzes pag. 723. et Nicetas in Alex. Ang. lib. 3. N. 1. V. Notata ad pag. 64.

Ἐς τὴν τοῦ Περιβλέπτου μονὴν] Monasterium Deiparae A
sacrum, a Romano Argyro Imp. extructum, ut habent Zonaras, Scylitzes, Glycas et Manasses, cuius haec sunt:

Ὃς ἄγαν μεγαλοπρεπῶς τῇ Θεοτόκῳ κόρῃ
Ἀνεδομήσατο Μονὴν, ἡ Περίβλεπτος κλῆσις.

Ad maritimos Urbis muros extitisse indicat praeter Annam

Gregoras lib. 7. *καὶ ἀπελθὼν οἰκητήριον τὸ πρὸς θάλασσαν τετραμμένον μέρος τῆς Περιβλέπτου Μονῆς.* ad locum nuncupatum Sigma statuit Scylitzes in Michaele Calaph. Zonaras ab ipso Botaniata ita instauratum scribit, ut secundus ab Argyro eius conditor habitus sit. In eo humatus Argyrus, ut autor est Scylitzes et Glycas: in eo etiam plurimae olim et variae extitere Sanctorum reliquiae, e quibus fuit caput D. Clementis Papae et Martyris, quod capta a Francis Constantinopoli ad Cluniacense Monasterium delatum tradit Rostangnus Monachus, et corpus S. Pauli primi Heremitae, quod Iacobus Lanzuolus Venetias in Ecclesiam S. Iuliani transtulit An. MCCXL. ut est apud Sansovinum in Venet. lib. 2. In id denique Manuel Palaeologus Imper. sub vitae exitum concessit, ut refert Ducas cap. 28. Adhuc stare aiunt, Armeniorum Sacris dicatum, et a Graecis *Suluna* vulgo appellari scribit Leunclavius in Pand. cap. 51. Fit praeterea istius Monasterii mentio apud Nicetam in Andronic. lib. 2. cap. 9. Pachymer. lib. 5. et 13. cap. 15. Phranzem lib. 1. cap. 39. Codin. de Offic. cap. 15. N. 6. Leon. Allat. lib. 2. de Eccl. Occid. et Orient. perp. consens. cap. 12. etc.

Pag. 71. A *Καὶ τοῦ Ἀγγελικοῦ*] S. Nicephorus CP. *καὶ δὴ ἀγγελικὸν δὴ τοῦτο καὶ τὸ ἀποστολικὸν τοῦ μοναχικοῦ βίου σχῆμα.* Bryennius lib. 1. N. 5. *τῆς ἁλουργίδος τὸ ἀγγελικὸν ἀνταλλαξάμενος σχῆμα.* Adde Vitam S. Eupraxiae Virg. cap. 10. Ita Monachicum habitum vocant Graeci Scriptores passim, ut vitam et conversationem Monasticam *Ἀγγελικὴν πολιτείαν* Gregorius Theologus Orat. in sanctum Baptisma et Euchologium Graecorum: *διαγωγὴν ἀγγελικὴν* Basilius in Ascetic. *ἀγγέλων δίαιταν,* Ignatius Diac. in Vita S. Nicephori Patr. CP. cap. 12. *Angelicam vitam*, Petrus Damian. lib. 6. Ep. 4. quia *quod Angeli semper agunt in coelis, hoc Fratres iugiter faciunt in Ecclesiis*, seu Monasteriis, ut ait Autor Vitae S. Vedasti N. 1. apud Bolandum: vel ut D. Augustinus lib. de Sancta Virginitate cap. 13. quia *Virginalis integritas et per piam continentiam ab omni concubitu immunitas Angelica portio est* etc. Eodem loquendi modo usi sunt etiam interdum Latini Scriptores; Anonymus in Vita S. Pauli Virdun. cap. 2. N. 5. *Votis itaque omnium, cum benedictione Patris Monasterii, Angelicum Monachi schema induitur.* Florentius Wigorn. An. MXXCIV. *Quia finem vitae suae aspiciebat, tacito induebat se Angelicam vestem.* Cardinalis Ruthenensis in Epist. de ultima expugnatione CP. Tom. 8. Spicileg. Acher. *Omnes vos, qui Deo perfecte dedicati habitum Angelicum vitae Monasticae estis induti* etc. Quemadmodum autem Angeli *Οὐ-*

ρανοπολῖται vulgo a Graecis appellantur, a Latinis vero *Caelicolae*, ut est in veteri Glossario Latino-Arabico apud Scaligerum in Proleg. ad libr. de Emendat. Temp., ita Monachi Davidi Monacho ἐν τοῖς ὄρεσιν οὐρανοπολῖται, et Pachymeri lib. 4. cap. 27. οὐρανοπολῖται ἐπίγειοι. Braulioni Caesaraugustano in Vita S. Aemiliani Cucullati cap. 12. SS. Antonius et Martinus *Caelicolae* dicuntur. Metaphrastes, seu Author Vitae S. Theophanis Sigrian. cap. 14. καταλαμβάνει πάλιν ὁ μακάριος τὸ παρ' αὐτοῦ νεουργηθὲν οὐρανομίμητον μοναστήριον. Vide D. August. lib. 10. de Civit. Dei cap. 10.

Ἡ τοῦ κρέως ἀποχή] Abstinebant enim ab esu carnium B
Monachi San-Basiliani. Vide Nicet. in Manu. lib. 4. cap. 6.

Γαμβρόν] Cum utroque nempe Comneno, Isaacio et C
Alexio, necessitudinem habebat Maria Augusta. Isaacius enim Mariae cognatam uxorem duxerat; Alexius vero adoptionis iure habebatur illius filius. Quippe adoptione etiam honoraria et spirituali contrahebatur affinitas, uti ex Senatore lib. 8. Ep. 1. ostendi in Dissert. 23. ad Ioinvillam, et ipsamet Anna lib. 10. satis indicat, ubi de pseudodiogene agit. Sed nec proinde Maria Isaacii socrus fuit, sed affinis. Γαμβρὸς namque non semper generum significat, saepe affinem, inquit Budaeus, ut apud Latinos vocem *Gener* passim usurpari constat, Witikindum lib. 1. et 2. Gest. Saxon. non semel, Arnoldum Lubec. lib. 2. cap. 41. lib. 3. cap. 1. Malaterram lib. 2. cap. 23. et alios passim. Vide pag. 273. 276.

Ἕβδομον χρόνον] Χρόνος pro *Annus*: crebro utuntur C
Scriptores Byzantini. Chron. Alexandr. An. 42. Theodos. Iuni. ἐκράτησαν γὰρ δύο ἀρχὰς ἐπὶ χρόνους τέσσαρας. Anastasius Patr. Antioch. Orat. in Annuntiat. Deip. ὁ δὲ καὶ ἐκ πατέρων παρέλαβεν ἀρχὴν εἰδέναι χρόνου τὸν μῆνα τοῦτον etc. Constant. Manasses,

Καὶ χρόνους ἐχολόβωσε πρὸς τοὺς δέκα.

Extat Nicephori Xantopuli opus cum hac Epigraphe: Σύνοψις τῶν ἁγίων χρόνου. Vide Glossographos.

Καὶ λάμποντες] Vel ex hoc Annae loco patet minime a Botaniata post actum in ordinem Michaelem ademptos Constantino eius filio oculos, quod perperam tradit Ordericus Vitalis lib. 7. pag. 640. ut nec ab Alexio in Monasterium S. Cyri translatum Constantinum, ubi *ut mundo inutilis monachus factus sit, omnique vita sua cum servis Dei commoratus sit*: quod sequentia satis declarant.

Εἰς τὸ ὑπερκείμενον] Superius Palatium, seu potius Pag. 72. C
Magni Palatii triclinium, ita appellatum respectu inferioris, cuius hoc loco meminit Anna: τὰ ὑπερκείμενα τῶν ἀνακτόρων eidem Annae lib. 14. pag. 443. τὰ παλάτια τὰ ἐπάνω

Codino in Orig. pag. 50. *supereminens regia* Willelmo Tyrio lib. 20. cap. 25. quod scilicet ea Palatii pars in tumulo mare attingenti in altitudinem circiter centum passuum edito, ut autor est Gyllius lib. 1. Descr. CP. cap. 7. extructa esset. Huius conditorem Nicephorum Phocam fuisse censet Rhamnusius, quod eam Palatii partem, quam immodicis impensis muris cinxisse et novis operibus muniisse Phocam narrant Zonaras et Scylitzes, ad Bucoleontem statuere videatur Nicetas in Manuele lib. 3. N. 4. Cui sententiae favet loci situs editior et munitionibus aptus, adeo ut palam a Byzantinis Acropolis et Tyrannorum nidus pars haec Palatii appellaretur. Certe *Constantinopolitanum Palatium non pulchritudine solum, verum etiam fortitudine omnibus quas unquam viderit munitionibus praestitisse* tradit Luithprandus lib. 5. cap. 9. Unde non mirum, si *Castellum* non semel dicitur Villharduino, quod Castri potius quam Palatii formam praeferret. Sed aliter de Bucoleontis Palatii conditore scribit Codin. in Orig. Lambecianis, qui illud Theodosio Iun. adscribit: *τὰ ἐπάνω τοῦ τείχους παλάτια τοῦ Βουκολέοντος ὁ Μικρὸς ἀνήγειρε Θεοδόσιος.*

C *Βουκολέων*] Anna lib. 7. de Porphyrae triclinio, *ἀφορῶν μὲν ὡς πρὸς θάλατταν πρὸς τὸν λιμένα, οὗπερ οἱ πέτρινοι βόες καὶ οἱ λέοντες.* Scylitzes in Leone Armenio, *εἰς τόπον ἐρχομένη, ἐν ᾧ βοῦς τε καὶ λέων ἵδρυνται λίθινοι· κἀκ τούτων ἔχει τὴν προσηγορίαν ὁ τόπος, Βουκολέων ὀνομαζόμενος.* Zonaras in Niceph. Phoca, *Βουκολέων ὁ τόπος ὠνόμασται, ὅτι λίθινος λέων λελάξευτο ἐν αὐτῷ, βοὸς ἐπιβεβηκὼς ὁμοίου καὶ τῷ εὐωνύμῳ ποδὶ κατέχων τὸ κέρας αὐτοῦ καὶ περιστρέφων τὴν αὐχένα τὴν τοῦ βοός.* Quae non parum illustrant quae hic ab Anna de Leonis et Bovis invicem colluctantium lapideis vel marmoreis statuis enarrantur; de quibus egisse Will. Tyrium lib. 20. cap. 25. et Gyllium in CP. lib. 1. cap. 7. monuimus in Notis ad Villhard. N. 123. Hinc patet Rigordum An. MCCV. Innocentium III. Papam lib. 15. Ep. 33. perperam *Buccam Leonis*, et Sanutum lib. 3. part. 11. cap. 1. *Os Leonis* Palatium Bucoleontis nuncupasse, cum a bove et leone, quasi *βοῦς καὶ λέων* dictum sit, non vero a bucca aut ore leonis. *Bouchelyon* dixit etiam Villharduinus.

C *Λιμὴν*] A Palatio vicino, seu potius a stantibus in ipso littore bovis et leonis statuis Bucoleontis portus appellatus est. Nicetas in Manuele lib. 7. *ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Βουκολέοντα λιμένος ἐν τῷ φάρῳ τοῦ παλατίου νεὼν ἀνήγαγε.* Scylitzes, *τὸ τοῦ παλατίου νεώριον ἐν τῷ Βουκολέοντι.* *Βουκολέων* simpliciter dicitur apud Leonem Grammat. in Leone et Constantino pag. 479. 484. et 494. interdum ab ipsa

Regia, seu Palatio λιμὴν τοῦ παλατίου Scylitzae in Nicephoro, λιμὴν περὶ τὰ ἀνάκτορα Zonarae in Theophilo βασιλικὸν νεώριον Pachymeri lib. 5., *Portulus Imperatoris* Bondelmontio. Ad hunc portum e Palatio patebat descensus, qui Nicetae in Alexio lib. 3. ἀποβάθρα τοῦ Βασιλέως nuncupatur, et a Willelmo Tyrio lib. 20. cap. 25. graphice describitur. Primitus vero et ante receptam Bucoleontis appellationem *Novus Portus* dictus fuit, ut est in veteri Urbis Descriptione, et *Portus Iuliani* de nomine Iuliani Parabatae Imperatoris, a quo extructum fuisse scribit Zosimus lib. 3. et Lex 5. Cod. de Calcis Coctorib. ab Anastasio Dicoro purgatum et mole lapidum tutiorem effectum tradunt Marcellinus Comes et Suidas in Anastasio. Iustinianaeum appellatum de nomine Iustiniani Imperatoris, qui hic antequam imperaret, habitabat, autor est Alamannus ex veteri Scriptore. Domus vero Iustiniani extitit eo loci, ubi extructa postea Aedes SS. Sergii et Bacchi, iuxta Portum Iuliani. Tandem Iustinus Iunior denuo purgatum de nomine uxoris Sophiae Augustae, priori abrogata appellatione, *Sophiae Portum* nuncupari voluit, ut pluribus narrant Zonaras, Cedrenus, Glycas et Codinus. Describi a Corippo lib. 1. de Laudib. eiusdem Iustini, cum agit de Palatio Sophianarum in opposito Asiatico littore aedificato, facile concedet, quisquis Urbis Constantinopolitanae Descriptionem, quam ex Bondelmontio damus, serio intuebitur:

Pars prospicit una
Immensum pelagus, pars prospicit altera pontum:
Pontum quem geminae complexant brachia ripae,
Moenibus adpositis rapidos contemnere ventos
Et faciunt praebentque solum statione quietum,
Aequoreos frangunt obiecto marmore fluctus,
Et prohibent refluas angustis faucibus undas.

Hodie exaggeratum et obrutum tradit Gyllius lib. 2. cap. 15. locumque appellari *Catergalimena*, quasi portum triremium, unde Portae vicinae *Catergalimenis* nomen mansit, ut autor est Leunclavius in Pand. cap. 200.

Δι' ἐγχορήγου] Lapides ad structuram peregre advectos C hic designari opinatur eruditus Interpres. At materiam quamdam, non lapides ἐγχόρηγον fuisse diserte innuit Anna lib. 11. pag. 339. dum enarrat, ut Cantacuzenus munitionem, vel si mavis, arcem ad Laodicaeam, quam obsidione cinxerat, tumultuario extruxerit: cuiusmodi arces describuntur a Leone in Tact. cap. 15, §. 67. et seq. ait enim murum διὰ ξηρῶν λίθων, ex rudi saxo, circulari forma, molitum in intervallo, quod arenam seu littus inter et urbis moenia adiacet: deinde intra illum ambitum arcem aliam, ἕτερον

πολίχνιον δι' ἐγχορήγου ὕλης continuo aedificasse. Nec discrepat Porphyrogenneta lib. de Adm. Imp. cap. 29. ubi *ἐγχόρηγα* a lateritio opere et rudi perinde ac polito et quadrato lapide distinguit: *τὸ αὐτὸ κάστρον οὔτε ἀπὸ βησάλων ἐστὶν ἐκτισμένον, οὔτε ἀπὸ ἐγχορήγου, ἀπὸ λίθων τετραδίκων.* Cum igitur *ἐγχόρηγον* neque lateritium fuerit opus neque ruderatio aut quadratum saxum, sed aliud quidpiam ab his diversum, multo videretur probabilius non exaliunde importatam, sed in ipso loco, ubi aedificatur, erutam materiam designari, qualis est ex congestis cespitibus structura, et quam locus ipse suppeditat et *χορηγεῖ* vel *ἐν χώρῳ*, seu loco ipso inventam; unde etiam accersi potest vocis etymon: nam et lapides, quos regio ipsa suppeditat, *incores*, seu *encores*, ut praefert Codex Memmianus, appellat Frontinus lib. de Coloniis; quo loco apposite Rigaltius *encores*, quasi *ἐγχωρίους*, dictos censet, indigenas scilicet, nativos, natos in ipso solo. Grammatici quippe et Agrimensores saepenumero solent Graeca barbare inflectere, quod in iis Scriptoribus passim observare est. Frontinus, *sed et lapides incores signati sunt.* Arceriana fragmenta, *alii ponunt silices, alii Tiburtinos, alii enchoros, alii peregrinos, alii autem politos et scriptos.* Quibus in locis *incores* et *encori* lapides sunt, quos idem Frontinus de Condit. agror. et Latinus *petras naturales*; Balbus *nativas*; Innocentius *lapides nativos, quod est ex ipso solo*; Mago et Vegoia *saxa ex ipso metallo* vocant, hoc est, lapides erutos et effossos ex ipsius soli fodinis: nam et *lapidum metalla* dixit Ulpianus, ut et Cassiodorus lib. 3. Epist. 9. Sic in Vitis Patrum *enchores* opponuntur peregrinis: *dixit quidam senex, quia duo fratres erant vicini, unus peregrinus, et unus enchoris.* Isidorus lib. 12. Orig. cap. 7. *aliae* (aves) *enchorae, quae manent in locis semper, ut struthio, aliae adventitiae.* Sic quippe legunt viri docti pro *incolae:* est enim *ἔγχωρος* Graecis idem quod *ἐγχώριος*. Lycophron, *θάμβος ἐγχώροις μέγας.* Ex istiusmodi lapidibus nativis, absque calce ulla aut materia simili, compactos muros ante Urbium portas refert Cinnamus lib. 4. ita ut forte lapides isti rudes et in ipso loco eruti Annae *ἐγχόρηγον* fuerint. Illius verba sunt: *ἔφθη μὲν γὰρ ὁ Δούκας ἐπί τι τῶν ἐκ λίθου πεποιημένων τειχίων πεφευγώς, ἃ πρὸ τῶν πυλῶν εἴθισται τιτάνου ἄνευ ἤ τινος ἄλλης ἐπιχρίσεως τοὺς λειμῶνας περιζωννύειν, περισεσῶσθαι.* Ita Pachymeres lib. 2. cap. 27. *τὸν ἐπὶ τῇ πύλῃ τῆς Πηγῆς ἐκ λίθων ξηρῶν ἐπιτειχισμὸν* Constantinopoli extitisse scribit. Plerumque etiam videmus munitiones aut moles, quae ad Urbium munimenta vel oppugnationes eriguntur, ex ipsa adiacente terra, seu *ἐκ*

χώματος, ut est in Tactic. Leon. cap. 17. N. 13. excitari, quae ne concutiatur lapsu, vel iniuria temporis, cespite et ulva palustri, vel quadrato, si adsit, lapide, aut denique lateritio opere contineri solet. *Vallos* vocabant Latini muros istos cespititios, ut observatum a Salmasio ad Spartianum pag. 139. Graeci *βωλεροὺς*, a *βῶλος*, *cespes*, vnde nostrum *Bolevert* accersunt viri docti. Sic porro tradit Autor Vitae Ludovici VII. Fr. Reg. cap. 20. in Damasceno tractu propter penuriam lapidum praedia passim *interclusa fuisse muris terraceis compactis bitumine.* Eiusmodi autem fuit Portus Iuliani, seu Bucoleontis, quem *χειροποιητὸν* fuisse constat ex Scylitze et Glyca in Niceph. Phoca, aggesta telluris mole marmoribus subinde vestita confectus. Manufactos portus *Cothones* a Latinis appellatos autor est Festus. Sidonius in Panegyrico Anthemio dicto Portum Iuliani describens aggeres istos in mare procurrentes, materia aliunde importata, pulvere nempe Puteolano, congestos fuisse ait, quem ad structuras, quae in aqua fiebant, transferri solitum docet Vitruvius lib. 5. cap. 12.

Itur in aequor
Molibus, et veteres tellus nova contrahit undas.
Namque Dicarchaeae translatus pulvis arenae
Intratis solidatur aquis, durataque massa
Sustinet advectos peregrino in gurgite campos.

Haec quidem Sidonii quodammodo interpretis sententiam videntur firmare. Fateor tamen non plane mihi hactenus factum satis de huius vocabuli notione, adhucque haerere scrupulum, ut et in his Codini locis in Orig. CP. *ἔκτισε δὲ αὐτὸς καὶ τέσσαρας ἐμβόλους ἀπὸ τοῦ Παλατίου μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν ἐγχορήγους θόλους.* et mox, *ἐποίησε καὶ γάβους ἐγχορήγους ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν.* ubi *ἐγχόρηγος* adiectivum videtur, vocisque significatio, quam profert Salmasius ad Solinum pag. 1232. admitti potest: ait enim apud Constantinum et alios dici *ἐγχορήγους* parietes in orbem compositos, seu *ἐν χοροῦ τάξει.* In alio apud Leonem loco, in Tacticis cap. 15. §. 77. *μέχρις οὗ ἐγχόρηγος αἱ κινστέρναι γένωνται*, vox *ἐγχόρηγος* pro *capax* videtur usurpari: idque firmant Acta SS. Thyrsi et sociorum ex MS. Tholosano edita a Bolando 28. Ianu. cap. 5. N. 22. *Sylvanus dixit, capacem grossum afferte, et aqua eum complete.* Ubi alia Acta habent *tinam, vas,* aut *lebetem.* At cum hoc loco adiectivum *capax* pro ipso vase capaciori sumatur, quid vetat itidem adiectivum *ἐγχόρηγον* pro eo, quo muniuntur propugnacula, fossato, seu vallo a Graeculis, postmodum vero pro ea, quae ex ipsis fossis egeritur terra usurpatum existimare? Sic nempe Graeci *δεξαμένην* cisternam vocant, quod aquas pluviales excipiat.

D *Εἰρήνην σὺν Ἀλεξίῳ*] Imperatoribus et Imperatricibus acclamatum simul saepe legimus. In Synodo Oecum. Chalced. Act. 7. Martiano et Pulcheriae Patres acclamant. Corippus lib. 2.

Iustino vitam tercentum vocibus optant,
Augustae totidem Sophiae plebs tota reclamat,

Eodem libro:

Iustino vitam partes utraeque reclamant,
Augusto, Sophiae, votis quam pluribus orant.

Niceph. Gregoras lib. 11. *καὶ τοῖς πομπικοῖς θεάτροις τῶν πανηγυρικῶν ἑορτῶν Βασιλείου καὶ Εἰρήνης ἡ μνήμη τὴν εὐφημίαν ἐκρότει.*

Pag. 73. D *Πατρόκλου πρόφασιν*] Proverb. *ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων διὰ φόβου θρηνεῖν τὰς οἰκείας συμφορὰς, ἐξ ἑτέρων δὲ θλίψεων αὐτὰς ἀποκλαιόντων.* Diogenian. cent. 7. Apostol. cent. 15. Occurrit semel ac iterum apud Annam pag. 191. et apud Pachymerem lib. 12. cap. 13. Vide Glossar. eruditi Interpretis.

D *Νικηφόρῳ συναφθῆναι*] V. Niceph. Bryennium lib. 3. cap. 25.

Pag. 74. C *Εὐδοκίαν*] Eudociam Dalassenam, Constantini Ducae Imp. viduam. Scylitz. Zonar. Glyc.

C *Ζωῆς*] Zoes Ducaenae, Constantini Ducae Imperatoris ex eadem Eudocia filiae.

Pag. 75. A *Ξιφιλίνου*] Ioannes Xiphilinus, patria Trapezuntinus, patruus Ioannis Xiphilini, qui Dionis epitomem confecit, Michaele Duca imperante, ut ipsemet in Augusto testatur, Constantino Lichude Patriarcha extincto, in eius locum suffectus est a Constantino Duca Imperatore, vir et morum probitate et omnigenae eruditionis fama illustris. Obiit. 2. Augusti Anno Michaelis IV. Christi MLXXV. Indict. 13. seditque annos 11. menses 7. Eius Homilias aliquot edidit Gretzerus Tom. 2. de Sancta Cruce.

C *Νὴ τὸν Κοσμᾶν*] Vide Seldenum ad Marmora Arundel. pag. 151. ubi de eiusmodi iuramenti formula.

D *Τῇ Δεσποίνῃ*] *Δεσποίνας*, et *Dominas*, vel etiam *Domnas* appellatas olim Augustas observatum a Fabroto ad Theophil. lib. 2. tit. 6. §. ult. et Seldeno de Titulis honorariis 1. parte cap. 6. §. 7. Concessa etiam eadem honoraria appellatio matri Annae Dalassenae ab Alexio, et si Zonaram audimus, *τῆς Βασιλίδος* et Augustae, (quam ipsa etiam neptis Anna aviae tribuit pag. 88.) *ἡ δὲ μήτηρ τούτων παρασήμων μὴ μετασχοῦσα βασιλικῶν, διὰ τὸ ἔνδυμα μοναχικὸν, μήτε μὲν εὐφημίας καὶ ἀναρρήσεως, μόνου μετεῖχε τοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος.* Idque egit Alexius Constantini M. exemplo, qui

matrem Helenam non Dominae duntaxat, sed et *Σεβαστῆς*, seu Augustae appellatione donaverat, ut autor est Sozomenus lib. 2. cap. 1. et ex eo Niceph. Callist. lib. 8. cap. 1.

Διὰ τοῦ Πατριάρχου] Nondum forte invaluerat, quod D
postmodum inductum legimus, ut Imperatrices et Augustae non a Patriarcha, sed ab Imperatoribus maritis recens coronatis coronarentur, ut autor est Cantacuzenus lib. 1. cap. 41. lib. 3. cap. 82. lib. 4. cap. 4. 38. et ex Cantacuzeno Codinus de Offic. cap. 18.

Θυγάτηρ δὲ ἦν Ἀνδρονίκου] Periuri illius et perfidi, Pag. 76. D
cuius insigni proditione Romanus Diogenes Imp., cui merebat, in Turcorum potestatem venit: quem postmodum contra datam fidem effossis oculis, nec curatis vulneribus, perire coegit. V. Zonar. Scylitz. Manass. Glycam.

Ἑάλω] Ut a Saracenis captus fuerit Isaacius, pluribus Pag. 77. A
narrat Bryennius.

Τὸν Μελισσηνόν] Codinus de Offic. cap. 2. N. 2. Pag. 78. A

Τὸν Ἰσαάκιον] Ex hoc Annae loco hausit, quae habet A
dicto capite idem Codinus.

Βασιλικὸν διάδημα] Vide quae adnotamus in Dissertat. B
24. ad Ioinvillam, ubi fuse egimus de Imperatorum Constantinopolitanorum coronis.

Ὁρμαθοί τινες] *Ἐνώτια* et *κρεμαστήρια τοῦ στέμματος* C
dicuntur Achmeti cap. 248.

Ταρωνείτης] Confer Codinum de Offic. cap. 2. N. 5. C
Uxorem duxerat Michael Taronites maiorem natu sororum Alexii. Vide Stemma Comnenic.

Νικηφόρος] Vide Zonaram et Glycam. De dignitate D
et officio Magni Drungarii classis multa viri docti congesserunt, quae non exscribo.

Κοσμᾶς] Patriarchali dignitate se abdicavit ultro Cos- Pag. 79. B
mas Hierosolymitanus, quod Reipublicae administrationem improbaret, 7. Maii, quo Graeci S. Ioannis Evang. festum agunt, An. Chr. MLXXXI. cum sedisset annos V. menses VI.

Ἐν τῷ κατὰ τὸ Ἕβδομον] Aedis S. Ioannis Evange- B
listae in Hebdomo conditorem Constantinum M. agnoscit Codinus in Orig. Lambecianis. In eo humatum Basilium Bulgaroctonum scribunt Scylitzes, Glycas, Ioel, et Pachymeres lib. 2.

Καλλίου Μονήν] De hoc Monasterio silent caeteri B
Scriptores Byzantini, nisi illud sit, quod ab Antonio Patriarcha Constantinopolitano instauratum fuisse tradit Nicephorus Gregoras in illius vita, quam laudat Allatius in Diatriba de Simeonibus, quae sic inscribitur: *Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις Πατριάρχου ΚΠ. Ἀντωνίου, τοῦ τὴν Μονὴν τοῦ Καλέως συστη-*

σαμένου. Vetus Membrana apud Ughellum in Patriarch. Venet. N. 28. eidem Patriarchae Antonio *Abbatis Monasterii Caleos* dignitatem tribuit.

Pag. 80. A *Διὰ κινναβάρεως*] Leo Grammat. in Leone Philos. *τοῦτο καὶ πεποίηκεν ὁ Βασιλεὺς, γράψας διὰ κινναβάρεως καὶ ἀποστείλας μετὰ χρυσοβούλλιου ἔνδοθεν φαθλίου βραχέως τράκτου.* Gregorius II. PP. ad Leon. Isaur. Imp. *Cum litterae tuae, et non alienae, sigillis Imperatoriis obsignatae essent, ac accuratae intus subscriptiones per Cinnabarim propria manu tua, ut mos est Imperatoribus subscribere.*

A *Ἐν τοῖς κατὰ τὴν Μονὴν*] Vide et confer Zonaram. Palatium Manganorum extruxit Basilius Macedo, ut autor est Scylitzes. In interiore Philopatio statuit Nicetas, qui praeterea ab Andronico Comneno destructum refert. Vide Tract. nostrum de Cap. S. Ioann. B. cap. 8. N. 8.

Pag. 81. C *Τῆς ἱερᾶς συνόδου*] Divisa et distributa olim fuere officia Magnae Ecclesiae Constantinopolitanae in IX. Pentadas. Harum prima, Magnum Oeconomum, M. Sacellarium, M. Chartophylacem, Chartophylacem et Curatorem Sacelli continebat. Atque isti erant praecipui Patriarcharum consiliarii et assessores, solique ius habebant sedendi in Synodo cum Patriarcha: *οὗτοι κάθηνται ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως*, ait Codinus.

Pag. 82. C *Ὑψηλότερον βίον*] Vide Zonaram pag. 234.

Pag. 83 B *Κατὰ τὸν Αὔγουστον μῆνα*] Non sibi constat hoc loco Anna. Nam lib. 1. pag. 37. Brundusio solvisse Robertum narrat sub hyemem, sole ad Australes circulos et Capricornum vergente. Hic vero et pag. 98. Augusto mense, lib. 4. pag. 102. 105. Iulii 17. die, ea ipsa qua coronatus est Alexius Indictione IV. Vide Malaterram lib. 3. cap. 24.

Pag. 84. B *Σεκρετικῶν*] *Σεκρετικὰ πράγματα* Annae dicuntur res Iudiciales, uti recte interpretatur Possinus: *σέκρετον* enim Graecis mediae aetatis est tribunal et forum iudiciarium. Glossae Basilic. *Σέκρετον, δικαστήριον. Κονσιστόριον, βασιλικὸν σέκρετον.* Hesychius, *σέκρετον, συνέδριον.* Nicephorus CPol. processuum, seu *processionum*, (uti lites appellantur a D. Gregorio lib. 4. Indict. 13. Epist. 40.) aedem vertit: *τῶν προόδων οἴκους, ἃς Ῥωμαῖοι σέκρετα καλοῦσι. Secretum Iudicantis*, in l. 14. Cod. de fide instrum. *Iudiciale secretum* apud Ammianum lib. 15. *Secretarium* nude et simpliciter apud Severum Sulpitium lib. 3. de vita S. Martini et in l. 4. Cod. Theod. de Exact. In Anastasii Biblioth. Collectaneis *Secretarium* dicitur *locus, in quem Senatus collectus est.* SECRETARIVM. AMPLISSIMI. SENATVS. REPARATVM. In veteri Inscript. apud Gruter. CLXX. 5. et Marlianum lib. 2.

de Topogr. Urbis Romae cap. 3. Hinc *σεκρετικοὶ* in Nov. 2. Constantini Porph. et apud Annam dicti Senatores et Iudicum assessores: *σεκρετικὸν ἀξίωμα*, dignitas Curialis, seu Senatoria, in Iure Graeco-Rom.

Προεστῶτος τῶν Σεκρέτων] Quatuor potissimum Se- B
creta seu Fora civilia recenset Manuel Comn. in Nov. Primum, Magni Drungarii; Secundum, eius qui *Προκαθήμενος τῶν δημοσιακῶν δικαστηρίων* dicebatur; Tertium, *τοῦ Πρωτοσεκρέτου;* Quartum denique, *τοῦ Δικαιοδότου*. His omnibus qui praeerat *Προεστὼς τῶν Σεκρέτων* dicitur Annae. Laudat porro hunc locum Cuiacius ad tit. 7. C. de Primicer. lib. 12. Vide Notata ad pag. 157.

Καίμησιν] Assumptionem Deiparae. Vide Gretzer. ad C
Codin.

Αὐξήσεις ῥογῶν] Roga hoc loco est honorarium, sive Pag. 85. A
donativum, quod ab Imperatore quotannis Magistratibus dabatur, sive erogabatur, (unde et vocis etymon) ut infra hoc lib. *ἡ ῥόγα τῶν δοθέντων εἴκοσι ἀξιωμάτων*. et lib. 6. *καὶ αὐτὸν τὸν Δοῦκα Βενετίας τῷ τῶν Πρωτοσεβάστων ἀξιώματι μετὰ τῆς ἀναλόγου ῥόγας ἐτίμησεν*. Quemadmodum vero eiusmodi Rogae Magistratibus ac Proceribus ab ipso Augusto distribuerentur, belle narrat Luithprandus lib. 6. Hist. cap. 5. qui id fieri solitum scribit ea Hebdomade, quae Ramos Palmarum praecedit. Sic etiam vocabant *dona annua militum*, de quibus Hincmarus de Ord. Palat. c. 22. aliave donativa, quae iisdem erogabantur ab Augustis, unde et *Augustatica* dicuntur Marcellino Comiti. Anastasius Bibl. in S. Deus dedit PP. *Et data roga militibus, pax facta est in tota Italia.* Idem in S. Severino, *Miles iste nihil exinde subventus habet, quomodo et rogae vestrae, quas* D. *Imperator vobis per vices mandavit, ibi sunt a S. viro reconditae.* Will. Tyrius lib. 18. cap. 25. *Effusa in populum civitatis, more solito, roga liberalissima.* Interdum roga pro stipendio sumitur. Hinc non semel: *Milites in roga Imperatoris, De roga Imperatoris* legimus apud Robertum Monach. lib. 2. Baldricum Dolens. et Raimundum de Agiles. V. D. Gregor. lib. 2. Indict. 2. Epist. 32. lib. 7. Indict. 2. Epist. 130.

Συνηθειῶν] *Συνήθειαι* Graecis sunt tributa, vectigalia. A
Gloss. Graecolat. *Salarium, παροχὴ, συνήθεια.* Leo in Tact. cap. 19. §. 18. *ἢ τὸ οἱονοῦν δῶρον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν ἢ τὰς λεγομένας συνηθείας.* Sic Latinis *Consuetudines* eadem notione, apud Cassiod. lib. 1. Epist. 2. lib. 3. Epist. 23. lib. 7. Epist. 2 etc. Gregor. Turon. lib. 9. cap. 30. Willel. Tyr. lib. 3. cap. 1. lib. 12. cap. 15. lib. 20. cap. 20. Anastas. in vit. PP. pag. 213. edit. Reg. et alios passim.

A *Σχιδευσμοὺς*] Scissiones et Rescissiones rerum iudicatarum, vel contractarum, postquam solemnibus Iuris formulis firmatae sunt, hic auguratur eruditus Interpres. Verum nemo, opinor, rem adeo iniustam in Principe iustum colente animo concipiet, ut res iudicatas solo regiae autoritatis iure contra fas rescindi velit aut sinat. Quin potius malim *σχιδευσμὸν* hoc loco esse donativorum, seu stipendiorum Magistratibus debitorum rescissionem, quam Galli vocant *retranchement de gages et d'appointemens*. Solent enim interdum Principes annua Officialium suorum stipendia propter maiores bellorum, quibus premuntur, impensas aut omnino aut ex parte rescindere. Sic ipse Alexius, ut autor est Zonaras, *σπανίζων χρημάτων τάς τε τοῖς ἀξιώμασιν ἀνηκούσας ἀνέκαθεν. ἐτησίας δόσεις ἐξέκοψε καὶ τὰς τῶν συγκλητικῶν οὐσίας προσαφηρεῖτο*. Eadem habet Glycas. Sic Pachymeres lib. 11. cap. 14. narrat Andronico Seniore imperante, exhaustis Imperatoriis thesauris, ipsas Palatinis consuetas erogari rogas rescissas: *ἐπισχεθέντων πάλαι καὶ αὐτῶν ῥογῶν καὶ προσοδιῶν τοῖς ἐν ἀνακτόροις δουλεύουσιν, ἃ δὴ καὶ Βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθοὺς ἐτίθουν ἀναγκαίους, τοῖς ὑπηρετουμένοις ἐκείνοις ἐξεκενοῦντο.* et lib. 12. cap. 8. *τὰ γὰρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἐκδουλευσάντων ἐξεκενοῦντο.* Sic denique Philippus VI. Francorum Rex binis Edictis Annorum MCCCXXXVII. et MCCCXLIII. quae extant in Registris Camerae Comput. Paris. signatis *Crux*, et *Pater*. et alii deinceps, qui subsecuti sunt Reges non semel, iisdem de causis, Magistratibus annua exsolvi solita stipendia aut penitus abrogarunt, vel eorum partem fisco adiudicarunt. Quemadmodum igitur, ut rogas sive donativa augere, ita et rescindere posset, matri concessit Alexius.

Pag. 87. B *Τοὺς Δαλασσηνοὺς*] Extitit Dalassenorum familia Constantinopoli perillustris, ex qua recensentur *Constantinus* Patricius, quem Constantinus Imperator, Basilii frater, successorem sufficere decreverat, qui affectati postmodum Imperii reus, in Protam Insulam relegatus est a Michaele Paphlagone: *Theophanes* et *Romanus*, itidem Patricii, Constantini fratres: et Adrianus horum patruelis, de quo hoc loco Anna: praeterea *Damianus Dalassenus*, cuius filius *Theophylactus* Bulgaroctono imperante vixit: *Damianus* alter, Scopiorum Dux, sub Michaele Duca; *Theophylactus* alter, cuius meminit Nicephorus Bryennius; denique *Constantinus Dalassenus*, Thalassocrator ab Alexio dictus. Memorantur hi passim ab Anna, Zonara, Scylitze et Glyca.

B *Καὶ Χάρωνας*] Fuit enim Anna Alexii mater, Alexii Italiae Praefecti filia, cui *Χάρωνος* cognomen inditum com-

miniscitur Nicephorus Bryennius, quod quemcumque telo ille aggrederetur hostem, statim neci daret: ᾧ καὶ τὸ ἐπώνυμον ἐκ τῆς ἀνδρείας κεκλήρωτο, οἷόν τινα γὰρ ἐναντίων βαλὼν, ἐπεὶ νεκρὸν ἀποδέδειχε, Χάρων ἐντεῦθεν ἐπωνομάσθη. Verum ante Alexium Charonum familiam observare est apud Scylitzem: meminit enim ille Constantini cuiusdam, cognomento Charonis, qui a Nicephoro Phoca Imp. clava in caput impacta ad Charontem ipsum et ad inferos detrusus est.

Εἰς ἔρωτας ἀλόγους] Monomachum Augustum ob illicitos et pudendos amores infamant passim Scriptores: vivente enim Zoe Porphyrogenita uxore, Constantini Imperatoris filia, foeminam quamdam ex nobili Sclerorum gente ortam non superduxit modo, sed eo venit amentiae, ut Augustam appellaret eique domicilium assignaret in Palatio mediusque Zoem inter et pellicem, populo spectante, sederet. De utraque intelligendus Ioannes Euchaitarum Episcopus carmine εἰς τὸ βιβλίον τῆς Διακονίας τοῦ Τροπαιοφόρου, quod Monomacho inscripsit: C

Πιστὸς Βασιλεὺς, εὐσεβὴς, αὐτοκράτωρ,
Σεβαστὸς, ὀρθόδοξος ὁ Μονομάχος etc. Et mox:
Ἔπειτα ταῖς σαῖς πανσεβάσταις Αὐγούσταις.

Et alio carmine in eumdem:

Καὶ τὰς Αὐγούστας ὡς συνέργους λαμβάνω.

Pari insania post Zoes interitum mulierculam aliam, Alani cuiusdam Principis filiam, quae obses a patre data Constantinopoli morabatur, in Regiam induxit et Augustam appellavit. Vide Zonaram pag. 207.

Φροντιστήρια] Vide Notas ad Cinnami pag. 5. D

Ἀλεκτρυοφωνίας] Romani, ut autores sunt Macrobius Pag. 88. C lib. 1. Saturn. et Censorinus de Die natali cap. 24. diem civilem a media nocte incipiebant, cuius primam partem *de media nocte*, alteram *Gallicinium*, tertiam *Conticinium*, quartam denique *Diluculum* vocabant. Tunc subit *Mane*, cum lux videtur solis. Alii noctem in septem partes dividunt: Ioannes de Ianua, *Prima pars noctis dicitur Crepusculum, secunda Conticinium, tertia Gallicinium,* (primum scilicet) *quarta Intempestum, quinta iterum Gallicinium,* (secundum nempe, quod hic δευτέρα ἀλεκτρυοφωνία dicitur) *sexta Matutinum, septima Diluculum.* Primum Gallicinium innunt hisce verbis Acta S. Thyrsi cap. 8. N. 37. *Vix primum pullus dederat cantum.* Nam *pullum* a Grammaticis pro gallo gallinaceo sumi notum ex S. Ambrosio ad Iren. *Quid in pullis? quam canora vox galli, nocturnisque vicibus solenne munus ad excitandum et canendum?*. Hinc *pullus* pro gallicinio in Regula Magistri cap. 33. *In hyeme cavendum est,*

ne nocturnos pullus aut antecedat, aut deprendat. Alias *pullorum cantus* dicitur in eadem Regula, in vita S. Fursei Confess. cap. 1. N. 6. in vita S. Davidis Archiepisc. Menevensis N. 17. etc. *Pulli cantus* in Hist. Translat. S. Ioann. Abb. Reomaens. cap. 3. Quin et observatum pridem a viris doctis apud Evangelistam in MS. Bibliothecae Regiae legi, *Tertio pullo ter me negabis*, ubi lectio vulgata habet, *antequam gallus cantet, ter me negabis.* Ita apud Ammianum Marcellinum lib. 20. *pullum silentem* gallicinium interpretatur Valesius, ubi de Iuliani Inauguratione: *Impositusque scuto pedestri, et sublatius eminens pullo silente Augustus renuntiatus.* Sic enim praeferunt MSS. et editiones Romana et Florentina, non vero *nullo*, ut vulgatae. His enim verbis designavit Marcellinus ὥραν τρίτην, qua se Imperatorem proclamatum testatur idem Iulianus in Epist. ad Athenienses. Vide Arnob. in Psalm. pag. 382. 485. edit. Froben. vitam S. Materni Episc. Trevir. apud Bosquet. pag. 49. Heinsium ad Theocrit. id. 7. et Bourdelotium ad Heliod. lib. 1.

Pag. 89. A *Κοσμικαῖς*] Glossae Graecolat. κοσμικὸς, *secularis.* Utuntur Canones Apostol. Can. 7. Concil. Sardic. C. 7. Ephesin. parte 1. C. 30. §. 3. Chalcedon. Can. 3. 24. Harmenopulus lib. 1. tit. 3. §. 12. 13. Theophylactus Bulg. Epist. 14. Pachymeres lib. 5. et alii. *Mundialis* Victori Uticensi, Prudentio, Ioanni Diacono in vita S. Gregor. et aliquot aliis.

A *Τέμενος τῆς Θέκλας*] Quatuor potissimum D. Theclae sacrata Templa Constantinopoli, vel in Suburbanis, observo. Primum quidem Codinus de Orig. CP. a Constantino M. in loco Contario dicto extructum et Deiparae primo dicatum refert, deinde a Iustino Curopalata Imperat. in nomen S. Theclae transfusum. Alterum a Iustiniano adhuc privato ad urbis portum Ceratinum aedificatum narrat Procopius lib. 1. de Aedif. Iustin., quod idem Iustinus postmodum renovavit, ut autor est Zonaras. Tertium iuxta Galatam (nisi idem fuit cum Iustinianaeo) occurrit in Chronico S. Nicephori in Catalogo Patriarch. CP. et in Novella Iustiniani 159. ubi Portae Sycenae regionis, *τῆς ἀπαγούσης εἰς τὸ Μαρτύριον τῆς ἁγίας Θέκλας* meminit, quae potuit esse maritima porta, qua, emenso freto, ad illud ibatur. Quartum denique condidit Isaacius Comnenus ex ea quae hic ab Anna, Zonara, Scylitze et Glyca refertur occasione, intra Palatii septa, Blacherniani scilicet, ut habet idem Scylitzes, qui illud perinde ac Anna ab elegantia commendat. Verum contra reclamat Zonaras scribens Aedem istam sordidioris Isaacii parcimoniae argumentum fuisse, maiori vero et ampliori magnificentia

reaedificatam a Ioanne Alexii Imp. filio et in nomen Servatoris Iesu Christi commutatam.

Σαυρομάταις] Qui Zonarae et Scylitzae in Isaacio *Hungari* dicuntur. A

Τριαδίτζαν] Quae olim Sardica, urbs Thraciae, vel ut C
aliis placet, Illyrici aut Daciae, Concilio Sardicensi celebris. Vide Nicetam in Man. lib. 3. N. 1. Glycam in Const. M. Sirmond. ad Sidon. Paneg. Anthem. et Carolum a S. Paulo in Geogr. Sacra pag. 201.

Λοβιτζοῦ] Castrum in Mysia, de quo Zonar. Scylitzes, Pag. 90. A
Glycas, et Nicetas in Isaac. Ang. lib. 2. N. 1.

Ἀποστασίαν περὶ τὴν ἕω] Ex falso rumore, inquit C
Scylitzes.

Σῶστρά τε θύσας] Solebant veteres ob restitutam sa- D
nitatem et ob vitatum periculum Diis sacrificia offerre in gratiarum actionem, idque *σωτήρια* et *σῶστρα θύειν* et *πανηγυρίζειν* dicebant. De quo more Xenophon *Ἀναβάσεως* lib. 4. Dio. lib. 41. Herodot. lib. 1. Herodianus lib. 1. et 4. Psellus de Operat. Daemon. pag. 93. Achilles Tatius lib. 1. Eustathius *καθ' Ὑσμίνην* lib. 6. et 10. Martialis lib. 12. Epigr. 45. Statius lib. 1. Sylv. Marmora Arundel. et ibi Seldenus pag. 72. et alii sine numero. Sacrificabant autem ut plurimum Iovi *Φυξίῳ*, ut autor est Apollodorus lib. 1., vel Iovi Salutari: vetus Inscript. IOVI. SALVTARI. VLPIANVS. GRAVI. INFIRMITATE. LIBERATVS. Vide Trebellium Pollionem in Gallienis. Guillelm. Brito in Vocabul. *Pacifica dicitur oblatio, quae fiebat pro pace ad Deum, vel ad homines, vel quod ad bonum pacis fiebat: sicut salutaria sacrificia pro salute data, vel servanda offerebantur.*

Δρόμωνας] Dromones dicuntur naves Bellicae maiores, Pag. 91. B
a velocitate appellationem sortitae, inquit Procopius lib. 1. Vandal. Papias ex Isidoro, *Dromones sunt longae et velocissimae naves.* Robert. de Monte An. MCXCI. *Invenit navem paganorum maximam, quam Dromontam vocant.* Philippus *Mouskes:*

Esneques et Dromons fieres,
Roges et Busses et Vissieres.

Hinc *Dromonarii* remiges Dromonum apud Senatorem lib. 2. Var. Sed de Dromonibus passim agunt Scriptores Graeci et Latini, Theophyl. Simoc. lib. 7. cap. 10. lib. 8. cap. 9. Leo in Tact. cap. 19. §. 4. etc. Albertus Aq. lib. 9. cap. 23. lib. 10. cap. 14. Willel. Tyr. lib. 20. cap. 14. Iacobus de Vitriaco lib. 1. cap. 29. Math. Paris. An. MCXCI. Walsingh. An. MCCXCII. Malaterra lib. 2. cap. 8. etc.

B *Σέρμονας*] Navis species nondum nota: nec enim ausim affirmare hoc loco *Sermones* vocari navigia, quae *Germundi* dicuntur Malaterrae lib. 2. cap. 8. *Nostri denique tantummodo Germundos et Galeas, Sicilienses vero Cattos et Golafros et Dromundos, sed et diversae fabricae naves habebant.*

C *Βαρβάρων*] Varangorum.

Pag. 92. A *Τοποτηρητήν*] Glossis Graecolatinis *Τοποτηρητὴς* est *Vicarius*, qui nempe vices alterius in urbis, castri, vel provinciae praefectura obit. Chronicon Anonymi Barensis A. MXLI. *Arduino Lambardo intravit in Melfi, erat Topoteriti de ipso Catepano.* Id est, Arduinus Mediolanensis, cuius non semel occurrit mentio apud Scylitzem et Zonaram, vicarius erat Capitanei Calabriae in praefectura totius provinciae, vel saltem Melfensi. Apud Paulum Warnefridum lib. 6. Hist. Langob. cap. 3. et 8. quidam Ado Ducatum Foroiuliensem *sub nomine loci servatoris* dicitur aliquandiu gubernasse, cum Dux ipse non esset: sub nomine scilicet vicarii ipsius Ducis. In antiqua charta anni XLVII. Imperii Constantini et X. Romani eius filii, II. Indict. data Neapoli, Anno nempe Chr. DCCCCLVIII. *Gregorius loci servator* subscribit. Vide Leges Langob. lib. 1. tit. 25. §. 78. Observo praeterea ex Porphyrogenneta lib. de Adm. Imper. cap. 50. et lib. 1 de Themat. cap. 16. *στρατηγίδας*, seu Thematum, vel provinciarum praefecturas, divisas fuisse *εἰς τούρμας*: Turmas vero *εἰς Βάνδα, ἤτοι Τοποτηρησίας*: quae quidem *Τοποτηρησίαι* praefecturae erant urbium, oppidorum et castrorum, quarum certus numerus Turmam conficiebat: *καὶ ἐγένοντο ταῦτα τὰ ἑπτὰ βάνδα τοῦρμα μία.* Qui Turmae praeerat, *Τουρμάρχης*, eius praefectura *Τουρμαρχάτον* dicebatur, ut autor est idem Porphyrogenneta, qui praeterea lib. 1. de Themat. c. 2. scribit *Τουρμάρχας εἰς ὑπουργίαν τῶν στρατηγῶν* institutos. Certe Turmarchas eosdem esse cum iis quos *Κατεπάνω*, seu Capitaneos, appellarunt, probabile est. Vide Notata ad pag. 94. At in Conciliis *Τοποτηρηταὶ* dicuntur Episcopi provinciae cuiuspiam, seu *ἐπαρχίας*, Legati a caeteris Episcopis ad Synodum missi, vel ad Primates, qua notione passim accipi *Τοποτηρητὰς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς*, constat in Codice Canon. Eccles. Afric. Concilium Chalcedonense Act. 1. *τῶν ὁσιωτάτων Τοποτηρητῶν τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἁγιωτάτου τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος.* Qui quidem vicarii interdum dicuntur in eodem Concilio *φύλακες Ἀποστολικοῦ θρόνου.*

A *Βούρτζην*] Vide Notata ad pag. 471.

A *Χώματος*] Vel ex hoc loco abunde patet, quam procul a vero aberret vir doctissimus in Notis poster. ad Codin. de

Off. cap. 6. N. 46. ubi milites *ἐκ τοῦ χώματος* apud Annam *indigenas* interpretatur, a voce *χῶμα*, quae Graecis terra est, seu agger, uti definitur in L. 10. D. de Extraord. criminib. ita ut hac appellatione distinguantur ab alienigenis, extraneis et conductitiis, cuiusmodi sunt illi, quos *ἐγχωρίους* vocat Synesius Epist. 78. *Χῶμα* enim Thema esse et provinciam ita dictam, indicat Anna hoc loco et lib. 11. pag. 324. *ἐκεῖθεν διὰ τοῦ Χώματος διελθὼν τὴν Λάμπην κατέλαβε*. Nec a Laodicaea Phrygiae procul abfuisse satis innuit, cum ait, Ioannem Ducam Sardibus, Philadelphia, et Laodicaea obiter occupatis, Chomate transito, Lampem intercepisse. Nicetas pariter in Man. lib. 6. cap. 1. inter Laodicaeam et Choma, Chonas, Lampem et Celenas, ubi sunt Maeandri fontes, statuit. Et sane necesse fuerit Chomati vicinam fuisse Cappadociam, siquidem Burzes utrique provinciae imperitabat, uti Anna commemorat. Neque aliud fuit Choma, quam illa Asiae pars, quam Lyciam nuncuparunt veteres, Pamphyliae et Tauro proxima, in qua oppidum Choma statuitur a Ptolemaeo, cuius etiam mentio fit in Concilio Ephesino parte 2. Act. 1. cui Eudoxius *Χώματος τῆς Λυκίας* Episcopus interfuit. Sunt igitur milites *ἐκ τοῦ Χώματος*, qui a Burtze Chomatis Principe, Alexio tamquam foederato, vel fortassis Domino suppeditabantur.

Σύγγαμβρον] Glossar. Graecolat. *Σύγγαμβρος, Congener.* D
Congeneri dicuntur, qui ex eadem familia seu duas sorores uxores sibi adsciscunt, ita ut respectu soceri ambo generi dicantur. Hesychius, *Ἀέλιοι,* (alias *Αἴλιοι*) *οἱ ἀδελφὰς γυναῖκας ἐσχηκότες ἤγουν σύγγαμβροι.* Apud Authorem incertum, qui editus est post Theophanem, Michael Patricius Melissenus *σύγγαμβρος* narratur fuisse Constantini Copronymi. Imper. *κατὰ τὴν τρίτην αὐτοῦ γυναῖκα*, ob tertiam eius coniugem, Eudociam scilicet, cuius sororem uxorem duxerat Melissenus. Hic vero Alexius et Palaeologus invicem *σύγγαμβροι*, congeneri, fuisse adnotantur, quia uterque Andronici Ducae filiam duxerat, Alexius Irenem, Palaeologus Annam Ducaenam. V. Harmenopulum lib. 4. tit. 6. §. 14.

Ἑρμᾶνον] Hermannum Comitem, Abagelardi fratrem Pag. 93. A
uterinum, qui ea tempestate cum Roberto bellum gerebat, a quo demum ditionibus et bonis suis exutus, cum fratre Constantinopolim ad Imperatorem Alexium concessit, a quo Canninorum in Dalmatia praefecturam postmodum obtinuit. Hermannum itaque, Roberto alias infensum, Alexius in eum acrius concitare studet, ut maius Roberto negotium facesseret. Guillelmus Apul. lib. 4.

Dux postquam Cannas sibi comperit esse rebelles,
Obsidet, obsessas evertit humo tenus illas,
Rexerat has genitus genitrice Hermanus eadem,
Onfredi fuerat qua filius Abagelardus:
Non tamen unus eis pater extitit, illa duobus
Est sociata viris, Miles praeclarus in armis
Frater uterque fuit: sed cessit uterque potenti
Roberto, cui par vix orbe potentia toto.

Hermanni praeterea meminit Malaterra lib. 3. cap. 5. et 6.

A Ἀρχιεπίσκοπον Καπύης Ἕρβιον] Hervaeum Capuae Archiepiscopum, cuius meminit Gregorius VII. PP. lib. 9. Epist. 25. et Leo Ost. lib. 3. Chron. Cass. cap. 41. Vide Ughellum.

C Χοιροσφάκτην] Occurrunt ex hac familia viri aliquot illustres in Historia Byzantina, Leo scilicet Patricius Choerosphactes sub Leone Phil. et Constantino eius filio circa An. Chr. DCCCCXV. alter eiusdem nominis et dignitatis, praeterea Dux Excubitorum, sub Romano Argyro, apud Scylitzem pag. 610. 726. Zonaram pag. 142. 148. idem forte cuius necem refert Anonymus Barensis ad An. MXL. *Ipsi conterati interfecerunt Chirosfacti Criti.* et Michael Choerosfactes, cuius meminit Autor Gestorum S. Niconis, sub An. DCCCCLXIX.

C Χριστιανικώτατε ἀδελφέ] Frequenter olim, ut et hodie, mutuo sese Reges Fratres appellitabant. Eguinartus in Carolo M. *Invidiam tamen suscepti nominis, Constantinopolitanis Imperatoribus super hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicitque eorum contumaciam magnanimitate, qua ei procul dubio longe praestantior erat, mittendo ad eos crebras Legationes et in Epistolis eos Fratres appellando.* Vide Alcuin. Epist. 41. 85. et 111. Marculf. lib. 1. cap. 9. Gregor. Turon. lib. 2. Hist. cap. 35. Chronic. Alexandrin. pag. 918. Menandr. in Excerpt. de Legat. Odon. de Diogilo lib. 1. de profect. Lud. in Orient. pag. 13. Henricum Valesium ad Ammian. lib. 17.

D *Βλαττία*] Quid sit *Βλαττίον* et *Βλάττα*, docet Glossar. Latinogr. *Blattia*, θρόμβος αἵματος. *Blattela*, θρόμβος αἵματος τῶν κογχυλίων. Concinit Actuarius, qui βλαττίον ait esse ὃ ῥεῖ ἐκ (vel τὸ ῥοῦν) τῆς ῥινὸς τῆς πορφυρᾶς, quod ex naribus conchae marinae, quam Graeci πορφύραν vocant, fluit; sic enim legendum reor pro ὀστοῦν. Est igitur *Blatta* idem quod Purpura. Ita in L. 1. C. Quae res venund. non poss. *Purpurae, quae Blatta, vel Oxyblatta, atque hyantina dicitur.* Ubi observo triplicis coloris fuisse Blattam, purpuream nempe, quae mero Blattae vocabulo intelligitur, alteram intensioris et vividioris coloris, quam

Ὀξυβλάτταν vocabant, *Βλαττίον ὀξὺ* Cedrenus in Tiberio pag. 393. tertiam denique violaceam, sive ianthinam. Fuit olim in pretio *Blatta Tyria*, vel Purpura: Sidonius carm. 5.

Pontus Castorea, Blattam Tyrus, aera Corinthus.

Neapolitanam commendat Anastasius Bibliothec. in Leone III. *De Blattin Neapolitano:* sed praesertim Byzantinam pag. 150. 151. 152. 158. Idem Scriptor in Paschali: *Obtulit in sacro altari vestem de Blattin Byzantea.* Et mox, *In dicta Ecclesia fecit vela Tyria* (ἐx Blatta nempe Tyria) *cum periclysi de Blattin Byzantea. Βλαττίον Βυζάντιον* laudat etiam Actuarius. Nil mirum igitur, si Imperator Henricus ab Alexio ἑκατὸν βλάττια ad se mitti petierat, quia Byzantina praesertim in pretio erant. Iam vero vocem, βλαττία, hoc loco *vestes* significare vult Gretzerus ad Codinum: *Pannos ipsos holosericos ostrino colore tinctos,* Glossator Annaeus: quod magis probem. Nam extrema et senescente Graecia βλαττίον pro serico usurpatum constat. Vide Salmas. ad Hist. Aug.

Κατεπάνω] Dicitur Constantinus iste propter dignitatem *Πρωτοπροέδρου Κατεπάνω τῶν ἀξιωμάτων*, hoc est, Magistratuum Supremus, seu qui Magistratibus, Axiomaticis et Proedris, vel Consiliariis praeest. Nam Graecis ἀξιώματα sunt Dignitates. Hinc ἀξιωματικὸς, *Honorarius, qui honorem gerit,* in Gloss. Graecolat. Aliud Gloss. *Dignitosus, ἀξιωματικὸς.* Occurrit vox ista non semel in Basilicis lib. 6. et apud Modestinum lib. 6. Excusat. Guillelm. Biblioth. in Hadriano II. *Eum Pontificali pallio impositum, praecedentibus Axiomaticis et subsequentibus reliquis turbis in urbem redire conspexerant.* Anastasius in Hist. Eccl. *Cum aliis quinque, tribus quidem Comitibus, duobus vero Axiomaticis.* Hinc ἀξιωματικὸν, salarium, quod Axiomaticis a Principe pensitabatur, apud Photium in Nomoc. tit. 8. cap. 7. et in Glossis Basilic. Porro vox κατεπάνω sequioribus Graecis, sive ab ἐπάνω et κατὰ, seu a vocabulo Latino *Capitaneus*, deflexa, quemvis praefectum ordinis, aut provinciae significat. Apud Scylitzem pag. 727. κατεπάνω τῆς κάτω Μηδίας. pag. 741. κατεπάνω Ἰβηρίας. pag. 843. *Παῦλος Πρόεδρος, ὁ τῆς Ἐδέσσης κατεπάνω.* pag. 858. κατεπάνω τῆς πόλεως. Apud Constantinum de Admin. Imp. cap. 50. κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλίας. Apud Theophylactum Bulg. Archiep. Epist. 19. κατεπάνου vox occurrit. Atque inde facile est haurire, unde appellationem sortiti sint *Catepani,* seu *Catapani* Italiae, sub Imperatoribus Byzantinis ante Normannorum adventum, quorum crebra est apud Scriptores mentio, Falcandum, Falconem Beneventanum, Anonymum Barensem, Scriptorem vitae S. Vitalis Siculi et alios. Sed et ab uno ex iis Capi-

Pag. 94. A

taneis, seu, ut eos vocat, *Catapanis*, provinciam *Capitanatae* nuncupatam scribit Leo Ost. lib. 2. cap. 51. At falli constat, cum Catapani viri nomen fuisse existimat, cum fuerit dignitatis. Neque error est in oppidorum appellatione, quidquid garriat corrupte *Capitanata* dici, *cum ex Autoris nomine*, inquit, *Catapanata vocanda sit*. Nam qui Graecis *Catapanus*, Latinis est *Capitaneus*. Proinde *Capitanata* appellata est praefectura aliquot oppidorum uni Capitaneo subdita, quam *Κατεπανίκιον* vocat Nicetas in Man. lib. 2. et vetus charta apud Rhamnusium de Bello Constantinopolit. lib. 4. pag. 167. Hinc etiam castiganda, quae habet Glaber Rodulphus lib. 3. cap. 1. *Tunc etiam Imperator Basilius Sancti Imperii CPolitani praecepit cuidam Satrapae suo, illi qui cognominabatur Cataponti, eo scilicet, quod iuxta mare inhabitaret, ut a transmarinis civitatibus, quae Romano debentur Imperio, veniens tributa exigeret.* Quo loco non leviter fallitur Glaber in voce *Cataponti* et eius etymo, cum ille, quem memorat, *Catepano*, seu *Catapanus* vocaretur, ex dignitate, vel praefectura provinciae, hoc est, *Capitaneus*. Neque feliciori coniectura vocabuli originem assecutus videtur Guillelmus Apul. lib. 1.

Multa Graecorum cum gente Basilius ire
Iussus, in hunc audax anno movet arma sequenti.
Cui Catapan facto cognomen erat * *Bagianus.*
Quod Catapan Graeci, nos iuxta *dicimus* omne.
Quisquis apud Danaos vice fungitur huius honoris,
Dispositor populi parat omne quod expedit illi,
Et iuxta *quod cuique dari decet*, omne *ministrat.*

* *Scylitzae Βοιάννης et in Iure Graeco-Rom. Tom. I. pag. 285.*

A *Βουλχάρδον*] Fuit is Burchardus Comes, cognomento Rufus, postea Episcopus Monasteriensis, Henrici Imp. Legatus. Conradus Usperg. A. MCXXI. *Dominus Henricus, qui Burchardo Rufo dudum in Legatione Henrici Imperatoris apud Constantinopolim defuncto per electionem Ecclesiasticam in Cathedram Monasteriensem successerat.* Burchardi Episcopi meminit praeterea Monachus Pegaviensis An. MCVI. et MCXVII. unde supplendus Catalogus Episcoporum Monasteriensium apud Merssaeum.

A *Ῥωμανάτον*] Moneta aurea, Romani Diogenis Imperatoris effigie insignita. Bulla Anacleti Papae in Chronico Beneventani Monasterii S. Sophiae: *aliosque fideles nostros benigne convenimus, quatenus quadringentos Romanatos, quos eis Potiferia accommodaverat, nobis persolverent.* Charta Andreae Comitis de Chelmo A. MCCXLI. apud Ioan. Lucium in Hist. Dalmat. pag. 473. *Solvat nomine poenae Comiti praefato M.*

Romanatos. V. eumdem pag. 141. Extat in instructissimo Gazophylacio V. C. Dom. *du Mont*, in Senatu Ambianensi Consiliariorum Decani. Moneta aurea, in cuius antica duae habentur figurae stantes [vide tab. III]: prior Imperatoris habitu Constantinopolitano dextram pectori apponentis, laeva tenentis globum crucigerum; altera mulieris dextra capiti Imperatoris Stemma imponentis, cum hisce characteribus evanidis, DCCLOHOMÔ *PωMΛNω*. In postica Christus in throno sedet. Characteres in hac parte exarati visum effugiunt. Sic autem alios in antica descriptos legendos et concipiendos censuerim, *ΔECΠOTH MΘ PωMΛNω*. Id est, *Δεσπότῃ Ῥωμανῷ*; Imperatorum enim nomina in nummis eiusce aevi tertio casu poni solita arguunt nummi Alexii et Manuelis, quos infra repraesentabimus. Literae vero *MΘ*. idem sonant ac *Μήτηρ Θεοῦ* docentque mulierem, quae hic exhibetur, esse Deiparam, a qua Stemma excipit Romanus Imperator, uti visitur in altero, quem Manueli adscribit Octavius Strada a Rosberg pag. 338. Et in aeneo alio, quem videre contigit in eodem Gazophylacio V. C. D. *du Mont*, qui fortassis etiam eidem Romano Diogeni adscribendus est, etiamsi characteres adeo sunt attriti, ut vix quidquam ex iis percipi queat. Hunc describendum curavimus, ut et nummum Romani Diogenis quem exhibent idem Strada a Rosberg et Ioannes Strada Mantuanus in Fastis Onuphrii. Sed vereor, ne iste non tam fuerit nummus, quam theca aliqua, aut capsula, seu *Ἐγκόλπιον* Romani Diogenis, Divi Ioannis Theologi, seu Evangelistae, reliquias continens; quod deprehendi praesertim potest ex Christi figura habentis ad pectus caput D. Ioannis, cui Graeci Scriptores *Ἐπιστηθίου* epitheton vulgo attribuunt, et ex characteribus IO. QH. quibus Ioannem Theologum designari arbitror. Praeterea in aversa parte primi hi characteres *ΘHKO*. perspicue ostendunt legendum *ΘHKH*. id est *Theca*, seu *Ἐγκόλπιον* pro Romano Diogene. V. Notata infra ad hanc pag. d. Sed de hacce coniectura statuat Lector eamque expendat per me licet. Romani Diogenis et Eudociae effigies habentur apud Chiffletium lib. de linteis sepulchr. cap. 10. pag. 91.

Βαγελάρδου] Abagelardus, Humfredi filius, Tancredi A de Altavilla Normanni nepos, a patruo Roberto Wiscardo haereditaria sorte privatus, Gisulfum Salernitanum Principem primum adiit, eiusque partes sectatus est contra Robertum A. MLXXIII. Gisulfo demum sedibus suis perinde expulso et deturbato, cum viribus impar patruo obsistere non posset, Constantinopolim cum Hermanno Comite fratre secessit ibique tandem exul diem ultimum clausit, uti pluribus narrant

Malaterra et Willelmus Gemeticensis locis citatis, et Blondus de Instaur. Roma Reg. 12. Guillelmus Apul. lib. 3.

Sic quia pace Ducis non fungitur Abagelardus,
Et patrii iuris loca deserit, et Danaorum
Exul adit terras, cum rector Alexius esset
Imperii, clemens hunc suscipit ille benigne,
Tractat honorifice, dat multa: sed invida nulli
Parcere quae curat iuveniles mors subit artus:
Quique regressurum se credidit esse potentem,
Diversi generis cum fascibus atque triumphis,
Exul apud Danaos et mortuus est et humatus.

C *Τὸν υἱὸν τοῦ Σεβαστοκράτορος*] Ioannem Comnenum, postea Dyrrachii Ducem. V. pag. 131. A.

D *Ἵν' ἐντεῦθεν*] Hugo Franciae Rex ad Basilium et Constantinum Impp. Constantinopolitanos apud Gerbertum Epist. 111. *Sed haec conditio, quae nostri iuris sunt, vestra efficit, magnoque usui, si placet haec nostra coniunctio, erit magnosque fructus afferet. Etenim nobis obstantibus nec Gallus nec Germanus fines lacesset Imperii Romani.*

D *Ἀπεστάλησαν*] Huc pertinent quae habet Scriptor vitae Henrici IV. *Ipse Rex Graeciae, ut metum dissimularet, amicitiam eius expetebat et quem futurum hostem timuit, muneribus, ne fieret hostis, praevenit. Testatur hoc aurea tabula Spirensis altaris,* etc.

D *Ἐγκόλπιον μετὰ μαργαριταρίων*] De Encolpio dictum supra. *Μαργαριτάριον* pro *μαργαρίτης*. Constantinus in Historia Apollonii Tyrii:

Τόσον λογάρην καὶ καλὸν στολαῖς μαργαριτάρια.

D *Θήκη διάχρυσος*] Theca Sanctorum reliquiis instructa. Inscriptio Crucis, quae est Traiecti ad Mosam, apud Appianum et Gretzerum:

Οὐ τὴν δὲ θήκην Ῥωμανὸς γῆς Δεσπότης,
Ὡραιότησιν ἀρετῶν ἐστεμμένος
Χάρισιν ὡράϊσε τιμίων λίθων.

Vide Acropol. cap. 11. Vita S. Eligii Episc. Noviom. *Inter alia bonorum operum insignia multas Sanctorum ex auro, argento atque gemmis fabricavit thecas, sive tumbas.*

D *Χαρτίον*] Vide Dissert. ad Ioinvillam 26. pag. 314.

D *Καυκίον Σαρδωνύχιον*] Calycem e Sardonyce. Gloss. Graecolat. *καύκα*, *Patera*. Suidas, *καυκίον παρ' ἡμῖν, κάλυξ δὲ παρὰ σοφοῖς*. Occurrit praeterea in vita S. Eupraxiae Virg. N. 26. 28. Vita S. Eudociae Samarit. N. 2. et alibi passim. Scribit Theophanes A. C. DCIX. Circensibus Ludis haec in Phocam iactasse Prasinos, *πάλιν εἰς τὸν καῦκον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσες*. Quae verba sic vertit Paulus

Diaconus, *Iterum in gabata bibisti, iterum sensum perdidisti.* Est autem *Gabata* idem quod paropsis, vas nempe concavum, eludiis pulmentariisque aptissimum, qua voce utitur non semel Martialis. Glossae Basil. καύκους, γάβατα. Cum vero Prasini id Phocae obiicerent, pravis veneficorum, seu *venenariorum*, uti vocantur a Tertulliano, Optato, Firmico et aliis, artibus et poculis illi porrectis, aut *caucis* venenatis, mentem illius perturbatam innuebant. Unde eiusmodi venefici *Cauculatores* dicuntur in Capitul. Caroli M. lib. 1. Tit. 64. quos minus recte, ut opinor, Salmasius in Notis ad Spartianum, eos esse putat, quos nostri *Ioüeurs de gobelets* appellant. Sed et apud Theophanem in Philippico *Καυκοδιακόνους* eos esse arbitror e Diaconis, qui calycem Sacerdoti Sacra facturo porrigebant: τὸν ἀπὸ τῶν Καυκοδιακόνων σοφιστὴν γεγονότα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, Κοιέστορα τότε ὑπάρχοντα; vel certe qui *discum*, aut *patenam*. Nam apud Graecos *patena* δίσκος dicitur habetque lancis et disci profundioris figuram, sicque appellatur vas illud, in quo sanctum panem, seu ἅγια δῶρα, reponunt. Liturgia S. Ioannis Chrysost. ὁ δὲ Διάκονος εὐτρεπίζει τὰ ἱερὰ, τὸν μὲν ἅγιον δίσκον ἐν τῷ μέρει τῷ ἀριστερῷ, τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῷ δεξιῷ, etc. A forma καυκίου, seu cauci, κουκίους, aut καυκία, appellatos quosdam Graecorum Imperatorum nummos aureos et aereos alio loco observamus, qui, ni fallor, non alii sunt, aut diversi, ab iis quos Alexiana aetas *Sciphatos* nuncupabat, quod cavi instar *scyphi*, seu *cauci*, quod idem est, illius formam quodammodo praeferrent. Charta Roberti Guiscardi An. 9. Ducatus, Ind. 3. quae extat in Chronico Monasterii Beneventani S. Sophiae: *Volumus atque iure obligamus, ut nonaginta aureos sciphatos eidem Monasterio et Curiae nostrae componat. Schifati* dicuntur in variis chartis apud Baron. Tom. 11. et 12. non semel. Sed de his alias pluribus. Aliud porro est καῦκα in Glossis Graecobarbaris, scilicet ἅβρα, δούλη, παλλακὴ, unde καυκίτζα et καυκοποῦλα, ancilla; ex qua vocabuli significatione percipi potest quae sit alterius, *cauculus*, apud Anastasium Biblioth. in Hist. de Exilio S. Martini PP. pag. 79. *Eadem nocte tulerunt me de Palatio, et non nisi cum sex puerulis et uno cauculo eduxerunt me ex urbe.* Ubi *cauculus* videtur fuisse famulus, aut servus domesticus. *Caucum* praeterea pro vase cavo, aut scypho, saepe usurpant Scriptores infimae Latinitatis. Papias, *caucus vasis genus. Cauci lignei* occurrunt apud D. Hieronymum lib. 2. in Iovinianum; et apud Marcellum Empiricum cap. 25. *Argentei* apud Spartianum in Pescennio, et in Epist. Heldeberti Regis Cantiae ad S. Bonifacium Mogunt. Episc. *Aerei* apud Bedam lib. 2. Hist.

Eccl. cap. 16. et Huntindonensem lib. 2. pag. 316. *Anactei* in Hist. Episcopor. Autisiod. cap. 20. Tom. 1. Bibl. Labbei. Adde Trebell. Pollion. in Claudio et Ennodium Epigr. 25. Inde *caucellus*, parvus caucus, in Regula Magistri cap. 27. Denique Leunclavius ad Glycam pag. 384. 1. edit. *caucum poculum* esse ait, *a sono quem edit, effluente vino simul et aere, appellatum.*

D *Ἐμπότης κρύος*] Poculum crystallinum, *crystallo dedolatum vasculum*, Apuleio lib. 6. *κρύος* enim crystallus dicitur Graecis recentioribus. Scholiastes Aristophanis ad Nubes: *ὕαλον δὲ ἡμεῖς μὲν ἀρτίως τὶ ἐκ βοτάνης τινὸς κεκαυμένης, καὶ διὰ πυρὸς τηκόμενον εἰς κατασκευὴν ἀγγείων τινῶν λέγομεν· οἱ παλαιοὶ δὲ διαφανῆ λίθον αὐτὸν, ἰδιωτικῶς λεγόμενον κρύος, ἐοικότα δὲ ὑάλῳ.* Incertus Autor de Templo S. Sophiae: *ἐντιθέμενος καὶ πολυτίμοις λίθους σὺν κιόνων ὁλοχρύσων καὶ κρύων καὶ ἀσπίδων καὶ σαπφείρων.* Fuit porro crystallus olim in pretio, et praecipuis muneribus accensetur a Claudiano in Epigr. de crystallo:

Marmoreum ne sperne globum, spectacula transit
Regia nec Rubro vilior iste mari.
Informis glacies, saxum rude, nulla figurae
Gratia, sed raras inter habetur opes.

Informem crystallum vocat Claudianus, quam *impictam* appellat Apuleius lib. 2. Metam. *Asynthetam* Plinius lib. 37. cap. 2. Annales Franc. An. DCCCLXXII. *Mense Ianuario, circa Epiphaniam, Basilii Graecorum Imperatoris Legati cum muneribus et epistolis ad Hludovicum Regem Radasponam venerunt, atque ei inter caetera xenia crystallum mirae magnitudinis, auro gemmisque pretiosis ornatum, cum parte non modica salutiferae Crucis obtulerunt.*

D *Ἀστροπελέκυν*] *Ἀστροπελέκη* apud Simonem Portium in Lexico Graecobarb. est *κεραυνὸς, πρηστήρ*. Sed hoc loco aliud indubie sonat.

D *Μετὰ χρυσαφίου*] Corona pretiosa, *χρυσάφη*, *aurum*. Nicetas in Alex. lib. 3: *ἄνευ τῶν βλατίων καὶ τοῦ ἐσήμου καὶ χρυσαφίου καὶ ἑτέρας ὕλης.* Vide Goarum ad Codini cap. 4.

Pag. 95. B *Σολυμᾶ*] Solymanni Sultani, qui ea tempestate in Oriente imperabat sedebatque Niceae. Solymanni Stemma ex familiis nostris Orientalibus hisce Notis praefiximus. Vide Alb. Aq. lib. 2. cap. 21. Fulcher. lib. 1. cap. 5. Tyrium lib. 3. cap. 1. et alios.

C *Δεκάρχας*] Gloss. Graecolat. *δεκάρχης*, *Decurio.* Dividebant Graeci istius aevi universum exercitum *εἰς τάγματα, ἤγουν τὰ λεγόμενα βάνδα διάφορα*, id est, in Cohortes, quas

Banda appellabant. Rursum *τάγματα* subdividebantur *εἰς δεκαρχίας*, sive Decurias, Decuriae vero in Contubernia, quae quinque viris constabant. Bandis, seu Cohortibus, praeerat Comes, Decuriae vero Decarcha, vel Decurio. Vide Leonis Tactica cap. 4. §. 2. et 6.

Δράκοντα] Quis iste fluvius Dracon et qua in provin- Pag.97.A
cia aquas suas egesserit, mihi fateor incognitum. Quamquam probabile est in Bithynia, siquidem Turcae tunc temporis Nicaeam et caeteras Asiae provincias praeter Bithyniam possidebant, nisi forte quis malit hocce inito Alexium inter et Solymannum foedere, vel pacto, cautum ne Turci Orientem versus Orontem praetergrederentur, qui esset in posterum terminus Turcorum ditionis. Nam Orontem fluvium, qui Antiochiam praeterfluit, Dracontem appellatum autor est Eustathius ad Dionysii *Περιήγησιν* versu 919. Antiochia vero ea tempestate Solymanno parebat, uti a nobis in Notis ad Bryennium et in Familiis Orient. indicatum.

Περὶ τοῦ Μονομαχάτου] Ut Georgio Monomachato A
Dyrrachio excedente, in illius urbis praefecturam successerit Palaeologus, attigit etiam Guillelmus Apul. lib. 4.

Multos Palialogus Argos
Dyrrachium duxit, pulsusque Georgius urbe
Fraude fuit, missum sibi gaudet Alexius hostem.

Ῥογέρη] Ordericus lib. 7. *Rogerius autem frater eius* C
(Boemundi) *cognomento Bursa, iussu patris in Apulia remanserat et Ducatum sibi ex haereditate matris debitum custodiebat.* Vide Malaterr. lib. 3. cap. 30.

Βοθρεντοῦ] Seu *Βουθρωτοῦ*. Buthrotum oppidum est Pag.98.A
in Epiro, a quo *Βουθρώτων κόλπος*. Expeditionem istam Wiscardi pluribus commemorat Guillelmus Apul. lib. 4. ex quo excerpemus ille tantummodo quae ad illustrandam Annam videntur conferre. Vide Notata ad pag. 159.

Προφθάσαντος περᾶσαι] Vide supra pag. 34. et Mala- A
terram lib. 3. cap. 24.

Γλῶσσαν] Promontorium forte Dyrrachinum, hodie *Capo* B
di Durasso, nisi proximum intelligat, quod *Capo de Redoni* in charta Sophiani nuncupatur. Festo, *Lingua est promontorii genus non excellentis, sed molliter in planum devexi.* Quo quidem vocabulo non semel hac utuntur notione Scriptores, Pacuvius apud Agellium lib. 4. cap. 17. Livius lib. 37. et 44, et Ammianus lib. 14. Sic Ovidius lib. 13. Metamorph. tria Siciliae promontoria *Linguas* vocat:

Tribus haec excurrit in aequora Linguis.

Nec alia fortassis ratione Insula, quae Catanae in Sicilia adiacet, *Linguae* nomen obtinuit apud Blandinum Monachum

in Miracul. S. Agathae Virg. et Mart. cap. 2. *Ligulas* vocat appellative Caesar. lib. 3. de Bello Gall. huiusmodi loca in longum a continente in mare exporrecta: ut et Victor Uticensis lib. 1. de Persecut. Vandal. *Dum ad Massalitanum littus egisset, quod Ligula vulgi consuetudine vocitatur.* Vide infra pag. 369.

C *Θέρους ὥρα ἦν*] Vide Notata ad pag. 83.

D *Τὸ δέ γε σκάφος*] Guillelmus Apuliensis lib. 4.

Sed Ducis aestivo perpessae tempore naves
Naufragium, impediere viam, navique procellis,
In qua Dux aderat, vehementibus undique fracta,
Vix evadendi fuit impertita facultas.

Pag. 99. B *Γλαβινίτζαν*] In veteri Notitia apud Goarum Glabinitza urbs est Episcopalis, Dyrrachinae Metropoleos suffraganea, Acroceraunia olim dicta. Acrocerauniae vero mentio est apud Aethicum, Antonin. Autorem Itin. Marit. etc.

C *Ἐπισκόπου Βαρέως*] Ursonis, Wiscardi Fidi consiliarii, de quo multa Ioannes Archid. in Tractatu de Invent. S. Sabini apud Baron. An. MXCI. N. 13. et Bolandum 9. Febr. cap. 1. et in *Tract. de Translat. Corporis S. Nicolai de Myraea in Barim,* qui extat apud Ordericum Vitalem lib. 7. et Surium Tom. 3. 9. Iun. Meminit etiam Ursonis Albericus A. MLXXXVII. Obiit ille A. MLXXXIII. ut autor est Anonymus Barensis, 16. KL. Mart.

C *Τοιαύτην διέτριβε πεδιάδα*] Ait Anna Legatum Episcopi Barensis in comitatu Roberti fuisse toto illo tempore, quo bellum istud gestum est. Est enim *διατρίβειν πεδιάδα* hoc loco, si bene auguror, quod Galli dicimus, *passer une Campagne.* Porro Barim expugnarat paulo ante Robertus. Vide Chronicon Cassin. lib. 3. cap. 44.

D *Ἐπιδάμνου*] Ab Anna excepisse videtur, quae de Dyrrachii origine habet, Guill. Apuliensis.

Quondam fuit urbs opulenta,
Magnaque, praecipue tegulosis obsita muris.
Rex Epirotarum dicier hanc Epidaurum
Pyrrhus praecepit, quia fortia ferre Quiritum
Bella Tarentinis sociatus non dubitavit.
Inde frequens bellum, varios et passa labores,
Evacuata viris fuit, ad nihilumque redacta.
Destructam spatio post composuere minori
Zethus et Amphion et praecepere vocari
Dyrrachium: Dulcis hoc circumdatur obsidione.

De Epidamni, seu Dyrrachii nomine, origine et situ adeundi praeterea Thucydides lib. 1. Appian. lib. 2. de Bello civili, Xiphilinus in Pompeio, Mela cap. 3. Constant. de Themat. lib. 2. cap. 9. Will. Tyr. lib. 2. cap. 4. etc. Vide infra pag. 370. 384.

IN LIBRUM IV. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 102. A 'ΙΟΥΝΙΟΥ μηνός] Ordericus lib. 7. *Deinde prosperis ventis aspirantibus per mare Dyracio applicuit et oppidanis viriliter obstantibus in fine mensis Iunii urbem obsedit.* Anonymus Barensis An. MLXXXI. *In mense Iunii pervenit* (Dux Robertus) *per mare et terra super Durachio et congiravit eam per mare et per terram pugnavitque ea cum multis machinis.* Incidit vero Indictio 4. in An. Ch. MLXXXI.

Pag. 103. B Διὰ γραμμάτων] Gaufredus Malaterra lib. 3. cap. 25.

Constantinopolim Cartula mittitur,
Hostes in praelio adfore dicitur.
Ereptum veniant cum pretio quaeritur,
Ne subdantur hostibus.

C Ὑπερμεγέθη μόσυνα] Guill. Apuliensis:

Oppugnare modis Dux nititur omnibus urbem,
Atque operis miri fabricatur lignea turris;
Hanc super est ingens erecta petraria, magnos
Proiiciens iactus, ut moenia diruat urbis.

Pag. 104. A Ὁ δέ φησιν] Idem Poeta:

Legatos mittunt, cur venerit ipse, requirunt.
Dux venisse refert se, regni sede repulsus
Immerito Michael ut restituatur honori.
Illi promittunt urbis quos ipse petebat
Ingressus, nunquam viso Michaele negandos.
Cornicinum sonitu circumdatus atque tubarum
Et plectris, qui se Michaelem finxerat esse,
More coronatus deducitur Imperiali
Circumvallatus cantantibus undique turbis.
Unanimi cives, hunc ut videre, cachinno
Visum derident, dicentes, ipse solebat
Crateras mensis plenos deferre lyaeo,
Et de Pincernis erat inferioribus unus.

Συμπένθερον] Michael Ducas Imp. dicitur consocer C Roberti propter nuptias initas inter utriusque liberos, quae vis est vocis συμπένθερος. Vide supra pag. 28. 52. Caeterum quandoquidem erant non pauci qui non larvam, sed genuinum Michaelem esse existimabant et affirmabant, iure

in dubium vocari potest, fueritne in vivis Michael, cum Dyrrachinam obsidionem aggressus est Robertus. Nam si etiamnum superstes fuisset, vix est ut credatur Rectorem hunc Monachum eo venisse impudentiae, ut Michaelem nedum extinctum, effingere voluerit. Deinde id saltem indicasset, vel certe non siluisset Anna. Scio Scylitzem referre Michaelem a Botaniata exactum in Monasterio Manuelis vitam produxisse usque ad Alexii tempora, a quo benigne habitus est, eoque imperante mortem obiisse. Verum hac in re fidemne mereatur Scylitzes, aliorum esto iudicium.

Pag. 105. B *Σουλτάνῳ*] Solymanno, Nicaeensi Toparchae, quocum paulo ante foedus pepigerat Alexius. Vide pag. 97.

B *Τοὺς Βενετικοὺς*] Venetos in auxilium Graecorum ascitos narrant etiam Guill. Apul. Malaterra lib. 3. cap. 26. Anonymus Barensis et Sabellicus dec. 1. lib. 4. extremo.

B *Τὸ Βενετὸν χρῶμα*] Seu, ut alii, quod Venetiis caerulei colores fierint. Anonymus Scriptor, *τὸ Βενετὸν, ἀπὸ Βενετίας ὠνόμασται, ἐν ᾗ γίνεται τὰ κυανᾶ χρώματα.* Adde Isidorum lib. 19. Orig. cap. 17. et Vegetium lib. 5. cap. 7. Male, inquit Alamannus, nam ante conditas Venetias id nomen fuit, cum Suetonius Venetae Factionis meminerit in Vitell. cap. 14. Ita sane si Venetias hodiernas intelligat. At fuerunt ante Suetonium non Veneti modo, sed et Venetiae, quod nomen reperitur apud Livium, Plinium, Florum, Velleium et alios, quos laudat in Italia sua Phil. Cluverius lib. 1. cap. 17. Vide praeterea Paulum Warnefrid. de Gest. Langob. lib. 2. cap. 14. et S. Augustin. lib. 6. contra Faustum Manichaeum cap. 8.

Pag. 106. A *Πελαγολιμένα*] Portum in mari ipso faciebant, aut quando cessante vento proximo littori naves admovere non poterant, ut hic apud Annam; aut si in loca importuosa et arenosa inciderant. Tunc enim maiora navigia in unam seriem, in speciem Lunae crescentis, ordinata; eaque saccis arena completis in modum anchorae pendentibus communiebant, idque *πελαγολιμένα ποιεῖν* appellant Anna hoc loco et lib. 6. pag. 160. et Leo Aug. in Tactic. cap. 20. §. 196. Willelm. Nangius in S. Ludovico A. MCCLXIX. *Circa vero Solis occasum venitur ad 10. milliaria prope portum, sed vento verso in contrarium non potuit accessus ad portum fieri tota die. Iactantur ergo anchorae, et de non portu portus efficitur.* Respexit forte Nangius illud Claudiani de Bello Gild.

Efficitur portus medium mare, tutaque ventis
Omnibus, ingenti mansuescunt stagna recessu.

Huc etiam spectant illa Vegetii lib. 5. cap. ult. *Quod si cautela hostium evitatis insidiis publico Marte confligat, tunc liburnarum instruendae sunt acies, non directae, ut in campo,*

sed incurvae ad similitudinem Lunae: ita ut productis cornibus acies media sinuetur, ut si adversarii perrumpere tentaverint, ipsa ordinatione circumdati deprimantur.

Πύργους τε ξυλίνους] Malaterra lib. 3. cap. 26. de hoc B
navali praelio scribens: *Venetiani naves suas pluribus commeatibus aggregatas nocturno silentio exonerando levigantes, et in summitate mali uniuscuiusque navis solium duorum, vel trium hominum arte componentes lapidibusque et pilis ad iaciendum munientes sese ad defensionem potius, quam ad deditionem aptant.* In maioribus porro liburnis propugnacula turresque constituebantur, ait Vegetius lib. 5. cap. 14. *Ut tamquam de muro, ita de excelsioribus tabulatis facilius vulnerarent inimicos.* Castellatas naves vocat eiusmodi navigia Paulus Diac. lib. 18. Hist. Misc. *πλοῖα καστελλόμενα* Theophanes: ipsa vero castella *ξυλόκαστρα*, Leo in Tact. cap. 19. §. 7. e quibus milites in mediam hostilem navem iaciebant *ἢ λίθους μολίσκους ἢ σίδηρα βαρεῖα, οἷον μάζας ξιφοειδεῖς, δι' ὧν ἢ τὴν ναῦν διατρύφουσιν, ἢ τοὺς ὑποκειμένους συνθλάσουσιν σφοδρῶς καταφερόμενα.* Tactica Philippi Ducis Clivensis D. Ravestani: *Aussi pareillement leur nef devant et derriere est toute pomptée, et couverte de gros chables pour garder les pierres et les barres de fer, que ceux des hunes iettent en bas: car c'est la chose qui fait le pis, quand l'on est à aborder, que les coups qui viennent des hunes.*

Πώγωνα] Est sane quod miremur, cur Veneti Boemundo B
Latino, seu Franco, barbam exprobrarint, cum ea tempestate apud Latinos et Francos barbam rasitare passim usu receptum esset. Guibertus coaetaneus Scriptor lib. 5. Gest. Dei per Franc. cap. 6. *Nostris autem in assiduo positis procinctu, fatiscentium genarum maciem horribilis primum situs ambierat, et Francico more incuria diuturnae peregrinationis omisso, barbulam quisque rasitare distulerat.* Id ipsum de Latinis testantur Willelmus Tyrius lib. 11. cap. 11. Iacobus de Vitriaco lib. 1. cap. 73. Radevicus lib. 4. Gest. Frider. cap. 30. Nicetas in Isaac. lib. 1. N. 10. Gregoras lib. 9. et alii sine numero. Sed praesertim morem hunc Normannis ipsis adscribit Willelmus Malmesbur. lib. 3. de Gest. Reg. Angl. dum narrat speculatores *ab Haraldo Anglorum Rege in Willelmi Nothi castra submissos retulisse, pene omnes in exercitu illo Presbyteros videri, quod totam faciem cum utroque labro rasam haberent.* Et Matthaeus Paris. A. MCXCVI. *Willelmo itaque filio Roberti, cognomento cum barba, cuius genus avitum ob indignationem Normannorum radere barbam contempsit* etc. Quin et ipse Boemundus, quod Anna infert

pag. 404. mentum acie novaculae ad cutem radebat, ita ut cuius fuerit coloris eius barba, dicere illa non potuerit. An igitur Veneti ipsi barbati Boemundo imberbes genas obiecere, quemadmodum semiviris solemus? Nam constat eius aevi Venetos non receptum a caeteris Latinis usum amplexos, sed Graecorum instar, quorum mores etiam in vestibus retinuere, barbam nutrivisse. Quod Ordelafi Falieri Ducis, qui hoc seculo vixit, effigies, quae in Ecclesia S. Marci Venetiis conspicitur, et aliae aliquot veterum Nobilium Venetorum, quas repraesentat Caesar Vecellius lib. *de gli habiti antichi et moderni*, satis confirmant. Unde cum post Alexii excessum inter Ioannem filium et Venetos simultas nescio quae orta esset, *decretum fuit ut Veneti, qui huc usque barbas nutriverant, de caetero imberbes efficerentur*, ut autor est in Annalibus Dandulus ad An. MCXXVI. V. Notata ad pag. 165.

B *Παρανάλωμα ξιφῶν*] Victoriam Venetorum attigit etiam Guillelmus Apuliensis.

Crastina progrediens aurora fugaverat umbras,
Ad bellum populus navale paratur uterque,
Amplius huius erat, quia gnara Venetica belli
Gens ruit audacter: classis Ducis expavefacta
Ad portum fugitiva redit, sic pugna remansit
Ter redeunte die Gens multa Venetica portum
Appetit et naves Roberti Marte lacessit.

Pag. 107. A *Δοῦκα Βενετίας*] Dominicum Silvium, cuius statuae ob fusum Robertum hocce inscriptum *ἐπίγραμμα* testatur Sansovinus:

Obsesso repuli Guiscardum Marte Robertum
* Δεσπότην. *Dyrrhachio, hinc* Dominum me vocat Praesul Alexis.*

B *Ὡς δὲ τὸ ἔαρ*] Anno scilicet MCLXXXII.

B *Μαύριξ*] Classis Alexianae Praefectus. Guillelmus Apul. lib. 4.

Classis Alexinae Dux Mabrica venerat illuc.

Alteri igitur navali isti praelio non interfuit Alexius, sed Maurix Magnus Dux, vel certe classis praefectus ab Alexio submissus, quod contra Historiae fidem scripsit Petrus Luccarus lib. 1. Annal. Ragusin. Nam tempore initi Graecos inter et Normannos praelii Alexius Constantinopoli adhuc morabatur, quod diserte tradit Anna. Sed praestat ad illustrandam Alexiadem subiungere, quae in hanc rem commemorat Luccarus. *S'accostarono parimente a Roberto Guiscardo Rè (il Duca) di Puglia e Calauria, fratello del Conte Gofredo, et come si legge ne nostri archivii et in Baldasar*

de Spalato, i Spalatini gli mandarono in aiuto una galea, et i Rausei due, quando che egli faceva guerra ad Alessio Conneno Imp. et a Domenico Silvio Doge di Venetia, all' hora avenne, che attacandosi queste due armate a combattere, la galea Rausea venne a caso alle mani con la galea Imperiale, sopra di cui montati i soldati Rausei, uno di loro voleva ferire l'Imperatore, ma il suo capitano gridando ad alta voce, non fare, che costui e l'Imperatore, egli si ritiro indietro. Certe Ragusinos Roberti partes amplexos contra Venetos et Graecos autor est praeterea Guillelmus Apul.

Gens comitata Ducem cum Dalmaticis Ragusaea,
Telorum densis consternit iactibus aequor:
Non tamen a portu procul audent ducere naves,
Castrorum dederat tutum vicinia portum.
Funibus incisis quasdam violenter ab ipso
Littore propulsas vi turba Venetica ducit.

Εἰς μῆνα Αὔγουστον] Igitur Alexius statim atque Roberti in Illyricum adventum rescivit, CPoli eodem anno Ind. 4. cum exercitu profectus est. Pag. 108. D

Τατίκιος] Is est Taticius, Magnus Turcorum Achridensium, seu Bardariotarum Primicerius, quem origine et genere Saracenum fuisse docemur ex hoc Annae loco, quique a teneris annis Alexii *συνηλικιώτης* et *σύντροφος* fuerat, ut autor est Bryennius lib. 4. N. 20. Postmodum Gothofredum et Francos in expeditionem Hierosolymitanam proficiscentes cum idoneo exercitu, ab eodem Alexio missus, comitatus est. *Tatinus truncatae naris*, seu Rhinotmetus, dicitur Alberto Aq., lib. 2. cap. 12. et 37. *Tatic naribus truncus et omni virtute* Raymundo de Agiles; *Tatingus* Baldrico lib. 11. *Tacingus* Guiberto lib. 4. cap. 10. *Tetigus* Roberto Mon. lib. 4. *Taninus* Willelmo Tyrio lib. 2. cap. ult. lib. 3. cap. 11. denique *Statinus* Giloni Par. lib. 5. Histor. Viae Hieros. Pag. 109. C

Robertus, Stephanus, Tancretius, Hugo, Statinus,
Qui dum vivebat, naso non laude carebat.

Πριμικήριος] Primicerii dignitas ut Palatina interdum et militaris fuit. Praesertim vero ita nuncupatus in Palatio Constantinopolitano Bardariotarum foederatorum, seu Turcorum Achridensium, qui ad Bardarium Macedoniae fluvium habitabant, praefectus, ut constat ex Codino de Off. cap. 5. N. 54. quo tum munere fungebatur Taticius, Turcus ipse Achridensis et Bardariota. V. lib. 11. pag. 317. C

Ἀχριδῶν] Achris Bulgariae Macedonicae Metropolis, *πόλις ἑσπέριος ὑπὸ τὴν Πιερίαν τὸ ὄρος κειμένη* Cantacuzeno lib. 2. cap. 20. In sublimi colle, prope lacum maximum, C

unde Drinus, seu Drymon Septentrionem versus effluit, ut est apud Nicephorum Call. lib. 17. cap. 28. olim Lychnidus, ut quidam putant, postea Bederina, demum Prima Iustiniana dicta est a Iustiniano, cui ea natalis fuit, a quo etiam maximis donata est privilegiis: quamquam Procopius in Anecd. Lychnidum a Bederina videtur distinguere. Postremo Achris, Achrida, seu ut habet Tyrius lib. 20. cap. 2. Acreda, nuncupata est, a Mocro Bulgarorum Rege hanc appellationem sortita, uti Anna innuit lib. 12. pag. 371. De Achride et privilegiis Episcoporum Achridensium vide Theophylactum Bulgar. Arch. Epist. 27. praeterea Alamannum ad Procop. Hist. Arc. Ioannem Morinum lib. 1. Exercit. Eccles. cap. 27. et Leonem Allat. lib. 1. de Eccl. Occid. et Or. perpet. cons. cap. 25. N. 4.

C *Μανιχαίων*] Manichaeos, seu Paulicianos intelligit, qui eo aevo circa Philippopolim habitabant, quosque non semel ab animi fortitudine commendat Anna. Hos ex Armenia et Asia in Thraciam a Constantino Copronymo traductos scribit Theophanes: *ὁ δὲ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Σύρους τε καὶ Ἀρμενίους, οὓς ἤγαγεν ἀπὸ Θεοδοσιουπόλεως καὶ Μελιτηνῆς εἰς Θρᾴκην μετῴκισεν, ἐξ ὧν ἐπληθύνθη ἡ αἵρεσις τῶν Παυλικιανῶν.* Idem autor est a Leone Copronymi filio Syros haereticos, eosdem forte cum Paulicianis, in Thraciam pariter translatos. Manichaeorum Philippopolitanorum meminit etiam Scylitzes pag. 866. ut et Villharduinus noster N. 208., ubi haud adeo trita de Paulicianis adnotavimus. Porro Guillelmus Apul. lib. 1. Manichaeos Graecis meruisse eo aevo refert:

Cum Graecis aderant quidam, quos pessimus error
Fecerat amentes et ab ipso nomen habebant.
Plebs solet ista Patrem cum Christo dicere passum,
Et fronti digito signum Crucis imprimit uno:
Non aliam Nati personam quam Patris esse,
Hanc etiam Sancti Spiraminis esse docebant.

Vide Notata ad pag. 154. et 451.

D *Βεστιαρίτας*] De Vestiario et Vestiariorum dignitate multa viri docti. *Βεστιαρῖται* vero iidemne qui *βεστιάριοι*, scio controverti. Certe ut Vestiariorum officium erat circa vestes Imperatoris, ita et Vestiaritarum. Ecce apud Cedrenum A. XXII. Iustiniani *προκένσου γενομένου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ, ἀπώλεσαν οἱ Βεστιαρῖται τὸ στέμμα τοῦ Βασιλέως.* Quo loco Theophanes habet *οἱ Βεστήτορες*; quae quidem vox non semel reperitur in antiquis Inscriptionibus. Romae in Exquiliis, D. PHEDIMO. VESTITORI. M. AVG. PHAEDER. FRATRI. PIISSIMO. Alia quae extat in Roma Subterranea lib. 3. cap. 3.

HIC. POSITVS. EST. BENEMERITVS. EL... VESTITOR. IMPERATORIS. QVI. VIX. DEPOSITVS. D. VIII. KAL. SEPTEMBR.... DOMINI. HONORI. AVG. VI. COSS. Praesertim vero Vestiaritae dicti videntur Annae aevo Domestici Palatii, qui ex familia Imperatoris erant, quos Franci nostri vulgo inde *Familiares* vocabant, et ut Annae verbo utar, οἰκειότεροι Principis. Id diserte indicat Willelmus Tyrius lib. 20. cap. 26. *Sed et suis nihilominus non longe ab eodem Palatio honesta simul et commoda fecit hospitia praeparari, ubi etiam, sicut prius, impensas non solum necessarias et voluptuarias superaffluentes Vestiaritae, et hi, quibus id officii deputatum erat, magnifice et superabundanter non cessabant ministrare.* At unde Vestiaritae appellati sint Domestici isti Palatii, disquirendum. Constat Vestiarium dici aedem in qua vestes asservantur: proinde Vestiarium Imperatoris erit, ἐν ᾧ τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα φυλάσσονται, ut est apud Moschopulum. Illud postea Ἀλλαξιμάριον vocatum scribit Codin. de Off. cap. 2. quod Imperator ex eo novas subinde vestes promeret et mutaret. Unde crebro apud eumdem Scriptorem ἀλλάσσειν pro *induere* usurpatur: et vestes ipsae quae mutantur ἀλλάγματα et ἀλλαγαὶ apud Marcum Hieromonomachum et eumdem Codinum vocantur: apud Autorem de Offic. Eccl. CP. editum a Medonio ἀλλαξίματα. Sic passim *Mutatoria* eiusmodi, quae subinde mutantur, vestes appellant Will. Tyrius lib. 6. cap. 6., Bruno de Bello Saxonico, Udalricus lib. 2. Consuet. Cluniac., Monachus Pegaviensis, Mathaeus Paris. et alii Scriptores Latini. Saepe etiam Vestiarium pro aerario sumitur, in quo depositae opes Imperatoriae, atque hoc vocabulo (βεστιάριον) perpetuo utitur Nicetas in Codice Barbaro-graeco, iis locis ubi editus βασιλικὸν ταμιεῖον ἢ χρυσῶνα habet. Ita sacrum aerarium vertunt Graeci ad L. 2. Cod. Ne fiscus vel Resp. Eoque sensu legimus in relatione quadam Ogerii Protonotarii apud Waddingum A. MCCLXIX. bona confiscata *intromissa ad Imperiale Vestiarium.* Et apud Leonem Ost. lib. 1. cap. 28. *Rupit ipsum Monasterii Vestiarium et inde tulit solidos Maxatos* XXIV. *millia.* Adde lib. 4. cap. 61. et 78. Nec pecuniae duntaxat, vestes, aut panni asservabantur in vestiario, sed etiam cimelia varii generis et maioris pretii, cuiusmodi sunt τὰ ἀργυρᾶ μινσούρια τὰ ἀνάγλυφα, ut est apud Porphyrogennetam lib. 1. de Themat. et Leonem Grammaticum in Basilio. Anastasius Bibl. in Severino Papa: *Sigillaverunt omne Vestiarium Ecclesiae et Cimelia Episcopi.* Quae quidem omnia inibi asservata constat, ut essent munera, quibus interdum donarentur Principes foederati, interdum etiam subditi ipsi bene de Imperatore meriti. Unde

recte observat Cuiacius thesaurum Imperatorium *Largitiones* appellatum, et dignitatem ipsam Comitis sacrarum largitionum, *munerariam dignitatem* a Senatore lib. 6. Epist. 7. dictam, quasi muneribus potissimum et liberalitatibus exercendis thesauri Imperii addicti sint. Sed et *vestis sacrae* curam penes Comitem sacrarum largitionum fuisse annotat idem Senator additque *quicquid in vestibus, quicquid in aere, quicquid in argento, quicquid in gemmis ambitio humana potest habere pretiosum, illius ordinationibus obsecundasse.* Qui igitur olim Comes sacrarum largitionum, postea a Vestiario, seu aerario, Πρωτοβεστιαρίτης dictus est, sub quo erant *Βεστιαρῖται*, seu Nobiles ex familia Imperatoris selecti, qui vestibus caeterisque muneribus ad Principes deferendis destinabantur; cuius dignitatis meminit Pachymeres lib. 1. cap. 20. lib. 6. cap. 19. lib. 9. cap. 8. Solebant quippe Imperatores Byzantini et Reges alii vestes et pannos magni pretii ad Principes confoederatos mittere, qui etiamnum mos familiaris est Turcicis Sultanis, quibus eorum animos demulcerent, quod infra Anna testatur pag. 428. et Nicetas in Alexio lib. 1. N. 3. Ioannitius Bulgarorum Rex in Epist. ad Innocent. III. PP. *Misi autem ad praesens in signo parvae recordationis examita duo epicima dupla, unum est rubeum, et aliud album.* Leo Ost. lib. 3. Chr. Cass. cap. 19. *Ibi* XX. *pannos sericos emit, ut si esset necessarium, haberet quod donaret Regi.* Erant igitur Vestiaritae Nobiles selecti, qui in comitatu Imperatoris erant, cuiusmodi sunt quos in Regum nostrorum Curia *Gentilshommes ordinaires de la Maison du Roy* vulgo appellamus. Nam aliud fuit Vestiariorum munus. Papias, *Vestiarius, qui vestes curat.* Vetus Inscript. L. AGRIO. VESTIARIO. TENVIARIO. IMP. Atque ita vocem hanc usurpat Ioannes Diaconus in vita S. Gregorii M. PP. lib. 1. cap. 1. Sed an *Vestararii* iidem fuerint cum *Vestiariis*, vix ausim quicquam certi definire. Vestarariorum passim meminit Anastasius in vitis PP. Edit. Reg. pag. 114. 213. 249. 283. 285. 292. Id constat, eiusmodi munus Longobardis peculiare fuisse, ex Chronico Monasterii Benevent. S. Sophiae pag. 615. 625. 638. 641. Ex quo emendandus Autor vitae S. Petri Cavensis Abbat. N. 29. ubi perperam Odo quidam *Vestarasius* pro *Vestararius* dicitur. Erat enim Odo *Vestararius* Cavensis Monasterii, qua dignitate in eodem Monasterio functus legitur quidam Caloctus, apud Ughellum Tom. 7. Ital. Sacr. pag. 610. Extat in Tabulario S. Benigni apud Perardum in Burgundicis Epistola Ioannis eiusdem Monasterii Abbatis inscripta *Domino Ill. Sacri Palatii Vestarario, Primo Senatori, necnon unico Romanorum Duci.* Ex quibus coniicere

V. Acta Adriani IV. PP. apud Baron. A. 1156.

est illustrem fuisse Vestarariorum in Palatiis dignitatem. Inter Ecclesiastica munia fuisse etiam Vestararium docet vetus charta A. MCCXLVII. Apud Ughellum in Archiep. Benevent. N. 15. pag. 210. Tom. 8. Certe Vestarariorum munus fuit, ni fallor, circa vestiarium, seu aerarium. Adde Paulum Warnefr. lib. 5. de Gest. Langob. cap. 2. Diversus porro *Πρωτοβεστιάριος* in Aula Constantinopolitana a Protovestiarita, nam is vestiariis praeerat. De utraque dignitate passim Scriptores Byzantini. Occurrit praeterea apud Leonem Grammaticum in Constantino Porphyrog. *Πριμικήριος τοῦ Βασιλικοῦ βεστιαρίου*; quae quidem dignitas Comitivae sacrarum largitionum olim fuisse annexa colligitur ex Senatore loco citato.

Πανουκομήτης] Nicetas Panucometes infra pag. 346. D

Πρὸς τὰς ἔξωθεν ἑλεπόλεις] Nam *oppugnantium machinis per alias machinas consuevit obsisti* ait Vegetius lib. 4. cap. 8. 22. et 29. Pag. 110. A

Ὡς γεφύρᾳ] Similem machinam sic describit Sugerius in Lud. VI. cap. 10. *Erigitur tristegas tres pugnantibus porrigens supereminens machina, — haerebat machinae eminenti pons ligneus, qui se excelsius porrigens cum paulisper demitteretur super glandem facilem descendentibus pararet ingressum.* Et Nicolaus de Braia in Gestis Ludovici VIII. Pag. 111. A

Tunc ex quadratis, visu mirabile, lignis
Erigitur turris, a cuius culmine cerni
De facili poterat quidcumque fiebat in urbe
Quodque fuit maius, pons ligneus arte paratur
Longus et extremus et muris altior urbis,
Armatis via tuta viris, Marti timor ingens,
Quem duplices gessere rotae etc.

Extant eiusmodi turrium Pontibus instructarum figurae apud Nic. Rigaltium ex Bitone et aliis in Notis ad Onosandrum et apud Lipsium in Poliorceticis.

Χαρζάνην] De quo fluvio infra non semel, qui Panyasus, ni fallor, olim dictus, et ad Dyrrachium in duos scinditur alveos, quorum alter *Arzenta* Sophiano nuncupatur, vocabulo ad Charzanem haud abludente. D

Νικολάου τέμενος] Meminit huius pariter Templi Malaterra lib. 3. cap. 28. et Guillelmus Apul. lib. 4. D

Ὀκτωβρίου μηνός] Ordericus Vitalis lib. 7. *Mense Octobri Alexius Imperator Dyracio appropiavit* etc. Et Malaterra loco citato: *Dux ergo videns hyemem sibi imminere, mensis enim erat Octobris, inde progressus super fluvium Daemoniorum* (Drymonem) *castrum ad aestivandum con-* D

struxit, quod ex suo nomine Montem Guiscardi appellavit. Sed haec post initum cum Alexio praelium accidere. Vide infra pag. 114.

Pag. 112. D *Λέων καὶ Νικηφόρος*] Habuit Romanus Diogenes ex Eudocia Augusta coniuge filios duos. Prior Leo Diogenes Theodoram Comnenam, Alexii Imperatoris sororem, uxorem duxit. Alter Nicephorus Diogenes ab eodem Alexio, initae conspirationis reus, oculis privatus est. Anna lib. 9. et Zonaras pag. 238. Vide Bryen. lib. 1. N. 29.

Pag. 114. B *Τὰς ὁλκάδας διατρήσαντες*] Malaterra lib. 3. cap. 27. *Dux vero videns belli certamen imminere, ut suis omnem spem fugae auferendo ad defensionem sui ardentius inflammaret, naves suas a mari proiectas omnes combussit, ne forte cum acrius praelium nostris immineret, timidi certamen declinando, spe transmeandi illorsum transfugerent.*

B *Χρὴ τοιγαροῦν*] Guillelmus Apuliensis:

Castra cremat veniente die Dux providus horum,
Ut Duce digresso fas sit irrumpere nulli.

D *Τῶν θείων μυστηρίων*] Malaterra, *Mane autem facto, Dux ipse lucis crepusculo, omnesque nostri surgentes cum summa devotione hymnos Dei cum Missarum celebratione audiunt, Presbyteris compunctive confitentes peccata, muniuntur sacri Viatici ministeriis.*

D *Τῷ Ἀμικέτῃ*] Meminit Amicetae Comitis Anonymus Barensis in Chron. *A.* MLXVIII. *obiit Argyro Proedro, et Apochara Catap. et Amicetta intravit Iuvenacie.* Idem videtur, qui *Amicus Comes* non semel appellatur a Guillelmo Apul. et in rescripto quodam Rogerii Apuliae Ducis et Boemundi fratrum A. MXC. pro Bantino Monasterio in Apulia, quod ita subscribit *Amicus gratia Dei inclytus Comes.* Extat illud apud Baronium hoc anno N. 17. et 18. apud quem fit praeterea mentio Goffredi, Amici Comitis filii, in altero Urbani II. PP. Diplomate. Ab Amico Regem Croatiae captum habetur in Archivo Monasterii SS. Cosmae et Damiani Iadrensis, apud Ioan. Lucium lib. 2. Hist. Dalmat. cap. 10. et in vita Ioannis Traguriensis Episcopi: *Anno* MLXXV. *tempestate qua Comes Amicus Regem Croatiae cepit.* Sed de Amico Comite et eius familia plura mox ad pag. 117.

Pag. 116. A *Ἡ δὲ Γαΐτα*] Testatur etiam Guillelmus Apul. in hoc praelio Amazonis instar pugnasse Roberti uxorem et in eo vulneratam:

Uxor in hoc bello Roberti forte sagitta
Quadam laesa fuit, quae vulnere territa, nullam
Dum sperabat opem, se pene subegerat hosti,

Navigio cuius se commendare volebat
Instantis metuens vicina pericula lethi.
Hanc Deus eripuit, fieri ludibria nolens
Matronae tantae, tam nobilis et venerandae.

Ἐπεὶ δὲ Πελεκυφόροι] Malaterra loco citato primam B
istam Varangorum cladem pariter refert. Contigit vero hoc praelium *Feria* III. *die S. Lucae Apostoli et Evangelistae A.* MLXXXII. ut autor est Anonymus Barensis, qui Annae hac in re concinit. Sed errat Anna, cum ait initum Indict. 4. nam hoc anno mense Octobri currebat Indictio 5.

Περὶ τὸ τέμενος] Ecclesiam S. Nicolai, non Michaelis, C
habet hoc loco Malaterra.

Κωνστάντιος] Constantius Porphyrogenneta, Constantini D
Ducae Imperatoris ex Eudocia filius, Michaelis Parapinacae frater, idem, opinor, qui Zonarae et Scylitzae Constantinus. Narrant quippe ii Scriptores liberos sex habuisse Constantinum, tres masculos, totidem sequioris sexus: ex masculis Michaelem et Andronicum parentibus privatis natos, Constantinum patre iam Imperatore, ideo Porphyrogennetam dictum, et ornamentis Imperatoriis a patre donatum. Is a Nicephoro Botaniata contra Turcos Orientem incursantes cum imperio missus, conciliatis militum animis, purpuram induit, a quibus postea Nicephoro traditus in Monasterium trusus est et in Insulum relegatus. Botaniata in ordinem acto, priori conditioni restitutus, Alexio militavit ac demum in praelio Dyrrachino caesus vitam amisit. Guillelmus Apul.

Occidit hoc bello Regni spoliatus honore
Constantinus et est subhumatus honore decenti.

Ubi Constantinum ait *spoliatum honore regni*, quia vivo patre, ut refert hoc loco Anna, Imperator acclamatus fuerat. Hanc etiam Porphyrogennetae caedem attigit Zonaras de hac clade scribens: *καὶ ἡττηθεὶς ἀκλεῶς ἔφυγε, πολλῶν ἐκεῖ πεσόντων, οὐ τῶν τυχόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ὑπεροχαῖς καὶ βασιλείου τυγχανόντων ἐξ αἵματος.* Id attigit praeterea Glycas.

Πέτρος τοῦ Ἀλίφα] Petrus ille, *Francigena* Orderico Pag. 117. B
lib. 7. pag. 645. dictus, deinceps sese adiunxit Alexio, cuius ille opera variis in negotiis usus legitur apud Annam lib. 5. et cum Francis Proceribus qui A. MXCVII. expeditionem Hierosolymitanam aggressi erant, dum per Thraciam et Byzantii fines iter faciunt, Constantinopoli in Syriam profectus est, uti narrat eadem Anna lib. 11. Petri cognomen tam varie apud Scriptores rerum Hierosolymitanarum exaratum invenitur, ut familiae et gentis vestigium ex iis agnosci vix queat: etsi erunt forte qui Aliphae, seu Allifae, Samnii celebris

quondam oppidi, dominium obtinuisse censebunt, cum Normanni provinciam istam occuparunt, eoque deturbatum a Wiscardo aut Rogerio transiisse in partes Alexii Imperatoris indeque cognomen retinuisse: sed Aliphae oppidum Normanno alicui Proceri paruisse non tradunt istius aevi Historiographi. Apud Tudebodum Edit. Du-Chesnianae lib. 2. *Petrus de Aluph*, apud Baldricum lib. 2. et Ordericum lib. 9. *Petrus de Alfia* nuncupatur. Tudebodus Editionis Bongarsianae, Robertus Monachus lib. 3., Guibertus lib. 4. cap. 1. *Petrum de Alpibus* appellant. Sane extat in Provinciae Comitatu, in Vicaria Barjólensi, Castellum vetus in veteribus chartis *de Alpibus* et incolis *Aulps* hodie vocitatum, quod Sibylla, Gaufredeti de Agouto, Treti et Toloni Domini, filia unica, testamento suo 14. Aug. A. MCCLXI. in familiam Blacassiam, a qua etiamnum hac tempestate possidetur, transfudit, institutis haeredibus Blacasseto et Guillelmo de Bellodinari fratribus, Bonifacii Blacassii cognati filiis, quos pueros penes se educarat, sibique invicem substituis, uti ex Legendario Ecclesiae Tolonensis docemur. Ab hoc castro Petri derivatum cognomen in Historia Gallobyzantina statuisse me lubens agnosco, nec discedo omnino ab sententia, cum hanc firmare videatur Amici Comitis, de quo paulo ante egimus, cum Petro consanguinitas, quos iisdem constat parentibus eademque familia prognatos. Amicorum porro, vel, si mavis, Amiciorum gens, non Normannica, sed Provincialis fuit, ex qua extitit Giraldus, Amici Gravesonis in Tarasconensi Vicaria Dominus, qui a Nostradamo An. MCL. memoratur; ille, opinor, qui Adelam Raynerii de Castellari et Garcennae Forcalcariensis filiam matrimonio sibi iunxit, ex quo prodiit Guillelmus Comes Forcalcariensis, vulgo Adelae filius ex matre cognominatus. Fallitur enim Antonius Ruffius in Hist. Comitum Provinciae, dum ait Adelam Bertrandi Comitis filiam fuisse, cum

Arch. Reg. Tolosa, Sacco 12. tit. 15. Sac. 17. tit. 9. Sac. 20. tit. 32.

repugnent acta varia, quae asservantur in Archivo Regis Christianissimi, in quibus Guillelmus Raynerii gener dicitur. Subscribit praeterea Diploma Raimundi Comitis Tolosani A. MXXCVIII. Guiraudus Amicus, in Tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 160. Petrus Amici, et Berengarius Amicus chartam aliam Petri Regis Aragonum et Mariae Montispessul. A. MCCIV. Ibid. pag. 218. et 219. Iam vero ad stabiliendam nostram de Petri et Amici familia et consanguinitatis affinitate coniecturam praestat utriusque Stemma, quantum ex Guillelmo Apuliensi delibare id licuit, perstringere. Petro et Amici patri communis fuit parens. Petrus Comitis titulo a Guillelmo donatus et inter Francos et Normannos, qui primi in Italia sedem fixerunt, ditior habitus, ab Humfredo Comite

et Drogone Humfredi fratre postea victus et captus, liberos habuit Goffridum et Petrum. Goffridus prior vita excessit, relicto filio impubere Richardo, cuius, quoad suae fieret aetatis, patrimonium rexit Petrus patruus. Erat illud potissimum in Apulia Peucetia, ubi oppida et castra ab avo pleraque in ora maris extructa vel instaurata obtinebat; Andrum videlicet, Tranum, Coretum, Barolum, Buxilias, praeterea Tarentum. Quod oppidum cum a Petro repeteret Guiscardus, qui illud a fratre sibi concessum contendebat, ortum est inter illos bellum. Petri partes sectatus est Amicus Iuvenacii et Spinacioli Comes, aut Dominus, Petri consanguineus: Amico enim *patruus Petri pater* extiterat, inquit Guillelmus Apul. Captus in hoc bello Petrus, pace tandem a Guiscardo impetrata, oppida quae perdiderat recepit, excepto Trano. Sed haud multo post Petrus rursum in rebellionem delapsus Iordano, Capuano Principi, qui a Guiscardo desciverat, una cum Amico, Abagelardo Humfredi filio, Roberto Comite Montisscabiosi, Goffredo de Conversana Roberti fratre et aliis adiungitur. Quo in bello Iuvenacium Guiscardi partes secutum frustra ab Amico, cuius erat, et sociis obsidione tentatum est. Pace firmata inter Iordanum et Guiscardum, cum Amicus Spinaciolum, cui filius praeerat, amisisset, cum Guiscardo reconciliatur. Petrus vero, cui Tranum et Tarentum abstulerat Guiscardus, recepto Trano, ab eodem perinde pacem obtinet. Amico praeter Goffredum filius fuit Gualterus, qui a Guillelmo Apul. non semel memoratur. Gesta esse haec bella A. MLXXXII. autor est Gaufredus Malaterra lib. 3. cap. 33. 34. et 35. quibus exactis et finitis, Petrus et Amicus cum Roberto in Dalmatiam traiecerunt, uti hoc loco Anna commemorat. Extincto Roberto, Petrus ad Alexium transiit, mox cum Francis Nobilibus in Syriam profectus Praefecturam in ea expeditione et Principatum Caesareae in Cappadocia obtinuit. Inde in Graeciam reversus Alexio contra Boemundum meruit ac demum Didymotichi in Thracia fortunae suae sedem fixit. Autor est enim Nicetas in Man. lib. 2. N. 4. quatuor fratres Petraliphas ex Francica gente oriundos, qui eo aevo Didymoticum incolebant, Manueli Imperatori bello contra Siculos C. An. MCLII. militasse, in quibus fuere Nicephorus et Alexius Petraliphae, de quibus Cinnamus lib. 5. et 6. Quos quidem a Petro de Alipha, cuius hic mentio fit, prognatos suadet cognomen et temporis vel annorum ratio. Enimvero constat Petralipharum familiam in Palatio Constantinopolitano primas obtinuisse. Recensentur enim ab eodem Niceta in Isaacio lib. 3. N. 8. Inter Archontes, seu viros urbis primarios, qui in Isaacium Angelum

conspirarunt, Ioannes ὁ *Πετραλίφας*, a quo genus ducebat Theodorus, non semel ab Acropolita memoratus, cuius soror nupsit Michaeli Angelo, Dyrrachii Duci, quod etiam scripsit Gregoras. Intricatum hoc Petralipharum et Amiciorum Stemma retexet subiectus Index Genealogicus.

- N. pater Petri. *Guill. Apul. pag. 12. 28.*
  - N. pater Amici. *Guill. Apul. pag. 12. 28. b. 29. b.*
    - Amicus Comes Iuvenacii.
      - Goffredus Gualterus Amicus. *Guill. Ap. pag. 8. 14.*
  - Petrus Comes Andrensis. *Guill. Apul. pag. 14.*
    - Goffridus Comes Andrensis. *Guill. Apul. pag. 14.*
      - Richardus Comes Andrensis. *G. Apul. pag. 14. Baron. An. 1090.*
        - Goffridus Comes Andrensis. *Alex. Celes. l. 1. c. 11. 19. l. 2. c. 18. 23. 36. 38. 40.*
          - Richardus Comes Andrensis, cuius meminit Cinnamus.
            - Rogerius Comes Andrensis sub Guillelmo II.
              - Goffridus Comes Andrensis et Dominus Montis Viridis. *V. Ughell. Tom. 7. Ital. Sacr. pag. 1091. 1094.*
    - Petrus Graecis Petraliphas dictus.
      - Nicephorus et Alexius Petraliphae, ab horum altero prognatus.
        - Ioannes Petraliphas Isaacio Ang. imperante.
          - Theodorus Petraliphas.
          - N. nupta Michaeli Angelo.

D *Τούρκους*] Turcos hoc in bello Alexio militasse autor est praeterea Guill. Apuliensis.

Pars quoque Turcorum cum Graecis interit ingens.

Pag. 118. C *Ὑπερκειμένη Πέτρα*] Quin et ipsi rupi *Petrae* nomen tribuit Guillelmus Apuliensis:

Et properare loco moneat, qui Petra vocatur,
Ecclesiae Sancti Nicolai proximus iste
Est locus.

Castrum dicitur Papiae: *Dyrrachium est mons Epiri. Ibi est castrum quoddam Petra dictum.* Et alibi *Petra, forte castrum in Epiro.* Certe Petris inaedificabantur Castella. S. Prosper de Provid. Dei:

Non Castella Petris, non oppida montibus altis
Imposita etc.

Σγουρίτζην] Ita dictus equus Bryennii a colore subfusco, subobscuro, seu Badio, uti vocant, nigro: Graecis enim recentioribus *σγοῦρος* est obscurus. Narratio de Bertrando Romano Graecobarbara MS. *ξανθὸς καὶ σγουροκέφαλος, εὐόφθαλμος καὶ ὡραῖος.* Eiusmodi coloris equos *Brunos bayos* vulgo appellamus. Computum Hospitii Regis Fr. A. MCCCXII. ubi de equis, qui a Rege Militarem ordinem ab eo consecutis in Festo Pentecostes concessi sunt, eorum colores sic recenset: *Ferrandus, bayus, grisus, grisus liardus, niger, brunus, brunus bayus, favus, brunus favus, bauçantus, bayus bauçantus, bayus favus, ruffus liardus, varius, niger bauçantus, brunus bayus signatus, liardus pommeletus, morellus, grisus pommeletus, niger stellatus in fronte, clarus bayus, niger maletinctus, albus ferrandus, albus grisus, niger grisus, brunus grisus ferrandus, morellus maletinctus*, etc. Sed de equorum coloribus consulas velim Gruterum pag. 341. Palladium de Re Rustic. lib. 4. cap. 13. et Isidor. lib. 12. Orig. cap. 1. Pag. 119. B

Ἐπιλαμβάνει τὴν Ἀχρίδα] Hinc erroris arguuntur Sabellicus et Collenutius, qui Alexium in Peloponnesum fugisse scribunt. Pag. 122. A

Βενέτοις] Malaterra lib. 3. cap. 29. *Erat autem ea tempestate apud Duracium Venetianus quidam, nomine Dominicus, nobili genere, cuius providentiae maior turris ad tuendum delegata erat* etc. B

Ἀρβανῶν] *Ἀρβανοὶ*, qui *Ἀρβανῖται* Scylitzae in Niceph. Phoca, hodie Albani. *Ἀρβανιτία*, Albania, in Poemate MS. cui titulus *Θρῆνος*, seu lamentatio de capta a Turcis CP. D

Ἔχεται δὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Ἀρβανιτίαν.

IN LIBRUM V. ALEXIADIS NOTAE.

Ὁ μέντοι Ῥόμπερτος] Malaterra lib. 3. cap. 27. *Nostri itaque victoriam adepti, Duce eos reprimente, haud longe fugientes persecuti sunt, sed ad Castra eorum regressi, Dux in tentoriis Imperatoris hospitatur.* Guillelmus Apul. Pag. 125. A

Dux in Alexinis remorari tempore castris
Non multo propter putrefacta cadavera curat.

Ἰωαννίνα] Ioannina, Acarnaniae, seu Aetoliae oppidum, olim Cassiope dictum, Episcopali sede insigne sub Metropolitano Naupacti. Huius mentio est apud Porphyrogenn. in Basilio cap. 16. Cantacuzenum lib. 2. cap. 34. Ioannem Anagnostam cap. 18. Laonicum lib. 1. Gregoram etc. A

Πάροδον τῷ Ῥομπέρτῳ] Venit Dyrrachium in potestatem Roberti proditione Dominici, Nobilis Veneti, cuius mox memini, qui in proditionis praemium filiam Willelmi Principatus Comitis, eiusdem Roberti ex fratre neptem, in uxorem obtinuit, uti narrant Malaterra lib. 3. cap. 18. Ordericus Vitalis lib. 7. et Guillelmus Apul. lib. 4. qui pluribus historiam et modum capti Dyrrachii prosequitur. Unde mirum, cur Anna proditorem hunc Melphensem faciat, cum in confesso sit ex praedictis Scriptoribus fuisse natione Venetum. Huc spectant quae habet Willelm. Malmesbur. lib. 4. Hist. a quo hausit quae in eamdem sententiam scribit Albericus A. MLXXXI. *Cum oppidani fiducia moenium iactitarent ideo urbem Duracium nominatam, quod contra omnes obsidiones imperterrita duraret: Et ego, inquit Guiscardus, vocor Durandus et eousque in obsidione durabo, quo civitati nomen auferam: ut non Durrachium, sed Mollucium amodo dicatur. Cuius responsi constantia effecit, ut confestim pavefacti portas aperirent.*

Pag. 126. A *Μορμολυχθείς*] Guillelmus Apuliensis:

Lachrymatur Alexius hostem
Praevaluisse sibi, cui nec par copia gentis
Nec par census erat, discedit saucius ipse,
Cogitur et lachrymans inglorius ille reverti,
Gloria cui fuerat frustra sperata triumphi.

B *Νεάζων τὴν ἡλικίαν*] Erat Alexius cum Imperium occepit annorum circiter 33. vixit enim iuxta Zonaram annos 70. a quibus si 37. cum aliquot mensibus, quot imperavit, demantur, restabit numerus annorum supradictus.

B *Δεάβολιν*] Deabolis Nicephoro Gregorae lib. 3. et Nicephoro Callist. lib. 17. cap. 28. *τὸ τῆς Διαβόλεως ἄστυ*, Acropolitae cap. 80. et Pachym. lib. 2. cap. 11. Duplicem Deabolim statuit idem Acropolita cap. 49. Magnam et Parvam. Unde forte *Δεαβόλεις* numero multitudinis effert Cantacuzenus lib. 1. cap. 55. Hodie *Diavoli*, haud procul a lacu Achridis. Vide Ius Graecor. pag. 285. et Not. ad pag. 380.

Pag. 127. A *Βοτανειάτου*] Addit Editio Hoescheliana *καὶ Μιχαὴλ τοῦ Δούκα.*

Pag. 128. A *Εἰς τοὺς πάλαι κειμένους νόμους*] Iustinianaeas Leges intelligit, quibus rerum et Cimeliorum Ecclesiasticorum alienatio prohibetur, excepta causa redemptionis captivorum, L sancimus, Cod. de Sacr. Eccles. Nov. 7. 65. et 120.

A *Καὶ τοὺς Κάνονας*] Vide D. Gregor. lib. 6. Epist. 13. 35. lib. 7. Indict. 2. Epist. 14. D. Ambros. lib. 2. de Offic. cap. 28. a quo Gratianus deduxit Canonem ***Aurum habet***

Ecclesia. 12. Quaest. 3. Exempla de distractis Ecclesiae vasis ob redemptionem captivorum, vel alimoniam pauperum, prostant apud Priscum in Excerptis de Legat. Victorem Uticens. lib. 1. Possidon. in Vita S. Augustini cap. 24. Socrat. lib. 7. cap. 21. Hoveden. pag. 731. Radulf. de Diceto pag. 630. Monachum S. Mariani A. MCLXXIX. etc. Vide praeterea in eamdem sententiam Epistolam Melchioris Incoferi in Notis Allatii ad cap. 3. Acropolitae.

Χαράγματος] Χάραγμα est moneta signata. Ducas, B
Χάραγμα ἀργυρῶν χιλιάδας ϛʹ. *Character* Paulo Diac. lib. 19. Hist. Misc. Χαράσσειν νομίσματα καὶ Μιλιαρήσια apud Syncellum. Hinc *Paracharagma*, moneta adulterina, apud Cassianum Collat. 1. cap. 20. 22. et Collat. 2. cap. 9. et *Paracaraximus*, apud Petrum Damianum lib. 2. Epist. 1. quam vocem sic interpretatur Aelfricus in Gloss. Saxon. *Paracaraximus: Flas pening*. id est, falsus denarius. Inde etiam *Paracharactae* dicti, qui falsos nummos cudunt L. 8. Cod. Theod. de Falsa moneta. Παραχαράττειν τὸ δίκαιον dixit Anastasius Sinaita. Vide Innoc. Ciron. lib. 2. Obser. Iur. Canon. cap. 2. et Meursium.

Περὶ τῶν μὴ χρησιμευόντων] Vasa superflua Ecclesiae D
distrahi posse sanxit Iustinianus Nov. 120. non tamen ex omni causa, sed tantum si ipsa Ecclesia debitis praegravetur. Porro iam antea Heraclius moturus in Persas, cum aerarium prioribus bellis exhaustum esset, ex Templorum et Aedium Sacrarum donariis et vasis nummos conflaverat, ut autor est Theophanes.

Χαλκοπρατείοις] Chalcopratia forum aeris venalis in- Pag. 129. A
terpretatur hoc loco Possinus. Sane extitisse olim Constantinopoli vicum, seu plateam sic dictam ab officinis aerariis, testantur Codinus in Orig. et Leunclavius in Pand. Turc. cap. 248. quemadmodum alia fuit ab Argentariorum officinis, Ἀργυροπρατείων appellatione donata, ut autor est Theophanes A. v. Iustiniani. *Vicum Argentarium* dixit S. Augustinus lib. 7. de Civit. Dei cap. 4. Verum secus censet Cujacius ad L. 7. C. de Colleg. et Chartoprat. lib. 11. contendit enim locum hunc perperam Chalcopratia a Scriptoribus vocari, cum Chartopratia dicere debuissent, in quo nempe erant officinae, ubi chartae distrahebantur. Nam fuit in urbe Constantinopolitana, ut ait Iustinianus Nov. 43. πολλὴ ἡ τῶν χαρτῶν ἀφθονία. Sed sive Chalcopratia officinae fuerint aerariae, seu chartariae, id pro certo haberi debet eas officinas non intellexisse Annam; siquidem de Templis agit, a quibus τὰ μὴ χρησιμεύοντα ἱερὰ abstulit Alexius, in quibus fuerunt valvae argenteae Chalcopratiorum Aedis, Deiparae sacrae, cui

id nominis a loco, ubi inaedificata erat, inditum. De eius conditore variae sunt Scriptorum sententiae. Cedrenus enim Theodosium Iuniorem condidisse Templum Chalcopratiorum, et Deiparae sacrasse commemorat, cum locus is antea esset Iudaeorum Synagoga. Cedreno concinunt Glycas et Ioelus. Theophanes vero et ex eo Anastasius in Hist. Eccl. et Paulus Diac. lib. 16. Hist. Misc. Iustinum Aedis Chalcopratianae conditorem agnoscunt traduntque eo perinde extitisse loco, ubi antea fuerat Iudaeorum Synagoga, haud procul a Magna Ecclesia. A Theophane et caeteris dissentit Chronicon Alexandrinum, in quo Marciano et Pulcheriae uxori attribuitur. Theodorus Lector Eccl. 1. quem sequitur Nicephorus Call. lib. 14. cap. 2. et 49. solam Pulcheriam conditricem agnoscit. Denique Iustinianus Nov. 3. cap. 1. a Verina Leonis M. uxore aedificatam scribit. Sed haec ita concilianda sunt, uti iam olim monuimus, ut dicamus a Theodosio inchoatam, a Pulcheria confectam, a Verina postmodum et Iustino de novo instauratam. De hoc Templo agunt praeterea idem Theodorus Lector Eccl. 2. Gregorius II. PP. Epist. 2. ad Leonem Isaurum, Cedrenus in Mauricio, Porphyrogen. de Adm. Imp. cap. 29. et Gyllius lib. 2. cap. 21.

D *Λατρευτικῶς οὐ σχετικῶς*] Id est, cultu Latriae, qui soli Deo competit, non vero per accidens et respectu Prototypi, qui Theophani A. Leonis Isauri x. *σχετικὴ τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησις* dicitur: *affectivam Imaginum adorationem* vertit Anastasius in Hist. Eccl. Quo spectant illa ex Act. 4. Synodi Romanae sub Stephano IV. PP. apud Holstenium in Collectione Romana: *non sicut Deos Imagines adoramus nos fideles, absit, sicut Pagani: sed tantummodo affectum et charitatem animae nostrae ad vultum faciei Imaginis optamus.* Quae verba sumpta sunt ex VII. Synodo Act. 1. *Καὶ προσκυνῶ, οὐχ ὡς θεοὺς, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τὴν σχέσιν καὶ πόθον τῆς ψυχῆς μου, ὃν εἶχον πρὸς αὐτοὺς τὸ πρῶτον καὶ ἀρτίως ἐνδεικνύμενος, παρακαλῶ πάντας αὐτοὺς ὁλοψύχως πρεσβεύειν ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Θεὸν* etc. Act. 2. de Imaginibus: *καὶ ταύτας σχετικῷ πόθῳ προσκυνοῦμεν.* Constantinus Manasses in Theophilo *κατὰ σχέσιν* dixit:

Καὶ γὰρ ἀπεχθαινόμενος ταῖς ἱερογραφίαις,
Καὶ τοῖς ἀπεικονίσμασι Χριστοῦ καὶ τῶν Μαρτύρων,
Τοὺς ἀπονέμοντας αὐτοῖς τὸ κατὰ σχέσιν σέβας,
Ἐν ὑποφόροις καὶ δειναῖς στρεβλώσεσιν ἐκάκου.

Ioannes Damascenus lib. 3. de Cultu Imag. *προσκυνοῦμεν οὖν ταῖς εἰκόσιν, οὐ τῇ ὕλῃ προσφέροντες τὴν προσκύνησιν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τοῖς ἐν αὐταῖς εἰκονιζομένοις· ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ εἰς πρωτότυπον διαβαίνει.* Eadem habet VII.

Synodus Act. 7. p. 686. Edit. 1618. Vide Theophan. Ceram. Homil. de SS. Imagin. Vitam S. Theophanis Confess. editam ab Henschenio 12. Martii cap. 16. et Turcogr. Crusii pag. 51. et 498.

Σωζόπολις] Sozopolim ad Pontum Euxinum pariter Pag. 130. B
statuit Cantacuzenus lib. 1. cap. 3. *τὴν Σωζόπολιν κατὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον, πολυάνθρωπον οὖσαν καὶ μεγάλην πόλιν.* Sozopoleos mentio fit praeterea apud Annam pag. 362. Tzetzem Chil. 12. Hist. 396. et Samuelem Guichenonum in Allobrogum Principum Historia, ad An. MCCCLXVI. Aliam eiusdem appellationis urbem in Pamphylia statuunt Nicetas in Ioan. N. 4. Scylitzes et Tageno Pataviensis: in alterutra natus Ioannes Patriarcha Constantinopolitanus, de quo Gregoras lib. 6.

Ὁ Μεθύμνης] Methymna Ptolemaeo et aliis est Lesbi C
Insulae oppidum. Vide infra pag. 206. Est etiam Aeliano lib. 14. *περὶ ζώων* cap. 20. urbs Cretae Insulae. Ab alterutra dictus, quisquis fuit, Legatus iste, quem Methymnae Episcopum fuisse coniicio. Est enim Methymna urbs Episcopatu insignis apud Allatium de Eccl. Occid. et Orient. consens. lib. 2. cap. 12. In Concilio Nicaeno I. subscripsit Andreas *ἐπίσκοπος τῆς Μεθυμνείων πόλεως τῆς Λεσβίων νήσου*, ut est in schedis Sambuci apud Seldenum ad Eutychii Origines pag. 127. De hac porro Alexii ad Henricum Legatione Bertholdus agens: *His temporibus Constantinopolitanus Imperator maximam pecuniam Henrico quondam Regi transmisit, ut Robertum Guiscardum Ducem Calabriae et Apuliae, coniuratum militem Domini Papae, in ultionem eiusdem Regis bello appeteret.* Conradus Abbas Usperg. A. MLXXXIII. *Eodem tempore Legati Graecorum venerunt munera multa et magna in auro et argento, vasisque ac sericis afferentes.*

Κῆδος ἐκπληρῶσαι] Vide supra pag. 94. Pag. 131. A

Τὴν τοῦ Ῥηγὸς Ἀλαμανίας] De hac Henrici IV. in B
Italiam expeditione consulendi Bertholdus Argentin. Uspergensis, Leo Ost. Hugo Flavin. Marianus Scotus, Otho Frising. Sigebertus et alii.

Βαϊμοῦντον] Guillelmus Apuliensis: C

Robertus geminis exacto navibus anno,
Adriacis undis loca rursus ad Appula transit,
Is primogenito populum commiserat omnem,
Cui nomen Boemundus erat, pariterque Brieno.

Καί φησιν] Comparanda haecce Roberti oratio cum ea C
quae extat apud Ordericum lib. 7. pag. 642. Consulendus etiam Gaufr. Malaterra lib. 3. cap. 33.

Pag. 132. A *Ἐναυθεντεῖν*] Hesychius *Αὐθεντεῖν*, ἐξουσιάζειν. Phrynichus, *Αὐθέντης*, ἐπὶ τοῦ δεσπότου, οἱ περὶ τὰ δικαστήρια ῥήτορες. Vide quae de huius vocis notatione habent praeterea Meursius et Fabrotus in Gloss. et Allatius lib. 1. de Eccl. Occid. et Orient. perpet. consens. cap. 21. N. 4.

C *Εἰς τὸ Σαλερινόν*] Robertus, relicto Illyrico, in Italiam Gregorio Papae opem laturus traiicit anno Christi MLXXXII. Ita Malaterra lib. 3. cap. 33. 37. Leo Ost. lib. 3. cap. 52. et Sugerius in Lud. VI. cap. 9. totam expeditionis istius Historiam sic exequitur Guillelmus Apul. lib. 4.

Cannis destructis Romam molitur adire
Contra Gregorii Romani Praesulis hostem
Henricum, cuius iamdudum obsederat urbem.
Plurima barbaries annis remorata duobus,
Altera tormentis murorum moenia fregit,
Et turres multas invictae diruit urbis.
Iamque sibi fuerat pars subdita Transtyberina,
Gregorius quadam fuerat conclusus in arce,
Quae munita satis, non expugnabilis ulli
Esse videbatur, miri structura laboris.
Hanc et munierat fidae custodia gentis.
Robertum tantos ubi novit inisse paratus,
Et sibi cum tantis inferre conatibus arma,
Rex fugit Henricus, Ducis hunc audacia terret,
Et virtus totam iam notificata per Urbem,
Expectare verens hunc, ad loca tuta recessit.
Robertus Romam properans vi perforat Urbis
Egregiae muros; tamen auxiliantibus ipsi
Paucis Gregorii fautoribus: inde quibusdam
Aedibus exustis, violenter ab obsidione
Liberat obsessum iam tanto tempore Papam:
Hunc secum magno deducit honore Salernum.
Post Ducis abscessum, Papam concesserat illis
Ipse Ravennatem Guibertum, qui scelerata
Mente pari insurgens, Regnum praesumpsit adire
Sedis Apostolicae, Clemens a plebe vocatus.
Agmina Romuleae Dux urbe reducta Salerni
Dimisit, numquam par huic exercitus haesit.
Millia sex equitum, triginta millia Romam
Duxerat hic peditum: sic uno tempore victi
Sunt terrae Domini duo, Rex Alemannicus iste,
Imperii rector Romani maximus ille:
Alter ad arma ruens armis superatur, et alter
Nominis auditi sola formidine cessit.

Στρέψας τὰς ἡνίας] Willelmus Gemeticensis lib. 7. cap. 43. *Hic Robertus duos Imperatores in uno vicit praelio, Alexium Graecorum in Graecia, Henricum Romanorum in Italia. Satis enim victus est Henricus, qui audita fama Ducis Roberti, nec viribus Saxonum nec Alamannorum nec etiam moenibus urbis quae caput est Orbis, confisus, vel tutus, concitus aufugit.* Willelmus Malmesb. lib. 3. de Gest. Angl. *Nec sustinuit nuncium advenientis* (Roberti) *Henricus, quin cum falso Papa, sola fama territus terga daret.* Vide Hugonem Flaviniacens. in Chronic. pag. 229. Pag. 133. A

Ἥττης] Cladem Boemundi ad Larissam intelligit, quam hoc libro commemorat. Adde Zonaram pag. 236. B

Μῆνα Μάϊον] Anno scilicet Chr. MLXXXIII. D

Ἀνύποιστον] Primum Gallorum impetum atrocissimum semper fuisse, ut nec sustineri posset, testantur passim Scriptores, Memnon, Polybius lib. 2. Livius lib. 27. 34. et 38. Silius Italic. lib. 8. Frontinus lib. 2. etc. Vide praeterea eamdem Annam pag. 134. 135. 283. 325. Petrum Diac. lib. 4. Chronic. Cassin. cap. 41. et Ioann. Sarisberiensem lib. 6. Polycrat. cap. 16. D

Τὴν νικῶσαν εἶχεν] Expugnatis Ioanninis, ad Artam, urbem ad Ambracium sinum positam, castra statuerat Boemundus; cui, dum obsidetur, opem dare volens Alexius, a Boemundo fugatur. Hanc Boemundi victoriam narrant Malaterra lib. 3. cap. 29. Ordericus Vitalis lib. 7. pag. 644. et Willelmus Malmesb. lib. 3. pag. 107. praesertim vero Guillel. Apul. lib. 5. hisce Versibus: Pag. 134. C

Post ubi Robertum cognovit Alexius esse
Aequore transvectum, vires reparare minutas
Nititur, absentisque Ducis perfringere castra.
Haec duo servabant vi consilioque potentes,
Filius ille Ducis Boemundus, et iste Brienus.
Haud procul a Ianina, non parvi nominis urbe,
Partis Alexinae populus sua castra locarat.
Multiplici partem praemunit Alexius illam
Obice plaustrorum, quam pervia planiciei
Ad pervadendam facilem vicinia reddit.
Ferrea cum tribulis omnes saliunca viarum
Praepedit accessus, ut laxis hostis habenis
Dum dimittet equos, pedibus figatur equorum.
At nebula Danaum prospectus impediente,
Illuc Normanni per vitibus aspera densis,
Plenaque carectis loca pervenere latenter.
Obstat congrediens paulisper Alexius illis:

Sed non instantes sufferre diutius illos
Evaluit, petiitque fugam, victusque recessit.
Urbem Thessaliae superatus Marte secundo
Appetit egregiam, vulgus hanc vocat Salonichin.

Anna non Thessalonicam, sed Achridem post hanc cladem Alexium venisse scribit; in caeteris consentit Guillelmus, nisi quod unicam ex duabus, quas ipsa agnoscit Anna, victoriis conficit. Nam in priori praelio plaustrorum obice, in altero tribulis usum Alexium Anna commemorat.

Pag. 135. A *Διὰ τῶν στρούγων*] Editio Hoeschelii habet *στρουγῶν*. Sunt vero *στρουγαὶ* Bulgarica lingua fossae, stagna, vivaria, e quibus magnus piscium proventus parabatur, pro quo tributum pensitabatur quotannis fisco Imperatoris. Theophylactus Arch. Bulg. Epist. 41. *καὶ γὰρ ἐπί τε τοῖς μύλοις διπλασίω οἱ Κληρικοὶ, ἢ οἱ Λαϊκοὶ ὑπετέλεσαν. καὶ ἐπὶ τῶν Βουλγάρων μὲν γλώτταις λεγομέναις στρουγαῖς, (Ἕλλην δ' ἀνὴρ διώρυχας ἂν ταύτας ἐρεῖ) ἰχθύων ἄγραν προξενούσαις, καὶ ἐπὶ ταύταις δὲ πολλαπλασίω τῶν τοῦ κοινοῦ πλήθους ἐζημιώθησαν.* Et paucis interiectis, *τοπάριον λιμναῖον* *strugas* interpretatur; *καὶ ἐπί τινι τοπαρίῳ λιμναίῳ ἰχθύων ἄγραν διδόντι πένισσαν.* Ioannes Phocas in Descript. Terrae Sanctae N. 20. Achridis situm describens, paludi inaedificatam tradit, unde aqua emergit, in variis terrae convallibus restagnans, quas *strugas* accolae vocant: *ἔχει γοῦν σχήματος ἡ πᾶσα ἔρημος, καὶ ὁ Ἰορδάνης ἅμα τῇ Νεκρᾷ τῶν Σοδόμων θαλάσσῃ κατὰ τὸν ἡμέτερον στοχασμὸν τῆς τοῦ θεάματος θέσεως Ἀχρίδος, ἐν τούτῳ τὴν ἐναλλαγὴν μόνην φαινομένην, ἐν τῷ μὲν ἀπὸ τῆς λίμνης Ἀχρίδος ἐξέρχεσθαι ὕδωρ εἰς διαφόρους τῆς γῆς περιλιμνάζομενον φάραγγας, ἃς στρουγὰς οἱ τῆς ἐκεῖσε γῆς οἰκήτορες ὀνομάζουσιν* etc. In his porro Annae, Theophylacti et Phocae locis, intelligi planum est alveos illos, quos olim Samuel Bulgarorum Rex, Lychnitidem paludem, cui Achridis inaedificatum oppidum, exhaurire volens fecerat: qua quidem in palude maximam vim piscium fuisse testatur Nicephorus Callist. lib. 17. cap. 28. *ἐξ ἧς καὶ πλῆθος ὅτι πλεῖστον ἰχθύων ἀγρεύεται.* Anna lib. 12. fossas istas et alveos Lychnitidis paludis *τάφρους* vocat. Vide p. 371.

Pag. 136. B *Εἰς Θεὸν*] Pietatem Alexii et caeteras animi dotes commendat etiam Ordericus Vitalis lib. 7. *Erat*, inquit, *prudens et probus, audax et largus et amabilis omnibus.* Et mox: *Erat multum sapiens et misericors pauperibus, bellator fortis et magnanimus, affabilis militibus, munerumque dator largissimus, divinae legis cultor devotissimus.* Fuit tamen Alexius, ut ait Malmesburiensis lib. 2. *Astutia et fraudibus, quam probitate notior.* Vide Annam pag. 231.

Πουντέση] Expressit, ni fallor, hocce vocabulo Anna D
Gallicum *Pontoise*, seu *Pontése*, uti perpetuo effert Ordericus Vitalis, dum de oppido Pontesiano agit, ut et Ivo Carnot. Epist. 28. Sed et fluvius Isara, cui illud adiacet, hodie *Oyse* dictus, *Esia* nuncupatur a Vibio Sequestro. Fuit igitur *Ponteses* iste Comes Annaeus ex familia Pontesiae, seu Velocassium, vel, si mavis, Vilcassini Comitum: cuius cognominis eo florebant aevo *Radulfus*, cognomento Delicatus, et *Heremarus de Pontesia*, (cuius mentio est apud Vitalem lib. 3. pag. 496.) Amalrici filii, Drogonis Pontesiae, seu Vilcassini, et Ambianorum Comitis nepotes, qui quidem Radulfus et Heremarus, eorumque liberi, quod Pontesiani oppidi partem aliquam haereditario possiderent, nonnunquam Pontesiae Comites indigitantur in veteribus tabulis. Radulphi meminerunt aliquot quae habentur in Histor. S. Martini de Campis pag. 504. 505. 506. et in Histor. Bellovacensi a Louveto edita Tom. 1. pag. 691. Stemma vero Pontesianae familiae extat apud Duchesnium in Hist. Monmorenciaca lib. 2. cap. 7.

Σκόπια] Urbs ad Axium amnem. Scopia numero sin- D
gulari apud Cantacuzenum lib. 3. cap. 42. lib. 4. cap. 19. *τὸ τῶν Σκοπίων πολίχνιον* apud Nic. Gregoram lib. 8. *τὰ Σκόπια* apud Laon. lib. 1. Scylitzem pag. 705. Annam pag. 252. et Tzetzem Chil. 12. cap. 396. *Σκόποι* Stephano Byzantino.

Ὄστροβον] *Όστροβος λίμνη* haud procul a Bodenis, D
Acropolitae et Scylitzae pag. 705. 711. Meminit etiam istius paludis Cantacuzenus lib. 4. cap. 19. hodie *Ostro*, in charta Sophiani.

Σερβίων] Urbs ad confinia Botiaeae et Thessaliae, *τὰ* D
Σέρβια Scylitzae pag. 704. numero multitudinis, non Servii, uti vertit Interpres, quo perinde in errore versatur Pontanus ad Cantacuz. lib. 4. cap. 19. cuius haec sunt: *ἐξεστράτευσεν αὖθις κατὰ Σερβίων, πόλις δὲ ταῦτα οὐ μικρὰ, ἐν μεθωρίοις κειμένη τῆς Θετταλίας.*

Βοδηνῶν] *Τὰ Βοδηνά*, oppidum ad Erigonium fluvium, D
hodie *Vodena*. Vide Cantacuz. lib. 1. cap. 54. Bodena in Bulgaria statuit Scylitzes pag. 709. situm urbis exhibet pag. 705. his verbis: *φρούριον δὲ τὰ Βοδηνὰ ἐπὶ πέτρας ἀποτόμου κείμενον, δι' ἧς καταρρεῖ τὸ τῆς λίμνης τοῦ Ὀστρόβου ὕδωρ ὑπὸ γῆς κάτωθεν ῥέων ἀφανῶς, κἀκεῖσε πάλιν ὑποδυόμενον. Τὰ τῶν Βοδηνῶν τέμπη* habet Acropolita cap. 80.

Τὰ Μόγλενα] Urbs Episcopatu insignis apud Scylitzem D
pag. 709. 710. Cantacuzenum lib. 1. cap. 44. et 46. *Τὸ τῶν Μογλένων θέμα* habet Zonaras pag. 237.

Ἀσπράς] *Ἀσπρὸς* hoc loco Album significat. Vide Pag. 137. A
Glossaria.

A Σαρακηνόν] De Comite, Saraceno cognominato, silent Scriptores rerum Normannicarum. Fuit olim in Campania nostra familia hocce cognomine, cuius alicubi meminit Ioinvillaeus in Hist. S. Ludov. et charta Philippi III. Regis Franc. A. MCCLXX. in Probat. Hist. Castilioneae pag. 69. De eadem etiam quaedam habent Scipio Ammiratus et Campanilis in Familiis Neapolit. Alium eiusdem cognominis Comitem memorat Anna pag. 390.

A Ῥεβόλδος] Malim Ῥενόλδος, ut sit Renoldus, vel Renaldus, cuius nomenclaturae occurrit *Rainaldus Musca* inter Comites Normannicos, Guiscardi socios, apud Willelmum Apul. lib. 2.

A Γελιέλμος] Inter Nobiles Normannos, qui in Italia sedes fixerunt cum Guiscardo, recensetur a Guillelmo Apul. lib. 3. *Guilielmus filius Yvonis*, cui Dux concesserat urbem Betontinam. An vero idem, qui hoc loco ab Anna memoratur, non plane constat.

A Κατὰ τὸν νόμον Κελτῶν] Licebat veterum Francorum legibus de obiectis criminibus duello se purgare, quo victus pro convicto habebatur. Id passim videre est in LL. Burgundicis, Bajoar. Alaman. etc. Barclaius in Icone animorum de Gallis: *His autoribus quondam factum, ut in dubiis iudiciis, cum utrimque argumenta essent obscura, armis litigantium crederetur. In circum arenamve dimissi pugnabant, victus pro nocente habebatur. Et inde vesaniae origo hanc aetatem infestans, quae iam auctis finibus, cum olim Magistratuum arbitrio esset, hodie ad privatorum libidinem desaevit.* Vide Savaron. in Tract. de Duellis et Isaac. Pontanum lib. 6. Orig. Francic. cap. 17. Transiit etiam in Imperium Graecanicum Duellorum usus ἐπὶ τοῖς ἀδήλοις. Vide Pachymer. lib. 1. cap. 10.

A Καὶ ἡττηθείς] Iussi igitur Monomachiam cum delatoribus inire Renaldus et Guilielmus Comites, ab iis in arena coram Iudicibus devicti, tamquam rei Dei iudicio convicti, poenas dederunt. Poena vero illa, quae victo irrogabatur, varia et diversa erat pro criminis obiecti vel denegati ratione: gravior nempe in capitali, levior in leviori crimine. Verum quia leges et edicta Principum duelli iudicium seu examen nusquam fere nisi in capitalibus causis admittebant, factum inde ut extremo affectos supplicio victos plerumque legamus aut membris mutilatos. Philippus, cogn. Pulcher, Franciae Rex, in ea, quam de Duellis edidit, constitutione An. MCCCVI. *Encore voulons et ordonnons, que se le vaincu est vif, qu'il soit en estant levé, et par les Rois d'Armes, ou Heraus luy soient les esguillettes couppées, et tout son harnois*

çà et là par le champ ietté, et puis à terre couché: et se il est mort, soit ainsi desarmé, et là laissé iusqu'à nostre Ordonnance, qui sera de pardonner, ou faire iustice, tout ainsi que bon nous semblera. Harduinus *de la Iaille* in Tractatu MS. *du Champ de Bataille* ad quaestionem, qua mulctari poena victus debet, sic reponit: *Si c'est pour trahison ou meurdre, droit d'armes, raison et iustice veulent qu'il soit par le Sergent criminel couché, lié, et traisné sur une cloie, les pieds devant, hors du champ, et de là par chevaux au gibet, pour estre pendu, ou en la place de la ville avoir la teste tranchée, et le tout selon la Coustume du Duché* etc. His consentanea sunt quae habet Butelerius in Summa Rurali part. 1. tit. 39. At poena non accusato duntaxat, si superari contingeret, infligebatur, verum etiam accusanti et delatori, si duello succumberet, qui hoc in casu talionis poena plectebatur. Comes Glocestrensis in Tract. MS. de Duellis: *Bonne foy et bonne loy d'armes veut, que l'appellant ait encore mesme peine que le deffendant deveroit avoir, s'il estoit jà vaincu et desconfit.* Id disertis verbis in Legibus a Friderico I. Imperatore conditis cautum scribit Guntherus lib. 7. Ligurini:

Vulneris aut caedis convictus voce duorum,
Qui modo non fuerint violato sanguine iuncti,
Hic caput, ille manum perdat. Si teste carebit
Altera pars, facinusque volet formidine poenae
Abiurare reus, poterit iurare, volentem
Quilibet oblato licite reprobare duello,
Passurus similem, non victo crimine, poenam.

Id ipsum statuit Philippus Augustus Franciae Rex in Neustria seu Normannia nostra deinceps observandum: cum antea, non ut in caeteris Galliae provinciis, ex veterum Normanniae Ducum edictis usus invaluisset, ut delator duello victus certam pecuniae summam reo numeraret, ab omni poena de caetero liber. Willelmus Brito lib. 8. Philipp.

Quaedam aut in melius iuri contraria mutans
Constituit, pugiles ut in omni talio pugna
Sanguinis in causis ad poenas exigat aequas:
Victus ut appellans, sive appellatus eadem
Lege ligaretur, mutilari aut perdere vitam;
Moris enim extiterat apud illos hactenus, ut si* * *Normannos*
Appellans victus in causa sanguinis esset,
Sex solidos decies cum nummo solveret uno.
Quod si appellatum vinci contingeret, omni
Re privaretur et turpi morte periret.

Iniustum iustus hoc iuste Rex revocavit,
Reque pares Francis Normannos fecit in ista.

Sane in Legibus Willelmi Nothi a Bromptono, Lambardo et Seldeno editis nihil a me eiusmodi observatum, iis locis ubi de duello agitur. Porro duello victos supremo mulctatos supplicio passim tradunt Scriptores: Annales Franc. Bertiniani A. DCCCXX. Chron. Hildesheimense A. DCCCCLXIX. Dithmarus lib. 3. Simeon Dunelmensis et Radulfus de Diceto An. MXCVI. D. Bernardus Epist. 39. Henricus de Knighton An. MCCCLXXXV. Monstrelletus 1. Vol. cap. 23. Edwardus Bysseus in Not. ad Uptonum pag. 36. etc. Arma vero duello succumbentis Comitis Stabuli erant, qui certamini iudicis loco praeerat, vel Domini, per Leges Hierosolymitani Regni, quas *Assisias* vocant, cap. 96. *Et celui qui sera mort el champ, le Seignor le doit faire trainer et pendre: et les armes dou vaincu doivent estre dou Connestable, et celles dou vainqueur qui sont brisées, et cheent sur le champ. Et se pais est faite de la bataille, puis que les Champions s'en sont laissez aler ensemble, toutes les armeures, qui sont cheus el champ brisées et entieres, doivent estre dou Connestable: et se il n'y a Connestable, doivent estre dou Seignor.* Quin etiam ipsa victi bona fisco Domini, cuius cliens, seu vassallus erat, addicebantur, siquidem capitale esset crimen, de quo accusatus fuerat. Harduinus supra citatus: *Et le reste de ses biens sont au Prince confisquez.* Libera ab omni aere alieno, ut est apud Philippum *de Beaumanoir* MS. cap. 61. *Cil qui est vaincus perd le cors, et quanque il a de quelque Signeur qui le tiegne, et vient le forfeture a casque Signeur de qui il tenoit, et si mueble, et sera tel aussi assignement dessos qu'il est troué. Et en cette maniere quiconques est condamné de lait fet, par lequel fet il doie perdre le cors, si mueble et si heritaige sont demené en cette maniere; ne li Signeur qui ont le sien par reson de forfeture, ne sont tenus à paier riens, que cil qui est condamnez du fet deust de dete.* Inter Arresta Scaccarii Paschatis A. MCCLXVII. In secundo Regesto Ioannis de S. Iusto, quod extat in Camera Comput. Paris. fol. 37. haec de eiusmodi bonorum confiscatione habentur: *De quodam homine Vicecomitatus Auribeci (Orbec) petente bona adversarii sui, quem per vadium belli devicit, et suspendi fecit, ad ipsum pertinente per consuetudinem Normanniae, ut dicebat, quae quidem bona dictus Vicecomes tenebat pro Rege, concordatum fuit, quod dictus homo victoriam habens bona mobilia habebit, et immobilia Dominis in quorum terra consistunt remanebunt, si de consuetudine debeant habere.* Denique si victus veniam et vitam a Principe

impetrasset, pro mortuo habebatur, eiusque bona Principis aut Domini, cuius cliens erat, fisco adiudicabantur. Vel si duellum initum esset in provincia, ubi bonorum confiscatio locum non haberet, transibant statim in legitimos haeredes. Extat Arestum, seu Placitum, Senatus Parisiensis latum in Festo S. Martini A. MCCLXXXI. adversus Hugonem *de Tiffauges* Valetum, sive Armigerum, qui tertiam partem Bellaevillae sibi deberi contendebat, ut quae uxori ex Mauricii de Foresta Militis, patrui, successione obvenisset, *quem dicebat pro mortuo haberi debere, pro eo quod in duello facto inter dictum Mauricium de Foresta ex una parte, et Mauricium de Castromuri ex altera, in Curia Vicecomitis Thoarcensis Domini sui, dictum Mauricium de Foresta victum fuisse dicebat.*

Καστορίαν] Castoriam paulo ante expugnarat Robertus, B
capto scilicet Dyrrachio, eiusque praefecturam Fortino de Rosana commendaverat, uti narrat Malaterra lib. 3. cap. 29.

Πελαγονίαν] Pelagonia, Macedoniae oppidum, Livio C
notum, Castoriam inter et Axium fluvium, ut habent Tudebodus lib. 1. et Cantacuzenus lib. 1. cap. 51. in patentibus campis extructum, ut est apud Nicetam in Man. lib. 3. N. 1. *Vallis Pelagoniae* meminit Raymundus de *Agiles*. Vide Cinnamum lib. 3. pag. 73. A.

Τρίκαλα] Urbs ad Strymonem fluv. Tzetzae Chil. IX. C
cap. 280. Cantacuzeno lib. 2. cap. 28. *Castrum de la Tricala* Sanuto Epist. 3. Vide Belonum lib. 1. Obser. cap. 55.

Γεωργίου] 23. April. Menolog. Gr. Codin de Off. C
cap. 15. N. 9.

Τζίβισκον] Meminit etiam Guillelmus Apul. Tzibisci D
capti, et obsessae Laodicaeae lib. 5.

Exultans capti Boamundus honore Civisci,
Obsidet insigni Larissam nomine claram,
Ad quam delatos thesauros Imperiales,
Quamque opibus magnis audiverat esse repletam.

Βουνοι τῶν Κελλίων] *Cellia*, mons Larissae vicinus, ita Pag. 137. A
dictus a Cellis, seu Monasteriis Monachorum, quibus solenne erat montes et deserta sectari, quo vitam ab omni mundi strepitu seclusam agerent, ut alter eiusdem appellationis locus in Aegypto apud Sozomenum lib. 6. cap. 31. et Nicephor. Callistum lib. 11. cap. 38. cui id perinde nominis inditum a Monachorum cellis tradunt; κέλλα enim et κελλίον ut Latinis, ita et Graecis nuperis cella est et Monasterium. Epistola Concilii Sardicensis: Μακάριον ἐληλυθέναι εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ διεβεβαιοῦντο. Ioannes Patr. Hieros. in vita S. Ioan. Damasceni: ἀπῄν δέ ποτε τοῦ κελλίου ὁ τοῦ Ἰωάννου ἡγούμενος. Vide Annam pag. 489. Hinc κελλιῶται dicti Monachi,

de quibus Goarus ad Codin. pag. 73. Cellarum Thessalicarum meminit Itinerarium Hierosol. et Antonini, ut et Monasteriorum *Kelliae* Innocentius III. PP. lib. 13. Epist. 42. qua queritur Archiepiscopum Larissenum indebitas iis exactiones imperare. Meminit praeterea Septima Synodus Act. 4. Leonis Ἡγουμένου, seu Abbatis Monasterii τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Κελλίων. Ab eiusmodi Monachorum cellis dictus etiam forte locus *Cellae* in Aemathia et *Cellia* in Bithynia apud Annam lib. 12.

A *Βλαχικόν*] De Vlachia seu Walachia Macedonica, quam *Μεγαλοβλαχίαν* vocat Pachymeres lib. 1. cap. 30. diximus in Notis ad Villhard. N. 106. Adde Cinnamum lib. 6 et ibi Notas nostras.

Pag. 139. C *Λυκόστομον*] Lycostomum Thessaliae πολίχνιον facit Cantacuzenus lib. 2. cap. 28. lib. 4. cap. 19. Vide Ortel. in *Peneus.*

B *Τὰ τῆς βασιλείας παράσημα*] Historiam et Stratagema narrat praeterea Zonaras.

B *Μελισσηνόν*] Meminit Guillelmus Apuliensis Melisseni, cui auxiliares copias adducendas imperavit Alexius, cuius fratrem fuisse ait, quia Alexii sororem matrimonii iure sibi devinxerat. Socium praeterea addit Melisseno adiunctum Adrianum, Alexii fortassis fratrem, licet cognatum tantum dicat:

Plurima post triduum duo conduxere potentes
Agmina Graecorum Boamundo bella parantes.
Alter germanus Augusti Melisianus,
Alter cognatus, nomen fuit Adrianus.

D *Λιβοτανείνου κλεισοῦραν*] *Clusuras* vocabant Latini, aeque ac Graeci recentiores τὰς τῶν στενῶν παρόδους, ut est apud Leonem in Tacticis. Anna lib. 10. pag. 272. τὰ γὰρ τέμπη, ἅπερ κλεισούρας ἡ ἰδιῶτις οἶδε γλῶσσα. Hic vero Clusurae vocabulo angustias ad alveum Penei seu Salabryae fluvii, qui Ossam inter et Olympum fluit, haud dubie intellexit. Praelium enim ad Larissae urbis conspectum, quae Peneo adiacet, commissum narrat, a qua haud procul abest locus celebratissimus, Thessalica Tempe, circa Penei ostia, ad utramque eius ripam, Larissam inter et mare. Quemadmodum enim non uno loco Anna quaslibet *Clusuras* seu angustos montium aditus *Tempe* vocat, ita ipsamet Thessalica Tempe *Clusuras* nuncupavit, vocabulo synonymo. Nec obstat quod hic *Libotanini Clusura* dicitur, cum toto hoc tractu, quem a Larissa ad mare percurrit Peneus, montibus et collibus impedito et implicato, occurrant angustiae plures, seu *Clusurae*, quae ab Oppidorum aut Castrorum inibi extructorum vicinia nomen sortitae sunt, ut est illa quae pag. 141. *Dominici Palatium*

appellatur, in ipsismet Thessalicis angustiis. Tzetzes Chil. IX. cap. 280.

Τέμπη δὲ καὶ κοιλώματα Θετταλικὰ καὶ ὄρη,
Ἃ Πηνειὸς διέκοψεν ὁ ποταμὸς ἐκρέων,
Καὶ μέσος δὲ φερόμενος ῥοῦν κατασύρει τούτων.

Vide Cioffanum ad 7. Metamorph. Sic in Alpibus, quas Eustathius ad Dionysium a voce Gallica *κλεισοῦραν* denotante dictas opinatur, quae extant angustiae a locis proximis nomen sortiuntur. *Clusas* et *Clusuras* in Alpibus passim legimus apud Prosperum Aquit. in Chronico, Fredegarium et alios Francicae Historiae Scriptores. Quo quidem *Clusae* nomine in iis superest etiamnum Castrum, in praeruptis et altis Rhodano imminentibus saxis positum, de quo Hist. Episcop. Autissiod. cap. 54. et Rhellicanus ad Iul. Caesaris lib. 1. de Bello Gallic. Illud idem, quod Ennodius in vita B. Epiphanii *Clusuras* vocat. *Clausuras* etiam statuit in Pyrenaeis Iulianus Toletan. in Hist. Wambae Reg. *Pyrenaeorum claustra* dixit Orosius lib. 7. cap. 40. *Puertos* seu *Portus* appellant Hispani, voce Ulpiano nota, L. 59. D. de Verbor. signific. *Portas* dixit Geographus Nubiensis, ut Graeci *πύλας*, hinc Thermopylae, Necropylae etc. Porro non modo angustiae *Clusurae* dictae, sed et ipsa quae ad angustiarum munimenta aedificantur castra. Theophylactus Simoc. lib. 7. cap. 14. *ἐντεῦθεν οἱ βάρβαροι τὰ ὀχυρώματα τῶν διαβάσεων περικάθηνται, κλεισούρας τῇ πατρίῳ Ῥωμαῖοι φωνῇ ἀποκαλεῖν ταῦτα εἰώθασιν*; quae totidem verbis habentur apud Suidam. Qui eiusmodi castris praefecti erant, *κλεισουράρχαι* dicti Graeculis, Luithprando lib. 5. cap. 8. *Clusurarum Custodes*. Sed haec nota.

Ῥεβέννικον] Oppidum ad Thessalica Tempe, *Ravennica* Innocentio III. PP. lib. 13. Epist. 137. lib. 14. Epist. 119. Vide Hist. nostram Gallo-Byzantinam lib. 2. N. 9. D

Ἀλλαγῆς] Meminit Allagae, loci ita nuncupati, Gregoras lib. 4. quem ad Lysimachiam statuit. Idem vero *ἀλλαγὴ* sonat, quod apud Latinos *mutatio*: unde coniicere est locum fuisse mutandis equis addictum, cuiusmodi passim recensent Itineraria. Certe *mutationes* varias hoc in tractu habet Hierosolymitanum. D

Βρυέννιον] Qui Guillelmo Apul. *Brienus*. Genus ducebat ille, non ex familia Comitum Briennensium in Campania Belgica, sed a Comitibus seu Ducibus Britanniae Armoricae; unde a Francis ortum et *τῶν ἐπιφανῶν*, hoc est ex illustrioribus, fuisse dicitur ab Anna. Brienum enim illum esse seu Briennium, cuius mentio occurrit apud Willelmum Gemeticensem lib. 7. cap. 41. Ordericum Vitalem lib. 4. ad Pag. 140. B

An. MLXVIII et Thomam Walsinghamum probabile est; filium scilicet Odonis Redonensis, Penteuriae Comitis, Alani III. Britanniae Ducis nepotem, qui Willelmum Nothum, cuius Diploma pro Monasterio Sandionysiano subscribit apud Doubletum lib. 3. cap. 12. in Angliam secutus, rerum praeclare gestarum gloria non modice inclaruit, fusis et deletis duobus Haraldi Regis filiis. In Italiam postea profectus Guiscardum adiit, a quo Constabularii, quae tum suprema erat, dignitatem obtinuit, quod hic indicat Anna: qua etiam fungebatur, cum capta ab Alexio, * cui ille praeerat Castoria, in patriam, hoc est in Italiam, rediit. Nam sub Rogerio Duce, Boemundi fratre, in Apulia et Calabria eodem functum munere docent veteres chartae annorum MXCIII. et MXCVII. quas profert in Episcopis Melphensibus Fernandus Ughellus. Unde patet Brienum non Boemundi, sed Roberti seu potius Apuliae Constabularium fuisse. Boemundi vero Constabularius memoratur Nobilis Normannus, nomine Ilgyrus, qui Boemundum in Galliam comitatus venit anno MCVI. ut autor est Eadmerus lib. 4. Novorum, a quo *Magister militum Boemundi* appellatur. Ab hoc Brieno familiam Baronum Castri Brieni, seu *de Châteaubrien* in Britannia Armorica, orditur Augustinus *du Pas* in Famil. Armoric. Vide Gesta Steph. Reg. Angl. lib. 1. et 2. et Argentreum in Hist. Brit. lib. 4. cap. 40. Caeterum praelium istud ad Larissam sic perstringit Guillelmus Apuliensis:

* *Anna* pag. 143. 152.

Obsidione suae turbatus Alexius urbis
Innumera cum gente venit, pugnamque virilem
Contra Normannos exercuit. Obvia namque
Pugnando caedit sibi gens comitata Brienum,
Non modicum spectans Boamundus collibus agmen,
Imperii pariter Rectorem credit adesse.
Irruit et trepidos hostes, ut nisus alaudas,
Insequitur, populo Graecorum exercitus huius
Terga dat: at tantus contexit pulvis utrumque,
Ut neuter videat, quorsum pars altera tendit.
Abdita sylvarum victi petiere Pelasgi.

D *Καὶ γὰρ Κελτὸς ἀνὴρ*] Vide pag. 398.

D *Πεδίλων προάλματα*] *Calcarium aculeos* vertit eruditus Interpres. Verum, aut fallor, intelligit Anna hoc loco prominentes et ultra pedum longitudinem prosilientes extremas calceamentorum partes, desinentes in acumen quoddam: cuiusmodi videre est in plerisque Nobilium Nostratium simulachris, ac praesertim in Comitibus Hollandiae Philippi Gallaei, quibus visis nemo est qui non ultro fateatur his extantibus aculeis

incessum cursumque impediri. Atque ideo Tactici Graecanici, cum de militum vestibus agunt, id potissimum vetant, ne eorum calcei hisce aculeis promineant. Leo Aug. cap. 6. §. 26. τὰ ὑποδήματα αὐτῶν μὴ ἔχειν ὀξείας ἔμπροσθεν. Istiusmodi rostratorum calceorum autorem Fulconem Andium Comitem facit Ordericus Vitalis lib. 8. non quod ille eos adinvenerit, sed quod in Galliam primus illorum usum invexerit. Nam apud Romanos viguisse calceos repandos et uncinatos, docent Cato apud Festum, Cicero lib. de Nat. Deor. Tertullianus de Pallio cap. 5. et alii, quorum ea erat forma, ut in arcuatum acumen desineret, unci ad instar in altum reflexa, unde *uncipedes* eidem dicti Tertulliano, qui calceis uncinatis utebantur. Sed et S. Augustinus Serm. de Tempore 248. gravius invehitur in *vestimentorum muliebrium affectatam similitudinem, calciamentorum quoque metas necessitatis excedentem simulatam longitudinem.* De Fulcone sic Ordericus: *Hic in multis infamis et reprehensibilis erat multisque vitiorum pestibus obsecundabat. Ipse nimirum quia pedes habebat deformes, instituit sibi fieri longos et in summitate acutissimos subtalares, ita ut operiret pedes et eorum celaret tubera, quae vulgo vocantur Uniones,* (Latinis Gemursae). *Insolitus inde mos in Occiduum orbem processit, levibusque et novitatum amatoribus vehementer placuit. Unde sutores in calceamentis quasi caudas scorpionum, quas vulgo Pigacias appellant, faciunt, idque genus calceamenti pene cuncti divites et egeni expetunt.* Et mox: *At in istis diebus veterum ritus pene totus novis adinventionibus commutatus est. Foemineam mollitiem petulans iuventus amplectitur, foeminisque viri curiales in omni lascivia summopere adulantur. Pedum articulis, ubi finis est corporis, colubrinarum similitudinem caudarum imponunt, quas velut scorpiones prae oculis suis prospiciunt.* Idem Scriptor lib. 11. *Pervicaces nempe filii Belial capita sua comis mulierum comunt et in summitate pedum suorum caudas scorpionum gerunt, quibus se per mollitiem foemineos et per aculeos nempe serpentinos ostendunt.* Ex his Orderici verbis iam modo percipimus, cur Robertus Comes Atrebatensis apud Mathaeum Paris. A. MCCL. Anglos ut *caudatos* non semel perstrinxerit, quos caudatis et aculeatis istis calceamentis plus solito usos constat: *Nunc bene mundatur magnificorum exercitus Francorum a caudatis.* Et infra: *O timidorum caudatorum formidolositas! quam beatus, quam mundus praesens foret exercitus, si a caudis purgaretur et caudatis.* Petrus Blesensis Epist. 66. de Henrico II. Anglorum Rege: *Arcuati pedes, equestres tibiae, torax extensior, lacerti pugiles virum fortem, agilem et*

audacem denuntiant. Certe calceos rostratos in usu fuisse sub Roberto Rege, cui coaevus fuit Fulco, docet Adalbero Laudun. Episcop. Carm. ad Robertum Regem:

Coepit summa pedum cum tortis tendere rostris.

Neque unicus et solus est Ordericus in hoc ridiculo rostratorum calceorum more exagitando: Guibertus Abbas Nogenti lib. 1. de vita sua: *Vestium qualitates in tantum sunt ab illa veteri frugalitate dissimiles, ut dilatatio manicarum, tunicarum angustia, calceorum de Corduba rostra torticia, totius utique iacturam videas clamare pudoris.* Petrus Damian. lib. 5. Epist. 16. *Hic itaque nitidulus et semper ornatus atque conspicuus incedebat, ita ut caput eius nunquam nisi Gibellina pellis tegeret, — calceus postrema ad aquilini rostri speciem non falleret.* Guillelmus Malmesb. lib. 4. de Gest. Anglor. *Tunc fluxus crinium, tunc luxus vestium, tunc usus calceorum cum acuminatis* (al. arcuatis) *aculeis inventus.* Gaufridus Vosiensis cap. 74. *Longa in ocreis vel calceis rostra gestant.* Denique tradit Autor Magni Chronici Belg. A. MCCCLXXIV. sectam Chorizantium Leodiensium *rostra calceorum clamasse se abhorrere, unde in Leodio fieri tunc vetatum.* Eiusmodi etiam *rostra* vetat Regula Templariorum cap. 29. In ea gravius invehitur Gersonus Cancellarius Parisiensis, vbi de corruptis Clericorum aevi sui moribus conqueritur, Decl. def. vir. Eccl. §. 59. *Quid quod quarumdam Ecclesiarum Canonici calceis rostrati, vestibus accurtati, abiecto Clericali habitu, militarem assumunt.* Denique iis interdicuntur in Concilio Senonensi A. MDXXVIII. cap. 24. *lunati et cornuti calcei.* Cuspides autem ita demum porrexit aetas recentior, ut essent plus quam bipedales. Autor Historiae Caroli VI. in Bibl. Thuana A. MCCCXCVI. de Francis ad Nicopolim, *Vestimenta fimbriata et manicata superflue et semper calciamenta rostrata longitudinis duorum pedum et quandoque amplius deferebant: quae reprehensibilis dissolutio inter Nobiles, et specialiter Franciae vigebat.* Addit Spelmannus, adeo producta eiusmodi rostra, ut haec alii catenis argenteis, alii deauratis, plerique fibulis e bysso a tibiis suspendere cogerentur: et Edwardus IV. Angliae Rex A. MCCCCLXIV. lege sanxerit, ut nemo cuspides illas ultra duos pollices produceret, sub poena XX. solidorum. Sed rostrorum in calceis usus iam penitus in Gallia coepit obsolescere Carolo VI. regnante, uti docemur ex eodem Scriptore vitae illius, quod ea potissimum in praeliis, si aut pedes incedendum vel pugnandum esset, haud leve incommodum militibus procrearent. Sic ille de Francis cum Baiazete pugnaturis: *Et ut levius pedestres possent incedere, rostra longa et superflua calceorum*

amputarunt: quae, proh pudor! reprehensibilis et vana curiositas inter Nobiles huc usque viguerat et tunc terminata fuit. Quae quidem non minimum illustrant hunc Annae locum. Nescio an ad Orderici *Pigacias* spectent illa Willelmi de Guignevilla, Poetae Vernaculi:

Au lignolet le veux cauchier,
Et neuve robe li baillier,
Li contoier de joielles,
De tablettes et de coudelles,
De grefle coroie ferrée,
Et de bourse papelotée,
De las de soie desguisez,
Rouges et vers entremeslez,
Du cointement ESPIGACHIER
Le veux toûjours, et couchier
Toutes les nuis mult noblement,
Et li faire son aisement.

At unde *Pigaciarum* vox iis seculis inducta sit, fateor nihil mihi occurrere, ut et quare apud Martinum de Bosco-Gualteri in vita B. Mariae de Malliaco dicantur eiusmodi calceorum rostra *Poulainiae* vocabulo istius Autoris aevo, hoc est C. A. MCCCL. innotuisse. Sic vero ille Scriptor cap. 5. §. 36. *In illis diebus nobiles et potentes illam sotularium acutiam longissimam, quam Poulainiam vocabant, penitus contempserunt: inter quos Miles quidam Reginaldus nomine, tibia et pede protensis illam a sotularibus suis amputari permisit, voluit et praecepit: et hoc in domo Reginae, ut caeteris in posterum transiret in exemplum.*

Κονίσαλος] Idipsum observat Guillelmus Apuliensis Pag. 141. A loco citato.

Σαλαβρία] Ita dictus recentiori aevo Peneus. Eustath. B ad Dionys. *Πήνειος ὁ νῦν Σαλαβρίας καλούμενος.* Tzetzes Chil. 9. cap. 280.

Καὶ Σαλαμβρία παρ' αὐτοῖς βαρβάροις ἰδιώταις.

Οὐζᾶς] Usas vel Usus a gente et natione, inquit Anna, Pag. 142. C nomen sortitus. Sunt vero Usi Scythici populi et Hunnici, Patzinacis et generis praestantia et multitudine haud inferiores, *Husi* Raimundo *de Agiles* et Tudebodo lib. 2. dicti. De his agunt Zonaras in Const. Duca et Romano Diog. Scylitzes in Monomacho et Const. Duca, Porphyrogenneta de Adm. Imp. cap. 9. 10. et 37. Tzetzes Chil. 8. cap. 224. et Anna pag. 170. 201.

Οἱ γὰρ Σικελοί] De Siculorum defectione a Graecis Pag. 143. D agunt Scylitzes, Zonaras et Malaterra lib. 1. cap. 7. et seq.

Μιχαὴλ τῷ Ψέλλῳ] De Michaele Psello consulendus Pag. 144. B omnino vir diffusae lectionis Leo Allatius in illa erudita et ubere, quam de Psellis instituit, dissertatione, Romae edita, ut in Diatriba de Simeonibus.

Ναῷ τοῦ Κύρου] Aedes Sacra Deiparae, Cyri dicta a C conditore Cyro Consule et Praefecto Praetorio, Theodosio

Iuniore imperante: cuius etiam iussu murorum urbis Constantinopolitanae instaurationem suscepit. Theophylactus Simoc. lib. 8. cap. 8. τῷ ἱερῷ τεμένει τῆς Θεομήτορος προσεπέλασεν, ὃ Κῦρον τὸν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Αὐτοκράτορος γεγονότα δείμασθαι λόγος καθέστηκεν ἀψευδής. Agunt praeterea de hocce Templo Theophanes A. Mauricii xx. Anastas. in Hist. Eccl. pag. 84. Paulus Diac. lib. 17. Histor. Misc. Scylitzes in Mich. Paphlag. Codinus in Origin. pag. 54. Edit. Reg. Meminit vero Nicetas in Man. lib. 6. N. 5. Imaginis Deiparae magno populi concursu ea in Aede cultae.

Pag. 145. C Ὕπατος τῶν Φιλοσόφων] Hinc discimus Ioannem Hypatum, natione Italum, cuius opera quaedam Philosophica et Rhetorica recenset Gesnerus in Bibl. eumdem esse cum Italo Annaeo. Id enim suadet omnino Hypati, non cognomen, sed dignitas. Psello quippe urbe digresso Italus Ὕπατος τῶν φιλοσόφων audiit. Erat autem dignitas, quae recensetur inter caetera Palatii Constantinopolitani Officia apud Math. Monachum, omittitur tamen a Codino. Hanc praeterea obtinuere Constans Vestarcha apud Allatium Dissert. 2. de libris Eccl. Graecor. pag. 169. Michael Psellus sub Alexio apud Scylitzem: Amyrnaeus quidam sub eodem Augusto apud Theophylact. Bulg. Arch. Epist. 40. Michael Anchiali et Theodorus Irenicus Cuspas Patriarcha CP. lib. 4. Iuris Graeco-Rom. pag. 303. 304. et aliquot alii apud Balsamonem ad Canon. Apost. pag. 621. 673. Nec obstat quod idem Gesnerus tradit quaedam Ioannis Hypati scripta Andronico Regi dicata. Fuit enim is Andronicus, non Comnenus, sed secundus Constantini Ducae Imperatoris filius, quem parens una cum aliis filiis, Michaele et Constantino, Imperatorem dixit, uti testantur Zonaras et Scylitzes. Sed et florebat Italus Michaele Duca imperante, vel certe ante adeptum ab Alexio Imperium, quod diserte Anna ait pag. 148. Neque alium ab Italo fuisse Ioannem illum Philosophum censuerim, quem idem Theophylactus Epist. 45. hortatur ad patientiam, et ut inimicis virtutem eius impetentibus viriliter obsistat. Unde liquet Epistolam hanc scripsisse Theophylactum post exactum urbe Italum. Quaedam alia eiusdem opera Philosophica habet Philippus Labbeus in Nova Bibl. pag. 113. 383.

Pag. 146. B Διελέγετο γὰρ καὶ ἔπεσι καὶ χερσίν] Quod in disceptationibus vitandum praesertim monet D. Ambrosius lib. 1. de Offic. cap. 22. *Absit pertinax in familiari sermone contentio: quaestiones enim magis excitare inanes quam aliquid utilitatis afferre solet. Disceptatio sine ira, sine amaritudine sit, monitio sine asperitate, hortatio sine offensione: et sicut in omni actu vitae id cavere debemus, ne rationem motus excludat,*

sed teneamus consilii locum, ita etiam in sermone formulam eam tenere convenit, ne aut ira excitetur, aut odium, aut cupiditatis nostrae, aut ignaviae aliqua exprimamus indicia.

Ἰασίτας] Iasitam nescio quem habet Theophylactus Pag. 147. A Epist. 33. Alium eiusdem nominis Ioan. Tzetzes Chil. 5. cap. 17. Iobum Iasitam Pachymeres lib. 5. cap. 17. Vide Notata ad pag. 502.

Τὰ δόγματα ἀναθεματίζονται] Ioannis Itali Anathema- Pag. 149. C tismi recitantur in Ecclesia Graeca die Orthodoxiae sacro editique sunt in Triodio, ex quo hominis dogmata cuivis cognoscere licet, cui haud absimilis fuit, qui in Gallia post aliquot annos floruit Abailardus.

IN LIBRUM VI. ALEXIADIS NOTAE.

ἜΣΤΙ δὲ ἡ Θέσις] Castoriam lacu cinctam undique Pag. 152. A repraesentat etiam Cantacuzenus lib. 1. cap. 54. Καστορίας δὲ αὐτῆς ὀχυρωτάτης οὔσης διὰ τὸ πανταχόθεν περικλύζεσθαι τῇ λίμνῃ. Ad Botiaeae confinia statuit idem Scriptor lib. 2. cap. 24. Intra Tantessanos montes lib. 4. cap. 21. Castoriae occurrit praeterea mentio apud Scylitzem, Gregoram lib. 2. Alderisium Clim. 5. part. 4. Castoriae vero ab Alexio expugnatae apud Zonaram; sub mensem Nov. Ind. 7. An. Chr. MLXXXIII. ut est apud Annam pag. 166.

Ὅπερ] Rectius Editio Hoeschelii διόπερ; a Castro enim A in Isthmi angustiis extructo, Castoriam dictam vult Anna.

Διὰ τοῦ μολίσκου] Quid hoc loco Anna velit, disquirit Pag. 153. in Glossario Possinus putatque hocce vocabulo aggere firmatam molem, cuiusmodi obiici stagnis ac fluminibus solent, intelligi: ita ut Alexius advectas curribus scaphas trahi per crepidinem paludis deponique in eam iusserit. At alia mihi, pace tanti viri, suboritur sententia, reorque μολίσκον nihil aliud esse quam parvulum portum, seu angustum meatum, quo egeruntur Paludis Castoriam incingentis aquae in Erygonem fluvium, per quem scaphas suas immiserit Alexius. Nam et a molibus, seu crepidinibus portuum, quarum obiectu maris atrocitas retunditur, Portus ipsi *Moles* nostris et Italis dicuntur. Vita S. Virgilii Archiep. Arelatensis: *Ad littus aequoris, quod vocatur Molis, accessit, ubi insidiator ille quasi navem onerariam advenisse. fallaciae speciem imaginis ante oculos ausus est confingere* etc. Hinc Graeci μόλον et μοῦλον efformarunt eadem notione. Theophanes An. V. Phocae ait Constantinam Mauricii Imp. uxorem, eodem quo coniux loco, sublatam a Phoca ἐν τῷ μούλῳ Εὐτροπίου.

Idem enarrans Scylitzes habet ἐν τῷ μόλῳ Εὐτροπίου, ex quibus emendandum Chronicon Alexandr. in quo perperam, Librarii forte oscitantia εἰς τὸν μῶνον τοῦ Εὐτροπίου irrepsit pro μῶλον, aut μόλον, ubi istorum Scriptorum Interpretes μόλον et μοῦλον recte *Portum* vertunt. Simocatta enim lib. 8. cap. 11. et Codinus in Orig. CP. pag. 58. caesum Mauricium scribunt Chalcedone εἰς τὸν λεγόμενον Εὐτροπίου λιμένα. Idem Theophanes A. Copronymi XXIV. narrat Christinum quemdam Magaritam, seu Apostatam, ἐν τῷ μούλῳ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ignis supplicio extinctum. Extat in Antholog. Gr. cap. 27. Epigramma εἰς μῶλον ἐν Σμύρνῃ τῇ θαλάττῃ ἐπικείμενον, in quo Μῶλος sic describitur:

Τίς βύθον ἠπείρωσε, τίς ἐν ῥοθίοισιν ἔτευξεν
Ἀκτὴν ἀμφιρύτην λάεσι μαρμορέοις;

Est igitur μολίσκος diminutivum a μόλος, parvulus portus; quam vocem pro lapide molari usurpasse videtur Leo in Tact. cap. 19. §. 7.

Pag. 154. A Παυλικιανούς] Paulicianos cum Manichaeis hoc loco Anna et alibi saepe confundit; erant enim Pauliciani Manichaeorum asseclae. Timotheus Presbyter lib. περὶ τῶν προσερχομένων τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ· Γειτονεύουσι δέ πως καὶ ἀγχίθυροί εἰσί τινες τῶν αἱρετικῶν, ἤγουν ἔν τισι τῶν δογμάτων αὐτῶν βλασφήμων πρὸς ἀλλήλους, οὕτως Ἀέτιανοὶ τῷ Ἀρείῳ, Ναυάται Σαββατιανῷ, — καὶ Παυλικιανοὶ τοῖς Μανιχαίοις. Vide Notata ad pag. 450.

D Μοσυνόπολιν] Villharduino *Mosynople*. Vide Observ. nostras ad hunc Scriptorem.

Pag. 155. C Τὴν ἐνεγκαμένην] Philippopolitanum provinciam. Vide infra pag. 158. et 450.

Pag. 156. A Βρέβια] Laudant hunc Annae locum Cujacius ad L. 4. de conveniend. fisci debit. P. Pithoeus in Gloss. ad Capit. Car. M. Meursius, Gretzerus et alii. Est autem *Brevis* inventarium, rotulus, vel chartula continens indicem, seu summariam rerum quarumpiam descriptionem. Glossae Graecolat. Πιττάκιον, *Pittacium, brevis*. Glossae Iuris, βρεβεῖον, ἡ καταγραφή. Βρεβείοις, Χαρτείοις. Codex Canonum Eccles. Afric. καὶ τὸ βρεβίον, ὅπερ τῇ ἐπιστολῇ προσέδησαν. Can. 34. ἐν τούτῳ τῷ βρεβίῳ τῷ ἀποδρεφθέντι ἐκ τῆς ἐν Ἱππῶνι συνόδου. Adde Can. 93. Veget. lib. 2. cap. 19. *Quando quis commeatum acceperit, vel quot dierum, annotatur in brevibus.* Lampridius in Alexandro Severo: *Milites suos sic ubique scivit, ut in cubiculo haberet breves et numerum et tempora militum.* Annales Fr. Bertiniani An. DCCCLXIX. *Ut Episcopi, Abbates et Abbatissae breves de honoribus suis, quanta mansa quisque haberet — deferre curarent.* Acta Murensia. *Con-*

tinentur in supradictis capsulis reliquiae aliorum quorumdam Sanctorum, cum quibus breves non inveniuntur. Utuntur passim hac notione Scriptores, S. Hieron. Epist. 5. S. Bened. in Reg. cap. 32. 41. Gregor. M. lib. 2. Ind. 11. Epist. 41. Gregor. Turon. lib. 4. Hist. cap. 41. Lupus Ferrar. Epist. 80. Udalricus lib. 1. Consuet. Clun. cap. 52. Capit. Car. C. tit. 31. cap. 19. Hinc *inbreviare* in breves redigere, describere apud Eckehard. Iun. De Casib. S. Galli cap. 16. Hincmar. in Praefat. opusc. 55. Hoveden. pag. 779. Annal. Fr. Bertin. A. DCCCLXIX. Ignot. Cassin. cap. 6. etc.

Σορῷ τῆς Βασιλ. Ζωῆς] Refert Zonaras Constantinum B
Monomachum Imp. extinctam Zoem Porphyrogennetam coniugem muliebriter luxisse novaque illam apotheosi caelitum numero adscripsisse et pari cum Angelis ipsis honorasse cultu: quod fungus ex eius tumulo germinasset, tamquam fuerit, ut dicere solebat, *σημεῖον ἄνωθεν οἰκονομηθὲν, ἵνα μὴ ἀγνοεῖται ἡ βασιλὶς τοῖς νοεροῖς συντεταγμένη δυνάμεσι*; id est, signum aliquod ex industria procuratum, quo Imperatricem Zoem eodem, quo caeterae Potestates Angelicae, in caelis ordine collocatam mortales intelligerent. Tunc etiam ex hac fictitii miraculi occasione probabile est elatam a Monomacho coniugis Thecam a loco, ubi iacebat, varioque auri et gemmarum ornatu decoratam in Secretarium demum translatam repositamque inter caeteras Divorum Thecas.

Σεκρέτῳ] Diximus supra ad pag. 84. *Secretum* apud Pag. 157. B
Scriptores Byzantinos pro foro Iudiciali, seu loco in quo exercentur Iudicia vulgo accipi, quod potissimum ex Novella Manuelis Comneni probavimus. Id praeterea adstruit Codinus in Orig. ubi de loco *Τόποι* dicto: *ἔνθα Ζήνων ἔκρινε τοὺς μετὰ Βασιλίσκου καὶ Σέκρετον τὸν τόπον ἐποίησε.* Primus a civili ad Ecclesiasticum forum Secreti nomen transtulit Paulus Samosatenus Episcopus, quod ei inter damnationis capita obiectum olim fuit in Synodo Antiochena, ut autor est Eusebius lib. 7. Hist. Eccles. cap. 30. Ecclesiastica Secreta Constantinopoli octo recensent Scriptores; Patriarchae duo, Maius et Minus; alia M. Oeconomi, M. Sacellarii, M. Sceuophylacis, Chartophylacis, Minoris Sacellarii, ultimum denique M. Protecdici, quod caeteris postremo est adiunctum. De Secreto Maiori Patriarchae, seu potius Aede ita nuncupata, in qua Iudicia sua exercebat, agunt Theophanes, Paulus Diac. et S. Nicephorus, qui Aedi Sophianae proximum, sive in ipso Patriarchio, extitisse scribit, Imaginibus ex opere musivo adornatum. Eiusdem etiam meminit Michael Cerularius Patriarcha CP. in Edicto de proiecto pittacio apud Leon. Allatium. Secretum Minus ita nuncupatum est, quia

erat Aedes priori capacitate inferior: unde *μικρὸν δόμημα* dicitur eidem Nicephoro, Imaginibus ex opere musivo aeque adornatum. De hoc posteriore Secreto agunt Theophanes, Scylitzes et Xiphilinus Patriarcha in Sancito quodam apud Leunclavium. In utroque Secreto Synodos egisse Patriarcham ex praedictis Scriptoribus colligitur. An vero in altero horum Secreto asservata fuerit Zoae Theca (seu *σορὸς*) vix ausim definire; cum parum vero consentaneum sit in loco Iudiciario collocatam fuisse a Monomacho. Extitit praeterea Aedes alia Constantinopoli Secreti nomine donata; quam in ipso Palatio statuere videntur Simocatta lib. 8 cap. 8. et Theophanes A. XXV. Iustiniani, illa forte, quam a Prasina factione una cum Praetorio, Scriniis et Carceribus incendio consumptam A. Phocae VII. narrat idem Theophanes.

B *Ἀντιφωνητοῦ*] *Ἀντιφωνητὴς* Harmenopulo lib. 3. tit. 6. Basilicis et I. C. Graecis dicitur reus pecuniae constitutae, qui pro alio constituit, quem Galli vocant ex verbo *Répondant*, uti observatum a Cujacio ad Paul. lib. 1. Sentent. tit. 20. et ex Narratione de Salvatoris dicti *Ἀντιφωνητοῦ* Imagine, quae extitit Constantinopoli in Tetrastylo, edita a Combefisio, abunde constat. Qua etiam notione *Responsalis* vox usurpata legitur in veteri charta Hugonis Lingonensis Episc. A. MCCXXI. In Tabul. Campaniae Thuani fol. 171. *Nos nobilem mulierem Blancham illustrem Comitissam Campaniae constituimus plegiam et responsalem.* Est igitur verborum Annae sensus, Alexium certam pecuniae summam quotannis Secreto ex aerario publico a vectigalium curatoribus decrevisse inferendam vice sponsionis eius, quae ex auro et argento Thecae Zoae circumposito conflata erat. Porro emissa ab Alexio hac ipsa tempestate Novella, seu Bulla Aurea, de Ornamentis Ecclesiae non auferendis, quae extat in Iure Orientali data mense Aug. V. Indict. An. M. VIMDXC. Christi MLXXXII.

B *Βουλὴ ἀνεφάνη*] Confer Zonaram in Alexio.

C *Δομεστικάτου*] Dignitas Domestici; quae vox occurrit rursum apud Annam pag. 168. et 304. In Novella Theodos. de Scholarib. apud Balsamon. ad Can. Apost. et Gregor. Turon. lib. 2. Hist. cap. 8.

Pag. 158. A *Φιλίππου*] *Πόλις Φιλίππου* non est Philipporum urbs, sed Philippopolis, cuius confinia incolebant eo aevo Pauliciani.

B *Παρίστριον νεμομένων Σκυθῶν*] Scythae Istri fluvii accolae *Παρίστριοι Σκύθαι* dicuntur Scylitzae in Monomacho. Constantinus Manasses:

Ἔβλεψε τοῦτον Δάνουβις καὶ Σκύθης Ἰστρογείτων.

Παρίστριος πεδιὰς apud Nicetam in Man. lib. 6. N. 1.

παρίστρια, eidem lib. 4. N. 1. *τὰ κατὰ Βρανιζόβαν καὶ Βελεγράδα*. V. Annam pag. 190. 271. et Notata ad pag. 242.

Λόγον ἀπαθείας] Anna rursum pag. 249. 292. *Verbum* B *securitatis* dixit Paulus Diac. lib. 23. Histor. Misc. *Vellem effugere et venire ad te, transmitte ergo mihi verbum securitatis, et quos hic habeas amicos, ut hoc eis credam, et mecum occurrant.* Alibi *Verbum* nude, lib. 18. et 19. etc. Ita *Sermo tuitionis* apud Marculfum lib. 1. cap. 24. *In verbo ponere*, in L. Salica tit. 14. et 59. et apud Gregor. Turon. lib. 9. Histor. cap. 19. et 27. hoc est, in suam tutelam recipere. Hinc nostris loquendi usus familiaris, *donner sa parole, en parole de Roy*. Quo spectant quae de verbis Episcoporum habet Petrus Blesensis Epist. 51. *Verba Episcoporum, qui Apostolorum sunt filii et haeredes, vim iuratoriam in se habent, ut in eis iusiurandum sit, quod est verbum simplex in aliis, et quod in aliis est simplex periurium, sacrilegium sit in illis.* Id etiam convenit Regum et Principum promissis, quibus solenne est fidem suam nude interponere, praesertim quando cum subditis quidpiam agunt, aut iis aliquid polliceantur.

Ὁ Καρχῖνος] Vide Michaelem Apostolium Proverb. C Cent. 11. §. 11. et infra pag. 247.

Γίδον] Tres extitere Wiscardo ex Sigelgaita coniuge filii Pag. 159. B masculi; *Rogerius* Dux Apuliae; alter *Robertus*, qui subscribit Diploma Rogerii fratris Ducis Calabriae pro Ecclesia Consentina A. MXCIII. apud Ughellum Tomo 9. Ital. Sacr. pag. 257. nec multò post obiit; tertius *Guido*. Is navali praelio cum Venetis inito interfuit, uti Anna commemorat. Fratrem deinde Boemundum in Expeditionem Sacram proficiscentem comitatus, fortiter iis in bellis se gessit, eoque nomine celebratur a Tudebodo lib. 4. Roberto Mon. lib. 6. Baldrico lib. 3. Guiberto lib. 5. cap. 26. et 27. et Willelmo Tyrio lib. 6. cap. 11. Periit tandem ille ex febri, Boemundo fratre Dyrrachium obsidente Anno Christi MCVII. ut docemur ex Scriptore Historiae Hierosol. pag. 608. apud Bongarsium; tametsi probabilius soluta iam obsidione et pace Alexium inter et Boemundum firmata obiisse, ex iis quae ab Anna narrantur lib. 13. pag. 388. et seq. Orderico Vit. lib. 11. pag. 824. et vet. Scriptore qui extat To. 4. Hist. Franc. pag. 95.

Βοθρεντόν] Rogerus Hovedenus: *Ad exitum Insulae de* C *Cuverfu in Romania est Castellum desertum, quod dicitur Butentrost, super littus maris, in quo Iudas proditor natus erat.* Buthrotum Geographis, uti supra monuimus. Servius ad illud Virgilii lib. 3. Aeneid. *Et celsam Buthroti ascendi-*

mus urbem; haec civitas est in Epiro, cuius pars est Chaonia, quae ante Molossia dicta est.

D *Διεπέρασεν*] Traiecit iterum Robertus in Illyricum mense Septembri, anno scilicet Chr. MLXXXIIII. ut autor est Malaterra lib. 3. cap. 40. Gesta in hac ultima Roberti expeditione multis refert Guillelmus Apul. lib. 5. quae ad illustrandam Annam integra, etsi prolixiora, hoc loco damus; cum hic egregius Scriptor, licet semel editus, haud omnibus obvius sit.

His ita completis animos intendit ad illud
Propositum, quod mente diu tractarat agendum.
Electos igitur nautas, et quos magis aptos
Militiae novit, secum facit ire Tarentum.
Huc cum gente sua navis convenerat omnis.
Classis magnificos ibi militiaeque paratus
Instruit, expensis naves implentur et armis.
Portum Brundusii, qui tutior esse videtur,
His comitatus adit. Transire veretur Hydrunti,
Quo brevior transcursus erat, quia tempus adesse
Coeperát Autumni, tranquilla recesserat aestas.
Unde timens ratibus, mora ne qua noceret Hydrunti
Ex tempestatis subitis incursibus ortae,
In portu tuto fit tutus classe recepta,
Expectat flatus prudenti mente secundos.
Inde valefaciens uxori littore stanti,
Restantique simul populo cum coniuge, coepit
Finibus Ausoniis iam non rediturus abire.
Armatis centum viginti navibus aequor
Transfretat Adriacum, genito comitante Rogero,
Qui patris esse sequax armorum strenuitate,
Et placida cunctis affabilitate studebat.
Duxit praeterea naves, oneraria quarum
Lex erat, has et equis sumptuque replevit et armis,
Et variis rebus, quas aequoris exigit usus.
Aequore transvectos exercitus ille coegit,
Quem Ducis egregii servabat filius alter.
Exegere fere menses in littore binos,
Tempestate gravi bellum differre coacti.
Temperie placida portum redeunte relinquunt,
Et contra Venetum naves Danaumque Chelindros
Certamen navale parant. Dux quinque triremes
Ducit, ducendos commisit quinque Rogero:
Roberto totidem fratri, totidem Boemundo.
His aderant ratium suffragia iuncta minorum.

Innumeris bello Danai duxere Chelindros:
Altera turba novem confisa triremibus altis,
Quas habiles bello magis esse Venetia novit,
Roberti naves dum conspicit inferiores
Esse suis, audacter eis congressa recessit,
Atque interpositis Danaum praefulta Chelindris,
Iactibus innumeris telorum desuper hostes
Sauciat, et ferri se pondera magna minatur
Iacturum, ne classis eis inimica propinquet.
Vix in ea navi, quae fert ad bello Rogerum,
Quilibet illaesus reperitur, et ipse lacerto
Saucius, obstanti stat cedere nescius hosti,
Immemor illati sibi vulneris: ardor honoris,
Quantus adesse solet victoribus, incitat illum.
Hunc pater insigni decoratus saepe triumpho
Accit, et accitum maiori classe Chelindros
Dissociare iubet. Patris impiger ille iubentis
Iussa sequi properans cum quinque triremibus illis,
Quae sibi commissae fuerant, inferre Chelindris
Bella parat, Danai nihil hoc pugnante repugnant,
Sed passim fugiunt, ut aves obstare volanti
Non audent aquilae, cursuque làtere fugaci
Coguntur lepores, dum ne rapiantur aduncis
Unguibus, et rostro metuunt cibus esse voraci.
His ita dimotis stat sola Venetica classis.
Robertus genitique sui, dum stare fugatis
Graecorum ratibus solas videre triremes,
Invasere suis cum ratibus acriter illas,
Tamque fuit vehementi impulsus impetus horum,
Ut septem mersis non posse Venetica classis
Elabi speret, solis sed stare duabus
Navibus ad bellum nil profuit: hostibus omnes
Cedere coguntur, solito Dux more triumphat.
Classe triumphata secum duo millia victor
Ad portum ducit de pugnatoribus istis,
Qui magis obstiterant, quorum audacia maior.
Praeter eos alios quingentos annumeravit,
Qui capti fuerant: septem, fugientibus Argis,
Argolicae naves sunt hoc certamine captae.
Qui castrum Coryphi servare fideliter illi
Solliciti fuerant, solvuntur ab obsidione,
Quam passi fuerant, Dux dum metuendus abesset.
Exin victrices et victas ducere naves
Procurat tutis stationibus, ut locet illas

Temporis hyberni Dux incumbente pruina,
Naves et nautas ibi collocat et remorari
Dum placide redeant aestatis tempora iussit.

Pag. 160. B *Κασσόπης*] Urbs portu insignis, a qua Brundusium navigabatur. Ulpian. L. 1. §. 12. D. de Exercit. Act. *Ut ecce naves, quae Brundusium a Cassiope, vel a Dyrrachio vectores traiiciunt.* Quo loco Laz. Baysius lib. de Re Navali *Cassopa* legendum censet, ut et apud Ciceronem lib. 16. Epist. Fam. 9. aitque oppidum esse Corcyrae Insulae ex Plinio lib. 4. cap. 12. ubi etiam ab Anna videtur statui. *Catzope* dicitur Hovedeno et Bromptono A. MCXCI. *Cassiopi Castrum* D. Gregorio M. lib. 12. Epist. 2. 3. et 8. hodie *Cassopo*. Vide Thomam Porcacchum de Insul. Est praeterea eiusdem appellationis Thesprotiorum urbs in Epiro, de qua Geographi.

B *Λιμένα Πασσάρων*] *Πάσσαρον* Molossiae in Epiro locus apud Plut. in Pyrrho et Livium lib. 45.

D *Κονταρίνου*] Ex illustri Contarenorum Veneta gente, ex qua prodiere Duces aliquot Reip. Venetae.

Pag. 161. A *Ἄχρι δευτέρου ζωστῆρος*] Theodorus Prodrom. lib. 5. *τῶν κατὰ Ῥοδάνθην* pag. 225.

Ἐκ δευτέρου ζωστῆρος ἄχρι καὶ τρίτου
Πίλοις κατεσκέπαστο ναστοῖς παχέσιν.

Τρίτος ζωστὴρ apud Constant. Manassem in Theophilo et Nicetam in Man. lib. 2. N. 1. qui *ἔσχατος ζωστὴρ* dicitur Zonarae in Theophilo.

B *Λαμπρὰν νίκην*] Hanc Roberti navalem victoriam in mensem Novembrem coniicit Romualdus Archiepiscopus Salernitanus: *Dux Robertus collecto agmine iterum in ultramarinas partes statuit proficisci. Quod dum Imperatori Alexio compertum esset, suum direxit exercitum cum multitudine navium simul cum exercitu Venetianorum, ut maris iter Duci prohiberetur. Contra quos Dux Robertus una cum filio Rogerio, cum navibus suis non segniter progressus, cum iis acriter conflixit mense Novembri, et navali praelio commisso, Dux Robertus una cum filio suo Rogerio victoriam capiens maxima caede prostravit eos, quorum quidem multi in mare demersi, plures autem capti, nonnulli vero per fugam vix elapsi sunt, sicque prostratis hostibus Dux ipse simul cum Rogerio filio exultans tripudio adiit Boemundum, filium suum, quem in terris, quas ibi conquisierat, dereliquit cum suo exercitu Imperium Constantinopolitanum invadere cupiens.* Anonymus vero Barensis initum Ianuario mense A. C. MLXXXV. Robertum inter et Venetos navale praelium scribit: *A.* MLXXXV. *Indict.* VIII. *transiit Robertus in Ro-*

mania mense Octobri. In mense Ianuarii commisit bellum in mare cum ipsi Benetici, et vicit.

Βενετικοί] De tertio hoc praelio, vel saltem Venetorum C ista victoria silent prorsus Scriptores. Sabellicus dec. 1. lib. 5. ter Venetos cum Roberto mari dimicasse tradit, ac primo quidem praelio Roberti classem debellasse, aliis cladem passos. *Nec ita multo post in Alexii gratiam Veneti in Normannos moverunt, eodem ferme loco ubi prius, sed longe alio eventu pugna commissa est. Victi quidem adeo insignem cladem Veneti accepere, ut ex numerosa classe, quam eo Silvius duxerat, (quia alii mediis aquis caesi, alii capti essent) paucissimi evasisse dicantur.* Et mox de tertio praelio: *Circa Dyrrachium per haec quoque tempora a Graecis Venetisque Phalerii* (Ducis Venet.) *ductu adversus Guiscardum, nec meliore eventu quam antea Silvio Duce pugnatum reperio.*

Δοῦκαν Βενετίας] Ob praestita sibi his in bellis a D Venetis auxilia Venetorum Ducem, qua tum dignitate fungebatur Vitalis Phalerius, seu Falierus, qui illam inierat A. MCLXXXIV. Protosebastum dixit Alexius caeterosque Venetos multis muneribus magnisque honoribus est prosecutus. Quo quidem titulo ornatum Vitalem prodit etiam Franc. Sansovinus in Venetia lib. 11. pag. 187. prior. Edit. ubi aliquot alios Venetorum Duces similibus titulis identidem ab Imperatoribus Byzantinis cohonestatos testatur, quibus ii ad vitam uterentur. Hoc autem verborum initio Vitalis Diplomata concepta leguntur: *Nos Vitalis Faletro Dux ac Imperialis Protosevastus.* Additur in Editione Hoescheliana, Ὑπέρτιμον δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην σφῶν ἠξίωσε μετὰ τῆς ἀλόγου (legendum ἀναλόγου) ῥόγας. Hypertimorum dignitas Metropolitanorum erat, quorum alii Ἔξαρχοι καὶ Ὑπέρτιμοι, alii tantum Ὑπέρτιμοι dicebantur, ut est in Notitia Andronici. Erat porro ea tempestate Venetorum Patriarcha Dominicus Contarenus, de quo Gregorius VII. Papa lib. 1. Epist. 18. lib. 2. Epist. 14.

Τοὺς ἐκ Μέλφης] Melphitani, seu Amalphitani, navi- D gationi et mercaturae operam non modo impenderunt, sed eo potissimum nomine celebrantur a Scriptoribus, quod primi peregrinas, et quas Oriens non noverat, merces in remotiores orbis plagas lucri faciendi gratia inferre tentaverint, et in plerisque maritimis oppidis domicilia et officinas, ubi moram facere possent et commercia sua exercere, nutu quibus illa parebant Principum, possiderent: quod praeter Annam hoc loco et pag. 125. et 163. testantur Willelmus Tyrius lib. 18. cap. 4. Alexander Abb. Celesin. lib. 3. pag. 366. et Leander Albert. in Descr. Ital. Guillelmus Apul. lib. 3.

Urbs haec dives opum populoque referta videtur:
Nulla magis locuples argento, vestibus, auro,
Partibus innumeris, hac pluribus urbe moratur
Nauta, maris caelique vias aperire peritus.
Huc et Alexandri diversa feruntur ab urbe,
Regis et Antiochi: haec freta plurima transit,
His Arabes, Indi, Siculi noscuntur et Afri:
Haec gens est totum pene nobilitata per orbem,
Et mercanda ferens et amans mercata referre.

D Ἐργαστήρια] Amalphitanorum, qui Constantinopoli commercii exercendi causa commorabantur, aliasque in urbe tabernas, vel officinas, seu potius, quae ex iis in Imperatorium fiscum inferri solebant vectigalia, Ecclesiae D. Marci ultro largitur Alexius: nam hac tempestate Amalphis, seu Amalphia, quae a suis antea regebatur Ducibus, Roberto parebat, proindeque Amalphitanis bellum erat cum Alexio. Extincto enim Ioanne Duce Amalphitano, Ioannis Ducis filio, A. MLXX. Sergioque Ioannis filio exacto, Robertus Ducatum Amalphitanum nactus erat A. MLXXV. urbe occupata, cui postmodum successit Rogerius filius, uti narratur in Chronico Amalphitano. Ut ergo Amalphitanorum mercatorum animos sibi conciliarent Graeci, varia iis in urbe privilegia indulserant, *Embolumque,* (de quo infra) *Ergasteria,* quae *Estacones* dicuntur in charta Boemundi II. Principis Antiocheni, et Ecclesias concesserant. Amalphitanorum vero Ecclesia Constantinopoli vocabatur *Ecclesia S. Mariae Amalphitanorum de Latina,* ut ex Bulla Alexandri IV. PP. apud Ughellum colligitur. Erant porro varia et complura in urbe Constantinopolitana ἐργαστήρια ἐμπορίας καὶ πραγματείας διαφόρου, ut ait Iustinianus Nov. 43. quorum nomine Imperatori pensitatio praestabatur, cuius reditus pro certa quantitate ad praebenda luminaria e aedificia publica ac tecta reparanda impendebatur, L. 19. Cod. de Oper. publ. aut in sumptus funerum, d. Nov. 43. et 59. et Nov. Leonis 12. a qua pensitatione, aut intributione caeterae officinae, quae ad Ecclesias, vel alias domos pietati dedicatas, vel ad viros illustres, vel ad domum Imperatoriam pertinebant, immunes non erant. Meminit Lex. 12. Cod. de Episc. et Cleric. Ergasteriorum, vel tabernarum, ad Ecclesias pertinentium, de quibus agit etiam Gyllius in Constantinopoli lib. 2. cap. 4. sub finem: Benjaminus vero Tudelensis in Itinerario, vectigalis, quod cogebatur ex tabernis Constantinopolitanis: *Ipsius civitatis tributum singulis diebus viginti aureorum millia conficere aiunt, cum ex locatione tabernarum, tum ex foris venalitiis et mercatorum vectigalibus.* Ἐργαστηριακὸν dictum illud tributum,

quod pro officinis solvebant mercatores, in Diplomate Andronici Imp. apud Phranzem lib. 3. cap. 24. quod nostris *Stallagium*. Charta Communiae urbis S. Quintini in Veromanduis apud Hemereum: *Quisquis in forum venerit, stallum suum statuere possit, ubi terram vacuam repererit suumque solvat stallagium.* Philippus *Mouskes* in Chilperico:

Si leur donna le vienage,
Des nés et tout le pontenage
Et l'estalage et les merciers.

Ἀπὸ τῆς Ἑβραϊκῆς Σκάλας] Quemdam CPolitanae ur- D
bis angiportum assignatum et concessum Venetis ab Alexio refert Cinnam. lib. 6. N. 10. quem *Ἔμβολον* a multis appellatum ait, forte quod esset ea urbis pars porticibus exornata, cuiusmodi variae erant CPoli sparsim in omnibus pene regionibus, quas *ἐμβόλους* vulgo appellabant. Nam et *ἐμβόλους*, seu Porticus, Troadenses, Domnini, Fanionis, Eubuli, Marciani, Arcadianas, Regias, Argyropratiorum, Novas, Fori, Palatii etc. passim habent Scriptores Byzant. Isidor. Gloss. *Imbulus, ab ambulando, Ambulatorium.* Papias: *Imbuli dicti, vel quia sub volumine sunt, vel quia sub his ambulamus: sunt enim platearum porticus hinc inde.* Sit autem Cinnamus, eo loco, ubi immunitates et privilegia Venetis ab Alexio propter praestitum bello contra Robertum auxilium concessa commemorat: *Οὗτος Ἀλεξίῳ ποτὲ Βασιλεῖ χεῖρα παρασχόμενοι σύμμαχον, ὁπηνίκα Ῥόμπερτος ἐκεῖνος ἐξ Ἰταλίας ἐπὶ Δυρράχιον μεταβὰς ἐπολιόρκει τὴν χώραν, ἀμοιβῆς τυγχάνουσι τῆς ἄλλης, καὶ δὴ καὶ στενωπὸς αὐτοῖς ἐν Βυζαντίῳ ἀποτέτακτο, ὃν Ἔμβολον ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί, μόνοι τε τῶν ἁπάντων διὰ τοῦτο κατ' ἐμπορίαν δεκάτας οὐδενὶ Ῥωμαίων παρέσχοντο.* Quo *ἐμβόλου* vocabulo non tam Porticus, quam urbis portio, seu regio (nos *quartier* dicimus) intelligitur. Ita etiam Pisanis foederatis Imperatores Constantinopolitani *Embolum* et *Scalas* concesserant, quod Caloioanni, seu Ioanni Comneno adscribere videntur Annales Pisanorum editi ab Ughello Tom. 3. Italiae Sacrae. Haec enim in veteri Diplomate A. MCLXI. quod ab eodem Ughello in Archiepiscopis Pisanis pag. 466. refertur, legimus: *Tibi Benedicto dilecto fratri recipienti in vice Ioannis Operarii operis Pisanae Ecclesiae S. Mariae pro loco ipsius operis damus et irrevocabiliter concedimus Ecclesias, videlicet Embolum et Scalas et Stateram quae sunt in Constantinopoli et sunt ab Imperatore operi Sanctae Mariae concessa* etc. Atque in eo Diplomate *Embolani* dicuntur Pisani, qui Embolum istum incolebant, aut certe quibus Emboli praefectura demandata erat: *Ita ut neque Archiepiscopus neque Consules Pisani*

neque Missatici neque Vicecomes neque Embolani, qui modo sunt, vel pro tempore erunt, nec aliqua persona occasione Pisanae civitatis potestatem habeant aliquo modo de praedictis omnibus vendendi, vel pignorandi, aut alienandi. In alio Instrumento A. MCCXXIV. apud eumdem Ughellum dicto Tomo pag. 501. et 503. fit mentio *Emboli Pelliporiorum* in urbe Pisana: nos diceremus *le quartier des Tanneurs.* Vide eumdem Tom. 7. pag. 278. Quod vero spectat ad Ecclesias, quas Veneti Constantinopoli tenebant, una fuit Sancti Archidani, vel Akidani, cuius mentio fit in Bullis Caelestini III. et Honorii III. PP. apud Ughell. in Patriarch. Gradens. Porro Scalarum vocabulo navalia intelligi pridem docuerunt viri docti. Alii Scalas *traiectus maritimos* interpretantur, per quos videlicet navibus exscensus aditusve patebat in portum, vel in urbem. Sic Autor Descript. CP. in Reg. 6. Scalam Sycenam *traiectum Sycenum* dixit, quae alias πέραμα Iustinianarum nuncupatur in Nov. 59. cap. 5. Sycae enim Iustinianae dictae, uti tradit Stephanus Byzantius. Sed et aliae urbis Scalae περάματα in eadem Nov. appellantur: ἔξω τῶν νέων τειχῶν, ἢ ἐν ἄλλοις περάμασιν, id est, *extra novos muros et alios traiectus*, quemadmodum haec verba reddidit Cujacius. Atque inde περαμάτων nomenclaturam servant etiamnum scaphae ipsae, quibus Fretum Sycenum traiicitur, ut autor est Petrus de Valle Epistola 2. Horum traiiectuum sub Scalarum nomine meminit Novella 159. in princip. et L. 7. Cod. de Aquaed. lib. 11. Quin et ipsae in continenti *Clusurae*, seu angustiae, *Scalae* videntur etiam nuncupatae. Certe Cinnamus lib. 1. meminit loci, *Mala Scala*, *Κακὴ Σκάλα*, dicti, quod, uti scribit, esset χωρίον ἐρυμνὸν et ἀπόκρημνον. Scala igitur non tam portus, quam ipse traiectus maris dictus est, vocabulo a Latio deducto, ex eo quod Graeci veteres traiectus omnes, seu freta, *βάθρα*, (quae vox Latinis *Scalas* notat) appellarent. Ita Euripides in Aulide v. 80. στενόπορ' Αὐλίδος βάθρα vocavit angustum fretum, quod Aulidem Boeotiae a Chalcide disterminat, *tam modicum, ut ponte iungatur*, teste Plinio, seu ut Solinus, *per fabricam brevissimae machinae adeatur pede.* Ab eodem fonte traiectus iidem *Gradus* a Latinis nuncupantur. Nec enim sunt Gradus, quod vult Surita, pontes ad maris, aut maiorum fluviorum littora, sed freta et angustia maris atque interdum fluminum meatus. Ammianus lib. 15. ubi de Rhodano: *Gallico mari incorporatur per patulum sinum, quem vocant Ad Gradus.* Rhodani *Gradus* occurrunt praeterea apud Autorem Itinerarii Maritimi, quam appellationem tribuunt etiamnum Rhodani accolae ipsis meatibus, seu traiectibus, per quos

fluvius in mare evolvitur, reliquo fluvii ipsius ostio arenis ferme undique obsito. Hos enim traiectus *Gras* appellant, adiuncta quadam ab locis vicinis, aut a pelagi natura aut soli denominatione. Superest praeterea eiusdem vocabuli vestigium in Occitania ad Stagnum Magalonense, quod ad Septentrionem continenti adhaeret, ad Meridiem a Gallico mari validissimo aggere disiungitur. Haud procul a Magalona urbe in modum Insulae stagnantibus aquis circumfusa, Montispessulani Praesulum Cathedra olim insigni, disruptus agger iste meatum ac traiectum navibus a mari venientibus praebet in stagnum, quod portus vicem praestat. Canalem istum Versus antiqui in Arnoldum Episcopum Magalonensem scripti circa An. MLXXVIII. *Gradus* vocant, indigenae vero *la Grau*, apud Catellum lib. 2. Rer. Occitan.

Hic muros fecit, turres hic undique fecit,
Clerum divinis contulit officiis.
Iste Gradus clausit, quo praedo piraticus hausit
Saepe latrociniis littora nostra suis.
Navibus introitus per eum Gradus alter apertus,
Non procul a terris, o Magalona, tuis.

In Diplomate Ludovici VII. Reg. Franc. A. MCLV. apud Sammarthanos in Episcopis Magalon. N. 21. Gradus isti *Portus* nomine donantur: *In Comitatu Sustantionensi portus, qui dicitur Gradus.* In Annalibus Pisanis editis ab Ughello Tom. 3. Ital. Sacr. sub A. MCLXV. *Gradus Mergierii* dicuntur pro *Mergorii*, seu *de Mergueil. Gradus* etiam in stagno Salsarum in Comitatu Ruscinonensi habent chartae aliquot veteres ex Chartophylacio Regis Christianissimi. Id porro vocabuli notione ista non nuperum: eo quippe utitur Valerius Maximus lib. 3. cap. 6. uti observatum a viris doctis: *P. Scipio cum in Sicilia augendo exercitum traiiciendoque in Africam opportunum quaereret Gradum.* In sequiori vero Latio non semel usurpatum legimus. Annales Pisani de S. Petro Apostolo: *Transfretavit circa littora Pisanorum, ubi hodie dicitur Ecclesia S. Petri ad Gradus.* Infra, de eadem Aede: *In quo loco cum per mensem moram fecisset, ad Gradus maris Ecclesiam construxit.* Iidem Annales sub A. MCLXXVIII. *Saraceni coeperunt bellare et invadere Insulam Sardiniae et ire in partibus Pisanorum et usque ad Gradus Romae.* Neque aliunde nomen accepit Insula Venetiis proxima, quae *Gradus*, vulgo *Grao*, dicitur, quod in ea exscensiones fierent, et portus vice esset Venetis. A praedictis dissentit Petrus Gyllius lib. 2. de Bosp. Thrac. cap. 11. cuius sententiae favere videtur Cujacius ad Leg. 7. C. de Aquaeductu; contendit enim Scalas esse crepidines ac moles portuum, quarum obiectu pe-

lagi furentis atrocitas frangitur, quas, inquit, Ἕλληνες a figurae similitudine χηλὰς appellant, posteri Graeci βάθρα, Latini *Scalas*, seu *Gradus*, quia ex illis ad naves velut gradus iacitur. Factum deinde, ut quae vetustioribus Graecis χηλαὶ, iisdem iam ignorantibus χαλαὶ, denique a vulgi consuetudine, quae litteras depravare solet, *Scalae* appellatae sint. Sed haec accurata egent discussione, quae non est huius loci.

D Ἑβραϊκῆς Σκάλας] Vnde nomen huic Scalae accesserit, haud plane constat; nisi dicamus ita nuncupatam, quod vicina fuerit Monasterio Stauracii, quod τὰ Βρακὰ et τὰ Ἐβραϊκὰ vocabant, de quo Theophanes, Zonaras et Cedrenus in Mich. Rhang. et Paulus Diacon. lib. 24. vel quod adiacuerit Portae urbis, olim Neorii, postea a recentioribus Graecis, ipsique Ducae cap. 28. et 29. ὡραίᾳ, aliis *Heuraeae*, seu *Hebraeae* dictae, ab aedificiis Hebraeorum, seu Iudaeorum huic portae obversantibus, ut Gyllius lib. 3. cap. 1. et Leunclavius in Pand. cap. 200. tradunt. Vel denique, quae mea est sententia, quod ab hac Scala exscensus fieret pergentibus in eam στενοῦ regionem, in qua erant Iudaeorum, aut Hebraeorum sepulturae, quae Villharduino *Iuiverie*, seu *Iudaearia* ideo nominatur. Vide Notas nostras ad hunc Scriptorem.

D Βίγλας] Locus ita dictus a Vigiliis, seu Excubiis. *Βίγλα* enim Ducae cap. 38. et aliis, quos laudant Rigaltius, Meursius et Fabrotus, Vigilia est, seu Custodia. Est igitur *Βίγλα* locus, ubi erat statio Vigilum, in quo excubabant milites, qui urbis et civium securitati invigilabant: *Moris quippe Constantinopolitanorum erat*, ait Luithprandus lib. 1. cap. 3. *ne a vicinis gentibus opprimerentur, singulis quibusque noctibus per totius civitatis bivium quadriviumque armatos milites causa custodiendae civitatis, qui eam invigilarent, ponere.* His qui praeerat Tribunus, *Drungarius Vigiliae* dicebatur, qui nostris *Miles Gueti*, seu vernacula lingua, *Chevalier du Guet*, cuius quidem officii apud Parisienses ea erat dignitas, ut non nisi a Milite obiri posset, ut est in veteri Aresto Parlamenti 13. Ianuar. A. MCCCCLVII. Meminit etiam Codinus in Orig. CP. loci ita dicti in Urbe: *τὰ δὲ λεγόμενα Κοντάρια βίγλα ἦν μεγάλη τὸ πρότερον.*

D Ἐμπεριεχομένας σκάλας] Hoc est, portoria, quae ex scalis intra illud spatium positis cogebantur. Erant enim in ipso Ceratino Portu plures Scalae, seu, ut ita dicam, in ipso portu plures portus, cum Scala pars esset portus: unde Moschopulus dixit Scalam esse μέρος τοῦ λιμένος, εἰς ὃ αἱ νῆες δέδενται. In isto quippe sinu extitit *Scala Chalcedonensis*, quae collocatur in 5. Regione in vet. Urb. Descript. cuius meminit Chronicon Alexandr. A. XII. Arcad. et VII. Theod.

Iun. de qua etiam habet quaedam Gyllius in CP. lib. 3. cap. 1. *Scala Sycena* in Regione 6. *Traiectus Iustinianarum* appellata in Novell. 59. de qua idem Gyllius lib. 3. cap. 2. et Leunclavius in Pand. cap. 127. *Scala Timasi*, quam in 7. Regione statuit Urbis Descriptio: *Scala Acropoleos*, apud Theophanem pag. 365. Cedrenum in Copron. et Paulum Diac. lib. 22. Hist. Misc. Extitit praeterea locus *Heptascalon*, a septem Scalis proximis dictus, de quo Scylitzes, Cantacuzenus lib. 4. cap. 22. et Gyllius lib. 3. cap. 9. Ad Propontidem recensentur Scalae aliquot: *Scala τῶν Πηγῶν*, apud Scylitzem in Romano, quae *Portus Aureae Portae* dicitur Ducaë cap. 38. *Contoscalium*, seu parva Scala, a qua Porta urbis vicina dicta Contoscalii, cuius mentio occurrit apud Cantacuzen. lib. 4. cap. 2. et Phranzem lib. 3. cap. 11. Vide Leunclav. in Pandect. cap. 200. Meminit porro portoriorum, quae ex Scalis pendebantur, Lex 7. Cod. de Aquaeductu, lib. 11. ubi *omnia vectigalia, quae colligi possunt ex universis Scalis Urbis*, in reparationem Aquaeductuum CP. impendi iubentur. Quae Graeci sic vertunt: *εἰς ἀνανέωσιν τοῦ ἀγωγοῦ τὰ παρεχόμενα εἰς τὰς σκάλας ἀναλισκέϑω. Σκαλιατικὰ* eiusmodi portoria vocat Diploma Andronici Iunioris apud Phranzem.

Ὑπὲρ κομμερκίου] Cinnamus loco supra laudato, de Venetis: *μόνοι τε τῶν ἁπάντων διὰ τοῦτο τὰς κατ' ἐμπορίαν δεκάτας οὐδενὶ Ῥωμαίων παρέσχοντο.* Hic vero *κομμέρκιον* sumitur pro telonio, vel tributo, quod pro ipso commercio, mercatura, vel negotiatione pensitabatur. Sic enim passim hanc vocem usurpant Graeculi sequioris aevi. Glossae Basil. *τελόνιον, κομμέρκιον.* Conventiones Michaelis Palaeol. Imp. et Communis Ianuens. A. MCCLXI. editae post Villhard. *Permittet contrahere de toto iam dicto Imperio omnibus et singulis Ianuensibus, et deferre libere et expedite sine aliquo impedimento dacitae, commercii, sive exactionis.* Sanutus lib. 2. part. 2. cap. 4. *Quod praefata tributa, datia, et commercia, aliaque necessaria nequaquam transferri valeant.* Hinc *Κομμερκιάριος* dictus eiusmodi vectigalium exactor, Constantino de Adm. Imp. cap. 43. et Autori Chronici Alex. pag. 900. Vide praeterea Glossaria Meursii et Fabroti. Pag. 162. A

Μετὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ] Rogerii in Cephaleniam appulsum, resque ibi actas attigit Guillelmus Apuliensis lib. 4. B

Hoc abeunte Rogerum
Iussit adire suo cum milite Cephaloniam,
Vt tanta fuerat quae tempestate rebellis
Victa refraenetur, haec Insula dum capietur,
Undique terrendas Graecorum moverat urbes.

Iussa patris sequitur, iussamque Rogerus ad urbem
Cum Ducis agminibus properavit et obsidet illam.

B *Βοντίζῃ*] Idem Poeta:

Ipse suos Equites hyemali tempore secum
Bundiciam ducit mansurus, ibique moratur.

Caeterum Bundiciam iam ante expugnarat Robertus. Idem Guill. lib. 4.

Bunditiam nautae vi captam depopulantur.

B *Αὐτὸς δέ*] Guillelmus Apul.

Continuis huius soboles generosa Rogerus
Perterrere minis non cessat Cephaloniam.
Insula Roberto proponitur esse petenda,
Ad quam missus erat capiendam filius eius.

Ab hoc porro in Cephaleniam Roberti appulsu portui Insulae, seu sinui, qui Illyricum respicit, mansit *Wiscardi Portus* appellatio. Falsum enim quod Hovedenus et Bromptonus scribunt, ita dictum, quod eo loci mortem obierit, et tumulo mandatus fuerit Wiscardus.

B *Γαλέαν*] Cedrenus pag. 581. *μετὰ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ κομπαρίων, ἃς δὴ γαλέας κατονομάζειν εἰώθασιν.* Matheus Paris. *navibus rostratis, quas galeas vocant.* Otho Fris. lib. de Gest. Frid. cap. 33. *Aptatis — triremibus et biremibus, quas modo galeas, seu sagittas vulgo dicere solent.* Guill. Tyrius lib. 10. cap. 28. *Navium rostratarum, quae vulgo dicuntur galeae.* lib. 20. cap. 14. *Erant in praefato exercitu naves longae rostratae, geminis remorum instructae ordinibus, quae vulgo galeae dicuntur.* Histor. Hieros. pag. 1167. *Quod antiqui dixere Liburnam, moderni galéam, media producta, nominant.* Asserus An. DCCCLXXVII. *Iussit cymbas et galeas, id est, longas naves fabricari.* Malaterra lib. 4. cap. 25. *A duabus Piratarum navibus, quas galeas appellant, hostiliter aggreditur.* Vox notissima, de qua praeterea consulendi Meursius, Vossius, Spelmannus, Watsius, Somnerus et Fabrotus in Gloss.

B *Περὶ τὸν Ἀθέρα*] Asteriam habet Sophianus in Cephalenia Insula, haud procul ab ipsa Cephalenia urbe. Asteridem Insulam, Cephaleniam inter et Ithacam, statuunt Plinius lib. 4. Stephanus, et Nicetas in Man. lib. 2. N. 5. At Anna Atherem promontorium Cephaleniae Insulae fuisse ait. Cum igitur aeger Robertus de Ithacae oppido, Hierusalem nuncupato, inaudisset, insuper et Atherem revocasset in mentem, continuo subiit oraculi memoria, quod olim sibi pronunciatum meminerat, Atherem usque ditioni suae cuncta subiecturum; hinc proficiscentem Hierosolymam, debitum naturae ibi soluturum.

Fallax fuit vaticinatio, ut sunt eiusmodi praestigiatorum vaticinationes. Nam Hierusalem in sola Iudaea animo obversabatur, ut et Ather, quem Palaestinae locum noverat ex libro Iosuae cap. 15. Simili deceptum praedictione Gerbertum, seu Silvestrum PP. finxit Benno Cardinalis, a quo hauserunt quae habent Willelm. Malmesberiensis lib. 2. de Gest. Angl. cap. 10. Albericus A. MII. Matheus Westmonast. et Bromptonus A. MXCII. et Balduinus de Avesnis in Chr. vernaculo MS. cap. 73. Is enim cum statuam, quam certa siderum inspectione sibi fuderat, ad interrogata negative, vel affirmative, tantum respondentem interrogasset, an moreretur antequam cantaret Missam in Hierusalem, respondissetque illa negative, tandem se dubio oraculi sensu deceptum cognovit, cum post Missam a se ex more Romae in Ecclesia Hierusalem dicta decantatam, invaletudine ictus, et consuetae statuae deceptionem, et ultimum vitae suae diem imminere sensit.

Τελευτᾷ] Robertum ex veneno ab uxore, Alexii ipsius C persuasione, propinato extinctum narrant Ordericus Vitalis lib. 7. Guibertus lib. 3. Gestor. Dei cap. 2. Willelmus Malmesbur. lib. 3. et 4. de Gest. Angl. Reg. Rogerus Hovedenus, Richardus Pictavinus, Albericus An. MLXXXV. Gaufridus Vosiensis, Bromptonus et aliquot alii. Romualdus vero et Guillel. Apul. lib. 5. morte communi defunctum probabilius asserunt cum Anna, quae ex pleuritide, vel febri, e vivis sublatum refert. Apud Insulam Cassiopem mortuum scribit Romualdus, contra quam Anna, quae, ut et Alexander Monach. lib. 3. Chron. Monasterii S. Bartholomaei de Carpineto, in Cephalenia Insula extinctum refert. Nec minor de anno, quo excessit, apud Scriptores discrepantia. Nam Malaterra lib. 3. cap. 41. Roberti mortem accidisse autor est mense Iulio An. MLXXXIV. aitque insigni Solis Ecclipsi, quae 6. Febr. eo anno contigerat, veluti praenotatam, ut et Gregorii VII. PP. et Guillelmi Regis Anglorum. Atqui Gregorius mortuus legitur An. MLXXXV. 24. Maii, Willelmus vero, mense quidem Septembri, sed An. MLXXXVII. ut est apud Ordericum lib. 8. et alios, adeo ut falsum sit Robertum, Gregorium et Guillelmum ante elapsum a Solis isto defectu annum extinctos, uti ait Malaterra. Robertum denatum mense Iulio Anno MLXXXV. recte tradunt Ordericus lib. 7. pag. 146. Leo Ost. lib. 3. cap. 56. Anonymus Barensis, Albericus, Surita Scriptoresque aliquot alii: perperam vero Chronicon Amalphitanum KL. Aug. A. MLXXXVI. Indict. X. Matheus Paris. A. MLXXXVII. Willelmus Malmesburiens. et Ptolemaeus de Luca A. MLXXXVIII. cum constet Robertum ex Anna et Romualdo vicesimo Ducatus anno mortuum esse, proindeque A. MLXXXV. quo qui-

dem anno sub mensem Octobr. Rogerius filius Ducatum Apuliae adeptus erat, ut patet ex veteri Diplomate, quod descripsit Ughellus in Archiepiscopis Salernitanis. At diem, quo excessit, notat Kalendarium S. Mauricii Andeg. XVI. KL. *Aug. ob. Robertus fortissimus Dux Calabriae et Apuliae.* In sequentem vero reiicit Necrologium Molismense, diem scilicet 15. Kl. August. in ipsas KL. Aug. Chronicon Amalphitanum.

D *Τῷ υἱῷ αὐτοῦ*] Guillelmus Apul. lib. 5.

Castra Rogerus adit patris interitusque paterni
Notitia populum communicat anxius omnem
Consiliumque petit, privandum namque fatetur,
Ni redeat propere, se iuris honore paterni,
Haeredem cuius pater hunc indixerat esse.
Illi promittunt omnes se corde fideli,
Sicut servierant patri, servire paratos.
Sicque coadiutor transgressibus aequoris illis
Unanimes rogitant, populo favet ille roganti etc.

D *Γαΐτα*] Sigelgaita, sive Sikelgaita, ut ipsamet in Diplomate, quod extat apud Ughellum Tom. 8. Ital. Sacrae pag. 395. se nominat. Guillelmus Apuliensis:

Uxor ab Italia non multo venerat ante,
Et castris aderat, dum nati castra revisit
Dux quibus exierat populo cum classe relicto.
Haec ubi Robertum cognovit febricitare,
In quo tota sui spes erat, ut pote tanto
Coniuge, discissis flens vestibus, acceleratis
Cursibus accessit etc.

Pag. 163. A *Μεγίστῳ κλύδωνι*] Hanc tempestatem attigit etiam Guillelmus Apuliensis, ut et naufragium, quod passam esse navim, quae vehebat Roberti corpus, observat Anna:

Iamque rates fuerant secus Appula littora ductae,
Tempestas tumidum quatit intolerabilis aequor,
Naufragium passi quamplures sunt ibi nautae,
Pars hominum cum classe perit, fractaque procellis
Qua fuerat corpus humatum nobile, navi,
In mare delapsum non absque labore cadaver
Extrahitur, foetor ne prodeat inde nocivus.
Viscera corque Ducis subhumari iussit Hydrunti
Praedita consiliis semper prudentibus uxor,
Et multo reliquum condunt aromate corpus.
Hinc deportari Venusinam fecit ad urbem,
Qua fuerant fratrum constructa sepulchra priorum.

Βενούσιον] Roberti cadaver Venusium translatum scribunt pariter Malaterra, Leo Ost. Ordericus et alii. Ptolemeus de Luca: *sepeliturque apud Venusium in Apulia in Monasterio Monachorum nomine S. Trinitatis, quod nunc est Hospitaliorum; quod quidem Monasterium aedificaverat ipse Guillelmus.* Ab ipso Roberto extructum Venusinum Monasterium tradit Ordericus Vitalis lib. 3. pag. 482. eiusque curam demandatam Roberto *de Grentemainil,* Uticensi, postea S. Euphemiae in Calabria Abbati, qui tum exul in eas terras secesserat. Huic fatis functo postmodum successor datus Berengarius, itidem Normannus, mox Aversae Episcopus, ut est apud eumdem Scriptorem lib. 7. pag. 646. Epitaphium Roberti tumulo inscriptum recitat Malmesburiensis. A

Εἰκοστῷ ἕκτῳ] Extinctum Robertum anno aetatis 70. Anna et Alexander Monach. lib. 3. Hist. S. Bartholomaei de Carpineto; sexagesimo maiorem supralaudatus Romualdus tradunt: uterque Ducatus 26. idque recte; nam Ducis titulo donatus est Robertus An. MLX. ut autor est Malaterra lib. 1. cap. 35. ipseque Robertus, qui in Diplomate A. MLXXX. Indict. 4. mense Oct. Ducatus sui eum annum vicesimum esse ait, apud Ughellum in Salernitanis Archiep. B

Ὁ Βασιλεύς] Orderic. *Imperator vero licet laetaretur, quia liberatus a terribili hoste fuerat, defunctum tamen Ducem, qui nunquam de bello fugerat, ex pietate multum planxit.* B

Δυρράχιον παραδοῦναι] Dyrrachium igitur in Alexii potestatem rursum concessit, ipsis incolis post Roberti excessum ultro sese dedentibus: ita Anna. At Diocleates, seu quisquis est Autor Historiae Dalmaticae, quam debemus Mauro Orbino Ragusino et Ioanni Lucio, scribit extincto Roberto occupatum Dyrrachium a Bodino Dalmatiae et Serviae Rege, demumque, icto cum Alexio foedere, illi et Graecis ab eo redditum. C

Ἐρασιχρήματον] Sic non semel Francorum, seu Latinorum avaritiam et inexplebilem lucri cupiditatem perstringunt Graeci Scriptores, atque adeo ipsa non hoc duntaxat loco Anna, sed et pag. 312. 424. 428. Leo Aug. in Tact. cap. 18. §. 90. de Francis: *ὑποφθείρονται δὲ διὰ χρημάτων εὐκόλως, φιλοκερδεῖς ὄντες.* Scylitzes in Romano Diogene: *καὶ γὰρ ἄπληστον τὸ γένος τῶν Φράγκων.* Nicetas in Isaac. Ang. et Alex. N. 1. de Latinis: *οὐδὲν γὰρ ἔθνος ἐρασιχρηματώτερον τοῦδε τοῦ γένους, τρεχεδειπνότερόν τε καὶ δαπανειρότερον ἕτερον.* Idem in Bald. N. 2. *πονηρὸν χρῆμα εἰς θεράπειαν Λατῖνος, φωνὴ ἀσύμφωνος Ἕλλησι, γνώμη φιλοχρήματος* etc. Erchembertus in Hist. Langob. cap. 17. *Pro cupiditate tamen pecuniarum, quibus maxime Francorum subiicitur ge-* C

nus. Udalricus in Praefat. ad Consuetudin. Cluniac. *Quid enim Francigenas aliud dixerim, cum sint tam inquieti, raptores et de candore virtutum nihil habentes*, etc. Sed Normannis praesertim, seu Normanno-Italis hanc φιλοκέρδειαν adscribunt Scriptores alii. Leo Ostiensis lib. 2. cap. 77. de iis, *genus infidum et avaritiae inexplebilis*. Guillelmus Apuliensis lib. 1.

Est acquirendi simul omnibus una libido.

Infrà:

Sed quia mundanae mentis meditamina prona
Sunt ad avaritiam, vincitque pecunia passim,
Nunc hoc, nunc illo contempto, plus tribuenti
Semper adhaerebant, servire libentius illi
Omnes gaudebant, a quo plus accipiebant:
Bella magis populi quam foedera pacis amantes,
Servitiique vices pro viribus et ratione
Temporis expendunt, plus dantem pluris habebant.

Idem lib. 2. de Alexio:

Audit enim quia gens semper Normannica prona
Est ad avaritiam: plus, qui plus praebet, amatur.

D *Παραδιδόασι τὸ κάστρον*] Extincto Roberto, *Graecia*, inquit Malaterra, *hostibus recedentibus laeta quievit*. Ita quod proditione in Roberti potestatem venerat Dyrrachium, proditione pariter amissum est.

D *Σήθ*] Circumferuntur opera quaedam *Domini et Magistri Seth*, Chronicon nempe vulgari Graecorum lingua scriptum a Mundo condito ad Constantinum Ducam: exactus praeterea somniorum index secundum alphabetum conversus ab eodem ex lingua Arabica; denique Paulus Arabs ab eodem pariter conversus: quorum operum mentio fit in libro de Antiq. et Bibliothecis Constantinopoleos N. 3. et 6. Qui quidem Seth idemne sit cum Annaeo, etsi id pro certo statuere vix ausim, videtur tamen propius vero; cum et aevum, quo vixit, et librorum ab illo scriptorum materia idipsum suadeant. Neque alius est a Simeone Vesto, seu Setho, (utroque namque cognomine insignitur) Magistro Antiocheno, cuius circumferuntur editi libri de cibariis et condimentis, et alii non pauci in rebus Philosophicis et Medicis in Bibliothecis latent, quorum elenchum pluribus descripsit Leo Allatius in Diatriba de Simeonibus, ut et eruditus Annae Interpres ad Pachymerem Tom. 1. pag. 390. Floruit alter eiusdem cognominis Divinator, Astrologus et Praestigiator insignis, imperante Manuele Comneno Alexii nepote, quem ille ob scelera

et imposturas excaecari iussit, ut autor est Nicetas in Man. lib. 5. et in Andron. lib. 2.

Νεώτερον ἐφεύρεμα] Vide in hanc sententiam Nicephorum Gregoram lib. 5. cap. 16. Pag. 164. A

Εὐδόξου] Eudoxus enim Cnidius primus Graecorum Astronomiam e penetralibus Aegyptiae Philosophiae erutam ad populares suos eduxit, uti refert Diogenes Laert. lib. 8. Vide Vitruvium lib. 9. cap. 7. A

Ἀποτελεσματικὸς] Astronomiae duae sunt partes, una circa Stellarum motus versatur vocaturque *μετεωρολογία*; altera est circa effectus ipsos et vocatur *ἀποτελεσματικὴ* et *ποιητική*. Manethon igitur *Ἀποτελεσματικὸς* Annae dicitur, quod plurimum Genethliacae, seu Horoscopiae operam impenderit. A

Ὡροσκόπου] Sumitur ea vox pro Signo, quod *ὡροσκοποῦν* vocant Astrologi, nempe pro ea caeli parte, quae geniturae tempore ab Oriente emergit in hemisphaerium nostrum, unde et *Ἀνατολὴ* dicitur. Manilius lib. 2. Astron. A

Tertius aeque illi pollens in parte, nitentem
Qui tenet exortum, qua primum sidera surgant,
Unde dies redit et tempus describit in horas,
Hinc inter Graias Horoscopus editur urbes.

Vide Martianum Cappellam lib. 8.

Πῆξις τῶν κέντρων] Quatuor *κέντρα γενέσεως* (Latini *cardines, cuspides, angulos* vocant) statuunt Astrologi, *ὡρόσκοπον*, seu *ἀνατολὴν*, *ὑπόγειον*, seu *ἀντιμεσουράνημα*, *δύσιν* et *μεσουράνημα*: quorum verborum notionem ampliorem qui volet, consulat quae ad Manilii lib. 2. adnotavit Iosephus Scaliger. A

Διαθέματος] Rectius Editio Hoescheliana *διαστήματος* habet. Ita Plutarchus lib. de Exilio *κέντρον* et *διάστημα* iungit: *κέντρῳ καὶ διαστήματι περιγράψασα τὴν τῶν ἀναγκαίων φύσιν.* Ioannes Patriarcha Hierosol. in vita S. Ioann. Chrysost. *περὶ δὲ ἀστρονομίας, ὅσον ἐν διαστήμασι καὶ σχηματισμοῖς, καὶ ἀναλογίαις τῶν ἀποστάσεων, κἂν μέγα διεξῆλθε περὶ αὐτῶν εἰς βραχείαν τῶν ἰδιωτῶν εἴδησιν, οἷος ὁ Ἰωάννης ἐξ ὧν γέγραφε καταφαίνεται.* Manilius lib. 2. A

Nec contentus eris percepto cardine quoquam,
Intervalla etiam memori sunt mente tenenda,
Per maius dimensa suas reddentia vires etc.

Denique Sidonius Apollinaris lib. 8. Epist. 11. *Quia videlicet amici nascentis anno, quemcumque clementem planeticorum siderum globum in diastemate Zodiaco prosper ortus erexerat*

etc. Idem ad Polemicum, Carm. 14. *Videris utrum aures quorumdam per imperitiam temere mentionem centri, proportionis diastematum, climatum, vel mirarum epithalamio conducibilem non putent.*

D *Ἀλεξανδρέως λογικὴ*] Editio Hoesch. *Ἀλεξανδρέων.*

Pag. 165. A *Κατανάγκης*] Hoesch. *Κατανᾶς.*

D *Βαθυπώγων*] Vel ex hoc Annae loco coniicere liceret, Normannos ea tempestate barbam nutrivisse, quamvis ex observatis ad pag. 106. ut et caeteros Francos, barbam rasisse constet. Sane Richardum I. Normanniae Ducem *barba canifera et prolixa honoratum* depingit Dudo lib. 3. de Moribus et Act. Normann. Sed et Ordericus Vitalis lib. 11. ad A. MCIV. autor est Serlonem Sagiensem Episcopum persuasisse Henrico I. Regi Angl. Roberto II. Normanniae Duci caeterisque Normannis, ut capillos et prolixas barbas ponerent; de quibus aiebat Serlo: *In barba prolixa hircis assimilantur, quorum petulantiae sordibus fornicarii et catamitae turpiter maculantur.* Et infra: *Barbas suas radere devitant, ne pili suas in osculis amicas praecisi pungant et setosi Saracenos magis se quam Christianos simulant.* Verum testatur idem Ordericus lib. 7. eo anno quo in Illyricum postremo transiit, Robertum ex concepto voto, seu potius sacramento, barbam nutrivisse: *Per animam patris mei Tancredi iuro,* inquit Robertus, *et hoc iureiurando vobis assero, quod donec reversus ad vos fuero, non utar balneo, barba mea non radetur, neque caesaries mihi tonsurabitur.* Unde consequens videtur Robertum barbam antea rasisse, eoque sacramento Gallos et Francos veteres imitatum, quibus in more erat, ut victi comam, aut barbam squalere permitterent nec ante novacula eam raderent, aut ornarent, quam se de hoste vindicassent: quod tradunt Tacitus lib. 4. Hist. et lib. de morib. Germ. Sidon. lib. 1. Epist. 2. Gregor. Turon. lib. 5. Hist. cap. 15. et Paulus Diac. lib. 3. de Gest. Longob. cap. 7.

Pag. 166. B *Μετὰ — τοῦ Κόμητος Βρυεννίου*] At contra supra pag. 154. ait Anna Brienum adduci non potuisse, ut cum caeteris perfidis, vel transfugis, in partes Imperatoris transiret.

B *Ἑβδόμης ἐπινεμήσεως*] Incidit prima Decembris Indictionis VII. in A. Chr. MLXXXIII, qua Anna in lucem edita est.

C *Πορφύραν*] Porphyra, seu Purpura, Triclinium fuit in Magno Palatio, forma quadrata, ad Bucoleontis portum, ex marmore purpurei coloris constructum, unde Triclinio nomen mansit, ut Anna docet infra lib. 7. Constantinum Irenes filium in ea Palatii parte excaecatum tradunt Theophanes,

Cedrenus, Paul. Diaconus lib. 23. et Manasses, cuius sunt ista de Porphyra Palatio:

Ἐκεῖ τὰς ὄψεις, ἐκεῖ σβεσθεὶς τὰς κόρας,
Ὅπου τὸ πρῶτον ἔβλεψεν ἡλίου τὰς λαμπάδας
Πορφύραν ὀνομάζομεν ἐκεῖνον τὸν οἰκίσκον.

In illo praeterea Triclinio foetus suos edidisse Augustas testatur Nicetas in Man. lib. 5. *τῆς δὲ Δεσποίνης πρὸς τὸ τεκεῖν ἐλθούσης, ᾠκονομήθη μὲν ἡ Πορφύρα καὶ ηὐτρεπίσθη πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς γεννήσεως.* A Constantino M. extructum prodit Luithprandus lib. 1. cap. 2. Aedificii formam describit Anna lib. 7. pag. 190.

Πορφυρογεννήτων] A Purpura, Palatii triclinio, Porphyrogennetas, seu *Porphyrogenitos*, (nam et hanc hybridam agnovit media Latinitas) dictos Imperatorum liberos autor est etiam Luithprandus. Non desunt tamen qui ita appellatos censent, quasi in purpura natos, patre scilicet Imperatore. Claudianus in Paneg. de tertio Honorii Consulatu, de ipso Honorio, qui ab Idacio *in Purpuris natus* dicitur: C

Et regnum cum luce dedit, cognata potestas
Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro.

Et alibi:

Natus in ostro Parvus Honoriades.

Idem in VI. Honor. Consulat.

Te rudem vitae quamvis diademate necdum
Cingebare comas, socium sumebat honorum
Purpureo fotum gremio.

Commodus Imp. apud Herodianum lib. 1. *καὶ μὴ πειραθέντα με ἰδιωτικῶν σπαργάνων, ἅμα τῷ τῆς γαστρὸς προελθεῖν, ἡ βασίλειος ὑπεδέξατο πορφυρίς.* Sic Alexium, Manuelis Imp. filium, *Purpuratum* vocat Willelmus Neubrig. lib. 3. cap. 4. uti Senator lib. 4. cap. 39. Amanum quemdam *genere purpurato* ortum dixit. Sic etiam *Purpuratam infantiam* filium vocat Athalaricus Rex apud eumdem Senatorem lib. 8. Ep. 5. quippe statim atque in lucem editi erant, purpureis fasciis illigabantur. Certe Aureliano et Clodio Albino apud Iulium Capitolinum omen Imperii fecere crepundia purpurea: unde et Clodio *joco nutricis Porphyrii nomen inditum.* Sic denique *Porphyreticum* appellavit Ludovicum Balbum, Franciae Regem, Ioannes VIII. Papa.

Πρωτοβεστιαρία] At si Protovestiaria Ioannis Ducae D
Caesaris uxor fuit, ut supra indicatur pag. 54. avia fuit Irenes Augustae, non mater, ut Anna hoc loco scribit. Nec obstat quod non Caesarissa dicatur a coniugis dignitate; nam Protovestiariae dignitate illa ipsamet gaudebat, quod eadem Anna disertis verbis tradit. Fuit porro Irenes mater,

Andronici uxor, filia Troianni, Samuelis Bulgarorum Regis filii, foemina praecellenti forma corporis et egregia virtute animi, ut autor est Bryennius lib. 3. cap. 6. a qua extructum Constantinopoli Chorae Monasterium narrat Nicephorus Gregoras lib. 9.

Pag. 167. B *Συμβασιλεύοντος*] Zonaras de Constantino Porph. *ἔτι γὰρ ὁ παῖς αὐτῆς περιέκειτο τὰ τῆς βασιλείας γνωρίσματα, καὶ εὐφημεῖτο μετὰ τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ τὰς χρυσοβούλλους γραφὰς μετ' ἐκεῖνον ὑπεσημαίνετο.* Profert Octavius Strada a Rosberg nummum, quem putat esse Alexii, in cuius antica duae visuntur figurae trabeatae. Prima Alexii, habens in capite Stemma crucigerum, globum, cui Crux insistit, dextra gestans; secunda est alterius Imperatoris. Utraque Labarum tenet, in cuius siparo inscripta nota Labari cum hac Inscriptione FL. ALEX. FL. CONST. in quo quidem nummo, si Alexii est, Constantinus Ducas Porphyrogenneta Alexio *συμβασιλεύων*, cuius nomen in eo describitur, videretur repraesentari, nisi fictitium et adulterinum arguerent non Flavii duntaxat praenomen, quod ab eiusce aevi Augustis usurpatum nemo sanus dixerit, sed et genuini quos videre contigit Alexii et Manuelis nummi aurei et concavi, cuiusmodi *καυκίους* vocari in Nov. 105. cap. 2. observat Cujacius, in Musaeo V. C. D. Charroni in Camera Comput. Paris. Auditoris *τοῦ μακαρίτου*, quos hic ultro subiicimus [vide tab. IV]. Prior nummus, qui est Alexii, eiusdem Augusti stolati effigiem in parte concava exhibet, dextra Narthecem, sinistra globum, cui Crux insistit, tenentem: supra globum Crucigerum, manus, veluti de nube, ad oram nummi exiens apparet, quae Imperatoris capiti Stemma imponit. Ad latus dextrum ipsius figurae Imperatoris scripti hi characteres: *ΑΛΕΧΙΩ ΔΕCΠΟΤ.* Ad sinistrum isti, quantum coniectari licuit, *Τω ΚΟΜΝΗΝω.* In altera et convexa parte Christus sedens conspicitur cum hisce characteribus † *ΚΕΡΟ — ΗΛ* supra Christi caput, IC. ΧC. In altero nummo Manuel Comnenus, Alexii ex filio nepos, eodem habitu repraesentatur, nullo alio discrimine, quam quod Crux, quae globo insistit, duplex est. Characteres qui ad figurae dextram describuntur, perspicue conficiunt haec verba *ΜΑΝουΗΛ ΔΕCΠΟΤ.* Ad laevum vero *ΤΩ ΠΟΡΦΥΡΟΓ.* id est, *τῷ Πορφυρογεννήτῃ*, ita ut forte Manuel eo epitheto in Imperii successione Isaacio fratri, superstiti licet et primogenito, iure praeferri debuisse ostenderit, cum caeteri Ioannis parentis filii, Manuelis fratres primogeniti, Alexius, Andronicus et Isaacius ante adeptam a patre Imperatoriam dignitatem in lucem editi sint, solus Manuel post Alexii avi excessum patre Imperatore natus fuerit: atque

id potissimum causae fuit, cur in nummis et Bullis, seu Diplomatibus, atque adeo Novellis istud epitheton affectarit. Tradit quippe Cinnamus lib. 1. Manuelem cum patrem in Expeditionem Neocaesariensem secutus est A. C. MCXLII aetatis annum attigisse duodevicesimum. Unde conficitur natum post adeptum a Ioanne Imperium, qui illud demum iniit A. MCXVIII. 15. die Aug. quo Alexius parens e vivis excessit. Hanc porro Manuelis Monetam *Manuelatum* vocabant, quod ex instrumento pacis, seu inito inter Theodorum Lascarim Imp. et Venetos foedere colligitur, cuius mentio est apud Iulium a Puteo Veronensem in Genealogia familiae Lascaricae: *Nelle Monete che si battevano fussero differenti, gli Yperperi, et i Manulati ne gl' Imperii loro.* Mox addit, *Manulato era moneta di riputatione fatta battere da Manuel, che ne fu l'Autore. Manlat* pro *Manulat* nuncupatur ab Arnoldo Lubecensi lib. 3. cap. 33. qui eius materiam, quantumvis auream, viliorem tamen fuisse ait: *Est autem*, inquit, *Manlat de viliorum numismate, qui nec totus sit aureus nec totus cupreus, sed quasi de confusa et vili constat materia.* Certe quidquid fuerit de isto Arnoldi Manuelato, is, cuius memini, ex probo conflatus auro videtur. Profert praeterea supralaudatus Strada nummum alium aureum, quem Manueli pariter adscribit, in cuius antica visuntur duae figurae stantes, prior Imperatoris barbati dextra hastam cum siparo et nota Labari, laeva gladium lateri adhaerentem tenentis: altera est mulieris (quam Deiparam esse par est credere) Coronam Imperatoris capiti imponentis, cum hisce characteribus, ΔΝ ΜΑΝουΗΛ..... hunc, etsi nescio quid adulterinum ex literis ΔΝ. suspicari quivis potest, hic describendum curavi, una cum altero ISAACII COMNENI Imperatoris, ne quid ad Historiam Comnenicae familiae illustrandam desit. Servatur is in instructissimo Gazophylacio Thuano. Habetur in antica Princeps habitu Constantinopolitano, cuius caput manus de caelo tangit, dextra Crucem hastae impositam ferens, sinistra gladium seu ensem Angeli manu recipiens, cum hisce characteribus ΙCΑΑΚΙΟC ΔΕ...ΡΑ...ΜΙ. In postica visitur virgo sedens, icunculae caput in sinu fovens. Nummus est aureus, sed ponderis non aequantis solidum Iustinianaeum.

Εὐφημίας προεξάρχοντες] Interdum Psaltae et Can- C
tores *πολυχρόνιον*, seu acclamationes incipiebant, praesertim cum fiebant illae in Templis, ut autor est Codinus cap. 6. N. 5. Interdum etiam Proceres: idem cap. 8. N. 2. et 3.

Δεύτερον θῆλυ] Maria forte, quam primam e tribus D
Alexii filiabus nominat Zonaras. Vide lib. 15. sub finem.

D ’Επινεμήσεως ἑνδεκάτης] Ioannes Comnenus, postmodum Imperator, *Calojoannes* Petro Abb. Clun. dictus lib. 2. Epist. 39. nascitur Indict. 11. A. Chr. MLXXXVIII.

Pag. 168. A Τὸ δὲ παιδίον μέλαν] Willelmus Tyrius lib. 15. cap. 23. de Ioanne: ***Fuit autem statura mediocris, carne et capillo niger, unde et cognomento dicitur etiam hodie Maurus, facie despicabili, sed moribus conspicuus et actibus insignis militaribus.*** Si (quod asseverat Nicetas) ad Ioannem spectat pars posterior primi Oraculi Leonis Imperatoris, belle ibi describitur hoc versu vultus color:

Βαπτόμενος μέλανι, καὶ μέλας ὅλος.

B Καὶ τοῦ στέφους] Nicetas in Ioanne: ὁ Βασιλεὺς τοίνυν καὶ τοκεὺς Ἀλέξιος μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων τῷ Ἰωάννῃ προσέκειτο· ἀμέλει τοι καὶ τοῦτον ἐπικρίνας καταλείψειν τῆς βασιλείας διάδοχον, ἐρυθροῦ τε πεδίλου μετεδεδώκει καὶ Βασιλέα ἐδεδώκει ἀναγορεύεσθαι. Imperator porro a parente Alexio dictus est Ioannes circa An. Chr. MXCI. aut sequentem, uti patet ex Diplomate, quod ab Ughello profertur in Archiepiscopis Neapolitanis N. 10. *In nomine Dei Salvatoris N. I. C. imperante Domino nostro Alexio Magno Imperatore anno* XIV. *sed et Ioanne Porphyrogenito Magno Imperatore eius filio anno* III. *die* XVII. *mensis Sept. Indict.* III. etc. Profert etiam idem Ughellus aliud Diploma Anni 19. Imperii Alexii Ind. 8. in quo Ioannis pariter Imperii anni describuntur.

C Ἀνωτέρω] Pag. 95.

C Ἀμήρ] Apud Arabes id vocabuli *κύριον*, seu Dominum sonat, quod varie efferunt Scriptores nostri. Interdum enim ***Ammirabilis*** dicunt, ut Albertus Aq. lib. 3. cap. 59. ***Ammiratus,*** ut Tudebodus lib. 5. ***Admirabilis,*** ut Otho Frisingens. lib. 7. cap. 4. et ***Admirarius,*** ut Leo Ost. Hinc ***Admiraldorum,*** seu Thalassocratorum nata vox apud Latinos, quod ita nostris Turcicarum classium Duces indigitarentur. Vide pag. 205. b.

D Φιλάρετος] Cuius meminit Zonaras in Romano Diogene.

Pag. 169. B Ἐξ ἐφόδου κατέσχεν] Venit Antiochia in Turcorum potestatem sub Abulcasemo Chalipha circa An. Chr. MLXXXIV. Alexio imperante. Tradunt siquidem Raimundus de Agiles pag. 148. Ordericus Vital. lib. 13. pag. 914. et Willelmus Tyr. lib. 5. cap. 11. eam, antequam a Francis expugnaretur, quod accidit 3. Iul. A. MXCVIII. Saracenos per annos 14. obtinuisse. V. Elmacinum.

C Τουτούσης] Tutusae nomen varie effertur ab El-Macini Interpretibus. Erpenio enim *Tagiuddaulas Nisus,* Vaterio

vero *Tageoldulas* dicitur. Fuit ille Giesaluddaulae, seu Gelaloldulae Mascosae Summi Turcorum Sultani frater, Barselami Salgeucidae Sultani filius, Damasci Ameras. Siarfuddaula, seu Serfodulo, Muslemi filio, Corosi nepote, Aleppi, seu Berrhoeae Amera, a Solymanno, cui ille Antiochiam auferre annixus erat, interfecto. An. Heg. CDLXXVII. Chr. MLXXXIV. ipse Aleppum non modo invasit, sed et ipsam Antiochiam, caeso Solymanno ex fratre nepote, expugnavit totiusque Syriae Principatum nactus est. A. Chr. MLXXXV.

Βάγδατ] Vide Albericum A. MXCVIII. C

Ὁ δὲ μέγας Σουλτὰν] Adversus Tutusem, seu Tageol- Pag. 170. A
dulam, tot successibus elatum, bellum suscepit Gelaloldules Sultanus frater, captumque Aleppum Casmaroldulae commendavit, nec multo post hominem exuit Anno Heg. CDLXXXV. Chr. MXCII. transmissa in Mechamudum Sultanica dignitate.

Σιαούς] Magistratus Turcicus, qui etiamnum *Chiaous* B
apud Turcos appellatur. Leunclavius in Pandect. Turc. N. 172. *Zausii comparandi veniunt cum nostris nobilibus aulicis, iisque praesertim, quorum opera Principes utuntur in expediundis variis negotiis, quas commissiones vocare consuevimus.* Iis qui praefectus est, *Zausiorum Bassa* vocatur, de quo Magistratu idem agit Leuncl. N. 228. Habebant etiam Byzantini Imperatores suos *Chiausios,* quos vulgo *Τζαουσίους* nuncupant Scriptores, atque in iis Acropolita cap. 60. quibus qui praeerat, *Μέγας Τζαούσιος* dicitur Pachymeri lib. 7. cap. 1. lib. 12. cap. 30. lib. 13. cap. 22. Vide praeterea Meurs. in *Τζαούσιος.*

Δόρατα μακρά] Celebrantur potissimum Franci nostri Pag. 171. D
a Scriptoribus, quod egregie hastas quaterent. Nicetas in Man. lib. 3. N. 3. de Latinis, seu Francis: *καὶ τὸ ἐκ τῶν Λατίνων ἐκεῖσε στρατιωτικὸν μέγα τῷ δόρατι ἐγκαυχώμενον.* Cinnamus lib. 2. de iisdem Francis: *ἵππον τε ἐνσταλῶς ἀναβῆναι, καὶ ξὺν δόρατι ἐπελάσαι δεξιοὶ μάλιστα.* Fulcherius Carnot. lib. 2. cap. 41. *Sed quia sciebant Milites nostros esse probissimos bellatores et mirabiles de lanceis percussores, non sunt ausi cum eis bellum committere.* Albertus Aq. lib. 4. cap. 6. de Hierosolymitanis Francis: *Horum ferreae vestes, clypei auro et gemmis inserti variisque coloribus depicti, galeae in capitibus eorum splendentes super Solis splendorem coruscant, hastae fraxineae in manibus eorum ferro acutissimo praefixae sunt, quasi grandes perticae: equi eorum cursu et bello doctissimi vexilla in hastis eorum nodis aureis et fimbriis argenteis montes in circuitu nimio lucis decore coruscare faciunt.* Vide Annam pag. 172. 207. 277. 445. et 469.

D *Βασίλειαν*] An idem oppidum, quod *Βασίλειον* vocat Constantinus Porph. statuitque in Themate Buccellariorum, Episcopatu insigne sub Ancyrana Metropoli?

Pag. 172. A *Παργιαρούχ*] *Berciarocus*, seu ut effertur ab Erpenio, *Barchiuruchus*, alter Gelalolduli seu Toparae Sultani filius, parente a Tutuse patruo, qui eum immissis chaziis interfecerat, sublato et in ordinem acto Mechamudo fratre, Sultanicam dignitatem invasit A. Heg. CDLXXXVII. Chr. MXCIV. Vide Not. ad pag. 179.

C *Κίον*] Cium, urbem maritimam in Bithynia habent Strabo lib. 12. Theophanes pag. 200. 405. *Chiaous*, ni fallor, hodie, in Itinerar. D. *de Breves*, pag. 9.

D *Δοῦκα*] Dux Scriptoribus Byzantinis est classis praefectus: *Δοὺξ τοῦ στόλου* apud Nicetam in Isaac. lib. 3. N. 4. In Alex. lib. 2. N. 4. Annam lib. 7. 9. etc. Supra Duces erat *Δοὺξ μέγας*, de quo eadem Anna pag. 209. et Nos ad Villhard.

Pag. 173. D *Ταύτην τὴν ἀνάγκην*] Proverbialis formula, qua non semel utitur Anna lib. 13. pag. 399. et 402. nostris frequens, *faire de necessité vertu*. Will. Tyrius lib. 10. cap. 17. *faciens de necessitate virtutem*. Albericus An. MLXII. *necessitatem vertens in voluntatem*. Nangius in Phil. III. initio, *de necessitate fecit virtutem*.

Pag. 174. A *Οἰκοδομῆσαι πολίχνιον*] Oppidum, seu Castrum forte, quod *Κιβωτὸν* Graeci, nostri *Civitôt* appellarunt, in Nicomediensi sinu exaedificatum ab Alexio, ut autor est Ordericus Vitalis lib. 4. qui id Varangis inhabitandum et tuendum ab eodem Augusto concessum narrat. Vide Notas nostras ad Villhard. N. 89. et 240. Ciboti meminit etiam Pachymeres lib. 6. cap. 25.

C *Θέατρον*] Theatrum ante Severi tempora Constantinopoli extitisse produnt passim Scriptores. Eversum restituit idem Severus Byzantinis reconciliatus, ut autor est Cedrenus, e regione Templi Veneris, ut est in Chronico Alexandrino: quod quidem Theatrum illud esse opinor, quod vetus Urbis Descriptio statuit in 2. Regione, quae intra veteris Byzantii fines fuit. Theatrum illud *Minus* nuncupatur ad eius forte discrimen, quod extitit in 14. Regione. Neutrum tamen hoc loco ab Anna intelligitur: nam Hippodromum, seu Circum ita appellasse constat, quod et Nicetae, Marcello Comiti et aliis non semel evenit, quem a Severo inchoatum, a Constantino M. instauratum et confectum tradunt Zosimus lib. 2. Glycas et Codinus in Origin. CP. *Θέατρον τοῦ Ἱπποδρόμου* dixit Gregorius in vita S. Basilii Iunioris N. 11.

Αἳ τοῦ Διονύσου] Dionysius in Periegesi: Pag. 176. A

Ἔνθα τε καὶ στῆλαι Θηβαιγένεως Διονύσου
Ἑστᾶσιν, πυμάτοιο παρὰ ῥόον ὠκεάνοιο
Ἰνδῶν ὑστατίοισιν ἐν οὔρεσιν, ἔνθα τε Γάγγης
Λευκὸν ὕδωρ Νυσσαῖον ἐπὶ Πλαταμῶνα κυλίνδει.

Σινώπης] Sinopem in potestate fuisse Alexii, cum nostri D
Hierosolymam profecti sunt, observat etiam Albertus Aq. lib. 8. cap. 22.

Λάμπην] Urbem hoc nomine habet Anna pag. 324. Pag. 177. C
Vide Notas ad pag. 94.

Λοπάδιον] De oppido Lopadio et fluvio eiusdem nomi- C
nis habet quaedam Leunclavius in Pand. Turc. N. 16. et 86. *Lupar* dicitur Odoni de Diogilo lib. 5. de Profect. Lud. Reg. Franc. in Orient. Adde Notas nostras ad Villhard.

Χορασάν] Ita dicta Persis interior Scriptoribus rerum Pag. 178. C
Orient. passim. Vide Leuncl. N. 4.

Τοῦ Σουλτὰν ἀναίρεσιν] Toparae Sultani, ut mox pag. seq. C

Χασίους] Chasios hoc loco vocat Anna, quos nostri D
vulgo *Assasinos*, Persica, inquit, lingua: qua appellatione utitur etiam Nicetas in Isaacio lib. 1. N. 6. et in Alexio lib. 3. N. 6. *Χασύσιοι* dicuntur Ioanni Phocae in Descript. Terrae Sanctae cap. 3. Saracenicam fuisse Sicariorum istorum nomenclaturam autor est etiam Willelmus Tyrius lib. 20. cap. 21. Caisinos in Arabia memorat non semel Theophanes pag. 356. 358. et 363. quibus fortassis originem et nomen dedit Casius ille Ismaelita Arabs, cuius meminit Abraham Echellensis in Hist. Arabum cap. 3. Sed an ab iis Chasii appellationem mutuati sint, non ausim affirmare. Vide Notas nostras ad Ioinvillae pag. 87.

Διαμελίζουσι] Gelaloldulum Sultanum a fratre Tutuse, Pag. 179. A
seu Tageoldulo immissis Chasiis, vel Assasinis, interfectum hic refert Anna, qua in re cum rerum Turcicarum et Saracenicarum Scriptoribus non consentit. Tradit quippe El-Macinus Sultanum in urbe Bagdatensi fato naturali extinctum A. Hegirae CDLXXXV. Christi MXCII. illiusque percepta morte Tageoldulum sese Sultanum appellasse missiseque ad Chalipham Muquetadibillam, quo ab eo Bagdati inauguraretur; sed repulsam passum esse. Vereor igitur, ne quod idem Scriptor de Chasiorum fiducia et temeritate ingerit sub An. Heg. CDLXXXIII. Chr. MXC. Annae imposuerit: quo loco El-Macinus *Batiias* vocat, qui aliis *Assassini* et *Chasii* promiscue appellantur. Vide eumdem A. Heg. CDXCV.

Πουζάνος] Quem Anna Puzanum, El-Macinus *Extacarum*, B
seu *Icsancarum* vocat, ubi a Taggeoldulo superatum et

caesum refert mense Giumada An. Heg. CDLXXXVII. Chr. MXCIV.

C *Ταπάρη*] Sultanum, qui eo aevo hac gaudebat dignitate, Tutusae fratrem Gielaluddaulam, seu Gelaloldulum, cognomento Malcosam, vel Melicsai, appellari ab Elmacino, iam supra monui. Proinde haud scio unde *Taparem* confecerit Anna. *Melec-La*, vel potius *Melec-Sa* nuncupari videtur ab Aithono.

D *Ἀναιρεῖται δὲ αὐτός*] Caesum perinde et deletum Tageoldulum a Belciarocco ex fratre nepote tradit idem ElMacinus, mense Safaro A. Heg. CDLXXXVIII. Chr. MXCV.

D *Τὰ Νανάτου φυσῶν*] Anna lib. 10. de Hugone Veromanduorum Comite pag. 288. *φυσῶν τὰ Νανάτου*, hoc est, qui instar Novati illius Haeresiarchae tumidus gestiebat. Novatus enim, qui a Graecis Scriptoribus *Νανάτος* passim indigitatur, a D. Cypriano Epist. 49. *arrogantia et stupore superbi tumoris instatus* fuisse dicitur. Sic Novatianum, Novati socium erroris, ob superbiam carpit Epist. 52. et *Doctorem superbiae* vocat Epist. 57. At Novatus propter *λογισμοῦ φυσίωσιν* et *τῆς ψυχῆς ὑπερηφάνειαν* perstringitur etiam ab Eusebio lib. 6. Hist. Eccl. cap. 35. Niceta in Thes. Orth. Fid. lib. 4. Haeres. 27. et Nicephoro Call. lib. 6. cap. 5. Omnibus prope Haereticis communis fuit ambitio et arrogantia, qualem Anna hic in Novato carpit: *omnes enim tument*, inquit Tertullianus de Praescript. et S. Augustinus lib. 5. contra Faustum cap. 7. *Haereticum typhum et intolerabilem superbiam* sugillat. Ita Donatus, Novati assecla et simia, fastus et arrogantiae arguitur ab Optato Milevit. lib. 3.

Pag. 180. A *Σολυμᾶ δύο υἱεῖς*] Solymannos duos hac ipsa tempestate agnoscunt Scriptores. Prior Niceae Princeps, qui Antiochiam cepit, *Vetus* Tudebodo pag. 783. dicitur, ad discrimen Solymanni Iunioris, veteris filii, cuius primogenitus frater fuit Cliziasthlan, qui Nicaeam occupavit: quam urbem Solymanno fratri Cliziasthlanem cessisse par est credere in partem haereditatis paternae, reservata sibi Lycaonia, vel Cappadocia. Nam et tempore expugnatae a nostris Nicaeae urbi imperitabat Solymannus, Cliziasthlan vero Lycaoniae et Iconiensi urbi. Vide Annam pag. 318.

C *Ἐξώπολον*] Reponit interpres *ἐξώπυλον*. Si ita se res habet, erit *ἐξώπυλον* porta exterior, uti appellatur ab Hovedeno pag. 736. quae etiam a Graecis recentioribus *ἐξώπορτον* et *ξωπόρτης* dicitur. Verum nihil hoc loco temere immutandum: est enim *ἐξώπολον ὁ ἔξωθεν τοῦ κάστρου*, seu *πόλεως, κύκλος*: hoc est, extra urbem munitio, seu murus exterior, Latinis *Antemurale* et *Barbecanum*, nuncupatus.

Ioan. de Ianua in Catholico, *Procestria, loca extra civitatem, sicut procastria, loca extra castra.* Laonicus lib. 9. ἐξώκαστρον dixit, προτείχισμα Procopius, ut et Anna lib. 14. pag. 426. Ἐπεφρούρητο δὲ ἡ πόλις καὶ ἄλλοις μὲν ἀρραγέσι τείχεσι, καὶ δὴ καὶ τρισὶ προτειχίσμασι κύκλῳ ταύτην περιλαμβάνουσιν. ὁ γὰρ ἐξώτατος κύκλος περιεῖχε τὸν δεύτερον. Anastasius in Hist. Eccl. pag. 95. προπύργια apud Theophanem *Antemuralia* vertit. In Glossario Graecolat. *Procastrium* ὁ πρὸ τῆς παρεμβολῆς τόπος exponitur. Est igitur ἐξώπολον murus exterior, quo caetera urbis vel castri moenia cinguntur et muniuntur, ne ad illa statim hostibus accessus pateat: unde et *promurale* appellatur ab Isidoro lib. 15. Orig. cap. 2. *eo quod,* inquit, *sit pro munitione muri.* Gesta Stephani Reg. Angl. *exterius promurale quod ad Castellum muniendum aggere cumulatissimo in altum sustollebatur.* Interdum non modo muris aut parietibus muniebatur illud Procastrium, sed saepe fossis et vallis. Willelmus Brito lib. 2. Philipp.

Opposuit medium flumen natura fluentem,
Qui burgum vallo disterminat exteriori.

Et ante:

Vallum quod erat munitio prima.

Petrus Monachus Vallis Sarnaei cap. 63. *Adversarii autem quaedam extra fossata repagula de lignis fecerant, et post illa repagula aliud fossatum, manebantque semper inter duo illa fossata et inde exibant saepius et infestabant nostros.* Quae quidem fossata et repagula eidem Scriptori paulo infra *Barbecanae* dicuntur. Vide Notata ad pag. 54. et Cinnamum lib. 4. N. 4.

Τὸ τῆς λίμνης] Lacum Lopadium intelligit, e quo amnis Pag. 181. A profluit, Rhyndacus olim dictus, ad cuius ostium extructa fuit Apollonias, ut est apud Plinium, Ptolemaeum et Stephanum. Huius stagni, vel lacus, ut et pontis ad amnem extructi, de quo Anna, mentio fit apud Laonicum lib. 4. Vide Leuncl. N. 86. et Notas nostras ad Villhard. N. 169.

Ἀγραρίοις] Persuasum haberem ἀγράρια ita dicta τὰ A πρὸς ἰχθύων ἄγραν σκάφη, de quibus Nicetas in Isaacio lib. 1. N. 6. nisi doceremur a Constantino Porphyrog. de Adm. Imp. cap. 51. Imperatores, cum peregre, (unde etiam forte eiusmodi navigio nomen) et in suburbana praedia Byzantii ultra Bosporum secedebant, iis vehi solitos. Proinde malim *agrarias* eiusmodi naves easdem esse, aut iis persimiles, quas *Agrarienses* vocat Lex. un. Cod. Th. de Lusoriis Danubii: ita ut iis uterentur, cum ἀγραρεύειν vellent, id est, in suburbana praedia secedere. Hesychius, ἀγραρεύεις, περι-

ἐρχῇ. De Lusoriis vide Salmasium ad Vopiscum: de Agrariis vero rursum Anna pag. 205.

B *Ποιμανηνοῦ*] Urbs Villharduino *Pumenienor* nuncupata, in Provincia Hellesponti. Notitiae veteres passim.

Pag. 182. A *Γένος Σκυθικόν*] Patzinacarum bellum cum Alexio narrat etiam Zonaras. Sunt vero Patzinazae gens Scythica, ut idem testatur in Isaacio Comn. et Scylitzes pag. 775. De iis multa passim habet Constantinus de Adm. Imp. cap. 1. 2. 3. 4. et seq. et 37.

A *Τατοῦ*] Tati, seu Tatae, Patzinacarum Ducis meminit praeterea idem Zonaras in Mich. Duca.

B *Δρίστραν*] Dristra, seu Drista, ut est apud Cedrenum, olim Dorostolum dicta, Moesiae inferioris urbs ad Istrum sita. Vide Notitias vet. apud Carolum a S. Paulo in Geograph. Sacra pag. 20. et 52. et Excerpta Geograph. Bon. Wulcanii.

B *Βιτζίναν*] Occurrit in Notit. Andronici. Vide infra pag. 193.

B *Ὁ δὲ τραυλός*] Cuius meminit Anna rursum pag. 157.

Pag. 183. C *Σάλινον*] Rectius Editio Hoeschel. *Βλίσνον* habet. Vide Not. ad Villhard. N. 232.

Pag. 185. A *Ἀλλὰ πεζός*] Proverbium Pindaricum, de quo Diogenian. Centur. 6. N. 28. Apostol. Eustath. ad Dion. Moschopulus *περὶ σχεδῶν* etc.

B *Σιδηράν*] Clusura ad Haemum montem sic nuncupata, cuius iterum meminit Anna lib. 10. pag. 281. et Scylitzes pag. 784.

IN LIBRUM VII. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 188. A *ΣΟΛΟΜΩΝ*] Salomon Hungariae Rex, qui ea tempestate bellum gerebat cum Geisa fratre, quocum foedus inierat Alexius. Thwrocz. in Chr. Hung. part. 2. cap. 50. 51. et 52. et Bonfin. Dec. 2. Rer. Hung. lib. 3. et 4.

A *Χαριούπολιν*] Oppidum notum Villharduino et aliis.

B *Βεμπετζιώτης*] Nomen, inquit Anna, a patria sortitus, Bempetzo forte, urbe circa Euphratem, de qua Nicetas in Ioan. N. 7.

D *Πάμφυλον*] Cuius oppidi pariter mentio fit apud Villhard.

Pag. 189. D *Λαρδέαν*] Occurrit locus iste apud Nicetam in Isaac. lib. 2. N. 1.

D *Δαμπόλεως*] Dampolis *φρούριον* haud procul ab Adrianopoli Scylitzae pag. 783.

D *Γολόη*] Memoratur Goloe ab eodem Scylitze pag. 787.

Τὰ Τέμπη τοῦ Αἵμου] Tempe Montis Haemi, Clausuras, seu *στενωποὺς*, ut vocat Theophylactus Simocatta lib. 2. cap. 11. describit Leunclavius in Pand. Turc. N. 107. *In Thraciam ex Bulgaria profecturis duplex iter est ad superandum Haemum: unus aditus a Traiano plerisque putatur factus, ubi adhuc quadrato lapide porta maxima spectatur: alter ad parvum est amnem, quem Sloditsam Bulgari vocant.* Vide eumdem N. 20. Viam Traiani in Haemo monte agnoscit etiam Simocatta lib. 8. cap. 4. Portas, seu Claustra S. Basilii ibidem memorant Willelmus Tyrius lib. 2. cap. 4. et Anonymus de Expedit. Asiat. Fred. I. Adde Busbeq. in Itiner. CP. pag. 26. Pag. 190. B

Ἀπόγονος] Nicephori Bryennii, qui Tyrannidem affectavit Botaniata imperante, filius fuit Nicephorus Caesar, Annae maritus, si Zonaram audimus. At secus Anna ipsa: scribit enim lib. 10. pag. 274. Nicephorum Bryennium, Nicephori Tyranni filium, una cum patre captum, oculis perinde privatum fuisse. Nicephori, Tyranni filii, non semel meminit Bryennius Caesar, qui Patricii dignitatem ei videtur assignare lib. 3. cap. 9. lib. 4. cap. 12. 13. et 14. Fuit igitur Nicephorus Caesar Tyranni ex filio nepos, quod evincit vox *ἀπόγονος*. Pag. 191. B

Ἀπὸ δυτικῶν μερῶν] De origine, fonte et decursu Danubii multa Alderisius, Strabo, Procopius, Delrius ad Senecae Medeam, Ortel. et al. Pag. 192. A

Διὰ πέντε στομάτων] Septem Danubii ostia ponit Vibius Sequester, sex Plinius lib. 4. cap. 6. quinque Arrianus in Periplo Ponti Euxini. A

Προσηγορίαν] Nominum magni huius fluvii mutationem ponit Plinius lib. 4. cap. 12. ubi primum Illyricum alluit, Strabo libro 7. ad eius cataractas, Ptolemaeus ad Axiopolim urbem, Appianus in libro qui Illyricus inscribitur, ad Savi fluvii confluentem. B

Πρέσβεις ἑκατὸν] Ita Aegyptii centum Legatos Romam olim miserant ad Regem Ptolemaeum accusandum, teste Dione. B

Τῶν ὑπογραμματευόντων] Secretarius, seu a Secretis. Constantinus Manasses: C

Ἀνάκτων ὑπογραμματεὺς, ὅν φασιν Ἀσηκρήτην.

Μικρὰν Νικαίαν] Quae in Edit. Hoeschel. *Νικίτζα* ὑποκοριστικῶς dicitur ad discrimen Nicaeae in Bithynia, quam *Magnam* vocat Villharduinus N. 237. et 247. *Nis* Willelmo Tyrio lib. 2. cap. 4. *Nit* et *Nits* Odoni de Diogilo lib. 2. *Nissa* in Exped. Frider. *Nissea* Tagenoni Pataviensi, *Νίκη τῆς Θρᾴκης* Socrati lib. 2. cap. 36. et lib. 4. cap. 11. Theodorito lib. 2. cap. 21. Nicephoro Call. lib. 9. cap. 41. Pag. 193. B

Procopio lib. 4. de Aedif. *Nice* Ammiano lib. 31. et Authori Itinerarii Burdegal. *Ναισὸς* Cinnamo non semel, *Νικαία* simpliciter Sozomeno lib. 4. cap. 15. et Arnoldo Lubec. lib. 2. cap. 4. Hanc prius *Ustodiso* dictam asserunt Fragmenta S. Hilarii pag. 36. et Mansionem tantum fuisse, hoc est, locum mutandis equis publicis dicatum. Extitit postea civitas egregia, ut ex ruinis cernitur, sed hodie instar vici redacta est, et a Turcis et Bulgaris habitata, ut autor est Felix Petancius in libello, de Itinerib. aggrediendi Turcum, cap. 1. ubi *Nesus* nuncupatur.

C *Πλίσκοβαν*] Pliscobam expugnavit Bulgarisque abstulit Basilius Bulgaroct. uti tradunt Zonaras et Scylitzes. A Constantino M. aedificatam autor est Codinus in Orig. CP.

Pag. 194. C *Πατζινάκων*] Qui Scriptoribus Latinis perperam *Pincinnati*, *Pincenates*, *Pecinaci*, *Pesinati*, *Pizenaci* etc. appellantur.

C *Περσθλάβαν*] Persthlavam Magnam, Bulgariae Regum Regiam, expugnavit Ioann. Zimisces, utramque Magnam et Parvam Basilius. Magnam ad Istrum statuit Anna: Zonaras et Scylitzes haud procul a Dorostolo: ad Haemum montem Nicetas in Isaac. lib. 1. N. 5. quo loco eam describit. A Constantino M. extructam prodit Codinus in Orig. CP.

D. *Μόκρος*] Qui et Samuel dictus. Vide infra lib. 12. pag. 371. et seriem Regum Bulgariae in Familiis Sclavonicis, seu Dalmaticis.

Pag. 195. D *Ἄρχοντα Βαραγγίας*] Hoc est Varangorum *Ἀκολουθὸν*, seu Praefectum, qui *Πελεκυφόρων ἐξάρχων* dicitur Cinnamo lib. 6.

Pag. 196. D *Τὸ ὠμόφορον*] *ὠμοφόριον*, seu *ὠμόφορον*, vestem esse Patriarcharum, vel Episcoporum, quae humeros tegebat, pridem docuerunt viri docti. *Humerale* vocant Autor Actorum Murensium pag. 29. et Paulus Diacon. lib. 22. Hist. Misc. At quid sit apud Annam *τῆς τοῦ λόγου μητρὸς τὸ ὠμόφορον σημαίαν κατέχων*, vix auderem definire, nisi lumen daret facemque praeferret Scylitzes in Lecapeno, ubi narrat Simeonem Bulgarorum Regem de pace acturum Romani Lecapeni Imperatoris colloquium expetiisse: Romanum vero, priusquam ad locum condictum proficisceretur, cum Patriarcha in Aedem Blachernianam venisse, et aperta sacra theca, accepisse Omophorum Deiparae, quo se adversus Barbari insidias tutaretur. Eius verba sunt: *ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ γενόμενος τῶν Βλαχερνῶν ἅμα τῷ Πατριάρχῃ, καὶ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σορῷ εἰσελθὼν, καὶ ἱκετηρίας ᾠδὰς ἀποδοὺς τῷ Θεῷ, τὸ Ὠμόφορον τῆς Θεοτόκου λαβὼν, ἐξῄει τοῦ ναοῦ, τοῖς ὅπλοις ἀσφαλέσι φραξάμενος.* Ex quibus patet Alexium cum Patri-

nacis pugnaturum, his se sacris perinde Deiparae reliquiis muniisse, eiusque humerale, vexilli instar expansum, altera gestasse manu: quod cum perflante vento vehementiori, et hostibus maiori numero atque acriori impetu ad insequendum incumbentibus, retinere haud posset, intra vepres et dumeta complicatum absconderit, *ὡς μηκέτι ὁρᾶσθαι παρά του*, ita ut a quoquam hostium animadversum non fuerit: vel, ut habet Editio Hoescheliana, *παρ' αὐτοῦ*, ita ut ab Alexio deinceps visum non fuerit, vel repertum. Fuit porro Omophorum Deiparae non pallium quod ab humeris ad talos usque porrigeretur, cum Lecapenus et Alexius illud prae sui pondere gestare manibus vix potuissent, sed vestimentum illud, quod *μαφόριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου* nuncupatur in inscriptione tabulae argenteae particulam Dominicae crucis continentis, quae apud Trevirenses in Monasterio Insulae S. Nicolai asservatur, illuc post Constantinopoleos direptionem ab Henrico de Ulmena allatae Anno Christi MCCVII. Laeva dextraque lateribus Crucis haerent abditae argenteae thecae, variis intus reliquiis refertae, quibus insculpti sunt earum tituli charactere Graeco, et singulis conditoriis praefixi. Ac primum sinistrorsum hae visuntur Inscriptiones: *Τὰ σπάργανα τοῦ Χ̄ο̄ῡ τοῦ βίου τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὑακίνθινος στέφανος τοῦ φιλᾶπου Χ̄ο̄ῡ ιῶ Θῦ. ἡμ. Ἡ Σίνδων ἀθανάτου Χ̄ο̄ῡ κα Θεοῦ. Τὸ Μαφόριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἡ Ζώνη τῆς ἁγίας Παρθέν. Θ̄κ̄ο̄ῡ* Dextrorsum vero, *Τὸ λέντιον* (linteum) *τοῦ πλαστούργου ἡμῶν χῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον τοῦ ζωοδότου ιῦ. Ὁ σπόγγος τοῦ μακροθύμου χοῦ καὶ σώτηρος ἡμῶν. Ζώνη τῆς ἁγιοπαρθένου Θεοτόκου ἐκ τῶν Χαλκοπρατ. Αἱ τίμιαι τοῦ ἁγίου Ἰῶ τοῦ Προδρόμου τρίχες.* Censet Browerus lib. 15. Annal. Trevir. a quo praedicta hausimus, *μαφόριον* pro linteo, vel panno hic sumi, vocemque ab Hebraeorum *Maphora*, quam sudarim, aut sudarium interpretantur, deductam, ad recentiores Graecos postea transiisse. Verum quin *μαφόριον* illud sit idem quod *ὠμόφορον*, apud Scylitzem et Annam, et *Mavors*, seu *Mafors*, apud Latinos Scriptores aevi medii, nullus dubito. Sed an *μαφόριον*, postremaeque istae voces Latinae a Graeco *ὠμόφορον* deductae sint, vel effictae, vix ausim stabilire. Est autem *μαφόριον*, uti definiunt Glossae verborum Iuris apud Car. Labbeum, *σκέπασμα τῆς κεφαλῆς*, foeminarum nempe, ut diserte habet Achmes cap. 265. Neque aliud fuit *Mavors*. Papias MS. *Mavorte, matronale operimentum quod caput operit. Vocatum autem quasi marte.* Idem, *Peplum, vestis votiva, Mavorte, mafuritae, vestis muliebris, picta stola vel pallium quo matronae utuntur.* Isidorus lib. 19. Orig. cap. 25. *Stola — et Ricinium*

Latino nomine appellatum, eo quod dimidia eius pars retro eiicitur, quod vulgo Mavortem dicunt etc. Denique Philo Carpathius ad 27. Proverb. *Theristrium, quod et theristrum et maphorium appellant, muliebre capitis et faciei est velamentum et operculum, quo foeminae aestate praecipue utuntur.* Neque alia notione Mavortem usurpavit Gregorius Turonens. lib. 10. cap. 16. et Fortunatus in vita S. Radegundis cap. 9. D. Hieronymus Epist. 22. *Et per humeros laena Mavorte volitans.* Mafortes etiam Monachis tribuit Cassianus lib. 1. de Inst. Mon. cap. 7. *Angusto palliolo — colla pariter atque humeros tegunt, quae mafortes tam nostro, quam ipsorum nuncupantur eloquio.* Enimvero Deiparae capitis *ἐπικάλυμμα*, cum eiusdem zona, asservatum in Blacherniano Templo docet Nicephorus Call. lib. 18. cap. 38. Ex quibus tandem conficitur *ὠμόφορον* apud Annam et Scylitzem esse capitis tegumentum, quod humeros etiam operiebat, cuiusmodi sunt mulierum nostratium pepla, seu velamenta, dum sunt in lugubri habitu. Nec est quod quis miretur ipsum Imperatorem in praelio illud altera gestasse manu, ad instar vexilli, cum Thomas Walsinghamus in Hypodigmate Neustriae narret Walterium Carnotensem Episcopum una cum civibus contra Rollonem Normannum urbem obsidentem pugnaturum, supparum (Camisiam vocant) Beatae Mariae, quod Carolus Calvus Constantinopoli cum aliis reliquiis, uti fingit, advexerat, in modum vexilli praetulisse, praeterea Willelmus Tyrius lib. 11. cap. 19. Balduinum Hierosolymitanum Regem cum Saracenis, Ademarus vero Cabanensis Robertum Francorum Regem cum Carolo Simplice dimicantes vexilla praetulisse, ac prae manibus gestasse scribant. Blacherniani Templi (neque enim rem ingratam Lectori fore arbitror, si sacrarum Deiparae vestium Historiam hisce Commentariis attexam) amplitudine, licet et artificii elegantia percelebris, venerationem mirifice auxere depositae in eo Deiparae vestis et zona, quarum depositionis anniversarium diem agunt seorsim Graeci, vestis scilicet 2. Iulii, zonae vero 31. Augusti. Deiparae Aedem in Blachernis extra urbem aedificatam a Pulcheria, Marciani Imperatoris coniuge, praedicant passim Theodorus Lector Eclog. 1. Theophanes, et ex eo Anastasius, An. 1. Marciani, Chronicon Alex. Zonaras, Nicephorus Call. lib. 14. cap. 2. Codinus de Orig. CP. et alii. Hanc postea intra urbis ambitum inclusit Heraclius An. XV. extructo ultra Blachernas muro, quo a barbarorum incursibus, qui regionem istam hactenus pervaserant, tuta esset. Chronic. Alexandrinum: *Τὸ ιε'. ἔτος τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, ἐκτίσθη τὸ τεῖχος ἔξωθεν Βλαχερνῶν, καὶ ἀπεκλείσθη ἔσωθεν ὁ ναὸς τῆς παναγίας*

Θεοτόκου, *καὶ ἡ Ἁγία Σορός· πρώην γὰρ ἔξωθεν*. Idipsum testatur S. Nicephorus Patr. CP. *τεῖχος εὐθὺς δειμησάμενοι τοῦ ἐκείνου ναοῦ φρούριον κατέστησαν*. Atque inde ab adiacente Blachernarum regione, sive templo ipso, *τεῖχος τῶν Βλαχερνῶν* dicitur murus iste eidem Nicephoro et Paulo Diac. lib. 20. Hist. Misc. Addit Nicephorus Call. lib. 14. cap. 2. lib. 15. cap. 14. et 24. Pulcheriae opera et rogatu, Deiparae sepulchrales fascias (*τὰ ἐντάφια σπάργανα*) a Iuvenali Patriarcha Hierosolymitano Constantinopolim transmissas, repositas fuisse in illo templo, *ἔγγιστα τῆς ἱερᾶς καὶ θείας τραπέζης, ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ*, iuxta sacrum altare, in Theca aurea, Marciano adhuc superstite. Quo demum extincto, Leo Magnus Imperii fasces adeptus, eiusdem Deiparae venerandam vestem, *τιμίαν ἐσθῆτα*, Constantinopolim pariter allatam, in rotundo quod ipse extruxit Templo deposuit: *καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ δομηθέντι ναῷ ἐν Βλαχέρναις, ἐν ἀργυρέᾳ σορῷ, δι' ἣν καὶ ὁ ναὸς Ἁγία Σορὸς κατωνόμασται*. Ioelus in Leone: *καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διακομισθεῖσα, ἐν Βλαχέρναις ἀπετέθη, ἔνθα ὁ Βασιλεὺς ναὸν ᾠκοδόμησε τῆς Θεομήτορος, καὶ σορὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ κατασκευάσας κατέθετο ταύτην*. Nec dissentit Codinus de Orig. CP. qui cum magnum Deiparae in Blachernis Templum, (quod eidem Nicephoro in Praefat. *τῷ οὐρανίῳ κάλλει ἀνθαμιλλώμενος οἶκος* dicitur) a Pulcheria aedificatum dixisset, haec subdit: *τὴν Ἁγίαν Σορὸν, τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἀνήγειρε Λέων ὁ Μακέλλης, ἔνθα κατετίθετο τὴν ἱερὰν σορὸν, ᾗ ἡ θεία ἐσθὴς τῆς Θεομήτορος ἐναπέκειτο*. Quamquam ex praedictis Blachernianum Templum aliud videatur fuisse ab eo quod Leo M. condidit, et *Ἁγίαν Σορὸν* appellant passim Scriptores, quam tamen id procul absit a vero, quaeve fides Graeculis istis, aevi praesertim postremi, praestanda sit, vel hinc patet, cum certo certius constet unum idemque esse, ex melioris notae Scriptoribus. Cedrenus in Romano scribit Sacticium quemdam, accepto in praelio contra Bulgaros lethali vulnere, ad Blachernas evasisse, positumque *ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοροῦ* statim expirasse. Mox, ut Lecapenus cum Simeone Bulgarorum Rege collocuturus urbe excesserit, idem Cedrenus commemorans, addit Augustum prius cum Patriarcha fanum Blachernianum et *Ἁγίαν Σορὸν* ingressum, post fusas ad Deum preces, accepto Deiparae humerali, inde exiisse, uti ex supra laudato Cedreni loco colligitur: ex quo facile quivis evincat *Ἁγίαν Σορὸν* Templi Blacherniani partem et appendicem fuisse tantum, vel potius Sacellum, in quo asservabatur Sacrum illud *λείψανον*, quod cum a Leone forte extructum fuerit, inde factum ut Scriptores totius Aedis

conditorem agnoscant; seu, quae probalilis videtur coniectura, quod Templo Blacherniano, cuius Marcianus et Pulcheria fundamenta iecerant, ultimam manum imposuerit. Cedreno suffragatur Leo Grammaticus, qui in Michaele Balbo diserte indicat, sacrum Deiparae *ὠμοφόριον* in Templo Blacherniano asservatum, quod alii *ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σορῷ* scribunt: *ὁ δὲ Βασιλεὺς καταλαβὼν μόλις ἰσχύσας διαπεράσαι, καὶ δὲ σὺν τῷ Πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς παρεγένετο, κἀκεῖ τὸ θεῖον ἐξιλεοῦνται. εἶτα μετ' ὑμνῳδίας τὸ ἅγιον ἐξαγαγόντες τῆς Θεοτόκου ὠμοφόριον, τῇ θαλάσσῃ ἄκρῳ προσέβαλον* etc. Idem Autor in Leone: *Θεοφάνω δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖσε, ἀλλ' ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σορῷ προσεκαρτέρει εὐχομένη.* Neque abludit Codinus ipse, dum ait Deiparae zonam in Chalcopratiana Aede repositam, *ὠμοφόριον* vero *ἐν Βλαχέρναις* asservatum. Denique Nicephorus Call. lib. 18. cap. 38. (adeo parum sibi constat) asservatas scribit in Blacherniana Aede vestes Deiparae et partem zonae, una cum capitis amiculo. Quod firmari praeterea potest ex Metaphrastae verbis, quae ad Codinum laudat Lambecius pag. 201. Iam vero Deiparae vestes a Gelbio et Candido Patriciis, Hierosolymis Constantinopolim delatas, et in Templo, quod postea in Blachernis ab Imperatore extructum est, depositas, docent Menaea ad 2. Iulii. Historiam fusiori Commentario narrat Theodorus Presbyter, seu quivis alius Author Narrationis Historicae in Depositionem vestis S. Mariae, editus a Combefisio in Hist. Monothelit. qui in Aede Blacherniana factam disertis verbis tradit, *κατὰ τὸ ἀρκτῷον μέρος*, circa partem scilicet Septemtrionalem. Ex Palaestina pariter Constantinopolim asportatas, Leone M. imperante, autor est etiam Zonaras. Cedrenus vero, Glycas et Ioelus Hierosolymis apud Hebraeam quamdam virginem inventas commemorant, indeque allatas Constantinopolim, et in sacra Theca depositas sub A. Leonis M. XVII. in qua quidem Theca, *σορῷ*, seu *σηκῷ χρυσοπάστῳ, περιστόλια τῆς παρθένου Μαρίας* asservata narrant Theophylactus Simocatta lib. 8. cap. 5. et Codinus de Offic. Aulae CP. cap. 15. Praeterea *μέρος τι τῆς αὐτῆς ἀξιαγάστου ζώνης, καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἐπικάλυμμα* repositum testatur Nicephorus Callist. loco citato. Vestis Deiparae materiam descripsit Autor Narrat. Historicae in depositionem vestis Deiparae: *ἡ δὲ ἐσθὴς ἡ θεία ἐξ ἐρίων εὐφθάρτων ἐξυφασμένη, καὶ ὁ στήμων γὰρ καὶ ἡ κρόκη, ἔριόν ἐστιν τὸ αὐτὸ ὁ μοειδὲς καὶ ὁμόχροον.* Et in Leone M. Ioelus: *καὶ σορὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατασκευάσας, κατέθετο ταύτην, ἥτις ἐξ ἐρίων εὐφθάρτων ἐξυφασμένη, καὶ στημόνων ὁμοιοειδῶν, καὶ ὁμοχρόων, ἀδιά-*

φθαρτός ἐστιν, καὶ ἀδιάλυτος μέχρι τοῦ νῦν, τῆς ἀειπαρθένου τὸ θαῦμα σαφῶς κηρύττουσα. At quod Ioelus περὶ ἀφθαρσίας zonae Deiparae scribit, id etiam habent Euthymius et Germanus Patr. CP. oratione mox laudanda. Synaxaria ad 2. Aug. vestem et zonam in eadem capsula, seu σορῷ reconditas notant. Sed errant, cum earum inventionem et translationem Arcadio, Theodosii filio, adscribunt, quod ex ipso, quem ineunt, annorum calculo perspicuum est. Tradunt enim ab earum translatione elapsis CDX. annis, Zoem Leonis Philosophi Imperatoris uxorem, cum a daemone vexaretur, divino monitam oraculo, si sacra Deiparae sibi apponeretur zona, fore ut liberaretur: mox Augusti praecepto adaperta capsa, in ea repertam Deiparae zonam, aurea sigillatam bulla, cum codicillo, seu brevi, annum, Indictionem et diem continente, quibus Constantinopolim allata, et in capsa ab ipso Imperatore deposita fuerat: qua quidem zona a Patriarcha supra Augustae corpus expansa et explicata, in pristinam illa redierit sanitatem, quo facto sacra zona in capsam rursum relata fuerit. Ex hac, inquam, narratione manifeste patet perperam Synaxaria inventionem vestis et zonae Deiparae Arcadio adscripsisse, a quo ad Leonem intersunt anni P. M. CDLXXX. Sed neque idem annorum CDX. numerus Pulcheriae, cui eamdem translationem tribuit Nicephorus, convenire potest, quae excessit A. Ch. CDLIII. a quo ad Leonis Principatum, quem ille iniit A. DCCCLXXXVI. numerantur anni CDXXIX. proinde satius Cedreno fidem habere scribenti inventionem et translationem factas A. Leonis M. XVII. quo ille obiit, hoc est, Christi CDLXXIV. a quo ad initium principatus Leonis Philosophi anni intersunt CDXII. Extat Theodori Presbyteri Magnae Ecclesiae λόγος διαλαμβάνων, καθ' ὃν ἡ τῆς Θεομήτορος ἐσθὴς τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐπεδήμησεν. Sed et Simeonis Metaphrastae Homiliae, quam in Deiparae laudem conscripsit, titulus concipitur περὶ τῆς φανερώσεως τῆς τιμίας αὐτῆς ἐσθῆτος, καὶ ὅπως ὁ μέγας οὗτος θησαυρὸς Χριστιανοῖς τεθησαύρισται. Utcumque ista se res habeat, id pro certo haberi debet festum depositionis zonae Deiparae, quod Graeci agunt 31. Aug. esse de miraculo, quod in Zoe Augusta factum narrant: vel etiam quod eadem die Zela, Helenoponti oppido, sub Iustiniano Imperatore, in Aedem Blachernianam, vel Chalcopratianam, est relata. Menologium Sirleti Card. XXXI. *Aug. commemoratio zonae sacratissimae Deiparentis Mariae repositae in venerabili eius Aede, cum zona ipsa relata est ab Episcopatu Zelae sub Iustiniano Imperatore, et factum miraculum per impositionem pretiosae zonae super Reginam Zoem coniugem Leonis Im-*

Allat. in Diatriba de Simeon.

peratoris. Unde coniici daretur zonam tum primum Constantinopoli visam Iustiniano M. regnante, et una cum eiusdem Deiparae veste in Chalcopratianum Templum, et Ἁγίαν Σορόν, illatam. Festum vero, quod Graeci celebrant 2. Iulii, est de inventione, seu depositione vestis in eadem Aede Blacherniana, facta sub Leone M. idque ἑορτὴν τῶν καταθέσεων τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου vocat Codinus de Off. Aulae CP. cap. 15. N. 26. qua quidem die Imperator in Templum Blachernarum cum suis Palatinis itare consueverat. Certe depositas primum in Aede Chalcopratiana sacras Deiparae reliquias, vestem et zonam, vel vestis partem aliquam extitisse, testantur passim Menaea, ipsaque Trevirensis Crucis inscriptio: quae quidem Aedes inde, ut Blacherniana, Ἁγία Σορὸς appellata fuit. Codin. de Orig. CP. τὴν Ἁγίαν Σορὸν τὴν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις Ἰουστῖνος καὶ Σοφία ἀνήγειρεν, — ἐκεῖσε γὰρ ἐναπόκειται ἡ τιμία ζώνη, καὶ ἡ ἐσθὴς τῆς Θεοτόκου. At Nicephorus Call. lib. 14. cap. 49. de veste silet, zonam vero in Templo Chalcopratiano agnoscit ab Eudocia ibi repositam: τὴν τιμίαν τῆς Θεομήτορος καὶ ἱερὰν ζώνην κατέθετο ἐν αὐτῇ τῇ τῆς ἁγίας τραπέζης σορῷ· καὶ ἐξ ἐκείνου Ἁγία Σορὸς ὁ τῆς Θεοτόκου οἶκος οὗτος ἐπώνυμον ἐκληρώσατο. Et cap. 2. eiusdem libri: καὶ τὸ τῶν Χαλκοπρατείων αὖθις ἱερὸν τέμενος ᾧ Ἁγία Σορὸς ὄνομα. Editus est pronuper a R. P. Francisco *de Combefis* Germani Patriarchae Constantinopolitani Λόγος εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῶν Χαλκοπρατείων, καὶ εἰς κατάθεσιν τῆς ἁγίας ζώνης, καὶ τῶν σεβασμίων σπαργάνων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Laudatur ab Allatio Λόγος, seu Sermo alter Euthymii Monachi, εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας αὐτῆς Σοροῦ τῆς ἐν Χαλκοπρατείοις. Prostat denique Andreae Cretensis, vel alterius innominati Scriptoris ἐγκώμιον εἰς τὴν κατάθεσιν τῆς τιμίας Ζώνης τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ab eodem Combefisio publicatum in Hist. Monothelitarum. Verum integrane zona fuerit in hac Aede, dubium videtur, cum lib. 18. cap. 38. partem eiusdem zonae, una cum humerali sacratissimae Virginis, in Blacherniana asservatam fuisse tradat idem Callistus. Alia praeterea Aedes extitit iuxta S. Romani Templum, Ἁγίας Σοροῦ appellatione extructa a B. Helena, ut autor est Codinus: sed an Deiparae λείψανα possederit, omnino silet. Magna porro fuit Imperatorum erga has sacras reliquias veneratio, cuius praecipuum est argumentum, quod cum Heraclio imperante Sarbarus Persa, et Mysorum Chaganus urbem gravi obsidione premerent, Patriarcha muros obierit, circumferens ἀχειροποίητον τοῦ Χριστοῦ εἰ-

V. Metaphr. in Orat. de Translat. manus S. Ioann. Bapt. cap. 11.

κόνα, καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα, προσέτι δὲ καὶ τὴν τιμίαν ἐσθῆτα τῆς Θεομήτηρος, ut est in Triodio Graecorum: et Michael Balbus, cum a Thoma Tyranno terra marique in urbe obsideretur, τό τε ζωοποιὸν τοῦ σταυροῦ ξύλον καὶ τὴν ἐσθῆτα τῆς πανάγνου Θεοτόκου, supra moenia, praeeunte Patriarcha, circumtulerit: Romanus denique Lecapenus et Alexius Comnenus, hic contra Bulgari insidias, ille contra Patzinacarum incursus, his se reliquiis tutati sint. Vide Acrop. cap. 11. Andr. Saussaium in Martyrol. Gall. 25. Iul. Godefr. Henschen. in Act. SS. 2. Febr. de Hypapante, §. 4. N. 26. et Honoratum Niquetium in Iconologia Mariana lib. 1. cap. 8.

Εἰ γὰρ σωθείης] Cinnamus lib. 4. φεύγειν τε γάρ ἐστιν Pag. 197. C ὅτε χρὴ μηδὲν αἰσχυνόμενον, εἰ τοῦτο διδοίη καιρός. Encomium Emmae Reginae Angl. ***Est procul dubio certa victoria ab fortiori hoste elabi fuga, cui nequit resisti per arma.*** Hinc Petrus Chrysol. Serm. 150. ***Bellicosus, quod in bello fugit, artis est, non timoris:*** et vox illa Caroli M. apud Ditmarum lib. 7. Chron. ***Carius mihi ut populi exprobrantes dicant me hinc fugisse, quam hic cecidisse: quia dum vivo iniuriae pondus illatae vindicaturum me spero.*** Tartari, autore Aithono cap. 48. ***In pugna nec verentur fugere, si fuga prosit.*** Idipsum de iis testatur Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 24.

Παρά του] Monui supra in Edit. Hoeschel. haberi παρ' Pag. 198. D αὐτοῦ, ut sensus sit, humerale Deiparae ab Alexio amplius non visum, proindeque deperditum in eo praelio. Sequuntur in eadem Edit. haec verba: οὗτος δὲ διὰ τὴν νύκτα διεσώθη εἰς Γολόην, ὅτε καὶ ἔλεγον οἱ πολῖται. Ἀπὸ τὴν Δίστραν εἰς Γολόην καλὸν ἄπληκτον Κόμνηνε, i. ***a Distra ad Goloem bella castra Comnene:*** est enim ἄπληκτον castrorum locus, unde idem quod φοσσάτον dicitur Leoni in Tact. cap. 11. §. 1. κυρίως φοσσάτον τὸ ἄπληκτον τοῦ ὅλου στρατοῦ καλεῖται. Sic autem vocantur castra, quod fossis undique ad exercitus securitatem circumcingantur. Postmodum tamen φοσσάτον pro ipso exercitu usurpatum passim observare est; atque ita Constantinus de Adm. Imp. cap. 44. φοσσάτον ab ἄπλακτον distinguit: καὶ εἰσὶ φραγμὸς καὶ ἄπληκτα τῶν φοσσάτων. Dicitur autem ἄπληκτον a Latino *applicare*, quod est divertere, hospitari. LL. Wisigoth. lib. 8. tit. 2. §. 3. ***Qui in itinere constitutus, cuiuscumque forsitan campo applicaverit, et ad coquendum cibum frigoris necessitate compulsus ignem fecerit.*** et tit. 4. §. 25. ***Viam per quam ad civitatem, aut ad provincias nostras ire consuevimus, nullus — eam excludat vel adstringat, sed utrimque medietas aripennis libera reser-***

vetur, ut itinerantibus applicandi studium non vetetur. Lex Burgund. tit. 38. §. 7. *Si quis in agro regio, vel colonica voluerit applicare, et non permissus fuerit, colonus fustigetur.* Lex Langob. lib. 3. tit. 12. §. 5. *Neque per fortiam suam in mansione arimanni se applicet.* Quibus in locis *applicare* non hospitari duntaxat significat, sed et in campo sub tentoriis degere, tentoria ipsa figere, quod satis ostendunt haec verba, *in campo, in via, in agro applicare.* Sub dio enim, in tentoriis noctes exegisse Francos et Germanos, cum iter agerent, par est credere, quod solenne fuit populis Septemtrionalibus, *ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο*, quod de Walachis dixit Anna lib. 8. proprie autem *applicare* est ad locum aliquem divertere, pervenire. Terent. in Andr. *Tum ille egens forte adplicat primum ad Chrysidis patrem se.* Quintilianus Decl. 338. *Dum pirata applicat.* Regula Magistri cap. 57. *Ad mansionem cum applicaverit.* Charta Domini de Canneto in Provincia An. MCCCXXVIII. *Quoties Dominus Provinciae, vel fratres, vel filii, vel officiales ad castrum ipsum applicant.* Ubi igitur in itinere exercitus applicat, hic locantur castra, quae *Applicata*, Graecis *ἄπληκτα*, seu *ἄπλικτα*, ut scribitur apud Leonem loco citato, dicuntur. Gloss. Lat. Graec. *Applicatio, καταγώγιον.* Gloss. Gr. Lat. *ἄπληκτον, diversorium; ἀπληκεύω, maneo, diversor.* Vita S. Simeonis Mirabil. montis: *καὶ ἐλθόντες τινὲς αὐτῶν εἰς Γάβαλα, ἠπλήκευσαν εἴς τινα ναὸν τῆς πόλεως.* Perperam igitur Aemilius Portus ad Onosandri cap. 9. *ἄπληκτα*, seu castra censuit dicta, quasi *τοὺς στρατιώτας φυλάσσοντα, καὶ ἀμοίρους ποιοῦντα τῶν κινδύνων καὶ πληγῶν.* Gloss. Gr. Lat. *ἄπληκτος, impercussus.*

Pag. 200. D *Ὀζολίμνη*] Extitit palus illa ultra Istrum in ea regione, quam Walachiam hodie vocant. Binas autem potissimum iis in locis observat Strabo lib. 7. quarum alia mari, in quod effunditur, adiacet, (Tiagola forte Ptolemaei) altera meatu caret. Certe constat Hierassam fluvium, qui in Istrum haud procul a Dorostolo, seu Dristra, influit, quo loco bellum istud gestum est, lacum permaximum efficere, qui idem fuerit cum Ozolimna.

Pag. 201. D *Φλάντρας Κόμης*] Fuit is Robertus, cognomento Frisius, Comes Flandriae, qui ante duodecennium fere quam Proceres nostri Hierosolymitanum aggrederentur iter, cum multis opibus Hierusalem orationis gratia est profectus, rediensque per Thraciam cum Alexio Imperatore locutus est. Haec ferme Guibertus lib. 1. Hist. Hier. cap. 4. et lib. 7. cap. 34. Peregrinationem Hierosolymitanam suscepit Robertus A. MLXXXV. a qua necdum reducem A. MLXXXIX. autor est

Meierus lib. 3. Hanc praeter Andream Sylvium in Chronic. Marcian. lib. 4. cap. 3. et aliquot alios attigit Robertus Monachus, ex cuius Cod. MS. proferre hic lubet Epistolam, qua Alexius Imperator Flandrensem Comitem caeterosque Orbis Christiani Principes ad suppeditandum contra Saracenicas gentes promissum toties urget auxilium, cuiusmodi plures eodem argumento scripsisse litteras ad Urbanum Pontificem testatur Uspergensis. At cum illius stylus et scriptionis character paulo humilior Graecanicum minime redoleat fastum, iure fortasse addubitari potest, num eius sententiam bona fide reddiderit Robertus, sive alius quivis Interpres: nam solenne erat Byzantinis istis Augustis, cum ad Principes, Latinos praesertim, scriberent, verbis uti *ampullosis, et quae fastum regalem, Graecumque saperent tumorem*, ut est apud Radivicum lib. 3. Hist. Frider. cap. 6. Verum eiusmodi fuit Graecorum ingenium, *ut cum timerent, nimia sui deiectione vilescerent, et frangerentur in foeminas: cum vero praevalerent, gravi subditorum deiectione superbirent.* Verba sunt Odonis de Diogilo lib. 3. quod de Gallis ipsis ait Anna pag. 402. Certe istius, aut similis Epistolae meminit idem Guibertus.

Argumentum Epistolae.

Hoc Exemplar Epistolae quarto anno ante gloriosum Hierosolymitanum Iter a Constantinopolitano Imperatore omnibus Occidentalibus Ecclesiis directum est, praecipue tamen Flandrensi Comiti Roberto: ipse enim Comes iam redierat a Sepulchro Domini in baculo et pera, in quo itinere se viderunt, et affabile atque amicabile colloquium ad invicem habuerunt. Isdem vero Imperator, ut ipse in eisdem conqueritur litteris, nimis oppressus fuerat a nefanda gente paganorum, quorum principatum tenebat Solymannus Veteranus, pater Iunioris Solymanni, quem nostri postea (ut liber iste meminit) bellicoso conflictu devicerunt, eumque fugere compulerunt. Unde non parum miretur, cur dictus Imperator tam venenosum animum contra nostros semper habuerit, et reddere mala pro bonis non formidaverit.

Epistola ALEXII *Imp.*

DOMINO *et Glorioso* COMITI FLANDRENSIVM ROBERTO, *et omnibus totius Regni Principibus Christianae Fidei amatoribus, tam Laicis, quam Clericis,* IMPERATOR CONSTANTINOPOLITANVS *Salutem et pacem in eodem Domino Iesu*

Christo, et Patre eius, et Spiritu Sancto. O Inclytissime COMES, *et maxime Christianae Fidei consolator, notificare prudentiae vestrae volo, quantum Sanctissimum Imperium Christianorum Graecorum acquiratur fortiter a .... et Turcis quotidie et .... adquiratur sine intermissione .... Sed quia sunt multa mala quae agunt, ut diximus, inenarrabilia, de multis dicemus pauca, quorum sunt auditu horribilia et .... ipsum aerem. Nam pueros et iuvenes Christanos circumcidunt super baptisteria Christianorum et circumcisionis sanguinem in despectum Christi fundunt in eisdem baptisteriis, et desuper eos ...... compellunt, et deinceps in circuitu Ecclesiae eos violenter deducunt, et nomen et fidem Sanctae civitatis blasphemare compellunt. Illos vero nolentes diversis poenis affligunt, et ad ultimum interficiunt. Nobiles autem matronas, et earum filias depraedatas invicem succedendo ut animalia ad .... deducunt. Alii vero corrumpendo rapiunt virgines, statuunt ante facies earum matres, compellentes eas nefarias et luxuriosas decantare cantilenas, donec compleant ipsa sua nefaria. Sic enim legimus actum ut in Dei populo antiquitus quibus Imperii Babylonii post .... delubria deridendo dicebant, Hymnum cantate nobis de Canticis Syon, sic et stupro filiarum matres compelluntur nunc cantare cantilenas nefarias, quarum voces non cantum, ut credimus, resonant planctum, sicut scriptum est in matre Innocentium, Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus, Rachel plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt. Sic licet matres Innocentium, quae per Rachel figurantur, non valuerunt consolari in morte filiorum, valuerunt tamen sonsolari per salutem animarum. Illae tamen nullatenus quod peius est consolari valent, quia et in corporibus et in animabus pereunt. Sed quod adhuc est, veniamus ad deteriora, totius aetatis et ordinis viros, id est, pueros, adolescentes, iuvenes, senes, nobiles, servos, et quod peius et impudentius est, Clericos et Monachos, et heu, proh dolor! quod ab initio non dictum neque auditum est, Episcopos Sodomitico peccato deludunt, et etiam unum sub hoc nefario peccato iam crepuerunt. Loca vero innumerabilibus malis contaminant et destruunt, et peiora eis minantur. Et ad haec quis non plangit, quis non compatitur, quis non horret, quis non orat? Nam pene tota terra in Hierusalem usque Graeciam, et tota Graecia cum suis regionibus superioribus, quae sunt Cappadocia Minor, alia Maior, Phrygia et Bithynia et Maior Phrygia, id est, Troia, Pontus, Galatia, Lydia,*

Pamphylia, Isauria, Lycia et Insulae principales Chio et Mitylena et multae aliae Regiones et Insulae, quae non valemus modo computare, usque Troiam, quae ab eis iam invasa est. Et fere nihil remansit nisi Constantinopolis, quam ipsi minantur citissime nobis aufferre, nisi auxilium Dei et fidelium Christianorum Latinorum celeriter subvenit. Nam Propontidem, quae et Avidus dicitur, et ex Ponto iuxta eamdem Constantinopolim in Mare Magnum decurrit, cum ducentis navibus invaserunt, quas Graeci ab eis depraedati fabricaverunt, et remigiis, velint nolint, deducunt, et minantur tam per terram, quam per eamdem Propontidem Constantinopolim (ut diximus) velociter capere. Haec plura de innumerabilibus malis quae haec impiissima gens agit, diximus et scripsimus tibi, Comes Flandrensium, Christianae fidei amator. Caetera vero ob legentium fastidium dimittamus. Igitur pro Dei amore, et pro omnium Graecorum pietate rogamus, ut quosque fideles Christi bellatores, tam maiores, quam minores cum mediocribus intra tua acquirere poteris ad auxilium mei et Graecorum Christianorum huc deducas, et sicuti Galatiam et caetera Occidentalium Regna anno praeterito a iugò paganorum aliquantulum liberaverunt, ita et nunc ob salutem animarum suarum regnum Graecorum liberare tentent: quoniam ego, quamvis Imperator, nullum tamen remedium atque idoneum consilium scio invenire, sed semper a facie Turcorum et .... fugio, et tamdiu in singula civitate maneo, donec adventum eorum prope sentio, et melius * subiretur esse * nostris Latinis cupio, quam paganorum ludibriis. Ergo antequam ab eis capiatur Constantinopolis, certare totis viribus debetis, ut gloriosam et ineffabilem misericordiam in coelo gaudentes recipiatis. Nam melius est vos habeatis Constantinopolim, quam paganos, quia in ea habentur pretiosissimae reliquiae Domini, id est, Statua ad quam ligatus fuit, flagellum a quo flagellatus fuit, Chlamys coccinea qua fuit indutus, Corona spinea qua fuit coronatus, Arundo quam vice sceptri in manibus tulit, Vestimenta quibus ante Crucem expoliatus fuit, pars maxima Ligni Crucis in qua fuit crucifixus, Clavi quibus affixus fuit, Linteamina post Resurrectionem eius inventa in Sepulchro, Duodecim cophini fragmentorum ex quinque panibus et duobus piscibus, Caput cum Capillis integrum et Barba Sancti Ioannis Baptistae, Reliquiae et Corpora Innocentum quorumdam Prophetarum ac Apostolorum, Martyrum, et maxime S. Stephani Protomartyris, et Confessorum ac Virginum, quae ob nimium incrementum scribere singulariter*

*Anna pag. 205. 206.

V. Gregor. VII. lib. 1. Ep. 49. et Berthold. Const. An. 1094.

* *subiectam*
* *vestris*

V. Syntagma nostrum de Capite S. Ioann. Bapt. cap. 7. N. 11.

.... *quae tamen omnia Christiani magis quam Pagani habere debent, et munimen magnum erit omnibus Christianis, si haec omnia habuerint, detrimentum vero .... si perdiderint. Nam si hoc .... noluerint et aurum magis amaverint, in ea plus invenient, quam in toto Mundo. Nam soli thesauri Ecclesiarum Constantinopolis in argento, auro, gemmis et lapidibus pretiosis, et pannis sericis, et caeteris palliis, sufficere possunt omnibus Mundi Ecclesiis: quos cum omnes thesauros inaestimabilis thesaurus matris Ecclesiae Sanctae Sophiae, id est, Dei Sapientiae, superare, et absque dubio thesauris Templi Salomonis coaequari potest, ... de infinito thesauro Nobilium dicam cum thesaurum negotiatorum rusticorum nemo aestimare* *possit *posse, quod invenitur in prateritorum Imperatorum thesauris, id pro certo dico, non erit lingua quae illum recitare valeat, quoniam non solum Constantinopolitanorum Imperatorum ibi thesaurus habetur, sed omnium antiquorum Romanorum Imperatorum ibi thesaurus et translatus et in Palatiis absconditus. Quid amplius dicam, quod certe patet oculis hominum, nihil est quod non sit illic absconditum. Currite ergo cum tota gente vestra, et viribus vestris certate, ne talis thesaurus in manibus Turcarum et .... cadat, quia .... infinita adhuc sexaginta millia exspectantur quotidie, et timeo ne per illum thesaurum nostros paulatim seducant cupidos milites, quemadmodum Iulius Caesar olim fecit, qui Regnum Francorum cupiditate invasit. Et quoniam Antichristus capturus totum Mundum in finem Mundi est acturus, agite ergo dum tempus habetis, ne Christianorum Regnum, et quod magis est Domini perdatis Sepulchrum, et inde non iudicium, sed mercedem habeatis in caelum.* Hactenus Alexii Epistola, quam genuinam, et non confictam esse, vel minime adulterinam, abunde probant quae ex illa delibavit, scriptisque suis inseruit, sed longe elegantioribus vestita verbis, Guibertus lib. 1. Hist. Hier. cap. 4. scripta vero hic innuitur anno post redactas in Graecorum potestatem *, Alexii arte et industria, Galatiae et Paphlagoniae urbes, quas inter praecipuum locum obtinuit Sinope: proinde paulo ante Gelalolduli Sultani obitum, quem An. Chr. MXCII. contigisse supra a nobis est observatum.

*Anna pag. 170. 176.

Pag. 202. A *Ὅρκον*] Hominium, cuiusmodi eidem Alexio ab Gothofredo Bullionensi caeterisque Proceribus Francis praestitum narrat Anna lib. 8. pag. 289.

A *Μαρκέλλαν*] Paulus Diac. lib. 23. Hist. Miscell. in Constantino Irenes filio: *Iulio mense exercitum movit adversus Bulgares, et construxit castrum Marcellorum.* Eodem libro *Marcella* dicitur, *Ego veniam ad Marcellam.*

Κύψελλα] Thraciae urbs ad Hebrum, de qua Geographi passim. Pag. 203. B

Βουλγαρόφυγον] *Bulgarofle*, Villharduino. Vide Notas ad eumdem Script. Pag. 204. A

Ἀρχοντοπούλους] Quemadmodum apud Gallos, Italos, Hispanos, Anglos, aliosve divisus olim fuit Nobilium ordo in tres classes, Baronum scilicet, Militum, seu Equitum, et Domicellorum, seu Scutiferorum, ita apud Byzantinos, qui Latinorum mores, velut simiae, aevo sequiori aemulati sunt, Nobilium ordo in tres pariter classes distributus fuit. Universim vero Nobiles et Magnates Aulae Constantinopolitanae *Ἄρχοντες* appellantur, ut ex Luithprando lib. 3. cap. 9. Willelmo Tyrio lib. 20. cap. 18. et Byzantinae Historiae Scriptoribus colligere quivis potest. Horum uxores *Ἀρχόντισσαι* dicuntur Nicetae in Isaacio lib. 3. N. 11. Ordo ipse Nobilium *Ἀρχοντικὸν* ab Anna, *Ἀρχοντικὴ τάξις* appellatur a Cantacuzeno in Prooemio Hist. Nobiles igitur qui sanguinis nexu Imperatoribus proximi erant, aut qui generis, officii et dignitatis praerogativa caeteris praestabant, *πρότεροι Ἄρχοντες* vocantur in Diplomate Andronici apud Phranzem lib. 3. cap. 24. *προτερεύοντες τῶν Ἀρχόντων* apud Theophylactum Simocat. lib. 8. cap. 9. *ὁπόσοι τῆς μείζονος τύχης* apud Annam pag. 221. *συγκλητικοὶ Ἄρχοντες* apud Scylitzem pag. 857. Caeteri quorum minor dignitas *Ἄρχοντες* nude ac simpliciter, Constantino Porph. in Novel. *περὶ δυνατῶν*, etc. *κατωτέρω Ἄρχοντες* dicuntur. Erant praeterea *Ἀρχοντόπουλοι*, seu *Ἀρχοντόπουλα*, (neutro enim genere non semel vocem hanc efferunt Byzantini Scriptores, Codinus de Offic. cap. 6. N. 38. Cantacuzenus lib. 1. cap. 48. Constantinus in Hist. Apoll. Tyr. etc.) qua appellatione indigitabantur Nobiles, qui nullum Officium in Aula, aut Militia Byzantina obibant, praesertim vero Nobilium et Procerum filii, nulla propter aetatem dignitate insigniti. Quemadmodum enim apud nos Milites, seu Equites, Domini: qui autem nondum Militari ordine donati erant, quantumvis Nobiles et illustri natalium splendore, vel serie, conspicui, *Domicelli* nuncupabantur, tamquam minores Domini, aut certe Dominorum liberi: sic etiam Byzantini Nobilium suorum et Archontum filios, non *Ἄρχοντας*, sed *Ἀρχοντοπούλους* appellarunt, vocabulo mixobarbaro, quo non tam *Ἄρχοντες*, quam *Ἀρχόντων* filii, quandoque etiam inferioris ordinis *Ἄρχοντες* indicantur. Terminatio enim *πουλος*, seu *πωλος*, vocabulorum notioni quidpiam detrahit, vimque habet minuendi. Plerumque etiam filium significat; ita apud Zonaram in Bulgaroctono *Κομητόπουλοι* sunt Comitum filii, et Humbertopulus apud Annam

est Humberti filius: quae loquendi formula Anglo-Normannis familiaris olim fuit, nomen patris, filii nomini praeponentibus, quod praeterea de Hybernis observat Camdenus. Enimvero Ἀρχοντόπουλοι, cuiuslibet essent conditionis, aut generis, vel etiam dignitatis, in Palatio Imperatoris nudis stabant capitibus, cum caeteri Ἄρχοντες et Proceres sciadiis pro ratione Officii, aut Ordinis, capita operirent, uti testantur Nicephorus Gregoras lib. 11. extremo, et Codinus de Offic. cap. 3. N. 12. et cap. 7. N. 32. Totum hunc Aulae Constantinopolitanae Procerum ordinem discimus ex supra laudato Andronici Diplomate: εἴτε τῶν προμενῶν (leg. προτέρων) ἀρχόντων τῆς Βασιλείας μου, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχόντων, καὶ Ἀρχοντοπούλων αὐτῆς. Ex his igitur satis liquet quae fuerit τῶν Ἀρχοντοπούλων Phalanx ab Alexio instituta, conflata scilicet ex nobilioribus adolescentibus Aulae Constantinopolitanae, quibus Ἀρχοντοπούλων nomenclaturam primus indidit: καὶ Ἀρχοντοπούλους ὠνόμασεν, ὡσανεὶ ἐξ Ἀρχόντων υἱοὺς γεγονότας.

D Ἄπρον] Apros, Thraciae urbs, Archiepiscopali et Metropolitana dignitate insignis, de qua Cantac. lib. 1. et Veteres Notitiae.

Pag. 205. A Ἀγούρους] Hoc vocabulo Ephebos a Thracibus nuncupatos ex Eustathio pridem docuit H. Stephanus, qua etiam, notione eadem, usum Nicetam observat Meursius. Leo Grammat. pag. 460. θεασάμενος οὖν αὐτὸν ἐπιάγουρον καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν Κεφαλᾶν.

B Σατράπην] Cliziasthlanem, Solymanni veteris filium.

B Ἀπελχασήμ] Atqui e vivis sublatus erat Apelchasem, cui successerat Cliziasthlan Solymanni filius, ope Pulchasis, Apelchasemi fratris, qui hic intelligi debet; proinde lego τὸν Ἀπελχασὴμ ἀδελφόν.

B Τζαχᾶς] Tzachae (Zachatam vocat Glycas) Turcici Proceris in Hellesponti Insulas irruptionem narrant etiam Zonaras et Glycas.

C Κλυζομέναις] Eadem, opinor, quae Clazomenae, urbs Ioniae maritima: ut credam, facit Phocaeae et Mitylenes, seu Lesbi, Insulae vicinia.

C Εἰς ἔλεον] Graeco idiomate Dei misericordiam implorasse Turcos ait Anna, quod Turcicis hisce verbis facere solent: Ἀλλὰ οὐὰ Κουβὰρ ἀλλὰ, ut est in Saracenicis Sylburgii pag. 70. et apud Constant. de Adm. Imp. cap. 14. seu ut est apud Ioan. Cananum pag. 195. Ῥασοὺλ, Ῥασοὺλ Μαχουμέτη: vel, ἀλὰχ ταγκρὺ Μαχουμέτη. Vide Scip. Ammirat. ad Tacit. lib. 14. cap. 5.

Στιβάδας καὶ βύρσας] Vegetius lib. 4. cap. 25. *Adversum arietes vel falces sunt plura remedia; aliquanti centones et culcitas fustibus calcant, et illis opponunt locis, qua caedit ariès, ut impetus machinae materia molliore fractus non destruat murum.* Leo in Tact. cap. 15. §. 48. καὶ πρὸς τοὺς κριοὺς δὲ ἀντίκεινται τυλάρια καὶ σακκία γέμοντα ἄχυρα καὶ ψάμμῳ. Willel. Tyrius lib. 8. cap. 13. *Cives a propugnaculis stramine plenos et palea saccos suspenderant, vestes quoque et tapetia, trabes ingentis magnitudinis, et culcitas refectas bombyce a turribus et muro aliquantulum demiserunt, ut per eorum mollitiem et mobilitatem contortorum molarium ictus eluderent, et laborantium evacuarent conatum.* Adde cap. 18. et Albert. Aq. lib. 6. cap. 9. D

Κουράτορα] Erant apud Byzantinos curatorum varia genera: interdum enim et saepius Curatores dicuntur Aedium publicarum Praefecti, seu *Provisores*, uti vocantur in vita Ludov. Pii. Quandoque etiam Praefecti Aerarii. Gloss. S. Benedicti cap. de Magistrat. *Curator*, φροντιστὴς, λογιστής Gloss. Graecolat. λογιστὴς, *Curator*. In vet. Inscr. CVRATOR AERARII MEDIOL. Hac igitur functum dignitate in Lesbo Insula Alopum constat. Summus autem Aerarii Praefectus Μέγας Κουράτωρ dicebatur. Vide Tom. 1. Hist. Fr. pag. 869. D

Πρωτονωβελισσίμων] Dignitas Palatina, quae nomen dedit familiae illustri in Regno Neapolitano, forte quod Gentis autor ea donatus fuisset. Eius non semel mentio occurrit apud Scip. Ammiratum in Famil. Neapol. Tom. 2. ubi etiam illius Stemma perstrinxit pag. 233. 234. 297. 309. Meminit pariter illius Caesar Nostradamus in Hist. Provinc. A. MCCCXXV. Occurrit in Iure Graeco-Rom. Πρωτονωβελισσιμοϋπέρτατος, adeo ingeniosi fuere Graeculi isti in fingendis Dignitatum nominibus, quarum nullae erant functiones, cum ex solis *rogis* annuis et gradu in aliquo pretio haberentur. Vide Alamannum ad Procop. et Meurs. in Gloss. Nobilissimi dignitas occurrit infra pag. 274. Pag. 208. C

Βολκάνου] Fuit is Volcanus, seu ut a Diocleate nuncupatur, Belcanus, Rassiae Zupanus, quam provinciam clientelae iure Regno Serviae obnoxiam, obtinuerat a Bodino Dalmatiae et Serviae Rege, cuius hoc loco meminit Anna. Vide Notata ad pag. 40. Pag. 209. C

Ῥούσιον] *Rusa* Roberto Monacho. Vide Not. ad Villhard. Pag. 210. B

Πολυβοτόν] Polybotus Thraciae urbs Cantacuzeno dicitur lib. 2. cap. 12. et lib. 3. cap. 76. Eiusdem nominis in Phrygia oppidum statuit Procopius in Hist. Arc. B

Μανιακατῶν] Latinos, seu Normannos intelligit, qui Maniacae olim in Italia et Sicilia meruerant, de quibus supra D

pag. 11. Autor est autem Lambertus Schafnaburg. ad A. MLXXI. Normannos Imperatoribus Constantinopolitanis militasse ante extinctum Robertum, post cuius mortem constat ex Orderico Vitali lib. 7. plures ex eius comitatu in Graeciam transiisse, et sub Alexii stipendiis meruisse.

D *Τῶν βασιλικῶν ἱεράκων*] Fuit olim in Aula CP. dignitas *τοῦ Πρωτοϊερακαρίου*, cuiusmodi est M. Falconarii apud nos. Verum hic agitur de eo penes quem cura erat alendorum accipitrum.

Pag. 212. D *Τεταρταίου ῥίγους*] Apud Medicos *ἐπιβολὴ ῥίγους* est frigoris in febre accessio; *ῥίγη περιοδικά*, rigores febrium circuitu redeuntes: Marcello Empirico cap. 16. *horrores febrem praecedentes, quae circuitum habent.* Celsus lib. 3. cap. 3. ait quartanas febres incipere semper *ab horrore.* Hic vero universim *ῥῖγος* pro ipsa febri sumitur, quae *ῥιγοπύρετος* dicitur apud Gregorium in vita S. Basilii Iunioris N. 7. Sic *frigores*, apud Latinos medii aevi, dicuntur *febres, quae faciunt homines frigere,* ait Balbus in Catholico. *Frigora* dixit eadem notione Gregorius Turon. de Glor. Confess. cap. 24. 85. *Frigus febrium*, lib. 4. de Mirac. S. Mart. cap. 21. Hinc *Frigoreticus morbus* apud Hepidannum in vita S. Wiboradae lib. 1. cap. 27. pro ipsa febri: et *Frigoretici* pro febricitantibus apud Flodoardum lib. 2. Hist. Rem. cap. 14. lib. 4. cap. 44. Baldricum in Chron. Camerac. eumdem Gregor. Turon. passim etc. Etsi frigus, seu, ut tunc loquebantur, *frigorem* ab ipsa febri distinguere videatur Fortunatus Pictaviensis in vita S. Germani Episc. Paris. cap. 20. *Waddo — typum dupliciter incurrens febris et frigoris, expurgandus sancti viri praesentatur obtutibus.* Quo loco satis innuit *frigorem* esse febrem, quae per *ἐπιβολὴν ῥίγους* excitatur.

Pag. 215. C *Ξηρόγυψον*] Xerogypsi fluvii meminit Theophylactus Simoc. lib. 6. cap. 3.

IN LIBRUM VIII. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 221. A *ΧΟΙΡΟΒΑΚΧΩΝ*] Choerobacchorum oppidum extitit Constantinopolim inter et Adrianopolim, ad Melam fluvium. Adiacentes oppido campos explicandae aciei et castris locandis percommodos eleganter describit Nicetas in Man. lib. 1. N. 5. Agunt etiam de iisdem Zonaras, Scylitzes et Glycas in Constantino Duca et Otho Frising. in Chron. Vide Notas ad Cinnami pag. 41.

B *Παρασκευὴ τῆς ἀπόκρεω*] Feria v. Hebdomadae, quae Latinis Hebdomada Septuagesimae dicitur. Vide Allat. de Hebdom. Graecor. et Petavium ad Niceph. CP.

Ἑβδομάδα τῆς Τυροφάγου] Hebdomadem, seu Septi- C
manam Quinquagesimae. Vide supra pag. 51.

Δεκάτου] Locus fuit ab urbe Constantinopolitana 10. D
stadiis dissitus, unde, ait Anna, appellationem videtur sorti-
tus. Huius meminit Theophanes A. XXXII. Iustiniani. Extitit
praeterea alius, eiusdem ferme nominis, intra urbem, nisi
quod pro *Δέκατον*, voce a Latio dicta, *Δέκιμον* nuncupatur:
unde porta Decimi dicta, quae in Hippodromum per cochleam
ducebat. Autor Chronici Alex. tradit Gratianum Aug. cae-
sum fuisse *ἐν τῷ ἀνέρχεσθαι αὐτὸν εἰς τὸ ἱππικὸν Κων-
σταντινουπόλεως θεωρῆσαι διὰ τοῦ κοχλίου, κατὰ τὴν θύραν
τοῦ λεγομένου Δεκίμου.* Ex quo loco emendandus alter in
Zenone apud eumdem Scriptorem: *καὶ ἐσφάγη εἰς τὸ κοχλίον
τοῦ Παλατίου κατὰ τὸ Δέκιμον, ὡς ἀνέρχεσθαι εἰς τὸ ἱππι-
κὸν θεωρῆσαι ὁ αὐτὸς Ἀρμάτος.* Perperam enim editum
Δόκιμον, quod fugit eruditum Interpretem. Porro vicos et
oppida nonnulla a numero stadiorum et milliarium nomen
sumpsisse notum est, ut fuere Hebdomum iuxta Constantino-
polim, et alius eiusdem nominis locus iuxta Florentiam in
Hetruria, ubi hodie Abbatia Septimiana, ut tradit Ughellus
Tom. 3. Ital. Sacrae pag. 54. Castella duo *Quinti* nomine
appellata, in Dardania unum, in Mysia alterum, quorum
Procopius meminit, et tertium iuxta Alexandriam, ubi S.
Anastasia Patricia Monasterium extruxit, ut est in Synaxa-
riis 10. Mart. Occurrit praeterea *Nonum* iuxta eamdem ur-
bem Alexandriam apud Moschum in Prato Spirit. quod ita
dictum innuit, quod ab urbe novem milliaribus distaret,
c. 105. 177. 184.

Τὴν λίμνην] Paludem, quam Melas fluvius aestate ares- Pag.223. A
cens efficit. Nicetas loco citato de Mela: *οὗτος τοίνυν θέ-
ρους μὲν λειψυδρῶν εἰς χαράδραν συνάγεται τεναγώδη.*

Τοῦ Αὐχένος] Supra pag. 221. *κατὰ τὸν συγκεκολλη-* A
μένον τῷ τείχει τῶν χοιροβάκχων αὐχένα ἔστησαν.

Σκυθῶν ἐσθῆτας] Simile stratagema recitat Polyaenus B
lib. 1. in Cimone.

Ῥέοντα ποταμόν] Melam. Vide Nicetam. B

Ἀπόκρεω κυριακῆς] Dominica Sexagesimae. Vide Al- D
latium.

Βαθέος ῥύακος] Idem forte, qui *βαθύκολπος* Dionysio Pag.225. D
Byzantio dicitur. Adi, si placet, et confer Petrum Gyll. lib. 2.
de Bosporo Thracio cap. 17. Fuit etiam alius eiusdem no-
menclaturae locus in Asia, haud procul ab Euphrate et Te-
phrica, cuius meminit Scylitzes in Bulgaroctono A. 11.

Θεοδώρου τέμενος] Aedem D. Theodoro Tironi sacram Pag.226. A
a Sphoratio Cos. in loco urbis ex eius nomine appellationem

sortito, extructam habent passim Scriptores: sed fuit haecce Aedes iuxta Aedem Sophianam. Illa vero, de qua Anna, extitit in suburbanis Byzantii. Nec aliam reor ab ea, quam Procopius lib. 1. de Aedif. Iustin. conditam scribit ab eodem Augusto, in suburbano nuncupato Raissio: *τὸ τοῦ Θεοδώρου ἁγίου τέμενος πρὸ τῆς πόλεως κείμενον ἐν Χώρῳ καλουμένῳ Ῥαισσίῳ.*

Pag. 227. A *Αἶνον*] Urbs Thraciae, Villharduino *Aine.*

B *Ἐκ Νικομηδείας*] Ubi milites Flandrenses collocarat antea Alexius.

B *Ἀμφιρύκῳ*] Pag. seq. et 443. *ἐν ἀμφιρύκῳ πλοίῳ.* Quid si *ἀμφιρύτῳ*, ita ut *ἀμφίρυτον*, vel *ἀμφίρρυτον πλοῖον* scapha fuerit, quae ex sui exiguitate undis undique ad oram usque alluatur. *ἀμφιρύτη νῆσος* hac notione apud Homer. Od. *α'.* et *Ἄκτη ἀμφιρύτη* lib. 4. Anthol. cap. 24. *ἀμφίρρυτος θάλασσα* apud Cinnamum lib. 6. pag. 305. Hesychius, *ἀμφιρύτη, πανταχόθεν περιρρεομένη τῶν ὑδάτων.* Vide Glossar. Annaeum.

D *Βαλτώδης*] Palustris. Constantinus de Adm. Imp. cap. 38. *ἡ Βενετία τὸ μὲν παλαιὸν ἦν τόπος ἔρημός τις ἀοίκητος καὶ βαλτώδης.* Leoni in Tact. cap. 11. §. 3. *βάλτη* est palus. Occurrit semel ac iterum apud Annam pag. 392. et 441. Hinc *βαλτολιβὰς* apud Scylitzem pag. 832. *διαναπαύσαντες δὲ ἑαυτοὺς ἐν τῇ βαλτολιβάδι, ὡς ἐνὸν, ᾤχοντο διὰ τῆς νυκτός.* Ubi perperam Interpres *in Baltolibade* vertit, mallem *in prato*, aut *loco palustri, et aquis irriguo.*

Pag. 229. D *Μητρόθεν συγγενής*] Quippe Ioanni Ducae Caesari, et Andronico filio Irenes Augustae patri, uxores fuere nobiles Bulgarae. Vide Stemma Comnenicum.

Pag. 230. D *Ἐκ τῆς Ῥώμης*] Auxiliares copias Roma expectabat Alexius, forte ab Urbano II. Summo Pontifice, a quo A. MLXXXIX. per Legatos ab excommunicatione absolutus fuerat, ut scribit Bertholdus, quocum etiam, si non ea tempestate qua bellum istud gestum est, saltem postea foedera inita constat ex Chronico Cas. lib. 4. cap. 48. Vide Malaterram lib. 4. cap. 13.

Pag. 231. A *Λύκου ἢ ἀρνίου κρέας*] Hoc est, *experiemur cum lupisne, an cum agnis cras nobis res erit.*

A *Φοσσάτου*] Occurrit haec vox rursum pag. 281. 312. Est autem *fossatum* exercitus ipse, vel castra ipsa. Gloss. Basil. *κάστρον, ἤτοι φοσσάτον.* Chron. Alexandr. A. Heracl. XVIII. *πλησίον γὰρ αὐτῆς τῆς πόλεώς ἐστιν τὸ φοσσάτον ἡμῶν.* Idatius in Fastis, *ipso anno profectus est Valens Augustus ex urbe ad fossatum.* Consule Glossaria.

Μιᾷ φωνῇ] Ea fuit veterum Tacticorum sententia, *hostes terreri si cum telorum iactu clamoris horror accesserit*, ut est apud Vegetium lib. 3. cap. 18. quibus consona quaedam habet Leo in Tact. cap. 20. §. 114. Erat autem *clamor* iste *permistus exhortatione*, quemadmodum ait Sallustius de Bello Iugurt. Unde *παρακελευσμὸς* dicitur Constantino Manassae pag. 231. Edit. Leyd. Interdum *ἀλαλαγμός*, et *λαλαγὴ ἀρεϊκή*; *ἐνυάλιος κέλαδος* Heliodoro lib. 1. Barditum vocabant Galli antiqui nostrates, ut autor est Tacitus. Verum ex quo in orbem invecta est Christiana Religio, desierunt confusae illae et incertae a militibus ad fiduciae specimen, vel notam, proferri solitae voces, subiitque in earum locum uno omnium ore in caelum missa divini auxilii deprecatio. Cuius moris autorem innuit Constantinum M. Eusebius lib. 4. de vita eiusdem Constant. cap. 19. et 20. et in Orat. de ipsius laudib. dum scribit suis praecepisse militibus, ut in pugnae procinctu hacce oratione Deum sibi in praeliis propitium conciliarent: *σὲ μόνον οἴδαμεν Θεὸν, σὲ Βασιλέα γνωρίζομεν, σὲ βοηθὸν ἀνακαλούμεθα, παρὰ σοῦ τὰς νίκας ἠράμεθα* etc. Exhinc apud Christianos invaluit, ut praelia omnia a Dei invocatione auspicarentur. Guntherus lib. 7. Ligur. Pag. 232. C Anna p. 247B

Sic pulchro felix acies instructa tenore,
Carmine belligero, longeque sonantibus hymnis,
Divinam sibi poscit opem.

Quibus autem verbis concepta fuerit eiusmodi deprecatio, diximus in Dissert. 11. ad Ioinvillam.

Λύχνων ἁφάς] Sic tempus vespertinum vocabant Graeci, quod Latini aevi posterioris *lucernarium*, quo scilicet prima pars vespertini officii obiri solebat, occaso Sole, et quando lucernas accendi mos est; quod et inde *λυχνικὸν* appellatum pluribus observatum a Meursio. *Horam incensi* vocat D. Ambrosius lib. 3. de Virginibus; *Lucernariam devotionem* Uranius Presbyter de obitu S. Paulini Episc. Nolensis N. 4. et Autor vitae S. Severi Episc. Nolani apud Ughellum. Fiebat autem istius officii vespertini introitus cum tribus cereis, ut est in Menologio Graec. canebanturque preces Eucharisticae, quibus nimirum Deo gratiae agebantur, uti testatur D. Basilius lib. de Spiritu S. ad Amphiloch. cap. 29. Has exhibent Euchologium Gr. Arcudius in Anthologio, et Usserius Armachanus in Syntag. de Symbolo Apost. Harum etiam meminit Epiphanius contra Haeres. lib. 3. Cum vero accendebantur lucernae, statim canebatur *Hymnus* iste *vespertinus*, *φῶς ἀγαθὸν* etc. qui pariter describitur in Anthologio, et a Nicephoro Call. lib. 18. cap. 51. iam inde ab Apostolis per manus Pag. 234. B

Ecclesiae Christi traditus fuisse dicitur, ita ut paganos imitati quodammodo videantur Christiani, qui, ut autor est Varro, cum afferebatur lumen, exclamare solebant, φῶς ἀγαθόν. Atque ad huius Graecanici Hymni exemplum Latini Patres quosdam concinnarunt metrica oratione, quos etiam Vespertinorum appellatione donarunt; cuiusmodi ille est qui ab Ennodio exaratus legitur carm. 10. et alter a Prudentio lib. Cathemer. Hym. 6. qui *ad incensum lucernae* inscribitur. Autor est praeterea Michael Psellus lib. de Operat. Daem. in his vespertinis, seu lucernalibus officiis, Dominicae Passionis actam memoriam: Ἑσπέρας γὰρ πρὸς λύχνων ἀφὰς, ὁπόθ' ἡμῖν τὸ σωτήριον ἐξυμνεῖται πάθος etc. Atque ex his perspicue patet non mediocriter lapsum Anastasium in Collat. S. Maximi Mart. cum Graeca verba λύχνων ἀφὴν, seu λυχναφίαν, *tactum lucernae* vertit, cui imposuit vox ἀφὴ, quae Graecis *tactum*, perinde ac *accensionem* significat: *Eadem die, circa tactum lucernae, Troilus* etc. Verum in confesso esse debet longe ante Christianos hanc loquendi formulam in usu fuisse, et vetustissimis Graecorum notam, ex Herodoto lib. 7. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. De lucernario erit alius dicendi locus. Anna lib. 13. pag. 393. λύχνων ἀφὰς metaphorice usurpat pro operis cuiuspiam fine et exitu. Vide pag. 482. et Cinnamum lib. 4.

Pag. 235. C *Μὴ μόνον ψεύδεσθαι*] Eo tamen nomine passim a nostris perstringitur Alexius, tamquam dolosi vir animi, fideique ac verborum parcus observator. Vide Scriptores laudatos ab Hoeschelio in Not. ad Annam.

Pag. 236. B *Ἀριέβης*] Ariebis Armenii, cuius iterum meminit Anna lib. 5. et Constantini Hermenopuli coniurationem enarrant pariter Zonaras et Glycas.

D *Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας*] Hoc est, Achridis Bulgariae Metropoleos, cuius eo aevo Archiepiscopus erat Theophylactus, patria Constantinopolitanus, scriptis in sacram Scripturam et commentariis notissimus. Floruit enim Alexio Comneno imperante, non vero sub Romano Diogene, aut Michaele Duca, uti vult Cardinalis Baronius, quod ex ipsius Epistolis a Meursio editis satis constat, quarum quaedam ad Adrianum Alexii fratrem, Nicephorum Melissenum Caesarem, Gregorium Taronitam, Nicephorum Bryennium Alexii consocerum, Bryennium Alexii generum, et alios ex Alexiana et Comnena Familia Principes scriptae sunt, una etiam ad Nicolaum Patriarcham, qui Pontificatum iniit Indict. VII. A. Ch. MLXXXIV. Praeterea ex Panegyrico Alexio Imperatori dicto, qui asservatur in Bibliotheca Bavarica N. 116. cuius editionis spem nobis iniecit eruditus Annae Interpres. De

Theophylacti Scriptis multa habent Baronius A. MLXXI. N. 15.
et seq. An. MLXXIII. Bellarminus et Labeus de Script. Eccles.
et Leo Allatius de Eccl. Occid. et Or. consens. lib. 2. cap. 10.
N. 2. Archiepiscopos Achridenses, qui Theophylactum prae-
cesserant, aliquot recenset Scylitzes in Botaniata.

Γαυρᾶς] Constat illustrem inprimis fuisse hanc Fami- Pag. 239. D
liam, quae a Chaldaea migravit Constantinopolim, ex qua
recensentur a Scylitze *Constantinus Gabras*, seu *Gauras*,
imperante Basilio Porph. *Michael Gabras*, qui in Michaelem
Paphlagonem conspiravit; *Theodorus Gabras* Sebastus, *Mar-
tyr* a Zonara ob quam nescio causam cognominatus, Dux
Trapezuntis renuntiatus ab Alexio; *Gregorius* eius filius, cui
idem Alexius Mariam filiam despondit, ut est apud Annam
et Zonaram; *Constantinus Gabras* Philadelphiae Praefectus,
eidem Annae lib. 14. idem, opinor, qui Manuele imperante
Tyrannidem invasit, ut autor est Nicetas lib. 4. cap. 6. et
Michael Gabras, qui Eudociam Comnenam, Andronici Comneni
Sebastocratoris filiam, uxorem duxit, de quo idem Nicetas.

Δοῦκα Τραπεζοῦντος] Trapezuntinam Provinciam a Pag. 240. A
Praefectis Ducum titulo administratam docet infra Anna
pag. 364. et Aithonus in Hist. Orient. cap. 13.

Ἐκ τῶν νόμων] Vide Balsamon. in Nomocan. Phot. B
tit. 13. c. 11.

Τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν] Zonaras in Alexio: *τῇ μὲν οὖν* D
*Μαρίᾳ τὸν τοῦ Γαβρᾶ ἐκείνου Θεοδώρου τοῦ Σεβαστοῦ καὶ
Μάρτυρος υἱὸν τὸν Γρηγόριον ἐμνηστεύσαντο, εἶτα τὴν μνη-
στείαν λύσας, οὕτω δόξαν αὐτῷ, κἀκεῖνον ἀποπεμψάμενος,
ἕτερον μνηστῆρα τῇ θυγατρὶ ταύτῃ τὸν Εὐφορβηνοῦ υἱὸν τοῦ
Καταχαλὼν τὸν Νικηφόρον εἰσεποιήσατο.*

Φωκᾶ τέμενος] Celeberrimum Monasterium in sinistra Pag. 241. A
Stheni ripa extructum a quodam Imperatoris cubiculario, eo
loci ubi magnificum suburbanum aedificarat Arsaverus Pa-
tricius, Michaele Balbo imperante, quemadmodum narrat
Scylitzes. A Basilio Macedone extructam D. Phocae Aedem,
ultra sinum (*πέρα*) autor est Codinus de Orig. Superest
etiamnum, Graecique *Agion Phocam* vocant, uti tradunt P.
Gyllius lib. 2. de Bosporo Thrac. cap. 8. et Leunclav. in
Pand. Turc. N. 128. Illius meminit rursum Anna lib. 10.
pag. 293.

Σωσθενίου] Locus est in Anaplo, seu Europaeano Freti B
littore, veteribus *Phonea* dictus, ut autor est Ducas Hist.
cap. 34. seu ut censet Gyllius lib. 2. de Bosp. Thr. cap. 14.
Leosthenes, vel *Lasthenes*. Huius positionem describit Leon-
tius Scholasticus lib. 4. Anthol. cap. 25. Ibi Aedem magni-
ficam D. Michaeli sacram extruxerat olim Constantinus M.

ut tradunt Cedrenus et Nicephorus Call. lib. 7. cap. 50. quam a Iustiniano instauratam refert Procopius lib. 1. de Aedif. Iust. rursum a Basilio Macedone Scylitzes. Hanc tandem evertit Amurathes Sultanus, et ex ruderibus Castrum ad Ponti fauces erexit, ut autor est Ducas loco citato. Eademne quae in Estiis apud Sozomenum lib. 2. cap. 2. in dubium vocat idem Gyllius. Monasterii Sostheniani mentio est apud Constantinum in Basilio cap. 63. et Nicetam in Isaac. lib. 1. N. 6.

B *Μέχρι τοῦ φάρου*] Extitit in extremo Freti littore Europaeano, haud procul a Cyaneis petris, Pharus, seu turris, in qua noctu accensae faces navigantium in ostium ponti cursum regebant. Huius mentionem faciunt Dionysius Byzantius in Anaplo, apud Gyll. lib. 2. de Bosp. Thrac. cap. 20. Leo Gramm. in Constantino Porph. et Manuel Chrysoloras de Laudibus Novae Romae pag. 120. S. Martinus PP. in Epist. apud Anastas. in Collectan. *Postquam egressi sumus ex eo, quod Ieron dicitur, a Constantinopoli navigantes Sancta quinta feria Coenae Domini pertransivimus Pharum, per diversa loca transeundo, — et Chersonem pervenimus.* Vide Leuncl. Pand. cap. 128. et Gyll. de Bosp. Thr. lib. 2. cap. 24.

C *Αἰγίνου πόλεως*] Stephanus *Αἰγινήτην πολίχνιον καὶ ποταμὸν Παφλαγονίας* facit. Eamdem esse urbem cum Aegini oppido, suadet Iter Trapezuntinum Gabrae, cui Paphlagoniae littus legendum fuit, antequam Trapezuntem perveniret.

D *Κάραμβιν*] Promontorium Galatiae Ptolemaeo, Paphlagoniae Eustathio, Oppidum Plinio, cuius etiam meminit Arrianus in Periplo.

Pag. 242. A *Πιγκέρνην*] Pincerna. Dignitas Palatina. Nicephorus Greg. lib. 6. *Πιγκέρνης ἀξίωμα ὤν.* Vide Glossaria.

B *Τὸν ἅγιον ἧλον*] *Ἧλος*, Annae non clavus, sed cuspis et ferrum lanceae dicitur hoc loco et infra lib. 12. et 14. Interdum etiam ipsa lancea, ut lib. 11. Igitur Imperatoris ministri, quo Gregorium Gabram non tam fallerent, quam in casses coniicerent, darentque certius Alexio Gabrae consilii de fuga argumentum, suadent adolescenti, ut sacrum Lanceae ferrum, quo Christi latus perforatum creditur, a Templo abstrahat colloque appendat fidei ipsis faciendae causa, qui tum erat Encolpiorum usus. Certe magna fuit eo aevo veneratione cultum Constantinopoli hocce Dominicae Passionis instrumentum, quod Hierosolymis in urbem illatum est A. Heraclii 4. 27. Octobr. et in Aede Sophiana depositum. Chronicon Alex. *τῇ κη΄. τοῦ Ὑπερβερεταίου, κατὰ Ῥωμαίους Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἡμέρα ζ΄. τῇ ἐπὶ κυριακὴν νυκτὶ, ἠνέχθη ἡ τιμία λόγχη ἀπὸ τῶν ἁγίων τόπων*, etc. Ubi *λόγχης* vocabulo ferrum lanceae ipsius innui infra docemus. Inter Reli-

quias Constantinopoli in Franciam allatas, et a Balduino II. Imperatore D. Ludovico Regi concessas recensetur in eiusdem Balduini Diplomate A. MCCXLVII. *Ferrum sacrae Lanceae quo perforatum fuit latus Domini nostri Iesu Christi*, idque tradunt asservari in Sancta Capella Parisiensi. At certe Ducas in Monodia super Urbe a Turcis capta, Historiae suae cap. 41. videtur sacram Lanceam eo aevo Constantinopoli asservatam innuere, cum a Turcis expugnata est, eamque cum caeteris Divorum Reliquiis expilatam: *ποῦ τὰ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου μου σώματα, τὰ πρὸ πολλοῦ φυτευθέντα ἐν τῷ ἀειθαλλεῖ παραδείσῳ, ἔχοντα ἐν μέσῳ τούτων τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον, τὴν λόγχην, τὸν σπόγγον, τὸν κάλαμον.* Testatur etiam Christophorus Bondelmontius, in Templo Studiano asservatam Dominicam Lanceam, seu potius ferrum Lanceae, suo aevo, et paulo ante expugnatam a Turcis Constantinopolim. Quod praeterea adstruit Theodorus Spanduginus in Histor. Turc. scribit enim Baiazetem Sultanum ad Innocentium PP. quo eum demereretur, per Mustapham Bassam misisse ferrum Lanceae, quo Christi latus transfixum fuit, Spongiam, Arundinem et alias Reliquias, quas Muchemetus parens summo studio conservarat. Quod quidem Lanceae ferrum Romae in Ecclesia S. Petri in Vaticano servari, et quotannis Feria VI. Maioris Hebdomadae populo colendum exponi autor est Attilius Serranus lib. de 7. Urbis Eccles. Summa vero religione praecipuoque cultu a Constantinopolitanis habitam sacram Lanceam hinc patet, quod cum morbo conflictarentur, aut vulnere quopiam laborarent, a Sacerdote dolori sacra Lancea, vel potius eius ferro, Dominicae Crucis signum fieri postularent, quo levaretur, aut curaretur dolor. Extant in Euchologio preces, quae tum recitabantur: *ὅταν σταυροῖ ὁ ἱερεὺς πάθος νοσήματος μετὰ τῆς Ἁγίας λόγχης.* De ferro lanceae Constantinopoli asservato agit rursum Anna lib. 13. et 14. pag. 415. et 419. cuius cuspidem, Constantinopoli allatam, Centulensi Monasterio a Ludovico Pio concessam autor est Hariulfus lib. 3. Chron. Centul. cap. 5. et 20. De ipsa vero Lancea quaedam habent Browerus lib. 4. et 17. Annalium Trevir. et Malbrancus lib. 5. de Morinis cap. 63. lib. 7. cap. 38. Sed et inolevit insignis olim de sacra ista Lancea apud quosdam Scriptores Germanicos error, qui lanceam, quam inter Regalia, seu sacra *κειμήλια* Imperatorum Germanicorum asservatam constat, illam esse putant, qua Christi latus transfixum fuit: atque in his est Henricus Rebdorff. in A. Chr. MCCCL. Verum lancea illa Alemannicorum Augustorum fuit Constantini M. vel ut quibusdam placet, S. Mauricii Mart. quam Rudolpho Burgundionum Rege obtinuit

Henricus I. Imp. ut pluribus refert Conradus Abbas Usperg. in eod. Henrico, ubi eius formam describit. De ea etiam Chron. Reichersbergense An. MIV. De sacra vero Lancea Hierosolymis a nostris inventa agetur infra ad lib. 11.

C *Μεσοποταμίτην*] Ille idem est, ni fallor, qui *Mesopotamius* dicitur in Bibl. Cluniac. pag. 563. Caesareae Cappadociae Archiepiscopi ex fratre nepos, cui Michael Ducas Imperator ex fratre aut sorore neptem in coniugem dedit, et postmodum in ordinem actis eodem Michaele et Botaniata, ab Alexio tamen in honore habitus, illo adhuc imperante diem extremum obiit. Insessa et mox capta a Turcis Caesarea, Mesopotamita in urbem reversus, tabellam Graecanici et elegantis admodum operis, non mediocrem Dominicae Crucis particulam continentem, ex Metropolitana Ecclesia, in qua tum Archidiaconi fungebatur dignitate, ablatam sibi retinuit, coluitque quoad vixit. Hanc ferebant a Magno Basilio Caesariensi Archiepiscopo Ecclesiae suae olim concessam, a successoribus summo cultu et observatione deinceps habitam. Extincto demum Mesopotamita, Mauricius Braccarensis in Hispania Archiepiscopus, dum Constantinopoli ex Syria redux moraretur, ab uxore magno redemptam pretio, ad Cluniacense Monasterium transmisit A. Chr. MCXII. Basilium Mesopotamitam in castris Alexii ad Dyrrachenam obsidionem militasse memorat Guillel. Apul. lib. 4. Michaelis cuiusdam Mesopotamitae sub Theodosio Patr. CP. meminit Ius Graeco-Rom. Tom. 1. pag. 232.

D *Δοῦκα τοῦ περὶ Δανουβίου*] Id est, Regionum Istro adiacentium Ducem, qui *Δοὺξ τῶν παριστρίων* Scylitzae dicitur, et Zonarae in Michaele Duca: *ἄρχων τῶν παριστρίων πόλεων*, eidem Scylitzae pag. 777. urbium nempe et munitionum ad Danubii ripas extructarum, quarum meminit Procopius lib. 4. de Aedif. Iustin. pag. 38. et 39. prioris Edit.

IN LIBRUM IX. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 245. A *ΖΥΓΟΥ*] Meminit istius *Iugi*, seu *Ζυγοῦ*, Nicetas in Isaac. lib. 1. N. 5. in Not. Wolphian. ut et Cinnamus et Anna pag. 274.

Pag. 248. D *Καρύκη ἀποστασίαν*] Caricae et Rhapsomatis defectionem narrant etiam Zonaras et Glycas.

D *Κάρπαθον*] Insula haud procul a Creta, hodie *Scarpanto*.

Pag. 249. A *Κυρήνην*] Urbs Cypri, cuius meminit Metaphrastes in Spyridone: *Ceronia*, vel *Ceraunia* Ptolemaeo, *Caerinium* Pli-

nio, hodie *Cerines* dicta. Vide Steph. Lusinianum in Hist. Cypr. cap. 7.

Λευκωσίας] Oppidum itidem Cypri, hodie *Nicossia*, de qua idem Lusinianus cap. 8. Est etiam Insula eiusdem nominis in Italico mari, de qua Canterus lib. 3. Novar. Lect. cap. 10. et Cluver. in Ital. Antiq. lib. 4. A

Ἐξισωτὴν] Rebellaverant Cyprii, ut est vero simile, propter census intolerabiles, quibus pendendis sufficere vix poterant. Eapropter Alexius malo remedium afferre volens, Calliparium, virum iustitiae et modestiae laude commendatum, delegit, qui Iudicis et *Ἐξισωτοῦ* munus in Insula obiret, libros censuales emendaret, et tributorum onus, habita ratione census, ex aequo inter cives divideret, quod fuit *τῶν Ἐξισωτῶν* officium: unde *Peraequatores* dicuntur Senatori lib. 6. Epist. 6. Ennodio lib. 1. Epist. 6. in tit. Cod. de Censibus lib. 11. et Codic. Th. de Censitorib. Peraequat. et Inscriptor. Vetus Inscriptio, L. ARADIO. VAL. PROCVLO. PERAEQVATORI. CENSVS. PROVINCIAE. GALLECIAE. *Ἐπόπται* etiam et *Inspectores* appellantur eod. tit. de Censib. Munus ipsum *Peraequatio* et *Inspectio*, Leg. 6. Cod. de Advoc. divers. Iud. et Nov. 16. Theodosii: *ἐξίσωσις* D. Basilio Ep. 278. Constantinus Porph. in Basil. cap. 68. *ὑπέμνησέ ποτε καὶ τῷ γενναίῳ Βασιλεῖ ἀπὸ τοιαύτης γνώμης ὁ τὴν τοῦ Γενικοῦ διέπων ἀρχὴν, ἀποσταλῆναι εἰς τὰ ὑπό τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἅπαντα τὰ θέματα τοὺς λεγομένους Ἐπόπτας τούτους καὶ Ἐξισωτὰς* etc. Mox innuit Peraequatores istos a Magistris constitui solitos, quod et observat Senator. Vide Gregor. Nazianz. de calamitate animae suae. Pag. 250. A

Γαμβρός] i. affinis, non gener: duxerat enim Solymannus, Cliziasthlanis frater, istius Tzachae filiam in uxorem, ut est apud Annam pag. 313. 322. D

Λιπένιον] Meminit huius loci Scylitzes. Pag. 252. A

Δαφνούτιον] Oppidum, inquit Anna, 40. stadiis ab Urbe dissitum. *Δαφνούτιον πρὸς τῷ Ῥηγίῳ* habet Stephanus. Rhegium vero fuit ad oram Propontidis, haud procul ab Urbe. Pontis Daphutiani mentio fit apud Nicetam in Isaacio lib. 1. N. 9. proinde diversa a Daphnutio fuit Daphnusia, quae extitit in ora Pontica, mille stadiis a Constantinopoli distans, de qua Nicephorus in Breviar. et Gregoras lib. 4. Pag. 253. D

Διογένης ὁ Νικηφόρος] Coniurationem hanc Nicephori Diogenis attigerunt etiam Zonaras et Glycas. Pag. 254. A

Τὴν παιδίσκην] Martialis lib. 3. Epigr. 81. C

Et aestuanti tenue ventilat frigus
Supina prasino concubina flabello,
Fugatque muscas myrtea puer virga.

Xiphilinus in Severo: καὶ αὐτοῦ τὰς μυίας παῖς εὐπρεπὴς ὡς δῆθεν καθεύδοντος πτεροῖς ταῶνος ἀπεσόβει. Propertius lib. 2.

Et modo pavonis caudae flabella superbae.

Claudianus lib. 1. in Rufinum:

Et cum se rapido fessam proiecerat aestu,
Patritius roseis pavonum ventilat alis.

Interdum etiam boum Indicorum caudae in eum usum adhibitae, teste Aeliano lib. 15. περὶ ζώων cap. 14. Vide eumdem lib. 11. cap. 14. et Theophrastum in Charact. cap. περὶ δειλίας.

Pag. 255. C *Πέρνικον*] Castellum Triaditzae vicinum, Scylitzae et Zonarae in Bulgaroct.

Pag. 256. A *Καὶ τὰ στέφη τούτων*] Nicephorus enim et Leo Diogenes a patre Imperatores, statim atque in lucem editi, renuntiati fuerant: Anna hoc ipso loco, παραλαβὼν τούτους ἰδιώτας ἐκ Βασιλέων.

Pag. 257. C *Ὀξύτερος ἀμφιστόμου ξίφους*] Tradit Ioannes Villanus lib. 5. cap. 36. Comiti Guidoni, a quo *Conti Guidi* Italici originem ducunt, *Bisacutae* inditum cognomen propter animum eius multiplicem. Est autem *bisacuta* ἀμφίστομος et δίστομος ἀξίνη, ut supra a nobis est observatum.

Pag. 259. A *Θεοδώρου*] Theodori Martyris et στρατηλάτου festum agunt Graeci 8. Febr. Tironis vero 17. eiusdem mensis.

B *Γαμβρὸν ἐπὶ ὑστάτῃ*] Habuit Nicephorus Diogenes tres sorores uterinas, filias scilicet Constantini Ducae Imp. ex Eudocia Dalassena, quae extincto coniuge, Romano Diogeni rursum nupsit. Ex quibus secundis Eudociae nuptiis nati Constantinus, Leo et Nicephorus Diogenes. Prima igitur filiarum Constantini et Eudociae Anna, Ioannem Comnenum Curopalatam, Alexii Imperatoris parentem, maritum habuit; altera fuit Theodora; tertia denique Zoe, quam Nicephorus Botaniates uxorem ducere in animo habuerat, quaeque postmodum Adriano Comneno Magno Domestico uxor data est. Ita materteram nepos uxorem duxit. Consule Familias nostras Byzantinas.

D *Σφαιρίζοντι*] De Byzantinorum pila in equis ludendi more dissertationem instituimus ad Ioinvillam, quam consulas velim ad huius loci intelligentiam.

Pag. 261. A *Γεώργιος ὁ Καματηρός*] Ille idem qui Ioanne Alexii filio imperante rerum administrationi praefuit. Camaterum obscuro atque ignobili ortum genere in Secretariorum ordinem allegit Alexius, et affinitate ex coniugio cognatae cuiusdam devinctum, tandem Logothetam Secretorum designavit,

ut autor est Nicetas in Ioan. N. 3. Prioris dignitatis meminit Theophylactus Epist. 6. ad illum scripta: *τῷ ἀνδρὶ, ὃν σμῆνος περιβομβεῖ Βασιλικῶν πραγμάτων, καὶ τὰ παρ' ἑτέρων γράμματα παρενόχλει μὲν οὐκ ἧττον ἢ τὸ γράφειν ἑτέροις.* Primum deinde obtinuit inter Secretarios locum, et *Πρωτασηκρῆτις*, denique Logotheta renuntiatus est. Idem Theophylactus alia ad eumdem Epistola, quae est 71. *ἡλίκον αὐτόν σε τό τε τοῦ Λογοθέτου ἀξίωμα τέθεικε τοῦ πάλαι Βασιλεῖ συνεδρεύοντος, καὶ τὸ τοῦ Πρωτασηκρῆτις ὀφφίκιον τῷ ἀεὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν ὑπογραμματεύοντος.* Gregorii fortassis filius fuit Andronicus Camaterus, quem Urbi praefectum et Manuelis Imperatoris affinem fuisse testatur Cinnamus lib. 5. de quo, ut et de caeteris Camateris fusius agimus ad hunc Scriptorem.

Ζουπάνων] Ita appellabant Servii et Dalmatae Regionum Praefectos, seu qui proximam a Rege potestatem habebant, inquit Cinnamus, voce Nicetae nota in Isaacio lib. 3. N. 4. Porphyrogenito de Adm. Imp. cap. 29. et eidem Cinnamo lib. 3. et 5. *Zupani* dicuntur Gotefrido Monach. S. Pantal. An. MCCLXXXV. et MCCXC. *Suppani* Willelmo Tyrio lib. 12. cap. 4. Nec scio iidemne qui *Supparii* apud Polonos, de quibus Cromerus in Polon. et Chopinus in LL. Polon. ad calcem lib. 3. de Domanio. Autor incertus Historiae Dalmaticae, quem a natalium sede Diocleatem vulgo indigitant, Banorum et Giupanorum institutionem tribuit Suetopeleco primo Dalmatiae Regi Christiano, qui in Concilio Dalmatico coacto, ut ait, sub Stephano PP. Provincias, Episcopatus et Archiepiscopatus regni sui divisit, *et in ciascuna di queste provincie institui li Bani, overò Duchi, fece etiandio Giupani, cioè Conti.* Banorum dignitatis mentio occurrit apud Porphyrog. de Adm. Imp. cap. 30 et 31. qui vocem expressit per *Βοάνος*, quod moneo, quia a Meursio non intellecta. *Μπάνους* vocat non semel Cinnamus. At qui Banis et Zupanis supremo iure imperabant, *Magni Iupani* et *Megajupani* dicuntur Innocentio III. PP. lib. 1. et 2. Epist. in Actis eiusdem, et Thomae Archidiac. in Hist. Salonit. cap. 26. et *Ἀρχιζούπανοι* Nicetae in Man. lib. 2. N. 7. apud quem frustra vir doctissimus in Gloss. *Protovestiarium* vertit, vana et falsa Meursi sententia delusus, qui *Zupanos* putavit appellatos praefectos Vestiario, quia *ζοῦπα* apud Achmetem est chlamys, seu penula. Sed hic *ζοῦπα* est pura vox Gallica, *jupe*, *jupon*, sagum militare. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 8. *Est necessarium quod quilibet homo armatae praedictae habeat zuppam unam aptam et dextram protinus ad ferendum. Zupa* vero, unde deducta vox *zupanus*, aut *zupania*, popu- Pag. 265. C

lum Slavis sonat, vel regionem a populo cultam: atque hinc *Zupanus* Dux regionis, ut autor est Ioan. Lucius lib. 1. Hist. Dalm. cap. 13.

C *Οὔρεσιν*] Uresis et Stephani nomina Servianis et Toparchis familiaria posthaec fuisse, advertere est passim ex Cantacuzeno et Orbino.

IN LIBRUM X. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 270. C *ΚΑΘΥΠΕΒΑΛΕΝ ἀναθέματι*] Recitatur Nili Anathematismus in Ecclesia Graeca, die Orthodoxiae sacro, legiturque in Triodio.

C *Ἐνθουσιασταῖς*] Qui et *Εὐχῖται* et *Βογόμιλοι*, de quibus ad lib. 15.

Pag. 271. C *Διογένους υἱόν*] Pseudodiogenis rebellionem et excaecationem refert etiam Zonaras. Is autem Diogenis Imp. filius non Leo, uti habet Anna, sed Constantinus vocabatur. Ita enim diserte Bryennius lib. 1. cap. 6. et lib. 2. cap. 29. ubi eius ad Antiochiam interitum enarrat sub A. MLXX. Leo vero in praelio contra Scythas Alexio ipsi Imperatori merens caesus fuit, ut refert eadem Anna lib. 7. pag. 196.

Pag. 272. C *Ὁ χαρακηνός*] Supra *ἐκ τοῦ χάρακος*, gregarius miles.

Pag. 273. B *Νικολάου*] Nicolaus Monachus ad Patriarchalem Sedem evehitur Indict. 7. A. M. iuxta Graecos VIMDXCII. Christi MLXXXIV. Hinc corrigendum mendum quod in versionem irrepsit. Extant in Bibliotheca Regis Christianissimi Cod. DCCCCXII. Monachorum quorumdam extra civitatem Acoumiorum Quaestiones, et ad eas responsa Synodi sub Nicolao Patriarcha et Alexio Comn. Imp.

B *Ἐν δυσὶ πυκτίοις*] *Στοιχειομαντείας*, seu potius illusionis species, qua usus Alexius, quo non tam sibi, quam populis et subditis imponeret persuaderetque iustam ineundae expeditionis esse causam, et titubantes fractosque prioribus bellis militum animos firmaret erigeretque; quam rursum artem adhibuit bello contra Turcos, uti tradit Anna lib. 15. pag. 471. Vide Notas ad Cinnami pag. 122.

C *Ἴδιον γαμβρὸν*] Sororis maritum, ut supra pag. 71.

C *Ἀδελφιδοῦν*] Ioannem Tarouitam, filium Michaelis Taronitae, qui cum Humbertopulo rebellaverat, quique Alexii sororem uxorem duxerat. Atque ex hoc loco Michaelem et Humbertopulum, qui ob coniurationem istam in exilium acti fuerant, revocatos coniicere est. Vide pag. 364.

D *Ἱερὰ λίμνη*] Iuxta Anchialum: illa forte de qua Plinius lib. 4. cap. 11. hodie *Stagnara*.

Θερμά] *Θράκιον πόλισμα* Suidae. Vide Not. ad Vill- Pag. 274. A
hard. N. 235.

Ταρχανειώτης] Tarchaniotarum familiam ex Macedo- A
nia oriundam autor est Scylitzes. Ex ea viri aliquot digni-
tatibus illustres recensentur, Basilius sub Isaacio Comneno
apud eumdem Scyl. Iosephus Magister sub Romano Diogene
apud Zonaram et Scyl. et aliquot alii apud Acrop. Canta-
cuzen. Codinum, Ducam etc. Vide Stemma Palaeolog. in Fa-
miliis nostris Byzant.

Ἀδελφὸν εἰσποιήσασθαι] De adoptionibus in fratrem Pag. 276. A
fuse disseruimus ad Ioinvillam Dissertat. 21.

Κομήτων] Gallorum forte, qui Alexio eo aevo me- C
rebant.

Νορμαννόθεν] Est haec, non Normannorum modo, sed Pag. 277. A
etiam omnium Gallorum laus praecipua, quod equitandi pe-
ritia et equitatus robore caeteris nationibus praecellerent.
Anna lib. 5. pag. 140. *καὶ γὰρ Κελτὸς ἀνὴρ πᾶς ἐποχούμε-
νος μὲν ἀνύποιστος τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν θέαν ἐστίν.*

Πούτζης] Castrum in Adrianopolitano tractu, quod *Peu-* Pag. 278. B
tace vocat Villharduinus N. 186.

Σάγγαρις] Fluvius Asiae Minoris, seu Phrygiae, de quo Pag. 282. A
multa Philipp. Maussacus in Notis ad Plutarch. de Flum.
Pontem lapideum in Sangario fluvio extruxisse Iustinianum
autor est Procopius lib. 2. de Aedif. Iust. et ex eo Cedrenus
A. XXXIII. Iust. Huius meminit etiam Scylitzes in Isaacio
et Constantinus Porph. in Themate Obsequiano.

Χηλῆς] Chelem, locum inter Apolloniam et Sangarium B
habet Arrianus in Periplo Ponti Euxini.

Μαριανδηνῶν] Asiae Populi, quorum Metropolis Clau- B
diopolis, ubi sequiore Graecia extitit Thema Buccellariorum.
Porph. lib. 1. de Themat.

Τῆς ἐπινεμήσεως] Res ab Alexio parente praeclare in Pag. 283. B
bellis gestas hactenus prosecuta Anna ad ea tandem perve-
nit tempora, quibus Franci nostri per Thraciam et Asiae
provincias in Palaestinam penetrarunt. Incidit autem Hie-
rosolymitana ista Expeditio in A. Ch. MXCVI. Mundi iuxta
Graecos, VIMDCIV. Indict. IV. unde supplendus hiatus apud
Annam.

Τὸ τῆς γνώμης ἄστατον] Anna lib. 11. pag. 319. *τὴν* B
παλίμβολον τῶν Λατίνων γνώμην ἐκ μακροῦ ἐπιστάμενος.
et lib. 13. pag. 402. *τοιοῦτον γὰρ τὸ Κελτικὸν γένος ἀνώ-
μαλον, καὶ ἐφ' ἑκάτερα ἐν ὀξείᾳ ῥοπῇ μεταφερόμενον.* Vide
Not. ad pag. 163.

D *Κουκούπετρος*] Ita vocatum ait Anna Petrum Eremitam, primum et praecipuum Hierosolymitanae Expeditionis autorem, vel potius incentorem, quod vitae instituto Monachus et Eremita fuerit. Est enim vocabulum confectum ex nomine viri appellativo et voce *κουκούλλιον* truncata, qua praeterea utitur pag. 486. quae Latinis cucullam notat; unde vero simile mihi videtur Petrum, ut tunc vulgo vocitabatur, Eremitam ab ipsis Gallis militibus ioculari vocabulo *Petrum cucullatum* indigitatum, quod cuculla monachica caput operiret, quemadmodum S. Aimilianus Confessor et Monachus Benedictinus in eius vita, et Petrus Abaelardus appellatur a Fulcone Priore Diogili in Epistola, quae inscribitur *Petro cucullato*. Enimvero Monachum fuisse Petrum scribunt Florentius Wigorniensis, Conradus Abbas Uspergensis et Autor Chrónici Hildesheim. Alii Sacerdotem et Eremitam faciunt; Albertus Aq. lib. 1. Hist. Hieros. cap. 2. *Sacerdos quidam Petrus nomine, quondam Eremita.* Willelmus Tyr. lib. 1. cap. 11. *qui re et cognomine cognominabatur Eremita.* Guibertus lib. 2. cap. 8. *quem ex urbe, ni fallor, Ambianensi ortum in superiori nescio qua Galliarum parte solitariam sub habitu Monachico vitam duxisse comperimus.* Mox eiusdem Petri cucullam et vestes describens, *lanea tunica ad purum, cucullo super, utrisque talaribus, byrrho desuper induebatur.* Denique Petrus Angelius Burgaeus lib. 1. Syriados:

Nec sanguine cretus
Obscuro, sólum montis secessit in antrum,
Cum primum obduxit teneras lanugine malas.

Iam vero quod Petrum in superiori Galliarum parte eremiticam duxisse vitam ait Guibertus, firmari videtur ex Chronico Canonici Laudunensis, in quo narratur, *Petrum Eremitam de territorio Ambianensi primo Monachum apud S. Rigaudum in Foresio egisse, postea Pradicatorem effectum, tanta coepisse populorum multitudine vallari, tot caeli muneribus donari, tantis denique sanctitatis praeconiis acclamari, ut multae aetatis homines non meminerint honore simili quempiam habitum.* Sed neque videtur improbanda eorum sententia, qui Petrum putant in ipsa Dioecesi Ambianensi, unde ei natales, non vero ex Hispania, ut est apud Helmoldum lib. 1. cap. 31. et Autorem incertum Historiae Sclavon. cap. 14. vitam eremiticam induisse, cum doceat idem Guibertus lib. 3. de vita sua cap. 14. eadem ipsa tempestate Eremitas extitisse in Ambianensi territorio. Vitam, res gestas et mortem Petri praeter rerum Hierosolymitanarum Scriptores perstringunt Albericus in Chron. An. MCI. MCXVI. et MCCVIII. S. Bernardus Epist. 322. Aegidius Monachus Aureae Vallis in Ep.

Leod. cap. 16. et ibi Chapeavillus, Fr. Petrarcha lib. 2. de Vita solit. tract. 4. cap. 1. Molanus in SS. Belg. 15. Iul. et Petrus Doutremannus peculiari libello, quem de Vita et Genealogia Petri inscripsit, quam etiam attigit Adrianus Morlerius lib. 1. Antiquit. Ambian.

Ὡς ὁμφῇ θείᾳ] Albert. Aq. lib. 1. cap. 5. Willelm. Pag.284.A
Tyr. lib. 1. cap. 12.

Σταυροὺς ἐπ' ὤμων] Tudebodus lib. 1. *In dextra, vel* B
inter utrasque scapulas Crucem Christi baiulant. Robert. Monach. lib. 2. *In fronte aut in scapulis dextris signum ferebant Sanctae Crucis.* Fulcherius Carnot. lib. 1. cap. 1. *O quam dignum erat et amoenum vobis omnibus Cruces illas cernentibus vel sericas, vel auro textas, aut quolibet genere pallii decoras, quas in chlamydibus suis, aut birris, sive tunicis, peregrini — super humeros suos consuebant.* Sed haec nota. De colore vero Crucium, quem phoeniceum, seu coccineum fuisse hic ait Anna, idem testatur Walsinghamus in Richardo II. An. MCCCLXXXIII. pag. 301. *Lundoniis multi apprenticii, plures servi sumptis albis capuciis et rubeis crucibus in parte dextra, — profecti sunt.* Postmodum tamen in illa quam A. MCLXXXVIII. Philippus Franciae et Henricus II. Angliae Reges inierunt Hierosolymitana Expeditione *Statutum et provisum est inter eos, ut omnes de Regno Francorum cruces rubeas, de terris Regis Anglorum albas, de terra Comitis Flandrensis virides haberent,* uti scribunt Mathaeus Paris. Rogerus Hovedenus, Radulfus de Diceto et Nicolaus Trivettus.

Ἀκρίς] Baldricus Dolensis autor est Expeditionem istam C
nostrorum quaedam praecessisse et praedixisse prodigia. De locustis, quas hic commemorat Anna, testatur Abbas Usperg. A. MXCI. *Visi sunt per multas regiones vermiculi nimis ignoti, non longe a terra volantes, hoc est, ut vel manu vel virga tangi possent, grossitudine quidem muscis aequales, sed longitudine satis deductiores, quorum tam infinitus extitit exercitus, ut unum pene milliarium in latitudine, duo vel tria in longitudine viderentur occupare, densitate vero sua ipsam Solis lucem terris negare. Per quam prodigiosam visionem illam, quae post quadriennium facta est, Hierosolymam tendentium profectionem quidam sunt interpretati.* Uspergensi plane consentanea tradit Zonaras, hanc nostrorum Expeditionem commemorans: *ὧν τὴν συγκίνησιν θεοσημία τις προεμήνυσεν· ἀκριδίων γὰρ ἄπειρόν τι πλῆθος ἐκ τῆς Ἑσπέρας τὴν γένεσιν ἐσχηκὸς καὶ τοσοῦτον, ὡς νέφεσιν ἱπτάμενον ἀπεικάζεσθαι, καὶ συσκιάζειν τὸν ἥλιον, διὰ τῆς μεγίστης τῶν πόλεων καὶ ταύτης ὁρίων τὴν πτῆσιν ποιού-*

μενον πρὸς τὴν ἑῴαν ὥρμητο, κἀκεῖσε κατέπαυε. Similem locustarum multitudinem in Gallia et Germania visam A. DCCCLXXIV. narrant Regino et Annales Francorum Bertiniani: et Anno MXXXII. Fragmentum Hist. quod extat Tom. 4. Hist. Fr. pag. 86. Vide Paul. Warnefr. de Gest. Langob. lib. 4. cap. 2. sed et anno, qui insignem hanc Francorum Expeditionem praecessit, stellas in caelo visas aiunt in modum pluviae in terram descendisse. Codex MS. S. Albini Andegau. *A.* MXCV. IV. *Non. April. Luna* XXV. *Febr.* IV. *post Octavam Paschae nocte visae sunt stellae in modum pluviae de caelo in terra ivisse. Sol quoque octavo abhinc die toto caeruleus extans, sed et Luna sequenti nocte similiter lucens orbi prodigio fuerunt.* Id praeterea observant Baldric. loco citato, Alberic. Anonymus Cas. et Autor Gestorum Triumphalium per Pisanos factorum.

D *Ἀστάρτην*] De Astarte, seu Astarot, et Chobar, copiose egerunt Iosephus Scaliger in Notis ad Fragm. Veter. Scriptor. Gr. post libros de Emend. Temp. Seldenus in Syntag. 2. de Dis Syris cap. 2. et 4. Abraham Echellens. in Hist. Arabic. parte 1. cap. 11 et Salmasius ad Solinum, a quibus lucem excipient quae hic Anna de hisce impuris Daemonibus habet.

Pag. 285. A *Λογγιβαρδίας πορθμόν*] Petri adventum Italorum, Ligurum, Longobardorum praecesserat agmen. Fulcher. Carnot. lib. 1. cap. 9. Baldric. Dol. pag. 89. Ridiculum porro quod ait Anna singulos exercitus locustarum agmen praecessisse, quae anno ante hanc initam Expeditionem quinto in futuri praesagium visae fuerunt.

C *Γοντοφρέ*] Gotofredus Lotharingiae Dux *Princeps et Dominus Castri Bullionis.* Albert. Aq. lib. 2. cap. 22. Tyrius lib. 9. cap. 5. 6. etc.

C *Ἀπεμπολήσας*] Quo impensis tam operosae et longinquae peregrinationis faceret satis Gotofredus, Castrum Bullonii, quod illi praecipuum erat, Otberto Leodiensium Episcopo mille et trecentarum argenti puri (non auri, ut habet Petrus Merssaeus) marcarum pretio vendidit. Invadiatum et oppigneratum tantum pro VII. millibus marcis scribit Ordericus lib. 10. pia vero liberalitate concessum Ecclesiae Leodiensi, Tyrius lib. 9. cap. 8. commemorat. Rem conciliat Nicolaus Canonicus Leodiensis, Scriptor coaetaneus, in Triumpho S. Remacli de Castro Bullonio cap. 1. a quo hausit quae de hoc ipso narrat Aegidius Monachus Aureae Vallis cap. 13. *Adfuit*, inquit Nicolaus, *divina misericordia. Permovit* (Otbertus) *Ducem ut offerat B. Virgini et pio Martyri praedictum Castrum ob memoriam animarum praedecessorum suorum, conditione interposita, ut si intra tempus praefinitum*

a se vel a suis successoribus tribus, quos ipse praescripserat, non redimeretur, deinceps possessio, sicut dimiserat, cum Castello in totum tempus Ecclesiae assignaretur. Mox refert, ut Episcopus conflatis MCCC marcis argenti puri undecumque corrasis Castrum a Duce emerit. Adde Albericum An. MXCVI. et Autorem Appendic. ad Chronicon Lobiense Tom. 6. Spicileg. pag. 608.

Λογγιβαρδίας] Non Adriatico mari traiecto, quod vult D
Anna, sed Lotharingia, Franconia, Bavaria et Austria transcursis in Hungariam et Thraciam pervenit Petrus. W. Tyr. lib. 1. cap. 19. et alii.

Χιλιάδων ὀγδοήκοντα] Exercitus Petri *copiosus fuit ut* Pag. 286. A
arena maris innumerabilis, qui a diversis Regnis illi coniunctus advenerat, ait Albertus Aq. lib. 1. cap. 8. At idem Scriptor cap. 13. et ex eo Tyrius lib. 1. cap. 19. quadraginta millium hominum numerum non excessisse scribunt.

Ἑλενούπολιν] Transmisso freto Petrum ad Portum, B
qui vocatur *Civitot*, castra metatum scribit Albertus Aq. lib. 1. cap. 16. Est vero Helenopolis Bithyniae urbs ad Dracontis fluvii ostium, in Nicomediensi sinu, Drepanum olim dicta, et ab Helena Constantini M. matre, quam ei natalem fuisse aiunt nuncupata, ut est apud Cedrenum A. XX. Constant Procop. lib. 5. de Aedif. Iust. Euseb. lib. 4. de Vita Const. cap. 61. Philostorg. lib. 2. cap. 13. Socrat. Niceph. etc. Eiusdem Oppidi meminit Porphyrogenneta in Themate Obseq. ut et Scylitzes et Glycas in Romano Diogene.

Ξερίγορδον] Castrum ultra Nicaeam, *Exerogorgon* nun- C
cupatum Tudebodo, Baldrico, Guiberto et Tyrio.

Ἔργον Μαχαίρας] Cladem hanc narrant Albertus Aq. Pag. 287. A
Tyrius et alii, quam accidisse scribunt mense Octobr. An. MXCVI. Tudebodus lib. 1. Guibertus lib. 2. cap. 11. Baldric. etc.

Ἀποχρώσας δυνάμεις] Auxiliares copias Petro submissas C
ab Alexio tradunt etiam Albertus Aq. lib. 1. cap. 23. et alii.

Διασώζει] *Διασώζειν* est conducere, salvum et incolu- C
mem praestare. Chr. Alexandr. An. Heraclii XVIII. *ἀπελύσαμεν πρὸς αὐτοὺς Ἠλίαν τὸν ἐνδοξότατον στρατηλάτην — μετὰ νεωτέρων καὶ κ΄. ἵππων ἀδιστράτων σελλαρίων ὀφειλόντων ἀπαντῆσαι καὶ διασῶσαι αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς.* Epistola Constantini Pogonati Imper. ante Act. 1. Sextae Synodi: *καὶ καστελλάτους καράβους παρασχεθῆναι εἰς διάσωσιν αὐτῶν, πρὸς τὸ πάντῃ ἀβλαβεῖς καὶ ἀκινδύνους — ἀποκαταθῆναι.* Porphyrog. de Adm. Imp. cap. 32. *ἐπεζήτησαν εἰς διάσωσιν αὐτοῦ.* Apud eumdem cap. 7. et Luithprand. in Legat. *διασωσταὶ* et *ἀποσωσταὶ* sunt, qui *Duces conductorii* dicuntur Gauterio de Bello Antioch. pag. 460. *Ducatus* Gallis, *Sauf-*

conduit apud Gregor. VII. PP. lib. 1. Epist. 77. et Brunonem de Bello Sax. pag. 139. *Conductus* apud Ioann. Sarisber. in Polycrat.

Dum tibi conductus fuerit, securior ibis.

Vide infra pag. 405. C. 479. B.

D *Αἴτιον τοῦ κακοῦ*] Idipsum asserunt Tudebodus lib. 1. Albert. Aq. lib. 1. cap. 16. et Baldricus pag. 90.

Pag. 288. A *Ἐπίπρασκον*] In his recensent Scriptores Harpinum Bituricensem Comitem, Raimundum Sanctaegidianum Tolosae Comitem, Boemundum Principem Tarentinum, Robertum Normanniae Ducem et aliquot alios e Gallia Proceres. Vide Notas nostras ad Ioinvillam pag. 52. 53.

A *Οὖβος*] Hugo, cognomento Magnus, Veromanduorum Comes, Philippi Francorum Regis frater, Henrici I. Regis filius. *Is*, ait Robertus Mon. lib. 2. *honestate morum et elegantia corporis et animi virtute Regalem de qua ortus erat commendabat prosapiam: et licet aliorum Procerum,* addit Guibertus lib. 2. cap. 18. *multo maior quam ipsius apud nos reputaretur autoritas, apud exteros tamen, praesertim apud inertissimos hominum Graecos, de Regis Francorum fratre praevolarat infinita celebritas.* *Οὖβος* hic Hugo nuncupatur, non *Οὖγος*, quia Gallis *Hues* tunc vocitabatur.

B *Βασιλεὺς Βασιλέων*] Infinita sane apud Graecos, ut ex mox laudato Guiberti loco constat, de Hugone praevolarat celebritas, non quod Rex Regum diceretur, aut hosce sibi titulos arrogaret; quomodo enim Regum se Regem appellasset, qui ne Regis quidem gaudebat appellatione? sed quod Regis Francorum esset frater, qui iampridem tantae habebatur apud omnes Nationes existimationis, ut non a Graecis modo *Rex Regum* haberetur, solusque inter Europaeanos Principès *Ῥὴξ* per excellentiam indigitaretur, Suida teste, sed etiam apud Christianos Romanos eamdem supra caeteros Monarchas obtineret praerogativam. Mathaeus Paris. A. DCCLIV. *Dominus Rex Francorum, qui terrestrium Rex Regum est, tum propter caelestem eius inunctionem, cum propter sui potestatem et Militiae eminentiam in medio sedebat.* Et A. MCCLII. *Dominus Rex Francorum Regum terrenorum altissimus et dignissimus.* Idem pag. 430. Regnum Francorum *Regnum Regnorum* vocat. Charta Amedei Com. Sabaudiae A. MCCCXCVII. in Probat. Hist. Sabaud. Samuel. Guichenoni. *Le Roy de France, qui est le plus grand et le plus noble Roy des Chrestiens.* Froissartes 4. Vol. cap. 43 de Carolo VI. *Le plus digne et le plus noble et le plus puissant Roy de Monde.* Et eod. Vol. pag. 201. *Chef de tous les Roys Chrestiens de ce Monde.* Denique quo haberetur

loco, etiam senescente Graecia, Francorum Rex, docent hi Versus mixobarbari ex Lamentatione MS. de capta a Turcis Constantinopoli.:

Ὦ Κωνσταντῖνε Βασιλεῦ τύχης βαρέαν ὀποῦχες,
Θέλω νὰ δώσω εὐθύμησιν στῶν Αὐθέντων τῆς Δύσης,
Ῥῆγαν τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ τοῦ Πάρης ὁ πρῶτος,
Πρωτόαρχος τῶν Αὐθέντων τοπάρχων τῆς Δύσης,
Ὦ Φράτζα τιμιωτάτη καὶ πολιφουμισμένη,
Φρατζόρτζιδες πολεμισταὶ, ἄνδρες μου στρατιῶται, etc.

Regio apparatu et comitatu e Gallia profectum Hugonem testatur Anna pag. 297. Vide Dissertat. 27. ad Ioinvillam.

Τζερπεντηρίου] Fuit is Willelmus Carpentarius, seu ut D
Gallico efferebatur tunc idiomate, quod suo reddidit Anna, *Charpentier*. De eius familia et cognomine sic Robertus Mon. lib. 4. *Willelmus de Regali prosapia ortus fuit, et Vicecomes cuiusdam Castelli, quod Milidunum dicitur, olim extitit, qui ideo Carpentarius coepit cognominari, quia in bello nullus valebat ei occursari. Nulla enim lorica erat, galea vel clypeus, qui duros lanceae illius, sive mucronis sustineret ictus.* Guibert. lib. 4. cap. 7. hoc etiam cognomine donatum ait Willelmum, *non quia faber lignarius esset, sed quia in bellis caedendo, more Carpentarii, insisteret.* At non desunt qui Carpentarii cognomine donatum putant propter eximiam eius in fabricandis bellicis machinis solertiam, quemadmodum Fulcherius primus Lemovicensium Comes *industrius faber in lignis* fuisse eadem de causa dicitur ab Ademaro Caban. in Chr. An. DCCCLXXVI. Robertus Comes Belismensis, *in extruendis aedificiis et machinis aliisque arduis operibus ingeniosus artifex*, ab Orderico Vitali lib. 8. *Carpentarius* porro faber lignarius est Scriptoribus aevi sequioris. Idem Ordericus lib. 12. *Carpentarios berfredum facientes docebat. Carpentarius servus* in L. Sal. tit. 11. §. 5. *Carpentata aedificia*, id est lignea, in Speculo Saxon. lib. 1. art. 20. *Carpentaria*, locus ubi fabri lignarii operis suis incumbunt, apud Innocentium III. PP. lib. 13. Epistola 55. Willelmi virtutes longe deprimit ac elevat Guibertus loco citato, quo et eius in Hispaniam Expeditionem tangit,. de qua etiam agunt Tudebodus lib. 1. et Beslius in Comit. Pict. cap. 18. et 30. Una cum Hugone captum testantur Albertus Aq. lib. 2. cap. 9. et Tyrius lib. 2. cap. 5. De Helia hic memorato nihil succurrit, nullus enim, quod sciam, hoc nomine reperitur apud Scriptores rerum Hieros.

Τὴν χρυσῆν τοῦ ἁγίου Πέτρου σημαίαν] Hinc dicitur D
Hugo *Signifer et.Dux militiae* apud Robertum Mon. lib. 2. pag. 35. *Vexillarius* apud eumdem lib. 6. et 7. pag. 58. et 64.

Signifer et Ductor apud Albertum Aq. lib. 4. cap. 47. Vetus id fuit Pontificum Romanorum institutum, ut ad Principes Romanae Ecclesiae Vexillum mitterent, quo uterentur in praeliis et bellis contra fidei hostes. Ita apud Anastasium Biblioth. legimus donasse Leonem PP. Carolo M. Ecclesiae Vexillum, quod illius esset defensor et advocatus: et in Gestis Innocentii PP. pag. 59. eumdem Pontificem simile misisse Vexillum ad Ioannitium Bulgarorum Regem, *quo contra illos uteretur qui honorant labiis Crucifixum: cor autem eorum longinquum est ab ipso:* hoc est, contra Graecos Schismaticos, ut est in Epistola Innocentii, ex qua praeterea docemur Cruce et Clavibus geminis illud fuisse insignitum. *Praetendit autem*, inquit Pontifex, *non sine mysterio Crucem et Claves: quia B. Petrus Apostolus et Crucem in Christo sustinuit, et Claves a Christo suscepit. Repraesentat itaque Signum Crucis, utpote in quo Christus qui vincit, regnat et imperat, debellavit aerias potestates* etc. *Clavem autem geminam repraesentat, discretionis alteram, alteram potestatis.* Extat in Ceremoniali Romano formula benedictionis et traditionis eiusmodi Vexilli, lib. 1. sect. 7. Vide Philippum Mazerium in vita S. Petri Thomasi Patriarchae CP. cap. 3. apud Boland. 29. Ianuar.

D Κλύδωνι μεγίστῳ] Atqui nulla apud Scriptores eiusce aevi mentio occurrit naufragii, quo periisse Hugonis classem prodit Anna; imo imprudenter cum raro agmine Dyrrachium prospera appulisse navigatione refert Guibertus lib. 2. cap. 19. *At Hugo Magnus non expectata suorum et militum Comprincipumque familia, inconsulte nimis praepropere adito Bari portu, navigationeque prospera devehitur Dyrrachium.*

Pag. 289. B Οὐκ ἐλευθέρως] Fulcherius Carnot. lib. 1. cap. 2. de Hugone M. *Qui primus Heroum mare transiens apud Duratam urbem in Bulgaria cum suis applicuit: sed imprudenter cum agmine raro vadens, ibi ab ipsis civibus captus est et usque ad Imperatorem Constantinopolim perductus, ubi per aliquantum temporis non omnino liber moratus est.* De Hugone a Graecis capto agunt praeterea Tudebodus lib. 1. pag. 778. Edit. Du-Chesn. Albert. Aq. lib. 2. cap. 8. Robert. Mon. lib. 2. Baldric. Dol. lib. 1. Will. Malmesb. lib. 4. Tyrius lib. 2. cap. 4. Math. Paris. Sanut. etc.

C Ἄνθρωπον] Quale fuerit, quod Alexio praestitere Proceres Galli hominium, refertur a Scriptoribus Rerum Hierosol. Albertus Aq. lib. 2. cap. 16. *Se in vassallum iunctis manibus reddidit.* Fulcher. lib. 1. cap. 4. *Facti sunt homines Imperatoris.* Baldricus, *Iuraverunt Alexio Imperatori vitam et honorem, quod neutrum ei auferrent, quoad ipse quod iurabat bona fide teneret.* Guibertus lib. 1. cap. 3. *Iuraverunt*

quod nunquam sint sibi nocituri, vel suis. lib. 2. cap. 19. *Quod per eum vitae suae et honoris prorsus indemnis existeret.* Aegre primum et vix adduci potuerant *Palatini* nostri *Comites*, uti vocantur ab eodem Guiberto, ut hominium Byzantino facerent Imperatori, cum nec eius essent Imperio subditi, nec praedia illius clientelae obnoxia possiderent. Legitimus praeterea illos invaserat metus, ne Franciae Rex, aut Germanus Augustus, quibus plerique beneficiorum, aut foederum nomine obnoxii erant, rem in sui contumeliam et iniuriam factam interpretarentur. Atque id causae fuit cur Raimundus Sanctaegidianus Comes eiusmodi sacramento obstringi abnuerit, uti narrant Fulcherius lib. 1. cap. 4. et alii eiusce aevi Scriptores, ut et postmodum Robertus Perticensis, seu Drocensis Comes, Regis Ludovici VII. germanus, qui ne Manueli Imperatori hominium, de quo enixe rogatus fuerat, profiteretur, clam se Constantinopoli subtraxerat, et insalutato hospite, Propontidem emensus, traiecerat in Asiam. *Turpe quippe*, aiebat, *in praesenti tam gloriosum habere dominum, et infideli facere hominium. Alii vero quorum numerus et ratio superavit, huiusmodi respondebant. Ex consuetudine post Regem plures dominos habere possumus, quorum feodos possidemus, sed illi fidem principaliter observamus. Si iudicamus hoc esse turpitudinem, deleamus consuetudinem. Nunc autem Imperator, sibi timens, nostrum requirit hominium. Si ergo turpe est nos ab eo timeri, si inhonestum quod minoribus facimus, nos facere Imperatori, dimittamus consuetudinem. Si vero metus Imperatoris, vel mos nostrae consuetudinis, nec Regi facit iniuriam, nec nobis verecundiam, adquiescamus nostrae consuetudini, pro nostro commodo providentes itineris necessitati. Nemo nostrum novit hanc terram. Igitur opus est duce: contra paganos properamus, Christianorum utamur pace.* Verba sunt Odonis de Diogilo lib. 4. quae hoc loco proferre duximus operae praetium, ut tandem constet, quibus fulti rationibus Proceres nostri Alexio et Manueli Imperatoribus Constantinopolitanis hominium et clientelam praestare non recusaverint.

Καβαλίωνος] Edit. Hoesch. habet *Βουβαλίωνος*. Locus, ut videtur Dyrrachio vicinus, in has enim plagas appulisse Boemundum testantur Tudebodus lib. 1. Albertus Aq. lib. 2. cap. 18. et alii. D

Κόμης Πρεβέντζης] Raimundus Provinciae et Tolosae Comes, qui mox Annae *Ἰσαγγέλης*, seu Comes S. Aegidii, Fulcherio lib. 1. cap. 2. *Comes Provincialis*, aliis *Comes Tolosae* appellatur. Profert Catellus Diploma eiusdem Raimundi A. MLXXXVIII. *In quo Comes Tolosae, Dux Narbonae, Mar-* D

chio Provinciae inscribitur. At unde postrema haec dignitas, et quo iure Raimundo accesserit, cum pridem summo cum studio disquisierint qui res Provinciales, aut Tolosanas aggressi sunt, nemo tamen hactenus omnino videtur attigisse. Putavit Magnus Peirescius, ut autor est in eius vita Gassendus lib. 3. Raimundum filium fuisse Gaufredi Provinciae Comitis, qui A. Chr. MLXVI. e vivis excessit, eoque possedisse nomine Provinciae partem. At cum ex veteribus Tabulis et omnibus ferme Scriptoribus constet Raimundum fratrem fuisse Guillelmi V. Tolosani Comitis, aliunde Raimundo in Provinciae Comitatum ius quaesitum oportet; cum praeterea Gaufredo filium unicum Bertrannum tribuant eius aevi Diplomata. Censet Antonius Rufius id accessisse iuris Tolosanis Comitibus ex coniugio Emmae, Rotbaldi Provinciae et Forcalcarii Comitis filiae, cum Guillelmo IV. Tolosano Comite: quae quidem Rufii sententia nullis licet ab eo argumentis ex professo fulciatur, haud omnino videtur respuenda. Nam ex iis quas laudat Chartis seu Tabulis, discere est Guillelmum et Emmam coniugem aliquot praedia in Sistaricensi pago et Manoscensi concessisse Monasterio S. Victoris Massiliensi A. MXXIV. Praeterea Pontium Tolosanum Comitem, et Bertrandum fratrem, Guillelmi filios, in Comitatu Guillelmi-Bertrandi Provinciae Comitis fuisse A. MXXX. docet aliud Diploma. Ex quibus evincitur praedia varia et oppida possedisse in Provincia Tolosanos Comites ante Raimundum, qui non minimum post haec ius avitum auxit, bello Forcalcariensem aggressus, atque adeo ipsum Provinciae Comitem. Constat enim An. MLXXXVII. qua tempestate Guillelmus V. Raimundi frater Tolosanum Comitatum adhuc possidebat, Provinciam bellicis tumultibus et Principum dissidiis ita fuisse conturbatam et laceratam, ut quem populi dominum agnoscerent vix scirent. Id haurire est ex Tabulis eiusce anni, quae extant in Tabulario Ecclesiae Arelatensis, quae aliquot praediorum donationem continent factam *cum consilio Comitum, sive Comitissarum, qui tunc temporis regere videbantur Regnum Provincialium hominum* etc. *quia tunc temporis non erat Dux, nec Marchio, qui rectam iustitiam faceret:* adeo magna erat in eo tractu ex mutuis Comitum dissidiis et bellis rerum perturbatio, quarum causa nulli alii videtur adscribenda quam Raimundo, qui, ut autor est Willelmus Malmesb. lib. 5. Caturcensem Comitatum, quem a parente in haereditatis partem acceperat, *ut erat vivacioris spiritus, immane quantum auxit Arelatensi et Narbonensi, et Provinciali adiectis.* Quae quidem excitata a Raimundo bella etiam post A. MXCV. durasse arguit Diplomatis, quod Historiae suae

intexuit Catellus, subscriptio; *quando R. Comes municipium et fortalitatem S. Maximini invasit.* Praesertim vero dominabatur Raimundus isti Provinciae regioni quae Rhodano imminet, tum in Arelatensi, tum in Avenionensi pago; quin et ipsum Avenionensem Comitatum possedit, non pleno tamen iure, cum Forcalcarienses Toparchas, qui Avenionenses Comites sese hactenus inscripserant, hunc sibi asseruisse titulum etiam post Raimundi excessum testentur veteres passim Chartae, ipsosque Provinciae Comites ex Barcinonensi familia Comitatus istius partem possedisse doceat pactum initum inter Raimundum Barcinonensem Comitem et Alphonsum Tolosanum Comitem A. MCXXV.

Μικρὸν παρεκκλίνας] Iter arripuit Raimundus per Sclaviniam, uti testantur Raymundus *de Agiles*, seu *de Aguilers*, uti appellatur in MS. San-Victoriano, Tudebodus lib. 1. Fulcher. lib. 1. cap. 2. etc. De hoc navali praelio silent nostri; quam male vero ab Alexianis habitus fuerit Raimundus, pluribus narrat idem *de Agiles*. Pag. 290. A

Δεύτερον Κόμητα] Qui sint Comites in re navali, cuivis notum. Hos inter maximus *Πρωτοκόμης* dictus, proximus Amiralio: hunc subsequebatur *Δεύτερος Κόμης*. Vide pag. 336. 369. et Pachymer. lib. 4. cap. 26. B

Κατέργου] *Κάτεργον* est navicula. Chronicon Veneto-Byzantinum editum a Bulialdo: *ἐπέρασεν ὁ Κουρτούγλης μετὰ κατέργων καὶ φούστων τὸ μέρος τῆς Πουλίας.* Constantinus in Hist. Apollon. Tyr. B

Στὸ κάτεργον ἐμπήκασι καὶ διάβησαν τὴν ὥρα.

Narratio MS. de Belissario, *κατεργοκύριοι, ἤτε φρικάλιοι.* Hinc *Catergalimena* dictus portus quidam Constantinopoli, de quo Gyllius et Leunclavius.

Ἐξκουσσάτου] Anna lib. 12. pag. 369. *τὸν καλούμενον δεύτερον τὸν Δρουγγάρην τοῦ στόλου μετὰ τοῦ ἐξκουσσάτου μονήρους κατ' αὐτὴν Γλῶσσαν σκοπέα κατέλιπον.* Ita appellatur a nautis, ut hic observat Anna, quoddam navigii genus. At cuiusmodi illud fuerit, et unde vocis origo, non satis hactenus exploratum. Scitum quid sit *ἐξκουσσεύειν* in Chronico Alexandr. pag. 730. *ἐξκουσσεία* apud Theophylactum Bulgar. Archiep. Epist. 41. et Iurisconsultos Graecos. Verum nihil videtur habere commune *excusatio* cum navi: neque proclivius est divinare quid sit *Excusaticum* in Capitulari Sicardi Principis Beneventani, licet fortassis ab eodem deductum fonte, cap. 29. cuius lemma sic concipitur, nam ipsum deest caput: *ut non tollatur a Tertiatoribus Excusaticum et porcos.* Nisi forte idem sit, quod *ἐξκουσσάτον* apud Iustinianum Novell. 59. cap. 2. certum scilicet vectigal, quod pen- C

sitabatur pro quavis immunitate. Fuere denique *Excusati* apud Venetos, vox a plerisque nondum intellecta, ait Sansovinus in Venetia, qui lib. 6. vetera profert Acta, in quibus horum fit mentio hisce verbis: *Excusati de Mauriano, et eorum nomina, et sunt* 44. *Excusati de Mazorbo, et isti sunt de maioribus, et sunt* 23. etc. *Haec sunt nomina Excusatorum qui serviunt in Palatio, et sunt* 124. *Nomina Excusatorum nostri Palatii, et sunt* 198. Ubi Sansovinus *Excusatos* dictos, quasi *Scutatos*, eosdemque esse censet, quos *Scutiferos* vocavit aetas posterior. Sed vix est ut id probem, cum potius hac videantur appellatione donati propter indulgentiam munerum civilium et personalium, qua gaudebant ex quadam officii et functionis praerogativa, uti fuere *Beneficiarii*, et ii de quibus est titulus *de Excusationibus artificum* Cod. Theod. lib. 13. quinetiam si fas est divinationi indulgere, censuerim Venetos istos *Excusatos* non alios fuisse a vectoribus naviculariis, seu, uti vocant Veneti, *Gondolariis*, quorum magnus semper fuit apud illos numerus, qui iis gauderent privilegiis, quibus Navicularii apud Romanos, ut est in Tit. de Naviculariis Cod. Theod. et Iust. nam ab omnibus oneribus et muneribus immunes erant L. 5. 7. et 17. Cod. Theod. eod. tit. Certum autem erat et definitum Naviculariorum corpus, quorum praecipuum erat munus in Annonae urbis transvectione; unde et *naves eorum, quantaecumque essent, ad aliud munus ipsis invitis non tenebantur*, ait Lex 5. eod. tit. Agit praeterea de eiusmodi Naviculariis publicis Paulinus Epist. 36. ad Macarium. Cum igitur Naviculariorum naves ista gauderent immunitate, nihil vetat *Excusatas* inde appellatas opinari, onerarias nempe, et quae annonariae speciei transvectioni potissimum addictae erant: eiusmodi enim sunt *κάτεργα* et *μονήρεις*, naviculae, apud Annam *ἐξκουσσάτων* nomine donatae. Occurrit apud Nicetam in Man. lib. 5. N. 9. et lib. 7. N. 1. vocabulum ab illo, quo Anna utitur, haud multum abludens, tametsi alia, ut videtur, notione. Est porro illud *ἐγκουσῆτος* et *ἐγκουσσάτος*. Priore loco de Venetis agens: *ἄνδρας θαλάττης τροφίμους, κατὰ Φοίνικας ἀγύρτας, πανούργους τὸ φρόνημα* illos vocat; quod hac verborum serie reddit Codex mixobarbarus: *θαλασσόμαχοι, καὶ ὀρθοὶ ὡς Φοίνικες πραγματείας ποιοῦντες, καὶ ἐγκουσῆτοι ὄντες*. Rursum de Anconitanis: *ἥττονες κέρδους ὄντες, καὶ ἀγυρτεύοντες, καὶ πρὸς τὸ λαβεῖν χεῖρα προτείνοντες*, ubi Codex Barbarograecus: *πλέοντες καὶ πραγματείας ποιοῦντες, καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς βασιλείας ἐγκουσσάτοι ὄντες, καὶ ἐκ τούτων κερδαίνοντες*; ubi Meursius *ἐγκουσήτους* et *ἐγκουσάτους* *onustos* vertit. Atqui Nicetas ita videtur appellasse *πανούργους τὸ*

φρόνημα, et πρὸς τὸ λαβεῖν χεῖρα προτείνοντας, callidis praeditos ingeniis, et ad turpia lucra, sordidosve quaestus proclives; quales sunt *Excusati*, qui foenus nauticum et onerariis navibus mercimonia exercent.

Τζάγγρα] Ducas Hist. cap. 24. αὐτοὶ ἐκ τῶν τριήρεων ἐξαγαγὼν θώρακας, περικεφαλαίας, δόρυ, τζάγγρας, καὶ πᾶν εἶδος ἁρμάτων. Ioann. Cananus: οἱ δὲ ἵνα μάχονται ἐξ ἐκείνης, ὄπισθεν μετὰ τζαγγρῶν τε καὶ τόξων, etc. Narratio MS. de Belissario: φαλκόνες, καὶ πετρίτες, τζάγγρας καὶ μπαλησρερίδας, τόξα, καὶ τοξατόρους, σκεύη καὶ πουμπαρδιερίδες, etc. Iam tandem percipimus, Anna praevia, quod genus armorum fuerit τζάγγρα; neque enim fuit arcus nudus, quod vult Meursius, neque *zagaia*, seu iaculum, uti apud Ducam interpretatur vir doctus, sed *arcus balearis*, nostris *Arbaleste*; cuius usum, suo aevo Graecis hactenus incognitum, a Latinis vero inventum et excogitatum testatur Anna: unde eidem id genus arcus, τόξον βαρβαρικὸν, Cantacuzeno lib. 1. cap. 36. Λατινικὸν dicitur. Apud Latinos eius usum antiquissimum fuisse docemur ex LL. Wisigoth. lib. 8. tit. 4. §. 23. *Si quis — laqueos, vel arcus praetenderit, seu balistas.* Neque enim hoc loco *balista* pro maiori machina, qua muri quatiuntur, quam vulgo *ballistram* vocant, sumitur. Glossar. Lat. Gr. *ballistra*, σφενδόνη, μάγγανον πολεμικόν. Glossar. Graec. Lat. βαλλίστρα, *tormentum murale*. καταπέλτης, *ballistra; ballistrari*, σφενδονῆσαι; tametsi ab eiusmodi machinarum fabrica et forma balistarum inventionem profluxisse constet, quod nemo inficiabitur, qui Rigaltium ad Onosandrum et Lipsium in Poliorcet. consulet et comparabit. Balistarum vero usus sensim apud nostros desiit, qui bellis istis Saracenicis frequens fuit, seu quod a Summis Pontificibus, una cum infectis veneno sagittis, vel gladiis, identidem interdictus sit in Christianorum praeliis, vel quod iis uti viro strenuo indignum putaretur, qui nulla arte, nullave industria aut dexteritate hocce armorum genere hostem prosterneret. Eo spectant verba Ioinvillaei in Hist. S. Ludovici: *Et devés sçavoir que à cette fois là furent fais les plus beaux fais d'armes, qui oncques furent fais ou veage d'oultre mer, tant d'une parte, que d'autre. Car nul ne tiroit d'arc, d'arbaleste, ne d'artillerie. Mais estoient les coups qu'on donnoit l'un sur l'autre à belles masses, espées, et fusts de lances.* At istius armorum generis usum revocavit postmodum Richardus Anglorum Rex, et in Galliam induxit in bellis contra Philippum Aug. Nam, ut ait Willelmus Brito lib. 2. Philipp.

Francigenis nostris illis ignota diebus
Res erat omnino, quid Balistarius arcus,

Pag. 291. A

Concil. Rom. A. 1139. Can. 29. lib. 5. Decret. Greg. tit. 15.

Quid Balista foret, nec habebat in agmine toto
Rex quemquam sciret armis qui talibus uti.

Ioann. Bromptonus in Rich. *Ipse siquidem hoc genus sagittandi, quod Arcubalistarum dicitur, iamdudum sopitum in usum, ut dicitur, revocavit, unde et in ea peritus plures manu propria peremit, quo et ipse postmodum in terra propria impraemunitus et inopinate periit.* Willelmus *Guiart* in Phil. Aug. obsidionem Acconensem commemorans, Richardum ait primum earum usum in Galliam invexisse:

Venus estoit nouvellement
Des arbalestes li usages,
Richart qui de tiex fais iert sages,
Tant soit il d'autres deporté,
L'ot poi ains en France aporté,
Si con les Chroniques desquieurent.

Idem denique Willelmus Brito lib. 5. de Richardi caede:

Porrige Guidoni balistam qui tenet arcum,
Ut sua quae misit Richardo missa remittat,
Hac volo non alia Richardum morte perire,
Ut qui Francigenis balistae primitus usum
Tradidit, ipse sui rem primitus experiatur
Quamque alios docuit in se vim sentiat artis.

Verum unde eiusmodi balistas Graeci τζάγγρας vocarint, plane mihi incompertum. Nam eiusce aevi Scriptores Latini, Albertus Aq. lib. 2. cap. 33. lib. 3. cap. 41. lib. 6. cap. 9. 16. et alii passim *arcus baleares*, Willelmus Brito locis citatis, Monachus Vallis Sarnaii cap. 42. Caesarius Heisterb. lib. 1. cap. 16. etc. *Balistas* nuncupant. Deinde etsi variae fuerunt balistarum species, quarum aliquot meminit Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 8. aliae vero recensentur apud Script. Vernaculos, *Arbaleste de cor, et d'if, a tour, a haussepié et a un pié, a baudrier, ou baudreer, et a tailler;* nihil tamen in his vocabulis deprehendas, quod ad τζάγγρα vocem accedat, quam etiam extrema retinuit Graecia, quae inde τζαγγροτοξότας et τζαγγράτορας, quos *Balistarios* nostri vocant, confecit. Apud Pachymerem quidam Σγουρὸς στρατοπεδάρχης τῶν τζαγγρατόρων occurrit, quae dignitas eadem fuit, quae Scriptoribus nostris dicitur *le Grand Maistre des Arbalétriers.*

C *Καὶ τῇ ἀφέσει*] Willelmus Brito lib. 5.

Guido nucem volvit balistae pollice laevo,
Dextra premit clavem, sonat una nervus, et ecce
In Regis scapula stabat fatalis arundo.

C *Παχύτατα*] Brevia illa quidem balistarum erant tela, sed spissiora et forma quadrata; unde *quadrellos*, nostri *quarreaux* vocabant. Willelmus Brito lib. 2.

Nec tamen interea cessat balista, vel arcus,
Quadrellos haec multiplicat, pluit ille sagittas.

G. de Podio Laur. cap. 37. *Mortuus est ictu quadrelli. Quarellos* dixit Rigordus non semel, et Math. Paris. W. *Guiart* A. MCCXIV.

A tant tendent de tous costez
Aus arbalestes devaler,
Et puis laissent quariaux aller.

Idem in S. Ludovico:

Messire Alfons un iour ataignent,
Qui armez iert de son atour,
D'un quarrel d'arbaleste a tour.

Le Roman de Garin:

Volent pilet plus que pluie par pré,
Et les sajettes, et carriax empenez.

Λατῖνος] Id etiam Latinis obiectum a Graecis scribit Pag. 292. B Petrus Diacon. lib. 4. Chron. Casin. cap. 117. apud quem Graecus sic Latino infert: *In Occidentali climate Propheticum illud videmus impletum, erit ut populus sic Sacerdos, cum Pontifices ad bella prodeant, ut Papa vester Innocentius facit. Quod quidem,* ut ait Petrus Damianus lib. 4. Epist. 9. *satis videtur absurdum, ut ipsi Domini Sacerdotes attentent, quod turbis vulgaribus prohibetur, et quod verbis impugnant, operibus asserant.* Et sane non iniuria id nostris obiectum: nam etsi Lege Ecclesiastica et Conciliorum Canonibus arma tractare vetarentur Sacerdotes, saepe tamen legimus ipsis interfuisse praeliis, in iisque acriter dimicasse. Atque pravo mori isti adscribendum, quod arma tractare aut ferre Clericis interdicant passim Concilia Gallicana et Provincialia, Ilerdense C. 1. Matiscon. I. C. 5. Liptin. C. 2. Vermeriense A. DCCLII. C. 16. Codex Carolin. Epist. 77. Capitula selecta Caroli M. A. DCCC. cap. 2. 3. 4. et 5. apud Sirmond. Tom. 2. Concil. Capitulare Episcopor. An. DCCCII. C. 18. apud eumdem, Concil. Mogunt. A. DCCCXIII. C. 17. Meldense A. DCCCXLV. C. 37. Capit. Herardi Archiep. Turonens. cap. 50. 113. Concilium Metense A. DCCCLXXXVIII. C. 6. etc. Observat porro Cardinalis Baronius A. DCCCLXXXVIII. execrandum plane diu istiusmodi facinus inolevisse in Galliis, ut tam Episcopi, quam Abbates ad bella procederent, in hostes irruerent, caederent ipsos et ab ipsis caederentur; iureque conqueritur ab eius temporis Scriptoribus laudatos reperiri nomine bellicae fortitudinis, cum tanquam sacrorum Canonum violatores et muneris pastoralis et nominis desertores detestandi fuissent. Vide Observat. ad Ioinvillae pag. 50.

Pag. 293. C *Θηρίκλειον*] Nicetas in Man. lib. 3. N. 6. Adde Hoeschel. in Not.

C *Γοντοφρέ*] Eodem An. MXCVI. sub medium mensis Augusti per Germaniam et Hungariam Expeditionem suam aggressus est Gothofredus. Alb. Aq. lib. 2. cap. 1. et alii.

D *Μεγαλόπολιν*] Pervenit Constantinopolim Gothofredus biduo ante Natalem Domini, et ad urbis moenium conspectum castra metatus est. Baldricus lib. 1. pag. 91. et Guibertus lib. 2. cap. 12.

D *Γεφύρας*] de hoc ponte pluribus egimus ad Villhard. N. 85. Huius praeterea meminit Bryennius lib. 3. N. 11 et Cinnamus lib. 2.

D *Ἀνεβάλλετο*] Dilationis causam afferunt Scriptores, atque in iis Albertus Aq. lib. 2. cap. 4. 10. 11. 12.

Pag. 294. A *Εὐκαιρίαν*] Robertus Mon. lib. 1. de Alexio: *Timebat enim ne tantus et tantorum exercitus in se consurgeret* etc.

C *Κατασχεθῆναι*] Albertus Aq. lib. 2. cap. 7. 8. Baldric. Guibert. Malmesbur. Tyrius etc. agunt de hac Francorum Comitum detentione.

C *Ἀργυρᾶν λίμνην*] Huius paludis meminit Pachymeres lib. 7. At quae fuerit Palatiorum ad Argyram paludem appellatio, haud constat, nisi in universum magnifica illa aedificia intellexerit Anna in Europaeano Bospori littore extructa, *Palatia nempe et turritas domos quae spatium* XXX. *milliarium in littore maris comprehendunt*, ait Albertus Aq. lib. 2. cap. 11. Argyrae perinde paludis peculiarem situm et nominis rationem nondum comperi. Haud procul tamen a Blacherniana Porta dissitam fuisse assequor, ex eo quod Porta urbis eadem, senescente Graecia, ab Argyra palude, vocabulo truncato, *Gyrolymne* dicta sit Cantacuzeno lib. 1. cap. 51. 56. lib. 3. cap. 81. et Nicetae in Alex. lib. 3. N. 10. et *πύλη πρὸς τὴν Γυρολίμνην* Niceph. Gregorae lib. 8. et 9. Aliud porro fuit *Ἄργυρον* et *Ἀργυρόνιον*, locus ita dictus in littore Bospori Asiatico, de quo Procopius de Aedif. Iust. Gyllius de Bosp. Thrac. lib. 3. cap. 6. Leunclavius in Pand. cap. 128. et Historia Bucicaldi part. 1. cap. 33.

D *Τῶν ἀνακτόρων πύλης*] Portae Palatii, non Magni, quod ad Propontidis littus extitit, sed Blacherniani, quae a vicino Palatio Blacherniana dicta fuit, ut supra observatum. In eo enim tractu versus Cosmidium et Argyram paludem castra posuisse Gallos tradunt Scriptores omnes.

D *Νικολάου*] Proinde Aedes D. Nicolao sacra, quam Portae Blachernianae vicinam fuisse indicat Anna, alia prorsus fuit ab ea, quam intra Magni Palatii ambitum, atque adeo Sophiano Templo proximam diximus ad pag. 52. Hanc DD.

Prisco et Nicolao primitus sacratam extra Urbem, ad Blachernianum murum, a Iustiniano instauratam docet Procopius lib. 1. de Aedif. Iust. postmodum conflagrasse Heraclio imperante, ignem immittente Avarum Chagano, tradit Chronicon Alexandrinum. Illam opinor esse Aedem, quam D. *des Hayes* in Itinerario Orient. a Dominicanis Patribus possideri hac tempestate scribit.

Πέμπτην] Vide supra pag. 54. Mansit vero Gothofre- Pag. 295. A
dus cum universo exercitu in confiniis Urbis a Nativitate Christi ad Pentecosten. Hostiles tamen Gallorum excursus in medium Ianuarii A. MXCVII. videtur referre Albertus Aq. lib. 2. cap. 10. 11. et 16.

Τὸν γαμβρόν] Vix crediderim ea tempestate Nicepho- D
rum Bryennium Alexii generum fuisse, Anna enim Constantino Ducae Porphyrogennetae pacta, eodem praepostera morte sublato, iam nubilis Nicephoro uxor data est, ut autor est Zonaras. Hoc autem Anno MXCVII. Anna vix X. aetatis annum excesserat, utpote nata An. MLXXXVI. Istius porro Graecorum cum Gallis conflictus eventum longe aliter narrant Tudebodus lib. 1. Albertus Aq. lib. 2. cap. 13. Tyrius lib. 2. cap. 8. et alii.

Κατὰ τὸν ἅγιον Ῥωμανὸν πύλην] Portae S. Romani Pag. 296. A
crebra est mentio apud Autores Byzantinos, praesertim illos qui ultimam Urbis expugnationem scriptis mandarunt; ex quibus constat Portam esse ad muros terrestres. In Chronico Alex. A. Heraclii XIV. legimus Chaganum Urbem obsidentem, *ἀπὸ τῆς Πολυανδρίου πόρτας ἕως τῆς πόρτας τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ* turres castellatas 12. apposuisse. Apud Nicetam in Bald. Cantacuzenum lib. 1. cap. 56. Gregoram lib. 9. Laonicum lib. 7. Phranzem lib. 3. cap. 8. 9. 16. Ducam cap. 38. Histor. Polit. etc. Portam S. Romani observare est, nullo alio situs indicio, quam quod una e Mediterraneis fuerit. Leunclavius in Pandect. Turc. cap. 200. et Crusius in Turcograec. tradunt illam esse, quae hodie vocabulo Turcico *Topcapisi* nuncupatur, quo significatur Porta Bombardaria, sive tormentorum bellicorum, *sic dicta*, inquit idem Leuncl. *quod ultimae obsidionis tempore tormenta bellica fuerint huic opposita*, quod etiam a Duca, Laonico, Phranze et aliis traditur: quam in urbis partem paulo ante, A. scilicet MCCCCXXII. urbem obsidens Amurathes tormenta sua statuerat, ut fuse prosequitur Ioannes Cananus, ex cuius narratione Portam S. Romani Charsianae Portae proximam fuisse colligimus. Aedem vero S. Romani, a qua Portae vicinae nomen videtur inditum, a B. Helena aedificatam autor est Codinus in Originib. CP.

Pag. 297. C *Οὖβος*] Vide Guibertum lib. 2. cap. 19.

Pag. 298. B *Ὥστε ὁπόσας*] Albertus Aq. lib. 2. cap. 28. *Promiserant enim iuramento nihil de Regno Imperatoris, non castra, non civitates, nisi ex eius voluntate, aut dono retinere.* Willelm. Malmesb, lib. 4. de Alexio: *Tantum Graeca facundia valuit, ut a singulis hominum sacramentum exigeret, quod illi nihil mali machinarentur, quod urbes Imperio suo appendices, si aliquirere possent, redderent* etc. Adde eumdem Albertum Aq. lib. 2. cap. 18.

B *Χρήματα*] Albert. Aq. lib. 2. cap. 16. Fulcher. lib. 1. cap. 4. Tyr. lib. 2. cap. 7.

B *Πελεκάνον*] Locus in Bithynia, cuius meminit Cantacuzenus lib. 2. cap. 6. Vide Alb. Aq. lib. 2. cap. 17.

C *Ῥαοὺλ Κόμης*] Miror Scriptores sacrarum Expeditionum siluisse de Radulpho et tam numeroso eius exercitu, quem maritimo itinere ad Dominicum Sepulchrum recta deducendum curaverit Alexius. Certe narrat Raimundus de Agiles pag. 179. Anglos quosdam percepta Gallorum Expeditione Hierosolymitana, per mare Oceanum et Mediterraneum Portum Antiochiae atque Civitatem Laodiceae, antequam noster exercitus per terram illuc veniret, laboriose obtinuisse. At Anglos Constantinopolitanum tractum attigisse ex itineris ratione non videtur vero simile. Varios eo ipso aevo Proceres Radulphi, aut Rodulphi, nomine, quique in ea priore Expeditione fuerunt, memorant Scriptores, atque in his Radulphum de Balgentiaco, Radulphum de Fontanis, Radulphum Gaer, Rodulphum Britannum et Rodulphum de Claromonte. Occurrit praeterea *Raul*, cognomento *Machabaeus*, qui in charta A. MC. *Seniorem Montiscabiosi et aliarum urbium* sese inscribit, Rogerii Siciliae Comitis ex filia Emma gener, apud Ughell. Tom. 7. Ital. Sacrae pag. 41. 42. *Rodulphus* alter cognomine *de Molitio*, *Comes Provinciae Bivinianensis*, sub A. MXC. apud eumdem Ughell. Tom. 6. pag. 496. Utri horum Radulphus Annaeus conveniat, non ausim statuere.

C *Μονὴν τοῦ Πατριάρχου*] Monasterium Patriarchae illud esse censuerim, quod alias Satyri dicitur, in quo sepultum Stauratium Imp. tradit Cedrenus. Hanc porro appellationem postea sortitum est de nomine S. Ignatii Patriarchae Constantinopolitani, qui antequam hanc dignitatem adeptus esset, in eo Hegumenus, seu Abbas extiterat: ab illo enim instauratum et D. Michaeli dicatum, denique in eo humatum Ignatium produnt Nicetas Paphlago et Michael Syncellus in illius vita et encomio.

Ῥηγῶν] Atqui Reges nullos ea tempestate Hierosolymitanum arripuisse iter legimus; Regum vero filios aliquot Franciae, Angliae, Daniae: nisi Edgarum Adelingum, quem in Regem Angliae electum ait Ordericus lib. 5. intelligat, aut Ericum Daniae Regem, qui circa ea tempora Constantinopolim pervenit, indeque in Cyprum appulit, ubi et vitae diem clausit extremum, uti narrat Saxo Grammaticus lib. 12. Pag. 299. C

Ἱεροῦ] Hoc est, a Cosmidio ad ipsum usque Ponti Ostium distributa erant castra Gallorum. *Ἱερὸν* enim locus fuit, seu Promontorium in ipso Ponti ostio, in littore Europaeano; unde a situ *στόμα τοῦ Πόντου* vocitatum olim fuisse autor est Nicephorus Gregoras lib. 5. Scylax Caryandenus in Periplo ait *ἀνάπλουν καλεῖσθαι τὸν τόπον ἀνὰ Βόσπορον μέχρις ἂν ἔλθῃ ἐφ' Ἱερόν*. A Templo 12. Diis ab Argonautis dicato et aedificato appellatum scribit Scholiastes Apollonii lib. 2. Argonaut. Vers. 534. Cantacuzenus lib. 3. cap. 80. et 91. *Ἱερὸν* pariter statuit *κατὰ τὸ στόμα τοῦ Πόντου*. Ad Petras Cyanaeas Procopius lib. 1. de Bello Vandal. *πορθμὸν* facit Gregoras lib. 11. et Anastasius in Collectaneis, pag. 106. Ibi olim portoria et vectigalia soluta pro mercibus, quae e Ponto importabantur Byzantium, scribit Theophanes et ex eo Cedrenus. His consentanea sunt quae habet Cantacuzenus lib. 3. cap. 85. Unde evidens est quam graviter impegerit vir doctissimus Nicolaus Alamannus in Notis ad Anecdota Procopii, qui Theophanis verba de Blacherniano Templo accipienda censuit, quod etiam advertit Maltretus. Extitit aliud *Ἱερὸν* in opposito littore Asiatico, *ἵναπερ τὸ στόμα τοῦ Πόντου*, perinde ac Europaeanum Hierum, sic nuncupatum a Templo *Διὸς Οὐρίου*, Portus, seu *ἀφετήριον τῶν εἰς Πόντον πλεόντων*, ut est apud Artemidorum Ephesium in Geogr. de quo etiam Arrianus in Periplo Ponti Euxini et Tabulae Peutingerianae. Veneri dicatum fuisse scribit Ptolemaeus lib. 5. Pag. 300. A

Λοχαγίαν] Apud Leonem in Tacticis: *λοχαγὸς λέγεται ὁ πρῶτος τοῦ στίχου, ἤτοι ὀρδίνου*. Consule Glossaria et Annam pag. 379. A. C

Βαλδουῖνος] Balduinus Gothofredi frater, postmodum Rex Hierosolymitanus. D

Ἴδε ποῖος] Id ille opinor mussitabat, indignatus et aegre ferens, Francis Proceribus Palatium ineuntibus non assurrexisse Alexium. Albertus Aq. lib. 2. cap. 16. *Sedebat autem Imperator more suo potenter in throno Regni sui, non Duci, (Gothofredo) non alicui assurgens ad porrigenda oscula.* Vide infra pag. 317. 401. Pag. 301. A

B *Φράγκος*] Sum, inquit ille, vere Francus, et in ipsa Galliae, quam proprio nomine Franciam vocant, provincia, ex Nobilibus natus: sic enim ea verba capienda produnt quae infra pag. 317. scribit Anna, ventosum hunc et arrogantem Gallum in prima stetisse acie, ac dimicasse in eo praelio, quod Solymannum inter et Boemundum commissum est statim post expugnatam Nicaeam gravique accepto vulnere hostibus terga dedisse. Unde probabilis admodum est coniectura eum esse, quem Albertus Aquensis lib. 2. cap. 39. et ex eo Tyrius lib. 3. cap. 14. *Robertum Parisiensem* vocant, et miseris volentem succurrere sagitta volatili confixum et extinctum tradunt. Cum igitur Roberto Lutetia Parisiorum natale solum esset, iure se purum putum Francum iactitabat, cum urbs illa non modo Regni totius, sed esset etiam caput istius Provinciae, quam peculiari appellatione *Franciam* dicimus.

B *Τέμενος*] Nostram de Latini, seu Franci istius ostentatoris patria coniecturam non minimum firmant, quae ille subdit, dum ait esse nimirum intra istius Provinciae, unde ei origo et natales, terminos, *τρίοδον*, seu tractum, vel potius pagum, aut regionem, (Galli dicimus *un Quartier*) ubi inaedificatum ab antiquo Templum, quo, qui monomachiam singulareve certamen obire solent, priusquam in arenam descendant, orationis causa secedunt, et in eo pernoctant. Hoc enim verborum circuitu Templum Deiparae Suessionense, Monasterio Virginum insigne, ab Ebroino Maiore Palatii olim extructum, procul dubio denotavit, in quo D. Drausii Episcopi Suessionensis corpus religiose asservatur et colitur, quem duello dimicaturi solebant invocare. Fuit autem tractus, seu pagus Suessionensis iam olim, ut et etiamnum, intra Provinciae Franciae limites, quod diserte testatur Villharduinus N. 6. Gallorum vero, aliorumve erga D. Drausium in hisce occasionibus religionem et cultum praedicat in primis Ioannes Sarisberiensis Epist. 159. *Est autem S. Drausius gloriosissimus Confessor, qui sicut Franci et Lotharingi credunt, pugiles qui ad memoriam eius pernoctant, reddit invictos, ut et de Burgundia et Italia in tali necessitate confugiatur ad ipsum. Nam et Robertus de Monteforti ei pernoctavit adversus Henricum de Essexia dimicaturus.* Cuius quidem piae in D. Drausium religionis originem Henrico Duci nescio cui videtur adscribere vetus Poeta Vernaculus, qui Ludovico VII. regnante vixit, in prolixiori illo Poemate, quod *de Guarino Lothareno* inscripsit; qui fusis et deletis ad Augustam Suessionum Hunnis, vel Saracenis, fluvium abstergendi pulveris et sanguinis causa ingressus, atri Crucem

coloris adversa aqua innatantem subito conspectam, et concitato in medias undas equo inde eductam, nullo perfusus madore, ad Monasterium S. Drausii detulit. Deinde subdit natam inde religionis et cultus originem erga sacram hanc Aedem, ad quam passim confluunt duello dimicaturi:

Si l'emporta au montier Saint Drosin,
Encor i est, onques puis n'en parti,
Tres-bien le levent et vieillart et meschin,
Veiller i vont encor li pelerin,
Cil qui bataille veulent fere et fournir.

Istum praeterea sibi Deum ante duella conciliandi et Sanctorum patrociniis sese committendi morem attigit idem Poeta non semel variisque in locis; ubi enim de singulari certamine Bononiensem inter et Bovonem Burgundiae Comites Parisiis inito agit:

A Nostre Dame en est Buës alés,
La nuit veilla, et Chevaliers assés.

Alibi duellum Fromondini cum Bovone Vasconum Duce enarrans:

Alés veiller Fromondin biaus des fuis,
En la nom Dex qui en la Crois fu mis,
Qui vos defende de mal et de peril,
Et li Valés s'en vait à S. Severin,
En sa compagne de Chevalier set vint,
La nuit veilla, grant luminaire fit etc.

Alio denique loco, ubi de eiusdem Fromondini cum Gerberto Lotharingiae Duce pugna singulari:

Cele nuit veillent à Sainte Crois moutier,
Devant Girbert ardent trois cierges entier.

Huc etiam spectant verba Ademari Cabanensis: *Permansit Stephanus vero et exiliens corpore inlaesus eadem hora venit currens pedibus gratias Deo referre ad Tumulum B. Eparchii, ubi nocte praeterita pervigil excubuerat.* Id quoque actitare consueverant in ludicris certaminibus, sive Torneamentis decertaturi, ut autor est Ioannes de Beka in Ottone II. Episc. Traiect. quinetiam qui in arenam duelli causa ineundi descendere cogebantur, quo sese ab obiectis purgarent criminibus, Deum sibi propitium conciliabant, collatis in Ecclesias et Aedes sacras donis, quae *Oblationes Campionum* dicuntur in Charta Manassae Episc. Lingon. A. MCLXXXV. apud Roverium in Reomao. Chronicon Besuense: *Milo cum Odone Divionensi Praeposito, qui neptem eius in coniugio habebat, monomachi certaturus pugna, attribuit S. Petro terram quam habebat in Luco.*

D *Μήτε δυνάμεις πολλάς*] Atqui habebat secum Boemundus in hac Expeditione decem millia Equitum et plurimas copias peditum, ut autor est Albertus Aq. lib. 2. cap. 18. Maxima enim pars exercitus qui Amalfim obsidione cinxerat, relicto Rogerio, Boemundum secuta erat. Ita Urbanus II. PP. in Epist. ad Alexium apud Baron. A. MXCVII. N. CXXV. Tudebodus lib. 1. et alii. Boemundus igitur, dimissis copiis, cum paucis comitibus CPolim perrexit, ait Guibert. lib. 3. cap. 3. icto prius cum Alexio pacis foedere, cum quo bellum annis proxime elapsis gesserat in Illyrico. Order. lib. 9. *Coactus est itaque sagax Boemundus consiliis Francorum, ut pacem faceret cum Imperatore Graecorum.* Qua facta, Alexius quemdam e suis admodum solertem ad Boemundum misit, qui et eum et eius copias secure deduceret. *Corpalatium*, *Corpolacium* et *Coropalasium* appellant Tudebodus lib. 1. Baldricus lib. 1. Ordericus loco cit. et Petrus Diac. lib. 4. Chronic. Casin. cap. 11. hoc est, Curiae Procerem, qui *Κουροπαλάτου* dignitate fungebatur; qua tum insignis erat Ioannes Thracesius Drungarius Vigiliae, ut constat ex Novella Alexii A. Mundi VI. M. DC. Chr. MXCII. Illius meminit praeterea idem Diacon. lib. 4. cap. 17.

Pag. 302. B *Κοσμίδιον*] Robertus Mon. lib. 2. praeparatum ait Boemundo hospitium *extra urbem:* Baldricus *in suburbio civitatis:* Guibertus lib. 3. cap. 3. *in ipsius civitatis burgo:* Anna *in Cosmidio,* quod fuit Monasterium SS. Cosmae et Damiani extra urbem, versus Blachernas, et ab hac Boemundi in eo mora postmodum a nostris *Castellum Boemundi* appellatum fuit. Nam et *φρούριον* ibi extitisse diserte scribit Bryennius lib. 3. cap. 11. Pachymeres lib. 9. cap. 5. *πρὸς τὸ τοῦ Κέρατος τέλος* Cosmidium statuit. Consule quae in hanc rem observamus ad Villhard. N. 86.

D *Ὁ γὰρ δεινός*] *Boemundus nullo modo Alexio fidere poterat,* inquit Albert. Aq. lib. 2. cap. 18.

Pag. 303. B *Ἐζήτει ὅρκον*] Albertus Aq. lib. 2. cap. 18. Fulcher. lib. 1. cap. 4. Robertus Monach. lib. 2. pag. 38. Tyrius et alii.

B *Χαράγματος*] Albertus Aq. lib. 2. cap. 18. *Statimque allata sunt Boemundo, sicut Godefrido, munera miri et inauditi thesauri in auro et argento; vasa quoque pretiosa opere et decore multo ampliora, quam ut ab aliquo possit aestimari.*

Pag. 304. B *Μηδὲ χώραν κεκτημένος*] Non omnino verum, quod ait hoc loco Anna, regiones nullas possedisse Boemundum, cum non modica oppida atque adeo ipsum Tarentinum Principatum et Barensem in Apulia et Calabria possederit, inita cum

fratre Rogerio concordia, uti tradunt Malaterra lib. 4. cap. 4. Alexander Abbas Celesin. lib. 1. cap. 13. et Ordericus Vitalis lib. 8. pag. 677.

Βασιλείας Ῥωμαίων] Nec iniuria id metuebat Alexius; B nam, ut est apud Ordericum lib. 9. pag. 727. Boemundus Francos Proceres ad obsidendam Constantinopolim viriliter incitaverat, antequam venisset ad Alexii conspectum.

Σαγγέλην] *Sangeles* Interpreti et Tollio apud Cinnamum; rectius *Sancti Aegidii Comes*, hoc enim vocabulo, ut et Cinnamus, expressit Gallicum *Saint Gilles*, seu *le Comte de Saint Gilles*, qua tum appellatione gaudebat Raimundus Tolosae et Provinciae Comes. Willelmus Brito lib. 3. Philipp. Pag. 305. A

Qui Sancti Comes Aegidii Tolosaeque vocatur.

Est autem Comitatus S. Aegidii Septimaniae, seu Occitaniae, urbs ad Rhodanum, S. Aegidii Abbatia insignis, a qua sumpsit appellationem, quam cum in haereditatis sortem obtinuisset Raimundus, superstite adhuc fratre, Comes inde Sanctaegidianus vocitatus est, etiam post adeptum Tolosanum Comitatum. Vide Catellum lib. 1. Hist. Tol. cap. 3. et lib. 2. cap. 1. Oppidum pervetustum esse et stante Romano in Galliis Imperio notum in confesso est apud omnes, et ex ruderibus et antiquorum aedificiorum parietinis abunde colligitur. At quo nomine olim et ante receptam S. Aegidii nomenclaturam indigitaretur, ambigunt, nec invicem consentiunt Scriptores. Poldus in Antiq. Nemaus. credidit *Heracleam* esse, de qua Plinius; quidam *Vindomagum* Ptolemaei: Catellus lib. 3. Rerum Occit. *Rhodam* putat, cuius mentio apud eumdem Plinium, seu *Rhodanusiam* Marciani Heracleotae, a qua Rhodanus dictus fluvius. Verum si cum aliis licet hariolari, censuerim potius vetus Aegidianae urbis nomen *Urgenum* fuisse, vel *Urgernum*, ut habent MSS. Strabonis Codices, Sidonius in Paneg. Avito dicto, iuxta Sirmondi coniecturam, Cyprianus Diacon. in vita S. Caesarii Arelat. Gregorius Turon. lib. 8. Hist. cap. 30. lib. 9. cap. 7. et Tabulae Peutingeri, vel denique, ut Notae Tyronis, *Uggernum*. Divinationis meae fundus est Benjaminus Tudelensis in Itiner. ubi oppidum S. Aegidii *Nogheres* vocat, seu ut habet Editio Constantini *l'Empereur*, *Nogres*, vocabulo haud multum ab Ugerno abludente: *Nogheres*, inquit, *Oppidum dictum S. Aegidii*, quo loco, si criticam liceat manum apponere, *Ugheres* potius reponendum putaverim. Huic porro coniecturae favent Tabulae Peutingerianae, quae in Itinere a Tolosa Arelatem *Ugernum* statuunt, a Nemauso octo ab Arelate sex milliaribus disparatum. Neque alio statuere videtur loco Gregorius Turon. dum scribit Recaredum Gothorum Regem ab Hispaniis egressum

apud Caput Arietis (*Castelnaudari*) castra obtinuisse, mox direpto Tolosano pago invasisse *Ugernum*, Arelatense castrum, resque cunctas diripuisse, sicque sese infra urbis Nemausensis inclusisse muros. Gregorio concinit Ioannes Biclariensis in Chron. ubi agit de eadem Recaredi in Gallias irruptione, scribens castrum, quod *Ugerno* vocatur, tutissimum valde in ripa Rhodani fluminis cepisse. Quae quidem *Orgoni* nullo modo possunt convenire, uti Papyrius Massonus, Catellus et alii, qui Ugernum cum Ernagino perperam confundunt, interpretantur. Ernaginum quippe ad Druentiam fluvium statuunt Antoninus in Itiner. et vetus haec Inscriptio: PATRONO. NAVTARVM. DRVENTICORVM. ET. VTRICVLARIORVM. CORP. ERNAGINENSIVM. Belle vero describitur Orgoni situs in Itinerario Gregorii XI. PP.

In Orgone terra abundans lapidibus, die tertia Petrus iacitur,
Sed in humo petrea spinosaque granum inane seritur,
Arcta est via, ex uno latere alveo Druentiae clauditur,
Ex altera ripa saxea macerie inexpugnabili modo protegitur.

Praedictis addo locorum intervalla; nam Aegidianum oppidum tribus Francicis milliaribus ab Arelate distat, quae sex milliaribus Peutingerianis conveniunt, numeratis in singula duobus, aut amplius, Romanis milliaribus. Deinde sicut Ugernum in Rhodani ripa collocatur a Scriptoribus, ita constat Aegidianam urbem haud procul ab Hispaniensi Rhodani alveo, seu potius ostio, quod hodie *la Robine* Incolae vocant, distare. Scio aliter videri de Ugerno viro docto et in Geographicis peritissimo, qui Bellocadrum, seu *Beaucaire*, interpretatur. Meminit Catellus lib. 4. Rerum Occit. pag. 580. castri *Ugern* dicti in Septimania, sed an ad *Ugernum* pertineat, non temere definio.

C *Τῆς ψυχῆς ὑπανοίξας πύλας*] Comitem S. Aegidii propter egregias animi dotes cultum impensius ab Alexio testantur praeter Annam Albertus Aq. lib. 2. cap. 20. lib. 8. cap. 5. et 7. Tudebodus lib. 5. et Ordericus Vitalis lib. 10. pag. 779. Ab eo tamen nequaquam adduci potuit, ut quod verbis conceptis Alexio praestiterant hominium Hugo, Gothofredus caeterique Francorum Proceres, ipse perinde profiteretur, *Contentus iurasse Alexio vitam et honorem quod nec per se, nec per alium auferret*, uti habent Raymundus de Agiles pag. 141. Robertus Monach. lib. 2. Baldricus, Tudebodus, Willelm. Gemetic. etc.

Pag. 306. A *Ἐδεδίει γάρ*] Sollicitatus a Raimundo et aliis Comitibus Imperator, ut una cum Francis in sacram Expeditionem proficisceretur, sicut convenerat, hac se texit excusatione: *se*

nimirum praemetuere Alemannos et Hungaros et Comanos aliasque feras gentes, quae Imperium suum depopularentur, si ipse transitum cum peregrinis faceret. Raym. de Agil. Robert. Mon. lib. 2.

IN LIBRUM XI. ALEXIADIS NOTAE.

ΚΙΒΩΤΟΝ] Vide Not. ad pag. 174. Pag. 309. A

Πλῆθος ἀναρίθμητον] Fulcher. Carnot. lib. 1. cap. 4. A de Obsidione Nicaena: *Tunc de exercitibus plurimis unus illic exercitus effectus est, quorum centum millia loricis et galeis muniti erant: quem qui de numero sapiebant, sexies centum millia ad bella valentium esse aestimabant, exceptis inermibus, videlicet Clericis, Monachis, mulieribus et parvulis.*

Καὶ τὰς μεταξὺ κορτίνας] Raymundus de Agiles pag. B 141. *Hanc igitur talem civitatem Boemundus obsedit a Septentrione, Dux et Alemanni ab Oriente, Comes (S. Aegidii) et Episcopus Podiensis a meridie* etc. Caeterum *Cortinas* appellant nostri, ut et Graeci recentiores, murorum loricas inter binas turres, uti hic usurpat Anna, a Cortibus, sive rusticis areis, quae muris incingebantur, fortassis dictas. Has *Curtes clausas* vocant Chartae Alemannic. apud Goldast. N. 60. 64. *Cortina* N. 33. et aliud Diploma in Bibl. Sebus. Centur. 1. cap. 78. Thwroczius in Salom. cap. 52. *Milites autem Ladislai agmina Salomonis tanquam in cortinis concluserunt.* Atque inde ipsi qui areas claudunt muri *Cortinae* dicti videntur, ut et ab iis aulaea, peripetasmata, vela quibus aut lecti ambiuntur, aut loca circumcluduntur. Anastas. in Leone 3. *Fecit Cortinam sericam habentem periclysim* etc. Vide Meurs.

Τὸ δὲ λάχος] Alb. Aq. lib. 2. cap. 24. B

Σουλτάνον] Solymannum. Alb. Aq. lib. 2. cap. 21. C Tyr. lib. 3. cap. 2. 3.

Κομητούρας] Apud Graecos I. C. *κομητοῦραι* sunt Pag. 310. C districtus et praefecturae vicorum. Constantinus Porph. Nov. *περὶ δυνατῶν* etc. *πρὸς τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μητροκωμίαν χωρία, ἤτοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κομητοῦραν.* Hic vero Stationes intelliguntur Comitibus, Proceribus et potissimis exercitus ductoribus in castris ad Nicaeam assignatae: Galli dicimus *Quartier*; unde censet eruditus Interpres a Comitibus *κομητοίρας* dictas, et hocce vocabulo intellexisse Annam militiam propriam cuiusque Comitis ad obsidionem Nicaenam: cui sententiae favet vox ipsa cum *o* scripta. Sic *Comitias* et *Cometias* Comitum districtus, seu ipsos Comitatus vocant

non semel Scriptores Latini aetatis mediae, Specul. Saxon. lib. 3. art. 64. Ius Feudale Sax. cap. 36. Arnoldus Lub. lib. 2. cap. 8. Chronicon Aulae Reg. cap. 1. 5. 9. etc. Caesarius Heisterb. lib. 8. cap. 26. Historia Archiep. Brem. A. MCXXXIII. MCXLIV. et MCCCL. et Diplomata varia apud Browerum lib. 15. Annal. Trevir. et Freherum in Orig. Palat. part. 1. cap. 11. et pag. 81. 82. At Iurisconsultis Graecis, seu potius Graeculis Byzantinis, videntur dictae *κομητοῦραι* pagi et vici aliquot uni Metrocomiae subditi; nam ut Metropolis caput materve est Provinciae, ita Metrocomia mater vicorum. Igitur cum a Comitibus inferioris et tertii ordinis regerentur illae, eorumque essent obnoxiae Iurisdictioni, inde Comiturae appellatae sunt: nam et Metrocomias a Comitibus seu Iudicibus gubernatas probabile est, ut sunt etiamnum illi quos *Comites Parochiales* et *Parochianos* vocant Decreta Calomani, Andreae et Sigismundi Regum Hungariae et *Comites Pagi* Lupus Abbas Ferrar. Epist. 24. Proinde *κομητοῦρα* erit districtus Comitis Pagensis, seu Vicani, vel potius convicanorum coetus et conventus, uti Metrocomia accipitur *tit. non licere habit. Metroc.* etc. *lib. 11. Cod. Iust.* Dicuntur autem et Convicani *κωμῆται in Nov. 38.* unde et *κομητοῦρας* etymon posset accersi, si cum *ω* scripta vox. reperiretur. Verum ut sese res habeat, Anna *κομητοῦραν* usurpavit *μεταφορικῶς* pro Statione militari certo in loco assignata, certisque limitibus, ut sunt Metrocomiae, definita et circumscripta.

Pag. 311. A *Τὴν νίκην*] Tudebod. lib. 2. Alb. Aq. lib. 2. cap. 27. Tyr. lib. 3. cap. 4. et al.

B *Μανουήλ*] Vide Nicephorum Bryennium lib. 1. N. 1. et Stemma Comnen.

D *Χελώνην*] Vide Albert. Aq. lib. 2. cap. 31. et Rigalt. ad Onosandr. pag. 57.

Pag. 312. A *Κλιθῆναι*] Tudebodus lib. 4. pag. 781. Albert. Aq. lib. 2. cap. 36.

D *Λίμνης*] Rem narrant Albertus Aq. lib. 2. cap. 32. Raymundus de Agiles pag. 141. 142. Robert. Mon. lib. 7. pag. 40. Baldric. lib. 1. pag. 96. Guibertus lib. 3. cap. 8. Tyrius lib. 3. cap. 6. et 7.

Pag. 313. A *Κίον*] An *Κιβωτοῦ*? ita Albertus Aq. lib. 2. cap. 32. Guibertus et alii.

A *Βύκινα*] Infra pag. 314. *μετὰ βυκίνων καὶ τυμπάνων.* Occurrit non semel apud Nicetam.

D *Γυναικὶ τοῦ Σουλτάνου*] Quae a Gallis post turris casum, dum per lacum urbe elabi niteretur, capta cum duobus

filiis Constantinopolim ducta fuerat. Alb. Aq. lib. 2. cap. 36. 37. Tyr. lib. 3. cap. 8. 10. 12.

Εἴσω Νικαίας] Capta est Nicaea post 7. Hebdomadum et 3. dierum obsidionem. Robertus Monach. lib. 1. 20. Iunii An. MXCVII. Albertus Aquensis lib. 2. cap. 37. Tudebodus lib. 2. Tyrius lib. 3. cap. 12. et al. Pag.314.B

Αὐτῷ θητεῦσαι] Ex Turcis Nicaeensibus, qui tum Alexio fidem dederunt eiusque adhaeserunt partibus, fuere parentes Ioannis Axuchi, qui cum Ioanni Alexii filio, cui aequalis erat, datus esset in collusorem, posthaec Ioanne imperante ad praecipuas Imperii dignitates pervenit. Nicet. in Ioan. N. 3. Pag.316.A

Δουκὸς Νικαίας] Nam Ducis titulo gaudebat Nicaeae Praefectus. Vide Not. ad Villhard. A

Δωρεῶν] Robertus Mon. lib. 3. pag. 40. Tudebod. lib. 2. pag. 785. Fulcher. lib. 1. cap. 4. C

Ταγγρῆς] Albertus Aq. lib. 2. cap. 19. Guibertus lib. 4. cap. 4. Tancredus Odonis Bonimarchisi filius, Boemundi ex sorore nepos, ut et Rogerii Siciliae Comitis, cuius Diploma pro fundatione Ecclesiae Cathedralis Scylacensis A. MXCIII. subscribit, apud Ughellum. D

Τὰς Λευκάς] *Christiani post biduum itineris copias partiuntur*. Alb. Aq. lib. 2. cap. 38. Fulcher. lib. 1. cap. 4. Guibert. lib. 3. cap. 9. Baldric. lib. 2. Robertus Mon. lib. 3. Tyrius etc. Pag.317.C

Δορυλαίου] Dorylaeum, Phrygiae oppidum Geographis. In Dorylaei campis impetitum a Solymanno Boemundum ait Anna. At Albertus Aq. lib. 2. cap. 38. *in valle Dorgoganhi;* quae eidem cap. 43. et Tyrio *Gorgon* nuncupatur. C

Μετεπέμπετο] Albert. Aq. lib. 2. cap. 40. 41. et alii. D

Τὴν νικῶσαν] Alb. Aq. lib. 2. cap. 42. 43. Fulcher. lib. 1. cap. 5. Tudebod. lib. 2. etc. Commissum hoc praelium Kal. Iul. A. MXCVII. autor est Baldricus lib. 2. et Tudebod. pag. 783. D

Κατὰ τοὺς Ἑβραϊκούς] Haud procul ab Iconio alteram hanc Turcorum cladem accidisse narrat Tudebodus lib. 2. pag. 784. De tertia ad Agrustopolim silent Scriptores. Pag.318.A

Τανισκάν] Idem qui pag. 365. *Τανισμάν*, Solymanni Nicaeae Principis frater. Nec enim diversus est a Donimanno Nixandriae urbis Principe, cuius meminit Albertus Aq. lib. 9. cap. 35. quo quidem Nixandriae vocabulo Neocaesaream intellexisse eumdem Albertum recte coniectat Rineccius. *Dalimannum* vocat Ordericus Vital. lib. 10. pag. 796. et seq. *Danisman.* Tyr. lib. 9. cap. 21. et Autor Gest. Expugn. Hierus. pag. 579. 596. Idem etiam cum Tanismane Turco seu A

Persarmenio, qui tum Cappadocia potiebatur, de quo Nicetas in Ioan. N. 5. et 6. et Cinnamus lib. 1.

A *Ἀσάν*] Qui Tyrio lib. 5. *Axianus*, Raimundo de Agiles et aliis *Cassianus*. Vide Annam lib. 14.

B *Ἀγρουστόπολιν*] Ita Editio Hoesch. An *Αὐγουστόπολιν*, quam in Phrygia statuit Suidas? Vide Annam pag. 478.

C *Ὀξέως Δρόμου*] Fernam fluvium, seu *Farfar*, qui et *Orontes* dicitur, intelligit, qui eo loco quo Galli copias suas traduxerunt, rapidissimus est. Conferendus Albertus Aq. lib. 3. cap. 32. Porro Antiochiam pervenerunt nostri 12. Kal. Novemb. 4. Feria A. MXCVII. Tudeb. lib. 2. Robert. Mon. lib. 3. Albert. Aq. lib. 3. cap. 38.

C *Σεληνιακαῖς τρισί*] Atqui per 9. mensis durasse obsidionem Antiochenam tradunt Albertus Aq. lib. 4. cap. 25. Otho Frising. lib. 7. cap. 2. et alii; seu, ut habet Robertus Mon. lib. 7. octo menses, diem unum. Sane obsessam civitatem 11. Kal. Novemb. captam vero 3. Non. Iun. refert Raimundus de Agiles.

C *Ἀρμένιος*] Pyrrhus nomine, seu ut est apud Tyrium lib. 5. cap. 11. et 19. *Emir Feirus*, id est, Dominus Pyrrhus. Hunc de genere Turcorum fuisse scribunt Tudebodus lib. 2. pag. 792. Fulcherius lib. 1. cap. 9. Robertus Mon. lib. 5. pag. 53. Albert. Aq. lib. 4. cap. 16. et Baldricus lib. 2. pag. 109. contra quam Anna, quae Armenium facit. Sed haec conciliat Raimundus de Agiles pag. 148. et 149. qui *Pyrrhum unum de Turcatis* fuisse ait, hoc est, *de Armeniis et Graecis Antiochiae incolis, quos Turcae capta paulo ante urbe pro penuria domesticorum Turcaverant, datis ex sua gente uxoribus.* Adde Guibertum lib. 6. cap. 17.

Pag. 319. A *Κουρπαγάν*] Iacobus de Vitriaco lib. 1. cap. 19. *Corbagath, quem nostri vulgariter Corbaran appellant.* Robertus Monachus lib. 6. Tyrius lib. 5. cap. 14. Fulcherius lib. 1. cap. 14. Albertus Aq. et alii *Corbaham* et *Corbalam*, Haytonus *Corbanam*, Vincentius Bellov. *Corbegath* vocant.

A *Τατίκιον*] Fugam Tatticii et discessum ab obsidione Antiochena narrant Albertus Aq. lib. 3. cap. 38. et 40. Robertus Mon. lib. 4. pag. 48. Baldricus lib. 2. pag. 103. Raimundus de Agiles pag. 146. Tyrius lib. 4. cap. 23. Guibertus lib. 4. cap. 10. De Boemundi consilio silent omnes.

B *Λιμόν*] De difficultate annonae in castris Francorum agunt Albertus Aq. lib. 4. cap. 50. Rob. Mon. lib. 4. Guibertus lib. 4. cap. 6. et alii.

B *Χρυσίνοις*] *Χρύσινος*, nummus aureus. Concil. Chalced. Act. 12. *τροφῆς ἕνεκα καὶ παραμυθίας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀνὰ διακασίους χρυσίνους λαμβανέτωσαν.* Ita Dositheus

lib. 3. Synes. Epist. 129. Constant. Manasses pag. 101. 224. Edit. Meurs. Vide Leuncl. Pand. N. 18.

Σουδί] Sic vocant Orontis fluvii ostium. *Portus Soldini* C
dicitur Sanuto lib. 3. part. 3. cap. 1. *Castellum et Portus Souhaidiae* Aldherisio 5. part. clim. 3. et 4. Σουέτιον eidem Annae pag. 412. Postmodum a S. Simone Stylite Iuniore, quem Θαυμαστορείτην vocant Graeci, *Portus S. Simeonis* appellationem sumpsit, quod in vicino Tauri monte Monasterium olim idem Divus extruxerit et in eo cum discipulis vitam exegerit, uti narrat Ioannes Phocas in Descr. Terrae Sanctae N. 2. quo nomine donatur passim a Scriptoribus, Alberto Aq. lib. 3. cap. 42. lib. 4. cap. 27. 36. Tyrio lib. 4. cap. 10. Arnold. Lubec. lib. 2. cap. 4. Atque ex his emendandus Eugesippus de Distantia Locor. Terrae S. *Pharphar per Syriam tendit Reblatam, id est, Antiochiam, labensque secus muros eius decem milliaria ab Antiochia in portu Solim ortu scilicet S. Simeonis, Mediterraneo mari se commendat.* Ubi loci nemo non videt legendum, *portu Sodin*, aut *Soldin, portu scilicet S. Simeonis.* A Francis *Golfum Antiochiae* appellatum autor est Willebrandus ab Oldenborg in Itin. Vide Annam pag. 341.

Κείσθω καὶ ἆθλον] Tudebodus pag. 792. Baldric. lib. 2. Pag. 320. A
pag. 108. 109. Tyrius lib. 5. cap. 16.

Κουλᾶ] Acropolis Antiochena, infra pag. 321. *Praesi-* B
dium magistrae arcis in monte situm, apud Albertum Aq. lib. 3. cap. 38. lib. 4. cap. 24. *Castrum quod civitati imminet*, apud Robertum Mon. lib. 6. pag. 55. Adde Tyrium lib. 6. cap. 1. et Benjaminum Tudel. pag. 34. Edit. Plantin. Acropolis Antiochenae nomen pariter prodit Raimundus de Agiles: *In colle autem Septentrionali castellum quoddam est, et in medio collis castellum aliud, quod lingua Graeca Colax vocatur.* Ut et Scylitzes in Nicephoro Phoca: ἴσχυσε λαβεῖν τὸ μέτρον ἑνὸς τῶν πρὸς δύσιν τῆς Ἀντιοχείας πύργων Καλᾶ τοὔνομα. Sed legendum Κουλᾶ Anna nostra satis convincit. Verum fueritne propria Acropolis Antiochenae appellatio, iure controverti potest, cum eamdem Anna arci Laodicensi pag. 339. et 340. Theorianus in Legat. statim initio, quibusvis arcibus, seu potius *Clusuris*, Nicetas in Bald. N. 3. Acropoli Thessalonicensi, Chronicon denique Veneto-Byzantinum pag. 198. arci Patrensi tribuant. Hinc enim patet κουλᾶ in universum Acropoles Graecis dictas; voce fortassis mixobarbara a Latio ducta, a colle scilicet, quia in collibus et editioribus tumulis aedificantur potissimum Acropoles et Castella; unde et nostris sequioris aevi *motae*, id est tumuli et colles, quaevis castra aut castella dicuntur. Acropolim Antiochenam Oro-

cosiadem olim appellatam videtur innuere Procopius lib. 2. de Bello Pers. pag. 54. prior. Edit. Mons vero cui imminebat adeo altus esse traditur a Willebrando ab Oldenborg, *ut suo cacumine nubibus innitens cursum Planetarum putetur impedire.* Duos intra Antiochenae civitatis ambitum montes mirae celsitudinis existere autor est S. Antoninus 2. part. Hist. tit. 16. cap. 13. qui valle profundissima, sed angustissima separantur, per quam torrens dimissus per medium influit civitatem. In horum alterius vertice, qui videtur eminentior, situm est praesidium munitissimum, inquit Fr. Quaresmius lib. 7. Elucidat. Terrae Sanctae.

C *Τὴν Ἀντιόχου*] Capta est a nostris Antiochia 3. Iun. An. MXCVIII. uti habent Albertus Aq. lib. 4. cap. 25. et alii passim: nam falli constat Lupum Protospatham, qui mense Aprili captam refert.

C *Πολιορκεῖν*] De obsessa a Turcis Antiochia agunt Scriptores omnes.

C *Τὴν νικῶσαν*] Albertus Aq. lib. 4. cap. 27.

D *Κουλᾶ*] Capta enim urbe, Turci in Acropolim fugerant, a qua non pauca Francis illata damna ab obsidentibus.

Pag. 324. A *Λάμπην*] Paulus Episcopus *Λάμπης* interfuit Concilio Ephesino, ut ex Actis constat; sed urbs ista in Cretensi Provincia fuit, ut ibi innuitur parte 2. Act. 1.

B *Φιλομήλιον*] Urbs Phrygiae Geographis nota. Hinc tandem docemur oppidi nomen, quod mire depravatum legitur apud Scriptores Rerum Hierosolym. Tudebodo enim lib. 4. *Philemia* dicitur; Alberto Aq. lib. 4. cap. 40. lib. 8. cap. 38. et Tyrio lib. 4. cap. 20. lib. 6. cap. 10. *Urbs Finiminis:* Roberto Monach. lib. 6. Baldrico lib. 3. Guiberto lib. 5. cap. 26. Sanuto lib. 1. part. 2. cap. 6. et Epist. 17. *Philomela:* denique Iacobo de Vitriaco lib. 1. cap. 99. et Autori Hist. Exped. Asiat. Frider. *Philomena.*

C *Γραντεμανῆ*] Willelmus *de Grentemaisnil*, Hugonis ex Aleide Yvonis Bellimontani Comitis nata filius, Nobilis Normannus, cui uxor fuit Mabilia Roberti Wiscardi filia, Boemundi soror. Cognominis etymon prodit Epitaphium Hugonis, Willelmi parentis, apud Ordericum Vitalem lib. 8.

Mansio Grentonis munitio dicitur eius,
Unde fuit cognomen ei multis bene notum.

De Willelmo agunt Tudebodus lib. 4. pag. 796. Albert. Aq. lib. 4. cap. 37. Ordericus. lib. 8. et 9. Baldricus lib. 2. pag. 114. Guibertus lib. 5. cap. 15. Tyrius lib. 6. cap. 5. 10. 11. Malaterra lib. 4. cap. 21. et Raimundus de Agiles pag. 152. ubi perperam *de Granduna* cognominatur. Extant Mabiliae et Guillelmi Grantimaisnilii filii Diplomata A. MCXXII. et

MCXXXII. pro Monasterio Deiparae Ὁδηγητρίας, quod *de lo Patire* vocant Itali, Ordinis S. Basilii, haud procul a Rossano, quod Rogerius Comes Siciliae ipsaque Mabilia multis beneficiis ditarunt. Habentur illa apud Ughellum Tom. 9. Italiae Sacrae pag. 387. et 680.

Στέφανος] Stephanus Comes Blesensis et Carnotensis, C
de cuius discessu ab Antiochia agunt Fulcherius lib. 1. cap. 8. Tudebodus pag. 799. Albertus Aq. lib. 4. cap. 13. Robertus Mon. lib. 6. pag. 59. Fulco lib. 1. Viae Hier. pag. 892. Baldricus lib. 3. pag. 1118. Guibertus lib. 5. cap. 25. et Tyrius lib. 5. cap. 10. lib. 6. cap. 10. Cur vero vocetur ab Anna *Κόμης Φραγκίας*, multis diximus ad Ioinvillam Dissert. 14.

Διαβεβαιοῦνται] Robertus Monach. lib. 6. pag. 59. Ty- C
rius lib. 6. cap. 11. et alii.

Διὰ τὸ ὅπλων βάρος] Vide Not. ad Villhard. N. 212. Pag. 825. B

Μὴ προσωτέρω χωρεῖν] Albertus Aquens. lib. 4. cap. 40. C
41. Baldricus lib. 3. et alii.

Παῖπερτ] Urbs in Armenia apud Scylitzem. Pag. 826. B

Πέτρῳ] Petrum Eremitam cum altero Petro perperam C
hic confundit Anna; Petro enim, cui revelata est Lancea Dominica, Clericus fuit de terra Provinciae, cognomento Bartholomaeus, uti passim asserunt Scriptores Rerum Hierosol. Raimundus de Agiles pag. 150. 151. 152. 156. Albert. Aq. lib. 4. cap. 43. 47. 52. lib. 5. cap. 32. Guibertus lib. 7. cap. 31. Fulcherius lib. 1. cap. 10. 15. Tyrius lib. 6. cap. 14. et Ordericus Vitalis, qui Petrum Abraham cognominatum tradit lib. 9. et 10. pag. 739. 741. 779.

Τὸν ἅγιον ἧλον] Atqui sacra Lancea, qua Christi latus D
perforatum fuit, asservabatur eo aevo Constantinopoli, si qua fides Scriptoribus Byzantinis, nisi *λόγχης*, seu lanceae vocabulo, ferrum ipsius lanceae intellexerint, quod sua tempestate extitisse Constantinopoli profitetur diserte Anna, quod admodum probabile est. Neque enim si lancea ipsa extitisset Constantinopoli, omnino siluisset. Vide Not. ad pag. 242. et 415.

Σαγγέλῃ] Sacram Lanceam in praeliis a Comite S. Ae- Pag. 827. A
gidii praelatam tradunt praeterea Raimundus de Agiles, Albertus Aq. et alii.

Ὁ Φλάντρας] Vide Albertum Aq. lib. 4. cap. 55. A

Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν] Vide Dissertat. 11. ad Ioinvillam. B

Τὴν Ἀντιόχου] ***Cruce signati***, inquit Albertus Aq. D
lib. 5. cap. 2. ut et Robertus Mon. lib. 7. ***Boemundum Dominum et Advocatum urbis constituerunt, eo quod multum***

in traditione urbis expendisset, plurimumque laboris pertulisset. Cuius quidem urbis *Princeps* appellatus est, *quoniam*, ait Tyrius lib. 6. cap. 23. *apud suos nomine dignitatis Princeps dictus fuerat*, Tarenti scilicet, ut est in libro vernaculo, *les Familles d'outremer*, et apud Sigonium lib. 9. de Regno Ital.

D *Διὰ μέσης*] Capta est Hierosolyma 15. Iul. Feria 6. A. C. MXCIX. obsessa vero die 6. Iun. Tudebodus lib. 5. Albert. Aq. lib. 6. cap. 6. Tyrius lib. 8. cap. 24. Urbis autem Gubernator erat Zahradaula filius Gajusci, qui timore perculsus fugit, ut est in Chronico Orientali.

Pag. 328. A *Ῥῆγα ὠνόμασαν*] Verum Rexne appellatus fuerit Gothofredus, iure ambigitur. Certe a plerisque Scriptoribus hoc titulo donari palam est, quibusdam etiam coaevis. Quippe Robertus Mon. lib. 9. *Regem* perpetuo vocat. Baldricus lib. 4. *Et ecce te Regem post Deum designamus.* Tudebodus lib. 5. pag. 815. *Dux autem Gothofredus, qui iam electus erat ad Regem in Hierusalem.* Nec discrepant Raimundus de Agiles pag. 179. Baldricus lib. 7. cap. 13. Autor Gest. Exp. Hier. cap. 30. Willelmus Malmesb. lib. 4. Ordericus Vitalis lib. 9. pag. 757. et alii non pauci. At cum Balduinus, Gothofredi frater et successor, primus Hierosolymorum Rex dicatur apud Iacobum de Vitriaco lib. 1. cap. 38. ipseque *primum Francorum Regem in Hierusalem* sese inscribat in Diplomate, quod extat apud Tyrium lib. 11. cap. 12. iure, inquam, ambigitur an Regem se Hierosolymitanum inscripserit Gothofredus. Constat praeterea Regum Hierosolymitanorum seriem ab eodem Balduino vulgo auspicari Scriptores; Fulcherius Carnot. lib. 2. cap. 26. de Balduino II. Rege, Balduini I. successore, *Rex quidem Hierosolymorum futurus, et a primo Rege secundus.* Sic Fulco Andegavensis, Balduini II. successor, *tertius Rex Hierosolymitanorum* dicitur apud Willelmum Gemetic. lib. 8. cap. 34. Sic etiam Balduinus III. Fulconis filius et successor in Diplomate A. MCLI. quod extat apud Duchesn. in probat. Hist. Bethuneae pag. 370. *Per Dei gratiam in Sancta Hierusalem Latinorum Rex quartus*, Amalricus denique Balduini frater, *per Dei gratiam in Sancta civitate Hierusalem Latinorum Rex quintus* in altero A. MCLXIX. quod ab Ughello refertur in Archiepiscopis Pisanis, inscribuntur. Rem conciliat Tyrius lib. 9. cap. 9. scribens Gothofredum Regem quidem fuisse electum, *promotum autem humilitatis causa corona aurea, Regum more, in Sancta civitate noluisse insigniri, ea contentum, et illi reverentiam exhibentem, quam humani generis reparator in eodem loco usque ad Crucis patibulum pro nostra salute spineam deportavit. Unde qui-*

dam, subdit idem Tyrius *in catalogo Regum, non distinguentes merita, eum dubitant connumerare.* Et sane admodum vero videtur simile Gothofredum Regium abnuisse nomen, memorem consilii ab Episcopis dati, qui post captam urbem urgentibus nostris, ut aliquis in Regem eligeretur, qui eam custodiret, responderunt, *non debere ibi eligi Regem ubi Deus passus et coronatus est* etc. *sed esset aliquis Advocatus, qui et civitatem custodiret, custodibus civitatis tributa regionis divideret et reditus.* Haec Raimundus de Agiles, quibus consentanea sunt quae habet vetus Scriptor To. 4. Hist. Franc. pag. 92. *Factis itaque crebris letaniis et ieiuniis, unanimi consilio eligunt Ducem Gothofredum sibi praeesse, qui promptior caeteris Ducibus et manu et consilio probatus fuerat; cauti in hoc quod nequaquam ei licere iudicant, Regium Diadema infra eamdem urbem portare. Solus enim Christus eius urbis Rex digne iudicatur, qui pro peccatis nostris in eadem suscepit coronam spineam.* Denique Gervasius Tilleberiensis in Otiis Imperial. part. 2. *Dux quoque Godofredus Regnum suscipiendum in excusationem duxit, praetextu sanctae humilitatis, asserens se indignum illic corona aurea insigniri, ubi Christus corona spinea pro nostra salute voluit coronari.* Nec alia videtur motus ratione Regnum Hierosolymitanum sibi a Proceribus primum delatum recusasse Raimundus Sanctaegidianus Comes, cum, ut Autor est idem Raimundus de Agiles, illis reposuerit, *nomen Regium se perhorrescere in illa civitate, praebere tamen se illis consensum, si id alius acciperet.* Abstinuit igitur a Regio titulo Gothofredus, et ut est in illius Epitaphio apud Rineccium,

Rex licet electus, Rex noluit intitulari,
Nec diademari, sed sub Christo famulari.

Unde evidenter patet adulterinum prorsus et suppositititium esse Gothofredi sigillum, quod proferunt Doutremannus in vita Petri Eremitae, et Malbrancus in libb. de Morinis, in quo Regis titulo donatur. Verum non ab omnibus aeque probatum, quod Gothofredus corona Regia insigniri abnuerit; unde re prudentius considerata, post eius excessum, Balduinum fratrem in Regem honorifice sub sacra unctione sublimandum et coronandum decreverunt Proceres Galli, *quod fratri suo non fecerant, quoniam noluit,* inquit Fulcherius lib. 2. cap. 5. *quid enim obest*, aiebant illi apud eumdem, *si Christus Dominus noster in Hierusalem tamquam scelestus aliquis convitiis dehonestatus, et spinis est coronatus, cum etiam ad ultimum mortem pro nobis pertulit volens? Corona quidem illa, quantum ad intellectum eorum, non fuit honoris, nec Regiae dignitatis: immo ignominiae et dedecoris. Sed quod*

illi truces ad improperium ei fecerunt, gratia Dei ad salutem nostram et gloriam versum est etc.

A *Βαβυλῶνος Ἀμεριμνῇ*] *Ἀμερμουμνῆς* dicitur Cedreno et Zonarae in Theophilo et Constantino Porph. de Adm. Imp. cap. 25. qui Annae *Ἀμεριμνῆς*. Sic autem supremos, quibus parebant, Principes indigitabant Turci et Saraceni, quos inter primum obtinuit locum Amermumnes Asiaticus Bagdatensis, seu Babylonius, qui imperabat universae Africae, Aegypto, Syriae et Arabiae Felici, quibus Provinciis totidem Praefecti erant Amerades, seu Amiralii. Ab illius Imperio avulsa primum Africa, deinde Persis, seu Chorozan, denique Arabia Felix, quarum Amerades, excusso Bagdatensis iugo, Amermumnes se inscripserunt. Ita Porphyrogenitus loco citato. At Alexii aevo, Syria partim Principi Bagdatensi, seu Chorozano, partim Aegyptio Sultano parebat. Unde in Historia Belli Sacri passim Principis utriusque mentionem fieri observare est. Hierosolymam enim et urbes adiacentes paulo ante Francorum in has plagas Expeditionem Persico, vel Chorozano, ademerat Aegyptius, seu Babylonius, ut pluribus narrat Albertus Aq. lib. 6. cap. 31. 32 et 33. Otho Frising. lib. 7. cap. 4. Tyrius lib. 1. cap. 2. 3. et seq. et lib. 7. cap. 9. Is *Babyloniorum Amirabilis* dicitur eidem Alberto lib. 3. cap. 59. et Mathaeo Paris. An. MCCXXXVI. *Amiravisus* Tudebodo lib. 5. pag. 814. *Admiraldus* Othoni Frising. Antiochia vero et Damascus adhuc Chorozano Principi suberant, qui promiscue *Soldanus* et *Princeps Turcorum* vocitatur ab Alberto Aq. lib. 4. cap. 2. a Chalipha Bagdatensi diversus, penes quem titulo tenus summa rerum erat, vel saltem Religionis Mahumetanae, uti pluribus narrant Tyrius lib. 4. cap. 11. et Benjaminus Tudel. in Itiner. Unde *Apostolicus Turcorum* dicitur Tudebodo, et *Papa Turcorum* Raimundo de Agiles et Iacobo de Vitriaco lib. 3. eoque nomine Alcoranum e collo pendentem torquis instar gestabat, ut autor est idem Porphyrogenitus. Habitabat ille in Bagdat, perinde ac Sultanus. Ita Albertus Aq. lib. 8. cap. 7. Hinc est quod non semel legimus ab his Principibus Antiochenorum auxilio missum Corbagath. Quemadmodum igitur Bagdatenses Sultani *Ἀμερμουμνῆς* nuncupati sunt, seu ut habent Annales Franc. A. DCCCI. et DCCCII. *Almiralmumminin*, ubi de Aarone Persarum, seu Chorozani Rege, vel Sultano, ita eadem appellatione Africanos Principes, excusso Persici, seu Chorozani, Imperio, postmodum donatos constat ex Zonara in Michaele Balbo: quam vocem varie efferre solent Scriptores. Nam *Amiralmuminin* dicuntur apud Isidorum in Chron. *Mirammemini* apud Rodericum Tolet. lib. 3. de Reb. Hisp. cap. 20. *Murmelini*

Mathaeo Paris. *Miramomelini*, vel contractius *Miramolini* apud caeteros Hispanicos Scriptores. Fredegarius Schol. A. DCCLXVII. *Amermuni* habet, vocabulo magis ad Graecum accedente. Denique Chronicon Orientale *Amir-almumanina* praefert notatque primum Homarum Chalipham hancce sibi arrogasse appellationem. At cum variae diversaeque hae appellationes unum idemque sonent, constat etiam eiusdem esse originis, et *Credentium Principem*, seu *Fidelium Imperatorem* significare apud Arabes: quod pridem docuerunt Rigordus A. MCXCV. Sanutus lib. 3. part. 3. cap. 5. Io. Mariana de Reb. Hisp. lib. 6. cap. 11. Leunclav. in Pand. Turc. Victor Caietan in Paradigm. quatuor Linguar. Watsius in Gloss. D. de Marca Tolosan. Archiep. in Hist. Beneharn. lib. 2. cap. 2. N. 2. et Abraham Echellensis.

Συναγηοχώς] Vide Albertum Aq. lib. 6. cap. 41. Fulcher. lib. 1. cap. 19. Baldric. lib. 4. Guibert. lib. 7. cap. 15. Othon. Frising. lib. 7. cap. 5. A

Ἰάφα] Quae et *Ioppe*. Urbs nota. B

Ῥάμελ] Rama, quae *Ramula* et *Rames* promiscue Scriptoribus dicitur. *Miliariam* olim cognominatam docet vetus Inscriptio Trevirensis apud Brouver. in Proparasc. Annal. Trevirens. cap. 16. FL. GORDIO RVFINO. ELIB. H. HORTIS. RAMAE. MILIARIAE. IN. SYRIA. GENITUS. IN. ASIA. TRALLIS. DEFVNCTVS. AVG. TR. LVCIA. AFRANIA. VALENTINA. CONIVGI. KARISSIMO. VIVA. FECIT. Desertam a Turcis Ramam paulo ante ceperant Franci, uti habent Albertus Aq. lib. 5. cap. 42. Guibertus lib. 8. cap. 1. Baldricus lib. 4. pag. 130. et Tyrius lib. 10. cap. 16. 17. De Rama urbe quaedam observant non contemnenda Benjaminus in Itiner. Edit. Plantin. pag. 48. et 49. et Belonus lib. 1. Observationum cap. 80. B

Γεώργιος] Haud procul a Rama urbe Martyrio sublatus fuit D. Georgius, quo in loco, qui uno ab urbe milliari distat, extructum postmodum Templum Divo sacrum, quod describitur a Ioanne Phoca in Descript. Terrae S. N. 29. Epiphanio Hagiopolita de Locis Sanctis, Anonymo de Locis Hierosol. et Willebrando ab Oldenborg in Itiner. Terrae Sanctae. Agunt etiam de eo Robertus Mon. lib. 8. extremo, Baldricus lib. 4. pag. 130. Guibertus lib. 7. cap. 1. Albertus Aq. lib. 9. cap. 2. Fulcherius lib. 2. cap. 13. Tyrius lib. 7. cap. 22. Willelmus Malmesbur. lib. 4. de Gest. Angl. Glaber Rodulfus lib. 3. cap. 7. Gesta Franc. Expug. Hier. cap. 22. et 46. Franciscus Quaresmius lib. 4. Elucidat. Terrae Sanctae cap. 3. et 4. denique Ioannes Seldenus libro vernac. *Titles of* B

honor, 2. part. cap. 5. §. 42. et seq. ubi quae de hocce Divo ab antiquis Scriptoribus observata sunt, fuse pariter ac erudite suo more congessit.

B *Καὶ τὴν νικῶσαν*] Commissum hoc praelium prid. Id. Aug. An. MXCIX. haud procul ab Ascalona refert Albertus Aq. lib. 6. cap. 1.

B *Τῇ δὲ μετ' αὐτήν*] De hac Gallorum postridie commissi praelii clade silent Scriptores nostri, quam ex iis quae proxime sequuntur perperam confundere Annam constat cum ea quae accidit circa festum Pentecostes A. C. MCII. post extinctum Gothofredum, Balduino tunc regnante, quo vix fuga elapso Saraceni Ramam obsidione cinxerunt. Albertus Aq. lib. 9. cap. 2. et seq. Fulcherius Carnot. lib. 2. cap. 18. Gesta Franc. Exp. Hier. cap. 48. Tyrius lib. 10. cap. 20. et seq.

C *Πολιορκίαν τοῦ Ἰάφα*] De obsessa Ioppe post praedictum praelium agunt Albertus Aq. lib. 9. cap. 23. 25. Fulcherius lib. 2. cap. 20. Gesta Francor. cap. 50. Tyrius, etc.

C *Ἥττησε*] Albertus Aq. lib. 9. cap. 12. Tyrius lib. 10. cap. 18.

D *Πλὴν τοῦ Γοντοφρέ*] Hic pariter hallucinatur Anna; Gothofredus enim a Saracenis captus nusquam legitur.

D *Ἄτερ τιμῆς τοὺς Κόμητας*] In his Arpinum Bituricensem Comitem in Ramensi praelio captum, Alexii opera liberatum, scribit Order. lib. 10. pag. 795.

Pag. 329. A *Λαοδίκειαν*] Laodiceam, Syriae oppidum, expugnarat paulo ante Winemarus Pirata, de terra Bononiensi et de domo Comitis Eustachii, captamque Comiti Tolosano tradiderat. Ita Albertus Aq. lib. 3. cap. 14. lib. 6. cap. 55. 59. et Tyrius lib. 3. cap. 23. lib. 7. cap. 21. Graecis ademptam a Winemaro ait idem Tyrius cap. 16. sed probabilius a Turcis Albertus Aquens. lib. 6. cap. 55. cui Anna videtur consentire. At Guibertus lib. 7. cap. 34. et Ordericus Vitalis lib. 10. pag. 778. scribunt Edgarum Edwardi Danorum Regis filium cum ea quam regebat Winemarus classe appulisse Laodiceam, eiusque loci incolas Edgari tutelae sese commisisse, qui oppidum posthaec Normanniae Duci Roberto tradiderit; Roberto vero Hierosolymam profecto, Laodiceam a Graecis expugnatam, faventibus ipsis incolis. Verum istiusmodi narrationi repugnat hoc loco Anna, quae Alberto Aq. omnino consentit. De Laodicea, eius origine et descriptione nonnulla habent Benjaminus in Itiner. pag. 34. Iacobus de Vitriaco lib. 1. cap. 44. Robertus Mon. lib. 8. pag. 72. Gesta Ludovici VII. cap. 2. Cinnamus lib. 1. initio et Willebrandus ab Oldenborg pag. 130.

Μαρακέως] *Maraclea* Scriptoribus Rerum Hieros. *Ma-* A
raccas perperam dicta in Itinerario Hierosol. quae prima de urbibus Phoenicis a Septentrione venientibus occurrit, haud procul ab Antarado et Castello Arcas. Tyrius lib. 7. cap. 17. lib. 22. cap. 3. Hanc autem Turcis dedentibus paulo ante expugnarant nostri, ut pluribus narrant Robertus Mon. lib. 8. Baldricus lib. 4. Guibert. lib. 6. cap. 20. Maracleae dominorum seriem damus in Familiis Hier.

Βαλανέως] *Valenia* Tyrio lib. 7. cap. 17. lib. 10. cap. 5. A
lib. 11. cap. 14. et Iacobo de Vitriaco lib. 1. cap. 44. Urbs sub oppido Margat haud procul a Maraclea sita *Balanicus* Alderisio, *Valenium* Fulcherio lib. 1. cap. 21. *Valonia* Sanuto lib. 3. part. 14. cap. 2.

Ἀντάραδον] Antaradum, quae postea Tortosa dicta, B
nobilis civitas in Phoenice Provincia sita, iuxta se Insulam habens modicam, quasi per duo distantem milliaria, ubi antiqua et per multa saecula insignis civitas Arados nomine fuit. Haec Tyrius lib. 7. cap. 15. 17. lib. 10. cap. 14. lib. 22. cap. 3. Describitur praeterea a Iacobo de Vitriaco lib. 1. cap. 44. Willebrando ab Oldenborg in Itiner. T. S. pag. 130. Roberto Mon. Autisiod. An. MCCII et Rogero Hoved. pag. 708. A Constantio Imp. conditam, et de eius nomine Constantiam nuncupatam autor est Cedrenus. Hanc autem obtinuit, expulsis Saracenis, Raimundus Sanctaegidianus Comes post captam Antiochiam, uti narrant Fulcherius lib. 2. cap. 16. Albertus Aq. lib. 5. cap. 31. Raimundus de Agiles pag. 169. Robertus Mon. lib. 8. pag. 72. Tyrius locis citatis et Gesta Franc. cap. 47.

Ἀταπάκας] Malim *Ἀπαπάκας*, sic enim legendum cen- B
seo apud Annam et Nicetam. Imperabat enim ea tempestate, hoc est, ante Gothofredi excessum, Damascenae urbi *Ababacas Tegtakin Dahiroldin*, non supremo quidem iure et tanquam Dominus principalis, sed Praefecti loco, seu *Procuratoris*, quemadmodum Damascenorum Principum Vicarios et Ministros non semel vocat Antistes Tyrius lib. 15. cap. 7. lib. 16. cap. 7. lib. 18. cap. 27. aut *Amiralis*, ut Ordericus Vitalis. Damasco vero imperarunt circa ea tempora *Tageoldulus Nisus*, qui Annae *Tutuses*, Gelaloldulae Magni Turcorum Sultani frater, pulso et exacto Isaro Principe A. Heg. CDLXXII. Chr. MLXXXIX. Caeso et sublato e vivis Tageoldulo, successit in eumdem Principatum *Phacherolmaduc Rodoan*, Tageolduli filius, A. Heg. CDLXXXVIII. Christi MLXXXV. quo in ordinem acto, Damascum obtinuit eodem anno *Sansolmaluc Decac*, Phacherolmaduci frater. Is Soubequino primum, cuius opera urbem invaserat et Principatum, supremam

rerum administrationem commisit, quo interfecto, *Ababacam Tegtakin*, cognomento *Dahiroldin*, Vicarium et Procuratorem constituit. Obiit autem Decacus A. Heg. CDXCVIII. Chr. MCIII. ante quem annum expugnatam Tortosam Scriptores nostri commemorant. Decaci meminit Fulcherius lib. 1. cap. 14. et lib. 2. cap. 1. cui *Melec-Ducac* et *Duchat*, seu potius *Duchac* nuncupatur. Extincto Decaco Principatum Damascenum arripuit *Ababacas*, cuius frequens occurrit mentio apud Scriptores Rerum Hieros. varie tamen huius elata Principis nomenclatura. *Tuldequinum* enim vocat Fulcherius lib. 2. cap. 51. *Daldequinum* Tyrius lib. 11. cap. 20. 23. 25. lib. 12. cap. 6. 8. 12. 16. lib. 13. cap. 9. 16. 26. lib. 15. cap. 7. *Doldequinum* Gauterius de Bell. Antioch. vocabulis haud multum a Tectakini voce abludentibus. Interdum *Meieredin* eidem Tyrio lib. 16. cap. 8. *Hertoldin* Alberto Aq. lib. 11. cap. 1. *Duodechin* et *Dochin* eidem Scriptori lib. 12. cap. 7. 9. et 19. appellatur, quae videntur nomina ad *Dahiroldin* spectare. Denique *Tegel-Melec* interdum dicitur Tyrio lib. 14. cap. 17. Vide eumdem Tyrium lib. 27. cap. 26. lib. 21. cap. 7. et Nicetam in Ioan. N. 8.

D *Τριπόλεως*] Tripolitanae urbis situm et adiacentem oppido regionem pluribus describunt praeter rerum Hieros. Scriptores Ioann. Phocas et Willebrandus ab Oldenborg in Descript. T. S. Gabriel Sionita et Ioann. Hesronita in Syntag. de nonnullis Orient. Urbib. cap. 10. post Georg. Nub. ut et Dom. *de Breves* in Itiner.

Pag. 330. A *Ὀχύρωμα*] Raimundus, capta Tortosa, anxius quomodo Christiani nominis hostes a finibus istis propulsaret, consilium cepit de obsidenda Tripoli, cumque parum in eo conatû proficeret, quod civibus subinde auxilium submitteretur a Babylone, Ascalone et Sagitta et Sur, novum praesidium, secundo ab urbe milliari, in colle quodam fieri decrevit, a quo semper urbi adversaretur, et ad quod sui assidue protectionis causa ab hostili impetu repedarent. Praesidio nomen inditum *Montis Peregrinorum*, eo quod peregrinis et Christianis militibus illic maximum contra gentilium vires semper haberetur. Haec ferme Albertus Aq. lib. 9. cap. 32. Tyrius A. MCIII. lib. 10. cap. 27. Fulcher. lib. 2. cap. 33. Graecos Raimundo in illo aedificando operam suam locasse silent prorsus nostri.

D *Κατὰ τῆς Λαοδικείας*] Laodiceam Graecis redditam tentarat Boemundus, ut autor est Albertus Aq. lib. 6. cap. 55. 56. et seq. eamque tandem, dum idem Princeps detineretur in vinculis, expugnavit Tancredus sub A. MCII. Albertus Aq. lib. 10. cap. 9. Guibertus lib. 7. cap. 34. Fulcher. lib. 2. cap. 12.

Gesta Fr. cap. 51. 53. Hist. Hieros. pag. 605. Tyrius lib. 10. cap. 23. Iacob. de Vitr. lib. 1. cap. 44.

Μετεκαλοῦντο τὸν Σαγγέλην] Post Gothofredi mortem D
Regnum Hierosolymitanum Raimundo delatum non tradunt nostri, si bene memini, sed captis statim Hierosolymis, quod ille respuerit, uti narrant Raimundus de Agiles, Albert. Aq. lib. 6. cap. 33. et Tyrius lib. 9. cap. 3. At Villharduinus N. 136. Regio isti titulo inhiasse Raimundum scribit, antequam Gothofredus in Principem electus esset.

Εἰς τὴν Μεγαλόπολιν] Quo una cum Normanniae et D
Flandriae Comitibus, qui reditum in patriam parabant, secesserat sub A. MC. paulo ante extinctum Gothofredum. Albertus Aq. lib. 6. cap. 53. lib. 8. cap. 5. 6. 7. Fulcher. lib. 1. cap. 20. Orderic. Vital. lib. 10. pag. 779.

Φλάντρας] Expeditionem Longobardorum intelligit, qui- D
bus adiuncti non pauci e Germania et Gallia Comites, qui ea tempestate Constantinopolim pervenerunt. De hac Albertus Aq. lib. 8. cap. 5. 6. et seq. Tyrius lib. 10. cap. 12. et 19. Mathaeus Paris. et alii. At nullos ibi e Normannia Comites agnoscunt Scriptores, neque exercitus Ductores Flandrenses duos, quos hic Anna comminiscitur; nisi fortassis in ista fuerint Expeditione Philippus et Willelmus, Roberti Comitis Flandriae fratres, de quibus Meierus A. MCIV. et MCIX.

Χορoσάν] Albertus Aq. lib. 8. cap. 7. *Dicentes se etiam* Pag. 331. A
Regnum Chorozan vi intrare, ac Boemundum de captivitate Turcorum, aut extorquere et liberare, aut in virtute sua civitatem Baldach, quae est caput Regni Chorozan, obsidere et destruere.

Σαγγέλην] Consulendus praeter Albertum Aq. lib. 8. A
cap. 7. Ordericus Vitalis lib. 10. pag. 789 et seq. ubi totam hanc Longobardorum et Aquitanorum Expeditionem variasque a Turcis, nostris illatas clades accurate commemorat.

Δευτέρα δὲ ἦν] Accidit clades ista circa Iunium men- C
sem An. MCI. Albert. Aq. lib. 8. cap. 15. et seq.

Τὴν βασιλεύουσαν] Albertus Aq. lib. 8. cap. 17. 22. Pag. 332. B
Ordericus pag. 792. lib. 10.

Νόσῳ θανασίμῳ] Moritur Raimundus Comes Tolosanus C
in Castro Montis Peregrinorum pridie Kal. Mart. A. MCV. Tyr. lib. 11. cap. 2. Albert. Aq. lib. 9. cap. 32. Fulch. lib. 2. cap. 29. et 38. Gesta Franc. cap. 54. Hist. Hieros. A. MCV. Catellus lib. 2. Hist. Tolos. cap. 1.

Γελίελμον] Willelmus, cognomento Iordanis, Raimundi C
Tolosani Comitis ex sorore nepos, ab avunculo in Montis Peregrini dominio haeres constituitur. Albert. Aq. lib. 9. cap. 50. Gesta Fr. cap. 54. Hist. Hieros. An. MCV. Tyrius

lib. 11. cap. 2. Willelmi familiam attigit idem Albertus dum *Comitem de Sartengis* nuncupat: hoc enim vocabulo expressit Gallicum *de Cerdaigne,* vel Hispanicum *de Cerdaña,* seu *Ceritaniam.* Duxerat quippe in uxorem Willelmus-Raimundi, Ceritaniae in Hispaniae limite Comes, Pontii III. Tolosani Comitis filiam, Raimundi Sanctaegidiani sororem. Ex quibus nuptiis nati Willelmus-Iordanis Dominus Montis Peregrini et Bernardus-Willelmi Ceritaniae post fratrem Comes. Obiit vero Willelmus A. MCVIII. uti habent Albertus Aq. lib. 11. cap. 15. Fulcher. lib. 2. cap. 39. Hist. Hieros. A. MCVIII. Tyrius lib. 11. cap. 9. Surita in Ind. A. MCIII. et Andreas *Bosch* lib. *del Titols de honor de Catalun.* lib. 2. cap. 22. Miror viros eruditos et oculatos, qui Stemma Comitum Tolosanorum contexuerunt, de Comitis Sanctaegidiani sorore siluisse. Comitatus vero Ceritaniae terminos hic damus, uti describuntur in Charta Iacobi Regis Aragonum 10. Kal. Sept. An. MCCLXII. qua Iacobo filio Regnum Majoricarum et Comitatus Rossilionis et Ceritaniae concedit: *Est etiam sciendum quod termini Ceritaniae sunt isti, videlicet de Pincen usque ad Pontem de la Corba, et tota Vallis de Rippis cum suis terminis et baiulia est de dominatione Ceritaniae, et extenditur ex parte Barguadani usque ad Rocam Sancsam, et totum dominium de Valespir cum pratis est de pertinentiis Comitatus Ceritaniae, et extenditur usque ad Collem Bares, et sicut Serra hoc scindit usque ad Collem de Pavissars, et de ipso Colle de Pavissars usque ad Caput de Crucibus.*

Pag. 333. A Ὑποσχόμενος] Spoponderat enim Alexius Cruce signatos assecuturum se cum idoneo exercitu, ut est apud Guibertum lib. 3. cap. 3. idque Alexio non semel obiectum a nostris, et quod pacta conventa violaverat prior, narrant Baldricus lib. 4. pag. 122. Tyrius lib. 7. cap. 20. et Petrus Diac. lib. 4. Chron. Casin. cap. 11.

A Ἀντιόχειαν] Albertus Aq. lib. 5. cap. 2. *Iuraverunt enim sibi* (Alexio) *ut si caperetur Antiochia, quia de Regno eius erat, sicut Nicaea, cum omnibus Castellis et Urbibus ad Regnum eius pertinentibus sibi suaeque Maiestati reservarent.* Hinc falli constat Guibertum lib. 3. cap. 3. scribentem Boemundo promissam ab Alexio Antiochiam, dum adhuc Constantinopoli moraretur. Vide Tyr. lib. 14. cap. 23. et infra pag. 405.

D Μιχαήλ] Dignitate Pincernam, de quo pag. 242.

Pag. 334. A Τὴν Ἀττάλου] Ἀττάλειαν, Pamphyliae Metropolim in Themate Orientali apud Constant. Porphyrog. quam demum

expugnavit Iconiensis Sultanus An. MCCXII. ut est in Chron. Altisiod. Describitur vero a Tyrio lib. 16. cap. 26. Vide Leunclav. Pand. cap. 180.

Τὸ Μαράσιν] *Marasis* Guiberto lib. 4. cap. 2. *Marusis* Tudebodo lib. 2. *Marafis* Baldrico lib. 2. pag. 101. et Tzetzae Chil. 12. N. 652. *Marasia* Tyrio lib. 3. cap. 18. *Maresch* in Hist. Hieros. A. MCXIV. et apud Albertum Aq. lib. 3. cap. 27. *Mariscum* Fulcherio lib. 1. cap. 6. lib. 2. cap. 50. Denique Μαραύσιον Cinnamo lib. 1. C

Ἐπισκόπῳ Πίσσης] Dagoberto, Daimberto, seu Daiaberto Pisano Episcopo, qui postmodum captis Hierosolymis in Patriarcham electus est. De Dagoberti ad Laodiceam appulsu agunt Albertus Aq. lib. 6. cap. 56. et seq. Gesta Fr. cap. 33. Fulcherius lib. 1. cap. 21. Tyr. lib. 11. cap. 14. Multa etiam de hoc Pontifice habet Ughellus in Archiep. Pisan. Tom. 3. Ital. Sacrae. Pag. 335. A

Ἑτέρους δύο] Pisanis adiuncti erant duo ex eadem maris ora populi, Etrusci scilicet, qui et Toscani, et Genuenses. Fulcher. lib. 1. cap. 21. Hist. Hier. pag. 594. B

Κατασκευάζων] Hos Dagoberti et Pisanorum, priusquam Laodiceam appellerent, cum Alexianis conflictus et hostilitates attigit Tyrius lib. 11. cap. 44. *Iter ergo aggressi, et oram sequuti maritimam, nonnisi hostium reperiunt urbes, unde cum maxima difficultate et alimentorum inopia viam poterant incoeptam conficere.* A

Ζώων κεφαλάς] More veterum fecit Alexius, qui belluarum capita auro exornata navium rostris aptabant. Virgil. lib. 10. Aeneid. B

Aerata Princeps secat aequora tigri:

Hoc est, ait Servius, *cuius rostrum erat in similitudinem tigridis: namque solent naves nomina accipere a Tutelarum pictura.* Sed de Tutelis multa Vowerenus ad Petron. Meursius ad Lycophr. Delrius ad Senec. Trag. Turnebus, Alexander ab Alex. caeterique criticorum filii commentati sunt. Tantum addo quae habet perelegans Scriptor in Encomio Emmae Reg. Angl. lib. 1. *Aggregati tandem turritas ascendunt puppes, aeratis rostris Duces singulos videntibus discriminantes. Hinc erat cernere leones auro fusiles in puppibus, hinc autem volucres in summis malis venientes, austros suis signantes versibus, aut dracones varios minantes incendia de naribus: illinc homines de solido auro, argentove rutilos, vivis quodammodo non impares, atque illinc tauros erectis sursum collis protensisque cruribus, mugitus cursusque viventium simulantes. Videres quoque delphinos electro fusos, ve-*

teremque rememorantem fabulam de eodem metallo centauros, etc. Idem lib. 2. *Ardebat aurum in rostris, fulgebat quoque argentum in variis navium figuris.*

C *Περιφανεστάτην κεφαλὴν*] Nova dignitas inventa ab Alexio admodum solerti in excogitandis istiusmodi dignitatibus Palatinis.

C *Λαντούλφῳ*]· Occurrit Landulfus iste non semel infra cum perhonorifica mentione, cuius nomenclatura natione et origine Latinum prorsus fuisse arguit. Nec scio an idem qui Falconi Beneventano *Landulfus de Graecia* dicitur in Chr. ad An. MCXIII. *Landulphus Graecus* M. Antonio Marsilio Columnae in vita et rebus gestis S. Mathaei cap. 8. qui reversus postmodum in Apuliam *Comestabilis Beneventanorum* creatus est: quam quidem sortitus sit appellationem, quod diu in Graecia et apud Alexium moratus fuerit. Verum, ne id affirmem, facit ipsum Landulphi cognomen, quod in plerisque Codd. Falconis *de Graeca* scribitur; qua appellatione occurrit, ni fallor, Castrum aliquod in agro Beneventano. Vide Ughellum Tom. 6. Italiae Sacrae pag. 457.

Pag. 336. A *Κόμης τις Πελοποννήσιος*] Non Comes in Peloponneso, sed dignitate, seu officio in classe Comes, origine Peloponnesius. Vide supra pag. 291.

C *Σεύτλῳ*] *Seutlos,* Ioniae insula circa Rhodum, Plinio *Seutlusa,* Stephano *Τεύτλουσσα.*

D *Βαϊμούντου ἀδελφιδοῦν*] Quis ille Boemundi nepos, vel affinis, quem cum Pisanis navigasse ait Anna, ex nostris Scriptoribus haud liquet. Vide pag. 394.

Pag. 337. C *Συκὴν*] *Sycae,* hodie *Galata* et *Pera,* olim urbis CP. XIII. Regio. Vide Hist. nostram Gallo-Byzant. lib. 5. N. 32.

D *Κούρυκον*] Ciliciae urbs, in qua Iustinianus Imp. balneum et *πτωχεῖον* renovavit, ut autor est Procopius lib. 5. de Aedif. Iust. extremo, *Curcum* Sanuto lib. 2. part. 4. cap. 26. *Curca* Tagenoni Patav. *Corycus* in notitia Graec. *Curc* Willebrando ab Oldenborg in Itiner. T. S. ubi describitur: hodie *Curco.* Eiusce oppidi, quod sub Armeniae Regibus munitissimum fuisse testantur Scriptores, dominus fuit Aithonus, autor Histor. Orientalis sub A. MCCCV. pater, ni fallor, Ossini Comitis Curchi, qui Leone IV. Armeniae Rege imperante florebat. Vide Odoricum Raynald. A. MCCCXXII. N. 33. et 46. et Iosephum Barbarum in Itinerario Persic. pag. 461.

Pag. 338. A *Τοῦ Κανικλείου ἀξίας*] *Ὁ ἐπὶ Κανικλείου* dictus, penes quem erat vas, in quo asservabatur sacrum Encaustum, quo Imperatores Diplomata vel Epistolas subscribebant. Anastasius Bibliothecarius ad Act. 10. Octavae Synodi: *Praepositus*

Caniculi apud Graecos est qui curam et custodiam gerit Caniculi, id est Atramentarii, ex quo Imperator foeniceas literas scribit in chartis. Ita vero dictum *Κανίκλειον*, quod Caniculi formam effigiemque prae se ferret, uti supra observatum ad pag. 62. Huius dignitatis crebra est mentio apud Scriptores Byzantinos, apud Scylitzem in Michaele Rhang. et Constantino Leonis F. Zonaram in Theophilo, Leonem Grammatic. in Constantino, Nicetam in Man. lib. 1. N. 3. in Alex. Man. F. N. 18. in Alex. Ang. lib. 2. N. 4. Acropol. cap. 79. et Codin. de Orig. CP. pag. 52. Edit. Reg. et lib. de Offic. Extat, inquit Seldenus lib. de Titul. honor. part. 1. cap. 6. N. 6. in Bibliotheca Regis Christianis. *Ἰωάννου τοῦ Καματήρου τοῦ ἐπὶ Κανικλείου περὶ τῆς οὐρανίας τῶν ἀστέρων διαθέσεως ἐν συνόψει, διὰ στίχων ἰαμβικῶν, πρὸς τὸν Βασιλέα τὸν πορφυρογέννητον.* Codice nempe 149. et 559. *Κανικλείων* dicitur Gregentio in Disputat. pag. 201. *Κανίκλης* Leoni Grammatico pag. 461. 491. *Caniclinus* Tyrio lib. 22. cap. 6 et Gunthero lib. 8. Ligur. Nec diversus fuit *ὁ ἐπὶ Κανικλείου* a Logotheta, penes quem autor est Nicetas in Man. lib. 4. N. 4. fuisse vas illud Purpuramentarium, gemmis et auro distinctum, in quo scilicet asservabatur Encaustum, quo Aureas Bullas obsignatas et subscriptas testatur Codinus de Off. cap. 5. N. 18. quo Nicetae loco Codex Barbarograecus habet, *Χρυσόβουλλον μετὰ λίθων λαμπρῶν*, hoc est, Bullarium, seu Typum Sigillarium, quo Bullae ipsae imprimebantur: unde colligitur, et *Encaustarium* et *Bullarium* penes Logothetam fuisse. Id praeterea observo ex Leone Grammatico et Scylitze scribentibus in Michaele, Bardam, Theoctisto Logotheta extincto, Caniclei dignitatem in se transtulisse, hoc est, Logothetae Dromi, qua functus fuerat Theoctistus, ad quam, officii iure, Aureae Bullae subscriptio spectabat. Unde recte Radevicus lib. 3. de Gest. Frid. *Caniclinum*, Nicetas vero in Man. lib. 7. N. 1. Logothetam *Cancellarium* interpretantur. Quippe penes Cancellarium Atramentarii Regii cura extitit: Concilium Duziacense I. parte 2. cap. 33. *Ego autem iussi Odonem ire ad Cancellarium Regis et accipere ab illo Pergamenum et Atramentarium, et scriberet illum cito.* Atque ex iis emendandus Rogerus Hoved. pag. 596. *Qui fuerat Cancellarius Imperatoris, quem Graeci vocant Laucete.* Legendum enim *Logothetam.* Sed et videtur idem fuisse cum *Protoasecretis* in VIII. Synodo, Act. 10. *Τὸ δὲ τῆς γραφῆς ὑπόλοιπον γεγραφότος Χριστοφόρου Πρωτασηκρήτου καὶ ἐπὶ Κανικλείου.* Vide praeterea Cujac. ad. Leg. 2. Cod. de Petit. bonor. subl. lib. 10. Meurs. in Gloss. Gretzer. et Goarum ad Codinum.

A Σελεύκειαν] De hac urbe praeter Geographos consulendus Guibertus lib. 6. cap. 16.

C Γενούσιος στόλος] Will. Tyrius lib. 10. cap, 28.

Pag. 339. C Μαρκάπιν] Legendum Μαρκάπιν; est enim urbs maritima, vicina Maracleae, Valeniae, Gabulo etc. quam *Castrum Margath* vulgo vocant Iacobus de Vitriaco lib. 1. cap. 44. Tyrius lib. 7. cap. 17. Sanutus lib. 3. part. 14. cap. 2. et Aithonus cap. 59. Describitur vero sat pluribus a Willebrando ab Oldenborg in Itiner. pag. 130. Eiusce Castri Dominos damus in Famil. Hieros.

C Γάβαλα] *Gabulum*, urbs Coelesyriae maritima, a Laodicea 12. milliaribus dissita, ut habent Iacobus de Vitr. lib. 1. cap. 44. et Tyrius lib. 7. cap. 17. lib. 13. cap. 27. lib. 18. cap. 4. lib. 20. cap. 19. *Giabala* dicitur Alderisio pag. 195. et in Chronico Orient. *Gebal* Benjamino Tudel. *Gavala* in Itiner. Hier. et Arnoldo Lubec. lib. 5. cap. 3. *Gabelum* Iacobo de Vitr. lib. 1. cap. 99. *Gibellum*, *Gibel* eidem et Roberto Mon. lib. 8. pag. 72. Tudebodo pag. 808. Alberto Aq. lib. 5. cap. 34. lib. 6. cap. 55. Guiberto lib. 2. cap. 21. *Zibellum* Raimundo de Agiles pag. 165. et Ioanni Phocae N. 7. *Zebel* eidem Annae pag. 413. unde *Pelles Zebellinae*, quod inde Marturinae pelles in Europam a mercatoribus inveherentur. Ex laudatis porro Scriptoribus constat Gabuli obsidionem a Duce Gothofredo et Flandrensi Comite tentatam, posthaec omissam propter supervenientes Saracenos, ob idque cum Principe civitatis inita foedera. Proinde recte Anna dixit Saracenis ablatum ab Alexianis Gabulum, quod in Francorum ius nondum venerat. Est praeterea in eodem tractu oppidum aliud *Gibelet*, seu *Gibelot* iisdem Scriptoribus dictum, *Byblus* olim appellatum, cuius dominium adeptus est Hugo Embriacus Nobilis Genuensis. Gabulum vero, seu *Giabalensem urbem*, concessit postmodum Raimundus-Rupini Princeps Antiochenus Hospitalariis Militibus, a quibus in recuperando Principatu auxilium non mediocre submissum fuerat, ut est in Tabulario Monoscensi in Provincia.

D Κόμητος] Erat ea tempestate Laodiceae Comes Martinus. Albert. Aq. lib. 6. cap. 41.

Pag. 340. D Λογγινιάδα] Longinias, Tarsus, Adana, Mamista, urbes Ciliciae, quas Boemundo ab Alexianis ereptas intelligit Autor Gestor. Franc. Exp. Hier. cap. 52. Longiniadem, quae Alberto Aq. *Longinach* nuncupatur, regebat Bernardus, cognomento Extraneus, gente et familia, ni fallor, Anglica, cuius Stemma delibavit in Aspilogia eruditus Spelmannus, aut etiam forte Gallica; nam et apud nos extat etiamnum pernobilis hac appellatione.

Ἄδαναν] De Adana, Ciliciae urbe, quaedam habent D
Scylitzes pag. 656. Constant. lib. 1. de Them. cap. 2. Zonaras in Rom. Diog. pag. 226. Nicetas in Ioan. *Athena* dicitur Tudebodo pag. 784. Roberto Mon. pag. 44. Guiberto lib. 3. cap. 12. *Addena* Raimundo de Agiles pag. 146. Adanam et Tarsum accurate describit Willebrandus ab Oldenborg in Itiner. Vide Ioseph. Barbarum in Itiner. Persic. pag. 461. Leuncl. Pand. N. 61. et Godefr. Henschenium in vitam S. Theophili Vicedom. 4. Februar.

Μάμισταν] *Mamista* etiam Glycae in Niceph. Phoca, D
et Raimundo de Agiles pag. 146. 151. *Mamistra* Baldrico lib. 2. pag. 100. Gauterio de Bell. Ant. A. MCXV. Alberto Aq. lib. 3. cap. 59. Tyrio lib. 3. cap. 21. *Malmistra* Sanuto lib. 2. part. 4. cap. 26. (ubi totum hunc Ciliciae Tractum describit) et Benjamino Tudel. pag. 39. *Massisa* Alderisio part. 5. clim. 5. eadem quae olim *Μοψουεστία*, ut autor est Glycas. Perperam vero *Manistere* pro *Mamistere* dicitur Willebrando, qui eam describit. Porro Tarsum, Mamistam et alia Ciliciae oppida, a Saracenis antea occupata, expugnarant Balduinus Gothofredi frater et Tancredus, ut pluribus narrant Albertus Aq. Tudebodus et alii locis citatis. Haec postmodum Boemundus in Ciliciam profectus receperat, et custodes singulis imposuerat, ut habet Tyrius lib. 7. cap. 2. Taticio illa Boemundo Principi concedente, ut autor est Raimundus de Agiles pag. 146. Ast illa rursum in Graecorum potestatem redierunt Ioanne imperante, qui iis Calamanum Hungarum consanguineum Praefectum statuit, uti refert Tyrius lib. 14. cap. 24. lib. 19. cap. 9. et Nicetas in Ioan. N. 6. unde *Mamistrensis Dux* appellatur in Epistolis aliquot, quae extant in Gest. Dei etc. pag. 1182. et Tom. 4. Hist. Franc. pag. 695. et 701. Fuit autem Calamanus filius Boritii, Calamani Hungariae Regis nothi, cuius mentio est apud Thwrocz. part. 2. cap. 61. Vide Not. ad Cinnamum.

Τῷ τοῦ Μαρχέση Ταγγρέ] Boemundus de captivitate Pag. 341. A
post biennium redux, ut habet Albertus Aq. lib. 9. cap. 16. seu quadriennium, ut Tyrius lib. 10. cap. 25. dum de adeunda Italia et Gallia cogitat, Tancredo ex sorore nepoti Antiochiam tuendam committit. Fulcherius lib. 2. cap. 25. Tyrius lib. 11. cap. 1.

Μαρχέση] Tancredus *sororis Boemundi filius* dici- A
tur Alberto Aq. lib. 2. cap. 19. *Marchisi filius* Tudebodo lib. 1. et 2. *Odonis Boni Marchisi filius* Orderico lib. 8. pag. 717. et lib. 9. pag. 724. qui quidem Odo Bonus Marchisus *Sororius Willelmi de Grentemaisnil* nuncupatur eidem Orderico lib. 7. pag. 645. Idemque ille est qui subscribit Diploma Rogerii Siciliae Comitis A. MXCIII. pro fundatione

Ecclesiae Scyllacensis, apud Ughellum Tom. 9. Ital. Sacrae pag. 593. Duxerat autem Willelmus Wiscardi filiam, ut supra a nobis indicatum. Falluntur igitur qui Tancredum eiusdem Willelmi filium faciunt, aut Wiscardi ipsius, ut Hovedenus pag. 710. Vide infra pag. 366. et Familias nostras Normannicas.

A Λάρναξ] De hoc Boemundi stratagemate, et ut de illo mortuo in vulgus fama sparsa sit, silent nostri, attigerunt vero Zonaras et Glycas ab Anna mutuati. Sed nec etiam videtur probabile Boemundum in sarcophago inclusum, ut mortuum, Antiochia excessisse, quae nullis premebatur ingruentibus hostibus; nisi forte id tentaverit, ne, qua ille in Italiam vehendus erat, navis ab Alexiana classe impeteretur, a qua forte commeatus impetratus fuerat a suis, specie efferendi Boemundi cadaveris in Italiam, ibique avito tumulo recondendi. Arte simili expugnatum ab Alamannis Casinense Castrum tradit Mathaeus Paris. A. MCCXXXIX. *Per excogitationem qua se mortuum simulavit, in feretro in illum delatus, castra Monachorum subito occupavit.* Eodem stratagemate usum Tancredum Siciliae Regem videtur innuere Ioannes Monachus in Chronico Ceccanensi A. MCXCII.

Rex Capuam venit, feretro se ponere fecit,
Et Dux multorum lecto defertur equorum.

Eodem denique dolo Hastingus Normannus Episcopum, a quo baptizatus fuerat, fefellit, apud Math. Westmonasteriensem An. DCCCLXXXVII. Vide Guillel. Apul. lib. 2. de Gest. Norman. pag. 17. 18. et Othonem Frising. lib. 1. de Gest. Frid. cap. 33.

IN LIBRUM XII. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 346. A ΓΥΝΑΙΚΑ] Boemundus multo aeris alieni pondere fatigatus, ut ad debiti solutionem se pararet, et ut de partibus ultramarinis maiores militum secum traheret copias, Principatus sui cura Tancredo commissa, in Apuliam transiit An. Chr. MCIV. ut pluribus narrant Tyrius lib. 11. cap. 1. Fulcherius lib. 2. cap. 25. Albertus Aq. lib. 6. cap. 47. Hist. Hieros. hoc A. Gesta Franc. cap. 52. Ex Apulia deinde in Galliam transiit, et Constantiam Philippi I. Francorum Regis filiam obtinuit in uxorem. Nuptias post Pascha Carnuti magno apparatu celebratas A. MCVI. tradunt passim nostri, Sugerius in Lud. VI. cap. 9. Ordericus lib. 5. et 11. Guibertus lib. 3. cap. 2. lib. 7. cap. 34. Fulcher. lib. 2. cap. 28. Tyrius lib. 11. cap. 1. Petrus Diac. lib. 4. Chron. Cas. cap. 50.

Chron. Andeg. apud Labeum Tom. 1. Biblioth. pag. 289. et vetus Scriptor Tom. 4. Hist. Franc. pag. 94. et 98. Perperam igitur Albericus nuptias Boemundi in A. MCIII. coniicit. Vide Eadmerum lib. 4. Hist. Novor. pag. 88.

Τὴν ἑτέραν] Tyrius loco laudato de Boemundo: *Qui postquam in Apuliam pervenit, modico tempore in sua regione moram faciens, assumpto de suis fidelibus honesto comitatu, Alpes transiens ad Dominum Philippum Illustrem Francorum Regem pervenit, a quo inter caetera duas eius obtinuit filias, unam de legitimo natam matrimonio, Constantiam nomine, quam sibi foedere coniugali sociavit in uxorem: alteram, nomine Ceciliam, (quam ei Andegavensium Comitissa, quae spreto marito ad eumdem Dominum Regem se contulerat, uxore adhuc vivente pepererat) quam Domino Tancredo nepoti suo ex Apulia missam destinavit uxorem.* Nupsit illa post Tancredi mortem Pontio Tripolitano Comiti. Albertus Aq. lib. 12. cap. 19. Vide Sammarth. in Hist. Geneal. Fr. Reg. et Notas Acherii ad Guibert. pag. 590. A

Κόμητας] Conferendus Albertus Aq. lib. 10. cap. 38. et 39. B

Παγάνον] Vide Not. ad pag. 367. Pag. 347. D

Λαοδίκειαν] Nam Laodicea ab Alexianis paulo ante capta fuerat, Gallis Acropolim adhuc obtinentibus: supra lib. 11. pag. 339. Pag. 348. B

Ταῖς Μόψου] Mopsuestiam, seu Mamistam, Alexius pariter expugnaverat, supra pag. 340. Pag. 349. B

Σάρωνι] Saron, qui et Sarus Ptolemaeo lib. 5. et Procopio lib. 5. de Aedif. Iust. Ciliciae fluvius Mopsuestiam veterem, seu dirutam, et novam suo cursu dirimebat. Alsheriph Alderisius 5. part. clim. 4. *Massisa Graece dicitur Mamisteria, estque haec duas in urbes divisa, positas in ambabus ripis fluminis Gihon* etc. A Sarone fluvio dictus Saronius sinus, de quo Eustathius ad Dion. pag. 60. et 61. B

Ἐπινεμήσεως ιδ´] Alexius Byzantio proficiscitur Indict. 14. mense Sept. hoc est ineunte Indictione, quam a Kal. Sept. auspicabantur Graeci. Cadit autem Indictio 14. hoc mense in An. Chr. MCV. quo Boemundus adhuc in Gallia morabatur, ut et proxime sequenti, ubi auxilia conquirebat. At perperam scripsisse videtur Anna hanc Indictionem fuisse vicesimum Imperii Alexii annum, qui illud iniit Indict. 4. A. MLXXXI. ut ipsamet tradit pag. 64. etsi in eodem errore versetur Codin. de Orig. pag. 24. Edit. Meurs. ubi 4. Indictionem A. M. iuxta Graecos VIMVICXIV. *εἰκοστὸν ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου Ἀλεξίου* fuisse perinde observat. Caeterum miror viros eruditissimos in Exegesi praeliminari ad 3. Pag. 351. A

Tom. Martii cap. 4. Indictionem apud Graecos, seu Byzantinos Scriptores, non alia voce, quam *ἰνδικτιῶνος* efferri, nequaquam vero *ἐπινεμήσεως*: quod non modo ex pluribus Annae, sed et aliorum Scriptorum locis haud aegre refelli potest.

D *Νόσημα τῶν ποδῶν*] Vide Zonaram pag. 239.

Pag. 355. A *Κομήτης*] Apparuit Cometes iste A. C. MCVI. a mense Febr. in Martium, uti passim referunt Scriptores, Codinus loco cit. Albericus et Sigeb. hoc A. Gesta Franc. cap. 58. Hist. Hieros. pag. 607. Tyrius lib. 11. cap. 5. Willel. Gemetic. lib. 8. cap. 13. Fragm. Hist. Tom. 4. Hist. Fr. pag. 94. Ordericus lib. 5. pag. 589. lib. 11. pag. 816. Chron. Andeg. Tom. 1. Bibl. Lab. pag. 282. 283. 289.

B *Ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντίου*] Edit. Hoesch. *Βυζοτοῦ*, Urbsne Byzotus, et cuius Provinciae, incompertum prorsus. Proinde probabilius Basilium urbis Constantinopolitanae Praefecturam egisse, qua dignitate functum posthaec sub Alexio Xerum scribit pag. 360. Nam Praefectum urbi Byzantinae instituit Constantinus, uti habent Sozomenus lib. 2. cap. 41. Nicephor. Callist. lib. 9. cap. 44. et Chron. Alex. pag. 666. de cuius officio est. tit. 28. lib. 1. Cod. Iust.

C *Τέμενος δὲ*] Duo potissimum Templa D. Ioanni Evangel. sacra recensent Scriptores Byzantini; prius in Dihippio, alterum in Hebdomo. Alterutrum intelligit hic Anna.

Pag. 356. B *Στρούμπιτζαν*] Strumpitza, urbs Macedoniae munitissima, in praerupto et editiore colle aedificata. De hac agunt Gregoras lib. 8. et 9. Cantacuzenus lib. 1. cap. 48. 55. lib. 4. cap. 21. Scylitzes pag. 712. Nicetas in Alex. Ang. lib. 3. N. 1. Theophylact. Epist. 32. et Excerpta Georg. apud Allat. in Not. ad Acrop. cap. 24.

C *Πρωτοτόκος*] Ioannes Comnenus, Alexii filius, uxorem duxit, parente superstite, filiam Regis Hungariae, ut autor est Zonaras. Ex his nuptiis plures prodiere masculi, quorum primogenitus fuit Alexius, natus Indict. 14. circa Balabistam, eodemque partu nata filia, Maria nempe, quae Ioanni Rogerio Caesari nupsit. Vide Stemma Comnenicum.

D *Ἀνδριάς*] Urbem exornaturus Constantinus M. et de vetere Byzantio Novam Romam conditurus Forum extruxit, quod ex suo nomine appellari voluit Constantinianum, in ea urbis parte, ubi antea moenia et portae Byzantii veteris erant, Porticibus, Fornicibus, Statuis aliisque illustrioribus Antiquitatis monumentis undecumque advectis et e variis Gentilium Templis ablatis exornatum, ut pluribus produnt Themistius Orat. 13. Zosimus lib. 2. et Eusebius lib. 3. de vita Const. cap. 52. In medio Foro ingentem statuit Colum-

nam ex lapide Thebaico et purpureo, Roma advectam, non ex unico tamen lapide, quod falso quidam, atque in iis Glycas, credidere. Columnae praegrandem Apollinis ex aere Statuam, in cuius vertice eminebant radii, imposuit; quam, ut autor est Cedrenus, Phydiae opus, Athenis, seu ut est in Chronico Alex. ex Phrygia; vel denique, ut scribit Zonaras, Ilio, vel Heliopoli, in eadem Provincia, allatam in suum ipsius nomen transfudit. Gestabat illa manu dextra σκῆπτρον secundum Annam seu ut habet Cedrenus λόγχην vel hastam, quam terrae motu A. XIV. Iustiniani collapsam idem Scriptor testatur: laeva vero σφαῖραν, seu globum, in cuius vertice infixa Crux eminebat, ut est apud Nicephorum Call. lib. 7. cap. 49. lib. 8. cap. 4. Statuam ipsam profano prius cultui dicatam purgavit Constantinus, immissis in eam variis Reliquiis. In capite enim ex clavis, quibus transfixus est Christus, positum unum scribunt Cedrenus, Zonaras, Codinus in Orig. Anonymus de Invent. S. Crucis apud Gretzerum Tom. 2. de S. Cruce et Gregorius Turon. lib. 1. de Mirac. cap. 6. Particulam praeterea Dominicae Crucis a matre Helena Hierosolymis inventae in eadem Statua reconditam testantur Socrates lib. 1. cap. 17. et Paulus Diac. lib. 11. Hist. Misc. Locum designat in vola manus Scriptor incertus vitae Constantini et Helenae. Addit Nicephorus in Statuae basi ab ipso Imperatore positos 12. cophinos et 7. sportas et reliquias 7. panum, quibus benedictione consecratis Christus multitudinem pavit et Dolabram, qua Noe Arcam construxit. Denique urceolum unguenti, quo Christus unctus est, positum refert Suidas. Statuae pretiosis adeo munitae reliquiis inscriptionem posuit, qua Urbem Christi tutelae committit, quaeque apud Cedrenum descripta legitur. Atque inde manasse arbitror piam, sed futilem et credulam nimis opinionem, quam recitat Ducas Hist. cap. 39. ad hanc scilicet Columnam descensurum Angelum de caelo, qui Turcos in urbem irrumpentes fugaret et in Persidem usque persequeretur. Ab his Reliquiis, seu ab eo potius, quo Constantinum, ut Divis adscriptum, prosecuti sunt cultu Byzantini, veneratio illa profluxit in Columnam purpuream, ad quam quotannis Kal. Sept. Patriarcha cum Clero et Imperatore procedere solebat, uti refert Codinus de Off. cap. 15. N. 1. Cuius supplicationis meminit etiam Gregoras lib. 8. sub fin. Ad Statuam Constantini peractas preces et non modica patrata miracula variasque factas morborum curationes scribit Nicephorus lib. 8. cap. 55. quam quidem Christianorum θρησκείαν in Constantini Imaginem Porphyreticae impositam Columnae arguit Philostorgius lib. 2. cap. 18.

Pag. 357. A *Ἀνθήλιον*] Quasi *ἀντὶ ἡλίου*. Hesychius Milesius de hac Columna, *ἐφ' ᾧπερ ἱδρῦσθαι Κωνσταντῖνον ὁρῶμεν δίκην ἡλίου προλάμποντα τοῖς πολίταις.*

A *Ἔρριψαν*] Duravit et stetit Constantini M. Statua usque ad Alexii tempora, quo imperante, vento vehementiori perflante, decidit diffractaque et in multas partes comminuta obvios aliquot interemit. Quem Statuae casum observant etiam Zonaras in Constantino M. et in Alexio et Michael Glycas, qui id sub vernum tempus accidisse narrant, Sole, ut ait Anna, tum in Tauro posito. Diem vero et annum tantae ruinae indicat Codinus in Orig. Meursianis, 5. videlicet April. 14. Indict. A. M. iuxta Graecos VIMDCXIV. Chr. MCVI. *Τοῦτο γοῦν τὸ ἄγαλμα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κίονος, καὶ φόνον τῶν ἐκεῖσε εὑρεθέντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὡσεὶ δέκα εἰργάσατο, κατὰ τὴν πέμπτην δηλαδὴ Ἀπριλλίου μηνός, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους, εἰκοστὸν ἔτος ἀγούσης τῆς βασιλείας τοῦ κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὥρα ἦν ὡσεὶ τρίτη, ὅτε γνόφος ἐγένετο, καὶ βίαιος νότος ἔπνευσε σφοδρόν, τοῦ κομήτου ἀστέρος τοῦ ἀκοντίου ὀλυθέντος, καὶ τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀέρος τάραχον ἐξειργασμένου, τοῦ φανέντος κατὰ τὴν Ἑσπέραν τῆς παρασκευῆς τῆς πρώτης ἑβδομάδος.* Columnae Porphyreticae *ζωστῆρας*, seu circulos, quibus illa continebatur, paulo ante, sub Botaniata scilicet, fulmen dissecuerat, uti tradunt Scylitzes et Zonaras. Hos Theodosio imperante positos docemur ex Chronico Alexandr. ad 9. eiusdem Theodosii. Cum enim ex inferiore Columnae parte noctu avulsus fuisset lapis grandior, ne universa lapidum dissolveretur compages, circulis ferreis revincta atque illigata est. Loco igitur disruptarum zonarum Manuel Comnenus (non Palaeologus, ut opinatur vir doctus) Spondylum eiusdem crassitudinis ex multis lapidibus superaedificavit, et in summo Inscriptionem posuit, quae extat apud Ioann. Dousam in Itiner. CP. et Suidgerum in Hodoepor. lib. 2. Ab eodem etiam, ni fallor, Manuele erecta, quae post Statuae Constantinianae casum stetit, Crux supra ipsam Columnam. Vide praeterea quae de Columna Purpurea habent Gyllius lib. 3. Descript. CP. cap. 3. et Augerius Busbeg. in Itiner. CP.

Pag. 358. A *Εἰρήνη*] Veget. lib. 3. cap. 1. *Qui desiderat pacem, praeparet bellum.* Themistius Orat. 10. *πολέμου ἆθλον εἰρήνη.* Hinc Nummis Augustorum non semel inscriptum, MARTI PACIFERO, et Cromwelli Anglici Tyranni, PAX QVAERITVR BELLO. Prudentius in Psychomachia:

Pax belli exacti pretium est pretiumque pericli.

Sanctus Augustinus Epist. 205. *Non pax quaeritur, ut bel-*

lum excitetur: sed bellum geritur, ut pax acquiratur. Thuanus lib. 3. de Re Accipitraria:

Martis opus pax alma, tibi pax quaeritur armis.

Ἀνεμάδες] Genus ducebant Proceres isti Byzantini, ut opinor, ab .Anemade Curupa, Cretensis Amerae filio, qui Ioanni Zimiscae Imperatori merens, in praelio contra Rossos caesus est. Eius virtutem insignem bellicam mire extollit Scylitzes pag. 678. 681. Meminit praeterea Theophanes Bardanii Spatharii, cognomento Anemae, vel Anemadis, A. 5. Theophili. Michaelis et fratrum coniurationem narrant pariter Zonaras et Glycas. Pag. 359. A

Ξηρός] Bardas, cognomine Xerus, Proedrus et M. Hetaeriarcha, de quo in Novell. 2. Alexii apud Balsam. in Nomoc. Phot. cap. 13. et in Iure Graeco-Rom. lib. 2. pag. 138. Pag. 360. A

Ζατρίκιον] Latrunculorum ludus, ut recte observant viri docti. Ducas cap. 16. *ἐκάθητο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἔνδον τῆς σκηνῆς παίζων ζατρίκιον, ὃ οἱ Πέρσαι Σαντρὰτζ καλοῦσιν, οἱ δὲ Λατῖνοι Σκάκον.* Sed et ipsam vocem *Scacus*, vel *Σκάκος*, barbaram et Turcicam esse constat; Turcis enim et Persis *Scach* Rex est. Ita Leuncl. in Pand. Turc. N. 1. 102. 179. Latrunculorum vero praecipua persona (Achmeti cap. 241. *πρόσωπον*) Regis titulo donatur. Vide Dissertat. Ioann. Franc. Sarazini de ludo Scachorum. D

Ἀσσυρίων] Vide Iacobum Guysium in Chron. Hannon. 1. Vol. pag. 53. D

Θεομήτορος] Aedem Deiparae intra Palatii septa extruxerat Basilius Macedo, ut autor est Scylitzes. Vide Not. ad Villhard. N. 136. Pag. 361. A

Δημητρίου] Transiit postmodum eadem Deiparae Aedes Palatina in D. Demetrii nomen. Sane Cantacuzenus lib. 3. cap. 6. et 9. Aedem D. Demetrii in ipso Palatio statuit. Meminit etiam Codinus de Off. cap. 15. Templi D. Demetrii, quod Palaeologorum nuncupat; illius forte quod a Basilio Macedone renovatum tradit Scylitzes, eratque, opinor, in extremo urbis angulo, ubi olim Acropolis, hodie Sarajum Sultanicum, a quo Angulus S. Demetrii dictus. Vide Ducam cap. 38. et 39. Bondelmontium et Leuncl. Pand. N. 139. A

Τῶν λεγομένων χειρῶν] Manus aeneas Constantinopoli commemorant Scriptores, eas videlicet, quas Valentinianus Imperator ad Horreum statuit, cum Modio perinde aeneo. Tradit quippe Suidas Valentinianum Lege sanxisse, ut numismate modii 12. venderentur, quemdam contra facientem dextrae mulctatum fuisse abscissione; hinc manus aeneas ibi affixas a Valentiniano cum modio. At Codinus in Orig. Pag. 363. C

CP. autor est eumdem Valentinianum sanxisse, ut modius, non ad regulam, (*hostorium* et *radium* Latini dicunt) sed ad cumulum venderetur, cuidam contra Legem facienti manus fuisse praecisas, et in poenae memoriam manus aereas cum modio positas. Sed haec merae nugae. Modium enim aeneum, seu *Ἀρχιμόδιον*, ut habent Origines Constantinopolitanae Combefisii, ad horreum statuit Imperator, ut esset *ἔξαμον*, inquit idem Codinus, seu examen caeterorum modiorum, quibus in urbe frumentum venderetur, et *ad quem fides mensurae comprobaretur*, ut est in vet. Inscript. apud Gruter. DCXLVII. 7. nec in urbe duntaxat, sed et per mansiones singulasque civitates modios aeneos et lapideos cum sextariis et ponderibus collocari iussit idem Valentinianus, *ut unusquisque tributarius sciret quid deberet susceptoribus dare.* L. 9. Cod. de Suscept. et Arcar. lib. 10. quae etiam extat in Cod. Theod. eod. tit. Idipsum statuitur Novella Majoriani de Curialib. *A Praetoriana sede ad singulas non solum Provincias, sed etiam civitates pondera* EXAMINATA *mittantur, quibus tam omnis exactor, quam negotiator utatur.* Quod habetur etiam in Nov. Iustiniani 128. §. 15. vetus Inscriptio: IMP. CAESARE. VESPAS. VI. T. CAES. AVG. F. IIII. COS. MENSVRAE. EXACTAE. IN. CAPITOLIO. P. X. Neque aliud fuit *ἔξαμον Ἡρακλείου*, cuius meminit Autor *τῶν Θεαμάτων ΚΠ.* cap. 1. A Romanis et Byzantinis transiit inde, qui idem mos servatur apud omnes fere Nationes, mensurarum examina publicis in locis proponendi. Sane in Anglia Richardus I. An. MCXCII. *iussit*, ut est apud Bromptonum, *huiusmodi regales mensuras apud singulos Provinciarum Praefectos, vel urbium Praepositos fideliter conservari, et ad probandum veras et falsas, et cum necesse fuerit, comminuendas eis tribuit potestatem.* Vide Nicolaum Trivettum An. MCXCIV. Savaronem in Orig. Claromont. pag. 279. et Innocent. Cironum lib. 4. Obser. Iur. Canon. cap. 3. Manus vero aeneae iuxta Modium positae sunt, in poenae argumentum, cum ex legibus et usu receptum esset, iis qui falsis et illegitimis vendebant mensuris manus praecidi. Sic in Legibus Aethelstani Anglorum Regis cap. 14. cautum legimus, ut praecisae monetam adulterantium manus Monetae, seu Officinae Monetariae affigantur. Erant porro Manus istae aeneae *ἐπί τινος ὑψηλοτάτης περιωπῆς, καὶ μετεώρου λιθίνης ἀψῖδος*, ait Anna: in Amastriano, ut habet Codinus: *τὸ λεγόμενον ὡρεῖον* (sic enim legendum, non *ὡρολόγιον*) *ἦν, ἤγουν τὸ ἔξαμον τοῦ μοδίου· ἵστατο δὲ ἐπάνω τῆς ἀψῖδος τοῦ Ἀμαστριάνου, μέσον τῶν δύο χειρῶν, κατασκευασθεὶς ὑπὸ Οὐαλεντινιανοῦ.* Defixas et hastis, seu pilis impositas in-

dicat Autor *τῶν Πατριῶν ΚΠ.* apud Meursium V. *ὥρδον.* *Ἔνθα ἵστατο καὶ μόδιος χαλκοῦς καὶ ὥρδον, καὶ δύο χεῖρες χαλκαῖ ἐπὶ ἀκοντίων.* Ubi nemo non videt legendum *ὡρεῖον* pro *ὥρδον*, quod magnum virum fugit: de qua voce consulendus Salmasius ad Spartianum pag. 27. Cum igitur ad Amastrianum malefici punirentur, ut docemur ex Cedreno in Theodosio, et Leone Grammat. in Michaele et Basilio, et in fornice Amastriani defixae essent manus aeneae, necessario reis praetereundae illae erant, dum ad supplicium ducebantur, quas qui praetergressus erat, nulla ratione a supplicio poterat eximi, ut qui ad ipsum supplicii locum iam pervenerat. Vix est enim ut Annae commentum amplectar, eo loci positas manus, tamquam Princeps expansas ad liberandos reos et damnatos ulnas adhuc protenderet, si veniam et gratiam iis indulgendam censeret. Regionem urbis in qua fuit Amastrianum, cuius praeterea meminit Autor *τῶν Θεαμ. ΚΠ.* cap. 5. ac proinde Modius cum manibus aeneis, vix perciperemus, nisi doceremur a Suida V. *ὡρεῖον*, stetisse Modium aeneum versus domum Crateri, quae posthaec Myrelaei dicta est. Extat in Anthol. lib. 4. cap. 23. Epigramma Iuliani Aegyptii in Suggestum Crateri Sophistae, qui idemne sit cum Cratero, cuius nomine insignis domus fuit, haud facile est divinare. Aedem Myrelaei Monasterium foeminarum fuisse indicat Glycas traditque in illud secessisse Isaacii Imp. uxorem Aecatherinam cum Maria filia, postquam coniux purpuram abdicasset. Quo loco Scylitzes habet *ἐν τοῖς παλατίοις τοῦ Μυρελαίου.* Situm vero Myrelaei hisce designat verbis Gyllius in CPoli lib. 3. cap. 8. *Supra hortorum Blanchae* (*Βλάχα* Nicetae) *nuncupatorum, olim portum Theodosiacum continentium, extremam partem ad ortum Solis pertinentem clivus a Septemtrione eminet, in quo est Templum vulgo nominatum Myrelaeos, habens intra se Cisternam, cuius camera lateritia sustinetur columnis marmoreis circiter* LX. Meminit praeterea Myrelaei Scylitzes in Romano Lecapeno, quem una cum Theodora uxore tumulo conditum in eo scribit, ut et Thevetus lib. 19. Cosmogr. cap. 3.

Ὁ τοῦ Ἀνεμᾶ καλούμενος] Turris Anemae non semel Pag. 364. A
occurrit apud Scriptores Byzantinos, et in ea vice carceris inclusos saepe Constantinopolitanos Proceres passim habent. Nicetas de Andronico lib. 2. N. 2. *εἶχε τοίνυν τοῦτον ἡ τοῦ Ἀνεμᾶ λεγομένη φρουρὰ δυσὶ παχείαις ἁλύσεσι τὸν ὑψοτενῆ βαρούμενον τράχηλον.* Pachym. lib. 5. cap. 13. *καὶ εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ Ἀνέμου πύργου τοῖς Κελτοῖς σωματοφύλαξι δέδοται.* Apud Cantacuzenum lib. 2. cap. 4. Syrgiannes *ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου, ἐν ᾧ ἐφρουρεῖτο, εἰς τὸν τοῦ Ἀνεμᾶ κα-*

λούμενον πύργον transfertur. Denique Andronicus Ioannis Palaeologi Imp. filius ipseque vicissim Ioannes et Manuel eius filius in ea turri incarcerati leguntur apud Ducam cap. 12. Sed de illius positione audiendus inprimis Leunclavius in Pand. Turc. N. 206. *Apud Leonardum Archiep. Chiensem leguntur in Epistola de capta CP. turres Aveniades, de quibus interrogatus a me Zygomalas, quaenam scilicet essent, respondebat dicendas esse non Aveniadas, sed turres Anemanis, cuius est in Historiis Graecorum mentio, planeque volebat has illas esse* v. *turres in altera urbis Acropoli, quae Pentapyrgii nomen habuere. Id autem verum esse vel ex hoc intelligitur, quod Chiensis turribus adiungit Xyloportam, quae veteribus Xylocercos dicta fuit.* Verba Leonardi ex Sansovini Italico sunt ista: *Girolamo Italiano, Leonardo de Langasio Genovese, insieme con molti altri compagni difendevano Esiloporta, e le torri che chiamavano Aveniada, rifatte et riparate alla spesa del Cardinale.* Atqui Pentapyrgium olim Magnauram dictum autor est Scylitzes. Xyloporta vero ultima fuit e Mediterraneis portis ad sinum Ceratinum, ut ait diserte Ioannes Cananus, (cuius familia, ut hoc obiter moneam, quod omisit illius editor, Byzantio Ferrariam transiit, ut est in Epitaphio Iulii Canani Cardinalis et Episcopi Mutinensis, quod refertur ab Ughello) proinde proxima Blacherniano Palatio, ubi statuitur ab Anna et Phranze lib. 1. cap. 16. Turris Anemae.

B *Γρηγόριος*] Gregorius Taronites, Gabrae et Dabateni in Ducatu Trapezuntino successor, defectionem contra Alexium molitus est Indict. 12. A. Chr. MCIV. tandemque captus in Turri Anemae custodiae mandatus est Ind. 14. A. MCVI. sed postmodum pristinae dignitati restitutus est. Gregorii in rebus bellicis peritiam variasque in Colchidem et Pontum Expeditiones praedicat Theophylactus Bulg. Archiep. Epist. 4. 26. et 37. sed et Francos ab illo non semel profligatos scribit: *καὶ τῷ τῆς Περσικῆς ἀπονοίας πύργῳ συγκαθεῖλες τὸ τῆς Φραγκικῆς ἀπονοίας ὕψωμα.* Et alibi: *ὁ δὲ Φραγκὸς ὁ τὸν τράχηλον τέως σιδήρεος, κηροῦ χλιαροῦ φανεὶς μαλακώτερος, ἐκ περιουσίας σε προσκυνεῖ.* Vide Baronium An. MLXXIII. N. 77. De Taronitarum familia pluribus agimus in Stemmate Comnenico.

B *Τήβενναν*] Vrbem Ponti Galatici, *Τεβένδαν* Ptolemaeo dictam.

Pag. 365. A *Κολώνειαν*] Porphyrogenneta lib. 1. de Them. *ἡ δὲ Κολώνεια κάστρον ἐστὶν ὀχυρώτατον καὶ κρημνῶδες.* Taxara postea dictam scribit Nicetas in Man. lib. 1. N. 2. Ab hoc

castro nomen inditum Themati, quod Minorem Armeniam includit. Vide Scylitz. pag. 814.

Εἰς Ὑδροῦντα] Quod oppidum Boemundi proprium erat. Pag. 366. B Alexander Celesin. lib. 1. cap. 13. de Rogerio Siciliae Rege: *Deinde Tarentum perveniens, civibus sese dedentibus, mox eam obtinuit. Cuius post obsidionem Hydruntini cives pertimescentes civitatem et ipsi seseque submittunt. Hae quippe urbes Boemundi iuris fuerant, quas ipse omnemque terram suam, cum ad potiendum Principatum Antiochiae transmarinum peteret iter, Apostolicae prius fertur tutelae commisisse* etc. Tancredi vero fuit Brundusium, ut idem Scriptor tradit.

Πατρόθεν] Vide Not. ad pag. 341. B

Τῷ Πάπᾳ] Paschali II. non Urbano, ut vult Allatius. Pag. 367. B

Παγάνους] Scythas, inquit Anna, Latinorum more, seu C recepto apud Latinos idiomate et vocabulo *Paganos* appellabat. Verum voxne Latia sit, ut dubitem facit Constantinus, qui libro de Admin. Imp. cap. 29. a Slavis etymon accersit, quibus ita indigitabantur baptismi expertes: *Παγανοὶ, κατὰ τὴν τῶν Σκλάβων γλῶσσαν, ἀβάπτιστοι ἑρμηνεύεται.* Atque hinc forte manavit, ut apud nos infantes, quorum certis ex causis differebatur Baptismus, Pagani vulgo nuncuparentur, quibus posthaec in ioculare id nominis transiit. Lambertus Ardensis: *Qui Norchoutensis Domini filium iam decennem et sine Baptismo patrum negligentia ad Gentilis imitationem squaloris adhuc permanentem et usque ad hoc et ob hoc Paganum vocatum baptizavit, et eum nomine suo vocavit Abraham.* Diploma A. MXCVI. in Tabul. S. Martini Paris. *Vir quidam egregius et Miles strenuus, Paganus appellatus, a Baptismate Walterius.* Sed an Pagani vox Slavorum propria fuerit, eamque ab illis Latini hauserint, iure controverti potest, cum longe ante Slavorum auditum nomen usurpent Scriptores Christiani, etsi in confesso sit ante Constantinum M. et Constantium vix usurpatum hac notione pro Gentilibus et Idololatris, ut pridem observatum a Baronio in Not. ad Martyrol.

Χιμάρας] Chimera, urbs maritima Epiri, in Ceranniis Pag. 368. C Plinio, haud procul a Corcyra Insula, hodie *Chimara*. Vide Leunclavii Pand. N. 220.

Τοῦ Βάρεως] Brundusio solvisse Boemundum scribit Pag. 369. D praeter Albertum Aq. et Fulcherium vetus Scriptor Tom. 4. Rer. Francic. pag. 94.

Τοῦ Αὐλῶνος] Fulcherius lib. 2. cap. 36. *Eo siquidem* D *anno* (MCVII.) *postquam Boemundus de Galliis regressus est,*

congregata gente quantumcumque potuit, in portu Brundusio, qui est in Apulia, classem suam paravit, qui cum tempus ad transfretandum expectasset opportunum, VII. *Id. Octob. naves ingressi Bulgariam navigaverunt, et Avalonis portum occupaverunt.* Eadem habent Albertus Aq. lib. 10. cap. 38. et Autor Hist. Hieros. A. MCVII. apud quem perperam irrepsit *Ascalone* pro *Avalone.* Adde Rob. de Monte An. MCVII. et MCXIX.

Pag. 370. A ᾽Απὸ τῆς Θούλης] Anglos intelligit, quos Boemundo tunc meruisse scribit. Videtur tamen innuere Ordericus Vitalis lib. 11. pag. 316. cavisse Anglorum Regem, ne ex Anglia educeret milites Boemundus: *Qui antequam Gallias attingeret, Legatos suos in Angliam direxerat, et de adventus sui causa in Ausoniam Regi mandaverat, et quod ad curiam eius transfretare vellet, insinuaverat. At contra providus Rex metuens ne sibi electos Milites de ditione sua subtraheret, mandavit ei ne discrimen hybernae navigationis subiret, praesertim cum ipse Rex in Neustria ante Azymorum celebria transfretaret, ibique satis secum colloqui valeret, quod et ita factum est.* Certe Rotomagum venisse Boemundum autor est etiam Eadmerus.

C Κεῖται] Vide Notata ad pag. 99.

C Πρὸς τοὺς Οὐέτονας] Novum, opinor, et hactenus inauditum gentis nomen nobis aperit et obtrudit Anna, quam diserte oras Dalmaticas incoluisse innuit, dum ait Dyrrachinum tractum, qua Orientem et Septentrionem spectat, *Wetones*, seu *Oüetones*, barbaros qui terram incolebant Apuliae e diametro respondentem, ubi et sinus Adriaticus traiici solet, vicinos habuisse et conterminos. Quo verborum circuitu Narentanos indubie Piratas intellexit, qui eo aevo Mare Adriaticum et Mediterraneum incursabant, Graecis perinde ac Venetis infestos. Quod et testatur Anna lib. 14. ubi dum Graecanici Imperii hostes recenset, qui parentem lacessebant undique, Scythas nempe a Septemtrione, Gallos ab Occidente et Saracenos ab Oriente, haec subdit: χωρὶς τῶν ἀπὸ θαλάσσης κινδύνων, ἄνευ τῶν θαλασσοκρατούντων βαρβάρων, ἄνευ τῶν πειρατικῶν ἀναριθμήτων νηῶν, ἃς ἡ Σαρακηνῶν ἐτεκτόνησε μῆνις, ἃς ἡ τῶν Οὐετόνων συνεπλέξατο πλεονεξία καὶ κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας διάνοια. Erant porro Narentani ex gente Slavorum, (unde Barbaros vocat Anna) eamque Illyrici oram insederunt, quam Paganiam vocat Constantinus Porphyr. de Adm. Imp. cap. 29. et 37. in qua sitam refert *Arentam* urbem, *Naronam* dictam Plinio lib. 3. cap. 20. Aethico, Tabulis Peutingeri et Vatinio in Epist. ad Cicer. demum *Narentam* nuncupatam, ut autor est Volaterranus

lib. 8. de qua Salmasius pluribus ad Vopiscum pag. 479. Hanc autem occupasse aiunt Sclavos, cum a Longobardis Italia, quam ingressi erant, exacti, regnante Arioaldo Rege, uti narrat Paulus Warnefridus lib. 4. cap. 46. Liburnicas et Dalmaticas regiones maritimas ipsumque oppidum Narentanum pervaserunt, vel certe paulo ante, quod innuere videtur D. Gregorius lib. 8. Epist. 36. ubi viribus adeo sunt in immensum aucti, ut vicinis terrori essent, maria latrociniis, continentem terrestribus infestarent Expeditionibus; et quod mirandum in modica, ut perhibent, gente, de Adriatici pelagi dominatu cum Venetis per CLXX. annos decertaverint, atque iis non semel deletis et profligatis, tributum imperaverint, quo Dalmaticum littus negotiatores Veneti tuto et impune navigarent, quod passim narrant Orbinus, Sabellicus, Petrus Iustinianus, Blondus, Paulus Morosinus, Ioannes Lucius lib. 2. de Regno Dalmat. cap. 3. 4. et alii rerum Venetarum Scriptores. Varias autem Narentinorum maritimos et terrestres incursus et excursus sub Alexii tempora recitat Petrus Luccarus lib. 1. Annal. Ragusinor. At unde Narentani Slavi *Wetones* appellati sint, plane incertum, cum inter tot quae a Scriptoribus recensentur Slavicarum Gentium nomina, nullum occurrat fere, quod ad id vocabuli accedat. Neque enim a *Winitis*, quos et *Winedos* et *Winetes* dictos constat, Slavica Gente populosissima, quae, ut autor est Helmoldus lib. 1. cap. 6. et 15. Hamburgensem in Germania tractum incoluit, affirmare ausim appellatos; ita ut *Wetones* vocati sint, quasi *Wenetones*, cum in eiusmodi dubiis incertae sint plerumque admodum divinationes. Longobardos vero ipsos Winitos et Winidos antea dictos scribit Warnefridus. De Sclavorum porro in Adriatico mari latrociniis agit Ludovicus II. Imp. apud Baron. An. DCCCLXXI. 73. Sed et Anastasius Bibliothecarius in Notis ad Actionem I. Octavae Synodi *Exdavenos* videtur appellare Piratas istos Adriatici maris, vocabulo haud multum abludente ab *Wetonibus* Annaeis: etsi in eo forte mendum subsit. Ita ille: *Missi vero Sedis Apostolicae a Dyrrachio simili modo navim ingressi Anconam petebant: sed Exdavenorum Piratas incurrentes omnia quae possidere videbantur, penitus amiserunt.*

Δρύμονι] Drymon Dalmatiae fluvius, qui olim Drinus et Drinius, hodie *Drino*, ad Elyssum in mare Adriaticum evolvitur. Pag. 371. A

Λιχνίτιδος λίμνης] Vibius Sequester: *Drinus a palude Lignisti abluens Scodram oppidum Illyricorum.* B *Λιχνιδία* dicitur Polybio, *Λίχνιττος* Stephano, *Λίχνηδος* Nicephoro Call. hodie *Lago di Locrida* ab Achride oppido vicino, Lichnido olim nuncupato, uti notatum ad pag. 109.

B ᾿Απὸ Μόκρου] Achridem, seu urbem, vel paludem oppido adiacentem, a Mocro Bulgarorum Rege appellationem sumpsisse docemur ex Anna. At Theophylactus Epist. 65. in qua Boemundi irruptionem in Illyricum narrat, tractum Achridensi regioni, vel urbi, conterminum, *Μόκρον* appellatum testatur hisce verbis, quae ideo hic damus, quia egent explicatione: *Τὰ δὲ κατὰ τὴν ᾿Αχρίδα πάντα φόβου μεστὰ, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Μόκρου μέρος (ὁ δὲ Μόκρος τῆς ᾿Αχρίδος τμῆμα) παρὰ τοῦ δούλου καὶ ἀποστάτου λελῄϊσται. ἡ δὲ Βάγορα (ὄρος δὲ αὐτὴ παμμέγα, καὶ τοῖς Βουλγαρικοῖς καὶ Δυρραχικοῖς ὄρεσι μεσιτεῦον) παρὰ ἀντάρτου φυλάττεται, καὶ συνόλως εἰπεῖν, πάντῃ κακὸν κακῶς ἐστήρικται.* Quippe Boemundus describitur, qui Alexio fidem et clientelam cum sacramento professus erat, eoque posthabito, in Imperatoris fines, Apostata et foedifragus factus, irruperat. Addit posthaec Imperatorem accepto irruptionis nuntio misisse in Illyricum sororium suum Michaelem Ducam Protostratorem, qui collectis militibus, Boemundi conatibus obsisteret, quod silet Anna: *῾Ο γάρ τοι πανσέβαστος Σεβαστὸς καὶ Πρωτοστράτωρ Κύριος Μιχαὴλ παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐστάλη ἐφ᾿ ᾧ συλλέξαι τε ἄνδρας, καὶ τῷ καθάρματι ἀντιτάξασθαι* etc. Porro *Bagora* mons apud Theophylactum idem ille est, qui *Bagulatus* dicitur Fulcherio lib. 1. cap. 3.

C ῝Ας γεφύρας] Mendum indubie hisce subest verbis, nemo enim pontis nomine donari fossas credat. Repono igitur, ut supra pag. 135. ἃς στρουγὰς ὀνομάζομεν.

C Δεύρην] Meminere istius oppidi Scylitzes pag. 745. Cantacuzenus lib. 2. cap. 25. et Barletus lib. 8. de Gest. Scanderbegi. Nec scio an idem cum Deuritza, de qua eodem libro Cantacuzenus cap. 20. Extat Epistola Theophylacti inscripta *τῷ ᾿Επισκόπῳ Δέβρης*, quae est 67. ex Meursianis.

Pag. 372. B Τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος] Romanae fuisse consuetudinis calceos soleis mutare, cum accumberent mensae, pridem observarunt Benedictus Balduinus nostras in Calceo antiquo et mystico cap. 11. et Salmasius ad Hist. Aug. pag. 55.

IN LIBRUM XIII. ALEXIADIS NOTAE.

Pag. 376. A ΕΠΙΝΕΜΗΣΕΩΣ *πρώτης*] 1. Novemb. A. M. iuxta Graecos VIMDCXVI. Chr. MCVII.

A Γεράνιον] Occurrit hic locus apud Codinum in Origin. CP. pag. 31. Edit. Meursianae.

A ᾿Ερυθροβαφῆ] Imperatorum et Regum tentoria purpurei fuisse coloris ostendimus ad Villhard. N. 127. Vide Chron. Rotomag. apud Labeum An. MCCCXL.

Τὸ σύνηθες θαῦμα] Multa olim in Blacherniana Aede, B ad Ἁγίαν Σορὸν, patrata miracula autor est Theodorus Presbyter Orat. in Depositionem Vestis Deiparae: πᾶσα μὲν νόσος καὶ πᾶσα λύπη καὶ πᾶσα κατήφεια λαμβάνει τὴν ἴασιν. et Codinus in Orig. CP. pag. 48. Edit. Reg. ubi de hoc Templo: πολλῶν γινομένων θαυμάτων καὶ ἰάσεων ἐν αὐτῷ. At de consueto isto miraculo nihil occurrit, quod sciam, apud Scriptores; nisi forte eo referendus sit Michaelis Pselli λόγος ἐπὶ τῷ ἐν Βλαχέρναις γεγονότι θαύματι, cuius meminit Leo Allatius in Diatriba de Simeonibus: vel miraculum illud sit, quod Eleusius in vita S. Theodori Syceotae Episcopi Anastasiopolitani commemorat, apud Surium 22. April. de lucerna perpetuo ardente in Deiparae Aede Constantinopolitana, ita ut Aedes ista Blacherniana fuerit. Narrat D. Aug. lib. 21. de Civitate Dei fuisse in quodam Veneris Templo candelabrum, quod lucernam haberet ardentem sub divo, quae nulla tempestate vel imbre posset extingui. *Sed et a multis habemus compertum*, subdit Gervasius Tilleberiensis Decis. 3. de Otiis Imperialib. cap. 4. *quod sunt cerei, quos refert antiquitas cum Christo a Beata Virgine praesentatos in Templum, qui sine consumptione, lucendique intermissione perpetuo lucent.* Ex quibus patet τὰ συνήθη θαύματα, seu consueta miracula appellari, quae omni die et semper, vel in quibusdam occasionibus, aut etiam quotannis, certis diebus, aut Divorum recurrentibus festis operari solet Deus ad Sanctorum gloriam, seu Templorum in quibus adoratur, vel ii coluntur, sanctimoniam publicandam. Eiusmodi vero miraculorum cunsuetorum duae species sunt: *Aliud enim est*, inquit idem Tilleberiensis, *Miraculum, aliud Mirabile, etsi utriusque finis sit admiratio. Porro Miracula dicimus, quae praeter naturam divinae virtuti adscribuntur, ut cum Virgo parit, cum Lazarus resurgit, cum lapsa membra reintegrantur. Mirabilia vero dicimus, quae nostrae cognitioni non subiacent, etiam cum sint naturalia. Sed et Mirabilia constituit ignorantia reddendae rationis quare sic fit.* Mirabilibus igitur adscribendum quod Iosephus lib. 7. de Bello Iudaico cap. 24. et Plinius lib. 31. cap. 2. de Sabbatico flumine, quod die tantum Sabbati fluebat: Autor Itinerarii Hierosolymitani de Piscina Siloae, Arnoldus Lubecensis lib. 7. cap. 10. de quodam puteo, et alii alia similia commemorant. E contra Miraculum consuetum dici potest illud quod Adamnanus lib. 1. de Locis Sanctis cap. 17. Beda, Belethus cap. 51. Leo Ost. lib. 3. cap. 30. Willelmus Malmesb. lib. 4. Albericus An. DCCCCLX. et MXCIX. Anonymus de Locis Hieros. cap. 1. Autor vitae S. Severi Episc. Ravennatis et alii passim tradunt

de divino igne et caelitus emisso, quo ad sanctum Christi sepulchrum appensae lampades Magni Sabbathi die accendi solebant sub horam vespertinam. Eiusdem perinde generis sunt ea quae referuntur a Paschasio Episcopo Lilybitano de Miraculo in Paschate fieri solito in Sicilia, Euagrio lib. 2. cap. 14. de Stella quae in Templo S. Simeonis Stylitae die eius festo visebatur, Sanuto lib. 3. part. 14. cap. 34. de D. Ioannis Bapt. Reliquiis, Tilleberiensi part. 3. cap. 8. de Fonte Baptisterii Terdonensis, et cap. 49. de Vexillis apparentibus in die festo S. Constantini in Taurinensi Dioecesi. Denique eiusmodi sunt miracula, quae a Scriptoribus passim describuntur, Gregorio Turon. lib. 1. de Mirac. cap. 24. 31. 32. 69. 74. 83. 103. lib. de Gloria Confess. cap. 51. 69. lib. 5. Hist. Fr. cap. 17. lib. 6. cap. 45. lib. 10. cap. 22. Philippo Eystetensi in vita S. Willibaldi cap. 33. 34. Ioanne Moscho in Prato Spirit. cap. 214. et 215. Bolando in Ianuario Tom. 2. pag. 1159. Buzelino in Gallofl. lib. 1. pag. 85. et aliis.

B ᾿Ιωάννην Ταρωνείτην] Alterum et diversum a Ioanne Taronita Alexii Imp. ex sorore nepote, quique bello Dux eximius fuisse ab Anna perhibetur. Istius vero dotes praecipuae Legum fuere scientia et eloquentia, officium autem Secretariatus a quo ad ἐπάρχου, seu Praefecti urbis dignitatem promotus est ab Alexio, dum Choerebacchis ageret, qua paulo ante functum Xerum scripsit. Proinde illum esse arbitror Ioannem Taronitam, qui Σεβαστὸς, Δικαιοδότης et Ἔπαρχος dicitur in sententia depositionis Cosmae Patriarchae, cui interfuit A. MCXLIV. apud Allat. lib. 2. de Eccl. Occid. et Orient. perp. consens. cap. 7.

D Ψύλλον] *Ipsola* videtur Sophiani, ad fluvium Marizam.

D ᾿Αρωνίους] Aroniorum, seu Aaronum, Familiae Constantinopolitanae perillustri originem dedit Aaron, quibusdam Araon dictus, Bulgariae Princeps, quem Mocrus, seu Samuel, illius successor, interfecit. Extincto quippe Araonis filio Ioanne Sphendosthlavo, seu Wenceslao, qui caeso Gabriele Samuelis filio Regnum Bulgariae occupaverat, Achridem et alias quasdam urbes Basilio Porphyrogenneta expugnante perdiderat, Maria uxor cum liberis sese, et quas reliquas adhuc possidebat urbes, eidem Basilio certis conditionibus tradidit, quo pacto universa Bulgaria in Byzantini Imperatoris potestatem concessit. Ioannis filius primogenitus Prusianus Magister appellatus est; postea a Romano Argyro, quod cum Theodora, Zoes Augustae sorore, occulta agitare deprehensus esset consilia, oculorum adempto usu in carcerem coniectus est. Alter Aaron, seu Araon, dignitate Vestes, a Monomacho Aug. Baaspracaniae Praefectura donatus,

bellis ibi praeclare gestis inclaruit. Ab isto igitur Araone originem duxit nobilis Aronicrum familia.

Φάμουσα] Glossae verb. Iur. φαμούσοις λιβέλλοις, περὶ Pag. 377. B
ἀνωνύμων βιβλίων τῶν δηλούντων φλυαρίας, φάμουσος. ἄτιμος, ἀνώνυμος. Vide Salmasium ad Histor. Aug. pag. 71.

Ἐπὶ τραπέζης] Prafectus mensae Imperatoris, dignitas D
Palatina, de qua Codinus de Offic. cap. 5. N. 33. cap. 7. N. 21. 23. 30. 33. Constant. Porphyrog. de Adm. Imp. cap. 51. Pachymeres lib. 4. cap. 28. et alii.

Τοῦ Ἀνθρώπου] Qui supra οἰκέτης. Est etiam ἄνθρω- Pag. 378. B
πος Constantino Porph. et Codino famulus. Galli *homme* dicimus eadem notione. Symmach. lib. 2. Epist. 54. *Utor in ea re testimonio hominum tuorum, qui dudum sibi Epistolam traditam tabellarii vitio distulerunt.*

Μετὰ βαρυτάτου στόλου] Fulcher. Carnot. lib. 2. Pag. 379. D
cap. 26. *Habebat quidem Domnus Boemundus* V. *millia Militum et* LX. *millia peditum.* Albertus Aq. lib. 10. cap. 39. *Erant illi* XII. *millia equitum pugnatorum et* LX. *millia peditum virorum bellatorum.* Anonymus Barensis, *A.* MCVIII. *Indict.* I. MCVIII. — *deinde perrexit ad portum Brundisinum cum* XXXIIII. *millia inter equestres simul et pedestres, et Naves magnae vel parvae* CC. *et* XXX. *Galeae.*

Ἐπιδάμνου] Fulcherius: *Qui cum tempus ad trans-* Pag. 380. A
fretandum expectassct opportunum, VII. *Id. Octob. naves ingressi Bulgariam navigaverunt, et Avalonis portum applicuerunt, et Avalone citissime capta, Duratium urbem adeuntes* III. *Id. Octob. obsederunt.* Anonymus Barensis, *decimo die intrante Octob. transfretavit pelagus, devenitque in ipsa Valona, intravit in ea pacifice, similiter et ipsa Canina, deinde perrexit Durachio, et obsedit ea, nec potuit capere, fecit pacem cum Imperatore.*

Ἔαρος] A. MCVIII. B

Ποταμοῦ Διαβόλεως] Macedoniae fluvius, qui *Diabolus* C
dicitur Willelmo Malmesburiensi lib. 4. de Gest. Angl. pag. 136. *Multi in vado, quod pro rapiditate Diaboli dicitur, intercepti.* Guillelmus Apuliensis:

Dux hac digressus ab urbe,
Pervenit ad quemdam, cui nomen Divalus, amnem.

Daemoniorum fluvium vocat Malaterra lib. 3. cap. 27. *Daemonis flumen* Fulcherius lib. 1. cap. 3. *Itaque Bulgarorum regiones per montium praerupta et loca satis deserta transivimus, Daemonis ad flumen convenimus omnes, quod sic ab incolis terrae vocitatur, et merito: vidimus enim in illo flumine diabolico, quamplures, dum vadare pedetentim sperabant,*

torrentis impetu diro, quod nullus cernentium iuvare poterat, mersu repentino perire. Fluvii istius fontes haud procul ab Achridis palude, ubi oppidum Diabolis, vel Deabolis, de quo supra egimus, et a quo nomen sumpsit, statuit Sophianus, qui inde in sinum Thermaicum effluit.

C *Χελώνας*] *Χελώνας χωστρίδας* habet Onosander cap. 42. *χριοφόρους* descripsit Athenaeus Mechanicus apud Turnebum in Advers. et Rigaltium ad Onosandrum. Vide Lipsii Poliorcetica.

Pag. 381. D *Σφοδρῶς ὠθοῦντες*] Robertus Mon. lib. 7. *Praecipiuntur fieri arietes, ferratae scilicet trabes, quae manibus militum funibus appensae et tractae in murum impellerentur, et sic crebris earum percussionibus muri destruerentur.*

Pag. 382. A *Οἱ περὶ τὰ Γάδειρα*] Arietem, machinam oppugnatoriam, in obsidione Gadium a Carthaginensibus repertam scribunt Vitruvius lib. 10. cap. 19. et Athenaeus Mechan. Plinius inventionem tribuit Epeo ad Troiam lib. 7. cap. 56.

D *Ἀσπάλακες*] Hinc machinae ad suffodiendos muros *Talpae* dictae Tudebodo lib. 3. Giloni Paris. lib. 5. et Gotefrido Viterb. in Frider. I. interdum *Scrofae*, ut Fulcherio lib. 1. cap. 4. et 18. Tyrio. 3. cap. 5. lib. 8. cap. 6. lib. 17. cap. 14. lib. 18. cap. 19. Autori Gest. Franc. Expugn. Hier. cap. 25. *Sues* Galberto Notario in vita Caroli Comit. Flandr. N. 96. *Truies* Froissarti 2. vol. cap. 2. 102. *Troiae* Turpino, apud quem frustra Meursius restituendum censet *Stoae.* Guntherus lib. 2. Ligurini:

Quae levibus subiecta rotis, aut fraude latenti
Suffodiat validos, aut pulset turbine muros.

A Talpis *Talparii* dicti Fossores et Cunicularii apud Monachum Altisiod. A. MCLXXXVIII. *Habebat quippe quosdam artifices, quos Fossores, vel Talparios vocant, qui ad modum Talpae subterranea fodientes quaslibet murorum et turrium firmitates ferramentis validissimis perrumpebant.*

Pag. 383. A *Χελώναις ἀκροστέγοις*] *Στοαῖς, Galeries.* Willelmus Brito lib. 2. Philipp.

Testudo texitur, ut sub
Illis tuta latens muri queat ima subire
Fossor, et erectis ipsum succidere parmis.

Vide Vitruvium lib. 10. cap. 12.

A *Στύλοις τισίν*] Lignis et trabibus, quibus exustis tota quae imminebat cavatae terrae congeries dissolveretur et rueret: qui erat cuniculorum effectus. Vide Cinnamum lib. 4. N. 11. Albertum Aq. lib. 2. cap. 36. Tudebodum lib. 2. pag. 781.

Tyr. lib. 3. cap. 10. lib. 13. cap. 11. Rigord. A. MCXI. Willel. Briton. lib. 2. pag. 115. Tactica Ducis Clivens. pag. 57. 119. Hist. Arturi Ducis Brit. pag. 94. etc.

Ἀπό τε τῆς πεύκης] Albertus Aq. lib. 2. cap. 36. *Fa-* B
culas ardentes cum pice et adipe iactant super machinam.

Πύργος ξύλινος] Eiusmodi ligneae turris descriptionem Pag. 384. B
sic repraesentat Robertus Monachus lib. 7. *Facta est lignea turris, lapideis turribus satis altior, et machinis omnibus quae introrsus erant eminentior. Habebat autem tria solaria, quae erant bene scutis et trochleis praemunita. In duobus superioribus erant loricati cum telis et sudibus et sagittis et lapidibus et pilis et facibus. Subtus erant nihilominus armati, qui rotas impingebant, super quas ipsam turrem constituerunt.* Ubi *Solaria*, seu Tabulata, vocat Robertus, quae *στέγας* Anna, proprio vocabulo: nam et inde *Tristegae* dicuntur turres, quae tribus constant Solariis, apud Sugerium in Lud. VII. cap. 10. et Will. Britonem lib. 4. et 7. Philipp. *Stationes* vocantur in Epist. Bald. Imp. CP. de Expugnatione Constantinopoleos. Describuntur praeterea eae turres, quas *Phalas* et *Berfredos* interdum appellant, a Guiberto lib. 6. cap. 18. Tyrio lib. 8. cap. 15. 18. lib. 20. cap. 16. Anonymo in Hist. Hierosol. pag. 1168. Vegetio lib. 4. cap. 17. 18. Vitruv. etc. Vide Notas nostras ad Ioinvillam.

Πανουργίαν] Ordericus Vitalis lib. 9. de Alexio: *Erat* Pag. 387. A
enim callidus et facundus, largus et fallendi artifex ingeniosus.

Τὸν ἐκ Νεαπόλεως Μαρῖνον] Evocavit Alexius Marinum B
Neapolitanum, uti appellatur pag. 400. qui tum in castris aderat, non e Neapoli, quod velle videtur eruditus Interpres. Erat ille, ait Anna, ex genere *τῶν Μαϊστρομιλίων*, vel potius *Μαϊστραμίλτων*, hoc est, ex familia Principum, qui Neapoli in Italia dominabantur eo aevo, *Magistri militum* nuncupati, quae suprema tum fuit in urbe dignitas, qua olim insignis erat qui Neapolitano tractui praeficiebatur ab Imperatoribus Constantinopolitanis, ut qui Militiae Italicae Dux esset, et *Στρατηλάτης*, id est, *Magister militum*, uti hocce vocabulum interpretantur Latini Scriptores. Constantinus Porph. de Adm. Imp. cap. 27. de Ducibus Neapolitanis scribens: *ἰστέον ὅτι ὁ Μαϊστρομέλης ἑρμηνεύεται τῇ Ῥωμαίων διαλέκτῳ Κατεπάνω τοῦ στρατοῦ.* Magistri isti militum Neapolitanum posthaec sibi asseruerunt dominatum, excusso Graecorum Augustorum iugo, retenta nihilominus dignitatis appellatione, uti passim observare est ex Gregorio M. PP. lib. 7. Indict. 2. Epist. 75. Ioanne Diacono Neapol. in Chron.

Episcop. Neapolitan. Erchemberto cap. 26. 27. etc. Petro Damiano Card. lib. 1. Epist. 9. Authore Chronici S. Vincent. de Vulturno lib. 3. Alexandro Abbate Celesino lib. 1. 2. 3. et 4. Leone Ost. lib. 2. cap. 59. et 62. et aliis. Erat autem hac tempestate Sergius Princeps Neapolitanus, quem origine et natione Graecum fuisse testatur Rogerius Siciliae Comes in diplomate, quod extat apud Sur. 6. Octob. cuius etiam crebra apud Abbatem Celesinum occurrit mentio, apud Falcon. Benev. A. MCXXXVII. et in Chron. Casin. lib. 4. cap. 89. qui quidem Sergius ultimus fuit e Neapolitanis Ducibus; huic enim successit Rogerius Siciliae Comes. Magistrorum Militum Neapolitanorum seriem et genealogiam habet Capaccius lib. 1. Hist. Neapol. et ex eo Ughellus Tom. 6. Ital. Sacr. p. 113. Porro *Marinus* iste Annaeus ille idem est, ni fallor, qui subscribit Diploma Rogerii Ducis Apuliae, Calabriae et Siciliae A. MXCIII. pro Ecclesia Cusentina, apud eundem Ughellum in Ital. Sacra Tom. 9. hisce verbis: *Ego Marinus Imperialis Magister atque Stratigo.* Ex quibus patet Magisteriam dignitatem ab Alexio et aliquam Praefecturam obtinuisse. Certe Sebasti dignitate ab Anna infra donatur p. 416.

B 'Ρογέρην] V. notata ad pag. 34.

Pag. 388. A Ὅτε Γίδος] vetus Scriptor in Philippo Rege Fr. *Guido autem frater Ducis post tempus breve in langorem incidit, ita ut distitutus omnibus membris ad extrema duceretur. Ascito denique fratre, orat ut parcat quae in ipsum peccasset. Interrogante quae essent commissa, confessus est Imperatorem sibi filiam suam spopondisse cum Dyrrachio et aliis donis: saepius urbem vi aut deditione subactam nisi cives retardasset suo animatos consilio etc.* Consentit Ordericus lib. 11. p. 823. 824. *Magnanimus Dux multimodis conabatur oppidum expugnare, sed impediebant qui maxime debuissent illum adiuvare. Guido enim frater eius et Robertus de Monteforti, in quibus confidebat prae caeteris, fraudulenter conversi erant ad partes Imperatoris, et excaecati ab eo, missis ingentis pecuniae xeniis, sed callide frustrabantur molimina sui Principis etc.* Ex quibus patet, non confictas fuisse ab Alexio Epistolas, quo Comites suspectos Boemundo redderet, sed re vera iis ad defectionem sollicitasse Guidonem et alios proceres.

A Κοπρισίανος] Conversanum forte Comitem intelligit Anna: floruit autem sub Normannis Apulis *Triscamus* Conversani Comes, cui ex bello quaesitis in sortem *Monspilosus* obtigit, uti narrat Leo Ost. lib. 2. cap. 68. Ille idem, ni fallor, quem Malaterra lib. 1. cap. 39. lib. 3. cap. 34. filiam

Tancredi, Guiscardi sororem duxisse uxorem scribit. Ex iis nuptiis prodiere *Gaufredus* Conversani Comes, *Guiscardi* ex sorore *nepos* dictus Orderico Vitali lib. 7. pag. 645. et *Robertus* Comes Montiscaveosi, de quo Willelmus Apul. lib. 3. pag. 31. b. 33. b. Gaufredus in Rescripto Rogerii Apuliae Ducis et Boemundi fratrum A. MXC. Apud Baronium *Comes Cupersanus* nuncupatur. Interfuit ille morti Guiscardi, uti narrant idem Ordericus lib. 10. pag. 780. et Willelmus Gemeticensis lib. 8. cap. 14. et Coenobium in urbe Cupersanensi a fundamentis extruxit, ac bonis ditavit. Gaufredi filiam *Sibyllam* uxorem duxit A. MC. Robertus Normanniae Dux, cum ab Hierosolymitana Expeditione rediret. Gaufrido alii praeterea extitere liberi, *Guillelmus* nempe Conversani Comes, *Robertus*, *Tancredus de Conversana*, qui in Rogerium Siciliae Comitem et Regem bellum movit, de quo Abbas Celesinus lib. 1. cap. 2. lib. 2. cap. 21. 33. 46. Ordericus lib. 13. pag. 898. et Diploma Constantiae Principissae Antiochenae A. MCXVII. apud Ughell. Tom. 7. pag. 868. Praeterea *Alexander*, cuius Diploma A. MCII. pro Barensi Ecclesia extat apud Ughell. Tom. 7. Ital. Sacr. pag. 863. in quo *Comes Cupersanensis* nuncupatur. Interfuit etiam Alexander iste donationi Boemundi II. Principis Antioch. factae Abbati S. Anastasii Carbonensi A. MCXXVI. Apud Paulum Aemilium Sanctorium in Hist. Monast. Carbon. Descripsit praeterea idem Ughellus in Archiepisc. Barens. aliud Diploma *Roberti* Conversani Comitis A. MCXI. Indict. 4. qui Alexandri Comitis forte frater fuit. Denique alterius *Alexandri de Conversana*, qui Manueli Imp. meruit A. MCLXVIII. et MCLXX. W. Tyrius meminit lib. 20. cap. 14. lib. 21. cap. 16. Iam vero ut Conversanum aliquem, seu Alexandrum Comitem, seu Alexandri fratrem intellexisse Annam putem, facit *Κοπρισιάνου* nomen, quod haud multum abludit a *Cupersano*, qua appellatione vocantur hi Comites in veteribus Tabulis. Occurrit etiam, ne id dissimulem, nobilis Normannus alter in eo Diplomate A. MCII. de quo supra, cuius nomen, aut dignitas, *Κοπρισιάνου* appellationi Annaeae satis videtur convenire. Sic autem illius initium concipitur, uti editum est ab Ughello: *Nos Alexander Cupersanensis Comes, et Canc. Capersi, et Gavus Cantasarii Comes, et Robertus Grumi, iuramus ex praecepto et voluntate Domini nostri Rogerii Siciliae et Italiae Regis* etc. Quis autem ille *Canc. Capersi*, fateor mihi esse plane incognitum.

Ῥικάρδος] Quis iste Ricardus Annaeus haud constat. A
Tres potissimum hoc nomine sub haec tempora bellis Hierosolymitanis interfuisse tradunt Scriptores, Ricardum Praefec-

tum Maresch, alterum filium Marchisi, Tancredi fratrem, tertium *de Principatu* cognominatum, cuius hic Anna meminit. Unde lubens in eam sententiam irem, Ricardum hunc eumdem esse cum Ricardo de Principatu, ita ut ex viri nomine appellativo et cognomine binos fecerit, nisi quatuor in conspiratione illa Comites fuisse assereret. Proinde Ricardus, si alius fuit a *Principato*, aut ille est, quem infra Hugonis fratrem nominat, qui in praelio navali captus est a Cantacuzeno, aut Ricardus Comes Andriae, qui una cum Boemundo rescriptum Rogerii Apuliae Ducis pro Bantino Monasterio subscribit apud Baron. A. MXC.

A *Πριγκιπάτος*] Idem qui foedus Alexium inter et Boemundum ex parte Alexii subscripsit, ad quem cum Willelmo Clareto transfugerat, pecunia et blanditiis Imperatoris corruptus, ut infra narratur. Ricardum hunc *Principem Salerni* de genere Normannorum et proximum Boemundi et Tancredi fuisse scribit Albertus Aq. lib. 3. cap. 15. lib. 7. cap. 28. Robertus Mon. lib. 1. *Principem* vocat. Baldricus lib. 1. et Tyrius lib. 2. cap. 13. lib. 3. cap. 17. 24. *de Principatu* cognominant. Guibertus denique lib. 3. cap. 2. et 9. *de Prima civitate*, quibus verbis reddidisse Italicum videtur *de Princittà;* nam et *Ῥιντζάρδον τὸν Πριντζίτταν*, (nisi mendum subsit, legendumque sit *τὸν Πριντζίπαν*) sese ipsemet videtur appellare in praedicto foedere. Ricardum Willelmi cognomento Ferrebrachii, Roberti Viscardi fratris primogeniti filium perperam facit Tyrius, cui imposuit Willelmi Ricardi patris nomen. Nam Ferrebrachius absque liberis extinctus est, ut autor est Malaterra istius saeculi Scriptor. Fuit vero Ricardus filius Willelmi alterius, Capitanatae Comitis, Wiscardi perinde fratris, qui a fratre Umfredo Principatus Comes creatus est, liberosque aliquot superstites reliquit, ut constat ex Malaterra, quos inter, praeter Ricardum, fuit *Robertus* Comes Principatus, pater Guillelmi, qui in Charta A. MCI. pro Monasterio S. Trinitatis Venusino, *Gulielmus Comes Principatus, filius bonae memoriae Roberti Comitis de Principatu* inscribitur apud Ughellum Tom. 7. Ital. Sacrae pag. 222. Guillelmus vero pater fuit Nicolai Comitis Principatus, qui suo Diplomate A. MCXXXI. in quo cognatus Rogerii Regis Siciliae dicitur, multa beneficia contulit Cavensi Monasterio. Idem Nicolaus in aliis Tabulis An. MCXLI. *sese Comitem de Principatu et Guillelmi Comitis haeredem* nuncupat. Extant illae apud Ughellum eodem Tomo pag. 562. in quibus meminit Guillelmi Comitis fratris sui. Ex Willelmo praeterea Roberti Guiscardi fratre prodiit Ranulfus, qui cum fratre in Expeditionem Hierosolymitanam profectus

est, de quo Baldricus lib. 1. et Petrus Diac. lib. 4. Chronic. Casin. cap. 11. Denique filia elocata a Wiscardo patruo, Dominico nobili Veneto in mercedem proditi Dyrrachii. Vide Malat. lib. 1. cap. 15. 24. 31. 32. lib. 3. cap. 28. Ricardi filius fuit Rogerius Antiochiae post Tancredum Princeps. Sed de Gulielmi Comitis Principatus posteris agimus fusius in Familiis Normannicis.

Τὰ πεμπόμενα βιβλία] *Βιβλίον* pro *γραμματεῖον*, seu *Tabellis* usurpari annotant Grammatici; Suidas, *βιβλίον*, *ἐπιστολή*. Sic Themistius Orat. 14. Epistolam Constantii ad Senatum *βιβλίον* vocat. Vide Cinnamum lib. 5. N. 10. sub finem. Hic vero *Schedulam* significat, quam inde *billam* appellant Scriptores aetatis mediae. Willelmus Thorn. cap. 41. *Porrectae fuerunt billae et petitiones Domino Regi. Billa excusatoria* apud *H. de Knighton* A. MCCLXII. Hinc *Billeta* in Monast. Anglic. Tom. 1. pag. 654. nostris *Billet.* Spelmannus a Saxonico *Bille* deducit, Somnerus ex *Libellus* corruptum putat: ego ex *βιβλίον.* D

Κονοσταύλους] Comites Stabuli vulgo Franci vocant supremos exercituum Duces. Marbodus Diaconus, postmodum Episcopus Redonensis, in vita S. Licinii Episcopi Andegavensis: *Factum est ut a Rege flagitantibus cunctis Tribunus militum crearetur, qui nunc more nostro Comes Stabuli nuncupatur.* Vide Duchesnium in Hist. Gentis Monmorenciacae. At *Κονοσταύλων* vocabulo innuit hoc loco Anna non totius exercitus Praefectos, uti hodie vox ista usurpatur, sed Centuriones, et quos Tactici *Τουρμάρχας*, *Δρουγγαρίους*, *Κόμητας*, *Κεντάρχους* vulgo nuncupant, notione apud Gallos istius aevi passim recepta. Willelmus *Guiart* A. MCCCIV. Pag. 389. C

Et chascun suit son Connestable.

Hinc *Conestablie* pro cohorte, seu turma militari, apud eumdem non semel. A. MCCV.

Des Reaus ot cinq Conestablies.

Idem A. MCCXCVI.

Tuit se queurent apareillier
Par diverses Conestablies,
Li grant Seigneur et leur mesnies.

Froissartes 2. vol. cap. 67. *Et les sachées de Pain furent departies par Conestablies.* Et cap. 142. *Ils s'estoient tous partis par Conestablies.* Vide Litletonem Sect. 379. et ibi Cokum et Monstrelet. 1. vol. cap. 195. Nec alia notione Duces Francorum, qui in Palatina custodia militabant, *Κονοσταύλους* vocabant Byzantini, ut qui erant Capitanei Francicae cohortis, Palatii et Imperatorum custodiae addictae,

Capitaines des François, quod ita Centuriones et Turmarum militarium Praefecti apud Gallos indigitarentur. Vide Notas ad Villhard. N. 210.

Pag. 390. A *Σαρακηνόν*] De Comite Saraceno diximus supra ad pag. 137.

A *Κοντοπαγάνον*] *Κοντὸς* Graecis interdum est *Comes*, interdum *brevis*, ita prima vocis notione Contopaganus erit Comes Paganus, Italice *il Conte Pagano*: altera *parvus Paganus*, *il piccolo Pagano*. Paganos aliquot sub haec tempora recensent Scriptores Rerum Hieros. *Paganum Belvacensem* Robertus Monach. lib. 7. *Paganum de Garlanda* Albertus Aq. lib. 2. cap. 27. *Et Paganum de Sororgia* idem lib. 11. cap. 22.

B *Φόνον*] De hac Alexianorum clade Albertus Aq. lib. 10. cap. 41.

Pag. 393. A *Ἐξουσιοκράτορα*] Dignitas, ut videtur, Palatina, qua Alanorum foederatorum, qui Byzantinis Augustis merebant, Duces donabantur. Nam ut Acoluthi Barangorum, Primicerii Bardariatorum, Conostauli, vel Conestabiles Francorum; sic Exusiocratores Alanorum Praefecti appellati sunt, quod videlicet ita indigitarentur ipsi Alaniae Principes, quos *τῆς Ἀλανίας Ἐξουσιάζοντας* vocat Bryennius lib. 2. N. 1. *Ἐξουσιάζοντα*, *Potestatum*, ut Itali nuncupant, interpretatur alicubi Acropolita. Alanos vero conductitios Graecis militasse testantur etiam Claudianus de Bello Getico, Godefridus Mon. S. Pantal. A. MCLXXXIX. et Anonymus de Expedit. Asiat. Frider. I. Imp. apud Canisium pag. 71.

A *Τρέπει κατὰ κράτος*] Albertus Aq. lib. 10. cap. 42.

B *Τόν τε Οὔβον καὶ ἀδελφὸν Ῥιτζάρδον*] Hugonem forte cognomento Buduellum, qui cum Richardo et caeteris fratribus ob caesam a se Mabiliam Rogerii de Montegomerico, Comitis Belismensis, uxorem exul de Normannia in Apuliam fugerat. Vide Ordericum Vital. lib. 5. et 9. pag. 578. 584. 753.

Pag. 394. B *Τίμορον*] *Φρούριον* vicinum Balagritis, nec procul a Caninis, Cantacuzeno lib. 2. cap. 32.

C *Γλῶτταν*] Vide Glossar. Annaeum.

C *Βαϊμούντου ἐξάδελφον*] Illius forte, cuius meminit pag. 336.

Pag. 397. C *Χιτὼν σιδηροῦς*] Lorica annulis et maculis contexta, nostris *Cotte de maille*.

D *Θυρεός*] *Θυρεοὶ* dicuntur *σκουτάρια μεγάλα ἐπιμήκη* apud Leonem in Tact. cap. 5. §. 3. cap. 6. §. 25. 32. 37. cap. 14. §. 103. Expressit Anna lib. 5. pag. 140. Scuti Gallici

magnitudinem, hic formam exhibet, qualem Scuto Samnitum tribuit Livius lib. 9. *Scuti summum latius qua pectus atque humeri teguntur, fastigio aequali, ad imum cuneatior mobilitatis causa.* Certe Scuti Gallici longiorem formam fuisse autor est Diodorus Siculus, cuiusmodi fuit illius, quod Graeci θυρεὸν vocabant, quod Polyaenus lib. 4. Strateg. Gallis attribuit. Addit Anna ἀπὸ πλατυτάτου εἰς ὀξὺ, a latiore forma in acutam desinere, quod firmatur praeterea ex Hygino Fab. 277. dum ait, Cypri insulae figuram similem esse Scuto Gallico. Quippe Cyprus, ut diserte habet Constantinus Porph. lib. 1. de Themat. litterae Δ speciem praefert: est enim triangularis figurae, quae fuit Scutorum Gallicorum, quam repraesentant passim sigilla cerea Militum, seu Equitum Francicorum Diplomatibus appensa. Vide Gosselinum in Histor. vet. Gall. cap. 48. Cluver. lib. 1. Germ. Antiq. cap. 44. et Marcum Zuerium Boxhornium in Orig. Gallic.

Στίλβων] Albertus Aq. lib. 2. cap. 41. *Iam dies clarissima illuxerat, Sol radiis fulgebat lucidissimis, cuius splendor in clypeos aureos et vestes ferreas refulsit.* lib. 3. cap. 37. *In splendore clypeorum coloris aurei, viridis, rubei, cuiusque generis.* lib. 4. cap. 6. *Horum ferreae vestes, clypei auro et gemmis inserti variisque coloribus depicti.* Atque inde forte colorum in insigniariis Scutis origo. Vide Dissertat. 1. ad Ioinvillam. Pag. 398. A

Κελτὸς γάρ] Vide pag. 140. A

Τὰ περὶ εἰρήνης] Ordericus lib. 11. pag. 824. Albertus Aq. lib. 10. cap. 41. 42. 43. 44. Pag. 399. A

Γελίελμος ὁ Κλαρέλας] Agunt de hac Comitum Boemundi ad Alexium defectione Albertus Aq. lib. 10. cap. 43. et 44. et Ordericus loco citato. Addit Albertus Willelmum *Claret,* qui Κλαρέλας Annae, et Widonem filium sororis Boemundi, Willelmi *de Grentemaisnil* forte ex Mabilia, Boemundi sorore, filium, pecunia et blanditiis Imperatoris corruptos Boemundum ad sanciendam cum Alexio pacem fuisse cohortatos; in castra vero Alexii transiisse illos ante initum foedus, non tradit. Willelmus *Claret* in Franciam postea reversus pactis interfuit Alfonsum Tolosanum inter et Raimundum Barcinonensem Comites sancitis A. MCXXV. ut est in Historia Comitum Tolos. Catelli lib. 2. pag. 190. Nam Willelmus Raimundi vel Alfonsi vassallus, seu cliens erat propter Comitatum et Marchionatum Provinciae, in quo situm est Castrum *de Claret, infra Bailliviam Sistarici,* ut est in veteri Charta An. MCCCX. transiit illud postmodum in Familiam *de Agouto.* A

Pag. 401. C *Πρὸς τῇ κεφαλῇ*] Vide Notata ad Cinnami lib. 2. N. 17. et Dissertat. 27. ad Ioinvillam.

C *Μετὰ δύο χλαμύδων*] Interpres ad verbum, *cum duplici chlamyde*. At chlamys hoc loco sumitur pro milite sagato. Instabat porro Boemundus, ut sibi liceret in conspectum Alexii admitti in comitatu duorum militum, seu equitum, Galli dicerent, *avec deux cottes d'armes*; qua loquendi formula utitur Froissartes 4. Vol. cap. 77. *Car à la bataille de paravant il avoit perdu trente-trois cottes d'armes de son lignage*; hoc est, 33. Milites, seu *Chevaliers*, ex sua cognatione. Monstreletus 2. Vol. An. MCCCCL. *Et furent pris plusieurs autres Capitaines et Gentilshommes Anglois portans cottes d'armes.* Solis quippe Militibus, vel saltem Nobilibus, sagum militare deferre licebat. Unde Masuerus in Practica Tit. de Talliis N. 19. nobilitatis esse argumentum dixit, *si ipse nobilis, et alii praedecessores sui, consueverant portare vestes en devise*, id est, saga militaria armorum insignibus distincta, cuiusmodi vulgo Franci nostri loricati superinduebant. Quod vero eiusmodi sagis militaribus ab invicem discernerentur Milites, et per ea innotescerent, *Cognitiones*, nostris *Cognoissances*, Anglis *Cognizance*, vulgo saga ista appellabantur, quemadmodum Graecis *δείγματα* dicebantur *signa clypeorum*. Vegetius lib. 1. cap. 18. De militibus: *diversis coloribus diversa in scutis signa pingebant, ut ipsi nominant, δείγματα, sicut etiam nunc moris est fieri.* Oraculum Leonis Imp. de Andronico Comneno Tyranno, qui Agnetem Philippi Regis Franciae filiam uxorem duxerat:

Ὁ τῷ ξένῳ δείγματι συγκεκραμένος.

Id est, ut monemus in Notis ad Cinnamum, *qui familiae extraneae se commiscuit.* Mathaeus Paris. A. MCCL. *Cum viderent hostes Christi armis, vexillis et cognitionibus picturatis, quas bene noverant, cum derisionibus superbire*, ubi *cognitiones picturatae* sunt saga ipsa armis et insignibus distincta. Willelmus Brito lib. 11. Philipp.

Quaeque armaturae vestis consueta supremo
Serica, cuique facit certis distinctio notis.

Willelmus Guiart in S. Ludovico, ubi de Manfredo Siculo Rege occiso:

En la chace est Mainfroi tué,
Mes onc nus hom ne pot à dire
Pour certin qui le pot ocire,
Car le jour de celes nuisances
Porta estranges connoissances.

Id est, ea die qua caesus est, Manfredus non suum ac solitum, sed alterius sagum induerat, ne agnosceretur. Et infra,

ubi de Henrico Cosentino, qui Caroli Regis arma induerat in praelio, in quo Conradinus fusus est:

El premerain pour le conduire
Est le preus Henris de Cosances,
Cel jour porta les connoissances
Du Roy, parquoy plustost peri.

Nam Regibus, quoties in praelia procedebant, adesse solebant egregii et fortissimi Milites, iisdem quibus ille, induti sagis, tum ut essent *ad eius custodiam in ipso praelio specialiter deputati*, ut loquitur Rigordus A. MCCXV. ubi de pugna Bovinensi, tum etiam ne in Regem, si ex sago et insignibus singulariter agnosceretur, tota praelii vis incumberet. Idem Guiartus de Stephano de Longo Campo, uno ex iis qui Philippum Augustum in eo praelio comitabantur:

Tost aprés, ce dist la Chronique,
Fut d'un cop, qui li fut rué,
Estienne de Longchamp tué,
Qui le jour avoit fait merveilles,
Ses armes estoient pareilles,
A celles du Roy proprement.

Quae quidem de sago militari intelligenda sunt; nam alia huius usus in nostrate Historia prostant exempla. Vide Dissertat. 1. ad Ioinvillam.

Σεργεντίων] Laudat hunc Annae locum Cujacius ad D
L. 7. Cod. de Iure fisci lib. 10. ubi quos vulgo appellamus *Sergeants* et *Serians*, seu Apparitores, a *Caesarianis* deducit. Sed vox est pura puta Gallica, vel potius a Latio deducta *servire*, nostris *servir*. Apparitores enim famuli sunt quodammodo Iudicum, cum eorum Decreta exequuntur; unde in Edictis Principum et Regum nostrorum *Servientes* dicuntur, qua appellatione indigitantur etiam bellatores pedites et milites infimi ordinis, quod Equitibus vel Armigeris deservirent, seu potius militarent. Sunt igitur *Σεργέντιοι* hoc loco Pedites. Sed haec nota.

Οὖβος] Hugo Buduellus, de quo supra. Pag. 402. A

Τὴν εἰρήνην] Consentit Ordericus pag. 824. dum Proce- B
res Francos ab Alexio corruptos Boemundum alloquentes inducit: *Fac igitur, quaesumus, pacem cum Imperatore, antequam comprehendaris, vel morte condemneris.*

Ἐτριχομάνει] Nam Normanni caeteri, ut et Franci, teste Pag. 404. B
Orderico Vitali lib. 8. *Capillos a vertice in frontem discriminabant, longos crines veluti mulieres nutriebant, et summopere curabant.* Idem An. MXCII. *Eo tempore Militares viri mores*

paternos in vestitu et capillorum tonsura dereliquerunt, quos paulo post burgenses et rustici, et pene totum vulgus imitati sunt. Et lib. 11. *In nutrimento autem comarum mulierum sequaces aestimantur.* Gallos veteres et Francos comam nutrivisse palam est ex Cedreno pag. 453. et ex iis quae notant Salmasius ad Solinum, Gosselinus in Histor. veter. Gall. Hotomannus et Matharellus in Francogall. contra quam Graeci, qui caput tondebant, ut est in Epist. Adriani PP. ad Carol. M. ex iis quas edidit Gretzerus. Angli etiam ea tempestate comam nutriebant, quo nomine ab Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo non semel carptos autor est Eadmerus lib. 1. 3. et 4. Hist. Novor. et ex eo Willelmus Malmesburiensis.

Pag. 406. A *Εἶχε δὲ οὕτως*] De pace firmata inter Alexium et Boemundum agunt praeterea Fulcherius Carnot. lib. 2. cap. 37. Albertus Aq. lib. 10. cap. 44. Ordericus et Mathaeus Paris. A. MCIX. Vetus Scriptor Tom. 4. Hist. Fr. pag. 95.

C *Λίζιον*] *Vassallus Ligius*, nostris vox nota. Ioan. Cinnamus lib. 2. *καὶ λίζιον αὐτὸν ἐποιήσατο.* Idem lib. 5. *καὶ δοῦλος, οὐ βίᾳ τὸν ζυγὸν ὑποδὺς, — ἀλλὰ δοῦλος ἐθελόδουλος· ἑρμήνευει δέ σοι τοῦτο τὸ λίζιον.* Eiusmodi servos *δούλους ἐν ὅρκοις* apposite vocat Pachymeres lib. 6. cap. 6. quos lib. 5. cap. 10. *λιζίους* appellat: *ἄλλως δὲ καὶ παρέσπα, καὶ ἰδίους ἐποίει, λυσίους* (scrib. *λιζίους*) *εἶπεν ἄν τις, ἐκείνων ταῖς εὐμενείαις*; ubi *ἴδιος* idem sonat ac *solidus homo*, in eo hominio quod recitatur in vita Beati Oldegarii Episc. Barcinonensis: *Iuro ego Robertus Tarraconensis Princeps tibi Domino meo Oldegario eiusdem civitatis Archiepiscopo, quod ab hac die et deinceps fidelis homo et solidus ero tibi et Ecclesiae tuae.* Iacobus I. Rex Aragonum in Constitutionibus Catalaniae MSS. quae extant in Bibliotheca Thuana fol. 61. *Duplex est homagium, videlicet homagium solidum, et non solidum. Homagium solidum est quasi gerens legalitatem et fidelitatem: nam homo solidus adversus omnes gerit fidelitatem Domino suo, et ita in homagio solido nullus excipitur* etc. *Homagium autem non solidum est, quando aliquid excipitur faciendo homagium, cum dicitur; Facio tibi homagium, excepta fidelitate, quam debeo Domino meo solido* etc. Ligium a ligando dictum sunt qui putant; quo sane videtur allusisse Willelmus Brito lib. 2. Philipp.

Esse tenebatur homo ligius atque fidelis,
Et tamquam Domino iurando iure ligari.

Et Dudo lib. 2. de Morib. et Gest. Norm. *Dedit omnem terram suae ditionis filio suo Willelmo, atque inter manus Wil-*

lelmi adolescentis manus suas mittentes Principes conligavit illi coniurationis sacramento. De aliis vocis etymis consulendus Brodaeus in Consuet. Paris. interim dum alius de iis disputandi sese offerat locus.

Ῥητῶς] Nominatim, expresse. Occurrit saepius apud Harmenopulum. Pag. 407. A

Διὰ τεσσαρακονθημέρου] Iuxta nempe feudorum receptas apud Latinos Leges, quibus delinquens vassallus a Domino superiore, seu feudi, bello impeti non poterat, nec feudo privari, nisi post 40. dies, intra quos ab ipso Domino requisitus noxam expiare tenebatur. *In omnibus enim negotiis*, ut ait Otho Frising. lib. 1. de Gest. Frid. I. cap. 34. *apud Francos solent quadraginta fere dies et quadraginta noctes praescribi.* Fori Bigorrenses Art. 6 apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 9. cap. 5. *Quod si in neutro profecerit, audito quod patitur in communi, quadraginta dies postea praestoletur, ut legali inquisitione et expectatione peracta, legaliter si voluerit discedere, discedat.* Sed et duplicem interdum quadragesimam ad purgationem et excusationem vassalli concessam a Dominis observo in Pacto, quod inter Rogerum Episcopum Bellovacensem et Franconem de Gerboredo sancitum est, ubi Episcopus sic ait: *Franco, non tibi ero in damno de Castello Gerboredo, ut tu illud perdas me sciente, nisi contra me forisfeceris; et si contra me forisfeceris, postquam nomine huius sacramenti emendare te submonuero, aut per me, aut per meum missum, duabus quadragesimis emendationem tuam expectabo, aut emendationem tuam accipiam, aut tibi perdonabo.* Binas istas quadragesimas observatas docet praeterea vetus Charta Hugonis Cameracensis Castellani A. MLXV. apud Ioann. Carpentarium, 4. part. Hist. Cameracensis pag. 9. *Et si Hugo consanguineus noster contra te peccaverit, et ni infra duas quadragesimas emendaverit* etc. ut et alia Sancii Reg. Aragon. apud Marcam lib. 9. Hist. Beneharn. cap. 5. N. 3. Vide Loisellum lib. 5. Institut. tit. 3. art. 51. et Brodaeum in Consuet. Paris. art. 7. Pag. 410. D

Καβαλλαρίους] A Caballo *Caballarii* Equites dicti, apud Monachum Egolism. in Carolo M. cap. 18. Hincmarum Tom. 2. opusc. 5. et al. Καβαλλάριοι Simocattae lib. 5. cap. 13. Hic vero intelliguntur, non Equites, sed militari cingulo donati, quos Galli vulgo *Chevaliers*, Latini Scriptores proprio vocabulo *Milites* nuncupant; qua ratione Καβαλλαρίους dixit Pachymeres lib. 4. cap. 31. Cantacuzenus lib. 1. cap. 20. 42. lib. 3. cap. 27. Idem Pachymeres lib. 12. cap. 11. καὶ γάρ τινες ἐξ ἐκείνων καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτιμοῦντο παρὰ Βασιλέως; i. *Militiae cingulo donati fuerant ab Imperatore.* Θρῆ- Pag. 411. C

νος τῆς ΚΠ. MS. *Ῥηγάδες, Κόντοι, Πρίγκιποι, Λουκάδες, Καβαλλάριοι.* Neque enim Equites omnes apud nos Caballarii erant. Fulcher. lib. 2. cap. 31. *Milites nostri erant quingenti, exceptis illis qui militari nomine non censebantur, tamen equitantes.*

Pag. 412. C *Ἡ στρατηγὶς μετὰ τῶν* etc.] Crebrius hocce in foedere observare est voces, *στρατηγὶς* et *στρατηγάτον*; eiusdemne vero notionis plane incertum, etsi vero simile: mox enim pag. seq. *τά τε στρατηγάτα Βαλανέως καὶ Μαρακέως, καὶ ἡ Ἀντάραδος μετὰ τῆς Ἀνταρτοῦς, στρατηγίδες γὰρ ἀμφότερα.* Certe constat *στρατηγάτα* fuisse praefecturas maiorum oppidorum, quibus varia suberant castra, seu, ut vocat Anna, *πολίχνια*; his enim qui praefecti erant, *Stratigati* dicuntur Scriptoribus aevi medii. Gesta Innocentii III. PP. *Confoederabat Comitatus et Baronias, instituebat Iusticiarios, Camerarios, et Stratigatos.* Quae quidem vox ut et Stratigatorum dignitas occurrit passim apud Malaterram, Leonem Ost. Hugonem Falcandum et caeteros Rerum Neapolitanarum Scriptores. Sed et hodie adhuc in Sicilia Stratigatos esse palam est.

C *Λάρισσαν*] quae Syris *Ζίζαρα*, teste Stephano. Fulcherius lib. 2. cap. 43. *Contra Turcos progressi sunt, qui ante urbem, quam dicunt Sisaram, castra metati sunt, quam urbem litteratorie nominare nescio, sed Cesar incolae regionis eam vulgariter vocitant, quae ab Apamia* VI. *millibus distat. Saisar* etiam dicitur Alsheripho Aldrisio in Geograph. 5. part. Clim. 4. pag. 195. *Seser* Nicetae in Ioanne N. 8. et Cinnamo lib. 1. *Caesarea* Tyrio lib. 15. cap. 1.

C *Καυκᾶ*] *Caucabam* in hoc tractu habet Chronicon Orientale pag. 100. Verum idemne locus cum *Cauca*, non ausim affirmare.

C *Λουλοῦ*] Occurrit locus iste apud Constantinum Porph. lib. 1. de Themat. cap. 2. et in Basilio cap. 32. et 35.

D *Ῥουπενίων*] Leonem et Theodorum, seu Thorusem Armeniae Toparchas intelligit, cognomento Rupenios, a quibus Armeniae Regum familia prodiit, quam damus in opere nostro de Famil. Hierosolym. Cum Leone, qui aliis *Levo*, Nicetae et Cinnamo *Λεβούνης*, bellum gessit Ioannes Comnenus Alexii filius, Ciliciam ingressus. Alter Theodorus, Tyrio *Toros*, eidem Nicetae *Τορούσης* dictus utramque Ciliciam Manueli abstulit. Sed de iis pluribus in laudato opere.

Pag. 413. A *Πατριάρχης*] Vel inde patet eiusce pacti pleraque capita nusquam fuisse executioni mandata; praesertim quod de eligendo et instituendo in urbe Antiochena Patriarcha Graecanico cautum in eo legitur. Nam Bernardus, natione Gallus,

qui abeunte hinc Ioanne Graecorum Patriarcha ad hanc fuerat promotus dignitatem, ea potitus legitur usque ad Annum MCXXXIV. qui fuit XXXV. promotionis eiusdem, ut ex Tabulario Manoscensi discere est: unde electum fuisse colligitur A. MXCIX. Idipsum Manuel Alexii ex filio nepos a Renaldo Antiocheno Principe, quem ille in ordinem redegerat, obtinuit: *καὶ δὴ καὶ ἀρχιερέα ἐκ Βυζαντίου εἰς Ἀντιόχειαν κατὰ ἔθος πέμπεσθαι τὸ παλαιόν*, ut autor est Cinnamus lib. 4. Verum idne praestitum sit, iure controverti potest, cum constet Patriarchas Antiochenos ex Romanis Latinis semper electos fuisse, Graecanicos vero ab ipsis Augustis institutos, nomine tenus dignitate potitos. Vide Notas ad Cinnamum.

Ποδανδόν] Podandum vicinum Tarso statuit etiam Con- B
stantinus in Basilio, et a nomine fluvii loco appellationem inditam scribit, cap. 36.

Τοῦ Δουκάτου] Ducatus Antiocheni; nam Antiochiae Pag. 414. A
Praefectos Ducum titulo insignes fuisse ostendimus ad lib. 1. *Δουκάτον* neutro genere non semel efferunt Scriptores Graeci, Porphyrogenneta de Adm. Imper. cap. 50. lib. 1. de Themat. cap. 1. Nilus Doxapatrius, *τὸ Δουκάτον πάσης Λογγιβαρδίας*. *Ducatum* neutro etiam genere dixit Leo Ost. lib. 1. cap. 6. *Comitatum* Ioannes VIII. PP. in Epist.

Ἐτήσια τάλαντα] Talenti vox varie apud aevi medii C
Scriptores accipitur; interdum enim pro Centenario, hoc est, centum libris auri signati, ut apud Theophanem A. IX. Nicephori Logoth. *τάλαντα δὲ ἦν ιγ'. γινόμεναι λίτραι χίλιαι τριακόσιαι*, *Erant autem talenta tredecim, mille et trecentas libras conficientia*. Apud Annam vero pro libra usurpari, ex iis quae mox sequuntur satis colligitur: cum enim dixisset Boemundus ab Alexio promissa sibi annua talenta, *τὰ ἐτήσια τάλαντα*, subdit; *λέγω δὴ τὰς διακοσίους λίτρας τῆς Μιχαηλάτου χαραγῆς*. Quas quidem ducentas libras infra Talentorum vocabulo donat: *ὀφείλω λαμβάνειν κατ' ἐτησίαν δόσιν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν τάλαντα διακόσια, τοῦ προβεβασιλευκότος Κυροῦ Μιχαὴλ ποιότητά τε καὶ χαραγὴν ἀποφέροντα*. Sic apud Latinos Scriptores non semel eadem usurpatam notione Talenti vocem observare est. Tabularium Monast. Bellilocensis in Lemovicibus N. 66. *Coactus iudiciali potestate secundum Legem componat auri talentorum pondera centum*: quod in aliis passim Chartis his concipi verbis solet, *sociante fisco auri libras centum* etc. *argenti pondera* etc. *coactus solvat*. Charta A. DCCCCXCIII. apud Duchesn. in Hist. Luxemb. pag. 8. et 9. *Coactusque thesauro Regis centum libras auri et mille talenta persolvat argenti*. Alia

ibidem: *Coactusque aerario Regis* x. *auri et* c. *argenti libras persolvat.* In quibus chartis, *pondus*, *libra* et *talentum* idem sonant. Ita apud Petrum de Vineis lib. 5. Epist. 108. *Ideo homines dicti communis — in* L. *libris duximus condemnandos solvendis hinc ad diem* x. *Martii — sub poena duplici moderata poena* c. *talentorum* etc. In Speculo Saxon. lib. 3. artic. 45. §. 3. art. 51. §. 2. art. 64. §. 2. 3. et in Iure feudali Saxon. cap. 26. §. 1. talentum pro libra et *marca* promiscue sumitur, et xx. solidos, quot libra et marca, appendere dicitur. Qua porro significatione accipiendum constat apud Greg. Tur. lib. 7. Hist. cap. 40. Uspergens. A. DCCCCXXXVII. in Trad. Fuld. lib. 3. cap. 35. apud Caesarium Heisterbach. lib. 2. Miracul. cap. 7. in Epist. Adelberti Abbat. Heidenheimensis pag. 356. et in vita B. Mariani Abbatis Ratispon. cap. 4. N. 19. apud Bolandum 9. Febr. At secus de Talenti pretio scribit Chronicon Laurisham. pag. 84. 89. et 95. ubi Talenta 14. et dimidium, marcas 15. tantum confecisse annotatur.

C *Μιχαηλάτον*] Nummi aurei, Michaelis Ducae Imper. imagine insignes, *τοῦ προβεβασιλευκότος Μιχαὴλ*, ut infra ait. *Michaelitas* nuncupat Tyrius lib. 11. cap. 12. *Quaerit quae sit debiti summa, cui responsum est* XXX. *millium Michaelitarum, quod genus Aureorum tunc in publicis commerciis erat celebre, a quodam Imperatore Constantinopolitano, qui eam monetam sua fecerat insignem imagine, Michaele nomine, sic nuncupatum.* et lib. 13. cap. 15. *Dicitur autem summa pro se pactae pecuniae fuisse centum mille Michaelitarum, quae moneta in regionibus illis in publicis commerciis et rerum venalium foro principatum tenebat. Michalati* dicuntur in Diplomate Rogerii Siciliae Regis An. MCXXXIII. apud Ughellum in Archiepisc. Brundusinis N. 19. in altero Radulphi Comitis Montiscabiosi et Severinae A. MCV. apud eumdem in Archiep. Acheruntin. N. 1. et Leonem Ost. in Chron. Casin. lib. 3. cap. 57. lib. 4. cap. 17. cuius nuperus editor Angelus a Nuce, et ante eum Brolius haud bene divinarunt, dum censuere ita nuncupatos, quod D. Michaelis Archangeli effigiem praeferrent, eosque esse, aut sane iis persimiles, quos *Angelots* appellamus. Vidi qui *Michaelatum* effictum putarent ab Octavio Strada a Rosberg pag. 355. ubi perperam nescio cui Michaeli Palaeologo adscribitur, cum esse Michaelis Ducae videatur arguere Inscriptio hisce characteribus concepta ωIXAHL. s. CONSTANT. i. *Michael et Constantinus*, quorum in nummo conspiciuntur effigies, ita ut prior, maior et altior, Michaelem, altera brevior, Constantinum infantem et adolescentulum, quem superstes pater corona donaverat, ut Anna lib. 3. et Zonaras tradunt, reprae-

sentent. In aversa nummi parte Crux visitur gradibus insistens cum hisce characteribus, VICTORIA AVGGGh. CONOB. Verum quominus hanc amplectar sententiam, prohibent et nummi effigies et characteres, ipsaque aversae partis Inscriptio, quae non sunt seculi Michaelis Ducae. Sed potius Michaeli Theophili et Theodorae filio adscribendum suadet nummus alter simili conspicuus Inscriptione, quem in Familiis Orientalibus enucleamus. Profert idem Strada pag. 330. nummum alium, in quo tres figurae stantes, media caeteris altior, cum Stemmatibus Crucigeris, dextra gladio innituntur, cum hisce characteribus; .... IOANN ... CONSTAN. quem quidem nummum, si tamen est genuinus, Michaeli Ducae, cuius nomen erasum est, adscribendum censuerim; ita ut ab illo cusus sit, postquam Romano Diogene in ordinem acto, Ioannis Ducae Caesaris patrui opera Imperii gubernacula rursum adeptus est. Ex quo forte haud aegre a Michaele Ioannes obtinuerit, ut effigies sua in nummis repraesentaretur, una cum Michaelis et Constantini Porphyrogennetae Michaelis filii figuris. Sed id merae coniecturae est, qua ut plurimum in hisce postremi aevi Imperatorum Monetis enucleandis utendum constat. Ut Michaelis Ducae nummi *Michaelitae* appellati sunt, ita Constantini Ducae Michaelis parentis *Constantinati* hac aetate nuncupabantur. Horum passim mentio habetur in veteribus Chartis, quae extant in Chronico Monasterii Beneventani Sanctae Sophiae. Una Meinardi Arianensis Episcopi A. MLXXX. *At partem eiusdem Monasterii pro parte mille solidos Constantinatos componere* etc. Alia Roberti Guiscardi Ducis Apuliae A. MLXXV. *Aut si hoc removere non quaesierimus, octoginta solidos Constantinatos aureos bonos — ad partem eiusdem Ecclesiae et ad eius Rectores componere obligamus.* Occurrit denique in alia Eremberti Comitis A. MXCIX. in eodem Chronico.

Ἐφεῖταί μοι παραπέμπειν] Si in feudum, seu benefi- C
cium, ab Alexio concessus est Boemundo Ducatus Antiochenus, potuit illum Boemundus ex usu in eiusmodi feudis recepto transferre, sive in haeredem, sive alium, iisdem possidendum conditionibus, quibus ipsi infeodatio facta est. Sed haec pugnare videntur cum iis quae paulo ante habentur, concessum Boemundo usufructuario iure, post illius obitum ad Imperii ius rediturum. Id constat, in Germania praesertim, hac tempestate feudorum hanc fuisse legem, ut a Principe omnino dependerent: primusque Henricus II. Imperator, uti scribit Gervasius Tilleberiensis in Otiis Imperialibus parte 2. *Legem instituit apud Teutones, ut Militiae, more Gallorum et Anglorum, successionis iure devolverentur ad proxi-*

miores agnationis gradus, cum antea penderent ex Principis gratia.

Pag. 415. B *Τῷ νῷ*] Iurabat nempe Boemundus, praestito ad haecce sacra Christi Passionis *λείψανα*, quae tum, ut videtur innuere Anna, aberant, mente illa comprehendens tantum. Asservabantur quippe Constantinopoli Crucis Dominicae particulae variae, Spinea Corona, Clavi ac Lancea qua Christi perforatum fuit latus: quod satis superque indicat, cum ait, sacramentum sese praestare manibus sacra Dei Evangelia *corporaliter*, ut aiebant, contingentibus, mente vero Passionis Christi comprehendentem mysteria. At vetus Scriptor in Philippo Rege Franc. Tom. 4. Hist. Fr. ab Alexio ad id, et consulto, Byzantio allata scribit: *Statuta ergo die qua haec iuramento corroborarentur, Imperator urbe regia egressus, venit obvius Boemundo et Ducibus via dierum fere* XV. *Impositis itaque manibus ipse et* XII. *primi suae civitatis sacris pignoribus, Cruci videlicet Dominicae, cum aliis quae secum attulerat, astante Ioanne filio eius, iuravit omnia quae proposita sunt, absque fraude conservaturum omni quo superstes tempore foret, Boemundo illi se subdente et fidem promittente, quandiu iurata servaret.* Nec omnino abnuit Anna lib. 14. pag. 419. quae sacramentum a Boemundo praestitum ait, *τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων προτεθέντων καὶ τῆς λόγχης* etc. ut et Fulcherius lib. 2. cap. 37. *Iuravit Boemundo Imperator super reliquias pretiosissimas* etc. Crucem, Coronam Spineam, Clavos, Ferrum Lanceae et alia Dominicae Passionis instrumenta ea tempestate Constantinopoli in Palatio asservata testatur Willelmus Tyrius lib. 12. cap. 25. et 26. quibus tactis sacramenta praestabantur in rebus maioris ponderis ac momenti. Raimundus de Agiles: *Imperatori iuravimus super Dominicam Crucem et Spineam Coronam et super multa alia Sancta.* Vide Gretzer. Tom. 1. de S. Cruce lib. 1. cap. 12. et Ioannem Ferrandum lib. 2. Disquisit. Reliquiariae cap. 3. art. 4. quae quidem sacrosancta *λείψανα* in Galliam, S. Ludovico regnante, postmodum allata constat. Vide Historiam nostram Gallobyz. lib. 4. N. 11. 12. 13.

D *Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον*] Firmata pax Alexium inter et Boemundum in urbe Diaboli, mense Septembri Indict. 2. ineunte Anno M. iuxta Graecos VIMDCXVII. Christi MCVIII.

Pag. 416. A *Παρὰ τοῦ Πάπα*] Paschali II. quocum ea tempestate magna erat et Henrico Imperatore simultas. Vide Petrum Diac. lib. 4. cap. 48.

A *Σεβαστὸς ὁ Μαρῖνος*] Qui supra *Μαϊστρομίλιος* et Neapolitanus appellatur.

Ῥογέρης ὁ Τακουτέρτου] Scribendum *Τακουπέρτου*, ut A
sit Rogerius Dagoberti, de quo nos quaedam ex Alberto Aq. ad pag. 35. *Tagobertum* enim vocat Ratbertus lib. 1. de Orig. Monasterii S. Galli, quem caeteri Scriptores Dagobertum; id etiam nominis ita scriptum in Diplomatibus Dagoberti I. Regis Fr. observare est apud Coccium in Dagob. cap. 15. et Henschenium de tribus Dagobertis, quod alias *Tagabreht*, *Tagapreht*, *Tagebret*, *Tagabrhat* et *Tagapret* efferebant veteres Germani, ut est in Catalogo propriorum nominum, quem ex Codice S. Galli descripsit Goldastus.

Ὁ Γαντζῆ] An Willelmus *de Gant*, seu de Gandavo, A
frater Balduini *de Gant*, qui Gothofredum in Expeditionem Sacram pergentem comitatus est, uti scribunt Albertus Aq. lib. 2. cap. 2. et 29. et Tyrius lib. 3. cap. 5. De utroque agit Duchesnius in Hist. Gandav. lib. 3. cap. 3. An vero Gislebertus *de Gant*, quem sub ea tempora memorat Willelmus Gemeticensis lib. 7. cap. 38. nam Gallum fuisse satis constat.

Πριντζίττας] Qui alias *Principatus*. Vide Not. ad A
pag. 388.

Ἰοσφρὲ Μαλῆς] Forte *Ioffroy de Mailli*. Tres porro B
nobilissimas Familias hocce cognomine agnoscimus in Gallia, primam in Picardia, alteram in Burgundia, tertiam in Turonibus, vel Andibus.

Γραούλ] Malim *Ῥαούλ*, ut sit Humfredus, Radulphi, de B
quo ad p. 35. filius. Porro floruit eo aevo Radulphus de Loretello, frater Guillelmi de Altavilla, qui subscripsit Diplomati Rogerii Siciliae Comitis An. MXCVIII. pro fundatione Ecclesiae Scyllacensis apud Ughellum, cuius filius Raimundus vivebat A. MCXVIII. uterque ex eadem familia et stirpe qua caeteri Loretelli Comites, de quibus supra egimus. Rodulphi meminit Malaterra lib. 4. cap. 10. 11. sed malim *Comitem* istum *Raulem* hic intelligi, a quo *Comites de Molisio* originem duxere. Meminit enim Petrus Diaconus lib. 4. Chronic. Casin. cap. 25. sub A. MCIII. *Ugonis Comitis de Molisio, filii Comitis Raulis.*

Κράλη] De voce *Κράλης* consulendi Sigismundus Her- B
bersteinius in Comment. Rer. Moscovit. pag. 11. et Leunclavius in Pand. Turc. N. 54. Aderant in comitatu et castris Alexii, cum pax ea inita est, Legati Regis Hungariae, qui *συμπένθερος* Imperatoris dicitur, quia paulo ante Hungariae Regis filiam in uxorem duxerat Ioannes Comnenus, Alexii filius primogenitus, uti narrant Zonaras et Cinnamus. Imperabat autem Hungariae eo anno MCVIII. Rex Calamanus, seu Calomanus, unde sequeretur Ioannis uxorem, filiam fuisse Calamani, qui regnum adiit An. MXCV. obiitque An. MCXIV.

At cum Calamanus Busillam Rogerii Siciliae Comitis filiam A. tantum MXCVII. uxorem duxerit, ut autor est Malaterra lib. 4. cap. 25. Ioannes vero ante A. MCV. nuptias inierit, sequenti filium procreaverit, non potuit Ioannis uxor ex Calamani coniugio prodiisse, quae eo, quo primum enixa est partum, anno, vix decennium attigerat. Chronicon Weingartense cap. 10. sororem eiusdem Calamani Ioannis uxorem facit. Sed potior videtur eorum sententia qui filiam fuisse Ladislai Regis asserunt, in quibus sunt Cinnamus lib. 1. Thwroczius parte 2. cap. 63. Bonfinius Decade 2. lib. 4. et ex iis Pistorius, qui Pyriscam nuncupatam scribunt. Cinnamus vero Irenes nomen tribuit. Sic nempe solebant Graeci barbara, vel quae suo aegre poterant efferre idiomate Augustarum nomina aliis mutare. Fuit autem Ladislaus Belae Regis, cognomento *Benin*, filius, Geizae Regis frater, Calamani et Almi Regum patruus, excessitque e vivis A. MXCV. ut est in Chronico Hildeshemensi et apud Thwroczium: ex quibus perspicuum fit perperam ab Anna Regi Hungariae, qui tum regnabat, *συμπενθέρου Βασιλέως* titulum tribui.

B *Ῥισκάρδου Σινισκάρδου*] De Riscardo, aut Ricardo, cuius Legati huic interfuere foederi, saepius animo revolventi nihil sani fere primum subiit quod augurari liceret. Nullus siquidem hac tempestate Princeps ista nomenclatura mihi occurrebat, qui eiusmodi et tantae fuerit dignitatis, ut Legatos et Apocrisiarios ad Imperatorem mittere potuerit: si tamen Ricardus II. cognomento Iunior, Capuae Princeps, et Aversae Comes excipiatur, qui eo aevo, perinde ac caeteri Normannici Principes, supremo iure in ista Italiae parte imperitabat. Verum ne protinus coniecturam hanc, seu sententiam amplecterer, non pauca videbantur remorari. Primo enim iure potest in dubium revocari, idemne sit *Ῥισκάρδος* ac *Ῥικάρδος*, seu *Ricardus*; cum id nominis Annae efferatur per *Ῥιντζάρδος*, verbi gratia in Ricardo Principatus Comite, qui huic perinde foederi subscripsit, et in Ricardo Hugonis fratre pag. 393. Deinde quid sibi vellet Siniscardi cognomen, quod a nemine, ut opinor, Scriptore Ricardo Capuano Principi attributum constat, haud plane percipiebam. *Iuniorem* appellatum testatur Willelmus Gemeticensis lib. 7. cap. 43. *Secundum* non semel indigitat Petrus Diaconus, ipseque Ricardus in Diplomate, quod descripsit Ughellus in Episcopis Puteolan. ita se inscribit: *Nos Secundus Ricardus Capuanus Princeps, proles bonae memoriae D. Iordani magnifici Principis.* Sed error irrepsit in annum, qui perperam fuisse MCXXXV. annotatur. At Siniscardi appellatio Ricardo Capuano attributa non legitur. Non minimum praeterea scrupulum movebat

Ricardi obitus, quem in mensem Ianuarium anni MCVI. quidam ex Scriptoribus coniiciunt, proindeque multo ante hoc pactum foedus. Denique cum Basilios, Constantinos, Nobilissimos, Eunuchos et Notarios hic commemoret Anna, nemo erit qui prima fronte istiusmodi nomina et dignitates Graecum Principem sapere non statim profiteatur. Haec etsi haud levioris viderentur momenti, ne Ricardum Capuanum Principem intellexisse Annam existimarem, ab hac tamen sententia non omnino demovebant praeallata. Nam ut priorem solvam nodum, constat Ῥιτζάρδος et Ῥικάρδος idem esse; quippe Ricardus Principatus Comes priore, hic altera appellatione donatur ab Anna pag. 388. quae prima Gallicum *Richard*, altera Italicum *Ricardo* extulit. Iam vero quod Ῥισκάρδου scribitur, proclivis Librariorum lapsus ex unius additione elementi coniici potest, ut et in voce Σινισκάρδου: nam legendum Σινικάρδος censebam, ut Sinicardus ille nobilis Italus, quo cognomine occurrit alter in Historia nostra Gallo-Byzantina lib. 8. N. 23. primus fuerit ex Ricardi Legatis. De anno demum quo excessit Ricardus haud bene constat. Serius enim quam A. MCVI. mortuum par est credere, cum A. tantum MCVIII. sub mensem Iunium Robertus, fratre demum improle extincto, universam illius ditionem occuparit et suo iuri addixerit, ut est in Chronico Ceccanensi. Quo quidem anno, quo foedus istud Alexium inter et Boemundum initum est, potuerunt Ricardi, recens demortui, Legati adhuc apud Alexium morari. Iam vero quod spectat ad Graecanicas appellationes et dignitates Ricardi Legatis attributas, nemo nescit non Apuliam modo et Calabriam, haud multo ante Alexii tempora Graecis paruisse, sed et a Longobardis et Normannis posthaec expugnatas servasse in plerisque Graecum idioma, in dignitatibus praesertim et Palatinis officiis, quod longe postea sub Germanicis et Andegavensibus Principibus obtinuit, ut in Logothetis, Stratigotis, Catapanis, Protonotariis, Sebastis, Spathariis, Nobilissimis, Protonobilissimis, Dishypatis et aliis eiusmodi Dignitatibus, ut videre est apud Ugellum Tom. 7. Italiae Sacrae pag. 411. 412. 559. 977. 1071. etc. Denique de Eunuchis ita Melchior Incoferus in Dissertatione de Eunuchismo ad Allatium: *Ethnicum fuit iuventutem evirare, fluxit haec Secta ab Assyriis ad Persas, a Persis ad Graecos, ab his demum ad Latinos, hodieque late in Europa viget: tametsi apud Septemtrionales haud dum obtinuerit, turpe existimantes nisi bruta castrare.* Haec etsi primo intuitu haud improbabilis videretur sententia, non omnino tamen arridebat, cum Siniscardi cognomen unico contextu nullaque praevia virgula

Ricardo tribuatur apud Annam, ita ut unus idemque fuerit Ricardus et Sinicardus. Cum igitur anceps animi dubiusque haererem, commode occurrit *Ricardus Senescallus*, qui eo aevo floruit, maximaeque fuit autoritatis inter Normannicos Apuliae Principes, quos proxima attingebat affinitate, adeo ut inter Siniscardum et Senescallum, vel Senescalcum, nullum esse discrimen existimari posse confidam. Fuit porro Ricardus iste Drogonis Comitis filius, proindeque Guiscardi Ducis Apuliae et Rogerii Siciliae Comitis ex fratre nepos. Drogo vero Ricardi pater Ducatum Apuliae obtinuerat post excessum Guillelmi Ferrebrachii fratris primogeniti, ut est apud Guillelm. Apul. lib. 2. pag. 11. 13. Malaterram lib. 1. cap. 12. 13. Ordericum lib. 3. pag. 472. Leonem Ost. lib. 2. cap. 68. 73. 81. lib. 3. cap. 15. et Guillelmum Gemeticens. lib. 2. cap. 30. Unde in Charta A. MLV. pro Monasterio Venusino S. Trinitatis: *Dux et Magister Italiae Comesque Normannorum totius Apuliae atque Calabriae* inscribitur; in subscriptione vero *Vir Imperialis* nuncupatur propter supremam dominationis, qua pollebat, autoritatem. Occurrit igitur primo Ricardus Senescallus in Tabulis A. MC. Indict. X. apud Ughellum in Anglonensibus Episc. in quibus *Albenda* illius uxor et *Robertus* filius subscribunt. Prostat apud eumdem Ughell. in Episcopis Neocastr. Diploma ipsius Ricardi, in quo *Comitis Drogonis filium, atque Roberti Guiscardi Calabriae et Apuliae et Siciliae Ducis, atque filii eius Rogerii et ipsius haeredis Dapiferum* sese inscribit et Guiscardum Ducem et Rogerium Comitem patruos vocat. Ex quibus patet unde Senescalli ei dignitas, quae suprema semper fuit apud Reges et Principes, accesserit, nempe ex concessione Roberti patrui. In alio Diplomate An. MCVIII. Indict. VII. apud Ughellum in Archiepiscopis Barensibus *Ricardus Senescalcus filius bonae memoriae Domini Drogonis magnifici Comitis* dicitur, in quo etiam mentio fit *Altrudae* uxoris et *Dominae Roccae* sororis Ricardi et Domini Alexandri strenui Militis filii eiusdem Roccae. Nec scio an *Altruda* eadem sit cum *Albenda*, quae Ricardi uxor fuisse dicitur in Charta laudata A. MC. Idem in alia Guillelmi Ducis Apuliae, Rogerii Ducis filii, A. MCXIII. pro Ecclesia Cusentina apud eumdem Ughellum ita subscribit: *Ego Richardus Senescalus me subscripsi*. Iam vero cum magnae adeo fuerit dignitatis Ricardus, seu forte ob eas quas possidebat ex paterna haereditate civitates, quemadmodum caeteri Normannici Proceres, seu ob natalium splendorem, ut qui supremi Normannorum Ducis filius et Boemundi ipsius Rogeriique Ducis patruelis esset, nihil sane videtur obstare, quominus Legatos suos ad Alexium mit-

tere potuerit, eaque tempestate simultatem cum ipso Boemundo exercere, adeo ut Alexii partes amplexatus fuerit iis in bellis Dalmaticis; praesertim cum Rogerii Ducis Apuliae vassallus et cliens esset, quocum et Boemundo ob paternam haereditatem non minima intercedebat controversia, uti narrant Malaterra, Willelmus Apul. Malmesburiensis, Vitalis et alii. Quod vero spectat ad nomina appellativa Graeco more efformata, nemo ignorat in ea Italiae parte, quam Magnam Graeciam vocabant, non modo ista, sed etiam hac ipsa qua vivimus aetate, linguam Graecam ut plurimum viguisse, etiamque hodie vigere; ita ut pleraque Ducum Apuliae, Comitum et Regum Siciliae Diplomata eo idiomate conscripta in Ecclesiarum et Monasteriorum Tabulariis passim reperiantur. Denique coniecturam nostram non minimum firmant tum *῾Ρισκάρδου* nomen, quo Ricardi, vel Richardi appellatio exprimitur, tum illud *Σινισκάρδου*, quo Senescalli, vel Senescalci, (varie enim ea vox in laudatis Chartis scripta reperitur) dignitas; quin et forte Codex Annaeus *Σινισκάλδου*, aut *Σινισκάλλου* praetulit. Sed omnem scrupulum, aut dubitationem adimit ipsum de quo egimus Diploma ipsius Ricardi An. MCVIII. Indict. I. mens. April. quod subscribitur a *Basilio Imperiali Protonobilissimo*, qui ille idem est qui hoc ipsomet anno foederi, quod Alexium inter et Boemundum mense Septembri Indict. 2. ineunte initum est, interfuit, tamquam Legatus Ricardi. Nec est quod quis opponat Graeca nomina et dignitates Graecanicas, quibus apud Annam donantur Ricardi Legati, cum ea tempestate et Neapolitani Duces et aliquot alii Apuliae Proceres Imperatorem Constantinopolitanum ut Dominum agnoscerent, praetereaque Augusti Byzantini in eiusmodi honorariis appellationibus concedendis haud parci fuerint, praesertim erga Italos, in quibus sibi conciliandis et in suas partes alliciendis operam suam semper collocarunt, cum recuperandae Italiae spem numquam abiecerint. Memoratur denique Ricardus iste Senescallus in Diplomate A. MCXXV. apud Ughellum Tom. 7. pag. 116. et alio A. MCXXXV. Tom. 9. pag. 205.

IN LIBRUM XIV. ALEXIADIS NOTAE.

ΧΡΗΜΑΤΑ λαβὼν ἱκανά] Albertus Aq. lib. 10. cap. 44. Pag. 419. B
de Boemundo: *Et sic Imperatori in magnitudine et pondere ineffabili auri et argenti et ostri pretiosi reconciliatus est.*

Ἓξ μηνῶν] Boemundus, icto foedere cum Alexio, in Apu- C
liam reversus, dimissaque Peregrinorum turba, quae ex voto

tenebatur iter Hierosolymitanum adimplere, ipse domi familiaribus adhuc curis detentus remansit. Aestate vero sequente, praeparatis iam ex parte ad iter necessariis, et congregato navigio, dum ad iter accingeretur, copiis undecumque convocatis, valida correptus aegritudine, in fata concessit. Haec Tyrius lib. 11. cap. 6. qui Annae concinit tradenti, sexto post solutam Dyrrachii obsidionem mense excessisse Boemundum, proindeque Anno MCIX. nam pax icta cum Alexio mense Septembri A. MCVIII. At Albertus Aq. lib. 11. cap. 48. mortuum scribit Boemundum apud Barim civitatem et ad B. Nicolai Aedem sepultum, *eo tempore quo Henricus V. Rex, Imperator IV. Romae plurimos sibi resistentes hostili impetu in ore gladii crudeliter edomuit.* Qua tempestate Rogerium Apuliae Ducem et Boemundum fratres defunctos autor est etiam Petrus Diaconus lib. 4. cap. 42. Henrici vero Expeditionem Italicam ad An. MCX. et MCXI. referunt Scriptores. Certe Boemundi mortem sub A. MCX. ponit Mathaeus Paris. in Indictionem 4. An. MCXI. reiiciunt Chronicon Ceccanense, Chron. Malleacense et Ordericus Vitalis lib. 11. pag. 824. Sed errat Ordericus, cum Antiochiae obiisse scribit. Nec dissentit Falco Beneventanus, qui extinctum tradit mense Februario A. Chr. MCX. Indict. 4. quae cadit in annum sequentem. Unde, ut recte observat Camillus Peregrinus, Falconi mensis Februarius anni MCX. est ultimus eiusdem anni, cum solenne sit eidem Scriptori annos Christi a mense Martio auspicari. Anonymus denique Barensis ad mensem Martium anni MCXI. Boemundi obitum refert, cui astipulantur Emortualia Monasterii Casinensis a Caracciolo edita. Guibertus lib. 7. cap. 34. et Willelmus Malmesbur. lib. 4. Hist. Angl. pag. 151. veneno occubuisse narrant. Denique Canusiae in Apulia in Ecclesia S. Sabini sepultum asserunt alii, ad cuius sepulchrum leguntur etiamnum Inscriptiones, seu Epitaphia aliquot, quae extant apud Baronium A. MCXI.

C *Διαθέμενος*] Sequitur in Editione Hoeschel. *καὶ ἀπὸ Διαβόλεως ἀναστὰς (ἐκεῖ γὰρ ἐσκήνου, ὅτε τὰς μετὰ τοῦ Βαϊμούνδου συμφωνίας πεποίητο) τῆς πρὸς τὸ Βυζάντιον* etc.

Pag. 421. A *Ἀσάν*] Cuius meminit pag. 318. Vide Notas.

D *Κερβιανοῦ*] Regio, ut videtur, Thracensi Themati (in quo erat Smyrna, ut est apud Porphyrogennetam) vicina, *Celbianum* dicta Paulo Diac. lib. 22. Hist. Misc. Nicetae in Isaac. lib. 1. N. 4. et Acropolitae pag. 398. Edit. Genev. Vide Leuncl. N. 39.

D *Νύμφαιον*] Lydiae urbs Nicephoro Gregorae lib. 3. et 6. Acropolitae, Ducae cap. 21. Waddingo A. MCCXXXIII. N. 13. Vide Leuncl. 153.

Χλιαρά] Urbs nota Nicetae in Man. Acropolitae, Du- D
cae etc.

Ἐξέπεμψεν] Meminit istius Legationis Albertus Aq. Pag.424. C
lib. 12. cap. 7. 8.

Δοῦκα Κύπρου] Quem circa ea tempora, aut sane sta- C
tim post Tancredi mortem, factione suorum interemptum tradit Ordericus lib. 11.

Πλεκτράννου] Bertrannum, seu Bertrandum, Comitem D
Tripolitanum, Raimundi Sanctaegidiani Comitis filium nothum, uti habent Guibertus et Malmesburiensis, qui paulo ante Tripolim adiuvantibus Genuensibus et Balduino Rege expugnarat; et priusquam in Palaestinam perveniret, Alexio Constantinopoli fidei sacramentum praestiterat, uti habent Albertus Aq. lib. 11. cap. 3. 4. et seq. Fulcherius lib. 2. cap. 38. Tyrius lib. 11. cap. 3. et seq. Hist. Hieros. A. MCVIII. et Willel. Malmesburiensis lib. 4.

Ἐπισκοπήν] *Ἐπισκοπὴ* non est Arx, sed Palatium Epis- Pag.425. C
copale; *Ἐπισκοπεῖον* Theophani An. VIII. Constantii; *Episcopium* Leoni Ost. lib. 2. cap. 29. 51. lib. 3. cap. 22. Orderico lib. 5. pag. 551. et aliis, *Domus Ecclesiae* Cypriano et Messiano in vita S. Hilarii et Gregorio Turon. lib. 1. Hist. cap. 39. lib. 2. cap. 18. *Domus Ecclesiastica* eidem Gregorio lib. 1. de Mirac. cap. 32. de Glor. Confess. cap. 28. 80. *Domus Episcopi* D. Augustino de vita Cleric. Serm. 2. Erant autem ut plurimum Episcopia iuxta Cathedrales Ecclesias; Concil. Carthag. IV. Can. 14. *Ut Episcopus non longe ab Ecclesia hospitiolum habeat.* Est etiam *Ἐπισκοπὴ*, *Episcopatus*, in Cod. Canon. Afric. can. 124.

Σιμοῦντον] Fuit is Simon, quem Anna Balduini Regis D
ἐξάδελφον fuisse ait, idem qui *filius Ducis* Tyrio nuncupatur lib. 11. cap. 12. quique in Comitatu Balduini erat hac ipsa tempestate, anno scilicet MCXI. Ideo vero Ducis filius dicitur, quod (si bene auguror) filius esset Henrici Limburgensis Ducis inferioris Lotharingiae, qui Iuntham Friderici Comitis Luxemburgensis filiam, Balduini consobrinam, uxorem duxerat. Constat enim ex Sigeberto A. MCVII. plures liberos procreasse Henricum, tametsi unicum Walerannum nominent Scriptores. Totam hanc cognationem exhibebit subiectum Stemma.

EVSTACHIVS Comes Bononiae.

- *Eustachius II. Comes Bononiae.*
  - *Gotofredus Dux Lotharingiae.*
  - *Balduinus I. Rex Hieros.*
  - *Eustachius Comes Bononiae.*
- *Lambertus.*
- *Gotofredus Episcopus Parisiensis.*
- *Gerberga uxor Frederici Comitis Luxemburg. Ducis Lotharingiae.*
  - *Iuntha uxor Henrici Ducis Limburgensis et Lotharingiae.*
    - *Walerannus Dux Limburgensis.*
    - *Simon Ducis filius nuncupatus.*

Floruit etiam eo ipsomet aevo Simon alter, filius Theoderici Ducis Lotharingiae Superioris, filii Geraldi Alsatii, ex Gertrude filia Roberti Flandrensis; qui quidem Simon patri A. MCXV. mortuo successit, ita ut *Ducis filius* dici potuerit A. MCXI. quo nondum Ducatum adeptus erat. Vide Galbertum in vita S. Caroli Comit. Flandrens. cap. 15. N. 109. et Vignerium in Originib. Alsat. pag. 112. et seq.

Pag. 426. A *Τύρον*] De obsessa Tyro A. MCXI. machinis nostrorum incensis et hostium arte conflagratis, de soluta denique obsidione multis agunt Albertus Aq. lib. 12. cap. 1. etc. Fulcherius lib. 2. cap. 44. et Tyrius lib. 11. cap. 17. Vide etiam Chron. Orientale.

A *Ὑποδεξάμενος*] Albertus Aq. lib. 12. cap. 7.

Pag. 427. B *Ἄκε*] Quae veteribus *Ἄκη*, ut autor est Strabo, deinde *Acon* et *Ptolemais* dicta. Fulcherius lib. 1. cap. 17. *Post has transierunt Ptolemaidem, prius Acon dictam, quam quidam erranter solebant Accaron legere, quod nos etiam faciebamus, cum primitus terram Palaestinorum intravimus. Sed Accaron urbs est Philistaea inter Azotum et Lamniam, prope Ascalonem. Acon vero, id est Ptolemaida ab Austro habet Carmeli montem.* Sane *Accaron* et *Acra* dicitur Alberto Aq. lib. 5. cap. 41. lib. 9. cap. 30. *Achon* Tyrio lib. 10. cap. 26. ubi de eius conditore nonnulla commemorat: *Acca* Alderisio 5. part. Clim. 3. *Ἄκη* Ptolemaeo, ut observavit Scaliger, Suidae et Nicetae in Isaacio lib. 3. N. 8. Porro Balduinum soluta Tyri obsidione Aconem se recepisse tradunt etiam Albertus Aq. lib. 12. cap. 7. et Fulcherius lib. 2. cap. 44.

B *Ἀπέλυσεν*] Albertus loco citato: *Legati vero Regis Graecorum benigne commendati donisque magnificis ampliati Constantinopolim remissi sunt.*

Ἁγίαν πόλιν] Albertus loco laudato. Pag. 428. A

Ἰατζουλίνῳ] Ioscelino *de Courtenay*, qui citra Euphratem sua habebat praesidia, inquit Tyrius lib. 11. cap. 8. et postmodum Gervasio de Basilica, seu *de Bazoches*, in Principatum Tabariae, seu Tiberiadis, demum Balduino Regitestensi, Regi Hierosolymitano effecto, in Comitatum Edessenum successit. Vide Familias nostras Hierosol. B

Πλεκτράννῳ] Excessit igitur e vivis Bertrandus Comes Tripolitanus eo anno, quo soluta Tyri obsidio, MCXII. B

Ὁ δὲ υἱός] Pontius Comes Tripolitanus, Bertrandi ex nepte Mathildis Comitissae, ut est apud Malmesburiensem, seu ut Ordericus, ex Aleide filia Odonis I. Burgundiae Ducis filius. Vide Familias Hierosol. B

Εἰς σώαν πίστιν] Annales Franc. A. DCCLXXXVIII. *Et coeperunt fideliores Baiwariorum dicere, quod Tassilo fidem suam salvam non haberet.* i. quod fidem, quam Carolo professus erat, integram non servaret, seu, ut habet Chronicon Reicherspergense, *quod fidem promissam violasset.* Id porro a Pontio expetitum, ut quam Bertrannus parens Alexio fidem praestiterat, salvam et inlaesam servaret. Ita fidei salvae *fides mentita* opponitur; nam *fidem mentiri*, vel etiam *mentiri* simpliciter dicebantur, *qui post praestitum sacramentum* in Dominum insurgebant, ut est in Epist. Lud. I. Tom. 3. Hist. Franc. pag. 891. D

Καὶ αὐτῆς Ἀραβίας] Equos Arabicos commendant Nicetas in Ioan. in Man. lib. 1. N. 1. lib. 3. N. 3. lib. 6. N. 4. in Isaacio lib. 1. N. 6. in Alexio lib. 1. N. 2. Zonaras in Romano Diogene, Ducas cap. 16. 29. et 33. Theodorus Prodrom. Carm. *εἰς πρόνοιαν* et *εἰς Βαρέα*, Ioannes Leo in Descr. Afric. lib. 9. Poeta Vernac. *Le Roman de Garin:* Pag. 429. A

Hue s'en retorna sur le roux Arabi.

Et alibi:

Bien fu armé, s'ot le rox Arabi.

Equos Arabicos *φάρας* et *φαρίους* vulgo appellant Scriptores a voce *Faras*, quae Arabibus *Equum generosum* sonat. Achmes cap. 233. *ἵππος ὁ φάρας ὁ εὐγενής*. Ita rursum cap. 152. et 159. *φάρας Ἀραβικὸς* apud Nicetam in Isaac. lib. 1. Leo Imper. in Tacticis cap. 18. §. 137. ait Saracenorum equos *φαρίους* appellari. *Equos Farios* non semel commendat Raimundus de Agiles et Saracenis fuisse proprios autor est: *Assumptis omnibus pecuniis suis Caesaream et Camelam adibant, ut ibi equos Farios mercarentur.* Infra: *Coeperunt ostendere illi de parte Comitis equos Farios et divitias suas.* Eadem pag. *Qui cum accepisset a Comite Rai-*

mundo 5000. solid. et duos equos Farios optimos etc. Non desunt qui Arabes vocem hanc accepisse a Graecis censent, quibus *φορὰς* est equa. Gloss. Gr. Lat. *φορὰς, ἡ θήλεια ἵππος, equa.* Verum putant alii ita nostros appellasse equos integros, *admissarios*, quos Germani *Waran*, ut autor est Goldastus, nuncupant, Hispani, Occitani et Provinciales *Guaragnons*, qui iidem sunt quos Lex Salica tit. 4. §. 2. et 4. *Waranjones* vocat, voce forte ab Arabica *Faras* deducta. Denique non multum abludit vox Cambrobritannica *Farch*, equus, unde *Cadfarch*, equus bellicus, ut est apud Marcum Zuerium Buxhornium in Originibus Gallicis. Hinc a Francis nostris *Equos Ferrandos* Arabicos nuncupatos fuisse, voce efficta a *Faras*, probabile est. Lambertus Ardensis: *Optimum equum Ferrandum liberaliter obtulit. Cheval Ferrant*, in Testamento Balduini Comitis Guinensis A. MCCXLIV. apud Duchesnium. *Le Roman de Garin:*

Emmi la place li ont Ferrant forsmis.

Idem:

Prenés vos garde de moi et de ma gent,
Ne tendés mie as chevaus, as Ferrans,
A belle robe, a or, ne a argent.

Eidem Poetae dicuntur interdum isti equi *Auferrans:*

Mult par fu liés, quand vint a l'auferrand.

Alio loco:

En destre menent les auferrans de pris.

Rursum:

Et enseller maint auferrant coursier.

Hinc denique equos omnes, etiam indigenas, qui Arabicorum colorem haberent, *Ferrandos* vocarunt nostri. Rigordus An. MCCXV. de Ferrando Flandrensi Comite in praelio Bovinensi capto et Lutetiam adducto: *Nec verecundabantur illudere ei rustici, vetulae et pueri, nacta occasione ab aequivocatione nominis, quia nomen eius tam equo, quam homini aequivocum erat: et casu mirabili duo equi eius coloris, qui hoc nomen equis imponit, ipsum in lectica vehebant.* Albericus: *Accidit etiam casu mirabili, quod equi lecticam Fernandi trahentes essent coloris ferrandini.* Willelmus Guiart:

Ferrant portent dui auferrant,
Qui tous deus sont de poil ferrant.

Infra:

Li auferrant de fer ferré
Emportent Ferrant enferré.

Cuiusmodi autem fuerit color ille equorum Arabicorum, qui *Ferrandinus* dicitur Alberico, docet Historia Francorum MS.

ex Bibl. Memmiana in Philipp. Aug. *Nul ne porroit dire, ne deviser la grant joie que ceus de Paris firent au Roy Phelippe leur Seigneur, aprés cele victoire, lequel emmenoit Ferrant aveucques lui en une litiere, que portoient deus chevaus pommelés. Si crioit le peuple, quand Ferrant passoit, par maniere de gaber et moquer, que deus Ferrans portoient Ferrant, mais Ferrant estoit enferrez.* Vide Iulium Scaligerum Exercit. 206. in Cardanum et Menagium de Ling. Franc.

Θρακησίου] Thracesii Thematis, quod Lydiam, Cariam, C Ioniam et aliquot alias Provincias complectebatur. Constantin. de Themat. lib. 1. et in Basilio cap. 15. et 16.

Μαδύτου] Oppidum in Chersoneso Thaciae, hodie *Maï-* D *tos*, teste Leunclavio N. 24. Nec procul aberant *τὰ Κοῖλα*, portus memoratus Nicetae in Man. lib. 5. cap. 4.

Μουσουλμάνων] Vim vocis prodit Leunclavius in Pand. Pag. 432. A N. 22. et 59.

Καθ' ὃν καιρόν] Vide Notas ad Villhard. N. 39. Pag. 433. C

Δευτέρα] His duabus *Ποδαλγίας*, seu Podagrae Alexii Pag. 434. B parentis causis tertiam addere poterat Anna, quam Nicephorus Callist. lib. 18. cap. 40. refert, Constantinopolim nempe incolentes hac maxime vexari solitos: *ἧς δὲ τῆς νόσου εὐθυνία καθέστηκε δυστυχὴς τοῖς τὸ Βασίλειον ἄστυ κατοικοῦσι διὰ παντός.* Quod de Alexandria et Caria Coelius Aurelianus Sicciensis lib. 5. Tardar. Passionum cap. 2. de Atheniensi vero tractu scripsit Lucretius lib. 7.

> *Attide tentantur gressus, oculique in Achaeis*
> *Finibus.*

Τὴν γλῶσσαν ἀσύμμετροι] Anna lib. 10. p. 294. *τριβο-* Pag. 435. C *μένου δὲ τοῦ καιροῦ διὰ τὸ φύσει λαλόν τε καὶ μακρηγορώτατον τῶν Λατίνων.* Mathaeus Westmon. A. MCCXXXIX. Francos ut *impetuosos et magniloquos* perstringit. Britonum Armoricanorum garrulitatem sugillat Glaber Rad. lib. 2. cap. 3. Normannorum Mathaeus Paris. A. MCCVII. et Willelmus Brito lib. 5. Philipp. Provinciales etiam hoc nomine carpit Guibertus lib. 2. cap. 18. ubi de Raimundo Sanctaegidiano: *Erat autem praefatis nostris Principibus aetate maturior et exercitus, nisi quantum ad garrulos hominum Provincialium mores spectat, nulli inferior.* Horum mores graphice etiam descripsit et expressit Gervasius Tilleberiensis lib. 2. Otiorum Imper. *Est enim Gens quam Provincialem appellamus consilio perspicax, promissis fallax, opere cum vult efficax, sine armorum pondere bellicosa, pro sua*

paupertate in cibando larga, in nocendo insidiosa, inter probra taciturna, cum locus aut tempus suppetit malefecta memorat, bello navali circumspecta et victoriosa, caloris patiens ac frigoris, famis ac saturitatis, Gens in substantia tenuis, quia vult, et abundantia pacis affluens quando vult. Si Dominum continuum haberet quem timeret, nulla gens citius frangeretur ad bonum, nec ulla, quia non est a quo regatur, ad malum.

Pag. 436. B *Τῶν μεσαζόντων*] Dicuntur *μεσάζοντες*, qui rebus gerendis in Palatio praesunt, seu quibus veluti sequestris Principes res suas peragunt, *Ministri aulae*, Mamertino in Paneg. *Rerum Ministri* Manilio lib. 5. nuncupati. Nicetas in Man. lib. 1. N. 3. *ἐφρόντιζε δὲ ὁ Βασιλεὺς καὶ εἰς τὰ τῶν δημοσίων πράγματα καταστῆσαι μεσάζοντας.* Et infra: *μελεδωνὸν δὲ μεσάζοντα τῶν οἰκείων ὑποθέσεων.* Cantacuzenus lib. 3. cap. 15. *τὴν μὲν τοῦ μεσάζειν ὑπηρεσίαν ἐνεχειρίσθη.* Unde frequentes adesse Palatio ex officii debito necesse habebant. Idem Cantacuzenus lib. 4. cap. 39. *παρόντος δὲ καὶ Κυδώνη, ὃς ἔνδον βασιλείων διέτριβεν ἀεὶ, οὐ μόνον διὰ τὴν εὐμένειαν, ἣν πολλὴν παρὰ Βασιλέως ἐκαρποῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς πράγμασι μεσάζων, ἀνάγκην εἶχεν ἀεὶ συνεῖναι Βασιλεῖ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν* etc. Eiusmodi *Μεσαζόντων* meminit etiam Pachymeres lib. 5. cap. 6. Summus vero rerum Minister *Μέγας Μεσάζων* dicebatur, cuius proinde dignitas in Palatio summa, cui Ducas cap. 21. 22. et 28. Vesiriorum Turcicorum dignitatem aequiparat. *Mediatores* dicuntur S. Cypriano seu Autori de Cardinalibus operibus Christi in Prologo: *Unde haec sitis divitiarum miseris pectoribus assidet, et ambitionis salsugo bibulum animum occupat, ut per fas et nefas ad loca superiora, etiam de latebris eremi, nonnulli se ingerant: et de omni gradu ubi aliquis aditus patet anheli prodeant, discurrant ad Iudices, blandiantur mediatoribus, conducant auxiliarios et modis omnibus elaborent, ut sedeant cum Principibus. Μεσῖται* Pachymeri lib. 6. cap. 26. lib. 9. cap. 8. iidem qui *Mediatores* hoc loco. Vide eumdem lib. 4. cap. 3.

B *Φράγγων ὀργίλον*] Nicetas in Andronico lib. 1. de Latinis, seu Normanno-Siculis: *μόνῳ οἱ τοῦ γένους τούτου τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι οἴδασι, καὶ οἷς οὕτως ἐπιτάσσει ὀργίλως ὑπενδιδόναι πεφύκασι.* Tudebodus lib. 1. *Franci pleni erant invidia et tumida superbia.* Tyrius lib. 16. cap. 23. *Francorum fastus non ferens.* Ordericus lib. 9. *Superbi Francigenae.* Abbo lib. 2. de Obsid. Paris.

Quippe supercilium, veneris quoque foeda voluptas,
Ac vestis pretiosae elatio te tibi tollunt.

Mathaeus Westmon. An. MCCLXXII. *Galli igitur, qui nunquam indignatione et iactantia caruerunt, quorum superbia ad exterminium perveniet* etc.

Λόγον] Locus, ni fallor, luxatus. Quid enim est Alexium Nicaeam contra Turcos profectum esse et cum iis bellum initurum τῇ δεξιᾷ χειρὶ λόγον κατέχοντα. Nam quod vult eruditus Interpres Alexium currus, quo vehebatur, habenas dextra moderatum, nec est simile vero, neque ex Annae verbis elici potest. An igitur reponenda ea verba, quae habet lib. 7. pag. 196. τῇ δὲ δεξιᾷ χειρὶ τῆς τοῦ λόγου μητρὸς τὸ ὠμόφορον σημαίαν aut εἰκόνα κατέχων; ut sensus sit Alexium in Expeditionem illam profectum, dextra tenentem Deiparae humerale, vel imaginem; quo casu ὠμόφορον Deiparae in priore contra Scythas praelio deperditum haud fuerit. Sed an probabilis sit coniectura, aliis diiudicandum relinquo. Pag. 438. C

Αἰγύλλους] Locus in Bithyniae ora, qui *Αἴγυλος* Zonarae in Michaele Theophili F. pag. 131. et Scylitzae pag. 552. D

Καμύτζης] De hac Eustathii Camytzae clade agit Zonaras. Pag. 440. A

Μελαγγίνων] Oppidum ad Olympum montem (qui Mysiae cognominatur a Ptolemaeo et Constantino lib. 1. de Themat.) olim *Μελάγγεια*, aevo recentiori *Μάλαγνα* nuncupatum, ut est apud Zonaram in Michaele, seu *Μαλάγινα*, ut est in VII. Synodo Oecumenica pag. 475. Edit. 1618. Occurrit prior appellatio apud Theophanem A. I. Nicephori General. Nicetam in Man. lib. 1. N. 2. lib. 3. N. 2. in Alexio lib. 1. N. 3. et Pachymerem lib. 2. cap. 8. Posterior apud Annam lib. 15. Landulfum Sagac. lib. 23. et 24. apud quem male editum *Malagma* pro *Malagna*. Montem fuisse opinatur vir magnus, at Nicetas diserte oppidum vocat. Pag. 441. A

Πύλην] Portam Magni Palatii, de qua Tyrius lib. 20. cap. 25. Pag. 443. C

Ἀριστήριον] Recte coniectat doctus Interpres *Ἀριστήριον* esse eam Magni Palatii Exedram, in qua epulabatur Imperator, quam in celsiore Palatii parte extitisse innuit, Bucoleontis appellatione donata, uti observatum supra. *Pransorium* dicunt Latini, si Ioanni de Ianua fides: *Pransorium, Domus, vel locus ubi prandetur.* Ita *Δειπνιστήριον Coenaculum* vertit vetus Glossarium. In Originibus CP. a Combefisio editis: ἀπετμήθη εἰς ἓν τῶν σκαλίων τοῦ αὐτοῦ φόρου, ἔνθα τὰ ἄριστα τὰ πρῶτα ὑπῆρχεν, *quo loco prius prandia erant,* id est locus in quo publicae plebi praebebantur epulae. Nec, opinor, alii fuit usui locus in circo *Πρανδιάρα* dictus in Chron. Alexandrino A. XII. Arcad. quod ibi nempe publica C

agerentur convivia et *Prandia*. *Delphicum* hanc Palatii Exedram proprio et genuino vocabulo nuncupabant Graeci a voce *Delphica*, quae abacum, seu mensam significat, in qua reponebantur vasa et pocula, de qua Cujacius lib. 10. Observat. cap. 13. et Turnebus lib. 27. Adversar. cap. 15. Id diserte docemur a Procopio lib. 1. de Bello Vandal. *τότε δὲ Βελισάριος ἐπεὶ ὁ καιρὸς εἰς τοῦτο ἦμεν, ἄριστον σφίσιν ἐκέλευε γενέσθαι, οὗ δὴ Γελίμερ τοὺς τῶν Βανδήλων ἡγουμένους ἑστιᾷν εἰώθη. Δέλφικα τὸν τόπον καλοῦσι Ῥωμαῖοι, οὐ τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ἑλληνίζοντες. ἐν Παλατίῳ γὰρ ἐπὶ Ῥώμης ἔνθα ξυνέβαινε στιβάδας τῶν Βασιλέων εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἱστήκει, ἐφ' οὗ δὴ τὰς κύλικας οἱ Βασιλέως οἰνοχόοι ἐτέθεντο. Δέλφικα δὲ τὸν τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ ἐν Δελφοῖς ἐγένετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Βυζαντίῳ, καὶ ὅπῃ Βασιλέως εἶναι στιβάδα ξυμβαίνει, Δέλφικα καλοῦσι τοῦτο τὸ οἴκημα.* Hinc lumen accipit Victor Tunnensis in Chron. *Vitalianus Constantinopoli intra Palatium, loco quem Delphicum Graeco vocabulo dicunt, Iustiniani Patricii factione dicitur interfectus fuisse.*

Pag. 447. A *Τρίτου*] Inde patet Annam ad Manuelis Augusti tempora, viro superstitem, exacto ad minimum aetatis sexagesimo, vitam produxisse, quod etiam ex Niceta docemur; quando vero e vivis excesserit, incertum. Illius sepulchrum in Patriarchio extare scribit Martinus Crusius in Not. ad Histor. Politic. *Annae*, inquit, *sepulchrum adhuc extat in Templo Patriarchatus a D. Gerlachio visum. Est id lapideum, non insistens quatuor basibus, sed integro lapide a terra surgens altius quam mensa, ad parietem Templi, sicut alicuius Germani Principis sepulchrum, incisam habet aquilam.* At unde habuit Gerlachius Annae nostrae esse tumulum? potuit enim esse alterius Annae: nam nisi aliunde constet, ex iis probari vix potest.

Pag. 448. A *Κοσμικῆς τύρβης*] Secularis turbae. Mirum quod Anna, quae tantopere barbara se respuere vocabula passim profitetur, Historiae suae venustatem hisce mixobarbaris vocibus interdum, nulla praeeunte necessitate, aspergat.

D *Τῇ Θεομήτορι*] Deiparae forte Hodegetriae, cui non modo supplicabant Imperatores in Expeditionem profecturi, ut est apud Zonaram et Scylitzem in Michaele Theophili F. sed et post adeptam victoriam resque rite et belle confectas, gratias referebant, ut est apud Cantacuzenum lib. 3. cap. 50. et 59. Gregoram lib. 4. etc. Neque enim bene coniectarunt viri docti de hac appellatione in Notis ad vitam S. Basilii Iunioris N. 40. Vide Historiam nostram Gallobyzant. lib. 2. N. 5.

Ὀγδόης ἐπινεμήσεως] Alexius bellum in Comanos parans ex urbe proficiscitur mense Novemb. Indict. 8. quae cadit in A. Chr. MCXIV. Pag.449.C

Βουρανιτζόβης] Malim Βρανζόβης, de qua urbe ad Istrum sita non semel agunt Cinnamus et Nicetas. D

Φιλιππόπολις] Eadem habent Cedrenus, Zonaras, et Ioel in Philippo. Sed hallucinatur Anna, dum scribit Philippopolim Κρηνίδας olim vocatam, id enim convenit Philippis, Thraciae perinde oppido, cui id nominis inditum a fontibus, qui circa collem, cui inaedificatum est, scaturiunt, uti diserte tradunt Appianus lib. 4. de bello civili, Diodorus Sicul. et Plethon. Vide Not. ad Villhard. N. 238. Pag.450.A

Ἐκ Παύλου καὶ Ἰωάννου] De Paulicianorum origine et autore similia narrant Balsamon ad Canon. XIX. Synodi Nicaenae, et Cedrenus pag. 432. Porro Anna Paulicianos appellatos velle videtur, vocabulo ex Paulo et Ioanne confecto, quasi Παῦλοι καὶ Ἰάννοι. Sic etiam Zonaras in Michaele: κατὰ τὴν ἑῴαν δὲ τὸ τῶν Μανιχαίων πλῆθος ἦν πολὺ, οἳ καὶ ἀγροικότερον παρὰ τοῦ δημώδους ὄχλου καλοῦνται ἐκ Παύλου καὶ Ἰωάννου, τῆς κλήσεως συγκειμένοις αὐτοῖς. Hos aetas inferior *Publicanos* nominavit, interdum *Populicanos*, ut Villharduinus N. 208. qui illos pariter Philippopolitanum tractum incoluisse scribit. De hisce Haereticis pluribus egimus ad hunc Scriptorem. D

Ὁ Τζυμισκῆς] Zonaras et Glycas in Alexio. Pag.451.B

Ἀρμενίων] De Armeniis Thraciam incolentibus agit Gotofredus Monachus S. Pantal. An. MCLXXXIX. De Iacobitis multa habent Iacobus de Vitriaco, Miraeus in Notit. Orb. Christ. Quaresmius et alii passim. Pag.452.C

Κωνσταντίνῳ] Constantinum Ἰσαποστόλου nomine donatum a Graecis testantur Menaea, Euchologium Graec. pag. 374. ipseque Eusebius lib. 4. de vita Constant. cap. 71. *Apostoli* denique praeter Annam Ioann. Damascenus in Synodica ad Theophilum Imp. et Cinnamus lib. 1. quibus dicitur, ὁ ἐν Βασιλεῦσιν Ἀπόστολος. Neque soli Constantino Ἰσαποστόλου titulum concessit Ecclesia Graecanica, sed et Helenae matri, D. Theclae, D. Albercio Episcopo Hierapolitano, Mariae Magdalenae, et aliquot aliis, ut constat ex eorum Menaeis. Sic appellatum a nostris *Parem Apostolis* D. Martinum narrat praeter Odonem Cluniacensem et Petrum Damianum Belethus lib. de Divin. Offic. cap. 163. et ex eo Durantus in Ration. lib. 7. cap. 27. quo spectat illud Sulpitii Severi in illius vita lib. 2. *Est enim ille, ubi est, consertus Apostolis ac Prophetis, et quod pace Sanctorum omnium dixerim, in* Pag.453.B

illo iusto grege nulli secundus. Sic Regi Recaredo in Concilio Toletano acclamatum legimus: *Ipse mereatur veraciter Apostolicum nomen, qui Apostolicum implevit officium.* Petrus Blesensis Epist. 46. de S. Thoma Archiepisc. Cantuariensi: *Non laboro Martyrem Apostolo comparare, cum Apostolus sit maior Martyre. Sed gloriosum est nos habere Martyrem, qui Apostoli nomen habeat, et Apostolum miraculis aut imitetur, aut vincat.* Licet vero ab Ecclesia Graecanica relatus sit in Divorum numerum Constantinus, et a Graecis velut Ἰσαπόστολος colatur, secus tamen in Ecclesia Latina observatur. Berengosius Abbas lib. 3. de Invent. et Laude Sanctae Crucis cap. 2. ubi de B. Helena: *Unde cum virtus sanctitatis eius sit tanta, ut merito inter alios Sanctos et ipsa numeretur Sancta, mirum non est, quod sicut Catalogus Sanctorum solet ubique testari, festivitas eius a nobis annua semper debet revolutione celebrari. Sed quoniam in eodem Catalogo filii eius nulla est mentio, sed magis memoria illius omnibus modis inibi obteratur silentio: ideo ut in regione vivorum, et ipse complaceat Deo, necesse est ut oratio fiat ab Ecclesia ad Deum pro eo. Cum enim praesentis Ecclesiae domicilio festivae solennitatis officium matri potius debeatur, quam filio: ideo in Agendis mortuorum providendum est cunctis, ut memoriam filii studeant habere cum defunctis.*

C *Εὐστράτιος*] De quo et eius Scriptis consulendus omnino Leo Allatius lib. 2. de Eccl. Occid. et Or. perpet. consens. cap. 10. N. 11.

Pag. 454. C *Βιδύνην*] Bidynae mentio est apud Zonaram et Scylitzem in Bulgaroctono et Suidam.

Pag. 455. C *Περιδρόμους στοάς*] Porticus Palatium ambientes, in quibus excubabant Praetoriani milites, ad Regiae et Imperatoris ipsius custodiam delecti, quas eleganti carmine descripsit Corippus lib. 3. de Laudibus Iustini. Has inter erant Porticus Scholariorum, quarum meminit Chronicon Alexandrinum A. Iustin. v. *Excubita* in universum dictae omnes Zonarae, Scylitzae et Codino in Orig. CP. *Excubitoria*, Autori de Exilio S. Martini PP. Vide pag. 494.

Pag. 457. B *Ἐλεφαντίνην*] Carceris Palatini nomen Scylitzae in Monomacho notum: *τὸν μὲν Κεγένην ἄγει πρὸς τὰ Βασίλεια, καὶ ἐν προσχήματι τάχα θεραπείας καὶ ἰατρείας ἐν τῇ Ἐλεφαντίνῃ καθείργνυσι.* Et Cinnamo lib. 6. N. 14. *Εἰς τὴν ἐν Παλατίῳ τε φρουρὰν ἀχθείς, ἣν Ἐλεφαντίνην ἔθος καλεῖν ἐστιν.* Vide Not. ad pag. 494.

IN LIBRUM XV. ALEXIADIS NOTAE.

ΣΟΛΥΜΑΣ] Solymannus Iunior, qui Nicaea a nostris privatus fuerat. Pag. 460. A

Σουλτανίκιον] Iconium Lycaoniae, seu Cappadociae urbs, Cliziasthlanis Sultani Regia et Sedes. Hinc patet Cliziasthlanem Solymanni Senioris filium, Solymanni Iunioris fratrem, Iconio praesertim imperasse et Cappadociae. Idemne vero cum Cliziasthlane, qui hoc libro memoratur, addubitari potest; nam cum Anna hunc adhuc adolescentem repraesentet, alterum a priori dici debere contenderim, qui statim post Solymanni parentis caedem Nicaeae Imperium tenuit. Proinde eo anno quo bellum, quod hocce libro recensetur, gestum est, biennio scilicet ante Alexii obitum, adolescentiae annos excesserat, iamque erat aetate provectior. Praeterea filium Cliziasthlanis Senioris fuisse suadent patrium nomen et continuatum Iconiense Imperium. Denique posteriorem hunc Cliziasthlanem eumdem fuisse, qui libro 14. pag. 429. et 431. et hoc libro *Saïsan* et *Amer Saïsan* nuncupatur, diserte indicat Anna pag. 478. Quem enim Cliziasthlanem supra appellavit, ubi de inito cum Alexio conflictu, mox eiusdem cum Alexio foedera, et ut a Mazuto fratre circumventus, Imperio et vita privatus fuerit, enarrans Cliziasthlanem *Saïsan* cognominatum his verbis indicat: *τὸν Σουλτάνον Σαϊσὰν τὴν κλῆσιν*, non quod eius esset nomen, sed ex Sultanica dignitate ita indigitaretur: *Sa* enim lingua Persica Regem sonat, ut autor est Tyrius lib. 3. cap. 1. qui eo donatum cognomine Solymannum ipsum perinde scribit, quod nempe Sultanico titulo gauderet, qui apud Achamedem Guerapsi F. in Hist. Tamberlani, libro praesertim 2. primoribus Toparchis attribuitur. De vocabuli vi multa Reineccius in Stemm. Persic. Sultan. in Appendice ad Aithonum, Seldenus de Titulis Honorariis, seu *Titles of Honor*, 1. part. cap. 6. §. 5. 6. 7. et Henricus Valesius ad lib. 19. Marcellini, initio. *Σαανισὰν* nescio quem Persarum, seu Turcorum Regem habet Achmes *Ὀνειροκριτ*. cap. 2. Sasanem Persicorum Regum autorem memorat Chronicon Orientale in Commodo Imp.

Ἀέρα] Sunt qui putant Aerem hoc loco nihil aliud esse quam aeris aut caeli temperiem; ut sensus sit, Alexium, qui plurimum iter per arida loca flagrantissima aestate confecerat, aestu remisso ad Malagnorum oppidum se contulisse, ubi aer hauriebatur purior et temperatior: Galli dicerent, *Alexis vint prendre l'air des Malagnes*. Plutarchus *σπᾶν τὸν ἀέρα* scripsit, haurire, vel carpere aerem; Caelius Aurelianus Sicciensis lib. 4. de Tardis Passionibus cap. 1. *in aerem me-* Pag. 462. C

liorem transire. Verum quin hanc protinus amplectar sententiam, vetant quae mox sequuntur, Alexium simul Aerem attigit (τὸν ἀέρα καταλαβεῖν) regia monere missa Imperatricem accersivisse. Vide an ad Annae mentem faciat locus Procopii lib. 2. de Aedif. Iustin. cap. 1. ubi urbis Daras muros a Iustiniano instauratos describit.

C *Κατὰ τὴν Πρίγκιπον*] Sic vocatur Insula Byzantio et Chalcedoni vicina, quam pluribus describit Gyllius lib. 3. de Bosp. Thrac. cap. 15. In ea Insula Monasteria aliquot extructa tradunt Cedrenus, Zonaras, Anastasius, Paulus Diac. lib. 23. Nicetas Paphlago in vita Ignat. Patr. CP. et alii.

Pag. 469. D *Τόξοις βάλλουσιν*] Leo in Tact. cap. 18. §. 50. et 52.

Pag. 471. A *Βούρτζῃ*] Bardas iste, cognomento Burtzes, quem oppidis aliquot imperasse Anna scribit, filius fuit (nisi idem ille sit) Burtzae, quem lib. 3. *Τοπάρχην Καππαδοκίας καὶ Χώματος* fuisse ait; genusque ducebat a decantatissimo illo Michaele Patricio, qui imperante Nicephoro Phoca Antiochiam expugnavit, et altero Michaele prioris filio, Magistro, et Antiochiae Duce a Basilio Porph. creato: de quibus Zonaras et Scylitzes.

Pag. 473. B *Ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ*] Michael Basilius.

C *Τὸ Φιλομήλιν*] Philomelis, Philomelium et *Φιλομίλιον*, uti effertur a Cinnamo, una eademque urbs. Zonaras de hac Alexii Expeditione: *ἔξεισι αὖθις κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἄπεισιν εἰς τὸ Φιλομήλιον, εὗρε δὲ τὸ ἄστυ τοῦτο κενὸν ὁπλιτῶν* etc.

C *Μεσόνακτα*] Oppidum olim Dipotamus dictum, quod in Phrygia statuitur a Scylitze pag. 688.

Pag. 478. B *Τὸν πόδα αὐτοῦ ἠσπάσατο*] Arnoldus Lubec. lib. 2. cap. 15. *Est quaedam detestabilis consuetudo Regi Graecorum, qui etiam propter nimium fastum divitiarum suarum Imperatorem se nominat, — ut osculum salutationis nulli offerat, sed quicumque faciem eius videre meretur, incurvatus genua eius osculatur.*

D *Συνθήκας*] Vide Zonaram.

Pag. 479. A *Μαζούτ*] A quo genus ducunt caeteri Iconienses Sultani. Consule Familias nostras Mahometicas et Stemma Iconiensium Sultanorum.

Pag. 480. A *Γαζῆς*] Qui ab Orderico Vitali lib. 11. *Gasis*, ab aliis *Gazi* nuncupatur. Tyrius lib. 12. cap. 9. *Infidelium potentissimus Princeps, et apud suos valde formidabilis, infelicis populi et perfidae plebis, videlicet Turcomannorum Dominus Gazi.* Gauterio de Bellis Antioch. *Amir Gasi Turcorum*

Amiraldus dicitur. Fuit porro Gazis Asanis Catuchi, quem antea Saïsan, seu Cliziasthlan, Sultanus interfecerat, filius. Sed an Catuchus idem sit cum Malducho, seu ut vocitatur a Tyrio, Menduco, potentissimo Turcorum Satrapa, qui a Doldechino Damasceno Tyranno neci datus est A. Chr. MCXIII. non ausim omnino affirmare, cum Asanum Catuchum a Cliziasthlane Iconiensi Sultano sublatum scribat Anna. Vide et confer Albertum Aq. lib. 12. cap. 9. et 17. et Tyrium lib. 11. cap. 19. et 20. Idem Ordericus pag. 829. Gazim, nepotem et haeredem Balad Calepi Domini fuisse autor est.

Μανουήλην] Recte Interpres Candelabrum ex Meursii D
Glossario vertit. Nam falli constat virum eruditum apud Ducam cap. 39. ubi *Μανουάλια* armillas interpretatur. Anonymus de Templo S. Sophiae: *σταυροὺς δὲ ἐποίησε πέντε, — καὶ Μανουάλια δύο ὁλόχρυσα* etc. *auro fusa duo candelabra:* ita Combefisius. *Μενάλιον* pro *Μανουάλιον* occurrit in Orig. CP. *καὶ μενάλια δύο ὁλόχρυσα*; est autem candelabrum quod manu gestatur. Candelabro igitur, vice *μυδροῦ*, seu ferri candentis, quod tum aberat, visus ademptus est Saïsani. Vide Historiam nostram Gallobyz. N. 34.

Τὸ Φιλομήλιον] Zonaras pag. 245. Pag. 481. C

Ἀνήγειρεν Ὀρφανοτροφεῖον] Non de novo condidit Pag. 482. C
Orphanotrophium, sed labefactatum et neglectum instauravit Alexius, Monachorum et Monacharum cellulis auxit, Scholas Grammaticae, in quibus pupilli et pauperum liberi erudirentur, statuit; denique Gerontocomiorum, vel Xenodochiorum, quae hactenus deserta erant, reditus omnes novosque insuper attribuit. Ita Zonaras et Glycas in Alexio. Sed et ex Aede D. Pauli, quae in ea stabat urbis regione quae vergit ad Acropolim, (seu Angulum D. Demetrii) ad quam inaedificatum Orphanotrophium scribit Anna, perspicue patet illud esse vetus Orphanotrophium, intra quod stetit Aedes D. Pauli, ut mox dicemus. A Iustino Imperatore et Sophia Augustis conditum videtur innuere Codinus de Orig. CP. pag. 45. 58. a quo Orphanotrophium S. Pauli appellatur. Ante Iustini tempora extructum fuisse evincit Lex 5. Cod. de Episcop. et Cleric. quae est Leonis et Anthemii Impp. ex qua docemur praeterea Zoticum quemdam, cuius memoriam agunt Menaea ult. Decembris, fuisse primum illius curatorem, sub Orphanotrophi nomine, qui primus huiusmodi officium invenisse dicitur, cui postea successerit Nicon. A Romano Argyro instauratum fuisse autor est Scylitzes.

Παύλου] Scribunt Theophanes, Zonaras, Scylitzes, Ioe- D
les et Codinus de Origin. CP. pag. 58. Edit. Reg. Aedem

SS. Petri et Pauli Apostolorum πολυτελῶς exaedificatam ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ a Iustino Iuniore An. illius VII. quod perperam Suidas Iustiniano tribuit, nisi error subsit in nomine, quod vult Alamannus. Transiit illa posthaec in solius D. Pauli appellationem, Aedesque D. Pauli dicta est, ut ex hoc Annae loco patet, Scylitze in Leone Armenio, Pachymere lib. 4. cap. 14. praeterea Graecorum Menaeis ad 12. Novemb. tradentibus S. Nili (cuius narrationes ante aliquot annos publicavit eruditissimus Annae Interpres) et S. Theoduli filii corpora in ea Aede sub altari recondita ab ipso Iustino. Hanc a sui amplitudine pariter commendat Nicephorus Gregoras lib. 7. et ad Eugenii portam statuit, quae stetit iuxta Acropolim, et ab Andronico Palaeologo Seniore instauratam refert. Extitit praeterea Constantinopoli Aedes alia Divis iisdem sacra, quam Iustinianus in domo, quam priusquam Imperium adeptus esset, habitabat, iuxta Hormisdae Palatium extruxit, ut habet Procopius lib. 1. de Aedif. Iust. quod Petro cuidam Barsimiano, qui eodem imperante Iustiniano vixit, tribuit Autor τῶν πατρίων ΚΠ. At illa postea solius D. Petri titulo et nomine innotuit, de qua intelligendus Anastasius Biblioth. in Agathone PP. *Suscepti sunt a Principe in oraculo B. Petri Apostoli intra Palatium.* Nam Hormisdae aula pars fuit Magni Palatii. Meminit etiam istius Aedis a se in domo sua conditae Iustinianus ipse in Epist. ad Hormisdam PP. quae extat post 65. Epist. eiusdem Pontificis, et Concilium Constantinopolitanum sub Menna Act. 2. sub finem. Habet denique vetus urbis Descriptio Ecclesiam S. Pauli in 8. Regione: verum fuit illa sacra D. Paulo, non Apostolo, sed Patriarchae CP. ut pluribus docent Photius in vita eiusdem Sancti, Socrates lib. 5. cap. 9. Sozomen. lib. 7. cap. 10. et Nicephorus lib. 12. cap. 14. qui eam περὶ τὸ Δεύτερον statuit. Vide Innoc. III. PP. lib. 13. Epist. 19.

Pag. 484. D Ὀρφανοτροφεῖον] Definitur Orphanotrophium a Iuliano Antecessore Constitut. 7. *Locus venerabilis, in quo parentibus orbati pueri pascuntur.* Vide Leg. 32. Cod. de Episc. et Cler.

Pag. 485. A Σέκρετα] Secretum hoc loco interpretor Forum Iudiciale, in quo de rebus et praediis ad Orphanotrophium spectantibus lites agitabantur, quod videtur indicare vox λογοπραγίας, quae proxime sequitur. Vide Notata ad pag. 70.

A Τῷ τῶν Ἀποστόλων νεῷ] Petri et Pauli Ecclesiae, quae D. Pauli paulo ante dicitur.

A Διακονισσῶν] Diaconissarum nomen iam inde a Christianae Religionis incunabulis auditum testantur abunde D. Paulus Epist. ad Rom. cap. 16. ubi Phoebem διάκονον τῆς ἐν Κεγχρείαις Ἐκκλησίας commendat, et B. Ignatius, qui

Epist. ad Antiochenses τὰς διακόνους salutat. Sed et meminit Theodoritus lib. 13. cap. 14. mulieris pietate insignis, τοῦ τῆς διακονίας ἠξιωμένης χαρίσματος, et alterius sacro isto fungentis munere Sozomenus lib. 4. cap. 24. Dionysiam S. Euthymii matrem ab Otreio Melitenensi Episcopo ordinatam fuisse Diaconissam autor est Cyrillus in eiusdem Euthymii vita cap. 1. N. 5. Aliarum mentio est apud Crispinum in vita S. Parthenii Episc. Lampsac. cap. 2. N. 17. Marcum in vita S. Porphyrii Episc. Gazensis cap. 12. N. 102. *Ministras* a primis Christianis vocitatas autor est etiam Plinius lib. 10. Epist. 97. quod scilicet, ut Diaconi Episcopis et Presbyteris aderant, quo iis divina exequentibus officia navarent operam, ita illae in sacris ministeriis ea obibant munia, quae Diaconi ipsi salvo pudore, vel etiam absque offensionis nota peragere non poterant, in officiis praesertim, quae mulieres spectabant: verbi gratia, si ad balnea procedere, si corpora nudari qualibet ex causa necesse esset, ut est in Constitut. Apost. lib. 3. cap. 15. et apud Epiphanium Haer. 79. vel si divino instruendae verbo erant, vel docendae rusticae et imperitae mulieres, quo tempore baptizandae sunt, qualiter et baptizatori responderent, et accepto baptismate deinceps viverent, ut est in Canon. Arabicis Concilii Nicaeni Can. 74. et in Synodo Carthag. IV. Can. 12. Unde et a D. Hieronymo dicuntur *in suo sexu ministrasse* Diaconissae *in Baptismo et ministerio verbi*; quod et docent praeterea Novella Iustiniani 6. cap. 6. et Ioannes Moschus in Prato Spirit. cap. 3. ubi innuit mulieres ipsas, cum ad sacrum Baptismum accederent, nudas prorsus fuisse; quod praeterea testatur D. Chrysostomus in Epistola ad Innocentium PP. quae in vita ipsius a Palladio conscripta legitur, firmaturque ex Concilio Constantinopolitano sub Menna Act. 5. pag. 751. Edit. 1618. in quo obiectum Petro Alexandrino, quod cum Maria quadam nuda in Baptisterium, priusquam illa baptizaretur, ingressus esset, nullique alii introeundi facultatem concessisset. Unde proclivis est coniectura, ut viri a Diaconis in eum finem denudabantur, ut autor est Dionysius Areopagita et Gregorius Nazianzenus Orat. 40. de Baptismo, ita mulieribus, quae seorsim a viris baptizabantur, (quod indicat Ordo Romanus et Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8.) Diaconissas in earum denudatione ministrasse. Habita tamen iis in caeremoniis pudoris ratio est: nam, ut autor est Clemens lib. 3. cap. 16. virum ad Baptismum venientem excipiebat Diaconus, mulierem Diaconissa: cui propterea istius partis Baptisterii, in qua baptizabantur mulieres, claves commissae erant, ut est apud eumdem Scriptorem lib. 8. cap. 28. atque inde Diaconae di-

cuntur a D. Ignatio Epist. 9. *τῶν ἁγίων πυλῶν φρουροί*. Itaque cum baptizabantur mulieres, Diaconus eis frontem oleo sancto tantum ungebat, postmodum caeteras unctiones peragebat: *οὐ γὰρ ἀνάγκη γυναῖκας ὑπὸ ἀνδρὸς κατοπτεύεσθαι*, ut ait idem Clemens. Proinde probabile est, etsi nudae ad Baptisterium procederent, operta tamen habuisse nudata corpora linteo aliquo, quod a solis Diaconissis auferretur, cum id res postulabat, aliaeque unctiones exequendae erant, cum solam frontem ungeret Diaconus. Atque de hisce Ministeriis intelligendus videtur Atto Episcopus Vercellensis Epist. 8. dum ait Diaconas *ministrandi vel baptizandi officium sumpsisse*; non quod revera id munii unquam obierint, sed quod in administratione istius Sacramenti foeminis collati ministraverint. Cum igitur praecipuus is fuisset veterum Christianorum scopus, ut Paganorum praesertim caeterorumque vitarent scandala, in muliebribus officiis adhibendas censuerunt mulieres, viduas, virtutibus probatas, aetate maturas et provectas, quae sexagesimum aetatis excessissent annum, iuxta praeceptum Apostoli 1. ad Thimoth. cap. 5. Quod et sancitum postea a Theodosio autor est Theophanes, et a Valentiniano, Lex 27. C. Theod. de Episc. et Cler. Hinc ab aetate provectiore *Πρεσβύτιδες* dictae in Concilio Laodic. Can. 11. et *Προκαθήμεναι*, *Seniores* Isidoro Mercatori, *Πρεσβύτιδες ἱεροπρεπεῖς* S. Antiocho Homil. 21. et *γυναῖκες Πρεσβύτιδες καὶ θεόπνευστοι μητέρες* Palladio in Praefat. ad Hist. Lausiacam, quod in Ecclesia caeteris mulieribus praeirent, in consessibus primum obtinerent locum, atque adeo *τὴν γυναικωνῖτιν ἐκκλησιαστικῶς*, seu coetum muliebrem regerent, ut est apud Balsamonem lib. 5. Iuris Graeco-Romani. Postmodum indultum est, ut quae annum quinquagesimum attigerant, ad Diaconissarum ordinem admitti possent, Novella Iustiniani 6. vel saltem quadragesimum, Nov. 123. cap. 13. et Concil. Chalced. Oecum. Can. 15. quo praeterea cavetur, Diaconissas post *χειροτονίαν* non posse ad nuptias transire; ubi *χειροτονίας* vox non pro ordinatione, seu consecratione sumitur, sed pro benedictione. Duplex quippe fuit *χειροθεσία*, *εὐλογίας* videlicet et *καθιερώσεως*, ut ait Tharasius Patr. CP. Act. 1. Concilii Nicaeni II. pag. 486. utraque manuum impositione facta: sed posterior fuit ordinationis et consecrationis, quae ad Episcopos et Presbyteros spectabat, altera vero benedictionis, quomodo baptizatis manus imponebatur, ut autor est Hieronymus contra Lucifer. vel poenitentibus et lapsis. Concilium Arausicanum I. Can. 26. *Diaconissae omnimodo non ordinandae: si quae iam sunt, benedictioni quae populo impenditur, capita submittant.* Concilium Epaonense Can. 21. *Viduarum consecrationem, quas*

Diaconas vocant, ab omni regione nostra penitus abrogamus, solum eis poenitentiae benedictionem imponendo. i. quomodo poenitentibus manus imponi solet. Proinde verbum *consecrationis* ita accipiendum constat apud Fortunatum in vita Sanctae Radegundis cap. 22. dum narrat, ut haec pia Francorum Regina *B. Medardum Noviomensem Episcopum supplicaverit instanter, ut ipsam mutata veste Domino consecraret.* Cum enim abnueret S. Medardus, *intrans illa in Sacrarium monachica veste induitur, procedit ad altare, Beatum Medardum his verbis alloquitur, dicens: Si me consecrare distuleris, et plus hominem, quam Deum timueris, de manu tua a pastore ovis anima requiretur. Quo ille contestationis concussus tonitruo, manu superposita, consecravit Diaconam:* id est, manus impositione. At e contra benedictio pro ordinatione sumitur in Concilio Aurelianensi II. Can. 17. *Foeminae quae benedictionem Diaconatus hactenus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad coniugium probantur iterum devolutae, a communione pellantur.* Et Can. 18. *Placuit etiam ut nulli postmodum foeminae Diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.* Damnatos olim Cataphryges, quod mulieres posse Diaconas ordinari profiterentur, autor est D. Ambrosius in cap. 3. Epist. 1. ad Timoth. quam haeresim Acephalis tribuunt Marianus Scotus et Sigebertus. Epiphanius Salaminae Cypri Episcopus Epist. ad Ioann. Episc. Hierosol. qua varia sibi obiecta diluit: *Nunquam autem ego ordinavi Diaconissas, et ad alienas misi provincias, neque feci quicquam ut Ecclesiam scinderem.* Proinde non alia notione vocem χειροτονεῖν usurpatam constat a Theophane, dum ait Chrysaphium suasisse Eudociae Augustae, ut a Marciano coniuge obtineret ἐπιτρέψαι τῷ Πατριάρχῃ χειροτονῆσαι αὐτὴν διάκονον, ut quae virgo adhuc esset; sic etiam in Concilio Wormatiensi Canon. 45. *manus impositio* in Diaconissis accipi debet. Atque inde Diaconissas, licet in Ecclesia qualemcumque ordinem confecerint, ut ait Epiphanius, Laicis accenset Concilium Nicaenum Can. 19. Neque diversae sunt a Diaconissis, quae vulgo *Viduae* in Ecclesiae Latinae Conciliis dicuntur, *quae* scilicet *servandae viduitatis professionem coram Episcopo in Secretario emittebant, imposita ab eo veste viduali,* ut est in Arausicano I. Can. 27. univirae scilicet: Clemens lib. 6. cap. 17. διακόνισσα δὲ γενέσθω παρθένος ἁγνὴ, εἰ δὲ μή γε κἂν χήρα μονόγαμος πιστὴ καὶ τιμία. Ita etiam Epiphanius cap. ult. Panarii. Prudentius lib. Περὶ Στεφ. in S. Laurentio:

Cernis sacratas virgines,
Mireris intactas anus,

Primique post damnum thori,
Ignis secundi nescias.

Concilium Toletanum IV. Can. 56. *Duo sunt genera Viduarum, Seculares et Sanctimoniales. Seculares Viduae sunt, quae adhuc disponentes nubere laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimoniales sunt, quae iam mutato habitu seculari sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis, vel Ecclesiae apparuerunt.* Mutationem vestium observant etiam Parisiense V. Can. 13. Turonense II. Can. 20. Toletanum X. Can. 4. et Foroiul. Can. 11. ut et Epistola Clodovaei ad Episcopos. A professione devotionis *Devotae* appellantur in eadem Clodovaei Epistola, et *Professae* in Concilio Arelatensi II. Can. 46. quod vero consecrarentur ab Episcopis, *Consecratae* in Concilio Remensi Can. 23. quod denique iis impertiretur benedictio, *Benedictae* in Concilio Turonensi II. Can. 20. At qualis fuerit Viduarum *Consecratio* et *Benedictio*, video controverti. Certe iis in caeremoniis varius fuit in Ecclesia usus. Nam viduas emissa viduitatis professione ad nuptias transire vetat Symmachus PP. Epist. Decretali ad Caesarium Arelat. cap. 5. et Concilium Foroiul. Can. 11. quod de Diaconissis statuit Chalcedonense et Toletanum IV. Can. 56. et Additio 3. Ludov. cap. 47. Proinde si ab ea professione recederent, ut et earum raptores, excommunicatione damnant Arausicanum I. Can. 27. idem Symmachus cap. 4. Concilium Aurelian. II. Can. 46. Aurelianense III. Can. 16. Remense Can. 23. Parisiense III. Can. 5. Toletanum X. Can. 4. Tullense II. Can. 2. etc. At earum consecrationem vetat Epaonense Can. 21. cuius Decreti haec in Turonensi II. Can. 20. redditur ratio, quia *nunquam in Canonicis libris legitur benedictio vidualis*; ubi *benedictio* pro manus impositione, seu ordinatione sumitur, diversa a poenitentiae benedictione. Imo non velandas ab Episcopo statuit Gelasius PP. Epist. 9. *Cum*, inquit, *nec auctoritas divina, nec Canonum forma id praescribant.* Id postea firmavit Zacharias PP. Epist. ad Pipinum cap. 6. qua decrevit Viduas *sub nulla benedictione velandas*, ita ut *si propria voluntate professam coniugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intersit, quali Deum debeant satisfactione placare.* Nam, ut ait Concilium Turon. II. Can. 20. Etsi *solum propositum illis sufficere debet, absque dolo in eo perseverare procurare debent.* Verum haec sunt postmodum immutata: siquidem *sacro semel velamine suscepto consecratas viduas* ab emissa professione recedere prohibitas, evincit Concilium Wormatiense sub Adriano II. PP. Can. 20. 21. Viduae itaque et Diaconissae in Ecclesia certum ordinem confecere, uti Sanctimoniales et Monachae, a quibus differe-

bant; neque enim recte *Diaconissae* nomine Abbatissam appellavit Abaelardus Serm. in Natal. S. Steph. et pag. 143. nisi forte quia Diaconissae muliebri coetui praeerant, ut *Πρεσβύτιδες*, (etsi, ut verum non diffitear, hoc nomine indigitari videntur Praefectae Monasteriis puellaribus in vita Sanctae Eupraxiae Virg. N. 7. et 10.). Unde in septem ordinibus, quibus constitit Litania Septiformis, sub Gregorio M. PP. tertius fuit *omnium Abbatissarum cum Congregationibus suis*; sextus *universarum Viduarum*, ut autor est Paulus Warnefridus lib. 3. de Gestis Langob. cap. 25. Quae vero hic Viduae dicuntur, *Diaconissae* appellantur apud Anastasium in Leone III. PP. *Universus populus Romanus cum Sanctimonialibus et Diaconissis ac nobilissimis matronis, — cum bandis et signis et canticis spiritualibus eum susceperunt.* Neque aliter intelligi debent in Bulla Greg. VII. PP. apud Ughellum in Archiepiscopis Bonon. N. 52. *Abbates, Monachos, Presbyteros, Diaconos, Clericos literatos et illiteratos, servos et ancillas Dei atque Diaconissas, famulos utriusque sexus* etc. Ita hoc Annae loco distinguntur Diaconissae a Sanctimonialibus, et recte. Monachae quippe sacris Monasteriorum officiis addictae erant; Diaconissarum autem munus erat, ad mulieres pauperes, aut in ergastulis detentas, vel aegritudine afflictas accedere, et alia pietatis officia peragere. Unde *Matriculariae* appellabantur, ut autor est Isidorus Mercator ad Can. 11. Concilii Laodiceni: *Mulieres quae apud Graecos Presbyterae appellantur, apud nos autem Viduae, Seniores et Matriculariae nominantur, in Ecclesia constitui non debere.* Matriculariorum enim munia circa pauperes extitisse notum est. Quamobrem iure Atto Vercellensis, loco supra laudato, Diaconas alias prorsus fuisse ab Abbatissis contendit. Quo verò pacto, quove ritu ordinarentur Diaconissae apud Graecos, pluribus exequitur Euchologium Goari, ut et Mathaeus Blastares. Quomodo autem apud Latinos viduae, quae castitatem profitebantur, consecrarentur, narrat Ordo Rom. in quo praeterea annotatur *Presbyteris licere viduas velare, solis Episcopis virgines*, et hoc ante Evangelium. Porro videntur eaedem fuisse cum Diaconissis mulieres, quas *Canonicas* vocat idem Ordo Rom. qui eas distinguit a Sanctimonialibus: *Inter virginem et foeminam, inter Canonicam et Sanctimonialem* etc. Harum mentio est apud S. Antiochum Homil. 18. ubi ait Monachos non debere cum mulieribus conversari: *ὁμοίως δὲ Κανονικαῖς ἀναρμοστόν ἐστι συνδιαζῆν μετὰ ἀνδρῶν πρὸς τὸ μηδένα σκανδαλίζεσθαι.* Sic autem appellabantur *Viduae*, seu *Canonissae*, quod essent *ἐν τῷ κανόνι*, et *ἐκ τοῦ κανόνος*, ut

loquuntur Concilium Antiochenum Can. 2. 6. 11. Chalcedonense Can. 2. et Synodus Trullana Can. 6. seu quod *sub Canone Ecclesiastico iacerent*, vel *essent constitutae*, ut est in Concil. Tolet. III. Can. 5. et 6. et Foroiuliensi A. DCCXCI. Can. 1. id est, quod certum et quemdam in Ecclesia ordinem conficerent, et regulis Ecclesiae voti emissi religione astringerentur. Nam et inde primitus quos hodie Canonicos dicimus, ea de causa sic nuncupatos par est credere, quod scilicet sub Canone Ecclesiastico constituti essent, et Ecclesiasticis muniis inservirent. Balsamon lib. 5. Iuris Graecorom. pag. 381. ait Diaconissarum ordinem Canonibus olim cognitum sedem habuisse in Bemate: sua vero aetate, etsi *ἐκκλησιάζουσαι*, id est, in Ecclesia Constantinopolitana locum et stationem haberent, non tamen in Bemate sedisse. Discimus ex Novella 3. Iustiniani, et alia Heraclii Imp. quae extat lib. 2. Iuris Graeco-Rom. definitum fuisse numerum Diaconissarum in Maiore Ecclesia Constantinopolitana ad quadraginta, uti Presbyterorum ad XXC. Diaconorum ad CL. Subdiaconorum ad LXX. etc. quibus singulis ordinibus assignatae erant in eadem Ecclesia *στάσεις*, seu stationes: ita enim vocantur loca Ecclesiae iis adscripta in eadem Heraclii Novella, in qua etiam Clericorum Blachernianae Ecclesiae numerus definitur, atque adeo Diaconissarum ad sex. At quo in loco aedis Sophianae, aut alterius, fuerit Diaconissarum statio, non est promptum asserere. Certe constat in omnibus Ecclesiis seorsim stetisse mulieres a viris. In Sophiana duplices erant porticus, quarum inferior viris, superior mulieribus destinatae erant. Procopius de Aedif. Iustin. *στοαὶ δὲ εἰσὶν ἑκατέρωθι δύο. — ταύταιν δὲ ταῖν στοαῖν ἀτέρα μὲν τοὺς ἄνδρας εὐχομένους διακεκλήρωται, γυναιξὶ δὲ ταυτὸ πεποιημέναις ἡ ἄλλη ἀνεῖται.* Atque inde superior porticus *γυναικωνῖτις* eidem Scriptori dicitur: *τίς δ' ἂν τῶν ὑπερῴων τῆς γυναικωνίτιδος ἑρμηνεὺς γένοιτο;* quae quidem porticus superiores *κατηχούμενα* etiam appellabantur. Leo Nov. 73. *ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ὑπερῴοις, ἅπερ πολὺς ἄνθρωπος Κατηχούμενα καλεῖν ἔγνω.* Ita etiam *ὑπερῷα τοῦ μεγάλου ναοῦ* dixit Nicetas Paphlago in vita S. Ignatii Patr. CP. *γυναικωνίτιδος* vero Sophianae non semel meminit Auctor descriptionis illius Aedis, qui *δεύτερα Κατηχούμενα* superiores, ut *πρῶτα Κατηχούμενα* inferiores porticus interdum vocat. Porro *γυναικωνῖτις pars mulierum* et *pars foeminarum* apud S. Augustinum lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. et in Ordine Romano, ut altera *pars virorum* dicitur Anastasio Bibl. in vitis PP. pag. 72. 118. 132. et in eodem Ordine Romano. Sed de hoc antiquo more, quo foeminae a viris separatae orabant in Templis, consulendi

Clemens Constit. lib. 2. cap. 61. Gregorius Nazianz. in Somn. de Anastasia, Ambrosius ad Virgin. laps. Cogitosus in vita S. Brigidae sub finem, Allatius de recentiorum Graecorum Templis, Goarus ad Euchólog. et alii. Iam vero an una cum caeteris mulieribus constiterint Diaconissae, id non videtur vero simile, cum Presbyteris, Diaconis, Diaconissis, Subdiaconis, Lectoribus, certas quibusque assignatas στάσεις, seu sedes in Ecclesia Sophiana satis innuat Heraclius. Proinde Diaconissarum sedes illa forte fuerit, quam *Matroneum* vocant Scriptores Eccl. Anastasius in Symm. PP. pag. 32. *Apud B. Apostolum Paulum — cameram fecit et Matròneum.* Idem in Gregorio IV. pag. 166. *Matroneum Presbyterio* adiunctum fuisse innuit: *Presbyterium amplum operosi operis funditus construxit, cui ex Septemtrionali plaga lapidibus circa septum Matroneum adposuit.* Non desunt tamen qui *Matroneum* illud esse credant, quod eidem Scriptori *pars mulierum* dicitur, ubi scilicet mulieres consistebant, dum sacra perageretur liturgia: nam et in balneis partem in qua lavabant mulieres, *Ματρωνίκιον* appellatam fuisse autor est Cedrenus: cui quidem sententiae favet Ordo Romanus, qui partem mulierum *partem matronarum* vocat: *Similiter transiens Pontifex in partem matronarum explet omnia ut supra.* Ex quibus videri potest idem fuisse *Matroneum* cum *parte matronarum.* Sed et *pars mulierum* haud procul a Presbyterio extitit. Narrat quippe idem Anastasius pag. 154. 155. Paschalem PP. cum videret *Ecclesiam sanctae et intemeratae Virginis Mariae ad Praesepe quondam tali more constructam, ut post sedem Pontificis mulieres ad sacra Missarum solemnia stantes prope assistere iuxta Pontificem viderentur: ita ut si aliquid colloqui Pontifex cum assistentibus voluisset, ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei sine illarum interventione liceret, largum ibidem locum inesse, qualiter inde sedem mutare valeret, concerneret, dato òperis studio, coepisse indesinenter agere sedem inferius positam sursum ponere, ut eo familiarius Domino preces fundere posset, quo consortia populorum modeste declinare potuisset.* Quo loco mulieres istae, quae haud procul a sede Pontificis stationem suam habebant in Ecclesia, videntur fuisse Diaconissae; nam caeterae in Narthece stabant, aut in ea parte quae *mulierum* dicebatur.

Ἰβηρίδων] Monacharum, quae ex Iberia Constantinopolim migraverant. A

Παιδευτήριον] Scholarum Grammaticalium Orphanotrophii meminit Pachymeres lib. 4. cap. 14. C

Σχεδῶν] Schedographiam intelligit, seu eam Gramma- C

ticae partem, *qua docentur adolescentes scripta intelligere aut probare*, ut est apud Martianum Capellam lib. 3. Ea enim vis est vocis *σχέδος* apud Basilium libro *περὶ γυμνασίας γραμματικῆς*, ubi de vocabulo *σχεδογραφεῖν*. *Πόθεν γίνεται; ἐκ τοῦ σχέδους, καὶ τοῦ γράφω. τὸ δὲ σχέδος, παρὰ τὸ χέω, χέδος* et *σχέδος. οἱονεὶ τὸ διαχέον καὶ διαχωρίζον τὰς λέξεις ἀπ' ἀλλήλων. ἢ παρὰ τὸ σκεδάζω, σκεδάσω. σκεδαζόμεναι γὰρ αἱ λέξεις, καὶ οἱονεῖ μεριζόμεναι, εἰς γνῶσιν παραλαμβάνονται. ἢ παρὰ τὸ σχῶ, τὸ κρατῶ, σχέδος τὸ τῶν πολλῶν συνεκτικόν.* Glossar. Gr. Lat. *σχεδιάζειν* interdum *ἀντὶ τοῦ χειρονομεῖν*, interdum *ἐπὶ τοῦ ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγοντος*, *ex tempore dicere*, interpretatur, ut *σχεδίον*, *ex tempore dictum*. Ita apud Hesychium *σχεδιάζειν* est *ἐκ παρατυχόντος ἐν ἑτοίμῳ λέγειν*. Quod porro Graeci *σχεδογραφεῖν*, Latini *edere partes* dicunt. Gotefridus Viterb. part. 16. Panth.

Nunc quoque Grammaticae summus Donatus in arte,
Hieronymus cum discipulo docet edere partes.

Schedographiam recentiorum inventum esse ait Anna, praecipuosque in ea Magistros nominat nescio quos Stylianos et Longobardos, seu Italos, quos Glaber Radulphus lib. 2. cap. 12. et Paulus Warnefridus lib. 6. de Gest. Langob. cap. 7. Grammaticae prae caeteris impensius operam dedisse testantur. Ad quam Grammaticae partem referri debent Manuelis Moschopuli liber *περὶ σχεδῶν* et eiusdem Basilii Exercitatio Grammatica.

Pag. 486. C *Βογομίλων*] Rem etiam narrat Zonaras. Bogomilorum porro Haeresis conflata erat potissimum ex pravis Manichaeorum et Massalianorum dogmatibus, ut est etiam apud Harmenopulum libro de Sectis, ubi utriusque Haeresis Massalianorum scilicet et Bogomilorum opiniones recenset. Massalianorum, qui sub Valente primum exorti sunt, dogmata enarrant praeterea S. Ioannes Damascenus in opusculo quod de ea Haeresi edidit et Nicetas lib. 2. Thesaur. Orthod. fid. Bogomilorum vero Euthymius Zygabenus in Panopl. part. 2. tit. 23. Dicitur autem Bogomilus Mysorum idiomate, *qui Dei misericordiam implorat*, ut autor est idem Harmenopulus, unde *εὐχίτας*, *Ἐνθουσιαστὰς* et *Ὀμφαλοψύχους* Haereticos istos Graeci appellarunt. Vide Cedrenum A. XX. Constantini M. et I. Valentis, Gregoram lib. 11. Balsamonem in Nomocan. Phot. Psellum de Operat. Daemon. Cantacuz. lib. 2. cap. 39. etc.

C *Δεινότατον*] Id iam olim Paulicianis Haereticis, Manichaeorum et Bogomilorum asseclis, obiectum. Willel. Neubrig. lib. 2. cap. 13. *Egrediuntur de caveis suis vulpes nequissimae et praetenta specie pietatis seducendo simplices vineam*

Domini Sabaoth tanto gravius, quanto liberius demoliuntur. Epistola Lud. VII. Franc. Reg. quae extat Tom. 1. Rerum Germ. Freheri, de iisdem: *Et per quasdam observantias quas habent, meliores apparent quam sint.* Fredericus II. Constit. 2. in Haereticos: *Hi sunt lupi rapaces intrinsecus, eousque mansuetudinem praetendentes ovium, quousque ovile possint subintrare. — Hi serpentes, qui latenter videntur inserpere et sub mollis dulcedine virus evomere, ut vitae cibum se simulent ministrare, a cauda feriunt, et mortis poculum, velut quoddam dirissimum venenum miscent.* Petrus Blesensis Epist. 113. *Surrexerunt temporibus vestris falsorum dogmatum praedicatores, doctores mendacii, hostes veritatis et fidei subversores. Blandi et simplices sunt ut agni, sed ut vulpes astuti sunt et rapaces ut lupi. Isti sunt Haeretici qui in vestimentis ovium veniunt.*

Μανδύαν] Gloss. Basilic. *μανδύας, ἱμάτιον.* Xiphilinus C
in Tiberio, *φαιὰν μανδύαν ἐπανέδυ.* Anna pag. 494. Vide Salmasium ad Hist. August.

Ἐξάδελφος] Supra *ἀδελφὸς*, rectius. Pag. 488. A

Ζυγαβηνὸν] De Euthymio Zygabeno Panopliae Scrip- Pag. 490. B
tore consulendi Leo Allatius lib. 2. de Eccl. Occ. et Or. cons. cap. 10. Baron. Bellarm. Simlerus etc.

Ναζιραίων] Qui et *Ναζηραῖοι*, quo vocabulo dicuntur Pag. 491. B
Graecis Scriptoribus vitae religiosae sectatores et Monachi, quod instar Nazaraeorum apud Hebraeos, de quorum Secta et instituto agitur Numeror. cap. 6. strictiorem vitam amplecterentur. Suidas: *Ναζηραῖος, ὁ Θεῷ κεχωρισμένος καὶ ἀφιερωμένος, ὁ Μοναχός.* Eadem prope habet Hesychius. Gregorius Nazianz. Orat. habita in Concilio Constantinopolitano: *χαίρεται Ναζηραίων χοροστασίαι, ψαλμῳδιῶν ἁρμονίαι, στάσεις πάννυχοι, παρθένων σεμνότης, γυναικῶν εὐκοσμία* etc. Nicephorus CP. *ἔτι δὲ πνέων κατὰ τῆς ἀσεβείας τὸ ἱερὸν τῶν Ναζηραίων σχῆμα καθύβρισεν.* Utuntur Ignatius Diac. in vita S. Niceph. Patr. CP. N. 21. Ioann. Phocas cap. 11. Laonicus lib. 1. Cantacuzenus lib. 2. cap. 16. et 29. et alii.

Κατὰ τὸν Μελῳδόν] Cosmam forte, Maiumensem Epis- Pag. 492. A
copum, D. Ioannis Damasceni Praeceptorem, *Μελῳδὸν* vulgo a Graecis vocitatum, quod praecipuus habitus sit inter Melodos et Hymnographos Graecos. Vide Allat. de Libr. Eccl. Graecor. Dissert. 1. et Combefisium ad vitam S. Theodori Grapti. Cosmae festum agunt Graeci 14. Novemb.

Τζυκανιστήριον] De Tzycanisterio dictum pluribus ad A
Ioinvillam Dissert. 8.

Pag. 493. C *Πυραμίδος*] Seu Obelisci, qui etiamnum stat in medio Hippodromo. Obeliscos nempe medio in circo poni solitos in metae formam docet vetus Epigr. de circo, quod lucem accipit ex iis quae a Cedr. notantur in vita Romuli:

Namque his Euripus quasi magnum intervenit aequor,
Et medius circi summa obeliscus adit.

Obeliecum in Circo Constantinopolitano quis posuerit, habent Inscriptiones Graeca et Latina, quae leguntur in Stylobatae lateribus, ex quibus positum colligitur a Theodosio M. Annum indicat Marcellinus Comes, Indict. 6. Valentiniano A. et Neoterio Coss. unde falli constat Codinum in Orig. qui Theodosio Iuniori tribuit. Graecam Inscriptionem profert Anthologia Gr. lib. 4. cap. 16. utramque, Graecam et Latinam Gruterus pag. 186. 6. 7. Easdem etiam habet Gyllius in CP. lib. 2. cap. 6. sed non adeo ad metri normam descriptas; quamquam ut illas sic exaratas credam, uti exhibentur a Gyllio, facit quod scribit Franciscus Philelphus lib. 6. Epistolar. *Legi*, inquit, *ad Hippodromum Constantinopolis in marmoreis quibusdam lapidibus sub pulcherrimo illo Obelisco Versus quosdam ad partem anteriorem Obelisci Latinos, ad posteriorem Graecos, et utrosque heroicos, et item utrosque admodum ineptos.* Latinos praeterea descripsit Bondelmontius in Descript. CP. Fuit vero ille, quo curante intra 32. dies erectus fuit Obeliscus, Proculus Praefectus Urbi, qui in Inscriptionibus, metri causa, per syncopem *Proclus* appellatur et eo quo positus est anno et superiore hunc obiit Magistratum, ut innuit L. 5. Cod. Theod. de Agentibus in reb. et L. 3. de Tutor. et Curator. Cod. eod. tit. Habuit olim Obeliscus superimpositam pilam aeneam, quae terrae motu Michaele Theodorae F. imperante statim post celebratam VIII. Synodum decidit, ut autor est Nicetas Paphlago in vita S. Ignat. Patr. CP. Obeliscum porro Pyramidis appellatione donavit Anna, quia ut Pyramides, ita et Obelisci forma erant quadrata, gracilescentes paulisper, et in angustum verticem producti, secundum Ammianum lib. 15. Obelisci vero Constantinopolitani latera ima lata sunt 6. pedes, ut tradit Gyllius loco citato, ubi accuratam eius descriptionem dedit. Habent etiam de hocce Obeliscō nonnulla ex Graecorum narrationibus Augerius Busbequius in Itin. CP. et Thevetus lib. 19. Cosmogr. cap. 3.

Pag. 494. D *Ἐγκλεισθῆναι*] Iubet Alexius Basilii sectatores in porticibus Palatium ambientibus de quibus egimus ad pag. 455. includi; erant enim in hisce porticibus carceres in quibus detinebantur rei. Nicetas Paphlago: *ἡμερῶν δὲ παρελθουσῶν ὀλίγων εἰς τὰ Νούμερα τοῦτον περάσαντες συνδέσμιον ἐγκλείουσιν.* Octava Synodus Act. 10. *καὶ ἔμφρουροι ἐν τοῖς Νουμέροις*

γεγόναμεν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις. Sunt vero *Numera*, seu potius *Numeri* porticus, in quibus excubabant Praetoriani milites, ut indicat Codinus de Orig. CP. a voce Latina *Numerus*, quae cohortem, legionem, aut militares copias significat. *Numeros militares* dixit Tyrius lib. 2. cap. 20. ut caeteros omittam, quos laudant Cujacius ad L. 3. Cod. de his qui non impl. stip. lib. 10. Lipsius de Milit. Rom. lib. 4. cap. 2. Dempster. ad Coripp. et Meurs. in Gloss. Carceres istos intelligit Autor de Exilio S. Martini PP. *Et auferentes eum de lembo posuerunt eum in gestatorio, duxeruntque in custodiam Excubitorii, quae cognominatur Prandearia et fecit eum inclusum sub multa custodia, praecipiens Excubiti custodibus: ut nullus penitus sciret civitatis, quia est in eodem Excubitu.* Hinc docemur quid sit *Πρανδίαρα* in Chronico Alexand. A. Arcadii 12. quo ait conflagrasse porticus Hippodromi et Prandeariam et adiacentes porticus. Elephantinem carcerem ita dictum in Palatio pariter statuit Anna pag. 457. Praetorii carceres habet Leo Grammaticus pag. 467. Zeuxippi Pachymeres lib. 6. cap. 33. Palatii Eleutherii dicti Theodorus Studita in vita S. Theophan. Confess. N. 23. Igitur cum Palatii custodia penes Papiam esset, eius etiam erat carcerum Palatinorum et qui in eis detinebantur reorum cura. Sed de hac dignitate agimus ad Cinnamum.

Καλλικλῆς] Is est Nicolaus Callicles Archiater, cuius Pag. 496. C Poesim et Iambos plurimi facit Georgius Corinthi Episcopus lib. de Construct. Orat. ad quem etiam extant Epistolae Theophylacti Bulg. Archiepiscopi 38. 39. 56. 57. Illius sunt Epigrammata aliquot iam olim ab Hieronymo Gontio edita, quorum duo, quia ad Historiam Annae nostrae, Eudociae sororis et Irenes pertinent, hisce Commentariis adtexere erit operae pretium. Primum spectat *ἐγκόλπιον*, sacris vivificae Crucis Reliquiis adornatum, quod Anna ab Eudocia sorore, quae in Monasterium secesserat divulsa a marito, dono acceperat. Alterum spectat Irenes ipsius Augustae Annae matris, vel etiam Ioannis Comneni Imp. uxoris aliud *ἐγκόλπιον*. En utrumque.

Τοῦ Καλλικλέους στίχοι εἰς τὸν καλὸν σταυρὸν τὸν κοσμηθέντα παρὰ τῆς Πορφυρογεννήτου Κυρᾶς Ἄννης.

Ἐκ τοῦ ξύλου τρυγῶ σε τὴν ζωὴν Λόγε,
Καὶ Εὔα τρυγᾷ τὴν φθορὰν ἀπὸ ξύλου,
Καὶ προσκυνοῦσα σῶν παθῶν τὴν εἰκόνα,
Εἰς ἀπαθῶν αἰτῶ σε λιμένα φθάσαι,
Σὺν συζύγῳ τε καὶ τέκνοις τηρουμένη,
Ἐξ Εὐδοκίας ταῦτα Πορφύρας κλάδου.

Calliclis Versus in eximiam Crucem adornatam a Domina Porphyrogenita Anna.

Proles parenti aequaeva quam moriens mihi
Vitam dedisti, carpere e ligno datur,
Licet Eva mortem nescia hinc olim hauserit,
Diraeque cladis triste simulachrum colens,
Beatitatis tangere hic portum ardeo,
Me liberosque et coniugem in tuto locans,
Hanc flos nitentis Purpurae et Sceptri decus,
Eudocia olim et arborem et fructum dedit.

Εἰς τὸν καλὸν ξύλον τὸ κοσμηθὲν ὑπὸ τῆς Δεσποίνης.

Οὐ ταῦτα δρυμὸς, οὐδὲ κρανίου τόπος,
Ἐν οἷς ἐπάγη τοῦτο τὸ ξύλον πάλαι,
Ἀλλ' ἐστὶ λιθόστρωτος ἢ χρυσοῦς τόπος,
Ἀνθεῖ δὲ λευκὸν ἄνθος ἐκ τῶν μαργάρων,
Τούτοις φυτεύσει σὲ ξύλον ζωηφόρον,
Δοκῶν ὁ λαμπτὴρ ἡ Βασιλὶς Εἰρήνη,
Καρπὸν γλυκὺν τρυγῶσα τὴν σωτηρίαν.

In Lignum Crucis ab Imperatrice ornatum.

Non illi lucus sanguinis Christi notis,
Vel mons cruentus his ubi quondam stetit
Ferale Lignum, lapide sed Pario locus,
Auroque stratus, candidum vibrans iubar,
Baccis decorus, et Rubri spoliis Maris,
Haec te inter (Arbos perditis vitam ferens,
Solem et lacessens lumine) Irene inseret,
Ex Te salutis aureos fructus legens.

Pag. 497. A *Παντεχνὴς Μιχαὴλ*] Quem non semel idem Theophylactus innuit suum iam olim fuisse discipulum et cui gratulatur quod in Imperatoris Medicum allectus sit, Epist. 44. 47. 73. 74. et 75. Nicetam praeterea nescio quem Alexii Medicum nominat Epist. 55.

Pag. 500. A *Καταλαμβάνει τὰ Μάγγανα*] Huc referenda quae de morbo et vitae exitu Alexii habent Zonaras et Glycas in Alexio et Nicetas in Ioanne.

Pag. 502. A *Πορφυρογέννητος Εὐδοκία*] Alexii filia, cuius meminit Callicles in eo quod descripsimus Epigrammate et quam Zonaras a patre filio Constantini Iasitae (illius forte, quem Anna lib. 5. Itali auditorem fuisse ait) collocatam et ab eo

pessime contra generis dignitatem habitam et offensam, soluto matrimonio, in Monasterium concessisse scribit.

Μαρία] Quae Gregorio Gabrae pacta et desponsa, eiu- B
rata postmodum affinitate, Nicephorum Constantini Euphorbeni Catacalonis filium, Sebastocratorem a socero appellatum, duxit, ut autor est Zonaras. Ex his nuptiis nati Alexius et Andronicus, qui filii *τῆς Πορφυρογεννήτου Μαρίας*, Annae *αὐταδέλφης*, dicuntur in sententia depositionis Cosmae Patr. CP. A. Ch. MCXLIV. apud Allatium de Eccl. Occid. et Orient. perp. consens. lib. 2. cap. 12.

Ὁ τῆς Βασιλείας διάδοχος] Vide Zonaram in Alexio et Pag. 503. A
Nicetam in Ioanne.

Ἱμάτιον] Codinus de Off. Aulae CP. cap. 17. N. 26. de Pag. 505. C
Imperatrice: *Εἰ δὲ τύχοι οὖσα χήρα, τὸ μὲν βαῖον κατέχει, καὶ ἱσταμένη καὶ καθημένη· φορεῖ δὲ ἔνδυμα μέλαν, λεγόμενον ἱμάτιον καὶ μανδύαν ὀξύν.* Est igitur *ἱμάτιον* propria Augustarum viduarum vestis.

Τὴν ἱερὰν ψυχὴν] Excessit e vivis Alexius sub noctem, D
18. Kal. Sept. quo die celebratur ab Ecclesia Deiparae Assumptio, Feria Hebdom. 5. An. M. iuxta Graecos VIMDCXXXVI. Chr. MCXVIII. Indict. XI. Vixit annos circiter 70. imperavit 37. menses 4. dies 15. Illius corpus humatum in Monasterio quod aedificaverat et Christo *τῷ Φιλανθρώπῳ* sacraverat. Haec Anna filia, Zonaras, Glycas, Nicetas in Ioanne, Codinus de Orig. CP. pag. 79. Edit. Reg. Ducas cap. 1. Petrus Diac. lib. 4. Chron. Cas. Will. Tyrius lib. 12. cap. 4. Histor. Hieros. 2 part. A. MCXVII. Chron. Malleac. A. MCXVIII. Aegid. de Roya A. MCXVII. Alexii sepulchrum etiamnum extare in Templo *τῆς Παμμακαρίστου*, quod hodie *Patriarchium* vocant, autor est Mart. Crusius in Turcogr. pag. 189.

INDICES

INDEX HISTORICUS

INDEX RERUM A DUCANGIO IN NOTIS EXPLANATARUM

INDEX GRAECITATIS

PROVERBIA ET SIMILIA

CORRIGENDA ET

in verbis scriptoris et in a

2, 10 ἀγεννῆ F 2, 17 εἰδὼς 3,
4, 3 συνεσκέψαντο FP 5, 5 ἄλλά τα
Ῥωμαίων 8, 14 αὐτόν F habet 9, 3
κατακουζηνὸν F 11, 11 κατακαλὼν F
12, 8 δαμπόλεως F 13, 12 εὐωνύμ
temptandum non est 14, 17 ἐκεῖ] ἐ
17, 17 οὖν F* κατάσχω;] nunc καταοχ
scribendum puto 18, 1 οὐκ εἶπε F*
18, 8 τοὐμοῦ F*: sic semper 19, 4 λα
μικρόν 20, 8 Πούτζαν 21, 2 ὠνομα
21, 8 Κυμινειανὸν 21, 20 εἱστήκει F
idem 22, 14 πέρα] πρὸ F* 22,
om. F 24, 13 Ἀβριλεβὼ 24, 21 Σ
ἑκάστῃ F* 25, 8 ἵεται καὶ πολέμου]
σπωμένων F habet 26, 12 ἀνακάμπτουσ
26, 15 μαρυανδηνῶν F* πέραν F
ἐπαληθεῦον idem 31, 11 λογγιβαρδία
33, 8 καρτερῆσαι F habet 34, 7 τῶν
piendae sunt scripturae F παρὰ] πρὸ
F habet 36, 10 θελήμασι idem
38, 22 ἀπεκδέχεται etiam F habet
39, 20 προοιμίων F 40, 5 corrige ὁ
Πρεβέντζας F* 40, 11 χρυσίνων F*
42, 22 κυλινδρικὸν Millerus * 43, 11 χ
44, 11 παρὰ F 44, 20 ὀρεκτής] ὁ ῥέκ
I 168, 14 II 89, 10. 270, 12 45, 8 τῶν
χρῆμα F 45, 14 ὑπὸ F* 45, 15 ἀνε
μᾶζαν 46, 14 τούτῳ etiam F habet
κεκίνηντο FA* 49, 15 ἐξενεγκεῖν FC*
habet 50, 5 κατεπύκνουν μᾶλλον FA*
50, 21 ἡγεμόνων FA* 51, 5 ποδὶ eti
στοχῶν ἦν A 53, 9 ἐπαγαλλομένων e
λοφυρομένων FA* 54, 3 μὲν om. F
55, 15 εὐγενὴς F 57, 1 συνειλεγμένου
pone αὐτῷ τούτῳ 57, 10 θαλάττης F*
ἤδη κατέλαβον FA* κατατίθενται etia
61, 3 τὰ idem 61, 12 κατανεύσοντα F*
μὲν] μέντοι F* 63, 1 ἐξαρτύσῃ etiam
F habet 64, 9 repone ἀποκομίσαι
64, 17 ὡς 64, 19 ἀπωθούμενος etiam
F habet 66, 3 τε in ras. F 66, 1
βουτουμίτην idem 70, 6 οὕτως ide
70, 15 δέ τι] δ᾽ ἔτι F* 70, 16 καταδύ
αὐτῷ τούτῳ 71, 8 τριττὴν F 72, 4
καλουμένου F* 73, 8 αὐτοκράτωρ FC*

---

*) interim mense Augusto huius
codicem (F) iterum adii easque quoque p
contuli. verum supra non solum praet
sed etiam, ubi ante ex silentio colligere
codicis testimonia dedi. ceterum nonn
tellexi: qui si a me dissentit mihi cred
nihil adnotatur, eum cum P conspira
codicum et coniecturis quas recipiendas

καὶ καταρράξαντος suspicatur Millerus 73, 23 ἐντὸς FC habent 74, 5 αὐγὴν iidem 75, 3 ᾠκοδόμηται F* 75, 13 μὲν οὖν F* 76, 3 βουτουμίτην F habet 77, 8 ὅνπερ idem 79, 5 ὀνομαζόμενον idem 82, 1 πελεκάνον idem ἐνδιατρίβων F* 82, 2 ὁμωμοκέναι etiam F habet 82, 6 γένοιτο, τούτους] γένοιτο τούτοις: nam F τούτοις habet 82, 19 ἀνεψιάδης 82, 20 βαιμούντῳ F habet 83, 1 παρεστώτων idem 83, 3 οὔπω idem 83, 18 πῆ idem 84, 7 βαιμούντῳ idem ἀπεμερίσαντο idem 85, 2 εἶχε τὸ idem 85, 4 Τανισμὰν F* 85, 11 ἀλκῇ F 86, 5 Ὀξέος 86, 16 ὑποδείξῃς F 86, 17 τότε etiam F habet 90, 2 ἀψάμενον idem 90, 21. 91, 5 κἂθ' idem 91, 8 ἔτι delendum putat Millerus 92, 13 παρὰ F* 92, 21 μεγαλοπόλεως F habet 93, 6 Δούκαν idem 93, 9 F habet ita ut edidi 93, 14 Ἰωάννης θελήσει 94, 21 λέμενον 95, 12 ἀπελπίσαντες idem 95, 18 δοῦκα idem 96, 3 ἡγεμόνα idem 96, 11 μήπω idem 97, 15 τῶν idem 97, 23 repone μετὰ 98, 2 παρασταίη F 98, 13 μεταβαλεῖν idem 99, 1 εἵλοντο idem 99, 14 ἐρειπώσας A 100, 1 οὗτος F* 100, 4 ὑπὸ λιμοῦ τε] ὑπό τε λιμοῦ 101, 3 ἁγνοτέρῳ etiam F habet 101, 8 μόνων FC* 102, 3 εὑρηκότες. καὶ] dele punctum 103, 6 Ἀράβων 103, 10 μεγαλόμαρτυρ 103, 13 καταλαβόντος FC* 106, 3 αὐτόν 106, 21 αὐτούς etiam F habet 107, 18 οὐδ' ὁπωσοῦν idem 107, 21 ἐκεῖθεν] ἐκ Κύπρου A 107, 24 ᾑρετίσατο etiam F habet 108, 16 οὕτως idem 108, 21 ἀπώλειαν 109, 6 τὸ Ἀρμενιακὸν suspicatur Millerus 110, 18 παράης C 111, 6 ἐκ om. F 112, 16 ὑπὸ F habet 114, 3 τούτων F* 114, 22 Κερύνειαν Millerus 115, 3 εἰς τὴν suspicatur Millerus 115, 21 ἀπέστειλε F habet 116, 21 αὐτά idem 117, 12 πελοποννήσιος idem 117, 13 Περιχύτης F* 118, 8 ἐρρόχθει idem 118, 16 πως FC habent 118, 17 προσώρμισαν etiam F habet 120, 18 ἐβουλεύετο F* 121, 2 ἑξήκοντα suspicatur Millerus 121, 13 ἀνοικοδομήσας F* 122, 5. 11 κατωτικὰ FC* 122, 8 διαθραυσθῆναι F habet 122, 19 sine dubio οὖν scribendum est 123, 8 λοιποῦ etiam F habet 124, 5 πολιορκεῖσθαι F* 125, 12 οὐδὲν G 127, 2 corrige σχήμασι 127, 11 'fort. συνέθηκαν τῷ νεκρῷ vel ἐνέθηκαν τῷ σορῷ, quod malim' Millerus 127, 20 ἔμβαλον C* 129, 4 sine dubio ἐνεφορήθην scribendum est 129, 12 τῷ μὲν FA* 129, 13 τὴν 130, 1 scribe cum F καὶ πόλεις 131, 1 πρώτης 132, 17 διαμηνυθέντα F* 133, 18 παντελοῦς F* 133, 21 ἀποχρῶντα πρὸς τοσούτους λύτρον? 134, 1 λύτρον F 135, 5 καὶ om. F. m. 1 136, 2 ἀποκαλοῦντες etiam F habet 136, 5 παριστῶντες F* 136, 14 ἐς FC* 140, 11 ἀξιῶν ἀξιόμαχον? 140, 12 praeferenda fuit F scriptura στρατοπεδάρχην τετιμηκὼς cf. I 148, 5 140, 16 κατευθὺ F* 141, 4 συνεξεληλυθέναι etiam F habet 141, 6 ἐκείνης temptandum non est 147, 8 νυχθημέροις F habet 147, 15 τὸν idem 148, 14 τὴν om. F 149, 5 Στρούμπιτζον P, non C 149, 11 ἕνα 153, 21 ἕτεροι 154, 18 ἀναγαγεῖν F* 155, 20 σολομῶν F habet 156, 16 ἐξευρημένον idem 158, 12 σολομῶντος idem 159, 11 ἐς F* 161, 18 ἠλευθεροῦτο etiam F habet 162, 10 τραπεζουντίων idem 162, 14 καθυποβαλόντες idem 166, 3 οὐκ idem 166, 7 τοῦ Βρεντησίου delendum fuit: vitium agnovit man. rec. in F, quae Ἱδροῦντα adscripsit 166, 13 αὐτὴ suspicatur Millerus 166, 22 τραγικοὺς etiam F habet 167, 2 κατειληφυίας idem 168, 17 δ' F* 169, 12 τοῦ om. F 170, 4 κοντοστέφανοι F habet 170, 5 ἀποδειλιῶντες idem 170, 18 ἀπῄεσαν idem 171, 8 ἐπέφρισσεν FC habent ὅσον] οἷον? 171, 17 ἀργωναυτικὸς F 172, 11 ὑφήπλωσε F* 175, 7 δὴ τὸ τοῦ λόγου] τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου scribendum est; cf. I 216, 12 II 186, 15 178, 5 nunc praefero ἀναισχυντίᾳ 178, 8 δούκαν F

habet 179, 3 δὴ F* 179, 6 ὠθήσῃ F* 179, 10 συνείπετό οἱ F* 179, 11 ὑποσύροντος F* 179, 20 παλαμναιοτάταις F habet 180, 19 μετὰ idem 182, 15 ἀπεῖρξεν etiam F habet 183, 4 μόνων FC* 183, 15 γένους ἦσαν συνηθροισμένοι F* 184, 19 ἐπετοξάζετο C οἵ] ἡ C 185, 2 πόλισμα 185, 13 κομισθῆναι etiam F habet 185, 20 repone δὴ 186, 10 φοβερὸν etiam F habet 186, 22 αὐτοῖς F* 186, 23 τροχιάς 187, 21 ἐρραθυμηκότων 188, 4 περὶ F 188, 17 πολιορκητικὸν F* 189, 15 εὔκαυστον F habet 189, 19 ἀντιπρόσωπον] ἀντιπροσώποις vel τῶν ἀντιπροσώπων Millerus; ἀντὶ προσώπου? 190, 3 πεπόνητο F 190, 5 πολιορκητικὸν F* 190, 15 πλάτος F* 191, 19 γάρ] δὲ C* 192, 10 ἀπὸ F habet 193, 7 ἀνῆψε idem 193, 11 ἀποτεφρουμένων idem 195, 11 σεβαστόν 196, 5 ἐπισταμένων F habet 196, 20 παρὰ idem 196, 21 παρ' F* 197, 2 εἴπερ εἰσέλθοι F* 197, 23 sq. ταύτην τὴν ἔφοδον καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν Βαϊμοῦνδον Millerus auctore non indicato 198, 2 τὴν μετὰ τοῦ F* 198, 23 repone ἀπροΐτος 199, 1 repone χρὴ 199, 13 πᾶσάν γε ἀτραπὸν? 200, 9 κοντοπαγάνον F habet 200, 14 αὐτοῦ C 201, 17 ἐγχειρίσεις F 202, 16 κατήγγελλον F* 203, 15 συγχρησάμενος F habet 204, 9 ἐγνώκεσαν idem 204, 16 προέξεπεμψε F* 204, 21 συντεταγμένως F* 205, 7 ῥωσμίκην F* 205, 8 δὲ FC habent 205, 11 δεινῶς F* 205, 19 Κοντοπαγάνον, νικητὴς 205, 20 τὴν etiam F habet παραστῆσαι F* 206, 3 περὶ λύχνων ἀφὰς scribendum est 206, 10 τ' F 207, 21 πυθόμενον F* 208, 4 εὐρὺν F habet 208, 16 μικρὸν 209, 12 πορφυρογεννήτοις F* 209, 20 καταρραθυμούντων 209, 22 προσκειμένου F* 210, 21 τὰ κατὰ F* 212, 10 ἐντυχὼν 212, 18 προσχωρῆσαι FC* 213, 1 ποιούντων F 214, 2 καταπτεροῦν F* 214, 11 ἄτρεστος F* 214, 20 ὅπως etiam F habet 215, 5 ἐκλιπόντων corr. m. ead. F* 215, 15 τούτοις F* 215, 16 ἱππέων A 216, 14 corrige ῥήμασι 216, 19 ἐν ἀληθείας F: unde recte Millerus ἐν ἀληθείαις restituit 217, 7 ταῦτ' F* 218, 9 ἐπιλέλησαι πάντως, ὁ βασιλεύς φησιν, Millerus 218, 10 μόνος F* 218, 22 ἀποκαλύψων F* 220, 7 τό τινας 221, 13 κατανεύσειεν F* 221, 20 σεβαστὸν 223, 1 οἱ om. etiam C 223, 8 περὶ F* 224, 13 repone τοιόσδε cf. ind. Graec. s. v. τοσοῦτος 225, 3 κατὰ F habet λευκότατος F* 225, 13 μυκτῆρος] verbum intercidit τῇ τῶν στέρνων εὐρύτητι suspicatur Millerus 225, 19 ἀπό τε βλέμματος C 226, 20 ἡμῶν F 227, 7 φησὶ idem 229, 1 ἐς F* 229, 2 ἐπὶ μάρτυσι F habet 229, 8 ἀλλότριος F 229, 9 ἡμετέρας idem 229, 19 τὴν abest a F 229, 20 ἀνατολῆς F habet 230, 8 ὑπισχνοῦμαι idem 231, 3 ἰσάζοιντ' idem 231, 13 ἔλειμα idem 231, 21 μέχρι τῶν F* 232, 5 Ἀνδρ. F 233, 1 ἀφ' FC* 234, 10 παραδέχωμαι FC habent 234, 21 βασιλείας τῆς ὑμετέρας F* 235, 21 γένοι F 236, 3 μανίας F habet 236, 17 πολεμησείοντες idem 236, 21 ὥς 237, 2 συμφωνήσουσιν etiam F habet 237, 3 ζῶντος idem 237, 20 ξυγκροτήσειν F* 238, 16 ἄνευ π. κ. κ. ἡ. F* 239, 11 καὶ etiam F habet φέρσια F* αὐτὸ πάσας idem 239, 15 ὥς 239, 21 ἀνθρώπων F habet 240, 2 θέμα 241, 5 ὥς 241, 11 καὶ om. C* 241, 23 περὶ F* 242, 14 Βέρροια F* 242, 22 Σαρσάπιν F* 243, 2 θέματα F habet 243, 10 ἁπάντων F* 243, 18 κἀγώ, 244, 4 τε] γε F* γὰρ C 243, 14 συμπαραλαμβάνων F* 243, 15 ἐκείνην F* 246, 7 σεβαστὸς 246, 9 Μαλής F 246, 10 ἀποκρισιάριοι idem 247, 2 ἐνόρκως etiam F habet 248, 6 ταῦτ' F* 248, 8 τούτου F* 248, 13 προνοίας F 249, 4 τὰς πόλις αὖθις ἐς τὴν sic ut edidi F 250, 2 νουνεχεῖς F* 250, 6 δὲ idem τὰ idem 250, 7 ἠφάνισε idem 250, 10 ἀποκατέστησε idem 252, 5 ὡς idem 252, 16 τὸ idem 254, 2 δὲ πεπόνθει F*

254, 4 *ἐντυγχάνων* 255, 1 *αὐτὸν* F* 255, 2 *ἀθετήσαντας* etiam F habet 255, 9 *χρήματα* F* 256, 6 *ζῴων* 256, 14 *παρακειμένας* F 256, 15 *πόλεις* emendandum est 256, 17 *βούλοιντο* F habet 257, 2 *ἐξέπεμψε* idem 257, 21 *ἐκδικήσοντα* idem 261, 10 *ἀρχηγὸς* idem 266, 9 *περὶ* idem 267, 11 *τὰ* idem 267, 18 *κατέσχε* F* 268, 14 *ποητοῦ* F 269, 5 *τῶν* alterum om. F 270, 13 *κατεστόρεστο* F* 271, 1 *εἴρηται* 276, 2 *ὑπήρειδεν* F habet 276, 17 *πάσχω* idem 278, 3 *ῥαΐσαι* 278, 18 *τούτων*] *ἐπ' ὤμων*? 279, 4 *αἰγιλλοὺς* F 279, 19 *μηδοπωσοῦν* idem 281, 14 *περὶ* idem 285, 15 *ἀπελαύνειν ἱεμένους* F* 285, 17 *ἵενται* F* 286, 1 *τὸν* om. F* 286, 8 *ὁπόσα* F* 286, 22 *δαμάλιν* (id est *Δαμάλιον*) F* 287, 14 *ὑφ'* F habet 288, 1 *αὐτὸν* idem 288, 7 *ἐπευφήμησεν* idem 288, 15 *ἀντέβαινέ τε* F* 289, 10 *ἐποφθαλμιῶσι* F habet 292, 18 recipiendum non fuit Coisliniani additamentum 297, 4 *Παυλικιανοί* 299, 5 *νομάδες* 306, 1 *διατάξεις*] *διαλέξεις*? 308, 7 *σουλτανίκιον* emendandum est 313, 3 corrige *ἠπείγοντο* 313, 4 *αὐτοκράτορος* 314, 17 *περισκοποῦντες* emendandum est 317, 14 *ἱππηλάσιον* 317, 20 *ἀπροσδοκήτου*? 327, 10 repone *χρὴ* 328, 5 *ὄχθους* 329, 1 *Μιχαὴλ* secludendum est: scilicet a lectore quodam ad (Michaelis) Cecaumeni nomen adscriptum est 330, 1 *αὐτόχθονες* 330, 10 *ἔμψυχον* 331, 11 *στῦλος* 332, 21 repone *καίτοι* 334, 16 repone *μικροῦ* 338, 23 *ἐπεξελθόντων*? 345, 15 scribe *εἴποι* conl. I 412, 11 347, 4 *νεάνιδος* 350, 13 *ἦξα* 354, 14 *τοῦτο*] *τὸ ὕφος*? 365, 8 *τὰ* 373, 5 *οὔλων* 376, 12 *ὃ* 380, 10 *ῥὰν*

in argumentis librorum

1, 5 Citzes 69, 10 Amerimnes 176, 1 *dele* Cpli

in interpretatione latina

15, 7 Calathadum 49, 10 praesentis diei 73, 6 militiae cum summa potestate praefectus 73, 12 inferior] maior 74, 8 testudinibusque] vineisque 79, 15 ubi, ut fertur, ex equis 95, 14 in transcursu] ex improviso 101, 15 trepidantes] a via aberrantes 106, 9 Turcis strategemate debellatis 123, 1 sq. in totam Romanorum classem collata 123, 11 enchorega materia] materia inde effossa 162, 3 dux nominatus 170, 13 idoneo] modico 177, 15 huic oppido I. T. praeposuit] praefectum urbis I. T. nominavit 178, 11 Euro] Hebro 182, 15 praecedunt 185, 5 cuniculosque quosdam ac vineas] et alias quibus cuniculi et fossae tegerentur 191, 3 basi 203, 3 placide] callide 207, 13 non ita multos 209, 10 porphyrogenitorum *vide supra* 220, 1 militibus chlamydatis 220, 9 militibus chlamydatis 221, 14 sebastum 242, 12 Berrhoea *v. s.* 242, 18 Sarsapin *v. s.* 246, 6 Ubertus 252, 9. 13 Celbianum 294, 16 obliquus] astutus 297, 15. 16 ens] hen *sive* unum 308, 4 Clitziasthlani sultanicium attributum erat 325, 9 unum ex Burtzae illius posteris] Burtzae illius nepotem 328, 15 *dele* Michael *vide supra* 329, 9 quadraginta 334, 11 ut locus tulit] ilico 345, 12 stadia plurima 345, 13 *dele* quorum numerum aliquis dicat 353, 17 abbatem] monachum 359, 13 usque in eum locum] in eo loco 367, 10 gravi voce ad extremum iis 374, 13 dormitio] assumptio

in indice historico

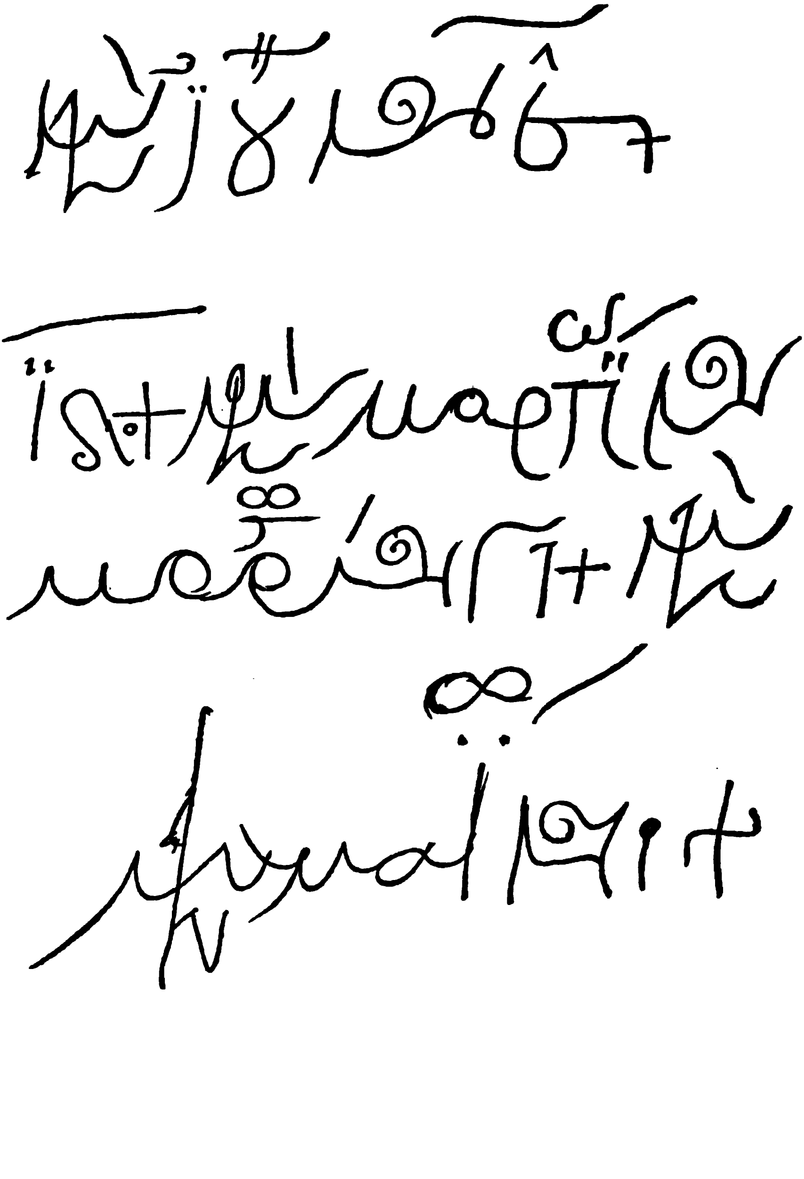
Perichytes *verum nomen est, non* Perichytan *vide supra* Rosmices *non* Romisces *vide supra*

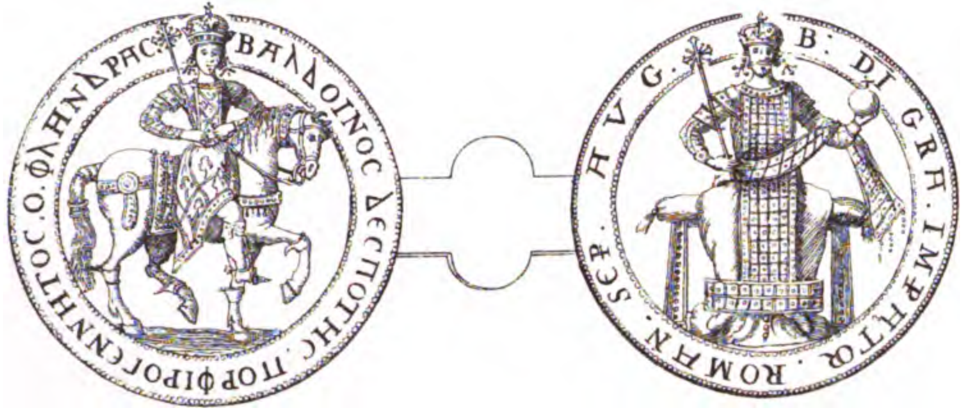
in indice Graecitatis

κόπος = *πόνος* 238, 17 (319, 9) *dele νουνεχεί vide supra* *adde παρέσπεσθαι* 11, 16

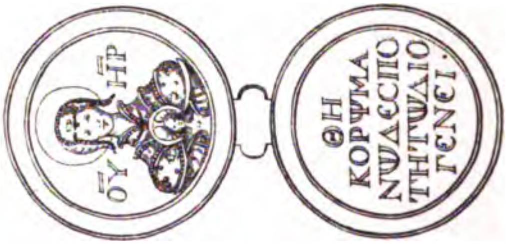
Tabulae adiectae ad Ducangii notas spectant.

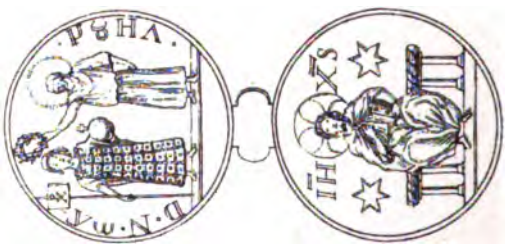
Tab. I.

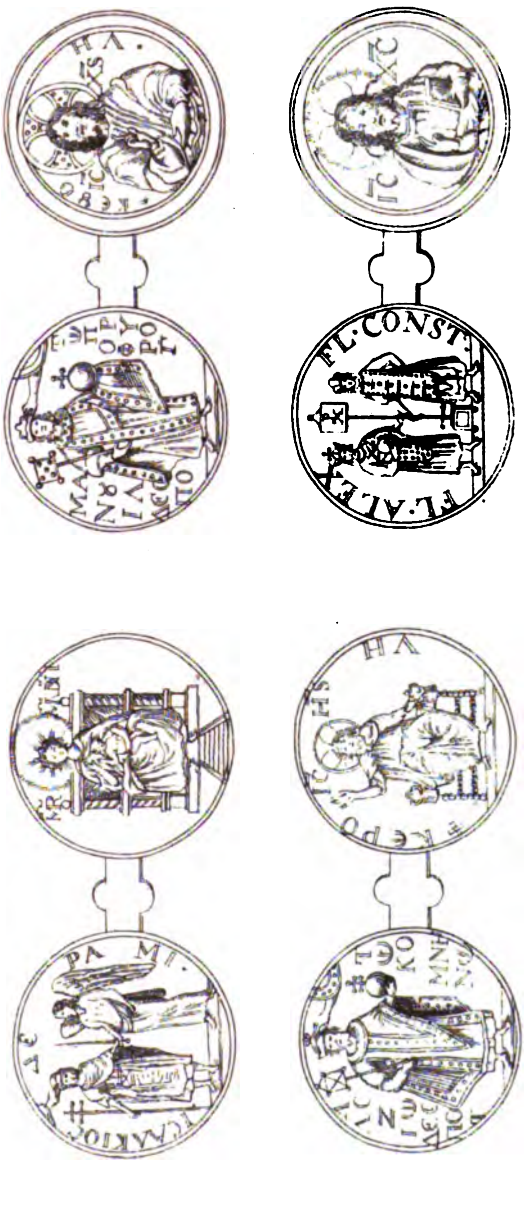

ΒΑΛΔΟΙΝΟϹ ΔΕϹΠΟΤΗϹ. ΠΟΡΦΙΡΟΓΕΝΝΗΤΟϹ. Ο. ΦΛΑΝΔΡΑϹ
B: DI GRA. IMPATOR. ROMAN. SEP. AVG.

Tab. III.

FL·CONST·
FL·ALEX